

שאלה פ' באשה אחת עגונה מק"ק סטאשוב ושמה שפּרה בת אהרן כו' ותנרף השאלה ותשובת גאוני זמנינו כּבר נדפס בשו"ת פתר פּהננה סימן ע"ו באריכות והגאונים הים שאלו דברייהם אלי לחוות דעתי ג"כ בזה מה שנלענ"ד: תשובה הלא ידעו מתי אהלה של תורה.

ויקשה מהם דבר ערונה התמורה. אף כי יפליא בין דם לדם.

או לכל אשר יבטא האדם. בשבועה ונזירות.

קלות נחמורות. יביע אומר ויחנה דעתו.

והוא נשב מדיעתו. יכתוב ידו על ספר ומילין יחוק אולם אם הנושא אליו דבר שבפּרונה ינוע ויעמוד מרחוק.

וכל דבר הקשה. פגון זו וכינצא בה שיש בהם ספק גירושין ונעלם מעיני אישה.

מדעתו עבד פרישה. גזירה שמה מדרף סלילה וכבושה ומזקנים אתבונן.

כי יתחמץ לבכם וכליותם ישתונן. פי יהיה להם דבר שבפּרונה בא אליהם.

הם נמנעים ומושכין את ידיהם אם לא מצאו הלכה ברורה. כאחותו שהיא אסורה.

ומדקדקים בה פחות השערה. ואם מדת חכמים כף הוא מה יענה.

קצר רוח חכמה ובינה. ובפרט בענין עמוק מי ימצאנו.

אף כי אנכי אענונו. אפרים הוא הצעיר.

ומן חבריאי זעיר. תמן מתלין מתליאי.

ארינונותא גנמיכון ואתון שאלון לתעליאי. האם רועה אוילים ישית לבו לעדרים בין מעונות אריות הררי גמרים.

שה רזה איף יבקר. בין זאבי ערב גר לבקר.

חדודי המלתעות. ואנכי תולעת.

איף אעלה על במתי החכמה. בין ארזי הלבנון רמי הקומה.

ובין פוכבים אשים קיני ואליהם אשים דברתי השמאילי או הימיני. אפס כי עז הפצרת רבים וגדולים.

קדישי עליונים אנשי השם מעולם. בקשו פני ובשפתם כבדוני.

בכתבי מליצותם קדמוני. והם הרהיבוני לילה בגדולות ובגפלאות ממני.

ואומר עם קיני. את אשר מן השמים יורוני: עיקרא דהא מילתא בגיטין פ' מי שאחזו אמר רב פהנא חרש שייכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו שקלינן וטרינן עלה דמילתא ומסקינן דתנאי הוא דתנאי אמר רשב"ג בד"א בחרש מעיקרו אבל פיקח ונתחרש הוא כותב והם חותמין ובדף ע"ב אמרינן ת"כ דרב אשי כתב סופר לשמה כו' הרי הגט בטל עד שישמענו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו וישמענו לאפוקי ממ"ד מודה ר"י באומר אפרו.

קולו לאפוקי מדרב פהנא אמר רב ע"כ ולכן פסקו כל הפוסקים דלא פרהנא ומבואר
מזה דאפי' מדאורייתא אינו גט שקהרי קתני הגט בטל וכן מבואר בב"י סי' ק"ך שכתב
דכיין דקתני הגט בטל מדאורייתא הוא אף לענ"ד מדברי התוס' בעירובין דף י"ג מבואר
דאינו רק פסול מדרבנן שקהרי פתבו ושם וז"ל ומיהו קשיא דלגבי גט אפי' בענין זה פסול
ולא חשיב לשמה דהא אפי' פתבו סופר לשמה בלא ציווי הבעל פסול לגרש בו דתניא
כתב סופר לשמה כו' הרי הוא פסול כו' והתם פסול משום דלא חשיב לשמה ולא משום
דבעינו שליחות בכתיבה דהא מכשרינן פתיבת חש"ו כו' וי"ל דלעולם חשיב לשמה
והתם פסול מדרבנן וגבי סוטה לא שניף לפסול מדאורייתא דכל שלא נכתב ע"פ ציווי
הבעל לא חשיב לשמה ופסול מדאורייתא רק התוס' פתבו פן למאי דקאמר התם רב פפא
אליבא דמ"ד מוחקין מן התורה פרושה סוטה אע"ג דאין מגילתה פרושה להשקות אחרת
משום דתורה דסתמא מיפתבא שפיר מחקינן וא"כ מוכח דסתמא לשמה חשיב עכ"פ
בכה"ג בכותב ע"ד פן שאם יצטרף יחזוק ממנה ולפי דבריו צ"ל דבגט כה"ג אין פסול
רק מדרבנן משא"כ למאי דקי"ל דאין מוחקין לה מן התורה א"כ צ"ל דבסתמא אף
בכה"ג פסול מדאורייתא דהא בסוטה ל"ש דרבנן ואפ"ה פסול וא"כ פשיטא דבגט נמי
פסול מדאורייתא די"ל דטעמא דאין מוחקין כמ"ש שם ד"ה עשי דהטעם משום דבעינו
פתיבה לשם אלה דז"א ש"ע"כ לא פתבו התוס' פן אלא לרנב"י אבל ר"פ דמשמע מדבריו
דלמ"ד מגילתה פרושה להשקות אחרת פשיטא דמוחקין מה"ת אלמא דס"ל דלא בעינו
פתיבה לשם אלה רק העיקר תלוי בכתיבה לשם אשה זו ואם כתב סתם אע"פ שכתב
ע"ד שאם יצטרף כו' ל"ה לשמה וה"ה בגט.

אף נראה דעכ"פ מוכח מדברי התוס' שלא הי' בגרסתם הגט בטל רק הגט פסול דאל"כ
לא הוה מתרצא הך ברייתא אליבא דרב יוסף לפום הך תירוץ דהתוס' דס"ל דגט נסוטה
דא נדא אחת היא וא"כ י"ל אע"ג דבסוטה אין מוחקין לה מה"ת וגם בגט כה"ג בטל הוא
משום דסתמא כה"ג לא מיקרי לשמה וכמ"ש רב יוסף בגיטין מ"מ היינו דוקא בכה"ג
שלא נכתב לשם אשה זו עכ"פ משא"כ בכתב סופר לשמה שבאמת נכתב לשם אשה זו
אלא שלא נכתב בציווי הבעל כיון דלא בעינו שליחות בכתיבה אין פסול מדאורייתא
רק מדרבנן בלבד ולכך נקט בברייתא הגט פסול וכמ"ש שם הך היא גרסת התוס': ובזה
יש ליישב מ"ש הב"ש בס"י ק"ך סק"ז דלשיטת התוס' דס"ל דא"צ שליחות רק משום
דאם לא שמע הסופר מפיו הני פאילו כתב סתם ולא לשמה א"כ אינו פסול אלא מדרבנן
ובר"י סי' קכ"ג כתב דלפירושם קשה למה בברייתא זו הגט בטל הא ל"ה אלא חשש
בעלמא ומדרבנן ע"ש ובס' בית מאיר ראיתי שכתב בס"י ק"ך על הב"ש שם דמנ"ל הא
דאף מטעם לשמה פסול מדאורייתא ותדע דהא נובע מהברייתא דקתני הגט בטל כו'
ובמחכ"ת לפי שעה אשתמיט לי' דברי הב"ש סי' קכ"ג שהרגיש בעצמו להקשות מן
הברייתא אף דמ"מ אם נאמר כמו דמסתבר ליה להב"ש דאי לא בעינו שליחות בכתיבה
אין פסול רק מדרבנן לק"מ קושיות הב"ש דבאמת גירסת התוס' בברייתא זו פסול ולא
בטל וכמ"ש ומה"ט גופא דלא בעינו שליחות בכתיבה וגם מ"ש לשיטת הרמב"ן דבעינו
שליחות בכתיבה לענ"ד זה אינו וכמ"ש לקמן: והנה התוס' בעירובין שם פתבו וז"ל א"נ
בסוטה אין הפהן שעליו לכתוב מקפיד אם יכתוב שום אדם לשמה שלא ברשותו
ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לבעל עכ"ל ולפום הך תירוץ

נראה דס"ל לפסול הגט מדאורייתא וסברא זו פתבו התוס' ג"כ בגיטין דף כ' ולכאורה צ"ע דהא אמרינן קולו לאפוקי מדר"כ אלמא דאפ"י אם פתב בכ"י לסופר לא מהני וקולי דנקא בעינן ולפי דברי התוס' דטעמא משום קפיידא דבעל וכל שפוטב בכ"י הא קמן דלא קפיד ופשיטא דעדיף מסתמא דסוטה דאמרינן דכלשמה דמי ועל התוס' בגיטין לק"מ דהתוס' שם לא הביאו מברייתא דכתב סופר לשמה פלל וא"כ י"ל דע"כ ל"ק להו אלא ממתניתין דהפוטב טופסי גיטין דלא משמע ליה דר"א ב"ר יאשיה ובר פלוגתין פליג בהא פניו דהש"ס פריד ול"ל לר"א פתב לגרש כו' ומסתמא לא פליגי בכולהו מתני' דהאי פירקא אבל אברייתא שפיר י"ל דפליג משא"כ לכמ"ש התוס' בעירובין להקשות מהו ברייתא דכתב סופר לשמה א"כ משמע דס"ל דלא מסתבר דלפלוג אברייתא זו ג"כ א"כ מה הועילו בתירוצא דבגט הבעל מקפיד דאפתי איך מצינו לפרושי הא דקתני עד שישמע קולו לאפוקי מדר"כ דהא קמן דניחא ליה לבעל שיכתוב גט זה ואפ"ה לא חשיב לשמה כל שלא שמע קולו ומכ"ש בסתמא פההיא דסוטה דלא מהני ודוחק לומר דמההיא דכתב הסופר כו' שפיר מסתבר להו דגם ר"א ב"ר יאשיה ותנא קמא לא פליג עליה מה שאין פן בהו דעד שישמעו קולו דאתי לאפוקי מדר"כ ונהרי רשב"ג קאי פנותיה דר"כ וס"ל דכ"י מהני והיינו משום דבגילוי דעת דניחא ליה סגי ואם פן י"ל דגם ר"א בר' יאשי' ות"ק ס"ל בהא פרשב"ג ולכך במה שפיר מוחקין מה"ת לפי שאין הפהו מקפיד אף זה דחוק דהא משמע בש"ס דטעמא דרשב"ג דכתובה כדבור דמי.

אף האמת יורה דרכו שהתוס' לטעמייהו שם בגיטין דף ע"ב ד"ה קולו שמבואר מדבריהם דגם בגט ברצוי בעלמא סגי והא דקאמר קולו לאפוקי מדר"כ היינו בחרש דנקא דבכה"ג מסתבר ליה למעוטי ע"ש וא"כ בפקח באמת מהני ע"י פתב רק דנקא בכתב בלא ציווי פלל אז הגט בטל משום שיש לומר שהוא מקפיד ואתי שפיר בפשיטות דברי התוס' בעירובין גם לפום הך תירוצא דהנהו תנאי דסוטה לא פליגי אהו ברייתא פלל: ונפלאתי על הט"ז סוף סי' קכ"א והב"ש שם סק"ט ששניהם לדבר א' נתפוננו להשיג על הב"ח שכתב דמהני כ"י בחרש שפנס ברמיזה דכ"י עדיף מהרפנה כמ"ש התוס' וע"ז השיגו דהתוס' לא פתבו פן אלא לרב יוסף אבל למסקנא דאמרינן לאפוקי מדר"כ רמיזה עדיף מכ"י ע"ש וזה תמוה דהא להדיא מבואר מהתו' דף ע"ב ד"ה קולו דגם למסקנא לא ממעט אלא חרש דנקא ולא ס"ל להתוס' פלל הו סברא דהרפנה שהוא מראה בגופו עדיף ע"ש וזה פשיטת הרמב"ם דמחלק בין נשתתק לחרש אבל כת"י והרפנה שונים ומ"ש הט"ז מדברי הרשב"א והרא"ש ודאי דלדבריהם פן הוא דכ"י גרע מהרפנה אבל הב"ח שם קאי לשיטת הרמב"ם כמ"ש שם והיא דכתב חרש כו' נראה דאפי' לשיטת הרמב"ם כו' אבל בחרש מעיקרו כו' נראה דכ"ש דכ"י דמהני ור"ל לשיטת הרמב"ם וכן מבוא' להדיא בדבריו סימן ק"ד ד"ה והרמב"ם פתב כו' אבל פשנשא פשהו חרש דינו שונה לנשתתק ואלם ומהני כת"י לדעתו דהרפנת הראש וכת"י שוין עכ"ל ואע"ג דבסימן קכ"א פתב שפן פתבו התוס' ד"ה אמר ר"י כו' הדין עמו בזה דלהו שיטה דהברייתא לא ממעט דר"כ כ"א בחרש דנקא ממילא שיש לנו לומר דבאלם או פקח כת"י עדיף טפי.

וגם בלא"ה אם איתא דס"ל להתוספות דלהמסקנא יש מעלה יותר בהרפנה מכת"י אם פן איך הקשו בפשיטות דתיקשי לר"כ ממתניתין דל"ל יכול לדבר מתוה הפתב בהרפנה

סגי דהא ונדאי לא מצי לאקשוני הכי דשמא גם ר"כ ס"ל דהרפנה עדיף משום דמראה בגופו רק דגם בכת"י מהני ואדרבה הו"ל להתוספות להקשות על ר"י דפריה מאי קמ"ל תנינא כו' דדלמא אשמעינו דכתב נמי מהני וכמו שפאמת הקשה הרשב"א אלא ונדאי דהתוס' לא נחתי להך סברא דהרפנה עדיפא פלל ובין לס"ד בין למסקנא כ"י עדיף מהרפנה אלא דמ"מ היכא דלא מהני הרפנה פגון בנשאת פשהוא פקח או ביבמתו גם כת"י לא מהני והיגו האי דאמרינו קולו לאפוקי מדר"כ אבל בנשאת פשהוא חרש דמהני הרפנה גם כת"י מהני דהא טעמא דהרפנה דמהני באלם משום דקים לן שנתרצה סגי בהכי וה"ה לענין כת"י נהי דל"ה פדיבור מ"מ רצוי מיהא הוי וכשם שפנס ברמיזה או בכת"י פה מוציא ברמיזה וכ"י דשנים הם וכן מבואר מדברי התו' דעירובין ה"ל דכל שאין הבעל מקפיד סגי בהכי רק בחרש שושא פשהוא פקח או ביבמתו ל"מ כת"י לחשב בו בר דעת לסמוך על כתיבתו וכן מבואר בחידושי הרשב"א בשם התוספות ואין להאריך: היצא לנו מזה לענין דינא לשיטת התוספות בעירובין לשינוי קמא דהתוספות אפי' אם כתב הסופר וחתמו העדים לשמה מדעתם בלא ציווי הבעל ואח"כ נתנוהו לו וגירש מהני מדאורייתא ואין פסול אלא מדרבנן ולתירוץ הב' עכ"פ היכא דידעינו שאין הבעל מקפיד סגי בהכי וכ"כ הרשב"א והר"ן בשם התוספות דבפקח מהני כת"י ולא בעינו שישמעו קולו דוקא אלא שהרשב"א כתב על זה דבתוספתא לא משמע הכי כו' וכדברי סה"ת בזה וכן הר"ן כתב שיש להחמיר ע"פ התוספתא אבל הרמב"ן הביא דברי התוס' בפשיטות דפיקח ששלח כ"ו פותבין ונותנין ע"ש בחידושינו ולא הזכיר מדברי התוספתא פלל ונ"ל מדבריו דס"ל כהתוס' בהא.

וכן מטין לענ"ד דברי הר"י ורש"י ו"ל שפכתבו לאפוקי מדר"כ דאמר לעיל חרש שישכול לדבר מתוך הכתב כו' ואם באמת בא למעט גם בפקח דלא מהני הו"ל לפרושי מדר"כ דס"ל דמתוך הכתב הוי פדיבור מעליא ומדנקט לישנא דר"כ חרש שישכול לדבר כו' משמע דס"ל כשיטת התוספות דלא ממעט רק חרש דוקא.

ויקצת יש להביא ראיה דשיטת רש"י בזה דדוקא חרש ל"מ כת"י אבל בפקח מהני ממה דאיתא בירושלמי ריש קידושין ובהביאו הר"י שפכתבו על קידושי שטר הדא דתימא שאין בו שנה פרוטה אבל אם יש בו שנה פרוטה פסוף הוא וכתב על זה מחו' ושאר הגאון החסיד מו' פנחס הורוויץ בספרו ספר המקנה דלפי מה שנתראה מדברי רש"י דהמקדש בשטר אין צריך אמירה אם פן אין פאן הוכחה דדלמא באמת צריך שיהיה בשטר שנה פרוטה אלא שנקא מינה שאם בא בתורת קידושי שטר אין צריך אמירה ולזה כתב דזה אמר דכיון דכתב בשטר הנה אמינא מקודשת הנה ליה באמירה לגבי קידושי פסוף ג"כ וכדעת הפוסקים דדבור מתוך הכתב מהני ע"ש ובק"א שם.

אלא דלפי זה צריך עיון שהרי הפוסקים הביאו מהירושלמי דסבירא ליה דבכת"י ל"מ אפי' בפקח ואם פן לשיטת הירושלמי גופי' תיקשי דהא נפקא מינה לענין אמירה אף באמת לא מברעא מילתא מהירושלמי כמו שפכתבו לקמן אלא שלעניות דעתי נראה דבלאו הכי לא קשה מידי דהא דבעינו בגיטין וקידושין אמירה לא בעינו אמירה ממש בשעת קידושין דאפילו עסוקין באותו ענין מהני ודוקא נמן הוא ואמרה היא מספקא לן דשמא הוי בכלל פי יקח ולא תקח אבל אם לא אמרה היא ועסוקין באותו ענין אף על פי

שָׁנָתוֹ אַחֵר כִּי בִשְׁתִּיקָה בְּאֶנְפֵּן שְׁנַרְגֵּשׁ שְׁנַתִּינָה זֹו לְשֵׁם קִידוּשֵׁינִי מִהֵנִי וְאִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּבִכְהֵאֵי גִוּוֹנָא שְׁנָתוֹ לֵה שְׁטֵר שְׁנָה פְּרוּטָה וְכַתּוּב לֵה הֲרֵי אֶתְּ מְקוֹדֶשֶׁת לִי אֵינִי לֵה עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֵינֵי גְדוֹל מִזֶּה כְּמוֹ אִם נָתַן לֵה דִינָר כְּסָף וְחֶקֶק עָלָיו תִּיבּוֹת אֵלוֹ וְהִיא מְבִינָה בְּהֵם דְּנִרְאָה דְּשִׁפִּיר מִהֵנִי וְהוּ' קִידוּשֵׁינִי בְּפְשִׁיטוֹת.

וְאַפְשֵׁר דְּבִאֲמַת מִהֵאֵי טַעְמָא דַּעַת הַפּוֹסְקִים בְּקִידוּשֵׁינִי בְּשְׁטֵר וְגִירוּשֵׁינִי אֵינִי צְרִיךְ אֲמִירָה מִדְּאוּרִינְיָא וְדַעַת הַטּוֹר וְהֲרָ"ן שְׁהִבִּיא בְּב"ש סִי' קל"ו דְּסִבִּירָא לִיָּה דְּבִלָּא אֲמִירָה הֲגֵט בְּטַל מִדְּאוּרִינְיָא יֵשׁ לֹוֹמֵר בְּטַעְמִינְיָהוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבִּי הַפ"י דָּף ה' ע"ב דְּבוֹר הַמִּתְחִיל אֲמַר שְׁמוּאֵל בְּקִי' כו' מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְנָתַן כו' וְשִׁלְחָה מִבֵּיתוֹ מִשְׁמַע שְׁלֹאֲחַר הַנְּתִיבָה צְרִיךְ לְשִׁלְחָה מִבֵּיתוֹ וְהֵינְנוּ שַׁצ"ל הו"ג כו' עי"ש וְלִפִּי שְׁאִינוֹ מְעַנִּינְנוּ קַצְרֵתִי וְאֲמַנְם בְּשִׁיטַת רַש"י נִרְאָה בְּלֹאוֹ הֵכִי כְּמוֹ שְׁפַתְבִּתִּי דַּכַּת"י מִהֵנִי בְּפַקֵּחַ דְּלֹא מְמַעֵט רַק חָרַשׁ דְּוִקְא: וְלְכֹאוּרָה הֵינֵה נִרְאָה לְהִבִּיא רְאָיָה לְשִׁיטָה זֹו דַּכַּת"י וְהִרְכָּנָה חֵד מְלַמָּא הִיא מִהָא דְּאֲמַרִּינוּ הֵתָם וְחַרְשׁ מְעִיקְרוֹ לֹא כְּשֵׁם שְׁכּוֹנֵס בְּרַמְיָה וְהַנְּצָרָךְ לְשׁוּנְיָא בְּאוּרְחָא רַחִיקָא דְּמִיָּירִי בִּיבְמָתוֹ וְאִם אֵיתָא לְסִבְרַת הִירוּשְׁלַמִּי דְּהִרְכָּנָה עֲדִיף מַכַּת"י מֵאֵי דְּוִחְקִיָּה לִימָא דְּמִיָּירִי שְׁקִינְדֵּשׁ בְּהִרְכָּנָה דְּלֹא מִהֵנִי לְאִפּוֹקִי עַל יְדֵי כַּת"י דְּהִרְכָּנָה עֲדִיף מַכַּת"י וְאִף לַר"כ דְּסִבִּירָא לִיָּה כַּת"י מִהֵנִי מְכַל מְקוֹם הֵינְנוּ בְּפַקֵּחַ וְנִתְחַרְשׁ אֲבָל בְּחַרְשׁ מְעִיקְרוֹ שְׁקִינְדֵּשׁ עַל יְדֵי הִרְכָּנָה אֵינוֹ מוֹצִיא עַל יְדֵי כַּת"י אֲלֵא עַל פְּרָחָךְ דְּהִרְכָּנָה וְכַת"י שְׁוִים אִף יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּוִדָּא הָא דְּאֲמַרִּינוּ דְּהִרְכָּנָה עֲדִיף מַכַּת"י לֹאוֹ לֹוֹמֵר דְּמִהִרְכָּנָה מוֹכַח טְפִי שְׁהוּא כֵּן דַּעַת דְּזו"א שְׁהֵרִי עֵינְיָנוּ הִרְוֹאוֹת שְׁיֹוֹתֵר יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ כַּח הַשְּׁכִלִי עַל יְדֵי כ"י מְעַל יְדֵי הִרְכָּנָה רֵאשׁוֹ רַק דְּהִנְךָ פּוֹסְקִים סִבִּירָא לֵהוּ דְּצְרִיךְ אֲמִירָה בְּפָה וְכַל שְׁמַרְאָה בְּגוֹפּוֹ הֲרֵי הוּא כְּאֵלוֹ אֲמַר בְּפָה מֵה שְׁאִין כְּאֵן בַּכַּת"י וְלִכְךָ אִפִּי בְּפַקֵּחַ לֹא מִהֵנִי כֵּינֵן שְׁאִין כְּאֵן שְׁמִיעַת קוֹל וְלִפִּי זֶה לַר"כ דְּאֲמַר דְּמִהֵנִי כַּת"י בְּפַקֵּחַ וְנִתְחַרְשׁ עַל כָּל פְּנִים אֲלֵמָא דְּסִבִּירָא לֵהוּ דְּאֵינִי צְרִיךְ שְׁמִיעַת קוֹל וְהוֹרְאָה בְּגוֹפּוֹ וְאִם כֵּן פְּרִיךְ שְׁפִיר גַּם בְּחַרְשׁ מְעִיקְרוֹ כו' דְּמֵה בְּכָךְ שְׁכּוֹנֵס עַל יְדֵי הִרְכָּנָה פְּשוּט דְּשִׁפִּיר יְכוֹל לְהוֹצִיא עי"י כַּת"י: וְאֲמַנְם הַרְשָׁב"א בְּלֹאוֹ הֵכִי הַקְּשָׁה אֵהָא דְּפְרִיךְ מֵאֵי קְמַשְׁמַע לֵן תְּגִינָא דְּדִלְמָא הֵנָּה ס"ד דְּהִרְכָּנָה עֲדִיף וְנִתְרַץ דְּהִשְׁתָּא לֹא סִבִּירָא לִיָּה הֵכִי לְמַקְשָׁה וּמֵאֵן דְּמִתְרַץ לְמֵאֵי דַס"ל מְתַרְץ לִיָּה עַכ"ל וְלִפִּי זֶה גַּם בְּהָא דְּפְרִיךְ וְחַרְשׁ מְעִיקְרוֹ כו' יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּלְסִבְרַת הַמַּקְשָׁה קְאָמֵר אֲלֵא שְׁנָה דְּוִחְקֵי שְׁהוֹצְרָךְ לְהִתְרַץ וְלְתַרְץ בְּכַמָּה אוֹקִימַתוֹת דְּמִיָּירִי בִּיבְמָתוֹ וְנִפְלָה מֵאֲחֵיו פַּקֵּחַ כו' וְהֵינֵה יְכוֹל לְרַפְאוֹת עַל נְקִלָּה דְּמִיָּירִי שְׁקִינְדֵּשׁ בְּהִרְכָּנָה דְּלֹא מִהֵנִי כַּת"י וְכְמוֹ שְׁהוּא בְּאֲמַת דַּעַת הַט"ז וְהַב"ש הַחֹלְקִים עַל הַב"ח אִף מֵה שְׁפַתְבִּתִּי הוּא נְכוּן בְּשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים אֵלוֹ וְלִפִּי מֵה שְׁפַתְבִּתִּי יֵשׁ לִיִּשְׁבַּב גַּם כֵּן קִצְתָּ קוֹשִׁית הַרְשָׁב"א דְּרַב יוֹסֵף סִבִּירָא לִיָּה דְּאֵי הֵנָּה אֲתִי ר"כ לְאֲשַׁמְעִינוּ רְבוּתָא דְּלֹא בְּעֵינֵי שְׁמִיעַת קוֹל וְהוֹרְאָה בְּגוֹפּוֹ מֵאֵי שְׁנָא חָרַשׁ דְּנִקֵּט דְּהָא אֵי גִימָא דְּבְעֵינֵי שְׁמִיעַת קוֹל כָּל אִפְיָא שְׁוִין וּבֵין חָרַשׁ בֵּין פַּקֵּחַ לֹא מִהֵנִי כַּת"י וְאִם כֵּן הֵנָּה לִיָּה לְמִנְקֵט סֵתֵם דְּעַל יְדֵי כְּתָב הוּי הַגְּדָה מְעַלְיָא וּמְמִילָא יְדַעִינוּ דְּכוּלְהוּ שְׁוִין בְּהָא וְעַל פְּרָחָךְ דַּר"כ נִקֵּט חָרַשׁ לְרְבוּתָא לְאֲשַׁמְעִינוּ דְּכֵינֵן שְׁיְכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב דַּעַתָּא צִילְתָּא אֵית לִיָּה וְאֵהָא פְּרִיךְ שְׁפִיר מֵאֵי קְמַשְׁמַע לֵן תְּגִינָא דְּאִפִּי הִרְכָּנָה מִהֵנִי לְזֶה וְכַל שְׁכֵן כַּת"י דְּעֲדִיף טְפִי לְהִבְחִין עַל יְדוֹ שְׁנָה הַמְּגַרֵּשׁ יוֹדַע לְהִבְחִין בֵּין טוֹב לְרַע וְאִם כֵּן מֵאֵי רְבוּתָא קְמַשְׁמַע לֵן בְּהָא דְּנִקֵּט דֵינוֹ כְּחַרְשׁ דְּוִקְא כֵּן נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעַתִּי: וְאֲמַנְם כְּדִי לִיִּשְׁבַב קוֹשִׁית הַתּוֹסְפוֹת וְגַם קוֹשִׁית הַרְשָׁב"א הִי נִלְע"ד דְּהֵנָּה מֵה שְׁפַתְבּוֹ הַתּוֹס' דְּהֵנָּה לִיָּה לְאִקְשׁוּיֵי

דְּהָא אפֿי הִרְכָּנָה מְהֵנִי בְּחֵרֵשׁ הַכְּנֻנָה בְּזָה דְּאָרְפֵי ע"ג דְּחֵרֵשׁ שׁוֹמֵעַ מַה שְּׂאֵרִים לֹו מִפְּלֵ
מְקוֹם שְׂיִיף גְבִי הִרְכָּנָה שְׂפוֹתְבִין לֹו וְהוּא מְבִין בְּכֶתֶב וּמְרַפִּין רֵאשׁוּ וּלְפִי מַה שְּׂהֵיָה דַעַת
רַב יוֹסֵף שְׂאִין חִילוּק בֵּין אֵלֶם אוֹ חֵרֵשׁ דְּבִתְרֻנְוִיָּהוּ דַעַתָּא צִילְתָּא אִית לֵיהּ וְאִם נִימָא
כְּסֻבְרַת הִירוּשְׁלָמִי מִתְפָּרְשָׁא מִקְלָתָא דְר"כ דְּאָמַר חֵרֵשׁ שְׂיִכּוּל לְדַבְּרַ מִתּוּף הַפְּתָב ר"ל
שְׂפוֹתְבִין לֹו וְהוּא מְרַפִּין בְּרֵאשׁוּ כו' דְּכִינּוּן דְּמְרַפִּין בְּרֵאשׁוּ הִינּוּ דְּבוּר מִתּוּף הַפְּתָב דְּמְהֵנִי
וְלָכֵן פְּרִיף לֵיהּ ר"י מֵאִי קְמִשְׁמַע לֹן תְּנִינָא דְמַה לִּי הִרְכָּנָה מִתּוּף אֲמִירָה אוֹ מִתּוּף פְּתִיבָה
וְעַל זֶה אָמַר ר"ז אֵלֶם קְאָמְרַתְּ כו' רְצָה לֹוּמַר דְּבִאֵלֶם שְׂהוּא כְּפַקְסַח מְהֵנִי הִרְכָּנָה דִּידִין מַה
שְּׂאִין כֹּן בְּחֵרֵשׁ לֹא מְהֵנִי הִרְכָּנָה דִּידִיָּה פִּינּוּ שְׂיִישׁ לְחוּשׁ שְׂדַעַתוֹ מְשׁוֹנְבֻשְׁתּוֹ וּמַה שְּׂהוּא
מְדַבְּרַ מִתּוּף כַּת"י עֲצָמוֹ מְהֵנִי לְחֻשְׁבוֹ כְּפַקְסַח.

וְעוּד נִלְעַנ"ד לִיִּישְׁב קֻן־שִׁיטַת הַתּוֹס' וְקֻן־שִׁיטַת הַרְשָׁב"א וְיִתְיַשְׁב גַּם כֹּן מַה דְּקָשָׁה אַהָּא
דְּמִיָּתִי ר"ז בְּבְרִיָּתָא חֵרֵשׁ הַמְדַבְּרַ וְאִינוּ שׁוֹמֵעַ כו' דְּאִינוּ עֲנִין לְכָאן דְּהָא הָךְ דְר"כ בְּחֵרֵשׁ
שְׂאִינוּ שׁוֹמֵעַ וְאִינוּ מְדַבְּרַ אִיָּרִי כַּמ"ש ר"ש"י וְאֲפֹשֶׁר דְּנָקַט הֵכָּא סִיּוּם לְשׁוֹן הַבְּרִיָּתָא זֶה
וְזֶה הָרִי הֵם כְּפַקְחִין כו': אָף נִלְעַנ"ד לִיִּישְׁב בְּפִשִׁיטוֹת יוֹתֵר דְּלְכָאוּרָה קָשָׁה לְמַה יוֹעִיל
מַה שְּׂמְדַבְּרַ מִתּוּף הַפְּתָב דְּהָא קִי"ל חֵש"ו אִינָם בְּנֵי שְׂלִיחוֹת כָּלֵל וְאִם כֹּן אִיף הַכְּבַעַל שְׂהוּא
חֵרֵשׁ יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׂלִיחַ וְאָף אַת"ל דְּלְכִתִּיבָה לֹא בְּעֵינֵן שְׂלִיחוֹת כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּסִבִּירָא
לְהוּ הֵכִי מ"מ לְנִתְיָנָה וְדֵאִי שְׂלִיחוֹת בְּעֵינֵן וְהָרִי קִי"ל דְּאִינוּ שׁוֹמֵעַ וְאִינוּ מְדַבְּרַ כְּקָטָן דְּמִי
וְצ"ל כְּמוֹ שְׂכֶתֶב ר"ש"י דְּכִינּוּן דְּיְכוּל לְדַבְּרַ מִתּוּף הַפְּתָב הוּא כְּפַקְסַח וְכֵר שְׂלִיחוֹת הוּא וּלְפִי
זֶה קָשָׁה דְּלְמַה נָּקַט ר"כ הִדִּין לְעֲנִין גַּט דְּהֵנָּה ל"ל בְּסֶתֶם חֵרֵשׁ שִׂ"ל מִתּוּף הַפְּתָב ה"ה
כְּפַקְסַח לְכָל דְּבָרִיו וּמִמִּילָא יְדַעְנוּ דְּיְכוּל לְגַרְשׁ ג"כ וְע"כ דְּאִתִּי לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ נְמִי דִּין הֵגַט
דֵּאֵע"ג דְּאִינוּ שׁוֹמֵעַ קוּלוֹ מִמֶּשׁ מְהֵנִי: וְלִפ"ז מִתְפָּרְשׁ מִקְלָתָא דְר"כ שְׂאִם יְכוּל לְדַבְּרַ מִתּוּף
כַּת"י כו' דְּלֹא בְּמַגְרֵשׁ ע"י פְּתָב מִיָּרִי רַק לְעֲנִין נְתִיבַת הֵגַט מִיָּרִי וְה"ק שְׂאִם י"ל מִתּוּף
פְּתָב זֶהוּ בְּדִיקָה גְמוּרָה שְׂפַקְסַח הוּא וְאִז כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גַּט לְאֲשִׁתּוֹ וְלֹא בָּא לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ
דְּכֶתֶב בְּדִיקָה גְמוּרָה הוּא דְּהֵיָא לֹא וְנוֹקָא לְעֲנִין גַּט אֵלָא לְכָל הַדְּבָרִים כְּגוֹן מְקַח וְכִיּוֹצֵא
כּו הִדִּין כֹּן רַק דְּאֲשִׁמוּעֵינּוּ דְּלֹא בְּעֵינֵן שְׂמִיעַת קוּל וְדִלָּא כְּתָנָא דְּבְרִיָּתָא דְּלִקְמֹן וְע"ז
מִקְשָׁה ר"י מֵאִי קַמ"ל תְּנִינָא דְּהִרְכָּנָה מְהֵנִי וּמוֹכַח מִיָּנָה דְּלֹא בְּעֵינֵן שְׂמִיעַת קוּל וְכִן־שִׁיטַת
הַתּוֹס' דָּף ע"ב אַהָּא דְּקָאֵמַר קוּלוֹ לְאֲפּוֹקִי מְדַר"כ דְּהָא לְאֲפּוֹקִי מִמְתְּנִיתִין נְמִי הוּא וּמִשְׁנֵי
ר"ז אֵלֶם קְאָמְרַתְּ ור"ל פְּתִירוֹץ הַתּוֹס' שְׂם דְּדוֹנָקָא חֵרֵשׁ מְסַתְּבַר לֵיהּ לְמַעוּטִי וְאִם כֹּן
קְמִשְׁמַע לֹן ר"כ דְּגַם בְּחֵרֵשׁ מְהֵנִי מַה שְּׂיְכוּל לְדַבְּרַ מִתּוּף הַפְּתָב לְהוֹצִיא מִחֻזְקַת חֵרֵשׁוֹתוֹ
וְיְכוּל לִיתָן גַּם כֹּן גַּט עַל יְדֵי כַּת"י אוֹ הִרְכָּנָה כְּמוֹ אֵלֶם כֹּן נִרְאָה לְעֲנִיּוֹת דַעַתִּי עַל דַעַת
שִׁיטַת הַתּוֹס' דְּסִבִּירָא לְהוּ דְּהִרְכָּנָה לֹא עֲדִיף מְכַת"י רַק עֵינְקַר הַחִילּוּק הוּא בֵּין אֵלֶם אוֹ
חֵרֵשׁ: וְנִלְעַנ"ד לְפָרֵשׁ כָּל הַסּוּגְיָא וּמִתְחַלְּהָ אַבְרָא מ"ש הַתּוֹס' בְּזֶה אָמַר ר"ז כו' דְּפִשְׁטָא
לֵיהּ דְּגַבִּי גַט א"צ הֵגְדָה בְּפָה כו' אָבֵל לר"כ דְּחֻשְׁיִב יְכוּל לְדַבְּרַ מִתּוּף הַפְּתָב אִפֿי בְּחֵרֵשׁ
אִם כֹּן דְּבוּר מְעַלְיָא הוּא כו' וְלְכָאוּרָה צ"ע דְּאָרְפֵי לר"כ מְנָא לֵיהּ דְּדְבוּר מְעַלְיָא הוּא דְּלִמָּא
בְּחִינָה מְעַלְיָתָא הוּא כְּמוֹ הִרְכָּנָה בְּאֵלֶם וְכִינּוּן שְׂדִידַע שְׂנִתְרַצָּה דִּי בְּכָף ונ"ל בְּיָאוּר
הַדְּבָרִים דְּבִאָּמַת כָּלֵלָא הוּא בְּכָל מְקוֹם דְּחֵרֵשׁ שֵׁא"מ וְאִינוּ שׁוֹמֵעַ דִּינוּ כְּשׁוֹטָה וְקָטָן וְהִיא
אַחַד מִן הַהִלְכוֹת הַמְקוּנְבֻלָּת בְּיָדֵינוּ וְאִם כֹּן אִיף נִתִּיר לֹו כְּשְׂיְכוּל לְכֶתוּב נֶגֶד הַהִלְכָה.

אָף בְּאָמַת ר"כ סִבִּירָא לֵיהּ שַׁע"כ לֹא קְבֵלוּ אֵלָא בֵּא"ש וְאִינוּ מְדַבְּרַ וְכִינּוּן שְׂזָה יְכוּל לְדַבְּרַ
מִתּוּף הַפְּתָב חֵי מְדַבְּרַ קְרִינּוּ בִּיָּה וְהִינּוּ דְּנָקַט לָהּ ר"כ בְּהֵאִי לִישְׁנָא חֵרֵשׁ שְׂיְכוּל לְדַבְּרַ

ולא קא' סתם חרש היודע לכתוב כו' והו' דהנה פשוטה לא איתמר אלא פשאינו מדבר דוקא.

וכן בירושלמי תירץ אהא דפריה ממתניתין דנתחרש לא יוציא עולמית קיימינן פשאינו יכול לכתוב ור"ל דאם יכול לכתוב לאו בכלל חרש הוא (אף ש"ס דידן לא ניתא להו לאוקמי בהכי משום דלישנא דעולמית אשמעינן אע"ג דיכול לכתוב) וזה פוננת התוס' גם פן דלר"כ דחשיב יכול לדבר מתוך הפתב אפי' בחרש אם פן דבור מעליא הוא ר"ל דאם לא פן לא יצאו מכלל חרש שא"ש וא"מ אלא ע"כ דע"י הפתב נחשב כמדבר ממש.

וכן נראה לעניות דעתי מדברי הרשב"א שפתב אבל על רב מקשה כו' שע"י פה הוציאו מכלל חרש והוי כמדבר וא"ש א"כ דבור מתוך הפתב דבור הוא כו' ע"ש הרי מבואר כמ"ש. והשתא א"ש דר"י הנה סובר דנדאי פתב לא חשיב דבור רק שהוא בחינה מעליא כמו הרפנה ושמיעת קול לא בעינן ואהא פריה מאי קמשמע לן תנינא דהרפנה מהני ולא בעינן שמיעת קול וקאמר לו ר"ז אלם קאמר ר"ל דמתניתין לא מוכח כ"א שיש רצוי על ידי הרפנה ומהני ליה מה שאין פן ר"כ דמייירי בחרש אשמעינן דדבור גמור הוא מה שהוא יכול לדבר על ידי הפתב דאם לא פן הרי הוא פשוטה ולכך מיייתי עלה מברייתא דמדבר וא"ש זהו חרש כו' וזה הם פפקחין כו' ר"ל דר"כ סבירא ליה דכיון דיכול לדבר מתוך הפתב דינו כחרש דברייתא שהוא מדבר וא"ש שדינו כפפקח מה שאין פן הרפנה פשיטא דלא מהני בחרש לומר דהוי כמדבר ושומע פיון שיכול לדבר ולשמע על ידי הרפנה דדוקא פתב י"ל דהנה כדבור אבל הרפנה אינו אלא רצוי לכד ועל זה פריה לרב פיון דלדידיה הגדה מעליא הוא דהא על ידי הגדה בכתב חשבינן ליה לחרש שאינו מדבר כמדבר אם פן איה אמרינן פרט לאלם ומשני דהתם פתיב מפייהם והלכך גהי דע"י פתב חשיב כדבור מ"מ אינו ענין להגדה בפיה והשתא א"ש הא דפריה מהא דקתני פשם שבודקין כו' לרב דוקא דבלא רב ל"ק דהא יכול להגיד על ידי הרפנה כדקתני פשם שבודקין כו' דהנה אמרינן דנדאי בר עדות הוא רק דלא מיקרי הגדה לענין ק"ש כמ"ש התוס'.

ואין להקשות דבאמת מנ"ל דאתי למעוטי אלם דלמא אתי למעוטי חרש גמור ז"א דחרש שפסול לעדות פשיטא שאין מקום לק"ש וגם דהרי הוא פשוטה שאינו מביא קרבן על מה שעשה בעת שטותו משא"כ לרב דסבירא ליה דחרש שפיר הוי בר עדות אם פן קשה מנ"ל למעוטי אלם פלל דלמא לא בא הפתוב רק למעט חרש בכה"ג שפשר לעדות פגון שיכול לדבר מתוך הפתב וא"ל דמסתבר ליה דבכה"ג אין למעוטי פלל א"כ מכ"ש שאין למעט אלם וע"כ דמשום דכתיב מפייהם כו' א"כ קשה דהתם קתני פשם שבודקין כו': ובהכי א"ש מה דקשה לכאורה אליבא דר"כ דלדידיה אם פותבין לחרש שא"ל מתוך הפתב נכתוב גט כו' והוא מרפין בראשו נמי פשר א"כ למה נקט במתניתין מלתיה בנשתתק הא מצוי למנקט רבותא טפי דאפי' בחרש מהני הרפנה היכא דהוא כפפקח מחמת שמדבר מתוך הפתב ומכ"ש באלם ולפמ"ש א"ש דדא ודא אחת היא דחרש המדבר מתוך הפתב היינו חרש המדבר וא"ש ואלם היינו שומע ואינו מדבר וס"ל לתנא דמתני' דשניהם שוין דהא אידי ואידי הם פפקחין ונקט נשתתק וה"ה לאידך אף מה דמשמע מדברי הפוסקים דחרש שא"מ וא"ש אינו מוציא ברמיזה ומשמע אע"ג דיכול לדבר

מתוך הפתב וכתבו לו והרפין לא מהני וכן נראה לכאורה דהא אמר ר"י אמר רב חלוקין עליו חביריו על רשב"ג ואמרין מהא דנתחורש לא יוציא עולמית מאי עולמית אע"ג דיכול לדבר מתוך הפתב ולפ"ז מבואר דלדין דקי"ל דלא כר"כ והנינו דלא פרשב"ג רק פרבנו דפליגי עליה גם בהרפנה לא מהני וצ"ע דהתינח לשיטת התוספות דמאי דמסקינן דלא כר"כ היינו שאין זה מוציא מחזקת חרשותו ואם פן פשיטא דאף הרפנה לא מהני אבל לשיטת סה"ת וש"פ דסבירא להו דממעט מדר"כ משום דקולו דוקא בעינן והא דהרפנה מהני היינו משום דהרפנה היינו שמיעת קול א"כ י"ל דאע"ג דבהא דס"ל לר"כ דמתוך הפתב הוי דיבור מעליא לא קי"ל כןותיה מ"מ בהא דסבירא ליה פיו דמדבר מתוך הפתב הוי פפקח לא אשפחן דפליגי עליה משום דאע"ג דשמיעת קול לא מיקרי מ"מ מיחשב כדבור לענין זה שיהיה דינו כחרש המדבר ואינו שומע ואם פן למה לא יהיה יכול להוציא ע"י הרפנה הא הרפנה היינו שמיעת קול.

וא"ל דרבנו דרשב"ג באמת סבירא להו דאף להוציא מחזקת חרשותו ל"מ ע"י פתב ז"א דנהי דרבנו פליגי בהא ארשב"ג דהא ר"כ קאי כןותיה. ואף על גב דלענין שמיעת קול לא קי"ל כר"כ היינו משום דסתם גמרא אמר לאפוקי מדר"כ אבל משום דרבנו פליגי אין לפסוק משום זה דלא כר"כ ואם פן למה פתבו הפוסקים בפשיטות דחרש שפנס פשהוא פקח או ביבתו אינו מוציא ברמיזה דהא בחרש כה"ג שיכול לדבר מתוך הפתב נראה דלשיטת הפוסקים דסבירא להו דהרפנה הוי כשמיעת קול שפיר הוא מוציא ברמיזה ולכאורה זה צ"ע גדול: איברא שלולי דברי הרא"ש ז"ל שפתב הטעם בהרפנה משום שמראה בגופו הייתי אומר דה"ט דהרפנה הוי כשמיעת קול דכיון שהם אומרים לו בפיה והוא מרפין ע"ז בראשו ה"ז פאילו אמר הוא בעצמו וכל כה"ג שפיר מהני הרפנה משא"כ הרפנה ע"י כת"י אע"ג דכת"י מועיל לחשב מחמת זה פפקח מ"מ מה שנה מרפין על הכת"י לא הנה רק ככתיבה נאנן עכ"פ אמירה בעינן והרי אין פאן אמירה לא מצד המבקשים ממנו ליתן גט ולא מצד הבעל וכל כה"ג שאין פאן אמירה פלל לא מהני אבל היכא דאיכא אמירה הרפנה דידיה פאילו אמר דמי כדאמרין בשבועות דהעונה אמן כמוציא שבועה מפיו דמי ואע"ג דהתם עונה אמן בפיו מ"מ לענין זה אין נפקא מינה אם עונה אמן בפיו או מרפין בראשו שנודע לנוע"ז שהוא מסכים על אמירה דהני וה"ז פאומר בעצמו אבל בחרש שאינו שומע וכותבין לו ל"מ הרפנה דהא ליכא דבור פלל.

ועפ"ז יש ליתן תבלין לדברי מחו הגאון החסיד מהור"ר פנחס שפתב שאם הפותב חרש יכול הבעל לומר בפיה וכותב לו מה שהוא אומר כדמוכח ממתניתין דהכל פשרין ולכאורה מה מועיל אמירתו בפה שהרי הסופר אינו שומע מה שאומר הבעל ולכ"מ"ש יש לומר פיון דחזינו דהרפנה על אמירה מהני והרפנה על כתיבת ידו לא מהני אלמא דעל פל פנים אמירה בפה בעינן וכיון שהבעל מוציא דבורו בפה שפיר דמי: אלא שיש לעיין דאטו מי כתיב בקרא אומר הבעל דנימא אמירה בפה בעינן.

בקרא וכתב פתיב ואפ"ה אמרינן דבעינן שישמעו קולו אלמא דבלא שמיעת קול הוי פאלו פותב בלא שליחות הבעל ואינו נותן לב לכתוב לשמה וכמ"ש התוס' בגיטין דף כ"ג אהא דאמרין עד שיאמר לסופר כו' וא"כ מה ישענו זה שהבעל מרחש בשפונתיה

והוא חרש לא ישמע ואיך יתן לב לכתוב לשמה כל שישומע אין לו מהבעל בעצמו רק מפי כתבו.

אך באמת בלאו הכי יש לתמוה למאי דאמרין דלא בעינו שליחות בכתובה רק הטעם משום לשמה א"כ לא יועיל כת"י דבעל שעיני הסופר רואות שהבעל רוצה לגרשה וכבר פתבתי שהתוס' בעירובין נראה דגרסי פסול והיינו דאינו פסול רק מדרבנן.

ומצאתי בהגהת סמ"ק מהלכות גירושין שכתב ראיה דבעינו שליחות בכתובה מפ' מי שאחזו דבעינו שישמעו קול הבעל שיאמר לסופר כתוב ואע"ג דכתב סופר לשמה אינו מועיל בלא ציווי הבעל ואפי' עשה שליח לסופר וכתב אליו כתב אינו מוכח פדמוכח ה"מ ואע"ג דגם זה דחקו התוס' לתרץ פדי לקיים פירוש ראשון שינויא דחיקא הוא למבין כו' ובתוס' שלפנינו לא מצאתי זה ואפשר שפיון לדברי התוס' בעירובין ויותר נראה שכוננתו לתוס' שאנן: ואמנם טפי יש להקשות על מ"ש הרא"ש דלמנות שליח לגרש יכול למנות בכתב אבל למנות שליח לכתוב ולחתום לא מהני וכן בסמ"ק ג"כ ולא ביארו החילוק ונלענ"ד ע"פ מ"ש התוס' והרא"ש בטעמא דמלתא דמהני שליח לקבלה באשה ובאיש לגרש משום פיון דאיכא גילוי דעת שנתרצה זכות הוא לו וממילא נעשה לו שליח פדיו זכיה שהיא מתורת שליח ויכול זה להיות נעשה שליח מעצמו וכמ"ש האשר"י בקידושין בהא דדלמא ארצויי ארצי קמיה כו' שאם גילה דעתו לשדכו כו' ולפי"ז א"ש דנדאי במינוי שליח לגירושין או שליח לקבלה בגילוי דעתא סגי וזה נעשה שליח מאלו משא"כ בכתובה אין הענין תלוי בשליחות כלל אלא כל שזה עושה במצות הבעל הוא חשוב לשמה ואם לאו לא חשבינן ליה לשמה וא"כ פיון שיימו ע"י הכתב ואין עליו תורת שליחות רק שהוא נחשב לגילוי דעת שחפץ שיכתבו לו גט וזה עומד ונעשה שליח מעצמו בתורת זכיה וכל שהוא עושה מעצמו אין שם לשמה עליו דלא חשיב לשמה כ"א בעושה בתורת מצווה מפי הבעל ולא זולת.

ולפי"ז א"ש בסופר חרש פיון שהיא מצווה ועומד מפי הבעל אלא שהיא קשה לשמוע ומודיע ע"י כתב שהיא מצווה עליו לכתוב גט אין זה דומה לכתב בעלמא שאינו רק גילוי מלתא שחפץ בו פיון שאינו שומע מפיו ממש כתיבתו אינו עושה רושם כ"כ בלב הסופר שיתן לב לכתוב לשמה משא"כ בחרש שיודע שהבעל אומר שיכתוב לו שהרי עומד ע"ג ומרחש בשפתיו אלא דאנדגיה הוא דכאיב ליה ומודיעו ע"י כתב בכה"ג שפיר פותב לשמה: ואף לענ"ד הראיה שהביא מחו' הגאון נ"י אינו מכרעת דהא י"ל דלדין דקי"ל דלא כר"כ באמת מייירי הא דחרש יכול לכתוב גט פגון שאנה לו בעודו פקח ונתחרש וטפי מסתבר לאוקמי בהכי ממאי דנוקמא דמייירי שהבעל אומר בפיו אע"ג דהאי לא ידע מאי קאמר מ"מ הוא עושה את שלו ואומר לכתוב גט וגם פותב לו בכתב ולדידי קשה איפכא דלמה כתבו הפוסקים בסתם פסוגיית הש"ס ה"מ דבעינו גדול ע"ג דהא בחרש בכה"ג שיודע לכתוב גט אין לה יכול לדבר מתוך הכתב גדול מזה וא"כ אליבא דר"כ לא צריה מידי ואף דלא קי"ל כר"כ מ"מ פבר פתבתי דלפי שיטת הפוסקים דס"ל דאפי' פקח אינו יכול לכתוב בכת"י א"כ הו' דאמרין קולו לאפוקי מדר"כ לא ממעט כ"א דבעינו שמיעת קול מפי הבעל אבל לענין הא דדבור מתוך הכתב מהני לחרש למשוניה פקח לא אשפחן דמפיק לה מיניה וא"כ בסופר כה"ג ודאי דמהני ודינו כאלם שהוא

פקח לכל דבר וכשר לכתובת הגט אף בלא עומד ע"ג ולכאורה היה אפשר לומר דהפוסקים ס"ל דבחרש בלא"ה לא קי"ל כר"כ פ"ג דרבנן פליגי עליה דרשב"ג ואין הלכה כרשב"ג בברייתא: אף דלענ"ד אין הכרח כ"כ ממתניתין דקתני נתחרש לא יוציא עולמית דמשמע אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב די"ל דהתם נמי הוה טעמא משום דבעינו שישמע קולו וכיון דנתחרש קודם שאמר לסופר ולעדים תו לא יוציא עולמית אבל אם אמר לסופר ולעדים קודם שנתחרש פ"ג שיעדין יכול לדבר מתוך הכתב הרי הוא כפקח ושפיר יכול להוציא.

אף י"ל דז"א דא"א דהנה פקח רק דפומיה הוא דכאיב ליה אפתי קשה אמאי קתני לא יוציאה עולמית דהא ה"ל פאלם ויכול להוציא ע"י הרפנה אלא לפמש"ל דדוקא על אמירה מהני הרפנה אבל על כת"י ל"מ הרפנה אין הכרח ממתניתין דבחרש פ"ג שאינו שומע אין הרפנה מועלת לו אבל מ"מ הרי הוא כפקח ונ"מ באם צנה לסופר ולעדים קודם שנתחרש או אם הבעל פקח וסופר חרש שא"צ גדול ע"ג וכמ"ש וצ"ע על הפוסקים דס"ל דאף בפקח ל"מ כת"י נאפ"ה פסקו דגם בחרש צריך גדול ע"ג וכמ"ש ואפשר לומר דאע"פ שכותב גט ע"י שכותבין לו שיכתוב גט לאשה פלונית מ"מ לא מיקרי פקח בשביל זה שיהיה הוא יכול להוציא את אשתו דאפשר דאע"ג דמסברי ליה וסבר מ"מ דיבור השייך לעצמו אינו בר דעת שיהיה יכול לצוות לאחרים מתוך הכתב ובכה"ג מייירי מתני' ור"כ לא קאמר אלא היכא שהוה בן דעת כ"כ שכותב ענינים שלו כגון שכותב לסופר ולעדים לכתוב גט כה"ג ס"ל דחשבינן לי' בן דעת דהא חזינו שיודע לסדר ענינים שלו בטוב רק פומא הוא דכאיב לי' וצ"ע: ובאמת מ"ש מחותני הגאון נ"י ראיה ממתני' צ"ע דהא הרפנה נדאי דמהני לכ"ע פ"ג דמרואה בגופו וא"כ מי גרע סופר חרש מבעל חרש שאם היה בר דעת שפיר יכול לגרש ע"י הרפנה כמבואר להדיא בגשמתק ואם פן מה בכך שהסופר חרש דהא מה שאינו בן דעת לא איכפת לו פ"ג שגדול ע"ג רק מחמת שמיעת קול ונהרי הרפנה דבעל כשמיעת קול הוא וכן לענין גדול ע"ג שמלמדו ומזהירו לעשות לשמה פשיטה דע"י הרפנה הוא וכן מבואר בסה"ת הל' גיטין אמר ר"ה והוא שגדול ע"ג נאומר להם ברמיזה שיעשו כה וכה לשם גירושי אשת פ' כו' ע"ש וצ"ל דס"ל דאע"ג דלענין ע"ג שייך לומר שפרמזו לו לעשות לשמה היינו אחר שכתב הכין עצמו לכתוב גט לזה מועיל רמיזה משא"כ על תחלת הענין לומר שפרמזו לו שיכתוב גט לאשתו זהו דבר קשה שיוכל להסבירו ע"י רמיזה ולכך ס"ל להגאון נ"י דמייירי ע"י כת"י.

אלא שיעדין יש פתחון פה לומר דמייירי שהחרש כותב לבעל אכתוב גט לאשתך והוא מרפין לו בראשו דהוי כשמיעת קול שלא יהא אם הבעל אלא דמהני הרפנה דידיה אף לפמ"ש דלמ"ד דאין כת"י מועיל אף הרפנה על כת"י אין מועיל דאמירה עכ"פ בענין או שיאמר הבעל או שיאמרו לו וירפין ראשו ומזה הוציא מחותני הגאון הנ"ל דכל שהוא אומר בפיו ג"כ אלא שמודיע ע"י כתב שפיר דמי: אף לענ"ד היה אפשר לומר דבאמת לכאורה קשה מאי טעמא לא יועיל בפקח כתב ידו וכמו שכתבתי לעיל דהא לנתנת הגט מועיל מה שממנה שליח בכתב וקמה לא יועיל על הכתיבה ג"כ.

ומ"ש לעיל לתרץ דהתם נעשה שליח מעצמו מה שאין פן כאן דמשום לשמה נגעו בה
ל"מ מה שנעשה מעצמו דלשמה ל"ה אלא בציווי הבעל זה צ"ע שהרי נראה מדברי
הרשב"א בגיטין דף כ"ג בטעמא דכל שלא צוה הבעל לא חשבינו לכוונתן לשמה כוונת
מעליא אע"פ שמתכוון לשם אשה זו דכיון שלא צוה הבעל והיא אינה עומדת להתגרש
כשלא לשמה חשבינו ליה כו' וכן נראה מדברי שאר פוסקים א"כ מה בכך שגה עומד
מעצמו ונעשה שליח ע"י גילוי דעת של בעל דניחא ליה דהא מכל מקום צוה הבעל
בכתב ואטו משום שלא אמר בפיו לא יתנו לב לכתוב לשמה וכבר פתבתי שפן הקשה
בהגהת סמ"ק לכן נראה דהך דינא דפקח שכתב אינו מועיל אינו מטעם פסולו של חרש
דבחרש הוי פסול שעל ידי כת"י אין מוציאין אותו מחזקת חרש וגבי פקח הטעם פיון
שהיה יכול לדבר בפיו והוא עצר פת הדבור ובה במכתב לאמר אין הסופר נותן לב
לכתוב לשמה שאומר בלבו מסתמא אין לבו ככתבו דאם פן מימר הוי אמר.

ומצאתי סעד לדברי בשו"ת כת"י רבינו הגאון מהר"י בעהמ"ח מג"ש שפותר לענין אם
מהני בקידושין רמיה וכתב דהרפנה מהני כמו אמירה ולא בעינן שמיעת קול דוקא והא
דלא קי"ל כר"כ משום דלא ידעינן ע"י פתב אם מבין בטוב כמ"ש התוספ' כו' אף לפי
הפוסקים דאפי' בפקח לא מהני פתב קשה פיון דלא בעינן בפיה ולחד שינויא דהרא"ש
שם פסול אפי' מדאורייתא וכמו שהאריך הב"י סימן ק"ד וצ"ל דכתיבה אפי' בפקח דלא
ידעינן שנתרצה ממש דלמא פתב כף ולא נתרצה ממש דכיון שאינו מראה בגופו ממש
אין זה ראיה שנתרצה ושמא פתב ולא מלבו דאין נקרא מוציא שקר אא"כ מדבר בפיו
או מראה בגופו דאמרינן אי לאו דנתרצה ממש לא היה משקר אבל פתיבה אפי' פותר
בלא לב לא מיקרי משקר עכ"ל הגאון ז"ל וכן מצאתי בספר בני יעקב דף קנ"ד ע"ב
שכתב בשם חידושי תלמיד הרשב"א כת"י שכתב בשם הרמ"ה גם פן דבפקח ל"מ דכיון
דהרי יכול לדבר איכא למימר דמשטה הוא אם פן איכא למיחש לטרופי דדעתא עכ"ד
ולכאורה.

צ"ע דהא משמע מהפוסקי דאף בכותב שלא בפני הסופר ועדים ל"מ ובשלקמא לפמ"ש
מהר"י ז"ל א"ש דאע"ג שלא היה אפשר באופן אחר מכל מקום לא מהני פתיבה
דבכתיבה אין הכרח שנתרצה בכל לבו אף לפי טעמא של רבינו הרמ"ה ז"ל קשה
דהתינח פשהוא עם הסופר ועדים במקום אחד משא"כ אם הוא בריחוק מקום מה"ת
לתלות שמשטה הוא או טירוף הדעת ומדברי הפוסקים הסוברים דבפקח לא מהני כת"י
ס"ל דאפי' בשלח כת"י ממדינת הים הדין פן פמבואר מדבריהם וצ"ל דרמ"ה לא ס"ל
הכי וצ"ל דגם בכהאי גונא אמרינן דהו"ל למיתי ולמימר להו פתבו גט כו' והפתב אינו
מוכיח שפלב שלם הוא והלקף ל"מ.

ולפ"ז א"ש בפשיטות קושיות הגאון ממתניתין דהכל פשרים לכתוב כו' דהתם חרשותו
של זה גרמה לו לבעל שהוצרך להודיעו ע"י פתב ופשיטא דבכהאי גונא לא תלינן פלל
במשטה או טירוף הדעת דמאי אית ליה למעבד ויציא לנו מזה קולה גדולה לנ"ד דבנ"ד
פסופר חרש דמי דמאי אית ליה למעבד פיון שפסוגר ביד אדונים קשים וגלוי וידוע לכל
שבענין שהיה בעל אשה זו ל"ש לומר דהו"ל למיתי לקמן לצוות לכתוב גט ואין לנו
לחוש לומר שמא משטה או שמא מתוך טירוף הדעת רק ככתבו פן לבו ומרוצה בראון

גמור וכ"ע מודו בכה"ג דשפיר דמי ליתן גט ע"י שכתב תנו גט כו': העולה מזה שכתבנו דאיכא דעות הרבה דס"ל להתיר בפסקת ע"י כתי"י שפן נראה מדעת הרי"ף ורש"י והרמב"ם ובעה"ע וכן כתבו הפוסקים בשם התוס' וכן דעת הרמב"ן בהידושי' ומהרד"ך בתשובותיו ושאר פוסקים האחרונים סמכו עלה דמלתא במקום עיגון וכמו שכתב בס' ג"פ דבמקום עיגון יש לסמוך אמקילין תדא פי פשטא דגמרא דידן הכי משמע ותו דגדולי הפוסקים הרי"ף והרמב"ם והעיסור ורש"י והתוספות לא חשו להתוספתא ומכשירי בכתי"י ותו שיש לצדד דאפי' מאן דחנייש לתוספתא היינו שלא במקום עיגון פתרוץ ב' דהרא"ש וכן פתב רבינו ירוחם כו' וע"ש שהביא בשם המבי"ט גדולה מזו להקל במקום עיגון גם בעדים שכתבו לעדים וסופר שהבעל מינה אותם כו' מטעם שכתב הרמב"ם דכתי"י מהני ומטעם מ"ש הר"ן שדעתו מסכמת לדעת הרא"ה כו' ע"ש והג"פ שם תמה עליו שלקח קנלי שניהם (ולענ"ד הנה אפ"ש לומר דע"כ לא סבירא להו להפוסקים דכתי"י לא מהני אלא לענין דל"ה פאמירת הבעל גופיה אבל התם שהבעל אמר בפה אלא שעדים כתבו לעדים אין זה ענין לשמיעת קול פלל רק לפלוגמת הרא"ה והר"ן גם צריף עיון מטעם מפייהם ולא מפי כתבם ואין בידי שו"ת מבי"ט לעינינו ב' אלא לענין פלוגתא דכתיבת יד הספים בפשיטות להקל במקום עיגון: ועוד נלענ"ד דבאמת לכאורה צ"ע בהא דפסקו הפוסקים דלא כר"כ משום דאמרין קולו לאפוקי מדר"כ וכמ"ש הרי"ף ע"ז אלמא דלית הלכתא פנותיהו ולכאורה מאי אולמא הו' פרייתא מברייתא דלעיל דבהדיא קתני בה חרש לא הלוכו בו אחר כתי"י לגיטין וגם ר"י אמר לעיל חולקין עליו חביריו על רשב"ג.

ואפ"ש לומר דמשום הך לא אריא פיון דאיכא מאן דאמר הלכה כרשב"ג אף בברייתא וגם שי"ל דר"כ פליג עם ר"י בהא דר"כ ס"ל דרשב"ג מפרש מלתיה דת"ק וממתניתין דנתחרש לא יוציא עולמית איכא לדחויי פדדחי הש"ס וילכף מיייתי מדקאמר לאפוקי מדר"כ וסתמא דהש"ס ק"ל משמע דלית הלכתא הכי בהא דאפתי איכא לאקשו' דמנא לן למידק מהאי לישנא דאין הל' פן דהא פי האי לישנא קאמר לאפוקי ממ"ד מודה ר"י באומר אמרו ואפ"ה פסקו הרב' פוסקי' דמודה ר"י באומר אמרו וכן פתב הרא"ש בגיטין דף פ"ו בשם הר"י שכתב ותימא על הגאון ר"ח שפסק הלכה כר"י ממה שתירץ רב אנשי מתניתין כו' דאם העמיד המשנה כר"י בשביל זה לא פסק הלכה פמותו ושמא טעמו כו' הרי מבואר שאין הכרח פלל מלשון זה לענין פסק הלכה.

וראיתי בפני יהושע שהקשה פן וכתב וז"ל אף שאין דרכי לכתוב מה שנוגע לפסק הלכה עכ"ז לא אוכל להתאפק ומלתא דתמוה מדכר דכירנא שפל הפוסקים פסקו דלא כר"כ משום ר"א דבתראה הוא מסיק לאפוקי מדר"כ וקשיא לי טובא כו' מ"ש מאמר אמרו כו' ע"ש וכדי ליישב זה הנה נלענ"ד לפי המבואר באשר"י שם שהגאון לא פסק לגמרי פנותיה בין לקולא בין לחומרא לפסול באומר אמרו כו' אלא לחוש לדברי שניהם כו' ע"ש וכן פתב בסה"ת הלכף אומר רבינו יצחק ב"ש שיש להתמיר ולפסול אומר אמרו פדמשמע בפ' מ"ש ישמעו לאפוקי ממאן דמכשר אומר אמרו ושמא הלכה פן וגם לפסול חתם סופר ועוד דשמא הלכה פשמואל וכולהו אמוראי דמכשירי בהמקבל אומר אמרו א"כ חרש שוטה וקטן פסול עכ"ל ולפ"ז יש לומר דגם בהא דפליגי הפוסקים הלכתא דלא כר"כ גם פן לא פסקו פן לגמרי פיון דר"כ ס"ל כרשב"ג ומשמע דרב יוסף ור"ז

ס"ל פְּנוּתִיהָ וּאֵע"ג דְּאָמַר ר"י חֲלוּקִים עָלָיו חֲבִירָיו עַל רִשְׁפֵּי"ג מִפֶּל מְקוּם אֵין הֶכְרַח דְּפֶסֶק דְּלֹא פְּנוּתִיהָ וּכמ"ש בַּפ"י הַלְפָּה חֲזַר הַדִּין דְּסְפִיקָא הָיִי אִם מוֹעִיל דְּבוּר מִתּוֹךְ הַפְּתַב אוֹ לֹא גַם כֵּן.

וְרִאִיתִי שֶׁהַב"ש ס"ק ח' פְּתַב כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי וְז"ל גַּם י"ל לְהִנִּי פּוֹסְקִים דְּלֹא פְּסָקוּ כְּבַרְיֵינָא זֶה לְעֵנִן אוֹמַר אֲמָרוּ י"ל דְּלֹא קִיָּמָא לֵן כְּבַרְיֵינָא זֶה גַּם לְעֵנִן פְּתִיבַת חֲרַשׁ לְכֵן פְּתַב בַּש"ג דְּהָיִי סְפָק מְגֻנְרֶשֶׁת עַכ"ל וְרַמְזוּ בְּקֶצֶרָה לַמ"ש.

וְאָמַנְם מֵה שֶׁפְּתַב בְּשֵׁם ש"ג דְּהָיִי סְפָק מְגֻנְרֶשֶׁת אֲנִי תָמִיד דַּבְש"ג לֹא הִזְכִּיר דִּין חֲרַשׁ גְּמוּר כָּלֵל רַק לְעֵנִן חֲרַשׁ הַמְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי אוֹ הָאֵלֶם שֶׁשׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי וְכַתּוּב שֵׁם דְּבַכְהֵאֵי גִנְנָא כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין ע"פ כַּת"י.

וּמ"ש דָּאֵם שְׁלַח לְהֵם בְּכַתְבוּ ע"י אַחֲרִים הָרִי זֶה סְפָק מְגֻנְרֶשֶׁת לְאוּ מֵהֵאֵי טַעְמָא אֲתִי עָלָה רַק דַּס"ל דְּכַשְׁנוֹתֵן הַפְּתַב מִיָּד לְיָד מִמֶּשׁ הָיִי כְּאֲמִירָה מֵה שֶׁא"כ הֵיכָא שֶׁשׁוֹלַח ע"י אַחֲרִים ס"ל דְּהָיִי כְּאֲמַר אֲמָרוּ וּבְאֲמַר אֲמָרוּ ס"ל לְהַש"ג שֵׁם בְּשֵׁם רִיא"ז דְּהָיִי סְפָק מְגֻנְרֶשֶׁת וְעֵינֵין בְּבֵית יוֹסֵף מ"ש עַל דְּבַרֵי הַקְּוֹנְטְרָסִים בְּשֵׁם הַרִי"א וְלַעֲנֵ"ד אֵין זֶה הַפְּנוּנָה וְדְבַרֵי הַקְּוֹנְטְרָסִים הֵם דְּבַרֵי הַש"ג אֵלוֹ וְהַרִי"א הוּא ר"ת רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה אַחֲרוֹן וְהַפְּנוּנָה בְּזֶה כַּמ"ש (וּמִצָּאֵתִי בְּבִנֵי יַעֲקֹב שֶׁהֲרֵגִישׁ בְּזֶה וְכַתּוּב שְׁגַם מֵהַרִיט"צ כ"כ אֲבָל אֵין שׁוֹם פּוֹסֵק שֶׁסּוֹבֵר כֵּן וּמ"מ יֵשׁ לְגַמְגָּם בְּדִינוּ דְּהַרְד"ך כּו' ע"ש) וְהֵנָּה דַּעַת הַרִי"ף וְר"ח דְּבְאֲמַר אֲמָרוּ הֵגֵט בְּטַל וְלֵכֵן מְכַשְׁרִין בְּחֻתְמֵם סוֹפֵר וְעַד אֲבָל דַּעַת הַרִי"י וְסוֹה"ת וְהַרְשָׁב"א וְהָרֵא"ש וְהָר"ן וְסָמ"ג וְסָמ"ק וְטוֹר וְהַמְרָדְכִי וְהַפֶּל בּוֹ וְכֵן דַּעַת כָּל הָאֲחֵרוֹנִים דְּסְפִיקָא הָיִי וְלֵכֵן פְּסָלוּ חֻתְמֵם סוֹפֵר וְעַד וְלִזְהָ נּוֹטָה גַם דַּעַת הַרְמַב"ם וְגַם בְּדַעַת ר"ח פְּתַב סוֹה"ת וְשָׂאֵר פּוֹסְקִים דְּלֹא פְּסָקוּ כֵּן אֵלֹא לְחֻמוֹרָא וְהַמְרָדְכִי כ"כ גַּם בְּדַעַת הַרִי"ף וְעֵינֵין בַּב"י ס' ק"ל וְהַטּוֹר בְּסוֹף סִימָן ק"ך כֵּן פְּתַב בְּשֵׁם הַרְמ"ה דְּאֲמַר אֲמָרוּ הָיִי סְפָק וְכַתּוּב עַל זֶה שֶׁרַב אֶלְפֶס פְּתַב דְּאִינוּ גֵט כָּלֵל וְכֵן פְּתַב א"א הָרֵא"ש ז"ל עַכ"ל וְכֵן פְּתַב בַּב"י שֵׁם שֶׁדַּעַת הַרִי"ף כַּר"י דְּהֵגֵט בְּטַל אִפִּי' בְּאֲמַר אֲמָרוּ וְלֹא חָשׂוּ לְדַשְׁמוּאֵל כּו' וְאֲנִי תָמִיד שֶׁהָרִי הָרֵא"ש פֶּרֶק הַמְגַרְשׁ הֵבִיא דְבַרֵי ר"י דַּל"ה רַק סְפָק לְבַד וּמִבְּנֹאֵר שֵׁם דְּסְבִירָא לִיָּה פְּנוּתִיהָ וְכֵן מִבְּנֹאֵר בַּב"י גּוֹפִיָּה סִימָן ק"ל וּמִצָּאֵתִי בִיש"ש גִּיטִין פֶּרֶק הָאֲמַר סִימָן י"ד שֶׁתָּמִיד עַל הַטּוֹר בְּזֶה: וְעַכ"פ נִמְצְיָנוּ לְמַדִּין דְּלִשְׁטֵת רֹב הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּפְסָקִינוּ לְדִינָא אֲפֻמְיָהוּ כּוֹלְהוּ ס"ל דְּאֲמַר אֲמָרוּ סְפִיקָא הָנָה וּמִיָּנָה נִמִּי לְעֵנִן חֲרַשׁ שֶׁפְּתַב בַּכַּת"י אִף עַל גַּב דְּקַתְנֵי כְּבַרְיֵינָא הֵגֵט בְּטַל עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ קוּלוֹ וְאֲמָרִינוּ עָלָה לְאַפּוּקֵי מִדְר"כ אֵין הֶכְרַח לְפָסוּק כֵּן לְהִלְכָה כַּמ"ש לֹא רַק דְּמְסָפִיקָא מִחֲמַרִּינוּ בְּהָא וְכִינוּ דַּלְדַּעַת הַתּוֹסְפוֹת בְּעִירוֹבִין אִף הַכְּבַרְיֵינָא גּוֹפָא לֹא פְּסָלָה רַק מְדַרְבְּנָן וְלַדַּעַת הָרֵא"ש בְּתִירוֹץ הַב' גַּם כֵּן אֵין מְקוּם פְּסוּל רַק מְדַרְבְּנָן וְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְגַדּוּלֵי הָרֵאשׁוֹנִים דַּס"ל לְהַכְשִׁיר בְּפִקּוּחַ ע"י כַּת"י וּבְפִשְׁטוֹת דְבַרֵי הַש"ס וְאִף לְדְבַרֵי הַמְחַמְרִים אֵיכָּא לְמִימַר שֶׁטַעְמָם כַּמ"ש הַרְמ"ה מְדָלָא אֲמַר בְּפִיו יֵשׁ לְחֻשׁ לְמִשְׁטָה אוֹ לְטִירוֹף הַדַּעַת וְאִף אִם יִרְחַק מִמֶּנּוּ הַמְקוּם אִם אֵין יָדוּעַ לָנוּ הָאֲמַתְלָא וְהַסִּיפָה לְמָה לֹא בָּא בְּעֶצְמוֹלְגֵרֶשׁ אוֹ הִנֵּה לּוֹ לְכַתּוּב גֵּט שֵׁם וְלִשְׁלוֹחַ אֵין הַסּוֹפֵר נוֹתֵן לֵב כָּל כֶּף לְכַתּוּב לְשִׁמָּה דְמִימַר אֲמַר דְּלִמָּא מִשְׁטָה הוּא אוֹ לְפִי שֶׁעָה נְטֵרְפָה דַּעַתוֹ וְכִינוּ דַּסְתָּם אֲשֶׁה לְאוֹ לְגִירוֹשִׁין קִיָּמָא סְתָמָא לְאוֹ לְשִׁמָּה הוּא כְּמוֹ שֶׁפְּתַבוּ הַפּוֹסְקִים מִשָּׂא"כ בְּזֶה שֶׁגְלוּי לְכָל הָעוֹלָם שֶׁא"א בְּשׁוֹם אֲנִפֵּן

שִׁיבָא לְבֵיתוֹ וְגַם לְכַתּוּב שֵׁם גֵּט וְלִשְׁלוֹחַ לֹא הָיָה יָכוֹל אֶף שְׁנֵרָאָה מִהֶעֱתֵק הָאֲגָרָת הַשְּׁנִיָּה שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שִׁיכְתוּב שֵׁם גֵּט מִכָּל מְקוֹם לְפִי דְעֵתִי שֶׁהָיָה רְחוּק שִׁיכְתוּב שֵׁם גֵּט וַיִּשְׁלַח לְכָאן דְּמֵאן צְיִיט לִיָּה דְעֵקֶר סִיפֵי וּמִשְׁכַּנְיָה וְרַהִיט רַק שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁלְּפָנֵי הַיְהוּדִים דְּשֵׁם יְמִנָה פְּדַת סוֹפֵר וְעֵדִים וְאִם כֵּן ס"ס יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְכַתִּיבָה וְחַתִּימָה וְגַם עִתָּה פְּדָבֵר הַזֶּה כֵּן עֲשֶׂה וְאֶף שִׁי"ל דְּאֶפְתִּי הָיָה יָכוֹל לְכַתּוּב שֵׁם גֵּט פְּדַת וְלִמְנוּת שְׁלִיחַ עַל הַנְּתִיבָה בְּמִדְיָנָה זֹו וְהָיָה שׁוֹלֵחַ עַל יְדֵי הַב"ד מִכָּל מְקוֹם קְרוֹב הַדְּבָר כִּי אִישׁ מִלְחָמָה יָדְיוֹ וְרַגְלָיו אֲסוּרִים מִלְעֲשׂוֹת גְּדוּלָה אוֹ קִטְנָה בְּלִי יְדִיעַת רֹאשׁ הַמְּמוֹנָה עָלָיו וּמוֹרָא עָלָה עַל רֹאשׁוֹ כִּי לֹא יִרְשֶׁה אוֹתוֹ לְעֲשׂוֹת כֵּן וְאֶף שֶׁהַקְּפֹאטִין פֶּתַח בְּפַעַם שְׁנִיָּה שֶׁבּוֹדָאֵי הָיָה עוֹשֶׂה כֵּן כּו' הוּא אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִעְתַר לְבִקְשַׁת הַיְהוּדִים דַּק"ק סְטֵא שׁוֹב אֲשֶׁר מְצִאוּ חָן בְּעֵינָיו אֲבָל בְּמָה יִתְרַצֶּה עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו וּבּוֹדָאֵי הַסּוֹפֵר לֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינָיו עַל זֶה כִּי יִשְׁפִּיל וַיְבִיחַ שְׁמַחְמַת אֲנָס לֹא יוּכַל לְבֹא וְגַם שֵׁם לֹא יוּכַל לְעֲשׂוֹת מְאוּמָה וְשִׁפִּיר יִתֵּן לֵב לְכַתּוּב לְשִׁמָּה.

וְעוֹד נִלְעַנ"ד לְצַדֵּד לְפִי מֵה שֶׁמְבּוֹאֵר בְּתוֹסְפוֹת וּשְׂאָר פּוֹסְקִים הַטַּעַם מִשׁוּם שְׂאִין הַסּוֹפֵר נוֹתֵן לֵב לְכַתּוּב לְשִׁמָּה וְהוּי כְּכוֹתֵב סְתֵמָא וְכִיּוֹן דְּסְתֵמָא אֲשֶׁה לָאו לְגִירוּשִׁין קִיִּימָא כְּשִׁלָּא לְשִׁמָּה חֲשִׁיב וְזֶה שִׁיטַת רֹב הַפּוֹסְקִים אִם כֵּן י"ל דְּבִמּוּמָר שֶׁהִרְחִיק גְּדוּד וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ לְמוֹת בְּכֵהֲאֵי גִנָּא סְתֵמָא לְגִירוּשִׁין קִיִּימָא וְאֵע"ג דְּסְתֵמָא מִמֶּשׁ לֹא מְהַי"מ מ' בְּזֶה מְהַי" נְדָאֵי מֵה שֶׁמְגַלָּה דְעִתּוֹ בְּכַתֵּב שְׁרוּצָה בְּגִירוּשִׁין לְאֶפּוֹקֵי מִכָּל סְתֵמָא וּפְקַח יִשְׂרָאֵל שְׂאִי דְכִיּוֹן דְּסְתֵמָא לָאו לְגִירוּשִׁין קִיִּימָא לֹא מְהַי" גִּילוּי דְעִתּוֹ בְּכַתֵּב עַד שִׁיאֵמַר בְּפָה מִשֵּׁ"כ בְּמוּמָר כֵּזֶה דְּהִדְעַת נוֹתֵנָת שֶׁפְּתָבוּ וְלָבוּ שְׁוִין וְסְתֵמָא כִּי הָאֵי לְגִירוּשִׁין הוּא וְשִׁפִּיר מוֹעִיל כ"י לְכַתּוּב גֵּט ע"י וְלִפִּי שְׁעֵדִיין לֹא נִתְחַנּוּר לִי כָּל הַצְּנוּרָה וְלֵאפֶס הַפְּנָאֵי לֹא נִתְתִּי לְבִי וְעֵינֵי לְכַרֵּר הַדְּבָר עַל בּוֹרִיו (כִּי צְרִיף עֵינֵי שֶׁבְּתִשׁוּבַת רַד"ךְ שֶׁהָיָה עוֹבְדָא דִּידְיָה גַם כֵּן בְּמוּמָר וְלֹא הָעִיר בְּזֶה וְאִין תְּשׁוּבַת רַד"ךְ בְּיָדֵי) אַעפ"כ כְּתַבְתִּי לְסַנְיָה בְּעֵלְמָא: וּמ"מ ע"פ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי יֵשׁ לְמַתַּק סְבֵרַת מְחֻתְּנֵי הַגָּאוֹן הַחֲסִיד נ"י שֶׁפְּתַב דְכִיּוֹן דְּאִיכָּא נְמִי אֲמִירָה מְהַי" וְלְכֹאֲוֹרָה טַעְמָא בְּעֵי וְלִפִּי מ"ש אֲתִי שִׁפִּיר כִּיּוֹן דְּעֵיקֶר טַעְמָא מִשׁוּם דְּאֲשֶׁה לָאו לְגִירוּשִׁין קִיִּימָא וְסְבִירָא לָן כְּהַתּוּס' דְּאֶף שֶׁגִּילָה דְעִתּוֹ בְּכַתֵּב לֹא מְהַי" וְתוֹלָה אוֹתוֹ בְּאִיזָה דְבָר וְאִין הַדְּבָרִים נִכְנָסִים לְלֵב הַסּוֹפֵר לְקַבֵּל הַדְּבָרִים שְׁנִתְרַצֶּה הַבְּעַל בְּרִצּוֹי גְּמוּר כ"א כְּאֲשֶׁר יֵאמַר בְּפָה וְהַלְכָה הֵיכָא שֶׁהַבְּעַל אוֹמֵר בְּפָה מֵה שֶׁפְּתַב בְּסִפֵּר וְהַדְּבָרִים מִתְאַמְתִּין לְאִמְתּוֹ עַל יְדֵי הַפְּתַב יְצָאָה זֹו מִכָּל סְתֵמָא שֶׁהָרִי הַבְּעַל בְּפִיו מְלֵא אוֹמֵר שְׁרוּצָה לְכַתּוּב לֵה גֵט וְכִיּוֹן שֶׁהַסּוֹפֵר יוֹדֵעַ אֲמַתַּת הַדְּבָרִים שֶׁהַבְּעַל אוֹמֵר בְּפָה אֶף עַל פִּי שְׁנוֹדֵע לֹו דְבָר זֶה ע"י כְּתַב סְגִי בְּהַכִּי.

אֵלָּא דְקִשְׁיָא לִיָּה לְמְחֻתְּנֵי הַגָּאוֹן הַנִּי"ל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן שֶׁפְּתַב דְּמִמְנָה עֵדִים שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם לֹא מְהַי" מִשׁוּם דְּבְעֵינֵן לְשִׁמָּה וּבְעֵינֵן נְמִי וְכַתֵּב לֵה פְלוּמֵר שִׁיכְתוּבֵנוּ לֵה הַבְּעַל וְאִין הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים עוֹמְדִים בְּמְקוֹם הַבְּעַל אֵלָּא כְּשֶׁשְׁמַעוּ הֵם מִפִּיו עכ"ל וְאִם כֵּן קִשְׁיָה דְהַכִּי נְמִי נִימָא כִּיּוֹן שֶׁעכ"פ הַבְּעַל אֵמַר בְּפָה מֵה בְּכָה שְׁנִתְנוּדְעוּ לוֹ עַל יְדֵי עֵדִים דְלֹא יֵהָא גְּדוּלָה כ"י שֶׁל הַבְּעַל מִהֶעֱדָאָת עֵדִים וְלִזָּה פֶתַח דְנִרְאָה דְבְּכַתֵּב גַם הַרְמַב"ן מוֹדָה וּס"ל דְּעֵדִיף מְעֵדִים דְכָל שְׁלֵא שְׁמַע מִפִּי הַבְּעַל אִינוּ מְכוּיִן לָבוּ לְהִיּוֹת בְּמְקוֹמוֹ שֶׁל הַבְּעַל וְלְכַתּוּב לְשִׁמָּה מִשֵּׁ"כ בְּזֶה שְׁרוּצָה כ"י שֶׁל הַבְּעַל אַע"פ שֶׁאִינוּ נִחְשָׁב כְּהַרְפְּנָה לְהִיּוֹת כְּהוֹדָה בְּפָה מ"מ מִתְבָּרֵר לוֹ הִדְיָעָה וּמִתְאַמְתִּי לוֹ יוֹתֵר בְּרֹאוֹתוֹ כְּתַב הַבְּעַל יוֹתֵר מִע"י עֵדִים כֶּף הוּא כְּוֹנֵנַת הַגָּאוֹן נ"י וְהַדְּבָרִים מְוַכְרְחִים שֶׁהָרִי דַעַת הַרְמַב"ן גּוֹפִיָּה דְמְהַי" ע"י כְּתַב וְכַתֵּב בְּשֵׁם

התוס' דברים ששלח כ"י ממדה"י כתבו כו' פותבין ונותנין ולא בעי שמיעה מפיו ממש אלמא דכת"י עדיף מהעדאת עדים דאף אם ממנה בכת"י שלא בפניו מהני אע"ג דלא מהני ע"י עדים משום שהסופר למראיה עיניו אותו הכ"י עצמו של הבעל ועי"ז הוא מתעורר להחזיק לכתוב לשמה משא"כ באומר אמרו לסופר שהדבור של הבעל פורח באויר ואין לו על מה שיסמוך פי אם על הגדת העדים והלכה אינו עומד במקום הבעל ממש ואם פן י"ל דאף למאן דס"ל דכת"י לא חשיב כדבור ממש לומר דהוי כאמר פתבו מ"מ הרי באמת הוציא הבעל בפיו ומבט בשפתיו לכתב גט והסופר רואה כת"י הבעל עצמו שאמר פן ושפיר עומד במקום הבעל משא"כ באומר אמרו פיון דמילי לא ממסרו לשליח ואינם נעשים שלוחים להיות במקום הבעל רק שהם מגידים לו מה ששמעו מפי הבעל לאו עליוהו סמיה כ"כ ולא חשיב לשמה שע"פ דבור העדים אין הסופר והעדים עומדים במקום הבעל ממש מה שאין פן כשמיניע לידם כ"י של הבעל ממש הם עומדים במקומו אחרי אשר נתנודע להם מפי פתבו שהוציא הדברים מן השפה ולחוצץ והם פותבין וחותמין לשמה: ועוד נראה לפענ"ד לפי מה שכתב הג"פ בשם המבי"ט דאפשר לומר בטעם הפוסקים דבפקח לא מהני כת"י משום דמסתמא פקח פותב פן שלא בפניהם ויש לחוש שנשתנה דעתו אבל בפקח שקבל עליו בשבועה שלא יחזור יודו הר"ת והרא"ש כו' ע"ש.

ולפ"ז צ"ל דדוקא בכתב חוששין שמה ישתנה דעתו משא"כ אם אמר בפיו אמרינו פיון שפכר הוציא הדברים מפיו וגמר אומר ולא ינחם עוד ולפ"ז א"ש חילוק הגאון נ"י דהיכא שהבעל אומר בפיו פולי עלמא מודו דמהני דהא ליכא למיחש לאקרורי דעתא פיון דבאמת הוי אמירה אלא שהודע הדברים בכתב אף לפ"ז צריף עיון דהא במומר לעולם חיישינו שפיטל ואין תקנה במה שעושה שליח לכתוב גט ולחתום אם לא כשיעשו שליח לקבלה תחלה.

ומצאתי בשו"ת שכותב יעקב ח"א סי' קי"ד שהעלה גם פן דבמקום עיגון יש להקל ע"י כתב אלא שחוכה להחמיר אף במקום עיגון מחשש בטיול כדמשמע מתשובת מהרי"ל אע"ג דבתשובת ב"ח מיקל במקום עיגון במומר שעושה שליח להולכה בלבד וכן משמע בשו"ת תמים דעים מפל מקום אינהו מייירי בגט כתוב פכר ומסרו ליד שלוחו ל"ח שבטלוהו משא"כ בנ"ד גרע טפי פיון שמצנה רק ע"פ שיכתבו ויתנו בקל יוכל לבטלו.

וגם אין לצדד פיון דאין רגל יהודי כו' דהא מבואר מדברי הר"ן דמהני בטיול ע"י אגרת וכת"י כו' ע"ש באונוך וגם בתשובה שאח"ז כתב בשם הגאון מוהר"ר נפתלי פ"ץ ז"ל שלא רצה להכריע למעשה אמר שלא ראה מרביתו שסדרו גט ע"פ צוואת הבעל שהרחיק נדוד כו' כו' ע"ש ותשובת הגאון בעל שבות יעקב נדפסה גם פן בשו"ת חינוך בית יהודה סימן קל"ח והביא שם תשובת מהרי"ל ומהרי"ו ותה"ד ומהר"מ מלובלין דבמומר חיישינו שפיטל כו' וצריף לעשות פמבואר בסד"ג כו' ע"ש גם איתא שם תשובה מהגאון החסיד מוהר"ר שמואל ז"ל האב"ד דק"ק פראנקפורט דמיין שצייד שם צדדים מחמת תשובת מהרד"ך ואח"כ כתב ומה אעשה שמהרד"ך עצמו בחי"ל כתב שכ"כ להלכה ולא למעשה כו' ולדידי נמי קשה על דברי מהרד"ך דלומד דין פקח דמהני בכ"י מדין נשתתק דלמא שאני נשתתק דיהודי פשר הוא ולא אתי לבטל השלוחים שלא

להרבות ממזרים בְּיִשְׂרָאֵל מה שאין פן במומר וְהָרִי מֵהֶרֶם מִיִּקְלָה ג"כ בְּשַׁעַת הַדָּחַק לַמְּנוּת סוֹפֵר וְעֵדִים וְשְׁלִיחַ בַּכֶּתֶ"י אִךְ מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי חֲלִוּק בֵּין נִשְׁתַּתֵּק לְפִיקּוּם דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ קוֹדֵם שְׂיִכְתְּבוּ נִשְׁתַּנָּה דַּעְתוֹ כּו' וְע"ש שְׂהֶאֱרִיךְ וּמְסַקְנָתוֹ שְׂצָרִיךְ לִילָךְ לְמִקּוּם שְׂהֶמוּרָה שָׁם לְכַתּוּב הִגֵּט כּו' וּבָאֵם שְׁלֵא יִתְרַצָּה הַמוּמָר וְלֹא יִרְצָה שְׂיִהְיֶה הִגֵּט שָׁם כּו' אִזּוּ מִיִּקְרִי שַׁעַת הַדָּחַק וּמִשּׁוּם תִּקְנַת עֵיגוּן הַנְּגִי מְסַכִּים לְהַכְשִׁיר ע"י שְׂיִבְטַל כָּל מוֹדַעוֹת וַיֹּאמֶר לְסוֹפֵר כּו' עכ"ל מִשְׁמַע שֶׁבַל"ז לֹא הִי מִתִּיר וּא"כ מֵה נַעֲשֶׂה בִּנ"ד שְׂחֻסְרוֹ כָּל אֵלֶּה הַדְּבָר צָרִיךְ לְפָנִים: עוֹד אָנוּ צָרִיכִין לְמוֹדַעֵי דְלִכְאוּרָה אִם הִבְעֵל צָוָה לְאַחַד שְׂיִכְתְּבוּ לְפָלוּגֵי שְׂיִהְיֶה סוֹפֵר וּלִפ' וּלִפ' שְׂיִהְיוּ עֵדִים אִי מְהִנֵּי דְהָא אִפִּי תִימָא דְכַתְּבָא אֲמִירָה מִמֶּשׁ הוּא מ"מ פְּשִׁיטָא דְהוּי פְּאוּמָר אֲמָרוּ לִפ' דְּמָה לִי פְּתָבוּ לִפ' אוֹ אֲמָרוּ לִפ' וּא"כ בִּנ"ד פְּשִׁיטָא דְהוּי פְּאוּמָר אֲמָרוּ וְלַדַּעַת קִצַּת פּוֹסְקִים הִגֵּט בְּטַל וְלָרוּב הַפּוֹסְקִים עכ"פ סָפֵק מְגוֹרְשָׁת הִיא.

וְרִאִיתִי שְׂהֶרֶב הַמֵּאָה"ג הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם מוֹה' יִשְׂרָאֵל נ"י אֲשֶׁר פָּתַח בְּהַצְלָה תְּחִלָּה הַרְגִישׁ בְּזָה וְכַתְּבָה דְלֹא יִהְיֶה חֲתִימָתוֹ רַק גִּילוּי מְלִתָּא שְׂרָצוֹן הִבְעֵל לְגַרְשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ כּו' וְאִנִּי תָמָה עַל פֶּה קְדוֹשׁ יֹאמֶר דְּבָר זֶה שְׂהָרִי כְּמָה פְּרָכּוּרִים פְּרָכּוּרֵי הַפּוֹסְקִים אִם כַּת"י מְהִנֵּי כְּדַבּוּר וְרוּב גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים דַּל"מ וְאֵע"פ שְׂהֶעֱלִינוּ לְהַקֵּל בְּמִקּוּם עֵיגוּן בַּכֶּתֶ"י מ"מ לֹא בְּשִׁבִיל זֶה נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְהַקֵּל בְּגִילוּי מְלִתָּא שְׂחֻפְצִי לְגַרְשׁ.

וְעוֹד דְּאִפִּי תִימָא דְּגִילוּי מְלִתָּא מְהִנֵּי בְּזָה מ"מ הָרִי עַל גּוּף הָאֲגָרָת חֲתָם עֲצָמוֹ הָאֲדוֹן וְכַתְּבָה בְּתוֹכוֹ שְׂזָה בִּיקְשׁ מִמֶּנּוּ לְכַתּוּב לְהַקְהֵל שְׂיִתְּנוּ גִט לְאֲשֶׁתוֹ וְע"ז חֲתָם אֶת עֲצָמוֹ הִבְעֵל וְלֹא יִחְפְּצֵן כִּי אִם בְּהַגְלוֹת לְבוֹ שְׂכַדְּבָרֵי הָאֲדוֹן כּו' הוּא וְכֵן נִרְאָה מִמֶּה שְׂחֻתְמוֹ עוֹד שְׁנַיִם עֲמוּ וְאִינָם רַק כְּבָאִים לְהוֹדִיעַ שְׂדַבְּרֵי הָאֲדוֹן בְּזָה הֵם אֲמִיתִים וּא"כ פְּשִׁיטָא דְּהוּי פְּאוּמָר אֲמָרוּ וְנִרְאָה דְּאִי מ"ד דְּאוּמָר אֲמָרוּ הֵנּוּ סְפִיקָא אִין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֵלֶּה בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּעַפְו"ם כּו' אֲפִילוּ סְפִיקָא לֹא הוּי אֲפִילוּ אִם יֵשׁ שְׁנַיִם עֵדִים שְׂאֲמָר לְעַפְו"ם אֲמָרוּ לְפָלוּגֵי כּו' ל"מ שְׂהָרִי הַרְמַב"ן כְּתַב טַעְמָא דְּפָסוּל בְּאוּמָר אֲמָרוּ מִשּׁוּם דְּאִין הַסּוֹפֵר וְהָעֵדִים עוֹמְדִים בְּמִקּוּם הִבְעֵל כָּל שְׁלֵא שְׂמַעוּ מִפִּי וְהַקְשָׁה הָרֵא"ה דִּמְנ"ל דְּטַעְמָא דְּר"י מִשּׁוּם דְּמִילֵי לֹא מִיִּמְסְרוּ לְשִׁלִּיחַ דְּלָמָּא טַעְמָא דְּר"י מִשּׁוּם דְּבַעֲיָנָן שְׂיִשְׁמַעוּ מִפִּי וְתִגְרַץ הָר"ן דְּאִם אִיתָּא דְּמִילֵי מִמְסָרָן לְשִׁלִּיחַ כִּינּוּן דְּשִׁלִּיחַ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ כְּשֶׁהַסּוֹפֵר וְהָעֵדִים שׁוֹמְעִין מִפִּי הַשְּׁלִיחַ הָרִי הוּא כְּשׁוֹמֵעַ מִפִּי הַבְּעֵל הַלְכָּה ע"כ מֵאִי דְּפָסוּל ר"י בְּאוּמָר אֲמָרוּ מִשּׁוּם דְּמִילֵי מִמְסָרָן לְשִׁלִּיחַ הוּא עכ"ל וּלִפ"ז אִם זֶה שְׂהִבְעֵל אוּמָר לוֹ אֲמָרוּ הוּא עַפְו"ם וְאִין עַפְו"ם נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְהִיּוֹת כְּמוֹתוֹ שֶׁל הַבְּעֵל אֲפִילוּ תִימָא דְּמִילֵי מִמְסָרָן לְשִׁלִּיחַ מֵה שְׂהֵם שׁוֹמְעִין מִפִּי הַשְּׁלִיחַ עַפְו"ם ל"ה כְּשׁוֹמֵעַ מִפִּי הַבְּעֵל וְאִינָם עוֹמְדִים בְּמִקּוּמוֹ כָּלֵל אִךְ לִפִּי דְּבָרֵי הָרֵא"ה וְהָר"ן דַּס"ל דְּמִמְנָה שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו מְהִנֵּי וְדוּקָא בְּאוּמָר אֲמָרוּ מִדַּעַתִּיכֶם פְּלִיגֵי וּלִפ"ז כָּאֵן שְׂמִינָה לְשִׁלּוּחִים קְהֵל דַּק"ק סְטֵאֲשׁוּב כְּאוּמָר אֲמָרוּ לִפ' דְּמִי וְהוּא מְמַנָּה שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו דְּלִהָרֵא"ה וְהָר"ן בַּכֶּה"ג שְׂפִיר עוֹמְדִים בְּמִקּוּם הִבְעֵל וְאִם כֵּן אָנוּ צָרִיכִים לְאַחֲזוֹ בְּזָה קוּלֵי שְׁנִיָּהֶם דַּכַּת"י מְהִנֵּי וּמְמַנָּה שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפָנָיו מְהִנֵּי.

וּבְאֲמַת בַּס' ג"פ הִבִּיא בְּשֵׁם הַמְּבִי"ט שְׂכַתְּבָה לְהַקֵּל בְּעֵדִים שְׂכַתְּבוּ לְסוֹפֵר וְלְעֵדִים שְׂהִבְעֵל מִינָה אוֹתָם וְהוּא ז"ל כְּתַב שְׂדַבְּרֵי תְּמוּהִים שְׂלִקַּח קוּלֵי שְׁנִיָּהֶם כּו' וּמְסִיק דְּאֲפִילוּ בְּמִקּוּם עֵיגוּן אֲפִילוּ לֹא נִתְּגַרְשָׁה לֹא תִנְשָׂא רַק אִם נִשְׁאֵת ל"ת מִשּׁוּם דְּהוּי ס"ל סָפֵק אִם הִלְכָּה

כר"י דפוסל באומר אמרו או כשמואל דמכשיר וכבר כתבתי דספק זה ל"ש הקא פיון דעפונ"ם הוא ל"מ גבי' הא דמילי מימסרין לשליח דלאו בר שליחות הוא ולא נשאר לנו רק הספק דלמא פהרא"ה ונהר"ן וכבר כתבתי בשם מהרד"ך שאין לסמוך ע"ז אפילו בשעת הדחק ועיין בס' בני יעקב פתב ג"כ שדברי המבי"ט תמוהים בזה.

גם צ"ע לענ"ד כפי משמעות לשון השאלה שהפעל לא פתב שום דבר רק חתימתו לבד ועוד שני יהודים חתמו עמו ועל גוף האגרת חתום האדון וכותב בו כמדבר בעדו שהלזה בא לבקש ממנו לכתוב שיתנו גט ונחתימת הפעל וריעיו מלתא באנפ"ל נפשיה הוא שהרי אין להם קישור וסמיכות אל גוף האגרת שהוא דברים היוצאין מת"י האדון והוי כאילו חתם א"ע אטיוטא ואין זה ענין כלל למדבר מתוך הכתב שיתנו גט לאשתו דהתם הוא כותב וחותם משא"כ כאן דאפילו תימא דחתימתו זו בסתם מרמז רמוזי שענינו נתן בגירושין מ"מ דיינו אם נכשיר הרפנה לבד וכתב לבד ולא שנכשיר בפקח רמיה בכתב ונהרי הרבה פוסקים הסוברים שבעינין שליחות בכתיבה ונהרי אין כאן שליחות אלא אפילו לדעת הפוסקים דלא בעינין שליחות ציוו מיהו בעינין ונהרי אין ציוו כלל ומה שחתם עצמו אינו רק הוראה שמרנצה על אגרת האדון שכתב בשמו פן וכמ"ש.

ומכ"ש שאין מקום לפ"ז שכתב מחו' הגאון נ"י דאמירה בפה וכתובה מהני ושוב גמגם בדבר לשיטת הרמב"ן וכתב דאפשר דבכה"ג גם הרמב"ן מודה דמהני מה שמודיעו ע"י פתב וכבר כתבתי לעיל בראור הדברים וזה הנה נכון אם הנה פתב פתיבה ממש משא"כ בזה שאינו רק גילוי מלתא מה זה מועיל יותר מן הגילוי דעת שגילה דעתו לפני העדים שיאמרו לפלוני כו' ואפשר לצדד דלפי הסברא שכתבתי לעיל דדבור שעל ידי העדים פורח באור ולימא קמן משא"כ גילוי דעת שע"י החתימה שעניני הסופר רואים אך דמ"מ אין על מה שנסמך וכמ"ש דאף אם נאמר שזה מיקרי גילוי דעת אין כאן גילוי דעת רק על הא מלתא גופא שהוא נחביריו מעידין שאמת הענין אשר כתב האדון וכמו נוסח הגט שהוא כותב בלשון אנא פלוני והעדים חתומים למטה ועיין סימן קמ"ד וזולת זה לא ידעתי מקום לחתימות אילו שאין פתוב לפנייהם שום דבר רק באו עה"ח אחר שחתם האדון וגוף האגרת כפי הנראה מהשאלה ששאל ממנו אם הנה ידועה כו' בכך שרייב איך ונידר אוב מען האט איר נאך קיין גט גיעעבין בעט איך זייער חז מן זאל איר גט געבין בלי עיפוב ולהשיב לי תשובה על ידי הב"ד המוקדם וע"ז חתם א"ע הקאפיטאן וכפי הנראה מלשון הנה הקאפיטאן הוא השואל והמבקש באגרת שיתנו לה גט אלא שהוא חתם א"ע ג"כ ועוד שנים עמו שביקש מהם ג"כ ולא ידענו אהיאי קאי אין זה רק כמגלה דעתו שיודע מזה שהקאפיטאן מבקש שיתנו גט ואין זה פלום ואע"פ שבהאגרת הראשון מן הקאפיטאן הנה מבואר שהוא ביקש ממנו שיכתוב להם שיתנו לה גט מלתא דפשיטא שאין בו ממש כלל פיון שלא הנה עליו חתימתו רק האגרת מהאדון בלבד אין לנו לדון על דברי האגרת הראשון כלל רק על דברי האגרת השני הנה חתימתו עליו ויש לדון ג"כ בלשון שכתב שם אז מען זאל איר גט געבין בלשון נסתר ונהרי זה פאומר השומע קולו יכתוב גט כו' וא"כ נראה דאף אם נפרש שחתימתו הנה שהוא ביקש מהאדון לכתוב פנ"ל אין זה רק פאומר אמרו מדעתכם שהרי לא פרט הסופר והעדים שיהיה אפשר לומר שהוא ממנה שליח שלא בפניו רק סתם ואמר מען זאל שרייבין איין גט: גם צריך לעיין בנדון זה שכתב אז מען זאל איר גט געבין בלי עיפוב ולהשיב לי תשובה על הב"ד

המקדמים דשמה הנה כמטיל תנאי בדבר שיתנו לה בלי עיכוב דוקא וכיון שנתעכב הדבר בערה שלשה שנים אינו רוצה בכך שהרי באגרת הראשון כתב טעמים לדבריו מחמת שהוא חולה ומומר מי יודע אם יהיה יכול לשוב לביתו להתראות עמה עוד ואולי תוכל להצליח אם עוד תהי' לאיש כו' וכיון שעבר זמן רב שמה הוא במקום קרוב שמצפה לשוב לביתו ונמלה שלא ליתן גט ופשיטא שאין לומר לפי שלא הזכיר בה לשון תנאי ולא עשה בכל דיני תנאי דמה שמצוה לשלוח אינו יכול לעבור אף על פי שלא התנה בדיני תנאי כמ"ש הרשב"א והר"ן והביאו הב"ש סימן קמ"ד ואין לדמות זה למה דאיתא שם בסע"ף ה' בהג"ה דאם לא נתנו לה מיד אחר יב"ח אלא זמן רב אח"כ אע"פ שהעיקוב היה מצד האשה אפ"ה הוי גט ובלבד שהבעל חי מ"מ הרי כתב הב"ש שם דל"ד לאם אמר לאחר שבוע ואחריו מן הזמן שאמר דהוי ספק מגורשת משום דשם הגביל זמן אימתי שיכתבו הגט אבל כן לא היה פנונתו אלא שלא יכתבו קודם יב"ח ואחר יב"ח אין זמן לדבר עכ"ל ואם כן בנ"ד שאמר שיתנו בלי עיכוב ויכתבו לו תשובה על הב"ד המקדמים נראה דדמי להגביל זמן וגרע מיניה דהתם אף ע"ג דאחר מ"מ גם השתא לאחר שבוע הוא כמבואר בכ"מ שהביא הב"ש סק"א משא"כ כן הוא אמר לתת בלי עיכוב ויכתבו לו תשובה על הב"ד המקדמים ולא נעשה כדבר הזה כ"א עברו שלשה שנים בזה נראה שאם היה כן ורוצה לילך למרחקים ואמר תנו גט לאשתי בלי עיכוב וכתבו לי כו' שאם לא עשו כדבריו אינו פלום ועיין בב"י שנגראה שגם על ההיא עובדה שכתב רמ"א נראה שהיה קצת פקפוק אלא שכתב שהרי בן בולאט עשה מעשה להתיר וגם הם ז"ל התירו בכנופי' וא"כ בנ"ד שאין דומה בטעמא לההיא דהתם ודמי לההיא דסע"ף ה' נראה שאין מקום להקל ועיין בב"ח שביאר יותר דהתם לא הגביל זמן לכתיבה רק הגביל זמן לביאתו אם לא אבוא תוך יב"ח אבל על הכתיבה לא הקפיד אימת שתהיה.

ובאמת קשה לפי"ז על מ"ש הרמב"ם והובא בסימן קמ"א דמשמע דגם אם אמר לה תנהו ביום פ' יכול לאחר והב"ש באמת מפרש שם דגם שם אם נתן אחר כך פסול אלא דאם נתן קודם אינו גט ודלא כב"ח ובאמת בטור מבואר שם להדני' דמפרש דברי הרמב"ם דיכול לאחר ועיין במל"מ בהלכות גירושין שכתב ג"כ פדברי הב"ש והט"ז בסימן קמ"א כתב פהטור דאם אמר תנהו היום יכול ליתנו למחר וצ"ע דהא בלאחר שבוע כתב הרמב"ם להדני' דאם אחר הזמן פסול וכמ"ש הב"ש והמל"מ: אף לענ"ד נראה אחר שהתבוננתי בדברי הרא"ש ס"פ מ"ש נראה מדבריו דודאי פל האומר סתם אחר שבוע דהיינו תיקף אחר פלות השבוע ואין לנו לפרש דהא אחר השבוע הוא הזמן שאחר שבוע דהיינו שנה רק מפרשין כפשוטו דהיינו תיקף בכלות השבוע נמצא דאין זמן קבוע שלא אמר כן רק שלא יקדים ליתן קודם שבוע אבל אחר השבוע יכול ליתן מיד רק דלשיטת רש"י דמפרש אם לא באתי א"כ קשה למה אמר אחר שבוע הול"ל אם באתי בתוך שבוע אלא ע"כ שפנונתו על הזמן שנקרא אחר שבוע משא"כ לפר"ח דמייירי בנתן גט שתתגרש לאחר שבוע שהוא לא היה יכול לומר בענין אחר שיהיה נאות למשפט הלשון כ"א באופן זה וא"כ מה"ת נאמר שהיהפנונתו לזמן הנקרא אחר השבוע רק מפרשין כפשוטו ולכן שפט הרא"ש שגרוסתו ברמב"ם הוא הנכון דלפמ"ש הטור וה"ה דלהרמב"ם ג"כ יכול ליתן מיד א"כ קשה מנ"ל שאם אחריו הזמן שפסול דהא אית לן למימר שפנונתו לכתוב אחר השבוע מיד וה"ה זמן רב אח"כ שאין הפנונה להגביל זמן

אָלאַ ע"כ דִּהְרַמְב"ם ס"ל דִּהְדָּהּ לְאַחַר שְׁבוּעַ הַיְיָנוּ הַגְּבֻלַת זְמַן הַיְיָנוּ עַל זְמַן הַנִּקְרָא אַחַר שְׁבוּעַ וּלְכֹן פִּינּוּן שְׁמַגְבִּיל זְמַן שׁוֹב אֵין לְאַחַר יוֹתֵר וַיֵּשׁ הִכְרַח לְזֶה דַע"כ פְּנוּנְתוֹ עַל הַגְּבֻלַת זְמַן דַּא"ל"כ הוּל"ל בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ כְּתָבוּ כו' וּמִדְקָאֵמַר אַחַר הַשְּׁבוּעַ מְכָלֵל שְׁפִנוּנְתוֹ עַל הַגְּבֻלַת זְמַן וּלְכָהּ ס"ל דִּקְוֹדֵם זְמַן זֶה אֵין לְכַתּוֹב מִשׁוּם דַּס"ל דְּכָל שְׁאוּמֵר עַל אֵיזָה זְמַן חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא אֵין פְּנוּנְתוֹ רַק עַל סוּף הַזְּמַן דְּלֹא מְקַדִּים כו'.

וְזֶה מְבִינְאָר בְּסִימָן קמ"ה סְעִיף ב' ה"ז גִּיטָהּ מֵהַיּוֹם כו' יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא אֵין דַּעְתּוֹ אָלֹא מִסּוּף הַיּוֹם כו' וְהַב"ש שָׁם הִקְשָׁה בַסֵּק"ה מֵאֵם אָמַר כְּתָבוּ לְאַחַר שְׁבוּעַ דְּכּוֹתְבִין מִיָּד לְאַחַר הַשְּׁבוּעַ וְלֹא אָמְרִינוּ דְּכִינוּן דְּכָל הַשָּׁנָה בְּכָלֵל אַחַר הַשְּׁבוּעַ פְּנוּנְתוֹ עַל סוּף הַשָּׁנָה עכ"ל.

וּלְפַמ"ש א"ש דְּלִדְעַת הָרֵא"ש אֵלִיבָא דִּהְרַמְב"ם בְּאַמַּת כֵּן הוּא דְּכָל דְּמַגְבִּיל אֵיזָה זְמַן חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא פְּנוּנְתוֹ עַל סוּף הַזְּמַן וּלְכָהּ ס"ל בְּאוּמֵר אַחַר שְׁבוּעַ לֹא יְכַתְּבוּ אָלֹא בְּכָלוֹת שָׁנָה אַחַר שְׁבוּעַ וְזֶהוּ פִי' דְּבָרֵי הָרַמְב"ם אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אָלֹא עַד שָׁנָה שְׁלֹאֵחַר הַשְּׁבוּעַ וְהַיְיָנוּ בְּכָלוֹת הַשָּׁנָה וְהָרֵא"ש מִשִּׁיג ע"ז וְכַתְּבֵי שְׁיְכַתְּבוּ מִיָּד אַחַר הַשְּׁבוּעַ מִשׁוּם דִּהָרֵא"ש ס"ל דְּכָל כַּה"ג לֹא מְפָרְשִׁין שַׁר"ל אַחַר שְׁבוּעַ הַיְיָנוּ זְמַן הַנִּקְרָא אַחַר שְׁבוּעַ דִּהַיְיָנוּ שָׁנָה רַק ר"ל כְּשִׁיחֵינָה אַחַר שְׁבוּעַ יְכַתְּבוּ וְא"כ מִשָּׁם וְהִלָּאָה כָּל יוֹמָא זְמַנּוּ הוּא וּלְכֹן כְּתָב הָרֵא"ש עַל דְּבָרֵי הָרַמְב"ם שְׁגַם זֶה לֹא יִתְכַּן שְׁאֵם אָמַר אַחַר הַשְּׁבוּעַ כּוֹתְבִין מִיָּד אַחַר הַשְּׁבוּעַ מְפָנִי שְׁאֵין זֶה הַגְּבֻלַת זְמַן וְא"כ מִמִּילָא שְׁאָף אֵם אֵיחַר הִרְבָּה אֵין בְּכָהּ פְּלוּם כְּנִלְעַנ"ד פִי' דְּבָרֵי הָרֵא"ש.

אַף הַטּוֹר וְה"ה ס"ל דְּנִדְאֵי גַם לְהָרַמְב"ם הֵךְ שְׁאָמַר אַחַר שְׁבוּעַ הַגְּבֻלַת זְמַן הוּא דַּא"ל"כ הִנּוּ לִיָּה לְמִימַר בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ אַף מַה שְׁגוֹרֵס בְּרַמְב"ם וּמְפָרֵשׁ דְּלֹא יְכַתְּבוּ עַד אַחַר שָׁנָה אַחַר הַשְּׁבוּעַ זֶה אֵינוֹ דְּנִהֵי דִּהְדָּהּ אַחַר שְׁבוּעַ פְּנוּנְתוֹ לְזְמַן הַנִּקְרָא אַחַר שְׁבוּעַ דִּהַיְיָנוּ שָׁנָה מ"מ כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן יְכוּלִין לְכַתְּבוּ דִּהַיְיָנוּ מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה עַד אַחֲרֵית הַשָּׁנָה וְא"צ לְהַמְתִּין שְׁיִכְלָה הַזְּמַן הַהִיא רַק הַכְּנוּנָה עַל כָּל מִשְׁךְ הַזְּמַן הַהוּא זֶהוּ הַהִפְרָשׁ שְׁיֵשׁ בֵּין פִי' הָרֵא"ש בְּרַמְב"ם וּבֵין פִי' הַטּוֹר וְה"ה וְהַב"י בְּדְבָרָיו אָבֵל מ"מ תַּרְנוּנֵיהוּ מוֹדִים דְּלְהָרַמְב"ם ס"ל דִּישׁ הִכְרַח שֶׁהוּא הַגְּבֻלַת זְמַן דַּא"ל"כ הוּל"ל בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ.

וּלְפ"ז א"ש מַה שֶׁהִקְשָׁה הַב"ש וּמַל"מ דְּלָפִי מ"ש הַטּוֹר וּשְׁאָר מְפִרְשִׁים בְּאוּמֵר תְּנוּהוּ בְּיוֹם פ' יְכוּל לְאַחַר אֵם כֵּן לְמַה בְּאַחַר הַשְּׁבוּעַ אֵם אֵיחַר אַחַר הַשָּׁנָה ה"ז פְּסוּל וּלְפַמ"ש א"ש דְּדוֹנָקָא בְּלֹאֵחַר שְׁבוּעַ שְׁהָרֵי ע"כ פְּנוּנְתוֹ לְהַגְּבֻלַת זְמַן דַּא"ל"כ הוּל"ל בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ וְא"כ אֵם אֵימָא שְׁאָף אֵם מֵאַחַר הַזְּמַן נְמִי שְׁפִיר דְּמִי א"כ הַדָּק"ל לְמַה אָמַר אַחַר שְׁבוּעַ דְּמֵאֵי הַגְּבֻלַת זְמַן יֵשׁ כָּאֵן פִּינּוּן שְׁתִּיקָהּ בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ יְכוּל לִיָּתֵן כָּל אֵימַת שְׁיִרְצָה וְהַל"ל בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ אָלֹא ע"כ שְׁפִנוּנְתוֹ לְהַגְּבִיל הַזְּמַן דְּמִכָּאֵן וְאֵילָף לֹא יִתְנוּ וְאֵע"פ שִׁי"ל דְּכּוֹנְנוּתוֹ סֵתֵם לְאַחַר שְׁבוּעַ וְא"כ לְעוֹלָם לְאַחַר שְׁבוּעַ הִיא וְכַמ"ש בַּכ"מ וּבַבַּד"ה מ"מ פִּינּוּן דְּאֵיכָא לְמִשְׁמַע מִיָּנִיָּה שְׁפִנוּנְתוֹ לְהַגְּבִיל זְמַן הוּא פְּסוּל עכ"פ וּלְהָר"ן הָוִי סְפֵק מְגוֹרְשֵׁת מִשֵּׁא"כ תְּנוּהוּ לֵה בְּיוֹם פ' אַף עַל פִי שְׁמַגְבִּיל זְמַן מ"מ י"ל שֶׁהַגְּבֻלַת זְמַן זֶה אֵינוֹ רַק שְׁלֹא יְקַדִּים וּמִשׁוּם דְּלֹא מְקַדִּים אֵינְשׁ כו' וְכַמ"ש הַב"ח וְהַט"ז אָבֵל לְאַחַר הַזְּמַן שְׁפִיר יֵשׁ בְּיָדוֹ וְלֹאֵחַר הַשְּׁבוּעַ שְׁאֵנִי שְׁפָל עֵיקְרוֹ שֶׁל הַגְּבֻלַת הַזְּמַן הוּא שְׁלֹא יֵאָחַר דַּא"ל"כ הוּל"ל בְּכָלוֹת הַשְּׁבוּעַ כְּנִלְעַנ"ד נְכוּן לִיִּישׁב קוֹשְׁיוֹת הַב"ש וְהַמַּל"מ: וּלְפ"ז י"ל דְּגַם בַּנ"ד שְׁכַתְּבֵי

שיתנו לה בלי עיכוב הני כאומר תנהו לה ביום פ' דאמרין שלא נתכונן לומר ביום פ' דוקא אלא שלא יקדים אבל מיום פ' ואילך שפיר דמי וה"נ פאן מה שאמר בלי עיכוב אין הפוננה שאם יתעכב לא יתנו רק פדרה לשון ב"א שלא יתעכבו ויתנו לה אשור הניא פי היכא דמישלם צערה ומשם ואילך הם יכולים ליתן באינה זמן שיהיה אף פבר פתבתי שדעת הב"ש והמל"מ להרמב"ם כאומר ביום פ' הגט פסול וכן מבואר בתשו' הרשב"א שיהביא הב"י סימן קכ"ז מי שצונה לכתוב ולחתום גט לאשתו ביום פ' כו' ונתאחר הפתיכה ולא פתבו לה באותו יום אם הפוננה שצונה לכתוב הגט בר"ח ניסן הגט פסול וז"פ עכ"ל.

ונראה מזה דס"ל דאומר ביום פ' הנה כאומר לאחר שבת דפסול להרמב"ם ויש סיוע להרמב"ם בזה דפוסל אחר שבת אם איחרוהו עוד מדברי הירושלמי בגיטין בפ' מ"ש ועיין בקרבן העדה שם ואין להאריך.

ומ"מ אפשר לצדד פינן דאמירת בלי עיכוב בלשון ב"א הוא לזרוזיה בעלמא ולא על הזמן קאמר רק ר"ל שלא יהיה מוחה ומעכב בפדר א"כ שפיר דמי ליתן אף שנתאחר עד עתה אלא דהלשון שאמר אח"כ ולהשיב לו תשובה על הב"ד המוקדם נראה שהיה חפץ בזריזות הזמן גם פן אלא דמ"מ אפשר שהיה חפץ שיעשה בקדימה ובזריזות אבל מ"מ לא היה זה פדרה תנאי שיתנו תיקף אלא אף שיתאחר הדבר שלא נתן לא עכב וכעת לא מצאתי גילוי לענין זה וצ"ע: ועוד יש לעיין במה שאומר שישבו לו תשובה על הב"ד המוקדם אם הוא ג"כ תנאי בשליחות הנה נהרי א"א לקיימו עתה פי מי יודע איה איפא הוא או דלמא מלתא באנפיה נפשיה קאמר שהוא מבקש ג"כ שיכתבו לו תשובה אבל אין זה תולה בנתינת הגט פלל שאף אם לא יהיה רצונם להשיב לו ג"כ אין זה מעכב על נתינת הגט ולכאור' יש ללמוד דבר זה מהא דאמרין בבבבצה דף כ' שהוא גברא דא"ל הבו ת' זויי לפ' ולגסיב ברתי אמר ר"פ ת' זויי שקיל וברתא אי פעי נסיב כו' והנה לפמ"ש שם בעהמ"א בטעמא דמלתא לפי שהוא תנאי שקדמו מעשה ואינו תנאי א"כ בנ"ד שפיר מהני דהא בשליח לא בעינן דיני תנאי כמש"ל מדברי הרשב"א והר"ן וכן מבואר במלחמות שם בשם רב אחאי משבחה ז"ל.

אף באמת דעת הרי"ף בב"ב פ' מ"ש וכ"ד הרמב"ם והרמב"ן במלחמות והראב"ד דעיקר הטעם לפי שאין זה תלוי בזה וכ"כ בסמ"ג וטור וש"ע שהרי זה כמי שנתן לו מתנות פל אינה מהם שירצה יקח וא"כ ה"נ ר"ל דשני ענינים קאמר ולא תלאן זה בזה.

אף י"ל דשאני התם שכ"א הוא ענין בפ"ע שאין צנואה זו שישא הבת ענין לצנואה זו שצוונה ליתן לו ת' זהו' ואמרין שלא תלאן זה בזה פלל משא"כ פאן דמה שאמר ותכתבו ל' תשובה כו' הוא על אותו ענין של הגט עצמו וזולת זה אין לו ענין פלל וכיון דע"כ עליה קאי א"כ איפא למימר דקפידא הני ודוקא באותו ענין צונה ליתן הגט ואשפחן כה"ג דקפיד עליה פדאמרין בגיטין דף כ"ד והא לא חזרה שליחות אצל הבעל ופרש"י והתוס' דשליח לא מיקרי אלא הראוי לחזור ולומר עשיתי שליחותך כו' הא קמן דאיפא קפידא לאינשי בהכי שיהיה השליח ראוי שיחזור לו תשובה ואם פן בזה שכתב בהדיא מסתמא קפיד עליה ואין ראוייה פוטר שאפשר שתלה ענין הנתינה בזה שיכתבו לו תשובה על הב"ד המוקדם ואם לא ירצו לעשות פן או לא יוכלו לא יכתבו ויתנו וגם דסברא הוא שאם יהיה לו תשובה שפבר ניתן הגט ונתפרדה החבילה ביום שהוא יאבדו עשתונותיו

ומחשבתו אשר חשב לחזור אל ביתו זו אשתו ויבחר לנפשו דרך אחר ובאם לא ירצו בתשובה אזי אין רצונו כלל שיפתנו גט בלעדו פנין דבלא"ה ישוב על עקב לדעת מה יעשה בה או יגרש בעצמו או ישלים עמה ופשיטה דבכה"ג איפא למימר דחד מלתא קאמר ותנאי הוי: אף מדברי הרמ"א בהג"ה בח"מ סימן רנ"ג שכתב האומר תנו ק' וזי לבתי ותקנה בהם חגורה ומתה נותנין ליורשיו דהוי פאילו אמר ב' צנואות ואע"פ שא"א לקיים לקנות בהם חגורה מ"מ מתנה ראשונה קיימת משמע דאף בכה"ג דחד ענינא הוא אפ"ה אמרינן שלא תלה זה בזה כלל.

אמנם דברי רמ"א בזה תמוהים וכמ"ש בספר קצות החושן שם דהא אדרבא שתה"ד שם כתב וז"ל אמנם בסמ"ג מפרש טעמא כו' משום דהיכא כה דקאמר הבו ת' וזו ולנסוב ברתו ר"ל שתי צנואות כו' ולפ"ז נ"ד חד צנואה הוא ולא אזלינן בתר תפוס לשון ראשון עכ"ל הרי מבואר להיפך ממ"ש רמ"א בשמו דבכה"ג הוי פאילו אמר ב' צנואות.

ומ"ש שם קצות החושן דמ"מ נוכל לקיים פסקא דהרמ"א ע"פ טעם הראשון דתה"ד משום שדעתו של אדם קרובה אצל בנו כו' לא נהירא לענ"ד דע"כ לא כתב התה"ד שם הטעם דדעתו של אדם קרובה אלא כלפי מ"ש שם שי"ל אומדנא שלא נתן אלא ע"מ שתהנה היא וכמו דעובדא דא"ז שהקצה מעות ליתומה להשיאה ונפטרה כו' דהתם אומדנא גדולה היא שלא פונו לעשות במעות זה אלא חפצי שמים ולא ליתנם במתנה לאינשי בעלמא משא"כ בנ"ד דאמרינן דעתו של אדם קרובה כו' ונוכל לומר דנדאי גמר להקנות הק' ליטרין בלי תנאי ומה שצוה שתקנה בהם חגורה כדי להראות לה חבה שבשעת פטירתו זוכר על תכשיטין עכ"ל.

ור"ל דהא אין פאן אומדנא שנתן ע"מ שתעשה לעצמה תכשיט דאל"כ למה פיזר מעותיו דז"א די"ל דדעתו קרובה ונתן סתם בדרך כל הנותנין ומחמת אמירתו שאמר שתקנה כו' איז זה רק דרך חיבה כו' אף דכ"ז אם נימא דלעולם פלגינן דיבורא אע"ג דחד צנואה הוא לא תלינן בתנאי משא"כ למאי דמיייתי מהסמ"ג דכל כה"ג דחד צנואה הוא הוי כתנאי א"כ גם בזה אין לנו לומר שלשם חיבה קאמר אלא אמרינן דהוי תנאי וכמו התם דאי לאו דהיכא דקאמר הבו ת' וזי ולנסוב ברתו י"ל דשני מתנות הם היינו אומרים שתנאי הוא וה"נ דכונתיה אמרינן דתנאי הוא אלא שצריך להבין למה באמת נותן לזה דין צנואה א' דלמה לא נאמר דגם פאן שני צנואות הם בחדא מה שצוה שיפתנו לה וגם מה שצוה שתקנה לעצמה חגורה ומאן לימא לן שתלאן זה בזה ונראה דס"ל דדוקא התם שהצנואה השנייה אינו תלוי בראשונה כלל משא"כ פאן דנדאי מה שאמר ותקנה כו' אין לדברים אלו קיום מבלעדי הצנואה שצוה ליתן לה ק' ליטרין ואי לא הא לא קיימא הא ואע"פ שהראשונה אפשר לה בלא השני' לא פלגינן להו ואמרינן דהוי כמו תנאי: ולפי"ז יש ללמוד בנ"ד דכיון דמה שכתב שיכתבו לו שנגמר ענין הגט על הב"ד הקודם אין לו ענין מבלעדי מה שאמר שיפתנו לה גט א"כ חד צנואה הוא וכל שא"א להתקיים ענין השני גם הראשון אין לו קיום ואין ליתן הגט פנין שא"א לכתוב תשובה ואע"ג דמ"ש על הב"ד הקודם א"ל דאין קפידא מחמת זה דנדאי הקודם אחר קבלת הגט.

מ"מ בזה שאנו יודעין שפנדאי אינו שם ואנו מסופקים אולי עודנו חי באיזה מקום ואין בידינו לקיים הדבר הזה לכתוב לשם להשיב לו שנעשה רצונו וניתן הגט דלמא אדעתא

דְּהַכִּי שְׁלֵא יָבֵא לוֹ יְדִיעָה לֹא צְוֹנָה לִיתָן וּמַכ"ש לַפּמ"ש שְׂדַעַת הַתּוֹס' וּבַעַהמ"א דְּגַם הָתָם בְּבִיצָה הַטַּעַם מִשּׁוּם מַעֲשֵׂה קוֹדֵם לְתַנְיָא וּבְשִׁלְיִח לֹא שְׂיִיף זֶה וּכְמַש"ל וְצַע"ג: וְהִנֵּה מ"ש לְעֵיל דִּישׁ לְחֹוֹשׁ לְפִי שְׂאֵמֵר בְּלִי עֵיפּוֹב דְּמִשְׁמַע שְׂיִתְּנוּ תִּיכְרַף וּכְיִנּוּן שְׂנֹשְׁתָּהּ אֲפֹשֶׁר שְׂאִין לִיתָן כַּמ"ש הַרְמַב"ם לְעַנְיָן אַחַר שְׂבוּעַ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה מְדַבְּרִי הַרְשָׁב"א בְּתִשּׁוּבָה הִבִּיאָה הַב"י ס' קמ"ד שְׂפַתְב בְּרֵאוּבֵן שְׂפַתְב גֵּט לְאַשְׁתּוֹ וְהַפְקִידוּ בְּיַד שְׁלִישׁ וְאָמַר אֵל תְּתַנְהוּ לָהּ עַד שְׁנָה וְהִלְךְ רֵאוּבֵן וְאַחַר ג' חֳדָשִׁים פָּתַב לְשִׁלִּישׁ שְׂיִתָּן הֲגַט לְאַשְׁתּוֹ מִשְׂיָרְאָה פָּתַב זֶה מַהוּ שְׂיִתְּנֵנוּ לָהּ בִּינּוּן דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לְשָׂמָא פִּיִּיס שְׁהָרִי בִּיטְלָא פֶּל מוֹדְעֵי כּו' תְּשׁוּבָה פְּזָה גֵט וְאִין פֶּאן חֲשַׁשׁ כּו' ע"ש וְלְכַאוּרָה מִשְׁמַע שְׂהַשְׁלִיח לֹא עֲשֵׂה פֶּאֲשֶׁר פָּתַב הַבַּעַל לִיתָן לָהּ מִיַּד אֱלָא הַחֲמִיצוּ הַדִּין עַד שְׂשִׂאלוּ אֶת פִּי הַרְשָׁב"א אִם לִיתָן לָהּ אִם לָאו וְהַרְשָׁב"א הִשִּׁיב בְּפִשְׁטוּת פְּזָה גֵט וְהִינּוּ שְׂרַשְׁאֵי לִיתָן לָהּ אֱלָמָא דְלֹא קִפִּיד הַרְשָׁב"א אֵהָא שְׁלֵא קִיָּים הַשְׁלִיח כְּכַתְּבוּ שֶׁל הַבַּעַל לִיתָן מִיַּד וְלֹא חֲשַׁשׁ לומר שְׂמָא הַבַּעַל מִקִּפִּיד שְׂיִתְּנוּ מִיַּד וְאִם לֹא יִתְקַיֵּים כְּפִי כְּתָבוּ שׁוֹב לֹא יִתָּן אַח"כ עַד שְׁנָה פְּמוֹ שְׂצִינָה קוֹדֵם אֱלָא אֲמַרִּינּוּ שְׁלֵא פָּתַב זֶה רַק לְזִרְיּוֹת בְּעֵלְמָא וּמ"ש אִם יִתְאַחַר זְמַן מָה אִין קִפִּידָה וְיִכּוֹל לִיתְּנוּ גַם אַח"כ.

וְד"ל דְּבִאֲמַת מִיָּרִי שְׂהַפְתָּב לֹא הִי עֲדִינּוּן לְמַרְאָה עֵינֵי הַשְׁלִיח פְּלָל רַק שְׂהוּבָא הַפְתָּב לְפָנֵי הַמּוֹרָה וְשָׂאֵל לְהַרְשָׁב"א אִם יִתְּנֵנוּ לָהּ הַשְׁלִיח ע"י שְׂיָרְאוּ לוֹ אֶת הַפְתָּב אוֹ לֹא דְּפִשְׁטָא דְּלִישְׂנָא מִשְׁמַע שְׂהַפְתָּב הִגִּיעַ לִיד הַשְׁלִיח וְרָאָה מ"ש לוֹ הַבַּעַל רַק שְׂהוּבָא שְׂאֵל אֶת פִּי הַמּוֹרָה כְּדַת מַה לְעֲשׂוֹת אִם לִיתָן ע"פ הַפְתָּב הַהוּא אִם לֹא וְע"ז הִבִּיא הַרְשָׁב"א דְּשִׁפִּיר דְּמִי לִיתְּנוּ לָהּ ע"פ הַפְתָּב הַהוּא וְא"כ ע"כ דְּמַה שְׂנִתְּאַחַר הַזְּמַן לָאו מְלִתָּא הוּא: אִף דַּמ"מ צ"ע דְּהָתָם פָּתַב הַרְשָׁב"א שְׂאִין לְחֹוֹשׁ לְשָׂמָא פִּיִּיס וּבִיטְלָא הֲגַט בִּינּוּן שְׂצִינָה לִיתָן לָהּ מִיַּד כּו' ע"ש מִשְׂא"כ פֶּאן שְׂצִינָה לְכַתּוּב וְלִיתָן לָהּ מִיַּד וְלְהִשִּׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה עַל הַב"ד הַמְּוִקְדָּם וְעַתָּה שְׂהוּבָא רּוּאָה שְׁלֵא הִשִּׁיבוּ לוֹ תְּשׁוּבָה נְפִישׁוּ יוֹדַעַת כִּי לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה וְאֲדַרְבָּא הָרִי הִשִּׁיבוּ לְשֵׁם שְׂאִינָם רוּצִים לְעֲשׂוֹת פֶּה מְאוּמָה רַק שְׂהוּבָא יַעֲמוּד לְפָנֵי הַב"ד הַסְּמוּדָּ שֶׁם וְהֵם יוֹרוּהוּ כְּדַת מַה לְעֲשׂוֹת א"כ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׂחִזּוּר בּוֹ וּבִיטְלָא הַשְׁלִיחוֹת הַרְאִישׁוֹן לְגַמְרִי וּכְמַבְּאָר בְּגִיטִין דָּף י"ח בְּתוֹס' וְרַשָׁב"א וְשָׂאֵר פּוֹסְקִים שֶׁם דְּכָל זְמַן שְׁלֵא נִחְתָּם הֲגַט טְפִי אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׂמָא פִּיִּיס וְאַצ"ל שְׂיֵשׁ מְקוּם לְחֹוֹשׁ לְזֶה כ"ז שְׁלֵא נִכְתָּב הֲגַט עֲדִינּוּן שְׂקַבְּלָא יְכוֹל לְבַטֵּל הַשְׁלִיחוֹת בְּדַבּוּר בְּעֵלְמָא.

וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה פָּתַב בְּשׁו"ת מֵהַר"ט ח"א סִימָן ס"ו בְּאוֹמֵר שְׂיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ הֲגַט וְלֹא תִתְּגַרְשׁ בּוֹ אֱלָא לְאַחַר שְׁנָה אוֹ שְׁנַתִּיָּים כּו' וְעוֹד דְּנִפְיָק חוֹרְבָא דְּזִימְנִין שְׂיִבְטֵל הֲגַט בְּתוּדָּ דְּבָרִיו בְּמְקוּם שְׂיִלְךָ עִם בְּנֵי אָדָם וְהוּא לֹא יֵשִׁים לֵב בְּאוֹתָן הַמְּלוֹת דְּלָאוּ פְּוִלֵי עֵלְמָא בְּקִיָּאֵי בְּדַבְּרֵי בִּיטוּל וּבְמִלּוּאוֹת הַיָּמִים תְּנַשָּׂא לְאַחַר וְנִמְצָאָת א"א יוֹצְאוֹת לְעֵלְמָא בְּגַט בְּטֵל כּו' ע"ש וְא"כ כ"ש פֶּאן שְׂעֲדִינּוּן לֹא נִכְתּוּב פְּלָל אֱלָא שִׁי"ל דְּמֵהַר"ט לֹא כ"כ כ"א לְעַנְיָן לְכַתְּחִלָּה מִשְׂא"כ בְּמְקוּם עֵיגוֹן כּו"ד אִין לְחֹוֹשׁ לְזֶה: אִף רְאִיתִי בְּשׁו"ת שֶׁב יַעֲקֹב חִלַּק אֵה"ע ס' ל"ה בְּמִי שְׂנַפְסָק דִּינוּ לְהוֹלִיכּוֹ עַל הַגָּאֵלָא שְׂבַמְדָּה"י וְצֹנָה לְסוֹפֵר לְכַתּוּב גֵּט פָּתַב שֶׁם וְז"ל וְסָפַק הַד' שְׂמָא חִזּוּר וּבִיטְלָא הַשְׁלִיחוֹת הֵן מַה שְׂצִינָה לְהַסְּפֵר אוֹ לְהַעֲדִים אוֹ לְשִׁלְיִח אִף דְּבִש"ס אֲמַרִּינּוּ בְּאוֹמֵר פָּתְבוּ כּו' אוֹ בִּיּוֹצֵא בְּקוּלָּר אוֹ בְּמִפְרָשׁ בְּמַדָּה"י יְכַתְּבוּ וְיִתְּנוּ הָתָם אִיָּרִי שְׂיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ הֲגַט בְּזְמַן קְרוּב דַּל"ח שְׂיִחְזוּר מִיַּד אֲבָל פֶּאן שְׂפָכְרָ עֲבָרוּ וְחִלְפוּ ד' שְׁנָיִם מִיּוֹם שְׂצִינָה מִי יוֹדַע מַה יְוֹלַד יוֹם שְׂנוּטָה לְדַעַת אַחֲרָת וּמִתְּחַרְטָ עַל

הראשונות וביטל השליחות כו' אבל גם זה אין תששא הואיל דהעדים מעידים שקיבל עליו בשבועה תמורה עד"ר כו' בכן אם ידוע להב"ד שמה ששבועה נעשה ג"כ ע"ז שלא יבטל השליחות שעשה נדאי ל"ח שחזר וביטל ע"כ.

הרי מבואר שהיה מקום עיגון גדול ואעפ"כ לא מצא לה תקנה מחשש ביטול רק ע"י השבועה וא"כ בנ"ד שאין פאן שבועה ועברו ג"ש וגם הוא מומר ונדאי יש לחוש לזה וכמש"ל משו"ת שבות יעקב ושו"ת חינוך ב"י אלא שצ"ע על השב יעקב שכתב דהך דיוצא בקולר כו' היינו בזמן קרוב אבל בזמן רחוק חוששין שמא אח"כ רוח אחרת עמו שאין נראה פן מדברי הרמב"ם שכתב הרי שאמר לשנים לכתוב ולחתום גט לאשתו ונתאחר הדבר ימים שנים או שנמצא הגט בטל כו' אין פותבין זמן שאמר הבעל כו' והובא בטור וש"ע סי' קכ"ז הרי מבואר דאף כשאמר לכתוב ונתאחר כמה שנים פותבין אח"כ ואין חוששין שמא ביטל בינתיים ודינו כמו בשולח גט לאשתו שיקול השליח ליתנו בחזקת שלא ביטל במבואר סי' קמ"א וצ"ל דהרמב"ם מייירי פגון שידוע שלא ביטל פגון שנשבע או שמודה שלא ביטל וכמ"ש הרשב"א בתשו' והתם לא קעסיק אלא לענין פתיבת הזמן והוא דחוק ועכ"פ פאן שלא נשבע כלל וגם הוא מומר ונדאי יש לחוש כמ"ש: ועוד יש לפקפק בזה שנתראה שאין פאן שליחות כלל לפי שכל שליח שלא נתראה בשעה ששמע השליחות השליחות בטל ואף אם אח"כ הוא חוזר ורוצה לעשות השליחות לא מהני וכן מבואר ממ"ש בסדר הגט של ר"מ ר' יונף' בסד"ג אות כ"ג גט שניתן מיד הבעל ליד השליח שבעת עשיית השליח יאמר השליח בלב שלם אמרתי וגמרתי לעשות דבר זה וראיתי בשו"ת ש"י סי' ה"ל שכתב שדין זה לא נמצא בטור וש"ע בדיני שליחות כו' ובנדאי כתב רק לרונחא דמלתא ולדינא אינו מעכב פגון שמזמינים אותו בשביל זה להיות שם עם הבעל והעדים וכתב שטענות הוא שייצא לו לרב המסדר ממ"ש סי' קס"א סעיף כ"ו ושם קאי על המשלח שא"צ להקנות בקנין רק יאמר בלב שלם אמרתי כו' וגם א"א לתלות שט"ס נפל בסדר הגט וצ"ל יאמר הבעל שהרי גם באות ס"א כתב פן ושם מייירי שהבעל ה"ל לו אלא נדאי שהרב המסדר הי' סובר דקאי שם בסי' קס"א על השליח וז"א דעל המשלח קאי וכן מבואר גם בהל' מכירה ע"ש ודבריו נכונים אף עם כל זה אין הדברים אמורים אלא לענין שא"צ השליח להוציא בשפתיו שנתרצה לשליחות זה אלא בסתמא קיבל השליחות עליו וכמ"ש השב יעקב אבל אם בפירוש לא נתרצה בשליחות פשיטא דלא מהני מה שעמד אח"כ מעצמו ועשה השליחות ודבר זה מבואר בגיטין דף ס"ג הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי כו' אפי' הגיע גט לידה אינה מגורשת משום דעקרין שליח לשליחות לגמרי דאמר שליח לקבלה הוינא שליח להולכה לא הוינא ופירש"י דכיון דעקר לשליחות לקבלה אי נמי אמליף ואמטי' ניהלה לאו גיטא הוא דמעיקרא לא קיבל עליו להיות שליח להוליה כו' ע"ש וכן פסקו כל הפוסקים ועיין בחידושי הרשב"א שם שכתב ואע"ג דמטי גיטא לידה לא מיגרשה דהו"ל כטלי גיטא מעג"ק דהא לא שקלה לי' לא מבעל ולא משליח הבעל עכ"ל.

וא"כ פשיטא דבנ"ד דנהה עובדא שאחר שהגיע הכתב לראשי הקהל דק"ק סטאשוב שהם יתנו הגט דחואותו באמת הבנין שבידם והשיבו לו תשובה שאם רוצה שיוגמר ענין הגט אזי יובא לפני הב"ד הסמוך וכתורה יעשו.

הרי הדבר מפורש שעקרו של יחיותם ושוב אינו מועיל מה שמתרצים עתה להיות שלוחי פינון שהשיבו לו שאין רצונם להיות שלוחי פינון שפוטל מינוי השליחות הראשון סר פתם והיו פאחד האדם ואין רשאים לכתוב גט וליתן פלל ואני רואה הדברים ק"ו דהתם עכ"פ חזינו שהבעל רצונו לגרש ואיפא למימר פינון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרונש פל היכא דמגרשה פמבואר שם ואפ"ה אמרינו דכינון דעקר לשליחות גם הבעל לא חידש השליחות פלל ומכ"ש פאן שאפטר שפאטר הגיע הדברים לאינו שאין רצונם לכתוב גט וליתן רק הראו לו דרף אחר פג לבו ואינו רוצה לעשות פן פי לא תהיה תפארתו על דרף הנה או שפאמת נתרצה בזה והלך לב"ד הסמוך לכתוב גט שם וא"כ פשיטא שהשליחות שלקם נתבטל לגמרי וכינון דלא אסתיע מלתא שיגיע לה גט משם ושליחות קמא אנדא ליה לא מהני מה שירצו להיות שלוחים מעצמם הן לענין הפתיכה והן לענין הנתינה פמו שפיארנו: ועוד יש לעיין לפי ענין השאלה שהאגרת הי' בכתב ולשון טייטש והי' חתום עליו הקאפיטאן ואח"כ הי' פתוב חתימת האיש בלשון וכתב יהודי וכן ראיתי בעצמי האגרת ומפונתלי פתבו ניפר שהיא א"י לקרות ולכתוב פתב טייטש רק שפמו עצמו על מה שפכת הקאפיטאן באגרת וחתם ע"ז ולכאורה אפטר דל"מ בכה"ג דמאן לימא לן שהקפיטאן לא פיקחש לו ואולי אמר לפניו שפכתב שפבא האשה לכאן או איזה ענין אחר שע"ז חתם עצמו ואע"ג דקי"ל בח"מ סי' מ"ה בהודאה בח"י והשטר בגופן של עפ"ם והדבר ברור שא"י לקרות מ"מ מתחייב הוא פכל מה שפכתבו והוא מתשובת הרמב"ן מ"מ הרי מבואר שם טעמו בפידו לפי שהיא גומר בדעתו להתחייב פכל מה שיאמר מי שהאמין על עצמו פינון שעל נאמנות סמוך וזה שייך לענין שטרי חיוב אכל פשיטא דלענין גירושין ל"ש לומר פן פלל ואע"ג דהתם בתשו' הרמב"ן מיייתי ראי' מגיטין דאמרינו בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין שלישי נאמן וטעמא פינון שידע בפשה שהשליש הגט שייכול ליתנו להאשה אף הוא גומר בדעתו וכותבו לשמה ונותנו לגירושין אם יאמר הנפקד לגירושין הוא וכ"ש הכא שפמו על אחרים כו' ע"ש וא"כ חזינו דאף לענין גט כה"ג אמרינו דמהני מה שגומר בדעתו לסמוך על נאמנות אחרים אף אם אין הנדון דומה דהתם הרי נתן הגט אשר הכין לה פיד השליש ידע בפשה מעשה שיש פיד השליש ליתנו ליד האשה לכשירצה אמרינו דעליה סמיה משא"כ פאן דאפטר שזה לא העלה על לב פלל ענין גירושין והרצה לפניו איזה ענין אחר וע"ז חתם אכל לא אסיק אדעתיה לגרש פלל.

ודבר ברור הוא דאי ידענו שזה א"י לקרות רק שחתם עצמו ע"פ מאמרו של האדון שאמר לו שפכתב בתוכו פך וכו' דל"מ דשפא הכחיד הענין שבכתב תחת לשונו וכתב בתוכו דברים אשר לא צוה ולא עלה על לבו דאפטר שביקש ממנו לכתוב שתבא אשתו לכאן או איזו ענין אחר או אף שהזכיר לו ענין גירושין שפא הנה ע"פ איזה תנאי וכדומה ואף פישראל פשר כה"ג ל"מ כ"א פגון ר"ט וספרי דדיינו ואף דאמרינו שם דבגיטין משום תקע"ג הקילו בעדים שאין יודעין לקרות שקוראין לפניהם והם חותמין מ"מ דוקא שנים קורין בעינו אכל אחד קורא אין רשאין לחתום ע"פ פמבואר באה"ע סי' ק"ל.

ולענ"ד זה גרע מעדים דהתם הם יודעין שהבעל רוצה ליתן גט וצינה לסופר לכתוב רק שהם מחוסרין קריאה וסומכין בזה על הסופר משא"כ פאן לענין צינה הבעל מאן לימא לן דידע בהא מלתא פלל והי' נלענ"ד לצדד ולומר ע"פ מ"ש בתשו' הרמב"ן סי' ע"ז שם

דאָפּי' את"ל דכשא"י לקרות לא מתחייב מ"מ מסתמא אָני אומר פֿל שְׁהוּא חותם וְדאי קרא נאח"כ חתם ומאן לימא לן שא"י ואעפ"י שאין רובן של ישראל יודעין לקרות בשטר ארמאי פֿינן דאָפּשֵׁר דִּידע חזקה פֿינן דְּהָתָם ידע וקרא דומה למה שאמר גבי שְׁטָרָא פֿרָסָאֵי דְּחִתְמֵי עֲלֵיהּ סְהָדֵי יִשְׂרָאֵל וְהָא לֹא יָדְעֵי לְמַקְרֵי וּפְרִיק בְּדִידְעֵי לֹא לְמִימַר דְּכָל שְׁהֵם חֲתוּמֵי אָנוּ חוֹשְׁשִׁין מִן הַסֵּתָם כּו' אֵלָא מִפְּנֵי שְׁאִין סְתָמָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִין לקרות כּו' וְאֶהְדָּר לִי בְּדִידְעֵי לְמַקְרֵי כְּלוּמַר בְּחֻזְקָתָא שְׁפָל הַחֲתוּמֵי יוֹדְעִים הֵם לקרות דְּכִינּוּן שְׁאִין לָהֶם לְסַמּוּךְ עַל קְרִיאַת אַחֲרֵים אָף אָנוּ נֹאמַר שְׁלֹא חֲתוּמוּהוּ עַד שְׁיִקְרְאוּהוּ עכ"ל.

ובאַמת ראיתו אינו מובנת לי דְּהָתָם לענן עדים שפיר אמרינן דְּחֻזְקָתָא שְׁלֹא חֲתוּמוּ עַד שְׁיִקְרְאוּהוּ וְלֹא סְמָכוּ עַל אַחֲרֵים פֿינן שְׁאִין לָהֶם שְׁיִסְמְכוּ עַל אַחֲרֵים מִשָּׂא"כ לענן לחייב הלנה שְׁחָתָם בח"י והשטר הוא שטר הודאה בגופן של גוים למה לא יוכל לטעון שהטעו אותו ואמרו לפננו שכתב בתוכו אינהו עננו שאינו מעסק הודאה וחייב כלל ולא אסיק אדעתיה שיהיה כתוב בתוכו דְּבַר הַמְּחַיְיבֵוּ וְאִין מְקוּם לְחַיְיבֵוּ רַק מִטַּעַם שְׁכַתְבַּת הַרְמַב"ן אח"כ דְּבַכְל גְּנוּנֵי מִתְחַיְיב אָף ע"פ שמתברר שלא קראוהו פֿינן שְׁלֹא חֲשַׁשׁ לְקְרוֹתוֹ וְסַמּוּךְ עַל הַסּוֹפֵר כּו' אָף לְפִי טַעַם הָרֵאשׁוֹן צ"ל דָּאָף בְּשֵׁטֵר הוֹדָאָה אֲמַרְיִנּוּ שְׁאִינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן שְׁהִטְעוּ אוֹתוֹ דְּכָל שְׁהוּא חוֹתֵם אֶת שְׁמוֹ הו"ל לְאַסּוּקֵי אֲדַעְתִּיהּ שְׁמָא כְּתוּב בְּכָאן עֲלֵיו אינהו חייב ואין סבֵרָא לומר שיוכל לטעון סמכתי על אמתלא זו שאטעון שהטעוני בכזב אלא מסתמא דקדק בדְּבַר וְלֹא חֲתָם א"ע עַד שְׁקָרָא וְיָדַע מַה שְׁכַתּוּב בְּתוֹכּוֹ וְאִם כֵּן ה"נ בנ"ד נמי אמרינן דְּנֹדְאֵי מְסִיק אֲדַעְתִּיהּ וְאִינוּ חוֹתֵם עַד שְׁיִנְדַע מַה שְׁכַתּוּב בְּתוֹכּוֹ.

ואף לפי מ"ש שלפי מה שראיתי החתימה וחתימת השנים שעמו נראה מענינו שאינם בקיאים לכתוב ולקרות מ"מ שְׁמָא הָיָה שֵׁם שְׁנַיִם אַחֲרֵים יְהוּדִים כְּשֵׁרִים שְׁקָרָאוּ לְפָנָיו וְעַלִּיָּהוּ קָא סְמִיךְ וְחֲתָם א"ע וְעַדִּינן צ"ע לְפִי שְׁהַדְּבַר יָדוּעַ שְׁרֵגִילוֹת הוּא שְׁפָל אוֹתָן שְׁאִין יוֹדְעִין לקרות הם סומכין על הכותב שמפיו יקרא אליו והוא כותב על הספר פֿל שְׁכַתִּיבְתוֹ הוּא דְּרַךְ אַגְרָת בְּעֵלְמָא.

ול"ד ליהיא דרמב"ן דְּהָתָם הָיָה נִיכָר מִעֲנִינוּ שְׁהוּא שְׁטָר או שְׁהִלְנָה מוֹדָה שְׁעֲשֵׂה שֵׁט"ח לְזָה אֵלָא שְׁהוּא טוֹעֵן שְׁהָיָה ע"ד אַחַר מִמָּה שְׁכַתּוּב בְּשֵׁטֵר וְהוּא לֹא הִבִּין בְּזָה שְׁפִיר ס"ל דְּמִסְתַּמָּא לֹא הָיָה חוֹתֵם אא"כ קָרָא וְיָדַע מַה שְׁכַתּוּב בְּתוֹכּוֹ פֿינן שְׁיָדַע שְׁהוּא מִתְחַיְיב נִפְשׁוֹ מְסִיק אֲדַעְתִּיהּ לִידַע מַה כְּתוּב בּוֹ מִשָּׂא"כ אִם הוּא בְּאִנְפֵּן שְׁיָכוֹל לומר לא ידעתי פֿלל אִם הוּא שֵׁט"ח וְהִיִּתִי סוֹבֵר שְׁהוּא אַגְרָת מְלִיצָה או בְּקִשָּׁה וְנוֹתֵן אֲמַתְלָא בְּדְבָרִים שֶׁל טַעַם נִרְאָה דְּשְׁפִיר מְצָא לְמַטְעֵן הָכִי וְאָפְשֵׁר דְּאִפִּילוּ לְטַעַמָא בְּתָרָא דְּהַרְמַב"ן נְמִי מְצִי לְמַטְעֵן כּה"ג פֿינן שְׁרֵגִילוֹת הוּא לְעֲשׂוֹת כֵּן בְּעַסְק אַגְרָת הַרְשׁוֹת לְסַמּוּךְ עַל הַכּוֹתֵב וְלַחֲתוּם וְהַדְּבַר מְסוּר לִב"ד אִי עֵבִיד דְּטַעֵי בְּהָכִי וצ"ע: וְהִנֵּה בְּמַה שְׁאִין כָּאן קִיוּם עַל הַחֲתִימָה כְּתוּב כְּבוֹד מְחוֹתְנֵי הַגָּאוֹן הַחֲסִיד נִי לְצַדֵּד הִיתֵר לְפִי שְׁבִשְׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אע"פ שְׁאִין מְפִירִין וְאִין לֵה שְׁעַת הַסְּפָנָה יוֹתֵר מְזָה שְׁהוּא מְזוּמָן לְצַאֲת נִגְדַּת הַמּוֹרִים וְהַזִּיקִים וְעוֹד שְׁבִאֲגֵרַת הַב' מַעִיד עַל הָרֵאשׁוֹן שְׁאֲמַר זֶה כְּשֵׁהָיָה חוֹלָה עכ"ל הִנֵּה אֲנִי תְּמִיָה עַל זֶה דְּמַה יוֹשִׁיעֵנו דְּבַרֵי הָאֲגְרָת הָרֵאשׁוֹן שְׁלֹא הָיָה חֲתִימָתוֹ עֲלָיו פֿלל.

ומ"ש שהאגרת הב' מעיד על הראשון זה תימא שאף על פי שהקפיטאן פתב שפבר פתב להם בדרף בצאתו מקעלין מ"מ מי יודע אם הנה אז חולה ואם זהו האגרת שרומז באגרת שהוא חתום עליו אף באמת אני תמה מה שנראה מתוך דבריו שפברש שעת הספנה היינו שהבעל מספן בענן ספנת מיתה ובאמת ז"א פמבואר ברש"י דשעת הספנה היינו שאפשר שתתעגן האשה כל ימיה וא"ל דכוננת מחותני הגאון נ"א ג"כ פן הוא לפי שהוא מזמן לצאת למלחמה וגם חולה חוששין שפא מת ולא ישוב עוד וראה ארץ מולדתו וקא מעגנא ונתבה אבל זולת זה לא היו פותבין פשאין מכירין דאמרינו פינו שהוא חי עודנו בא יבא ואם יתמהמה תחפה לו ולכך הנצרך לומר דגם פאן איפא חשש שפא מת במלחמה ירד ונספה (ומ"מ יש לתמוה מ"ש שבאגרת הראשון מבואר שהוא חולה שהרי פשאנו אומרים שהשני מזנף הראשון פמאן דלית דמי ואין פאן ידוע חולי פלל ועוד דמה נ"מ באמירתו שאמר כשהוא חולה דאטו אנו חיישינו שיאמר משטה הייתי וכיוצא בו עד שנאמר שפיון שאמר בחליו מהני אנו חיישינו דלמא הפתבים הם פנבים ושטרא זיוף הוא ומה יושיענו מ"ש בהם שאמר בעת חליו ועוד פמה עקולי ופשורי איפא הכא ולא רצייתי להאריך סוף דבר לא זכיתי להבין דברי קדשו וצ"ע).

אבל באמת מש"ס דיבמות דאיתא שם ולא מצאו אדם כו' ואמרינו עלה נמי דבי ר"י תנא בשעת הספנה כו' אלמא דהפנונה הוא לענן עיגון האשה וא"צ שיהיה במקום ספנה לבעל דוקא וכבר כתבתי בתשובה א' לתמוה על הלבוש והגהת פרישא שפירשו הטעם משום דאימת מות עליו ולא יכשיל ובאמת ז"א ולפום ה"ט פשיטא דל"ש פאן לצדד היתר מחמת זה שהרי אנו אומרים שפא לאו הבעל חתים עלה רק איש אחר שזיניף החתימה של זה ומאן לימא לן שזה המזניף אימת מות נפלו עליו שנאמר שאינו חשוד להכשיל בשעת ספנת מיתה.

ומ"ש לענן כת"י דאף על פי שצריך קיום מדאורייתא היינו פהשמערער טוען מזניף כו' פבר הארכתי בתשובה בענן זה וכאן אין להאריך דלענ"ד בלא"ה י"ל שמה שאין חוששין לזניף היינו משום דלא חשיד אינש לזיופי משא"כ בזה שעכ"פ הכותב הוא מומר ול"ש גביה הך חזקה פלל ומכ"ש מה שכתב מחותני הגאון נ"י דהכא איפא נמי עדים החתומים כו' שז"א דהא הני פסולי עדות ניהו ומידי מששא אית בהו וגם פי מ"ש דכינון דכותבין ונותניו אף ע"פ שאין מכירין ול"ח שיבא ויערער שלא הנה הוא בבור כו' פבר פתבתי.

בתשובה א' דהתם אף ע"ג דאימתחזק איסורא מ"מ פינו שנותן גט להפקיע האיסור הרי הוא נאמן פשאר ע"א דעלמא לברר האיסור משום דחזקה אין אדם חוטא ולא לו והארכתי בפסג' דקידושין האב שאמר קדשתי כו' א"ר נאמן ליתן גט כו' ע"ש אם פן נראה דהכא שאין פאן לפנינו להפקיע חזקה דא"א רק ע"י החתימה שלפנינו פשיטא שיוכל לטעון מזנף וכל שהוא יכול לטעון פן אע"פ שלא טען אין הגט מועיל פמבואר בחידושי הרשב"א בגיטין ובפוסקים וגם נראה דבמומר ל"ש חזקה אין אדם חוטא ולא לו פלל ולפעמים מתפנין להכשיל גם פן ואם בא מומר לפנינו ואמר שהוא בעל אשה זו נראה שאין לכתוב אם אין מכירין ועיין בחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן לגיטין שפולקם פתבו בשם התוספות אם פתב ממדה"י בכ"י לסופר כו' ונתקיים שהוא כ"י כו'

מבואר מדבריהם דב"א קיום לא מהני ומשמע מדבריהם אע"פ שהוא מקום עיגון ע"ש וצ"ע: ומה שפ'לפלו בכוננת הב"ש סימן י"ז ס"ק ל"ח לענ"ד הוא דבר תמוה שגאמר שעכו"ם יקיה נאמן לומר שמת פ' אלא דמ"מ אין מועיל עדותו שהדבר פשוט שאם קיה מתאמת לנו הענין שמת זה אע"פ שאין פאן עדים היינו מתירין את אשתו דלא קפדינו בקה אסדי ממש כי אם על אמתת הענין וכדאמרי' מתוך חןמר כו' אלא ודאי דז"א דלא עדיף עכו"ם מישראל פשר המעיד שאלמלא שהקילו חכמים בעגונה והאמינו ע"א לא קיה נאמן פיון דאסתזק איסורא ואין דבר שבערנה כו' ואם פן פשיטא דבעכו"ם פיון דלא הכשירו חכמים רק מסל"ת ממילא פל שיצא מפלל מסל"ת לא עדיף מישראל פשר המעיד שא"נ מדינא רק משום קולת חכמים וכיון שבזה לא הקילו הוא נשאר על הדין דא"נ בפרט בדבר שבערנה דמאין הרגלים להאמין לעכו"ם ולומר דקושטא קאמר ולהוציא מתזקת חי וזקת א"א רק במסל"ת שהקילו חכמים דוקא.

ומה שנתחבטו בכוננת הב"ש לענ"ד פוננת הב"ש בזה פמו שאבאר דבאמת יש ב' חששות חדא דשמה מתפנין להכשיל ועוד אפילו אין לו פנונה להכשיל מ"מ י"ל שאומר שקר בסתם פדרף פמה בני אדם שרגלים לשקר ולומר בפיהם מה שלא ראו בעיניהם ואפילו בע"א ישראל אע"ג דנדאי אין מתפנין להכשיל מ"מ במקום שלא האמינו ע"א חשדינו ליה במשקר.

או שמה שכרוהו לומר פן וכמ"ש הרמב"ם לענין ע"א בקטטה ומכ"ש בעכו"ם שאינו מסל"ת דקרנינו בהו אשר פיהם כו' דחוששין שמה משקר וזה פנונת הב"ש שפכתב דעכו"ם אף ע"פ שאין סברא שפא להכשיל לישראל במתפנין פל שאין לו טובת הנאה מזה מ"מ עדיין י"ל פיון שאינו אומר קישור דברים הרי הוא מתפנין להודיע לו הענין ויש לחוש שמשקר שהרי למד לשונו לדבר שקר אף ע"פ שאין יתרון לבעל הלשון ודוקא פשהוא מסל"ת בקישור דברים שאינו מספר הענין בכוננה פלל בזה הקילו חכמים שאין דרכם לשקר במסל"ת אכל פלא קישור דברים שיצא מפלל מסל"ת ונכנס לכלל מתפנין אע"פ שאין מתפנין להכשיל מ"מ דלמא שקרן הוא דעכו"ם לא איכפת ליה לשקר אף במלתא דעל"ג.

ובזה מיושב שפיר מהו דגיטין דהתם שע"כ אנו צריכין לומר שהעכו"ם פא להטעות אותנו ולעשות עצמו לבעל אשה זו ולומר השומע קולי להא ל"ח אכל ביבמות קשה דלמא העכו"ם אומר פלוני מת דינע ליה נאמר ר"ל שהיה יודע ומפיר את האיש ואמר שמת ולא מהני לפי שאומר פלא קישור דברים אמרינו שהוא מוציא דבה ואע"פ שאין מתפנין להכשיל ואם פן למה לא פריף דלמא כותי הוא ולכך מוכיח הריב"ש דכותי באמת אף פלא קישור דברי' הוא מסל"ת (ואפשר שיש ט"ס בדברי הב"ש וצ"ל דלמא הכותי אומר פלוני מת דלא ידע ואמר אלא פשאומר כו' אף לשון אלא הוא מגומגם קצת לפי הג"ה זו ולפי מ"ש לפרש הגרסא שלפנינו א"ש) והוא נכון וברור בכוננת הב"ש בלי פקפוק וא"כ דבר ברור הוא דכל שאינו מסל"ת פשיטא שחוששין שמה דובר שקרים הוא.

ומ"ש הרב החסיד מוהר"ר ישראל ני' לצדד דנהה מסל"ת לפי שפכתב אחר שפכתב שנהרג סיים בזה מעתה יכולין אתם ליתן גט להאשה כו' נפלאתי הנה יחשב מסל"ת דסוף סוף

היתה פנונתו להעיד ולהתיר אשה זו אע"פ שלא ידע שהאשה מותרת ע"י מיתה בלא גט ועוד נראה שרצונו היה שהם יפטרנה ויתנו לה רשות להנשא ואף אם הוא טועה וסובר שהחכמים צריכין ליתן לה גט לאחר מיתה בשביל זה לא נפיק מפלל מתכונן להעיד.

ולהתיר בעדות זו ואין בו מועיל. ועוד דאפילו אם היה מסל"ת הרי פתב הח"מ וב"ש ס"ק קנ"ה דלמעשה אין לסמוך על המקילין בעפ"מ מסל"ת בלא קברתיו אף בלא"ה פשוט דאין פאן מסל"ת פלל ואף הרב החסיד הנ"ל לא אמרה אלא דרך סנוף בעלמא כי עיקר היתרו הוא ע"פ הגט וכבר גליתי דעתי בזה שלענ"ד צ"ע: שוב הגיע לידי מה שהשיב בזה פבוד מחותני ידי הרב הגאון הגדול מופת הדור המפורסם מוהר"ר מאיר נ"י האב"ד דפק"ק ולא היה פנאי לעיין בה פראוי רק הצצתי בו פמצין מן התרפים ראשי פרקים.

וראיתי שגם הוא נ"י אין דעתו נוחה להתיר על גט ובקצת דבריו פינונה דעתי לדעתו הרמה אף בפוף דבריו מצד אצדודי ומתפף בהתירו ע"פ מ"ש מהרי"ק בתשובה דערפאות לא מרעי נפשייהו ומתמני בעדות אשה ורצה לדמות הקאפיטאן הזה לערפאות ושוב חזר בו פינון שאינו ממונה על עסק זה ואחר שצידד בה לכאן ולכאן עלתה הסכמתו להתיר בצירוף נתינת הגט וכדעת מחותני הגאון החסיד נ"י וכדעת הרב החסיד מהר"י הנ"ל ומה אני כי אבא למלאות דבריהם או לשדד עמקים אחריהם.

היעלה שועל ופרץ חומת אבניהם אף לבי מהסס הרבה בזה לפי אשר הרבתי חזון לישא וליתן בענין הגט שלענ"ד קשה מאד לסמוך עליו שאין בו שיעור לצרף ועל עדות מיתה פשיטא שאין מקום לבנות יסוד דנדאי אין הנדון דומה לערפאות פלל וכבר פתבתי בעובדא שפתבו מק"ק לבוב שהשבתי לפום ריהטא שלענ"ד אין לסמוך ע"ז וכתבתי מלתא בטעמא ונהיא עובדא עדיפא טפי בכמה מעלות דהתם ניתן לה העתקה מספר הזכרונות של ראשי הצבא העומדים על הפקודי החיל להזכירם לחיים ולמות ובכה"ג פינון שנתמנו על אותו ענין ממש שפיר י"ל דהנה פערפאות דלא מרעי נפשייהו ואפשר דעדיף עלייהו אימתא דמלכותא ואפ"ה פתבתי שם כמה חילוקים בדבר ולא מלאני לבי לקבוע בה מסמורת להתיר ומכ"ש בזה דנדאי לא מסתבר שפל ראשי הצבא יהיו נאמנים לעדות אשה וניתן עליהם דין ערפאות ובפרט דבערפאות גופייהו יש להסתפק כמ"ש בתשובה וגם שהרי אין הפתב מקנים וע"כ לא נחלקו הפוסקים הסוברים דמצאו פתוב בשטר פלוני מת מהני וא"צ קיום אלא משום דהני פנחקרו עדותן בב"ד ואף בזה דעת הרבה פוסקים שצריף קיום אלא שהח"מ סובר להתיר במקום עיגון וא"כ בזה דל"ש לומר כמי שפחקהרה כו' אין מקום להקל בלא קיום פלל.

ובר מן דין נלענ"ד ברור שלא נאמרו הדברים דערפאות לא מרע נפשייהו אלא פשנעשה שטר מקח או שטר חיוב וכיוצא בו והוא חותם עצמו לעד אמרינו שלא יעשה כזה אם לא שהיה הענין בפניו משום דלא מרעי נפשיה להיות נחשב פדייני דחציפה אכל אם אינו פא על החתום בדרך שטר רק בדרך אגרת ל"ש זה דאטו אם השופט ברוב דברים יספר זה מכר ביתו לפלוני וכיוצא בו או יכתוב לחבירו הכי נאמר שהוא נאמן בכל דבריו ועיין בדברי הרא"ש מבואר דדוקא לחתום לא מרע נפשייהו אכל בעדות בע"פ מרע נפשייהו ונהו דהכא נראה דגרע מעדות בע"פ דאין פאן עדות פלל רק סיפור דברים

בְּעֵלְמָא וְלֹא נֶאֱמְרוּ הַדְּבָרִים דְּלֹא מְרַע נְפִשְׁיָה אֱלָא כְּאֲשֶׁר מְשַׁפְּטוּ מִמְּנוּ יֵצֵא הָאִי גְבָרָא
בְּעֵי דְלִהּוֹי שְׁקִיל שְׁמָא דְלֹא מְקַבֵּל שְׁוֹחֲדָא אֲבָל בְּאַגְרַת אֲשֶׁר כּוֹתֵב מְדַעַת עֲצָמוּ לְחַבְרִירו
מִי מְחִיבֵו לְיִרְד לְעוֹמֶמְק הַדְּבָרִים וּבֵין טוֹב לְרַע לֹא יִבְקֵר וְלֹא יִבְדִּיל בֵּין הָאֱמֶת וּבֵין הַשְּׁקֵר
וּבִפְרֻט שֶׁהוּא עַד מִיתָה בְּמִלְחָמָה וְלֹא עֲדִיף מֵעַד יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר שְׁלִדְעַת כְּמָה הַפּוֹסְקִים
אִינוּ מוֹעִיל וְעוֹד יֵשׁ כְּאֵן חֲשֵׁשׁ אַחַר לְפִי שֶׁהִיָּה מוֹמֵר וּלְדַעַת הֶרֶם "אִסְיָמֵן י"ז סְעִיף י"ח
בְּשֵׁם הַגְּהַת אֶלְפְּסִי הו"ל ע"א בְּקֻטְטָה וְאֵף שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים מ"מ בְּצִירוֹף ע"א בְּמִלְחָמָה
נִרְאֶה שְׁקֻשָּׁה מְאֹד לְעֵשׂוֹת מַעֲשֵׂה אֵף בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן אֵף אִם הָעַד הוּא יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר וּכ"ש
בְּזָה וּפְשִׁיטָא דְלֹא מְסַתְּבַר לֹמֵר דְּכִינּוֹן דְּמַטְעֵם דְּלֹא מְרַע נְפִשְׁיָה אֲתִינּוּן עֲלֵה עֲדִיף שֶׁיְהִיָּה
נֶאֱמָן אֵף בְּמִלְחָמָה וּבְמִקּוֹם קֻטְטָה אֵף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר לֹא מְהִימֵן זֶה דְּבַר שְׁאִין לוֹ
שְׁקֵר וּלְפִי שְׁאֵנִי מִיִּרְאֵי הוֹרְאֶה מְאֹד אִינִי תוֹקֵעַ עֲצָמִי לְדְבַר הַלְכָה וְהַנְחִיתִי הַדְּבַר לְגְדוּלִים
מִמְּנֵי בְּחֻמְהָ וּבְמִנְיָן.

וּבְיָדֵם אֱמֶת הַבְּנִין. וּבְקִנְיָה הַמְּדָה מְדוּדוּ תְּכִנִּית הָעֵנִין רַק לִישָׂא וְלִיתָן בְּדְבָרֵיהֶם שְׁמִתִּי פְּנֵי
לְעִינֵין בְּכָל חֻלְקֵי הַסּוֹתֵר.

וְאֵהִי פַעַם הוֹלֵם פַּעַם כְּחוֹלֵם פַּעַם כְּפּוֹתֵר. וְאֵף כִּי דְבָרֵי הַגְּאוּנִים חֲבִיבִים עָלַי בְּיוֹתֵר
וּדְבַר שְׁפִתִים אֵף לְמוֹתֵר.

שְׁמִתִּי אֵל לְבִי כִּי מְלֹאכְתִּי מְלֹאכְת שְׁמַיִם. וְהַמְּלֹאכָה הֵימָּה דִּים וְהוֹתֵר: דְּבָרֵי זְעִירָא מִן
חַבְרֵיָא הַק' אֶפְרַיִם זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת שְׁאֵלָה פֹּא בְּדְבַר הַגֵּט שְׁפִינְדְרוּ לְאַחַד שְׁשָׁמוּ נִקְרָא
בְּשַׁעַת מִילָה אֱלִיעֶזֶר זָאב וּכְיִנּוּיֹו לִיבְרַמָּאן וּוְאֵלָף וְכִתְבוּ בְּנוֹסְחָתָם אֱלִיעֶזֶר הַמְּכֻנָּה
לִיבְרַמָּאן דְּמַתְקָרִי זָאב הַמְּכֻנָּה וּוְאֵלָף וְהַב"ד שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִינָה פְּסֻלוּ הַגֵּט וְהַחֲזִירוּ הַשְּׁלִיחַ
וְשׁוּב כְּתָבוּ שֵׁם אֱלִיעֶזֶר זָאב דְּמַתְקָרִי לִיבְרַמָּאן וּוְאֵלָף וְאֵעַפ"כ לֹא רְצוּ הַב"ד שְׁבַמְקוֹם
הַנְּתִינָה לִיתָנוּ לְפִי שְׁלֵא הִי לְהֵם לְכַתּוּב עַל שֵׁם לְעַז דְּמַתְקָרִי וְחַכְמֵי דַק"ק בְּרַדִּיטְשׁוּב
שְׁלַחוּ לְכָאן וּבִקְשׁוּ פְּנֵי לַחֲוֹת דְּעֵי בְּזָה: תְּשׁוּבָה מִתְחַלָּה אַעֲן וְאוֹמֵר שְׁהַגֵּט הֶרֶאשׁוֹן לִית
דִּין צְרִיף בְּשֵׁשׁ שְׁהוּא פְּסוּל גְּמוֹר וְכִמוֹ שְׁהַסְכִּים הַגַּאב"ד נ"י וְיִפָּה עֲשׂוּ ב"ד שְׁבַמְקוֹם
הַנְּתִינָה שְׁהַחֲזִירוּהוּ וְאֵע"פ שֶׁלְפַעַנ"ד הַדְּבַר פְּשׁוּט וּכְבָר כְּתָבְתִי בְּזָה בַמ"א בְּאַרְנוֹפָה מ"מ
א"א לְבַהַמ"ד בְּלֹא חִידוּשׁ מִתְחַלָּה אֲבָרָא שְׁדַעַת הַב"ש לְפַעַנ"ד דְּאֵף בְּשִׁנּוּי שֵׁם מִחֲמַת
חֻלִּי ס"ל דְּכָל שְׁנִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד אִין לְכַתּוּב דְּמַתְקָרִי שְׁהֵרִי בְּסִי' קכ"ט ס"ג כְּתָב מִי
שֵׁשׁ לוֹ שְׁמוֹת כּו' וְכָתֵב הֶרֶם"א אֲבָל אִם נִקְרָא בְּשִׁנְיָה שְׁמוֹת בְּיַחַד אוֹ שְׁעוֹלָה כְּפֹ לַס"ת
כְּאֲשֶׁר.

וּדְבָרֵי לְקוֹחִים מַמ"ש בְּב"י דְּמַהֲרִי"ק וְתַה"ד מֵר אֲמַר חֲדָא כּו' דְּתַה"ד מִיִּירִי שְׁנִקְרָא
בְּב' שְׁמוֹת בְּמִקּוֹם אֲחָד כּו' וּבְד"מ כְּתָב ע"ז וְנ"ל וְאִין דְּבָרֵי נִרְאִין דְּמַהֲרָא"י לֹא מִיִּירִי
בְּעֵנִין זֶה כְּלָל אֱלָא בְּאֲדָם שְׁנִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ ע"י חֻלִּי שְׁעוֹלָה בְּשִׁתִּי הַשְּׁמוֹת לַס"ת וְלִכֵּן יֵשׁ
לְהַכְשִׁיר ג"כ בְּגֵט כְּדִמְשַׁמַּע הָתָם אֲבָל בְּלֹא"ה אֵף מַהֲרָא"י מוֹדָה לְדְבָרֵי מַהֲרִי"ק וְאִין
לְחַלְק.

עכ"ל.

וּלְפִי"ז קֻשָּׁה עַל אַא"ז רַמ"א הָאֵיף כְּתָב בַּש"ע אִם נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם אוֹ שְׁעוֹלָה לַס"ת כְּפֹ
כְּאֲשֶׁר שְׁמִשְׁמַע מְדְבָרֵי שְׁמַרְכִּיב ב' הַתִּירוּצִים תִּירוּץ הַב"י וְדִידְיָה לֹמֵר שְׁשִׁנְיָהֶם אֱמֶת

לדינא שְׁהָרִי בַד"מ דְּחָה דְּבָרֵי הַב"י בְּזָה וְכַתֵּב דְּבִלֵּא"ה מוֹדָה מֵהֵרָא"י לְמַהֲרִי"ק וְאֵין
לְחַלֵּק וְד"ל שְׁחֹזר מְדַבְּרִי שְׁבַד"מ אֶבֶל הֶאֱמַת יוֹרָה דְּרַפּוֹ דִּהַד"מ פִּי דְּבָרֵי הַב"י מ"ש
דְּמַהֲרֵא"י מִיֵּיבֵרִי שְׁנִקְרָא בַב' הַשְּׁמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד אֵין פִּירוּשׁוֹ דְּהֵיִינוּ שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ יַחַד
רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן דְּפִשְׁטָא דְּבַכְה"ג לֹא הִי כּוֹתֵב דְּמוֹדָה מֵהֵרָא"י לְמַהֲרִי"ק דְּהָא לֹא גָרַע מֵה
שְׁנִקְרָא בַל' ב"א בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד מִבְּאֵם קוֹרִין לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם בְּיַחַד וְאֶדְרַבָּא לְדַעַת הַב"ש
הַקְרִיאָה שְׁגָבָה מְעַלְיָתוֹ לִס"ת דְּבִקְרִיאָה ס"ל דְּאָרְף לְכַתְחֵלָה אֵין לְכַתְּוֵב דְּמַתְקָרִי מִשָּׂא"כ
בְּעַלְיָה לִס"ת אֶבֶל פִּשׁוּט דִּהַד"מ פִּי דְּבָרֵי הַב"י דְּמִפְּרָשׁ דְּבָרֵי הַתַּה"ד דְּמִיֵּיבֵרִי בְּנִקְרָא
בְּמָקוֹם א' בְּשִׁנְיָהֶם הַשְּׁמוֹת דְּהֵיִינוּ שְׁמַקְצָתוֹן קוֹרִין כְּפֹךְ וּמַקְצָתוֹן כְּפֹךְ רַק שְׁהַחְלוּק הוּא
דְּמַהֲרִי"ק מִיֵּיבֵרִי שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם א' בְּלַבַּד בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה וּמַהֲרֵא"י מִיֵּיבֵרִי שְׁנִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם
לְפַעְמִים בְּזָה וְלְפַעְמִים בְּזָה וְכֹן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ שְׁפַתְבּוֹ בְּמָקוֹם א' כּו' יַעו"ש וְע"ז מִשְׁיַג
בַד"מ וְס"ל דְּבַכְה"ג גַּם מֵהֵרָא"י מוֹדָה פִּינּוֹן דְּסוּפָה סוּפָה לֹא נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד אָרְף בְּמָקוֹם
הַנְּתִיבָה רַק שְׁמִיֵּיבֵרִי שְׁעוּלָה לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד וְרַמ"א בַּהַג"ה פֶּתַב דְּאֵם נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם
יַחַד אוֹ שְׁעוּלָה לִס"ת כְּשֵׁר וְהָךְ שְׁעוּלָה לִס"ת ע"פ תִּירוּצוֹ בַד"מ וְהָךְ שְׁנִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם
יַחַד הוֹסִיף מְלִשָּׁה מְדַעַתוֹ דַּכ"ש הוּא מֵאֵם נִקְרָא לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד וְהַב"ש ס"ק כ"ד פֶּתַב
וְנ"ל וְאֵם נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד אֵז הוּא לְהִיפּוֹף דְּצָרִיף לְכַתְּוֵב דְּנִקְרָא שְׁנִיָּהֶם בְּלֹא דְּמַתְקָרִי
כו' וְל' רַמ"א אֵינוֹ מְדוֹקְדֵק מ"ש כְּשֵׁר דְּמִשְׁמַע לְכַתְחֵלָה אֵין כּוֹתְבִין פֶּן וְלִיתָא אֶלְא אֵם
נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם צָרִיף לְכַתְּוֵב שְׁנִיָּהֶם בְּלֹא דְּמַתְקָרִי רַק בְּעוּלָה לִס"ת כְּפֹךְ אֵז אֵין לְהַכְשִׁיר
רַק בְּדִיעְבַד וּבְזָה מוֹדָה הַב"ש וְכַמ"ש אַח"כ וְאֵם עוּלָה לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם וְנִקְרָא בְּשֵׁם א'
כְּגוֹן דְּנִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ מִחֻמַּת חוּלִי אֵז כּוֹתְבִין לְכַתְחֵלָה שֵׁם הַשְּׁנִי וְעַל שְׁהֵם א' דְּמַתְקָרִי: וְהַנְּה
רְאִיתִי בְּדְּבָרֵי הַגַּאב"ד נ"י שְׁפַתְבּוֹ ג"כ שִׁי"ל בְּכּוֹנוֹת הַד"מ דְּמ"ש דְּמַהֲרֵא"י מִיֵּיבֵרִי שְׁנִקְרָא
בַב' שְׁמוֹת בְּמָקוֹם א' הֵיִינוּ שְׁמַקְצָתוֹן קוֹרִין כְּפֹךְ כּו' וְכַבֵּר בִּיאֲרָתִי לְפַעַנ"ד מְנוֹכַרְח פֶּן מְדַבְּרִי
הַד"מ הַנ"ל וְנִפְלֵאתִי שְׁלֹא הַזְּכִיר מְדַבְּרִי וּבִיּוֹתֵר אֲנִי תַּמָּה עַל מ"ש דְּמִשְׁמַע מֵהַב"ש דְּגַם
עַל מ"ש הַרַמ"א אוֹ שְׁעוּלָה לִס"ת כּו' גַּם ע"ז הַשְּׁיַג וְדַעַתוֹ דְּצָרִיף דְּנִקְרָא שְׁנִיָּהֶם בְּלֹא
דְּמַתְקָרִי וּבִבְאֵמַת בְּדִין זֶה שְׁעוּלָה לִס"ת וְנִקְרָא בַא' מְבוֹאֵר בְּהַדְּלָ' בַתַּה"ד דְּלְכַתְחֵלָה צָרִיף
לְכַתְּוֵב דְּמַתְקָרִי עַכ"ל בְּקִצְרָה וּתְמַהֲנִי שְׁהַעֲלִים עֵינָיו הַמְּאִירִים וְרָאָה בְּתַחֲלַת הַב"ש וְלֹא
בָּא עַד קִיצוֹ שְׁהָרִי לְהַדְּלָ' פֶּתַב הַב"ש דְּבְּעוּלָה לִס"ת וְנִקְרָא בַא' צָרִיף לְכַתְּוֵב דְּמַתְקָרִי
וְאֵם לֹא פֶּתַב כְּשֵׁר וְהוּא ע"פ דְּבָרֵי הַתַּה"ד הַנ"ל וְכַתְּבֵי כַמ"ש בְּסַעֲיָה י"ח וְר"ל שְׁפַתְבּוֹ
שֵׁם ג"כ רַמ"א בַּהַג"ה וְכֹן מְבוֹאֵר לְהַדְּלָ' ג"כ מְדַבְּרֵי הַב"ש ס"ק ל"ד בַּמ"ש וְאֶפְיָלוֹ אֵם
יְדוּעַ לְמָקוֹם נְתִיבָה שְׁנִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ מ"ח צָרִיף לְהִיּוֹת מְנַהֲגָם לְקַרְוֵא לִס"ת בְּשֵׁם הַשְּׁמוֹת
כו' וְלְכַאוּרָה הֵם תְּמוּהִים דְּהָא הֵתֵם קָאִי שְׁכּוֹתְבִין דְּמַתְקָרִי ע"ש מ"ח וְצ"ל שְׁיֵשׁ אֵיזָה
חִסְרָה לְשׁוֹן אוֹ שְׁקִיצָר בְּדָבָר וְר"ל דְּמַה שְׁמְבוֹאֵר סַעֲיָה י"ד אֵם כּוֹתֵב בְּלֹא דְּמַתְקָרִי כְּשֵׁר
כְּשְׁעוּלָה לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם אֵז אֵם שׁוֹלַח הַגֵּט לְמָקוֹם אַחַר צָרִיף שְׁיִהְיֶה מְנַהֲגָ מְקוֹם הַנְּתִיבָה
ג"כ לְעֵלוֹת לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם דַּל"כ אָרְף שְׁיִדְעוּ בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה שְׁנִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ מ"ח מ"מ
יֵאמְרוּ שְׂאִין זֶה הַמְּגַרְשׁ וְלֹא יַעֲלוּ עַל לֵב שְׁהוּא מִחֻמַּת שְׁעוּלָה לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם פִּינּוֹן שְׁשֵׁם
אֵין הַמְּנַהֲגָ פֶּן וְכ"כ בְּגִלְיוֹן ש"ע שְׁלוֹ לְפָרֵשׁ פֶּן וְעַתָּה רְאִיתִי בְּמַהֲדוּרָא קַמָּא דְּהַב"ש
כַּמ"ש וּמְבוֹאֵר דְּלַעֲנִין לְעֵלוֹת לִס"ת ס"ל גַּם פֶּן דְּבִיעְבַד כְּשֵׁר בְּלֹא דְּמַתְקָרִי רַק לְכַתְחֵלָה
בְּעֵינָן כַּמ"ש בַּהַג"ה שֵׁם וְאֵין לְפַקְפֵק וְלוֹמַר מְדַכְּתֵב הַב"ש כְּגוֹן דְּנִשְׁתַּנָּה שְׁמ"ח כּו' אֶלְמָא
דְּמַעֲיָקְרָא לֹא בְּנַשְׁמ"ח אֵיֵרִי רַק בְּשְׁמוֹת הַלִּידָה וְע"ז פֶּתַב הַב"ש דְּאֵינוֹ מְדוֹקְדֵק וְא"כ

קאי נמי אאם עולה לס"ת בב' רק שנקרא באחד יש לכתוב בלא דמתקרי רק בנשמ"ח אז אם עולה בב' ונקרא בא' יש לכתוב דמתקרי ואם לא כתב פשר דז"א לענ"ד מפמה טעמים תדא דכבר פתבתי שדברי הג"ה זו היא ע"פ דבריו בד"מ שכתב להד"ל דהתה"ד מייירי בנשמ"ח ועולה לס"ת בשניהם כו' וזה ברור לכל מעיין ואם פן ע"ז סובבים דברי הב"ש מ"ש דאינו מדוקדק כו'.

ואין להתעקש בזה ולומר שהב"ש לא ראה דברי הד"מ בזה וגם דאי בשמות הלידה איירי ל"ל לאתויי ראיה מתשובת רמ"א דפעסילן אסתר דאיכא לדחויי וכמש"ל טפי הו"ל לאתויי מדברי הס"ג דמיייתי בד"מ להדיא דבשמות הלידה יש לכתוב דמתקרי ושם משמע אף דנקרא בא' וא"כ כ"ש בנקרא בשניהם ועוד שיקרי הב"ש כתב אח"כ ואם נקרא בב' שמות ואחד מהם לעז פגון דנקרא משה ליב פי בשני שמות משה יהודה א"י לכתוב דמתקרי דהא נקרא בשניהם ואע"ג דלא נקרא שם יהודה אלא ליב מ"מ עולה לס"ת בשניהם אם פן אינו כותב דמתקרי פשר כמ"ש בסמוך אבל אם כותב דמתקרי י"ל דפסול וקרי בנשמ"ח כתב בעצמו דצריך לכתוב דמתקרי וע"כ שפוננתו שיש להסתפק דשמא פיון שנקרא משה ליב וליב הוא פיוני של יהודה הנה בנקרא בשניהם יחד דמתקרי פוסל בזה אם פן ע"כ מוכרח דבנשמ"ח גם פן אין לכתוב דמתקרי כל שנקרא בב' שמות ואם כתב פסול.

ואם נאמר דהכא מייירי בשמות הלידה וכן משמע פשטא דמלתא אם פן איך כתב י"ל דפסול שיקרי מתחלה הכריע לגמרי לפסול דהוי שינוי וע"כ לומר דמתחלה לא הכריע רק לענין נקרא בשניהם והכא לא ברירא ליה שדינו בנקרא בשניהם פיון דלא נקרא בשם יהודה ולכך כתב פיון דעכ"פ עולה בשניהם לס"ת א' כ אין להסתפק דבלא מתקרי פשר כמ"ש בסמוך (ור"ל מ"ש מעיקרא ואם עולה לס"ת בשניהם ונקרא בא' פגון דנשתנה שמ"ח כו' ואם כתב בלא דמתקרי פשר ולפ"ז מבואר שמ"ש פגון שנשתנה שמ"ח לאו דוקא היא רק פירושו כמש"ל דהא הכא לאו במ"ח מייירי) אבל בלא דמתקרי אפשר שיהיה פסול ג"כ דשמא מה שנקרא ליב הנה בנקרא בשניהם דמתקרי פוסל בו.

וכ"נ מדבריו במהדורא קמא ס"ק כ"ד שכתבנו"ל פי במשה ויהוד' ל"ש דמתקרי מאחר דנקרא בשניהם כמ"ש בסמוך ואף ע"ג דלא מקרי יהודה אלא ליב מ"מ שם הקודש ליב הוא יהוד' הוי כאלו מתקרי בשניהם גם מאחר דעולה לס"ת בשם משה ויהוד' א"כ בלא דמתקרי פשר בפשיטות ובמתקרי י"ל דפסול כו', עכ"ל הרי מבואר פוננתו כמ"ש דכיון דעולה לס"ת בשניהם אם פן עכ"פ בדיעבד פשר בפשיטות אף אם נאמר דהנה פנקרי בא' ואם כתב דמתקרי י"ל דפסול דהא יש סבר לומר פיון דשם הקודש של ליב הוא יהודה הנה בנקרא בשניהם וזה מצוין שם בט"ז מ"ש ואם האחד שם לעז פותבין המכונה ולא מייירי שם משם מ"ח כלל: ולפ"ז צריך ביאר מ"ש ואם עולה לס"ת כו' פגון דנשתנה מ"ח כו' דהא אף בלא נשמ"ח הדין פן ולקמן אבאר פוננתו בזה ועכ"פ מבואר מדבריו דנשמ"ח נמי דוקא בעולה בשניהם ונקרא בא' פותבין דמתקרי אבל בנקרא בשניהם אין פותבין אף לכתחלה אף בנשמ"ח להב"ש דאל"כ למה נקט ואם עולה לס"ת כו' הו"ל למנקט רבותא דאף בנקרא בשניהם יש לכתוב דמתקרי לכתחלה פיון שכתב פגון

שְׁנֵי שְׁתֵּי מ"ח אע"כ דְּנִקְרָא בְּשֵׁנֵיהֶם ס"ל להב"ש דְּבָקָל גְּנוּנֵי אֵין כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרֵי אָף בְּנִשְׁמ"ח.

וְעוֹד רֵאִי בְּרוּרָה דֵּהב"ש ס"ל הָכִי מִמ"ש בְּאוֹת ס' בְּשֵׁם סְעֵדִי וְז"ל וּמִי שְׁנִקְרָא יִשְׁעִיָּה וְעוֹלָה לִס"ת בְּשֵׁם אֶהְרֹן סְעֵדִי כּוֹתְבִין אֶהְרֹן דְּמִתְקַרֵי יִשְׁעִיָּה דְּמִתְקַרֵי סְעֵדִי תְּשׁוּבַת רַמ"א וְאִינוּ יוֹדְעַ לְמָה כּוֹתְבִין בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת אֵילוּ שְׁעוֹלָה לִס"ת דְּמִתְקַרֵי דְּהָא דּוּמָה לְמִי שְׁנִקְרָא בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת שְׁפוֹתְבִין בְּלֹא דְּמִתְקַרֵי ה"נ אִם נִקְרָא בְּשֵׁם א' וְעוֹלָה לִס"ת בִּב' שְׁמוֹת אֲחֵרִים מִן הָרְאוּי לְכַתּוֹב שֵׁם שְׁנֵיהֶם בְּלֹא דְּמִתְקַרֵי עַכ"ל וְהָרִי הֵתֵם בְּתִשׁוּ' רַמ"א בְּנִשְׁמ"ח מִיָּרִי כִּמ"ש הַב"ש גּוֹפֵי' בִּסְס"ק צ"ז וְאֶפ"ה כְּתִב הַב"ש דָּאִם נִקְרָא בִּב' שְׁמוֹת שְׁיֵשׁ לְכַתּוֹב בְּלֹא דְּמִתְקַרֵי דֵּאל"כ הִיָּה רֵאִי לְסִתּוֹר וְלִכּוֹן הַדְּבָר בְּרוּר בְּדַעַת הַב"ש דִּס"ל דְּכָל הֵיכָא שְׁנִקְרָא בִּב' שְׁמוֹת הֵן שְׁהוּא מְחַמַּת חוּלֵי אוּ מְחַמַּת ד"א פְּגוֹן הֵהִיא דְּיוֹסָף וְקוֹרִין יוֹחֲנָן וְכֵה"ג אֵין לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרֵי רַק הֵיכָא שְׁנִקְרָא בִּב' וְעוֹלָה לִס"ת בְּשֵׁנֵיהֶם וְזֵה מְבִנְיָר לְהַדְּנִי מְדַבְּרִיו בִּמ"ק בִּמְש"ש ס"ק ד"א וְל' רַמ"א אֵינוּ מְדַוּקְדֵק בִּמ"ש כְּפֶשֶׁר מִשְׁמַע לְכַתְּחִלָּה אֵין כּוֹתְבִין כּוֹן וְלִיתָא אֲלֵא אִם אֵינוּ נִקְרָא בִּב' שְׁמוֹת אֲלֵא עוֹלָה כְּפֶה לִס"ת אֲזַ כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרֵי מֵאַחַר דְּאֵין נִקְרָא בִּב' שְׁמוֹת אֲלֵא עוֹלָה כְּפֶה לִס"ת כִּמ"ש בְּסַעֲרִי י"ח וְכּוֹן דִּין מ"ש בְּתֵה"ד וּבְפִסְקִיו אֵיָּרִי דְּעוֹלָה כְּפֶה לִס"ת וְלֹא נִקְרָא בְּשֵׁם שְׁנֵיהֶם עַכ"ל הָרִי מְבִנְיָר דְּקֵאֵי אֲנִשְׁמ"ח דָּאִם נִקְרָא בְּשֵׁנֵיהֶם א"צ לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרֵי שְׁהָרִי מְרָאָה מְקוֹם לְסַעֲרִי י"ח וְלִתֵּה"ד דְּמִיָּרִי מ"ח וְכֵה"ג כְּתִב דְּמִיָּרִי שְׁאֵין נִקְרָא בְּשֵׁנֵיהֶם.

וּמ"ש בְּמַהֲדוּרָא בְּתָרָא וְאִם עוֹלָה לִס"ת בְּשֵׁנֵיהֶם וְנִקְרָא בְּשֵׁם א' פְּגוֹן דְּנִשְׁתַּנָּה שִׁמ"ח אֲזַ כּוֹתְבִין לְכַתְּחִלָּה רַק שֵׁם הַשְּׁנֵי ר"ל דָּאִם הַשְּׁנֵי שְׁמוֹת בָּאוּ מְחַמַּת ד"א פְּגוֹן בְּהֵהִיא דְּיוֹסִי וְקֵרִי יוֹחֲנָן אוּ שְׁנִשְׁתַּרְבֵּב לְקוֹרוֹתוֹ בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת לֹא שְׁכִיחַ שְׁיֵהִיָּה בְּפִי כָּל שֵׁם אֶחָד וְלִס"ת יִקְרָא בְּשֵׁנֵי הַשְּׁמוֹת פִּינּוֹן דְּעֵיקָר מַה דְּאִישְׁתַּרְבּוּבֵי אֲשַׁתְּרַב אוּ שְׁהִי מְחַלִּפִי שְׁמוֹתֵהָ' מְפִנֵי בַע"ח כִּמ"ש הָרֵא"ש זֵה אֵינוּ רַק בְּפִי הָעוֹלָם וְאֵין זֵה עֲגִינָן לִס"ת וְכֵאֵן כְּלַפִּי לֵאמֹר שְׁעוֹלָה לִס"ת בְּשֵׁנֵיהֶם וְנִקְרָא בְּאֶחָד וְלִכְפֶּה כְּתִב פְּגוֹן שְׁנִשְׁתַּנָּה מ"ח.

וְעוֹד י"ל דְּאֵתִי לֹא שְׁמוֹעֵינָן דְּבַכְה"ג כּוֹתְבִין תַּחֲלָה שֵׁם הַשְּׁנֵי כּו' לֹא פּוֹקֵי אִם הַשְּׁנֵי שְׁמוֹת לֹא בָּאוּ מ"ח אֲזַ שֵׁם הַקְּרִיאָה עֵיקָר וּבְמַהֲדוּרָא קִמָּא דְּלֹא נִקְטַ הָאֵי דִּינָא בְּאַמַּת לֹא כְּתִב הַךְ פְּגוֹן נִשְׁמ"ח וְכְתִב סֵתֵם דְּבַכְה"ג שְׁנִקְרָא בִּב' וְעוֹלָה בְּשֵׁנֵיהֶם כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרֵי וּמְשִׁנֵי שְׁמוֹת הַלִּיָּדָה יְבִנְיָר לְקִמָּן אֵי"ה מַה שְׁנִלְעַנ"ד בְּדַעַת הַב"ש בְּזֵה: אֶמְנָם מַה שְׁהִבִיא הַב"ש רֵאִי מְהָא דְּאֶסְתֵר פְּעַסְלָן שְׁכַתְּבַת בְּתִשׁוּבַת רַמ"א וְע"ז כְּתִב הַגַּאב"ד שְׁאֵין מְזֵה רֵאָהָה שְׁהָרִי רַמ"א כְּתִב שֵׁם וְעוֹד נִרְאָה שְׁאָף הֵם מוֹדִים שְׁעַדִּיף טְפִי דְּמִתְקַרֵי כּו' הִנֵּה כְּבָר עֲמַדְתִּי ע"ז בְּתִשׁוּבָה אֶחָד וּבִיאָרְתִי שֵׁם שְׁלַעַנ"ד כְּנִוְנַת הַב"ש דְּרַמ"א כְּתִב שֵׁם מְתַחֲלָה לְחַלֵּק דְּשִׁאֲנֵי הֵתֵם שְׁלַקְחָה לְעַצְמָה שֵׁם זֵה אֲבָל כָּאֵן עֵיקָר שְׁמוֹ סְעֵדִי כְּמוֹ יִשְׁעִיָּה כּו' וְעוֹד דְּכֵאֵן לֹא נִקְרָא בִּב' שְׁמוֹת יַחַד מְעוֹלָם כּו' מִשָּׂא"כ הֵתֵם דְּאֶפְשָׁר כָּל הָעוֹלָם קְרֵאוּהָ אֶסְתֵר פְּעַסְלָן בִּיחַד כּו' מִשָּׂא"כ כָּאֵן אֵין לְכוֹלְלָם יַחַד בְּשׁוּם פְּנִים וְע"ז כְּתִב הַרַמ"א וְעוֹד נִרְאָה דְּאָף שְׁכַתְּבוּ אֶסְתֵר פְּעַסִּיל מוֹדִים כּו' וְר"ל דְּאֶפִּילוּ תִימָא דְּהָךְ עֲוֹבְדָא דְּפְעַסְלָן אֶסְתֵר אֲתִיא כְּפִשְׁטָה דְּמִלְת' הֵתֵם דְּאִיתָא שְׁכּוֹלָם קְרֵאוּהָ פְּעַסְלָן כּו' מִשְׁמַע שְׁקֵרֵאוּהָ פְּעַסְלָן לְחוּד מ"מ י"ל דְּגַם הֵם מוֹדִים דְּמִתְקַרֵי עֲדִיף טְפִי כּו' אֲבָל הֵיכָא שְׁנִקְרָאָת בְּשֵׁנֵיהֶם יַחַד הַדְּבָר בְּרוּר שְׁלֹא חֲזַר בּוּ רַמ"א מִמ"ש דְּבַכְה"ג יֵשׁ לְכַתּוֹב בְּלֹא דְּמִתְקַרֵי

ומ"ש הב"ש דאם לא פתב הוי שינוי אע"פ שאין הכרח לזה מ"מ פתב זה מסבא דנפשיה דכינון דדינא הוא בנקרא בשניהם אין לכתוב דמתקרי אם פתב הוי שינוי: וכ"ז לדעת הב"ש דס"ל דאין חילוק בין נשמ"ח לד"א רק לענן שצריף לכתוב אותו שם תחלה אבל לענן שאר דברים הם שנים דבמקום שצריף לכתוב דמתקרי בנשמ"ח גם אם נקרא בב"ש מחמת ד"א הדין כן ובנקרא בשניהם גם בנשמ"ח א"צ לכתוב דמתקרי אבל לדעת הרמ"א נראה דס"ל דבשמ"ח לעולם פותבין דמתקרי על שם הראשון שהיה לו כמו בנקרא בשם הראשון ונשתנה שמו שכותבין דמתקרי אע"פ שנקרא בשם אחר ומכ"ש בנקרא בשם זה ג"כ נעשה שם זה עיקר ועל השני פותבין דמתקרי ובהכי א"ש מ"ש הב"ש לתמונה למה פותבין אהרן דמתקרי סעד' כו' ולפמ"ש א"ש דמה בכך שעולה בשניהם ונקרא בשם אחד לו זה שנקרא בשניהם פינון דשם מחמת חולי הוא שפיר פותבין דמתקרי והב"ש בזה לשיטתו אזיל כמ"ש דס"ל דבנקרא בשניהם אף בנשמ"ח אין פותבין דמתקרי ולכך הקשה דאע"ג דבעולה לס"ת בשניהם פתבין דמתקרי ה"ד כשנקרא בשם א' מאותן השמות משא"כ היכא שקראתו בשם אחר א"כ עליה לס"ת מצרף אותן ומאן פליג להו והו"ל פנקרא בשני שמות יחד אבל רמ"א באמת סובר דלעולם שם השני עיקר ועל הב' פותבין דמתקרי ולפיכך שפיר פתב רמ"א אבל אם נקרא בב"ש יחד או שעולה לס"ת פשר והיינו בדיעבד דלכתחילה צריף לכתוב דמתקרי פינון שהוא שמ"ח ולשונו מדוקדק שפיר ואע"פ שהב"ש הביא ראי' מעובד' דפעסלן כו' וכתבתי שכן נראין הדברים שלא חזר בו ממ"ש בתירוץ האמצעי דבנקרא בשם שניהם יחד אין לכתוב.

דמתקרי מ"מ דברי אא"ז רמ"א נכונים שהרי להדי' מתואר בההוא עובד' ונ"ל וכתב בלא דמתקרי ובלא מכוונה מאחר דלא נשתנה שמה מ"ח אלא לקחה לעצמה שם אחר אחר כו' והרי זה מבואר דבנשמ"ח שאז נעקר שם הראשון ונקבע שם הב' צריף לכתוב דמתקרי דאל"כ למה הוצרך לומר מאחר דלא נשתנה ת"ל דאפילו אם היה השינוי מ"ח צריף לכתוב בלא מתקרי לפמ"ש הרמ"א שמיירי שקראו' בשניהם אע"כ דבנשמ"ח א"צ לכתוב שניהם יחד אלא פותבין דמתקרי אעפ"י שנקראה בשניהם ולכך יהיב טעמא שלקחה לעצמה שם זה ואין לו חשיבות נגד שם אסתר אלא דמ"מ הנה ק"ל להרמ"א פינון דכולם קראה פעסלן הו"ל לכתוב שם פעסלן לעיקר ועל שם אסתר דמתקרי וע"ז אמר דהתם הנה עובד' דשלא בפניו קראה פעסלן אסתר יחד והב"ש שכתב ראיה מפעסלן וכתב שלשון רמ"א אינו מדוקדק צ"ל דס"ל דמהרי"ו הוצרך למימר הטעם הועיל ולקחה לעצמה כו' משום דאי הוי שמ"ח הי' צריף לכתוב דמתקרי אע"ג דבעלמא בנקרא בשניהם א"צ לכתוב אף בשמ"ח ה"ד אם זה שמה וזה זכרה לעולם אף בפניה משא"כ בזה שבפניה קראה פעסלן לחוד שלא לביישה וא"כ פשיט שיש לנו לומר שעקרה שם השני ממנה וכמו שם גנאי ולכך פתב בס"ג בלשונו וכן קראו פולם אותה פעסלן כו' ולפי תירוץ הרמ"א פירושו שבפני' קראה כף והנה ס"ד לכתוב שם זה לעיקר ועל השני דמתקרי דבנשמ"ח כה"ג אם בפניו אין קורין בשניהם יחד יש לכתוב דמתקרי ולכך הוצרך לומר דהתם שלא נשתנה מ"ח רק היא לקחה לעצמה כו' ומ"מ שפיר פתב הרמ"א דשלא בפניה קורין אותה בשניהם דאל"כ אין מקום לכוללם כלל ועדיין צ"ע על הב"ש במ"ש דלשון רמ"א אינו מדוקדק שאע"פ שכתבתי שדעת הב"ש דאף בנשמ"ח

אין לכתוב דמתקרי אם נקרא בשניהם מ"מ לפי מה שהוכחתי מדכתב הב"ש ראי' מעובד' דפעסלן והתם לכאורה מוכח להיפך מדיהיב טעמא לפי שאין השמ"ח וע"כ כמ"ש דה"ט הוא לפי שבפניה היא נקראת בא' ובכה"ג אף במ"ח פותבין א"כ י"ל דרמ"א דקדק שפיר שיקרי פתב ואם היא נקרא בשניהם או שעולה לס"ת פה משמע דברי' מייירי שאין עולה לס"ת רק בא' וא"כ בכה"ג פינון הוא שם מ"ח שפיר יש לכתוב דמתקרי לכתחלה דהא דמי לעובד' דפעסלן דאי לא דלקחה לעצמה כו' הי' פותבין דמתקרי פינון דבפניה נקראת בא'.

ואפשר לחלק דשאני התם דבפניה לא הנה קורין אותה בשם ב' פלל שלא לביישה משא"כ בזה שאף בפניו נקרא בשניהם רק לס"ת קורין בא' אף לכתחלה אין לכתוב דמתקרי ועוד נלע"ד דהב"ש ס"ל דרמ"א לאו במ"ח מייירי רק לענון שמות המשתנים בין מקום פתיבה לנתינה בנגידון דמהרי"ק דע"ז קאי בב"י ובד"מ פינון דאפתי לא הנפיר שמ"ח וכמ"ש הב"ש הפי' בש"ע מי שיש לו ב' שמות כו' היינו פאן יש לו שם א' ובמקום הפתיבה שם אחר כו' וע"ז קאי רמ"א וכתב אבל אם נקרא כו' וא"כ פנונת רמ"א דאם נקרא בב"ש פניח ר"ל שבמקום הנתינה נקרא בב' שמות יחד ומעלייתו לס"ת שהוא במקום הפתיבה ששם הבעל לא אכפת לו אם עולה באחד או בשתייהן או שעולה לס"ת פה ר"ל במקום הפתיבה ששם המנהג פה פמו שהוא באוסטרייך פשר והיינו דכתב הב"ש במ"ק ס"ק ד"ד וז"ל וכו' בענין לכתוב ב' שמות בלא דמתקרי אם עולה לס"ת בב' שמות מבואר בתה"ד שאין מנהג פשוט לקרות לס"ת בב' שמות יחד א"כ אף אם ידוע לבני מקומו שנשתנה שמו ע"י חולה צריף להיות מנהגם ג"כ לקרות פה לס"ת אז פשר אם פתבו ב' שמות בלא דמתקרי עכ"ל וזה פנונת הב"ש במ"ב ס"ק ל"ד ולכך שפיר פתב הב"ש דלשון רמ"א אינו מדוקדק דבכה"ג שנקרא בשניהם במקום הנתינה צריף לכתוב שניהם בלא דמתקרי פינון דכאן אין לו רק אותן השני שמות יחד צריף לכתוב פן אף לכתחלה ומעלייתו לס"ת לא אמרינו הקא פלל שהוא במקום הפתיבה ששם הבעל וזה נלפענ"ד נכון וברור בדעת הב"ש: אבל מ"מ מה שפירא מהב"ש דבנקרא בשניהם יחד יותר פותבין בלא דמתקרי אף בנשתנה שמו מחמת חולי כדמוכח מדבריו במ"ק ס"ק כ"א ובמ"ב גבי שם סעד' וכמ"ל נראין הדברים דא"ז רמ"א ז"ל לא ס"ל הכי ומפרש עובד' דפעסלן כפשטא דמלתא שאם הנה שמ"ח היו פותבין דמתקרי אף לפי מה שרוצה לפרש דהוא עובדא מייירי שקראוה בשניהם יחד ולכך הוצרך לומר לפי שלא נשתנה שמ"ח רק לקחה לעצמה שם זה ולא ס"ל לחלק כמ"ל פינון דבפניה קראוה פעסלן לחוד אלא בכל גונוי אם הנה מ"ח פותבין דמתקרי: ואמנם לענ"ד יש ראיה ברורה להב"ש ממהרי"ק שורש צ"ח שכתב וז"ל לא מיבעיא אם האמת כו' אלא אפי' היא האמת שנשתנה מ"ח מאחר שלא נקרא בב' השמות יחד בשום מקום פשוט שלא יכתוב אנא לוי יהודה כו' עכ"ל הרי מבואר להדי' דאף בשנינוי מ"ח אם הנה נקרא בשניהם יחד שפיר פותבין בלא דמתקרי וא"ל דמהרי"ק ס"ל פמנהג אוסטרייך היכא שעול' בשניהם ז"א דא"כ לא הוי צריף לדחוק בדברי הר"פ מ"ש פותבין קודם היינו ע"י דמתקרי ע"ש גימא דאייירי שעולה בשניהם אלא נדאי דס"ל דאף בכה"ג שעולה בשניהם פותבין וכו' משמע מדבריו עוד שם ובשאר תשובות ודוק פי קצרותי ואפ"ה ס"ל דבנקרא בשניהם (א"כ) [אין] לכתוב מדלא נקט רבותא טפי דאף אם הנה נקרא בשניהם אפ"ה (לא) הנה

לו לכתוב דמתקרי ומכ"ש לפי המבואר שם שלא חתם בשניהם ולא עלה פמבואר שם
שלא הנה חותמו רק בא' אלא ודאי דס"ל דבכל גונו אין פותבין אם נקרא בשניהם.

וילדעת הרמ"א וסדר מהר"ם דס"ל דבכה"ג פותבין צריף לדחוק דלענין פסול בדיעבד
מייירי מהרי"ק שאם הנה נקרא בשניהם אז עכ"פ בדיעבד פשר ואין זה פשיטות כ"כ
לפסול לכ"ע אם לא כתב דמתקרי אמנם פשט' דלישנא דמהרי"ק שכתב מאחר שלא
נקרא כו' פשיט' שלא יכתוב אנא לוי יהודה משמע דאם הנה נקרא בשניהם יחד יש
לכתוב פן וכדברי הב"ש וצ"ע: עוד יש לתמוה על הד"מ הנ"ל שכתב דמהרא"י מייירי
שנשתנה שמ"ח ועולה בשניהם לס"ת ולכן יש להכשיר ג"כ בגט ולכאורה ז"א לפמ"ש
בתה"ד סי' רל"ד ונ"ל כמדתנה לי שנוהגין באוסטרין כו' ואפשר משום דמנהג במדינה
הוא שעולים פה לקרות בתורה יעקב משה כו' יכתבו ג"כ פדרף זה בגט כו' מ"מ נראה
עיקר פדכתיבנא לעיל עכ"ל ולכאורה לשון זה סתום ואפשר לפרשו דאף בכה"ג צריף
לכתבו ואפילו בדיעבד מעכב כמש"ל אף דעיקר פנונת הב"י מ' דמהרא"י מכשיר בדיעבד
לפי שרמז לדבריו בכתבים סי' שכתב דמ"מ הכותב ראובן שמעון לא פסלינו ליה כו'
וא"כ ע"כ גם בסי' רל"ד פנונתו לענין לכתחלה כ"ה פנונת הב"י: ולפ"ז קשה דאיה פתב
הרמ"א דמייירי שעולה בשניהם שהרי משמע מדבריו שאין מנהג זה רק באוסטרין אבל
במדינתו לא נהגו פה וא"כ בכתבים דמייירי בגיטין שלהם שבאשכנז שהרי כתב שם
בסתם ואדם שנשתנה שמ"ח האיה פותבין כו' דע פי זה קרובים לב' שנים ומחצה סדרנו
גט להוליכו ללוצהוט וחת' עמנו פה מהרי"ק הסכמנו פולנו לכתוב משה דמתקרי יהודה
והכי משמע במרדכי כו' מ"מ הכותב ראובן שמעון לא פסלינו ליה עכ"ל הרי משמע
דבריו דבכ"מ מכשיר בדיעבד אף במקום שאין מנהג ועוד דא"כ מאי ראיה מיייתי מדברי
המרדכי דכותבין מרים דמתקרי שרה דש"ה שאינה נקראת בשניהם יחד בשום פעם
משא"כ בזה שעולה לס"ת בשניהם אע"כ דמייירי במקום שאין מנהג ואפ"ה כתב
דבדיעבד לא פסלינו ליה מיהו זה אפשר לדחות דמהרא"י לגרמיה ס"ל דאין סברא לחלק
בכה"ג לענין לכתחלה וכמו דמסיים בפוסקים סימן רל"ד דמ"מ נראה עיקר פדפרישית
לעיל אבל מ"מ מאי דמכשיר בדיעבד אינו רק מטעם זה שעולה בשניהם אבל מ"מ לשונו
בכתבי' לא משמע הכי כלל שכתב סתם דלא פסלינו ליה ומשמע אף במקומם שלא הנה
מנהג אוסטרין ועוד דכיון דס"ל דלענין לכתחלה אין חילוק מנ"ל לחלק בזה לענין
דיעבד ואף שיש לדחוק דלענין דיעבד מסתבר ליה שאין לפסול פיון שעולה בשניהם
פל כה"ג הו"ל לפרושי דמה"ט אתי עלה וזה דעת הב"י דס"ל דמהרא"י מייירי שנקרא
בב' שמות במקום אחד ומהרי"ק מייירי שהוא בב' מקומות.

ומ"מ גם תירוצו צ"ע שהרי מהרי"ק שם כתב דמ"ש הר"פ וכותבין קודם פירושו
דנכותבין דמתקרי וע"כ דמייירי ששני השמות במקום אחד דאי בב' מקומות לעולם בטר
שם שבמקום הנתינה אזלינו ולא איכפת לן בשם החולי כלל וכן מבואר להדיא במהרי"ק
שם דהגהת סמ"ק דוקא שהפתיבה והנתינה במקום אחד ושם יודעין ומכירין שם השנינו
כו' א"כ אף בכה"ג צריף לכתוב דמתקרי לפי מה שהוכיח מהרי"ק שם דכוננתו במ"ש
וכותבין אותו קודם היינו ע"י דמתקרי.

ונ"ל דס"ל להב"י דאף דמהרי"ק כתב ואפי' יתבנין ליה כל טעותיה לכתוב שניהם יחד לכל הפחות הנה להקדים יהודה ללוי כו' דאפילו יהיה אמת שנשתנה מ"ח ששם השני עיקר דבר פשוט שלא דיבר ר"פ אלא פשהפתיבה והנתינה במקום אחד כו' עכ"ל מ"מ אף שהחזיק זה לטעות בדברי הר"פ במה שפי' שכתוב שניהם יחד מ"מ אין זה רק לענין לכתחלה אבל מ"מ אם הנה הפתיבה והנתינה במקום אחד ושם יש לו ב' שמות מודה מהרי"ק דאין לפנסלו בדיעבד מחמת שלא כתב דמתקרי שלא יטעו לומר שאין זה המגרש כיון שידוע במקום שיש לו עוד שם שני והוא פדברי התה"ד הנ"ל: אלא דלפ"ז קשה על מהרי"ק שכתב דאפילו יתבנה ליה טעותיה לכתוב שניהם יחד כו' לכל הפחות הנה לו לכתוב [קודם] יהוד' מאחר דשם יהודה עיקר כו' נאפילו נשתנה מ"ח דבר פשוט שלא דיבר הר"פ אלא פשהפתיבה והנתינה במקום אחד כו' יע"ש בלשונו פי קצאתי וקשה דהל"ל דאפילו לפי טעותו שהר"פ פנונתו דכותבין קודם בלא דמתקרי מ"מ ה"ד פשהפתיבה והנתינה במקום א' אבל פשאין הפתיבה במקום אחד בודאי גם הר"פ מודה שצריך לכתוב דמתקרי ונקא פה הנה לו למהרי"ק למישדא גודא רבא על המסדר הנ"ל לפי דעת הב"י שיש חילוק בזה בין מקום אחד לב' מקומות לענין דמתקרי ול"ל למיתי עליה מטעם קדימה אע"כ שדעת מהרי"ק שאין מקום לחלק בזה בין מקום אחד לב' מקומות דלעולם צריך לכתוב דמתקרי ונקא דאל"כ יהא משמע שפן נקרא בב' השמות יחד ואח"כ קבעי לאפוקי מדעת המסדר דלדידה דאף בלא דמתקרי שפיר נוכל לפרש שהם שמות מחולקים מ"מ עכ"פ הנה לו להקדים שם מקום הנתינה לשם מקום הפתיבה כיון שאין מכירין בשם השינוי מ"ח איפא למיחש ללעז מקום דנתינה.

אבל מ"מ אין חילוק בזה בין לדעת מהרי"ק ובין לדעת המסדר דלמהרי"ק בכל גונו צריך לכתוב דמתקרי וכמבואר ג"כ מלשונו שכתב מאחר דלא נקרא בב' השמות יחד בשום מקום פשיטא שלא יכתוב אנא לוי יהודה כו' משמע שאין כותב פן אם לא שהנה נקרא בשניהם יחד במקום אחד עכ"פ ואם נקרא בשניהם במקום אחד שלא שאין קורין אותו ביחד ג"כ אין לכתוב פן.

ואם נאמר שפנונת הב"י דמ"מ יש חילוק בין לכתחלה לדיעבד זה אינו במשמע מדברי מהרי"ק שכתב הגט פסול מתרי טעמא חדא דכשהוא כותב אנא לוי יהודה כו' משמע דגם מטעמא קמא ס"ל לפסול והתם אפתי לא אסיק למלת' שיש חילוק בין מקום אחד לב' מקומות ועוד שהרי נראה שדעתו לפסול לפי שהפ"י בהגהת סמ"ק הוא שצריך לכתוב דמתקרי ונקא ולא כמו שחשב המסדר וא"כ כיון דס"ל דלהגהת סמ"ק בכה"ג אף בדיעבד פסול ונהרי הגהת סמ"ק במקום אחד מייירי כמ"ש אח"כ דאל"כ נדאי שבמקום הנתינה עיקר ואפ"ה אין להכשיר בדיעבד סוף דבר שדברי הב"י והד"מ צ"ע בזה: ומצאתי בתשו' שב"ד כ"י הגאון מהור"ר יושיע ז"ל בעהמ"ח מג"ש שהאריך ג"כ לתמונה בזה על הב"י וד"מ ומפני האריכות לא העתקתי דבריו ואע"פ שהם קצת בסגנון אחר מ"ש והוא נדחק קצת לפרש אליבא דהד"מ מ"ש התה"ד לפי המנהג במדינה שהוא אין פנונתו על מדינת אוסטריה אלא רצה לומר גם במדינות דהיינו כל מדינות אנשפזו ר"ל שהם מפרשים דברי הסמ"ק דמייירי ונקא במדינה שלא נהגו כה' כו'.

ומ"מ תימא אי טעמין דמהרא"י כדכתב הרב א"כ מאי ראיה מיייתי מסמ"ק דלמא מייירי היכא שלא נהגו פה דהא גבי דיעבד הוא מחלק בכה"א כ אימא דלכתחלה גמי הוי פה כו' ואלמלא שאיני פדאי הייתי אומר דאדרבא משמע בתה"ד שדחה סברא זו ואיך נאמר שחור וחיידש אח"כ.

וראייתי בד"מ שהביא איהי הב"י מצא תשובת אשכנזי די"א דפסלינן בלא דמתקרי וי"א דלא פסלינן עכ"ל א"כ אותן הפוסלין אפילו במקום שיש מנהג לפי מה שפרש"י דכוננת התה"ד מ"ש במדינה ההוא ר"ל מדינת אשכנזי ותשובת אשכנזי פשיטא דאמדינתו קאי אלמא איפא דפסלי אפילו היכא דנהגו וא"כ יש לתמוה למה היקל הרב שסמך על תירוצו להקל באיסור א"א וביחוד שאין הקושיא קושיא אם מהרי"ק פליג אמהרא"י וכי בשביל שיש לתרץ דלא פליגי נעשה מעשה להתיר א"א ואני אומר בטח שלא הייתי עושה מעשה להקשיר בדיעבד אפילו אם עולה לתורה בשניהם וביחוד שהוכחתי למעשה מדברי הרא"ש דקריאת השם עיקר אם כן מה לנו לעלייתו לס"ת דהעולם יסברו שקורין אותו בב' שמות והוי שינוי השם כו' עכ"ל הגאון ז"ל: ולענ"ד מ"ש שרמ"א סמך על תירוצו להקל צ"ע דאדרבא לפי דעת הרמ"א חומרא הוא דמחמירין לפי שאנו צריכין לדחוק לדעתו שמ"ש בכתבים סי' רס"ו דהכותב ראובן שמעון לא פסלינן ליה היינו גמי בכה"ג דמנהג אוסטרליה שנהגו לקרות בשניהם לס"ת ובזה נדאי שפיר מיקל הרמ"א פנין דבתה"ד עכ"פ מיקל בכה"ג בדיעבד ומנהג אוסטרליה לכתוב פן לכתחלה וגם במהרי"ק אין הכרח שיחלוק בזה דאע"פ שכתב דכיון שאינו נקרא בשניהם יחד בשום מקום צריך לכתוב דמתקרי מ"מ י"ל דמודה שאם עולה לס"ת בשניהם הוי פנקרא בשניהם וא"כ מה"ת לפסול בדיעבד.

אבל לפי האמת נלפענ"ד שלדעת התה"ד יש להקל בזה בדיעבד אף באין עולה לס"ת בשניהם וכמש"ל דהא משמע דהך דכתבים מייירי לפי מנהגם באשכנז שאין עולה בשניהם וכמש"ל ואפ"ה ס"ל לתה"ד דלא פסלינן ליה וסעד לדבר נלפענ"ד ממ"ש בפסקים הטעם דבעדים די שיחתום עצמו יעקב משה בן פ' עד משו' דפירוש שמות העדים בגיטין אינו אלא מפני תיקון העולם והיינו משום דהעדים נזכרים ע"י פתב ידן בלא פ"י שמותן משא"כ בהזכרת שם האיש בגט דכתב סופר הוא עכ"ל.

והשתא אא"ב דשפיר יש לפרש שהם שמות מחולקין אף בלא דמתקרי שפיר יש לחלק בכה"ג פנין שהם נזכרין ע"י כ"י סגי בהכי אף שאין מפרש בהדיא דמתקרי אנו ניקום ונפרש שהם שמות מחולקים שיש לעד זה ופרט שניהם משא"כ אם נאמר דכל שלא כתב דמתקרי סתמא פפירושו שפך הוא נקרא בשניהם ושם נקרא פכתיבתו יעקב משה ובדבור א' נאמרו איהי נקיל בעדי' שיקתבו פן מה שהוא מורה היפך ממה שהם נקראים באמת והוי כמזונף מתוכו ופסול ואע"ג דבסי' רד"ח האריף לענין שחתם והי' חק תוכות וכתב הואיל, ושם העד עצמו נכתב פהוגן אלא שאירע פסול בתיבת בן או בשם אביו אין קפיד' הואיל וכשר גמור בפלוני עד לחודי' נמצא בן פלוני שלא לצורך נכתב ואין חסרון ושינוי פוסל בו יע"ש באנרף נלע"ד שאין הנדון דומה כלל דהכא פנין שנאמר דמה שכותב יעקב משה אין מקום לנטות לפרשו שנקרא לפעמים בזה ופעמים בזה רק פירושו שלעולם הוא נקרא בשניהם א"כ הוי פשינוי בתיבת פ' עצמו דפסול ואפילו

בַּהֲהוּא דְּבִין פ' עֲצָמוּ גִמְגָם שָׁם בְּדָבָר וְכַתֵּב אֶפְס נִרְאָה דְּוֹדַאי אִי הָוֵי חֲתִימַת עֵדִי דְּאוֹרֵייתָא כְּמוֹ לר"מ הִיָּה רְאוּי לְחַלֵּק בְּכַה"ג אֶבְל אֲנֹו דְּקוֹ"ל כְּר"א כו' אִין לְדַקְדָּק פְּוֹלִי הָאִי כו' עכ"ל וא"כ בְּכַה"ג דְּהִכָּא דְּהַשְׁוִינֵוּ בְּשֵׁם הָעֵד גּוֹפִיָּה וְדַאי יֵשׁ לְדַקְדָּק וּלְחַלֵּק בְּהִכִּי וְעֵינִן בְּב"ש ס' ק' לְמ"ד ס"ק ק' בְּשֵׁם מַהֲרַש"ךְ דַּס"ל דְּדוֹנְק' בְּשֵׁם אָבִי הָעֵד ס"ל לְתַה"ד כֵּן אֶבְל לֹא בְּעֵד גּוֹפּוֹ ע"ש וְעוֹד שְׁהָרִי בְּסִי קל"ד כְּתֵב וְנ"ל וְטַעְמָא דְּפִירוּשׁ שְׁמוֹת הָעֵדִים אִינוּ אֶלָּא מְפָנִי תִיק"ה אֶפְיָלוּ לר"מ דְּאֶמְרֵי ע"ח פְּרַתִּי כו' וא"כ נִרְאָה דְּאֶתִי לְאֶשׁוּנֵי גְנוּמוֹת אַף לר"מ וּלְמִשְׁרֵי לְעֵד לְחַתּוּם בְּלֹא דְּמַתְקֵרִי וְע"כ דְּהֵינּוּ מְטַעְמָא שְׁיֵשׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ שְׁשֻׁנֵי שְׁמוֹת אֵלוּ צְמוּדִים יַחַד רַק שְׁנִקְרָא לְפַעְמִים בְּזָה וּלְפַעְמִים בְּזָה וּלְפִיכָף בְּעֵדִים שְׁכ"י נִיפְר יְכוּלִים לְחַתּוּם כֵּן וְאִין זֶה מְזַנְיָף מְתוּכֹו שְׁהַקּוֹרָא יְבִין הַדְּבָר לְאֶשׁוּרוֹ שְׁכ"א הוּא שָׁם בְּפ"ע.

וְכֵן נִרְאָה ג"כ מִן הִרְאָיָה שְׁהַבִּיא מֵא' מִן הַגְּדוּלִים וְהַגְּאוּנִים שְׁחַתְמוּ אֶת עֲצָמָם בְּתִשׁוּבָת וּבְדִיֶסְקֵי בְּשֻׁנֵי שְׁמוֹת יַחַד חַיִּים אֵלִי כו' וְקָשָׁה דְּנָהִי דַע"כ לֹמַר שְׁהִיָּה יְדוּעַ לוֹ שְׁלֹא נִקְרָאוּ בְּשֻׁנֵי שְׁמוֹת יַחַד מְלִידָה אוֹ מַחְמַת חוֹלִי וְאִיזָה סִיבָה אֶלָּא הִיָּה נִקְרָא בְּכ"א בְּפ"ע אוֹ כְּמ"ש בְּתִשׁוּבָת אַחֲרַת ס' לְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר שְׁבִימִיָּהֶם לֹא הִיָּה רְגִילוֹת פְּלָל לְקֵרוֹת בְּשֻׁנֵי שְׁמוֹת יַחַד וְאֵע"פ שְׁמַהֲרִי"ק כְּתֵב שְׁיֵשׁ הַרְבֵּה ב"א שְׁשְׁמוֹתֵיהֶם כְּפּוֹלִי מ"מ בְּמִדְיָנְתָם לֹא נִהְגוּ כִּף וְיִהְיֶה מְאִיזָה טַעַם שְׁיִהְיֶה מ"מ קָשָׁה מֵה עֲנִנֵן חֲתִימָתָם בְּתִשׁוּבָה וּבְדִיֶסְקֵי אֶצֶל גִּיטִין כֵּינֵן דְּצָרִיכִין לְחַתּוּם שְׁמוֹתֵיהֶם מְפָנִי ת"ה וְהִיָּה צָרִיף שְׁיִפְרָשוּ שְׁמוֹתֵיהֶם בְּאֵר הַטִּיב וּמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן יַעֲקֹב מִזָּה הוּא שְׁנִקְרָא בְּשֻׁנֵיהֶם יַחַד וְא"כ לֹא כְּמוֹ שְׁהוּא נִכְתֵּב הוּא נִקְרָא וְעוֹד דְּאֶהֱנֶה גְאוּנִים גּוֹפִיָּהוּ יֵשׁ תִּימָא לְמָה חֲתִמוּ כֵּן מֵה שְׁהוּא הִיָּפָף מְאֶשֶׁר לְהֵם בְּשְׁמוֹת יִקְרָאוּ וּלְגְדוּלִים כְּמוֹתָם רְאוּי לְבַחֹר ל' עֲרוּמִים כְּכִנִּי יְהוּדָה דְּדִיָּקָא לִישְׁנָא וְכְמ"ש רש"ל בְּתִשׁוּבָה רמ"א ס' ו' בְּשֵׁם תִּשׁוּבָת קְדוּמוֹנִים כְּשִׁתְּסַתְּפֵק בְּשֵׁם מִן הַשְׁמוֹת אִיף לְכַתּוֹב בְּגִט מְלֹא אוֹ חֶסֶר אוֹ בְּאֶל"ף אוֹ בַּה"א תּוֹכַל לְסַמְוֵה עַל כְּתָבִים רְאוּשׁוֹנִים שְׁלַחֲמִים אֶפְיָלוּ בְּאִיגְרַת שְׁלוּמִים וְאוּקְמִינֵן אַחְזַקְתִּיָּהוּ שְׁדַקְדָּקוּ אַחֲרַת הָאֶמֶת עכ"ל וּבְאֶמֶת הָא קָמֵן שְׁהַתְּה"ד לְמַד מְדַבְרִיָּהֶם שְׁיִוְכַל הָעֵד לְחַתּוּם כֵּן וְאֵע"פ שְׁנ"ל טַעְמוֹ ג"כ כְּמ"ש הַתְּה"ד לְפִי שְׁהִיָּה חֲתִימָתָן נִיפְרַת בְּכַת"י מ"מ אִם אִימָא שְׁהַלְשׁוֹן מוֹרָה שְׁיִקְרָא דוֹקָא שְׁנִיָּהֶם יַחְדָּו לֹא הִיָּה לְהֵם לְחַתּוּם כִּף דְּאֶטוּ מִשׁוּם שְׁהִיָּה נִיפְרַת בְּכַת"י יִשְׁנֹו חֲתִימָתָן מִמָּה שְׁהוּא בְּאֶמֶת אַע"כ דְּוֹדַאי יֵשׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ שְׁנִקְרָא פְּעָמִים בְּזָה וּפְעָמִים בְּזָה וְלִכֵּן סְמְכוּ לְחַתּוּם כֵּן שְׁהַקּוֹרָא יְבִין שְׁכָף הוּא שְׁהָרִי חֲתִימָתָן נִיפְרַת בְּכַת"י וְזֶה רְאִיָּת הַתְּה"ד מְדַחֲזִינֵן שְׁחַתְמוּ כֵּן בְּתִשׁוּבָה וּבְדִיֶסְקֵי אֶלְמָא שְׁיֵשׁ מִשְׁמַעוֹת לְפָרֵשׁ כֵּן הַלְשׁוֹן וּלְכָף שְׁפִיר יְכוּלִין הָעֵדִים לְחַתּוּם כֵּן.

וּלְפ"ז אַע"ג דְּבִשְׁם הַמְּגָרֵשׁ שְׁהוּא בְּכַתֵּב הַסּוֹפֵר ל"ש הָךְ סְבָרָא מ"מ אִין לְפִסְוֹל בְּדִיעֵבַד מַחְמַת זֶה כֵּינֵן דְּתַה"ד ס"ל שְׁמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן ג"כ שְׁנִקְרָא פְּעָמִים בְּזָה אִין כָּאֵן לְעַז שְׁהַקּוֹרָא לֹא יְדוֹן לֹמַר שְׁאַחֲרַת הוּא כֵּינֵן שְׁיֵשׁ לְפָר' הַלְשׁוֹן בְּאֶנְפֵן שְׁזָה הַמְּגָר' וְלְמָה יִטְעָה עַל אַחֲרַת וּמ"מ לְכַתְּחֵלָה ע"כ צָרִיף לְכַתּוֹב דְּמַתְקֵרִי שְׁהוּא לְשׁוֹן בְּרוּר וְא"א לְטַעוֹת בּוֹ פְּלָל מִשְׁא"כ הָעֵדִים א"צ לְבָרֵר כ"כ אַף לְכַתְּחֵלָה כֵּינֵן שְׁהוּא נִיפְרַת בְּכַת"י: אִיבְרָא שְׁלוּלִי דְּבָרִי הַב"י וְהַד"מ שְׁמִבְנוֹאֵר בְּדַבְרֵיהֶם דְּתַה"ד ס"ל לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד הִיָּה נִלְעַנ"ד דְּרָף אַחֲרַת בְּלְשׁוֹן הַתְּה"ד דְּוֹדַאי לְפִי מֵה דְּמִיָּתִי מְסַמ"ק וּמְרַדְכִי שְׁצָרִיף לְכַתּוֹב דְּמַתְקֵרִי א"כ

הוא פסול אף בדיעבד כיון שמשנה ממטבע שטבעו חכמים ומאן סליק לעילא ואמר דאף בלא דמתקרי יש לפר' פן.

ומ"ש פמדומה לי שנהגו באוסטרין כו' ואפשר משום דמנהג כו' מ"מ נראה עיקר פדכתובא לעיל עכ"ל נלענ"ד ממרוצת לשונו שמתחלה בא לגמגם על מ"ש שצריך לכתוב דמתקרי ממה שנהגו באוסטרין ולזה בא ליישב דאפשר משום דמנהג פמדינה ההוא כו' ולכך פתבו ג"כ פדרך זה בגט מ"מ נראה עיקר פדכתובא ר"ל דבמקום שאין מנהג זה אין לכתוב בלא דמתקרי שאין ראיה ממה שנהגו באוסטרין פונלענ"ד ברור ופשוט לפרש פן למי שהוא רגיל בלשון מהרא"י ז"ל ולפ"ז באוסטרין שמהג לעלות בשניהם י"ל דמהרא"י מודה דשפיר דמי לכתוב פן אף לכתחלה ומהרא"י מייירי במדינתו שאין שם מנהג זה ואף בדיעבד מהדרינו.

וכן נראה ממה שהעתיק בספר שמות בשם שפריה תשובה למהר"י שפתב ז"ל על גט שנכתוב בת אלעזר שפריה המכונה שמעליו נ"ל דאי לא נכתוב דמתקרי שפריה לא יפה דקדק פדמשמע בהדיא בפס"ק דצריך לכתוב דמתקרי כו' ואפילו אם פתבו שפריה מ"מ למה הוצרך לכתוב המכונה שמעליו עכ"ל (ואמנם אפשר דמ"ש תשובה בשם מהר"י הוא מהר"י ברונא וכמו שפתב לקמן וכן משמע מיש"ש שפתב בשם מהרי"ב שאין צריך לכתוב שפריה המכונה שמעליו) נראה לכאורה דיש פסול בזה מדכתב לא יפה דקדק פדמשמע להדיא בפס"ק כו' ואפשר לדחוק שפונתו שלכתחלה היה לו לדקדק בזה לעשות כמ"ש בפס"ק וכמו שתפס עליו במ"ש הכינויים שמעליו ללא צורך ומ"מ נלענ"ד כמ"ש.

ומ"ש בכתביו סי' רס"ו מ"מ הכותב ראובן שמעון לא פסלינו ליה פלל והב"י הביא זה בשם תשובת אשפנזיה וכתב ז"ל מצאתי בתשובה אשפנזיה איש אחד היה שמו יהודה ונשתנה שמו בחציו וקראוהו משה ושלח גט וכתב משה יהודה והחזירוהו הגדולים וכתבו משה דמתקרי יהודה ובתשובה אחרת מצאתי סדרנו גט והיה עמנו מהר"י ברונא והספמנו פולנו לכתוב משה דמתקרי יהודה מ"מ הכותב ראובן שמעון לא פסלינו ליה עכ"ל: והנה התשובה אחרת שמצא הם מדברי מהרא"י בפתיים סימן רס"ו ונראה מדברי הב"י והד"מ שהביא הגאון בעל מג"ש ז"ל דהנה תשובות פליגי וכ"כ בתשובה רמ"א סימן פ"ד שהב"י פתב בשם תשובה אשפנזיה שי"א דפסלינו וי"א דלא פסלינו וזה תימא קצת דמשמע הך עובדא שהחזירוהו הגדולים היינו הך עובדא גופיה שפתב בפתיים סי' ה"ל ושם איתא דע כי זה כמו ב' שנים ומחצה חזרנו גט להולוכו ללנצוהו והיה עמנו פה מהרי"ב כו' והנה הב"י הביא הלשון מתשובת אשפנזיה סדרנו גט כו' ואי לא מסתיפנא ה"א דהך תשובה דא ונדא אחת היא והגירסא חזרנו היא נכונה אלא שט"ס וצ"ל החזרנו כו' והוא הך עובדא שהחזירוהו הגדולים ואף על פי שהלשון להולוכו ללנצוהו הוא מגומגם קצת אפשר שחיסר לשון וצ"ל שנשלח להולוכו ללנצוהו וגם בלא הג"ה יש לפרש פן דלא מסתבר פלל למימר דתרי עובדי נינהו ואתרמי מלתא פתרונן והו שפיה שמו משה ונשתנה יהודה ומה שפייים מ"מ הכותב ראובן שמעון כו' בלא ה"ה הלשון מגומגם דהול"ל מ"מ גט שנכתב בו ראובן שמעון לא פסלינו ליה ומה ענין הכותב לכאן והיה נלענ"ד שהפוננה הוא דלא פסלינו להמסדר הגט הנה פיון שי"ל

שְׁהִיָּה מְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַגָּהֶת סֶמ"ק כּוֹתְבִין אוֹתוֹ קוֹדֵם בְּלֹא דְמַתְקָרִי וְהוּא פְּלָפִי מ"ש בִּס' שְׁמוֹת בְּשֵׁם גְּרִשׁוֹן בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה א' מִמְהֵרָא י"ל עַל דְּבַר הַגֵּט שְׁפִיזָר הֵר"ל לְהַפְּרָא גְבָרָא דְמִסְנֵפֶק בְּשִׁמְיָהּ אִם גְּרִשׁוֹן אוֹ גְּרִשָׁם כּו' בֵּין פָּה וּבֵין פָּה זֶה הֵר"ל רָאוּי לְהַעֲבִירוֹ מִלְּהַתְעַסֵּק עוֹד בְּדִינֵי גִיטִין וְחִלְיָצוֹת וְחִזְיָנָה בֵּיהּ דְרַגְלִיל הוּא לְהַקְלִיל וּלְהַתִּיר א"א לְעֵלְמָא בְּלִי דְקָדוּק יָפָה עכ"ל וְלִזָּה קְאָמַר דָּא ע"פ שְׁדִינּוּ הוּא לְכַתְּבָא דְמַתְקָרִי מ"מ הַכּוֹתֵב רָאוּבֵן שְׁמַעוֹן לֹא פְסִלִינּוּ לִיהּ דָּהָא י"ל שְׁנַתְלָה בְּפִשְׁטוֹת לְשׁוֹן הַסֶּמ"ק וּכְמ"ש מִמְהֵרָא י"ק גַּם כֵּן שְׁהַמְסִדָּר טְעָה בְּזָה וְאֶפְשָׁר שְׁנַשְׂאֵל ע"ז אִם יֵשׁ לְפִסּוּל מִי שְׁפָתָב כֵּן שְׂלֹא יִתְעַסֵּק עוֹד וְע"ז הַשִּׁיב כֵּן פִּדּוּעַ שְׁמֵהָר"ל וּמִמְהֵרָא י"ק קִינְצָרוּ בְּתִשׁוּבָתָם לְשׁוֹאֵל מֵאוֹד רַק בְּרַמְזוּ בְּעֵלְמָא וְלִפ"ז גַּם מִמְהֵרָא י"ק סוֹבֵר כְּדַעַת מִמְהֵרָא י"ק שְׂאָם לֹא כְּתֵב דְמַתְקָרִי פְסוּל וְאֵע"פ שְׁהִלְשׁוֹן דְּחוּק מ"מ נְדַחְתִּי כְּדִי לִיִּשְׁבַּב מַה שְׁצָרִיף לְדַחְוֵן יוֹתֵר בְּלִשׁוֹנָם הַנִּל וּכְמַש"ל.

וְרָאִיתִי בְּד"מ אוֹת י"ט כְּתֵב וְז"ל וּבִס"ג מְשַׁמַּע שְׁהִיָּו כּוֹתְבִין בְּלֹא דְמַתְקָרִי כְּאֶשֶׁר עָלָה לִס"ת וְע"ש בְּסִימָן ל"ג וּמִמְהֵרָא י"ק סִימָן קפ"ב כְּתֵב דִּישׁ לְכַתְּבָא דְמַתְקָרִי אַע"פ שְׁעוּלָה בְּשִׁנְיָהֶם לִס"ת וְהִנֵּה מ"ש בְּד"מ בְּשֵׁם ס"ג הוּא הַפֵּל עַל ס"ג שֶׁל מִמְהֵרָא י"ק מְרַגְלִיּוֹת וְהִנֵּה בְּיָדֵי יֵשׁ הַס"ג מִמְהֵרָא י"ק מְרַגְלִיּוֹת וְז"ל בְּכַת"י וְתַמְהֵנִי שְׁשֵׁם לֹא נִזְכָּר כָּלֵל מ"ש כְּאֶשֶׁר עוֹלָה לִס"ת וְז"ל שֵׁם מִמְהֵרָא י"ק הֵי"ד כְּתֵב ב' שְׁמוֹת הֵיכָא שְׁנַשְׂתַּנְּהָ שְׁמוּ כְּמוֹ אֶהְרֵן שְׁמוּאֵל ב' פְּעָמִים וְלֹא כְּתֵב דְמַתְקָרִי וְז"ל מִמְהֵרָא י"ק שְׁהִשִּׁיב לְמִמְהֵרָא י"ק הֵי"ד הָא דְשְׂאֵלְתוּנִי מִי שְׁנַשְׂתַּנְּהָ שְׁמ"ח אִם כּוֹתְבִין בְּלֹא דְמַתְקָרִי לֹא רָאִיתִי מַעֲשָׂה וְגַם מַעֲשָׂה לֹא בָּא לְיָדִי אֲבָל תִּדְעוּ שְׁבִדְעָתִי אִם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַשְּׁנִי וְרַגְלִין עֵלְמָא לְמַקְרִי בְּהָא שְׂמָא אֲזַ כּוֹתְבִין דְמַתְקָרִי אֲבָל אִי רַגְלִין לְמַקְרִי בְּשֵׁם הֵרָאשׁוֹן אֲזַ כּוֹתְבִין ב' הַשְּׁמוֹת בְּלֹא דְמַתְקָרִי הַנּוֹעֲתָק מִכַּת"י מִמְהֵרָא י"ק וְז"ל אַח"כ שְׁלַח מִמְהֵרָא י"ק גֵּט וְהִנֵּה כְּתֵב בּוֹ יְהוֹנָתָן דְמַתְקָרִי נָתַן כּו' עכ"ל ס"ג שֶׁל אַא"ז מִמְהֵרָא י"ק מְרַגְלִיּוֹת וְז"ל יֵישׁ בְּיָדֵי עוֹד ס"ג כ"י הַנִּל וְשֵׁם אֵיתָא הַנְּסוּחָא מִמְהֵרָא י"ק הַשִּׁיב לְמִמְהֵרָא י"ק כּו' וְדַעַת מִמְהֵרָא י"ק שְׂלֹא לְכַתְּבָא דְמַתְקָרִי הוּבָא גַּם כֵּן בְּשׁוֹת מִמְהֵרָא י"ק מִפְּדוּנָה וְשֵׁם בִּס"ג לְמִמְהֵרָא י"ק מִינְיָן אֵיתָא דַּעַת מִמְהֵרָא י"ק שְׂלֹא לְכַתְּבָא דְמַתְקָרִי לְפִי שְׁשִׁנְיָהֶם עֵיקָרִיִּים ע"ש בְּסִדָּר הַגֵּט וְז"ל שְׁהוּא כְּמוֹ דְאֵיתָא בְּתִשׁוּבָה הַנִּל שְׁהִשִּׁיב מִמְהֵרָא י"ק אוֹ מִמְהֵרָא י"ק דָּאִם רַגְלִין בְּשֵׁם הֵרָאשׁוֹן כּוֹתְבִין בְּלֹא דְמַתְקָרִי וְס"ל טְעָמָא לְפִי שְׁשִׁנְיָהֶם עֵיקָר שְׁשֵׁם הַחֻלִּי הוּא עֵיקָר לְפִי שְׁשִׁנְיָהֶם דִּינּוּ עַל יְדוֹ וְשֵׁם הֵרָאשׁוֹן גַּם כֵּן הוּא עֵיקָר לְפִי שְׁרַגְלִין לְקִרוֹתוֹ בְּשֵׁם הֵרָאשׁוֹן וְלְפִי שְׁשִׁנְיָהֶם עֵיקָרִיִּים כּוֹתְבִין שְׁשִׁנְיָהֶם בְּלֹא דְמַתְקָרִי.

וְעכ"פ מְבֹאָר שֶׁם חִילּוּק אַחַר בְּשֵׁם מִמְהֵרָא י"ק לְעַנְיָן דְמַתְקָרִי וְלֹא נִזְכָּר שֶׁם כָּלֵל הֵן חִילּוּקָא שְׁכַתְּבָא הֵרָמ"א בְּשֵׁם הַס"ג לְפִי שְׁעוּלָה בְּשִׁנְיָהֶם וְאֶפְשָׁר דְרַמ"א מְפָרֵשׁ מִדַּעַתִּי דְנִפְשִׁיָּה דְהֵתָם מִיָּרִי בְּעוּלָה בְּשִׁנְיָהֶם לִס"ת דַּל"כ אִין סְבָרָא שְׁיִחְלֹק עַל מִמְהֵרָא י"ק דִּס"ל כֵּינּוֹן שְׂלֹא נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד אִם כְּתֵב בְּלֹא דְמַתְקָרִי פְסוּל וְלִכְפֹּה פִּירֵשׁ דְמִמְהֵרָא י"ק מִיָּרִי לְמִנְהַג אוֹסְטְרִיָּה דְנִקָּא.

וּמ"מ קָשָׁה מ"ש הַד"מ עַל דְּבָרֵי הַס"ג שְׁהִבִּיא וְז"ל וּמִמְהֵרָא י"ק בְּתִשׁוּבָה סִי קפ"ב כְּתֵב דִּישׁ לְכַתְּבָא דְמַתְקָרִי אַע"פ שְׁעוּלָה בְּשִׁנְיָהֶם וּמְשַׁמַּעוֹת דְּבָרֵי דְפְלִיג אִמ"ש בִּס"ג וְזֶה צ"ע דְהָא מְשַׁמַּע בִּס"ג שְׁהוּא דַּעַת מִמְהֵרָא י"ק גַּם כֵּן וְלְפִי מ"ש בְּאַמְתָּ לֹא פְלִיגִי כָּלֵל דְהָא כְּתֵב בִּס"ג דָּאִי רַגְלִין לְמַקְרִי בְּהָא שְׂמָא אִין כּוֹתְבִין דְמַתְקָרִי וְהָרִי שֶׁם בְּתִשׁוּבַת מִמְהֵרָא י"ק אֵיתָא

שְׁנֵי שְׁתֵּי מ"ח לְשֵׁם יִשְׂרָאֵל וְהִפְלִי קוֹרִין אוֹתוֹ כִּי לְכֹהֵן כָּתַב שְׁשֵׁם זֶה עֵינֶיךָ וְאִין כּוֹתְבִין יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף בְּלֹא דְמַתְקָרִי מִשָּׂא"כ הֵיכָא שְׁרַגְלִין לְקָרוֹת בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן שְׂאָז חֲזַר הַדִּין לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶם עֵינֶיךָ וְכוֹתְבִין בְּלֹא דְמַתְקָרִי.

וְאָמְנָם מִתְּה"ד מִשְׁמַע דְּבָכָל גְּנוּנֵי יֵשׁ לְכַתּוֹב דְּמַתְקָרִי שָׂא"כ לֹא הֵיךָ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַר"פ כּוֹתְבִין אוֹתוֹ קוֹדֵם הֵינּוּ ע"י דְּמַתְקָרִי דְּשִׁפִּיר מְצִינָן לְמִימַר דְּמִיִּרֵי שְׁרַגְלִין בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דָּאִי ס"ד דְּמִיִּרֵי בְּכַה"ג אֶף דִּין קְדִימָה אִין פֶּאן לְשִׂמ"ח וּמ"מ נִרְאֶה דְּתַה"ד בְּכָל גְּנוּנֵי מִיִּרֵי שְׁהָרִי סְתָם וְלֹא חִזְקָא בְּדָבָר וְגַם דְּלִפִּי זֶה צָרִיךְ לְדַחֵק בְּמ"ש רָאִיָּה מְאָחַד מִהַגְדוּלִים שְׁחַתְּמָם א"ע בְּב"ש וְכֵן מ"ש הַמְּנַהֵג אוֹסְטְרִיָּךְ שְׁפַתְבוּ שְׁנֵיהֶם בְּלֹא דְמַתְקָרִי צ"ל שְׁהֵיךָ יָדוּעַ לוֹ שְׁכַתְבוּ כֵּן אֶף בָּאֵם הֵיךָ רַגְלִין לְקָרוֹתוֹ בְּהָא שְׂמָא לְחֹד אַע"כ דִּהַתְּה"ד לֹא מְסַתְּבַר לִיהַ לְחִלְקָא.

וּלְפַמְש"ל לְדַעַת הַתְּה"ד פְּסוּל אֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבַד אִם לֹא כְּתַב דְּמַתְקָרִי דְּמ"ש הַכּוֹתֵב רָאוּבֵן שְׁמַעוֹן לֹא פְּסוּלִין כְּנֻנְתּוֹ בְּעֵנָן אַחַר וּמַכ"ש דִּי"ל דְּמוֹדָה דִּהֵיכָא דְאֶפְשָׁר לְתַקְּנוּ וְלְהַחְזִיר הַגֵּט לְכַתּוֹב אַחַר דְּמַתְקָנִין וּכְמ"ש הַב"י בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה אֲשַׁכְּנִי שְׁהַחְזוּרוֹ הַגְדוּלִים אֲלֵא שְׂאִינֵי כְּדָאִי לְהַכְרִיעַ נֶגֶד דְּבָרֵי הַב"י וְהַד"מ שְׁמַבְנֵאָר מְדַבְּרֵיהֶם שֶׁהַתְּה"ד מְכַשִּׁיר דִּיעֵבַד וְגַם רַש"ל בִּיש"ש גִּיטִין סִימָן דִּי"ד דַּעַתוֹ כֵּן לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד בְּשִׂמ"ח וְכַתְּבֵי שֵׁשׁ לְסַמְּוֵךְ בְּזֶה עַל תְּה"ד ע"ש.

וְגַם כִּי לְכַאוּרָה הָרֵאִיָּה שְׁהַבְּאֵתִי מִמָּה דְּמַכְשִׁיר גְּבִי עֵדִים לְחַתּוֹם בְּלֹא דְמַתְקָרִי הוּא רָאִיָּה נְכוּנָה דָּאִם אֵיתָא דְּבְלֹא מַתְקָרִי מְתַפְּר' שְׁנַקְרָא בְּשְׁנֵיהֶם יַחַד דְּנֻקָא אִם כֵּן אֵיךְ יַחְתְּמוּ כֵּן דְּמַחְזִי כְּשִׁיקְרָא וְאִין הַטַּעַם שְׁפַתְבֵי לְפִי שַׁכ"י נִיכָר מְסַפִּיק בְּזֶה כְּמַש"ל וְאָמְנָם בְּכַתְּבִים שְׁלוֹ סִימָן קל"ח כְּתַב עוֹד חִילוּק בֵּין שֵׁם הָאֵב שֶׁל הַעֵד לְשֵׁם הָאֵב שֶׁל הַבַּעַל שְׁפַעַד אִין לְחוּשׁ אֶף אִם יִטְעוּ שְׁסוּחַר הוּא מַה בְּכֹהֵן הָא רְנָבָא דְּעֵלְמָא כְּשֵׁרִים לְעֵדוּת מ"מ בְּסִימָן קצ"ז שֵׁם חֲזַר וְכַתְּבֵי דָּאֶף בְּשֵׁל אֵב יֵשׁ לְהַחְזִיר דְּטוֹבָא יֵשׁ לְחִלְקָא בֵּין שֵׁם מְקוֹם הַנְּהַר וּמְקוֹם הַלִּידָה לְשֵׁם הָאֵב שֶׁל הַעֵד שְׁהַצְרִיכוּ חֲכָמֵי הַמְּשַׁנָּה כֵּינָן דִּהֵיכָא דְּכַתְּבֵי שֵׁם הָאֵב לֹא בְּעֵינָן עַד כּו' וְאִם כֵּן הַפֶּל מְטַבַּע חֲכָמִים הוּא וְאִין בְּרִיָּה וְאֶף עַל כֵּי שְׂאִינֵי כְּתַבְתִּי רָאִיָּה זֹל לְק"ק אוֹבֵן מְפִנֵי שְׂאֵנוּ מְדַמִּין לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְכַתְּחַלְהָ כּו' ע"ש וְכֵן סְסִי רַכ"ח כְּתַב ג"כ דִּישׁ לְחִלְקָא מַה"ט דְּמֵאִי חֲזִית דְּמִשְׁוִיַת לְפִלוֹנֵי עֵינֶיךָ טְפִי מִבְּן פְּלוֹנֵי וְכֵינָן דְּל"ל בְּרִיָּה לְתַפְּסֵם אַחַד מִהֶן הַפְּסוּל וְהַטְּעוּת פּוֹסְלִין בְּתַרְנוּנֵיהוּ דְּרַמִּינָן פַּח הַחֲתִימָה אֵהָא כְּמוֹ אֵהָא וְאֵע"פ שְׁפַתְבֵי אַח"כ דְּכֵינָן דְּקו"ל כַּר"א אִין לְדַקְדַּק וְלְחִלְקָא כְּלוּלֵי הָאִי מ"מ הֵינּוּ לְעֵנָן דִּיעֵבַד דְּנֻקָא כְּמַבְנֵאָר מְדַבְּרֵי בְּרֵאשׁ הַתְּשׁוּבָה שְׁפַתְבֵי יִרְאֶה דִּישׁ פְּנִים הַרְבֵּה לְהַתִּיר בְּדִיעֵבַד כּו' וּכְמ"ש שַׁכ"כ לְהַדְּיָא בְּכַתְּבִים סִי קל"ז דְּלְכַתְּחַלְהָ אִין לְהַתִּיר וְאִם כֵּן אֵיךְ הַתִּיר לְחַתּוֹם בְּלֹא דְמַתְקָרִי לְכַתְּחַלְהָ אִם נֹאמַר דְּכַה"ג בְּשֵׁם הַבַּעַל שְׁנֵינֵי גְּמוּר מְקָרִי לְפְסוּל אֶף דִּיעֵבַד וְאֵיךְ יַחְתְּמוּ עַד בְּשִׁינֵי לְכַתְּחַלְהָ וּמַכ"ש לְפִי מ"ש בְּתַה"ד דְּאֶפְיָלוּ לַר"מ דַּעַח"כ כּו' פְּשִׁיטָא שְׁלֹא הֵיךָ מְקוֹם לְהַקְלֵי אֶף לְכַתְּחַלְהָ אַע"כ דְּלֹא שְׁנֵינֵי גְּמוּר הוּא וְאֶף בְּלֹא דְמַתְקָרִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁהֵם שְׁמוֹת מְחֻלְקִים וְאִם כֵּן גַּם בְּשֵׁם הַבַּעַל לֹא שְׁנֵינֵי גְּמוּר הוּא לְפְסוּל בְּדִיעֵבַד: וְהֵיךָ אֶף שְׁקָצַת מְדַבְּרִים אֵלוּ אֵינָם כ"כ מְעַנִּינֵנוּ כְּתַבְתִּי לְהַתְּלַמֵּד בְּמ"א וְגַם כִּי יֵשׁ לְלַמֵּד נ"ד בְּק"ו שְׁהָרִי אֶף בְּשִׂמ"ח דַּעַת הַב"ש שְׂאִין לְכַתּוֹב דְּמַתְקָרִי אִם נִקְרָא בְּשְׁנֵיהֶם וּס"ל דְּפּוֹסֵל אֶף בְּדִיעֵבַד וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי שְׁלַעַנ"ד לְדַעַת הַתְּה"ד

לפי מנהג אוסטרליה שעולה בשניהם אף שאין נקרא בשניהם יש לכתוב פן אף לכתחלה וכמבואר לעיל באריכות מכ"ש בזה שהם שמות הלילה ועולה בשניהם שאין מקום לכתוב דמתקרי ביניהם ובתשובה ביארתי באריכות והבאתי דברי מהראנ"ח בתשובה שמבואר מדבריו דכה"ג הוי פכותב חצי השם וכ"מ מהג"פ וכ"כ הד"מ סק"ט בשם ס"ג דאם נתנו לו במילתו שם אחד וע"י חולי נשתנה שמו יש לכתוב דמתקרי אבל אם נתנו לו ב"ש במילתו יש לכתוב בלא מתקרי ויש לכתוב אותו שם שקורין בו תחלה כו' ואם פן מבואר דמייירי שלא נקרא בשניהם ואפ"ה פתב דיש לכתוב בלא דמתקרי וכ"מ להדיא בספר שמות בשם זכרון משה אות ד' בשם פקמי ע"ש שמבואר להדיא דמייירי שנקרא באחד ואפ"ה כותבין בלא דמתקרי ואף אם תדחק לומר מ"ש הד"מ ויש לכתוב שם שקורין כו' לא קאי אהא רק אדלעיל אע"ג דליתא לענ"ד כמ"ש במ"א מ"מ ע"כ הב"ש דס"ל דאף בנשמ"ח אם נקרא בשניהם אין לכתוב דמתקרי א"כ ע"כ הוא צריך לפרש ה"א דבה"ג שהביא הד"מ דמחלק בין אם השמות מ"ח או שנותנים לו במילתו ע"כ בכה"ג מייירי שנקרא באחד ואפ"ה ס"ל דכותבין בלא דמתקרי.

וכדי לברר יותר אימא ביה מלתא שבאמת צריך להבין טעמא דהב"ש דס"ל דהיכא דנקרא בשניהם אף שעולה באחד אין כותבין דמתקרי כי כן מוכרח לכאורה ממ"ש שלשון רמ"א אינו מדוקדק וכמ"ל וכן אם נקרא באחד ועולה בש"ש אחרים גם פן ס"ל דאין לכתוב דמתקרי וכמבואר בדבריו בשם סעודי' ואם עולה באחד ונקרא באחד כותבין דמתקרי על שם שנקרא בו וכן אם נקרא תדיר בשם הראשון ולפעמים בשני השני עיקר וכותבין על האחד דמתקרי ואם נקרא בשניהם ס"ל דאין פאו עיקר אע"פ שאחד מחמת חולי ואין כותבין והו' מלתא טעמא בעי.

ונראה דס"ל להב"ש דבאמת זמנין אמרינו דאזלינו בטר עלייתו ונחיתתו ואמרינו דעיקר השם בגט הוא השם שעולה וחותרם וזמנין אמרינו דאזלינו בטר מה שנקרא בפי העולם ונראה פסותרים זא"ז וס"ל להב"ש דבאמת הם ב' ענינים נפרדים וכל חד טעמא רבא אית ביה דטעמ' דאזלינו בטר עליה ונחתימה היינו לפי שצריך להזכיר בגט שם המובהק וזהו שם המובהק דהא אחשביה המגרש שעולה וחותרם בו וכן שמ"ח הוא מובהק אצלו ועיקר מפני שע"י אשתני דינא ממייתה לחיים וצריך להזכירו בגט ולכך אם עולה וחותרם בראשון לבד אין אנו משגיחין בשמ"ח לעשותו עיקר דבטר דידיה אזלינו ונהרי עוודנו מחזיק בשמו הראשון שעולה וחותרם בו ולא שמ"ח אמנם מה דאזלינו בטר קריאת העולם הוא ענין אחר מטעם שחוששין ללעז שצריך שיפירו העולם שזהו המגרש לפי מה שפורגל בפיהם שלא יסברו שאחר הוא הלכך בשמ"ח אף שעולה בשניהם מ"מ שמ"ח עיקר ג"כ כמ"ש הב"ש דאף בכה"ג יש לכתוב דמתקרי וגם משום לעז אין לחוש אם נקרא באחד בפי העולם ולפעמים בשני כיון שהעולם יודעין שזה האיש לא באו לו אותן ב"ש ביחד מעריסתו שהרי לא נקרא בשניהם יחד וממילא ירגישו שמה שעולה וחותרם בשניהם הוא לפי שנתוסף לו עוד שמ"ח ואותו הוא מבקש להחזיקו לעיקר שמו ולכך שפיר כתבין על הראשון דמתקרי שאין מקום לטעות על אחר כולל משא"כ אם נקרא בפי כל בשניהם אז יש לכתוב שניהם בלא דמתקרי אף על פי שאחד מ"ח ואע"פ שעולה בא' ואף ע"ג דשם שעולה בו וגם שמ"ח הוא עיקר לגבי שם שנקרא מ"מ זה דוקא אם נקרא שמעון ועולה ראובן זה השם שהחזיק לעצמו לעלות בו מחשיבו

לעיקר ומכ"ש בשמ"ח משא"כ הקא שנקרא ראובן שמעון ועולה לס"ת ראובן וגם הוא שמ"ח מ"מ פיון שאנו מזכירין אותו בגט לא איכפת לן אם נסמוך לו עוד שם אחר שנקרא בפני העולם שיפירו וידעו כי הוא המגרש וראוי לעשות פן שאם יכתוב דמתקרי אז ירננו העולם באמרם שאין זה המגרש פיון שנקרא בשניהם מסתמא פך שמו מלידה ויסברו גם פן שעולה בהם ולא יעלה על לב לעולם שא' מהם שמ"ח דבנשמ"ח אין רגילות שיהיה נקרא בשניה' יחד וע"כ יסברו שמסתמא שניהם עיקרים מלידה.

ואם פן אם יכתוב בגט דמתקרי יסברו שאין זה המגרש ולפיכך צריך לכתוב שניהם יחד בלא דמתקרי ואין קפיד' מה שאחד שמ"ח ועולה בו פיון שהוא מונפר בגט ואין העיקר חסר מן ספר פרייתות ומה בכך שעמו טפלה עוד שם שסמכו ענין לו ובפיה' ירצו סלה ומה"ט גופא ס"ל להב"ש אם עולה בב"ש ונקרא בשם אחר פגון אהרן סעדיה ומתקרי ישעיה גם בזה שייך הך חששא אם נכתוב דמתקרי פיון שעיקר פתיבת שמות הללו אהרן סעדיה הוא משום שפך עולה שהרי לא נקרא בהם כלל ואם פן בע"כ יצטרכו להסתכל על עלייתו ונהרי עולה בשניהם ויסברו שאהרן סעדי' שניהם שמות מובהקין שילו ושם החניכה ישעיה ואין פאן מקום לכתוב דמתקרי ואם פתב יש מקום ללעז משא"כ אם היה נקרא בפני העולם לפעמים אהרן ולפעמים סעדיה אף שעולה לס"ת בשניהם מ"מ הרי הכל יודעין שלא מלידה נתנו לו ב"ש הללו שהרי חזינו שלא נקרא בשניהם רק פעם בזה ופעם בזה וא"ש הכל והוא פפתור נפרח לפי עניו' דעתי בשיטת הב"ש: ומעתה בנ"ד לא מבעיא לפי מה שנשלח אלי נוסח השאלה מק"ק בארדוטשיב שהיה נקרא במדינה בכנויו ליבר וואלף שאין מקום כלל לכתוב דמתקרי אלא אפילו נוסח השאלה הפתובה בקונטרס הגאב"ד שהיה נקרא בפני העולם בשם הכינוי ליברמאן לחוד מ"מ לא היה מקום לעשות פירוד בין הדבקים פיון דעיקר פתיבת שמות אלו אליעזר זאב הוא משום שעולה וחותם בהם ואם פן אין להפריד אותם שהרי לא נקרא בהם כלל וכמו דלשיטת הב"ש אע"פ ששם אהרן עיקר לפי שהוא מ"ח אפ"ה ס"ל להב"ש שאין לכתוב דמתקרי פיון שעולה בשניהם ה"נ פאן אפילו תימא דמה שנקרא ליבר הוי פנקרא אליעזר ונעשה עיקר מ"מ לא עדיף משמ"ח דס"ל להב"ש דאם נקרא בשם א' ועולה בשניהם הנה פנקרא בשניהם ואין לכתוב דמתקרי וזו ראיה שאין עליו תשובה דלדעת הב"ש אין מקום לכתוב דמתקרי ומכ"ש דשפיר עבדי בית דין של מקום הנתינה שהחזרהו הגט ראשון פיון דבמקום הנתינה נקרא בשני פנוים יחד ליבר וואלף ואנו אזלינן לעולם עיקר פתר מקום הנתינה ואין להאריף: וראיתי בדברי הגאב"ד שפתב על דברי הד"מ דמשמע מדבריו דבב"ש הליתה ונקרא בא' כותבין בלא דמתקרי שלמעשה היה חוכך בזה שגראה אם פתב בלא דמתקרי הוי שינוי בגט פיון שהוא מורגל בפני כל בא' ודאי הוא העיקר ועל הב' כותבין דמתקרי או המכונה וראיה מאשה שהיתה נקראת שמחה ונשפנה שמה לאל קריאה או ווריידיל דאזלינן פתר רובא כו' ולענ"ד ראיה זו תימא מאוד בעיני דנדאי אין סברא כלל לומר שמחמת שהוא שם ליתה יהא מכריע נגד שם שקורין לו עתה וכמבואר בש"ס גבי רובא שרה כו' והוא ודאי מיידי אף בעת ליתה נקראת בשם אחד ואח"כ נחלק העם שמקצתו קורין לו שם אחר וכ"מ בהאי דיוסי וקורין לו יוחנן והדבר פשוט שאינו מדין שקובע השם שניתן לו ביום מילתו ויכריע נגד השם שנקרא בפני כל אולם עיקר החילוק בין ב' שמות מ"ח דאז פיון שהאחד

עיקר שפיר פותבין על הב' דמתקרי כיון שגם עתה נקרא בשם הראשון וגם בשפכר
היה נקרא בשם זה ושפיר שינה למכתב עליו דמתקרי משא"כ בשני שמות המילה
שקראוה אליעזר זאב ואח"כ נקרא בפי העולם אליעזר לבד א"כ.

האיה יכתוב דמתקרי זאב כיון שמעולם לא נקרא בשם זאב לבד ואה"נ שאם היו מקצתו
קורין אותו בשם זאב ורובו בשם אליעזר ודאי שהיה שינה לכתוב דמתקרי ולא איכפת
לן מה שנתנו לו שניהם בשעת לידה משא"כ בזה שמעולם לא נקרא זאב לחוד ומכ"ש
שאני תמה על הגאב"ד מ"ש דהוי שינוי אם לא כתב דמתקרי דהרי אותו שקורין הוא
עיקר אני תמה דמה בכך שהרי באמת נכתב העיקר בגט וגם נתנו לו משפט הבכורה
להקדים אותו וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא זה מחזקת פשרותו ואם היינו רוצים לכתוב
דמתקרי לדון פאן דין עיקר וטפל היה צריך אליעזר דמתקרי אליעזר זאב: אבל לענ"ד
אפשר שאין צורך אף בזה ושפיר דמי בכה"ג אם פותבין בלא דמתקרי אם עולה בשניהם
או נקרא לפעמים בשניהם באופן שלא נשתקע צירוף הב' שמות לגמרי ומכ"ש אם תמיד
עולה וחותם בשניהם דנדאי מכריע שם הלידה לעשותו עיקר וראיה ממה שמצאתי בס"ג
של אא"ז מהר"י מרגליות כ"י סימן כ' שכתב ונ"ל וא"ת הואיל ושם הפינוי הוא עיקר
שקוראין אותו בו א"כ אמאי פותבין לעולם שם הקודש קודם ואח"כ המכונה וי"ל אפילו
היכא דשם הפינוי הוא רגיל יותר משם הקודש מאחר דשם הקודש הוא עיקר השם
פותבין אותו קודם ונ"ל עוד טעם אחר משום דקוראין אותו בשם הקודש ביום המילה
וגם קורין אותו באותו שם לס"ת מה"ט וגם נכתב בכתובה באותו שם לכן הוא עיקר
וראיה מדכתב הר"פ אדם שהיה חולה ונתנו לו שם אחר כו' אע"ג שאינו רגיל בשם
השני כמו בשם הראשון ה"נ בשם הקודש הוא עיקר שמו כדפ"ל אע"ג שאינו רגיל כמו
בשם הפינוי עכ"ל אלמא דבכה"ג שפיר מכריע מה שהוא שם הלידה וכמו שמצאתי
בס"ג הג"ל סי' כ"ח שכתב ונ"ל מהר"ז דכתב מנחם המכונה גם כתב זוסא בת יצחק כו'
אע"פ דרובא דעלמא היו קורין לה זיסלין מאחר שאמה קראה לה זוסא אחר אם אמה
ועוד זוסא וזוסלין חזא היא עכ"ל וא"כ ה"נ בכה"ג יש לילה אחר שם הלידה אע"ג
דרובא קרי ליה בחד לחוד מ"מ הרי באמת פותבין השם הזה בגט ואינו עובר על כל
תוספי פשטמו לוי השם השני ועיין בתשובה של הגאון בעל ח"מ בסימן קכ"ט שכתב
להדיא שאין מקום לפסול בלא דמתקרי אף אם הקדים עיקר לטפל כיון שכתב שניהם
ובאמת דבריו צ"ע שלא הזכיר מתשובת מהרי"ק סימן נ"ח שגראה דס"ל לפסול אף
בשמ"ח כל שלא נקרא בשניהם יחד וכמש"ל ודברי הס"ג הג"ל העתיק ג"כ הד"מ בסדר
השמות אות ז ע"ש: והנה הב"ש ס"ק ל"א הקשה על רמ"א דכתוב שם הקדם תחלה
מעובדא דפעסלון אסתר שכתבו שם לעז קודם וכתב דא"ל שאף המיעוט לא היו קורין
אותה אסתר מש"ה מקדימין שם פעסלון ז"א דא"כ לא היה להם להזכיר שם אסתר כלל
גם איתא שם להדיא שהיתה נקראת בשם אסתר עכ"ל ואני תמה דהא אדרבה שם איתא
וכן קראו כולם אותה פעסלון ומ"ש דשם איתא דהיתה נקראת בשם אסתר אם פונתו
למ"ש הרמ"א שם דכל העולם קראוה שלא בפניה אסתר פעסלון רק בפניה קראוה פעסלון
לחוד לכאורה היה נלפענ"ד דאין מזה ראיה כלל דהא ע"כ רמ"א קאי על הגט הראשון
שכתב מהרי"ו אסתר פעסלון ואז באמת מהרי"ו הקדים שם אסתר משא"כ אח"כ שפאה
להתגרש שני לפני מהר"א שליטשטאט שאז כולם קראוה פעסלון לפיכך הקדים שם זה

אָמַנְם מִדְּבַרֵי הַרְמֵ"א מִשְׁמַע שְׁגָם אַח"כ קְרָאוּהָ שְׁלֵא בְּפָנֶיהָ בְּשִׁנְיָהּ יַחַד דַּא"ל כִּי הִיָּה צָרִיף לְכַתּוּב דְּמַתְקָרֵי וּמַכ"ש שְׁפֹלָם קְרָאוּהָ פְּעֻסְלִין הִיָּינוּ בְּפָנֶיהָ דְּנָקָא וְזָה צ"ע דְּכִינוּן שְׁלֵא בְּפָנֶיהָ קְרָאוּהָ אֶסְתֵּר פְּעֻסְלִין א"כ הַאִיף הִנְפֵּה מֵהַר"א שְׁלִיצִישְׁטַט סִדְרָן שֶׁל שְׁמוֹת לְכַתּוּב לְהִיפֵּה וּמִלְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע שְׁהִיָּתָה נְקֵרָאָת כְּפִי מַה שְׁפָתָהּ הוּא שְׁהִרֵי כְּתַב אֶלְא לְקַחָה לְעֻצְמָה שֵׁם אַחַר וְהוֹרְגָלָה בְּפִי פֶל לְכֹן הִקְדִּימוּ ג"כ אַף כִּי הוּא אֲשַׁכְּנִי כו' וְאִם אֵימָא שְׁהִיָּתָה נְקֵרָאָת אֶסְתֵּר פְּעֻסְלִין אִיף נָתַן טַעַם לְהַקְדָּמָתוֹ לְפִי שְׁהוֹרְגָלָה שְׁהִרֵי אֲדַרְבָּה בְּפִי פֶל הִוֹרְגָלָה לְקֵרוּתָהּ אֶסְתֵּר קוּדָם וַא"ל שֵׁט"ס בְּרַמֵ"א שֵׁם וַצ"ל פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר אוֹ שְׁיִטְפָּא דְלִשְׁנָא נָקַט (וּכְמ"ש אַח"כ וְעִי"ל דְּאַף הֵם שְׁפָתָבוּ אֶסְתֵּר פְּעֻסְלִין כו' וְהִיא שְׁיִגְרָא דְלִשְׁנָא שְׁהִרֵי הָעֵינָר לְכַתּוּב פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר וּכְמ"ש בְּד"מ רַק זֶה לְבַד וְלֹא הָעֵתִיק מ"ש בְּס"ג תְּחִלָּה בְּשֵׁם מֵהַרִי"ו) וְכַוְנָתוֹ שְׁהִיָּתָה נְקֵרָאָת פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר וְכֹן נִרְאָה מִן הַטַּעַם שְׁפָתָהּ שְׁהַעוּלָם קְרָאוּהָ יַחַד לְהוֹדִיעַ שְׁאוּתָהּ פְּעֻסְלִין הִיא אֶסְתֵּר הָרֵאשׁוֹנָה כו' וּלְפִי הָף טַעְמָא שְׁיָיָד יוֹתֵר לְקֵרוּתָהּ פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר מ"מ קָשָׁה עַל מֵהַרִי"ו הַאִיף כְּתַב לְהִנְפֵּה מִמַּה שְׁהִיָּתָה נְקֵרָאָת וּבְאִיזָהוּ סְבָרָא פְּלִיגֵי מֵהַרִי"ו וּמֵהַרָא"ש בְּזָה וַצ"ל לְהָף תִּירוּצָא דְשְׁלֵא בְּפָנֶיהָ הִיּוּ קוּרְאִין אוּתָהּ פַּעַם פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר וּפַעַם לְהִנְפֵּה כִּינוּן שְׁלֵא הִיָּה רַק לְסִימָן אֶסְתֵּר הַנְּקֵרָאָת עֵתָהּ פְּעֻסְלִין וּלְפִיכָף כְּתַב מֵהַרִי"ו אֶסְתֵּר פְּעֻסְלִין מִשָּׂא"כ בְּגַט הַשְּׁנִי שְׂאֵז קְרָאוּהָ הַפֶּל פְּעֻסְלִין בְּפָנֶיהָ לְחֹד עַכ"פ וְס"ל דְּמַה שְׁקוּרִין אוּתָהּ בְּפָנֶיהָ הוּא עֵינָר וְהַכְרִיעַ וְכַתְּבוּ קוּדָם אַף שְׁהוּא שֵׁם חוּל וְעֵדִיף טְפִי מְרֻבָּה אִי נְמִי י"ל דְּמִזְמָן מֵהַר"א אַף שְׁלֵא בְּפָנֶיהָ הִיָּה קוּרִין אוּתָהּ פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר כְּדִמְשַׁמַּע מִלְשׁוֹנוֹ שְׁפָתָהּ וְהוֹרְגָלָה בְּפִי פֶל כו' וּבְאַמַּת אֲנִי תָמָה עַל מ"ש מֵהַר"א בְּגַט הִנְפֵּה מִמֵּהַרִי"ו וְהַש"ס אָמְרוּ נִמְצָא אֵתָהּ מוֹצִיא לְעַז עַל גִּיטִין הָרֵאשׁוֹנִים מַכ"ש בְּזָה שְׁמֵהַרִי"ו סִדְרָ גַּט לְאוּתָהּ אֲשֶׁה עֻצְמָה בְּהִיפֵּה אַע"פ שְׂאֵם נִשְׁתַּנָּה שְׁמ"ח וְנָתַן גַּט קוּדָם הַחוּלִי מ"מ אַחַר הַחוּלִי שֵׁם הַשְּׁנִי עֵינָר כְּכָר כְּתַב מֵהַר"ד בְּתִשְׁבַּת מֵהַרִי"ל טַעְמָא דְשֵׁם יְהִיָּה יְדוּעַ הַשְּׁנִינִי ע"ש גְּבִי עִיר שְׁנִיתוּסָף עָלֶיהָ נִהַר מִשָּׂא"כ בְּזָה שְׂאִין פָּאן שְׁנִינִי רַק רְגִילוֹת שֵׁאח"כ הִוֹרְגָלוֹ יוֹתֵר צ"ע לִיתָן שְׁנִי גִיטִין סוּתְרִים לְאֲשֶׁה א' וּבְד"מ לֹא כְּתַב זֶה שְׁיִכְתּוּב אֶסְתֵּר פְּעֻסְלִין רַק הָעֵתִיק וּמֵהַרִי"ו נָתַן לָהּ גַּט וְכַתַּב פְּעֻסְלִין אֶסְתֵּר כו' וְנִרְאָה שְׁיֵשׁ דִּילוּג וַצ"ל כְּמ"ש בְּתִשְׁבָּה וּכ"ה בְּס"ג שְׁבִידֵי כְּת"י וַצ"ל דְּס"ל לְמֵהַר"א דְּאַף בְּכַה"ג אִין לְחוּשׁ לְלַעַז כִּינוּן דְּסוּף סוּף נְכַתְּבוּ שְׁנִיָּהּ אִין לְחוּשׁ וּכְמ"ש הַח"מ בְּתִשְׁבָּה סִי קַכ"ט הַנְּ"ל וְאִיף שְׁהִיָּתָה עַכ"פ אִין רְאָיָה מֵהָף עוּבְדָא לְעִנְיָן כְּתִיבַת שֵׁם הַקּוּדָשׁ תְּחִלָּה וְלִשְׂאָר תִּירוּצִים בְּרַמֵ"א שֵׁם י"ל שְׁלֵא קְרָאוּהָ רַק פְּעֻסְלִין וּלְכָף אַקְדָּמִיָּה בְּרִישָׁא.

וּמ"ש הַב"ש דַּא"כ לֹא הִיָּה לָהֶם לְהַזְפִּיר שֵׁם אֶסְתֵּר פֶּלֶל וְכַוְנָתוֹ דְּשֵׁם דְּנִשְׁתַּקַּע אִין לְכַתְּבוּ אַף שְׁהוּא שֵׁם הָרֵאשׁוֹן כְּמ"ש הַב"ש ס"ק ל"ז וְלַעַנ"ד אִין רְאָיָה זֹו מְכַרְעַת לְפִי מ"ש בְּשׁו"ת מֵהַר"מ מִינְץ סִי ס"ד וְהִבִּיאוּ בְּסִפְרָ שְׁמוֹת בְּשֵׁם שְׁמָחָה שְׁפָתָהּ שֵׁם וְנ"ל וּתְשׁוּבָה מֵהַרִי"ו עַל אֲשֶׁה שְׁשֻׁמָּה טוּקַל וְהִיָּתָה שְׁמָה רַחַל וְכַתַּב לְמַכ"ת אִם לְבָף מֵהַסֵּס יֵשׁ לְכַתּוּב שְׁנִי גִיטִין בַּא' טִיקוּל וּבַא' כְּתוּב רַחַל הַמְּכֻנָּה טוּקַל גַּם ז"א דוּמָה לְעוּבְדָא דְנ"ד כִּי הֵתָם רַחַל הִיא עֵינָר הַשֵּׁם וְשֵׁם הַשְּׁנִי טוּקַל לֹא נָתַן לְעֵקוּר שֵׁם רַחַל רַק לְדַרְךָ חִיבָה וְאַע"ג דְּנִשְׁתַּפַּח שֵׁם רַחַל מ"מ הוּא עֵינָר הַשֵּׁם אֲבָל הֵכָא בְּעוּבְדָא דִּידָן רַחַל הִיא עֵינָר וְשְׁנִי הַשְּׁמוֹת נִעְקָרִים (וּר"ל דְּהֵתָם קָאִי שְׁהִיָּה לָהּ מִתְחִלָּה שְׁנִי שְׁמוֹת צְפָרָה וּבְרִיכָא וְעֵתָהּ הִיא נִקְרָא בְּפִי פֶל רַחַל) דְּשְׁנִינִי הַשֵּׁם הוּא שְׁנִינִי מְזֵל כו' ע"ש וּלְפִי"ז א"ש הַא

דהוצרף לכתוב שם אסתר ג"כ לפי שלא נעקר מ"ח רק היא לקחה לעצמה שם זה וכיון דאסתר היא עיקר השם הוצרף לכתבו אף שאין נקראת בו עתה ומ"מ נתן דין קדימה לשם פעסלן לפי שהיא נקראת פן בפי כל.

וא"ל על מהרי"ו שם כתב אם לבד מהסס יש לכתוב ב' גיטין בא' רחל המכונה כו' ולא כתב לכתוב בלא המכונה וכאן כתב אסתר פעסלן יחד גלענ"ד דלא מבציא לפמ"ש רמ"א שרצו להראות פתח כו' א"כ לק"מ דהתם כתב לו שאם לבד מהסס כו' ועוד אפשר שיש חילוק בין ההיא דהקא שלקחה לעצמה השם לההיא דהתם שהעולם קורין אותה דרף חיבה ועוי"ל דבזמן מהרי"ו הי' מן רגל כ"כ שם אסתר כמו שם פעסלן ומה"ט הקדים נמי שם אסתר ואח"כ בזמן מהר"א שנשתקע שם אסתר כו' מ"מ כתב שם אסתר ג"כ אלא דס"ל דל"צ דמתקרי בכה"ג פיון שלקחה אותו שם לעצמה ואין להאריה: ולכאורה יש להכריח בהד תירוץא שכתב הרמ"א שהיתה נקראת אסתר פעסלן יחד דאל"כ קשה על מהרי"ו פיון דלדידה שם הראשון עיקר שהרי הקדימו א"כ ע"כ ס"ל דדוקא בשמ"ח שם השני עיקר משא"כ בנתינה מחמת ד"א וכמ"ש הב"ש ס"ק ל"ג בשם מהרי"ק ומהר"מ מינץ א"כ למה לא כתב על שם השני דמתקרי ובשלמא למהרא"ש ניקח פיון שלענין קדימה עשה השני עיקר ס"ל דמ"מ ל"ה עיקר כ"כ עד שיכתוב על הראשון דמתקרי פיון שלא נעקר הא' מ"ח משא"כ למהרי"ו דהא' דוקא עיקר א"כ הו"ל לכתוב על השני דמתקרי.

ובאמת מ"ש הב"ש בשם מהרי"ק ומהר"מ מינץ לענ"ד אין ראיה מדבריהם דמהרי"ק שורש צ"ח נראה דלאו מטעם ראשון עיקר אתי עלה רק מטעם דשם יודא שהוא שמו הראשון היא מקום הנתינה וצריף לעשותו עיקר ואדברה מוכח מדברי מהרי"ק להיפך שהרי כתב וז"ל ולא מבציא אם שינה שמו בכונה מחמת בוריו ולא מחמת חולי שהיה לו להקדים שם דיודא לשם דלוי כדפרישית לעיל מתוך הפוסקים וגם תלמוד ערוף בפ' השולח אלא אפילו יהיה האמת שנשתנה מחמת חולי כו' ע"ש וא"א דבנשתנה מחמת ד"א ס"ל דהראשון עיקר א"כ ל"ל למנקט מדברי הפוסקים והתלמוד שהבאתי לעיל שפוננתו על מה שכתבתי לעיל בשמם שצריף לעשות מקום הנתינה עיקר ועל מקום הפתיחה דמתקרי תפוק ליה דאפילו היה הפתיחה והנתינה במקום אחד ונשתנה שם מכל מקום פיון שהשוני מחמת ד"א שם הראשון עיקר וה"ל למנקט רבותא דאף בכה"ג היה לכתוב שם דיודא תחלה שהוא הראשון אע"כ דבכהאי גוונא שם השני עיקר אף בשיוני מחמת דבר אחר ומכל מקום בסי' פ"ו גבי אלי' בלי' פשיטא דאין ראיה פלל דהא כתב שם להכשיר בדיעבד בשם אלי' לחוד לפי שידוע לבני מקום הנתינה שג"כ שמו אלי' והני פכיוני דכשר פשהחזוק במקום הפתיחה והנתינה ומ"ש שלכתחלה יש לכתוב אלי' דמתקרי בלי' או המכונה היינו ששם הקודש עיקר אבל בלא"ה אין סברא פלל לומר ששם הראשון עיקר ע"ש באורף.

ומ"מ מ"ש הרמ"א בסוף התשובה ותדע דהא מהרי"ק קרא תגר על מי שכתב לוי יהודא בלא דמתקרי אעפ"י שלא היה שיוני מחמת חולי רק שלא יפירו אותו כההיא מעשה דאסתר פעסלן כו' משום דכיון דמהרי"ק סבירא ליה שאין לכתוב שניהם יחד שלא יסברו ששמו כף בשני שמות כפולים אם פן אף בכהאי גוונא שנשתנה באותה העיר

מחמת דבר אחר גם פן אין לכתוב בלא דמתקרי מהאי טעמא ונה מבואר ממה שהאר"י להוכיח דהה"ה סמ"ק פ"א שכותבין קודם ע"י דמתקרי ונהרי הגהת סמ"ק מ"יירי בנשתנה מחמת חולי במקום הנתינה וא"כ פ"ן דסבירא ליה דאין לחלק בין הגהת סמ"ק דמ"יירי בנשמ"ח לכאן כדמשמע מדבריו אלמא דאף בנשתנה מחמת דבר אחר אף במקום הנתינה יש לכתוב דמתקרי למהרי"ק.

ומ"ש הב"ש ראיה מתשובת רמ"א ומהר"מ מ"ינין וכוונתו למ"ש בסי' ל"ז ונ"ל ול"ל דהאחרון עיקר כמו נשתנה מחמת חולי ז"א דדוקא התם השם האחרון ניתן לו לשינוי מזלו לטובה דשינוי שם שינוי מזל ודעתו לעקור הראשון ממנו משא"כ פ"ן מה שקורין אותה זעמיל ע"ש הי"פ אינו בראשון ואדרבה לא ניחא ליה כדפרישי' לעיל ועוד דלא בא רק להוסיף ע"ש הראשון מחמת י"פ ולא לעקור שם הראשון הלכך שם שקורין אבהתנא היא עיקר השם עכ"ל.

הנה מתירין בתרא מבואר להיפך דכל היכא שהשם השני אינו נוסף רק עוקר שם הראשון וקובע השני לעצמו השני עיקר יהי מאיזה טעם שיהי' עכ"פ הוא משליך שם הראשון וקובע לעצמו שם השני ואפילו לתי' קמא דמשמע דוקא מחמת חולי מפל מקום דוק מסיפא איפכא דדוקא כשנשתנה מפי העולם שלא בראשון אבל אם משנה שם לעצמו מה לי מחמת חולי מה לי מחמת דבר אחר ולא הנצרך לומר דהתם ניתן לו לשנות מזלו אלא לברר דעכ"פ ניחא ליה ודאי בשני ולעקור הראשון מחמת טעם זה וה"ה היכא שמתחמת טעם אחר ניחא ליה בהכי גם פן השני עיקר: איברא באמת ק"ל איפכא על מ"ש הב"ש דרמ"א בתשובה פתב דבתרא עיקר וכן מוכח בש"ס גבי יוסי וקורין לי' יוחנן כו' לכן פסק רמ"א באסתר ונשתרבב שמה מלכה ע"י צחוק דכותבין מלכה דמתקרי אסתר כו' ולענ"ד אין ראיה משם כלל דרמ"א התם מ"ייתי הך דאסתר מלכה לראיה לענין שכותבין דמתקרי' אף בשינוי מד"א דלא פ"ש מי שרצה לומר דבשינוי מחמת חולי וד"א ל"ש לשון דמתקרי' אבל לענין דשם בתרא עיקר אין משם ראיה שהרי ס"י שם בס"ג שלבסוף קראו אותה מלכה לבד וכן קראו אותה כפ"ה שנים ע"ש וכן העתיק לשון זה בד"מ וכתב ע"ז ונ"ל וכ"כ לעיל דהולכין בזה אחר עיקר השם ואפשר דהך וכ"כ הוא ר"ת וכבר פתבתי ור"ל דיש לילך אחר עיקר השם שנקראת אסתר וא"כ לא קי"ל הכי ואפילו תימא דר"ל וכן פתבתי לעיל כו' מ"מ היינו משום דלבסוף קראוה מלכה לחוד ומצאתי בב"ש מהדורא קמא ס"ק כ"ו שכתב ונ"ל וצ"ל דשם מ"יירי דרוב העולם קראוה מלכה אז מקדימין שם מלכה וכ"כ בסוף התשובה פעסלן אסתר כו' עכ"ל ומ"ש דרוב העולם כו' אע"ג דשם משמע דכולם קראוה פן סבירא ליה דעכ"פ פורתא קראוה אסתר דאל"כ לא ה"ה להזכיר שם אסתר וכמ"ש גם פן לענין ההיא דפעסלן אסתר אבל כפר פתבתי דז"א מוכרח לפמ"ש מהר"מ מ"ינין בשם מהרי"ו בעובדא דרחל טוקל ומ"מ בזה הדין עמו דנדאי ברובא סגי ומ"מ רובא בעינן משא"כ מחמת חולי דשני עיקר אף בפורתא ולזה פ"נון גם במהדורא בתרא ס"ק ל"ג במ"ש ונהיננו כמ"ש בסמוך ור"ל דבס"ק לא פתב בזה דאזלינן בתר רובא אמנם מ"ש הב"ש וראיה לזה מש"ס יוסי וקורין יוחנן ופי' הרא"ש שהיו מחליפין שמותיהן ומבואר דמקדימין שם האחרון ובמ"ק ס"י ונהיננו הואיל ורוב העולם קורין כה לענ"ד ז"א דהתם מ"יירי דבמקום הפתיחה קורין יוסי ובמקום הנתינה יוחנן או להיפך ובכ"ה ג"ו ונא מקום הנתינה עיקר ומקום הפתיחה טפל

ואין מוגין בו ראשון ושני פלל רק דבמקום נתינה עיקר לגבי מקום הפתיחה ותמנהי
מ"ש דבש"ע איתא דמקדימין שם האחרון דאדרבה מבואר שם שבמקום הנתינה תליא
מילתא כמ"ש באשר"י ושאר פוסקים סוף דבר שדברי הב"ש בס"ק זה צ"ע בעיני:
והדרינו למ"ש דקשה על מהרי"ו שכתב אסתר פסלון והיינו משום דקמא עיקר וא"כ
למה לא כתב על השני דמתקרי' ובאמת יש מקום לומר דמהרי"ו בפשעה שכתב הגט הזה
היה מחזיק בסברא דאף בנשמ"ח א"צ לכתוב דמתקרי אי רגילין לקרות בשם הראשון
וכמש"ל בשם ס"ג כ"י שהשיב פן למהר"ד הי"ד ולכך לא כתב גם בזה דמתקרי ואולם
אח"כ שלח גט וכתב יהונתן דמתקרי נתן כו' ומשמע דחזר בו וס"ל דבנשמ"ח פותבין
על הב' דמתקרי והכי ס"ל למהר"א שלישישטאט ולכך הוצרך ליתן טעם משום שלקחה
לעצמה שם זה: אמנם אפילו תימא דמהרי"ו פתב הך גיטא אחר חזרה דבנשמ"ח פותבין
דמתקרי וכדמשמע מדבריו בתשובה סי' קפ"ב מפל מקום לפמ"ש רמ"א דמייגרי שלא
בפניה קראיה בשנים יחד א"ש דאזלינן בתר הקריאה בפי העולם ולכך לא כתב דמתקרי
בהא נחיתנא ובהא סליקנא דמלתא דפשיטא שאין כאן מקום לכתוב דמתקרי שהרי
אפילו בנשמ"ח או בשנינוי מחמת ד"א איכא פמה רבנותא דסבירא להו שאין לכתוב כל
שנקרא בשניהם יחד אם פן פשיטא דבכהאי גוונא שנקרא בשניהם ועולה בשני שמות
הקודש וזה שמו אשר נקראו לו ביום שנכנס לברית שהוא שם עצם ודאי פוגם אם
פותבין דמתקרי ביניהם דאיכא למיחש טובי חששות מלבד מה שכתבתי שאין מקום
לכתוב דמתקרי זאב פיון שמעולם לא נקרא בו לבד ומי שרוצה לפרש דמתקרי זאב
פירוש שנקרא גם פן אין שומעין לו נגד משמעות הלשון שאינו יוצא מידי פשוטו שנקרא
זאב לחוד.

ויש מי שרצה להביא ראיה ממ"ש בתשובת מהרי"ו סי' קפ"ב שכתב בפי שהיה שמו
יוסף ונשתנה שמו ישראל על ידי חולי והפל קורין אותו ישראל רק כשחזתם חזתם יוסף
ישראל וכן פשעולה לתורה וכתב מהרי"ו ונראה דישאל הוא עיקר השם וכותבין
ישראל דמתקרי יוסף כו' ע"ש ואם פן מוכח דמתקרי יוסף פירושו שנקרא יוסף ג"כ
בצירוף שם ישראל.

ולענ"ד אין לתלות בוקי סריקי במהרי"ו ו"ל חזק דאם נאמר דהך דמתקרי יוסף קאי
על עליותו לתורה שפעליותו נקרא יוסף גם פן אם פן על כל פנים הוא אחרון ונהפוך
הוא שבאמת עולה וחזתם בשם יוסף קודם ואין לפרש דמתקרי יוסף קודם לשם ישראל
לענ"ד זה אין הדעת סובלתו מלבד דהא מלתא גופא שיהא פירושו שנקרא יוסף גם פן
אף שיתפרש שנקרא לא מצאנו בשום מקום פלל: אמנם דברי מהרי"ו נכונים דבנשמ"ח
שפיר פותבין פיון שהשני נתן בפ"ע ונקרא בו לבד קודם החולי וגם אחר כף נקרא
לפעמים בו לבד שפיר פתבין עליו דמתקרי ואף דמשמע מלשון מהרי"ו דהפל קורין
אותו ישראל מפל מקום שפיר שייך לכתוב דמתקרי בכהאי גוונא פיון שהיה נקרא בשם
יוסף וכמ"ש בסימן ט"ז בהג"ה ו"ל וי"א דמי שיש לו ב"ש אם רגיל בשניהם ומפל
מקום הא' הוא יותר עיקר פותבין פ' דמתקרי פ' ואם אינו רגיל בשני פותבין דמתקרי
עכ"ל ומקורו מס"ג למקרה"י מרגליות כ"י ולפי שרבים גדולים גמגמו בזה עד שתלו
הדבר בט"ס ראיתי להעתיק פה לשון אא"ז בס"ג שלו סימן למ"ד ו"ל ראיתי גט מריינוס
שכתב מהררז"ך ור' אליעזר פן מהר"ן מאיגרא מלכה דמתקריה אסתר ונמצא גם במגלה

של תרגום ב"פ מרדכי ואסתר על מרדכי דמתקרי ועל אסתר דאתקרי וְהיא תימיה קצת
מ"ט פותבין בגיטין דמתקרי ודמתקרי במ"ם ובתרגום פתב דאתקרי ואמר מהררז"ך
וכו נ"ל דיןקא גבי אסתר דהתחזקה בב' שמות אסתר והדסה שנייה לכתוב דאתקרי בא'
וכו דאתקרי אבל פשיש ב"ש וחד רגיל והתחזק וחד אינו רגיל שנייה דמתקרי במ"ם
פלומר כף הנה שמה מתחלהאבל לא עתה והאשה הזאת הנה שמה אסתר וע"י צחוק
קורין אותה תמיד אסתר המלכה עד לבסוף והתחזק שמה וקריאתה בפי כל מלכה לבד
וכו רגילה פמה שנים עכ"ל והעתיק גם כן בס"ג של מהר"מ חריף זקינו של הגאון
מהר"מ חריף אב"ד דק"ק לבוב וז"ל מ"ט פותבין בגט דמתקרי ולא דאתקרי כמו שהוא
בתרגום ואמר מהררז"ך כו' אבל פשישא מהשמות אינו רגיל שנייה דמתקרי ר"ל כפר
פלומר כף הנה שמה מתחלה עכ"ל והעתק אח"פ בס"ג של אא"ז הגאון מוהר"ר אברהם
שרענצלס בלשון זה והנה מזה מבואר שאין פאן ט"ס כלל ברמ"א אולם יש שרצו לדחות
דברים אלו מהלכה לפי שמצינו בתרגום גביאים להיפך וכף הוא משמעות הלשון
דאתקרי הוא עבר דומתקרי הוא לשון הנה ואמנם לפי ענ"ד אפילו לו יתא פן דלא קי"ל
פסקרא זו מכל מקום פינו דדעת הרמ"א פן הוא עכ"פ ומוצאו מס"ג של מהר"י מרגליות
והוא דעת מהרז"ך ומהר"א פן מהר"ן מאיגרא שהיה בדורו של מהר"י"ו אם פן מאן לימא
לן דמהר"י"ו לא ס"ל פנותיהו וילכף פתב דמתקרי יוסף דהינו שנקרא כפר ולא עתה
משא"כ בנ"ד שמעולם לא נקרא בשם זה לבד ועוד דע"כ אין הכרח מלשון התרגומין
אלא דאתקרי הוא מורה על העבר וכף הוא באמת משמעות הלשון בזה ודמתקרי פירושו
הנה ג"כ וזה נדאי גם רמ"א וסייעתו מודים דמתקרי פירושו דנקרא כף לפרקים כמבואר
בכל הפוסקים לכתוב מרים דמתקרי שרה אבל מכל מקום לשון כזה שנייה גם על העבר
ונה מוכרח לדעת קצת פוסקים לכתוב שם שנסתמקע ועכ"פ היכא שידוע שהיה לו עוד
שם אלא שנסתמקע עיין בג"פ ובשו"ת מהר"מ מינץ סי' ס"ד שהובא בספר שמות שפתב
רחל דמתקרי צפורה דמתקרי בריינה הרי להדיא דאף בכהאי גוונא שלא נקרא עתה
כלל בשם זה פותבין דמתקרי והינו שנקרא כפר ולא עתה וע"כ דמתקרי עיקר פירושו
שאין נקרא בתדירות פן רק לפרקים הוא נקרא בשם זה עכשיו או מפבר הנה נקרא פן
ואם פן פשיטא שדברי מהר"י"ו נכונים לכתוב דמתקרי בכהאי גוונא: אמנם באמת לדחות
הך סברא שפתב מהר"י"ו בשם מהרז"ך וכתב שפן נ"ל וגם רמ"א הביאה ולא חלק עליו
קשה בעיני מאוד שהרי דברי אא"ז רמ"א בכל יום אנו מחבבין דבריו להלכה ומהרז"ך
נחביריו מימיהן אנו שותין ברוב דיני גיטין אשר הביאם מהר"א מרגליות בלקוטים אשר
ממנו תוצאות טיב גיטין אשר סינר רמ"א ולא ניחא למרנן דנימא הכי ששגו בדבר זה
שהוא פשוט כמעט אף לתינוק שידע ספר יכול לדבר בלה"ק וכל הש"ס מלא מזה שאלף
הוא משקל פועל עבר ומ"ם הוא משקל פועל בינוני ואיך נאמר שצעלם מעיניהם וסרסו
ודרשוה בהיפך ממה שהוא.

אולם לענ"ד ברור דהנה גאונים רוח ה' דיבר בם ומילתם על לשונם ואין נסתר מנגד
עיניהם רק שפתם ברור מללו דיןקא אסתר כו' שנייה דאתקרי אלא שקיצרו פדרפם של
חכמי אשכנז הללו לכתוב כל דבר בקצור מופלג ולסמוך על המעיין הדק היטב וכוונתם
בזה נלענ"ד דהנה נדאי אין מקום לומר שתכתב דאתקרי מורה על העבר לומר שפבר
היה נקרא ועתה אין שמו עליו הא ונדאי ליתא ומתרגום ישעיה סימן מ"ג דאיתא שם

בפסוק כל הנקרא בשמי הא בדיל צדיקיא דאתקרי שמי עליהן שמשם מבואר דאתקרי הוא לשון עבר משם גופא יש ראיה שאין פירושו דעכשיו אין נקרא כן שהרי הוא דבר הנה גם עתה שאותן צדיקים נקרא שמו עליהן ועוד לא סר מעליהן וכ"מ לכל מעיין בזה"ק והתיקונים ימצא לאלפים ורכבות פעמים דאתקרי כמו ה' דאתקרי צבאות וכדומה ואין ספק שפירושו שנקרא כן מקדם ומן הוא והלאה כן נקבע שמו שיהא נקרא כן וכדאמרינו בברכות דף ל"ד מיום שפרא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון כו' הרי מבואר נגלה דפי' דאתקרי היינו שנקרא כן פעם א' ונשאר בו בקביעות ולכך שפיר כתב דאסתר והדסה שהוחזקה בשניהם שיהיה דאתקריא ר"ל שניתן לה שם הדסה ולא פסק ממנה גם עכשיו לקרותה בשם זה ואם כן כשבעל הלשון רוצה להשכיל את הקורא שיבין מלשונו שנקרא כן לפרקים לא יספיק לשון דאתקרי שהרי ע"כ לא בא להודיענו מה שהיה בזמן העבר בלבד דמאי דהנה הנה אע"כ שר"ל שנתנו לו שם זה וגם עתה כן הוא ואין ביאורו בל"א דאתקרי ער איז ווארין גירופין שיהיה משמעו שעכשיו אין קורין לו כן רק פירושו דאתקרי בל"א דער וואש מן האט אים אין נאמין גיגעבין ומנין ישכיל הקורא שאין נקרא בו קביעות מה שאין כן תיבת דמתקרי' ושהוא משקל בינוני שהרי מתפרש וואש ווערט גרופין והיינו שהיה נק' כן לפני איזה זמן בקביעות ועתה אין קורין אותו בקביעות בשם זה רק שנקרא כן לפעמים לבד ועיקר הקריאה קאי על העבר זה נלענ"ד ברור בפ' דברי הגאונים ז"ל ומצאתי לדודי מ"ו הגאון פאר הדור המפורסם מהורר סענדיר נ"א אבד"ק סאטנוב שכתב בתשובה א' להסביר דברי הגאונים ע"ד שכתבתי ותייתי לי שפונתי לדעתו אף שהוא בפנים אחרים קצת ואם כן דברי מהרי"ו ז"ל נכונים שכותבין דמתקרי יוסף ע"ש שהיה נקרא כבר וגם עכשיו הוא נקרא בשם זה גם כן על כל פנים משא"כ בנ"ד שמעולם לא נקרא בשם זה בלבד כגון בשמות הלידה: ובר מן דין אין ראיה לכל ממהרי"ו דמאן לימא לן דהתם לא היה נקרא אף עכשיו לפרקים יוסף ואע"פ שכתב שם שהכל קורין אותו ישראל הרי גם בעובדא זה דס"ג דנשתרבו שמה מלכה והורגלה בפי כל כן דאחאי עובדא כתבו דמתקרי אסתר היינו שהיה שמה מתחלה ולא עתה כתב הב"ש שע"כ שם עתה היתה נקראת כן לפעמים וכן בעובדא דפעסלן אאסתר אית שם ג"כ שהכל קראו אותה פעסלן וכתב הב"ש שע"כ לפעמים קראו אותה אסתר ג"כ וא"כ בעובדא דמהרי"ו אע"פ שי"ל דכה"ג שעולה לס"ת בשם יוסף ל"ה נשתקע אף שלא נקרא בו לחוד מ"מ י"ל דבאמת היה נקרא לפעמים גם בו לבד ומ"ש והכל קורין ישראל לאו למימרא שלא נקרא שוב כן אף בשפלי הדיוטות ומכל שכן בגט שחששו הרבה לא לכתוב כלל בשם יוסף אף לפרקים דאין זה רגילות כלל בנשמ"ח שישתקע שם ראשון לגמרי רק דאתי למימר ששם ישראל מורגל הרבה בפי העולם ולכך יש לכתוב אותו תחלה וכמו שסיים שם כ"ש הכא שעיקר השם ישראל וגם קורין אותו כן וע"ש שלענ"ד פשוט כמ"ש אב"ל לפרש דמתקרי ישראל היינו שנקרא ישראל ג"כ הוא דבר תימה כמ"ש דאיך נאמר הכינוי כן וקאי על מה שעלה לתורה וחותם הרי הוא עולה וחותם ישראל יוסף ומצטרף לדחוק שיעור הלשון שנקרא ישראל ג"כ קודם ליוסף ולא מצינו לשון דחוק וסתום כזה שיהא ראוי לכתוב לשון ברור שירויץ כל הקורא בו ובלא"ה אין משפט הלשון סובל לפרש דמתקרי היינו שנקרא ג"כ בצירוף השם שלפניו אלא פוננת

מהרי"ו דמתקרי יוסף והיגו שנקרא יוסף לחוד ולכך שפיר פתב מהרי"ו שם וגם אין כותבין יוסף ישראל בלא דמתקרי עכ"ל ואם איתא שעיקר פתיבת הב"ש הוא משום שפן עולה וחותם א"כ איך יהפך הסדר שהרי פתב שהיה עולה וחותם ישראל יוסף אע"כ האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי רק דהוי ס"ד לכתוב בלא דמתקרי ושם החולי תחלה כמ"ש מהרי"ק שהמסדר טעה בזה בהגהת סמ"ק מ"ש וכותבין אותו קודם היגו ששם החולי תחלה וכמ"ש מהרא"י שי"ל פן לכאורה ולכך פתב מהרי"ז שאין לכתוב פן רק צריך לכתוב דמתקרי כמ"ש מהרי"ק ומהרא"י: ואמנם אף אם היה הלשון סובל לפרש פן אין לכתוב בגט כל שפשיטות הלשון לא משמע הכי ודבר זה מתורתו של הר"ן למדנו שכתב בתשובה סימן מ"ב גבי ממתא מירקא שאע"פ שנוכל לומר שהפיוון א' בין שיכתוב דמתא ובין שיכתוב פ' דמירקא ושגם בשפתב דמתא הוא ע"ד היחוס לא ע"ד שם עירו כיון שהורגלו ההדיוטות לכתוב בלא דמתא ע"ד היחס וממתא ע"ד שם עירו בכגון זה צריך לדרוש שם ההדיוט וכיון שפן נמצא שזה שינוי שם עירו כו' וכ"כ לבסוף ועוד שזה שנקתב דמתא אין פירושו על מקום לידתו שפשהסופרים כותבין מלה זו מתפוננים בה על עיקר מקום דירתו והו"ל שינה ופסול כו' עכ"ל.

ומעתה פשיטא דבנ"ד אין לכתוב דמתקרי בין ב"ש ויתפרשו ע"ד זה שהרי אין לשון הדיוטות סובל לפרש דמתקרי זאב היינו בצירוף שם אליעזר וגם לא מצינו פיוצא בזה בפתובים ולא בש"ס ודבר ברור שאין לכתוב פן ואמנם לכתוב אליעזר המכונה ליבר מאן זאב המכונה וואלף בלא דמתקרי ביניהם לכאורה נראה דאי פתבינו הכי אין חשש כ"כ כיון שידוע לכל שבשמות הקודש הללו הפתובים בגט הוא עולה לתורה ובשמות הכנויים שהוא נקרא וע"כ נדע דזאב קאי אמה שלפניו דהיינו שם אליעזר שאין לפרש דכוננתו המכונה ליבר זאב המכונה וואלף היינו שיש לו ב' פיונים האחד ליבר זאב והאחד וואלף דא"כ היה לו לכתוב והמכונה וואלף וכמ"ש מהר"מ מינץ סימן ל"ז המכונה זעמיל והמכונה זעמל וכ"כ בס' השמות בשם שמריה בשם תשובה מהר"י ז"ל וכנראה הוא מתה"ד ואפשר הוא מהר"י ברונא וראיתי בנ"פ אות ק"ב שכתב פתב בס"ש בשם מהרי"א ז"ל וא"כ הוא בעל תה"ד שכתב על גט שנקתב אליעזר שמריה המכונה שמעריין כו' ואפילו אם פתב דמתקרי למה הוצרך לכתוב המכונה שמעריין פשיטא דעדיר מיצחק חקנו ואם נדחוק דהוצרך לכך מחמת שם אליעזר דלגביה היה שם פיוני גמור הוא אי יהיבנא ליה חילוק זה א"כ היה צריך לכתוב אליעזר דמתקריה שמריה והמכונה שמעריין פי היכי דליקים הפיוני על אליעזר דצריך ביה לא על שמריה דלא צריך ביה עכ"ל.

וא"כ ה"נ דכונתי פיון דנימא שהיה המכונה וואלף הוא ג"כ פיוני לשם הראשון דהיינו אליעזר א"כ היה צריך לכותבו בני"ו הנוסף פי היכא דליקום הפיוני על אליעזר: ואמנם בס"ש בשם משה פתב אהא דמשה דמתקרי יהודה והמכונה ורימן פתב בשם ס"ג שכתב בשם מהר"א על ההוא גט שסברת המסדר שכתב והמכונה בני"ו דהא בנידון זה נשתקע שם הפיוני אפילו מעיוטא דמעיוטא אין קורין אותו ורימן לכך סבור לכתוב והמכונה ר"ל בשפבר וקאי על דמתקרי כו' עכ"ל מ"מ פשוט לענ"ד דמוזה בנ"ד שיש לכתוב והמכונה וכמ"ש מהר"מ מינץ מדכתבינו ועל גהר פ' ודוקא התם שעל שם הראשון פתב דמתקרי ועתה פא לכתוב המכונה לומר ששם זה פיוניו כף הלכך אם איתא שגם עכשיו

הוא ורימן שפיר פותבין המכונה על שם של עכשיו ששם של יהודה נעקר ממנו ואין נקרא בו רק לפרקים משא"כ בשם הפינוי ורימן נשאר במקומו ולכך ס"ל לכתוב והמכונה בוי"ו העיטוף דהשתא קאי אדמתקרי הסמוך לו לומר כמו ששם יהודה הנקרא בו נעקר ממנו ואין נקרא בו עכשיו כמו כן הפינוי ורימן אינו מכונה בו עכשיו רק הנה מכונה בו משא"כ פאן שנקתב על הראשון שאין זה עקירת שם רק פינוי בלבד פשיטא שיש לכתוב על השני והמכונה להורות שיש לשם אליעזר שני פינוים: וראיתי בדברי חותן גיסי הרבני הקריף מו' משה וואלף נ"י שכתב דההוא עובדא דב"ש הוא מה שהובא ביש"ש גיטין דדעת מו' ישראלין לכתוב והמכונה ורימן משום דאף אחר חלו פשנקרא משה הנה מכנין אותו ורימן כו' ולא כמ"ש בס"ש עכ"ל ובאמת אין זו סתירה לס"ש דנדאי מהר"י ברונא שהביא היש"ש הוא חולק על מהר"ח הג"ל שהביא בס"ש וזה מבואר שדעת מהרי"ב פך הוא ממ"ש בס"ש גופיה בשם שפריה בשם מהר"י ו"ל והוא פדברי היש"ש והס"ש באות מ"ם מציינ עיין לקמן בשם שפריה וכן בשפריה פתב עיין בשם משה ורימן למ"ש דההיא דמהר"י פליג על מהר"ח הג"ל דאיהו ס"ל שלא היו קורין אותו אחר חלו פך ומהרי"ב ס"ל להיפוך וטעמא דמהר"ח דס"ל דמתקרי משמע שפך היא נקרא מכבר והמכונה קאי ג"כ על דמתקרי דהינו שהיה נקרא כבר ומכונה כבר והוא מורה על הסמיכות ומ"ש בג"פ ס"ק צ"ז וס"ק ק"ב לא ידעתי איך משמע פן לעבר הטעם פשוט כמ"ש ומבואר שם דקאי על דמתקרי דפירושו על לשעבר ומשמע מדבריו דגם על שם שאין קורין בו עכשיו פלל שייך דמתקרי דהינו שנקרא כבר ולא עתה ולכאורה זה נכון לפי מה שכתב הס"ש שם שהמשיב הנה מהר"ח ו"ל וא"כ מהר"ח ד לטעמיה אגיל כמ"ש לעיל שכתב בס"ג בשמו בעובדא דאסתר מלכה ע"ש ואין להאריה: ואמנם מ"ש הוא אמת דאף למהר"ח ל"ש האי טעמא רק לענין דמתקרי אכל גבי המכונה פשיטא דבכה"ג שיש לו ב' פינוים יש לכתוב והמכונה אף במהר"ם מינן פתב הטעם שיש לכתוב והמכונה כמו דכתבין על גהר פ' ועל גהר פ' ע"ש שפראה מדבריו דאי לא הוי פתבין ועל היינו יכולין לטעות שגהר א' יש לו ב"ש ונקרא לפעמים בזה ולפעמים בזה ולכך פתבין ג"כ המכונה זלמן והמכונה זעמיל דאל"כ יש לטעות ששניהם שם פינוי של שם לה"ק שלפעמים מכונה בזה ופעמים בזה וז"א דזעמיל אינו פינוי לשם הקודש רק פינוי בעלמא ע"ש הינפי ע"ש וא"כ כ"ש בנ"ד אין לכתוב אליעזר המכונה ליבר זאב המכונה וואלף דנוכל למטעי ששניהם שם פינוי של אליעזר שלפעמים מכונה בזה ופעמים בזה והתם שפותבין והמכונה לפי שזעמל הוא פינוי אחר ע"ש הינפי ואפ"ת שאין לתלות בטעות בזה כיון דלא אנשפחן שוואלף יהא פינוי לאליעזר מ"מ י"ל שיטעו שיש לו ב"ש א' אליעזר בפינוי ליבר והב' בפינוי וואלף ואע"ג דבכה"ג יש לו לכתוב דמתקרי מ"מ עבידי דטעו בהכי שפן דעת ב"י באמת לכתוב בלא דמתקרי בכה"ג שהרי כ' דמהר"י לא פליג אמהרי"ק דמהר"א"י מיירי שיש לו ב' שמות במקום א' וכמש"ל בזה ואפשר דאף לדינא אם מקצתן קורין פך ומקצתן פך והוא פלגא ופלגא באופן שאין פאן עיקר וטפל שפיר דמי לכתוב בכה"ג אף לדעת רמ"א שאין לחוש שיאמרו שהוא מבני אדם שיש לו ב"ש כפולין שהפנוים המפסיקים בין השמות מורים שכ"א הוא שם בפ"ע דאם איתא ששמו כפול הנה לו לכתוב שניהם יחד זא"ז וא"כ היכא שפותבין בהפסק הפינוים ודאי יש לחוש שיאמרו שהם שמות מחולקין וגם יש לחוש

שִׁסְבְּרוּ שְׂמָא לְקַח לְעַצְמוֹ שֵׁם זָאב וְכִינוּי וּוּאֵלְף וּלְכָף פְּתַב הִרְאִישׁוֹן אֱלִיעֶזֶר הַמְּכַנְּוֶה לִיבֵר שֶׁהוּא שֵׁם הַלִּידָה וְאַחֲכַי נִכְתַּב הַשֵּׁם שֶׁלְקַח לְעַצְמוֹ דְּבַכָּה"ג א"צ לְכַתּוֹב דְּמַתְקָרִי וְכַעֲבֻדָּא דְּפַעֲסָלָן אֶסְתֵּר וְיֵשׁ לָהֶם סָעֵד לְטַעוֹת בְּכָף מִמָּה שֶׁנִּכְתַּב כָּל שֵׁם בַּפ"ע בְּכִינוּי וְהַלְפָּה אֵין מְקוֹם לְכַתּוֹב כֵּן: וְגַם כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ לְטַעַם שֶׁפְּתַב הַלְבוּשׁ בָּאֵם כּוֹתֵב רְאוּבֵן שֶׁמְעוֹן שִׁסְבְּרוּ שֶׁשְׁנֵיהֶם הֵם הַמְּגַרְשִׁין וְאֵע"ג דְּבָאֵם שָׁמוּ מְלִידָה רְאוּבֵן שֶׁמְעוֹן כּוֹתְבִין כֵּן ש"ה דְּלָמָּה יִתְלוּ לֹמֵר דְּשְׁנֵיהֶם הֵם כִּינּוּן שִׁישׁ מִי שֶׁשָׁמוּ כְּפּוֹל מִשָּׂא"כ בְּזֶה שֶׁנִּכְתַּב בְּשִׁינוּי קִצָּת מִמָּה שֶׁדָּרָף לְשׁוֹן הַדְּיוּט לְכַתּוֹב בְּמִי שֶׁשָׁמוּ כְּפּוֹל כַּה"ג כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַר"ן דְּבַכָּה"ג דּוֹרְשִׁין לְשׁוֹן הַדְּיוּט וְתִלְיָן בְּטַעוֹת דְּאִיפָּא לְמִיטְעִי וְאֵע"פ דְּמַהֲרִי"ק ו"ל לֹא פְתַב הֵךְ טַעְמָא שֶׁפְּתַב הַלְבוּשׁ אֶפְשֵׁר לֹמֵר שֶׁבָּא לִיתָן טַעַם דְּפָסוּל אֶף בְּמְקוֹם שֶׁאֵין דָּרָף שִׁיחָא ב"א בְּשִׁמוֹת כְּפּוֹלִין שֶׁהָרִי עֵיקָר טַעְמָא דְּמַהֲרִי"ק מְבֹאָר שֶׁם לְפִי שֶׁנִּמְצָא הַרְבֵּה ב"א שֶׁשְׁמוֹתֵיהֶן כְּפּוֹלִין ע"ש וּבְזֶה הִיָּה אֶפְשֵׁר לִינְשֵׁב ג"כ דְּלֹא פְּלִיג מַהֲרִי"ק אִמַּהֲרִי"ק דְּמַהֲרִי"ק מִיָּרִי לְפִי מְנַהֵג מְדִינָתוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ רְגִילִין כָּלֵל לְקָרוֹת שׁוֹם ב"א בְּב"ש וְכַמ"ש בְּתוֹס' סִי מְלִישׁוֹן מְהֲרִי"ל וְנִחַלְתָּ שְׁבַעֲהָ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּרְבֵּב זֶה בְּאִשְׁפָּנוּ אֱלָא בְּדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים וְלִפְיָכָף לֹא חָשַׁשׁ לְשִׂמָּא יֵאמְרוּ שֶׁנִּקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם וְס"ל דְּלָכָף נִהְיֶה בְּאוֹסְטְרִיָּה לְכַתּוֹב בְּלֹא דְּמַתְקָרִי לְפִי שֶׁעוֹלָה לְתוֹרָה בְּשִׁנְיָהֶם וְאֵין לְחוּשׁ שְׂמָא יִסְבְּרוּ שֶׁנִּקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם כִּינּוּן שֶׁלֹּא הִיָּה מְנַהֵג בְּזֶה כָּלֵל וְכֵן מְצֵאתִי בִיש"ש סִי"כ ד"ד שֶׁפְּתַב וְאֵם הִיָּה בָּא מְעַשֶׂה לְפָנֵי הַיִּתִּי מְצֻנָּה לְכַתּוֹב שְׁנֵיהֶם בְּלֹא דְּמַתְקָרִי כִּי אִזְ יִרְגִישׁוּ שֶׁבָּא מ"ח דְּאִל"כ אֵיךְ דָּרָף ב"א לְהִיּוֹת לְאֶדָם ב"ש כַּא' כו' וְנִרְאֶה מְדַבְּרִיו שֶׁזֶה דַּעַת מַהֲרִי"ק ע"ש וְלֹא חָשַׁשׁוּ לְשִׂמָּא יֵאמְרוּ שֶׁשְׁנֵיהֶם הֵם הַמְּגַרְשִׁין וְהַלְבוּשׁ פְּתַב הֵךְ טַעְמָא דְּנ"מ אֶף בְּמְקוֹם שֶׁאֵין דָּרָף לְקָרוֹת בְּב"ש כְּפּוֹלִין אֶפ"ה פָּסוּל מַה"ט גַּם י"ל דְּמַה"ט אֶף אֵם עוֹלָה בְּשִׁנְיָהֶם אֵין לְהַכְשִׁיר רַק בְּדִיעֲבַד דְּנִקָּא דֵינֵשׁ לְחוּשׁ לְלַעַז כַּה"ג וְא"כ בְּנ"ד יֵשׁ לְחוּשׁ זֶה כַּמ"ש: וְיִבֵּר מִן דִּין נ"ל לְהַמְצִיא דְּבָר חֲדָשׁ וְאֶף שֶׁלֹּא נִזְכָּר בְּפּוֹסְקִים הִנֵּה אֶמֶת נִכּוֹן הַדְּבָר בְּסִבְרָא וְחִיָּה אֲנִיכֵל יִטְעוּם שֶׁהָרִי לֹא עֲבִידִי אֵינְשֵׁי דְּמְגַרְשֵׁי בְּצֻנְעָא דְּהָא דְּאֶמְרִינֵן בְּכַתְּנָן כ"ב קמ"ל דְּעֲבִידִי אֵינְשֵׁי דְּמְגַרְשֵׁי בְּצֻנְעָא הֵינּוּ דְּזִינְמִינוּ דְּמַתְרַמִּי הִכִּי וְגַם כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה סִי דְּהֵתָם טַעְמָא מְשׁוּם דְּכִינּוּן דְּאִיפָּא עֲדִים שְׁאוּמְרִים שֶׁגְּרָשָׁה א"כ תִּלְיָן שְׁאֵלוּ הָאוּמְרִים לֹא רְאִינוּ שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה לְפִי שֶׁהוּא גִירָשָׁה בְּצֻנְעָא מִשָּׂא"כ בְּסִתְמָא אֶמְרִינֵן בְּב"ב אֵם אֵיתָא דְּגִרָשָׁה קָלָא אֵיתָא לָהּ לְמַלְתָּא וְקִי"ל הֵתָם דָּף קל"ד דֵינֵשׁ לָהּ וְכ"כ בְּסִדֵּר הַגָּט ס"ס"י קנ"ד שִׁישׁ לִיתָן בְּעֶשְׂרֵה לְפָרְסוּמִי מְלִתָּא וּלְפ"ז אֵם יְכַתּוֹב אֱלִיעֶזֶר הַמְּכַנְּוֶה לִיבֵר יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁשׁוֹב לֹא יִתְנוּ לָבָם לְשִׁמּוֹעַ יוֹתֵר וְיִסְבְּרוּ שֶׁכָּף שָׁמוּ שֶׁל הַמְּגַרְשֵׁי זֶה עַד כָּאֵן וְתוֹ לֹא וְלְפַעֲמִים בְּאֶמְצַע הַקְּרִיאָה יֵצֵא לְחוּץ וְיִסְבְּרוּ שֶׁאֵין זֶה בְּעֵלָה שֶׁל הָאִשָּׁה הַמְּתַגַּרְשָׁת.

וּמְצִינוּ כִּינּוּצָא בְּזֶה בְּמַגְלָה דְּכ"ב וְהִכִּי קִי"ל דְּאֵין מְתַחִילִין וְאֵין מְשִׁיירִין בְּפִרְשָׁה פְּחוֹת מַג"פ וְטַעְמָא מְשׁוּם הַנְּכַנְּסִין וְהַיּוֹצֵאִין וְאֵע"ג דְּהֵתָם אִיפָּא סְבָרָא דִּיּוֹצֵאִין ל"ש דְּמְנַחִי ס"ת וְיּוֹצֵא אֶפ"ה אֶמְרִינֵן דְּאֵין מְשִׁיירִין מְשׁוּם דְּמִתְקָרִי וְנִפְקִי וְא"כ כ"ש דְּבִגְט כַּה"ג יֵשׁ לְחוּשׁ מְבַנֵּי מְחוּזָא דְּנִינְדִי וְעֵיילִי וְנִפְקִי וְאִיפָּא לְעַז וּמַכ"ש אֵם יְכַתּוֹב דְּמַתְקָרִי דְּאִיפָּא לְעַז כַּה"ג וְל"ד לְשִׁמ"ח שְׁכּוֹתְבִין שֵׁם הַחֹלִי בְּגַט וְעַל הַב' כּוֹתְבִין דְּמַתְקָרִי אֵע"פ שֶׁאֵינוּ רְגִיל בּוֹ מְשׁוּם דְּהֵתָם כִּינּוּן דְּמ"מ נִקְרָא בּוֹ לְפָרְקִים לִיפָּא לְמִיחָשׁ כִּינּוּן שְׁכּוֹתְבֵי מְקוֹם הַנְּתִיבָה יוֹדְעִין שֶׁזֶה שָׁמוּ אֶשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ לְפָרְקִים וְמַה"ט בְּאֶמֶת אֵם פְּתַב שֵׁם שֶׁנִּשְׁתַּקַּע פָּסוּל כִּינּוּן שְׁאוֹתוֹ שֵׁם אֵינוּ יָדוּעַ כָּלֵל חוֹשְׁשִׁין לְלַעַז.

ובאַמַת צ"ע לענ"ד מ"ש הב"ש ס"ק ל"ד בַּשֵּׁם מְהַרְש"ל דְּמַכְשִׁיר אִם הַמְסֹדֵר פֶּתַח
לְמַקּוֹם נְתִיבָה שְׁנֵשֶׁתֶּנָּה שִׁמ"ח וְכ"ה בְּאַמַת בִּיש"ש ס' ק"ד וְז"ל אִם לֹא שְׁפַתְב הַמְסֹדֵר
גִּט זֶה לְנוֹתְנֵי הַגִּט וְהוֹדִיעַ לָהֶם שְׁנֵשֶׁתֶּנָּה שִׁמ"ח כּו' וּבְאַמַת שְׁזָה תִימָא לענ"ד דְּאֵטוּ בְּנוֹתְנֵי
הַגִּט תִּלְיָא מְלֵתָא שְׁהָרֵי הֵם יוֹדְעִין לְהַמְגַרְשׁ וְהַמְתַּגְרָשֶׁת וְעֵיקָר חֲשַׁשׁ לַעֲזוּ מִשׁוּם בְּנֵי
מְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׁיִסְבְּרוּ שְׁהוּא אִישׁ אַחַר וְא"כ פְּתִיבָה זֶה לְנוֹתְנֵי הַגִּט אִין בָּהּ מוֹעִיל שְׁלֹא
יְהֵא חֲשַׁשׁ לַעֲזוּ וְגַם ק"ל עַל הַב"ש שְׁשׁ דְּהִיש"ש לֹא כ"כ אֶלָּא לְשִׁיטְתוֹ שְׁחֹלֵק שְׁשׁ עַל
מַהְרִי"ק וְס"ל דְּאָף בְּגַמְרָא בִּמ"א צְרִיךְ לְהַקְדִּים הַשֵּׁם שִׁמ"ח וְעַל הָרֵאשׁוֹן דְּמַתְקָרֵי וְע"ז
פֶּתַח שְׁאֵם אִין בְּנֵי מ"נ יוֹדְעִין שְׁנֵשֶׁתֶּנָּה שִׁמ"ח פֶּסוּל שְׁהָרֵי הֵם אִין מְפִירִין הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן
הַנִּכְתָּב בְּגִט אִם לֹא שְׁפַתְב הַמְסֹדֵר כּו' מִשָּׂא"כ הַב"ש דְּקָאֵי לְשִׁיטַת מַהְרִי"ק דְּבַכָּה"ג
מְקַדִּימִין שְׁשׁ הָרֵאשׁוֹן שְׁהוּא הִידוּעַ בִּמ"נ וְעַל הַשֵּׁם שִׁמ"ח פּוֹתְבִין דְּמַתְקָרֵי בַכָּה"ג מִשְׁמַע
מִדְּעַת רִש"ל שְׁשׁ דְּכְתִיבָה לֹא בְּעֵי שְׁאִינוּ לַעֲזוּ כ"כ שְׁבַמְקוֹם שְׁנִיתְנוּ יֹאמְרוּ אוֹלֵי נִקְרָא
כֵּן בְּמַקּוֹם אַחַר יַעו"ש כְּפָה חִילּוּקֵי דִינִים: וְאָמְנָם לַפְעַנ"ד כּו' צ"ע דִּמ"מ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ
לְנִכְנָסִין פֶּן יִשְׁמְעוּ בְּאַזְנֵיהֶם הַשֵּׁם הַשְּׁנִי בְּלִבְד וְיִסְבְּרוּ שְׁאִין זֶה הַמְגַרְשׁ וּמַכ"ש אִם
הַקְדִּימוּ שִׁמ"ח וְכַתְּבוּ לְעֵיקָר הַשֵּׁם דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ וּמַה מוֹעִיל פְּתִיבָה שְׁאִינוּ רַק לְמַתְנֵי
הַגִּט בְּלִבְד שְׁהָרֵי שְׁאָר בְּנֵי הַמְקוֹם אִין אַתָּם יוֹדְעַ מְזָה כָּלֵל וְשָׂמָא פּוֹנוֹתוֹ דְּשִׁפִּיר דְּמִי
לְמַכְתָּב הֵכִי בְּגִט שִׁמ"א תַּחֲלָה וְלְכַתְּבוּ לְנוֹתְנֵי הַגִּט שְׁנֵשֶׁתֶּנָּה שִׁמ"ח וְעַלֵּיהֶם מוּטַל לְהַכְרִיז
לְכָל בָּאֵי שְׁאָר עִירָם לֹאמַר שְׁהַמְגַרְשׁ יֵשׁ לוֹ עוֹד שִׁמ"ח וְצ"ע: וְעַכ"פ סְבָרָא גְדוּלָּה הוּא
שְׁאִין לְחַלֵּק הַשְּׁמוֹת פִּינוּן שְׁשֵׁם א' בְּלִבְד אִין יוֹדְעַ כָּלֵל לְבְנֵי אוֹתוֹ מְקוֹם וְאִיפָּא לַעֲזוּ נִכְנָסִין
וְיוֹצְאִין כִּמ"ש וְא"ל א"כ אָף אִם יְכַתְּבוּ ב"ש יַחַד אֶלְיַעֲזָר זָאב יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁהַשׁוּמַע יִשְׁמַע
רַק אֶלְיַעֲזָר לְבַד וְיוֹצְאֵי לַעֲזוּ עַל הַגִּט ז"א פִּינוּן שְׁעַכ"פ שְׁמוֹ אֶלְיַעֲזָר זָאב וְרֵאשׁ דְּבָרֵי
אַמַת שְׁשָׁמוּ אֶלְיַעֲזָר וְכִינוּן דִּידְעַ אִינְשׁ בְּנִפְשֵׁיהֶּ דְּלֹא סִיּוּמָה קַמֵּיהּ מִידְעַ יְדְעֵי שְׁגַם הַשְּׁנִי
יְכַתְּבוּ אַחֲרָיו רַק שְׁהוּא לֹא הֵטָה אֲוֹנָן לְשִׁמּוּעַ מַה שְׁיִהְיֶה אַחֲרָיו וְכַדוּמָה אִם בָּא בְּאַמְצַע
וְשָׁמַע קוֹל סוֹפֵר מְקָרָא שְׁשׁ זָאב יִשְׁעַר בְּנִפְשׁוֹ שְׁיִפְתַּח בְּשֵׁם אֶלְיַעֲזָר מִשָּׂא"כ אִם יְכַתְּבוּ
אֶלְיַעֲזָר הַמְכּוֹנָה לִיבֵר זָאב הַמְכּוֹנָה וּוְאֵלָּף פְּשִׁיטָא שְׁיֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁהַשׁוּמַע יִשְׁמַע וְיִטְעָה פִּינוּן
שְׁשָׁמַע שְׁשׁ הַקּוֹדֵשׁ וּמַה שֶׁנִּק' בְּמַדִּינָה בְּכִינוּיָו וְדָאֵי לֹא יַעֲלָה עַל לֵב שְׁיִבָּא אַחֲרָיו עוֹד
שְׁשׁ שְׁיִצְטָרֵךְ לְרֵאשׁוֹן אֶלָּא יִסְבְּרוּ שְׁזָה שְׁשׁ הַמְגַרְשׁ וְכִינוּיָו וְאִין עוֹד מְלַבְדוּ כְּתִיב וְאִיפָּא
לַעֲזוּ שְׁאִין זֶה הַמְגַרְשׁ: אֶלָּא שְׁצ"ע לַפְמַש"ל שְׁיֵשׁ מִי שְׁסוֹבֵר שְׁיֵשׁ מְקוֹם קֶצֶת לְכַתְּבוּ שְׁשׁ
שְׁנֵשֶׁתֶּמַע הֵיכָא שְׁלֹא נַעֲקָר רַק הַשְּׁנִי בָּא מִחֲמַת חִיבָה אַע"פ שְׁנֵשֶׁתֶּמַּח הָאֶחָד לְגַמְרֵי
וּכִמ"ש מִשׁו"ת מַהְר"ם מִינְיָן בְּעוֹבְדָא דְּרַחֵל טוֹקִיל וְאַע"ג דְּכַתְּבוּ לִיתָן גִּט הָאֶחָד טוֹקִיל
לְבַד וְהַגִּט הַב' שְׁיְכַתְּבוּ רַחֵל הַמְכּוֹנָה טוֹקִיל מִשְׁמַע שְׁהוּא לְרוֹנוֹח' דְּמַלְתָּא מ"מ קֶשֶׁה פִּינוּן
דְּאִיפָּא חֲשַׁשׁ מִחֲמַת הַנִּכְנָסִין כּו' א"כ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא יְהֵא לַעֲזוּ הַנִּכְנָסִין לְגִט הַב' לְבַד וְכֵן
ק' בִּכ"מ שְׁנוֹתְנֵין ב' גִּיטִין הֵיכָא דְּמִסְפְּקִינוּן בְּשְׁמוֹת נִיחֹוֹשׁ שְׁמָא יְהֵא אֶצֶל א' לְבַד
וְכַדְאָמְרִינוּן בְּעֵלְמָא אִיפָּא דְּשָׁמַע בְּהָאֵי וְלֹא שְׁמַע בְּהָאֵי וְאַע"ג שִׁי"ל דְּסַתְמָא דְּמַלְתָּא כָּל
שְׁנוֹתְנֵין ב' גִּיטִין קָלָא אִית לָהּ וְלֹא אֶתִי לִידֵי לַעֲזוּ דִּמ"מ דוֹחַק בְּעֵינֵי לְסַמּוֹךְ עַל סְבָרָא
וְלִכֵּן נִלְעַנ"ד דְּוֹדָאֵי אִין חֲשַׁשׁ לַעֲזוּ בְּפִנֵי הַשׁוּמַע וְטְעָה אִין אָנוּ אַחֲרָאִין לְזָה כָּלֵל מִידי דְּהוּי
אַנְשִׁים וְעַמֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יְבִינוּ וְאָף שְׁזָה גְרַע טְפִי שְׁלִפֵי דְּעַתּוֹ אִין זֶה הַמְגַרְשׁ בְּכָף
לֹא אִיכְפַת לָן בְּהֵכִי רַק דְּעֵיקָר הַחֲשַׁשׁ הוּא פִּינוּן שְׁהַלְשׁוֹן הַפְּתוּב בְּגִט יוֹכֵל לְהַתְפַּרְשׁ עַל
מְגַרְשׁ אַחַר א"כ אִינוּ מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ שְׁזָהוּ הַמְגַרְשׁ וּפְסוּל וְכ"ז אִם הַלְשׁוֹן הַפְּתוּב מִשְׁתַּמַּע

לתרי אנפין משא"כ אם הקורא בגט עצמו יוכל להרגיש שזה המגרש רק דאנו נחוש להשומע ישמע ויטעה לומר דסיימתינהו לכולי או שמה דהמגרש בכה"ג ל"ח פלל להוצאת לעז בכדי ולקח אתי שפיר נמי הא דב' גיטין לעת הצורך ולא חיישינן ללעז בכהאי גוונא פנין דעל כל פנים הגט המוכשר באמת הוא מוכח מתוכו אין לחוש עוד: ולפי זה לכאורה אף אם הלשון הפתוב בגט נמי אינו מוכח מתוכו מ"מ הא לדידן דקי"ל כר"א דע"מ פתתי לא בעינן רק לכתחלה עיין בב"ש ס"ק ד"ב ויש לי אריכות דברים בזה ולקצר אני צריך ובאמת מדברי הרשב"א ושא"ר פוסקים משמע בפשיטות דשפיר חוששינן ללעז בני מקום הנתינה היכא שיש רגלים לטעות שזה המגרש שמו פה רק היכא שיש לפרש הכי והכי אין חשש לעז רק מטעם מוכח מתוכו וכמ"ש הריב"ש וא"כ בנ"ד יש מקום לחוש למ"ש מלבד כל הני חששות שפתבתי לעיל הלכך מחנורתא דליתא לכתוב אליעזר זאב המכונה ליבר וואלף: ובדבר גט השני שכתבו אליעזר זאב דמתקרי ליבר מאן וואלף ולא כתבו המכונה ליבר וואלף: ונתנו טעם לדבריהם שלא יבואו לטעות ששני הכינויים הם לזאב לחוד דהמכונה קאי אדסמיה ליה כמ"ש הב"ש גבי משה ליב וכיון דקאי לזאב לחוד נאליעזר אין לו שום פינוי א"כ נקרא בפי העולם אליעזר כדמשמע בב"ש שם וא"כ יאמרו דהאיש הפתוב בגט נקרא אליעזר ליבר וואלף ואין זה המגרש עכ"ד ולענ"ד לא נהירא פלל מכמה טעמים חדא דבאמת דברי הב"ש בזה צ"ע שפתב דקאי אדסמיה ליה כמ"ש בפינוי של האב ור"ל דכתב לעיל דאם פתב פינוי הפן אחר שהזכיר שם האב פסול דאז משמע דקאי על אביו ולענ"ד אין הנדון דומה לראיה דהתם שפיר אמרינן דקאי אדסמיה ליה שהאב מכונה בכה"ג משא"כ בזה דקאי על אותו האיש ואטו אמרינן שזה השם של הקודש הוא מכונה בשם לעז אנו אגברא קיימינן דהאי גברא מכונה בשם זה והפנונה שבלשון ב"א מהפכים דיבורם וקורין אותו בלשון אחר וכדאמרינן במגלה דד"ה המכונה בעריות כו' ופירש"י פינוי הוא לשון היפה שמהפה דיבורו לשבח או לגנאי והרבה יש בלשון חכמים כו' ע"ש וה"נ קאי על האדם שהוא מכונה פה בשם זה וכן מוכח בד"מ וז"ל ומצאתי בתיקון ישן שם פינוי של איש פותבין המכונה ושל אשה מכונה ונראה שאין פותבין בנקודות אלא הקריאה יחא פה וא"כ מבואר דהה המכונה לא קאי על השם רק על האיש ולכך על האשה קורין בקמץ ואם פתב מכונת פשר משא"כ אם קאי על השם אין מקום לחלק בין זכר לנקבה וכן מועתק בס"ג כ"י של א"א ז' מו' אברהם שרענצ'לש ומהר"מ חריף שאצל אשה הוא נקוד בקמ"ץ וסי' רועה ישראל פי רועה היא וכן ישראל עושה חיל ומאמר מרדכי אסתר עושה כו' א"כ ודאי אגברא קאי וכן מוכח דהא היכא דיש למגרש ב"ש הקודש וכינוי אחד פגון בגיטין זאב וואלף או ישפר דוב בער פתבין בנימין זאב המכונה וואלף ול"ח לטעות שהפינוי הוא רק לזאב לבד וא"כ המגרש נקרא בנימין וואלף וזה מעשים בכל יום שכותבין פן ואין פוצה פה ומצפצף דלמא אתי למטעי בכה"ג ואף שי"ל דש"ה דלמה נחוש לטעות פנין ששפיר מתפרש שזהו המגרש שפיר אמרינן דקאי אתרונ'יהו משא"כ בהאי דהב"ש נמי אמרינן שאין לחוש לטעות שיאמרו דקאי אדסמיה ליה ז"א דא"כ בנ"ד נמי אין פאן חשש פנין שנוכל לפרש דהמכונה קאי אתרונ'יהו כמו התם ועוד דע"כ מוכרח דהמכונה על האדם קאי ולא על השם א"כ צ"ל דהמכונה וואלף פירושו דבנימין זאב מכונים בשם וואלף א"כ המכונים מבעיא ליה דהא המכונה לשון יחיד הוא פמבואר

בד"מ בשם ס"ג סימן ל' על גט שקה פתוב פנינוי המשפחה ואמר הרש"ל שהגט אינו פשוט כי ע"ש המשפחה כותבין החינוך ולא המכונה כי מכונה משמע לשון יחיד וחינוך על כל המשפחה ע"ש והנה גם מלשון זה מבואר דהמכונה קאי על איש המגרש ואפשר לומר לדעת הב"ש דגם איהו מודה דקאי על האדם ואנו הכי קאמר' כי זה האיש משה שמו ג"כ יהודה שלפעמים מהפכים אותו לכינוי ליב משא"כ בחד שם הקודש פשיטא דהמכונה קאי על האדם אף כ"ז לדרוש לשון הגט שלא יטעו בו להוציא לעז לזה פתב הב"ש דאיפא לפרושי הכי ק"ו הדברים שהרי לפמ"ש מסתבר טפי לומר דקאי על האדם ואפ"ה פתב הב"ש דכשר שי"ל דקאי אדסמיה ליה ומכ"ש שאין לפרש בנ"ד שיבוא לפרש דקאי אדסמיה ליה לפסול הגט אלא יפרשו בפשיטות דהמכונה על האדם קאי וכמ"ש ועיין במהרי"ק שורש קס"ב שכתב וז"ל וכן בע"ז ואבדתם כו' לכנות לה שם ומדאפקיה לכינוי בלשון ואבדתם אלמא דכינוי איבוד השם הוא כו' וגם פתב רד"ק שפנוי הוא פסות והעלם השם משמע לכאורה דהמכונה קאי על השם: והנה הב"ש כ' ביצקב וואלף יש לכתוב יצקב בנימין המכונה וואלף דאז ליפא למטעי שהפנינוי וואלף קאי על יצקב דא"כ הנה פותב יצקב המכונה וואלף דמתקרי בנימין והנה דבריו מגומגמין שאם שיטעו דהפנינוי וואלף קאי על יצקב גם פן והיינו כמ"ש דהמכונה קאי על האדם אם פן מה זה שכתב דא"כ הנה פותב כו' דמה מקום לכתוב דמתקרי בנימין פיון דמשמע התם דבשמות תולדה מיירי מה מקום לכתוב דמתקרי בניניהם הרי אחד באחד יגשו ומדמתקרי לא יבא בניניהם ופשיטא דבכה"ג פותבין שמות הקודש ביחד וכותבין עליהן המכונה ועוד דמה"ת לעשות שם יצקב עיקר ובנימין לטפל לכתוב עליה דמתקרי' ואדרבה יש קצת סברא לעשות שם בנימין עיקר טפי פיון שוואלף הוא פנינוי לבנימין יוציא משם העברי ע"ש בנימין זאב יטרף ודאי שהוא שינוי טפי לבנימין מליצקב כי לא מצאנו בכל ס"ג פנינוי זה ליצקב רק לבנימין וא"כ פשיטא לו בשעת מילתו פנינוי וואלף ודאי דקאי טפי על בנימין ואם פן למה? והא נגרע מערכו לכתוב עליו דמתקרי רק שיעקב יש לו דין קדימה לפי שפך נקרא על הסדר הנה הא חדא: ועוד קא אמינא דא"כ לא פלטינו עדיין מחששה שהרי פתב נח"ש אח"כ במי ששמו משלם וייבוש אז אם יכתוב משלם אורי המכונה וייבוש יטעו לומר שהפנינוי קאי על שניהם או על הראשון לבד על משלם והיינו שיטעו לומר ששמו וייבש אורי משום דמשמע ליה לנח"ש שלא ידעו דקאי על דסמיה ויסברו דקאי על הראשון וא"כ ה"נ פשכותב יצקב בנימין המכונה וואלף יסברו דהמכונה קאי איצקב והיינו שנקרא וואלף בנימין ואין זה המגרש ומה בין זה לזה היא דמשלם אורי המוכנה וייבוש שיטעו דקאי אראשון ולכאורה הנה אפשר לומר שט"ס נפל בדבריו וצ"ל דא"כ הו"ל לכתוב יצקב המכונה וואלף בנימין ולפ"ז הם אפשר לפרש פנונתו דליפא למיטעי דקאי על יצקב ר"ל על יצקב לחוד ואז נקרא שמו וואלף בנימין וע"ז פתב דא"כ הו"ל למכתב המכונה וואלף בנימין ואע"פ שאח"כ מפקפק אם יש לכתוב פן היכא שנקרא וואלף יצקב משום שייסברו שהפנינוי פן י"ל דשגירת לישנא נקט ועכ"פ אין לטעות שנקרא וואלף בנימין שאל"כ לא הנה פותב יצקב בנימין המכונה וואלף וגם זה דוחק וגם דאפתי תיקשי שיבאו לטעות שפנינוי וואלף הוא לשניהם ולכן נכתב פן וכמו משלם אורי המכונה וייבוש: ואמינא לפרש דברי הנח"ש באופן מרנוח ומתחלה אציע ב' הקדמות לשיטת הנח"ש חדא שנה ידוע לכל שאינו מצוי פלל שיהנה

נקרא מתולדה בשם יעקב עם שם לעז וואלף שאין להם שייכות כלל זולת על ידי חולי לפעמים נותנין לו שם קודש ושם לעז פמבואר בש"ע וס"ג ואז אפשר להיות פן פגון שאתה קורין לו שם חדש כי היכי דלהוי אשתני דינא ממיתה לחינים אז פל אפשר ישים ה' בפני המצלואין זה שמו אפשר יקראו לו דלמא מתרמי ויהי בר מזליה וזימנין דמתרמי להו שם קודש ושם חול שאין להם שייכות ומסקינן ליה בשמיה.

וזאת שנית ס"ל לנח"ש דנדאי מי שקורין לו שם בשעה שנקנס לברית נדאי הוא אהד משני אלו או שנקרא בפני העולם בשם זה או בכינוי שלו אבל לא שכיח כלל שינתן לו מתחלת קריאתו שם קודש שלא יהיה ענינו רק לעלות לס"ת ובפני העולם לא יקרא רק בשם אחר ולא יהא נקרא בשם זה לא בו ולא בתולדותו זה נדאי מלתא דלא שכיחא כלל: ואחר הצעות אלו דברי הנח"ש עולים יפה דנדאי אין לטעות דכינוי וואלף קאי על יעקב דמה ענין ליתן כינוי וואלף ליעקב אחרי שאין שייכות זה לזה כלל וגם אין לטעות שהכינוי וואלף ניתן לבנימן ונקרא בו לבד דא"כ שם יעקב מה עבידתיה אחר שאין נקרא בו ולא בכינויו רק לעלות וזה אינו מצוי כלל בשמות הלידה כמ"ש ואם פן אין מקום לנטות ימין ושמאל רק למיחש מפעי שמא יטעו ויסברו שפניו וואלף קאי על יעקב וז"א כ"א שנאמר שמתחלה היה שמו בנימן בפני כל ושוב בחליו נשתנה לשם יעקב שזה יהיה קודש ושם וואלף יהיה לו להקרא בפני העולם על זה: שפיר פתב דאם פן הוי ליה למכתב יעקב המכונה וואלף דמתקרי בנימן ששם החולי הקודש והלעז אותם יש לכתוב לעיקר ועל הראשון יש לכתוב דמתקרי כנלענ"ד נכון בפירוש הנח"ש: ועכ"פ מבואר מדברי הנח"ש לענין פתיבת אורי כו' ש"ל דקא על שניהם או על הראשון לבד ואף הב"ש לא קאמר אלא שאין לתלות בטעות זה להביא הגט לידי פסול ואם פן פשיטא דבנ"ד אין פאן חשש לומר דקאי אדסמיה ליה ועיין בנח"ש שם מ"ש עוד באותו ענין ונ"ל ועוד דאם יכתוב משלם ווייבוש דמתקרי אורי יטעו לומר דהמתקרי קאי על משלם דמתקרי ווייבוש דהא פשיש ב"ש בלה"ק והאחד רגיל והב' אינו רגיל פותבין הרגיל קודם ועל הב' דמתקרי עכ"ל והוא מגומגם גם פן ויש ט"ס וצ"ל דקאי על משלם דמתקרי אורי ווייבוש וכוננתו מבוארם דכל כה"ג אין לנו לומר שפא לעקור שם לעז שלפניו ושם קודם שלפני פניו נשאר במקומו אבל אמרינו דקאי אשם קודש שלפני פניו דשגרא דלישנא של תיקבה דמתקרי אינו נופל רק על שם קודש זה עוקר וזה מניח פמבואר מראייתו שהביא לזה שכתב דהא פשיש ב"ש בלה"ק כו' ר"ל אם פן חזינן דסוג תיקבה דמתקרי הוא למעוטי שם הקודש שלפניו והכי נמי דכנותיה יסברו דהו דמתקרי קאי על משלם ועוקר אותו ובא פחתיו שם קודש אורי דהיינו לפעמים נקרא אורי ווייבוש וזה ברור בכוננתו ובאמת טפי הוי מצי לאקשווי דאיהו יכתוב דמתקרי אורי שהרי אין נקרא כלל בשום פעם אורי לבד שהרי לתורה עולה משלם אורי וזה נדאי פוסל וכמש"ל ועוד יש אתי פלפולים בדברי הב"ש וילאפס פנאי הוצרכתי לקצור: ועכ"פ בנ"ד הדבר ברור כמ"ש שאין פאן חשש אליבא דכ"ע ועוד נלענ"ד ברור דאפ"ת דהמכונה קאי על השם ואם פן איפא למימר דקאי אדסמיה ליה מ"מ לא קאמר הב"ש אלא בנדון דידיה שנקרא משה ליב אז פתבינו משה יהודה המכונה ליב ואמרינו דקאי אדסמיה ליה פניו דשכיח גפן שיהא נקרא בב"ש משה ליב משא"כ אין לחוש שמא המכונה קאי על השני והוא נקרא אליעזר ליבר ליב פניו שמעולם לא שמענו מי שיהא נקרא שלשה שמות כפולים

יחד מה"ת לומר שיטענו מדרוך הפשוט להוציא לעז שנה המגרש שמו משונה מכל באי שער עירו שאין פיוצא בו במדינה להא נדאי ל"ח וכבר פתבתי לעיל לדעת התה"ד דס"ל דאם פתב ראובן שמעון לא פסלינו ליה ול"ח שייסברו שישמו כפול משום דע"כ ל"ק מהרי"ק אלא משום שיש הרבה ב"א שישמם כפול והיינו לפי מנהג מדינתו משא"כ במדינת מהרא"י לא היה בנמצא מי שישמו כפול ולכך הורה דלא פסלינו ליה וק"ו הדברים שהרי שם פשיטא שמשמות הלשון נוטה לומר דחד שמח הוא ואפ"ה פשר בלא דמתקרי ואף מ"ח ומכ"ש בנ"ד שאין לחוש שדרך הישרה.

יעקשו לתלות במלתא דלא שכיח פלל וכן מבואר במהרי"ק סימן פ"ו גבי אליהו פיון שאין רגילות בני אדם להיות נקרא בזה לעיקר השם רק לכינוי לבד אין לחוש ללעז ובדוקא נקט הש"ס יוסי וקורין אותו יוחנן שפן רגילות לכמה בני אדם בשם יוחנן ע"ש וכ"מ מהקונטרס דבכה"ג אין לחוש פלל ושפיר דמי לכתוב פן אף לכתחילה ואין שום חשש פלל: ועתה אבוא לדון לפמ"ש המסדר בגט הב' דמתקרי ליבר מאן וואלף אם יש בו איזה חשש פסול ולכאורה אין מקום לפוסלו לפמ"ש הרמ"א שאם פתב דמתקרי במקום שהיה צריך לכתוב המכונה פשר ואע"ג דבתשובות גאוני בתראי סימן נ' איתא תשובת הגאון בעל מג"ש בענין הגט שסידר הגאון ב"ח ז"ל יצחק אייזיק דמתקרי לובא דחלקו עליו הגאונים שפיימו להצריכו גט אחר כמ"ש עובדא זו גם בט"ז שבבבליהם היה גם הגאון בעל מ"ע והגאון מג"ש סידר ע"ז תשובה בארנפה והיא אצלי בכ"י ובגאוני בתראי נדפסת בקצרה וזכורני שראיתי בתשובה של הגאב"ד שחשש לזה (פי לא ראיתי רק בהעברה בעלמא ולא ידעתי מה העלה שם).

אמנם לענ"ד משום הא לא ארי' שהרי מבואר בתשובות הגאונים בתראי שטעמם לפסול משום שהרואה יסבור שלובא הוא שם הקודש מהעריסה ונשתנה שמו מ"ח ליצחק וכינוי אייזיק ע"ש וכתב אח"כ וא"ל הא לא מציינו שיהא לובא שם הקודש ולא אתי למטעי כדאמרין בלוקס ולוס שהם שמות מובהקין כו' ב' תשובות בדבר חדא מאן לימא לן דלאו שם הוא דאשפחן מדינת לוב פדכתיב פוט ולוב כו' את"ל מאחר שלא מציינו שם לובא בפירוש אין לנו לבדות שמות מלב מ"מ יש להביא ראיה מתשובת הר"ן כו' מק"ו בנ"ד בתרי לשונות דסתרי אהדדי המ' אייזיק דמתקרי לובא ומנהג חז"ל מעולם לכתוב המה בשם לעז ודמתקרי ע"ש הקודש גם שיהיה איזה ישוב שהיה אפשר ליישבבו כמ"ש ל סברת הרב (ר"ל הב"ח) בנ"ד נדאי השינוי לשון דהמה ומתקרי א"א ליישבבו אלא פנ"ל והוא שינוי השם כו' ע"ש באורך וא"כ בנ"ד פשיטא דל"ש הני טעמי שהרי לא מציינו בשום מקום שיהא ליבר מאן וואלף שם הקודש והוי כשמות מובהקין ולא אתי למטעי (ומנה סיוע למש"ל שאין לחוש לטעות שיאמרו שהוא בן ג' שמות) וטעם השני נמי ל"ש בנ"ד דהתם פיון שנכתב המה אתי למטעי משא"כ פאן שלא פתב רק דמתקרי לבד ולא אתי למטעי וכמבואר שם דמה"ט אתי עלה גם פי בימיהם עדיין לא יצא לאור עולם ת' רמ"א ז"ל כמ"ש בט"ז ואם פן י"ל אי הוי חזי הנה גאוני בתראי לדברי רמ"א לא היו פוסלים הגט וגם י"ל שבימיהם שהיה מנהג קבוע לכתוב ע"ש לעז המה דוקא היה מקום לדבריהם משא"כ עתה שנתפשטה הוראה ע"פ תשובת רמ"א ז"ל דש"ד לכתוב דמתקרי ע"ש לעז אם פן אין חשש פלל שיבא לידי טעות מחמת זה פלל: אמנם עדיין יש מקום לחוש לפי מ"ש הב"ח לחלק דאין לכתוב המכונה אלא דוקא אם אביו הטיל עליו ב"ש

בַּעַת לִידָה אֶבֶל אִם אֶח"פ נִתְחַדָּשׁ לוֹ שֵׁם חֲדָשׁ אֲף שֶׁהוּא לַעֲזוּ יֵשׁ לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי וְכ"כ בְּאֲרִיכוֹת בְּתִשְׁבָּה שְׁלוֹ אִם כֵּן עֲדִינָן מִיַּד עֲרֵעוֹר לֹא יֵצְאֵנוּ שֶׁהַרְוָאָה שְׁנִכְתַּב דְּמִתְקָרִי ע"ש לַעֲזוּ בְּמָקוֹם שֶׁא"צ לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי יִסְבֹּר שֶׁזֶה הַמְגָרֵשׁ לֹא הָיָה לוֹ פִּינוּיִם אֱלוֹ מִשְׁעַת לִידָה רַק אֶח"פ נִתְחַדָּשׁ לוֹ וְלִכְּפֹי פֶתֶב דְּמִתְקָרִי וְאִין זֶה הַמְגָרֵשׁ שִׂידוּעַ לְכָל שְׁפָפֵי נִקְרָא מִשְׁעַת לִידָה וְכֵן לְפִי מ"ש בַּג"פ בְּשֵׁם מֵהֶרַח"ש דָּאִם שֵׁם הָעֶצֶם הוּא לַעֲזוּ כְּגוֹן שְׁנִיתָן לָהּ בַּעַת לִידָה שֵׁם לַעֲזוּ לַחֹד וְאֶח"פ נִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ וְקָרוּ לִיהּ בִּשְׁה"ק כּוֹתֵבִין ע"ש הַלְעֲזוּ דְּמִתְקָרִי א"כ יֵשׁ ג"כ יֵשׁ חֲשֵׁשׁ זֶה שִׂיִּסְבְּרוּ מִדְּנִכְתַּב דְּמִתְקָרִי אִם כֵּן שֵׁם זֶה לִיבֵר וּוְאֵלָף הוּא שֵׁם הָעֶצֶם דִּהְיִינוּ שְׁלֵא נִיתָן לוֹ בְּשְׁעַת לִידָה רַק שְׁמוֹת לַעֲזוּ אֱלוֹ וְאֶח"פ שִׂינוּי שְׁמוֹ לִשְׁה"ק וְחֲשֵׁשׁוֹת פְּאֵלוֹ פֶתֶב הַמְג"ש בְּעֻבְדָּא הַנָּ"ל וְה"נ דְּכִנּוּתָיָהּ וְהַב"ש פֶתֶב בְּפִשְׁטוֹת דְּמִתְשׁוּבַת מֵהֶר"מ מִיַּנְץ נִרְאָה דְּלֹא ס"ל כְּסִבְרַת הַב"ח וְר"ל כְּפִדְכַתְבּוּ וְהַמְכֻנְהָ זַעֲמִיל אַע"פ שְׁשֵׁם זֶה נִיתָן לוֹ אֶח"פ כְּבָר עֲמַד ע"ז הַב"ח בְּתִשְׁבָּה וְכַתְבּוּ לִישֵׁב דִּש"ה שְׁהִיָּה בּוֹשׁ בְּשֵׁם זַעֲמִיל כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ וְהָא וְדָאִי הָוִי פִּינוּי גְּמוּר כְּמוֹ הַמְכֻנְהָ שֵׁם לְחִבְרִי אֶבֶל בְּעֻלְמָא לֹא.

וְעוֹד יֵשׁ מְקוֹם לְחֹוֶשׁ לְפִי מ"ש הַג"פ ס"ק ע"ז אִם הַמְגָרֵשׁ מְבַנֵּי סְפָרַד וְהַמְסַדֵּר מְרַבְּנֵי אֲשַׁכְּנֵנוּ הַפֶּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמְגָרֵשׁ וְהַמְתַּגְרֵשׁת וְיִכְתְּבוּ כְּמִדִּינוֹת עֲצָמָן אִם כֵּן יֵשׁ לְחֹוֶשׁ ג"כ אֲף שֶׁהֵגֵט נִיתָן בְּמִדִּינָה זוֹ שְׁנוֹהֵגִין לְכַתּוֹב הֵמָּה עַל שֵׁם הַלְעֲזוּ מ"מ הַרְוָאָה שִׂישׁ שִׂינוּי בַּגֵּט מִן הַמְנַהֵג יִסְבֹּר שְׁאֵילֵי מְגָרֵשׁ זֶה מְבַנֵּי סְפָרַד דְּנִהֵיגִי לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי ע"ש הַיִּנְצָא מִשֵׁם הָעֶבְרִי כְּגוֹן יְהוּדָה לִיאֹון וְאֵע"פ שְׁלִיבֵר מֵאֵן אִין יוֹצֵא מִשֵׁם אֱלִיעֶזֶר מ"מ כִּיִּן שְׁוֹאֵלָף יוֹצֵא מִשֵׁם זָאב וְגַם לִיבְרַמָּאן יֵשׁ לוֹ קִצָּת שְׁיִיכּוֹת לְשֵׁם הָעֶבְרִי כַּמ"ש הַב"ח בְּתִשְׁבּוֹת לְפִי שְׁיִטְחוּ שְׁאִין לְכַתּוֹב אֱלֹא בְּכַה"ג הַלְכָּף שְׁפִיר לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי וְאִם כֵּן יוֹצִיאֵנוּ לַעֲזוּ שְׁאִין זֶה הַמְגָרֵשׁ דִּידוּעַ לְכָל שֶׁהוּא מְבַנֵּי מְדִינָה זוֹ וְזֶה יוֹלֵד שֵׁם סְלָה וְיִגְדֵל שְׁעִשׁוּעִים וְאֵע"פ שֶׁהַפִּינוּיִם לִיבֵר מֵאֵן וּוְאֵלָף הוּא לְשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ מ"מ בְּזֵמַן שֶׁהוּא מְבַנֵּי סְפָרַד יֵשׁ לִילָף אַחַר מְדִינָתוֹ וְדוֹקָא הֵיכָא דְאִיפָא תְּרַתֵּי שֶׁהוּא אֲשַׁכְּנֵנוּ וְגַם פִּינוּיֵי הוּא בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ וְכַמְבֹּאֲרֵי בַּג"פ שֵׁם וְשֵׁם אֲשַׁכְּנֵנוּ אִין מְסַפִּיק לְהוֹכִיחַ שֶׁהַמְגָרֵשׁ מְמַדִּינָה זוֹ שֶׁהֶרְבֵּה בְּנֵי אֲדָם הָעוֹלָין מִשֵׁם לְכָאן וְנִתְיָשְׁבוּ שֵׁם וְקָרְאוּ בְּשְׁמוֹתֵם עָלֵי אֲדָמַת קוֹדֶשׁ וְשָׂאֵר מְדִינוֹת סְפָרַד כְּשְׁמוֹת אֲבוֹתֵם בְּמִדִּינָה זוֹ וְאִם כֵּן מְכָל הַנִּי חֲשֵׁשׁוֹת יֵשׁ לְפִסּוֹל הַגֵּט: אִיבְרָא יֵשׁ לְצַדֵּד וְלוֹמֵר דְּחֲשֵׁשׁ אֶחָד ג"כ לִיתָא בְּנ"ד שֶׁאֵע"פ שְׁדַעַת הַב"ח בְּשֵׁם חֲדָשׁ יֵשׁ לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי מ"מ בְּנ"ד דְּשְׁמוֹת הַלְעֲזוּ הֵם פִּינוּיִם לְשֵׁם הָעֶבְרִי וְשֵׁם וּוְאֵלָף הוּא פִּי הָעֶבְרִי מִמֶּשׁ וְרִגִילוֹת שְׁנוֹתָנִים פִּינוּיִם כְּאֵלֶּה בְּשְׁעַת לִידָה וְלֹא אֶח"פ אִין לְחֹוֶשׁ שְׁיִטְעוּ בְּזֶה לּוֹמֵר שְׁשְׁמוֹת אֱלוֹ נִתְחַדָּשׁוּ אֶח"פ וּבְהִכֵּי אֲזַדָּא לִיהּ גַּם חֲשֵׁשׁ הַשְּׁנֵי שְׁהֵרִי הַדְּבָר יְדוּעַ שְׁאִין נוֹתְנִין בְּשְׁעַת מִילְתוֹ שְׁמוֹת לַעֲזוּ אֱלוֹ לְבַד וּכְבָר כְּתִבְתִּי פִּינוּצָא בְּזֶה בְּשֵׁם מֵהֶר"ק ס' פ"ו גְּבִי אֱלִיָּהוּ בְּאֵלֵי דֵהֵיכָא שִׂידוּעַ שְׁאִין דְּרָף ב"א לְקָרוֹת בְּשֵׁם זֶה רַק לְכִינוּי לְבַד וְהַפֶּל יוֹדְעִין שְׁרִגִילוֹת הוּא לִיתָן שֵׁם הַקּוֹדֵם אַחַר אִין לְחֹוֶשׁ לְטַעוֹת וְה"נ טְפִי יִתְלוּ שְׁנִכְתַּב דְּמִתְקָרִי לְפִי שְׁאֵף שְׁנִכְתַּב דְּמִתְקָרִי כְּשֶׁר הוּא כְּדַעַת רַמ"א וּמְפִנְרֵסֵם בְּאַחֲרוֹנֵים וְלֹא אֲזַלוּ בְּתַר אִפְכָּא לְתַלּוֹת שְׁנִיתָן לוֹ בַּעַת לִידָה שֵׁם זֶה לְבַד אוֹ שְׁנִתְחַדָּשׁ אֶח"פ כְּדַעַת הַב"ח וּבִלְא"ה הַמְג"ש חוֹלֵק עַל הַב"ח בְּחִילוֹק זֶה וְכ"מ מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים וְכ"מ בְּב"ש וְהַחֲשֵׁשׁ הַב"ג גַּם כֵּן אִינוּ חֲשֵׁשׁ כ"כ כִּיִּן דְּלֹא כ"ע דִּינָא גְּמִירֵי לִידַע דְּבְשְׁמוֹת פְּאֵלוֹ יֵשׁ מְנַהֵג בְּסְפָרַד לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי וְמִי שִׂידַע זֶה יִשְׁפִּיל וְיִבִּין גַּם כֵּן דָּאִם פֶתֶב דְּמִתְקָרִי בְּמָקוֹם

המכונה פֶּשֶׁר וְיִתְלָה יוֹתֵר שְׁאֵגֵב שְׁטָפָה רַהִיט לְהוֹ לְמִכְתָּב דְּמִתְקָרֵי שֶׁהוּא פֶּשֶׁר לְפִי שֶׁהוּא כּוֹלֵל בֵּין לְשֵׁם בֵּין לְכִינוּי מְשִׁיבֵתְלָה לְוֹמֵר שֶׁזֶה הַמְגָרֵשׁ מִמְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרֵי בְּפֶרֶט שְׁשֵׁם הַלְעֵז הוּא לְשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹז וּמ"מ אִם עֲדִינִין לֹא נִיָּתֵן הַגֵּט יָפָה עָשׂוּ הַדְּיִינִים שֶׁהִחְזִירוּהוּ וּכְמ"ש הַמַּג"ש בְּתִשְׁבֻּעַ הַנ"ל דָּאָף בָּגֵט שֶׁהוּא פֶּשֶׁר אִם אֲפֶשֶׁר לְכַתּוֹב אַחַר כּוֹתְבִין כְּדֹאִיתָא בְּמַהֲרֵי"ק שְׁוֹרֵשׁ קַנ"ז כּו' וְאֲפִילוּ אִם כְּבָר נִיָּתֵן אִם יוֹכֵל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּקַל גֵּט אַחַר יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן וְרֹאֵי לְהַמְסִדֵּר שְׁלֵא לַעֲמֹד עַל דַּעְתּוֹ בְּמִקּוֹם עֲרוּנָה הַחֲמוּרָה וּבְזֶה יִגְדֵּל כְּבוֹדָם לְחַיֵּשׁ לְכַבוֹד הַמְקוֹם וְלְכַתּוֹב בּוֹ אֲלֵיעֶזֶר זָאֵב הַמְכֻנָּה לְיִבְר וּוְאֵלָף וּלְדַקְדָּק בְּשֵׁם חֲתִימָתוֹ (כִּי אֵין יָדוּעַ אִם שְׁמוֹ לְיִבְר אוֹ לְיִבְר מֵאֵן כִּי פְעָמִים נִזְכָּר בְּתִשְׁבֻּעַ שֶׁשְׁלַחוּ אֵלָי כֶּף וְלַפְעָמִים כֶּף) וּבְמִקּוֹם עֲגוּנָה יֵשׁ לְהַקְלֵל לַעֲנ"ד אִם נִכְתָּב דְּמִתְקָרֵי לְיִבְר וּוְאֵלָף הַנִּלְעַנ"ד כְּתִבְתִּי כְּפִי אֲשֶׁר הוֹרוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם: דְּבָרֵי זַעֲרָא מִן חֲבַרְיָא הִק' אֲפָרִים זַלְמָן מְרַגְלִיּוֹת מִבְּרָאָד: שְׁאֵלָה פֶּב בְּדָבָר הַגֵּט הַנִּיָּתֵן בְּק"ק לַעֲשׂוֹב שֶׁהִיוּ שֵׁם הַמְגָרֵשׁ בְּפִי כֵּל יְהוּדָא לִיב וּלְס"ת עוֹלָה בְּשֵׁם יְהוּדָה לְבַד וְכַתְּבוּ בָּגֵט שֵׁם יְהוּדָה לְבַד וּגְלִיתִי דַּעַת בְּקִצְרָה שִׁישׁ לְהַקְלֵל מִטַּעַם כִּינּוּן דַּעוּלָה לְס"ת הַשֵּׁם יְהוּדָה הָיִי זֶה הַשֵּׁם עֵיקָר.

אֲמַנָּם כַּעַת רְאִיתִי בְּדָבָרֵי הָרַב הַמַּאֲה"ג מוהר"ר יִצְחָק אַב"ד דְּק"ק ווִיטְקוֹב שֶׁגַּם חֲתָם א"ע יְהוּדָה לִיב וּא"כ יֵשׁ לְפַקְפֵּק לְפַמ"ש בַּג"פ ס"ק כ"ז הִיכָא דְּבִשְׁעַת הַמִּילָה קָרְאוּ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת חַיִּים וּבּוֹנְבֵאָנְטִי וְעוֹלָה לְס"ת בְּשֵׁם חַיִּים וְחֹתֵם בְּשֵׁם בּוֹנְבֵאָנְטִי אוֹ אֵיפְכָא אִז אִם רֹב קָרוּ לִיה חַיִּים וּפּוֹרְתָא בּוֹנְבֵאָנְטִי יְכַתּוֹב חַיִּים דְּמִיתְקָרֵי כּו' אֲלַמָּא דְּכָל כַּה"ג שֶׁהִקְרִיאָה לְס"ת וְהַחֲתִימָה סוֹתְרִין זֹא"ז הַקְרִיאָה בְּפִי הָעוֹלָם מְכָרִיעַ וּא"כ הָא נְמִי לְהָא דְּמִיָּא דְּבִאָמַת כִּינּוּן דְּנִיָּתֵן לוֹ ב' שְׁמוֹת וְשֵׁם הָעֶצֶם כַּחַד וְשְׁמָא נִיָּהוּ וְהָיִי כְּאֵלוֹ הַקְרִיאָה לְס"ת וְהַחֲתִימָה סוֹתְרִין וּמָה שְׁנִקְרָא בְּפִי כֵּל מְכָרִיעַ לְהִיּוֹת שֵׁם הַחֲתִימָה עֵיקָר וְהָיִי רְאוּי לְכַתּוֹב יְהוּדָה לִיב דְּמִיתְקָרֵי יְהוּדָה כִּינּוּן דַּעֲלִיה לְס"ת הִיא פְּנִרְתָא לְגַבֵּי הַחֲתִימָה וְהַקְרִיאָה וְאִם כִּי שֵׁם הַטָּפֵל לְבַד מְבּוֹאֵר בְּרִיב"ש דַּעוֹת הָרַבָּה פּוֹסְקִים דְּפָסוּל.

אֵיבְרָא דְּבַס"ג דְּמַהֲר"מ מְבּוֹאֵר דָּאִם נִקְרָא וְחֹתֵם בְּשְׁנֵיהֶם וְעוֹלָה בְּאַחַד כּוֹתְבִין דְּמִיתְקָרֵי וּמִשְׁמַע דְּגַם בְּשֵׁם הַלִּיָּדָה הַדִּין כֵּן א"כ לְפ"ז פְּשִׁטָּא דְּשֵׁם יְהוּדָה נַעֲשֶׂה עֵיקָר לְגַבֵּי שֵׁם לִיב וּלְדִידִיָּה הִיָּה רְאוּי לְכַתּוֹב יְהוּדָה הַמְכֻנָּה לִיב (וְכָבָר כְּתִבְתִּי בְּתִשְׁבֻּעַ דְּלִס"ג מַהֲר"מ ס"ל דְּכָל כַּה"ג שֶׁיִּקְרָא בְּכִינוּי עִם עֵיקָר הַשֵּׁם א"צ לְכַתּוֹב הַכִּינוּי וּבִיָּאֲרֵתִי דְּלִיתָא לַעֲנ"ד דְּמִקּוֹר הַדִּין מַת"ה דְּלָא מִיָּרִי רַק בְּכִינוּי שַׁע"י צוֹרֵת גּוֹפּוֹ וּכ"מ מְדַבְּרֵי הַט"ז שֶׁכ' כֵּן עַל רַמ"א בַּהַג"ה מִשְׁא"כ בְּשְׁמוֹת הַלִּיָּדָה וּבִיָּאֲרֵתִי שֶׁהַפְּרִשׁ גְּדוֹל בִּינֵיהֶם) וּא"כ עַכ"פ שֵׁם יְהוּדָא עֵיקָר וְאֵעִפ"י שְׁלֵא כ' הַכִּינוּי כְּשֶׁר כַּמ"ש רַמ"א בַּהַג"ה ס"א שְׁאֵין לְהַקְפִּיד עַל הַכִּינוּיִם: אֲמַנָּם לְכַאוּרָה אֵין לְסַמּוֹךְ ע"ז דְּס"ג דְּמַהֲר"מ ס"ל דְּדוֹקָא הִיכָא שְׁנִקְרָא וְעוֹלָה וְחֹתֵם בְּשְׁנֵיהֶם אֵין לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרֵי מִשְׁא"כ ש"פ ס"ל דָּאָף הַנִּקְרָא בְּאַחַד כִּינּוּן שְׁעוֹלָה וְחֹתֵם בְּשְׁנֵיהֶם אֵין לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרֵי כְּמוֹ שֶׁהֲאָרְכְּתִי בְּתִשְׁבֻּעַ א"כ ה"ה אִם נִקְרָא וְחֹתֵם אַע"פ שְׁעוֹלָה בְּאַחַד יֵשׁ לְכַתּוֹב שְׁנֵיהֶם בְּלֹא דְּמִיתְקָרֵי.

אֲמַנָּם י"ל דָּאָף הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עִם מַהֲר"מ בְּנִקְרָא בְּאַחַד מ"מ אִם עוֹלָה בְּאַחַד מוֹדוֹ שֶׁזֶה נַעֲשֶׂה עֵיקָר שֶׁהָיִי עֲלֵיהָ לְתוֹרָה מְכָרִיעַ אָף נִגְדַּ שֵׁם הַחוֹל וְטַעֲמָא דְּבַגֵּט אָנוּ הוֹלְכִין עֵיקָר אַחַר עֲלֵיהָ לְס"ת וְחֲתִימָה שֶׁהִיא שֵׁם שֶׁהִחְזִיק לַעֲצֻמוֹ הַלְכָּף כִּינּוּן שְׁבֻזָּה עוֹלָה לְס"ת חֲזִינּוּ דְּשֵׁם זֶה מְשֻׁנָּה לִיה עֵיקָר הַלְכָּף אַע"פ שְׁנִקְרָא בְּב' וְחֹתֵם בָּהֶם מ"מ חֲזִינּוּ שְׁשֵׁם זֶה

עיקר גבי טפי פיון שעולה בו לס"ת משא"כ בעולה וחותרם בשניהם א"כ חזינין דמתחזיק בשניהם בשנה ואע"פ שהוא נקרא בפי העולם באחד משום זה לא נעשה עיקר ומה דזימנין בגט הולכין גם אחר קריאת העולם היינו היכי דיש חשש לעז פגון יוסי וקוראין לו יוחנן משא"כ היכא שנקרא יוסי ועולה לתורה וחותרם יוסי יוחנן שפיר פתבינן בגט כמו שעולה וחותרם דאין פאן חשש לעז מה שנקרא בפיהם יוסי לחוד שידוע שדך העולם לקצר וחדא מתרתי נקטי ובאמת ידעו שזה המגרש יש לו עוד שם מובהק יוחנן ועוד דבנ"ד ששם השני הוא שם לעז כ"ע מודו וגדולה מזו כ' הג"פ ס"ק פ"א לפרש דברי הרמ"א מי שיש לו שם עברי כו' דמייירי שעולה בשניהם בעברי ולעז העברי עיקר אף אי רוב אקרי ליה בשם לעז רק היכי שחותרם בלעז אז החתימה מכריע א"כ מכ"ש בנ"ד שהקריאה וחתמה בב' ועולה בשם עברי דפשיטא דעליות לס"ת מכריע ומוסיף אומץ לשם העברי.

אף נראה דעכ"פ אין ראוי לכתוב לכתחלה יהודה המכונה ליב פיון שמעולם לא נקרא בשם ליב לחוד וכמ"ש שפתנבה באורף והיה צריך לכתוב יהודה דמיתקרי יהודה ליב וא"כ בדיעבד פיון שפתב העיקר לבד פשר: ועוד שהרי מבואר במהרי"ק שורש פ"ו אלי' שנקתב בגט ונקרא לכל אדם באל"ף מ"מ אם רגילות לקרוא לתורה בשם אלי' פשר פשנקתב בגט אלי' ושם מייירי אע"ג שאין החתימה מסייע לשם אלי' שהרי כ' אם רגילין לקרות לס"ת או חותרם כו' אלמא דבקריאה לס"ת לחוד סגי לדמותו לחניכה כמו שביאר שם דלא גרע לכינוי דכשר בדיעבד כדאיתא בגיטין כ' חניכתו כו' וא"ל דמהרי"ק מייירי שידוע שעולה לס"ת בשם אלי' אבל עכ"פ אינו חותרם בשם באל"ף פגון שאין ידוע חתימתו וכה"ג דאז אגלינן בטר עלייתו משא"כ אם היה חותרם גם בשם באל"ף אפשר דס"ל למהרי"ק דמה שעולה לא הוי פחניכא ז"א דהא בשו"ת לחם רב סימן ל' בההיא דשמואל מולי למד מפאן דאף היכי שחתמה ועלייה סותרין זא"ז ונקרא בשם החתימה מ"מ לא גרע עלי' מחניכה אמנם לענ"ד י"ל דמהרי"ק קאי בשיטת הפוסקים דעיקר או טפל לבד פשר הלכך כ' דלא גרע מכינוי דכשר בדיעבד משא"כ לדידן דקי"ל לטפל לבד פסול.

ועוד שהב"ש כתב שיש לחשוש לדעת הרמב"ם לפי דעת איזה מפורשים אליבניה דס"ל אף בכ' שם עיקר לבד פסול וכן דעת ריא"ז וכ' דיש לחוש אף שפכר נתגורשה רק בשעת הדחק דווקא פשר ע"ש סק"ח ועוד שלכאורה מהב"ש ס"ק ק"ד משמע דאם נקרא בשניהם אף שעולה לס"ת באחד אפ"ה אין לכתוב דמיתקרי ואם כ' הוי שינוי וכמ"ש בתשובה שפן מוכח ממ"ש שהלשון רמ"א אינו מדוקדק נהרי רמ"א כ' או שעולה כף לס"ת כו' ע"ש וא"ל דהיכא דאחד מהם שם לעז ועולה לס"ת בשם עברי מודה הב"ש פיון דשם עברי עיקר לגבי שם לעז ז"א דהרי הב"ש התם אף בשם שינוי מייירי דהא קאי ארמ"א בהג"ה ע"ש באורף בתשובה הנ"ל נהרי שם הפינוי הוא עיקר ואפ"ה ס"ל להב"ש דכיון דנקרא בשניהם אם כ' דמיתקרי דמשמע שנקרא בפ"א בש"ע לכך הוי שינוי ממה שנקרא בפי העולם וא"כ ה"ה אם כ' א' לחוד דהוי פכותב חצי השם דפסול שייסברו לומר שנקרא בשם זה לחודא: אמנם באמת יש לחלק לפמ"ש בתשובה בטעם הב"ש משום דבכה"ג שנקרא בשניהם אז העולם סוברין ששניהם שמות העצם שלו מלידה שאין רגילות בשם מ"ח להיות נקרא בשניהם הלכך יסברו שהם מלידה ואין

לכתוב דמיתקרי וזה שינה דונקא בב' שמות קודם רק שאחד עיקר מ"ח שפיר איפא למיטעי דילמא הם שמות הלידה פיון שנקרא בהם משא"כ היכא שנקרא בשם עברי ושם לעז פניחד יהודא ליב דליכא למיטעי פלל שהפל יודעים דליב הוא פינוי לעז ושם המנובהק יהודה לבד וחילוק זה מבואר בפ' הגט (הם הקונטרסים שהביא הב"י) וכן במהרי"ק שורש הנ"ל דדוקא ביוסי וקורין לו יוחנן שיש לחוש ללעז שסיברו ששמו המנובהק הוא פן משא"כ אם פותב אנא שמואל המכונה פן שידוע לכל ששם זה לא ניתן לו בשעה שנקנס לברית ואף אם יכתוב אנא שמואל ונקרא בפי העולם בכינוי מ"מ יכולין לכתוב שם הקדש לעיקר וכ"כ מהרי"ק דכיון דשם באלי היא לעז הרי יודעין דמסתמא יש לו שם הקודש אחר ושפיר דמי לכתוב אלי' וא"כ ה"נ אין פאן חשש לעז שהרי ידוע ששם ליב היא חניכה וכינוי לבד וכשיראה בגט יהודה ידעו שנקתב שם הקודש של המגרש ומה"ט אם פתב העיקר לבד פשר ואין להקפיד על הפינויין אע"פ שהפינויים הם שגורין יותר בפי העולם מ"מ פיון שיודעין שעכ"פ יש לו שם עיקר אין לחוש ואין להם לחוש שפא יש לשם ליב שם קודש אחר פגון ארי' פיון שיכול להיות ג"כ כמו שהוא האמת וכן ראיתי ששם הרד"ק שכתב שיכולין לומר שזה המגרש אין לחוש ללעז אמנם פבר פתבתי שדעת הג"פ להחמיר בכתב שם העיקר לבד פדעת הרמב"ם וריא"ז ואם פי יש לחלק דדוקא בעיקר טפל פגון רובא מרים וכה"ג או מקום פתיבה לבד אבל פגוונא דנ"ד שפל העולם יודעין ששם הקודש היא עיקר לגבי שם הלעז מ"מ מי ירום להקל מחמת סברא דנפשיה.

ולכן בכה"ג דנ"ד שנקרא בפי כל יהודה ליב וכך חותם א"ע אע"פ שלתורה אינו עולה רק בשם יהודה לבד יש לכתוב לכתחלה יהודה דמיתקרי יהודה ליב ובדיעבד אם כ' יהודה לבד או יהודה ליב דמיתקרי יהודה והוא שעת הדחק או שפבר ניתן הגט גם פן פשר כך נראה לפי עניות דעתי: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה פג ע"ד הגט שנסדר לאיש ששמו שמעון יהודה וניתן לו שם זה בשעת לידה פאשר זה ינלד שם וכך עלה לס"ת חתם תמיד וכתבו בגט שמעון דמיתקרי יהודה המכונה ליב ונתעוררו ע"ז חכמי לב שהגט מקולקל: תשובה נלענ"ד שהגט פסול וכמבואר בדברי הג"פ והב"ש דאם פתב דמיתקרי במקום שלא ניתן לכתוב פסול ואפילו תימא שטעם הג"פ היא משום פיון ששניהם מלידה שניהם עקרים בנידון גט זה נמי שניהם עיקרים אמנם באמת ודאי אין טעם הג"פ מחמת זה דאל"כ למה פתב בפשיטות שפסול דמה בכך שעשה עיקר טפל הרי לדעת הריב"ש אם עשה עיקר טפל וטפל עיקר פשר וכן הוא דעת רוב האחרונים אלא ודאי דלכך מיפשט פשיטא ליה לג"פ דפסול משום דהוי פכותב חצי השם דפסול פיון ששניהם מחזברים יעלו ותלפדו ולא תפודו ודמיתקרי לא יבא ביניהם ובנידון זה גם הס"ג של מהר"מ מודה פמבואר להדיא בדבריו ועוד הרי פתב הב"ש גבי ההיא דאהרן סעדיה ונקרא בפי כל ישעיה פיון דעולה לס"ת בשניהם ונקרא בפי כל בשם אחר אין לכתוב דמתקרי כמו אם נקרא בשניהם וא"ל דשאני הכא דנקרא בכינוי של יהודא ז"א דכלפיא לניא דאטו משום שנקרא בכינוי שלו יהא נעשה טפל דהא בכל דוכתי פתבינו ע"ש הטפל דמיתקרי ואפילו היכא שהם עיקרי' בשונה אין לכתוב דמיתקרי על אחד מהם פמבואר בס"ג להדיא למחר"י מינץ דס"ל דאף בשינוי מ"ח אין לכתוב דמיתקרי פיון ששניהם עיקריים.

ואמנם אנו לא נהגינן פנותיה בשמ"ח דס"ל שם השני עיקר וכבר הארכתי בזה בכמה תשובות ובכאן שלענ"ד הדבר פשוט לפסול קצרותי דברי זעירא כו': שאלה פד שאלה איש אחד שלח גט לאשתו ע"י שליח להולכה ושם אבי המגורשת הוא אלחנן זאב בקריאה לס"ת ונתימה רק בפי העולם היה נקרא חנן רק מחמת שיגרא דלישנא לא היה ניפר אם חנה או חנן ולכך נתחפמו ולא פתבו שם אבי האשה כלל בגט ובהגיע למקום הנתינה פקפק חכם אחד בזה לפי שהמגרש הוא ג"כ מבני העיר והוא עומד פעת ג"כ שמה רק שנסע לעיר הסמוכה לשם פמו פרסה וכתב שם הגט ושלחו לכאן וכיון שבקל אפשר לתקן ולכתוב גט אחר לא רצה לסדרו כפי והלכו לאחר והוא סידר הגט ונתן ליד האשה ועמד השואל ושאל אם מהדרין עובדא מאחר שבקל יש לתקן או לא: תשובה מתחלה אען ואמר כי מאוד נפלאתי על המסדר הגט הלז אם הוא אינו יודע בטיב גיטין איך הכניס ראשו בזה לעשות מעשה לסדר הגט לכתחלה מאחר שלדעת תה"ד הוא פסול אף בדיעבד והלבוש פתב ג"כ די"א דפסול וכמ"ש הב"ש ואע"ג דהב"ש פתב דליתא וטעמו משום דהרא"ש והרשב"א והטור מכשירין מ"מ נראה שאין לעשות בזה מעשה לכתחלה וכמ"ש הב"ש בס"ק ד' כשב' השמות פתובים בפירוש וכתב בלשון דמתקרי אע"ג דכשר אם כבר נכתב מ"מ פשאינו מקום עיגון אין ליתן הגט הואיל ובש"ס מבואר דצריך לכתוב דמתקרי ע"ש הטפל ע"ש וה"נ דכונתיה פינון שכל נוסח טופסי גיטין לכתוב שם אבי האשה פמו שכותבין אבי האיש פמבואר בש"ס וכמו שכתב בשאלות ותשובות מהר"ח סימן ג' דאף על גב דהרא"ש והרשב"א אינו מעכב מ"מ לכתחלה יש לכותבו והוא מטבע ונוסח אף בימי המשנה והתלמוד וכן בהרי"ף והרמב"ם כו' יע"ש ומהר"ש קאי התם לענין שם אבי האשה וע"ש שהביא מתשובת הגאון מהר"א מזרחי שלכאורה מדברי הרא"ש גופיה יש לדקדק דדוקא בלא פתב שם אביה רק פינויו לבד יש להכשיר ומדקדק הרא"מ מזה דמשמע שאם לא היה פתוב לא שמו ולא חניכתו היה פסול הגט והרגיש בסתירה מתשובת הרא"ש שהביא הטור דאפילו לא הזכיר כלל פשר כו' ומהר"ש פתב שצ"ל דלרונקא דמלתא קאמר דאפילו הנה אמרינן דצריך להזכיר שם אבי האשה לעכובא מ"מ כל שכתב חניכתו פשר כו' ע"ש הא קמן דלהך פירושא בהרא"ש לא ברירה ליה פולי האי להתיר בלא הזכיר שם אבי האשה כלל וא"כ פינון שמהרא"ש נראה שדעתו נוטה לפסול והרא"ש לא ברירא ליה כ"כ מי גבר לא יחוש לכתחלה במקום שאין עיגון: וראיתי בשו"ת מהר"א בן חיים סי' י"א שכתב דאפש' דגם מהרא"י לא קאמר אלא ע"ש אבי המגרש אבל באבי המגורשת מודה לשאר פוסקי' דאפשר לחלק בין אבי המגר' לאבי המתגרש' במעט חילוק עכ"ל ואין נראה פן מדברי מהרא"י דמשמע התם דמה דאתמר בש"ס שמו ושמה היינו פדינו עם שם אביו וא"כ למה יגרע שם אביו וגם נראה כי מ"ש מהראנ"ח שבקל יש לחלק בין שם אביו לשם אבי פונותו לפי מ"ש מהר"י שם בחילוק הב' בין אם העד לא הזכיר שם אביו בגט שפשר לשם אבי המגרש דבשם העד אם יטעו באחר ששמו כפי מה בכפי הא רובא דעלמא פשרים הם לעדות משא"כ אם יטעו בפעל שהוא אחר ששמו כשמו נמצא שהוא פסול לגמרי דכ"ע פסילו לההוא גיטא חוץ מבעל כו' ע"ש בסימן קל"ח.

ולפ"ז החילוק בין אבי האיש לאבי האשה קל להבין דבשלמא באבי האיש יש לחוש שיטעו באחר כו' כמ"ש מהרא"י משא"כ באבי האשה פינון דהאשה הזאת היא המקבלת

הגט הלז ומתוקת בו אנדא ליה חשש טעות באחרת ולכך יש להקל טפי באבי המגורשת
ואם לזה פינו מהרנ"ח נראה שהחילוק נכון וברור אף כל זה אם האשה מקבלת הגט
בעצמה מיד בעלה משא"כ בגט הנשלח ע"י שליח שהרי השליח התופס הגט שיניף בו
חשש טעות כמו בשם אבי האישה ואם השליח הלז בא למסור הגט ליד אשה זו הוא דומה
לגט שלא נכתב בו אבי האשה אע"פ שזכר בו שם האשה ואבי' אעפ"כ הוא פסול לדעת
מהרא"י ודכותה גבי שליח כה"ג בחסר שם אבי האשה והדבר ברור לפענ"ד שפנה
מורה מהראנ"ח שאין לחלק כלל והשוו בזה אשה לאיש לפסול הגט לשיטת מהרא"י
ז"ל: ובהכי אשפחנא פתרי למה דכתבנא לעיל שהרא"מ נדחיק בסתרי' תשובת הרא"ש
אהדדי והביא שם בשם שארית יהודה שג"כ הרגיש בסתירה זו וגם מהראנ"ח נדחק שם
וכן בכמה תשובות גדולי האחרונים ולפי מ"ש יש ליישב ברווחא דמבואר בשו"ת
הרא"ש שם דעובדא הוי שהגט נשלח ע"י שליח ממקום רחוק ולא נזכר בו רק פינוי שם
אביה וע"ז פתב דכיון שהנזכר הפינוי יש להקשיר אבל אם לא הוזכר שם הפינוי שפיר
היה מקום לפסול דכיון שהובא ע"י שליח לא מהני בלא שם אביה משא"כ באידך תשובה
דהרא"ש דמיייתי הטור דהתם מייירי דנמסר מיד הבעל ליד האשה שפיר ס"ל להקשיר
אף בלא הזכיר כלל לא השם ולא הפינוי דאף אחר העיון אין זה מעלה ארוכה לדברי
הרא"ש דבשלמא לשיטת מהרא"י דפוסל בלא הזכיר שם אביו א"כ שפיר י"ל דה"ה אם
לא הזכיר שם אביה כשהוא ע"י שליח משא"כ לפי המבואר באידך תשובת הרא"ש
דמקשיר אף בלא הזכיר שם אבי האישה כלל א"כ גם בשלא הוזכר שם אביה כשהוא ע"י
שליח אין מקום לפסול אף לדברי התה"ד נדאי שהדבר מבואר כמ"ש: והנה התה"ד שם
בטעמא קמא פתב לחלק בין העד לבעל דהעד ניכר בלא שמו ע"י פתב ידו כו' משא"כ
בבעל ונראה דס"ל דנדאי בשמו לחוד אין הניכר דכמה יוסף איכא בשוקא וכל היכא
דאיכא טובא מה לי שהזכיר השם ומה לי שלא הזכיר כלל מה שאין פן פשכותב שם
אביו ג"כ דאף דאיכא נמי כה"ג פינו דפורתא דמתרמי הרי שמו ניכר ומחמת שאר
חששות בהחזקתו תליא מלתא ואי בעינן מוכח מתוכו או לא אבל בשמו לבד לאו במוכח
מתוכו תליא מלתא דאפילו אי לא בעינן מוכח מתוכו מ"מ עכ"פ צריף להזכיר שם האישה
והאשה בגט (ושיטת רבינו יואל שבמרדכי כבר דחו כל הפוסקים וכדמוכח דף ד'
והארכתי במקום אחר) דזולת זה לא קרינן ביה וכתב לה פינו שלא נזכר שם בכתב
הזה לא קרינן ביה וכתב לה אע"פ שמבואר בתוכו שהבעל כותב לאשתו טובא בעל
ואשה איכא בעלמא ואין פתב זה מיוחד לאיש ואשתו זאת: ולפ"ז שפיר י"ל דגם בכותב
שם ולא שם אביהם נמי הא איכא טובא בעל ואשה בשמות כאילו ומה יושיענו הזכרת
שם דאפתי לא יחודי מייחדי להו ע"י הזכרת השם וכה"ג אשפחנא במגילה שהרשע
ברשעתו אמר טובא מרדכי איכא ביהודאי א"ל היושב בשער כו' ולפיכך ס"ל לתה"ד
דבמקום ששנינו שם היינו בצירוף שם אביהם דע"ז הוי הזכרת שם של בעל ואשה זו
והרשב"א והרא"ש ודעמייהו הסוברים דשם האב אינו מעכב נראה דנדאי אלו ומודו
שצריף שיוכר קצת מתוך הגט שזה המגרש והמתגרשת שהרי שמו ושמה עכ"פ בעינן
לכ"ע וכמ"ש הר"ן בגיטין ובקידושין דספירת דברים שכורתין בינו ובינה לא הוי בלא
הזכרת שמו ושמה וגם פשיטא שאין להכחיש המגרש דשמותיהם לבד טובא איכא כה"ג
ואין סברא לחלק בין כותב איש יהודי סתם לכותב איש פלוני שבעיר גדולה נדאי אין

שום היכר בהזכרת שמו לבד אם לא בשם פלא ביותר אלא נראה דס"ל דעיקר הפרישות תלוי בעת שהבעל מוסר הגט להאשה שהוא דבר הפורת בינו לבינה וכיון שעדידי מסירה רואין שהבעל הנקרא בשם זה הוא מוסר הגט לאשה שבשם זה הכתוב בגט סגי ביחוד זה של הזכרת השם לבד אבל אם לא נזכר שם כלל ס"ל דלא מהני מה שעדים רואין המסירה דכתיבה זו שהוא מוסר אין נקראת על שמו ושמה ולא קרינו ביה וכתב לה כלל כנלע"ד ברור בטעם הפוסקים בזה: ואחרי הודיע כל זאת נראה דכל שלא הזכיר רק השם לבד ולא נמסר מיד הבעל ליד האשה רק ע"י השליח להולכה וכיון שאין היכר בהזכרת השם לבד דטובא איכא בשם זה נמצא דבשעת מסירת הבעל לא היה השליחות מבונרת שנשלח לגרש אשה זו דבכה"ג אין עיקר הבירור רק מחמת שעת מסירה ואנו שליחות מבונרת בעינינו ואע"ג דבקידושין יכול לעשות שליח לקדש לו אשה בסתם אינה שיהיה היינו בקידושי כסף אבל כשמוסר לו שטר קידושין אע"פ שמזכיר בו לקדש אשה רחל בסתם אינו מועיל כשאינו מברר שליחותו על אינה פיונו וה"נ בגט וא"ל דבגט עדיף טפי פיון שכותב בו שמגרש אשתו רחל ונהרי אין לו אשה אחרת ששמה רחל רק זו והוי שליחות מבונרת נראה דז"א לפי מה דכתבינו טעמא דבעיני הזכרת שם האיש והאשה בגט משום דעכ"פ בעיני שיהא נזכר בעלי המעשה ואע"ג דטובא איכא מהני בצירוף מעשה המסירה ומה שהיה נזכר ע"י שכתוב אנתתי לא מהני בלא הזכרת השם עכ"פ וה"נ בשעת שליחות בעיני שיהי נזכר ואין פאן היכר מחמת המסירה פיון שלא נזכר בגט רק הזכרת שם לבד ואף שכ' אנתתי וגם באמירתו שאומר לו שעושהו שליח למסור לאשתו רחל מ"מ פיון שאין לצרף המסירה לידה בשעת עשיית השליחות אין פאן בירור השליחות כדבעי ולהכי שפיר כתב הרא"ש בנידון שהיה ע"י שליח להכשיר דווקא מטעם שהזכיר חניכת אביה הא לא"ה היה פסול: ולכאורה נראה לחלק בין אבי האיש לאבי האשה משום דאיכא למימר בטעמא דמלתא דבעיני שם אביו ושם אביה ע"פ מ"ש התוספות ר"פ כל הגט דבהחזקו שני יוב"ש לא מהני לר"מ אף כשמגרשין שין זה בפני זה דמוכח מתוכו בעיני ובעי סי' ועיין ב"ש סימן קל"ו סק"ד דבעיני שיהיה הגט פשר לכ"ע בין לר"מ] ובין לר"א והנה אם לא כ' שמות אביהם ודאי דכהחזקו דמי דהא טובא איכא בעלמא ששם כף ולפי זה יש לפסול פיון דבעיני מוכח מתוכו לר' מאיר אף דזה דווקא בשם אבי האיש מה שאין פן בשם אבי האשה נראה דשפיר מיקרי מוכח מתוכו דהא מבואר בק"ע דאע"ג דבעיני שם אביו מ"מ שם אשתו עומד בשם אביו ולפ"ז לכאורה היכא דכותב יוסף מגרש את אשתו רחל בת יעקב י"ל דשפיר דהוי מוכח מתוכו פיון דהאשה? דועה בשמה ושם אביה ומתוך הגט אנו יודעין שבעלה של זו ששמו יוסף הוא המגרש ואע"ג שאין זכר לשם אביו הרי נזכר ומוכח הוא על שם אשתו ונהרי ידוע בעיר הזאת שאין פאן אשה אחרת שבעלה יוסף ומה לי שידוע ששם אביו שמעון או שידוע ששם אשתו רחל בת יעקב: אף י"ל דבאמת פן הוא אם נכתב בגט מקום עמידת האשה אבל אם לא נכתב בגט מקום עמידתה א"כ אף שנכתב שמה ושם אביה אין מוכח מתוכו מי המגרש דשמה אהד ששמו יעקב מפאן יש לו אשה אחרת באיזה מקום בעולם ששמה רחל בת יעקב דבזה לא שייך לא הוחזקו וכמ"ש הרשב"א בגיטין דף כ"ז לענין שירות מצויות ע"ש.

ולפ"ז י"ל דבאבי המגורשת יש להקל טפי דכיון דמוכח מתוכו שזו המתגרשת ששמה רחל היא אשת יוסף בן שמעון המגרש הנזכר בגט הוי כאילו פותב שם אביה ג"כ שיהי ידוע שיוסף בן שמעון זה המזכיר בגט אין לו אשה אחרת רק רחל זו וא"ל שמה יש לו אשה אחרת במקום אחר ששמה רחל ולא על זו כיון וא"כ לא הוי מוכח מתוכו ז"א דהא בזמן הגה שיש חר"ג אין לחוש לזה ואף למ"ש הרמ"א בסי' קל"ו באין שמות הנשים שוות מ"מ יכתבו סימן וטעמא משום דאע"ג דאיכא חר"ג חיישינן שמה עבר וקינדש אשה במקום אחר מ"מ נראה דהתם החשש דשמה יגרש זה רחל בת יעקב שקינד זה במקום אחר משא"כ לענין מוכח מתוכו שפיר הוי מוכח מתוכו שיהי פתבו התוספות שאין לחוש למוכח מתוכו אף לר' מאיר כ"א בהחזקתו אבל בלא החזקתו לא ופשיטא דכה"ג שפיר שפיר על חר"ג וקינד' במקום אחר חשש פי האי גרע מלא החזקתו ושפיר מוכח מתוך הגט שפתוב בו אנת אנתתי רחל שזו היא המגורשת (ולפ"ז גם באבי המגרש כשכותב מקום עמידת האשה יש מקום להקל ודוקא פשאין מזכיר מקום עמידתה פגון בגט ע"י שליח מ"מ חומר טפי באבי המגרש מטעמא דכתובתא) ובב"ש שם בסימן קל"ו משמע דאף לענין מוכח מתוכו שיהי הך חששא שמה עבר על חר"ג ודבריו תמוהים לענ"ד שוב ראיתי בבית מאיר שעמד ע"ד זה וגם הביא דברי המ"ל בהל' גירושין שהקשה על הך דינא דרמ"א וקצרתיו: והנה הב"ש בסימן קל"ו פתב דאם ניתן הגט מכשירין אע"ג דאין מוכח מתוכו וכ"כ בריש סימן נו"ן ובשם שו"ת אא"ז שארית יוסף הביא שדעתו דאם לא נשאת לא תנשא אלא שאם נשאת לא תצא וכתב הב"ש שכן משמע בהג"א ולפענ"ד גם בתה"ד בכתבים סימן ר"ן משמע דדוקא בנשאת שיהי פתב שם לענין קרוב ונתרחק אם חוששין לר"י לכתחלה לענין גיטין כו' מייתי שם הך דכתב טעמא למה טרחינו בטר ע"ח פגון דלא קי"ל כר"מ וכתב דבגט מפקינו נפשי' מפלוגתא היכא דהיה מן הספק' והנכון כמאן דאסר פההיא דר"מ דסתמי משניות סברי הכי ומ"ש אי מקרי דיעבד אחר שנשאת קודם שתפעל פשיטא דדיעבד מיקרי כו' עכ' מבואר למעיין בהדיא דמאי דמתירין בדיעבד בענין פזה היינו דיעבד שנשאת אבל לא דיעבד שניתן דאל"כ הו"ל למירמי קלא פהשואל שם דמספקא ליה אף בנישאת קודם שתיפעל שאפילו לא נישאת חשוב דיעבד כיון שניתן הגט וכה"ג דייק ביבמות דף ל"ב בסוגיא דהילל ובחולין דף נ"ב בהא דגיסטרך קאמריתא כו' סברי א"כ מרתח קא רתח כו' יע"ש והדברים מורים להדיא דמה שאנו עושים לקיים דברי חז"ל תנא דמסתבר פנותיה פגון הך דר"מ דאיכא סתמא דמתניתין פנותיה לא מיקרי דיעבד אא"כ נשאת וא"כ פשיטא שיש לחוש לדברי תה"ד וש"י והג"א שלא להקל מחמת שפכר ניתן וכבר הבאתי לעיל דברי הב"ש ריש סימן קכ"ט לענין דמתקרי אף שיש מקום לומר בכה"ג שחסר שם אבי המגורשת שפיר הוי מוכח מתוכו כיון שנזכר שם הפעל ואף שחסר מקום העמידה של האשה כיון שהוא ע"י שליח מ"מ לא חיישינן לאשה שבמקום אחר וכמש"ל דכה"ג לא החזקתו מיקרי: ושוב פקחתי עיני וראיתי בשו"ת נ"ב מ"ת חלק אה"ע סימן קי"ג הארייך בזה ופלפל הרבה בענין מוכח מתוכו והביא שם דברי הכנה"ג בשם הרדב"ז שהביא הג"פ וגם פתב שם חילוק בין גט ע"י שליח ובנ"ב שם מסיים בה דלפמ"ש הב"ש דלענין מוכח מתוכו אפילו בלא נשאת מתיר להנשא א"כ ק"ו במקום עיגון אפילו לא ניתן שינתן לה פגון שהוא שעת הדחק כו' וגם הלום ראיתי שארי בד"ז הגאון מוהר"ר יעקב נ"י

האב"ד דק"ק ליסא בספר תורת גיטין שהדפיס מקרוב גם פן סברות בזה ואני סמכוני באשישות לא יכלתי לעמוד על דבריהם ולישא וליתן בהם פדרכי מעולם ת"ל אף להפקת רצון הרב השואל דחקתי וכתבתי המעט אשר לפני: וסיומא דפסקא שאף שאנו נוהגין שבמקום שיש ספיקות בשם אבי האיש והאשה אין פותבין שם האב כלל וכן פתבתי הלכה למעשה כמה פעמים ומצאתי בשו"ת פנים מאירו' סי' בשם הגאון מוהר"ר גבריאל ז"ל שכ"כ מ"מ אין הדברים אמורים אלא פשיש ספק בכתיבת השם אבל פגוונא דנ"ד שהיה עולה לתורה וחותם אלקחן זאב פשיטא שהיה לו לכותבו בלא גמגום כלל ואף שיש ספק בקריאת העולם בכנויו באמת היה להם להשמיט הכנוי וכיון שבקל אפשר לכתוב גט אחר להזכיר שם האב אין ספק שלא יפה עשה המסדר שהכניס ראשו באלה ובכמה תשוב' הבאתי מש"כ הגאון בעל מג"ש ותשובת פ"י שמה שאמרו כל מי שא"י בטיב גיטין כו' ולא אמר בהלכו' גיטין משום דזה אפילו בהלכו' שחיטה כל טבח שא"י הל' כו'.

אף לשון בטיב בא להורות שיודע לתמן שלא יהיה שום פקפוק לצאת ידי כ"ע כמ"ש רש"י בהאי דאתקין שמואל בגיטא מיומא דגן כו' וראיה זו הביאה ג"כ בתה"ד בתשובותיו אף עתה שפבר נעשה מעשה אם מהדרינו עובדא ליתן גט אחר אין דעתי נוחה להכניס ראשי בזה אחרי שהמתירין הם רבים וגדולים והוא מחלוקת ישינה מה מיני יהלך להכריע בענין כזה והמתיר בדיעבד פי האי יש לו על מה שייסמוך ומי שירצה לחוש יחוש לעצמו ושלום על דייני ישראל דברי זעירא מן סבריאי: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה פה שאלה אשה א' קראוה מעריסה בשני שמות שאס' טויבא ועתה פמעט כל בני העיר קוראין אותה רק בשום טויבא לבד אף קצת מבני אדם ומבני ביתה ומשפחתה קוראין אותה עדיין בשני שמות יחד איה יש לכתוב בגט.

ושאלה זו נשאלה לפני כבוד מחו' הרב וכו' מוהר"ר יושיע העשיל הפהן אבד"ק לאדמיר והוא נ"י האריך בזה והראה פנים לכל צד וכו' ושלח ידו בשלומי ונחלה פני לחוות דעי בזה אף אני: תשובה אני איני כדאי ששלח אלי אולם אמרתי איה אשוב פני פחת.

חביב עלי עד לאחת. ואמרתי הפל מסייעין למלאכת שמים.

גייעי פח ורפויי ידים. יחליפו פח פאיש הביניים אף פי אנכי הצעיר ברבבות אפרים.

אעשה חיל ללפנד מעברות המים. קרים ונוזלים ממקור מים חיים.

רבותינו הקדושים נ"נ ומיניה ומיני שמעתתא תסתים. ואתנהלה לעטי לרגל המלאכה בקסת דרוכה.

נאשנס מתני לרוץ המערכה. ומה' אשאל עזר להאיר פני בהלכה.

וראשון לציון נאמר שלכאורה דבר זה מתורת משה למדנו הוא אא"ז הגאון רמ"א ז"ל בד"מ סימן קכ"ט אות י"ט פתב וז"ל ומצאתי עוד שם דאם נתנו לו שם אחד ונשתנה מחמת חולי יש לכתוב דמיתקריה אבל לאם נתנו לו ב' שמות במילתו יש לכתוב בלא דמיתקרי ויש לכתוב אותו השם שקורין תחלה עכ"ל בו הא קמן דאע"פ שלא נקרא בפי העולם רק בשם א' לבד מ"מ פותבין שניהם בלא מיתקרי ודבר ברור הוא דבנדאי מייירי ג"כ היכא שלפעמים נקרא בב' השמות יחד ג"כ דאם לא נקרא כלל רק בשם אחד לבד

אם פן הוי ליה שם שגששתקע ואין פותבין אותו פלל וע"כ דמייירי לפעמים נקרא בב' השמות ומ"מ בשם אַחַד קורין לו רוב העולם והוא רגילבו ביותר וס"ל דבכה"ג פותבין שניהם כלי דמיתקריה אלא שמקדימין השם שרגיל בו לפתוח ראשון ונראה טעמו דס"ל דאע"ג דרנפא קרו ליה בשם אַחַד לְבַד מ"מ א"צ להיות נכתב בגט בפ"ע משום דרגילות היא שמי שיש לו ב' שמות לפעמים אין קורין אותו אלא בשם א' לְבַד פְּדִי לְקַצֵּר וְהוּי כְּמוֹ קִיצוֹר הַשֵּׁם שְׁפוֹתְבִין שֵׁם הַמְּוַבְּהַק שְׁנִיתָן לוֹ מְעִרְסָה וְאִין פּוֹתְבִין הַקִּיצוֹר פְּלַל וְאֵע"ג דק"ל דכל קיצור השם שהוא שם בפ"ע פגון אלקחנן חנו וכיוצא בו פותבין אותו אין הנדון דומה דשאני התם שי"ל שזה השם חנו שנקרא בו לא נצמח שותא משם אלקחנן הנכתב בגט אלא פה קבעו לו שם וא"כ לא נכלל בכלל אלקחנן ויש לכותבו בפ"ע משא"כ בניתן לו ב' שמות ונקרא בשם א' אינו דין שיהא השם הזה שנקרא בו קובע מדרש לעצמו דהא היינו הך שמה גופא מהנהו תרי שמות שנקתבו בגט רק בלשונם יחליק השמות הללו ואשתמוטי הוא דקא משמטי השם השני פדי לקצר וכיון דלא נשתקע שם הב' לגמרי שפיר פתבינו תרנונייהו והנה דקרו ליה בחד שמה נמי ידעי דיש לו עוד שם א' רק הם המדברים בקוצר מילין ויש בכלל מאתים מנה.

ואף אם הני דקרו ליה בחד שמה לא ידעי בהנה דקרו בתרנונייהו לית לן בה: ומ"ש מהרי"ק בתשובה על מי שכ' אנא לוי יהודה בלא דמיתקריה דפסול לפי שיסברו שנקרא בשניהם יחד פאשר יש הרבה בנ"א א שמותיקו כו' אין ענין לכאן דהתם מייירי בשם אַחַד מַחֲמַת חוֹלִי וּמַעוֹלָם לֹא נִקְרָא בְּשֵׁנֵיהֶם יַחַד מִשָּׂא"כ כָּאֵן פִּינּוֹן שְׁהֵם קוֹרִין בּוֹ מִן־כָּר בְּגַט וּמַחֲמַת שְׁסֻמְכוֹ עֲנִין לוֹ לֹא יוֹצִיאוּ לַעֲזוֹ שְׂיָדוּעַ שֶׁהוּא כְּמוֹ קִיצוֹר הַשֵּׁם.

ואף שי"ל דקיצור השם שאני שהוא מורגש בפיהם שאין זה שמו העיקר רק הם אַחַזוּ בַקְצָרָה מִשָּׂא"כ כָּאֵן דִּי"ל דְּסֻבְּרֵי שְׂאִין לוֹ רַק הַשֵּׁם הַזֶּה שְׁנִקְרָא בּוֹ לְבַד. ז"א דל"ח ללעז בכה"ג פל שייכולין לתלות בקיצור השם פינו שרגילות הוא לקצר השם בכה"ג וכמו דכתבינו שרה דמיתקריה מרים וכיוצא בו ואין חוששין ללעז והוא דמהרי"ק וכל פיוצא בו דחיישינו ללעז ולא אמרינו שיתלו שזה המגרש יש לו שם פזה היינו משום דכיון דמשמעות לשון הגט הוא שזה שמותיו פפולים לו מלידה יאמרו שאין זה המגרש דא"ל שיתלו לומר דשמותיו פפולים אלא שבפי רוב העולם נקרא בשם א' לְבַד אִין זֶה מִצִּיל מִן הַלַּעֲזוֹ פִּינּוֹן שְׂאֵם יַעֲמְדוּ עַל הַמַּחְקֵר יִתְבַּרֵּר לָהֶם שְׂזֵה לֹא נִקְרָא מַעוֹלָם בְּשֵׁמוֹת פְּפוּלִים יַחַד וְיִסְבְּרוּ לִוְמֵר שְׂאִין זֶה הַמַּגְרֵשׁ וְלִמְגֵרֵשׁ זֶה שְׂבָא לוֹ הַשֵּׁם הַב' מַחֲמַת חוֹלִי הֵנָּה צָרִיךְ לְכַתּוֹב דְּמִיתְקֵרִי וְכֵן פֶּל פִּיּוֹצָא בְּזֵה הֵיכָא שְׂאֵם יַעֲמְדוּ עַל הַמַּחְקֵר יִתְבַּרֵּר לָהֶם שְׂאִין הָעֲנִין כְּפִי מְשֻׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּגַט יֵשׁ חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ וְלֹא תְּלִי בְּטַעוּתָא אוּ בְּשִׁיקְרָא מִשָּׂא"כ בנ"ד שפיר הם תולין בדבר הרגיל שרגילות לקצר השם ולקרא באַחַד פְּדִרְךָ שְׂרָגִילִין בְּשֵׁאֵר קִיצוֹר הַשֵּׁם.

ואם יעמדו על המחקר הרי יתברר להם האמת שזה נקרא בשם פפול מלידה ומבטן ועדיין קרוי פה בפי המקצת ויבינו לאחריהם שזהו המגרש הפתוב בגט והוּן שְׁלֵמְדוּ לְשׁוֹנָם דְּבַר בְּקִיצוֹר וְהַכְחִידוּ תַּחַת לְשׁוֹנָם הַשֵּׁם הַשְּׁנִי וְזֶה פְּלַל גְּדוֹל בְּעֲנִין חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ בְּכַתִּיבַת הַשְּׁמוֹת פְּמִבְּנֹאֵר לְהַמְעִיין הַדַּק בְּפּוֹסְקִים: אָף שֶׁצ"ע דְּהָךְ מִקְלָתָא שְׁכַתְּבַת בַּד"מ בְּשֵׁם ס"ג שְׂיֵשׁ לְכַתּוֹב שֵׁם שְׁקוֹרִין בּוֹ תַּחֲלָה בְּמֵאֵי מִיִּירֵי דְּאֵי מִיִּירֵי שְׁנִקְרָא בְּפִי הַעוֹלָם

בְּשֵׁם הָא' כְּגוֹן שְׁנִקְרָא רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן וְקוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם רְאוּבֵן אִם כֵּן מֵאֵי קַמ"ל דְּפְשִׁיטָא שְׂיֵישׁ לְכַתּוּב בְּשֵׁם שְׁקוֹרִין בּוֹ תַחֲלָה דְמַה"ת יְהִפֵּף סִדְרָן שְׁל הַשְּׁמוֹת וְאֵי מֵיִירֵי שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם שְׁמַעוֹן וְהוּא גְּוֹנָא דְנ"ד מִמֶּשׁ שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם הַשְּׁנִי לְבַד וְקַמ"ל דְּאָף שְׁנִקְרָא בְּשַׁעַת מִילְתּוֹ רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן אַעפ"כּ כִּינּוּן שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם שְׁמַעוֹן נַעֲשֶׂה שֶׁם זֶה עֵיקָר וְכוּתְבִין שְׁמַעוֹן רְאוּבֵן וְזֶה צְרִיךְ לְפָנִים דְּאַכְתִּי מִיָּד עֲרַעֵר לָא יִצְאָנוּ כִּינּוּן שְׁמַעוֹלָם לֹא נִקְרָא בְּסִדְרָה זֶה הוּ"ל שְׂיִנּוּי הַשֵּׁם וְפָסוּל כַּמ"ש בַּס"ג פ"ס ק"צ צ"ט דְּמִילְתָא דְּפְשִׁיטָא הָוִי דְּמִי שְׁנִקְרָא בְּעַת הַלִּידָה רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן וְכֵן חוֹתֵם וְעוֹלָה לַס"ת אִם יְהִפֵּף הַשְּׁמוֹת לִיְכַתּוּב בְּגִט שְׁמַעוֹן רְאוּבֵן בְּגִט פָּסוּל אוֹ בְּטַל כּו' וְע"ש וְלִכְאוּרָה מְסַתְּבַר טַעֲמִי וְלִקְמָן אֲבָאָר הַנְּלַעַנ"ד בְּזֶה: וְהִנֵּה בְּדָבָר מ"ש הוּד כ"ת שְׂאִין לְכַתּוּב טְוִיבָה דְּמִתְקַרְיָה שְׂאָסְי' כִּינּוּן דְּלִגְבֵי הַמוֹעֲטִין נִקְרָאת בְּשֵׁם שְׂנִיָּהֶם וְכִינּוּן שְׂאִינָה נִקְרָאת בְּשֵׁם שְׂאָסְי' לְחוּד א"א לְכַתּוּב דְּמִתְקַרְיָה שְׂאָסְי' וְשׁוּב כ' דַּמ"מ יֵשׁ לְפַקְפֵּק וּמְקוּם לְפָרֵשׁ דְּמִתְקַרְיָה לְפַעֲמִים שֶׁם זֶה עִם הַשֵּׁם הִרְאִישׁוֹן וְהוֹכִיחַ דְּבָר זֶה מְדַבְּרֵי הַב"ש גְּבִי מְשִׁיחַ לִיב.

הִנֵּה כְּבָר הַדְּבָר מְבוֹאָר אֲצִלֵי בְּאוּרְךָ בְּכֻמָּה תְּשׁוּבוֹת שְׁפַתְכִּי בְּעִנְיָנִים פְּאֵלוּ וְכָאן אֲנִקְנוֹט בִּידָאֵי כָּל דְּהִנְצְרָךְ לְעִנְיָנִינוּ. וּמִתַּחֲלָה אֲבָאָר מַה שְׁנַלְעַנ"ד דַּעַת הַב"ש דְּאָף בְּנִשְׁמ"ח אִם נִקְרָא בְּשְׂנִיָּהֶם אִין לְכַתּוּב דְּמִתְקַרְיָה שְׂהַרִי בַש"ע ס"ד כ' מִי שְׂיֵישׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת כּו' וְכַתְּבַת הַרְמ"א אֲבָל אִם נִקְרָא בַב' הַשְּׁמוֹת יַחַד אוֹ שְׁעוֹלָה כְּפִי לַס"ת כְּפִי וְדְבָרֵינוּ בְּזֶה לְקוּחִין מַמ"ש הַב"י דְּמַהֲרִי"ק וְהַתַּה"ד מַר אֲמַר חֲדָא כּו' דְּהַתַּה"ד מֵיִירֵי שְׁנִקְרָא ב' שְׁמוֹת בְּמְקוּם אֲחַד כּו' וְכַד"מ פְּתַב ע"ז וְז"ל וְאִין דְּבָרֵינוּ נִרְאִין דְּמַהֲרִי"ק לֹא מֵיִירֵי בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל אֲלֵא בְּאֲדָם שְׁנִשְׁתַּמְנָה שְׁמוֹ ע"י חוֹלֵי שְׁעוֹלָה בַב' הַשְּׁמוֹת לַס"ת וְלָכֵן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר גַּם בְּגִט כְּדַמְשַׁמַּע הֶתֵּם.

אֲבָל בְּלֹא"ה אָף מַהֲרִי"ק מוֹדֵה לְדְבָרֵי מַהֲרִי"ק וְאִין לְחַלְקָא עַכ"ל: וְלִפ"ז קָשָׁה עַל אַא"ז הַרְמ"א הַאִיךְ פְּתַב בַּש"ע דְּאִם נִקְרָא בְּשְׂנִיָּהֶם אוֹ שְׁעוֹלָה כְּפִי לַס"ת כְּפִי דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵינוּ שְׁמַרְפִּיב הַתִּירוּצִים יַחַד תִּי הַב"י וְדִידְזִיה לֹא מֵר שְׂנִיָּהֶם אֲמַת לְדִינָא שְׂהַרִי בַד"מ דְּחַה דְּבָרֵי הַב"י בְּזֶה וְכַתְּבַת דְּבִלֹא"ה מוֹדֵה מַהֲרִי"ק לְמַהֲרִי"ק וְאִין לְחַלְקָא וְדוּחַק לֹא מֵר שְׁחִזוֹר מְדַבְּרֵינוּ שְׁבַד"מ (וְעִינּוּ בְּתַשׁוּבָה ס' פ"א גְּבִי אֲלִיעֶזֶר זָאב הַמְּכֻנָּה לְבִיר מֵאן וּוְאֵלָף) וְהִיאֲרַכְתִּי מְזֶה בְּפִי דְּבָרֵי הַד"מ וְהַב"ש.

וְהַעוֹלָה מַמ"ש שֶׁם דְּהַרְמ"א וְהַב"ש מְחוּלְקִים בְּזֶה דְּהַב"ש לְשִׁיטָתוֹ שְׁפַתְכִּי דְּנִקְרָא בְּשְׂנִיָּהֶם אָף בְּנִשְׁמ"ח אִין כּוּתְבִין דְּמִתְקַרְיָה לְכֵן הַקְּשָׁה עַל רַמ"א שְׁפַתְכִּי לְכַתּוּב אֲהָרוֹן דְּמִתְקַרְיָה סְעִדְיָה כּו' דְּאִין זֶה נִכּוֹן דְּאֵע"ג דְּכְשִׁעוֹלָה לַס"ת בְּשְׂנִיָּהֶם כּוּתְבִין דְּמִתְקַרְיָה הִינּוּ דוֹנָקָא כְּשִׁנִּקְרָא ב' מְאוּתָן הַשְּׁמוֹת מִשְׂא"כ הִיא שְׁקַרְיָאֵתוֹ הוּא בְּשֵׁם אַחַר אִם כֵּן עֲלִיָּה לַס"ת מְצַרְף אוֹתָן וּמֵאן פְּלִיג לְהוֹ וְהוֹי לִיה כְּנִקְרָא בַב' הַשְּׁמוֹת יַחַד.

אֲבָל הַרְמ"א סוֹבֵר דְּנִשְׁמ"ח לְעוֹלָם כְּתַבִּינוּ דְּמִתְקַרְיָה ע"ש שְׂהַרִי לוֹ כְּמוֹ הַנִּקְרָא בְּשֵׁם רִאשׁוֹן וְנִשְׁתַּמְנָה שְׁמוֹ כּוּתְבִין דְּמִתְקַרְיָה אַעפ"כּ שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם אַחַר וּמַכ"ש בְּנִקְרָא בְּשֵׁם זֶה גַּם כֵּן נַעֲשֶׂה שֶׁם זֶה עֵיקָר וְעַל הַב' כּוּתְבִין דְּמִתְקַרְיָה וְלִכְפִּי שְׁפִיר כּוּתְבִין אֲהָרוֹן דְּמִתְקַרְיָה סְעִדְזִיה דְּמַה בְּכָף שְׁעוֹלָה בְּשְׂנִיָּהֶם וְנִקְרָא בְּשֵׁם א' דְּלוֹ יְהִיָּה שְׁנִקְרָא בְּשְׂנִיָּהֶם מ"מ שֶׁם הַשְּׂיִנּוּי עֵיקָר וְעַל הַב' כּוּתְבִין דְּמִתְקַרְיָה וְלִכְפִּי שְׁפִיר כְּתַב רַמ"א בְּהַג"ה אִם נִקְרָא בְּשְׂנִיָּהֶם יַחַד אוֹ שְׁעוֹלָה כְּפִי לַס"ת כְּפִי כְּשֶׁר וְהִינּוּ בְּדִיעְבַד לְכַתְּחִלָּה צְרִיךְ לְכַתּוּב דְּמִתְקַרְיָה

פּינן שְׁהוּא שׁמ"ח וּלְשׁוֹנוֹ מְדוּקְדָק שְׁפִיר וּבְמִקּוֹם אַחַר הָאֲרָכְתִּי בְּזֶה שְׁלֹדְעַת הַתּה"ד לְפִי מְנַהֵג אוֹסְטְרִיָּה שְׁעוֹלָה לַתּוֹרָה בְּשִׁנְיָהֶם, אַף שְׁלֵא נִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יֵשׁ לְכַתְּנוֹב כֵּן לְכַשְׁחֻלָּה וּלְפ"ז ג' שְׁטוֹת בְּדָבָר וּבִנ"ד שְׁאֲנוּ רוֹצִין לְכַתְּנוֹב שֵׁם שְׁאָסְנִי בְּכַדִּי לְצֵאת יְדֵי קְרִיאַת הַמִּיְעוּט צְרִיכִין אֲנִי לַעֲשׂוֹת אוֹתָם בְּתִכְיָפָה אוֹ חִיבוּר פְּאֲשֶׁר הִיא נִקְרֵאת בְּפִיָּהֶם וּדְמִיתְקָרִי לָא יְהֵא בִּינְיָהֶם שְׁהָרִי אַף בְּנִשְׁמ"ח ס"ל לְהַב"ש דְּבִנְקֵרָא בְּשִׁנְיָהֶם אִין כּוֹתְבִין דְּמִתְקֵרְנִי וּלְדְעַת הַתּה"ד אַף בְּנִקְרָא בֵּא' כֹּל שְׁעוֹלָה בְּשִׁנְיָהֶם וְאַף הֶרְמִ"א דִּס"ל דְּכוֹתְבִין בְּכַה"ג דְּמִיתְקָרִי הִינְנוּ מִשׁוּם דְּעוֹשִׁין עֵיקָר לְשֵׁם דְּמ"ח מִשְׁא"כ כִּפֵּן דְּלְפִי קְרִיאַת הַמוֹעֲטִים אִין כִּפֵּן עֵיקָר וְטָפֵל וּשְׁנִיָּהֶם שְׁוִין וְאַף שְׁקִרִיאַת הָרוֹב מְכַרְיַע גַּם כֵּן לַעֲשׂוֹת שֵׁם זֶה לַעֵיקָר מ"מ כִּינן דְּלֵא נִקְרֵאת מְעוֹלָם בְּשֵׁם זֶה שְׁאָסְנִי בְּפ"ע אִין לְכַתְּנוֹב דְּמִיתְקָרִי וְלֵא דְּמִי לְנִשְׁמ"ח דְּהֵתָם נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה בְּפ"ע קוֹדֵם הַחוּלִי וּכְמ"ש בְּתִשׁוּבָה הָאֲרָכְתִּי הַנְּ"ל בְּטַעַם הַב"ש דִּס"ל הִיכָא שְׁנִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם אַף שְׁעוֹלָה בֵּא' אִין כּוֹתְבִין דְּמִיתְקָרִי ע"ש: וּלְפִי מַה שְׁהַעֲלִיתִי שֵׁם נִרְאָה דְּבִנ"ד י"ל כִּינן דְּגַם הַמוֹעֲטִים יָדוּעַ לְהֵם שְׁהָרוֹב קוֹרִין בְּשֵׁם אַחַד לְבַד שְׁפִיר מְצִינן לְמַכְתָּב דְּמִיתְקָרִי אַע"פ שְׁבְּפִיָּהֶם נִקְרָאָה בְּשִׁנְיָהֶם וְלֵא דְּמִי לְנִשְׁמ"ח דְּהֵתָם יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְפִי שְׁנִקְרָא בְּפִי כֹּל בְּשִׁנְיָהֶם יִסְבְּרוּ שְׁכַף שְׁמוֹ מְלִידָה וְדִינוֹ לְכַתְּנוֹב בְּלֵא מִתְקָרִי כִּינן שְׁשִׁקוּלִים הֵם וְיִבְאוּ שְׁנִיָּהֶם וּדְמִיתְקָרִי לֵא יִבֵּא בִּינְיָהֶם וּבְגִט שְׁכַתְּבִי דְּמִיתְקָרִי אִין זֶה הַמְּגֵרֵשׁ כְּמִשְׁ"ל מִשְׁא"כ בְּזֶה דְּהֵאֲמַת כֵּן הִיא שְׁזָה שְׁמָה מְלִידָה אֵלֵא שְׁהַקּוֹרִין אוֹתָהּ כִּף עֵתָה מוֹעֲטִים הֵמָּה וְשֵׁם שְׁקוֹרִין הָרוֹב עֵיקָר וּלְכַף נִכְתָּב דְּמִיתְקָרִי וְאִין כִּפֵּן לַעֲזוֹ כֹּלְל וּכ"ש הוּא דְּרַנְבָּא שְׁרָה וּפּוֹרְתָא מְרִים שְׁאֵע"פ שְׁהַמִּיְעוּט רוֹאִין בְּגִט שֵׁם שְׁרָה לְבַדוֹ וְנִכְתָּב בְּגִט לַעֵיקָר אִין בְּזֶה מִשׁוּם לַעֲזוֹ וְה"ט הִךָ פְּוֹרְתָא יָדְעוּ שְׁשֵׁם טוֹיִבָּא נִכְתָּב לַעֵיקָר לְפִי שְׁנִקְרֵאת כֵּן בְּפִי הָרוֹב וְיִפְרְשׁוּ לְהֵם מ"ש בְּגִט דְּמִתְקָרִי שְׁאָסְנִי הִינְנוּ דְּמִיתְקָרִיָּה גַּם שְׁאָסְנִי וְגַם כִּי לְפִי מ"ש לְדַעַת רְמִ"א בְּשֵׁם מ"ח כְּתְבִינוּ דְּמִיתְקָרִיָּה אַף בְּנִקְרָא בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד וְע"כ דְּמִפְרָשִׁינוּ דְּמִיתְקָרִי הִינְנוּ שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם זֶה גַּם כֵּן.

אַף לַעֲנִ"ד נִרְאָה עֵיקָר דְּדוֹנוּקָא בְּנִשְׁמ"ח שְׁיָיָה דְּמִיתְקָרִיָּה כִּינן שְׁעַכ"פ הִזָּה נִקְרָא כְּכֹל שֵׁם בְּפ"ע מִשְׁא"כ בְּשֵׁם הַלִּידָה כִּינן שְׁזָה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ מְעַרְסָה וּשְׁנִיָּהֶם שְׁמוֹת הַעֲצָם וְדֵאִי פּוֹגֵם אִם יְכַתְּנוֹב דְּמִיתְקָרִיָּה בִּינְיָהֶם שְׁהָרִי מְעוֹלָם לֵא נִקְרָאָה בְּשֵׁם שְׁאָסְנִי לְבַד.

וּמ"ש מְכ"ת רֵאָיָה מֵהַב"ש לַעֲנִ"ד אִין מִשְׁם רֵאָיָה כְּמ"ש לְקַמֵּן אַף אֲפִילוּ תֵאֲמַר דְּשְׁפִיר מְפָרְשִׁינוּ דְּמִיתְקָרִיָּה הִינְנוּ בְּצִירוּף הָרֵאשׁוֹן הִינְנוּ דְּוּנוּקָא בְּנִדוֹן דְּהַב"ש שְׁהִיָּה נִקְרָא בְּשֵׁם מִשְׁה וְאַחֲרָיו בְּשֵׁם יְהוּדָה מִשְׁא"כ כִּפֵּן דְּשֵׁם הַעַרְסָה הִזָּה שְׁאָסְנִי טוֹיִבָּא וְכֵן נִקְרֵאת בְּפִי הַמִּיְעוּט אִם כֵּן אִם בָּאֲנוּ לְפָרֵשׁ דְּמִיתְקָרִיָּה גַּם בְּשֵׁם שְׁאָסְנִי אִין הַקָּרִי וְהַכְּתִיב שְׁוִין וְיֵשׁ הִיפּוּף בְּסֻדְר הַשְּׁמוֹת וּפְשִׁטָא שְׁאִין לְפָרֵשׁ דְּמִתְקָרִיָּה שְׁאָסְנִי קוֹדֵם לְשֵׁם טוֹיִבָּא שְׁאִין הַלְשׁוֹן סוֹבֵל כֵּן כֹּלְל וְרֵאִיתִי שְׁגַם מְכ"ת הַרְגִישׁ בְּזֶה וְהִדִּין עֲמוֹ וְלִית דִּין צְרִיף בְּשֵׁשׁ.

וּבְתִשׁוּבָה הַנְּ"ל הָאֲרָכְתִּי מִמָּה שְׁיֵשׁ לְפַקְפֵּק מִתְּשׁוּבוֹת מֵהִרִי"ו בְּמִי שְׁשְׁמוֹ יוֹסֵף וְנִשְׁתַּנְּהָ שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל ע"ש שְׁכַתְּבִי דֵא"ל דְּמ"ש יִשְׂרָאֵל דְּמִתְקָרִי יוֹסֵף קָאִי עַל מַה שְׁעוֹלָה לְס"ת וְחוֹתָם דְּלְפ"ז נְצִטְרָף לְדַחּוּק שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם יוֹסֵף קוֹדֵם לְיִשְׂרָאֵל וְלֵא מְצִינּוּ לְשׁוֹן דְּחוּק וְסִתּוּם כְּזֶה אַף בְּשִׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת וּמְכ"ש בְּגִט שְׁחֻשְׁשׁוּ לוֹ הַרְבֵּה לְכַתְּנוֹב לְשׁוֹן בְּרוּר שְׁיָרוּץ כֹּל קוֹרָא בּוֹ וְאַף אִם הִזָּה מְשַׁפֵּט הַלְשׁוֹן סוֹבֵל כֵּן אִין לְכַתְּנוֹב בְּגִט כֹּל שְׁפִשְׁטוֹת הַלְשׁוֹן לֵא

משמע הכי והבאתי שם ראיה בתשובה סימן מ"ב גבי דממתא מייורקא שאע"פ שנוכל לומר דהמכונן א' בין שיכתוב דממתא ובין שיכתוב פ' דמייורקא ושגם בשפתב דממתא הוא ע"ד היחס לא ע"ד דרך שם עירו פינו שנהרגלו ההדיוטות לכתוב בלא ממתא ע"ד היחס וממתא ע"ד שם עירו בכגון זה צריף לדרוש שם הדיוט וכיון שפן נמצא שנה שינה שם עירו וכו' וכ"כ שם לבסוף ועוד שנה שנכתב שם דממתא אין פירושו על מקום לידתו שפשהסופרין פותבין מלה זו מתכוננים בה על עיקר מקום דירתו והו"ל שינה ופסול עכ"ל.

ומעתה פשיטא דבנ"ד אין לכתוב דמיתקרי בין ב' השמות ויתפרשו עד"ז שהרי אין לשון ההדיוטו' סובל לפרש דמיתקריה שאס"י היינו עם שם טויבא בצירוף וקודם לו. וגם לא מצינו לשון כזה לא בפתוב ולא בש"ס.

נדבר ברור הוא שאין לכתוב כן אף אם היתה נקראת בשם טויבא שאס"י בפי המועטין דאז יהיה קצת מקום לפרש דמיתקריה שאס"י גם כן מ"מ אין לכתוב כזה דמיתקריה שישון זה אין במשמעות פשוטו כי אם לומר דמיתקריה בכה"ג: ואע"ג דלכאורה מדברי הב"ש שכתב גבי משה ליב שאם יכתוב משה דמיתקרי יהודה י"ל דפסול וכתב בתשובה שפירושו שנה יש קצת ספק אם מה שנקרא בשם ליב הוי פנקרא בשניהם דמיתקרי אם לא ואם שמה דהוי פנקרא בשניהם דמיתקרי פסול בו פינו שאין שום מעלה לשם משה נגד שם יהודה וכ"כ מעכ"ת לפרש כן.

והוכיח מזה ג"כ דעכ"פ אין כאן פסול מחמת שמעולם לא נקרא שם משה לבד בלא שם אחר וכן לא נקרא יהודה לבד. אף לענ"ד ז"א כמ"ש דבשני שמות הליתה נדאי אין מקום לכתוב בכה"ג דמתקרי אף פקר פתבתי דהב"ש סובר בנשמ"ח גם כן אם נקרא בהם ביחד אם פתב דמתקרי פסול ועלה קאי גם הך דינא דמשה ליב דהיינו שהיה נקרא המכונה ליב ונמנו עליו וברכיהו מ"ח בשם משה והלכך אי לאו שיש מקום לומר דמה שנקרא משה ליב הוי פנקרא משה יהודה לא היה כאן מקום פסול מחמת פתיבת דמתקרי דהא היה נקרא בכל שם בפ"ע קודם החולי וכמו כל שם מ"ח.

אף לפי שצטרף שם ליב ונקרא בפי העולם משה ליב י"ל דהוי פנקרא משה יהודה ופסול בכתיבת דמיתקרי כמו כל שמ"ח שנקרא בשניהם. אבל אי הוי אמרינו דמה שנקרא בשם ליב לא הוי פנקרא בשם יהודה אין כאן פסול היכא דשם משה בא לו מ"ח או מחמת ד"א וכעובדא דפעסלן אסתר דמייתי הב"ש התם משום דכל שם ניתן בפ"ע אבל בב' שמות שנתנו יחד מלידה מזה לא מייתי הב"ש וכמ"ש"ל.

ונהו שכתב הב"ש אם כן בלא מיתקרי פשר בפשיטות כו' ר"ל דממ"נ אם נימא דמה שנקרא בשם ליב הוי פנקרא בשם יהודה פשיטא דצריף לכתוב בלא מיתקרי אף בנשמ"ח ואפ"ת דלא הוי פנקרא בשם יהודה מ"מ הרי עולה לס"ת בשם משה ויהודה וכתב שם בסמוך דאם עולה לס"ת בשניהם ונקרא בא' כגון שנסתנה שמו מ"ח כו' ואם פתב בלא דמיתקרי פשר.

מה שא"כ אם יכתוב דמיתקרי י"ל דפסול משום דשמא הוי פנקרא בשני השמות. ועוד י"ל דאפילו אי קאי הב"ש בהך דמשה ליב גם אשמות הליתה מ"מ נקט י"ל דפסול פיון דבנשמ"ח או מחמת ד"א אין ברור לפסול.

וגם אפשר דבהא נמי מספקא ליה להב"ש אם יש מקום לפרש דמיתקרי גם יהודה אם אחד מהשמות נעשה עיקר. ואמנם מפשיטות דברי הב"ש נראה דמפשיט פשיטא ליה דכל שנקרא בשניהם אף שהא' עיקר לא פתבינו דמיתקרי כמש"ל דהא גם בנשמ"ח ודאי דשם זה עיקר ואפ"ה סובר דאין לכתוב דמיתקרי על השני ולפירושו שנקרא בו בצירוף הראשון ואף על פי שפתבתי לעיל בטעמא דדין זה משום שיש בזה משום לעז שיהעולם סוברין פיון שנקרא בשניהם יחד מסתמא כה שמו מלידה וכתבתי לחלק דבנ"ד לא שניף טעם לעז זה פיון שהאמת פן הוא שניתן לה ב' שמות מלידה מ"מ בשביל שאנו מדמין לא נעשה מעשה ופשטות הדברים דכל שנקרא בשניהם יחד לא פתבינו דמיתקרי בקל גונוני.

ומכ"ש בנ"ד שצריכין לפרש דמיתקרי שם שאסיה קודם לשם טויבא דנדאי אין לעשות פן לכתוב לשון פזה שנוצטרה לדחוק בפירושו כמש"ל וע"כ לא כתב מהרי"ו כה"ג אלא בנשמ"ח וכמש"ל: וראיתי בג"פ שתמה על מהרי"ו דכיון שהוא רגיל בכתומה ובעלני' והקדים שם ב' איף יהפך סדר השמות ומילתא דפשיטא היא דכה"ג בשמות מלידה פסול או בטל.

ואפשר דבשמות מלידה שפיר יש להקפיד שלא יהפך השמות אבל לא בנשמ"ח פיון דמן הדין השני עיקר אין משגיחין עליו אם הוא עולה וחותם להיפך כו' ומ"מ נכון יותר דאם מקדימין בעלני' וכן בכתומה להקדים שם זה ומ"ש בחיבוריו דבנשמ"ח שני עיקר היינו היכא דאיכא דקרי ליה בראשון כו' עכ"ד בקצרה.

והנה מ"ש בדעת מהרי"ו הנה מקום לומר כה אם הנה אפשר להעמיד זה בלשון הגט אבל פיון דלשון דמיתקרי אינו מורה על ההיפוך ובאמת זה נקרא בשם יוסף קודם לתורה ולכתומה ויטעו מחמת זה לומר דמש"ח שלו הנה יוסף והוא ראוי להיות עיקר ויש לו דין קדימה וע"ש ישראל יש לכתוב דמיתקרי ובגט שנוכתב ע"כ שאין זה המגרש ואף שאם יעמדו על המחקר ידעו שזה עיקר שמו שנמ"ח הוא ישראל כבר פתבתי שאין דרפן לעמוד על המחקר כל דלא חזו פי האי סימנא שיצטרכו ליתן לב להרגיש בענין אלא לוקחין הדברים כפשטן.

וכיון שיראו חתימתו וישמעו קול קריאתו לתורה למראה עיניהם ישפטו ולמשמע אונם יוכיחו שאין זה המגרש. ואפשר לומר בדעתו של הג"פ דגם הוא מודה למ"ש דבנשמ"ח שפיר מפרשינו דמתקרי יוסף היינו ע"ש יוסף דמתקרי קודם החולי אלא דמ"מ קשיא ליה פיון שבגט אין לנו אלא שם שמחזיק לעצמו ומחמת עלתיה וחתומה חזינון שמחזיק שם יוסף עדיין לעיקר ואיך פתבינו בגט להיפוך.

וע"ז תי' שפיר פיון דמן הדין השני עיקר כו'. אף לענ"ד נראה לפי מש"ל בטעמיה דהב"ש דס"ל דעיקר מה דאזלינו בתר קריאה וחתומה לא מעפכה בסדר השמות פלל דמה שעולה וחותם בסדר הנה אין זה קפידא לגביה ולא איכפת ליה בקדימה ואיחור

כָּלֵל רַק שְׁזָה מוֹרָה שְׁאֵלֹי שְׁמוֹתָיו אֲשֶׁר בָּחַר לוֹ וְכִינּוּן דְּאֵלֹי הַשְּׁמוֹת נִכְתְּבוּ בְּגִט סָגִי בְּהִכִּי דְהָא לֹא פִתְבּוּ בְּהֵם חֻקְהָ שְׂיֵהָא פְּסֻדָּוּ מְעַכְבּ אֲדָּה מַה שְׂרָאוּי לְחַוֵּשׁ לְהִיפּוּף הַסְּדָר הוּא מִחֻמַּת קְרִיאָה שֶׁל הָעוֹלָם שְׂיֵהֵיָהּ לַעֲזוֹ אִם יִכְתְּבוּ לְהִיפּוּף שְׂיֵאמְרוּ שְׂאִין זֶה הַמְּגַרְשׁ דַּל"כ מִי בְּקִשׁ זֹאת מִיַּד הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים לְהַפְּנוֹת הַסְּדָר לְלֹא צְוֹרָה וְזֶה דְּוּוּקָא בְּשִׁנְקָרָא בְּפִי הָעוֹלָם בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד מִשְׁא"כ בְּנִדּוֹן דְּמַהֲרִי"ו שְׂנִקְרָא בְּפִי הָעוֹלָם רַק בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וְהוּא שֵׁם הָעֵינְקָר מִן הַדִּין שֶׁהוּא שִׁמ"ח שְׁפִיר כְּתַבִּינּוּ לִיָּה לְעֵינְקָר שְׁהָרִי אִין פֶּאֵן מְקוּם לַעֲזוֹ כָּלֵל וּמַה שְׁעוֹלָה וְחוֹתָם אִין זֶה מְעַכְבּ בְּסֻדְר הַשְּׁמוֹת כָּלֵל כְּדִכְתִּיבְנָא: וּלְפ"ז א"ש נְמִי מ"ש בִּס"ג שְׁהִבִּיא בְּד"מ שְׂיֵשׁ לְכַתְּבוּב שֵׁם שְׁקוֹרִין בּוּ תַחֲלָה דַע"כ פִּירוּשׁוֹ שְׂנִקְרָא בְּשֵׁם הַב' לְבַד וּמִקְדִּימִין אוֹתוֹ וּכְבָר כְּתַבְתִּי שְׁזָה צ"ע דְּאִיָּה נִהְפְּנוּ סְדָר הַשְּׁמוֹת דְּהָא בְּשִׁמּוֹת הַלִּיָּדָה מְיֻלָּתָא דְּפִשְׁטָא שְׂאִין לְהַפְּנוּ וּכְמ"ש הַג"פ וּלְפִי מ"ש י"ל דְּגַם בְּשִׁמּוֹת הַלִּיָּדָה שְׂאִין מְקוּם לְכַתְּבוּב דְּמִיתְקָרִי לְפִי שֶׁהֵם שְׁמוֹת הָעֵצָם וְלֹא נִקְרָא בְּכָל אֶחָד בְּפ"ע לְבַד מ"מ אִם רָגִיל בְּשֵׁם הַב' לְבַד שְׁפִיר יֵשׁ לְהַקְדִּימוֹ דְּמִחֻמַּת שְׁמַחְזִיק לַעֲצָמוֹ בְּסֻדְר הַזֶּה אִין פֶּאֵן עֵינְבוּב דְּאִיָּהוּ לֹא קִפִּיד בְּהִכִּי וְדָרָף הוּא בְּמִי שְׂנִקְרָא בְּכָל שְׁמוֹת דְּקָרִי לִי וְעֵנִי בֵּין שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ כְּסֻדְר הַזֶּה אוֹ בְּהַפְּנוּ רַק שְׂאִין לְהַפְּנוּ מִחֻמַּת קְרִיאַתְקְרִיאַת הָעוֹלָם דְּאִיכָּא לַעֲזוֹ כְּשִׂיָּרָאוּ בְּגִט שְׂלֹא פְּמוֹ שֶׁהוּא נִכְתַּב הוּא נִקְרָא וּלְפִיכָּהּ כְּשֶׁהוּא רָגִיל לְהִיֹּת נִקְרָא בְּשֵׁם א' אִין פֶּאֵן לַעֲזוֹ דְּוּוּק' כְּשְׂאִין יִתְרוֹן לְשֵׁם א' עַל חֲבִירוֹ וּשְׁנִיָּהֶם מְלִיָּדָה אֲזוּ פִּינּוּ שְׂאִין טַעַם לְהִיפּוּף זֶה יֵשׁ חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ פִּי יִקְשֶׁה בְּעֵינֵיהֶם לְמַה שְׁכָּל אֵת יָדִיו וְשִׁנְיָה הַסְּדָר לְלֹא צְוֹרָה מִשְׁא"כ כְּשִׂיֵשׁ טַעַם לְהִיפּוּף זֶה אִין חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ שְׂיִפִּירוֹ וְיָדְעוּ פִּי זוֹ הִיא שְׁעֻמְדָּה לוֹ לְפַתְחָר בּוּ רֵאשׁוֹן וּכְמוֹ שְׂרָה דְּמִתְקָרִי מְרִים שְׁהַקּוֹרֵאִין מְרִים אִין מְלַעֲזִין עַל מַה שְׂרָאוּיִן בְּגִט שֵׁם שְׂרָה לְעֵינְקָר לְפִי שְׂלֹא נֶעְלַם מֵאֲתָם שְׁהָרֹב קוֹרִין לָהּ מְרִים וְה"נ דְּכּוֹנְתִּיהָ וּמִמִּילָא תּוּ לִיכָּא קִפִּידָא בֵּין לְהֵנִי בֵּין לְהֵנִי דְּהֵנִי דְּהֵנִי שְׁקוֹרִין בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד פְּמוֹ שְׂנִיָּתְנוּ מְלִיָּדָה הָרִי לְפִנְיָהֶם בְּגִט שְׁנִי הַשְּׁמוֹת יַחַד וְאִין דְּמִיתְקָרִי בֵּינֵיהֶם וּבְהִיפּוּף לֹא אִיכְפַּת לְהוּ דִּיְדַעֵי מִחֻמַּת דְּרַוְבָּא קָרִי לָהּ בְּהֵאִי שְׁמָא לְחוּד וְגַם מְצַד הָרֹב מִחֻמַּת שְׂנַסְמָהּ לוֹ שֵׁם א' לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁהֵם קוֹרִין אוֹתוֹ בּוּ בְּלְבַד אִין קִפִּידָא דְּוּדָאִי שְׁזָה יֵשׁ לוֹ שֵׁם כְּפּוּל אֱלָא שֶׁהֵם מְקַצְרִים אוֹתוֹ וּשְׁמוֹ הָא' אַחוּז בְּפִיָּהֶם בְּלְבַד וּכְמַש"ל וּבִתְשׁוּבָה הַנ"ל הָאֲרַכְתִּי לְהוֹכִיחַ כֵּן מִדְּבָרִי הַרְמ"א בְּתְשׁוּבָה ס' פ"ד ע"ש דְּמִבְּנוֹרָר בְּעֵנִין שֵׁם אֶסְתֵּר פְּעֻסְלוֹן דְּאָרְף שְׂקָרָאוּהָ אֶסְתֵּר פְּעֻסְלוֹן בְּיַחַד שְׂלֹא בְּפִנְיָה מ"מ כ' לְהִיפּוּף פְּעֻסְלוֹן אֶסְתֵּר שְׂבִפְנֵיָהּ קָרָאוּ אוֹתָהּ פְּעֻסְלוֹן לְחוּד וְאֵע"פ שֵׁשׁ פְּעֻסְלוֹן הוּא שֵׁם שֶׁל לַעֲזוֹ הַקְדוּמָה לְשֵׁם אֶסְתֵּר שֶׁהוּא שֵׁם קוֹדֶשׁ לְפִי שְׁהוֹרְגָלָה בְּפִי כָּל בְּשֵׁם פְּעֻסְלוֹן מִשְׁא"כ בְּשֵׁם אֶסְתֵּר שְׂבִפְנֵיָהּ לֹא קָרָאוּהָ כֵּן.

וְא"כ מְשֵׁם ק"ו לנ"ד שְׂשִׁנְיָהֶם שְׁמוֹת לַעֲזוֹ וְשֵׁם טוֹיבָא הַוּוּרְגָלָה כֵּן בְּפִי כָּל יֵשׁ לוֹ דִּין קְדִימָה לְגַבֵּי שֵׁם שְׂאֶסְיָא: וְעַכ"פ מְבּוֹרָר מְשֵׁם דְּלֵאִינָף חוֹלְקִין שְׂכַתְבּ הַרְמ"א שֵׁם לֹא מְיִירִי שְׂנִקְרָאֵת גַּם אֶסְתֵּר רַק פְּעֻסְלוֹן לְחוּד וְאֵפ"ה פִּינּוּ שְׂאִין הַשִּׁמ"ח לֹא כְּתַבִּינּוּ דְּמִתְקָרִי וְע"כ דְּגַם בְּכַה"ג מְפָרְשִׁינּוּ שְׂנִקְרָאֵת פְּעֻסְלוֹן בְּפ"ע אֱלָא שְׁהֵיָהּ שְׁמָה אֶסְתֵּר מִתַּחֲלָה.

וּמִזֶּה יֵשׁ לְלַמּוֹד בְּנ"ד שְׂאִין קִפִּיד' מַה דְּכְתַבִּינּוּ ב' שְׁמוֹת הָאֲשֶׁה יַחַד אַע"ג דְּכַפֵּי הָרֹב לֹא נִקְרָאֵת רַק טוֹיבָא לְחוּד מ"מ שְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִסְמָהּ לִי גַם הַשְּׁנִי שְׂנִקְרָא' בּוּ בְּפִי הַמוֹעֲטִים ג"כ וְאִמְנָם מִהַב"ש נִרְאֶה שְׁתּוֹפֵס הָרְף תִּירוּצ' שְׁהִיָּתָה נִקְרָאֵת בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד וְכֵן מְשִׁמַּע

מדבריו בס"ק ק"ז שכתב דאם נקרא בב' שמות אין כותבין דמתקרי וכן משמע בתשובות רמ"א בעובדא דפעסלן אסתר כו' עכ"ל.

ולכאורה צ"ע שיהי הרמ"א כ' שם די"ל דגם אינהו מודו דמתקרי עדיף אלא שרצו להראות פתן. וצ"ל דבאמת כ' רמ"א תחלה דמיירי דקראה שלא בפניה בשניהם וע"ז קאמר דאפ"ת דהו עובדא כפשטי' ולא היתה נקראת רק פעסלין לבד מ"מ י"ל שגם הם מודים דמתקרי עדיף וכו' אבל היכא שנקראת בשניהם יחד לא חזר בו הרמ"א ממ"ש דבכה"ג יש לכתוב בלא מתקרי.

ומ"ש הב"ש שאם פתבו דמתקרי הוי שינוי אע"פ שאין הכרח לזה בדברי הרמ"א מ"מ כ' זה מסברת דנפשי' פיון דדינא הוא בנקרא בשניהם אין לכתוב דמתקרי אם כ' הוי שינוי ובמקום אחר הארכתי עוד בדברי הרמ"א בתשובה ובדברי הב"ש בזה: וחזרני למ"ש דמדברי ס"ג הנ"ל לפי מה שמפרש בו הרמ"א דקראהו בשניהם יחד ושם אסתר תחלה ובפניה קראהו פעסלין לחוד אעפ"כ הקדימו שם פעסלין לפי שרגילה בו ביותר ולא חיישינו בזה להיפוך השם פיון דמה דכתבינו אסתר הוא פדי לצאת ידי הקוראים שלא בפניה ואיך הקדימו שם פעסלן פיון שהם קורין שם אסתר תחלה והקורא למפרע לא יצא אע"כ כמ"ש דאין קפידא בכך פיון שיש טעם לקדימה זו ולכאורה יש לדחות ולומר דהרמ"א קאי על הגט הראשון שכתב לה מהרי"ו והוא באמת כתב אסתר פעסלין והקדים לשם אסתר לפי שהיתה נקראת משא"כ אח"כ קראהו בןלם פעסלין לחוד ולכך הקדים מהר"א שלישישטאט שם זה.

אך באמת ז"א לפמ"ש שם בתשובה הו"ל לתמוה על רמ"א ע"ש. אך לפמ"ש שם דבאמת שכל שב' השמות נכתבו בגט אין קפידא איזהו יהי ראשון רק משום לעז שלא נכתב פמו שנקרא בפני העולם וכיון שכל אחד יפה עשה בעתו לפי מה שהיו אז קריאת העולם שפיר עבדי מהרי"ו ומהר"א שלישישטאט ולא משגיחין בסתירה זו: וגדולה מזו מצינו לדעת ר"ת דהיכא דאיכא עיקר וטפל דבעינן למיכתב ע"ש הטפל דמתקרי נמי כשר בדיעבד אם כ' על העיקר דמתקרי דכיון שב' השמות כתובין בפירוש אין חילוק בין שכותב זה ראשון או זה וכן פסק בש"ע ס"ב ונראה טעמא כמ"ש דהם לעצמן מה להם איזה שם יכתוב ראשון ולא איכפת להו בהכי מידי ומצד קריאת העולם אין פאן לעז פיון שעכ"פ ידוע לכל שזה יש לו ב' שמות אלו ושניהם כתובין בגט ואף שהב"ש שם ס"ל להחמיר גם בזה פל שאינו מקום עיגון ולא ניתן הגט היינו משום דכתב דמתקרי ע"ש העיקר וכיון דהדרו לכתוב דמתקרי ע"ש הטפל ואם יעמדו על המחקר יראו שאינו פן ואיכא לעז אבל אם כ' דמתקרי רק הקדים הטפל לעיקר דעת הח"מ בתשובה ס"ס קכ"ט דלית לן בה ועדיף טפי כשלא כ' דמתקרי והיינו דמשום הקדימה לבד לא יוציאו לעז שאין הפרש בדבר איזה נכתב ראשון (אך דברי הח"מ צ"ע לענ"ד דמהרי"ק שורש צ"ח מבואר דבנשמ"ח אם לא כתב דמתקרי פסול לפי שסיכרו שזה יש לו שמות כפולים וכו' ואין פאן מקומו) וא"כ כ"ש בנ"ד אי לא כ' דמתקרי שאין לפסול מתמת היפוך בשמות פיון ששניהם כתובין בפני ואם יעמדו על המחקר אדרבה יתברר להם שפדין נכתב ראשון לפי שנקראים בפני הרוב ומצד המגרש והמגורשת עצמו אין קפידא הי מינייהו קדים ואין מונין בו ראשון ושני כלל רק פל שכתבו ב' שמותיו שמתחיל לעצמו

לעיקר סג' בהכ"י: אף אע"פ שבררנו דאין קפידא באיחור וקדימה כשיש טעם בהיקף זה מ"מ עדיין צ"ע בנ"ד שנקרא בפי הרוב בשם א' לבד וא"כ כשפאנו לסמוך לו עוד שם אחר בלי הפסק דמיתקרי ביניהם דמשמע שנקרא בשניהם יחד לא יצאנו י"ח הרוב שקורין רק בא' ומש"ל דמשמע מתשובת רמ"א דש"ד אף בכה"ג לכתוב בלא דמיתקרי לפום הנה שינויי שסובר התם דעובדא דפעסלן אסתר לא נקראת בשניהם יחד מ"מ אין זה מוסכם כמ"ש מהרי"ק שורש נ"ח שאם יכתוב אנא לוי יהודה פסול וכמ"ש בזה במ"א וא"כ אם פאנו להכשיר בזה בלא דמיתקרי צריך ליתן טעם פאשר פתבתי בתחלת התשובה שגם ידי הרוב יצאנו שגם הם יודעין שעיקר שמה מלידה שניהם יחד אלא שהם קיצרו השם ותפסו שם האחרון וכיון שמדין קיצור השם אתאן עלה שוב אין לומר כלל שע"י קריאת שם הזה נעשה עיקר ואין זה אלא כמו יצחק חקנו שהעולם מקצרים ותופסין מן השם האותיות האחרונים ואנן פתבינן עיקר השם כמות שהוא וסג' בהכ"י וה"נ כשנקרא בב"ש פגון שם טוב והעולם מקצרים וקוראין טוב לבד מ"מ פגט לא הפכינו בשביל זה וכותבין השם השלם אע"פ שטוב הוא שם בפ"ע וא"כ גם פאן פיון דעיקר שמה מלידתה היו ב' שמות הללו כמו שרגילין לקרות אחר ב' פתי אבות ונימנין דמינצו בהדדי זה אומר של אבותי וז"א של אבותי וקובעין לקרא בשניהם נעדיין לא פינונו נוגרי ביתה ומשפחתה לקרותה בב' שמות יחד רק העולם ילפתו אורחות דרפם דרף קצרה ובכה"ג נראה שאינו דין שיהיה השם הזה קבוע לעיקר ולתת לה מקום בראש שמה.

וא"ל שממילא נעשה עיקר פיון שהורגלה בו בפי כל וכהיא דפעסלין אסתר לפי פירוש הרמ"א דשאני התם דפעסלין נקבע בזה לשם בפני עצמו וכיון שבפניה על כל פנים נקראת פעסלין לחוד שפיר עשה אותו עיקר כמש"ל משא"כ בזה דמעולם לא נקבע לעיקר בו בפ"ע ומשום קיצור שמקצרים העולם לא נעשה עיקר.

ומ"מ אין לדמותו לאלקחן חנן כמש"ל. דשאני התם משום שי"ל שקריאתו בשם חנן לא נגזר שרשו משם אלקחן אלא הוא שם לעצמו וא"כ אם יכתוב שם אלקחן הרי דיגל שם הקריאה לגמרי משא"כ בזה.

והנה בס"ג של הט"ז פתב וז"ל שלום ונקרא לס"ת שר שלום צריך לכתוב המכונה שלום (המכונה לאו דווקא דהא ע"ש הקודש צריך לכתוב דמיתקרי וכן הוא גם בס' של הב"ש) והטעם דשלום הוא שם בפ"ע עכ"ל ונראה שר"ל ג"כ דנ"ל דשם שלום שזה נקרא בו לא נלקח משם שר שלום אלא הוא שם לעצמו ולכך צריך לכתבו ג"כ וכן הוא בס"ג של מהר"מ הנדפס בח"מ וגם בב"ש מהדורא קמא וז"ל שלום הוא פינוי לשם שר שלום ויש לכתוב שר שלום דמתקרי שלום עכ"ל הרי שכתב שהוא פינוי ולכן שפיר נכתב בפ"ע משא"כ אם שמו ראובן ושמעון ונקרא שמעון דפשיטא דלא שייך לומר דשמעון הוא פינוי רק קיצור השם הוא ובב"ש שלפנינו איתא שר שלום ולפעמים נקרא שלום ועולה לס"ת שר שלום פותבין שר שלום דמיתק' שלום ונראה שר"ל ג"כ פנ"ל וכוונתו שר שלום הוא שם איש ולפעמים מזדמן שאיש הנקרא בפי העולם שלום עולה לס"ת שר שלום צריך לכתובכו'.

וּכְבָר פְתִיבָתִי בְתִשְׁבָּה בְּשֵׁם מַהֲרָ"מ בֶּן חֲבִיב בְּעֶזְרַת נָשִׁים לְעֲנֹן שֵׁם בַּת שְׁבַע דָּאָם
בְּשִׁעַת לֵידָה קָרְאוּהָ בַת שְׁבַע וּכ"ע קָרוּ לָהּ שְׁבַע צָרִיף לְכַתְּוֹב בַּת שְׁבַע דְּמִיתְקָרִי שְׁבַע
וְטַעְמוֹ מִשּׁוֹם דְּשֵׁם הַלֵּידָה עֵיקָר לְגַבֵּי שֵׁם הָעֵרִיסָה.

וְנִרְאָה דְדוּקָא הָתָם מִשּׁוֹם דְּשְׁבַע הוּא שֵׁם בַּפ"ע כַּמ"ש הַב"ש וּמ"מ פִּינּוֹן שְׁהוּא מְעִין
הַלֵּידָה שְׁפִיר חֲשָׁבִינוּ לְשֵׁם הַלֵּידָה לְעֵיקָר לְכֹתְבוּ רֵאשׁוֹן וְעַל שֵׁם שְׁבַע דְּמִיתְקָרִי דַּאֲל"כ
הו"ל לְמִיכְתָּב שֵׁם שְׁבַע לְעֵיקָר כַּדְקִי"ל בְּעֵלְמָא דְשֵׁם הַקְרִיאָה עֲדִיף מִשֵׁם הַלֵּידָה.

וּמ"מ אִם לֹא הָיָה מְקוֹם לִזְמַר דְּשְׁבַע הוּא שֵׁם לְעֲצֻמוֹ וְהוּי פִּינּוּי לְשֵׁם זֶה הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם
וּא"צ לְכֹתְבוּ פְּלִל. וְלְכַאֲרָה הָיָה מְקוֹם לִזְמַר לְהִיפּוּף דְדוּקָא בַת שְׁבַע וְשָׂר שְׁלוֹם וְכַה"ג
שְׁהוּא שֵׁם אֶחָד לְגַמְרִי וְצָרִיף לְכֹתְבוּ בְּשִׁטָּה אֶחָד וְאַף בְּחַד תִּיבָה בְּזָה אֵין הַקְרִיאָה
מְכַרִיעַ לְעֲשׂוֹת עֵיקָר.

(וְגַבֵּי שָׂר שְׁלוֹם בְּלֹא ה"א א"ש דְּעֵלְיָי לַס"ת הוּא שֵׁם הַמְּוֹבָהק לְדִידוֹן וְשֵׁם שְׁבַע שְׁנִקְרָאָת
בוֹ שֵׁאֲע"פ שְׁנִקְרָאָת בוֹ לְבַד מ"מ פְּלוֹ פְּלוֹל בְּשֵׁם בַּת שְׁבַע שְׁנִימָן לָהּ מְלִידָה. אֶלְאִי דַּמ"מ
פִּינּוֹן דְּנִקְרָאָת בוֹ בַּפ"ע וְהוּא לְפַעֲמִים שֵׁם בַּפ"ע יֵשׁ לְכַתְּבוּ מִשֵׂא"כ בְּרֵאוּבוֹן וְשִׁמְעוֹן שְׁהֵם
ב' שְׁמוֹת חֲלוּקִים וְיֵשׁ לְכַתְּבָם בְּב' תִּיבּוֹת וּמְסַתְּבָר דִּיכּוֹל לְכַתְּבָם אַף בְּב' שִׁיטִין אֶפְשָׁר
דְּמָה שְׁנִקְרָאָת בְּשֵׁם אֶחָד לְבַד מִחֲשִׁיבוֹ לְעֵיקָר לְהַקְדִּימוֹ עַל כָּל פְּנִיָּם אוֹ לְכַתְּוֹב עַל הַשְּׁנִי
דְּמִיתְקָרִי: וְאַמְנָם נִרְאָה דְגַם בְּכַה"ג יֵשׁ לְכַתְּבוּ בְּחַד שִׁטָּה שְׁהָרִי מְהָרִיב"ל ת"ג ס' צ"ד
פְּתַב וּז"ל מִי שְׁנִקְרָאָת שֵׁם טוֹב יֵשׁ לְדַבְּקָם לְפִי שְׁשֵׁם הוּא שֵׁם בַּפ"ע וְטוֹב הוּא שֵׁם בַּפ"ע
וְאִם יִהְיוּ מְחֻלְקִין נִרְאָה שְׁזָה הָאִישׁ הָיָה לוֹ ב' שְׁמוֹת אוֹ שְׁנַשְׁמ"ח וְאִיכָּא מֵאֵן דַּס"ל שְׁיֵשׁ
לְכַתְּוֹב הַב"ש בְּלֹא דְמִיתְקָרִי כְּנִהוּג וּבַס' עֶזְרַת נָשִׁים גַּבֵּי שֵׁם סִימָן טוֹב תְּמָה בְּזָה וְכַתְּב
דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ שְׁמָא שֵׁם אֶחָד מ"ח דַּא"כ הו"ל לְמִיכְתָּב שֵׁם דְּמִיתְקָרִי טוֹב וְאֵין לְחַוֵּשׁ
שְׁיֵאמְרוּ שְׁשִׁמּוֹ כְּפּוֹל מְלִידָה כְּגוֹן ב"א שְׁשִׁמּוֹ רֵאוּבוֹן שְׁמַעוֹן מַה בְּכַף מֵאֵן לִימָא לָן
דְּמַעֲיָקְרָא לֹא נִתְיַסַּד לְקִירוֹתוֹ בְּב' שְׁמוֹת שֵׁם טוֹב וְכַתְּב שְׁכ"כ בַּג"פ ע"ש וְלַעֲנִיד בְּרוּר
בְּכּוֹנֵנַת מְהָרִיב"ל שְׁכּוֹנֵנַתוֹ בַּמ"ש שְׁיֵאמְרוּ שְׁזָה הָאִישׁ הָיָה לוֹ ב' שְׁמוֹת הִינּוּ שְׁלַקַּח
לְעֲצֻמוֹ עוֹד שֵׁם וְכַגּוֹנָא דְּפַעֲסִלִין אֶסְתֵּר אוֹ שְׁיִסְבְּרוּ שְׁנַשְׁמ"ח וְאַפ"ה לֹא פְתִיבוּ דְמִיתְקָרִי
לְפִי שְׁכֵן דְּעַת קְצַת הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים דְּכִינּוֹן שְׁעוּלָה בְּשִׁנְיָהֶם א"צ לְכַתְּוֹב דְּמִיתְקָרִי
וּמכ"ש בְּנִקְרָאָת בְּשִׁנְיָהֶם וּכַמְש"ל בְּדַעַת הַב"ש וְגַם דְּעַת מַהֲר"ד פִּי"ד בְּכָל שְׁמ"ח לֹא
פְתִיבִינוּ דְּמִיתְקָרִי כְּמִבְּנֹאָר בַּס"ג שְׁל אַא"ז מְהָר"י מִינִץ ע"ש וּכ"כ בַּס"ג שְׁל מְהָר"י
מְרַגְלִיּוֹת שְׁכֵן הַשִּׁיב מַהֲרִי"ו מְתַחֲלָה (אֶלְאִי שֵׁאֲח"כ שְׁלַח גַּט וְכַתְּב בוֹ דְּמִיתְקָרִי וּכַמְש"ש
ג"כ בְּתִשְׁבָּה ס' קפ"ב) כְּדִי יִסְבּוֹר הָעוֹלָם מִחֲמַת שְׁיֵרָאוּ שְׁחַלְקֵם אוֹתָם לְב' תִּיבּוֹת וְכִינּוֹן
שְׁיִדוּעַ לְהֵם שְׁזָה הַמְּגַרְשׁ כְּדִי שְׁמוֹ מְלִידָה יֵאמְרוּ שְׁאֵין זֶה הַמְּגַרְשׁ הַלְּכָף יֵשׁ לְכַתְּבוּ בְּחַד
תִּיבָה וּא"כ בְּמִי שְׁנִקְרָאָת שְׁמוֹ רֵאוּבוֹן שְׁמַעוֹן אַע"פ שְׁהֵם ב' תִּיבּוֹת מִמֶּשׁ וְיֵשׁ לוֹ לְחַלְקָם
מ"מ אֶפְשָׁר שְׁאֵין לְכַתְּבוּ אֶלְאִי בְּחַד שִׁטָּה דְּשִׁינָף בִּי קְצַת חֲשִׁשָׁא דְּמַהֲרִיב"ל אַף נִרְאָה
דְּבַדְעֵבַד שְׁאַף אִם חֲלַקְתָּם בְּב' שִׁיטִין פִּינּוֹן שְׁרִיגִלִין עֲתָה בְּהַרְבֵּה ב"א בְּשְׁמוֹת כְּפּוֹלִים
לְמָה יִפְרָשׁוּ בַע"א.

אַף מ"מ נִרְאָה דַּאֲע"ג דְּלַעֲנֵן הַפְתִּיבָה יְכוֹל לְחַלְקָם מ"מ אֵין לְדִין ב"ש לְשֵׁם בַּפ"ע אֶלְאִי
תְּרוּוּיָהוּ חַד שְׁמָא נִינְהוּ. וְכֵן מְבִנְיָר מ"מ שְׁמַהֲרַנ"ח בְּתִשְׁבָּה סִימָן י"א וּז"ל וְאַעֲפ"י
שְׁהַפּוֹסֵל בְּחֶסְרוֹן פְּתִיבַת הַכְּהֵן צ"ל לְדַעַתוֹ דְּגִרְעַת מְהִיּוֹ לוֹ ב' שְׁמוֹת וְלֹא פְתַב אֶלְאִי הָאֶחָד

מהם דב"ש חלוקין הם זה מזה וכל אחד נדרש לעצמו כו' אבל אין קורא בב' השמות יחד אבל פינוי הפהו הוא כמו שישמו כפול מב"ש ואין נקרא כלל בשם אחד בלתי שם האחר שיש שנקרא פן כמ"ש מהרי"ק ז"ל ובכה"ג פתב השם האחד בלבד לא מהני דהו"ל פכותב חצי שמו לבד והכי י"ל בחסרון פתובת הפהו שאף על פי שבקריאתו בפי אנשים אינו נקרא בשם העצם ובשם הפהו יחדיו מ"מ פיון שהוא נכתב בכתמתו ובקריאתו לס"ת אינו נקרא אלא בצירוף שניהם ה"ל ג"כ פתיבת השם בלא הפהו פכותב חצי השם בלבד עכ"ל.

ודעת לנבון נקל דאף המכשיר בחסרון פתיבת הפהו מודה במי שישמותיו כפולים שכל שם לבד חצי דבר הוא והעולם שקוראין במתציתו לבד הוא מחמת קיצורם כמו שלפעמים לוקחין מתצית משם שהוא תיבה אחד וקורין בו כמו אליעזר ליזר וכה"ג: ולפ"ז בנ"ד נ' שיש די בכתובת שם האשה שאסיא טויבא כמו שהיה שם העריסה וגם עתה נקראת פן בפי מקצת ואף דרנבא קרי בחד לבד אין זה מזיק פיון שעכ"פ נכתב שם זה בגט מה לנו ולקיצורם.

אף לפי"ז צריך לבאר מ"ש הד"מ בשם ס"ג בשמות הלידה כותבין בלא דמתקרי ויש לכתוב שם שקורין בו תחלה דמשמע שאם נקרא בשם הב' יש להקדימו וז"א לפמ"ש דבכה"ג יש לכתוב פסדר שמות הלידה ואין משגיחין בקריאה כל עיקר ואפשר דמירי פגון שאינו ידוע איזה שם שנקבע ראשון בשעת הלידה הלכך אזלינן בטר קריאתו בפי העולם וכותבין אותו שם תחלה.

ובהכי א"ש דלא מהפכין סדר השמות כלל וכן מבואר בסדר שמות גבי שם פרמו פתב בשם זכרון משה וז"ל אבל היכא שיש לו ב' שמות מובהקים פגון שמלקיחין לו במילתו משמות אבותיו שפאו לאיזה מאבותיו מחמת חולי (הוצרך לזה לפי שבזמןם לא היו רגילין ליתן ב"ש יחד אחר ב' אנשים וכמ"ש לקמן) לא כותבין דמתקרי אלא שם הרגיל קודם פגון יעקב מאיר שהעולם קורין לו יעקב רק לס"ת קורין לו ב"ש וילעגנן גט נמי יעקב מאיר עכ"ל.

ונראה שר"ל דאע"ג דבעלייה לס"ת לא קפדי ולפעמים קורין אותו מאיר יעקב מ"מ פיון שבפי העולם קורין לו יעקב לכן יש לכתבו קודם שהוא שם הרגיל אבל אם היה נקרא תמיד מאיר יעקב לס"ת וכו' שמו מלידה לא מסתבר להפך בשביל זה לכתוב יעקב מאיר ולהקדים שם יעקב לפי שנקרא בו פיון דקריאת שם יעקב אינו רק לקצר ומה"ט לא הוצרך לכתוב יעקב דמתקרי יעקב מאיר או יעקב מאיר דמתקרי יעקב אלא בכתובת שם יעקב מאיר לבד סגי ומה שנקרא יעקב לבד קיצור השם הוא וה"ה אם נקרא מאיר לבד נמי פיון דהוא קיצור השם בכתובת יעקב מאיר סגי וה"ה בנדון דידן דסגי בשם שאסיא טויבא לחוד.

אמנם יש לעיין דלכאורה יש לומר דאף על גב דבכל קיצור השם אין צריך לכתבו היינו פגון יצחק חקין שאף הקורא אותו חקין ברור לו שאינו רק לשם פינוי בלבד ושעיקר שמו הוא יצחק וכן אליעזר ליזר יצחק איצק והלכך בכתובת שם העיקר לבד סגי ולכך אם יש לכינוי זה עוד שם קודש אחר צריך לכתוב הפינוי כמ"ש הב"ש בשם רש"ל גבי יעקב יעקיל וא"כ י"ל דמה"ט נמי גבי אלחנן חנן צריך לכותבו פיון דחנן הוא שם בפ"ע

הקורא לו חָנַן לא ידע שהוא קיצור השם הוא מאֲלַחֲנָן ויספור שעיקר שמו חָנַן ואין לו שם קדוש אחר כָּלל וּלְכָה צָרִיךְ לְכוֹתְבוּ בַּפ"ע: ולפ"ז בנ"ד שנקראת טויבא לְבַד והוא שם בפ"ע השומע יספור שאין לה שם אחר רק זה וכיון שפגט נכתב גם שם שאסיא קודם לו וְאָמְרִי שָׁאִין זו המגורשת ואע"פ שי"ל דשאני אֲלַחֲנָן שהוא נכתב בתיבה בלי שום פירווד ואין בשם שָׁמְעוּ שם חָנַן כָּלל שאותיות א"ל נטפלין לו מלפניו משא"כ הָאָ ש"ב"ש אלו נכתבין כ"א בפ"ע וְנִחְלָקִין לִב' תיבות ממש מ"מ אם נאמר שהרואה ידע שמה שנקתב פגט ב"ש והוא נקרא לו בְּאֶחָד הוא מחמת קיצור השם שְׁרַגִּילִין הוא לקצר וגם בְּאֲלַחֲנָן יִרְגִישׁ בְּזֶה שְׁמָה שְׁנִקְרָא חָנַן הוא לקיצור השם שְׁנִקְתַּב פִּגְט וְאִפ"ה צָרִיךְ לְכַתְּבוּ בַּפ"ע.

איברא לפמש"ל טעם נכון לחלק ביניהם דגבי שם חָנַן אע"ג דנדאי הרואה יוכל לפרש שהוא מחמת קיצור מכל מקום דילמא בְּאֶמְתֵּי אִין שם חָנַן זֶה יוֹצֵא מִשֵּׁם אֲלַחֲנָן אֵלָא הוּא נִדְרָשׁ לַעֲצֻמוֹ מַה שָׁא"כ פֶּאן דְּנִדְאִי שֵׁם זֶה שְׁנִקְרָא בּוֹ הוּא יוֹצֵא מִב' שְׁמוֹת אֵלּוּ הַנִּכְתָּבִין פִּגְט וְהַקּוֹרֵא יִרְגִישׁ שֶׁזֶה שְׁנִקְרָא בְּאֶחָד הוּא רַק לְקִיצוֹר הַשֵּׁם.

מ"מ פִּינּוּן שְׁיֵשׁ מְקוּם לְפַקֵּק וְלוֹמַר דְּלֵא דְמִי לְקִיצוֹר הַשֵּׁם שְׁיִדוּעַ לְכָל שָׁאִין זֶה עֵיקַר שְׁמוֹ רַק יֵשׁ לוֹ שֵׁם מְוַבְהָק מִשָּׂא"כ פֶּאן לְכֹן שְׁפִיר כְּתַב מִכ"ת שְׁיֵשׁ לְכַפּוֹל שֵׁם טוִיבָא וּלְכַתְּבוּ פַעַם בְּמַחְנֻבֵּר עִם שֵׁם שְׁאָסִיא וּפַעַם בְּפִירוּד דֹּאפ"ת דְּהוּי פְּקִיצוֹר הַשֵּׁם מ"מ הָא קי"ל דְּקִיצוֹר הַשֵּׁם אִם כְּתָבוּ אִינוּ מְזִיק וְכַתְּבֵי הַב"ש וְלְכֹן בַּכ"מ שְׁיֵשׁ סָפֵק אִם הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם יֵשׁ לְכַתְּבוּ בַּפ"ע: אָךְ עֲדִינּוּ צָרִיכִין אָנוּ לְבַרֵּר הִיכִי עֲבָדִינוּ אִם יִקְדִים שֵׁם טוִיבָא וְנִכְתּוּב ע"ש שְׁאָסִיא טוִיבָא דְמִתְקַרֵי אוּ נִכְתּוּב שֵׁם שְׁאָסִיא טוִיבָא לְעֵיקַר וְע"ש טוִיבָא דְמִתְקַרֵי דְלִפִּי מ"ש דְשֵׁם טוִיבָא הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם וְאִם פֶּן בִּין גִּימָא שָׂא"צ לְכוֹתְבוּ כָּלל אֵלָא שָׂאִם כְּתָבוּ אִינוּ מְזוּנָף וּבִין אִם נֹאמַר שְׁצָרִיךְ לְכוֹתְבוּ כְּמוֹ בְּאֲלַחֲנָן חָנַן פִּינּוּן שְׁהִם שֵׁם בַּפ"ע עַכ"פ אִין מְקוּם לְהַקְדִימוֹ בְּרֵאשׁ וְלַעֲשׂוֹתוֹ עֵיקַר בְּשִׁבִיל שְׁהַעוֹלָם קִיצְרוּ בּוֹ אֵת דִּיבּוּרָם וְאִין זֶה נוֹתֵן עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת לְשֵׁם זֶה לְחַשְׁבוֹ עֵיקַר פִּינּוּן שְׁלַעֲיַקַר הַשֵּׁם שְׁנִים פֶּאן אֵל הַתִּיבָה וְאִיךְ נְטַפְלָאוֹתֵן לְשֵׁם טוִיבָא לְהִיּוֹת מֵאַחֲרֵיוּ וּבְשִׁמוֹת אֲנָשִׁים כַּה"ג אִם נִקְרָא בְּאֶחָד לְבַד וְעוֹלָה לִס"ת בְּאֶחָד לְבַד שְׁפִיר י"ל שְׁנַעֲשֶׂה עֵיקַר שְׁהָרִי גַם הוּא מְחַזִּיקוֹ לְעֵיקַר לְשֵׁם זֶה בְּלִבְד שְׁהָרִי עוֹלָה בּוֹ לִס"ת וּמְסַתְמָא הוּא ע"פ הַגְּדָתוֹ לִש"צ אֲבָל בְּשִׁמוֹת נָשִׁים לְעוֹלָם שֵׁם הָעֵרִיסָה עֵיקַר אָךְ ע"פ שְׁהִיא נִקְרָא בְּמִדִּינָה בְּכִינוּיִים בְּקִיצוֹר הַשֵּׁם אוּ בְּאֲרִיכְתּוֹ לְקִטְנוּת וְגַעְגּוּעַ וּמִכ"ש אִם נִכְתַּב פֶּן בְּכַתּוּב וְאִע"פ שָׁאִין מְזֶה רְאָיָה כַּמִּש"ל מ"מ פִּינּוּן דְּאִיכָא דְמִסְיִיעַ לְשֵׁם הָעֵרִיסָה חֲשָׁבִינוּ לְקִרְיַת הָעוֹלָם לְטַפֵּל פִּינּוּן שְׁמַקְצְרִין אוֹתוֹ הַשֵּׁם עֲצֻמוֹ וּמְצַאֲתִי בַּס"ג שֶׁל אַא"ז מְהָר"י מְרַגְלִיּוֹת סִימָן ד' שְׁכַתְּבֵי וְז"ל וַא"ת הוֹאִיל וְשֵׁם הַפִּינוּי הוּא עֵיקַר שְׁקוֹרֵאִין אוֹתוֹ בּוֹ א"כ אִמְאִי פּוֹתְבִין לְעוֹלָם שֵׁם הַקּוֹדֵשׁ קוֹדֵם וְאַחַר כֶּף הַמְכוּנָה וי"ל אֲפִילוּ הִיכָא דְשֵׁם הַפִּינוּי רְגִיל יוֹתֵר מִשֵּׁם הַקּוֹדֵשׁ מֵאַחַר דְשֵׁם הַקּוֹדֵשׁ הוּא עֵיקַר הַשֵּׁם פּוֹתְבִין אוֹתוֹ קוֹדֵם וְנ"ל עוֹד טַעַם אַחַר מִשׁוּם דְּקוֹרֵאִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַקּוֹדֵשׁ בְּיוֹם הַמִּילָה וְגַם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּאֹתוֹ שֵׁם לִס"ת מַה"ת וְגַם נִכְתַּב בְּכַתְּוָה בְּאֹתוֹ שֵׁם וְכֵן הוּא עֵיקַר וְרְאָיָה מִמ"ש הַר"פ אָדָם שְׁהוּא חוֹלָה וְנִתְּנוּ לוֹ שֵׁם אַחַר כּוֹ אַע"פ שָׁאִינוּ רְגִיל בְּשֵׁם הַשְּׁנִי כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹן ה"נ בְּשֵׁם הַקּוֹדֵשׁ הוּא עֵיקַר שְׁמוֹ אַע"ג שָׁאִינוּ רְגִיל כְּמוֹ שֵׁם הַפִּינוּי עַכ"ל אֲלֵמָא דִּישׁ הַכְּרַע מִמָּה שְׁנִקְרָא בְּשַׁעַת לִידָה וּמִמ"ש בְּכַתְּוָה לְעַשׂוֹתוֹ עֵיקַר וְאִע"פ שְׁכַתְּבֵי וְגַם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם זֶה מ"מ בְּשִׁמוֹת הַנָּשִׁים סְגִי בְּהַנְדָּה

טעמי לחוד פֿינן שלא נשתקע שם הלידה לגמרי וכ"כ בס"ג הנ"ל סימן כ"ח ונ"ל מהרו"ך
כתב מנחם כו' ועוד כתב זוסא בת יצחק כו' אע"פ דרנבא דעלמא היו קוראין זוסלין
מאחר שאמה קראת זוסא אחר אם אמה ועוד זוסא וזוסלין חדא הוא עכ"ל.

והביאו רמ"א בסדר שמות שלו וכתב ע"ז ונראה דאם קראה בילדותה זוסלין כותבין
זוסלין ולא זוסא כו' ובד"מ סימן קכ"ט אות כ"ג רמז לזה ג"כ שכתב ועיין לקמן בסימן
זה ובאות זה (והוא ט"ס וצ"ל ובאות זי"ן וכוונתו למ"ש בב"ש אות ז גבי שם זוסא
ובהגהת אשרי דפוס דיהרנופורט הקדשים הגי' שם ובאות שאחר זה ור"ל על מ"ש אשה
אחת היתה נקראת אסתר וכו' וליתא) לקמן מדין אשה שנשתנה שמה ממה שהיה
בילדותה עכ"ל והביא זה ג"כ בב"ש בסדר השמות והאריה שם בענין זה ומבואר מדבריו
בשם ס"מ גבי אלז גוטא וגיטלין שאם ידוע שם העריסה יש לכתוב אותו שם לבד אפילו
אם פל העולם קוראין בשם אחר וע"ש באות ב' שכתב ונ"ל ואלז גוטא שהיא פינוי
לגיטלין י"ל דדומה לשרה שארקה דגיטא וגיטלין הנקודות שוין אע"ג דמוסיפין תי'
אלז מ"מ עיקר השם הוא גוטא ונקודות שוין כו' ובאות ה' כתב ואפשר דבעינן תרתי
לטיבותא דנקודות שוין וידוע שם העריסה או כותב רק שם העריסה כו' ובאלז גוטא
ג"כ הנקודות שוין היינו גוטא וגיטלין הנקודות שוין כו' ומ"ש אם אין הנקודות שוין
כותבין רק השם שנקראה בו איירי אפילו אם ידוע שם העריסה מ"מ פֿינן דנשכח אותו
שם אין כותבין אבל כשהנקודות שוין הו"ל כאילו לא נשכח שם העריסה שעדיין שם
העריסה עליו מחמת הנקודות עכ"ל: הנה למדנו מדבריו דאף באין הנקודות שוין
שכותבין רק השם שנקראה בו היינו דווקא היכא שאין נקראה בשם העריסה פֿלל
ונשתקע אבל אם לא נשתקע לגמרי אז כותבין שם העריסה ג"כ וכותבין אותו לעיקר
דאל"כ יסותרו דבריו ומ"ש באות ב' דבשמות שאין הנקודות שוין אם ידוע שם העריסה
יש לכתוב שניהם כגון אם שם העריסה שרה ועכשיו נקראת שערליין דאין ר"ל
שנקראת פֿן בפני כל אלא דאפתי לא נשתקע שם שרה לגמרי אלא שעיקר קריאתה פֿן
הוא ולכן כתב שם דאם כתב רק השם שנק' בו עכשיו פֿשר דהיינו בדיעבד אבל לכתחלה
יש לכתוב שניהם ומ"מ שם העריסה לעיקר ודווקא אם אין השמות דומין זה לזה פֿלל
אז אם הרוב קורין בשם אחד ומיעוט קוראין בשם אחר כותבין השם שקורין הרוב
אע"פ ששם האחר הוא מעריסה וגם בזה יש חולקים כמש"ל משא"כ אם השמות דומין
זה לזה רק שאין הנקודות שוין כגון שרה ושערליין מקדימין שם העריסה אע"פ
שנקראת שערליין וכ"ז באין הנקודות דומין אבל בשם אלז גוטא וגיטלין פֿינן דבשם
גוטא שוין אף ע"פ שם אלז כותבין שם העריסה אלז גוטא לבד אע"פ שהפל קורין
גוטלין כמבואר להדיא בד"מ שכתב אבל אם ידוע שאמה מעריסה גיטלין לבד או אלז
גוטא לבד יש לכתוב אותו השם לבד אפילו אם פֿל העולם קורין בשם אחר: ולפ"ז צ"ל
דלא דמי לאלחנן דהתם י"ל שהוא שם לעצמו ולא נזכר אלקחנן פֿלל משא"כ בשם אלז
גוטא שפירושו בלה"ק פֿל טוב גיטלין פֿי טוב ויש גוטא וגיטלין אחד הוא לא איכפת
לו בתיבה שנתוספה בתחלת השם וזה סיוע למ"ש דאם ניתן לו שמות כפולים ונקרא
בא' סגי בשם העריסה לבד דהא השם שנקרא בו מבואר ג"כ בגט ואע"פ שסמך ענין לו
כפי שיקרא מעריסה תוספות זה אינו מזיק כמו באלז גוטא ואם נימא כמש"ל דיש לפרש
טעמא דאלחנן חנן שמי שקורא אותו חנן יספור שזה עיקר שמו ואין לו שם אחר ויספור

שאינן זה המגרש הפתוח בגט אלקחן ולא ירגיש שנתקצר מאלקחן גם באלו גוטא ניהוש להכי שהקורא אות' גיטלין יסבור שזה עיקר שמה ולא יעלה על דעתו שנתקצר מאלו גיטא דהא באמת לפעמים יש שנקראת אלו גיטא ויש שנקראת גיטלין וב' שמות הם וכדמשמע שם בב"ש דבידוע מעריסה אלו וכ' גיטלין פסול וכן להיפוך אע"כ דאין לחוש לזה כלל וטעמא דאלקחן כמ"ש שמה חנן זה הוא שם בפ"ע לכינוי משא"כ בזה שגיטלין זו היא יוצא משם אלו גוטא שנגזר ממנו וה"ה בנ"ד בשם שאסיא טויבא פיון דשם טויבא שנקראת בו הוא עצמו השם שנקראת בו בצירוף שאשיה ואינו נדר' להיות פיוני לעצמו סגי בפתוח ב' השמות אף אם נרצה לחלק דשאני התם דתיבת אלו אינו שם לעצמו רק מצטרף לתיבת גוטא ונכתב עמו פאחד כמ"ש בשם גוט קינד שפוחבין בתיבה אחד משא"כ ב' שמות ממש שיש לכתבם בב' תיבות נר אף לענ"ד אין סבא לחלק בזה דמה לי שהתוספות שבראש התיבה הוא שם לעצמו או לא ואדרבה נראה שי"ל דבכה"ג עדיף טפי שיש לקורא לתלות שהוא קיצור טפי מאלו גוטא שצ"ל שחלקו שם אחד לחצאין ואין להאריך דכבר כתבתי דלצאת ידי כל פקפוק יש לכתוב השם האחד שנקראת בו בפ"ע.

אלא שלפ"ז יש להקדים שם העריסה ולכתוב שאסיא טויבא דמתקרי טויבא פיון שעיקר הטעם דכותבין אותו הוא משום שאם כתב קיצור השם אינו מזיק וכיון שמשמע קיצור השם אחינו עלה יש לכתוב עליו דמתקרי וכמ"ל: שוב עיינתי בס' בית מאיר שכתב דעובדא הו' בק"ק פפד"א שהיה שם המגרש מיום לידתו יעקב ישראל ונקרא בפי כל אף ישראל ועלייתו לס"ת נחתימתו יעקב ישראל וסידר המורה יעקב ישראל דמתקרי ישראל וכשפא הגט לפני שארי הרבנים לא הוכשר בעיניהם ולא ניתן לה הגט כלל וכן נראה ולא דלכתחלה לא שפיר למיעבד הכי אלא דאף בדיעבד יש חשש פסול דלשון זה משמע דבשם ישראל עצמו יש שינוי בקריאתו וזה באמת אינו נהוי דומיא דשינה השם.

והנה בד"מ פתב אכל נתן לו ב' שמות במילתיו כו' אבל נראה דמייירי בשא"א לעמוד על העיקר היאך היו סדר השמות בשעת לידה וגם סדר קריאתו לס"ת נחתימתו אין דיוע אבל בנדון זה מג"פ שכתב ואם משעת לידה נקרא בב' שמות כו' ואיכא למשמע מינה אפילו נקרא בפי כל בא' דאין לכתוב לא דמתקרי ולא להפוך השמות דהא בזה משמע דמחלק בין נשתנה מחמת סיבה לבין ב"ש מלידה דאילו נקרא בב' יחד אפילו בנשמ"ח אין לכתוב דמתקרי ואף בס"ק צ"ט כ' כו' מפל דבריו אלו יש ללמוד שבנ"ד יש לכתוב יעקב ישראל בסדר בלא דמתקרי וכ"ש שלא להפוך השמות ושלא להשגיח בקריאת העולם אף בשם ישראל כי זה אף מאהבת הקיצור ואולם בסדר הרב ר' מיכל יוזפ"ש ס"ק י"ט משמע שם דיש לכתוב יעקב דמתקרי ישראל דכתב יש לחקור כו' נראה דבריו בזה כי נ"ל שנ"ד דומ' ממש לההוא דהתם ואע"ג דהתם גם העלייה לס"ת והחתימה הנה בשם יעקב ישראל והוא העיקר לשם הקריאה מ"מ הרי כתב שאין להזכיר שם הקריאה כלל אף לכתחלה לפי שהוא מאהבת הקיצור וממילא בנ"ד דבנשים אמרינן שיש לעשות שם העריסה עם קריאת המיעוט לעיקר ושלא להשגיח על קריאת הרוב שהוא רק מאהבת הקיצור וכמ"ל.

ואמנם מ"ש לחוש בדיעבד אם כ' דמתקרי ישראל דמשמע שיש שינוי בקריאתו לא נהיר' לענ"ד וכן מבוא' בנ"ש שאין קפידא בכפילת השם האחד בפ' וכן ממ"ש בשר שלום דמתקרי שלום ומ"ש בדברי הד"מ פבר פתבתי פו למעלה ובמקום אחר פתבתי במה שי"ל דמ"ש ויש לכתוב שם שקורין בו תחלה קאי אדלעיל בנשתנה אח"כ וכדמשמע ממ"ש ע"ז ובמקרי"ל פתב כו' דמזה מבואר דלאו בשמות הלידה איירי והארבתי שם ומ"ש במשמעות הג"פ לענ"ד אינו מוכרח ולקצר אני צריף: ועתה אשימה עיני על קונטרסו דמכ"ת והנה ראיתי דבריו טובים ונכוחים בנויים על אדני השכל והסבא הישרה למתקן לו רגבי נחל דבש ונחלב אשר פחת לשונו ונפשי אינתה לשאת ולתת בהם פדרכי מעולם.

אפס פי סמכוני באשישות ואיני בחזקת הגוף פראוי לזאת אני מוכרח לקצר ולהיות מטפס ועולה בקצרה ואנקוט בנדאי פל דהו לכבודו דרומע"ל ועוד קוזון למועד אי"ה לפלפל בדבריו הנעימים פאשר תשיג ידי בעזה"י.

והנה הרבה דברים ימצא הדרת מכ"ת בתוך דברי אשר פבר העיר מכ"ת עליהם ואם לפעמים בניתי או סתרת פה היא דרפה של תורה. והנה מ"ש באות ב' דאם יכתוב רק ב' השמות יחד לבד יתנה לעז מן הרוב שאינה נקראת בפיהם רק באחד והאריף בזה פבר פתבתי דבנ"ד לא נשתנה השם בפי המרובים רק קיצור הוא שקיצרו בו ובקיצור השם אין בו משום לעז פשפותבין השם הארוך וכמש"ל שפותבין אלז גוטא אף ע"פ שנקראת גיטלין בפי פל וא"ל דגם בקריאתם גיטלין מרגישין ששם העיקר שלה אלז גוטא דז"א דמנין ידעו זה דאטו ברוקא דבהדדי תפיתו ונלא גוטלין הוא שם בפני עצמו וכדקיימא לן דאם לא נקראת מעריסה רק גיטלין וכתב אלז גוטא פסול וכן להיפוך אלא ודאי היכא דבאמת הוא קיצור השם לית בזה משום לעז ואין הפרש במה שנקרא בב"ש לשם אלז גוטא וכמש"ל מדברי הזכרון משה בשם יעקב מאיר אף שהעולם קורין יעקב לחוד שא"צ לכתוב דמיתקרי בשביל השם שנקרא בפי העולם ומה לי שאחזו בפיהם הראשון או האחרון סוף סוף דינו פקיצור השם שא"צ לכותבו וכבר פתבתי שאין דומה לאלחנן חנן וא"צ לכפול הדברים.

ומ"ש מכ"ת מהא דרובא מרים כו' דבר פשוט דכיון דמאן דאיסתחזק בתרי שמה תיקון ר"ג שיפרש אותן בגט ויזכיר שניהם ולכן אם אינו כותב בגט רק אחד איכא לעז פיון שיודע להם שזה יש לו עוד שם מלבד שם הכתוב בגט והיינו דווקא בלא כתבו פלל.

אבל אם כתבו בגט וכ' עוד שם אחר שהיה עיקר שמו פה לא איכפת לן בהכי וכבר הבאתי שהיא דפעסלן אסתר שכתבו שניהם יחד בלא מיתקרי מאחר שלקחה לעצמה שם זה וכבר פתב הרמ"א באינה תי' דמעולם לא נקראת בשניהם יחד ואפילו להאי תירוץא שקראוה בשניהם מ"מ בפניה ודאי לא קראוה רק פעסלן ושם זה עיקר פיון שהיתה בושה בשם אסתר לקח הקדימו ואפ"ה פתב שניהם יחד אלמא דשפיר מתפרש דיש לו שם אחד לבד אלא שיש לו עוד שם מלבד השם הזה וכבר פתבתי שאין זה דומה למ"ש מהרי"ק שלא יכתוב אלא לוי יהודה כו' פיון שבאמת פן הוא שנקראה בשמות פפולים ונתם שאני שהיו השמות מחולקים בין מקום הפתיכה למקום הנתינה: ומ"ש באות ג' ראיה מהתה"ד להא מלתא הוי בר מזליה דגברא רבא גדול הדור אחד שפתב

דע"כ מוכח שמה"ד ראה חתימת גאון מפורסם כגון רב נחשון וכיוצא שחתם ב' שמות בלא דמיתקרי ובכה"ג הו"ל לכתוב דמתקרי כיון שנקרא בפי העולם בשם אחד נחשון בלבד א"כ י"ל שהשם הזה מכריע לעשות אותו עיקר כיון שנקרא בן בפי כל ולכן הוכיח דבחתימת העדים באמת א"צ דמתקרי אף באמת כבר מחינו ליה בעוקליה.

ולדבריו קשה אפתי מנ"ל לחלק בין שם הבעל לחתימת העדים דילמא העיקר פמנהג אוסטרין דבעולה בשניהם אין לכתוב דמתקרי ואם הם לא סברא פשוטה בשמ"ח דלא פמנהג אוסטרין מ"מ מנ"ל בשמות הלכה ועולה בשניהם דלמא בכה"ג לא פתבינו דמיתקרי כיון שלא נקרא בו לחוד וכמש"ל.

או י"ל שראה מתחלה חתימתו שם אחד ואח"כ בב' שמות ומזה הוכיח התה"ד שנשמ"ח וגם לפמ"ש דיש לכתוב שם שקורין בו תחלה א"כ י"ל שראו חתימתו בב' שמות כגון יצחק נחשון ואם היה צריך לכתוב דמתקרי רק מחמת שם שמות הלכה עכ"פ היה צריך להקדים שם נחשון שהוא שם שקורין בו אע"כ דשם יצחק היה שמ"ח ולכן הקדימו תחלה ומ"מ בחתימה א"צ לכתוב דמתקרי.

אף אין ראיה כלל והאמת יורה דרכו שבזמן הראשונים לא היו רגילין לתת ב' שמות לאיש אחד כמש"ל מלשון הזכרון משה וכן מבואר להדיא ביש"ש גיטין סימן ד' וסי' ד"ד ע"ש וכ"כ בנ"ש וז"ל ואם ניתן ב"ש בשעת המילה ונקרא בן פאשר שמעתי שבקצת מקומות נוהגין בן נאני הכרתי אחד מהם שהיה נקרא בין הכריות כו' מבואר שאף בזמנו לא היה מצוי עדיין שיהא נקרא בב"ש בשעת המילה וכן מבואר ממ"ש הפוסקים בשם מהרי"ל הטעם שיש לשם לעז כמה שמות קודש משום דלפעמים איש ואשה מחולקים בנתינת השם ועושין פשרה דהלעז יהיה ע"ש משפחתו ושם הקודש ע"ש משפחתה וכן להיפוך וע"ש בשם שניאור שנקרא בן ע"ש המאנרע שהיה שם אביו מאיר ושם אבי אורי ועשה הרב פשרה לקרותו שניאור והיא מלות מרפבות ועכ"פ מבואר שלא היה מצוי כלל לאיש אחד שיהיו לו ב' שמות הקודש מלידה.

ולכן הוכיח התה"ד מחתימת הגדולים שחתמו בב"ש ולא דמתקרי דעד א"צ לחתום דמתקרי דמסתמא ב' שמות אלו לא באו לא מלידה כלל ומסתמא הא' מחמת חולי ואפ"ה לא כתב דמתקרי וזה ברור: ותדע דאם היה מקום לומר שנקרא בן מלידה ודאי דאין מקום להוכיח התה"ד כלל דאע"פ שנקראו באחד ונאמר שנקראו בן בפי כל או בפי הרוב מ"מ אין מקום לכתוב דמתקרי בין ב"ש מלידה ועולה בהם לס"ת יחד מה תאמר דמ"מ הו"ל לכפול השם דהיינו שיכתוב שם שנקרא בו בלבד ואח"כ דמיתקרי על ב"ש הלכה משום דשם שנקרא הוא מוכרע מחמת קריאתו בפי רוב העולם ונעשה עיקר מחמת זה וד"מ שחתם עצמו יצחק נחשון ובפי רוב העולם הוא נקרא נחשון לבד הו"ל לחתום נחשון דמתקרי יצחק נחשון פשיטא שאין זה דקדוק כלל כיון שהגאונים שראו התה"ד לא נעשו עדים רק שחתמו בדיסקי ובתשובה ופשיטא דכל כה"ג א"צ לדקדק בדיסקי ובתשובות שכתבו השם וחוזר וכפלו שיעשה עיקר שאף אם נאמר שבגט יש צורך בדבר מ"מ מה שחתם עצמו בתשובת שאלה פשיטא שא"צ לדקדק בזה כולי האי.

ואין זה דומה למ"ש הרש"ל בתשובות רמ"א שת"ח צריך לדקדק באגרותיו שיש ללמוד ממנו לגיטין דהיינו ענין חסירות ויתירות וכה"ג אבל פגונא דנ"ד נראה ברור שאין ללמוד מתימת דיסקי ותשובות דמה ענין תשובות אצל גיטין.

אף באמת העיקר כמ"ש דלא עלה ע"ד מהרא"י שיהיה ב' השמות מלידה ובנדאי האחד מ"ח. ואם איתא דכל שחותם עצמו בלא דמיתקרי פירושו דווקא שניהם יחד וצריך להפריד דווקא ביניהם בדמיתקרי פשיטא שהיה להם להגאונים לדקדק בתימתן בזה ששפתם ברור מללו ולא רגל על לשונם לדבר לשון עלגים והיה להם לבחור לשון ערומים ולכתוב דמיתקרי ביניהם פינו דבאמת האי לחודי קאי והאי לחודיה קאי א"ו דגם בלא דמיתקרי מתפרש שפיר שיש לו ב' שמות אלו אבל מ"מ אין מצורפין יחד וזה ברור.

ומ"ש מכ"ת כי לא כ' הב"ש דין הנקרא ליב משה. הנה בב"ש מהדורא קמא שם פתב הדין של ליב משה.

ומתחלה כ' הדין של משה ליב דמסתמא קאי אדסמיה ליה וסיים בה וז"ל גם מי שיודע שזה נקרא משה ליב למה יטעה לפרש דכינוי קאי על משה ולומר שאחר גירש מאחר די"ל הכינוי קאי על יהודה וכן להיפך אם נקרא ליב כותבין יהודה המכונן ליב משה אף את"ל דהמכונה במקום דמיתקרי פסול כמ"ש בסמוך שם הטעם דהוי כשינוי השם כי כינוי לא שיהי בשם גמור.

משא"כ פאן דהמכונה קאי על לעז ליב אלא דאמרו דקאי על משה ג"כ משום זה אינו פוסל מאחר דיודעין מי הוא המגרש דקוראין אותו ליב משה והמכונה באמת קאי על מלת ליב ועיין בנ"ש מ"ש בזה עכ"ל.

והנה במהדורא בתרא השמיט זה ונראה שנסתפק בזה ולכן קיצר בדבר ורמז לעיין בנ"ש בענינים אלו ואם דעתו מספקת לדעת הנ"ש או לא אין הכרע אף פשטות הדברים דלא פליג על הנ"ש בדינא ואין להאריך: והנה מ"ש בענין אי הוי רק קיצור השם וכ' דהוי פאין לו דמיון לשם העריסה והביא ראיה מאלחנן חנן וסברתו בזה היא נפלאת בעיני וראייתו מאלחנן חנן כבר פתבתי שאין הנדון דומה לדעתם והחילוק שפתבתי היא ברור מאד.

ומ"ש כ"ת דהב"ש פליג על מהר"מ בדין אלז גיטיל וגיטלין לא ידעתי מחלוקת בזה כלל ולעיקר הדין היה נ"ל שיש די בכתיבת שם סאשיא טויבא לבד דמה שנקראת טויבא לבד היא קיצור השם גמור כאשר הרגילות במדינות אילו שהעולם תופסין לקרות בשם אחד בלבד ומ"מ האיש והאשה הם מחזיקין בשם הראשון הניתן להם מעריסה ועולה וחותם בו וקרו ליה בתרנוניהו ועני וגם ללעז אין לחוש בכה"ג כאשר פתבתי לעיל וכן יש בידי תשובות מכמה גאונים זמנינו שנקראה מדבריהם דבנדון בזה פותבין שניהם יחד ודי בכך וא"צ לכפול השם אף שעולה וחותם בשניהם נקרא בפ"י כל באחד וכאשר הבאתי לעיל מדברי הז"מ ולדברי מכ"ת דמדמי ליה לאלחנן חנן א"כ גם שם היה צריך לכתוב יעקב מאיר דמיתקרי יעקב.

ואמנם אם נרצה לחוש למה שנקראת טויבא ונרצה לכפול השם ולכתוב שאשיא טויבא דמתקרי טויבא אין קפידא פאָשָׁר כ' כ"ת ג"כ: אף מ"ש כ"ת לכתוב שם טויבא ועל שאשיא טויבא דמתקריא לענ"ד ז"א כמ"ש פִּינּוֹן דטויבא קיצור השם היא אפֿשָׁר שִׁישׁ חָשׁשׁ אֶפִּילוּ בְּדִיעֵבַד אִם עֲשָׂאוּ לַעֲיָקָר וְכַתְּבַּת עַל שְׁמוֹת הָעֵיָקָרִים דְּמַתְּקִיר דְּקִיצוֹר הַשֵּׁם גֵּרַע מִשֵּׁם טַפַּל מִשָּׂא"כ לְהִיפּוֹף פְּשִׁיכְתּוּב שְׂאֵשָׁה טוֹיבָא דְּמַתְּקִיר טוֹיבָא אִפ"ת דְּשֵׁם טוֹיבָא הוּא עֵיָקָר דְּמָה שִׁיָּקְרָא בּוּ בְּפִי הָרוּב הוּא נוֹתֵן לוֹ עֵילוּי וְחֲשִׁיבוֹת לַעֲשׂוֹתוֹ לַעֲיָקָר מ"מ אִם הַשְׁמוֹת פְּתוּבִי בְּפִי אִף בְּכַתְּבַת הַטַּפַּל לַעֲיָקָר פֿשָׁר בְּדִיעֵבַד פְּשִׁינִיָּתֵן הַגֵּט לְדַעַת הַב"שׁ: וְאִמְנָם לַעֲנִ"ד בְּנ"ד דְּכ"ע מוֹדִים דְּכָשָׁר דְּהָא טַעַם הַב"שׁ הוּא דְּלִפִּי דַעַת ר"ת נְמִי י"ל דְּשָׂרָה וְכָל שׁוּם דְּפָסוּל הֵינּוּ דִיעֵבַד וּלְפַר"ת פִּירוּשׁוֹ דְּפוֹרְט שֵׁם מְרִים וְצ"ל הַטַּעַם כַּמ"ש הַרְשָׁב"א לְפִי שְׂאִין אָדָם כּוֹתֵב בְּעֵיָקָר הַשֵּׁם הַטַּפַּל שֶׁהוּא שֵׁם שְׁקוֹרִין הַמֵּיעוּט וְכָל שְׁפוֹתֵב שָׂרָה דְּמַתְּקִיר מְרִים אָתוּ לְמִימַר דְּלָא זִו הוּא דְּעֵיָקָר שְׂמָה מְרִים ע"ש וְא"כ בְּנ"ד נְהִי נְמִי דְּנִימָא דְּמַחְמַת הַקְּרִיאָה בְּאַחַד אֲשַׁתְּנִי לְמַעֲלִיּוֹתָא לְהִיּוֹת עֵיָקָר מ"מ הָרִי עַכ"פ גְּלוּי לְהֵם שְׁקִרִיאָתָהּ בְּזָה הוּא לְצַד קִיצוֹר הַשֵּׁם וְא"כ אִף אִם הִיָּה נְכוּן לְדִינָא לְהַקְדִּים שֵׁם טוֹיבָא מ"מ אִין הֵדִין בְּרוּר כ"כ וְמִי אֵיָפָא מִיָּדִי דְּאַנּוּן לָא יְדַעִינּוּ וְאִיָּהּוּ יְדַעִי וּמִיָּמַר אֲמַרִי קְמוּ רַבְּנֵן בְּמִילְתָּי שְׁשֵׁם הָעֵרִיסָה שְׁנִקְרָאת בּוּ קֶצֶת ג"כ יֵשׁ לְתַפְסוֹ לַעֲיָקָר וְאִין לְהַשְׁגִּיחַ בְּמָה שְׁתַּפְּסֵנוּ דְּרַף קֶצֶר לַעֲשׂוֹתוֹ עֵיָקָר וְלָא דְּמִי לְהָא דְּרוּבָא מְרִים וּפּוֹרְתָא שָׂרָה דְּוֹדָא זָה וְעֵיָקָר הַשֵּׁם וְאִם יַעֲשׂוּ טַפַּל יֵשׁ לְחֹשׁ לְלַעַז מִשָּׂא"כ פֿאַן וּמַכ"ש שְׁלִפִי דַעַתִּי נוֹטָה יוֹתֵר שְׂמִדִּינָא יֵשׁ לַעֲשׂוֹת פֿן לְהַקְדִּים ב' הַשְׁמוֹת פִּינּוֹן שְׂהִיָּה דִי בְּזָה לְבַד וְשֵׁם טוֹיבָא הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם וְאִינוּ מְזִיק אִם פְּתִיבִינּוּ לִיָּה וּמַכ"ש לְפַמ"ש מַכ"ת לְבַסוּף שְׂבַכְתּוּבָא פְּתוּבִים ב' הַשְׁמוֹת יַחַד וְאִף שַׁב"ש פְּתֵב גְּבִי שֵׁם פִּירְמוּזָא לְהַקְדִּים שֵׁם הַקְּרִיאָה שְׂאִי הַתֵּם שִׁישׁ שִׁינוּי גְּמוּר בְּמַבְטָא מִשָּׂא"כ פֿאַן עֵיָקָר הָרִאָיָה מְכַתִּיבַת הַפְּתוּבָה שְׂזָה הַשֵּׁם הוּא שֵׁם הָאָרוּךְ וְזָה שְׂבַפִּי רוּב הָעוֹלָם הוּא שֵׁם הַקְּצֶר וְכַה"ג שְׂפִיר גְּלַמַּד מְסַפֵּר פְּתוּבָה.

וְכַבֵּר פְּתִיבַתִּי מְדַבְּרִי אַא"ז מְהָר"י מְרַגְלִיּוֹת שְׂכַתְּבַת הַטַּעַם דְּמַקְדִּימִין שֵׁם הַקּוֹדֶשׁ אַע"פ שְׁנִקְרָא בְּכִינוּיֹו מ"מ פִּינּוֹן שְׂנִיָּתֵן בְּיוֹם הַמִּילָה וְנִכְתָּב בְּכַתּוּבָה כּו' אִם אִמְנָם דְּהֵדִין עִם מַכ"ת שְׂאִין לוֹמַר דְּמַסְתְּמָא אֵלוּ הִיָּתָה חוֹתְמַת שְׁטָרוֹת כּו' וּבְמַחְסוֹר מַעֲשֵׂה לָא אֲמַרִינּוּ הוּאִיל וְגַם מְכַתִּיבַת הַסּוֹפֵר בְּכַתּוּבָה מַחְמַת זָה אִין לַעֲשׂוֹת עֵיָקָר מ"מ בְּנ"ד עַכ"פ גְּלַמּוּד מְסַפֵּר פְּתוּבָה שְׂבַהֲגִיעַ תּוֹר פְּתִיבַת הַשֵּׁם תּוֹפְסִין הַב' שְׁמוֹת יַחַד נְתַפְרָסֵם לְכָל בְּיוֹם חוֹפְתָהּ וּמְמִילָא דְּבָרֵי הָעוֹלָם הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם וְלָא דְּמִי לְפִירְמוּזָא דְּלִיָּפָא לְמִתְלֵי בְּקִיצוֹר הַשֵּׁם רַק בְּשִׁינוּי שְׂנִשְׁתַּנָּה שְׂמָה לְשֵׁם הוֹרְמִיזָא וְא"כ יְהָא שִׂאח"כ הוֹחֵל לְקִרָא בְּשֵׁם זָה הוּא נַעֲשֵׂה עֵיָקָר: וְתַמְהֵנִי שְׂכַתְּבַת מַעַכ"ת דְּמַסְתַּפֵּק אִם מוֹעִיל חֲתִימָה בְּאֵשָׁה לִילָף אַחַר הַחֲתִימָה נֶגֶד הָרוּב כּו' וְהַעֲלִים עֵינָיו מִמ"ש הַב"ש שֵׁם בְּשֵׁם אֶלְז גִּיטִיל לְהַדִּיא דָּאִם הִיא רְגִילָה לְחַתּוּם יֵשׁ לְכַתּוּב שֵׁם הַחַתּוּם אֶפִּילוּ אִם יָדוּעַ דְּשֵׁם אַחַר הוּא מְעַרִיסָה וְכָל הָעוֹלָם קוֹרִין אוֹתָהּ בּוּ ע"ש בְּשֵׁם ס"מ.

וְמָה שְׂהָאָרִיף מַכ"ת בְּעַנְיָן ב"ג עֵינִין בְּשְׁמוֹת אֲנָשִׁים בְּשֵׁם מַתְנִי שְׂכַתְּבַת בְּשֵׁם מְהָרְשָׁ"ל לִיתָן גֵּט ב' אַע"ג דְּמַשְׁמַע דְּבַמְתַּתִּי נְמִי פֿשָׁר מִיָּהוּ אִינוּ פֿשָׁר לְכַתְּחַלָּה לְכּוּן יֵשׁ לִיתָן ב' גִּיטִין וּמ"ש הַב"ש רִאִי מְהָר"ף הֵינּוּ פְּלִפִּי מָה דְּמַשְׁמַע מְפִשְׁטוֹת הַש"ע שְׂכַתְּבַת שְׂאִין הַפְּרִשׁ כּו' דְּמַשְׁמַע דָּאִף לְכַתְּחַלָּה פֿשָׁר בְּכַה"ג וְכּוּן הוּא דַעַת הַרְמַב"ן שְׂהִבִיא הַרְשָׁב"א וְכ"ה דַעַת הַב"ח הִבִּיאָו הַב"ש לְקַמֵּן סק"ז ע"ז הִבִּיא רִאָיָה לְדְבָרֵיו דְּלַעֲלִיל דְּלַעַת ר"ת

אף בפורט השמות אין לכתוב על העיקר טפל שהרי הר"פ נתן ב' גיטין משום שנסתפק אינה עיקר ואינה טפל פמבואר בב"י במ"ש.

ובהכי ניתא הא דהצריף ב"ג ולא סגי באחד שיכתוב פ' דמתקרי פ' כו' ע"ש וא"כ מוכח דאף בכותב בעיקר אעפ"כ צריף להקדים העיקר וכיון שפן ס"ל להב"ש דאע"ג דבדיעבד פשניטן הגט יש לסמוך על דעת המפורשים דמפרשי שאין פורטין השמות וא"כ פשפורטין פשר לכתחלה ולדעת ר"ת נמי יש לפרש דמ"ש ולא שרה וכל שום היינו לכתחלה מ"מ כל פמה דלא ניתן הגט לא נסמוך ע"ז דדילמא גם לר"ת מתפרש הך ולא שרה וכל שום פמו לשאר המפורשים דאין פורט השמות לפסול בדיעבד פמו כן לר"ת אף בפורט השמות ודלא פהריב"ש ולכן אף שפבר ניתן הגט אין ליתנו וכן במהדורא קמא פתב וז"ל מאחר דמבואר בש"ס דצריף לכתוב העיקר וע"ש הטפל דמתקרי' ולכמה פוסקים ולא שרה היינו אפילו בדיעבד פסול עכ"ל ויש לומר כמ"ש ולכן מ"ש בב"ש ראיה מהר"ף אעיקר מילתא קאי דמשום חשש עיקר וטפל הצריף ב' גיטין והיינו משום דמתפרש הך ולא שרה וכל שום אף שכותב בכ"י ולא פוקי מהב"ח שדעתו להכשיר אף לכתחלה: ועכ"פ למדנו מהר"ף לפמ"ש הב"י שלפי שנסתפק אינה עיקר ועל אינה יכתוב דמתקרי נתן ב"ג לכן גם בנ"ד אם נכנס לבית הס' אינה עיקר ופשיטא שאין להכניס ראשינו במילתא דאית ביה ספיקא ואם כי הב"ש פתב להכשיר בדיעבד פשפבר ניתן אין לנו לעשות מעשה לכתחלה ומכ"ש דמפשיטות דברי הרשב"א משמע דלר"ת יש פסול בדיעבד וכן הוא דעת הראנ"ח בתשובה הביאו הג"פ ע"ש וכבר פתבתי דאפשר דקיצור השם גרע טפי משום טפל אחר וכאן בנ"ד יש להסתפק שמה הוא קיצור ועיין בשו"ת פנסת יחזקאל סימן ס"ד שכתב די"ל הא דאמרינו רנבא מרים כו' היינו שנקראת בב' השמות מתחלה משא"כ אם בשעת המילה נקרא בשם אחד אולי עם הפורמא להיות רוב ע"ש וכן ראיתי בשם שו"ת פרם שלמה שהעלה דשם לידה ופורמא קרי לה פה וכתוב בכתובה יש לכתוב ב"ג ובחד יכתבו שם לידה עיקר ועל האחר דמתקרי ובא יכתבו שם הרוב עיקר וע"ש הלידה דמתקריה עכ"ד.

וכיון דחזינא למכ"ת דנטיה דעתיה לתפוס לעיקר השם שיקרא בפי הרוב ואנא אזילנא פתר איפקא פאשר ביארתי טעמי ונימוקי וכן יש בידי כת"י מגדולים ואעתיק בקצרה המצטרף לעניינינו וז"ל העולה מהאמור מי שנקרא בשעת המילה בב"ש יחד ועולה פה לס"ת אף דכל העולם קוראין לו באחד לכ"ע צריף לכתוב שניהם בלא מיתקרי ואם פתב דמיתקרי פסול ומה דאיכא לאסתפוקי לכאורה דהא קי"ל דכל קיצור השם דהוא שם בפ"ע פגון מאלחנן חנן וכיוצא כו': אף אחר העיון נראה דא"צ לקותבו ולא דמי לאלחנן חנן דהתם פינון שלא נכתב ג"כ חנן פמו שקורין לו העולם אלא אלחנן ודאי איכא לעז פינון דאלחנן הוא שם אחר ומה"ת לומר שקיצרו וקראו במחצית השם מאלחנן גם שהוא דכתב מהר"ם בן חביב בשם פת שבע וכו' היינו נמי משום דבת שבע הוא שם אחד ואם לא יכתוב גם פן שבע איכא לעז דמאין הרגלים לומר שקיצרו השם לקרותה במחצית השם מבת שבע אבל הכא שהוא שם מורכב מב' שמות חלוקין שכ"א נדרש לעצמו ונכתבו שניהם פגט פייחד ומוכח שהם שם אחד דודאי תולה במה שהוא אמת ראובן או שמעון לבד ורואה פגט שנקרא בשם פפול לא יאמר שאין זה המגרש לפי שפפירו בשם ראובן לבד אלא תולה במה שהוא אמת ששמו פפול מב' שמות אלא

שְׁהֵעוֹלָם קִיָּצְרוּ לְקִרְוֹתוֹ בְּשֵׁם אֶחָד דְּוֹמְיָא שְׁיֵישׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת חֲלוּקִין דְּכוֹתָבִין רְאוּבֵן דְּמִיתְקָרִי שְׁמַעוֹן וְאֵעִפּ"י שְׁהִנְהוּ מְפִירִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם שְׁמַעוֹן לֹא יָדְעוּ כָּלֵל מְשֵׁם רְאוּבֵן לִיכָא לַעֲזוּ מְשׁוּם דְּתוֹלִין בְּמָה שְׁהוּא אֲמַת וְהֵם לֹא יָדְעוּ אֲלֵא הָא' כּו' וְהִבִּיאוּ שְׁם תְּשׁוּבַת דְּבַר מְשָׁה וְסִפְרָ גִט מְקַנְשָׁר מְגֵאוּנִים סְפִרְדִּיִּים שְׁדַעְתָּם פֶּן וּלְעַנ"ד דְּבִרְיָהֶם בְּרוּרִים וּבְכֻלָּל דְּבִרְיָהֶם דְּבָרֵי אֲלֵא שְׁבִיִּאֲרֵתִי יוֹתֵר וְגַם הַחִילוּק שְׁפִתְבַּתִּי בֵּין הֵךְ דְּאֶלְחָנָן הוּא בְּבִיאוּר יוֹתֵר: וְעַכ"פּ הִנֵּה דַעַת הַגְּאוּנִים הָאֵלוּ דְסָגִי בְּב' שְׁמוֹת בְּלֵא דְּמִיתְקָרִי וְאִין לְחַלְק דְּשִׂאנֵי הֵתָם שְׁעוּלָה לְתוֹרָה דּו"א דַּס"ס הֵיִינוּ צְרִיכִין דְּמִיתְקָרִי עַל הַשֵּׁם שְׁקוּרִין בּוּ הָעוֹלָם וְע"כ דְּמַטְעֵם קִיָּצוּר הַשֵּׁם נִגְעוּ בָּהּ וְאֵם פֶּן מְמִילָא דְגַם בְּנִשִּׁים הַדִּין פֶּן כָּל שְׂלֵא נִשְׁתַּקַּע הַב' שְׁמוֹת דְּהָא פּוֹרְתָא קָרִי לָהּ הֵכִי וּבְזָה לֹא אֲזַלִּינוּ רַק בְּתֵר שְׁם הַלְיָדָה וְכֵן מְבִנְיָר מִן הַתְּשׁוּבוֹת שְׁהִבִּיאוּ שְׁם וְגַם מְמָה שְׁחִילְקוּ בֵּין הֵךְ דְּהִקָּא לְשֵׁם בֵּת שְׁבַע מְבִנְיָר דְּגַם בְּנִשִּׁים הַדִּין כֵּן.

וְא"כ הִנֵּה מְסַפִּיק לִיָּה ב' הַשְּׁמוֹת לְבַד. אִךְ כְּבָר כְּתִבְתִּי דַּמ"ש בַּס' בֵּית מְאִיר לְהַחְמִיר שְׁיֵישׁ מְקוּם לְפִסְוֹל בְּדִיעֵבַד בְּכַפִּילוֹת הַשֵּׁם אִין לְחוּשׁ כ"כ וְכ"כ בְּשׁו"ת הַגְּאוּן מְפָרָג לְכַפֹּל הַשֵּׁם וְכ"נ מְתִשׁוּבַת הַגְּאוּנִים הַנִּזְ' לְדַאֲפִילוּ שְׂלֵא חָשׁוּ לְהַצְרִיף לְכַפֹּלוּ מ"מ לֹא חָשׁוּ לְפִסְוֹל אֵם יְכַפֹּל וְכִינֹן שְׁקִיָּצוּר הַשֵּׁם אִינוּ מְזִיק מְמִילָא אִין הַפִּסְד בְּדְבָר אִי מְחִיבִין לִיָּה בְּכַפִּילָא וְלָכֵן מִינֵי וּמִינֵיהּ תַּסְתַּיִם שְׁמַעְתָּתָא שְׁיֵישׁ לְכַתּוּב ב' גִּיטִין וְאֵע"פּ שְׂאִין לְכַתּוּב ב"ג אֲלֵא מְדוּחַק כְּבָר כְּתִב בְּשׁו"ת פְּנִסְת יְחֻזְקָאֵל דְּבַגְוֹנֵי דְעֵבְדִּינוּ אִין לְהַקְפִּיד וְעִינֵן בְּתְשׁוּבוֹת נוֹדַע בִּיהוּדָא סִי הָאִיף הִנֵּה נוֹהֵג בְּעִנְיָן נְתִינַת ב"ג וְכָף רְאוּי לְנוּ לַעֲשׂוֹת מְשׁוּם חֲנוּמָר א"א כַּמ"ש רַש"י ז"ל דְּאֶתְקִין שְׁמוּאֵל בְּגִיטָא מִן יוֹמָא דְנָן וּלְעֵלֵם לְאַפּוֹקִי מְדַר"י דְאָמַר זְמַנּוּ שְׁל שְׁטֵר מוֹכִיחַ עָלָיו אַע"ג דְאֵנָן קִי"ל כַּר"י מ"מ בְּגִט מְשׁוּם חֲנוּמָר א"א צְרִיף לַעֲשׂוֹת בְּאִנְפֵּן שְׁפִשְׁר אֲלִיבָא דַּכ"ע: אִךְ לְדִידִי צְרִיף לְסַדֵּר קוֹדֵם הַגִּט שְׁיִכְתּוּב בּוּ שְׂאֵשְׁיָה טוּיבָא דְּמִתְקָרִי טוּיבָא וְאַח"כּ הַגִּט שְׁפִתְבּוּ בּוּ טוּיבָא דְּמִתְקָרִי שְׂאֵשְׁיָה טוּיבָא וְאֵם בְּאִנּוּ לְחוּשׁ גַּם לְחֻשְׁשָׁא שְׁפִתְבּוּ הַבֵּית מְאִיר וְלְצִאָת מְמָנָה הִיוּ צְרִיף גִּט שְׂלִישִׁי שְׁנַכְתַּב בּוּ ב' שְׁמוֹת בְּלְבַד.

אִךְ כְּבָר כְּתִבְתִּי דְאָמוּר רַבְּנָן בְּכַפִּילָא וְלֹא חָשׁוּ לְמָה שְׁחָשׁוּ הַבֵּית מְאִיר שְׁיִסְבְּרוּ שְׁיֵישׁ שְׁיִנּוּי בְּקִרְיָאָת אוֹתוֹ שְׁם עֲצָמוּ וּלְעַנ"ד זְכָר לְדְבָר מְמָה שְׂאָמְרוּ בְּיוֹמָא דְּף נ"ב הוּא אִיִּסי בְּן יְהוּדָא הוּא אִיִּסי בְּן גּוּר אַרְיָה הוּא אִיִּסי בְּן גְּמִלְיָאֵל כּו' וְכֵן בְּנִדְהָ דְּף ל"ו אֲנָא אִיִּסי בְּן יְהוּדָא דְּהוּא אִיִּסי בְּן גּוּר אַרְיָה וְכּו' אַע"ג דְּאִין שְׁיִנּוּי בְּשֵׁם אִיִּסי עֲצָמוּ רַק בְּשֵׁם אַבִּיָּה כְּפֹל שְׁם אִיִּסי כְּמָה פְּעָמִים וְכִיּוֹצֵא בְּזָה בְּמַקְרָא.

וְאֵם פֶּן כָּל כַּה"ג מַה"ת נִיחּוּשׁ שְׁיִתְלוּ שְׁיֵישׁ שְׁיִנּוּי בְּשֵׁם הַכְּפֹל יִתְלוּ בְּפִשִּׁיטוֹת שְׁלִכְף כְּתִבּוּ עוֹד הַפְּעָם לְפִי שְׁבַתְחָלָה כְּתִב ב' שְׁמוֹת יַחַד וְעַתָּה הוּא נְכַתְּבוּ בַּפ"ע כְּאֲשֶׁר הוּא נְקָרָא אֲבָל מ"מ כָּל אָדָם קוֹרָא אֶת הַשֵּׁם כְּדִרְכּוּ כְּכַתְּבוּ בְּלִי שׁוּם שְׁיִנּוּי וְכָל זֶה אֲנִי אוֹמֵר לְהַלְכָה וְלֹא לְמַעֲשָׂה כִּי הִיִּיתִי כְּגַבְרֵי אִין אֵיל וְיָדִי רְפוּת וְחֻזִּי מַר דְּעַלְיָה קְסַמְכִּינָא וְלוּ מְשַׁפֵּט הַבְּחִירָה כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת: וּבְעִנְיָן שְׁם שְׂאֵשְׁיָה לְעַנ"ד הַדִּין עִם מַכ"ת שְׂאִין לְתוֹלוֹת בְּזִמְנֵינוּ לוּמַר שְׁנַגְזֵר מְשֵׁם שְׂרָה דְּמַנְיָן אֲנּוּ יוֹדְעִין לְדוֹרְשׁוֹ.

אף דמ"מ אין קפידא לכתוב בשי"ן וקורא אותה בנקודת שמאל וכמ"ש הב"ש שהביא מכ"ת וכן הוא בב"ש בשם שלטאנא וז"ל שאפילו משפט הלשון בסמ"ך אין קפידא בשי"ן שמאלית במקום סמך.

אף בג"פ פתב ע"ז וז"ל ויראה לי דשמות נשים ונעירות דדשו ביה רבים ושכיחי ונהגו לכתבו בשי"ן שמאלית אין לשנות לכתבו בסמ"ך וכו' אבל שמות נשים דלא דשו בהו בשי"ן שמאלית טפי עדיף לכתבם בסמ"ך סתאלבנת ושם סאון ושם סאלוה וכיוצא בהן אם שינה וכתב בהן שי"ן יש צדדים להחמיר ומ"מ דעתי נוטה להקשיר בדיעבד אם הוא שעת הדחק עכ"ל.

ובהכי אחי שפיר מה שהקשה מכ"ת על הב"ש שפתב שם סאיו בסמ"ך פיון שדעתו לכותבו בהא שמא יוצא משם שרה אם כן הנה ליה למיכתב בשי"ן ולפי מה שפתבתי א"ש דשם סאיו ידוע שהורגלו לכתוב בסמ"ך ויש מקום לומר שהוא שם בפ"ע אין לכתבו בשי"ן ומה שפתבו בה"א אינו מעפכ דהא במקום א' פשר משא"כ בשם סירקא.

עוד נראה דבשלמא בשם סירקא דנדאי נגזר משם שרה ולדעת רש"ל אם ידוע שם העריסה שרה שפיר דמי למיכתב שרה לבד ואפילו להב"ש שם דתליא בנקודות שוין מ"מ כ' דאם פתב רק שם העריסה פשר.

והיינו משום דאין מקום כלל לומר שהוא שם אחר ובכה"ג שפיר פתב הב"ש דעת מהרש"ל והט"ז שיש לכתוב בשי"ן פי קרוב הוא לשם שרה משא"כ שם סאיו שאין ברור שנגזר משם שרה ואיפא למימר שהוא שם בפ"ע כמש"ש בשם הב"ש וכן באמת דעתו דאינו יוצא משם שרה ולכך פתב הב"ש דאם ידוע שהיה שמה שרה מעריסה פותבין שרה המ' סאיו וכמש"ל ור"ל דכיון דאיפא למימר דשם סאיו הוא שם בפ"ע ולכך צריך לכותבו דאל"כ לא היה צריך לכותבו פיון שאין הנקודות שוין וכיון שכן טפי לכתוב בסמך דאל"כ נראה פאילו בנדאי יוצא משם שרה ולפעמים אינו כן ומ"מ בנ"ד פיון דאין מנהג ידוע לכתוב בסמך והפמ"א שהביא מכ"ת ש"ד לכתוב בשי"ן כמ"ש מכ"ת.

ובפרט לפי מאי דמשמע מדברי מכ"ת שיש קצת שמדברין שם זה סמוך להברת שי"ן ומנית שיש לכתוב כן וכמ"ש בתה"ד סימן רל"א וז"ל ואין להקשות ממה שהיו פותבין קרימ"ש ולא היו פותבין קרימס מפני הטעות כי השי"ן לפעמים ביימין י"ל שמא אותה מקודם היה שמה בשי"ן ומנית או קרוב להברת שי"ן ביימין עכ"ל.

וכ"כ רש"ל ביש"ש בשם זיסקינד וז"ל זישקינד מצאתי זכ"ל בסמך דומיא דזוסמאן ואולי באותו מקום היה דגשי"ן השי"ן ואפילו לא היה דגשין בשין אלא שהיו קוראין אותו קרוב לשין היו פותבין בשי"ן ודומה לזה פתב מהרא"י סימן רל"א אבל בארצות שאין דגשין השין יש לכתוב בסמך והוא מבנרר וכו' עכ"ל והביאו הב"ש ועיין בב"ש אות ז.

ומ"מ היה נלענ"ד לכאורה דאם הברת שם זה הוא בפי כל בסמך סאסה אז אע"פ שבתחלת השם יש צד לומר לכתוב בשין דדלמא הוא יוצא משם שרה פאשר פתב הפמ"א מ"מ באמצע יש לכתוב בסמך ויש לכתוב שאסה דבאות סמך שבאמצע אין נ"מ

אם יוצא משם שרה או לא: אלא שצ"ע דאפשר אם יכתוב פן אתי למיטעי ולקרות השין
שבראש התורה בימין פינן שינאו שינוי שבאמצע נכתב סמך יסברו דמסתמא השין
שבראש התורה הוא שין ימנית.

ומכ"ש אם יש קצת שמדברים גם השין שבאמצע התורה סמוך להבנת שין ימנית שיש
לכתוב בשני שינוי. אלא שעדיין יש לדקדק בהבנת שם זה אם בהבנתו הוא בדרך
שניכר כמו יו"ד בסוף התורה היה צריך לכתוב יו"ד גם פן שאשיה כמו שם עטרא חסיה
וכן בשמות אנשים חזקה מתתיה אליה וכיוצא וכן בשמות אמוראים רב אנה וכיוצא
בו הרבה והעיקר תלוי בזה בשפת מבטא ובנובדא דהפמ"א אפשר שהיו הבנתם באופן
שלא היה נרגש היו"ד כלל.

אבל אם נרגש בסוף הקריאה בהבנת אות יו"ד נראה לכאורה שפך יש לכתבו ועיין
בב"ש ס"ק מ"ה גבי שם הי"ל דכיון שבמבטא הוא כאלו יש שם יו"ד כותבין יו"ד וכן
פל כיוצא בו כגון צפורה וכ"כ בשמות נשים אות מ"ם בשם מילפה ע"ש ואם פן גם
בנ"ד אם ניכר הדגשת היו"ד בסוף לכאורה נראה שצריך יו"ד גם פן ולפי שאין פנאי
לנסוף בכור המבחן ובפרט בענין זה שהיא מקרא מעט ונהלכות מרובים פהררים התלויים
בשערה וגם מחמת תשיות פחי לע"ע לא הארכתי עוד וסמכתי על הדרת מכ"ת ונשענתי
על בינתו פאיש גבורתו לפוצץ הררי עד ובנפה שלו יבור נאשר יבחר ויקרב הוא הדבר:
דברי זעירא מן סברינא.

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה פו שאלה אשה ששמה מעריסותה מרים ביילא
וכך הוא חתימתה ומיעוטא דקרי לה הכי ורוב העולם קורין אותה ביילא לבד איה יש
לכתוב בגט.

תשובה ראיתי את השאלה ואת אשר נגזר עליה מכבוד מחו' ידי הרב הגאון הגדול
החריף ובקי המפורסם מוהר' יהושע העשיל נ"י האב"ד דק"ק טרניפאל והגליל יע"א
ותשובתו הרממה לכתוב מרים ביילא דמיתקריה ביילא ודבריו א"צ חיזוק פי כן העליתי
בעזה"י בכמה תשובות ונהלכה ברורה וכך נעשה מעשה כמה פעמים בלי פקפוק אפס
לכבודו של הגאון נ"י אמרתי לישא וליתן קצת בדבריו הנעמים.

והנה פתח דבריו יעיר אנון לדחות דברי מי שערער על המסדר שסידר בגט מרים
המכונה ביילא ויצא עליו עוררין מטעם שאין לכתוב המכונה אלא במקום שיש לו
שייכות לשם הראשון משא"כ שם ביילא שאינו נגזר משם מרים ונהר נ"י ביטל את
המעוררין והביא ראיות דאף בכה"ג כותבין המכונה.

ולפי ענ"ד פשוט דלא מיבעיא אם הדברים כפשוטן שדעת המערערין דשם לעז שאינו
יוצא משם העברי אין לכתוב המכונה שערעורם בטל אלא אפילו אם נאמר שמצאו
מקום לטענתם משום שי"ל דאין לכתוב המכונה אלא על שם שהוא נטפל עכ"פ לשם
העברי והיינו שאינו קבוע לשם בפ"ע וכגון משלם ווייבנש שלעולם ווייבש נטפל לשם
הקודש וכיוצא בזה כמה שמות לעז שאין יוצאין משם העברי ומ"מ אין קריאתם בשם
זה לשם העצם כ"א נלוו לשם הקודש העיקרי אע"פ שאינו מענינו של שם זה ובכה"ג
יש לכתוב המכונה משא"כ אם שם הלעז הוא ג"כ שם העצם יש לכתוב עליו דמתקרי.

ובספר ג"פ כתב חילוק זה לנישב סתירת דברי הרמ"א ע"ש בס"ק ס"ד ובס"ק ע"ח ומחמת שראו פן בספר ג"פ מצאו מקום לערער אף באמת אין פאן מקום ערעור דאע"ג דהג"פ סובר פן מ"מ אגן לא נהיגין הכי ועל כל שם לעז פתבינן המכונה אף אם הוא שם לעצמו פמבואר בס"ג בשמות נשים דבמדינות אלו הוי הנלא שם אחר מתנה יש לכתוב חנה המכונה הנלא.

ולכן מבואר מדברי הב"ש שם ס"ק כ"ה דמתקרי ע"ש פותי שהקשה דהא מסתמא הוא שם לעז ויש לכתוב המכונה כו' ונהרי שם הלעז שנקרא בפני הפותים ודאי דהוא שם העצם לעצמו ואפ"ה ס"ל לכתוב המכונה ואין להאריך בזה דעמא דבר שלא לחלק בין השמות אלא בכל גונוי נוהגין לכתוב ע"ש לעז המכונה וכ"כ בג"פ שם שפן דעת הב"ש דמל' הרמ"א משמע דאם השני שם לעז כותבין המכונה אע"פ שהוא שם העצם וגם כתב שם שפן דעת מהרח"ש וכן מבואר ממ"ש הב"ש בשמות נשים אות ב' בענין תמר דמתקרי בוליסא שבס"ש הקשה על מהרח"ש דאם הוא לשון ארמי הו"ל לכתוב המכונה אע"ג דמבואר שם דבליסא הוא שם העצם ואפ"ה ס"ל דיש לכתוב המכונה וגם הב"ש שפנישב דברי מהרח"ש משום דס"ל דלשון ארמי חשיב כלה"ק ע"ש ופשיטא שי"ל דהב"ש לשיטת מהרח"ש קאמר ונהאמת יורה דרפו דהב"ש ס"ל דאם הנה לעז בכל גונוי יש לכתוב המכונה כמש"ל מדברי הב"ש ס"ק כ"ה וכן מוכח ממ"ש בתירוצו דמייירי באותו השם הנקרא בפני ישראל הוא גם פן לעז אז כותבין דמיתקרי פשנייהם לעז כמ"ש בתשובת מהר"מ מלובלין וס"ל מה שהביא באות מ' לכתוב מירוש דמיתקרי מירל אלמא דדוקא מהאי טעמא דשנייהם לעז אתינן עלה.

ומדברי מהר"מ אין ראיה כ"כ די"ל דמירל אינו שם העצם אלא נגזר משם מרים או מירש ולכך הוצרך לכתוב טעמא לפי ששניהם. וכן י"ל בהיהא דגיטלן גיסא שכתב הב"ש בס"ש דשם נמי מייירי שדרך לכנות לגיטלן גיסא ולכך הוצרך לבוא עליה משום דשניהם לעז אבל מדברי הב"ש שהוצרך לומר דשם הישראל הנה לעז ולא כתב בפשיטות דשם שפני עכו"ם שהיא שם העצם א"ו דאין לחלק: וכן מבואר בדברי הב"ש שכתב על הט"ז שכתב אקסיל ראד המכונה בענדט וליתא אלא כותבין דמתקרי בענדט פיון דשני שמות של לעז ואין כותבין המכונה אלא אם שם שלו שם הקודש אז הוי שם הלעז פכינוי בעלמא כו' ושם באות ב' בונדט דמתקרי אקסיל ראד פיון דשניהם שמות הלעז כמש"ל ע"ש מבואר אע"ג דבונדט הוא שם לעצמו ואקסיל ראד הוא שם העצם לעצמו מ"מ היינו כותבין המכונה אם האחד שם הקודש דכל שיש פאן שם הקודש לאיש זה אנו תופסין אותו לעיקר השם ושם לעז שלו אע"פ שהוא שם העצם כותבין המכונה ומדויק לשון הב"ש שכתב אז הוי שם הלעז פכינוי בעלמא והו"ל למימר אז שם הלעז הוא פינוי אלא ר"ל אע"ג דהקא שם הלעז שם העצם הוא מ"מ בזה שיש לו שם הקודש לא איכפת לן מה שהוא שם העצם באיש אחר ואינו נחשב לזה אלא פכינוי בעלמא ופשיטא שא"ל דהתם נמי דרך הוא לכנות בונדט לאקסיל ראד כדמשמע ממ"ש שם בשם ס"מ דז"א דאע"ג דלפעמים זה פינוי לזה מ"מ כ"א הוא ג"כ שם העצם לעצמו פמבואר למעיין שם וקצתתי.

וגם דָּכַל פִּי הִנֵּי חִילּוּקִים הוּא ל להב"ש לפרושי וכן מוכח ממ"ש בסימן קכ"ח לענין שם העיר דכותבין שם ישראל תחלה וע"ש הפותי דמיתקריה והב"ש שם פתב עיין בסימן קכ"ט בשמות לעז פותבין המכונה וכן בשמות המקומות פותבין דמיתקרי כו' ואם איתא דשם העצם פותבין דמיתקרי אם פן לא רחוקה מאדם העיר דגם בשם המגרש והמתרגשת פן הוא דהא ודאי דשם העיר שפפי פותי' שם העצם הוא א"ו דליתא אלא פל שהוא לעז פותבין המכונה בכל גונו: והנה הרב נ"י פתב דלדעת רמ"א דאם ב' שמות בלשון הקודש הן יכתוב דמיתקרי הא חנון ורחום הוא לה"ק אעפ"כ פינוין מקרי ואפשר לחלק דאין זה שם העצם עכ"ד ואני תמה דמה קשיא ליה על הרמ"א דהא בהא ליפא מאן דפליג דבשם הקודש פותבין דמיתקרי ואם פן תיקשי ליה לכ"ע וע"כ לומר דאף בשמות לה"ק שפיר מקרי פינוי פשאינו שם העצם.

אף מ"ש הרבנים דבזה נדחה דאין ראיה מהמכונה זעמיל שפותבין המכונה אף בשם שאין יוצא משם עברי די"ל דהתם טעמא משום שם העצם לענ"ד י"ל דהתם גבי רחום וחנון אינו רק שאנו מתארים אותו בכך ע"פ מדותיו ובכה"ג בגט אין פותבין שם פנה פלל כמו שאין פותבין פן הרב או פן הקדוש משום דאין זה שם האיש פלל ולא דמי להמכונה זעמיל שהפנוי ע"ש ינפיו דהתם הנקבע לו מחמת זה לשם גמור שהרוב היו קורין אותו בשם זעמיל לבד וקבעוהו לעיקר השם שלא הנה נקרא להם בשם אחר פלל משא"כ מי ששמו קבוע ונקרא פן בפ"י פל רק לפעמים קורין אותו ע"פ מדותיו אין הפנוה שיהא זה שמו וזה זכרו רק דרף רמיזה שאנו קורין לזה שיש לו מדה זו של רחום או שאר המדות ואין לכלול זה בין שמות הנקבעים בין בעצם או בדרף מקרה שאין ע"ז תואר שם פלל ומ"מ שפיר קרי ליה בש"ס פנוין משום דקריאה זו הבאה לרמז על השי"ת הוא פדי להעלים השם העצם וכן מבואר בשו"ת מהרי"ק סימן קס"ב שכתב וכן בשבועות קורא פינויין רחום וחנון כו' שאין שייכים פלל לשם וגם פתב רד"ק בשרש פנה שהפנוי הוא פסות והעלם השם כו' ע"ש ונראה שלא בא לדמות למאי דמיייתי שם משולם המכונה דורנט כו' שפכל התלמוד לשון פנוי משמע שאינו השם פלל פי ההוא דהמכנה שם לחבירו כו' דהתם נקרא פנוי שמכסה ומעלים השם האחר אבל מ"מ הך שם שקורא בו הוא נקבע באיש הזה לשם וכן זה שרוצה לכנות ולכסות שם העיקר של חבירו ולקבוע בו שם זה של גנאי אבל הך פינוין דשם הקדוש רחום וחנון אינו באין לקבוע זה לשם פלל רק לרמז על מדתו של הקב"ה.

וראיתי בנחלת שבועה שהקשה אהא דאין פותבין פן הרב כו' דהא לא גרע מחניכה הרגיל בו יותר ולענ"ד אין זה דומה לחניכה פלל שקריאה זו לא מן השם הוא רק סימנא בעלמא וכמו שם המשפחה משא"כ חניכא היינו דנוקא מה שנקבע לשם אלא שאינו מובהק רק חניכא וכינוי לבד ומ"מ שפיר פתב שמתקנו שלא לכותבו אע"פ שאינו מזיק משום פדי שלא לבייש ועכ"פ הך דרחום וחנון אינו ענין לחניכא פגון זעמיל וכיוצא דשם זעמיל פינון שרוב קורין אותו כך אף שהוא ע"ש תנארו ונפיו מ"מ הו"ל פשם העצם והו"ל לכתוב דמיתקרי אלא ע"כ דלגבי שם הקודש הוא פנוי דמסתמא הוא מחזיק לעצמו שם הקודש לעיקר וכ"כ הגאון מוהר"ר ינשע ז"ל בתשובה הנדפסת בשו"ת גאני בתראי אי סימן ג' וז"ל ול"נ ליתן טעם שתיקנו דמיתקרי ע"ש הקודש ועל לעז המכונה דשם לעז לא ניתא ליה כו' פותבין המכונה להורות ששם זה הוא פנוי פאלו שלא ברצונו קורין

עצמן בשמות לעז ע"ש שחולק על תשובת הב"ח והאריכו שם בהך דתשובות מהר"ם מינץ וקצרותי: והך חילוקא דכתובנא נראה שהוא מבואר בתוס' דשבת דף י"ד ע"ב דאמרין התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרגמינן אלקא מהימנא והכא שם גופיה איקרי שלום ופירשו התוס' דהתם קראו שלום ע"ש שהוא עושה שלום כו' מבואר שם החילוק בין שם שלום להנאמן דשלום השם גופיה איקרי הכי אע"פ שהוא נקרא פן ע"ש שהוא עושה שלום מ"מ ס"ס קבוע הוא להיות לשם הו"ל פשם העצם משא"כ הנאמן שאינו רק מצד הפעולה נקרא פן אבל לא להיות לשם קבוע וכ"כ הרמב"ם פ"ג מהלכות ק"ש דנאמן רחום וכיוצא יכול להזכירו בבה"כ והראב"ד חולק שלא מצינו רחום אלא שמו של הקב"ה.

והכ"מ שם כתב בשם ר"י דמצינו על איש חנון ורחום וצדיק וכן הוא בפי' תר"י על הרי"ף ברכות ע"ש. ונראה ג"כ דבהא פליגי דהראב"ד סבר פיון דלא אשכחן רחום רק על שמו של הקב"ה אם פן שם רחום הוא קבוע לשם דאם ע"ש הפעולה גם באנשים יש מקום לקרות בשם זה והלכך אע"פ שנקרא פן ע"ש שהוא מרחם על הארץ ועל הבריות מ"מ מחמת פעולה זו קבעו השם הזה וא"כ דמי לשם שלום ור"י כתב דבאמת מצינו פן וכן גם בבני אדם וא"כ באמת אינו שם קבוע כלל ומה שהקשה בכ"מ ולח"מ שם דלמה השמיט הרמב"ם איסור שאילת שלום במרחץ גלענ"ד ע"פ מאי דאמרין בסוף ברכות שהתקינו שיהא אדם שואל בשלום חבירו בשם כו' אם פן פיון דשאלת שלום הנזכר בברייתא הוא בשם ממילא נכלל במ"ש שם דכינוי שאין נמחקין אסור להזכיר אף בפירוש המשנה שם כתב שהתקינו שיהא שואל בשלום חבירו בשם מפני שמלת שלום הוא שמו של הקב"ה משמע דמפרש דמה שנותן לו שלום הוא גופיה השאלה בשם.

וצ"ע על הפוסקים שלא הזכירו הך דהתקינו שיהא שואל בשלום חבירו בשם ועיין ביו"ד סימן רפ"ה בנה"כ הביא דברי התוס' דסוטה דף י' דמבואר שם דס"ל דשלום משמות שאין נמחקין ולא דמי לרחום וחנון דלא אשכחן שקרא הקב"ה שמו חנון כו'.

והיינו דקא דחי אלא מעין שמו כמו חנון ע"ש שהוא חונן ומרחם על בריותיו ע"ש מבואר כמ"ש לחלק ענין זה ובאמת שצ"ע על ר"י שכתב דאשכחן רחום וחנון באדם דהא בשבועות דף ל"ו אמרין פיון דליכא מידי אחרנא דאיקרי רחום וחנון במי שהוא רחום וחנון קאמר כו' ואפשר לומר דכיון עכ"פ אין דבר ששם העצם הוא רחום וחנון רק ע"ש הפעולה לבד והלכך אף ששם זה נופל גם באדם מ"מ א"ל ששבועותו היתה באדם שהוא רחום או חנון שאין לנו לתלות שבועתו באדם שאין מדת הרחמנו' רק דרף השאלה ועראי לפי השעה ובנדאי שפוננתו על השם שהרחמנות הוא עצמותו הוא ומדוּתיו אחד וכמ"ש הט"ז בא"ח סימן קי"ח בשם הר"ר מנוח שלכך אומרים המלך המשפט דלשון זה משמע שהוא עצמו הוא המשפט כמו שאנו אומרים הוא החכמה הוא המדע ע"ש.

(ור"ל הוא הקב"ה בעצמו החכמה לכן אנו אומרים הוא המדע והפוננה שהוא הקב"ה בעצמו המדע לפי שהוא עצם המעלות והמדות וכה"ג המלך המשפט היינו שהוא בעצמו המשפט ובדבר זה שגם בס' אפיקי יהודה דף ק' ע"ב שכתב ע"ז פי טעות נפל בלשון זה פי לא להשוות אצלו ית' הורדפו שבלשון חכמה באנו כו' וצ"ל הוא היודע הוא המדע כו' והנה אחר שיהא מרבה בחקירות ומקשה עצמו לדעת ענינים על בוריי' נכשל בדבר

שפשוט לבר בי רב שאינו יודע בהקירות ולא יכול להתאפק מלמחוק ולהגיה על לא דבר לפי שהבין שפא לומר שחקמה ומדע אצלו ית' אהד הוא.

אף פשוט הוא לכל המעיין שהדברים ככתבן ומתפרשין כמ"ש) וגם פאן פשתולה השבועה בפי שהיא רחום הפונה על הקב"ה שעצמותו ית' הוא רחום וחנון משא"כ בשמים וארץ פינו דאיפא שמים וארץ בשמים וארץ קאמר.

אבל מ"מ לענין דברי הראב"ד דס"ל דלא מצינו רחום כ"א על הבורא ור"ל דמחמת זה הוא שמו של הקב"ה כף ע"ז שפיר קאמר רבינו יונה דאשפחן רחום וצדיק כו': שוב מצאתי בכר"ח א"ח סימן פ"ה הביא הך דסוף ברכות וגם הקשה שם על ר"י מהך דשבועות והכריע ונה פדעת הראב"ד ע"ש ולענ"ד אין מזה הכרע דשפיר אפשר לומר כמ"ש בפירוש דברי הש"ס ולפי שהדברים מתפשטין חוץ לענינינו קצתתי ומצאתי בדברי אח"ז בספר בכור שור בסנהדרין דף ס"ה שפלפל ג"כ בדברי הט"ז והב"ח בענין מי ששמו שלום והביא שם דברי הש"ס בסוטה דף י' גבי שמשון ודברי הש"ס דשבועות ע"ש: ונה הרב נ"י תמה על רמ"א בתשובה שהביא ראיה דלשון דמיתקרי נופל אף היקא דשיניף המכונה דהא מתרגם ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח וקרא פרעה שום יוסף גברא דמטמרין גליין ליה ואין מתרגם וכנה פרעה כו' משום דגם לשון דמיתקרי א"ש וע"ז הקשה הרב נ"י דהא צפנת פענח הוא לה"ק ושיניף דמיתקרי ולענ"ד לפי"ז משמעות לשון רש"י דצפנת פענח הוא לה"ק ופירושו שמגלה צפונות א"כ ודאי שפרעה קרא אותו בלשון לשון מצרים שם שמשמעותו כף אלא שהכתוב העתיק כמו שהוא פתרון השם בלשון מצרי ללה"ק וא"כ הנה לו לתרגם וכנה פרעה וכו' ור"ל שפינה לו בלשון מצרי שפתרון הוא דמטמרין גליין ליה ונדאי השם שקרא לו פרעה הוא פינוי לשם המובהק שהוא יוסף שכן נקרא בלידתו וכן קראוהו אביו ואחיו וכן בכל התורה כולה והיא עצמו אמר אני יוסף אחיכם ולא נזכר משם צפנת פענח בשום מקום.

אף באמת הרשב"ם כתב שצפנת פענח הוא לשון מצרית וכן הראב"ד כתב להסתפק אם הוא מלה מצרית לא ידענו פירושה ואם הוא מתורגמת לא ידענו שם יוסף ור"ל שלא ידענו השם שקרא לו פרעה בלשון עמו איה הנה כי השם צפנת פענח הוא מתורגם על לשון המצרי שבו קוראו שם שפתרוןו פן ומדברי התרגום נראה שהוא מתורגמת וכנראה מלשון רש"י אבל עכ"פ עיקר השם שקראו פרעה אינו רק בלשון מצרית והוא פינוי ועיין מ"ש הראב"ד גבי ותקרא שמו משה שבד"ה שלקחם קראוהו מוניוס: ומצאתי ברמב"ן שכתב דיתכן שפרעה קרא לו שם נכבד בשם ארצו כי שאל לו או שהיה יודע המלה שפת פנען קרובה אליו וכו' ובפרשת ויגש כתב שנראה לו דשפת פנען הוא לה"ק ע"ש ולפי"ז שפיר קאמר הרב נ"י דכיון שהוא לה"ק שפיר קאמר עליו וקרא ולא כתב וכינה ועיין בב"ש דגם על שמות שבלשון ארמי כותבין דמיתקרי ע"ש בשמות נשים אות ב' בשם ביליסע ובכלליו שלו.

אף לענ"ד אף אם הנה השם הנה לה"ק יש מקום לכתוב עליו המכונה בכה"ג דכיון דיוסף ודאי החזיק לעצמו השם שקראתו אמו פדכתיב ותקרא שמו יוסף וכמ"ל ששם זה קרא לעצמו גם כן אף שאפשר שאין מזה ראיה כל כף שהרי הוצרך לומר פן להתנדע לאחיו שהוא אחיהם אשר בשפבר נקרא שמו יוסף מ"מ מה"ת אמר שהיה רוצה בשם

אחר רק שפרעה קרא לו השם הזה בע"כ שלא מדעתו ורצונו פי כן דרך המלכים וכמ"ש הרשב"ם מדינא שקראו נ"נ בלשצור וכן קראו פרעה ע"ש המאורע אבל מ"מ לא נעקר שם יוסף כלל ובכה"ג שהוא שם הקודש יש לכתוב המכונה ולא דמי לשם שנשתנה מחמת חולי או ד"א דניחא ליה בהאי שנוי השם משא"כ כה"ג דהכא שמשעם קריאת המלך קריאת שם זה הוא ע"ש ענין המאורע ובכה"ג אינו רק פינוי ומדכתב התרגום וקרא פרעה מוכח דמיתקרי שינה בכל גונו ועיין מ"ש רמ"א בתשובה בהא פפעסלין אסתר שכתב הו סברא דלא ניחא לה בהאי שמה לענין דין קדימה וקצרותי: ולענין עיקר הדין פבר פתבתי שהדין בזה עם הגאון נ"י לכתוב מרים בינלא דמתקרי' בינלא פאשר הארכתי בתשובתי ואף על פי ש"ל שהוא קיצור השם ולא דמי לאלחנן חנו פאשר פתבתי באריכות מ"מ מאן דחנייש לכתוב דמתקרי' בינלא לא הפסיד בקיצור השם שנכתוב ג"כ אינו מזיק ואין לחדש דבר רק את זה חזיתי בדברי הרב נ"י דב' שמות הלידה פחד חשיבי וכמו מלכי צדק וקדרלענומר ולכן אין לכתוב בב' שיטין ולענ"ד מי שנקרא בב' שמות הלידה אפשר דשפיר מצי פסק ליה בתרי שיטין דאף שכתב הר"ן שאין לפסוק השמות בגט בב' שיטות היינו בכה"ג שאינו שם מורכב מב' שמות ואף על פי שהוא ב' תיבות אינו ב' שמות אבל פגון אנו שדרכינו לתת בלידה לפעמים ב' שמות והוא מורכב משמות ב' ב"א אף על פי שמ"מ הוא שם אחד שאין להפסיק לכתוב דמיתקרי ביניהם פיון שלא נקרא בכ"א בפ"ע מ"מ לענין זה ודאי דב' שמות מורכבין הם וכ"א הוא שם לחיבה לעצמו ויכול לכותבו בב' שיטין ועיין לעיל סימן פ"ה שכתבתי קצת טעמא שאין לפסוק אותו בב' שיטין לכתחלה: והנה זה מקרוב נדפס ספר תורת גיטין לשארי הגאון אבד"ק ליסא ופניתי לראות מ"ש בענין זה וראיתי שכתב על דברי הב"ש בס"ק ק"ד מ"ש פגון שנשתנה מחמת חולי שהוא תמוה כו' ונראה שנשמט מפאן על ידי ט"ס ובב"ש ישן מילא החסרון כו' וכן בדברי הב"ש בדין משה ליב יוצא לו חסרונות מס' בית שמואל ישן וכן פמה מקומות בספרו ונפלאתי על חכם גדול כמותו אחר שחיבר על כל הלכות גיטין לא הרגיש שהב"ש ישן הוא מהדורא קמא של הב"ש שהדפיס בעת שהיה אבד"ק פינטשיב וכשנתקבל לק"ק פירדא חזר עליו והוא עצמו כתבו ומגיהו ודורשו וגרע והוסיף כמ"ש בהקדמת ספרו הב"ש שפינדינו מהדורא בתרא ומה שיש בו תוספו' או חסרון אינו מחמת ט"ס רק בכונה מגרעת נתן או הוסיף עליו מחמת ענין עיונו וכבר הארכתי בתשובתי בדברי הב"ש והבאתי שם גם דבריו במהד"ק בזה.

והמענין בספר הנ"ל יראה שמחמת שגגה זו הגיה פמה דברים שהשמיט הב"ש במהדורא בתרא מ"ש במ"ק בכונה מחמת שחזר בו ולא נתחורו בעיניו כ"כ והוא סבר שיש חסרון וט"ס בב"ש שלפנינו ושלח ידו למלאות החסרונות ועי"ז נתקדשו לו פמה דינים אשר לא פדת ואין רצוני להאריך פה רק את זה חזיתי לכתוב פה כי מה שכתבתי שם דכללא דהנה דינים הוא פה דמי שעולה כו' אבל אם עולה לס"ת בב' השמות ונקרא רק באחד או להיפך הרי איפא גלוי מלתא דהנה ב' שמות לאו שם אחד הוא פותבין בין השמות דמתקרי וכמ"ש בסדר הגט וכן מוכח ממ"ש הב"ש בשמות אנשים גבי סעדיה כו' מוכח דאם נקרא בשם אחד מאותן הב' השמות שעולה לס"ת פותבין דמתקרי כו' וכן פתוב בחידושי דינים שלו ומבואר מדבריו דאף בשמות הלידה הדין פן: והנה מ"ש ראיה

ממ"ב הב"ש לענן שם אהרן סעדני הוא תמויה דהא שם גבי שם מ"ח מיירי וכו' מבוואר בש"ע סעיף י"ח ודבררי הב"ש פאן דכותבין דמתקרי אכל בשמות הליתה י"ל דנעשו שם אהד וכיון שעולה לס"ת בב' לא נשתקע שם הנה אשר מלידה להיות מצורפין בשניהם יחד ומה שנקרא בפי העולם באהד לבד בקיצור השם הוא ולא נעשה שם האחר טפל מחמת זה ומכ"ש אם נקרא ראובן שמעון וכו' עולה לס"ת ובפי העולם נקרא שמעון שא"א לתפוס לעיקר שם שמעון פיון דחזינו דלענן עליה לתורה מקדים שם ראובן אין לנו לעשותו טפל מחמת הקריאה אלא אמרינו שפן דרף העולם לקצר וגם דבשמות הליתה א"א לכתוב שמעון דמיתקרי ראובן דמשמע שהיה נקרא פ"א ראובן לבד וזה אינו שמעולם לא נקרא ראובן לבד ודנוקא בשמ"ח שינה לומר פן ובהכי מיירי מהרי"ו וכמ"ש בתשובה.

ומדבררי הרב נ"י נראה דבכה"ג פותבין ראובן דמתקרי שמעון פיון דבשם זה עולה ראשון לס"ת והוא ע"פ מה שהגיה בב"ש עפ"י הב"ש ישן. ואולם אף מ"ש והעתיק מב"ש ישן הוסיף בו דברים מדעתו כי מ"ש בשמו וכותבין לעיקר שם שעולה בו לס"ת ראשון ליתא פן בב"ש מ"ק.

ועל הגהתו מב"ש מ"ק לב"ש מ"ב אנו מצטערין והוא בא להוסיף עליהם מחמת שרוצה להגיה בב"ש ואם נשתנה שמו כו' ולפרש פנונתו שזהו החילוק בין מ"ח לשלא מ"ח דשלא מ"ח פותבין לעיקר שם שעולה לס"ת ראשון ובמ"ח פותבין שם מ"ח לעיקר: אף באמת ליתא בכוננת הב"ש רק דבא לומר דאע"ג דבנקרא בשניהם יש לכתוב לכתחלה בלא דמיתקרי מ"מ בנקרא באהד אף שעולה לס"ת בשניהם פגון בשמ"ח לכתחלה יש לכתוב דמיתקרי רק בדיעבד פשר בלא דמיתקרי ומ"ש פגון מ"ח פבר פתבתי בתשוב' והעיקר נראה דרמ"א פתב שני פבות נקרא בשניהם או שעולה פף לס"ת ודבררי הב"ש סוכבים על דבררי הרמ"א שהם לקוחים ממהרי"ק ומהרא"י כמ"ש בד"מ וכאשר הארכתי בתשובה ומתחלה פתב על פבא אהד דבזה תיבת פשר אינו מדוקדק דלכתחלה יש לכתוב בלא דמיתקרי ושוב פתב ואם עולה לס"ת ר"ל אבל הפבא הב' שפתב רמ"א שעולה לס"ת בזה שפיר מדויקין דבררי רמ"א שפתב פשר דבאמת פן הוא שלכתחלה צריף לכתוב דמיתקרי רק בדיעבד פשר כמ"ש סי"ח ולכן נקט פגון שנשתנה מ"ח משום דבהכי מיירי בתה"ד שפמנו תוצאות דין זה של הרמ"א וזה פנונת הב"ש מ"ק מ"ש ודבררי רמ"א כו' ליתא אלא אם אינו נקרא כו' ר"ל דין זה של הרמ"א א"ש וכן דין מ"ש בתה"ד כו' ר"ל שהדין של תה"ד שפמנו לקח הוא הרמ"א הוא בכה"ג.

אף בשמות הליתה כמ"ש שאין מקום לכתוב דמיתקרי פלל אף דנקרא באהד לבד דאין לחלק שמות הליתה פלל ומ"ש הב"י בענין משה ליב דאם פתב דמיתקרי י"ל דפסול ולא החליט הפסול מחמת דהם שמות הליתה ומעולם לא נקרא בשם יהוד' לבד פבר ביררתי בכמה תשובות בכוננת הב"ש והבאתי שם דבררי הב"ש מ"ק וכאן קצרתי וא"כ בשמות הליתה שפיר י"ל פדכתבנ' דלא מבעיא דלכתחלה אין לכתוב דמיתקרי אלא אף בדיעבד יש לחוש פיון שמעולם לא נקרא בשם זה לבד ויותר תמויה מ"ש הרב בעולה באהד ונקרא בשניהם פותבין דמיתקרי וכמבוואר ממ"ש או להיפוף כו' ולענ"ד הוא להיפוף דבנקרא בשניהם ודאי אין מקום לכתוב דמיתקרי מחמת שעולה לס"ת באהד וכמבוואר

מהב"ש שפתיב שלשון רמ"א אינו מדוקדק כו' ולדבריו הרי מדוקדק שפיר דכיון שפתיב או שעולה פה לס"ת אלמא דברי שא מיירי בגוונא שעולה לס"ת בא' או בגוונא שעולה לס"ת פ' דמתקרי פ' כמ"ש הב"ש לקמן מדברי התה"ד דאין פשוט בכל מקום לקרות לס"ת בלא דמתקרי וא"כ בכה"ג אע"פ שנקרא בשניהם מדוקדק תיבת פשר דהיינו בדיעבד אבל לכתחלה בעי דמתקרי אע"כ דליתא דכל שנקרא בשניהו צריף לכתוב בלא דמתקרי ולא משגחינו בעלייתו לתורה בא' שאם יכתוב דמתקרי יהיה לעזו שהרי הם קוראים אותו בשניהם ואף אם נתפוס השם שעולה לתורה עיקר מ"מ איהו יכתוב על השני דמתקרי כיון שלא נקרא מעולם בשם הב' לבד כ"א בצירוף הראשון.

ודברי רמ"א שם מיירי במי שיש לו ב' שמות אחד של מקום פתיבה ואחד של מקום נתיבה ומ"מ פתיב דאם במקום הנתיבה נקרא בשניהם יחד אף לכתחלה אין לכתוב דמתקרי ע"ש מקום פתיבה ואף שעולה בו לס"ת ונעשה גם הוא עיקר מ"מ א"א לחלקו מן השני ע"י דמתקרי שאם נאמר שהקריאה בשניהם הוא טפל להשם שעולה בו שהוא עיקר מ"מ צריף לכפול ולכתוב שם העולה לס"ת לעיקר וב' השמות שנקרא בו לטפל דא"א להפריד שם אחד לבד ולעשותו טפל והב"ש לא מיירי מזה אלא לענין לכתוב דמתקרי בין ב' השמות ומ"מ נלענ"ד דאם המנהג לקרות לס"ת דמתקרי וכמ"ש הב"ש לקמן מדברי התה"ד וכו' יהיה נקרא המנהג לקרות לס"ת בב' השמות של הפתיבה והנתיבה ודמתקרי ביניהם אז אפשר דאפילו בפ"י העולם נקרא בשניהם יחד מ"מ אזלינו בזה בטר עלייתו לתורה שנקרא בשניהם עם דמתקרי ומ"מ ס"ל להב"ש דדוחק לפרש דברי הרמ"א דמיירי בכה"ג ולקוף פתיב פשר דוקא בדיעבד וצ"ע ובדברי סדר הגט והנ"ש הארכתי בכמה תשובות ולכן אני אומר דליתנייהו להנהו פללי דכ"ל מר שארי הגאון נ"י פי הדבר ברור דכלל הוא היכא שעולה לתורה וחותרם בשתיים והם שמות הלידה ונקרא בפ"י כל בשם אחד שיש מקום לו מר שדי בכתיבת ב' השמות יחד כמו שעולה לתורה וחותרם דמה שנקרא בפ"י העולם באחד הוא קיצור השם אף כיון שקיצור השם אינו מזיק שפיר יש מקום לכותבו ג"כ ולכתוב עליו דמתקרי כגון ראובן שמעון דמתקרי ראובן או דמתקרי שמעון אבל אם פתיב ראובן דמתקרי שמעון יש חשש פסול דאם נקרא בפ"י העולם ראובן הרי מעולם לא נקרא שמעון לחוד ואם נקרא שמעון הרי לא נקרא ראובן לבד מעולם ומכ"ש בזה שכל השמו' ניתנו לו מלידה ועולה וחותרם בהם דכחד חשיב ומאן פלג להו וכי בשביל שהם מקצרים קריאתו נכתוב פן זהו רק חצי השם ופסול ומ"מ י"ל אם פתיב שם זה לבדו פשר דהני פחניכא שהפל קוראין בו אבל מה שהוסיף עליו לכתוב דמתקרי שמעון כל המוסיף גורע שיש חשש שיסברו שאין זה המגרש שמעולם לא נשמע שיהא נקרא שמעון לבד רק שפירש דמתקרי לפעמים שמעון ג"כ על צירוף שם ראובן אין דרכן של בני אדם להתבונן בלשונות פאילו לפרשם ולהוציאם מפשוטן וכבר הארכתי בענין זה במ"א ועיין בתשובה שהבאתי מדברי הזכרון משה דבשני שמות הלידה כגון יעקב מאיר והעולם קורין לו יעקב ולס"ת עולה יעקב מאיר גם כגט פותבין יעקב מאיר בלא דמתקרי ע"ש ואין לנו לזוז מדברים המפורשים במקום זה לסמוך על איזה דקדוק בלשונות האחרונים: והיכא שהוא נקרא בשניהם והם שמות הלידה ועולה לס"ת באחד מהן כגון יעקב מאיר ועולה לס"ת בשם יעקב לבד נראה ג"כ לכתוב יעקב מאיר דמתקרי יעקב ואף על גב דבעלמא אמרינו דשם המובהק

הוא מה שעולה בו לתורה היינו אם הוא שם אחר לגמרי מן השם שנקרא בו (וגם בזה דעת המכתב מאלוהיו ועוד אחרונים דהקריאה בפי העולם הוא עיקר) אבל בכה"ג שהוא עצמו השם שנקרא בפי העולם בשביל שהחזן מקצר בקריאת שמו אינו נעשה עיקר לכותבו תחלה ולכתוב דמיתקרי על הב"ש דהא הני ב"ש הם עיקרים שניתנו לו מעריסה והחזק בהם בפי כל ולא אשכחן בש"ס להחשיב טפל השם שנולד בו ונקרא בו מחמת העלייה לס"ת ומכ"ש היכא שהעלייה אינה מתנגדת הב"ש רק מקצרת ועיין בפוסקים ושו"ת לענין שם אליהו והארבתי בזה בבאיורי לסדר שמות.

ועכ"פ אין מקום לכתוב יעקב דמיתקרי מאיר כיון דמעולם לא נקרא בשם מאיר לבד. ודלא פדברי הרב נ"י שכתב בעולה לס"ת וחומם בב' ונקרא באחד או להיפוך כותבין פלוני דמיתקרי פלוני וז"א וגם מ"ש והשם שעולה בו ראשון לתורה הוא עיקר א"כ אם נקרא יעקב מאיר ועולה לס"ת בשם מאיר יש לכתוב מאיר דמיתקרי יעקב ויהפוך סדר שנקרא בפי העולם ואיכא לעז כיון דלפי הקריאה יש קדימה לשם יעקב לגבי שם מאיר וכשרואין שנקתב באחרונה וגם בחילוק השני שמות ואם יעמדו על המחקר ידעו שפמו שהוא נקרא כן ניתן לו מלידה ושוב אח"כ לא נשתנה שמו כלל לא יתנו לב לחקור על עלייתו לתורה דמה"ת יחישו שבעלי' לתורה יהי' פאן אינה שינוי חדש לתפוס שם אחד לבד לעיקר פלי טעם ויסברו דאחר הוא המגרש וכבר כתבתי שכן מוכח מהב"ש במ"ש דל' רמ"א אינו מדונקדק כו': ואם עולה לס"ת בשם משה יהודה ונקרא בפי כל בשם אחד ועוד כיוני לעז שאינו כיוני להשני שמות כגון שעולה לס"ת בשם משה יהודה ונקרא משה פילט או יהודה זלמן שכתב הרב דכותבין משה דמיתקרי יהודה המכונה פילט או המכונה זלמן ליתא שאין לחלק השמות כלל ואשר בא מחובר לא יצדק להיות נפרד וכותבין משה יהודה דמיתקרי משה פילט או משה יהודה דמיתקרי יהודה זלמן ולמה לנו לכנס בפריצות דחוקות וכמה עקולי וכשו"ר דאיכא באורחא שכתב שארי הרב המחבר נ"י כיון שיש דרך ישר לפנינו ועוד כמה ענינים אשר כתב שם שאין נלענ"ד ולא עת האסר פה.

ובענין מ"ש שם ברוב קורין מרים ופורתא מרים שרה שיכתוב מרים דמיתקרי מרים שרה כבר כתבתי בתשובה בכה"ג דמדינא הני סגי לכתוב מרים שרה לחוד דאע"ג דהרוב קורין בשם אחד לבד מ"מ אינו רק קיצור השם וכדמוכח מדברי הז"מ לענין יעקב מאיר דאף שנקרא בפי כל באחד א"צ לכפלו והיינו משום דאין זה רק קיצור ואין לחלק משום דהתם עולה לס"ת בשניהם נקטינו הקריאה לקיצור השם אע"ג דכולהו בחד קרי להו משא"כ פאן דרק פורתא קרי להוב ב'.

ז"א כיון דשם העריסה הוא בשניהם והפורתא מחזיקים בו עדיין לא איכפת לן ברוב המקצרים כיון שעכ"פ לא נשתקע שם בב' לגמרי. ועיין בתשובה מ"ש מדברי הד"מ בשם ס"ג בשם זוסא זוסלן וגם ביארתי שם היטב לחלק בין זה לאלחנן חנו ומ"מ כיון שקיצור השם אינו מזיק יש לכפלו ג"כ ועכ"פ נראה לעשות עיקר ולהקדים השם האחד דקני ליה רובא וכן הנה נוטה דעת השואל בתשובתו שם ופלפלתי בזה ולא מלאני לבי להכריע משום חומר א"א וכתבתי ליתן שני גיטין.

אף שם לא היו הכרע מהחתימה כ"כ משא"כ בני"ד שמבואר בהשאלה שגם חתימת האשה ה"ה כ"כ ואם פ"ה החתימה מכריע זה לעיקר וכמ"ש הב"ש בס"ש בשם אלז ג"טא דאם היא רגילה לחתום יש לכתוב שם החתימה אפילו ידוע דשם האחר מהעריסה וכל העולם קורין אותה בו ואם פ"ה מכ"ש פ"ה דשניהם שם העריסה וגם בפ"ה העולם הפורטא קרי לה בשניהם אין ספק שיש לעשותו עיקר ולכתוב מרים בנילא דמיתקרי בנילא פ"ה שר העלה ידידי הגאון אב"ד דק"ק טארניפאל נ"י וא"ש פ"ה פ"ה פתיכה השני שמות פ"ה ש"ט פתיכה מ"ה גם פ"ה ש"ט שובתי ושם הבאתי תשובת מהריב"ל פ"ה פתיכת שם המגרש בנקרא שם ע"ש הנלענ"ד פתיכה: דברי זעירא מן חב"ד.

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה פ"ה שאלה איש אחד פ"ה לגרש את אשתו וה"ה שמו מעריסה מתתיהו והמסדר רצה להמלט מלידתו ב' גיטין כמבואר בפוסקים ונתחכם שלא לכתוב רק גט שלא להזכיר בו שם העריסה רק החניכא שהפ"ה קורין בו שה"ה קורין אותו פ"ה מאטיא ובהגיע הדבר לאונן ידידי הרב ה"ה ג"ה חריף ובקי המפורסם מוה' מרדכי נ"י האב"ד דק"ק הארחו' קרא עליו ערעור פ"ה המסדר עשה שלא פ"ה ונשאלתי לחיות דעי ב"ה: תשובה מתחלה נדון איך יש לכתוב לכתחלה בנדון פ"ה ואחר פ"ה נתקע עצמינו לדבר הלכה פ"ה מה לעשות בדיעבד אם צריף גט אחר וה"ה לענין לכתחלה' הדבר מבואר בב"ש בשם אסתר המכונה סתירה שצריף לכתוב בתי"ו וה"ה לבסוף פ"ה שהוא נגזר משם אסתר וכ"כ שם בשם סאייה שלפי שנגזר משם ש"ה יש לכתוב ב"ה לבסוף וכ"כ הב"ש ס"ס יח ד"ט ס"ק נ"ו ע"ש ואם פ"ה הדבר פשוט בני"ד ש"ה היינו פ"ה לכתוב קיצור השם לבד שצריף לכתוב מתיה ואע"ג דמבואר בהג"ה סעיף ל"א יותר יש לכתוב טי"ת פ"ה התי"ו יכולין לקרותו רפ"ה היינו דוקא בכינוי שם לעז שלא נגזר משם הקודש יש לכתוב פ"ה להגות השם באותיותיו של שם הקודש שלו כמו באסתר סתירה ונראה שגם א"ה הגאון החסיד מוה"ר שמשון חיות שהביאו בס"ש שדעתו לכתוב סתירה מודה בני"ד דהתם ה"ה משום דס"ל דשם לעז היא ולא נגזר משם אסתר כ"כ ומ"ש בס"ש בשמו שכתב ו"ל ולו י"ה שנגזר מן שם אסתר מ"ה נשתפח שם אסתר והוא פ"ה פריי"ד שנגשתפח עיקר שם שמה שפ"ה פ"ה פריי"ד לבד כו' נראה דלא כ' זה אלא פ"ה מ"ש הז"מ שסתירה הוא קיצור השם וא"צ לכתבו כ"כ וע"ז פ"ה א"ה פ"ה שנגשתפח שם: אסתר ה"ה פ"ה בפ"ה וא"פ"ה דס"ל דכ"ה דנגשתפח שם אסתר ממילא שיש לכתבו פ"ה ש"ה דעלמא שהם שמות לעז וא"ה ב"ה דעת בעל ס"ש שם לכתוב סתירה וכן דעת הב"ש ואם פ"ה מכ"ש בני"ד דשם מתתיהו לא נשתקע והוא שמו הקודש העולה בו לתורה וממנו נגזר שם מתיה שקורין בו עתה ואם פ"ה כ"כ יש לכתבו: איברא שצ"ע מ"ש הב"ש בשם סאייה דבס"ש מפ"ה דברי הלבוש דכותבין רק סאייה דש"ה אין עיקר השם ש"ה ומיחזי כ"ה פ"ה השם וקשה למה כותבין ה"ה לבסוף וא"פ"ה לענין ה"ה או א"ה אין קפידא כ"כ א"ה בגוף השם יש קפידא עכ"ל וקשה לפ"ה זה פ"ה ש"ה פ"ה לחוש שיוצא משם ש"ה אם פ"ה ה"ה לו לכתוב שני גיטין ויכתוב האחד בש"ה וה"ה פ"ה שנגזר משם ש"ה וכמ"ש בשערלן שרקא ע"ש ומכ"ש לפ"ה שם בשם א"ה הגאון דמ"ה דס"ל דנדאי יוצא משם ש"ה אלא שיש ב"ה ש"ה לדבר ברי"ש כו' אם פ"ה פ"ה כ"כ בס"ה והו"ל למכתב בשו"ן כמו ש"ה ולכאורה ה"ה א"פ"ה לחלק דהתם אע"ג דשם סאייה יוצא משו"ש ש"ה מ"ה פ"ה הוא וכ"ה ש"ה

כִּינּוּי אֲמָרִינוּן שְׂבָנֵי אָדָם כִּינּוּי הַשֵּׁם בְּלִעּוּז וַיֵּשׁ לְכֹתְבוֹ בְּסִמָּ"ךְ רַק כִּינּוּן שֶׁהַכִּינּוּי הֵלֵךְ נִגְזָר מִשֵּׁם הַקּוֹדֶשׁ יֵשׁ לְכֹתְבוֹ בִּה"א לְבִסּוּף וְכֵן מִבּוֹאֵר בְּב"ש בְּפָלְלִים שֶׁבִּסּוּף הַשְּׂמוֹת אוֹת י"ד וְאוֹת ט"ו ע"ש וְלִפִּי פִירוּשׁ אַא"ז דְּמִשׁ"א דְּמִפְרָשׁ דְּבָרֵי הַלְבוּשׁ שֶׁא"צ לְכַתּוֹב הַמְכַוֵּנָה אוֹ דְּמִיתְקָרֵי סַאִיָּה לְפִי שֶׁקִּיצוֹר הַשֵּׁם הוּא מִן שְׂרָה אֶפְשָׁר דַּס"ל דֹּאָה"נ אִם הָיוּ כּוֹתְבֵין שֵׁם זֶה הָיָה צְרִיף לְכֹתְבוֹ בְּשִׁי"ן אֶלֶּא דְּבִאָמַת א"צ לְכֹתְבוֹ כָּלֵל מִשֵּׁא"כ גְּבִי סְתִירָה הַנִּגְזָר מִשֵּׁם אֶסְתֵּר דְּהֵינּוּ כִינּוּי רַק הוּא מִשְׁוֹרֵשׁ שֵׁם זֶה מִמֶּשׁ וְיִלְדַעַת הוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם וְאֵף לְדַעַת מְהֵר"ש חֵיוֹת דַּס"ל כִּינּוּן שְׂאִין שֵׁם סְתִירָה נִיפְרָ מִתּוֹף אֶסְתֵּר וְאִין מְוֹרָגֵל בְּפִנְיָ דְּאִינְשֵׁי דּוֹמָה לְכִינּוּי לָזֶן כִּינּוּן שְׂאִין נו"ן בְּאַלְיַעֲזָר כּוֹתְבֵין הַמְכַוֵּנָה כּוֹ' וְלִזְה נִרְאָה שֶׁהַסְּפִים הֵב"ש מ"מ הוּא טְפִי בְּשֵׁם אֶסְתֵּר מִן סַאִיָּה בְּשֵׁם שְׂרָה וְלָכֵן בְּשֵׁם סַאִיָּה כָּתַב הֵב"ש לְכַתּוֹב הַמְכַוֵּנָה וְגַבִּי אֶסְתֵּר סְתִירָה נִרְאָה דָּאָם קְרֵאוּהָ מְעִרִיסָה אֶסְתֵּר וְאַחַר כֶּף קְרֵאוּהָ סְתִירָה יֵשׁ לְכַתּוֹב אֶסְתֵּר דְּמִתְקָרֵי סְתִירָה וְאֵף עַל גַּב דְּמִדְּבָרֵי אַא"ז מְהֵר"ש נִרְאָה דְּכוֹתְבֵין הַמְכַוֵּנָה הוּא ז"ל לְטַעֲמִיָּה אֲזִיל דַּס"ל דְּכִינּוּי גְּמוּר הוּא וְהוּא שֵׁם לַעֲזוּ מִשֵּׁא"כ לְמֵאִי דַּס"ל לְהֵב"ש וְהַס"ש דְּהוּא נִגְזָר מִשֵּׁם זֶה וְהוּא שֵׁם קוֹדֶשׁ פְּשִׁיטָא שְׂשֵׁשׁ לְכַתּוֹב עָלָיו דְּמִתְקָרֵי וְהַלְכָּף יֵשׁ לְכַתּוֹב ג"כ בְּתִי"ו כִּינּוּן שֶׁהוּא דּוֹמָה יוֹתֵר לְעִיקָר הַשֵּׁם וְעַכ"פּ בְּנ"ד שְׂשֵׁם מְתִיָּה הוּא נִגְזָר מִשֵּׁם מִתְתִּיָּהוּ שְׂנִיָּתָן לוֹ מְעִרִיסָה וְאִם כּוֹתְבֵין מִתְתִּיָּהוּ א"צ לְכַתּוֹב דְּמִיתְקָרֵי מְתִיָּה כָּלֵל לְפִי שֶׁהוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם הַמְּוֹבָלַע בְּעִיקָר הַשֵּׁם דְּבָר פְּשׁוּט הוּא שְׂאִם הָיָה רוּצָה לְכַתּוֹב הַשֵּׁם שֶׁהַפֶּל קוֹרִין בּוֹ הָיָה צְרִיף לְכַתּוֹב מְתִיָּה לְמַעַן דַּעַת כִּי הוּא נִחְצָב מִמְקוֹר שֵׁם זֶה הָאִישׁ שְׂנִיָּתָן לוֹ מְעִרִיסָה מִתְתִּיָּהוּ וְזֶה שְׂמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ לַס"ת וְכֵן מִבּוֹאֵר מִדְּבָרֵי הַתַּה"ד סִימָן רַל"א שְׂכַתְבֵין שֵׁם לְעַנְיָן שֵׁם לַעֲזוּ אִם צְרִיף לְכַתּוֹב תִּי"ו אוֹ טִי"ת יֵשׁ לְכַתּוֹב טִי"ת כּוֹ' שְׂאִין לְהַקְשׁוֹת מִמָּה שֶׁהָיוּ כּוֹתְבֵין קְרִימָשׁ וְלֹא קְרִימָס מִפְּנֵי הַטְּעוּת כִּי לְפַעֲמִים הַשִּׁי"ן בְּיָמִין י"ל שְׂמָא שֵׁם אוֹתָהּ הָעִיר מְקוֹדֵם הָיְתָה נִקְרֵאת בְּשִׁי"ן בְּיָמִין אוֹ קְרוֹב לְהִבְרַת שִׁי"ן בְּיָמִין וְעַתָּה נִשְׁתַּנָּה וְאִם כֵּן פְּשִׁיטָא בְּנ"ד שְׂשֵׁמוֹ מְעִרִיסָה הָיָה מִתְתִּיָּהוּ וּפְשִׁיטָא שֶׁהָיְתָה הַקְרִיָּאָה בְּתִי"ו וְעַתָּה לֹא נִפְל הַשִּׁינּוּי בְּמִבְטָא כָּלֵל לְמָה יִשְׁנָה מִן תִּי"ו לְטִי"ת וְדָבָר בְּרוּר הוּא שְׂאִין מְקוֹם לְכַתּוֹב בּוֹ טִי"ת שְׂלֹא נֶאֱמַר בּוֹ כִּי טוֹב וְגַם צְרִיף לְהַטִּיל הַ"א בְּסוּפוֹ: וְעַתָּה נִבְּא לְדוֹן מַה דִּינּוֹ שְׂפָכָר נִכְתָּב וְנִיָּתָן לִיד הָאִשָּׁה וּמִתְחַלָּה אֲבָאָר שִׁי"ל שְׂאֵף אִם הָיָה כּוֹתְבֵין מְתִיָּה הָיָה מְקוֹם לְפִסּוּל אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא חֲנִיכָה שֶׁהַפֶּל קוֹרִין בּוֹ מ"מ כִּינּוּן שֶׁהוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם וְכַתְּבֵין הַקְצוֹר וְשִׁבְק הָעִיקָר גְּרַע טְפִי וְאֵע"פ שְׂכַתְבֵין הֵב"ש ס"ק ס"ח שְׂאִין קְפִידָא אִם רוּצָה לְכַתּוֹב הַקִּיצוֹר רַק דַּא"צ ע"ש הֵינּוּ לֹאִמֵר דָּאָם כּוֹתְבֵין הָעִיקָר וְהַקִּיצוֹר ג"כ אִין קְפִידָא אֲבָל אִם כּוֹתְבֵין הַקִּיצוֹר בְּלִבְד אֶפְשָׁר דְּגְרַע טְפִי מִחְנִיכָא וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵי מֵהַרְלַב"ח בְּתַשׁוּבָה סִי' קל"א בְּאִשָּׁה אַחַת שְׂנִכְתָּב בְּגַט שְׂמָה גְּזוּל וְעִיקָר שְׂמָה הָיָה גְּאֲזֵלָה וְהָיָה דַּעַתּוֹ לְפִסּוּל מִטַּעַם זֶה אֵף הַמְבִי"ט שֵׁם בְּתַשׁוּבָה שֶׁאֵח"ז בְּסִי' קל"ב כָּתַב וְז"ל אֲמַנָּם רְאִיתִי אֶת הַחֲכָם הַר"ר אַבְרָהָם שְׁלוֹם שֶׁהָיָה בְּדַעַתּוֹ לְפִסּוּל אֶת הַגֵּט כִּי נִכְתָּב שֵׁם הָאִשָּׁה בְּגַט גְּזוּל כּוֹ' וְחִקֵּר וְאָמְרוּ לוֹ שְׂאִין שֵׁם גְּזוּל בְּעוֹלָם כ"א גְּאֲזֵלָה וְכֶף מְצָא בְּכַתְּוִבְתָּהּ וְאִנִּי אוֹמֵר גַּם שְׂנוּדָה לוֹ שְׂאִין הַשֵּׁם גְּזוּל בְּעוֹלָם אֶלֶּא גְּאֲזֵלָה מִכִּינּוּן שְׂזֹאֵת הִיא נִקְרֵאת בְּפִי כָּל מִפְרִינֵין בְּזֶה הַשֵּׁם שֶׁל גְּזוּל יִהְיֶה לְקִיצוֹר הַשֵּׁם אוֹ לְכַוֵּנָה אַחֲרֵת הָרִי הוּא עָקֵר שְׂמָה וְאִינוּ שִׁינּוּי הַשֵּׁם כִּי לֹא יִפְסֵל בְּשִׁינּוּי הַשֵּׁם כ"א פְּשִׁמְשָׁנָה מִשֵּׁם אֶחָד לְשֵׁם אַחֵר אֲבָל מִכִּינּוּן שְׂזֵה שֵׁם שֶׁל גְּזוּל אִינוּ שֵׁם אַחֵר אֶלֶּא קִיצוֹר אוֹ לְאִיזָה סִיבָה א"כ לֹא יִקְרָא שִׁינּוּי שֵׁם לְיִפְסוּל וְהִרְאִי' מִמ"ש בַּתַּה"ד עַל

איש שְׁהִיָּה שְׁמוֹ יִרְחַמִּיאֵל כּו' כִּמוֹ כֵּן בְּנִידוֹן שְׁלִפְנֵינוּ פִּינּוֹן שְׁשֵׁם גְּזוּל אֵינוֹ שֵׁם בַּפ"ע אֲלָא שֵׁם שֶׁל גְּאֻזְלָה וְהִיא הֵיָּתָה יְדוּעָה וְנִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל גְּזוּל הֶגֶט כְּשֶׁר כּו' וּמֵהֶרֶלֶב"ח בְּתִשְׁבָּה שֶׁאֵח"ז פָּתַב שְׁאִין הַנְּדוֹן דּוּמָה לְרֵאָיָה וְגַם בְּשׁו"ת מֵהֶרֶאֱנ"ח גְּמָגֵם בְּזָה וְכַתֵּב דַּבְתָּה"ד מִשְׁמַע אֵיפְכָא ע"ש וַעֲכ"פ בַּנ"ד פְּשִׁיט דְלַדְעַת מֵהֶרֶלֶב"ח אַע"פ שְׁזוֹ הֵיָּתָה נִקְרָאת בְּפִי כָּל גְּזוּל פִּינּוֹן דְעֵיקָר שְׁמָה הִיא גְּאֻזְלָה ס"ל דַּל"מ בְּכַתִּיבַת קִיצוֹר הַשֵּׁם לַחֹד וְכִּף הֵיָּה דַעַת מֵהֶר"א שְׁלוֹם וְכ"כ מֵהֶרֶאֱנ"ח א"כ גַּם בַּנ"ד אֵין לְכַתּוֹב מְתִיָּה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נִקְרָא כֵּן בְּפִי כָּל אֶף בְּדִיעֵבַד אִם כָּתַב כֵּן הֵיָּה מְקוֹם עֵיוֹן פִּינּוֹן דֵּהֶמְבִּי"ט נִרְאָה דְמַכְשִׁיר בַּכֵּה"ג וְכ"מ מְסִתִּימַת הָאֲחֵרוֹנִים אֶף בְּנִידוֹן זֶה שֶׁהֶמְסִדָּר כָּתַב מְאֻטִּיא שְׁאִין זֶה שְׁמוֹ כָּלֵל נִרְאָה דְהוּי שִׁינוּי הַשֵּׁם גְּמוּר וּפְסוּל דְהָא מְעֵיקָר הַדִּין יֵשׁ לְכַתּוֹב מְתִיָּה אִם הֵיָּה רוּצָה לְכַתּוֹב הַחֲנִיכָא כַּמֶּש"ל מְדַבְּרֵי הַב"ש בְּשֵׁם סְתִירָה: וְלִכְאוּרָה הֵיָּה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם הַב"ש לֹא קָאָמַר אֲלָא לְעֵנִין כְּתִיבָה לְכַתְחָלָה וְאַף עַל גַּב דְּנִרְאָה פְּשׁוּט דְבְּשֵׁם אֲסִתֵּר גּוֹפְלִי אִם שִׁינָה וְכַתֵּב אֲסִטֵּר שְׁיֵשׁ לְפִסּוּל אֶפְיָלוֹ בְּדִיעֵבַד ש"ה שְׁיָדוּעַ לְכָל שְׁשֵׁם אֲסִתֵּר הַמְּנִרְגָּל בְּפִי כָּל הוּא ע"ש אֲסִתֵּר הַמְּלִכָה וְגַם אֲשֶׁה זֶה שֶׁהֶגֶט בְּיָדָה יְדוּעַ לְכָל שְׁשֵׁמָה כְּשֵׁם אֲסִתֵּר דְעֵלְמָא וְכִשְׁיִרְאוֹ שִׁינוּי בְּגִט יֵאָמְרוּ שְׁאִין זֶה הַמְתַּגְּרִשֶׁת וְכֵן בְּשִׁרָה שְׁרָא מִשָּׂא"כ בְּשֵׁם סְתִירָא אַף עַל פִּי שֶׁבְּאַמַּת הוּא נִגְזֵר מְשֵׁם אֲסִתֵּר מ"מ הַקּוּרָא בְּגִט סְתִירָא אֵינוֹ רוּאָה שִׁינוּי בְּשֵׁם הָאֲשֶׁה וּמָה לוֹ לְחַקְרָה וּלְעֵרוֹת עַד הִיסוּד בָּהּ לִידַע מְקוֹר מַחְצָבוֹ שֶׁהוּא מְשֵׁם אֲסִתֵּר וְאֵין בְּזָה מְשׁוּם לַעֲזוֹ כָּלֵל וְא"כ ה"ה בַּנ"ד אַף עַל פִּי שֶׁלְכַתְחָלָה וְדַאי הֵיָּה צְרִיף לְכַתּוֹב מִתְתִּיָּהוּ וּמִתְתִּיָּהוּ וְאִם הֵיָּה בָּא לְכַתּוֹב הַחֲנִיכָה לְבַד הֵיָּה צְרִיף לְכַתּוֹב מְתִיָּה מ"מ הַשְׁתָּא מִיָּהוּ שֶׁכַּתֵּב מְאֻטִּיא אֵין לְפִסּוּל בְּדִיעֵבַד פִּינּוֹן שְׁאִין הַקּוּרָא מְכִיר בּוֹ שִׁינוּי מְקִרִיאַת שֵׁם הַבַּעַל וְא"ל פִּינּוֹן דְרַגְלִית הוּא לְכַנּוֹת לְשֵׁם מְרַדְכֵי מְאֻטִּיא אֲתִי לְמַטְעֵי שְׁיִסְבְּרוּ שְׁזָה הַמְגַרְשׁ שְׁמוֹ מְאֻטִּיא דז"א דְכָל שְׁאִין כָּאֵן שִׁינוּי בְּשֵׁם עַד שְׁיֵשׁ מְקוֹם לוֹמַר שַׁע"כ אֵינוֹ זֶה רַק אַחַר אֵינוֹ לְחֹוֹשׁ כָּלֵל פִּינּוֹן שֶׁמְשַׁפֵּט הַקְּרִיאָה כִּף הוּא כִּמוֹ שֶׁנִּקְרָא זֶה בְּפִי כָּל מַה"ת יִטְעָה זֶה וְיִקְרָא בְּגִט בְּנִקְוֹדָה אַחֲרַת לְהוֹצִיא לַעֲזוֹ לוֹמַר שֶׁהִבְרַת הַתִּיבָה בְּגִט הוּא מְאֻטִּיא וְזֶה הָאִישׁ לָאוֹ שְׁמִיָּה מְאֻטִּיא אֲדַרְבָּה יִקְבַּל הָאֲמַת שֶׁהִבְרַת הַתִּיבָה בְּפִתַח וְלֹא יִשְׁעָה בְּדַבְּרֵי שְׁקָר וְכִבְרֵי הוֹכַחְתִּי סְבָרָא זֶה בְּאַרְבָּעָה בְּתִשְׁבָּה סִימָן: אֵיבְרָא חֲזִינָא דְאַפִּילוֹ תִימָא דֵּהֶב"ש לֹא קָאָמַר רַק לְכַתְחָלָה מ"מ נ"ד גֵּרַע טְפִי פִינּוֹן דַּכ"ע יְדַעֵי שְׁהָאִישׁ הֵיָּה מְאֻז יוֹלַד הוֹחַל לְקִרְוֹא בְּשֵׁם מִתְתִּיָּה וְכִּף הוּא עֲלֵיָּתוֹ לְתוֹרָה וְא"כ פְּשִׁיטִי שְׁיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׁיֵאָמְרוּ שְׁאִין זֶה הַמְגַרְשׁ שְׁהָרֵי הַמְגַרְשׁ הֵיָּה שְׁמוֹ מְתִיָּה וְאַף עַל פִּי שֶׁכִּף הוּא הִבְרַת הַטִּי"ת כִּמוֹ הִבְרַת הַטִּי"ו מ"מ פִּינּוֹן שֶׁמְעֵיקָר הַדִּין יֵשׁ לְכַתּוֹב בְּתִיָּהוּ אִם כָּתַב בְּטִיַת יֵשׁ קִפִּידָא בְּדַבְּרֵי וְכַמ"ש בְּשׁו"ת הַר"ן סִימָן מ"ב גְּבִי גִט שֶׁכַּתֵּב בּוֹ דְמִמְתָּא מִיּוּרְקָא וְאַף עַל פִּי שֶׁנוֹכַח לוֹמַר שֶׁהֶמְכַנּוֹן אֶחָד בֵּין שְׁיִכְתּוֹב דְמִמְתָּא וּבֵין שְׁיִכְתּוֹב פְּלוּגֵי דְמִמְיּוּרְקָא וְשִׁגְמַם בְּשֶׁכַּתֵּב דְמִמְתָּא הוּא ע"ד הַיְחוּס לֹא ע"ד שֵׁם עֵירוֹ פִּינּוֹן שֶׁהוֹרְגָלוֹ הַהִדְיוּטוֹת לְכַתּוֹב בְּלֹא דְמִמְתָּא ע"ד הַיְחוּס וּמִמְתָּא ע"ד שֵׁם עֵירוֹ בְּכַגּוֹן זֶה צְרִיף לְדַרוֹשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט וְכִינּוֹן שְׁכּוֹן נִמְצָא שְׁשִׁינָה שֵׁם עֵירוֹ כּו' ע"ש וְאִם ל' הַדְּיוּט כִּף לְשׁוֹן חֲכָמִים עֵאכ"ו שְׁהָרֵי דִינָא הוּא לְכַתּוֹב מְתִיָּה בְּתִי"ו כַּמ"ש הַב"ש וּמִתּוֹף שְׁשִׁינָה סְדְרֵי הֶגֶט וְכַתֵּב בְּטִי"ת יֵשׁ חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ וְאֵין לְחַלֵּק דְהֵתָם אֲזַלִּינֵן בְּתַר פִּירוּשׁ לְשׁוֹן שְׁהוֹרְגָלוֹ הַהִדְיוּטוֹת לְפָרֵשׁ מִשָּׂא"כ בְּזָה דַּס"ס הִבְרָה אַחַת הִיא דז"א דַּמ"מ יֵשׁ לְטוֹעָה לְטַעוֹת פִּינּוֹן שֶׁלֹּא כִּמוֹ שֶׁהוּא נִכְתֵּב הוּא נִקְרָא שְׁהָרֵי קִרִיאַתוֹ לְתוֹרָה הִיא בְּשֵׁם מִתְתִּיָּהוּ וְע"ש זֶה נִתְּנָן לוֹ חֲנִיכָה זֶה וְגַם שְׁיִסְבְּרֵי הַטוֹעָה

שְׁהִבְרָתוֹ הוּא מְאֻטָּיָא בְּקִמְצָא וְנִגְזָר מִשְׁם מְרֻדְכֵי וְאֲנָן בְּעֵינָן שְׁיָהָא מוּכָח מִתּוֹךְ הַגֵּט שְׁזָה הַמְגֵרֵשׁ דְּכָל שְׂאִין מוּכָח מִתּוֹכּוֹ פְּסוּל רַק אִם כּוֹתֵב כְּתִיקוֹנוֹ אַף עַל פִּי שְׂיֵשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת לֹא אִיכְפַת לָן בְּטַעוֹת דְּהָאֵי כְּגוֹן אִם הָיָה מִן הַדִּין לְכַתּוֹב מְאֻטָּיָא אַף עַל פִּי שְׂיֵשׁ מְקוֹם לְטַעוֹת וְלִקְרוֹת הַמ"ם בְּקַמ"ץ לֹא אִיכְפַת לָן בְּהִכֵּי שְׁהָרֵי יֵשׁ לוֹ לְהַרְגֵשׁ שְׁזָה נִקְרָא בְּפַת"ח שְׁהָרֵי אֵין שְׁם אַחַר בְּעִיר שְׁיָהָה שְׁמוֹ וְשְׁם אָבִיו כֶּף (וְאִם יֵשׁ בְּעִיר אַחַד שְׁשָׁמוֹ מְאֻטָּיָא וְשְׁם אָבִיו גַּם כֵּן כְּשָׁמוֹ שְׁל זֶה הָיָה רְאוּי לְחוּשׁ לְשָׁנֵי יוֹב"ש.

' גַּם כֵּן) מִשְׁא"כ אִם אֵין הַדִּין נוֹתֵן לְכַתּוֹב כֵּן אֲזַי פְּשִׁיטָא שְׂיֵשׁ חֲשִׁישׁ לְעַז שְׂיֵאמְרוּ שְׂאִין זֶה הַמְגֵרֵשׁ שְׁהָרֵי הַמְגֵרֵשׁ הַזֶּה שְׁמוֹ מְתִיָּה וְאִף עַל פִּי שְׁכֶף הוּא הַבְּרַת הַטִּי"ת כְּמוֹ הַבְּרַת הַת"ו מ"מ כִּינּוֹן שְׁמַעֲיָקָר הַדִּין יֵשׁ לְכַתּוֹב בְּתִי"ו אַף בְּדִיעֵבַד אִיכָא קְפִידָא כְּמַש"ל וְעֵינָן בְּשׁו"ת גְּאוּנֵי בְּתַרְאֵי סִימָן ג' תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן מוה' יוֹשִׁיעַ בַּעַה"מ ח"ג"ש בְּעֵנָן הַגֵּט שְׁנִכְתַּב בּוֹ יִצְחָק הַמְכַוְּנָה אֵיזִיק דְּמִיתְקָרֵי לְיֹבָא וְכַתֵּב שְׁם שְׂיֵשׁ לְפִסּוּל לְפִי שְׁהַרְוָאָה יִסְבָּר שְׁלֹבָא הוּא שְׁם הַקְּוֹדֵשׁ מְעַרְיֶסָה וְנִשְׁתַּנָּה מִחֻמַּת חוֹלֵי כו' וְאִם כֵּן אֵין זֶה הַמְגֵרֵשׁ עֵינָן שְׁם: וְעֵינָן בְּב"ש אוֹת טִי"ת בְּשֵׁם טֵאנָא שְׁאִם הָיָה לְעַז וְכַתֵּב בְּלִשׁוֹן הַקְּוֹדֵשׁ כְּשֶׁר כִּינּוֹן יֵשׁ לְכַתּוֹב תְּאֵנָה עַכ"ל וְכ"כ בְּס"ש בְּשֵׁם נוֹחָה שְׁכֶף יֵשׁ לְכַתּוֹב דְּשָׁמָא עֵיקָר שְׁמָא בַלָּה"ק וְאִם כְּתֵב בְּלִשׁוֹן נֹכָח יִפְסֵל מִשְׁא"כ אִם יִכְתּוֹב נוֹחָה אַע"ג דְּהוּא שְׁם לְעַז לֹא יִפְסֵל וְכְמוֹ בְּשֵׁם תְּאֵנָא עַכ"ל וְהִבִּיאוּ הַב"ש בְּקִצְרָה וּמְבֹאָר בְּנ"ש בְּשֵׁם רַש"ל שְׁאִף אִם נִקְרָאת תְּאֵנָה בְּקַמ"ץ תַּחַת הַתִּי"ו אַף עַל פִּי כֵּן יֵשׁ לְכַתּוֹב בְּתִי"ו כִּינּוֹן דְּעֵיקְרוֹ שְׁל הַשֵּׁם הוּא ע"ש הַפְּרִי רַק שְׁנִשְׁבַּשׁ הַלִּשׁוֹן וּבִתְשׁוּבָה סִימָן כְּתִיבָתִי בְּעֵנָן זֶה דְּטַעְמָא דִּידִיָּה מְשׁוּם דַּס"ל דְּשֵׁם זֶה אֵין לוֹ מְקוֹם רַק ע"ש הַפְּרִי וְיִרְגֹּשׁוּ שְׁהִיא זֹאת הָאִשָּׁה הַנִּקְרָאת אֶת תְּאֵנָה וְהַקַּמ"ץ בָּא ע"י שְׁיָבוּשׁ הַלִּשׁוֹן וְאִם כֵּן כ"ש כָּאֵן שְׁקָרִיאת שְׁם הַחֲנִיכָא מְתִיָּה הוּא ג"כ בְּפַת"ח כְּמוֹ עֵיקָר הַשֵּׁם וְהַפֶּל מְרַגִּישִׁין שְׁהוּא קִיצוֹר מְעֵיקָר הַשֵּׁם שְׁעוּלָה בּוֹ לְתוֹרָה וְכֶף יֵשׁ לְכַתּוֹב מְתִיָּה אִם רוּצָה לְכַתּוֹב הַשֵּׁם שְׁהַפֶּל קוֹרִין בּוֹ לְחוּד וְגַם אִם הָיָה כּוֹתֵב בְּתִי"ו וּבְאֵל"ף גַּם כֵּן הָיָה מְקוֹם לְהַקְפִּיד לְהַצְרִיף גֵּט אַחַר כְּמִבְּוֹאָר בְּשׁו"ת מְהַרִּיב"ל בְּכַתֵּב מְתִיָּה בְּאֵלְף בָּאִין יְדוּעַ חֲתִימָתוֹ גַּם כֵּן אֵין לְהַכְשִׁיר כ"א בְּמְקוֹם עֵיגוֹן וּשְׁעַת הַדְּחַק וְא"א לְהַשִּׁיג אַחַר וְאִף עַל גַּב דְּבָשֵׁם סֵאִיָּה כְּתֵב דְּלִכְף כּוֹתֵבִין ה"א בְּסוּף מְשׁוּשׁ דְּלִעֲנָן ה"א אוֹ אֵל"ף אֵין קְפִידָא הֵתֵם שְׂאֵנֵי דְאַפִּילוּ תְּקִימָה שְׁלֹא נִגְזָר מִשְׁם שְׁרָה מ"מ אֵין קְפִידָא אִם יִכְתּוֹב ה"א בְּמְקוֹם אֵל"ף מִשְׁא"כ כָּאֵן דְּנֹדָאֵי נִגְזָר מִשְׁם מְתִיָּהוּ מֵה לִי שְׁכַתֵּב מְתִיָּה בְּאֵל"ף אוֹ שְׁם הַקְּצָר הַנִּגְזָר מִמֶּנּוּ וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם גְּמוּר הוּא וְאֶפְשָׁר דְּבַכָּה"ג אֶפִּילוּ בְּמְקוֹם עֵיגוֹן פְּסוּל שְׁהָרֵי שְׁם אַחַר לְגַמְרֵי הוּא שְׂאֵינּוּ שְׁיָיָד לְשָׁמוֹ כָּלֵל וְלֹא מִיבְעֵי בְּכּוֹתֵב מְטָיָא כְּמ"ש הַמְסַדֵּר הַזֶּה דְּפְסוּל אֵלָא אֶפִּילוּ אִם כְּתֵב מְתִיָּה כִּינּוֹן דְּמַצִּינוּ בְּש"ס שְׁם מְתִיָּה כְּגוֹן ר' מְתִיָּה כֵּן חֲרַשׁ וְרַבֵּי אֶלְעָזָר מִן מְתִיָּה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אִם כֵּן יֵשׁ לְטַעוֹת בְּשֵׁם אַחַר וְלֹא מְהַיָּי בְּזֶה מֵה שְׂאֵין שְׁיָנּוּי בְּמִבְטָא כִּינּוֹן שְׁהֵם שְׁמוֹת מְחֻלְקִים: הַעוּלָה מְזָה שְׁנִלְעַנ"ד לְדִינָא לְמַהְדֵּר עֲוֹבָדָא וְלִתַּת ב' גִּיטִין וְעַל הַמְסַדֵּר קוֹרָא אֲנִי מֵה שְׁאָמַר שְׁהַע"ה בְּחֻקְמָתוֹ אֵל תִּתְחַכֵּם הַרְבֵּה לְמָה תְּשׁוּמֵם כִּי נִס מִן הַפַּח"ת וְנִפְל אֵל הַפַּח וְעֲשֵׂה שְׁלֹא כְּהוֹגֵן שְׁלֹא נִתְיַעַץ בְּזֶה עִם הַרְבָּנִים הַסְּמוּכִים לוֹ הַבְּקִיָּאִים בְּטוֹב גִּיטִין וְרַגִּילֵי בְּהִכֵּי טוֹבָא וְלְשִׂאוּל אֶת פִּיָּהֶם אִם יֵשׁ מְקוֹם לְהַמְלִיט מְנִיתֵינָת ב' גִּיטִין ע"י כְּתִיבַת שְׁם מְתִיָּה לְבַד וְאִיָּד יֵשׁ לְכוֹתְבוֹ וְהוּא נִשְׁעָן עַל בֵּינְתוֹ וְעַל שְׁמוּעָתוֹ שְׁשָׁמַע שְׂאֵין לְדַרוֹשׁ בְּשְׁמוֹת רַק יֵשׁ לְכוֹתְבוֹ

ע"פ משמעות הברת קריאתם ושמע וטעה לסמוך ענין את נדון זה שהוא נגזר משם הקודש ואין הנדון דומה דהשם אשר קורין אותו ללעוזות בלעז שפיר פותבין לפי הברת השם וע"פ שימוש האותיות שפותבין במדינה שלנו בלשון אשכנז שהרי הקורא בגט שם יקרא פכתיבתו וינדע לו שזהו המגרש משא"כ בשם הנגזר משם הקודש שניתן לו מעריסה ועולה בו לתורה פשיטא שידוע לכל כי שם זה שקורין מתיה הוא שם קטן משם גדול שנקרא בו לתורה וידוע לכל שמתיה הוא בתי"ו ואם פותב בטי"ת הוא שינוי וכמה כרפורים כרפורי דורינו בענין פתיבת שם אשה שנקראת עטיא שאם היה נגזר משם אסתר היה ראוי להכתוב אתיה ואף ע"פ ששמעתי שהעלו להכתוב עטיא היינו משום שי"ל שלא נגזר משם אסתר כלל ואפ"ת שנגזר משם אסתר מ"מ הרי שם אסתר נשתקע לגמרי ואין ידוע לשום אדם וכמ"ש אא"ז מהר"ש חיות לענין אסתר סטירה וגם דהתם נשתנה הברת שם אסתר לגמרי (ובאמת היכא שידוע ששמה מעריסה היה אסתר ונשתרבב אח"כ לקרותה בשם עטיא צ"ע פעת ואין פאן מקומי) משא"כ פאן ששם מתיה קיים וידוע לכל וממנו נגזר שם זה שקורין אותו עכשיו ולא נשתנה הברתו רק שהעולם קיצרו בשמו כדרכם פשיטא דבתר עיקר השם אזלינן ובכרס שאין פאן מקום עיגון הדבר פשוט שצריך לחזור ולגרש שנית פדת של תורה ולענין הלכה למעשה איך יש לעשות לכתחלה נלענ"ד ליתן שני גיטין אחד בשם מתיה ואחד בשם מתיהו וכ"ע מודים בזה אף הסוברים שיש להכתוב מתיה מ"מ מודים בזה בנידון פזה שהיה נקרא בפני העולם מתיה וכן מבואר בשו"ת כת"י להגאון מהר"י בעהמ"ח מג"ש ז"ל שכתב בתשובה להגאון בעל צ"צ בענין שם מתיה והעלה שם להכתוב מתיהו וכתב שם שהוא מסופק אם העולם קורין אותו מתיה דכיון שקיצרו שמו מאן לימא לן שקיצרו שם מתיה דלמא קצרו שם מתיהו וא"כ ל"ד לחזקה דהתם העולם שקורין אותו חזקה כו' עכ"ל ואף שי"ל דהכא עדיף טפי כיון שקראוה מתיה הוי פאילו קצרו שם מתיה ולא לשם מתיהו מ"מ כיון דעל כל פנים לא נקרא בשם מתיה מפש אין להכתוב מתיה לחוד ובלא"ה מסיק הב"ש שהעיקר פדעת מהר"ש"ל להכתוב ב' גיטין ונלענ"ד שאין צריך להכתוב דמתקרי מתיה כלל כיון שהוא קיצור השם משם מתיה והוא מןבלע בתוכו מפש ובמובלעת גמירי שאין צריך להכתוב כלל כמ"ש הב"ש וגם לפי דעת מהר"ש"ל כל שאין לקיצור השם זה שם קודש אחר אין צריך להכתוב ואע"פ שיש עוד שמות כגון מתיהל או מתניהו שאפשר ששם מתיה נגזר מהם מ"מ כיון דהני שמות לא שכיחי הכא ולא שמענו שיהא פינוי להם אין לחוש וכמ"ש הב"ש דאם לא נמצא באותו מקום אייזק ששמו הקודש שאלתיאל אין צריך להכתוב קיצור השם: איברא דלפמ"ש שם בפללים דאם יש לשם הקודש זה פינוים אחרים צריך להכתוב גם קיצור השם א"כ צ"ע כיון דלשם מתיה יש גם כן פינוי אחר שם מתיה והוא שכיח טובא א"כ היה צריך להכתוב דמתקרי מתיה גם כן אף כבד פתבתי דהכא שם מתיה מןבלע בשם מתיה פשיטא שאין צריך להכתוב כלל כמ"ש הב"ש בס"ס בשם אייזק דלכוף אין פותבין יצחק המכונה אייזק או אליעזר המכונה ליזר אע"פ שיש להם פינוים אחרים משום דשאני פינוים אלו שהם נשמעים ונבלעים ממש בשם הקודש וכ"כ רש"ל גבי אליעזר ליזר אע"ג דיש לאליעזר פינוי אחר והוא ליפמאן מ"מ אין צריך להכתוב המכונה ליזר כיון דשם ליזר בא מאליעזר וכוננתו כמ"ש עכ"ל הב"ש וצ"ע לענ"ד על מ"ש הב"ש באות ב' בשם בנימין שא"צ

לכתוב המכונה בונמי כו' פתב וקשה הא יש לבונמי שם הקודש אחר שמחה כו' אבל
עדיין קשה מאיזק כו' וצריך לומר דמהרש"ל איברי במקום דלא נקרא לשום בונם
שמחה כו' ע"ש וזה תימא לפמ"ש הוא גופיה בשם מהרש"ל דמובלעת לא צריך למיכתב
א"כ פשיטא דשם בונם הוא מובלע בשם בנימין אמנם לענ"ד מה שהביא הב"ש מדברי
רש"ל בשם אליעזר לזר וכתב שפוננתו הוא כמ"ש לענ"ד הוא תימא שנראה שאין זה
פוננת מהרש"ל ומ"ש מהרש"ל על המסדר שכתב המכונה לזר מאחר שיש שפוננים
ליפמאן וז"ל וטעות הוא בידו דמה בכך שקורין אותו לזר לא יאמרו שהוא אחר שהרי
כל לזר בא מאליעזר בשלמא אם היה שאר שמות גם כן בשם לזר אז היה צריך המכונה
שלא יאמרו שהוא אחר אבל מאחר שאין זה בנמצא ליפא למיחש כו' עכ"ל ופוננת רש"ל
מבוארת דסבירא ליה שאין אנו מקפידין על הפינויים אף שיש עוד פינויים אחרים לשם
זה לא איכפת לו בהכי וחולק בזה על הד"מ שהביא הב"ש רק סבירא ליה דהעיקר מה
שיש להקפיד אינו אלא אם יש עוד לכינוי זה שמות הקודש אחרים והוא בנמצא כמ"ש
שם לעיל בשם זלמן וזהו שכתב דמה בכך שיש לאליעזר עוד פינוי ליפמאן פינון שזה
קורין אותו לזר והוא פינוי לאלעזר לא יטעו לומר שהוא אחר ומ"ש שהרי כל לזר בא
מאליעזר ר"ל פינון שלזר אין לו שם הקודש אחר רק אלעזר וא"כ פינון שזה נקרא לזר
הכל יודעין ששמו הקודש שלו אלעזר וזה השם נכתב בגט והיינו שכתב דבשלמא אם
היה שאר שמות ג"כ בשם לזר ר"ל שאם היה שם לזר פינוי גם לשמות הקודש אחרים
מלבד אלעזר שפיר צריך המכונה שלא יאמרו שהוא אחר דשמא יסברו שלזר זה יש
לו שם הקודש אחר ולא אליעזר הכתוב בגט ואין זה המגרש אבל פינון שזה אינו בנמצא
דרובא דרובא אותן הנקראין בשם לזר שם הקודש שלהם אליעזר כמו שנכתב בגט
ליפא למיחש וכמ"ש גבי יצחק אייזיק וא"ש נמי שהיא דאין צריך לכתוב המכונה בונם
דסבירא ליה לרש"ל דבית רובא אזלינן ומ"ש הב"ש דווקא אם אין באותו מקום כלל
מי שיקרא כן לענ"ד אין זה דעת רש"ל כמ"ש במקומו באר"ה ע"ש בס"ד והוכחתי
כן מדברי רש"ל ואין פאן מקומו וגם פי לדינא אין נ"מ בנ"ד דהא בין למר בין למר
תליא מלתא או במובלע בתוך השם או באם הרוב הנקראים כן שם הקודש כמו שנכתב
בגט וא"כ בנ"ד כל הדרכים האלו בו ששם מתיה הוא מובלע בשם מתתיה וגם שם
הקודש שלהם כף הוא שלא שמענו מי שקורין אותו מתתיה בפתח שיהא לו שם הקודש
אחר ואע"פ ששמצינו בש"ס רבי מתתיה בן חרש וכיוצא בזה ולפי הברת הספרדים הם
קורין התיו דגושה וא"כ הו"א מתתיה ג"כ שם לעצמו ודמי לאלחנן חנן מ"מ פינון
שבמדינתנו אין קורין בשמו כן ואין לה בגיטין אלא מקומו ושעתו וכיוצא בזה פתבתי
באה"ע סי' קכ"ט במה שהביא הב"ש שם מדברי הפוסקים שאין צריך לכתוב נתן
המכונה נטע או נטא שלענ"ד דין זה נמשך מגדולי הספרדים שהם קורין התיו דגושה
והם קורין נתן ולפיכך שם נטע הוא אצלם קיצור השם מה שאין כן לפי מה שאנו
האשפנדים קורין נתן בתיו רפוי ושם נטע הוא מונגש הרי זה שם לעצמו וצריך לכתוב
דמתקרי נטע כמבואר בפוסקים וה"נ בשם מתתיה שלפי קריאתנו שם מתתיה בתיו רפוי
א"כ זה שנקרא בנגש אין לטעות בו שהוא ע"ש מתתיה הנזכר בש"ס וגם לא שכח
אצלנו כלל שיהא נקרא בשם זה לשם כפ"ע ואינו בא רק לכינוי וקיצור השם בלבד
הלכך נראה שאין צריך לכתוב בזה דמיתקרי כלל רק יש לכתוב ב' גיטין באחד מתתיה

ובאחד מתתיהו ובזה יצאנו ידי כל עורר וטוען כי גלף בעקבות הראשונים ולא נפרוץ
גדרם דרך המלך גלף ונשטה מי בארם באר מים חיים דברי זעירא מן חבריאי: הק'
אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה פח אלף שלומים לכבוד אהו' שארי ידידי נד"ו הרב
הגדול החריף ובקי המפורסם מהורר יצחק פרענקיל נ"י לנצח: דבריו האירו על אודות
הגט והנה מה שהבינו בב"ש כי יודת פינוי ליוכבד ז"א דאין פנונת הב"ש פן רק יודית
הוא שם בפ"ע ומתחלה כתב יוכבד המ' יוטלין ואח"כ מזכיר שם יודית.

ואח"כ כתב דיוכא הוא ג"כ ליוכבד וזה מבואר בס"ג של מהר"ם ר"י שהעתיק בחלקת
מחוקק הגדפס בפ"ע שם איתא יודא הוא פנוי ליהודה ואין לכתוב הפינוי יודית שם אשה
יודל הוא פינוי ליהודה כו' יוטא אם קורין היו"ד בחולם כו' יוכא הוא פינוי ליוכבד ודינו
כמ"ש גבי אלז גנוטא כו' עכ"ל והעתיק הדברים ככתבן בב"ש מהדורא קמא ומ"ש
במהדורא בתרא יוכבד המכונה יוטלין הוא ע"פ הספר שמות שכ"כ בשם רש"ל וסיים
בה ונ"ל דשם העריסה היה יוכבד אחר שם המשפחה והפינוי הוא יוטל ומש"ה פותבין
כדפרשתי בסימן כ"ו עכ"ל רש"ל וכ"ה לפינוי ביש"ש גיטין ע"ש אבל פשיטא דמ"ש
הב"ש שם יודית אינו חיבור למ"ש תחלה יוכבד המ' יוטלין כלל אלא הוא שם לעצמו
ואינו פקפוק בדבר למענין בספרים הנ"ל ודאמתאן עלה בענין פתיבה שם יודית נראה
דאם הוא נקראת פן בפי כל פשיטא שאין לנו להדורי עובדא פיון שנקראת בפי כל בשם
זה וכן משמע בשו"ת דבר שמואל סימן ק' שכתב וז"ל גט שכתב בו יהודית בת ישראל
וכל שום אונחין כו' יש מערערין ואומרים שהוא פסול שהיה צ"ל יודיטא ואחרים
אומרים שאין לפוסלו בשביל זה פיון שעיקר השם הוא יהודית ומה שהמון עם קורין
יודיטא הוא שם יוצא ממנו בשבששטא וכבר נכלל במה שאמר אח"כ וכל שום אונחין כו'
תשובה עמדנו ונתבונן ביישיבתנו פה על מה שנדרשה בשאלה הנ"ל והסכמנו שאין
לערער על גתינת הגט שנקתב בו שם האשה יהודית אע"פ שהמון עם קורין יודיטא
דאזלינן בתר עיקר השם ומקורו כתוב בתורה אשר יצא ממנו ללועזות נשים והדיוטות
עמקי שפה וכבדי לשון לבטא אותן בשפתים בקצת שינוי במבטא אותיות הן חסר הן
יתיר הן חליף פדרפן ברוב שמות המקרא וכולם פנונתן לרמוז אל השם העיקרי המנוח
בראשונה כמובא בש"ע אה"ע סימן קכ"ט ובכן הגט הנזכר בשאלה פשר הוא פפי הדין
והאשה מגורשת בו פדת משה וישראל עכ"ל: והנה העתקתי דבריו בשלמות כי אולי
אינה מצויה ביד מכ"ת ועכ"פ למדנו מדבריו שאע"פ שהסכימו שלא לערער על הגט
הניתן בשם יהודית מ"מ לא עלה על לבם שמץ פסול על הגט אם היה נכתב בו פדעת
המערער בשם יודיטא דאל"כ מרתח הנה קרתח על המערערין ותחת בהם גערתו והו"ל
להודיעם דאדרבה אם היו פותבין יודיטא לאו שפיר עבדי והדבר מבואר דהמערערין
והאחרים לא פליגי אלא לענין שאין לפוסלו אם נכתב בשם יהודית אבל בשם יודיטא
כו"ע מודים דכשר ובדקתי בס"ג כת"י אא"ז הגאון מהר"א שרענצילס וכתב שם וז"ל
בכאן פה ק"ק לבוב נתננו גט לאשה אחת שהיתה נקראת יהודית ונכתב יהודית ביו"ד
אחר הדלי"ת ואף שאין להביא ראיה מהפסוקים בד"ה סימן ד' ושם אשתו היהודית
ונדרשו במגילה על שפפרה בע"ז כו' הרי שכתב ביו"ד אחר הדלי"ת דאי משום הא אין
להביא ראיה דאולי דוקא שם שהיתה נקראת יהודית בחיר"ק תחת הדלית ויו"ד בקמץ
משא"כ כשנקראת יהודית אולי יש לכתוב חסר יו"ד יהודית מ"מ פיון שמצינו בפירוש

גבי עשו ויקח אשה את יהודית כו' וגם נזכר כו' ב' פעמים יהודית ביוצר דחננקה ביו"ד לכן פתבנו ג"כ יהודית ביו"ד אחר הדלי"ת עכ"ל ונכתב בגליון שם כת"י הגאון המפורסם מהו' משה חריף ו"ל האבד"ק לבוב ונ"ל הנה בספר חלקת מחוקק בס"ג הנדפס מביא שם אשה יודית ואם יש לפקפק דמה נשתנה שם האשה משם האיש דהא אם קורין לאחד יודא אעפ"כ כותבין יהודה וכאן משמע דלא הוה קיצור השם מן יהודית אף שמעתי אומרים פי כמה פעמים נקראו הנשים ע"ש הזכרים שנקרא יודא והסבו את הנקיבות לשם יודית וכן העיד אחד לפני שפזאת בעשה בלובלין שאמרה האשה שנקראת ע"ש יודא פנ"ל ונכתב בגט יודית משה עכ"ל והוא כת"י הגאון ממש והנה בלשון זה יש לדייק קצת דדוקא פנדון דהתם שאמרה שנקראה ע"ש יודא ובכה"ג מיירי נמי הך דס"ג של מהר"מ שהובא בח"מ אבל בסתמא אמרינן שנגזר משם יהודית דמי ליודא שיש לכתוב יהודה אף י"ל פיון שכתב שנגמץא כ"פ שנקראו ע"ש הזכרים שנקראו יודא ממילא דמן הסתם יש לכתוב יודית כמ"ש בח"מ שם זה בפשיטות ומייתי מעובדא דלובלין דכדבריו פן הוא שיש נקראים ע"ש יודא ובכה"ג יש לכתוב פן וכן מבואר מדברי הדבר שמואל דאף אם נגזר משם יהודית מ"מ שפיר דמי לכתוב שם יודיטא ובנ"ד שאין שם העריסה ידוע כלל והנה מקום לומר ששמה העיקרי הוא ע"ש יודא אם פן יש לכתוב יודית ומ"ש מכ"ת משם הפוסקים בענין יהודה אין הנדון דומה דהתם קרי ליה יהודה רק שחומם יאודה כדי שלא לחבר האותיות השם ואין זה דומה לנ"ד ועיין בג"פ ס"ק כ"ו בענין שרה שערליין שאם נקראת מעריסה שערליין אין לכתוב רק שערליין ע"ש בשם ס"ש בשם מהרי"א ומהרי"ב וע"ש ס"ק ע' בעובדא דאשה שהיה שמה חנולה כו' וכתב בשם ס"ש דאם אין ידוע שם העריסה בני אשפנז וכתבו שרלין לחוד כו' ואין להאריך והנה דברי מכ"ת באו לידי קרוב לצום החמישי ומחמת פי הבנתי מפותלי מכתבו שפחלקו בזה חכמי העיר נתתי בברומי ראש להשיב אליו דבר אשר עם לבבי ואתבונן אליו בפוקר וכתבתי זה המעט ועצתי אמונה שמכ"ת יסוב אחר פמאמר החכם כבוד לאיש כו' ומחמת טרדת עש"ק קצרתי דברי שארו ידידו לנצח: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה פט שאלה באחד שהיה מעולם חכם גדול שלם במעלות ואח"ז מחמת חולי נטרפה דעתו קצת והולך בטל ואינו עושה שום משא ומתן וכשמדברין עמו הוא משיב פהגון וגם יכול לחשוב חשבונות ממש כמו מאז ומקדם רק שלפעמים ניכר מתוך דבריו שנקבע בלבו שאין לו תקנה ובלבו שיש לו שונאים ורוצים בקלקלתו ויש לו עצבות גדול ומרה שחורה ר"ל גברה עליו ועמד השואל ושאל אם הוא יכול לגרש את אשתו מאחר שהוא מדבר בשאר דבריו כאחד מן החכמים ודבר זה נפתח בגדול הדור ה"ה מחוננו הרב הגאון המפורסם מרא דאתרא דפה ק"ק יצ"ו כש"ת מהוהר"ר מאיר נ"י פתח שער בתשובתו הרממה וקמצדד אצדודי להראות פנים בהלכה ובכל פיוצא בזה לא נאמר נשתטה לא יוציא עולמית כאשר באו הדברים ברוב ענין בתשובתו.

אולם משום חוקר א"א נשען עלי וענוותו תרביני לשחר פני לתת עיני בגירושין הללו אם כזה גט ולחנות דעי אף אני: תשובה עיקרא דהא מילתא כבר עמדו עליו הגדולים חקרי לב ושאילתינו כשאלת הראשונים חכמי הדור אשר לפנינו אשר פתחו בהצלה תחלה וביירו הדברים כשמלה וכמעט לא הניחו מקום להתגדר וכל מעשה תקפם

וגבורתם הלא הם כתובים על ספר אור הישר שגדפס באמשטרך ותאחזו במשפט ידם לדבר קשות עם אדוני הארץ חכמי ודייני ק"ק פרוקפורט דמיין שערערו על הגט ואם אמנם אין הגדון דומה לשלפנינו שהיה להם כמה צדדים במלתא דליתא בגירושין שלפנינו אולם מפנותלי כתבם ניכר שסניפים עשאום ואי הוי מקלע עובדא קמיהו כגדון שלנו דקא מעגנא ויתבא זה שנים רבות היו נמנים עליה להתירה ולולי פי פבר קדמוני רבנן הגאונים בספר הג"ל הוחק לזפרון לדורות עולם פי חכמי כל ישראל יוצאין בפתח אחד פרחב פתחו של אולם וקמו ביה רבנן במלתא דגיטא מעליא הוא וגם חזינא לר' מאיר מקמאי אומר מותר ומראה פנים לא היה ערב לפי לגשת.

ובהסתר פנים איתי פי יראתי מהביט אל נקבי השבכה מעשה רשת. וגם בני ענק ראינו בבואם אל בית הנשים עתים חשים ושמעתי שפורשים מדאגה בדבר פן יפלו בנופלים נפל אשת.

אף פי אנכי היום רף סמכוני באשישות ואיך אחבירה במילים למשנה בקשת. לירות במו אופל ולהמציא מלבי סברות דקות שדופות וצנומות במקום משנה מפונשת.

ואיך אבנה יסוד על אבני גיר מנופצות ולחיות אבנים מערמות העפר והמה שרופות פאשישי קיר חרשת. אבל פי אראה אור פי יהל זה היה מעשה ואמרו חכמים הרי זו מגורשת.

נקיטנא בשפולי דגלימיהו ורהיטנא בתרייהו למשקול מעפרייהו ולמשנה בקסת. אם אמנם פי חנם מזורה ארשת.

הנה ארשם ארש ברזל ויסודותם בהררי קודש יוצא כמו נחשת. וגם פי הכל בכתיב מיד ה' עליהם השפילו ונתגלה להם מה שבהורין ולא השאירו עוללות ועשאוהו כבולשת.

ואני אנה אני בא ללקט שבלים בעמק של הלכה אחרי פי הלכו בו הנמושות. אולם זאת אעשה לפתח ולשדד אדמתם ורעיוני על תלמי שדי חמדתם יחרשו חרשת.

ותפלתי שגורה שלא יערע דבר תקלה על ידי ולא תכסוני בשת וה' אמת אל תצל דבר אמת מפי מלה די לעלמין לא תתקבל. יהא רענא דאימא מלתא דתתקבל: גלוי לכל יודעי דת ודין הא דתנינן תמן בתגיגה דף ג' ע"ב ת"ר איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלן כו' ומדברי הרמב"ם פ"ט מהלכות עדות מבואר דלאו דוקא הנה דתנינן בפרייתא והכי דניק לה רבינו הב"י מדכתיב שם כל מי שנטרף ונמצאת דעתו משונבשת בדבר מן הדברים כו' אמנם המרדכי בשם רבינו אביגדור ועוד פוסקים חולקים בזה כמבואר בב"י באה"ע סימן קכ"א ונלענ"ד שדברי התוס' בתגיגה שם מוכיחין פדברי הפוסקים החולקים על הרמב"ם שהרי התוספות שם דף ד' ד"ה או דלמא מכולהו הדר ביה מי אמרינן פיון דמקרע דדמי להאי דהדר ביה גם מאינה דחשיב בהדי מקרע הדר ביה או דלמא מהאי לחודיה עכ"ל ולכאורה קשה מי הכריחם לכך דהא בפשיטות מצינו לפרושי דלהך צד שבהאיבועי אפוליהו הדר ביה היינו כמו דחזינן דמאבד מה שנותנין לו לחוד הוי שוטה אף ע"ג דלא אתחזק רק להא מלתא ה"ה לשאר סימנים אי חזינן חד סימנא דעביד דרף שטות הו"ל שוטה פיון דמהנהך סימנים ילפינן לכל הסימנים ואין חילוק ביניהם אף אם נאמר דאין סימני שטות כ"א אותם המבוארים בפרייתא א"ש דע"כ ר"פ דקאמר

דְּהַדְר בְּיָה ר"ה מַחֲמַת הַדָּ בְּרִיּוּתָא תִּיקְשִׁי עֲלֵיהּ דַּמְנ"ל הָא דִּלְמָא הָדָּ דְמַאבְדָּ הָוֵי סִימָן גְּמוּר דְאִפִּילוּ אִיהוּ לַחֲוֹד מְהֵנִי בִּינּוּן שַׁע"כ שְׁיֵשׁ חִילוּק בֵּין סִימְנֵי שְׁטוּת לּוֹמַר דְשָׂאָר דְבָרִים אֵף דְעֵבִיד דְרָף שְׁטוּת ל"מ רַק הֵנִי דְנוֹקָא א"כ אֵף אָנוּ נֹאמַר דְמַאבְדָּ עֲדִיף טְפִי וּע"כ לּוֹמַר דְמַקְרַע הֵינּוּ מַאבְדָּ וְאִם פֶּן קִשְׁהָ מֵאִין הֶרְגְּלִים לּוֹמַר דְהַדְר בְּיָה מַאֲחַרְיָנִי וְלָכוּ הַנּוֹצְרֵכוּ הַתּוֹסֵפ' לּוֹמַר דְמַסְפָּקָא לִיָּה דִּלְמָא פֶּמוּ דְהַדְר מְהַאי דְדָמִי לְמַאבְדָּ כֶּף הַדְר מַאֲחַרְיָנִי אֲבָל אִם נֹאמַר פְּשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְהֵנָּה ל"ד דַּה"ה לְכָל מַה דְעֵבִיד דְרָף שְׁטוּת וְהֵנָּה דְבְרִיּוּתָא לְדוּגְמָא אִם פֶּן בְּפִשִׁיטוּת מְצִינוּ לְפָרוּשֵׁי דַמְסַפ"ל דִּלְמָא פֶּמוּ דְבְמַאבְדָּ בְּחַד סְגִי ה"ה בְּכָל סִימְנֵי שְׁטוּת שְׁבַעוּלָם בְּחַד סְגִי וּמַאבְדָּ לְדוּגְמָא נְקֻטִי אַע"כ שְׁדַעַת הַתּוֹס' כַּמ"ש דְהֵנָּה דְבְרִיּוּתָא בְּדוּקָא נְקֻטִינְהוּ: וְהֵנָּה בְּאַמְתָּ צְרִיף יִשׁוּב לְדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם לְמַה נְקֻטִי בְּבְרִיּוּתָא דְנוֹקָא הֵנִי מִינֵי שְׁטוּת וְרֵאִיתִי בְּסַפֵּר הַנְּ"ל הִבִּיא תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן בַּעַל שְׁאֲגַת אַרְיָה ז"ל שְׁפַתְב דְלֶהֱרֵמֵב"ם צ"ל דְנִקְט לְהוּ לְרַבּוּתָא אֲלִיבָא דַר"י דְאַף ע"ג דְאִיבָא לְמִתְלֵי בְהֵנִי אִימּוֹר כּו' וְלַר"ה י"ל דְבְדוּקָא נְקֻטִי הֵנִי בִּינּוּן דְאִיבָא הֵנִי אִימּוֹר בַּעַלִּי תִלְתָּא אֲבָל שְׂאָר מִינֵי שְׁטוּת וְעֵבִיד ד"ש בְּחַדָּ סְגִי וְלַפ"ז הַקִּשְׁהָ עַל הֶרְמֵב"ם דְהַמְקִשְׁהָ דִּלְא אִסִּיק אֲדַעְתִּיָּה הֵנָּה אִימּוֹר קִשְׁהָ דַהוּ"ל לְהַקְשׁוֹת גַּם לַר"י אִי דַע"ל ד"ש מֵאִי אַרִי הֵנִי אַחַרְיָנִי נְמִי ע"ש שְׁנַדְחַק לּוֹמַר דְלֶהֱמַקְשְׁהָ בְּאַמְתָּ הֵיָּה צ"ל דְהַבְרִיּוּתָא דְנוֹקָא נְקֻטִי וְהֶרְמֵב"ם קָאִי אֲלִיבָא דְמַסְקָנָא ע"ש וְלַעֲנַד לַק"מ דַּבְס"ד דְהַמְקִשְׁהָ דִּלְא דְבַהֲנָה דְבְרִיּוּתָא יֵשׁ מְקוּם לְתַלּוּת בְּאִימַר כּו' אִם פֶּן צ"ל דְדוּקָא נְקֻטִי הֵנִי אֲלִיבָא דַר"י דְבַהֲנָא אִפִּילוּ בְּאַחַת מֵאִילוּ שְׁעוּשָׁה ד"ש הַחֲזוֹק לְכָל מִשְׁא"כ בְּמִינֵי אַחַרְיָנָא גַּם ר"י מוֹדָה דַּג' מִינֵים בְּעֵינָן לְהִיּוֹת מְוַחֲזָק לְכָל דְבְמִינֵים אַחֲרִים יוֹכַל לְהִיּוֹת שְׁיֵשׁ לְתַלּוּת בַּד"א וְלִכְפֹּד צְרִיף ג' מִינֵים מִשְׁא"כ הַשְׁתָּא דְקֹאֲמַר הַש"ס דְגַם בְּהֵנִי שְׁיֵיף לְתַלּוּת אִימּוֹר כּו' וְאַפ"ה ס"ל לַר"י דְאַף בְּאַחַד מֵאִלוּ סְגִי אִם פֶּן שׁוּב אִין מְקוּם לְחַלֵּק בֵּין הֵנָּה דְבְרִיּוּתָא לְמִינֵים אַחֲרִים וְאַדְרַבָּא י"ל דְרַבּוּתָא נְקֻט דְבְמִינֵים אַחֲרִים שְׁל שְׁטוּת אִין לְתַלּוּת פֶּלֶל בְּאִימּוֹר וּבְחַד סְגִי: וּמ"ש עוֹד הַגָּאוֹן הַנְּ"ל עַל דְבָרֵי הַכ"מ שְׁפַתְב לְהוֹכִיחַ סְבַרַת הֶרְמֵב"ם דְאַמְאִי לָא מְנִי מַאבְדָּ בְּקַמְיָיָתָא וּבְבַתְרִיּוּתָא הֵנָּה תִלְתָּא אַע"כ דְלְדוּגְמָא נְקֻטִינְהוּ וְע"ז פְּתַב דַּמ"מ קִשְׁהָ דְאִי נְקֻט קַמְיָיָתָא לְדוּגְמָא מְשׁוּם רַבּוּתָא דִּלְא תְּלִינּוּ בְּהֵנִי אִימּוֹר אִם פֶּן אַמְאִי לָא נְקֻטִי בְּתְרִיּוּתָא כּו' אֲלָא בַע"כ צ"ל דִּלְא דִּיִּיק הַתַּנָּא לְמִתְנִי כְּוָלָם ע"ש שְׁהֲאַרִיף.

וְלַעֲנַד ז"א דְוַדָּאִי אִי אֲמַרִי דְקַפִּיד אִיבָא דְנוֹקָא בְּהֵנָּה הַמְפֹרְשִׁים בְּבְרִיּוּתָא אִם פֶּן פְּשִׁיטָא שְׁלָא הֵיָּה לוֹ לְהַתַּנָּא לְהַשְׁמִיט אַחַד מִן הַסִּימְנִים שְׁהַרִי אִיבָא לְמַטְעֵי דְדוּקָא בְּהֵנָּה תִלְתָּא וְתוּ לָא וּמֵאִי שְׁיִיר דְהַאי שְׁיִיר וְגַם בְּאִידָף בְּרִיּוּתָא דְנְקֻטִי חַד וְשְׁבִיק תִלְתָּא וַדָּאִי דִּלְאו אֲוֹרְחָא דְהַתַּנָּא לְמַנְקֻט הַכִּי מִשְׁא"כ אִם לָאו קַפִּידָא הוּא רַק לְדוּגְמָא לַחֲוֹד לָא קַפִּיד לְמִתְנִי כְּוָלָהוּ דְאַטוּ כִּי רוֹכְלָא לְחַשׁוֹב וְלִיזֵל אֲלָא בִּינּוּ דְגְלִי לָן בְּחַד דִּלְא תְּלִינּוּ ה"ה בְּכוּלְהוּ וְתַנָּא דְבְרִיּוּתָא קַמְיָיָתָא נְקֻטִי תִלְתָּא עֲנִינִי לְדוּגְמָא לְמִילָף מִינֵינְהוּ לְכָל עֲנִינִי שְׁטוּת הַדּוּמִים לְהֵם וְלָאו לְמִימְרָא דְהֵנָּה דְנוֹקָא: וְהֵנָּה דַעַת הַכ"מ לְפָרֵשׁ מ"ש הֶרְמֵב"ם וְנִמְצָא דַעַתוּ מְשׁוּבְשֵׁת תְּמִיד בְּדָבָר מִן הַדְּבָרִים הֵינּוּ שְׁהוּא רְגִיל בְּכֶף וְהַגָּאוֹן בַּעַל ש"א פְּתַב לְהוֹכִיחַ דְאַתְחַזֵּק בְּעֵינָן דַּל"כ מֵאִי קֹאֲמַר ר"פ דְאִי שְׁמִיעַ לַר"ה הָוֵי הַדְר בְּיָה דִּלְמָא שְׁמִיעַ לִיָּה וְס"ל דְבְרִיּוּתָא דְמַאבְדָּ מִיָּרִי דְאַתְחַזֵּק ג"פ וְקַמְיָיָתָא מִיָּרִי דְעֵבִיד לְכָל חַד פ"א וְלִכְפֹּד בְּעֵינָן הֵנָּה תִלְתָּא דְלִיתְחַזֵּק אַע"כ דַּמְדַר"י נְשַׁמַּע לַר"ה ע"ש וּבְסַפְרוּ טוּרִי אָבֹן שְׁהֲאַרִיף בְּחַרִיפוֹתוֹ וְאַנָּא נְקֻטִינָא בְּקִיצוֹר מְוַפְלָג וְלַעֲנַד י"ל דְהַש"ס דְקַמְבְּעֵי לִיָּה אִי מְמַקְרַע לַחֲוֹד

הדר ביה או מכולהו היינו משום דמספ"ל דלקמא הנה אימור דמקרה ומאבד גרוע הוא ולא תלינו ביה ולכה בעביד לחודיה סגי משא"כ באינה אחרוני או דלקמא דר"פ ס"ל דמפוליהו הדר ביה דאדרבא הנה אימור דלן ויוצא יחידי גריעי טפי וכינן דחזינו דבמאבד לא תלינו באימור כ"ש בלן ויוצא יחידי והשתא א"ש דלקה צד דר"פ ס"ל דמכולהו הדר ביה והיינו דהה אימור דלן ויוצא גרע אם פן א"א לפרש דהה פרייתא מיירי דעביד לכל אהד פ"א דמ"מ קשה מאי דחוקיה דר"פ נוקמיה דאפי' באהד מאלו ועביד לכ"א ג"פ דל"ל דאף ג"פ ל"מ פיון דאיכא למיתלי באימור ז"א דהא אף במאבד לא תלינו באימור וה"ה לשאר ואם פן ליכא לאקשוני כקו' הגאון רק אם נאמר דמקרה הדר ביה דאז ע"כ לומר דבפ"א מיירי דאל"כ לן ויוצא ל"ל דממ"נ וכמו שהאריה שם אף לענ"ד גם בהא לא מוכח מידי דשפיר מצינו למימר דכל שהוא עושה ד"ש אפילו פ"א סברא הוא דהוי סימן וכמ"ש אא"ז הגאון המובהק בת"ש והביא ראיה מסימני סריס (ואע"פ שלענ"ד אין ראיה כ"כ וכמ"ש לקמן) וזה נלמד ממשמעות הש"ס דנקט סתמא הלן כו' וא"א דאתחזק ג"פ לא היה לסתום אלא לפרש וסתמא דלישנא משמע אפילו בפ"א והשתא אם איתא דר"ה שמיע ליה הה פרייתא ומוקי לה בג"פ אם פן הדק"ל מאי דחוקיה לאוקמי בכולן בב"א דלקמא פירושו באחת מאלו ובעושה כ"א ג"פ וכמו דמתפרש פרייתא דמאבד אע"כ דלא שמיע ליה פרייתא דמאבד כלל ואי הוי שמיע ליה הוי מוקי דבאחת מאילו תנו אלא דמ"מ בלן ויוצא ג"פ בעינו דליתחזק ואע"ג דאיכא למיתלי בהנה אימור לא תלינו בג' זמני רק במקרה לחוד דדמי למאבד אפילו פ"א סגי ואע"ג דלא שוו אהדדי בע"כ צ"ל פן לפום הה סברא דמקרה לחוד הדר ביה: ואמנם בלא"ה נלענ"ד לתרץ מה שהקשה דאיה אפשר דמקרה לחוד הדר ביה דאם פן לא נשאר רק ב' סימני שטות ולר"ה לא מיקרי אתחזק בהכי והאריה דא"א לומר דאתי פרבי ע"ש ובטורי אבן ולענ"ד י"ל דלכאורה יש להסתפק אליבא דר"ה דס"ל שיהיו פולן בב"א ור"ל באדם א' בזא"ז וכ"כ בטורי אבן שם ומסקא ליה אם נקרא שוטה משעה שהתחיל לעשות א' מג' אלו או דלקמא לא מיקרי שוטה שעשה ג' מעשים הללו ונ"מ לאם גירש או מחר וקנה בנתיים אי מהני או לא ולכאורה נלענ"ד דמיקרי שוטה משעה שהתחיל לעשות א' מג' אילו ואפילו תימא דבעלמא לא אמרינו הוכיח סופו על תחלתו לומר שהיה שוטה למפרע מ"מ בזה שהתחיל בקלקלה שפיר מחזקינו ליה למפרע וזה מוכרח דהא בגמ' פרכינו אי דע"ל ד"ש אפילו באחת נמי ומשני דתלינו באימור רק פיון דעביד לכולהו נעשה כמי שנגח כו' הרי מוכח דמתמת שבאו לידו ג' דברים תלינו כולהו משום שטות ולא תלינו באימור כו' ואם פן שוב באחת לחוד סגי פקושית הגמרא מעיקרא דלא ידע מהה סברא דאימור כו' ה"נ למסקנא היכא דעביד לכולהו דל"ש אימור מחזקינו ליה בשוטה למפרע דד"ש אפילו באחת סגי ואע"ג דהש"ס מיייתי עלה מהה דנגח שור חמור כו' והתם לא מיקרי מועד רק אחר ג' הנגיחות ז"א דנדאי התם ל"ש לדונו מועד למפרע דעיקר חיובו בנגח שלם מתמת שהורגל ליגח משא"כ הכא ועיקר דמיון הש"ס הוא להתם דאם לענין שאם עשה ג' דברים נפרדים אמרינו דאתחזק לכל מילי ולפי"ז א"ש הא דאיבעיא להו אי מקרה לחוד הדר כו' ור"ל דבמקרה לחוד סגי ואפ"ה קחשיב ליה בהדדי עם לן ויוצא אע"ג דבפרייתא דהיינו מקרה לחוד סגי מ"מ כל שעשה הנה ג' דברים בזא"ז הרי הוא נחשב שוטה למפרע משעה שלן וכל קידושין וגירושין וקנינים פסולין אף שעדיין לא

קָרַע מִשָּׂא"כ אִי לֹא עֲבִיד רַק תָּרִי מִנִּיּוּהוּ כַּגּוֹן יִוָּצֵא וּמִקְרַע אַע"ג דְּמִשְׁעָה וְשִׁקְרַע נַעֲשֶׂה שׁוֹטֵה מ"מ לֹא מִחֲשִׁיב לְמִפְרַע מִשְׁעָה שִׁיֵּצֵא דְאִמְרִינָן אִימּוֹר כּו' פִּינּוֹן דְּלֹא אִתְחַזַּק בְּתַלְתָּא מִינֵי כַּגּוֹן נֶגַח שׁוֹר כּו' מִשָּׂא"כ בְּדַעְבַּד לְכַלְהוּ בְּכֻלָּל שׁוֹטִים יִחֲשַׁב לְמִפְרַע מִשְׁעָה שְׁלֹן דְּהָא אִתְחַזַּק וְלֹא תְלִינָן בְּאִימּוֹר פְּלִל אִף בְּקַמִּיָּתָא: וְהִנֵּה אַא"ז הִגְאֹוֹן בַּת"ש סִימָן א' ס"ק מ"ו פְּתַב דְּמִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּחִגִּיגָה שְׁפַתְבוּ וּמַחֲד בְּתַלְתָּא זִימְנֵי לֹא אִתְחַזַּק מִשְׁמַע דְּעַד הַשְׁתָּא מִיָּרִי בְּחַד זִימְנֵי כּו' וְרִאִיתִי בְּדְבָרֵי הַגַּאב"ד נ"י שְׁפַתְבוּ דְאִין רְאִיָּה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּכַתְבוּ כֵּן אֲלִיבָא דַר"ה וְלִדְיָדִיָּה וְדַאי בַּפ"א סְגִי לַכ"א מְשׁוּם דְּהוּי פְּנֵגַח כּו' אֲבָל לְדִידוֹן דְּקִי"ל כַּר"י מְסַתְּבָרָא כַּמ"ש הַב"י דְּבַעֲיָנוּ אִתְחַזַּק ג"פ כּו' וְלֹא יִרְדְּתִי לְסוּף דְּעַתּוֹ שַׁב"מ כַּהֲרָמָה נִרְאָה שְׁלֹא זֶה הַדְּרָךְ בְּכּוֹנֵנַת אַא"ז ו"ל שְׁנַרְאָה שֶׁהַגַּאב"ד הִבִּין שַׁמ"ש דְּעַד הַשְׁתָּא אִיָּרִי בְּחַד זִימְנֵי ר"ל דְּדוֹקָא עֲתָה דְּמִיָּרִי דְּעֲבִיד חַד נְקֻטֵי הַתּוֹס' בְּתַלְתָּא זִימְנֵי וְעַד הַשְׁתָּא דְּמִיָּרִי דְּעֲבִיד כּוֹלְהוּ מִיָּרִי אֲפִילוּ בְּחַד זִימְנָא וְלִכּוֹן דְּחָה דְּזֵה דְּוּוֹקָא אֲלִיבָא דַר"ה כּו' אֲבָל הַמְעַיָּן הֵיטֵב יִרְאָה שְׁלֹא הִיָּתָה פְּוֹנַת אַא"ז לְהִבִּיא רְאִיָּה ע"ז פְּלִל דְּלִזּוֹ אִינוּ צְרִיף לְהִבִּיא מִהַתּוֹס' שְׁהָרִי מְבּוֹאָר בַּש"ס דְּהוּי כְּמִי שְׁנֵגַח כּו' וְהָרִי הֵתֵם נְמִי אִינוּ צְרִיף כ"א מִהַמִּינִים ג"פ וּבְחַד מַכ"א סְגִי וְגַם דַּח"ו לְתַלּוֹת בּוֹקֵי סְרִיקֵי בַּא"ז לֹאמֵר דְּבַעֲיָנוּ לְאַתּוּי רְאִיָּה מִהִיכָא דְּעֲבִיד לְכוּלְהוּ כִּי אִם פ"א לְהִיכָא דְּלֹא עֲבִיד רַק חַד מִנִּיּוּהוּ שְׁהַחֲלִיֹּק פְּשׁוּט אִף לְבַר בִּי רַב דְּחַד יוֹמָא נְאוּלָם הַדְּבָר פְּשׁוּט וּמְבּוֹאָר בְּכּוֹנֵנַת אַא"ז ו"ל לְהוֹכִיחַ דְּאִף אִם נִימָא דְּהוּי שׁוֹטֵה בַּא' מְאִילוּ ג"כ בְּחַד זִימְנָא סְגִי שְׁהָרִי ר"י לֹא פְּלִיג עֲלֵיהּ דַּר"ה וְקֹאמֵר אֲפִילוּ בַּא' מְאִילוּ וְלִפִּי דְּבָרֵי הַב"י צְרִיף לְפָרֵשׁ שַׁר"ל דְּבִאֲחַת מְאִילוּ ג"פ סְגִי וְעֲלֵה פְּרִיף אִי דְּעֲבִיד ד"ש אֲפִילוּ בְּחַד, נְמִי וְהִיָּנוּ ע"כ בְּחַד דְּעֲבִיד לִיָּה ג"פ דְּהָא לֹא עֲדִיף לַר"ה בְּחַד מְאִילֵבָא דַר"י דְּבַעֲיָנוּ ג"פ וְעֲלֵה מְשַׁנֵּי הַש"ס דְּבְּחַד תְּלִינָן בְּאִימּוֹר, וַא"כ תִּימָא מָה הַוָּצְרָכוּ הַתּוֹס' לְכַתּוּב וּמַחֲד בְּתַלְתָּא זִימְנֵי כּו' דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּבְּתַלְתָּא זִימְנֵי אִיָּרִינָן דְּבָהָא קֹאמֵר ר"י דְּבִאֲחַד מְאִילוּ סְגִי וּבָהָא הוּא דְּפָרִיף אֲפִילוּ בְּחַד נְמִי וְלָמָּה הַוָּצְרָכוּ לְאוֹתוֹ דְּבָר לְכַתּוּב שְׁפַת יִתֵּר בְּתַלְתָּא זִימְנֵי וְעוֹד שְׁפַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּזֵה הֵם אִף לְמוֹתֵר לִפִּי"ז שְׁהָרִי ע"כ כְּפֵה הִיָּתָה קו' הַש"ס דְּלִסְגִי בְּחַד בְּתַלְתָּא זִימְנֵי וְעֲלֵה מְשַׁנֵּי דְּבַכָּה"ג תְּלִינָן בְּאִימּוֹר אַע"כ דְּקו' הַש"ס הִיָּתָה דְּלִסְגִי בְּחַד כְּמוֹ לַר"י וְאֲפִילוּ בְּחַד זִימְנָא וְאֵהָא מְשַׁנֵּי דְּבְּחַד אִמְרִינָן אִימּוֹר כּו' אֲבָל בְּכוּלְהוּ הו"ל כְּמוֹ שְׁנֵגַח כּו' וְאֵהָא קָא קִשִּׁי לְהוּ דַּמ"מ לְמָה נְקֻט תְּלַתָּא גְּוּוֹנֵי שְׁטוֹת דְּלַתְחַזַּק נִימָא דְּבְּחַד ג"פ סְגִי דְּהו"ל כְּמוֹ שְׁנֵגַח ג"פ וַא"ל דְּלֹא אִתְחַזַּק רַק לְאוֹתוֹ שְׁטוֹת ז"א כַּמ"ש הַתּוֹס' ד"ה דְּרָךְ שְׁטוֹת דְּהָכָא פִּינּוֹן שְׁהוּא שׁוֹטֵה בַּא' יִשׁ לְהַחֲזִיקוֹ בְּחַזְקַת שׁוֹטֵה לְכָל דְּבָר וַא"כ לְמָה נְקֻט ג' גְּוּוֹנֵי הו"ל לְמִנְקֻט חַד גְּוּוֹנָא וְתַלְתָּא זִימְנֵי לְזֵה פְּתַבוּ דְּבַכָּה"ג לֹא אִתְחַזַּק דְּתַלִּינָן בְּהִנָּף אִימּוֹר כּו' וְזֵה בְּרוּר לַעַב"ד אִף דַּאֲעַפ"כ לֹא פְּתַב אַא"ז רַק בַּל' מִשְׁמַע דְּעַד הַשְׁתָּא כּו' מְשׁוּם דְּרְאִיָּה גְּמוּרָה לִיכָא דִּי"ל דְּהַתּוֹס' קוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא נְקֻטוּ וּלְפָרוּשֵׁי טַעְמֵי דְּהַש"ס קֹאמֵר דַּאֲע"ג דְּבַג' מִינִים אִתְחַזַּק מ"מ בְּחַד בְּתַלְתָּא זִימְנֵי לֹא אִתְחַזַּק דְּתַלִּינָן בְּהִנָּף אִימּוֹר וּקְצַת מְשַׁמַּע כֵּן מַל' הַתּוֹס' שְׁפַתְבוּ וּכ"ת דְּלֹא הִיָּה מוּעַד לְשְׁטוֹת רַק לְאוֹתוֹ דְּבָר כּו' וְל' מוּעַד לְשְׁטוֹת מְשַׁמַּע דְּבַעְבָּד ג"פ מִיָּרִי: וְלְכַאוּרָה יִרְאָה לַעַב"ד דְּנִדְאֵי גַם לְמֵאֵי דְּקִשְׁיָא לִיָּה דְּבְּחַד סְגִי הִיָּנוּ ע"כ בַּג"פ וְכֵן הוּא לַר"י שְׁהָרִי כְּבָר הַבְּאִתִּי דַּעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּהִנָּף דְּבָרֵיָּתָא דְּוֹקָא נִינְהוּ וְלְכַאוּרָה הַדְּבָר תִּימָא דְּנִדְאֵי מְצִינּוּ בְּדוּכְתֵי טוֹבֵי שְׁנִקְרָא שׁוֹטֵה אִף מַחֲמַת דְּבָרֵי שְׁטוֹת אַחֲרִים וְכָל מִי שְׁאוּמֵר דְּבָר שְׁטוֹת שׁוֹטֵה קְרִינָן לִיָּה בְּעִירוּבֵין דְּרָף נ"ג גְּלִילָאָה שׁוֹטֵה כּו' וְכֵן בְּכַמָּה

מקומות שטיא שפיל לסיפא וכן מצינו בייעקב אבינו שאמר בכור שוטה הוא זה כו' ובמקומות רבות עצמו מספר אמנם הדבר פשוט דלא אמרו פן רק פענן אותו הדיבור בעצמו שלפעמים הוא עושה מעשה שטות או מדבר דבר של שטות וקרי ליה שוטה על המעשה או הדיבור שכבר אמר אבל לא שיהיה מוחזק לשוטה מפאן ולהבא משא"כ בהנהך דהכא דמחמת מעשה זה מחזקינו ליה בשוטה אף מפאן ולהבא כ"ז שלא נבדק שנשתפה וחסר לבריאותו.

ולפי"ז קשה דמאי פריה אי דעביד ד"ש אפי' בחדא נמי ומאי קו' דהא ע"כ בשאר מעשה שטות אע"ג דנקרא שוטה מ"מ לא מחזקינו ליה מפאן ולהבא רק הני דעדיפי להיות סימנא מלתא דכל מעשיו להבא הם ד"ש וא"כ מנ"ל להקשות דאף בחד נמי דלמא ר"ה סבירא ליה דבחד לא מחזקינו ליה שיהיה שוטה כל ימיו אע"ג דמעשה זו שעשה ודאי בשגגות ונהג מ"מ אינו מוחזק להבא כמו שאר מעשה שטות דאפשר דאף דעבד כמה מ"מ לא מיקרי שוטה כ"א על גוף מעשה זו ולהבא מחזקינו ליה בחזקת פקח כמו שהיה ועד דעבד כולהו הנהך תלתא דברייתא ס"ל לר"ה דלא אתחזק להבא אע"כ דבאמת קו' הש"ס הוא דחד נמי היינו ע"י ג"פ דכיון דחזינו דכל חד מהנהך סימנא מלתא להחזיקו בחזקת שוטה א"כ מה לי עבד ג' גונוי או חד גונוא ג"פ וכמ"ש התוס' דהכא פיון שהוא שוטה בא' יש להחזיקו וכו' וא"כ היכא דיצא יחידי או לן או קרע ג"פ פיון שמעשה כזה הוא המביאו לידי חזקת שטות נימא דסגי בהכי וג' גונוי ל"ל ואהא משני דחד גונוא אף בג"פ תלינו באימור כו' משא"כ בג' גונוי וכמ"ש רש"י: וידעת אא"ז שהספסם לדעת הראש יוסף דבחד זימנא סגי צ"ל דנדאי מסתבר ליה להש"ס דכל שהוא עושה מעשה שטות הרי הוא מוחזק לשוטה על ידו אף להבא וכמ"ש מסימני סריס דבחד זימנא אתחזק ולכהך פריה שפיר חד נמי ואע"ג דבשאר עניני שטות שלא נחשבו בברייתא קרוי שוטה לשעתו ואעפ"כ לא אתחזק להבא מחמת זה פנ"ל י"ל דהתם אף לשעתו ודאי לאו פשיטה דיינינו ליה רק שהוא ע"ד מליצה וכמו שמצינו בכתובות אהני שטותיה לסבא וח"ו שיאמרו פן על קדוש ה' אשר נלוה עמו עמונדא דנורא רק על המעשה שפדי לשמח חתן וכלה עשה מעשה שטות וכן בכל דוכתי פ"י שזה עושה מעשה או דיבר דברים הראויים לשוטה שיש בו סימני שטות ומ"מ שיהיה נקרא באמת שוטה אינו אלא אם עושה מסימני שטות הנזכר בברייתא ואי עביד להו אתחזק אף להבא שהרי זה בא מחמת חסרון דעתיה ממז' וכיון שיצא מחזקת פקח ונכנס לכלל חזקת שוטה תו לא מחזקינו ליה בחזקת פקח עד שיבדק ונמצא שנשתפה ולכהך פריה שפיר נאפילו בחד נמי פיון שהוא סי' גמור מסימני שטות ראוייה שיוחזק על ידו: אמנם מה שנדחק אא"ז בדברי הרמב"ן במ"ש ונמצא דעתו משונבשת תמיד דלא אתי רק לאפוקי אם הברייתא א"כ הוא דוחק ולענ"ד א"צ לזה שהרי הרמב"ם שם סיים בה אע"פ שבשאר הוא מדבר ושואל פענן כו' ובהא ודאי דבענן שיהא רגיל ומוחזק בשבובש בדבר מן הדברים שהרי ראית אא"ז דבחד זמנא סגי מסימני סריס דסגי בחד זימנא ובחד סימנא והוא מש"ס דיבמות דף פ' דפליגי נמי התם ר"י ור"ה דר"ה אמר עד שיהיו פולם ור"י אמר אפילו בא' מהם וקי"ל כר"י ואמרינו עלה היכא דהביא ב' שערות בזקן כ"ע ל"פ עד שיהיו פולם כו' אלמא פיון דיש קצת רגלים לדבר שאינו סריס שוב בעינו כל הסימנים וה"נ פיון שבשאר הדברים הוא מדבר ושואל פענן מסתבר דצריה שיתחזק בד"ש שעושה ואדרבא לכאורה יש להביא

ראיה משום דבעינן שיהיו פמה סימנים מורים על שטותו כמו דהתם אם הביא ב"ש בזקן דוקא פולם בעינן ול"מ מה שהוחזק כ"פ בסי' א' ה"נ דכונתה פיון ששואל ומשיב פעננו בשאר דברים נימא דגם ר"י מודה דבעינן דעביד לכולהו ונראה דמשמע ליה להרמב"ם מדקתני סתם הלן כו' וכן באידך ברייתא אינה שוטה כו' משמע אף ע"ג דידענן שבשאר דברים הוא שואל ומשיב פעננו מחשב שוטה אלמא דאף בכה"ג בחד סי' סגי דסימן מובהק הוא מיהו דוקא היכא דאיתחזק דומיא דסריס דכל שיש רגלים לדבר אין סימן אחד מועיל להחזיקו פסריס: איברא דמה שהביא אא"ז ראה מסימני סריס לענן דסגי בחד זימנא נלענ"ד שאין הנדון דומה דבשלמא בסימני סריס ודאי דכל דחזינו בחד זימנא סימני סריס בהכי סגי דהא א"א לתלות במקרה ולומר שאין זה רק לפי שעה לבד ושוב חזר להיות בריא כשאר כל אדם וגם להתרפאות מאליו אין רגילות רק אם עשו לו רפואה דוקא משא"כ פאן דהא איכא טובי שהם עתים חלים עתים שוטים וכדקי"ל כשהוא חלים ה"ה פחלים לכ"ד כו' אלמא דלפעמים בא השטות מחמת מקרה לפי שעה בלבד וכמבואר ברמב"ם גבי נכפים וכדומה אם פן אף דעביד חד מינייהו בחד זימנא מה"ת נחזקינו ליה בתורת שוטה לעולם דאימור רוח שטות אסתמי לפי שעה לבד ורוח עברה בו ואיננו עתה נהרי הוא בחזקת בריאותו כבריאותו והוא כמו תם שנגח דעד גניחה רביעית לא מחייב דאמרינן מקרה הוא ואפתי בחזקת שימור קאי עד דנגח ג"פ וכן בןוסתות וכיוצא ולכך גם הכא להוציא מחזק' פקחתו ג"פ בעינן: והנה אא"ז הביא עוד ראה מב"ב דף קנ"ה מעובדא דאכל תמרי ושדא קשייתא בבי רבא דאפילו בפ"א נקרא שוטה דהתם נמי החזיקו רבא לחסרון דעת אף בפ"א וא"ל דש"ה דתוף זמן הני דכה"ג הביאו הפוסקים ראה מעובדא דקמי האי כו' והנה נלענ"ד ע"פ זה ליישב דברי הרמב"ם שכתב אע"פ שבשאר דברי' הוא שואל ומשיב פעננו ולכאור' דברי הרמב"ם אלו אין להם מקום מוצא בש"ס וכבר עמדו על זה גדולים חקרי לב בתשובה הנ"ל ולפי מ"ש י"ל שלמד פן מהו עובדא דב"ב דאיתא התם שהוא פחות מן עשרים דזבין נכסי אתי לקמיה דרבא אמרו ליה קרובים זיל אכל תמרי כו' א"ל רבא זביני לאו זביני פי כתבו שטרא א"ל לקוחו' זיל אימא לרבא מגלת אסתר בזוזא שטרא דמר בזוזא אזל אמר לי' א"ל זביני זביניה א"ל קרובים לקוחות אגמרי' א"ל מסברי ליה וסבר וכינון דמסברי ליה וסבר מידע ידע והאי דעביד הכי חוצפי יתירה הוא דהוי ביה יע"ש.

הא קמו דהוצרף רבא ליתן טעם למה עבד הכי דאכל תמרי כו' לתלותו בחוצפא יתירה ואם איתא דכל שבשאר דברים מדבר פהוגן אף שעושה דבר מהדברים ד"ש ל"מ א"כ למה הוצרף רבא להסביר טעם לשטות שעשה ת"ל דאפי' עשה זה ד"ש מ"מ פיון דמסברי ליה וסבר ומדבר בשאר ענינים פהוגן לא תלינן המכירה מחסרון דעתו אע"כ דאף בכה"ג פיון שא"א לתלות מה דשדא קושיותא רק ד"ש ה"ל שוטה אף אם מדבר בשאר דברים פעננו ולכך הוצרף רבא ליתן טעם שלא הנה ד"ש רק חוצפא יתירה הוא דהנה ביה ולכך פסק דזביני זביני ומזה למד הרמב"ם לדין שוטה דכל שעושה דברים שמוחזק לשוטה אע"פ שבשאר דברים שואל ומשיב פהוגן בכלל שוטה יחשב: ואם פנים הדברים שמה למד הרמב"ם שפיר כתב אא"ז דמ"ש הרמב"ם ודעתו משונבשת תמיד לאפוקי אם הבריא אח"כ דא"א לומר כמ"ש דכינון דבשאר דברים שואל פהוגן צ"ל איתחזק דז"א דהא מעובדא דרבא הנ"ל מוכח דאף בכה"ג בחד זימנא שעושה ד"ש בכלל

שוטים הוא ולענ"ד ראיה ברורה הוא מעובדא דרבא הנ"ל ומ"ש אא"ז דיש לדחות דש"ה דתוף זמן הוי אין דיוחי זה עולה יפה כ"א לפי הרשב"ם דלא גרס הא דרבא לאו בפ"א אתמר כו' ועיקר הענין מיירי רק לענין אם יודע בטיב מו"מ אבל התו' שם ד"ה איתמר פתבו גירסת הס"י וגם ר"ת גרס פה רבא אמר בן י"ח כו' והא דרבא לאו בפ"א ומתחלה היה סבר רבא שהיה שוטה ולכך לא היה מקחו מקחו וממפרו ממפרו ולבסוף פינו דראה דאסבריה ליה וסבר אם פו שוטה לגמרי פינו שהגיע זמנו למפור יכול למפור כו' וסיימו שם שגירסא זו נראה עיקר נמצא אנו למדים מסוגיא זו ג' דברים חדא דהנה דברייתא לאו דוקא אלא פל דברים שעושה ד"ש ואפילו בחד זימנא ואפילו אם בשאר ענינים מדבר כהוגן פל כמה דליכא למיתלי דלא עשה ד"ש מחזקינן ליה פשוטה ואין מקחו מקח כו': וראיתי בשו"ט מהרי"ט באה"ע סימן ט"ז שכתב על מ"ש הרמב"ם הפתאים ביותר כו' שלא אמר הרמב"ם אלא לענין עדות כו' אבל פשאנו באים לקיים דבר עמו במקח וממפר וגייטין וקידושין ומסברו ליה וסבר לאו שוטה הוא וראיה מפ' מי שמת שמכר נכסים ואלפיה דניכול תמרי כו' ומסיק דמסברו ליה וסבר זביני כו' ואני תמה דאדרבה משמע התם שאם לא היה מקום לתלות מעשה דקשייתא רק בד"ש אין זה מועיל מה דמסברו ליה וסבר ואם פו ה"ה בענין הפתאים אם ידוע לנו שאינו מבין דברים הסותרים אע"ג דפ"א מסברו ליה וסבר אינו מועיל ואם פו אין חילוק בין עדות למקח וממפר דאף במקח חיישינן אי אתחזק לשוטה ואף בחד זימנא וכדמשמע מדברי התוס' הנ"ל.

וראיתי בספר אור הישר הנ"ל נדפס תשובת הגאון מוהר"ר יוסף אבד"ק פירדא לדחות ראית מהרי"ט דהתם שלא הגיע לבן כו' ולא הגיע לפלגות כו' וכשראה רבא דשדי קשייתא החזיקו שעדיין לא הגיע לתכלית הדעת שלימות אנושית ומקחו בטל וכדחזי אח"כ דמסברו ליה וסבר החזיקו פשאר בני י"ח הבקיאין ויודעין בטוב מו"מ עכ"ל.

ובאמת שז"א רק לגירסת הרשב"ם משא"כ לפמ"ש התוס' הגירסא הנכונה והא דרבא לאו בפ"א כו' אם פו אליבא דרבא פבר הגיע לזמן הזה שיכול למפור בנכסי אביו רק שרצה לבטל מקחו לדונו פשוטה לפי שראה בו מעשה של שטות אבל מ"ש הוא נכון לדחות ראית מהרי"ט ואדרבה ראיה להיפוך דאיצטריך רבא למיחב טעמא שלא עשה רק משום חנופה יתירה אין הטעם דאל"כ מחזקינן ליה בשוטה אלא הטעם הוא דאל"כ הנה מבטלינן המקח מספיקא פינו דחזינו דהוא עתים חלים ועתים שוטה ואם פו יש לחוש שפא פשהו שוטה זבין ואוקי ארעא בחזקת בר שטיא ולכך הוצרך לומר דהוכיח סופו על תחלתו דגם זה לא היה ד"ש רק חנופה יתירה וא"ל דניזיל בתר רובא דעלמא דפקחין ניגהו ועדיף מחזקה וכ"כ בטורי אבן לענין הא דאמרינן אימור גנדריפכש כו' ז"א דלענין ממון קי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב ועוד דל"ש בזה רובא דעלמא פינו דליכא למיתליה במידי וא"כ ע"כ עשה זה ד"ש תו ל"מ מה שאנו רואין אח"כ דמסברי ליה וסבר לאוקמי בחזקת פקח פרובא דעלמא דרובא דעלמא אין עושין ד"ש פלל ואין לומר דניזיל בתר השתא שהרי התוס' בכתובות בההיא דבר שטיה פתוב דלכך לא אזלינן בתר השתא דכיון שדרכו להיות עתים חלים ועתים שוטה ל"ש להעמידו אחזקה פמות שהוא עתה עכ"ל ואם פו כפאן אין ידוע שדרכו בכך ניזיל בתר השתא ז"א דע"כ לא אמרינן התם דאזלינן בתר השתא אלא לפי שלא היה ידוע פלל הוא ש"מ או פריא מה שאין פו בזה פינו שע"כ שוטה היה בתר מכירה פשיטא דל"ש למיזל בתר השתא

דְּהָא אֲדַרְבֵּה בְּעַת שְׁטוּתוֹ הֵנָּה מְחַזְקִינָן לִיה בְּחֻזְקָת דְּהַשְׁתָּא שְׁהוּא שׁוֹטֵה וְאִם פֶּן מִיַּד
סְפִיקָא לָא נִפְיָק וְעֵינָן בְּסִפְרָה הַגְּזָל בְּתַשׁוּבַת הַגְּזָאן בַּעֲהַמ"ח שְׁאַגַּת אַרְיָה וְאִין הַפְּנָא
לְהַאֲרִיף וְלַעֲיִין: וְהִנֵּה רְאִיתִי בִּס' הַגְּזָל הִבִּיא תְּשׁוּבַת הַגְּזָאן מְהֵרָא לְגֵדָא בַּעֲהַמ"מ נ"ב
שְׁצִיָּדָא לֹמֵר דְּאַפְשָׁר דְּגִירוּשֵׁי שׁוֹטֵה מְהֵרָא ע"י אַחֲרִים עוֹמְדִים ע"ג וְאַף שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס'
בְּגִיטִין דָּף כ"ב דְּשׁוֹטֵה פְּסוּל לְחֻלְיָצָה אוּ בַּע"ג דְּלֹא מוֹכְחָא מְלִתָּא בְּכַתִּיבַת הַגֵּט כּו'
וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה מִהַתּוֹסְפָתָא ע"ז כְּתִב דְּהוּא שְׁנוּי בְּמַחְלֻקְתָּא בִּירוּשְׁלָמִי בְּתַרּוּמוֹת לַעֲנִין
קִידוּשִׁין אִי מְהֵרָא בַּע"ג וִי"ל דְּהַתּוֹסְפָתָא אֲתִי כְּרַבָּנָן וּר"ה וְדַעֲיָמִיָּה דְּמוֹקִי בְּגִדּוּל עַע"ג
ס"ל כְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָאל בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב שֶׁם דִּס"ל דְּמְהֵרָא בְּקִידוּשִׁין וְכַתֵּב דְּבַהֲכִי א"ש מ"ש
הַתּוֹס' דְּבַחֲרַשׁ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלֹא בְּנִי קְרִיאָה דְּמִשְׁמַע דְּהָא אֵל"ה מְהֵרָא עַע"ג א"כ קֶשֶׁה
אֲמַאי קְתַנִּי נִתְחַרַשׁ לֹא יוֹצִיא כּו' אֶלָּא וְדָאִי בְּפִלּוּגְתָּא תְּלִיא כּו' ע"ש בְּאַרְיִכוֹת וְאַנִּי תַּמָּה
דְּמָה עֲנִין חֻלְיָצָה לְגִיטִין דַּא"ע"ג דְּבַחֲלֻצָה אִי לֹא דְאִינָם בְּאַמְרָא וְאַמְרָה הִנֵּה מוֹעִיל מַה
שֶׁהִב"ד מְלַמְדִין אוֹתָם פִּינָן דְּבַכָּה"ג הֵנָּה פְּנוּנָה דִּידְהוּ פְּנוּנָה מְעַלְיָתָא וְלִהְכִי מְהֵרָא לַעֲנִין
לְכַתּוּב גֵּט וְלִכְפָּה מְהֵרָא לַעֲנִין חֻלְיָצָה וַאֲע"ג דְּחַרְשׁ אִין מְמַכְרוּ מְמַכְרוּ וְקִנְיָנוּ קִנְיָנוּ אַף
בַּע"ג מְשׁוּם דַּא"ע"ג דְּכּוֹנְנָה מְעַלְיָא הוּא מ"מ לַעֲנִין דְּבַר שְׁצִרְיָה יָד אִין לֹא לְקִנּוּת אוּ
לִיָּתָן וְלֹא בְּכּוֹנְנָה תְּלִיא מְלִתָּא מ"מ לַעֲנִין חֻלְיָצָה דְּקִי"ל דְּאַפִּילוּ חֻלְיָצָה מְנוֹטְעַת כְּשֶׁרָה
אֶלְמָא כָּל שֶׁהוּא מְכַנֵּין לְהַתִּירָה מְהֵרָא אַף שֶׁהוּא מְנוֹטְעָה בְּדְבַר וְהַלְכָּהּ פִּינָן שְׁגִדּוּל עַע"ג
מוֹעִיל פְּנוּנָתוֹ שְׁמַכּוֹנֵן לְהַתִּירָה וּמְמַלְא שְׁמִיתָרַת מִשָּׂא"כ לַעֲנִין גֵּט שְׁקִי"ל גֵּט מְנוֹטְעָה
פְּסוּל וַא"כ מַה בְּכָף שְׁאַחֲרִים מְלַמְדִים אוֹתוֹ לְגַרְשׁ וּמְהֵרָא פְּנוּנָתוֹ מ"מ אִין זֶה אֶלָּא כְּגֵט
מְנוֹטְעָה דְּפְסוּל שְׁהָרִי מַעֲשֵׂה חֲש"ו לְמַפְנֵי וְלְקִנּוּת אִינוּ כְּלוּם וַע"כ לֹא אֲמַרִינָן דְּקִטָּן יֵשׁ
לוֹ מַעֲשֵׂה אֶלָּא בְּמַקּוּם שֶׁהַמַּעֲשֵׂה מוֹעִיל בְּשׁוּגְגָא כְּמִזִּיד וְאַף אִם נַעֲשֵׂה בְּטַעוּת וּכְהוּא
דְּמַכְשִׁירִין רַק דְּבַעֲיָנוּ פְּנוּנָה לְזֶה אֲמַרִינָן דִּישׁ לוֹ מַעֲשֵׂה אֶבֶל דְּבַר שְׁצִרְיָה רְצוֹן פְּשִׁיטָא
שְׂאִין מַעֲשִׂיָהוּ כְּלוּם וְכִמוֹ חֲש"ו שְׁזִינּוּ עַל בְּעַלְיָהוּן שְׂאִין נְאַסְרִין כָּלֵל וְתַדַּע דַּא"כ תִּיקְשִׁי
לְשִׁיטַת רַש"י בְּחֻזְלִין גְּבִי הָא דְּקִטָּן אִין לוֹ מַחְשְׁבָה כּו' מְבֹאָר דִּס"ל דְּנֻקָא מַחְשְׁבָתוֹ נִפְרַת
מִתּוֹךְ מַעֲשִׂיו כּו' מְדַאֲוִרִיָּתָא אִין לוֹ מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׂאַמְרָא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה שְׁעוּשָׂה לְשֵׁם כְּפֹ
מְהֵרָא וְעֵינָן בַּמ"ל פִּי"ד מַהֲל' ט"א.

וּלפ"ז הִיכָא אֲמַרִינָן בְּעַלְמָא סְתָמָא דְאִין מְקַחָן מְקַח כּו' שְׁהָרִי בְּאוֹמְרָא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה
אֲמַרִינָן דִּישׁ לוֹ מַעֲשֵׂה א"ו דז"א דַּא"ע"ג דְּמִיקְרִי פְּנוּנָה לֹא מִיקְרִי רְצוֹן דַּא"כ גְּבִי גֵט נְמִי
הָא אִין הָאִישׁ מוֹצִיא אֶלָּא לְרְצוֹנוֹ וּבַכָּה"ג לֹא לְרְצוֹנוֹ מִיקְרִי אַע"ג דְּלַעֲנִין פְּנוּנָה מוֹעִיל
וּמְצָאֵתִי בִּס' בֵּית מַאִיר שֶׁהִבִּיא הַתְּשׁוּבָה הַגְּזָל וְתַמָּה עָלְיוֹ כַּמ"ש דְּבַגֵּט פִּינָן דְּגֵט מְנוֹטְעָה
פְּסוּל אִינוּ מוֹעִיל מַה שְׁאַחֲרִים מְלַמְדִין אוֹתָן כְּמוֹ אִם הַפְּקִס מְשִׂיא אוֹתָהּ לְקִנּוּת אוּ לְמַפְנֵי
מִיַּדִּי מְשִׂיא אִיתָּ בֵּיה וְהִיא דִּר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב וְדָאִי לֹא קִי"ל הִכִּי ע"ש: אִיבְרָא דְּקִשְׁנִי
לִיה דִּלפ"ז מַה מְקַשָּׁה הִירוּשְׁלָמִי גְּבִי תְּרוּמָה שְׁיֹכִיחַ מַעֲשֵׂה שְׁלֵהוּן עַל מַחְשְׁבָתָן מְהֵרָא
דְּקִי"ל לַעֲנִין הַכְּשֶׁר דְּמַחְשְׁבָה נִפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂה מְהֵרָא וְאַיְצְרִיף לְשׁוּנֵי דְּתְּרוּמָה שְׁפָתוֹב
בּוֹ מַחְשְׁבָה אִינוּ מוֹעִיל וּמַאי קוּשְׁיָא דְּהָא קִי"ל הַקֵּד' טַעוּת אִינוּ הַקֵּדֵשׁ וְה"ה לְתְּרוּמָה
דְּמַה"ט אִם יֵשׁ לוֹ פְּתַח חֲרָטָה הוּא יְכוּל לְהִיּוֹת נִשְׂאָל עָלְיָהּ וַא"כ מַה בְּכָף שְׁמַחְשְׁבָה
מוֹעִיל מ"מ פִּינָן שְׂאִין לוֹ דַּעַת לְקִנּוּת אוּ לְמַפְנֵי הו"ל כְּתְּרוּמַת טַעוּת דְּאִינוּ תְּרוּמָה
וְאַפְשָׁר לֹמֵר דְּתְּרוּמָה שְׂאִנִּי דְּנִהֵי דְּמַצִּי לְמַתְשַׁל עָלָה אִי מַעֲיָקְרָא קְרָא עָלְיָהּ בְּטַעוּת שֵׁם
תְּרוּמָה מ"מ אִם נִימָא דְּמַחְשְׁבַת הַקֵּטָן מוֹעִיל ע"י הוֹכַחַת הַמַּעֲשֵׂה א"כ בְּקִרְיַת שֵׁם שֶׁל

חש"ו סגי דהא מחשבתו מועלת שיחול עליו שם תרומה פיון שא"צ להקנותה לאחר פלל
משא"כ היכא שהוא צריך להקנות לאחרים בזה דעת שלימה בעינו שיועיל הקנאתו
ולכך גבי מכירה וקנין וגט לא מהני אע"פ דמחשבתו מועלת פשגדול עע"ג להבין מה
הוא עושה מ"מ עשייתו לא מהני להקנות לאחרים או לזכות לעצמו מרשות אחר משא"כ
גבי תרומה שפיר מדמי לה למחשבת חש"ו לענון הכשר דאי הוי מהני מחשבתו הנה
תרומתו תרומה פיון שהתורם א"צ להקנות לשום אדם וכיון שנגמרה מחשבתו חניל
עליה שם תרומה ומכ"ש אם נימא דמתנות שלא הורמו פמי שהורמו דמנין דא"ש טפי
וגם בחולין דף י"ב לענון שחיטה מדמי לה לההיא דהכשר משום דאין אנו דנין על עסק
הקנאה לאחר רק על הכנונה לחוד ודמי לכתובת גיטין אבל לענון לגרש בעצמו או
להקנות לא מצינו בשום מקום בש"ס שיאמר עליו דזה תלוי בדין קטן יש לו מחשבה
וכבר הבאתי ראיה ברורה משיטת רש"י דסבירא ליה דמעשה עם הדבור חשיב מעשה
גמור לענון טומאה וא"כ ע"כ הא דאמרנו בעלמא דחש"ו אין מעשיהם פלוס היינו לענון
דבר הצריך דעת בעלים פגון לקנות ולמכור ואם נעשה בשגגה או בטעות אינו פלוס
בכה"ג אין מעשיהם פלוס אף אם בדבוריה קעביד מעשה לא מהני רק לענון טומאה
וכיוצא בו ולפי שיטת רש"י א"ש מה שהקשו התו' דגבי חליצה ל"ש טעמא משום בני
קריאה או משום דאיש פתיב בפרישה ת"ל דלאו בני פנונה ניהו כו' ולפי שיטת רש"י
י"ל דאי הוי בני קריאה שפיר הנה מועיל דכיון שאומרים בשעת מעשה שהוא חולץ
ליבמתו ומעשה עם הדבור חשיב מעשה ואפי' תימא דמה שאומר לא חפצתי כו' מ"מ
בזה לא מוכחא מלתא שבשעת חליצה מתכווין להתיר יבמתו מ"מ שפיר הנה מועיל אם
הנה אומר בפירוש בשעת חליצה שמתכווין לכך וא"ל דל"ל למימר שאינם באמר ואמרה
ת"ל דכיון דאינם יכולין לפרש מחשבתו בשעת מעשה אין פנונתם פלוס י"ל דמ"מ
אפשר בכותב סגי וכמו דס"ל לרשב"ג בגיטין ולקמן יבואר א"ה: ומ"מ צ"ע על רש"י
מהתוספתא דחליצת שוטה פסולה ומשמע דפסול בכל גונוי אף במפרש מחשבתו ולרש"י
במפרש מעשה גמור הוא ומשמע דאף בשוטה הדין כן לרש"י ע"ש בד"ה אבל היפה כו'
דאי בשפירש מחשבתו לא אצטריך לר"י לאשמענון כו' וכן בההיא דכתובת גיטין ל"ל
לאוקמי בעע"ג או בששייר כו' דפשיטות מצי לאוקמי במוצא בשפתיו בשעת פתיבה
שכותב לשם בעל ואשה זו ומכ"ש דקשה לפמ"ש התו' בע"א דף כ"ז ד"ה וכי היכי דבגט
צריך שיוציא בשפתיו בתחלת הפתיבה שפוטב לשמו והכי קי"ל באה"ע סימן קל"א
ועיין בב"ש שם ואם כן פל פתיבה דגט מייירי בפורש בשפתיו וא"כ אף חש"ו פשר אף
זה הנה אפשר ליישב דלכאורה קשה על מ"ש התוס' שם דעפוי"ם פסול משום דהו"ל
פסתמא וקשה מה בכך פיון שצריך להוציא בפיו אם כן תו לית לן למיזל בתר מחשבתו
דהא קי"ל דברים שבלב אינם דברים וצ"ל דהתוס' ס"ל דנדאי אין סברא לומר שפל
שעת הפתיבה התנורף בפיו ידבר שכותב לשמה רק שצריך להוציא בפיו בתחלת הפתיבה
כמבואר בתוספות ופוסקים והיינו דאף ע"פ דסתמא לאו לגירושין מ"מ פיון שהוא מוציא
בפיו בתחלת הפתיבה שכותב לשמה שוב סתמא שכותב אח"כ הוי פסתמא לגירושין
וכשר משא"כ בעפוי"ם אף ע"פ שבתחלת הפתיבה אומר לשמה מ"מ אח"כ אדעתיה
דנפשיה קעביד וזה סתמא דאח"כ לאו לשם גירושין הוא ולכך ל"מ מה שעע"ג וגם מה
שהוציא בתחלת הפתיבה בפיו (ולפ"ז גבי מילה י"ל שמוציא בשפתיו שמוהל לשמה

אדעתא דישאל ושוב אין לחוש למחשבת הלב ועינין באשר"י ריש הל' ס"ת דמחלק בין מילה שעושה ברגע אחד לא אמרינו דאדעתיה דנפשיה משא"כ גבי גט ולמ"ש החילוק יותר מרנוח) ולפ"ו בחש"ו אפ"ת שבתחלת הפתיכה מוציא בפיו מ"מ פיון שפותר אח"כ בסתמא ואע"ג דבגדול כה"ג סתמא לגירושיה מ"מ בחש"ו פיון שאין מעשיהו פלום אם לא מחמת צירוף האמירה ואם פו הפתיכה שאח"כ אינו פלום ומכ"ש לפי מ"ש התוס' בקולין דסתמא דחש"ו גרע משאר סתמא ול"ה רק כמתעסק ע"ש ולכך הוצרך לאוקמי בגדול ע"ג ומלמדו בכל התורה לכתבו לשמה ולפי מ"ש הפ"י בק"א בריש גיטין דלפי מ"ש רש"י לפרש הו דנקרי אדעתיה דנפשיה כו' אין ראיה שצריך להוציא בשפתיו אם פו י"ל דלק"מ מה שהקשיתי על רש"י דל"ל ע"ג דת"ל דהו"ל מעשה גמור לרש"י ולפי מ"ש י"ל דמייירי שלא הוציא בשפתיו אלכא דרש"י אל"א דמ"מ קשיא מאי דנוקחיה לאוקמי בגעע"ג לוקמי בכה"ג ולכן צריך ליישב כמ"ש: ובאמת יש להקשות לדעת הפוסקים דכוננה לחוד ל"מ וצריך שיוציא בשפתיו לשמה אם פו מה מועיל גדול ע"ג גבי חרש שאינו שומע ואינו מדבר שאינו יכול להוציא בשפתיו ובסה"ת הל' ס"ת מיייתי ראיה דבתרומה במחשבה לחוד סגי מפ"ג דשבועות ומהא דאיתא בתרומות שאלם לא יתרום משום שאינו יכול לברך משמע דאי לאו משום ברכה תורם שפיר אף על פי שאינו מדבר וכ"כ התוס' בבכורות דף נ"ה (וע"ש דמה דמיייתי ראיה מהא דגבי מילה פשר בנקרי ובגט אמרינו דאדעתא דנפשיה קעביד משום דאשה סתמא לאו לגרש אינו רק לענין דלא נכשר בסתמא אבל מ"מ אין הכרח שיוציא בשפתיו דאפשר דאף במחשבה לשמה סגי ע"ש שכתב אב"ל גט סתמא לאו לגרש קיימא לכו צריך לפרש או לחשב לשמו כו' וספוקי מספקא ליה ע"ש באורח) גם קשה דאפילו תימא שא"צ להוציא בשפתיו מ"מ מנא ידעינן שיודע ומבין מה שהגדול מלמדו ומזהירו לעשות לשמה דארמיזה דידיה אין לסמוך כ"א בחרש שפנס ברמיזה פו מוציא ברמיזה משא"כ פשנשא פשהוא פקח ונתחרש דלא יוציא ולא סמכינן ארמיזה וא"כ איך סמכינן ארמיזה שמכין שצריך לכתוב לשמה ואפשר לומר ע"פ מ"ש התוס' דבכתובה אפילו בשוטה מהני גדול ע"ג לפי שכותב שמו ושמה כו' ומחמת הו הוכחה שפיר סמכינן ארמיזה ולמאן דס"ל דחרש המדבר מתוך הכתב סומכין עליו א"ש קצת גם הכא ויבואר א"ה: ועכ"פ מה שהקשיתי לשיטת רש"י דס"ל דבכש"ו מהני מעשה בצירוף הדבור שעושה לשם זה אם פו למה לא יועיל חליצת שוטה בכה"ג שמפרש שמכין חליצה זו להתירה לעלמא ואמנם לענ"ד מלבד מ"ש שיש לחלק בין גט לחליצה עוד מקום אתי לחלק ביניהם ומתחלה אבאר מה שראיתי בדברי הגאב"ד שכתב דלכאורה מדברי הירושלמי דמשני תמן זה חושב וזה מגרש משמע גבי מגרש גופיה מהני לכאורה אף הפוסקים לא כתבו פו (ובאמת שזה נגד המשנה מפורשת דנשתטה לא יוציאה עולמית) ושוב כתב דיש לחלק דבשוטה ל"מ מחשבתו ניקר אף דמלשון הירושלמי מבואר דאף בשוטה מהני דפריה ויוכיח מעשה שלהו כו' דתנינן תמן העלו חש"ו כו' מפני שיש בהם מעשה כו' הרי מבואר דנקט שיש בהם לשון רבים ואהא פריה הרי גיטין דאין מעשה שלו מוכיח ומשני תמן זה כותב כו' הרי מבואר דעכ"פ גבי מגרש גופיה מהני ועוד דעכ"פ בגעע"ג מהני אף בשוטה כמו דמוכח במתני' הפל פשרין לכתוב כו' ומוכח בתוספתא בהדיא דאף בחרש מהני כו' ואף דאנן קי"ל דלא פשר אל"א בשניר מקום התורה התם טעמא אחריןא איכא משום דבעינן

שליחות כו' אבל לענן מגרש גופיה ל"ש טעם זה עכ"ל בקצרה: ולענ"ד אין מדברי הירושלמי ראיה פלל שהרי התו' הוכיח דבשואה ל"מ ע"ג רק דבגט עדיף לפי שפוטב שמו ושמה כו' ולפי דבריהם צ"ל דהך מעשה דתפוש בהם בטל או במשפוש במים לענן הכשר נמי מוכחא מלתא טובא ולכתובת הגט דמי ולכך מהני אף בשואה ואהא הוצרך לחלק דזה חושב וזה מגרש משא"כ במגרש עצמו דאין פאן הוכחה דכותב לשמו כו' לחליצה דמי דל"מ בשואה ומ"ש עוד דעכ"פ בעע"ג מהני הוא יותר תימא דהרי התוס' כתבו להדיא דבשואה ל"מ בחליצה (ומ"ש דמה דקי"ל דבעינן שייר מקום התנרף אינו רק מטעם דבעינן שליחות ז"א דאף הפוסקים דס"ל דא"צ שליחות איפא דס"ל דהלכה כשמואל ואין להאריך) והגאון בעל נ"ב בתשובה הנ"ל כתב נהי דהמגרש דומה לחליצה דלא מוכחא מלתא כ"כ מ"מ אינו פסול בנדאי וגם ראית התוס' מהתוספתא דזה וכתב דאפשר דתליא בפלוגתא וכמש"ל ולענ"ד דאף אם נתפוס סברת הירושלמי דזה חושב וזה מגרש מ"מ אף במגרש גופי' ל"מ ויבואר עפי"ז ג"כ מה שתמה הפ"י על התוס' שכתבו דלכך הוצרך למעט חרש מחליצה כו' וכתב דיש לדקדק לפמ"ש התוס' בשם הירושלמי לחלק בין זה חושב וזה מגרש כו' אבל היכא שגוף המעשה מתניחס להקטן הוי מעשה גמור וא"כ ה"נ בחליצה כו'.

ולענ"ד י"ל דבאמת צריך להבין חילוקו של הירושלמי תמן זה חושב וזה מגרש כו' דמה איכפת לן במגר' הרי המגר' הוא פקח רק חש"ו הכותבי' הם צריכין לכונן לשם בעל ואשה זו וא"כ למה לא נימא פיון שהמעשה ניפר מתוך מחשבתן סגי ונהרי הוא חושב והוא כותב ומה איכפת לן שאחר הוא המגרש וצ"ל דהירושלמי נחית לחלק דע"כ לא אמרינן דמחשבת הקטן מחשבה הוא אלא כשחשב על עצמו או על דבר שבידו בזה פח מחשבתו חזק ומהני כשהיא ניפרת מתוך מעשיו משא"כ אם מחשב על אחרים שע"י מעשה זו שעושה ישתנה הענין באדם אחר לאסור או להתיר וכדומה לא מהני והיגו דקאמר תמן זה חושב וזה מגרש ר"ל פיון שמחשבתו הוא על דעת אחרים לומר שבגט זה יגרש פ' את אשתו ויתרנה לעלמא וזה לא מהני ברם הכא הוא חושב הוא תורם וכיון דמחשבת עצמו הוא שפיר הנה מועיל אי לאו דכתיב ביה מחשבה והשתא לפי"ז בחליצה אע"ג דמעשה החליצה מתניחס להקטן עצמו מ"מ הרי הפנונה שצריך לכונן במעשה חליצה זו שעל ידה נפקע הזיקה מן האשה וניתרת לעלמא וא"כ שוב הוי כמחשבה שמחשב על איש אחר ולא מהני בזה מחשבתו כמו זה חושב וזה מגרש ואע"פ שי"ל דדוקא בכה"ג שהוא מחשב שאחר יעשה מעשה בגט זה לא מהני משא"כ בחליצה שמעלה במחשבתו שהוא המתיר ע"י חליצה זו אין נראה לחלק בזה דהא התם נמי בעי פנונה על האשה שאשה זו תהיה ניתרת ע"י המעשה וכל שאין המחשבה על עצמו רק סוכב על אחר אינו מועיל וזה נכון לענ"ד: אמנם ראיתי בירושלמי דקאמר תמן זה כותב כו' ר' יעקב בר אחאי אמר הא אילו כתב הוא וגירש הוא גט הוא ברם הכא הוא חושב והוא תורם כו' ולכאורה משמע שר"ל דגם גבי גט אם הנה הוא מגרש בעצמו הנה מועיל ולכך מועיל בתרומה והוא עצמו התירוץ שתי' ר' יוסי אלא שר' יעקב אומר בלשון אחר ועכ"פ משמע שאם הנה כותב לגט בעצמו הנה מועיל ולפמ"ש ז"א פיון דמ"מ מחשבתו על האשה שהיא תתגרש ע"י גט זה ואמנם גוף הדברים תמוהים דהא פשיטא דחש"ו לא מצי לגרש וראיתי בפ"י הגאון מוה' אלי' פולדא שכתב לפרש זה כותב וזה

מְגַרֵשׁ דה"ל מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד וּמַחֲשֶׁבֶת בְּאֶחָד שְׂאִין הַמַּעֲשֵׂה נִגְמַר ע"י הַקָּטָן רַק בְּמִגְרֵשׁ כּו' וְאֵהָא דְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב הָא אֵלּוּ כּו' פ"י שֶׁהוּא מְבִיא רְאִיָּה לְדַבְרֵי שְׁהָרִי אֵילּוּ הַקָּטָן עֲצָמוּ פֶתֶב וּגְיָרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ גָּט מְעַלְיָא הָוִי דְכַשֵּׁם שְׂכּוֹנִס פֶּה מְגַרֵשׁ פֶּשֶׁהוּא קָטָן ה"נ אֲחֵרִים דְּכוּוּתִי בְּעֵינָן כּו' וְהִנֵּה מ"ש שְׂאִין הַמַּעֲשֵׂה נִגְמַר ע"י הַקָּטָן פְּכַר פֶּתֶבְתִּי שְׂצָרִיָּה תְּבַלִּין שְׁהָרִי עכ"פ מַעֲשֵׂה זֶה דְּכִתְיָבָה הוּא הָעוֹשֶׂה וְעַלֶּיהָ הוּא מְחַשֵּׁב וְאֶפְשָׁר שְׂכּוֹנְנָתוֹ כּמ"ש אָמְנָם מ"ש דְּכַשֵּׁם שֶׁהִיא כּוֹנֵס פֶּשֶׁהוּא קָטָן כּו' הוּא תִּימָא דְּוֹדַאי קָטָן לָאו בַּר גְּיָטָא הוּא פְּלֵל שְׂאִין קִידּוּשִׁין קִידּוּשִׁין אַף מְדַרְבְּנָן וְעֵינָן בּמ"ל פ"י מַה"א ור"ל דְּקָאִי לְשִׁיטַת ר' יִשְׁמַעֲלֵאל בְּנֵו שֶׁל רִיב"ב דְּמִיִּתִּי בְּסִמּוּף שְׂבִינָם לְבִין אֲחֵרִים קִידּוּשִׁיהֶן קִידּוּשִׁין: אַף לַענ"ד נִרְאֵה שְׂדַבְרֵי ר' יַעֲקֹב מִתְּפָרְשִׁין בְּדַרְךָ תְּמִיָּהָ וְאֵתִי לְתַרְוָצִי מְלִתָּא דִּר' יוֹחָנָן דְּקָאֵמַר אֵהָא דְּהַפֵּל פֶּשֶׁרִין לְכַתּוּב כּו' אר"ה וְהוּא שְׂיָהָא פִּקְחַ כּו' ר"י בְּעֵי וְהִינְנֵו וְכַתְּבָ לָהּ לְשִׁמָּה אֶלְמָא דִּר"י ס"ל דְּלָא מְהַנִּי וְצָרִיָּה שְׂיָשִׁיר מְקוּם הַתּוֹרָף וְקַשְׂיָא לִיהָ דְּהָא ר"י ס"ל בְּכ"מ שְׂאִין פֶּתוּב מַחֲשֶׁבֶת מַחֲשֶׁבְתּוֹ מוֹכִיחַ וְאֵהָא מְתַרְץ ר' יַעֲקֹב דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלָאו בְּנֵי פְרִיתוֹת הוּא לְכַף ל"מ וְהִינְנֵו דְּקָאֵמַר הָא אֵילּוּ פֶתֶב הוּא וּגְיָרֵשׁ הוּא גָּט הוּא בְּתַמְיָה הָא וְדַאי דְּאִינוּ גָּט פְּגוּן בְּמְקוּם שְׂתַפְסוּ קִידּוּשִׁין בְּבֵן ט' שְׁבָא עַל יְבֻמָּתוֹ וְכִדּוּמָה וְכִיּוֹן דְּלָאו בַּר פְּרִיתוֹת הוּא לְכַף לָא מְהַנִּי וּמָה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹסְפַת דְּשׁוּטָה וְקָטָן חֲשִׁיבִי בְּנֵי פְרִיתוֹת לְכַשְׂיָגְדִיל וְיִשְׁתַּפֶּה צ"ע לַענ"ד וְאִין פְּאֵן מְקוּמוֹ: וְעכ"פ לַפּמ"ש א"ש מָה שֶׁהַקְּשִׁיתִי עַל רש"י דְּלָמָּה חֲלִיצַת שׁוּטָה פְּסוּלָה דְּהָא מְשַׁפְּחַת לָהּ בְּמִפְרָשׁ שְׂמַכּוּן לְהַתִּירָה וּלַפּמ"ש א"ש דַּמ"מ לָא מְהַנִּי מִטַּעַם הַמְּבַרְאָר בִּירוּשְׁלַמִּי דְּזָה חוֹשֵׁב וְזָה מְגַרֵשׁ ל"מ וְה"נ פִּינּוֹן שְׂהַפְּנוּנָה עַל הָאִשָּׁה שְׂתַהָא נִתְרַת וְלֹא עַל עֲצָמוּ יָצָא לָא מְהַנִּי וּלְפִי"ז גַּם בְּמִגְרֵשׁ הוּא עֲצָמוּ לָא מְהַנִּי: וְעוֹד נִלְעַנ"ד לִישָׁב מ"ש עַל רש"י וְקו' הַפ"י עַל הַתּוֹסְפַת דְּהַנְצָרְכוּ לֹאמַר דְּלְכַף בְּחֵרֵשׁ מְמַעַט מִשּׁוּם דְּלָאו בְּנֵי קִרְיָאָה דַּא"כ מְהַנִּי עַ"ג וְלֹא פֶתֶב מִטַּעַם פִּינּוֹן שְׂהַמַּעֲשֵׂה מִתִּיחַסַת לְקָטָן עֲצָמוּ וְלַענ"ד י"ל ע"פ מָה שְׂיָשׁ לְדַקְדַּק דְּבַכָּל דְּוֹכְתִי אִיתָא הַחוֹלֵץ לִיבְמָתוֹ וּגְבִי חֵרֵשׁ אִיתָא הַחֵרֵשׁ שְׂנַחֲלֵץ וְכֵן אִיתָא גְבִי שׁוּטָה וְרִאִיתִי בַּפּה"מ לְרַמְבַּ"ם אָמְרוּ שְׂנַחֲלֵץ וְלֹא אָמַר חֵלֵץ לְפִי שֶׁהוּא חֵרֵשׁ וְאִינוּ שְׁלַם בְּדַעְתּוֹ פְּדִי שְׂיִתְיַחַס לוֹ הַמַּעֲשֵׂה כּו' וְלְכַאוּרָה קֶשֶׁה מ"ש גְבִי חֵלִיצָה שְׂדַקְדַּק הַתַּנָּא בְּלִשׁוֹן זֶה וְלֹא בַּמ"א פְּגוּן בְּגַט וְכַה"ג וצ"ל דְּוֹדַאי בְּכָל דְּוֹכְתִי שֶׁהוּא הָעוֹשֶׂה הַמַּעֲשֵׂה וְדַאי ל"ש לְמִנְקַט לִישׁוֹן אַחַר שֹׁאֵע"פ שְׂאִינוּ שְׁלַם בְּדַעַת מ"מ הוּא הָעוֹשֶׂה מִשֹּׂא"כ גְבִי חֵלִיצָה דְּהִיבָם לָאו מִיַּדִּי קַעֲבִיד שְׁהָרִי קי"ל שְׂאִין לִיבָם לְסִייעַ פְּלֵל בְּחֵלִיצָה וְאֵע"ג דְּצָרִיָּה לְמִדְּחַפִּי לְכַרְעִיָּה מ"מ בְּגוּף הַחֵלִיצָה לָאו מִיַּדִּי עֲבִיד וְאִין הַמַּעֲשֵׂה מִתִּיחַס אֵלּוּ לְהִיּוֹת נִקְרָא חוֹלֵץ רַק מִצַּד הַפְּנוּנָה שְׂצָרִיָּה שְׂיִתְפְּנוֹן וְכִיּוֹן דְּחֵרֵשׁ לָאו בַּר פְּנוּנָה הוּא מִמִּילָא שְׂאִין הַמַּעֲשֵׂה מִתִּיחַס אֵלּוּ פְּלֵל וּלְכַף נִקְט שְׂנַחֲלֵץ וְכַדְבְּרֵי אֵלּהּ מְצָאִיתִי בְּנ"י שְׂפַתְבּוּ שְׂבַכּוּלָהּ מְכִילְתִּין לֹא נֶאֱמַר הַלִּישׁוֹן בְּדַקְדוּק וְנִקְט הַחוֹלֵץ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נַחֲלֵץ וְנִרְאֵה טַעַם הַדְּבָר מִפְּנֵי שֶׁהִיבָם מְסִייעַ בְּחֵלִיצָה פִּינּוֹן שְׂצָרִיָּה שְׂיִתְפְּנוֹן לְחֵלֵץ וּגְבִי חֵרֵשׁ דְּלָאו בַּר פְּנוּנָה הוּא נִקְט שְׂנַחֲלֵץ וְכֵן מְצָאִיתִי בַּפּה"מ לְהַרְמַב"ם עכ"ל: וּלְפ"ז א"ש בְּפִשְׁיטוֹת גְבִי חֵלִיצָה דְּשׁוּטָה דְּלָא מְהַנִּי דְּהָא אִין פְּאֵן מַעֲשֵׂה פְּלֵל מִצַּד הִיבָם דְּבַגּוּף הַחֵלִיצָה לָאו מִיַּדִּי עֲבִיד וְא"כ גַּם פְּנוּנָה לְחֵלִיצָה אִין פְּאֵן דְּשׁוּטָה לָאו בַּר פְּנוּנָה הוּא וּלְכַף א"ש קו' הַפ"י שְׂהַנְצָרְכוּ הַתּוֹסְפַת לֹאמַר דַּאי לָאו מִשּׁוּם הִנֵּה טַעַמִּי הִיָּה מוֹעִיל בְּחֵרֵשׁ וְקָטָן פִּינּוֹן שֶׁהַב"ד עוֹמְדִין עַלֶּיהֶם וְאֵז אַף עַל גַּב דְּלִיכָא רַק מַעֲשֵׂה זוּטָא שְׁלוּבֵשׁ הַמְּנַעַל וְדוֹחַק רְגְלוֹ בְּקַרְקַע מְהַנִּי מִשֹּׂא"כ אִם נֶאֱמַר

מצד שהמעשה מתחוסת אליו גבי חליצה לאו מעשה הוא ול"ד לתרומה דאמר הוא חושב
והוא תורם דקעביד מעשה ועיין בנ"ב חאה"ע סימן צ"ד שפכת טעם הא' דנקט החולץ
דחולץ פירושו ג"כ נעילות הנעל כדאיתא ביבמות דף ח"ב והא דנקט החולץ ליבמתו
היינו שנועל ברגליו בשביל יבמתו ע"ש ולדבריו צריך לומר הא דנקט דחרש שנוחלץ
היינו משום דלאו בר דעת לנעול הנעל בכוננה לכן תלה המעשה בזה: והשתא שהכריחו
התוספות דגם גבי חליצה הוי מהני ע"ג אי לאו הני טעמי הנצרכו לחלק גבי שוטה בין
גט לחליצה דהתם מוכחא מלתא טפי ובהכי א"ש הא דהנצרכו התוספת לחלק בין הך
דחולין לגט דאחרים רואין לא חשיב בע"ג ולא חילקו משום דבגט מוכחא מלתא טפי
כמ"ש לבסוף דז"א דמחליצה מוכח דאף במעשה זוטא מהני ע"ג ונהלכך נקטי קושטא
דמלתא דאחרים רואין לא חשיב כולי האי ועי"ל דס"ל להתוספת דלענין שחיטה נמי
מוכחא מלתא פיון ששוחט ב' הסימנים פהלקתן מסתמא מבין מה שאחרים מלמדין אותו
אלא דלפ"ז קשה מנ"ל להוכיח דלא בעינן פנונה לשחיטה דלמא לעולם בעינן פנונה
ושאני הכא דמוכח' מלתא והיה אפשר לומר דע"כ לא מפלגינן בין היכא דמוכחא מלתא
אלא כשאחרים ע"ג דאז אמרינן פיון שפכת שמו כו' ע"פ הגדול ובציווי עשה כן
וכתב לשמה משא"כ כשאין ע"ג רק מצד המעשה עצמו לא מחלקינן בין מוכחא מלתא
ואמרינן דמתעסק בעלמא הוא אלא דלפ"ז קשה במ"ש התוס' בחולין וז"ל ובלא
הירושלימי יש לנו לדקדק דכיון דקטן יש לו מעשה להוכיח על מחשבתו לענין גט נמי
יועיל בלא גדול ע"ג כו' ולכאורה תימא דנראה דהירושלימי ס"ל דמחשבתו נפקרת
מתוך מעשיו דאורייתא משא"כ למאי דמסקינן מחשבתו נפקרת מדאורייתא אין לו א"כ
פשיטא דבעינן ע"ג וע"כ לומר דהתוספת ס"ל דבגט פיון דמוכחא מלתא מעשה גמור
הוא וכמ"ש התוספת שם מעיקרא דאף בלא אמירה מהני כל שהוא מעשה גמור פגון
ההיא דאלון והרמון כו' ומצאתי בס' בני יעקב שפכת ג"כ כן לדעת התוס' ולפי"ז מוכח
דאף באין ע"ג שיהיה לחלק בהך סברא דהיכא דמוכח' מלתא לא תלינן לומר דמתעסק
בעלמא הוא וא"כ ע"כ לומר דשחיטה לא מוכחא מלתא ולאו מעשה גמור הוא ואדרבה
משמע דאף מחשבתו נפקרת מתוך מעשיו ל"ה דהא ס"ד דהוי דאורייתא ואפ"ה קאמר
דאתי כמ"ד דלא בעינן פנונה וד"ל דלמסקנא לא אמרינן הכי וכ"כ התוספת להדיא
ביבמות דף נ"ג דאף מחשבתו נפקרת אין כאן כמו חליצה דאין מתכוון אלא לחיתוף בשור
דבחולין מבעיא ליה מחשבתו נפקרת מתוך מעשיו כו' ונראה שפנונתם כמ"ש ולפ"ז צ"ל
הא דהנצרכו התוספת לומר דרואין אותו לא חשיב כע"ג ולא חילקו משום דבגט מוכחא
מלת' טפי משום דמחליצה מוכח דאף בכה"ג דלא מוכחא מלתא מהני ע"ג: ולפי מ"ש
ממילא ארווח לן דקושית הפ"י על התוס' שלא כתבו הטעם בחליצה שהוא חושב והוא
חולץ מעיקרא לק"מ דהירושלימי דמקשה ויוכיח מעשה שלהם כו' ס"ל דמחשבתו נפקרת
מתוך מעשיו דאורייתא משא"כ למאי דמסקינן בש"ס דידן דאינו רק דרבנן אם כן אפ"ת
דבקטן הנצרך לומר הטעם דאיש פתיב בפרשה לומר דפסולה ואינה פוסלת אף מדרבנן
מ"מ בחרש דקאמר הטעם משום דבעינן ואמר ואמרה קשה דת"ל דבעינן פנונה דהא
השתא נמי דנקט הטעם משום ואמר חליצה פסולה הוא ופוסלת כמו אלם ואלמת לדעת
התוספת עיין בב"ש סימן קס"ט ס"ק מ"ד ולכך הנצרכו לומר הטעם משום דהב"ד
עומדין ע"ג ולפ"ז אין מקום למ"ש הגאב"ד לצדד בשוטה המגרש כלל דבלא ע"ג

פשיטא דל"מ דהא אפילו בקטן קי"ל דמחשבתו ניקרת כו' אינו רק מדרבנן ומכ"ש בשוטה דנראה דאפילו מדרבנן אין לו דע"כ לא איבעי ליה בש"ס דידן כ"א בקטן דוקא ומה דאמר ר"י אבל היכא דהו אקטן קאי וכו' נלענ"ד לדקדק מדברי הרמב"ם פי"ד מהט"א שפכת לפיקדא אם העלום חש"ו אף ע"פ שחשבו כו' הפכו בהם קטנים על הגג הרי אלו מוכשרין שאם הייתה מחשבתו של קטן ניקרת מתוך מעשיו מחשבתו מועלת מדרבניהו עכ"ל הו דקמן דפתח בחש"ו וסיים בקטנים לחוד להורות דבחרש ושוטה ל"מ מחשבתו ניקרת כלל אף מדרבנן ואף בעע"ג נמי ל"מ בשוטה כמו בחליצה דהא לא מוכחא מלתא בגירושין כמו בכתיבת הגט ועיין בדברי הכ"מ פ"א מהלכות פסולי המוקדשין ובמ"ש הלח"מ שם ובדברי המ"ל שהקשו פי"ד שם על הכ"מ דלענין הפוגל אין מחשבתו ניקרת שפיגל ולענ"ד משום הו לא אריא דאפשר לענין פיגול אף קטן יכול לפגל הזבח ולא בעינו שיהיה מחשבתו ניקרת ובפרט אם הוא מןפלא סמוך לאיש דקי"ל הקדשו הקדש ושפיר יכול לפגל ג"כ אלא דהא ק"ל דלקאורה אף אם מחשבתו ניקרת ל"מ לענין פיגול שהרי בירושלמי קאמר טעמא דתרומה לפי שפכת בהן מחשבה אין מעשה קטן מוכיח על מחשבתו ולפי"ז לענין פיגול דכתיב ביה מחשבה המקריב אותו לא יחשב אין מעשה מוכיח על מחשבתו ומכ"ש היכא שאינו ניקרת ממעשיו דלא פסלה בי מחשבה וצ"ע: והנה מדברי התוספות ביבמות דף קי"ד שכתבו וז"ל ומיהו לענין חליצה שוטה לא חליץ אע"ג דב"ד עע"ג כדאמר התוספת לפי שיש בחליצה ריבוי דברים ואין בו דעת כלל לעשות לדעת ב"ד אבל גט שנוח לעשות פי גדול עע"ג כשר ומחשבתו ניקרת מ"מ שפכת שם האיש כו' והו דאמר בחולין וכולן ששחטו כו' וגם אין מחשבתו ניקרת מ"מ כמו חליצה דאין מתכווין אלא לחיתוף בשר כו' עכ"ל נראה מדבריהם דעיקר החילוק הוא מחמת ריבוי דברים שפחליצה אבל לענין מחשבתו ניקרת גם חליצה הוי מחשבתו ניקרת כמ"ש לבסוף רק שרצה לומר דגם בגט מחשבתו ניקרת ואמנם מ"ש שפכת שם האיש כו' משמע שפוננתם דמה"ט מוכחא מלתא טפי וכדבריהם בגיטין ובחולין ומ"ש וגם אין מחשבתו כו' הוה פן ע"פ רש"ל בח"ש ויותר נראה עיקר כמ"ש אא"ז מהר"מ מלובלין שיש להגיה ושם אין מחשבתו ניקרת כמו בחליצה ולפי"ז פירושו דגם בחליצה אין מחשבתו ניקרת רק גבי גט דמוכחא מלתא ותרי שינויי נינהו.

וכן נראה מדברי הב"ש סימן קס"ט ס"ק מ"ד (ודברי הב"ש שם שכתב דהרמב"ם דפוסק דבטנפס מהני עע"ג ע"כ דס"ל דבתנרף מהני מדאורייתא עע"ג דאם לא פן נגזר טנפס אטו תנרף עיין שם ודבריו תמוהין דנדאי לא מהו טעמא אתי עלה אלא משום דס"ל דלא גזרינן טנפס אטו תנרף ומה"ט מכשיר אם כתב הטנפס במקושר וכן לכתוב טנפסי גיטין ועיין בדברי ה"ה שם) שגראה מדבריו דתרי שינויי נינהו ולפי"ז לפום הו שינויי שחילוק בין גט לחליצה לפי שגט נוח לעשות מהני עע"ג א"כ נראה דגם לענין שיגרש הוא עצמו ג"כ נוח לו לעשות ולהבין מה שהגדול מלמדו ושפיר דמי כשגדול עע"ג אף דבאמת ז"א דהא מתניתין הו נשתטה לא יוציא עולמית ומה שנדחק הגאון בעל נ"ב לומר דמירי בנשתטא לגמרי דמסברי ליה ולא סבר הו דנחק גם לא משמע הכי מהסוגיא ומדברי התוספת פשיטא דמוכח דלא ס"ל הכי דאל"כ אין ראי' מהתוספתא דעע"ג ל"מ בשוטה לחליצה דדלמא התוספתא בשוטה פי האי מירי אלא ודאי דליתא: וראיתי בדברי הרמב"ן בחי' ליבמות שכתב והו דתנן במס' גיטין כו' אלמא אפילו שוטה

כּוֹתֵב לְשִׁמָּה י"ל קֶסֶבֶר ר"ה כְּתִיבַת גֵּט לְשִׁמָּה כֹּל דְּהוּא סָגִי כְּלוּמַר א"צ שְׂיִתְכַּוְּנוּן
לְהוֹצִיאָהּ אֶלָּא שְׂיִכְתְּבוּ אוֹתוֹ ע"מ לִיתֵּן אוֹתוֹ לִפ' וּמִיּהוּ מִסְקַנָּא הֵתֵם וְהוּא שְׂשִׁייר מְקוֹם
הַתּוֹרָף דְּבַעֲיָן פְּנוּנָה גְמוּרָה וְאַפְּלוּ חֶרֶשׁ לְאוּ בַר הָכִי הוּא כּו' עכ"ל מְבֹאָר מְזֵה דְאָף
לְדַבְּרֵי ר"ה ל"מ עע"ג הִיכָא שְׂצָרִיף שְׂיִתְכַּוְּנוּן לְהוֹצִיאָהּ וּא"כ א"ש בְּפִשְׁיטוֹת טַעֲמָא
דְּנִשְׁתַּטָּה לֹא יוֹצִיא אָף לר"ה וְאַצ"ל לְמ"ד וְהוּא שְׂשִׁייר כּו' דְאָף בְּכַתִּיבָה וּבְחֶרֶשׁ ל"מ
עע"ג פִּינּוּן דְּכַוְּנוּנָה גְמוּרָה בְּעִינּוּן וּמכ"ש שׁוֹטָה לְגִירוּשִׁין: וְהַרְשָׁב"א בְּחֻלְיִין דָּף י"ב כְּתֵב
בְּשֵׁם רַבִּינוּ הָרֵב ז"ל (נִרְאָה שֶׁהוּא רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל) לְתַרְזֵן דְּבַדְבָר שְׂאֲפָשֶׁר לַעֲשׂוֹתוֹ עַל
יְדֵי שְׁלִיחַ הַגּוֹי עֲמִידָה ע"ג פְּנוּנַת הָעוֹשֶׂה כּו' הֶלְכָף חֲלִיצָה שֶׁא"א לַעֲשׂוֹתָה ע"י שְׁלִיחַ ל"מ
עֲמִידַת ב"ד ע"ג וְה"ט דְּשׁוֹטָה שְׂנַחֲלִץ פְּסוּל אֲבָל גֵּט שְׂאֲפָשֶׁר לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ לְכַתִּיבַת הַגֵּט
וּלְכַוְּנוֹת שְׁמוֹ וְשִׁמָּה אָף זֶה שֶׁעַע"ג פְּשָׁלִיחַ הַמְּמוֹנָה לְכַתְּבוּ וּלְכַוְּנוּן בְּכַתִּיבָתוֹ וְטַעֲמָא
דְּשִׁחִטָּה דל"מ גְּדוּל עע"ג לְרַבְּנָן דְּבַעֲיָן פְּנוּנָה לְפִי שְׁהַכֵּל תְּלוּי בְּדַעַת הַשּׁוֹחֵט דְּאִילוּ שְׁחַט
בְּהֵמַת חֲבִירוֹ שְׁלֹא מִדַּעַתוֹ כְּשֶׁרָה אָף עַל פִּי שְׁלֹא נִתְּכַוְּנוּ בַּעַל הַבְּהֵמָה אֶלְמָא כֹּל הַהִיתָר
שְׁלֵה מִדַּעַת הַשּׁוֹחֵט וְכַוְּנוֹתוֹ מִשֶּׁא"כ בְּגֵט דְּאִילוּ אֶחָד שְׂגִירָשׁ אֲשֶׁת חֲבִירוֹ לֹא עָשָׂה כְּלוּם
הֶלְכָף דַּעַת שׁוֹחֵט דְּוָקָא בְּעִינּוּן עכ"ל וְלְכַאוּרָה קָשָׁה דְּלִפִּי"ז אִם בָּא לְגַרְשׁ פִּינּוּן דְּשִׁינִיף
שְׁלִיחוֹת בְּגִירוּשִׁין מ"ט ל"מ גַּעַע"ג אֲבָל כִּד מַעֲיִינַת בָּהּ תִּשְׁכַּח דְּלֹאוּ מְלִתָּא הוּא דַּע"כ
ל"ש לְמִימַר הָכִי אֶלָּא כְּשֶׁהַעֲנִין נַעֲשָׂה ע"י שְׁלִיחַ וְהַמְשַׁלַּח הוּא גְּדוּל וְכִינּוּן שִׁישׁ פָּאן ב'
עֲנִינֵי שְׁלִיחוֹת אֶחָד שְׁלִיחוֹת לְגוּף הַכְּתִיבָה וְשְׁלִיחוֹת לְכַוְּנוֹת הַכְּתִיבָה לְשִׁמּוֹ וּלְגוּף
הַכְּתִיבָה לֹא בְּעִינּוּן שְׁלִיחוֹת וְשִׁפִּיר יְכוּל הַקָּטָן לְכַתְּבוּ וְאָף עַל גַּב דְּלֹא מְצִי מְכַוְּנוּן הַגְּדוּל
נַעֲשָׂה שְׁלִיחַ מִהַבְּעַל לְכַוְּנוּן וְהוּא מוֹעִיל מִתּוֹרַת שְׁלִיחוֹת פִּינּוּן שְׂאִם בָּא לְכַוְּנוּן לְשִׁמָּה בְּלֹא
שְׁלִיחוֹת הַבְּעַל אִינוּ כְּלוּם דְּאֶחָד שְׂגִירָשׁ אֲשֶׁת חֲבִירוֹ אִינוּ כְּלוּם מִשּׁוּם דְּמִקְלֵי דְּגֵט שְׁלִיחוֹת
בְּעִינּוּן מִשֶּׁא"כ כְּשֶׁהַקָּטָן הוּא הַמְּגַרְשׁ פְּשִׁטָּא שְׂאִין מוֹעִיל עע"ג שְׂיִכְוְנוּן לְהוֹצִיא אֲשֶׁתוֹ
דְּאִפִּי גְּדוּל לֹא מְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ בְּכַה"ג שְׂחֲבִירוֹ כַּוְּנוּן לְהַתִּיר אֲשֶׁתוֹ לְעֶלְמָא וּמכ"ש קָטָן
דְּלֹאוּ בַר שְׁלִיחוֹת הוּא וּמִי אִיכָּא מִיּוֹדֵי דְּאִיּוֹ גּוֹפִין לֹא מְצִי עֲבִיד וְשְׁלִיחַ מְצִי שְׁוִי וְאָף עַל
פִּי שְׂגָדוּל יְכוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְגַרְשׁ אֲשֶׁתוֹ הִינּוּ שְׁשָׁלִיחַ שֶׁא"כ וְהַבְּעַל גּוֹפִיָה הוּא מְכַוְּנוּן
לְפִטוֹר אֲשֶׁתוֹ בְּגֵט זֶה ע"י שְׁלִיחַ אֲבָל פְּנוּנַת הַשְּׁלִיחַ לְחֻדְדֵי ל"מ אָף בְּגְדוּל וּמכ"ש בְּקָטָן
וּמ"ש הַרְשָׁב"א הֶלְכָף חֲלִיצָה שֶׁא"א לַעֲשׂוֹתָה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ כּו' קוּשְׁטָא דְּמְלִתָּא נִקְט אֲבָל
אֵה"נ אָף אִם הִנֵּה יְכוּל לַעֲשׂוֹת חֲלִיצָה ע"י שְׁלִיחַ מ"מ ל"מ בְּכַה"ג וּכמ"ש כְּנֹלְעַנ"ד בְּרוּר:
וּעפ"י דְּבַרֵי רַבִּינוּ יוֹנָה נִלְעַנ"ד לִיִּישָׁב מַה שְׂהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בְּחֻלְיִין וּבְלֹא הִירוּשְׁלָמֵי יֵשׁ
לְדַקְדָּק בְּדַבְּרִים הֶלְלוּ כַּוְּנוּן דְּקָטָן יֵשׁ לוֹ מַעֲשָׂה לְהוֹכִיחַ עַל מַחְשַׁבְתּוֹ לְעַנְיָן גֵּט נְמִי יוֹעִיל
בְּלֹא עע"ג וּלְפמ"ש י"ל פִּינּוּן דִּישׁ ב' מִינֵי שְׁלִיחוֹת לְכַתְּבוּ הַגֵּט וּלְכַוְּנוּ בּוֹ לְשִׁמָּה וּלְפִי"ז
קָשָׁה דְּבִשְׁלָמָא עַל שְׁלִיחוֹ הַכְּתִיבָה אֶפְּלוּ תִּמָּא דְּבַעֲיָן שְׁלִיחוֹת שִׁפִּיר יֵשׁ לְלַמּוּד
מִשְׁלִיחוֹ לְהוֹלְכָה פִּינּוּן שְׁהַשְׁלִיחוֹ נַעֲשָׂה ע"י מַעֲשָׂה הַשְּׁלִיחַ מִשֶּׁא"כ הַשְּׁלִיחוֹ לְכַוְּנוּן לְשִׁמָּה
מִנ"ל דְּמַהֲנֵי בְּזֵה שְׁלִיחוֹת כָּלֵל וְצ"ל דִּילְפִינּוּ מִתְּרוּמָה שְׂשִׁשְׁנָה בְּמַחְשָׁב' וְגַם הַשְּׁלִיחַ יְכוּל
לְתַרוּם בְּמַחְשָׁבָה דְּוָמַי דִּידִיקָה וּלְפִי"ז שְׁפִי בְּעִינּוּן בְּנֵי דַּעָה דַּא"כ ל"מ כְּתִיבַת חֲש"ו אָף
שְׂמַחְשַׁבְתּוֹן נִיפְרַת מִתּוֹף מַעֲשִׂיהֶן שְׂמַתְכַּוְּנוּנִים לְשִׁמָּה אִפ"ה ל"מ דְּלַעֲנִין הַמַּחְשָׁבָה
מִתְּרוּמָה יִלְפִינּוּ וּבְתַרוּמָה כְּתִיב וְנִחְשָׁב כּו' וְכָל שְׂכַתּוּב בּוֹ מַחְשָׁבָה אִין מַעֲשָׂה מוֹכִיחַ עַל
מַחְשַׁבְתּוֹ וּבְעִינּוּן בְּנֵי דַּעַת גְּמוּרִין וּפְרִיף שִׁפִּיר וְהָא לֹאוּ בְּנֵי דַּעָה נִינְהוּ וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁגְּדוּל
עע"ג וְאֵז הַגְּדוּל נַעֲשָׂה כְּשֶׁלִיחַ הַמְּמוֹנָה לְכַוְּנוּן בְּכַתִּיבָתוֹ וּכְדַבְּרֵי רַבִּינוּ יוֹנָה הַנ"ל: וְרִיאִיתִי

בשנות הגאון ח"צ סי' א' דברים אשר לא זכיתי להבינם וארשום בקצרה מ"ש וע"כ היכא דאדעתא דנפשיה קעביד בחליצה אינו מתירה מדק"ל להתוספת ביבמות ל"ל קרא למעוטי חש"ו ת"ל דלאו בני פנונה ניהו ואי ס"ד דסתמא פשר דלמא ש"ה דסתמא נמי פשר וקטן פסתם דמי ואף דיש לדחות ראיה זו נ"ל ראיה מכרעת ממ"ש התוספות פ' החולץ כו' עכ"ל ואני תמה על מ"ש דכיון דסתמא פשר קטן פסתמא דמי דז"א דהא בקדשים סתמא פלשמו דמי ואפ"ה קטן פסול וכתבו התוספת בחולין דף י"ב ד"ה קטן אין לו מחשבה דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להבין שהם קדשים וסבור שהם חולין והו"ל פמתעסק ופסול ואפילו אמר יודע אני שהם קדשים ולשמם אני מתכוין כו' ואף על פי ש"ל דדוקא גבי קדשים שינוי חילוק זה משא"כ גבי חליצה אי סתמא פשר מתעסק נמי פשר ז"א דודאי מתעסק גרע טפי וכמ"ש לקמן במ"ש על מהרי"ט: ומ"ש הח"צ שם דנימא גבי נכרי פיון שאומר בפירוש שכותב לשמה כו' מה לנו ולדעתו דהו"ל דברים שבלב אלא ודאי פיון דאנו סהדי דנכרי אדעתיה דנפשיה קעביד הו"ל פאילו פירוש דקעביד אדעתא דנפשיה כו' תמהני שלא הזכיר לדברי התוס' בע"ז דף כ"ז דנכרי הו"ל סתמא ולכך במילה פשר וכבר הבאתי לעיל דברי הפ"י בק"א וכתבתי ליישב הא דלא אמרינן דהו"ל דברים שבלב ולקצר אני צריך.

גם מ"ש ליישב קו' התוס' שהקשו איך קטנה חולצת בפעוטות הא לאו בתי דיעה היא לכונן וע"ז פתב דכוננת חליצה היינו פדרך פנונת ההקנאות ונרי היא זוכה לעצמה מן התור' פשדעת אחרת מקנה כו' הוא תימא בעיני דהא קי"ל דאם נתפונן הוא ולא נתפוננה היא אינו פלום ואי מצד נרכי הקנאות הוא מ"ט ל"מ אף בלא פנונתה פמו דמהני בקטנה אף דלאו בתי פנונה היא ואף דקי"ל העוזר בנכסי הגר וקסבר שלו הם לא קנה משום דלא פיון לזפות היינו דוקא בזכ' מהפקר אבל לא היכא דאיכא דעת אחרת מקנה וזה מבואר ברשב"א גיטין דף ד' גבי שאני זמן דידע לאקנויי ע"ש וכ"כ במחנה אפרים הלכו' שלוחין סימן ט"ז ונהביא ג"כ דברי הרשב"א הנ"ל ודברי הנ"י פ' חזקת בשם הראב"ד גבי הא דרב ענו שקל בדקא כו' ויש לי אריכות דברים בזה ואין פאן מקומו וגם מ"ש ובקטן נמי לא קשיא לי דסד"א פיון דהוא לא קעביד מעשה הדר הו"ל היכם פקטנה המקבלה גיטא דלאו דעתה בעינן וזכתה לעצמה הנ"ל לא בעינן דעתו להקנות ולהכי איצטריו איש עכ"ל ודבריו אינם מובנים לי דא"כ באמת מנ"ל דבגדול בעינן פנונה לחליצה וע"כ שפך היתה קבלה בינדם או מדקדוק הפתוב וא"כ גם קטן אינו חולץ מטעם הזה גם הדמיון לקטנה המקבלת גיטא אינו עולה יפה לענ"ד דהתם קונה עצמה ומתגרשת בע"כ משא"כ פאן שצריך דעת להקנות: וראיתי בקצה"ח סימן ער"ה שהרגיש ג"כ על הח"צ דלדבריו ל"ל דעת האשה שתתפונן דהא דעת אחרת מקנה ונהביא ג"כ דברי הרשב"א והנ"י בשם הראב"ד הנ"ל ומ"ש שם על מה שהשיג הח"צ שם על מהרי"ט שכתב דבחליצה דאמרינן שיתפוננו שניהם היינו לאפוקי חלוץ לה ובכך אתה כונסה כו' אבל היכא דמסברו ליה וסבר שבחליצה זו נפטרת ממנו א"צ שיהיה בכוננת הלב באותה שעה כו' וע"ז פתב בקצה"ח שהרמב"ן ביבמות פתב פדברי מהרי"ט ולענ"ד שגגה הוא בידו שהרמב"ן פתב דהא דתני עד שיתפוננו שניהם היינו לאפוקי חלוץ לה אבל נתפונן להוציא ממנו בחליצה זו היינו פנונה וחרש יכול הוא לכונן פנונה זו דדעתא קלישתא אית ליה ומש"ה לא מעפכה אלא קריאה כו' עכ"ל ונדבר ברור דהאי דצריך פנונה

בשעת מעשה שהיא מוציאה ממנו בחליצה זו משא"כ מהרי"ט כתב שא"צ שיהיה בכוננת לבו באותה שעה אלא אף על פי שבשעת חליצה הסיח דעתו והיה מהרהר בדברים אחרים שפיר דמי כל שיודע שחליצה זו מתרת כו' ועל כוננה קלה כזו השיג עליו הח"צ שאין ראיה מהסוג' שהביא מהרי"ט אבל הרמב"ן ס"ל דנדאי צריף שיתפונן בשעת חליצה שהיא נפטרת ממנו ע"י חליצה זו אלא שמחלק דאף על פי שלעגנו כל המצות הוא כמו שוטה לפי שאין לו כוננה גמורה לכונן בעשייתו לשם מצוה אבל כוננה זו שהיא מוציאה בחליצה אף חרש יש לו ועדיף בזה משוטה וזה דעת הסמ"ג שהביא שם בח"צ שצריף שיתכוננו לשם התרת חליצה והיגו שיתכונן בשעת חליצה והוא דעת כל הפוסקים ועכ"פ זכינו לדין שאין מקום כלל לשיטת כל הפוסקים לדון שוטה יתא יכול לגרש מלבד מ"ש לעיל דכמו שאין יכול למפור ולקנות אף בפקח ע"ג כמו כן אינו יכול לגרש אף בע"ג ובר מן כל דין נלענ"ד שאין לזה מקום כלל דנהי דנימא דלעגנו הגירושין גופיה הוי כמחשבתו ניקרת מתוך מעשיו מ"מ הרי צריף להקנות הגט לאשה דונתו בעינו ושוטה אינו יכול להקנות ואפילו תימא דכיון דמחשבתו ניקרת מתוך מעשיו שרוצה לגרשה מהני נמי לעגנו הגט גופיה ושפיר יכול להקנותו להאשה מ"מ כיון דשוטה אינו יכול לקנות א"כ הוא לא קנה את הגט מיד הסופר ואף בכתב על שלו מ"מ הרי אינו יכול לקנות הפתב שהוא של הסופר דהא אמרינן בגיטין דף ד' אמר ר"ח זכילנא למפסל כל גיטי דעלמא א"ל רבא מ"ט איילמא משום דכתיב וכתב לה והכא איהי קא פתבה ליה ודלמא אקנויי אקני ליה רבנן כו' ופירש"י דאיהי פתבה לי שנותנת שכר הסופר דלמא אקנויי אקני לי רבנן האי זוזא מדידה והוי כמאן דיהיב ליה איהו דהפקר ב"ד דהפקר ולפ"ז אפילו תימא דגם בחש"ו שאינן יכולין לקנות שייף לומר דאקנו ליה רבנן האי זוזא דהאשה או דבאמת מיירי כשהוא נותן שכר הסופר ג"כ מ"מ איהו הוא יכול לקנות הפתב ולהקנות הזוז להסופר דהא לעגנו הקנאה זו אין מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו ודינו ככל מוכר וקנין דל"מ בשוטה וראיתי בפ"י שהקשה אהא דאמרינן דחש"ו יכולין לכתוב הגט דהא אין יכולין להקנו' והי' אפשר לומר ע"פ מ"ש בפ"י שם דהא דהפתב הוא של הסופר הוי כשבח כלי וכמ"ד אומן קונה בשבח כלי יעו"ש: ולפ"ז א"ש למאי דמוקי התם דבעי גדול ע"ג שיתכונן לשמה אם כן ל"ש אומן קונה בשבח כלי כיון דהקטן גופיה לא השביח ועיקר השבח ע"י כוננת הגדול ואם כן הקטן אין לו מה לקנות ולפי"ז כשחש"ו המגרש והגדול כותב דאיכא שבחא ואינהו לא מציי לקנות לאו כלום הוא אלא דמ"מ קשה בס"ד דפריף והא לאו בני דעה נינהו הו"מ לאקשוויי דהא לא מצו לאקנויי נד"ל.

דאה"נ פריף מחמת דלאו בר דעה אין הקנן כלום דאין זה במשמע וגם רש"י פ"א מטעם לשמה אף י"ל כיון דעיקר השבח הוא מה שיכול לגרש בו ואם נימא שהבעל לא קני ליה ואינו יכול לגרש בו אם כן מעיקרא אין כאן שבח כלל דהא אדרבה גרועי גרע' ששוב אינו ראוי רק לצור ואין בו שבח רק לאחר שיקנה אותו הבעל והלכך הקטן לא קני ליה כלל ואם כן כשחש"ו מגרש ואחר כותב גם כן שייף הך סברא דהסופר לא קנה בשבח דכל כמה דלא מטא לידו דבעל אין כאן שבח כלל אלא דלא משמע הכי באיבעיא דהוי מוחזקין בטבלא דמייתי ראיה מהזקן שהיה כותב בכתב ידו כו' אלמא דאף בכה"ג הסופר קונה בגט מחמת הפתיכה וכמבואר בדברי הפ"י הנ"ל ואם כן בנ"ד פשיטא

דְּשׁוּטָה לֹא מְצִי לְקִנּוּת וְנִרְאָה דָּאָרְף לְמַ"ד אֲנָמֵן אֵינוּ קוֹנֶה בְּשִׁבְחַת פְּלִי מ"מ פֶּאֵן ל"ש זֶה דְּהִטְעַם דְּאִין אֲנָמֵן קוֹנֶה הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאִדְעָתָא דְּבַעַה"ב קַעְבִּיד וְהִבְעֵלִים קוֹנִים הַשִּׁבְחָה ע"י הַכְּלִים שְׁלֵהֶם דְּהוּי פְּמִשִּׁיכָה (ובמ"א בְּאַרְתִּי דְּזֵה שִׁינְךָ דְּנִקְא בְּבֵית בַּעַה"ב אֲבָל בְּבֵית הָאֲנָמֵן לְכְּאוּרְהָ הוּ"ל כְּכִלְיוּ שְׁל לִוְקַח בְּרִשׁוּת מוֹכֵר דְּלֹא אֲפִשִּׁטָּא וְהִאָרְכְּתִי שָׁם) וּא"כ הִיכָא שְׁהַבַּעַה"ב הוּא חֲש"ו וְאִין לֹא יָד לְקִנּוּת אִין זֶה מוֹעִיל מַה שְּׂאִין אֲנָמֵן קוֹנֵי דָּאָרְף דְּאִיהוּ אִדְעָתָא דְּבַעַה"ב עֲבִיד מ"מ הַבַּעַה"ב אִין לֹא יָד לְקִנּוּת כְּלָל: וְקוֹשְׁיָתָא הַפ"י בְּהָא דְּהַפְּלִי כְּפִרְיִן כּו' נִלְעַנ"ד לִיִּישׁב דְּהָא הָא דְּקִי"ל בְּקִטְּוֹן מִיְקִינִי קִנֵּי כּו' הֵינּוּ דְּנִקְא הִיכָא שְׂדַעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אֲבָל אִם אִין דַּעַת אַחֲרַת מְקַנָּה לֹא קִנָּה רַק מְדַרְבְּנֵן וּא"כ פֶּאֵן אִין לַחֲש"ו זְכִיָּה בְּגוּף הַפְּתָב כְּלָל דְּהָא אֵינוּ יָכוֹל לְקִנּוּת וְאַף קִנְיָה מְדַרְבְּנֵן אִין פֶּאֵן פִּינוּ דְּמַעֲיָקְרָא כִּי עֲבִיד אִדְעָתָא דְּבַעַה"ב קַעְבִּיד וּאִע"פ שְׁבִסְנֵהֲדִרִין ר"פ בֶּן סוֹרֵר פְּתָבוּ הַתּוֹסְפֹת דְּשָׁכֵר מְלֹאכָה וְטִרְחָא אִית לִיהָ לְקִטְּוֹן מַה"ת מ"מ הֵינּוּ לֹא מְשַׁמְעֵי לֹא שְׁכָר חֵלְף עֲבוּדָתוֹ אֲשֶׁר עֲבַד אֲבָל שְׂיִהֵי לֹא קִנְיָן בְּגוּף הַמְּלֹאכָה וְדָאִי דְּלֹא קִנֵּי פִינוּ שְׂאִין בּוֹ דַּעַת לְקִנּוּת וְגַם מַעֲיָקְרָא לֹא פִינוּ לְקִנּוּת כְּלָל וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפֹת גּוֹפִיָּהוּ מְדַנְקִטּוֹ שְׁכָר מְלֹאכָה וְטִרְחָא וְלֹא נִקְטוּ דְּמִיָּרִי שְׁלִקַח עֲצִים וְעֵשָׂה כְּלִים וְכַדוּמָה אֲלֵא וְדָאִי דָּאָרְף בְּכַה"ג אִין לֹא יָד לְקִנּוּת וְאִיָּה שְׂיִהֵי עַכ"פ בְּנ"ד שְׁהַגְדוּל כּוֹתֵב וַיֵּשׁ לֹא זְכִיָּה גְמוּרָה לֹא מְצִי שׁוּטָה לְמַזְפֵּי בְּגִט זֶה וְהִיָּה אֲפִשֶׁר לֹא מְצִי ע"פ מַה דְּאִיתָא בַּח"מ סִימָן רמ"ג שְׁהַמּוֹכֵר לְשׁוּטָה ע"י בֶּן דַּעַת זְכָה וּלְפִי"ז אֲפִשֶׁר לֹא מְצִי פִינוּ דְּכָאֵן הָאֲשֶׁה נּוֹתְנָת שְׁכָר הַסּוֹכֵר וּקְנָאָה הִיא רַק דְּאִקְנוּיִי אִקְנֵי לִיהָ רַבְּנֵן וְנִמְצָא שְׁהַסּוֹכֵר מְזַכֵּה לְבַעַל ע"י הָאֲשֶׁה וּמַהֲנֵי אַף בְּשׁוּטָה דְּהוּ"ל כְּזִכְיָה ע"י אַחַר אֲמָנָם רְאִיתִי בְּמַחְנֵה אֲפִרִים ה"ל סִימָן ל"ב דְּשִׁדֵּי בֵּיהָ נִרְגָּא מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש פ"ג גְּבִי נְכִסֵּי דְּבֵר שְׁטִיָּא שְׁנִרְאָה מְדַבְּרֵי דְּדוֹקָא עֵתִים חֲלִים הֲדִין בֶּן דְּהוּ"ל כְּקִטְּוֹן דְּאִתִּי לְכָלֵל דַּעַת וְכֵן מוֹכַח בְּב"מ דְּזִכְיָה דְּקִטְּוֹן אֵינוּ אֲלֵא מִשׁוּם דְּאִתִּי לְכָלֵל שְׁלִיחוּת כּו' אֲלֵא שִׁי"ל דְּמַה שְׁזָכִין לֹא בְּמַתְנָה ע"י אַחַר כּו' דְּגַבֵּי מַתְנָה אִין זֶה הַזְּכָה שְׁלִיחוּת שְׁל הַמְּקַבֵּל אֲלֵא שְׁלִיחוּת שְׁל הַנּוֹתֵן וּא"ש עַכ"ל וְעַכ"פ מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש מִשְׁמַע דְּבְשׁוּטָה גְמוּרָה לֹא מַהֲנֵי זְכִיָּה ע"י אַחַר וּבִס' קִצָּה"ח הַנְּדַפְּסִי מְחַדְּשׁ ח"ב כְּתָב גַּם כֵּן דְּקִשָּׁה מִש"ס דְּב"מ וְגַם הִבִּיא דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּזֵה וּכְבָר קִדְמוֹ הַמ"א אָף מַה שְׁרָצָה לְדַחוּת רְאִיתִי ה"ה מְהָא דְּאִיתָא ר"פ חֲרַשׁ פִּקְחַת שְׁנַשְׂא חֲרַשְׁתָּ אוֹ שׁוּטָה אֲפִילוּ כְּתוּב לָהּ כְּתוּבָה מְאָה מְנָה כְּתוּבָתָה קִיָּמַת מְפִנֵי שְׁרָצָה לְזוֹן בְּנִכְסֵי ע"ז כְּתָב דִּש"ה פִּינוּ דְּבְמַעֲשָׂה שְׁפָתָב לָהּ כְּתוּבָה זְכָתָה אֲפִילוּ ע"י עֲצָמָה דְּזֵה אֵינוּ מַתְנָה אֲלֵא כְּמוֹ שְׁכָר שְׁפָחָה לְשִׁמְשׁוֹ כְּדָאֲמַרִּין ר"פ חֲרַשׁ אִילוּ קִנָּה שְׁפָחָה לְשִׁמְשׁוֹ כּו' דְּשָׁכֵר מְלֹאכָה אֲפִילוּ חֲש"ו אִית לִיהָ מַה"ת כְּדָאִיתָא ר"פ בֶּן סוֹרֵר כּו' עַכ"ל אִין דְּבָרֵי גְבוּנִים דַּע"כ לֹא אֲמַרִּין הִכִּי דְּאִילוּ קִנָּה שְׁפָחָה לְשִׁמְשׁוֹ כּו' אֲלֵא לְעַנְיָן חֲרַשׁ כְּדָאֲמַרִּין הֵתָם חֲרַשׁ וְחֲרַשְׁתָּ דְּמַקְיָמָא תַּקְנָתָא דְּרַבְּנֵן תַּקִּינוּ לְהוּ נְשׁוּאִין שׁוּטָה וְשְׁטִיָּא דְּלֹא קִיָּמַת תַּקְנָתָא דְּרַבְּנֵן דְּאִין אֲדָם דֵּר עִם נַחֲשׁ בְּכַפִּיָּה לֹא תַקִּינוּ נְשׁוּאִין וּפְרַש"י דְּאֲפִילוּ פִקְחַת לְשׁוּטָה אוֹ שׁוּטָה לְפִקְחַת אִין שְׁלוּם בֵּינֵיהֶם כּו' וְהַלְפָּה דְּנִקְא גְבִי חֲרַשׁ שְׁנַשְׂא פִקְחַת אֲמַרִּין ה"ט דְּהַפְּקַחַת הוּא שְׁפָחָה לְשִׁמְשׁוֹ אֲבָל בְּשׁוּטָה לֹא וְאֲפִילוּ בְּחֲרַשְׁתָּ נִרְאָה דְּל"ש הִיא טַעְמָא דְּהָא לְהִדְיָא נְסִיב לָהּ טַעְמָא בְּבִרְיָתָא מְפִנֵי שְׁרָצָה לְזוֹן בְּנִכְסֵי וְגַרְסַת הָרִי"ף וְהָרֵא"ש מְפִנֵי שְׁרוּצָה לְזוֹק בְּנִכְסֵי אֲלֵמָא שְׂאִין מְקוּם לֹא מִשׁוּם שְׁכָר שְׁמִיּוּשׁ כְּלָל וְטַעְמָא כַּמ"ש אֲלֵא שַׁע"ע דָּאִי מְהֵתָם יִלְיָף אִם כֵּן נִילְיָף מִיָּנִיָּה דְּשׁוּטָה זְכָה לְעַצְמוֹ שְׁהָרִי הֵתָם לֹא בְּמַזְכָּה לָהּ הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי אַחַר מִיָּרִי אֲלֵא שְׁהוּא עֲצָמוֹ

מתחייב לה פה וכה אם פן נימא דדין השוטה פדין הקטן פשדעת אחרת מקנה ועוד דאף בקטן כה"ג ל"מ פמבואר שם סעיף י"ט שהמתחייב לקטן בין בשטר בין בקנין פינון שאין אותו הדבר ת"י אינו זוכה אא"כ זיפהו ע"י אחר ואפשר לומר פינון דהכתובה שנותן לה הוא ע"פ עדים שפותבין וקנינא כו' והם נותנין לו הסודר שיקנה הו"ל פמזפה ע"י אחר וכמ"ש במהרי"ט חלק ח"מ סימן כ"ג פדין מי שפתב שטר מתנה לקטנה ע"ש ואמנם לענ"ד הנה נראה לחלק דבתורת חיוב הוא יכול להתחייב אף לחש"ו ואין בזה דין זכיה שהוא על דבר מסוים ובכה"ג מייירי הא דסימן רמ"ג סעיף י"ט פמתחייב בשטר כו' עיין בסמ"ע שם שהוא מדברי הר"ן ומייירי בקנין אג"ק או חליפין ולא בא לנד הזוכה אבל פמתחייב עצמו ליתן לפ' פה וכה שאין אנו דנין מצד הזוכה אם יש לו יד לזפות פינון שאינו דבר מסוים רק מצד שזה מתחייב עצמו וחיובא אקרקפתא דגברא מנח וגברא בר חיובא הוא שהרי הוא בן דעת פה הנה נלענ"ד לכאורה ומחמת שאין הדבר מעניינינו ואין פנאי לברר וללבן פעת ראיתי לקצור בזה ועוד חזון למועד אפי"ה: ועכ"פ מדברי הרא"ש בשם הרמ"ה מבואר דדוקא עתים חלים יכול לזפות לשוטה ע"י אחר פינון דאתי לכלל דעת (ואמנם ראיתי בש"מ לכתובות שהביא לשון הרמ"ה בזה ושם לא נזכר דברי אלו דהוי פקטן דאתי לכלל דעת לפי שהוא עתים חלים יע"ש ואפשר דהרא"ש סברא דנפשיה קאמר אליבא דהרמ"ה) אף מ"ש על הרמב"ם מש"ס דב"מ י"ל דהרמב"ם ס"ל דגם בשוטה מיקרי אתי לכלל שליחות לכשישתפה ודוקא שליחות גופיה ל"ל וכמו דאין שליחות לקטן אבל זכיה דלא בעינן רק דאתי לכלל שליחות האי נמי אתי לכשישתפה וא"ל דאם פן נכרי נמי אתי לכלל שליחות לשיתגייר ז"א דכי מגייר גופא אחרנינא הוא וחיובא זה מבואר מדברי התוס' והרשב"א והר"ן בגיטין בסוגיא דהפל פשרין לכתוב שכתבו דלהכי לא פריה וקא לאו בנאי כריתות ניהו דבני כריתות מיקרי פינון דלכשיגידיל הקטן וישתפה השוטה הוי בני כריתות ושוב הקשו דנימא דנכרי פסול מה"ט דלאו פן כריתות הוא אלמא אע"ג דחש"ו מיקרי בני כריתות הואיל ואתי לכלל כריתות לכשיגידיל וישתפה מ"מ פנכרי לא חשבנין ליה בר כריתות מחמת שראוי להיות פן כריתות פשיתגייר וא"כ ה"נ לענין זכיה דמהני הואיל ואתי לכלל שליחות גם בשוטה מהני מהאי טעמא: ולפ"ז לפי דעת הרמב"ם דזכיה לשוטה ע"י פן דעת שפיר אפשר לומר דאם נאמר בשוטה מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו לענין הגירושין גופייהו ומנהי שוב אין עיכוב בדבר מחמת שלא קנה הכתב דבאמת האשה קנתה מיד הסופר והרי הוא מזפה לבעל ע"י האשה ומנהי וכ"כ הטור סימן ק"כ בשם הרמ"ה לענין אם אמר כתבו שאין צריכין לזפות לו הנגיר קודם פתיבה שזכיות הבעל וגירושי האשה באים פאחד ע"ש ועיין בב"ש שם ודבריו צ"ע ואין פאן מקומו ואפשר דהכא הוא להיפך אם הסופר מוסר הגט לבעל אם פן י"ל דהאשה קנתה מחמת המעות והיא מזפה לבעל ע"י הסופר ואף ע"ג דמעות אינם קונים ומשיכה בעינן מ"מ מה שמושף הבעל הוי פאלו משכה היא דהא היא רוצה לזפות לו וזכיות הסופר עבורו באים פאחד בשעת נתינתו אבל זה צ"ע דהא פל פמה דלא משף עדיין לא יצא מרשות הסופר מדרבנן עכ"פ דבעי משיכה ואם פן איף הוא יכול לזפות עבור האשה לבעל ועוד שאפ"ל אם תקנה האשה מקודם קניה גמורה מ"מ הא דקונה הוא ע"י פן דעת אינו רק מדרבנן דהא אפילו בקטן גופיה דעת הרבה פוסקים דהא דזכין לו אינו רק מדרבנן ואם פן אין פאן גט מדאורייתא ואף ע"ג דבכל גיטין

דאקנוניי אקני ליה רבנן ואפ"ה מהני מדאורייתא התם טעמא משום הפקר ב"ד וזוכה מן הפקר משא"כ פאן שהשוטה אין לו יד לזפות מדאורייתא ואין פח ביד חכמים לעשות יד דאורייתא למי שאין לו יד רק שהתורה נתנה פח לחכמים להפקיר וכאן אין מועיל זה דמן ההפקר פשיטא שאין לו יד לזכות ובמ"א פתבתי בזה על דברי הב"י סימן כ"ח לענן קידושין במע"ש ובדין גזל אחר יאוש וכאן אין להאריך אחר שפבר ביארת דבלא"ה אין מקום לומר שיחולו שם גירושין בשוטה לדעת כל הפוסקים וכתבתי דברים אלו להתלמד במקום אחר: ונחזור לראש במה שנחלקו הפוסקים אם הני דחגיגה דוקא ניהו ראיתי בס' הג"ל בתשובת הגאון דמיימי ראיה מפ' מי שאחזו גבי נשתתק דבודקין אותו בפירי ולכאורה משמע מזה פדעת הרמב"ם דהני דחגיגה לאו דוקא ושוב כתב לדחות דהא אף להרמב"ם תיקשי אליבא דרב הונא דאמר דוקא בכל אלו יחד הוא דהני שוטה אע"כ דנשתתק שאני ובפרט נשתתק מחמת בוריו והגאב"ד נ"י כתב שפיון לראיה זו ודחה דחזית הנ"ב דלהרמב"ם לק"מ דהא אף לר"ה אי דקעביד ד"ש אפילו בדקא נמי היכא דליכא למיתלי בהנה אימור דאמרינו התם ואם פן כשבדקין אותו בפירות דליכא מידי למיתלי אף ר"ה מודה וגם מ"ש דנשתתק שאני על זה כתב דמאי בכך דמ"מ נבדוק אותו בגנוני אחרני אף שהוא שוטה לענן פירות כו' והנה מ"ש לדחות קושית הגאון אליבא דהרמב"ם דברי הגאב"ד נכונים אבל על גוף הראיה אני תמה דלענ"ד אין משם ראיה כלל פיון דהתם מיימי בנשתתק ואין אנו יודעין בו אם רוצה ליתן גט רק מחמת שאמרו לו נכתוב גט לאשתו והרפין בראשו הן אם פן כשבדקין אותו ג' פ בפירות ואמר על פירות של הקיץ שילקטו לו בחורף או איפכא אם פן הא קמן שאין לסמוך על הרפנתו ואפילו תימא דלאו שוטה הוא מחמת זה מ"מ הא קמן שאין אתנו יודע ומבין ע"פ הרפנתו מה דעתו ואפשר שאינו מבין יפה מה שאנו מדברין וכדומה איזה סיבה ועכ"פ אין מקום לסמוך על הרפנה ליתן הגט אע"ג דלאו שוטה הוא ודוקא היכא שפדקו אותו בגלופקרא וסדיני פריה שפיר אימור קורא אהדיה כו' דהא עדיין אין הכרח מחמת הרפנה זו שפרפין לכסותו בגלופקרי שהוא משיב על הרפנתו על לאו הן דשמא קורא אהדיה ולא דרף שטות הוא מרפין בראשו הן ואם פן אפתי נוכל לבדקו בגנוני אחרני שאז אם נראה שהוא משיב ע"י הרפנה על הן הן כו' אנו תולין שגם בראשונה היתה תשובתו הגונה מחמת חמה או קורא דאחדיה משא"כ כשבדקין אותו בפירות שאין מקום לתלות כלל והשיב שלא פהוגן מה נועיל פי נפגע בו עוד לבדקו בגנוני אחרני דסוף סוף הא קמן שדברות הראשונות לא נאמר בהם פי טוב ואם פן איך נסמוך ליתן הגט וחוששין שמא פמקרה הראשונות גם בבדיקת הגט קרהו ואין בדעתו ליתן גט כלל ולא מפעיא לשיטת בעה"ע שהביא הב"י דבנשתתק לא מחזקינו ליה פשוטה רק דהבדיקה הוא לידע שיחה דידיה פי י"ל איזו חולי גרם לו השיחה דהן דאל"כ אף בדיקה ל"מ דשמא עתים חלים כו' א"כ פשיטא דמה שבדקין בפירי היינו דאם משיב פהוגן הרי חזינו דשיחה דידיה לא נשתנה בני אדם משא"כ אם בדקנוהו והשיב שלא פהוגן הא קמן שיש לו חולי שמכריחו לפעמים על השיחה שלא פדת ואם פן אף שנבדוק אותו אח"כ וישיב לו פסדר אע"ג דלאו שוטה הוא מ"מ לענן החולי הו"ל פעמים חלים עתי' חולה והו"ל פעמים שוטה וחוששין לו אלא אפילו לדעת רש"י והרמב"ם דמשמע דחוששין שמא נטרפה דעתו מ"מ אין ראיה דעיקר הבדיקה הוא כשפשיב על ג"פ הן הא קמן שאין בו טירוף

דעת משא"כ כפשינו משיב כהוגן אע"פ שאינו מוכרח שיהיה נחשב לטירוף הדעת מחמת זה פיון שאינו מהדברים המפורשים בחגיגה מ"מ כל שמרפין ראשו לפעמים על לאו הן פשיטא שאין לסמוך על הרפנתו אף בלא טירוף הדעת כלל וכמ"ש: אמנם מלשון רש"י שכתב ודלמא קורא אחדיה בימות החמה ואע"פ שמשביב הן על הגלויפקרא לאו שוטה הוא עכ"ל משמע הא לא"ה יש לדונו פשוטה מחמת זה ויש לדחות שאין פנונתו לשוטה ממש רק ר"ל לשוטה לאותו דבר שאין מוכרח שהשגועון מלמדו לומר לפעמים הן אף מל' הטור שכתב שואלין אותו אם רוצה בפירות של ימות החורף כו' אם ישיב הן ודאי שוטה הוא ואם ישוב לאו פקח הוא כו' מלשוננו שכתב ודאי שוטה הוא כו' נראה לכאורה דמחמת זה מחזקינן ליה פשוטה גמור אבל באמת ז"א פיון דבאמת לדעת רש"י והרמב"ם אע"ג דלא חזינו ביה שום סי' שטות מספקינן ליה דלמא שוטה הוא דרגלים לדבר פיון שנסתתק והלכך אי בדקינן ליה ואינו משיב כהוגן מחזקינן ליה פשוטה גמור והא דלא נשיב בחגיגה משום דבגשפתק לא קמירי התם ופשיטא דשוב אין מועיל בדיקות אחרות דאע"פ שיתפונן תשובתו אח"כ אינו מועיל דלא יהא אלא עתים חלים כו' אינו יכול לגרש ונראה שזה פנונת הגאון נ"ב ז"ל מ"ש נשתתק שאני ומה ששיב עליו הגאב"ד דלכיון דלשיטת רבינו שמחה וסייעתו מהני בדיקה פשהוא חכם בשאר דברים אם פן נבדוק אותו בגונוי אחריוני אף שהוא מדבר דברי שטות בפירות כו' אני תמה שיהי ע"ז הוא ששיב הגאון נ"ב נשתתק שאני ור"ל, אע"ג דמחמת דברי שטות בענין פירות לא איכפת לן פיון שאינו מדברים המפורשים בחגיגה מ"מ ה"כא פיון דנשתתק קרוב הדבר שנטרפה דעתו וכיון שמשביב שלא פדת גם פן מחזקינן ליה פשוטה ולא בדקינן ליה תו בגונוי אחריוני אף שלענ"ד בלא"ה נכון כמ"ש דעכ"פ שוב אין הרפנתו מועלת פיון דחזינו ליה שמרפין לפעמים גם על לאו הן הלכך לא הזכירו הפוסקים כלל הך דגיטין להביא משם ראיה לסימני שוטה מטעם שכתבתי: ולכאורה היה נלענ"ד להביא ראיה מהא דאמרין בגיטין דף ס"ד ע"ב ת"ר קטנה היודעת כו' אמר ר"י ה"ק כל שמשמרת ד"א מחמת גיטה מתקנה לה ר"ה בר מנוח הא שוטה בעלמא היא ופירש"י ואין לה משלחת וחוזרת יותר ממנה מדלא קתני שמשמרת שטר אחר מכלל דלאו שטר הוא אלא מידי דלא דמי ליה עכ"ל ונראה שפנונתו ונדאי אי משמרת שטר אחר מחמת גיטה לאו שוטה היא דאיכא למיתלי דאימור שסברה שהיא גיטה ולא דרף שטות היא משא"כ פשמשמרת מידי דל"ד ליה ליכא למיתלי במידי רק שהיא ד"ש ואם פן בכה"ג ממעטינן מושלחה דהיינו שמשלחה וחוזרת כו' דמינה ממעטינן שוטה ועכ"פ מוכח מהא דאע"ג אין זה מדברים המפורשים מ"מ פיון שהוא ד"ש הו"ל שוטה ואפשר לדחות דש"ה פיון שמשמרת ד"א וסברה שהיא גיטה אם פן הגט אזיל לאיבוד והו"ל פשוטה המאבד מה שנותנין לו שיהי יכול להיות שתשמור ד"א ותסבור שהוא אותו הדבר שנתנו לה ומ"מ צ"ע דהמאבד מה שנותנין לו במאבד בידיים מיירי דומיא דהמקרה פסותו דחשיב התם אבל ה"כא נהי דאינה שומרתה כהוגן מ"מ מאן לימא שתאבד בידיים אע"כ דכל שעושה ד"ש וליכא מידי למיתלי הרי הוא שוטה והוא דחגיגה לאו דוקא הנה אלא כל דדמי ליה וצ"ע: והנה ראיתי עוד בס' ה"ל בתשובת הגאון בעל נ"ב שכתבו לחלק בין עושה מעשה שטות ובין אם מדבר דברים של שטות בענין אחד ובשאר דברים שואל ומשיב דברי טעם ככל אדם אינו נחשב שוטה מהא דאמר פ' מי שאחזו שוטה בחדא

מלתא לא סריף ופירש"י אינו נדבק לומר דבר א' של שטות כל הימים שנה אומר הייתי מלך ואינו אומר דבר של שטות אחרת עכ"ל וקשה דהא אנו קי"ל כר' יהודה דאפילו בא' מאלו פשעושה ד"ש מן חזק שוטה ובשלמא להפוסקים דדוקא בהנה ד' ניחא אבל להרמב"ם קשה כו' אלא ע"כ צריף לומר דהרמב"ם לא קאמר אלא בעושה מעשה בינדים אבל במדבר בפיו דברי שטות בענין אחד תמיד ובשאר דברים הוא משיב פהוגן שפיר אמרינו בהדא מלתא לא סריף כו' ע"ש ולענ"ד אין משם ראיה דנדאי לא על צד בירור אמרי' שהרי אנו רואין בחוש שיש מי שתופס במחשבתו דבר שטות אחד ומחזיק בו ימים רבים וכמו המגרש שבגידון שלנו שנקבע במחשבתו שיש לו שונאים שחפצים בקלקלתו ומחזיק בו כמה שנים וכיוצא בזה רבים רק ע"ד הרגילות אמרו כן פינן שראו שבשאר דבריו הוא פקח רק בדבר הזה הוא שוטה אמרו מאי האי דקמן דאם זה אומר כן מחמת בלבול מחשבתו הנה לו לתפוס דברים אחרים גם כן ולכך ראו לבדוק אחר הדבר ושלחו לבניהו כו' ואה"נ אם אחר התקירה ה' מתברר להם ששלמה יושב על פסא מלכותו היו מחזיקין זה לשוטה שמחמת שטות דבר נאפי' אם הנה מקום לתלות ע"ד רחוקה כמו הדיא דאימור גנדריפס כו' לא תלינו ביה ואמנם כבר פתבתי לעיל דמצינו בש"ס פעמים רבות שקורא שוטה מחמת שדיבר דבר א' של שטות ומ"מ לא הוי דינו כשוטה נרק ע"ד המליצה נקרא כן והוא שם מושאל לפי שענתו ואפילו בעושה מעשה של שטות עד דקרו ליה שוטה מ"מ בשביל זה אינו דינו כשוטה ממש כדאשכחן בחולין דף צ"ה דקאמר אמר רבי וכי בשביל שוטה זה שעשה שלא פהוגן אנו נאסר כל המקולין אלמא דבשביל מעשה שלא פהוגן קרי ליה שוטה ואפי"ה פשיטא ליה דנדאי לא מחשב שוטה לומר שאין מעשיו כלום אלא לגבי הא מלתא קרי ליה שוטה ודוחק לומר לפי שעשה שלא פדין למפור טרפה לנכרי למכרה במקולין קרי שוטה וכדאמרינו אין אדם עובר עברה אא"כ נכנס בו רוח שטות דז"א דהא אמרינו התם א"ד אמר רבי מפני שוטה זה דאפנון לצעורי לחבריה כו' אלמא דאף בכה"ג דאפנון לצעורי לחבריה וסיפר לו שקר קרי ליה שוטה והיינו כמ"ש שאין ר"ל שוטה ממש אלא על צד השאלה אמרו כן והכי אשכחן בדוכתי טובא ובכה"ג הוי גמי האי דשטיא בהדא כו' ובנדאי שענין זה לפי ראות עיני הדיון וכמ"ש הרמב"ם בהלכות עדות שא"א לכנון הדעת בכתיב ואולם ראיתי בדברי בעה"ע והביאו הב"י שכתב דנשתתק לאו ספק שוטה הוא והא דאמרינו שייח' דלאו לאו נקטיה לאו משום דשוטה הוא דהא שוטה בהדא מלתא לא סריף אלא מינא דחולי הוא כו' משמע דהתם בשוטה גמור הוי דיינינו ליה פל שמדבר ד"ש גם משמע דאף היכא שלא ראינו אותו פקח בשאר דברים אמרינו בהדא מלתא לא סריף דהא הבעה"ע קאמר אהכי אהיה' דנשתתק דפריף ודלמא שייח' דלאו נקטיה אף דברי הבעה"ע צ"ע דהיה לענין הרפנה איתמר שאפשר שיש לו חולי שגוען המלמדו להרפין ראשו אבל הא דאמרינו בהדא מלתא לא סריף היינו אם מדבר ד"ש דאם איתא שיש לו איזו בלבול במוחו הוי מדבר גם דברי שטות אחרים וכמ"ש רש"י: ואמנם מ"ש הגאון בעל נ"ב שם דאף אם ראינו שמפחד והפחד על מגן אינו נחשב שוטה אם בשאר דברים דעתו מיושבת והביא ראיה שהרי בתוכחה פתיב ורדף אתכם קול עליה נדף ונסתם ואין רודף הכי נאמר שבשעת הפורעניות הזה בכלל שוטים היו וגו' וקדושיהם היו בטליו עכ"ל ולענ"ד אין משם ראיה פלל דהתם אף ע"פ שבאמת אין ראוי לפחד מ"מ מחמת

פחד האויבים שהם מבחויץ פֿשׂשׂומעין קול עֶלְה נְדָף הֶם סְבוּרִים שְׂאוּיְבִים בָּא עֲלֵיהֶם וְאִין זֶה ד"ש כָּלֵל וְכַעֲיִן הֵהִיא דְאָמְרִינָן בְּשִׁבְתָּ גַבֵּי סַנְדְּל הַמְסוּמָר שְׁלוּפֵי הַגְּזִירָה הֵיזוּ כּו' וְכִסְבוּרִים אוֹיְבִים בָּאִים עֲלֵיהֶם כּו' וְכ"ה בַּת"כ אָמַר רִיב"ק פֿעַם אָחַד הֵיִינוּ יוֹשְׁבִים בֵּין הָאֵילָנוֹת וְנִשְׁבָּה הָרוּחַ וְהִטִּיחוּ הָעֲלִים זֶה בְּזֵה וְעֲמַדְנוּ וְרָצְנוּ וְאָמְרֵנוּ אוֹי לָנוּ פֶּן יִדְבְּקֵנוּ הַפְּרָשִׁים לְאַחַר זְמַן נִפְנִינוּ אַחֲרֵינוּ וְרָאִינוּ שְׂאִין בְּרִיָּה וְיִשְׁבְּנוּ בְּמִקּוּמֵינוּ וּבְכִינוּ וְאָמְרֵנוּ אוֹי שְׁעֲלֵינוּ נְתַקְנִים הַפְּסוּק וְרַדְף אֶתְכֶם קוֹל עֶלְה נְדָף עַכ"ל וְהוּא פְּנוּנַת הַפִּיִטָן בְּסִלְיָה הַמִּתְחַלֵּת אִין כְּמִדַּת בְּשָׁר כּו' רוּחַ מְנֻשְׁבַת בְּעֲלֵי יַעֲרִים רְדוּף נִשְׁמַטָּת גְּסִים וְנִסְעָרִים כּו' וְיֵשׁ שְׁפָתוֹב בְּעֲצֵי יַעֲרִים וְאִינוּ נְכוּן וְצ"ל בְּעֲלֵי יַעֲרִים וְכוּנְתוֹ לְדַבְּרֵי הַת"כ הַנְּ"ל אֶמְנָם בְּגִיטִין דָּף נ"ה.

ע"ב פְּתוּב הַתּוֹס' בַּד"ה א"א מְפַחַד תְּמִיד בְּפִרְק הַרוּאָה אָמַר ר"י סַזְנֵה לֵהִיא גְּבָרָא דְקָא מְפַחַד א"ל חֲטָאָה אֶת דְּכִתִּיב פְּחָדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים וְכו' וְה"נ מֵיִתִּי לִיָּה אֶהְיֵי עוֹבְדָא כּו' וְהִיָּה לָהֶם לְפַחַד וְלְדָאֲנָג מִן הַפּוֹרְעַנְיּוֹת וְלֹא דִי לְאָדָם הַמִּתְפַּחַד בְּחַנּוּם עַכ"ל אֶלְמָא שְׂאָף הֵיכָא שְׂהוּא מְפַחַד בְּחַנּוּם א"ל חֲטָאָה אֶת וְלֹא תֵלְאוּ בַד"ש פִּינּוּן שְׂרָאוּהוּ בְּשָׂאָר דְּבָרִים דַּעֲתוּ מִיְּנֻשְׁבַת אֶמְנָם לַעַנ"ד אִין רָאָה גַם מִשֵּׁם דְּהֶתֶם נְמִי מִיְּרִי בַכּה"ג שְׂהִיָּה סִיבָה קָצַת לְפַחַדוֹ דְּהֶתֶם קָאִי אַעוּבְדָא דְהֵלֵל דְאָמַר מְנוֹבְטְחֵנִי שְׂאִין צְוֹנְחָה זֹו בְּתוֹף בֵּיתִי וּמֵיִתִּי עֲלֵה דְמִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא מִשׁוּם דְּנִכּוֹן לְבוֹ בְּטוּחַ בַּה' וּבַכּה"ג הֵיזוּ נְמִי הֵף עוֹבְדָא דְגְבָרָא דְאֶזְזִיל בְּתַר דַּר"י בַּר"י סַזְנֵה דְקָא מְפַחַד וְהִיָּה קָצַת סִיבָה לְזֵה לְכּוּן א"ל חֲטָאָה אֶת דְּהֵיִינוּ שְׂהוּא חוּטָא שְׂאֵל"כ לֹא הִיָּה לוֹ לְפַחַד רַק לְבִטּוּחַ בַּה' וּמ"ש הַתּוֹס' וְל"ד לְאָדָם הַמִּתְפַּחַד בְּחַנּוּם אִין פְּנוּנְתָם שְׂאִין שׁוּם סִיבָה לְפַחַדוֹ רַק פְּנוּנְתָם לְחֻלְק בֵּין הֵנִי עוֹבְדֵי שְׂבִטְחוּ עַל שְׁלֹנוּתָם לְבִיִּישׁ בַּר קְמָצָא כּו' שְׂבִזָּה הִיָּה לָהֶם רָאוּי לְפַחַד שְׂלֹא לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה זַר נֶגֶד הַמְּוִשְׁפָּל מִשְׂא"כ הֵיכָא שְׂמִפְּחַד בְּסִתָּם מִחֲמַת שְׁמוּעָה רַעָה וְכַדּוּמָה בְּהָא קָאמַר לִיָּה חֲטָאָה אֶת וְכוּן מ"ש ר"ש"י בְּחֻנְמֵשׁ וְכְשֵׁלוֹ כּו' כְּמִפְנֵי חֲרַב כְּאֵלוֹ בּוֹרְחִים מְלַפְנֵי הוֹרְגִים שְׂיָהָא בְּלַבָּם פַּחַד וְכָל שְׁעָה סְבוּרִים שְׂאָדָם רוֹדְפָם עַכ"ל הֵיִינוּ נְמִי בַכּה"ג שְׂהָאוּיְבִים מִבְּחוּץ רַק שְׂאֵע"פ שְׂאִין רוֹדְפִים נְכַנְס מוֹרָף בְּלַבְבָם וְסְבוּרִים שְׂיִפְגְּעוּ בָהֶם הָרוֹדְפִים וְכַדְכִּתִּיב מִבְּחוּץ שְׂפֵלָה חֲרַב וּמַחְדָּרִים אֵימָה אָבָל כָּל שְׂאִין שׁוּם סִבָּה לְפַחַדוֹ בְּעוֹלָם וְלִיכָא לְמִיתְלֵי רַק שְׂהוּא ד"ש אֶפְשָׁר דְּגַם כַּה"ג מְחַשֵּׁב כְּשׁוֹטָה לְמָאן דַּס"ל דְּהֵנִי דְחַגִּיגָה לָאוּ דְנוֹקָא: וְהִנֵּה רֵאִיתִי בַס' הַנְּ"ל בְּתִשְׁבָּה שְׂנַדְפָּס שֵׁם מְשָׁרֵי הַגְּאוֹן מוּה' יוֹשִׁיעַ הַעֲשִׂיל דַּק"ק שׁוֹנְאָבָף שְׂפַתְב דָּאָם עֲשֵׂה אֵיזָה שְׁטוּת וִיכוּלִין לְתַלּוֹת דְּמַחֲמַת פַּחַד וּמְרָה שְׁחוֹרָה עֲשֵׂה פֶן אִין לוֹ דִּין שׁוֹטָה וְכוּן מוֹכַח מִפִּירֵש"י אַמ"ש בְּש"ס וְהִיוּצָא יְחִידֵי בְּלִלְהָ אֵימּוֹר גְּנֻדְרִיפֵס אַחְדֵיהּ וְנ"ל אֲנִי שְׂמַעֲתִי חוּלֵי הָאוּחַז מִתּוֹף דְאָגָה כּו' וְאָף שְׂפִירֵש"י פִי אַחַר תַּרְנוּנֵיהּ אֶמֶת וּבְעָרוּף מְפִירֵשׁ גְּנֻדְרִיפֵס חוּלֵי שְׁל שְׁטוּת וְכְשֵׁעֲבַר הַחוּלֵי הֵנִי פִקַּח לְהִכִּי לֹא חָשִׁיב לִיָּה שׁוֹטָה פִּי עֲבִיד הֵף גְּרִידָא וְאָף לַר"י דְּבַחַד סְגִי הֵיִינוּ מִן הַסִּתָּם אָבָל אִי יִדְעִינוּ דְּגְנֻדְרִיפֵס אַחְדֵיהּ לֹא מַחְזַקִּינוּ לִיָּה כְּשׁוֹטָה וְכַבֵּר מְצָאֵתִי בַס' מַעֲשֵׂה טוֹבִיָּה מֵאֶלְנִקְלוּאָה הוּא בְּפַחַד וְרַעַד בְּלֵי סִיבָה גְלוּיָה כּו' הֵרִי שְׂהוּא חוּלֵי מַצַּד הַטְּבַע וְכו' וְאִין בְּזֵה הַמִּין שׁוּם שׁוֹטָה רַק הֶם עֲצָבִים מְנוֹבְדָלִים מְבַנֵּי אָדָם מַחֲמַת עֲצָבוֹת וְכַדּוּמָה לְזֵה אָבָל יֵשׁ בְּהוֹן דַּעַת בְּכָל מִילֵי עַכ"ל וְגַם הַגַּאב"ד פִּינוּן לְרָאָה זֹו מְדַבְּרֵי רִש"י הַנְּ"ל דְּכָל שְׂנַרְאָה לַעֲיִן שְׂהוּא חֲכָם בְּשָׂאָר דְּבָרִים רַק שְׂיֵשׁ לוֹ חוּלֵי בְּלָבוֹ אֵיזָה עֲצָבוֹת מַחֲמַת הַתַּגְּבָרוֹת הַמְדָּה לְכָף אֵינוּ רוּצָה לְהִיּוֹת בֵּין אֲנָשִׁים לֹא מִיְּקָרֵי שׁוֹטָה לְשָׂאָר דְּבָרִים עַכ"ל: וְאֶמְנָם

לענ"ד הָיָה אֶפְשָׁר לְדַחֵת רְאִיָּה זוֹ דְנוֹדָי נִמְצָא לְפַעֲמִים שְׁיֵשׁ לוֹ חוֹלִי מִחֲמַת דְּאָגָה וְאִינוּ שׁוֹטֵה בְּכַף אֶבֶל מ"מ לְפַעֲמִים יוּכַל לְהִיּוֹת שְׁעֵנֵן פֶּחַד זֶה סִיבַתוֹ מִחֲמַת שְׁטוּת וּבִגְמָרָא שְׁפִיר קָאָמַר אֲלֵיבָא דַר"ה דְאִינוּ מְוַחֵק לְנוֹדָי שׁוֹטֵה דְאִימּוֹר גְּנֻדְרִיפּס אַחְדָּי דְהֵינּוּ מִחֲמַת חוֹלִי וּבְנוֹדָי אִם הֵינּוּ יוֹדְעִים שְׁסִיבַת הַפֶּחַד מִחֲמַת חוֹלִי ע"פ הַטָּבַע לֹא הָיָה לָנוּ לְחַוְשׁוֹ בְּשׁוֹטֵה אִךְ כִּינּוּ דְמִסְפָּקָא לָן מְלִתָּא שְׁמָא סַבַּת הַפֶּחַד מִחֲמַת שְׁטוּת א"כ הו"ל כְּמוֹ יוֹצֵא בְלִילְהָ לַר"ה דְאָרְף עַל גַּב דְלַדִּידָיָה אֵיפָא לְמִיתְלִי בְּגֻנְדְרִיפּס מ"מ מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא וְכַדְמִשְׁמַע לִישְׁנָא אִימּוֹר גְּנֻדְרִיפּס כּו' וְרֵאִיתִי בְטוֹרֵי אֶבֶן שְׁהַקְשָׁה דְתִינַח לְהַקֵּל אֶבֶל לְהַחְמִיר נִיחוּשׁ כִּינּוּ דַר"ה שְׁעֵבִיד הו"ל שׁוֹטֵה כּו' וַי"ל דְאֶזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא דְעֵלְמָא דְפַקְחִים נִיבְהוּ וּמַש"ה אֶפִּילוּ אֵיפָא חֲזָקָה לְהַחְמִיר וּלְדִידָיָה ל"ל חֲזָקָת פַּקְחָת כְּגוֹן בָּא מַמְדָּה"י הָא קִי"ל רַבָּא וְחֲזָקָה רַבָּא עֲדִיף עַכ"ל ע"ש וְלַעֲנַד צ"ע אִם יֵשׁ לִילְךָ בְּזֵה אַחַר הָרֹב דְרֹב פַּקְחִים אֵינָם עוֹשִׂים מַעֲשִׂים כְּאֵלוּ ד"ש שְׁנַצְטְרָךְ לְתַלוּתָם בְּגֻנְדְרִיפּס וְכַדוּמָה אֶמְנָם לֹא יִדְעָתִי מִי הִכְרִיחוּ לָזֶה דְהָא אֵיפָא לְמִימַר דְאָרְף ר"ה דַס"ל בְּכָל אֵלוּ תָנּוּ הֵינּוּ לַעֲנֵן שְׁיָהָא מְוַחֵק לְנוֹדָי שׁוֹטֵה שְׁיָהָי קִידוּשִׁיו וְגִירוּשִׁיו וְכִינְצָא בְטָלִים וְדָא דְהָא ס"ל דְנוֹקָא כָּל אֵלוּ אֶבֶל בְּחַד אַעג"ב דְעֵבִיד ד"ש כִּינּוּ דְאֵיפָא לְמִיתְלִי בְּאִימּוֹר גְּנֻדְרִיפּס וְכִינְצָא תְלִינּוּ וְאִינוּ בְּחֲזָקָת שׁוֹטֵה וְדָא אֶבֶל סְפִיקָא מִיָּה הָיָה וְהָכִי מְסַתְבַּר לְמִימַר טְפִי כִי הֵיכָא דְלֹא נִשְׁוִי פְלֹגְתָא רַחוּקָה בֵּין ר"ה לַר"י דַר"ה בְּחַד יָהָא בְּחֲזָקָת פַּקְחָת גְּמוֹר וְלַר"י בְּחֲזָקָת שׁוֹטֵה גְּמוֹר וּלְכַמ"ש דְגַם לַר"ה אִינוּ בְּחֲזָקָת פַּקְחָת גְּמוֹר מִחֲמַת זֶה וְכַדְמִשְׁמַע לִישְׁנָא דְאִימּוֹר גְּנֻדְרִיפּס כּו' דְבְכָל דְּוֹכְתִי סְפִיקָא הָיָה וְאָרְף עַל גַּב דְאֶשְׁכַּחן אִימּוֹר לְקוֹלָא כְּגוֹן סְפַק קְנִיָּא כּו' אִימּוֹר קְנִיָּא וְכִן מְצִינּוּ כ"פ הַזְכִּירֵם הֲרִינָה ו"ל בַּס' הַצָּבָא מ"מ הֲתָם פִּירוּשׁוֹ כִּינּוּ דְאֵיפָא לְסַפּוּקֵי בְהָכִי תוֹלִין לְהַקֵּל מִחֲמַת חֲזָקָת הֵימַר שְׁלוּ וְכִן כ"א מִתְפָּרֵשׁ לְפִי טַעְמָא דְשִׁינְיָךְ בֵּיהָ מַשְׂא"כ כָּאֵן כִּינּוּ דְאֵיפָא לְסַפּוּקֵי בְהָכִי אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיַּדִּי סְפַק וְאָרְף שְׁהֵיָה בְּחֲזָקָת פַּקְחָת מ"מ עַכ"פ אֵימַרְע חֲזָקָתָהָ בְּמֵאֵי דְעֵבִיד ד"ש וּמַכ"ש אִם הֵיכָא מְפַחַד וְאִינוּ רוֹצֵה לְהִיּוֹת בֵּין אֲנָשִׁים שְׂאָר שְׂאֶפְשָׁר לְתַלוּת בְּחוֹלִי גְּנֻדְרִיפּס וְכִינְצָא מ"מ סְפִיקָא הָיָה אִךְ שְׁעֵדִינּוּ יֵשׁ לְצַדָּד וְלוֹמַר אִם אָנוּ רוֹאִין שְׁהוּא פַקְחָת בְּכָל הַדְּבָרִים א"כ רַגְלִים לְדָבָר דְהָא מְלִתָּא מִחֲמַת חוֹלִי הוּא וְאָרְף עַל פִּי שְׁהַרְמַב"ם פְּתַב אִם דְעַתּוֹ מְשַׁתְּבֶשֶׁת בַּד"א אַע"פ שְׁבִשְׂאָר דְבָרִים שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב כַּהוֹנֵן הו"ל שׁוֹטֵה הֵינּוּ דְנוֹקָא לְדִידָן דְקִי"ל כַר"י דְאִם עוֹשֵׂה אַחַד מֵאֵילּוּ ד"ש לֹא תְלִינּוּ בַד"א וְס"ל לְהַרְמַב"ם דַה"ה בְּכָל דְבָר שְׁעוֹשֵׂה ד"ש כָּל שְׂאִין לוֹ סִיבָה כ"א בְּדַרְךָ רַחוּקָה כְּגוֹן הֲנָךְ אִימּוֹר לֹא תְלִינּוּ וְכִינּוּ שְׁהוּא מְוַחֵק לְשׁוֹטֵה שׁוֹב אֵין מוֹעִיל מַה שְׁהוּא פַקְחָת בְּעֵינָיו דְלַפְעָמִים גַּם הַשׁוֹטִים מְשִׁיבִים כַּהוֹנֵן מַשְׂא"כ כְּגוֹנוֹנָא דַנ"ד שְׁיֵשׁ לוֹ פֶּחַד וַיֵּשׁ כָּאֵן סְפַק שְׁקוּל אִם מִחֲמַת שְׁטוּת אוֹ מִחֲמַת חוֹלִי אִזְ כִּינּוּ שְׁרוֹאִין שְׁהוּא פַקְחָת בְּשְׂאָר עֲנִינִים תְלִינּוּ עֲנֵן זֶה בְּחוֹלִי כִינּוּ שְׁעֵדִינּוּ אֵין לָנוּ הִכְרַע שְׁהוּא שׁוֹטֵה מִחֲמַת מַעֲשִׂיו וּבְהָכִי א"ש גַּם בַּהֵיכָא דְאִימּוֹר גְּנֻדְרִיפּס דַר"ה תְלִינּוּ בֵּיהָ וּלְפִי דְעַת הַטוֹרֵי אֶבֶן הֵינּוּ אִךְ לְקוֹלָא י"ל דְהֵינּוּ הֵיכָא שְׁלֹא עֲשָׂה רַק מַעֲשָׂה זֶה וּבְשְׂאָר עֲנִינִים שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב כְּעֵנֵן וְזֶה מְכַרְע לְתַלוּת גַּם הַמַּעֲשָׂה שְׂאִינוּ ד"ש רַק מִחֲמַת אִימּוֹר הַנְּ"ל וְאֶפְשָׁר שְׁהַרְמַב"ם פִּירֵשׁ כִּן וּמִזֵּה לְמַד דַר"י דְפְלִיג אַר"ה ס"ל דְלֹא תְלִינּוּ אִךְ הֵיכָא שְׁבִשְׂאָר דְבָרִים הוּא פַקְחָת מְשׁוּם דְכִינּוּ מִחֲמַת זֶה הַיְכָרַע לְשׁוֹטֵה שׁוֹב אִינוּ מוֹעִיל וּבְזֵה י"ל גַּם מַה דְאֵי בְּפַסְחִים דְף קִי"א ע"ב דְאֶכְיֵל תְּחִלִּי וְלֹא מְשִׁי דִידָהּ מְפַחֵד תְּלַתִּין יוֹמִין דְמְסוֹכְר וְלֹא מְשִׁי כּו' וְלֹא יִדַע מֵאֵי קְמַפְחֵד וְכִן אֵימַר בַּש"ע א"ת

סימן ד' והא ודאי שמתחמת זה לא נכנס באותן הימים לכלל שוטה וע"כ כמ"ש דכיון שעדיין הוא פקח בשאר ענינים אין הפחד מוציא מחזקתו ואף אם הוא על ידי פחד רוח רעה כדמשמע ברש"י ורשב"ם שם גבי ידא לאוסיא דרגא לפחדא וכן מצינו במגילה דף גימל פסוק והאנשים אשר היו לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו במחבא וכי מאחר דלא חזו מ"ט אבעית אף ע"ג דאינהו לא חזו מזליהו חזי אמר רבינא ש"מ האי מאן דאיבעית אף על גב דאינהו לא חזי כו' והיינו לפי שאין שם סיבה אחרת וגם לתלותו ברוח שטות א"א פיון שהוא שלם וישר בשכלו פכל אדם והחרדה מצד ראית מזלו פא לו אף נראה דכל זה יש לתלות אם לא התמיד הענין ימים רבים שיש לתלות בענינים אלו ואף אם יעבור חודש מצינו בש"ס גבי מאן דאכל תחלי כו' שיכול להיות שיפחד ולא ידע מה ועל פיוצא בזה נאמרו דברי הגאונים בס' אור הישר הנ"ל אבל היכא שהתמיד הענין שנים רבות והוא מחזיק בחדא מלתא וסריף ב' (ויכבר פתבתי שאין להוכיח מאסת הא דאמרינו דשוטה בחדא מלתא לא סריף לומר דלאו שוטה הוא) וקשה הדבר לתלות זה בסיבות חיצוניות רק שנתלה בחולי המרה שחזרה הנ"ל ומידי ספיקא לא נפקא דהא אין ידוע חולי זה שמא פא עד הראש ובלבל את מוחו ולא בדעת ידבר ומה ששואל ומשיב פהוגן אין מזה ראיה להרמב"ם ואע"פ שפתבתי שיש לחלק דהתם פבר נתחזק שהוא שוטה משא"כ פאן דעל גוף מעשה זו אנו מספקין מ"מ מאן מפוס דשמא אם הנה חכם ובקי הנה מבחין שאין זה מצד תגבורת המרה רק מצד בלבול המוח ושוב אין מועיל מה שהוא פקח בשאר ענינים וגם צריף בדיקה הרבה לפני הב"ד אם הוא מכונן כל דבריו פפקח גמור והפל לפי ראות עיני הדיון בזה כמ"ש הרמב"ם שא"א לכונן הדעות בכתב וגם אף זאת צריף חקירת חכם אולי עשה ד"ש מאותן הדברים שבתגובה: סיומא דפסקא אם האיש אשר נדון השאלה סוכבת עליו הוא פקח בכל דבריו ולא נפקד ממנו מאומה רק פי נפל פחד עליו ומתחמת זה דבר אין לו עם אדם אז נלענ"ד שאם יבדקוהו בב"ד פמה פעמים בימים אחדים ויבחנו דבריו שהמה פאיש מבין יודע ולא נפל דבר מדבריו להיות נוטים לצד שטות ומבין הפל היטב בעניני הגט ולא פאו דבריו במקרה כ"א בכוננה בדעה נכונה אז אף על פי שעדיין לא סר מלהיות מפחד ואימתו עליו הרי זה יכול לגרש ואין לסמוך על מה שיודע לחשוב שהרי עינינו הוראות שלפעמים אף קטן שהגיע לעונת הפעוטות השתא חושבנא בעלמא ידע ומ"מ לאו בן דעה הוא לגרש לכן צריף בדיקה היטב משום חומר אשת איש ואין לדיון אלא מה שענינו רואות ואם יראה לב"ד שדבריו בהשפל פשאר פקחים בעת פתיבת הגט ונתינתו יש לנו עמודי עולם לסמוך עליהם המה הגדולים אנשי השם הפתובים על ספר הישר כולענ"ד אם יספיקו רבותי ואי דרו דורא דלינא ואם לאו דברי בטלים ובטל דינא.

ולרפון קשישי רוחא שביקנא ואפומייהו פסקינן לדינא: דברי זעירא מן חברי. הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה צ שאלה אחד פא לגרש את אשתו ושמו בן ציון והמגרש אומר שהוא חותם עצמו בנציון בנו"ן פפופה וכן הוא מקובל מאבותיו ונפל ספק אם יש לכתוב פחתימתו וקבלה שלו או פיון שידוע שם בן ציון של כל העולם הוא בננו פשוטה וכן הוא במשנה ובש"ס אין להשגיח בטעות חתימתו וקבלתו בזה: תשובה מתחלה נדון בגט שכתב אות פשוטה במקום פפופה או להיפך מה דינו בדיעבד ואח"כ נבא לנ"ד ולכאורה יש להביא ראיה דכשר מדאמרינו בשבת דף קנ"ו אמר ר"י מצינו

שם קטן משם גדול שם משמעון כו' דן מדניאל כו' מי דמי מם דשם סתום מם דשמעון פתוח אמר רב חסדא זאת אומרת פתוח נעשאו סתום פשר מיתבי וכתבתם שתהא פתיכה תמה מימן סתומין פתוחין כו' הוא דאמר פי האי תנא דתנא ריב"ב אומר נאמר בשני נוספיהם כו' יע"ש ולכאורה יש לתמוה דהא ר"ח לאו מסבא דנפשיה קאמר הכי רק שמדייק פן ממלתייה דרב יהודה דאמר שם משמעון וא"כ פי פריה ליה מברייתא מי דחקו להביא מדריב"ב דמאי עדיפות דריב"ב דברייתא מדברי ר"י דמתניתין ובפשיטות הו"ל לשנויי אנא דאמרי אליבא דר"י: ונלע"ד משום דבלא"ה קשה אהא דפריה מי דמי מם דשם סתום כו' דמשמע דקשיא ליה פיון דתפילין ומזוזות וס"ת פסול כה"ג אין לחייב עליו משום מלאכת שבת ולכאורה זה אינו דאטו מלאכת שבת בתפילין ומזוזות תלי דהא שאני תפילין ומזוזות דכתיב וכתבתם ודרשינן מיניה פתיכה תמה וכן פ"י רש"י וכתבתם דתפילין ומזוזות תם שלם פהלקה משא"כ לעגנן שיהא מיקרי כתב סתם י"ל דשפיר הוא קרוי כתב פשהוא מכיר לקרותו ולעגנן שבת לא בעינן פתיכה תמה אלא פל שפמו שהוא נכתב הוא נקרא שפיר מתחייב עליו משום מלאכה ואף שהוא נתפנין לתיה גדולה מ"מ פיןצא בזה מתקיימת במקום אחר באגרות הרשות ומה איכפת לן שבתתפילין ומזוזות הוא פסול בדיעבד משום דרבי קרא להצריה פתיכה תמה דוק' נאפילו בגט נמי אין מקום להצריה פתיכה תמה דהא בקרא לא פתיב רק וכתב לחוד וכן משמע מהרמב"ם בפ"י המשנה שהטעם הוא לפי שעכ"פ הוא נקרא בעגנן אחד אף על פי שהנחת המיסד פתיבת לשון זה לא היה פן וז"ל ואף על פי שם של שם סתומה זו פתוחה לא נחוש על הלשון (ע"ש שכתב אל הלשון ונראה שהוא ט"ס מ"מ הפונה כמ"ש שעיקר בידינו אם אין פאן שינוי הקריאה בעגנן אחר) עכ"ל ודחוק לומר שפוננתו שאין חוששין על הלשון פיון דביעבד פשר והיינו פדאמר ר"ח בשם דאף דלכתחלה אין פותבין פן מ"מ פיון דביעבד פשר מיקרי כ' מ"מ אף פשיטות לשונו משמע שפוננתו כמ"ש וצ"ל דנדאי המקשה דפריה מי דמי כו' וס"ל דאף בדיעבד פסול לא אסיק אדעתיה לפסול משום פתיכה תמה פמו שהיא בברייתא דמיייתי לקמן אלא מסבא דנפשיה פיון דהנחת הלשון לכתוב מם סתומה בסוף אם כותב שם פתוחה אין זה אלא פכותב אות אחר או חתימה בעלמא ואין שם כתב עליו ולכן פריה מי דמי כו' וע"ז קאמר רב חסדא דזאת אומרת דכשר בדיעבד דבאמת שפיר שם כתב עליו והנחת הל' אינה אלא לכתחלה והשתא פריה אדרב חסדא דס"ל להכשיר גם בס"ת ותפו"מ אף בדיעבד מברייתא דבעינן פתיב' תמה ונהי דאמתניתין לא קשיא מברייתא דלעגנן מלאכת שבת שפיר מיקרי כתב אע"פ שאינו תמה מ"מ לעגנן ס"ת תפו"מ צד תמות במקומם עומדת ואם לא כתב פן פסול וקשיא אדר"ח ומשני ליה דהוא דאמר כריב"ב וא"ש מה שהקשיתי דלישני ליה אנא דאמרי אליבא דר"י ז"א דהשתא דאגלי לן טעמא דפסולא משום פתיכה תמה אין הרכח שר"י דמתני' יהי חולק על הברייתא דלעגנן שבת שאני דלא בעינן פתיכה תמה ולכך הוצריה לשנויי דהוא דאמר כריב"ב וא"ש דברי הרמב"ם בפ"י המשנה דלפי מאי דמיייתי הש"ס הברייתא אין צורך לומר במתניתין טעמא דרב חסדא משום דבס"ת תו"מ פשר בדיעבד די"ל דגם המשנה מודה לפסול משום פתיכה תמה ומ"מ לעגנן מלאכת הרשות לא נחוש אל הלשון ושפיר קרוי כתב לעגנן זה: אף יותר נראה לומר דגם המקשה הנה ס"ל טעמא דברייתא משום פתיכה תמה ומ"מ קשיא ליה שפיר דנהי דלגבי מלאכת שבת לא בעינן

תמה מ"מ פִּינּוֹן דְּקַפְדִּינּוֹן בֵּינָן פְּתוּחָה לְסְתוּמָה לְפָסוּל בְּדִיעֵבַד אִיף קְאָמַר ר"י דְּמַהֲגִי
כְּשִׁכּוֹתֵב שֵׁם קֶטֶן מִשֵּׁם גְּדוֹל שְׁהָרִי נִיפְרָ לְפָל שְׁעֵדִינּוֹן לֹא גָמַר מְלֹאכְתָּא וְעֵדִינּוֹן לֹא יֵצֵא מִן
הַתִּיבָּא פְּלִל וּמָה בְּכֹף שְׁהַנְשִׁינָה קְרִיאָתוֹ מ"מ אִין זֶה גָמַר מְלֹאכָה פִּינּוֹן דְּאִיכָּא קְפִידָא טוּבָא
בְּמִלְתָּא לְעִנְיָן דְּבָר שְׁבִקְדֻנְשָׁה לְפָסוּל אִף בְּדִיעֵבַד וְלִכּוֹן קְאָמַר ר"ח דְּזֵה אִינוּ דְּכָשֵׁר וְלִכּוֹן
פִּינּוֹן שְׁעֵשָׂה בּוֹ אוֹתִיּוֹ שְׁנַיִם אֲשֶׁר בָּאוּ אֶל הַתִּיבָּא וְהֵם מִתְקַיְימִי בְּמָקוֹם אַחַר אֲפִילוּ בַּס"ת
בְּדִיעֵבַד שְׁפִיר מִיְקָרִי גָמַר מְלֹאכָה וּלְפ"ז צָרִיף לִזְמַר בְּכּוֹנֶנֶת הַרְמַב"ם שְׁלֵא נִיחּוּשׁ אֶל
הַלְשׁוֹן פִּינּוֹן דְּבִיעֵבַד פֶּשֶׁר לִכּוֹן פֶּשֶׁתֵּב שֵׁם אִף עַל פִּי שְׁהוּא מ"ם פְּתוּחָה הָגִי גָמַר וְהִינּוּ
כְּדַר ר"ח וּלְפ"ז א"ש נְמִי מָה דְּקְאָמַר וּמְדַפְתּוּחַ וְעֵשְׂאוּ סְתוּם פֶּשֶׁר סְתוּם נְמִי כּוֹ וְלִכְאוּרָה
מִשְׁמַע דְּבַעֲי לְתַרְוָצִי מִתְנִיתִין וּלְפִי מָה שְׁפִתְבְּתִי לְעֵיל לֹא קָשָׁה עַל מִתְנִיתִין פְּלִל וּלְפִי
מָה דְּמִינְתִי הַבְּרִינְתָּא דְּטַעְמָא מִשׁוּם פְּתִיבָה תְּמָה וְצָרִיף לִזְמַר דְּלְתַרְוָצִי לִישְׁנָא דַּר ר"ח
קְאָתִי דְּעֵדִיפָא מִשְׁנֵי דְּאֲפִילוּ בְּסִפְר תּוּרָה פֶּשֶׁר סְתוּם וְעֵשְׂאוּ פְּתוּחַ וְלִכּוֹן קְאָמַר הַש"ס
וּמְדַפְתּוּחַ וְכוּ' אִף לְפִי מָה דְּכְתַבִּינּוֹן הַשְׁתָּא א"ש בְּפִשְׁיטוֹת דְּאִף לְטַעְמָא דְּבְרִינְתָּא מִשׁוּם
פְּתִיבָה תְּמָה מ"מ צָרִיף לְתַרְצֵי הַמְתַּנִּיתִין לִזְמַר דַּס"ל דְּסְתוּם וְעֵשְׂאוּ פְּתוּחַ פֶּשֶׁר דַּא"כ
אִין זֶה גָמַר מְלֹאכָה שְׁהָרִי עֵין רוּאָה תְּשׁוּר פִּי לֹא מִן הַשֵּׁם הַזֶּה אֲלֵא צָרִיף לְחֻק לְהַשְׁלִים
הַתִּיבָּה אֲלֵא ע"כ דַּס"ל דְּגַם לְעִנְיָן ס"ת פֶּשֶׁר בְּדִיעֵבַד וְחֲשִׁיב הַשְׁלֵמָה: וּלְפ"ז הִדְרָא
קוּשְׁיָא לְדוּכְתָּא דַּל"ל לְאֲתוּיִי דְּרִיב"ב הו"ל לְמִימַר אֲנָא דְּאָמְרִי אֲלִיבָא דַּר ר"י דַּע"כ פְּלִיג
אֲבְרִינְתָּא מִחֲמַת קוּשְׁיָא דְּמִי דְּמִי כּוֹ וְיֵשׁ מְקוֹם לִישְׁב זֶה דְּנֻדָּי גַם הַמְקַשָּׁה הִיָּה לּוֹ לְב
לְדַעַת דִּי"ל דְּכָשֵׁר בְּדִיעֵבַד פִּינּוֹן דְּאֲפִתִי לֹא יֵדַע בְּרִינְתָּא רַק דְּמִסְבְּרָא הִיָּה סוּבַר דַּע"כ פ
סְתוּם וְעֵשְׂאוּ פְּתוּחַ יֵשׁ לְפָסוּל דְּגְרוּעֵי גְרַעֲיָה כְּדָאָמַר לְקַמֵּן אִף אִם נִימָא כְּסַבְרַת הַמְקַשָּׁן
בְּמַגִּילָה דַּס"ל דְּהָא דַּר' יְרַמְיָה צוֹפִים אוֹמְרִים בְּסְתוּמִים מִיְיָרִי וּדְלֵא כַּר"ח דַּס"ל מִם
וְסַמָּךְ כּוֹ א"כ א"ש מִתְנִיתִין דְּאִין פֶּאן גְּרִיעוֹת פְּלִל אִף הַמְקַשָּׁן שְׁפִיר הַקְּשָׁה לְשִׁיטַת ר"ח
דַּס"ל מִם וְסַמָּךְ כּוֹ א"כ ע"כ דַּר' יְרַמְיָה בְּפְתוּחִים וַא"כ פִּינּוֹן שְׁמֵם שְׁל שֵׁם סְתוּם וְדַשְׁמַעוֹן
פְּחוֹת גְּרוּעֵי גְרַעֲיָה וְלִכּוֹן ר"ח נִכְנַס בְּעֵנְבֵי הַקּוּרָא לְתַרְצֵי קוּשְׁיָא זֹאת שְׁהוּא לְשִׁיטַתוֹ
וְקְאָמַר דְּבִאָמַת זֹאת אוֹמְרַת דְּאֲפִילוּ סְתוּם וְעֵשְׂאוּ פְּתוּחַ פֶּשֶׁר וְקַס"ד דְּטַעְמָא מִשׁוּם דַּס"ל
דְּלֵא קַפְדִּינּוֹן וּמַש"ה מַעֲיָקְר' מַקְשָׁה לִי מְבַרִינְתָּא דְּפָסוּל בְּכָל גְּוּוּנֵי וְלֹא מְצִי לְשִׁנּוּיִי אֲנָא
דְּאָמְרִי כַּר"י דְּמַתְנִי דְּבִאָמַת אִין הַכְּרַח מִמְתַּנִּיתִין דְּהָא מְצִינּוֹן לְמִימַר דַּר' יְרַמְיָה בְּסְתוּמִין
וּמְמִילָא דְּאִין פֶּאן גְּרִיעוֹתָא אִף רַב חֲסֵד' גּוֹפִיָה לֹא מְצִי לְשִׁנּוּיִי הִכִּי לְשִׁיטַת עֲצָמוֹ דַּס"ל
מִם וְסַמָּךְ כּוֹ וְלִכְּךָ מִשְׁנֵי לִיָּה דְּאָמַר כְּרִיב"ב כּוֹ וְע"ז פְּרִיף לִיָּה דְּמִרִיב"ב אִין רְאִיָּה דִּי"ל
דְּלֵא מְכַשִּׁיר רַק בְּפְתוּחַ וְעֵשְׂאוּ סְתוּם דְּעֵלּוּנִיָּה עֲלִיָּה מִשְׁא"כ בְּסְתוּם וְעֵשְׂאוּ פְּתוּחַ דְּגְרוּעֵי
גְרַעֲיָה סַבְר' הוּא לְפָסוּל וַא"כ מְסַתְּבַר טְפִי לְאוּקְמִי דַּר' יְרַמְיָה בְּסְתוּמִין כְּסַבְרַת הַמְקַשָּׁה
בְּמַגִּילָה וְהִנֵּה אֲתִי מִתְנִיתִין שְׁפִיר וְע"ז קְאָמַר וְתִיִּסְבְּרָא כּוֹ שְׁפַחּוּם וְחֲזָרוּ וְיִסְדּוּם וְלִכּוֹן
גַּם ר"ח מוֹדָה דְּבַעֲינּוֹן פְּתִיבָה תְּמָה לְכַתְּחֵלָה וּמ"מ בְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר דְּאִין פֶּאן גְּרִיעוֹת פִּינּוֹן
דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי הָנּוּה כּוֹ וְדַעַת לְנַבּוֹן נִיִּקַּל לִישְׁב בְּזֵה קוּשְׁיָת רַש"י וְהַתּוֹסְפוֹת מְסוּגִיא
דְּמַגִּילָה דִּי"ל דְּהַמְקַשָּׁה בְּמַגִּילָה לֹא הָנּוּה נִיחָא לִיָּה לְאוּקְמִי דַּר' יְרַמְיָה בְּפְתוּחוֹת דַּא"כ
תְּקַשִּׁי מִתְנִיתִין דְּשַׁבַּת דְּסְתוּם וְעֵשְׂאוּ פְּתוּחַ גְּרוּעֵי גְרַעֲיָה וְלִכְּךָ הָנּוּה נִיחָא לִיָּה טְפִי לְאוּקְמִי
דַּר ר"י בְּסְתוּמוֹת וַא"ש מִתְנִיתִין דְּשַׁבַּת דְּעֲלִיָּה עֲלִיָּה וְלִכּוֹן מַקְשָׁה עָלִיו שְׁפִיר מְדַר ר"ח
דְּאָמַר מִם וְסַמָּךְ כּוֹ אֲלֵמָא דְּסְתוּמוֹת מַעֲיָקְרָא הָגִי וְאֲפֶשֶׁר קֶצֶת לְהַעֲמִיס פֶּן בְּכּוֹנֶנֶת רַש"י
וְהַתּוֹסְפוֹת מ"ש דְּהַמְקַשָּׁה מְהַפֵּךְ הַסְבְּרָא כּוֹ זִיל הִכִּי קְמַדְחִי כּוֹ וְר"ל דְּבִש"ס דְּשַׁבַּת נִקְט

הקונשׂיא באופן שאם הונח לנו מלת' דר"ח דמם וסמך וא"כ ע"כ מלתא דר"י בפתוחות
א"כ קשה מתני' דשבת דמוכח מינה להכשיר סתום ועשאו פתוח דהא מסתבר לפסול
משום דגרועי גרעין' ובמגילה ששם עיקר מלתא דר"י ניתא ליה למנקט מלתיה אם נפרש
דבפתוחות מיירי פי הכי דתיתי שפיר מתניתין דשבת משום דעלויני' עלני' ולזה מצא
מקום להקשות עליו מדר"ח דאמר מם וסמך כו' ומ"ש רש"י דהו"מ לשנוני' במגילה
דר"ח אתמר בסתומי' ודר"י בפתוחים ר"ל דעכ"פ הך קונשׂיא הנה מקום לדחותה בכך
אלא דהנה קונשׂיא אחריתי דהיינו הא דמקשה בשבת דלמה יתחייב נימא גרועי גרעין'
אבל מ"מ דר"ח אדר"י הנה מתרצי שפיר וגם י"ל דהו"מ למימר דלא קפדינו אגריעותא
או כמ"ש לעיל דס"ל דלענין מלאכת שבת לא איכפת לן בכתיבה תמה אבל מ"מ קונשׂיתו
כמות שהוא דקשׂיא ליה דר"י אדר"ח הו"מ לתרוצי בפשיטות אלא תירוצה מעליה
וכנ"ל: ועוד נראה לענ"ד ליישב דברי רש"י מ"ש דהנה מצוי לשנוני' דר"ח בסתומים
ודר"י בפתוחים אף על גב דלפי"ז הנה צריך ליישב מתניתין דשבת משום דס"ל דהא
דמקשה הש"ס גרועי גרעין' לר"ח הוא דקא קשׂיא ליה דקאמר זאת אומרת סתום ועשאו
פתוח פשר אלמא דמפרש מתניתין שכתב שם משמעון דהיינו שכתב שם במם פתוחה
דכינן דמם פתוחה חידוש הוא שחידשו הצופים לכתוב מם פתוחה באמצע התיבה אין
לה בו אלא חידוש דהיינו דקא באמצע התיבה ואם כתבו בסוף הרי שינה מתמונת
אותיות שצריך להיות סתומה ופסול דגרועי גרעין' מהאותיות שניתנו בסיני וכתובים
על הלוחות פנין שלא נתחדש על ידי צופים להכשיר פתוחה לבסוף משא"כ לר"י לא
קשה מיירי דשפיר מצוי לאוקמי דר"ח בסתומין ואיהו מיירי בפתוחין ואפ"ה א"ש
מתניתין דשם משמעון דמיירי באמת שהיה בדעתו לכתוב שמעון במם סתומה באמצע
דהא פשר בכה"ג פנין דעלוי' עליה ולכן פשׂתב שם קטן דהיינו שני אותיות שם חייב
דהא שפיר מתקיים במקום אחר שהרי יש פאן מם סתומה בסוף התיבה פדינו והמקשה
דפריה מי דמי שם דשמעון פתוח וכו' הנה סובר דבין סתום ועשאו פתוח או איפכא פסול
וכדברי הברייטא שם משא"כ רצה, ר"י דס"ל כריב"ב דפתוח ועשאו סתום פשר א"כ
יש לפרש מתניתין שהיה דעתו לכתוב שם שמעון במם סתומה דכשר ג"כ: והנה דברי
התוספ' במגילה הם תמוהים מאוד (ווא"ז מהרש"א האריה לפרש פוננתם והמה נפלאו
מאוד בעיני פמבואר למעיין וגם תמוה מאוד מ"ש התוספות וכי מטי כו' במגילה פריה
כו' שהרי ר"ת שם דבריו אמורים על ש"ס דמגילה פמבואר מ"ש ועוד הא אמר ר"ח
מם כו' ועוד כמה גמגומים ולא רציתי להאריה ולפי אומר לי שיש פאן חסרון ודילוג
דמ"ש התוס' דר"י מוקי לה וכו' עד קא מדחי ליה שייך לעיל אחר תיבת ולא תיקשׂי
דרב חסדא והנה כתוב בגליון מה שנשמט בפנים וטעה הסופר והכניס הגליון לקמן אחר
ולא קשׂיא מידי וכצ"ל ואומר ר"י דגמרא מסיק לי' התם דידע כו' (תיבת וקתני ט"ס
וצ"ל התם דוק ותשכח שבמקום הא' נכתב קוף וחלקו המם לשנים ועשאום נוי"ן יו"ד
ושבשׂתא פנין דעל על הוסיפו וא"ו בראש התיבה ואיש מבין חקרנו וידע כי פדברי פן
הוא שרגיל ליפול ט"ס פנה) ולא תיקשׂי דר"ח דר"י מוקי לה בסתומים (רצה לומר דר"י
מוקי לה דר"ח בסתומים ואע"ג דנדאי הכי הוא דרב חסדא בסתומים מיירי נקט לשונו
מוקי לה רצה לומר דעכ"פ לא מיירי ר"ח בגוונא דמיירי בה איהו ועיין בלשון רש"י
בשבת שכתב לא אפשר לאוקמי' הא דר"ח כ"א בסתומים כו') וכי מטי במגילה פריה

מהאי דר"ח דהכי אורח' זיל הקא קא מדחי לי' וְהָכִי קָאָמַר וְתִסְבְּרָא כּו' ור"ל דבשבת
דינדע מתחלה לעשות חילוקים מפתוחים לסתומים הנה פתח פתוח לפניו לחלק בזה בין
דר"י לדר"ח שגלוי לכל שאין קושיא על דר"י דר"י מצי אמר אָנָּא בפתוחים קאמינא
ודר"ח בסתומים קאי ואין דר"ח המקשה להקשות בדר"ח את"ל פשענן גלוי משא"כ
במגילה שפיר מקשה מדר"ח אדר"י בדר"ח את"ל דר"י בסתומים קאי ושוב פתבו וכן פי'
ר"ת ר"ל שגורס ג"כ במגילה הך קושיא מדר"ח לפי שיש שאין גורסין קושיא זו מדר"ח
כמבואר בספר הישר לר"ת בשם רבינו משולם) ומשני אין מהנה הנה ולא קושיא מידי
ומאלה המצות נמי פריה ומשני שפיר רצה לומר דגם מה דפריה הש"ס ס"ס כו' משני
שפיר ומתוך הסוגיא דמגילה ודשבת מוכחי תרנוניהו דר"י קאמר כו' כצ"ל ואפשר דגם
הנה תיבות ומאלה המצות נמי שנייה לעיל וכצ"ל ולא תיקשי דר"ח דר"י מוקי לה כו'
ומשני שפיר וכן פי' ר"ת כו' ולא קושיא מידי ומתוך הסוגיא כו' ואף כי לא מלאני לבי
לומר שפך הוא בבירור כמו שהגהתי אף אומר דעתי לפי מה שמבואר עלה התוס' שיש
בזה קרוב לשמוע שהט"ס הוא על דר"ח שפתבתי ועיין בספר הישר לר"ת שגנדפס מחדש
שבמסכת שבת לא כתב פלום רק במגילה אף שם באו הדברים בגנוסח אחר ממ"ש
התוספות בשמו וקצרתי: וממוצא דבר אנו למדין שאין להביא ראיה ממה דפסול בס"ת
פשעשה פתוחות סתומות או איפכא שיהא פסול גם בגט די"ל בס"ת שאני דכתיב
וכתבתם דדרשינו מיניה דבעינו כתיבה תמה וכה"ג דרשינו בברכות ושינתם שיהא
למודה תם וכן לענן ד' מינים דדרשינו ולקחתם דבעינו לקיחה תמה אבל גבי גט דכתיב
וכתב לחוד פיון שפמו שהוא נכתב הוא נקרא שפיר מיקרי כתב ולפי הסברא שפתבתי
פיון דפסול לענן ס"ת לא מחייב עלה לענן שבת לפי שגרא שפדיון לא גמר התיבה
בשלימותה י"ל דגם בגט פסול משום לעז שיאמרו שאין זה המגרש ששמו שם פיון
שכתב במ"ם פתוחה הוא איש אחר ששמו שמעון או שמואל והסופר אף הוא מתפונן
לגמור את השם אלא שטעה וקיצר במקום שהיה צריך להאריך ומ"מ בשם יום טוב או
שם טוב או בן ציון וכיוצא ליכא חשש בזה אם כתב פתוחה במקום סתומה פיון דלא
בעינו כתיבה תמה.

וגם לענ"ד בס"ת גופיה צ"ע מנין לנו להכריע לפסול ודלא כר"ח פיון דמשמע מהש"ס
לפי המסקנא דמהנה הנה כו' ושכחום וחרזו ויסדום שפיר מתרצה מלתא דר"ח כר"י
ב"ב ולא אשכחן מאן דפליג עליו דאפילו הנה תנאי דס"ל דלא כר"י ב"ב וְהָכִי קו"ל
דניסוף המים פל שבעה מ"מ בהא דס"ל לר"י ב"ב דפתוח ועשאו סתום פשר לא אשכחן
דפליגי רק הטעם משום דניסוף המים פל שבעה הל"מ הוא ואם פן לכאורה נראה
דהלכתא פנומיה.

וגם לפי פשיטות דברי הש"ס ס"ל לר"י ה"כ וכן ס"ל לתנא קמא דברייתא דמייתי התם
דקאמר גם פן מצינו שם קטן כו' ואם פן מה"ת לתפוס עיקר דברי הברייתא דפסלה פיון
דאיכא הני תנאי דמקשרי ור"ח דהוא אמורא ס"ל ה"כ.

ולכאורה הנה אפשר לומר דסוגית הש"ס מוכחא דעיקר לפסול כתנא דברייתא דהא
פריה ס"ס אלה המצות כו' ולכאורה מאי קושיא פיון דלר"ח ע"כ לפי המסקנא דחרזו
ויסדום צ"ל דהיינו לכתחלה ולא לעכב אם פן גם מאי דאמרי' ואתו צופים תקנו הי

באמצע תיבה כו' נמי י"ל דלמצות בלבד לענגן לכתחלה תקנו ולא לעכב ומהאי טעמא גופיה שאין הנביא רשאי לחדש לא תקנו לפסול ואם פן מה צ"ל חזרו ונסדום דבלא"ה נמי לא שניף אלה המצות בדבר שתקנו לכתחלה לבד וצ"ל דודאי לר"ח א"ש רק דהש"ס מקשה ס"ס אלה המצות כו' על תנא דברייטא דפוסל בכה"ג משום דהנה פתיבה שאינה תמה דהא אין זה רק מתקנת צופים ואמרין אלה המצות שאין להם לחדש דבר לפסול כדיעבד והלכה פיון דסתמא דתלמודא דמגילה פריף ס"ס אלה המצות משמע דס"ל כפרייטא דפסלה ולא כר"ח ולכה הסכימו הפוסקים לפסול: אף לענ"ד יש לומר דהש"ס שפיר קא קשיא ליה גם אליבא דר"ח דדוחק הוא לומר דקושית הש"ס לא אזלי לר"ח ומכ"ש במסכת שבת דכל עיקר פלפול הש"ס אליבא דר"ח קאי ומאי פריף נאפתי אלה המצות לכן נראה דהכי קשיא ליה פיון דמהנה הנה אלא דלא ידעי הי באמצע כו' והצופים שתקנו כף קבלו מפי הגבורה שצריף להיות פתוחה באמצע וסתומה בסוף אם פן פשיטא שיש עכוב כדיעבד ואם שינה פסול ולכה קאמר גם זה בכלל הוסיבא כו' מהוי הנה נאפתי אלה המצות כו' אלא שכחום וחזרו ונסדום ולפי זה שפיר יש לומר דמעיקרא תרנוייהו הווי בין בתחלה בין בסוף אלא שגשכח אחד מהם לגמרי ושוב חזרו ונסדום שיהיו שניהם כמו שהיו בראשונה ומ"מ לכל מר פדאית ליה דלר"ח מעולם לא הנה קפידא מי בראש לעכב רק לכתחלה לבד ולמ"ד דפסול שפיר הנה קפידא בדבר מעיקרא ג"כ: ובה דכתיבנא א"ש בהא דאמר ולא ידעו הי מינייהו באמצע והי מינייהו בסוף ומדקדקים למה לא נאמר הי מינייהו בתחלה או באמצע והי מינייהו בסוף ולפמ"ש י"ל דלכאורה קשה לפמ"ש דכיון דצופים מפי הגבורה אמרו יש עכוב בדבר וא"כ תיקשי הא דר"י ב"ב דקאמר רמז לניסוף המים מן התורה דהא משמע דלא קשיא ליה כי אם לר"ח דמכשיר סתום ועשאו פתוח אבל על ר"י ב"ב לא קשיא ליה ואם איתא לדר"י אם פן לבתר שחידשו צופים אין פאן רמז פלל ופשיטא דאין סבא לומר דהרמז קודם שחידשו צופים הוא דפשיטא שהתורה בא לרמז לנו לדורות עולם לא ישתנה בשום פעם וע"כ צ"ל פן דאל"כ תיקשי מאי קאמר בשלמא פתוח ועשאו סתום עלויי' עלוייה כו' וקשה דלמאי דס"ד דמעיקרא לא הנה פתוחה פלל אם פן אין הוכחה מדר"י ב"ב דהא אז לא הנה רק סתומה וכן הקשה בפ"י ודוחק לומר דלא מסתבר ליה שחידשו צופים מה שהנה פשר מתחלה רק שחידשו שגם מ"ם כזו יכול לכתוב ואם פן ממילא אף בלא ר"י ב"ב יש להכשיר מצד הסבא דעלוייה עלוייה.

אף באמת אין צריף לזה דאמי שפיר בפשיטות דכיון שהרמז צריף שיהיה גם לדורות אם פן גם לאחר שחידשו צופים יש שם רמז וע"כ לומר דפתוח ועשאו סתום פשר דעלוייה עלוייה: ולפ"ז קשה מה שהקשיתי דלמאי דקאמר לא ידעו כו' וצופים תקנו פתוחה באמצע ואם שינה פסול אם פן אין פאן רמז ולכן גזער התרצן בדבריו ואמר לא ידעו הי באמצע כו' וא"כ י"ל דעל תחלת התיבה לא תקינו פלל ויכול להיות בין סתומה ובין פתוחה וכיון דהרמז הוא באות מ"ם שבתחלת תיבת מים שפיר רמזה התורה ע"ז אף שהוא מ"ם סתומה דלענגן תחילת התיבה אין קפידא שלא תקנו רק על אמצע התיבה בלבד ולמאי דמסיק שפחום וחזרו ונסדום פשיטא דא"ש דלר"י ב"ב לעולם לא הנה מעכב וגם קודם ששכחו לא הוי לכתחלה כמו דס"ל לר"ח אליבא דר"י במתניתין דסתום ועשאו פתוח פשר ופליג אפרייטא דפסלה בכל גונוי: וראיתי בפ"י שהקשה דהאיף

אֲפֹשֶׁר שֶׁהַס"ת וְהַתְּפִילִין שֶׁלָּהֶם הָיוּ פְּסוּלִים עַד שֶׁבָּאוּ צוֹפִים וְחָזְרוּ וַיִּסְדּוּם וְלַר"ח נִיחָא יַעו"ש וְלַעֲנ"ד יֵשׁ לּוֹמֵר דְּהֵךְ דַּר"י דְּאָמַר הֵכִי אֲתִי כַּמ"ד דַּס"ל בְּסִנְהֶדְרִין שֶׁהַתּוֹרָה נִיחְתָּנָה אֲשׁוּרִית וְכִשְׁחֻטָּאוּ נְהַפְּךָ וּבִימֵי עֲזָרָא חִזַּר לָהֶם אֲשׁוּרִית וּלְפ"ז א"ש דְּבִעַת שֶׁפְּחַתְמָם הָיָה הַפֶּל בְּכֶתֶב עֲבָרֵי וְלֹא הָיָה שָׁם אוֹתוֹת אֱלֹו כָּלָל וְאַח"כּ כְּשֶׁקִּיבְלוּ מֵאֲשׁוּר כְּתָב אֲשׁוּרִי וְלֹא מֵצָאוּ בָּהֶם אוֹתוֹת מִנְצַפ"ךְ חָזְרוּ הַצּוֹפִים וַיִּסְדּוּם וּבְהֵכִי א"ש מַה שֶׁהִקְשׁוּ שֶׁהָרִי הָיוּ יְכוּלִים לִידַע מִן הַלּוּחֹת עֵינֵן בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א וּבְטוּרֵי אָבֶן וּלְפִי מ"ש א"ש ע"פ מַה שֶׁרְאִיתִי בְּסִפְרֵי גִזְרֵי הַקְּוֹדֶשׁ שֶׁפְּתַב דְּבִלּוּחֹת הֶרְאִישׁוּנֵי הָיָה אֲשׁוּרִית וְאַח"כּ כְּשֶׁחֻטָּאוּ בְּעֵגֶל חִזַּר וְנָתַן בְּכֶתֶב עֲבָרֵי וּבִימֵי עֲזָרָא חָזְרוּ יִשְׂרָאֵל לְכֶתֶב אֲשׁוּרִית וּלְפ"ז לֹא יָכְלוּ לִדַּעַת מִן הַלּוּחֹת כִּינֵן דְּלוּחֹת שְׁנִיּוֹת הָיוּ בְּכֶתֶב עֲבָרֵי וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לְלַמּוֹד מִשָּׁם כָּלָל כֵּן י"ל לְפִי רִיבִיזָא וְעֵדֵינֵן צ"ע: וְאִיךָ שִׁיחָה עַכ"פּ אֶפְסֵי מְקוֹם לְהַכְרִיעַ הַלְּכָה שִׁיחָה פְּסוּל בְּדִיעֵבַד אִם עָשָׂה סְתוּמָה פְּתוּחָה אוֹ אִיפְכָא וּקְצַת יֵשׁ לְהַבִּיא רְאָיָה מִהִירוּשָׁלַיִם בְּשִׁבְתָּ דְקָאָמַר מִיְתִיבֵי לַר"י וְהֵלֵא אֱלֹו כְּפּוֹפִין וְאֱלֹו פְּשׁוּטִין יַע"ש וְלִשׁוֹן זֶה מְבֹאָר שֶׁחֻכְמִים הִשְׁבִּיחוּ זֶה עַל ר"י דְּאִינְהוּ ס"ל דְּפְסוּל בְּכַה"ג וּכְדָבְרֵי הַבְּרִייתָא דְאִין לּוֹמֵר דְּמִלְכַתְחֻלָּה קָא קִשְׂיָא לְהוּ ז"א כְּדִמְשַׁמַּע בְּש"ס דִּילֵן דְאִם הָיָה כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד אִין לְהַקְשׁוֹת עַל ר"י וְכִינֵן דְּבִירוּשָׁלַיִם מִשְׁמַע דְּחֻכְמִים פְּלִיגֵי עַל ר"י.

וּס"ל לְפְסוּל יֵשׁ לְפְסוּק פְּחֻכְמִים לְגַבֵּי דַר"י וּמִצָּאֵתִי בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁפְּתַב בְּהַלְכוֹת גִּיטִין סִימָן קט"ו וְז"ל מִתּוֹךְ שֶׁמְעַתָּה הִדָּא אוֹמַר מוֹרֵי הַכּוֹתֵב גִּט פְּעֻמִּים שֶׁנּוֹפְלֵת טִיפַת דִּיו כּו' אוֹ פְּעֻמִּים שְׁרוּצָה לַעֲשׂוֹת מ"ם פְּתוּחָה וְדַחֲקָה הַחֲרָטוּם כּו' וְאַמְרִינוּ פֶּרֶק הַבּוֹנָה שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה פְּתוּחָה סְתוּמָה אַע"ג דְּאִיפְכָא תִּנְא הֵתֵם דְּמִכְשִׁיר כְּמוֹ כֵּן אִיפְכָא דְפְסוּל וּמוּחֲקָה הַדְּבּוּק בְּרֵאשִׁי הַתַּעֲרֵר זֶהוּ חֻק תּוֹכוֹ וְכִסּוּל וְכֵן כְּתַב בְּהַלְכוֹת תְּפִילִין סִימָן ר"ה יַע"ש וְהַמְרָדְכֵי פ"ב דְּגִיטִין הֶעֱתִיק דְבָרֵי סה"ת אֱלֹו יַע"ש הָרִי מְבֹאָר כַּמ"ש דְאִין הֶכְרַע לְפְסוּק הַלְּכָה כָּלָל בְּבִירוּר וְאִין רַק סְפֵק לְבַד וּבְאַמְתָּ גַם דְבָרֵי סה"ת צ"ע דְאִפְּלִי וְתִימָא בַס"ת דְּסִפְיָא הָיָה שֶׁמָּא הַלְּכָה כַּמ"ד פְּסוּל מ"מ מְנ"ל לְלַמּוֹד מִשָּׁם לַעֲנִין גִּט דִּי"ל דְּדוּקָא בַס"ת פְּסוּל דְּבַעֲיָנוּ כְּתִיבָה תְּמָה מִשָּׂא"כ בְּגִט י"ל דְּלֹא בְּעֵינֵן כְּתִיבָה תְּמָה וְלִיכָא לְמ"ד דְּפְסוּל וְכ"כ הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש גִּיטִין דָּרַךְ כ' בְּשֵׁם הַר"י לַעֲנִין מְוָקָר גּוּיֵל דְּדוּקָא בַס"ת וְתְּפִילִין וּמְזוּזוֹת בְּעֵינֵן שִׁיחָיו הָאוֹתוֹת מְוָקָר גּוּיֵל דְּכְתִיב בְּהוּ וְכַתְּבָתֵם כְּתִיבָה תְּמָה אֲבָל בְּגִט לִיכָא קְפִידָא אֲפִילוּ סִפְרֵי וְדִיו לֹא בְּעֵינֵן בְּגִט דְּסִפְרֵי אֲתִי לְסִפְרֵי דְבָרִים ע"ש וְאֲפֹשֶׁר דְּמַהֲאֵי טַעֲמָא כְּתַב הָרָא"ש אִם נִפְל טִיפַת דִּיו לְתוֹךְ הָאוֹת כּו' שֶׁהֵם תְּחִלַּת דְבָרֵי סה"ת וְהַשְׁמִיט סוּף דְבָרֵי שֶׁפְּתַב אוֹ פְּעֻמִּים שְׁרוּצָה לַעֲשׂוֹת מ"ם פְּתוּחָה וְדַבְּקָ כּו' מִשׁוּם דַּס"ל דְּבִזָּה אִין לְפְסוּל מִשׁוּם חֻק תּוֹכוֹת דְּמִדִּינָא הוּא כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד אִף אִם הִיְתָה נִשְׂאָרַת כְּפֵי סְתוּמָה כִּינֵן דְּלֹא בְּעֵינֵן כְּתִיבָה תְּמָה וּבַש"ע סִימָן תכ"ה דְּנִקְטָ הֵךְ דִּינָא אַע"ג דְּמִכְשִׁיר הֵתֵם בְּאִין מְוָקָר גּוּיֵל בְּדִיעֵבַד י"ל דְּגַם בְּהֵךְ דְּנִדְבָק הַחֲרָטוּם ס"ל דְּבִיעֵבַד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְעַכ"פּ בְּמְקוֹם עֵיגוֹן אֱלֹא דְחִינֵישׁ לְדָבְרֵי סה"ת דְּמִדְּמִי גִט לַס"ת לַעֲנִין הַחִילּוּף מִפְּתוּחָה לְסְתוּמָה וְלִדִּינָא נִלְעַנ"ד שֶׁהַכּוֹתֵב בֶּן צִיּוֹן בְּנוֹ"ן פְּשׁוּטָה לֹא הִפְסִיד רַק שִׁישׁ לְקָרֵב קְצַת וּמַכ"ש שֶׁלֹּא לְכַתּוֹב בְּשִׁיטִין וְאִינְיָ קִבְּלָתוּ לַעֲנִין זֶה שֶׁלֹּא נִתְּפַס אוֹתוֹ כְּשֶׁנִּי תִיבּוֹת אֲבָל לַעֲנִין הַנּוֹ"ן קָרוֹב הַדְּבָר שֶׁקִּבְּלָה בְּטַעוֹת הוּא מֵאַחַר שֶׁמִּינֵנוּ לֹא רְאִינוּ כְּפֵי מְסַבֵּר טְפִי שִׁישׁ לְכַתּוֹב כְּדָרְךָ הָעוֹלָם וְאִף מִי שִׁירְאָה חֲתִימָתוֹ בְּנוֹ"ן כְּפּוֹפָה יִתְּלָה שְׁזָה חוֹתֵם כֵּן בְּטַעוֹת וְעֵינֵן בַּמְבִּי"ט לַעֲנִין שֵׁם גְּזוּל גְּזוּלָה.

הנלענ"ד פֿתבתי דבְּרֵי זַעֲרָא הַק' אָפְרִים וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מִבְּרָאד: שְׂאֵלָה צֵא שְׂאֵלָה אִישׁ אַחַד נִקְרָא בְּשֵׁם הָעֵרִיסָה יְהוֹשִׁיעַ הָעֲשִׂיל וְכֵן הוּא עוֹלָה לַתּוֹרָה וְחוּתָם רַק בְּנִעְרוּתוֹ טְעוּ קִצַּת אַנְשִׁים וְהַחֲלִיפוּ אֶת שְׁמוֹ בְּשִׁיבוּשׁ הַיִּרְשָׁל וְכֵן עַד הַיּוֹם קוֹרִין אוֹתוֹ מִקְצָתוֹ ר' הַיִּרְשׁ וְהַמְסַדֵּר פֿתב יְהוֹשִׁעַ הַמְכֻנָּה הָעֲשִׂיל וְדַמְתַּקְרִי הַיִּרְשׁ וְאַחֲרֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִים מֵהוֹר"ר חַיִּים מְרַדְכֵי נ"י אב"ד דק"ק דְּבִנְיָא יע"א פֿתב שְׂלֵא יָפָה פֿינוֹן הַמְסַדֵּר בְּזֵה וְהִיָּה צָרִיף לְכַתּוֹב וְהַמְכֻנָּה הַיִּרְשׁ פֿינוֹן שֶׁהוּא שֵׁם לַעֲזוֹ וְהָאֲרִיף בְּזֵה בְּתַשׁוּבָתוֹ וְשִׁלַּח אֵלַי לַחֲוֹת דַּעֲתִי בְּזֵה: תְּשׁוּבָה לְרֹב פְּשִׁטוֹת הַדְּבָרִים בְּעֵינַי לֹא נִפְגִּיתִי לְהָאֲרִיף כִּי מֵה שְׁרָצָה הַמְסַדֵּר לַחֲתוּר הַיִּבְשָׁה לַחֲלֹק בֵּין אִם הַפֿינוֹי שֶׁל מַחֲמַת שְׁמֻכְנִיס אוֹתוֹ בְּכַוְנָה וּבֵין אִם הוּא מַחֲמַת טְעוֹת שְׁטַעוּ בְּשֵׁמוֹ דְּאִז נּוֹפֵל יוֹתֵר לְשׁוֹן דַּמְתַּקְרִי וְסִבְרַת הַפֿרַס הוּא זוֹ דְּאִטוּ קְרִיאַת הַשֵּׁם הִיא מְמַצּוֹת שְׁצָרִיכוֹת פֿנוֹנָה פֿינוֹן דְּסוּף סוּף הֵם מְכַנִּים אוֹתוֹ בְּשֵׁם זֶה יֵשׁ לְכַתּוֹב עָלָיו הַמְכֻנָּה כְּמוֹ אִם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּקִיצוֹר הַשֵּׁם בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְכַתּוֹב אוֹ עַל שֵׁם צוּרְתוֹ וְכִינְצֵא גַם כֵּן אִין דַּעַת הַקּוֹרְאִים שֶׁיְהִיָּה זֶה לוֹ שֵׁם הָעֲצָם לֹא בְּקוֹדֶשׁ וְלֹא בְּחוֹל שֶׁהֲרִי מְעֵרִיסָה לֹא נִיָּתֵן לוֹ שֵׁם זֶה כָּלֵל רַק הֵם נִפְנוּ אֶל מַדְעַתָּם וְהַחֲלוּ לְקַרְוֹא לוֹ בְּשֵׁם זֶה אַע"פ שֶׁיִּזְדַּעֲעִים בְּעֲצָמָם שְׂאִין זֶה שְׁמוֹ הַמְּבֻהָק וְה"ה אִם הַחֲזִיקוּ לְקַרְוֹא אוֹתוֹ בְּשֵׁם פֿינוֹי ע"פ טְעוֹת שְׁסוּבָרִים שֶׁהוֹקֵבַע לוֹ שֵׁם זֶה שֶׁיְהִיָּה שְׁמוֹ הַחֹל בְּקִבְעוֹת וּמָה אֵיכֶפֶת לָנוּ אִם הוּא בְּטְעוֹת אוֹ לֹא וְאֲדַרְבָּה בְּזֵה שֶׁהֵם סְבוּרִים שֶׁזֶה הַקֵּבַע לוֹ שֵׁם זֶה מְעֵרִיסָה וְאִם כֵּן פֿינוֹן שְׁכָל עֵיקַר פְּתִיבַת שֵׁם זֶה הוּא בְּשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ לַעֲזוֹ מֵהַקּוֹרְאִים אוֹתוֹ בְּשֵׁם זֶה אִם כֵּן פֿשִׁישְׁמַעוּ אוֹ יִרְאוּ דַנְכַּתְבַּת עָלָיו דַּמְתַּקְרִי יִסְבְּרוּ שְׂאִין זֶה הַמְּגַרְשׁ שֶׁהֲרִי הַמְּגַרְשׁ הַזֶּה כִּף שְׁמוֹ שֶׁל חוֹל וְהִיָּה צָרִיף לְכַתּוֹב הַמְכֻנָּה וְאַע"ג שְׁדַעַת אַא"ז הַרְמָ"א בְּתַשׁוּבָה דְּאִם פֿתב דַּמְתַּקְרִי בְּמָקוֹם הַמְכֻנָּה דְּכַשֵּׁר זֶה דִּנְקָא אִם לֹא הִיָּה פּוֹתֵב מִתַּחֲלָה עַל שֵׁם אַחַר הַמְכֻנָּה אֲבָל בְּזֵה שְׂאִירָאוּ שְׁכַתְבַּת מִתַּחֲלָה הַמְכֻנָּה וְאַח"כּ דַּמְתַּקְרִי יִרְגִּישׁוּ בְּשִׁינוֹי זֶה וְיִטְעוּ לומר שְׂאִין זֶה הַמְּגַרְשׁ וְהַדְּבָר מְבֹאָר בְּתַשׁוּבַת הַגָּאוֹן מֵהוֹר"ר יְהוֹשִׁעַ ז"ל בַּעַ"מ מַג"ש וּפ"י כַּמ"ש לְקַמְן וְאַע"ג דְּבָכָל דְּנִכְתָּא דְּאִיפָא רַבָּא וּפּוֹרְתָא אוֹ מִקְצַת כִּף וּמִקְצַת כִּף פּוֹתְבִין דַּמְתַּקְרִי אוֹ הַמְכֻנָּה וְלֹא חִיִּישִׁין לַעֲזוֹ מַחֲמַת דְּהִנֵּי לֹא יִדְעִי בְּהָא שְׁמָא ז"א דְּהֵתָם פֿינוֹן שַׁע"כ"פ שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת פְּתוּבִים בְּגַט אֲמַרִּין דְּאִף שְׂאֵלוּ קוֹרִין אוֹתוֹ רַאבוּן יָדוּעַ לְהֵם שֶׁיֵּשׁ קוֹרִין אוֹתוֹ שְׁמַעוֹן וְאִף אַת"ל שְׂאִין יָדוּעַ לְהֵם עכ"פ לֹא יוֹצִיאוּ לַעֲזוֹ עַד יַחֲקִרוּן מִיָּלִין וְיִתְנוּדַע לְהֵם שֶׁיֵּשׁ שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ בְּכָף אֲבָל בְּזֵה שְׁקִרְיָאָתָם בְּטְעוֹת אִם כֵּן לֹא נוֹדַע לְהֵם מִשֵּׁם אַחַר כָּלֵל וְאִם יַעֲמְדוּ עַל הַמַּחֲקָר הֲרִי יִתְנוּדַע לְהֵם שְׂאִין זֶה שְׁמוֹ כָּלֵל וְאִם כֵּן לֹא הִיָּה מָקוֹם לְכוֹתְבוֹ כָּלֵל וְאִם תֵּאמַר שְׁזֵה לֹא יִתְנוּדַע לְהֵם שְׁקִרְיָאָתָם בְּטְעוֹת רַק שֶׁיִּתְנוּדַע לְהֵם שְׁעֵיקַר שְׁמוֹ הָעֲשִׂיל וּמ"מ יֵשׁ לוֹ גַם שֵׁם הַיִּרְשׁ אִם כֵּן יִקְשָׁה בְּעֵינֵיהֶם לְמָה עַל הָעֲשִׂיל נִכְתַּב הַמְכֻנָּה וְעַל הַיִּרְשׁ נִכְתַּב דַּמְתַּקְרִי וּפְשִׁיטָא דְּלֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁיִּתְלוּ בְּזֵה שְׁכַתְבוּ כֵּן מַחֲמַת טְעוֹתָם וְלִכְף נִכְתַּב דַּמְתַּקְרִי בְּשִׁבִיל טְעוֹתָם וְכִסְבְּרַת הַמְסַדֵּר וְלִכֵּן יֵשׁ לַחוּשׁ בְּזֵה טְפִי לַעֲזוֹ שֶׁיִּסְבְּרוּ שְׂלֵא זֶהוּ הַמְּגַרְשׁ וְהִנֵּה בְּשׁו"ת גְּאוֹנִים בְּתַרְאֵי סִימָן ג' הַוְעַמַּק תַּשׁוּבַת הַב"ח בְּעַנְיַן דַּמְתַּקְרִי לּוּבָא הַנְּדַפְסָת בְּתַשׁוּבוֹת הַב"ח וְשֵׁם נְדַפְסָתָם גַּם כֵּן תַּשׁוּבַת הַגָּאוֹן בַּעַל מַג"ש בְּעַנְיַן זֶה לַחֲלוֹק עָלָיו וְכַתְבַּת דַּמְנָהג זֶה לְכַתּוֹב עַל שֵׁם הַקּוֹדֶשׁ דַּמְתַּקְרִי וְעַל שֵׁם לַעֲזוֹ הַמְכֻנָּה הוּא מְנָהג וּמְטַבַּע שְׁטַבְעוֹ הַגְּאוֹנִים דְּהִיָּנוּ הַרִי"ף וְהַר"ן כו' אִם כֵּן הִנֵּה שִׁינוֹי שֵׁם אָבִי הַמְּגַרְשׁ מִפֶּשׁ שֶׁהוּאָה דַּמְתַּקְרִי לּוּבָא יִטְעָה לומר שְׁלוּבָא שֵׁם קוֹדֶשׁ הוּא מְעֵרִיסָה וְיִשְׁתַּנָּה בְּחֲלָיו לְשֵׁם יִצְחָק וְכִינוֹי אֵינְזִק כו' וְכ"ע יִדְעִי שְׁשֵׁם אָבִי הַמְּגַרְשׁ לֹא נִשְׁתַּנָּה

מעולם כו' ויטעו לומר איש אחר הוא כו' ואם יקשה לומר תינח אם נמצא בתנ"ך כו' עד ק"ו בנ"ד בתרי לשונות דסתרי בגט המכונה אייזיק דמתקרי לובא ומנהג חז"ל לעולם לכתוב המכונה בשם לעז ודמתקרי ע"ש הקודש גם שהיה איזו ישוב ליישובו כמ"ש לקמן סברת הרב בנ"ד ודאי השינוי לשון דמכונה ודמתקרי א"א ליישובו אלא כנ"ל ואם כן הוא שינוי השם כו' ועוד אם יש שום שינוי בגט שהוא בודאי פשר אם אפשר לכתוב אחר פותבין פדאיתא במהרי"ק שורש קנ"ב כו' מכ"ש בנ"ד שיש כמה פקפוקים בודאי פסול לגרש בו ואפשר דאפילו הולד ממזר אלא יש לכתוב יצחק המכונה אייזיק והמכונה לובא דבזה אין פקפוק וע"ש שהביא דברי הב"ח והשיג עליהם וסיים בה שהגט פסול ואפילו אם נסתתא כו' וקצתתי לפי שהתשובה מצויה פוק עיניו בה: וכבר הביא אחי הגאון נ"י דברי הט"ז בזה שבעובדא זו דהב"ח ערערו עליו ונכנסו בעובדי הקורה להצריף גט אחר ומ"ש הט"ז שם דאח"כ מצא בתשובת הרמ"א דאם פתב דמתקרי במקום המכונה פשר כתב זה לפי שלא סימיה קמיה ונהיה סבור שכל הפקפוק שפתבו על המכונה דמתקרי אכל לפי המבואר בשו"ת הגאון מהר"י הנ"ל דכה"ג דנ"ד למיחוש מיבעי אף אם נאמר דבעלמא כתב דמתקרי על שם לעז פשר משא"כ בזה שיש שני שמות לעז וכותב על אחד המכונה ועל אחד דמתקרי פינן דהלשונות סותרים אהדדי שיש לחוש ללעז שאין זה המגרש וגם כתב שם דהוי כעשה טפל עיקר דלובא הוי טפל לשם אייזיק וא"כ גם כאן פינן דשם הירש עכ"פ טפל לשם העשיל ועכ"פ לא היה לו לכתוב לכתחלה על הירש דמתקרי ועל העשיל המכונה ואין להצריף שהדבר פשוט דאנן דנהגינן דלא פהב"ח דמחלק בין שם לעז שבעשעת לידה לשם שניתן לו על ידי איזה סיבה אלא בכלם כותבין המכונה א"כ פשיטא שאין לבדות מדעתינו חילוק בין שם במתכונין או עפ"י טעות והדבר ברור למעיין דמה שאנו הולכין אחר קריאת השם כפי העולם לאו בקריאה דידיהו תליא מילתא כמו שמבואר בסדר השמות דאומן השמות שהוא מתבייש בהם ואין קורין אותו בפניו בהם אין לכותבן ואף פי נקרא שלא בפניו בשם זה לא איכפת לן בהכי ועיקר הגט הוא לשון הבעל אנא פלוני ואין צריף לכתוב המכונה פלוני על שם שנתבייש בו ואינו מקבל עליו להיות נקרא בו רק אומן השמות שהוא מחזיק עצמו בהם וקרו ליה ועני בשם זה יש לכתבו בגט אף שהמועט קורין אותו בו שהרי קיבל עליו שם זה ועונה לקוראיו אשר יקראו בו ואף דרובא עיקר מ"מ בשביל לעז המועט יש לכותבן ג"כ ועכ"פ עיקר קביעות השם לא מחמת קריאת העולם ומפיהם אנו חיים אלא מחמת שהבעל הוא מחזיק לעצמו שם זה וא"כ מה איכפת לן בזה שהעולם מכנים אותו בכוננה או בטעות לאו אפומייהו כותבין רק מחמת שהבעל עונה אותם בקריאתם אותו בשם זה וכל שהוא החזיק לעצמו שם זה והוא שם לעז ויש לו שם הקודש אחר שעולה בו לתורה פשיטא שיש לכתוב על שם זה המכונה ולא דמתקרי והדברים ברורים לענ"ד: והנה בספר שמות אות שי"ן שם גם אשה שבת והביא דברי מהרח"ש באשה שנקראת גראסיוזא ואח"כ קראו הפל שבתולה והקשה בס"ש ע"ז מדברי אא"ז מהר"מ מלובלין לענין שם מירוש דאף שניהם לעז פותבין דמתקרי וכן ס"ל למהרח"ש ג"כ וכתב והדר ניחא לי בעיון תשובתו היטב הדק דשאני התם שלא היה שם שבתולה שם כלל אלא פינוי שמכנים אותם בשם זה ע"ש השבת כו' א"כ אחר שאינו שם העצם אלא פינוי בעלמא על שם היום שנולדה הגם דהוא לשון הקודש לכן

הורה לכתוב המכונה אבל היכא דשני השמות המה שמות העצם ולא שם כינוי בעלמא והם שפיהם לעז כותבין דמתקרי כו' יע"ש הרי מבואר דגרע טפי מה שאינו שם העצם לכתוב המכונה אפילו שהוא לשון קודש וק"ו הדברים בנ"ד, וכן הביא אחי הגאון נ"י מספר ג"פ כמה לשונות שדעתו פן דעל שם העצם נופל טפי לשון דמתקרי מלשון המכונה ועיין בתשובות רמ"א סי' פ"ד שיש שרצו לומר דאם השם השני ניתן אח"כ אף אם הוא בלה"ק יש לכתוב המכונה וקצתתי וא"כ בנ"ד פשיטא שיש לכתוב והמכונה הירש ופליטנו מחששא דהגאון מהר"י ו"ל ואין לומר דעל פרוק לא חשש הגאון ו"ל אלא משום שצידד שם שיש מקום לטועה לטעות דלובא הוא שם הקודש וכיון דשם הירש ידוע שאינו שם הקודש א"כ אין לטועה לטעות שהוא שם שקודם החולי דמ"מ הנה לו לכתוב שם הקודש והמכונה הירש ולא דמתקרי אף באמת ז"א דנדאי אם כותבין שם שקודם החולי וידוע שמו הקודש כותבין אותו ואת חניכתו אבל לפעמים אין ידוע בביור שם הקודש שלו וגם אפשר שנסתפק אם שמו הקודש נפתלי או צבי וכתבו השם שקודם החולי הירש שהוא החניכה שהפל היו קורין בו ושפיר כתבו עליו דמתקרי להורות שהוא השם שהי' נקרא בו קודם החולי כמבואר בהגהת הרמ"א וא"ל דמדכתבו ודמתקרי מוכח שאין הפנונה ע"ש שקודם החולי ז"א כמבואר ביש"ש סימן ר"ד דהיכא דגם לאחר חליו מכניין לו בשם זה כותבין משה המכונה לימא דמתקרי יצחק והמכונה לעבלין וכן משה דמתקרי יהודה והמכונה ורוחן משום דאף לאחר חליו פשקורין לו משה מכנים לו ורומן דאי לאו ואו שבראש התובה הנה משמע דוקא מתחלה פשה' נקרא יהודא היו מכנים לו ורומן ע"ש והשם שהיה לו קודם החולי שם הקודש אחר וכתבו עליו דמתקרי כתבו על כינויו והמכונה ולהורות שגם עתה נקרא בכינוי זה והיכא שלא היה לו קודם החולי שם הקודש פלל או שאין ידוע מה היה שם הקודש שלו אם כותבין הכינוי שקודם החולי וכותבין עליו דמתקרי להורות שהיה נקרא בו קודם החולי ואם גם עתה נקרא בו וגם קודם החולי כותבין ודמתקרי להורות שפך היה נקרא קודם וגם עתה עדיין נקרא בו ג"כ וא"כ מחמת שני הלשונות הפתובים בגט המכונה ודמתקרי והשני הוא ג"כ שם לעז כמו הראשון דחיק ומוקי נפשיה שהיה שמו הירש בפי כל ושם הקודש לא נודע מה היה לו ונשתנה מחמת חולי ליהושע וכינוי העשיל ועדיין קורין לו הכינוי הירש ג"כ ולכך נכתב ודמתקרי הירש וכיון שידוע שבעל זה מעיקרו היה שמו יהושע בכינוי העשיל ולא נשתנה מעולם איכא לעז שיאמרו שאין זה המגרש וכחששא דהמג"ש ממש וגרע מיניה דהתם החשש באבי המגרש והכא החשש במגרש עצמו והנה תשובה זו של המג"ש הנדפס בגאונים בתראי הוא אצלי בכת"י באריכות קצת וכתב שם שנתפסו כל החכמים אצל הגאון מהר"ן ו"ל ונמנו לפסול הגט והוא ו"ל עם עוד חכם נבררו לילך אל הגאון הב"ח ו"ל להתנוכח עמו ואז נתחזק הרב ובנה יסודו על ו' עמודים ובסוף דבריו סיים מה שאמרו חז"ל מי שאינו יודע בטיב גיטין כו' ולא אמר בהלכו' גיטין אלא שזה אפילו בהלכות שחיטה כל טבח שא"י הלכות כו' עכ"ל ולכן אף על פי שאם היה פאן מקום עיגון גדול לא היינו ממחרים להחליט לפסול והנה צריך חיפוש צדדי היתר אבל כיון דבקל אפשר לתקן פשיטא שאין להכניס עצמינו בספיקות ולחדש סברות שאין להם שורש וענין בשום פוסק והדברים מראים להיפך אלה שלפי פשיטות הענין בעיני מנעתי לעצמי מלחזור על ראיות בהא נחיתנא ובהא סליקנא דיש לכתוב

בכה"ג יהושע המכונה העשיל והמכונה הירש פאָשר פֿתב אחי הגאון נ"י: דברי זעירא מן חבריא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה צב בדבר פתיבת שם ריבה שהוא השם שפפי כל ובתנאים ובכתובה פתוב רבקה והנה כ"ת לא פתב אם היה דרפה לחתום שאז נראה שיש לעשות עיקר מחתימתה ואף שחותמת עצמה באלה יש לכתוב פן שאין זה כמו טעות בחתימתה ובפרט לדעת הט"ז שהביא הב"ש שפכל ענגן יש לילה אחר החתימה אף אם אין רגילה לחתום נראה דבמדינתנו שידוע שפעת העריסה קורין שם רבקה אלא שפפי העולם נשתררב לקרות לגעגוע ריבה או ריבלה א"כ עיקר השם הוא רבקה ומכ"ש שפן פתוב בתנאים ובכתובה וכן נקראת בפי המעט ולכן יש לכתוב רבקה המכונה ריבה כמ"ש גבי מרים מירוש ושרה סאייה ומצאתי בכת"י הגאון מהר"מ חריף ז"ל שפכתב ונ"ל בספר שמות רביה והנה בשו"ת מהר"מ מלובלין פתוב ריבה פת עיברל שמש (ר"ל ששם זה מונפר שם בעסק אחר אבל לא לענגן פתיבת גט מיירי) והנה אפשר שם ריבה שקורין בארצינו הוא קיצור השם מן רבקה וא"כ היה צריף לכתוב ה"א לבסוף.

אף בשם בנימין ואחד היה נקרא בונא פתב רש"ל אם יש ג' יוסף ב"ש יכתבו גם שם בונא באלה בסוף כי הוא חניכת שם בנימין בלשון לעז עכ"ל רש"ל ואפשר דמה שמביא בספר שמות היתה נקראת רינה בצירי והוא ע"ש תואר שהתרגום רינה וכן בפסוק ורינה די רביעאה כו' וצריף לחקור אם שם העריסה רק ריבה ולא רבקה דיש לכתוב ריבא וכמו בשם שרה שער"ל סאייה או רחל רעכיל פנ"ל משה עכ"ל הגאון מהר"מ חריף ז"ל ומ"ש בשם ס"ש רינה לא מצאתי פעת בס"ש ולדינא נלענ"ד דוקא בידוע ששם העריסה רובה אבל בסתמא נותנין השם הנכתב בקדושה רבקה פעת העריסה ומכ"ש בזה שענגנו רואות שזה עיקר שמה ויש לכתוב שם רבקה עיקר וע"ש ריבה המכונה פינו דמ"מ קרו לה הכי וכן דעת הג"פ לענגן חקנו דהיכא דכ"ע קרו ליה חקנו יש לכתוב יצחק המכונה חקנו אף על גב דנדאי הוא קיצור השם והנה שלחתי לשאול פי הסופר דפ"ק איך נהגו גפן ואמר פי נהגו לכתוב ריבה לבד רק אם הוא חותמת בענגן אחר הולכין אחר חתימתה אף לדעתי אף על פי שגם ריבה לבד פשר דהוי חניכא שהפל קורין בו מ"מ פינו דתיבת ריבה משתמש בלה"ק בפתחון נקיבה ילדה ג"כ טפי עדיף לכתוב עיקר השם ג"כ דהיינו רבקה המכונה ריבה אחר שידוע בבירור מנהג מדינתנו לקבוע שם העריסה רבקה ובאתרא דנהיגי לקרוא מעריסה ריבה אין לכתוב רק ריבה לבד ומ"מ יש לכתוב ריבה בה"א ואף שבדברי מהר"מ חריף איתא באלה"ף נראה דאגב שיטפא רהיט ליה וצריף להיות בה"א דאף שנגיטן בעריסה שם זה מ"מ נגזר משם רבקה ועיין בב"ש גבי שרה סאייה פה נלענ"ד: הק' אפרים זלמן מרגלות מבראד שאלה צב בדבר האיש ששמו במקום הכתיבה בק"ק ראדוויל מקצתן קורין לו מיכל פינחס ומקצתן פינחס מיכל ונחתימתו הוא מיכל פינחס אף במקום הנתינה היה נקרא לכל פינחס מיכל ולס"ת אין בירור איך היה נקרא ואם באנו לחוש לספיקות היה צריף לכתוב פמה גיטין וידוע שאין ליתן ב' גיטין אלא מדונח ובפרט בגט ע"י שליח גלל פן דעתי נוטה שלא יכתוב רק החניכא שהפל קורין במקום הנתינה לעיקר ומה שמקצתן קורין לו וחותרם לטפל פי במקום הנתינה אין חתימתו ידוע ומפורסמת ויש לכתוב פינחס מיכל דמתקרי מיכל פינחס ואף לפי מ"ש במקום אחר דבשביל החתימה לא שינו דמתקרי מ"מ פינו שמקצתן

קורין לו ג"כ במקום הפתיחה שפיר יש לכתוב דמתקרי ובשם אבי הבעל שעולה לתורה וחותם ישראל מנחם ונקרא בפ"כ נחום פשוט שיש לכתוב ישראל מנחם דמתקרי נחום אף צריך לתקור דאולי ישראל אינו רק שם מחמת חולי ואז צריך לכתוב ישראל דמתקרי מנחם דמתקרי נחום והב"ד יש להם לתקור זאת וגם בשם הבעל אם הענין הוא פאשר פתבתי ושם האשה נתמקה בת ברוך ומחמת עש"ק קצרת דברי הק' אפרים: שוב שלחו הגט והשמיטו שם אבי האיש לפי שהמגרש לא ידע אם ישראל שם הלידה או מחמת חולי וע"ז חזרתי וכתבתי להב"ד דשם שאין דעתי נוטה בזה שהשמיטו בגט שם אבי המגרש לגמרי שאף שח"א הגאון מהר"מ מלובלין ז"ל בשו"ת סימן תי"ח עשה פן בגט מומר ששלח לק"ק קושטנטינא סיים בה פי הי' אצלם בצד הנמנע שיהא נודע להם שם אביו בשום תקירה בעולם וכיון שדעת מהרא"י משמע קצת לפסול אפילו בדיעבד בלא נכתב שם אביו וכ"כ בג"פ בשם שארית יהודא שיש לחוש לדברי מהרא"י היכא דאפשר ולא תנשא בגט זה אבל אם נשאת ל"ת ובמקום עיגון אפילו לכתחלה תנשא.

וא"כ פשיטא דבנ"ד שאין פאן מקום עיגון ומכ"ש שהגט לא ניתן עדיין אף על פי שפבר נכתב לא חשיב דיעבד שהרי בקל יוכל לעמוד על המחקר וגם יש עוד טעמים אחרים שאולי ימצאון במקום עמידת הבעל אנשים ששמו פשמו וגם לפי דעת ש"ב הגאון מליסא בספרו תורת גיטין פשלא נכתב שם אביו צריך ע"מ פשבאם להנשא ואין לנו להכניס עצמינו בספיקות פאילו בעסק גיטין במקום שאפשר לתקן והנה ק"ק אמפלא דרוך יום פה הלא יחקרון מילון הנה כותב מכ"ת בגט עכ"פ החנוכא של שם אביו דהיינו נחום לבד הנה מקום לסמוך ע"ז דהוא חניכא שהפל קורין בו ומ"ל דגם מהרא"י מודה בזה.

ועיין בתשובת הרא"ש פלל מ"ה על גט שבא ממדה"י ולא פתבו שם אבי האשה רק פינוי שלו והשיב שאין נפסלו בשביל שלא פתב רק פינוי פההיא דתנן פתב חניכתו וכו' ומזה רצו לדון דאף הרא"ש אין מכשיר רק בכתב הפינוי עכ"ד אף שפתבו לדחות מ"מ עכ"פ לפי פשיטות הדברים הנה פשר בשם הפינוי עכ"פ אבל בזה שאינו לא בשם ולא בכינוי עכ"פ אבל בזה שאינו לא בשם ולא בכינוי בשביל שהנה והוצאה מועטת אין לנו לעשות מעשה לכתחלה וכמ"ש הגאון בעל מג"ש ז"ל מהא דאתקין שמואל בגיטין וכו' פתב רש"י דאף על גב דקי"ל כר"י דאמר זמנו של שטר וכו' מ"מ בגט משום חומר א"א בעינו למיפק אליבא דכ"ע ולפי דעתי בקל יתוודע משם הבירור ואם לאו עכ"פ יכתוב החניכא דהיינו שם נחום ונסמוך בזה דלא עדיף שם אביו משם עצמו דבמקום הצורך סומכין על החניכא ומחמת הנחיצה קצרת דברי ידיו הד"ש באהבה: הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: שאלה צד לק"ק יאס לה"ה המנפלג מהורר משה בהרב מוהר"ר יאסקי ז"ל האב"ד דשם: אשר שאל בדבר פתיבת השם פעס"א חסיא וכיוצא אין ספק שתלוי בהברת הפדינה אם הברת היו"ד נדגשת במבטא פאשר הרגילות במדינתנו וכן אשה זו נקראת בפי כל אז אם חיסר היו"ד הנה שינוי השם ופסול פינון שהיו"ד היא שרשות פתיבה ואצ"ל אם יש שמות פאילו שנקראין בלא הרגש הברת היו"ד דאיכא לעז וה"ה איפכא אם נקראת בלא יו"ד וכתב יו"ד וכן כותבין שם עטיא פשקורין בהרגשת הברת היו"ד במבטא ותמצא בש"ס רב אניא רוניא מחס"א וכאלה רבות ושוב עיינתי במכתבו וראיתי שכתב חנניה בה"א לבסוף וכגון דא צריך לאודועי שאף על פי שחנני נגזר מחנה שהוא שם הקודש דעתי נוטה לכתוב פאל"ף בסוף וכאשר נהגו בשם עטיא אף על פי

שי"ל שנגזר משם אסתר ואף על פי שי"ל שנופתר ב משם עטיא מ"מ הא פשפתב אלה במקום ה"א ג"כ פשר ולכן פתבתי בתשובה שנוהגין שלא לכתוב ה"א אצל יו"ד מחמת אותיות השם ובמקום שצריך להטיל ה"א בסופה כותבין אלה ואם יכתבו פאן ה"א בסוף אתי למטעי ולמסבר שהה"א יש לה הברה לעצמה בהרגשה על ידי איזה נקודה קמץ או פתח פגון תיבת פמוה או גיה וכיוצא שיש לה"א שלבסוף הברה לעצמה משא"כ פשכותבין אלה פדרפם לא אתי למיטעי ונקראת באלף נחה פתיקנה מ"מ אם פתב ה"א לבסוף פשיטא דכשר אף אם הברת המדינה שלא בהרגשת היו"ד אז אם האות שלפניה בהברת חיר"ק יש לכתוב יו"ד לבסוף לבד בלא אלה אחריה ואז אין היו"ד רק שמושית לתיבה שלפניה פגון אורי צורי דברי וכיוצא ואם אינה נדגשת בחירק כותבין אלה או ה"א לבסוף כמש"ל ואם נדגשת בחירק וגם יו"ד נרגש במבטא כותבין ב' יודין ואלף או ה"א בסוף וכגון שם חייא ובתשובת מהראנ"ח בשם גנייא וכמ"ש בתשובה אחרת וקצתי פאן דברי: הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד: שאלה צה שאלה באחד שגיר' את אשתו והיה מוחזק מפמה שנים בשם משה בן אברהם וכף היה חותם א"ע וחקק פן על טבעתו שיש עליה חותם של אבן וגירש ג"כ בשם זה ושוב הלה למקום אחר והוציא לעז על הגט ואמר ששם אביו אברהם יאצא ומקום דירת אביו הוא במקום רחוק ויש פאן מקום עיגון אם יצטרף לעמוד על המחקר במקום מולדתו של האישי הזה והרב המאה"ג מו' חיים נ"י האבד"ק פאקשאן כתב שאינו נאמן להשים עצמו רשע לומר שעבר על החרם שנותנים בשעת נתינת הגט וגם אפשר שיאצא לא היה לו רק פינוי בעלמא אברהם יאצא לגעגוע של קטנות ולס"ת עולה אברהם ולכן כתב להתיירא להנשא ושאל ממנו לחוות דעי בזה: תשובה הנה בש"ע סי' קכ"ט בשנינו שם האב הבי' ב' דעות בזה באם נישאת אם תצא או לא והוא ע"פ מ"ש בב"י תשובות הרא"ש ומ"ש א"ח בשם תשובות רש"י והנה בתשובת הרא"ש כתב טעמא דיכול אדם לשנות שמו פדאמרינו ג' דברים מבטלין הגזירה וי"א אף שינוי השם אבל שם אביו איך יכול לשנות כו' ולכאורה צ"ע לענין עיר שנסתנה שמה דאזלינו בטר בתרא פדאמרינו בב' פורסיה ואפשר דגם בעיר שיהי זה לשינוי ע"י איזה סיבה פדכתיב ויקרא שם המקום בית אל ואולם לוז כו' וכן בזוהר פפר טרשא שינוי השם מחסדי וכה"ג טובא ובשו"ת נ"ב חלק אה"ע סימן פ"ח פלפל לענין שם העיר אם דמי לשם עצמו שיכול לשנות וגם בני העיר יכולין להחזיק שם אחר לעיר שלהם או דומה לשם האב ע"ש ולענ"ד הדבר מבואר דגם בשם העיר מועיל החזקת שם אחר והנה הרא"ש סיים בה והרואים הגט שכתב בו יוסף בן שמואל יאמרו אינה מגורשת פי שם בעלה יוסף בן שמעון עכ"ל ולכאורה נראה דתרי טעמי קאמר חדא דאינו יכול לשנות שם האב ועוד משום הרואים וזה צ"ע דאם נאמר שיכול לשנות אין פאן חשש רואים פינו דמשמע דמייירי בהחזיק השם החדש א"כ אין לחוש פמו אם מחזיק שם של עצמו ולכן נראה דחד טעמא קאמר דנדאי אם יכול לשנות שם אביו פמו שם של עצמו שפיר הוי מהני החזיק ואין חשש לרואים שאנו אין לנו אלא שם שהחזיק בו עצמו לפנינו וכמו שהוא מועיל לשם עצמו יועיל לשם אביו אבל באמת אינו יכול לשנות שם אביו ואף על פי שמקבילים ממנו שינוי השם של עצמו אין לנו לקבל ממנו פשהוא משנה שם אביו אף שהוא מחזיקו בשם זה בפני רבים ואפילו אם אביו עדיין חי אין בידו לשנותו ומאן ציינת ליה דעקר שמיה דאבנה פמו שאין שומעין

לו פְּשׁוּרָצָה לְהַחְזִיק וּלְשַׁנּוֹת שֵׁם אִישׁ אַחַר בְּשֵׁבִיל תּוֹעֵלָתוֹ וּמִכ"ש אִם אָבִיו כָּבָר מֵת וְיִוֹדַע שְׁנֹפֶטֶר בְּשֵׁם הַלֵּידָה שְׁלוֹ וְזֶה בָּא אַחַר מוֹתוֹ לְהִסָּב שְׁמוֹ פְּשִׁיטָא שְׁאִין שׁוּמְעִין לוֹ וַיֵּשׁ לְכָל אָדָם שְׁצָרִיף לְהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו שֶׁל זֶה לְקַרְוֵא בְּשֵׁם הַמִּינוּחַד לוֹ מְעַרְיֶסְתוֹ וְאִם בָּא לְגַרְשׁ וְיִדְוֶע שֵׁם אָבִיו הָאֲמִיתִי אִין מְשַׁגְיַחִין בְּמָה שְׁזֶה בְּלָבֵל שֵׁם אָבִיו בְּחִתּוּמָתוֹ וְעֲלִייתוֹ לְתוֹרָה כָּלֵל הִגַּע עֲצָמָה אִם אֶחָד מֵאֲחָיו בָּא לְגַרְשׁ שְׁמָה הִכִּי נֶאֱמַר לְכַתּוּב שֵׁם הָאָב כְּפִי שְׁהַחְזִיק זֶה פְּשִׁיטָא שׁו"א וְקוֹל אֲחָיו צוֹעֲקִים לְמָה יִגְרַע שֵׁם אָבִינוּ בְּשֵׁבִיל זֶה הַהוֹפָה וּמִבְּלָבֵל וּא"כ פְּשִׁיטָא פִּינּוֹן שְׁאִין מִן הַדִּין לְשַׁנּוֹתוֹ בְּשַׁעֲהָ שְׁבָא לְגַרְשׁ א"כ אִי שִׁינּוּי אוֹתוֹ הוּא פְּסוּל שׁו"ל דְּלֹא אִיכְפַּת לָן בְּשִׁינּוּי שֵׁם הָאָב פִּינּוֹן שְׁשִׁמוֹ פְּתוּב פְּהוֹגֵן דּו"א שְׁהַרְוֵאִים בְּגַט יֵאמְרוּ שְׁאִין זֶה בְּעֵלָה שֶׁל אִשָּׁה זוֹ אַף אוֹתָן שְׁיִדְעוּ מִהַחֲזִיקָת שֵׁם הָאָב שְׁהַחְזִיק זֶה מ"מ פִּינּוֹן שְׁיִוֹדְעִים שְׁאִין זֶה שְׁמוֹ הָאֲמִיתִי בְּנִדְאִי לֹא פְתָבוּ הַב"ד רַק הַשֵּׁם הִרְאוּ וּא"כ אִינוּ בְּעַל הָאִשָּׁה וְכֵן מִשְׁמַע לַעֲנִיד מִפְּסָקִי מֵהֵרָא"י סִימָן קפ"ד שְׁפִתְבִּי דְהֵרָא"ש שְׁנֶרֶשׁ הַפְּסוּל נִקַּט מְשִׁינּוּי הַטְּעָמִים וְאֲשַׁמוּעִינּוּ דל"ד לְשִׁינּוּי מְקוֹם הַלֵּידָה דְהֵתָם לִיכָא טְעוֹת מְשׁוּם דַּא"צ לְכַתּוּב אָבֵל כְּאִן שְׁצָרִיף לְכַתּוּב אֲתִי לְמִיטְעִי עַכ"ל: וְרֵאִיתִי בְּג"פ שְׁהַצָּרִיף בְּזֶה בַס"ק מ"ג וּמִתְחַלְקָה רְצָה לְהוֹכִיחַ מְזֶה דַא"צ לְכַתּוּב שֵׁם הָאָב לְהֵרָא"ש וְשׁוּב דְחָה זֶה וְאִין פְּנָאִי לַעֲמֹד עַל דְּבָרָיו וּלְכַאוּרָה יֵשׁ מְקוֹם לֹמַר לַכַּמ"ש בְּפִסְקִי מֵהֵרָא"י סִימָן קל"ח דְאִין חֲשַׁשׁ דְּמַסִּיק לְאֲבוּהָ שְׁפָא אַחֲרִים דְהוּא חֲלִיפּוּתָא טוּבָא אֲלֵא אֲשֶׁם עֲצָמוֹ חֲשׂוֹ דִּילְמָא אֲסִיק כּו' וּלְפִי"ז י"ל דְהִינּוּ טְעָמָא דְהֵרָא"ש דְבִשְׁמֵם עֲצָמוֹ אִם יִרְאוּ שִׁינּוּי יַעֲמְדוּ עַל הַמְּחַקֵּר וְיִתְנוּדַע לְהֵם שְׁזֶה שִׁינּוּי שְׁמוֹ מ"ח וְכִינְצָא וּלְכָד נִכְתַּב כֵּן בְּגַט מִשָּׂא"כ בְּשֵׁם אָבִיו שְׁבָאָתָא אִין יְכוּל לְשַׁנּוֹת שֵׁם אָבִיו וְהוּא חֲצִיפּוּתָא טוּבָא לֹא יַעֲלוּ עַל לֵב כָּלֵל לְחַקוֹר דְּבָר שֶׁהַב"ד פְּתָבוּ כֵּן מִחֲמַת שְׁזֶה הַחְזִיק שֵׁם אָבִיו כֵּן דְּלֹא חֲצִיף כְּוִלִּי הָאִי וְלָכֵן יִדּוּנּוּ שְׁאַחַר הוּא הַמְּגַרְשׁ וּבְזֶה יֵשׁ לְדַחֹת מַה שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְכַאוּרָה לֹמַר דְהֵרָא"ש ס"ל שְׁאִין לְכַתּוּב שֵׁם אָבִי הַמְּגַרְשׁ ע"פ הַמְּגַרְשׁ עֲצָמוֹ וּכַמ"ש הַב"י שְׁכֵּן מִשְׁמַע מֵהַרְמְב"ם וְעַכ"פ צָרִיף הַחֲזִיק לְמ"ד יוֹם וּא"כ פְּשׁוּרָאִין שִׁינּוּי בְּגַט לֹא אֲדַעֲתִיָּא שְׁזֶה הַחְזִיק שֵׁם אָבִיו בְּשִׁינּוּי שְׁלֵא כְּדַת מְשׁוּם דְלִמ"ד יוֹם הוּא זְמַן מְרוּבָה וּמִתְיִירָא פִּן יוֹדַע הַדְּבָר וּכַמ"ש רְשָׁב"ם ב"ב בְּהָא דְכָל שְׁהַחֲזִיק שְׁמוֹ לְמ"ד יוֹם אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ וּלְפִי"ז אָנּוּ לְדִידוֹ דְנִהְגִּינוּ לְכַתּוּב שֵׁם אָבִיו ע"פ הַמְּגַרְשׁ אַף שְׁלֵא הַחֲזִיק י"ל שְׁגַם הֵרָא"ש מוֹדָה בְּזֶה דְאִף שְׁיִרְאוּ שִׁינּוּי תִּלּוּ שְׁהַמְּגַרְשׁ שִׁינּוּי שֵׁם אָבִיו וְכַתְּבוּ עַל פִּיו וְלְכַשֵּׁי־עַמְדוֹ עַל הַמְּחַקֵּר יִתְנוּדַע לְהֵם שְׁכֵּן הוּא וּמַה"ט כָּשֶׁר בְּשִׁינּוּי בְּשֵׁם הַמְּגַרְשׁ כְּגוֹן מ"ח וְכַה"ג פִּינּוֹן שְׁאִם יִחְקְרוּ יִתְנוּדַע לְהֵם שְׁכֵּן הוּא וְה"ה בְּשֵׁם אָבִיו וְכֵן מְבַנְאָר מַמ"ש בַּא"ח בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַש"י ז"ל שְׁלֵא הֲצָרִיכוּ חֲכָמִים לְחַזֵּר אַחַר עֲדִים לְהַחְזִיק שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו כּו' וּלְכַמ"ש לֹא פְּלִיגִי בְּסִבְרָא זוֹ עַל הֵרָא"ש כ"א בְּדִינָא אִם כּוֹתְבִין שֵׁם אָבִיו ע"פ עֲצָמוֹ וּמֵאַחַר שֶׁהָא"ח בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַש"י ס"ל דַּא"צ לְחַזֵּר אַחַר עֲדִים רַק כּוֹתְבִין מִפִּי עֲצָמוֹ כְּמוֹ דְנוֹהֲגִין הַאִידְנָא וּא"כ שְׁפִיר כְּתִב דְכִינּוֹן שְׁהַחְזִיק מֵהַנִּי שְׁאִם יִחְקְרוּ יִתְנוּדַע לְהֵם שְׁכֵּן הַחֲזִיק פְּהָה.

(אָף צ"ע עַל תְּשׁוּבָה זוֹ מַה דְּמִשְׁמַע דְּגַם שֵׁם עֲצָמוֹ יְכוּל לְכַתּוּב ע"פ עֲצָמוֹ וְעִינּוּ בְּבִי דוֹד בְּדַבְרֵי תְּשׁוּבָה זוֹ וְקַצְרִיתִי): אָף לְפִי מ"ש מְדַבְרֵי מֵהֵרָא"י שְׁפִיר י"ל דְאֲפִילוּ אִם יִסְבְּרוּ הֵרָא"ש דְשֵׁם אָבִיו כּוֹתְבִין ע"פ עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִין עֲתָה מ"מ ס"ל דְבְּשִׁינּוּי יֵשׁ חֲשַׁשׁ מִפְּנֵי הַרְוֵאִים לְפִי שְׁלֵא יַעֲלָה עַל דַּעֲתָם כָּלֵל שְׁזֶה שִׁינּוּי שֵׁם אָבִיו דְחֲצִיפּוּתָא הוּא וְאֲפִילוּ בְּלֹא

הוֹחֲזֵק לֹא עֶבֶד הָכִי כְּדַמוּכַח מִמְהֵרָא"י דְּמַחֲלֵק בֵּין שָׁם אָבִיו לְשָׁם עֲצֻמוֹ וְהֵינּוּ בְּלֹא הַחֲזִיק וּבְקוֹשְׁתָּהּ הַש"ש וְדַלְמָא אֶסִּיק כּו' וּבְהוֹחֲזֵק לְמ"ד מְסַקִּינָן דְּאָפִי בְּשָׁם עֲצֻמוֹ אֵין חוֹשְׁשִׁין וְהֵינּוּ לֹא רְצִיתִי לְהֶאֱרִיךְ בְּזֵה לְפִי שְׂכָבְרָ עֲמָדוֹ בְּעֵנִין זֶה אַבּוֹת הָעוֹלָם מְהֵרִיב"ל וְתִשׁוּבַת ב"י וְתִשׁוּבָה מִבִּי"ט וּמְדַבְּרֵי כְּנֹלָם נִלְמַד שְׂבִישׁוּנָה שָׁם הָאָב עַכ"פ לֹא תִנְשָׂא וְיִישׁ סוֹבְרִים דְּאָפִילוֹ נִשְׂאֵת תַּצָּא וְעֵינֵין בַּג"פ סִימָן קי"ט שְׂפַתְבּ שִׁי"ל דְּשִׁישׁוּנָה שָׁם הָאָב הָנִי כְּמוֹ שִׁישׁוּנָה מְקוּם דִּירָה דְּאִיפָא לְעוֹ לְפִי שְׂאָדָם נִקְרָא ע"ש דִּירְתוֹ וְה"ה בְּשָׁם אָבִיו שֶׁהוּא עוֹלָה לְס"ת וְחוֹתֵם בּוֹ ע"ש וְכֵן נִלְעַנ"ד בְּכַוִּנַּת הָרָא"ש שְׂאָפִילוֹ נֹאמֵר שֶׁא"צ לְקוֹתְבוֹ מ"מ מִי שְׂרוּצָה לְהַכִּירוֹ מִי הוּא הָאִישׁ הַלְזָה נוֹתֵן עֵינָיו לְדַעַת שָׁם אָבִיו שְׁעִי"ז יוֹדֵעַ מִי הוּא וְא"כ הַשִּׁישׁוּנֵי פּוֹסֵל בּוֹ וְקִצְרֵתִי: וְאָמְנָם בִּנ"ד יָפָה כְּתֵב הָרַב הַמֵּאָה"ג מִהֵרָא ח אֲבַד"ק פְּאָקֶשְׁאָן שְׂאִינוֹ נֶאֱמָן לְהַשִּׁים עֲצֻמוֹ רְשַׁע וְלוֹמֵר שְׂעֵבֵר עַל חֶרֶם שְׁנוֹתָנִים בְּשַׁעַת נְתִינַת הַגִּט וּבִלְא"ה נִרְאָה שְׂאִין לְעַרְעֵר בְּלִי עֵדִים וְרִאָה דַּא"כ לֹא הִיָּה כּוֹתְבִין ע"פ עֲצֻמוֹ וְכַמ"ש הַתּוֹ בְּגִיטִין דָּף פ' לְעֵנִין מְקוּם הַלְיָדָה וְאֵם אִתָּה אֹמֵר שְׂעֵרְעוּרוֹ מוֹעִיל לֹא הִנְחַתְתָּ בַת לֹא"א כּו' שְׂאֵחֵר הַגִּט יַעֲרַעֵר לֹאמֵר שְׂכִישׁוּנָה בְּשָׁם אָבִיו וְלֹא הִיָּה לִיָּה לְקוֹתְבוֹ ע"פ עֲצֻמוֹ וְדוֹחֵק לֹאמֵר שְׂפִסְמְכוֹ עַל הַחֶרֶם שְׂשִׁיתָנוּ בְּשַׁעַת נְתִינַת הַגִּט וְהֵינּוּ הַב"י כ' שְׁגָם ע"א הַמְעִיד ע"ז פּוֹסֵל וְלִמַּד מִפְּסָקִי מִהֵרָא"י כֵּן שְׂפַתְבּ וְאֲשֶׁר כְּתִבְתָּ שְׂאִין עֲדוֹת בְּרוּרָה דְּאֵין שְׂמוֹ כְּפֹה תְּמַתִּי וְכִי אֵין עֲדוֹת בִּמ"ש מו' טַעֲבִיל דּוֹדָךְ שְׂיָדוּעַ לוֹ שְׂלֹא הִיָּה שְׂמוֹ בֵּן נְתַנְאֵל וְחִנְיָכְתּוֹ דַּעֲנִזִּיל כּו' ע"ש וּבְאֵמַת לֹא יִדְעָתִי טַעַם לְדַבֵּר דְּלָמָּה יוֹעִיל כְּאֵן עַרְעוּר חַד וְא"ל דְּהַתֵּם בְּעוֹבְדָא דְּמֵהֵרָא"י כִּינּוֹן שְׁגָם הַבְּעַל מְעַרְעֵר אֲמָרִינוּ פְּלָגִינוּ דְּבוּרָא לְעֵנִין זֶה שְׂעַכ"פ גַּם הַבְּעַל מְעִיד בְּפִסּוּל הַגִּט וְה"ל עַרְעוּר תְּרִי ז"א דְּבִנּוּגַע כַּה"ג לַכ"ע לֹא פְּלָגִינוּ דְּבוּרָא דְּלַכְּוֹלִי מִלְתָּא הו"ל בַּע"ד וְכַמּוֹ דְּקִי"ל דְּמִקְדָּשׁ בַּע"א אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשִׁין וְלֹא אֲמָרִינוּ דְּכַצְיָרָף הַמְקַדָּשׁ גּוּפָא הו"ל תְּרִי וְעֵינֵין בַּפ"י שָׁם וּבַתִּשׁוּבָה אֶחָד הֶאֱרַכְתִּי בְּזֵה וְעֵינֵין בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף כ"ד וּבַאֵה"ע ס"ג לְעֵנִין מִי שֶׁהוֹחֲזֵק כְּהֵן דְּקוֹל גְּרַע מַע"א וְאָף לַמ"ש בְּסִימָן ס"ב דִּישׁ מְחִמִּירִין בְּמִקְדָּשׁ בַּע"א הָרִי מְבִנְאָר שָׁם דְּבִמְקוּם דוֹחֵק וְעֵינֵין יִישׁ לְסַמְרָךְ אֲמָקִילִין וְא"ל דְּשִׁאֲנֵי הַתֵּם דְּאִיפָא חֲזַקְתָּ פְּנוּיָה דַּהֲכ' נְמִי כִּינּוֹן דְּאִי לֹא אִתִּי הָךְ סִהְדָא דְּהֵינּוּ מְחִזְקִין כְּהֵ הִיתֵר שׁוּב אֵין הַעֲדָנְאָמֵן לְהוֹצִיאָה מִחֲזַקְתָּה וּמ"ש בַּתְּה"ד וְכִי אֵין עֲדוֹת דִּי בִּמ"ש מִהֵרָא"ט דּוֹדָךְ שְׂיָדוּעַ לוֹ כּו' י"ל דְּהַתֵּם מִהֵרָא"ט אֲב"ד הָנִה וְכַתְּבַּ מַה שְׂיָדוּעַ לוֹ וְהֵינּוּ לֹאמֵר שְׂיָדוּעַ לוֹ יִדְעָה בְּרוּרָה ע"פ עֵדִים כְּשָׂרִים וְזֵהוּ שֶׁכ' וְאֵהֵא דְּעֵדִים בְּצַד אֲסַתָּן עֵינֵין פ"ב דְּכַתְּוֹבוֹת בְּמִרְדְּכִי הִיאָךְ מְפָרְשִׁים כּו' וְר"ל דְּשָׁם כְּתֵב דְּכָל שְׂאֲנוֹ יוֹדְעִין שְׂיִישׁ שָׁם עֵדִים שְׂיִוְדְעִין הָאִיסוּר פְּשִׁיטָא דְּאִיסוּר רַק אִם אֵין יוֹדְעִים רַק שְׂיִישׁ עֵדִים שְׂנוּכַל לְעַמּוּד עַל בְּרִיוֹ שֶׁל דְּבָר וְאֲפֹשֶׁר שְׂיִהְיֶה לְהַתִּיר בְּזֵה אֲמָרִינוּ עֵדִים בְּצַד אֲסַתָּן כּו' וְא"כ בְּזֵה שְׂמֵהֵרָא"ט כְּתֵב שְׂיָדוּעַ וְהֵינּוּ מִפִּי עֵדִים בְּנֹדָאֵי אִיסוּר עַד שְׂיִתְבַּרֵּר וְכֵן מְבִנְאָר מִמ"ש מִהֵרָא"י שָׁם בְּסוּף דְּבָרֵינוּ דְּשִׁמָּא אוֹתוֹ רִנּוֹק הַחֲזִיק בְּשָׁם אָבִי אָבִיו וְלִיפָא לְמִימֵר דְּנִדְרוּשׁ מִהֵרָא"ט אֵי יָדַע לְשִׁמָּי' דְּאָבִי אָבִיו בְּכַה"ג הו"ל עֵדִים בְּצַד אֲסַתָּן כְּדִמְפָרְשׁ לְעִיל בְּמִרְדְּכִי עַכ"ל וְכַוִּנַּתוֹ מְבִנְאָרְתָּ וּבְכַה"ג שְׂאִין כְּאֵן יִדְעָה מִיִּדְעַת הָעֵדִים אִם יַעֲזוֹ הִיתֵר אוֹ אִיסוּר שׁוּב א"צ לְהַמְתִּין וּמְצַאֲתִי בְּסַפֵּר מַכ' מֵאֲלִיָּהוּ שְׂעַמַּד בְּזֵה וּפִי דְּבָרֵי מִהֵרָא"י כַּמ"ש אֲלֵא שְׂלֹא הִבִּיא סוּף דְּבָרֵי מִהֵרָא"י שְׂמוּרָה לְהַדְלִי כַּמ"ש גַּם מַה שְׂתַּמַּה עַל מ"ש מִהֵרָא"י בְּסִימָן קפ"ד שְׂלַבִּי אֹמֵר לוֹ וְלַעוֹלָם דֵּן הִיָּה שְׂמוֹ דְּהִיאָךְ כ"כ כִּינּוֹן דְּבְּסִימָן קל"ח כְּתֵב עֲדוֹת מִהֵרָא"ט שְׂלֹא הִיָּה שְׂמוֹ דֵּן רַק נְתַנְאֵל ע"ש לְעַנ"ד מְבִנְאָר לְמַעֲנֵין בִּמְהֵרָא"י דְּהָךְ

תשובה דסימן קפ"ד כ' קודם ה' תשובה שביסמן קל"ח כמבואר בראש התשובה ואשר
כתבת כו' דזה נמי הוזהר כו' דע כי הביאו ראיה זו מהר"י ומהר"א מארץ הגר והשבת
להם מנפשא' ה"מ בשמו אבל בשם אביו לא ואז לא ידעתי מה שכתב בטור א"ה אמנם
בעובדא דידן וכפי מ"ש מהר"י טעביל רק האיה הוא שם האב ונתינתו יש לחלק מעט
כו' וביסמן קפ"ד שם התשו' למהר"א וכתב שם לא אוכל להתאפק כו' כי הקפתי
בתשובה כו' מסקנא דמלתא פבר כתבתי ג"כ למ"ש יודע ונראה שם תשובה שניה
שהושב לו הר"א בענין זה ואז לא היה נודע לו ממ"ש מהר"ט שידוע לו ששמו נתנאל
והוא פשוט למעיין וא"כ אין ראיה ממהרא"י אפילו באיפא ע"א ומכ"ש היכא דליפא
עדים פלל רק שהבעל לבד מערער ולא מפיו אנו חיים ואף שאומר שיוכל לברר הדבר
במקומו בכהאי גוונא אמרינן עדים בצד אסתן כמבואר להדיא בדברי מהרא"י הנ"ל וגם
מה שכתוב הרב הנ"ל דכיון ששם יאצא היא שם החול בנדאי לא עלה בו לתורה וגם
נלענ"ד דאף לדעת הרא"ש דס"ל שאינו יכול לשנות שם אביו היינו פגון התם שהפל
קראוהו שמעון ושניה אותו שמואל אבל היכא דרנבא קרו ליה שמעון ומיעוטא שמואל
שוב יכול הוא להחזיק שם אביו כמו שקורין המיעוט וכה"ג כתב מהרא"י לחלק בדברי
הרא"ש באם מסופק בשם אביו ל להחזיק בשם שירצה וה' דידן מסתברא טפי שאין
זה שינוי פנין שעכ"פ יש לו שם זה לפי המיעוט וא"כ י"ל דכיון שזה חתם א"ע רק
אברהם וכתב פן בכחופה רגלים לדבר שעכ"פ פורתא לא הו קרו ליה רק אברהם וא"כ
שפיר היא יכול להחזיק שמו פן ולכן נלענ"ד דשפיר מותרת האשה להנשא בגט זה
וקרוב בעיני לומר דאפילו אם אח"כ יתברר שהיה שינוי בשם הבעל שוב לא תצא פנין
שנשאת בהיתר ולדעת כמה פוסקים אם נשאת ל"ת וכמ"ש בג"פ ועיין בג"פ שכתב דיש
בזה מחלוקת ראשונים ואחרונים בדין זה דשניה בשם אביו והחזיק בשם השינוי ועמדה
ונשאת אם תצא אם לא ולענין הלכה נראה לי דאין פח בידינו לכוף אותו שיוציא פנין
די"א דלא תצא ויגלו לבעל דנחלקו הפוסקים כו' וקצתתי בזה פנין שלא נתברר וקרוב
הדבר שלא יתברר לעולם וכבר כתבתי דאף אם יתברר דפורתא הו קרו ליה בשם אחד
לבד שוב אין מקום לפסול פלל: סיומא דפסקא דבנ"ד שזה החזיק לפנינו את שם אביו
כמה שנים בשם אברהם לבד שפן כתב בכחופה וכן חתם בשטרות ועלה לתורה וכן
חקק בפתוחי חותם שלו אין ספק שאין משגיחין בו ובערעורו ואדרבא אם היה נכתב
בגט השם החדש שהוא אומר עכשיו אף אם היה נתונדע לנו שפדבריו פן הוא היה פאן
עיון גדול והיינו מצריכין גט אחר בשם שהוא מוזהר בו פאן ובשו"ת פ"י ומג"ש כת"י
שבידי כתב בעובדא כה"ג לענין לכתחלה איה יש לכתוב ושקיל וטרי טובא ומסיק שלא
לכתוב שם האב פלל וקצתתי פנין שאין ענין לנ"ד דנדאי פל שהחזיק אין חוששין לו
וכבר כתבתי מדברי מהרא"י שכתב דאפילו בלא החזיק אמרינן דלא תציר לשנות בשם
אביו ואפשר לחלק דזה לא הוי שינוי פולי האי רק קיצור השם ומ"מ פשיטא פנין
שהחזיק זמן רב ובכל הני מילי דכתבנא פשיטא שאין חוששין לו כמבואר בסימן מ"ו
וע"ש בב"ש שאפילו אמרו שיש עדים במקום קרוב אין מונעין אותה להנשא כו' ע"ש
וגם שהרי קול זה שוברו עמו שזה אמר ששם אביו אברהם יאצא ושוברו עמו שבכל
המדינה לא הוזהר רק בשם אברהם לחוד והוי בנתברר מיד שהקול שקר ועיין בשו"ת
רמ"א סימן צ"א ובאמת שצ"ע גם שם ובשו"ת אא"ז שארית יוסף סי' ל"א בעובדא

דר"ת אם הקול לא הוֹחֵזֵק בב"ד מְצֵאתִי בְּסֵפֶר נ"ב וּבְסֵפֶר בֵּית מֵאִיר שְׁעֵמֶד בְּזֶה וְכַתֵּב וְכִי כָּל כְּמִינֵיהָ דְּבַעַל לְהוֹצִיא לְעַז בְּזֶה אַחֵר הַגִּירוּשִׁין כּו' אֶף לַעֲנִ"ד דְּבָרֵי ר"ת מִתְפָּרְשִׁין בְּעֵנֶן אַחֵר מִמ"ש שֶׁם וְהֶאֱרַכְתִּי בְּמָקוֹם אַחֵר אֶף הַבַּעַל הוּא רְאוּי לְנִדּוּתוֹ וְגַם אֲסוּר לוֹ לִישָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת דְּהָא שְׁנֵי נִפְשֵׁיהּ ח"ד וְאִם בְּעֵלָה יִרְצָה לְתַתּ לָהּ גִּט שְׁנֵי בְּשָׂמוֹת שֶׁהוּא אוֹמֵר בְּכַדִּי לְאַפְקוּעֵי אִיפְרָיָה בְּלֹא שׁוּם טַעֲנַת דְּמִים טוֹב לְעֲשׂוֹת פֶּן שְׁזֶה רַגְלִים לְדַבֵּר דְּקוּשְׁטָא קְאָמֵר: אָבָל אִם עֵינָיו נָתַן בְּמָמוֹן אֵין לְחוּשׁ לוֹ פֶּלֶל וְעֵינָיו בְּסֵפֶר נִחְלַת שְׁבָעָה סִימָן מ"ה בְּאִנְרָף וְכִבֵּר פְּתִיבִי דְּאִם תִּנְשָׂא הָאִשָּׁה אֶף אִם יִתְפָּרֵר אַח"כ שְׁאָמֵר אָמַת יֵשׁ לְסִמְנָה עַל הַמְתִּירִין וּמכ"ש שֶׁקְרוֹב הַדְּבָר כִּמ"ש שְׁעַכ"פ יִמְצָא שֶׁם פּוֹרְתָא דְּקַרְיָה לִיהּ הִכִּי וְאִם פֶּן אֵין פֶּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ פֶּלֶל וְהִב"ד שְׁבַמְקוֹם שֶׁהָאִישׁ שֶׁם יוֹדִיעֵנו לוֹ שֶׁהוּא אֲסוּר בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת כ"ז שְׁלֹא יִחְזוֹר מִדְּבָרָיו הֶרְאוּשׁוּנִים בְּאַמְתָּלָא אוֹ שִׁיתָן לָהּ גִּט שְׁנֵי כְּדְבָרָיו וְגַם יִזְהִירוּ אוֹתוֹ עַל נִפְשׁוֹ שִׁישְׁמוֹר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ מִלְּהוֹצִיא דְּבָר שְׁאֵף אִם הִנֵּה מְקוֹם לְדוּנוֹ עַד עֵתָה כְּשׁוֹגֵג שֶׁהִנֵּה אוֹמֵר מְנוֹתָר מִפֶּאֵן וְאִלְף מְזִיד הֵנִי וְיֵבֵר נְדוּי הוּא שְׁאֵף שְׁצוּנָת וְאוֹמֵר אָמַת אֶתוֹ אַחֲרֵי שְׁאִין נֶאֱמָן מִן הַדִּין וְאֵין מְקוֹם לְזַעֲקָתוֹ בְּכָלֵל מוֹצִיא לְעַז הוּא וְתֹאכְלָנוּ אִשׁ לֹא נוֹפֵחַ אִשְׁתָּא דְּגֵרְמָא גְזֵרֶת ר"ת וְסִייעָתוֹ וְחֻכְמָה מְבִין מְדַעָתוֹ לְתַקֵּן הָעֵנֶן לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ וּמְחַמַּת תְּשִׁישׁוֹת כִּחֵי לֹא אוֹכֵל לְהֶאֱרִיף יוֹתֵר.

דְּבָרֵי זַעֲרָא מִן חֲבֵרָא: הִק' אֶפְרַיִם וְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד: שְׁאֵלָה צוּ מַה שְׁשָׂאֵלְתָּ בְּדְבָרֵי הַגִּט הַנִּיחְתָּן לְאִשָּׁה וְהִיא נִקְרָאת בְּפִי כָּל בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה קְרִינְצִיא בְּיוד אַחֵר הַצְּדִי וְכִגֵּט נִכְתֵּב קְרִינְצִיא בְּלֹא יו"ד אֵין סִפְקָא שֶׁהוּא שִׁינוּי הַשֵּׁם פִּינּוֹן שֶׁהִיּוֹד נִרְגָּשָׁת בְּמִבְטָא וְהִיא שְׁרָשִׁית בְּתִיבָה וְנֶאֱפִילוּ בִּס"ת שְׁאִין פּוֹסְלִין בְּחִסְרוֹת וְיִתְיָרוֹת מ"מ פְּסוּל בְּחִסְרוֹן כְּזֶה כְּשֶׁאֵין הִיּוֹד בְּאֵה לְשִׁימוּשׁ וְהִיא צְרִיכָה לְהַתְנוּעַע בְּשִׁפְת מִבְטָא וְכִבֵּר הֶאֱרַכְתִּי בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת בְּשֵׁם גִּינְעֵסִיא רוּסְיָא חִסִּיא וְכֵן הֶאֱרַכְתִּי בְּעֵנֶן זֶה בְּשֵׁם טַעֲמִצִּיא וְלֹא נִפְל סִפְקָא בְּעֵנֶן הִיּוֹד רַק אֵי לְכַתּוֹב טַעֲמִצִּיא אוֹ בְּאֵל"ף אַחֵר הִיּוֹד אוֹ בִּה"א וְהַסְפַּמְתִּי לְכַתּוֹב בְּאֵל"ף וְע"ש בְּשֵׁם פּוֹרִיאֵל וְכִף מְקוֹבְלָנִי מִפִּי דוֹדֵי מו"ר הַגָּאוֹן ז"ל וְיֵמָה שְׁנִמְצָא בִּב"ש שְׁמוֹתָם כְּאֵלוֹ בְּלֹא יו"ד כָּל מְבִין יוֹדֵעַ דְּלֹא פְּרוּכְלָא חֲשִׁיב וְאֲזִיל רַק שֶׁהֶעֱתִיק מְסוֹדֵר מֵהֵר"מ וְסֵפֶר שְׁמוֹת וְהֵם כ"כ לְפִי הַבְּרַת מְדִינָתָם וְכֵן תִּמְצָא שֶׁם סְאִיָּה סְאִיָּה וּפְשִׁיט שֶׁהִרְוָה בְּגִט קְרִינְצִיא בְּלֹא יו"ד הוּא קוֹרָא הַצ' בְּנִקּוּדַת קמ"ץ וְיֵשׁ בְּזֶה שְׁנֵי שִׁינוּיִם שֶׁלְפִי מַה שֶׁהוּא נִקְרָאת יֵשׁ פֶּאֵן הַרְגָּשָׁת הִיּוֹד לְהַדְיָא וְהַצ' הִיא יְהוּטָא לְאוֹתִיּוֹת שֶׁלְפָנָיו וּמְחוּבְרַת לָהֶם וּלְפִי מַה שְׁנִכְתֵּב בְּגִט יֵשׁ פֶּאֵן חִסְרוֹן מְבַפְנִים אוֹת יו"ד שְׁרָשִׁית וְגַם שִׁינוּי בְּקִרְיַת הַצְּדִי"ק שְׁנִקְרָאת לְעַצְמָהּ בְּתַנוּעָה גְדוּלָה שֶׁל קִמְץ וְכִבֵּר כ' הִב"י בְּשֵׁם הֵר"ש כֵּן הִרְשָׁב"ץ תִּנּוּס בְּמָקוֹם תוּנָס פְּסוּל וְכַמָּה כְּרַכּוּרִים כְּרַכּוּר בְּתְשׁוּבַת מֵהֵר"י כֵּן לֵב לְחַלֵּק בֵּין חֶסֶר אוֹת הַנִּקּוּדָה שֶׁל חוֹלָם וּבֵין חֶסֶר אוֹת הַמּוֹרָה עַל נִקּוּדוֹת פְּתַח וּבְתְשׁוּבָה פְּתִיבִי דְּאֵף לְפִי הִב"ש לְהַכְשִׁיר גְּבִי הִלְל וְדְבוּרָה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁמוֹת הַקּוּדֵשׁ לְלַעַז דְּבַלְעַז שֶׁהוּא הַמְכַרִיעַ אֶת הַקְרִיאָה יֵשׁ לְפִסּוּל טְפִי אֶף כ"ז כְּשֶׁאֵין רַק שִׁימוּשׁ לְפַעּוּלַת הַנִּקּוּדָה אָבָל בְּאוֹת הַשְׁוֹרֵשׁ אֵין סִפְקָא שֶׁפְּסוּל וְהֶאֱרַכְתִּי עוֹד בְּתְשׁוּבָה וְאֵין לְהֶאֱרִיף פֶּאֵן שְׁנַלְעַנ"ד הַדְּבָר פְּשׁוּט כִּמ"ש וְעֵינֶן בְּשׁוּ"ת נ"ב מֵהַד"ת חֵלֵק א"ע סִימָן קכ"ד כְּתֵב בְּגִט שְׁנִכְתֵּב טַלְעַע וְהָאִשָּׁה חוֹתְמַת עַצְמָהּ טַלְעַע שֶׁהוּא צְרִיכָה גִּט שְׁנֵי לְכַתּוֹב בּוֹ טַלְעַע בִּיּו"ד וְאֵע"פ שֶׁמֶן הַסֵּתֵם כּוֹתְבִין טַלְעַע בְּאֵל"ף לְסוּף דְּכִינּוֹן שְׁאִין מְרַגְשִׁין הִיּוֹד מְסַתֵּם הוּא בְּאֵלְף אָבָל בְּזֶה שְׁקוֹרָא בְּגִט יִקְרָא בְּדִקְדוּקָה הַלְשׁוֹן בְּאֵל"ף בְּסוּף וְהוּא חוֹתְמַת בִּיּו"ד וְהוּא

שינוי ממש והוא שינוי במבטא פי היו"ד מן רגישת במבטא לכן היא צריכה גט שני עכ"ל הגאון ז"ל הצריף לענינינו ובאמת בנ"ד הנה ראוי ונכון לכתחילה לחקור אחר שם העריסה שנראה ששם קרינציה נגזר משם קרינדיל וכבר נחלקו בעלי תריסין בק"ק לבוב על ענין יהודית שנקתב יודית אמנם אני הכרעתי שפשר פיון דעכ"פ עכשיו הפל קורין בשם זה לא גרע מחניכא וה"נ אע"פ ששם זה נשתרבו לגיעגוע וקטנות שפיר דמי פיון שנופרת לכל בשם זה ועיין בב"ש בשם שערלין וקצתתי אבל הגט הלז עכ"פ פסול הוא וצריף לכתוב אחר בשם קרינציה ביו"ד והבעל אסור לו לישא אשה אחרת כ"ז שלא יפטר את אשתו בגט אחר פשר וכל עליו חרם דגרמיה שלא לישא אחרת כל כמה דהיא אגידא ביה ועל הב"ד מוטל לראות שימות גט אחר ולא יעגן האשה: שאלה צו אשה אחת שהיה שמה מעריסה מלכה ובחליה שינוי שמה לשם שרה וכשעמדה מחליה העולם קוראין אותה בשמה הראשון מלכה רק בית אמה ומשפחה קורין אותה שרה מלכה איך יכול לכתוב בגט: תשובה יראה לענ"ד שיש לכתוב שרה דמתקריא מלכה שאין לחשוב שם החולי כגמרי פיון שלא נשתקע מפי בית אמה וממשפחה ונדקא אם נשתקע לגמרי כתבו הפוסקים שאין לכותבו כלל: ויש מי שסובר להצריף שני גיטין מ"מ בזה שעודנו השם הזה קיים בפי המיעוט אין זה נשתקע ועיין בספר שמות דף ק"ד האריף שם בתשובה בענין נשתקע שם השני וכתב לפרש לשון הקונטרסים שהביא הב"י דכל שבני מקום הנתינה ידוע להן שניתן להם שם אחר מחמת חולי אע"פ שהפל קורין אותה בשם הראשון לא נשתקע מיקרי וגם כתב דלפי מה שנראה ממהרי"ק בגמרי"ק בשם הראשון יכתבו הראשון קודם ועל הב"ד דמתקרי אם כן ה"נ י"ל בשם השינוי דעדיף משם הראשון הגם דשם הב' אינו ניכר כלל מ"מ יכתבו שם הב' בראשונה ועל שם הא' דניכר לכל וקורין לו כן יכתבו דמתקרי ע"ש שהאריף ומסיק דבדיעבד במקום עיגון אין לפסול אע"פ ששם החולי נשתקע לגמרי וכ"כ בגט פשוט ע"ש.

ואמנם כ"ז בגמרי"ק בשם הראשון מ"מ כ"ז בנ"ד שבני מקום הנתינה ידוע להם שניתן לה שם אחר מ"ח ובני ביתה ומשפחה מחזיקים השם הזה פשיטא שזהו הדין האמור בש"ע כשלאפעמים קורין בשם השני מקדימין אותו כו' ואין מקום לומר פיון שהמיעוט שקורין בשם זה מצרפים עמהם גם השם הראשון אם כן עכ"פ צריף לכתוב שניהם יחד דהיינו שרה מלכה וכמו אם ניתנו לה שני שמות מלידה ונקראת בשניהם שצריף לכתוב שניהם יחד בלא דמתקרי הדבר פשוט שז"א דנדאי שמות הליתה שמתחילה ע"ד זה ניתנו לו שמות אילו לקרוא אותו בשניהם יחד מאן פלג להו ומעיקרא כשמה אריכתא דמיא ומי שמתקל אותם וכותב דמתקרי ביניהם פאילו לא כתב רק חצי השם של האיש הזה ופסול כמ"ש בג"פ ושאר אחרונים משא"כ בשם מחמת חולי שבשעה שהיה קובע לשם הליתה עד שהיה נקרא בו לבדו הנה ושוב אח"כ כזה חלה והגיע לכלל סכנה וע"ז נתנו לב פי שמה קא גרים ורצו לבטל הגזירה ולשנות מזלו הנה דעתם לעקור את הראשון לגמרי והגורל קבע את השם השני ומתפלת המצלאין אתה למד שבקשו לעקור את השם הראשון לגמרי שאומרים שלא יקרא עוד שמו פ' כ"א פ' ואינו זה שנגזר עליו בשם הראשון רק אחר הוא ומבואר שבאו לעקור את השם הראשון לגמרי ואע"ג דגבי יעקב אמרינו דאע"ג דאמר קרא לא יקרא עוד שמה יעקב פי אם ישראל יהיה שמה לא שיעקר

יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו כבר ביארתי בתשובה דבענין שינוי השם החולי משרה ילפינו דכתיב שרי אשתה לא תקרא כו' וגבי אברהם אמרינו דהקורא אברהם עובר בעשה ולא ואף דבשרה אמרינו התם קב"ה אמר לאברהם כו' מפל מקום על כל פנים פונת שינוי השם דשרה הוא שיעקר שם שרי לגמרי ומצינו שאמרו חז"ל שיו"ד של שרי היתה צונחת כו' וכן לא מצינו שם שרי כלל רק ביעקב אמרינו דשאני דאהדריה קרא פמבואר כ"ז בברכות דף י"ג ובר"ה דף ט"ז ע"ש וגם ביעקב נמי דאמרינו שישאל עיקר ויעקב טפל היינו שיהא נקרא בשם ישראל לעיקר ושם יעקב לטפל אבל לא שיהא נקרא בשניהם יחד ובנ"ד פינו שכל שלא נשתקע שם החולי הוא עיקר אין להרפיב עמו את שם הלידה כלל והוא הרפכה שאינה קולטת ואף שאנו שמזכירין שם החולי סומכין עמו גם השם הראשון אין זה חיבור ואינו אלא לעשות סימן לאחר שידע מי הוא המדובר בו שהעולם מכירין אותו בשם הראשון והרי זה פתנית שם המשפחה אף אם קורין אותו לפעמים עם עיקר השם מ"מ לא נקבע להתחבר אל השם רק האי לחודיה קאי והאי סימנא בעלמא הוא וא"צ להזכירו בגט כלל ואינו ענין לשמות הלידה שהוקבעו שניהם יחד בתחלה והיה עמו וקרא בו כל ימי חייו משא"כ בשם מ"ח שהקורא בשם זה ומתעורר להחזיק בו הוא ע"ד זה ששינוי השם גרם לו דחס רחמנא עליו ופרקי' ממרעין בישין ולכן על הרוב המחזיקין בשם הב' הם גרי ביתה ומשפחתה פי מי יחוש חוץ מהם וא"כ אין ספק שזה להם עיקר השם והשם הנטפל לאחרי להפירו לאחריים שלא הרגילים עצמם בשם הב' צריכין להזכיר עמהם גם הראשון והעם פשהם שומעים את השם הראשון גם כן יודעים פי מה שהם מזכירים השם האחר ומקדימין אותו לפי שהוא עיקר להם שניתן מ"ח ולא יקשה בעיניהם התחברות השמות ולהם הוא נקרא בשם הראשון לבד פי זה ידוע להם שהעולם אין חוששין למה שעשה אילו משום פרוקי לספנות וכן במי שנקרא בב' שמות הלידה לפעמים הם תופסין בקצרה רק האחד או הראשון או הב' ומ"מ מי שמזכירו בב' השמות הוא נזכר וידוע להם ועכ"פ בגט פינו שכל עיקרו שאנו צריכין לכתוב שם החולי ולהקדימו אף על פי שהוא שם המועט היינו לפי שהוא מחזיק אותו לעצמו לעיקר השם וכמ"ש הרא"ש וכל עין רואה תשור דמילי דסברא אינון דכל כה"ג אין לחבר אותם יחד פינו שלא הוקבעו ע"ד כן ומה שהמיעוט קוראים בחיבור גם כן אין להשגיח בזה לכתוב כן בגט וגרע קריאת המיעוט מעליה לס"ת שלדעתם היא השם המובהק לאיש הזה שעולה בשם זה לתורה ואפ"ה דעת התה"ד והספיקו עמו כל הפוסקים שיש לכתוב ראובן דמתקרי שמעון והעלה דבכה"ג שעולה לס"ת בשניהם יחד אם כתב ראובן שמעון לא פסלינו ליה ומדברי אא"ז הרמ"א מבואר להדיא דגם בנקרא בשניהם יחד הדין כן שהרי בסעיף י"ג כתב אבל אם נקרא בשני השמות ביחד או שעולה כף לספר תורה פשר ומבואר בדרכי משה שכ"כ על דברי הב"י שכתב דמהרי"ק ומהרא"י מר אמר חדא כו' וע"ז כתב בד"מ ואין דבריו נראין דמהרא"י מייירי בנשתנה מ"ח ועולה בשני השמות לס"ת ולכן יש להקשיר גם בגט כו' והרמ"א ס"ל דאף בנקרא שניהם יחד לכתחלה צריף לכתוב דמתקרי דלא צדיף קריאה מעלי' לס"ת וכן מבואר בס' נחלת שבועה ובגט פשוט ובפר"ח (שושן) אע"פ שהב"ש כתב שלשון הרמ"א אינו מדוקדק כו' לטעמיה אזיל דגם בקריאה לס"ת סבירא ליה דכל שאין נקרא בשם אחד מהשמות רק בשם אחר יש לכתוב בלא דמתקרי עיין בסדר השמות

אות סמ"ך לענין סעדי' ואמנם אף שישם הקשה על הרמ"א בס"ק הביא דברי הרמ"א בתשובה בסתם) וכבר הארכתי בתשובה בכל דברי הב"ש בזה ובראייתו מעובדא דאסתר פעסלי הנזכר בתשובת רמ"א שהוא תמוה לכאורה ולית בחילי להעתיק כל מ"ש בענין זה ושם העליתי כי הב"ש סבירא ליה גם בשמ"ח אם נקרא בשניהם אין לכתוב דמתקרי (ומ"ש שם אח"כ פיון שנשתנה מ"ח ישבתי על נכון) שהרי קאי על הרמ"א דמייירי גם לענין שמ"ח שהרי מקורו ממהרא"י וגם פי מראה מקום היא לסעיף י"ח דמייירי בשמ"ח וטעמו פתבתי דסבירא ליה דכיון שנקרא ראובן שמעון אע"ג שעולה לס"ת ראובן וגם הוא שם מ"ח מ"מ פיון שאנו מזכירין אותו בגט לא איכפת לן אם נסמוך לו עוד שם אחר שנקרא בפי העולם שיכירו וידעו כי הוא המגרש וראוי לעשות כן שאם יכתוב דמתקרי אז ירננו העולם שאין זה המגרש שפיון שרגילים לקרותו בשניהם מסתמא כף שמו מלידה ויסברו שמסתמא עולה בשניהם גם כן ולא יעלה על לב לעולם שאחז מהם מ"ח דבשמ"ח אין רגילים לקרות בשניהם כו' ואם אין פותבין דמתקרי אין קפידה מה שאחז מ"ח ועולה בו פיון שהוא מוזכר בגט ואין העיקר חסר מספר פרישות ומה בכך שעמו טפלה עוד שם שפמכו ענין לו כו' והארכתי בכל חלקי הסותר ודבר ברור הוא שבנ"ד שאין הקריאה בפי כל בשני השמות יחד רק המועט לבד אע"פ שקריאה זו מועלת להוסיף שלא נשתקע השם לגמרי מ"מ אינו מועיל לעשות נפרד מחוסר ואדרבא בזה נראה שצריך לכתוב בלא דמתקרי שאל"כ יש לטעות שזו כף שמו בשמות כפולים מלידה וכמ"ש מהרי"ק חשש זה וכן כתב הגאון בעהמ"ח מג"ש בשו"ת גאונים בתראי בענין יצחק המכונה אייזיק דמתקרי לובא ועיין בט"ז שהמג"ש ובעל מג"ע ושאר חכמים הכניסו עצמם בעובי הקורה והצריכו גט אחר והגאון הנ"ל כתב חששא זו שיסברו ששמו מעריסה לובא ובחליו נשתנה לשם יצחק וכינויו אייזיק ע"ש וגם פאן פיון שאין רגילים בשמ"ח לקרות בשניהם יחד וכל העולם קורין לזו גם כן בשם אחד לבד ויודעין שזה שמה מעריסה לא יעלו על לב שזו נשתנה שמ"ח ובני משפחת קורין אותה בשניהם יחד שאין רגילים בכך אלא יסברו שהגט הלז נכתב לאשה ששמה מעריסה שרה מלכה ומיעוט קראה מלכה לבד ולכך כתבו כן וכיון שאין מוכח מתוך הגט שזו היא המגורשת והלשון נוטה לענין אחר הוא פסול ואמנם איני מחליט פעת אם לפסול בדיעבד בזה אבל לכתחלה נלענ"ד ברור בנדון זה שיש לכתוב שרה דמתקרי מלכה ועיין בשו"ת לחם רב סימ' למ"ד שכתב היכא שחותרם בשני שמות פגון אני ששינוי שמו מ"ח ואני חותרם חייא אברהם וכן לס"ת קוראי בשני שמות שיכתב שם השני דמתקרי הראשון והביאו בג"פ ובפרח שושן וכתב בגפ"ש שפן פסק מהר"ם גלאנטי בתשוב' כת"י, ומהר"א אפסנדרוי וכן דעת הג"פ אפילו נקרא בשניהם אינו פשר בלא דמתקרי רק בדיעבד ומכ"ש בזה דאין הקריאה בשניהם רק בפי המועט דפשיטא שע"י הקריאה בפי העולם הם מתחלקים דהא ודאי דחתימה ועליה לס"ת עדיף מקריאה בפי המועט ואפ"ה פותבין דמתקרי וכן איתא בס"ת כת"י מהגאון מהר"א שרענצל"ש ז"ל בשם הגאון מהר"ש תלמוד מהרש"ל כתב סדרתי גט פה ק"ק לבוב שמ"ח ושם הבעל בנימן ונשתנה מ"ח ישראל וקראו אותו בשם הראשון לגמרי בנימן ולא ישראל כלל ולס"ת עלה בנימן ישראל וחתם בנימן ישראל והספימו לכתוב בנימן דמתקרי ישראל כו' מבואר שאף שהכריעו מהעלי' והחתימה לכתוב שם ישראל ושלא לחשבו כשנשתקע

מ"מ לא פתבו שניהם יחד רק דמתקרי אלא שהקדימו שם הראשון לפי שהקריאה והעליה והחתימה הן שווה בזה לתת יתרון וקדימה להראשון ובה יש חולקין וכנראה מדברי מהר"א שרענצליש גופיה שם בס"ג אות זי"ן נשאלתי באיש אחד ששמו זוסמאן ושם הקודש יקותיאל ונשתנה מ"ח ליעקב והעולם קראוהו זוסמן ולס"ת יקותיאל כבתחלה והוא חתם א"ע יקותיאל יעקב פי לא ידע שיחתום שם החולי הראשונה והשבתם שעכ"ז יכתוב שם החולי ראשון דהיינו יעקב דמתקרי יקותיאל כו' והאריף וכתב וכך הספיקו עמדי להורות הלכה למעשה והוא ז"ל סובר דשם חולי שנשתקע די בגט בשם הראשון והביא תשובת הגאון בעל תו"ט מ"מ בזה ס"ל דמחמת החתימה לא הנה נשתקע ועיניו הראות שאע"פ שעיקר פתיבת שם החולי הוא מחמת החתימה נהרי החתימה הוא שניהם יחד מ"מ פסקינו להו בדמתקרי ומכ"ש בקריאת הפנתא דדינא הכי והנה יש בידי תשובת הגאונים מקושטנדינא וגאונני אשכנזי ופולין בענינים אלו מה שהרציתי עמהם פעמים רבות בענינים אלו ומדברי פולין נלמד שהדין דין אמת כמ"ש ונלאיתי להאריף ואחר אחרון אני בא מופת דורינו הגאון מוהר"ר יחזקאל ז"ל בשו"ת מהדורא תנינא סימן קי"ט כתב והאשה שמה הינדל ונשתנה שמה בחליה שרה ובפי העולם נקראת הינדל לחוד אבל היא חותמת שרה הינדל ולכן יכתוב שרה דמתקריא הינדל שאין לכתוב המכונה על שם שהוא עיקר ואף ששם השני שניתן לה בחולי הוא עיקר יותר מפל מקום עדיין השם הראשון הוא גם כן עיקר ולא שייך לכתוב עליו המכונה ובתשובת מהר"מ מינץ כו' אבל בנ"ד יכתוב שרה דמתקריא הינדל או דמתקריא הינדל ומינה לא יזיע הקטן יחזקאל סג"ל לנדא עכ"ד הגאון ז"ל הרי מבואר דע"י החתימה כתב השם השני והקדימו ועשאו לעיקר כתב על הראשון דמתקרי לפי שגם הוא ניתן לעיקר ואין ספק דבנ"ד שאנו עושים עיקר לשם החולי לפי שלא נשתקע אבל המיעוט שיש לכתוב דמתקרי שרה בפי העולם לא נקראת בשניהם וגם הב"ש מודה ומי שירצה להתעקש ולומר חילוקים בין אם הפתיכה על ידי החתימה או על ידי קריאת המיעוט אין אחריות עקשם עלינו והאמת אגיד פי הנה בדעתי לחשוף עצמי מן הדין אחרי שאני רואה קטרוג וקנטורים דרפי מעולם להתרחק מזה פי כ"א מגמת פניו לומר דידן נצח אבל בנדד שנת לילה רעיוני על משכבי סליקו פן ח"ו יקרינו עון בדבר הזה אם אעצור במילין שהרי יש פאן הוצאת לעז על הגט שלא כדן לפי דעתי גלל כן אף פי בעו"ה כשלא פתי וידי בכה וא"א לי להעלות בארנפה כתבתי בקצרה חוות דעתי ואם דעתם לשם שמים מןבטחני שיקבלו דברי אלה הנאמרים באמת וצדק בסבר פנים יפות דברי הפותב בידיים רפות זעירא מן חב"י: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה צח נוטה כדוק שמים.

בחתומים יזכה להם לחיים. ה"ה פבוד אהובי וידידי הרבנים המאה"ג המופלגים בתורה ובחסידות ובמדות חמודות כש"ת מו' זאב וואלף ומוהר"ר אברהם נ"י לנצח אהד"ש הגיעני מפתבם בדבר הגט ששם המגרש שואל וכך נקרא בפי כל וכן עולה לתורה וחותרם וכפי הנראה גם שם העריסה הנה כף ודעתכם לכתוב שואל יפה הסכמתם להלכה וכיוצא בזה כתב בשם אשה שכתבו שמה יודית אע"פ שידוע ששם זה נגזר משם יהודית והבאתי ראיה לזה מתשובת דבר שמואל שהוצרך לפסוק דאף שנקתוב יהודית פשר מפלל דידית פשיטא ליה דכשר וביאתי בארנפה ואם לא הנה שמו מעריסה רק שאול הנה

אפשר לומר שיכתוב שאול דמיתקרי שאול אבל פיון שכתבתם שנראה דגם שמו מעריסה שואל וכן הגיד לי מוכ"ז הלז הבא לגרש שאביו אמר לו שבשעת המילה קרא שמו שואל א"כ אין לשנות פלל וכמ"ש הב"ש לענין שרה שערלין שאם נקראת מעריסה שערלין אז יש לכתוב שערלין לבד ואף אם אין ידוע בבירור שם העריסה שפיר דמי למכתב הכי שהוא חניכא שהפל קורין אותו וכן בשם האשה ששמה מעריסה וחותמת רבקה ונקראת ריבלה דכותבין רבקה וא"צ לכתוב המכונה ג"כ פיון דהגהות שוים.

והנה המגרש אמר ששמו נחום שואל בפי פל וחותם פן רק לס"ת נקרא מנחם שואל וא"כ צ"ע איך יש לכתוב בזה פיון דנחום הוא שם בפ"ע ג"כ וא"כ הקריאה והחתימה סותרים זא"ז ובכה"ג פתב הג"פ ששם דקרו ליה רובא דעלמא מכריע לעשות שם לעיקר א"כ לכאורה הנה צריך לכתוב נחום שואל דמיתקרי מנחם שואל ומ"ש הב"ש בקיצור דינים סעיף כ' דאם אין שונון הקריאה לס"ת וחתימה וא"י בעצמו למה חותם פך יש לילה אחר השם שקורין אותו לתורה מקור הדברים ממש באות אחד גבי שם אליעזר ושם מיירי שהיה שמו לאזר ואין פאן ספק רק שהוא משתבש לחתום אליעזר לא אזלינן בתר טעותו בחתימה אלא בתר טעותו דקריאת ס"ת ובין הבריות הוא עיקר ע"ש בט"ז משא"כ פאן דאין פאן שיבוש בחתימה שהרי באמת הוא נקרא פך ובחתימה מחזיק שם זה לעצמו לעיקר א"כ יש לעשותו עיקר והשם שעולה בו לס"ת יש לכתוב דמיתקרי ולכאורה הנה אפשר דבנ"ד שניתן לו ביום המילה ב' השמות מנחם נחום אז אע"פ שחתימתו הוא שלא בשיבוש לא קפדינן על החתימה שמה שהוא חותם בשם נחום לבד לא להחזיק שם זה לעיקר שהרי בשעת מילה ניתן לו שם מנחם להיות שמו המובהק ועולה בו לתורה אלא דבחתימה יצא מנחם להקל עליו וחותם בשם שמפירין בו ב"א ומ"מ אינו רק תפל לשם המובהק שהוא מנחם אף בס' ג"פ פתב בסקי"ז דאם חותם בשם חיים וקרי ליה לס"ת ביבאנטי או איפכא כו' אם שם המילה הנה ביבאנטי יכתבו ביבאנטי כו' ואם אין ידוע שם המילה א"נ הדבר ידוע דבשמות המילה קראו ב' השמות חיים ביבאנטי והוא עולה לס"ת בשם חיים לבד אף חותם ביבאנטי לבד או איפכא כו' אז נראה אם רוב ב"א קרו חיים ופורתא ביבאנטי יכתבו חיים דמיתקרי ביבאנטי ואם רוב קרו ליה ביבאנטי פותבין ביבאנטי דמתקרי חיים אע"ג דשם הליתה חיים פיון דרובא קורין כו' ואי ליפא למיקם עלה דמלתא הי מינייהו רובא כו' יכתבו חיים דמיתקרי ביבאנטי דשם ל' הקודש הוא עיקר ואם שני השמות הם בלשון הקודש או לעז וליפא למיקם עלה דמילתא איזה רובא יכתבו ב' גיטין באחד יכתבו שם ראשון דמיתקרי שם שני ובגט הב' יכתבו שם ב' דמיתקרי שם ראשון כו' עכ"ל וא"כ פאן דניתן לו שני שמות בשעת מילה וכ"ע קרו ליה בשם אחד דהיינו נחום א"כ יש לכתוב שם זה לעיקר שהרי התם ג"כ ביבאנטי הוא לעז של שם חיים ומסתמא ניתן לו להיות פינוי לשם חיים ואפ"ה אזיל בתר רובא וס"ל לג"פ להקדים שם זה ואע"פ שהוא שם של לעז וכ"ש בנ"ד דהוא גם פן שם הקודש וניתן ג"כ בעת מילה וכ"ע קרי ליה הכי שיש להקדים: אף אעפ"כ נלפענ"ד דאפשר דהג"פ שכתב שבשעת המילה קראו לו ב' השמות חיים וביבאנטי מיירי שגם שם חיים ניתן לו ע"ד פן שיהא נקרא בו בפי ב"א וכן שם ביבאנטי וגם פי שם ביבאנטי אע"פ שהוא לעז של חיים מ"מ אשכחן מקצת אנשים ששם העצם שלהם הוא ביבאנטי כמ"ש הג"פ ס"ק ס"ח וכיון שרובא השליכו אחרי גינום שם חיים

וְרָגַל עַל לְשׁוֹנָם שֵׁם בְּיָבֵאנֹטִי יֵשׁ לְחַשְׁבוֹ לַעֲיָקֵר וְשֵׁם הַעֲצָם נִגְדַּ שֵׁם חַיִּים מִשָּׂא"כ בְּגוֹנוֹנָא
 דְּנִ"ד דְּמַעֲיָקְרָא ע"ד פֶּן נִתְנוּ לוֹ ב' הַשְּׂמוֹת בְּשַׁעַת הַמִּילָה שְׁלֵא ע"ד שְׁיִהְיֶה נִקְרָא גַם בְּשֵׁם
 מְנַחֵם רַק שְׁיִהְיֶה שְׁמוֹ הַמְּנוֹבָהק וְלַעֲלוֹת בּוֹ לַתּוֹרָה וּבְפִי פֶל יִהְיֶה נִקְרָא בְּכִינוּי הַשֵּׁם נַחוּם
 כְּמִבְּנֵי אֲרָם בְּשְׂמוֹת אֲנָשִׁים אוֹת מ"ם דְּמֵן הַסֵּתֵם הוּא כִּינוּי לְמְנַחֵם אִם לֹא שְׁיָדוּעַ שֶׁהוּא שֵׁם
 כַּפ"ע וְכֵן אֲנוּ רוֹאִין שְׁאִין מְצוּי מִי שְׁשָׂמוֹ מְנַחֵם שְׁיִהְיֶה נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה רַק קוֹרִין אוֹתוֹ
 בְּכִינוּי נַחוּם וּמְסַתְמָא גַם מְגַרֵּשׁ זֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ ע"ש אֶחָד מְאֻבּוֹתָיו שְׁיִהְיֶה נִקְרָא
 נַחוּם וְשְׁמוֹ הָעֵינְקָרִי לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה מְנַחֵם וְכִינוּן שְׁפֵן עַכ"פ מְנַחֵם שְׁמוֹ הָעֵינְקָרִי וְיֵשׁ
 לְהַקְדִּימוֹ וְעֵינְן בַּג"פ סוֹף ס"ק ס"ח דְּאָף אִם עוֹלָה לִס"ת וְחוֹתֵם בְּקִיצוֹר הַשֵּׁם פִּינוּן דְּיָדוּעַ
 שְׁשָׂמוֹ יִצְחָק יָכוֹל לְכַתּוֹב לְכַתְחֻלָּה יִצְחָק דְּמִיתְקָרִי חֲקוּן כּו' ע"ש וְאָף דְּלֹא דְמִי נִ"ד
 לְקִיצוֹר הַשֵּׁם דְּנַחוּם הוּא שֵׁם כַּפ"ע מ"מ אֲנֹן קְפָדִינוּן לְדַעַת שֵׁם הָעֵינְקָרִי וּבְכָאן יָדוּעַ שְׁשֵׁם
 הָעֵינְקָרִי הוּא מְנַחֵם וְגַם כִּי עוֹלָה בּוֹ לַתּוֹרָה יֵשׁ לְהַקְדִּימוֹ וְגַם יֵשׁ לְצַרְף דַּעַת בְּעַל מִכְתָּב
 מְאֻלְיָהוּ דִּס"ל דְּלַעוֹלָם שֵׁם הַמְּנוֹבָהק הוּא שֵׁם שְׁעוֹלָה לַתּוֹרָה וְגַם כִּי דַעַת הָרִיב"ש דָּאִם
 ב' הַשְּׂמוֹת פְּתוּבִים בְּפִירוּשׁ אֵין הַפֶּר' בֵּין שְׁפּוֹתֵב זֶה רֵאשׁוֹן כּו' וְהַכִּי פֶּסֶק בִּש"ע וְאָף
 דִּהִב"ש פְּתַב דְּבִאִין מְקוֹם לַעֲיָגוֹן אֲפִילוּ כְּבָר נִכְתָּב אֵין לִיתָן הַגֵּט וְכֵן בַּג"פ ס"ק י"ג הִבִּיא
 דַּעַת הַפּוֹסְקִים מ"מ מְסִיק שֵׁם לְהַכְשִׁיר מִשׁוּם ס"ס וְכ' לְהַקְל בְּזֵה דְאִינוּ אֲלֵא מִשׁוּם לַעַז
 וּפְסוּל דְּרַבְּנָן וְלָכֵן אָף שְׁיִהְיֶה מְקוֹם לְהַחְמִיר לְהַצְרִיף ב' גִּיטִין פִּינוּן שְׁיֵשׁ סְבָרוֹת לְכָאן
 וּלְכָאן אָף הוּאִיל וְגַם בִּב' גִּיטִין יֵשׁ לְפַקְפֶּק דְּרַכִּי מְעוֹלָם לְצַדֵּד וּלְהַכְרִיעַ לְצַד אֶחָד וּנְלַעַנ"ד
 דָּאִם יָדוּעַ שְׁזֵה הַמְּגַרֵּשׁ בְּנִי מִשְׁפַּחְתּוֹ נִקְרָאִין נַחוּם וְשְׁמֵם הַקְּוֹדֵשׁ מְנַחֵם וּמַכ"ש אִם נוֹדַעַ
 שְׁכָף הִנֵּה שֵׁם הָאִישׁ הַמֵּת שְׁנִקְרָא זֶה עַל שְׁמוֹ הָא קָמֵן שְׁמְנַחֵם הוּא לוֹ שֵׁם הַמְּנוֹבָהק אֵין
 לְהַכְרִיעַ לוֹמֵר מְחַמַּת הַחֲתִימָה לַעֲשׂוֹת שֵׁם נַחוּם לַעֲיָקֵר וְאֲזִלִּינוּן בְּתַר עֲלִייתוֹ לַתּוֹרָה
 וְדִינֵינוּן לִיה פְּכָל מִי שְׁעוֹלָה לַתּוֹרָה מְנַחֵם וְנִקְרָא בְּפִי פֶל נַחוּם שְׁאֵז שֵׁם מְנַחֵם עֵינְקָר וְיֵשׁ
 לְכַתּוֹב מְנַחֵם שׁוֹאֵל דְּמִיתְקָרִי נַחוּם שׁוֹאֵל וּמְחַמַּת כִּי מוֹכ"ז אֵין עָלֵי וְגַם יוֹמֵי דְחוֹשׁוֹבְנָא
 עַת לְקַצֵּר דְּבָרֵי זְעִירָא מִן חֲבָרִי: הַק' אֲפָרִים זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מִבְּרָאד שְׁאֵלָה צַט גֵּט
 שְׁהוּבָא לְאִשָּׁה אַחַת שְׁשָׂמָה שְׁיָנָא יֵטָא וְנִמְצָא הָאֲלָף שַׁל שְׁיָנָא אֵין הַיּוֹד שְׁעַל גְּבַהּ נוֹגַעַ
 בְּגַג שְׁמַחְתִּיָּה וְהַחֲרָחַק הוּא מְעַט וְתִינּוֹק דְּלֹא חֲכִים וְלֹא טִיפֵּשׁ יָכוֹל לְקָרוֹתוֹ פְּתִיקָנוּ וְהַבְּעַל
 הַלֵּף לְמַרְחָקִים וְלֹא נוֹדַעַ מְקוֹמוֹ אֵינָה מַה דִּינוּ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאוֹרָה דִּין זֶה פֶּשׁוּט בִּש"ע
 אַה"ע ס' קכ"ה סְעִיף ט"ז כְּתַב הַרְמ"א שִׁי"א לְהַקְל בְּמְקוֹם עֵינְקָר וְאָף שְׁכַתֵּב בִּל' י"א
 מ"מ נִרְאֶה דְּתוֹפְסַ עֵינְקָר כְּהָא לִישְׁנָא שְׁהָרִי הַמְּחַבֵּר אוֹמֵר פֶּן בְּסִי קכ"ו סְעִיף מ"ז וְהַרְמ"א
 לֹא הִגִּיהַ פְּלוּם מְפָלֵל דְּסְבִירָא לִיה דְּהַכִּי הַלְכְתָא אָף הִב"ש בְּסִי קכ"ה ס"ק כ"ו וְסִי קכ"ו
 ס"ק מ' כְּתַב בְּדַעַת רַמ"א דְּוִקָא בְּדִיעְבַּד שְׁכַבֵּר גִּיתָן הַגֵּט וּמְקוֹם עֵינְקָר אָף הִב"ש גּוּפְלִי
 בְּסִי קכ"ה ס"ק ח כְּתַב בְּשֵׁם הִב"י דְּכְשִׁישׁ עֵינְקָר מְהַנִּי אָף שְׁלֵא גִיתָן עֵינְקָר וְכ"כ מִהַר"מ
 כּו' וְסִיִּים שְׁפֵן עֵינְקָר וְאָף דְּהַתֵּם מִיִּירִי לַעֲנִין אוֹתִיּוֹת דְּבוּקִים מ"מ הִב"ש סְבִירָא לִיה
 שְׁדִינָם שְׁוִה שְׁהָרִי כְּתַב בְּס"ק כ"ו כְּבָר פְּתַבְתִּי לְדַעַת רַמ"א דְּוִקָא בְּדִיעְבַּד וּמְקוֹם הַדְּחָק
 כּו' וּבְאֻמַּת לֹא הַזְכִּיר בִּב"ש מְזָה כ"א לַעֲנִין אוֹתִיּוֹת דְּבוּקִים אָף פְּנוּנְתָם לִמ"ש בִּב"ש
 מִהַדוּרָא קָמָא ס"ק ז' לְדַעַת רַמ"א צְרִיף ג' אוּפְנִים כּו' אֲלֵא מ"ש סְמוּף לְזֵה וּלְכַתְחֻלָּה
 אֲסוּר לְהַפְרִיד כּו' מְכַשִּׁיר ג"כ בְּמְקוֹם הַדְּחָק וְאִיִּירִי דְּעֵינְקָר לֹא גִיתָן וְכֵן אִם אֵין נוֹגַעַ מַה
 שְׁרָאוּי לִיגַעַ מְכַשִּׁיר ג"כ בְּמְקוֹם עֵינְקָר מִיהוּ שֵׁם י"ל דְּמִיִּירִי נְמִי בְּדִיעְבַּד וּבְמְקוֹם עֵינְקָר
 אֲלֵא מְהַי בְּבָא וּלְכַתְחֻלָּה כּו' קִשְׁהָ וְעֵינְקָר בִּי כּו' ע"ש וּמִהַדוּרָא בְּתָרָא הַשְּׁמִיט זֶה וּמ"מ

בס"ק כ"ו הַעֲתִיק כְּפִי הַלְשׁוֹן שְׂבַמ"ק וְכֵן הוּא בְּב"ש כְּפִי פְעָמִים וְעַכ"פ מְבֹאֵר דְּעִיקָר טַעְמוֹ שֶׁהַצְרִיף דִּיעֵבֵד וּשְׁעַת הַדְּחַק גָּבִי אִם אֵין נוֹגְעִין הוּא עַפ"י פְּסָק רַמ"א גָּבִי דְּבוּקִים וְכִינּוּן שְׂגָבִי דְּבוּקִים תּוֹפֵס עִיקָר פְּהוֹסְקִים דְּאֵף אִם לֹא נִיתֵן שְׁפִיר דְּמִי בְּמָקוֹם עֵיגוֹן א"כ ה"ה גָּבִי אֵין נוֹגְעִין אֵף לַעֲנ"ד בְּלֹא"ה דְּבָרֵי הַב"ש ס"ק ח' צ"ע דְּלִדְיָדִיָּה דְּמִשְׁנֵה הַף דְּבִיקוֹת רָגַל הִיָּהוּ וְקוֹפִין וְאֵין אוֹתִיּוֹת נוֹגְעִין עִם הָא דְּאוֹתִיּוֹת דְּבוּקִים וְכַתֵּב דְּהָא דְּרָגַל הָא וְקו"ף נוֹגְעִין מִיָּרִי שְׁפָבֵר נִיתֵן הִגָּט וְזֶה תְּמוּהָ דְּמָה הוֹעִיל בְּזֶה דְּהָא מ"מ מְבֹאֵר שֶׁם דְּאֵף שְׁלֹא נִיתֵן יוֹכֵל לְתַמְנָן בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְהַף תִּיקוֹן דְּהַתָּם הִיָּנוּ אֵף לְאַחַר חֲתִימַת הַעֲדִים וּבְלֹא מְצֻנָת הַבְּעַל שְׁהָרִי מְקוֹרוֹ מִשׁו"ת מַהֲרִי"ק ס' ע"א וּמְבֹאֵר שֶׁם לְמַעַיִן שְׁמַתִּיר בְּכַה"ג לְהַפְרִיד בְּסָפִין וְלִיתָנוּ וּמְבִיא רְאָיָה מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש בְּעֵנִין הַנּוּיָן שְׁלֹא הִיָּה אֲרָנִים כו' הָרִי לֵה בְּהַדְיָא שְׁמֹתָר לְתַמְנָן הִגָּט מִשׁוּם שֶׁהוּבָא מִמָּקוֹם רְחוֹק כ"ש וְכ"ש הָכָא שְׁהֵלֵף הַבְּעַל לְמַה"י כו' עכ"ל מְבֹאֵר דְּהַתִּיקוֹן הוּא בְּגִט שֶׁהוּבָא מִמָּקוֹם רְחוֹק פְּתוּב וְחֲתוּם וּבְלֹא מְצֻנָת הַבְּעַל כָּלֵל וְדְבָרֵי מַהֲרִי"ק אֵילוּ פְּתָבָם הַב"ש ס' קכ"ו וְכַד"מ מְכַשְׁרִין בְּמָקוֹם עֵגוֹן לֹא דוֹקָא כְּשֶׁפָּבֵר נִיתֵן אֶלָּא ה"ה קוֹדֵם נְתִינָה וּלְפִי שֶׁהַדְּבָרִים סְתוּמִים לֹא פִירַשׁ אִם, צְרִיף תִּיקוֹן אוֹ אִם תִּיקוֹן מוֹעִיל אֵף לְכַתְּחִלָּה מְפָרֵשׁ הָרַמ"א וְאֶזְזִיל דְּלְכַתְּחִלָּה אֶסוּר לְהַפְרִיד בְּסָפִין כו' אֲבָל בְּמָקוֹם הַדְּחַק שִׁישׁ לְחוּשׁ לְעֵיגוֹן יִתְמָן וְהַף תִּיקוֹן הִיָּנוּ אֵף אַחַר חֲתִימַת הַעֲדִים וּבְלֹא מְצֻנָת הַבְּעַל וְזֶה מְבֹאֵר לְמַעַיִן בְּב"ש ס' קכ"ו וְכַד"מ ס' קכ"ה ס"ק ט"ו ע"ש שְׁמַצּוּיָן בְּטַעוֹת הַצִּיּוֹן צ"ל עַל תְּשׁוּבַת הַב"ש מ"מ פְּתוּב בְּשׁוֹרֵשׁ צ"ח דְּלְכַתְּחִלָּה אֵין לְסַמְנָף עַל הַפְּרִדַת סָפִין שֶׁהַלְשׁוֹן מוֹעֲתֵק מִשָּׁם וְשֶׁם לֹא מִיָּרִי מַעַנֵּן אַחַר הַנְּתִינָה רַק מִשׁוּם שֶׁהִיָּה מְקוֹם עֵגוֹן וְכַדְמִיָּתִי מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש וְטַעְמָא דְּמִלְתָּ דְּבִדְבִיקוֹת לֹא מְהַי כ"א בַּג' אוֹפְנִי שְׁפָתֵי רַמ"א וּבַהַף דְּרָגְלֵי הִיָּה וְקוֹף נוֹגַע סְגִי בְּמָקוֹם עֵיגוֹן לְחוּד לְתַמְנָן אֵף אַחַר חֲתִימַת הַעֲדִים בְּלֹא מְצֻנָת הַבְּעַל הוּא כְּמוֹ שְׁאֲבָאָר דְּמְבֹאֵר לְמַעַיִן דְּמַהֲרִי"ק שׁוֹרֵשׁ ע"א שֶׁהָאֵרִיף לְבָרֵר מ'ל' הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים שְׁתַּלְיִית רָגַל הָא וְקוֹף אֵינוּ מַעֲכָב לְכָל הַפְּחוֹת בְּדִיעֵבֵד וְע"ש דְּמִיָּרִי שֶׁהִגָּט לֹא נִיתֵן וְל' דִּיעֵבֵד דְּקָאֵמֵר הִיָּנוּ מִשׁוּם שֶׁהִיָּה מְקוֹם עֵיגוֹן דְּכַדִּיעֵבֵד דְּמִי וּמְזֶה לְמַדּוּ הַב"י וְהַד"מ שְׁפָתָבוּ בְּשֵׁם מַהֲרִי"ק שְׂאֵם תִּינּוֹק קוֹרָא כו' הִיָּכָא דְּאִיפָא לְמִיחַשׁ לְעֵיגוֹן פֶּשֶׁר וְהִגּוֹן הַדְּבָר לְהַפְרִיד בְּסָפִין כו' וּבְאֲמַת דְּמַהֲרִי"ק שֶׁם קוֹדֵם שְׁפָתֵי תַקְנַת הַפְּרִדַת סָפִין לֹא הִזְכִּיר בְּלִשׁוֹנוֹ מְקוֹם עֵיגוֹן כָּלֵל רַק צִיָּדָד בְּסֵתָם דַּא"צ לְתַלּוֹת הַרְגָּל רַק פִּינּוֹן שְׁמַהֲרִי"ק פְּתַב אֲבָל לְעֵנִין פְּסוּל בְּדִיעֵבֵד נ"ל לְהַשׁוֹתֵן כו' עַד הָא בְּשָׂאָר הִיָּהוּ אֵין קִפִּידָא לְכָל הַפְּחוֹת בְּדִיעֵבֵד כו' ע"ש וְהַתָּם מִיָּרִי שְׁעִדִּינּוּ לֹא נִיתֵן וְקָרִי לִיָּה דִּיעֵבֵד מִשׁוּם עֵיגוֹן וְשׁוּב הוֹסִיף מַהֲרִי"ק שֶׁהִגּוֹן הוּא לְהִיּוֹת מְפָרִיד בְּסָפִין כו' וְאֵין זֶה רַק לְרִוּוּחָא דְּמִלְתָא וּבְזֶה הַסְּפִיָּה דַּעַת הָרַמ"א לְמ"ש מַהֲרִי"ק לְהִיּוֹת מוֹעִיל בְּמָקוֹם הַדְּחַק אֵף אַחַר חֲתִימַת הַעֲדִים וּבְלֹא מְצֻנָת הַבְּעַל אֲבָל גָּבִי אוֹתִיּוֹת דְּבוּקִים ס"ל לְהָרַמ"א דְּלוּלֵי ע"י הַתִּיקוֹן יֵשׁ לְהַחְמִיר אֵף בְּדִיעֵבֵד מִטַּעַם שְׁפָתָבוּ הַפּוֹסְקִים לְפִי שְׂאֵין הָאוֹתִיּוֹת נִיפְרִים יָפָה וְכַמ"ש בַּסֵּה"ת דְּכְשִׁנוּגְעִים לְחַבְרָתָהּ אֵין לְרִאוֹת אוֹת לְפִי שְׂאֵינוּ מְפִיר מֵה מִיָּן אוֹת זֶה וְיָמָּה מִיָּן חַבְרָתָהּ אוֹ אִם שְׁתִּיָּהּ אוֹת אַחַת לְפִיכָף הַנּוֹרְגָלוֹ לְהַפְרִידוֹ כו' ע"ש וְסָבִירָא לִיָּה לְהָרַמ"א דְּמַהֲאִיטַעְמָא יֵשׁ פְּסוּל אֵף בְּדִיעֵבֵד בְּלֹא תִיקוֹן וְהַלְכָּף אַע"ג דְּבַתְּפִילִין מוֹעִיל תִּיקוֹן דְּלֹא דְּמִי לְחַק תּוֹכוֹת כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים שֶׁם מ"מ בְּגִט אֵין מוֹעִיל לְכַתְּחִלָּה מִשׁוּם דְּדוֹקָא תְּפִילִין שְׁלֹא לְגַנוּז דְּבַר קְדוּשָׁה הַקְּלוֹ כַּמ"ש הַח"מ וְהַב"ש וְלָכֵן דוֹקָא בְּשַׁעַת הַדְּחַק וְאֵף גַּם זֹאת הִיָּנוּ דוֹקָא קוֹדֵם חֲתִימַת

העדים ובמצנות הבעל דנהי דהה תיקון לא נחשב תוכות פיון שפאמת האותיות מצד עצמם פתיקונם ואין נרשים מאליהם מ"מ פיון שבלא התיקון אין נקראים כדת והתיקון מכשירו צריף שיהיה קודם חתימה ובמצנות הבעל ועיין בד"מ אות ד' שסיים שם ובתשובת מהרי"ו בסי' כ"ז משמע דאם הוא בדבר שמשפנה הלשון ממשמעותו והוא בתורף נפסל הגט בדיעבד בכה"ג עכ"ל ולכאורה נראה שפוננתו למ"ש מהרי"ו שם ונ"ל ואם נפשף לומר פיון דהוי צורתה כמו אחר המתיקה אין לה תקנה לעשות בית מידי דהוי אהיכא שכתב וכדי פטרית שאסר הרא"ש בתשובה לתקנה ולעשות מן היו"ד וי"ו יש להשיב דהתם שאני פיון שנגמר כל הגט בפסול אין לחזור ולתקנו מידי דהנה אפתבו תנאי פסול ואע"פ קודם התורף לרבא כו' ע"ש ולענ"ד אין זה ענין לכאן דהתם התיקון הוא בכתב שעושה מן הנו"ן ב' או מן היו"ד וי"ו בזה אסור לאחר שנגמר בפסול משא"כ בזה שאין התיקון הוא בכתב שעושה על ידי פתיכה כ"א ע"י גרירה לבד אפשר דתיקון כזה מועיל אף אחר גמרו וגם דברי מהרי"ו גופי' מ"ש מידי דהנה אפתבו תנאי כו' צ"ע ואין להאריף ולענ"ד יותר נראה שט"ס נפל בדברי רמ"א בהג"ה וכצ"ל ויש מקילין בשעת הדחק ולכתחלה יש לתקן קודם שייחתמו העדים כו' ונוסח זה עולה יפה עפ"י דברי הב"י והד"מ ומצאתי בג"פ סק"ל שכתב ונ"ל ובעל הלבוש חילק כאשר כתבתי משם מרן ז"ל משמע דהנה לו גרסא אחרת בדברי מור"מ ז"ל עכ"ל ונראה שהוא הדבר אשר דברתי וספר הלבוש אין בידי כעת אמנם מה דמיייתי הב"ש מהא דאין היו"ד שע"פ האלף נוגע על הך דאותיות דבוקים לפי מ"ש אין זה ענין לזה דאפילו תימא דרמ"א בדבוקים מחמיר שיהיה ג' אופנים שכתב הב"ש מ"מ לק"מ דהתם בלא תיקון הי' פסול וכשפא להכשירו ע"י תיקון צריף ג' אופנים הנ"ל משא"כ באין היודי"ן נוגעין שנראה מדברי הב"י שדעתו להקל בזה אף אם לא עשה שום תיקון כלל וטעמא פיון שהם פתובים בדיבוק כ"כ שתינוק קורא אותם יפה הרי צורת האות נפרת להדיא ואף שבתה"ד מפקפק בדבר דשפא יש לפסול אפילו בדיעבד דכל שאין צורת האות עליו כמו שנמסרה למשה הכריע הב"י דבמקום עיגון יש לסמוך על צד ההיתר שכתב בתה"ד דטעמא דתפילין משום דבעי פתיכה תמה ובגט יש לעשות כן וכמ"ש מהרי"ק לענין רגלי הההין וראייתו מתשובת הרא"ש לענין ווי"ן הקצרים ובזה יש ליישב מ"ש הב"י בסי' קכ"ו לענין, אין היודין נוגעין כשר בדיעבד במקום עיגון ומלשון זה למד הב"ש לומר דתרונויהו בעינן שפבר ניתן הגט וגם הוא מקום עיגון ולפי"ז תימא דלמה השמיט בש"ע תיבת בדיעבד פיון שיש קפיא בדבר וגם רמ"א סי' קכ"ה כתב סתם במקום עיגון ומ"מ דיעבד נמי בעינן אכל בדברי הש"ע קשה אף לפי מ"ש א"ש דבב"י בא לומר היכא שניתן בלא תיקון כלל כשר בדיעבד במקום עיגון אכל בש"ע נקט דלעיקר הדין אין קפיא בזה במקום עיגון ומפילא אם כבר ניתן כשר ואם לא ניתן הרי עדיין יש תקנה לתקן קודם חתימה או אחר חתימה עכ"פ ולפ"ז יש קולא יותר פשלא ניתן דאם ניתן בלא תיקון טפי יש לחוש מאם לא ניתן עדיין דאז הגתינה הוא אחר שמחלקין אותו ואף שהוא אחר חתימה דעת הרא"ש לסמוך בשעת הדחק דמסתמא צוה לעשות פתיקון חכמים מה שכתוב הב"ש סימן כ"ו דלאחר החתומה אין תקנה אלא בדיעבד ומקום עיגון ר"ל אחר שניתן לפי מ"ש זאת דאחר החתימות קודם שניתן עדיף דעדיין אפשר בתיקון והוא מועיל לדעת הרא"ש בשעת הדחק ויש לסמוך ע"ז טפי מאם כבר ניתן בלא תיקון

כָּלֵל וְכֵן מְבוֹאֵר בַּב"ש סִימָן קכ"ז ס"ק ל"ג שְׁאִין נ"ל פִּירוּשׁ הַב"י וְהַב"ח בְּתַשׁוּבַת
הָרַא"ש וּמְפָרֵשׁ דְּמִיָּירִי שְׁהַנּוּיִן הָיוּ נִרְאִים פְּטוּרִין וּמ"מ הַכְּשִׁיר בְּכַה"ג כּו' וּלמ"ש בְּסִמּוּף
בְּשֵׁם הָרַא"ש נִשְׁמַע אִם הֵגֵט בָּא מִמָּקוֹם אַחֵר וּא"י מִי כָּתְבוּ לְכַתְחָלָה לֹא יִנָּתֵן לָהּ אֲא"כ
בְּמָקוֹם עֵיגוֹן אוֹ אִם כָּבֵר נִתְּנָה לָהּ כּו' וְאִם עֲדִינּוּ לֹא נִתְּנָה הֵגֵט וְרוּצָה לְתַקֵּן נִרְאֶה דְּהוּי
כְּדַבְּקוֹת הַה"ן וְכ"כ בְּפִרְיָשָׁה וּב"ח בְּמָקוֹם עֵיגוֹן יָכוֹל הַסּוֹפֵר לְתַקֵּן אֶפְיָלוּ אַחֵר חֲתִימוֹת
הָעֵדִים פִּינּוֹן דְּלִיכָא תִּיקוֹן מִמֶּשׁ עַכ"ל וְאִם פֶּן ה"ה לְעַנְנּוּ אִם לֹא נִגְעוּ הַיּוֹדִי"ן דַּע"כ אֵין
זֶה תִּיקוֹן מִמֶּשׁ פִּינּוֹן דָּאִם כָּבֵר נִתְּנָה מְכַשִּׁירִין בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְכֵן בְּתַפְּלִין מְכַשִּׁירִין לְתַקֵּן
וְלֹא חֲשָׁבִינוּ לִיהָ שְׁלֵא פְּסֻדָּה אֶלְמָא דְּלָאוּ תִּיקוֹן גְּמוּר הוּא וְגַם בַּב"ש ס"ק י"ט פְּתַב
דְּכָל הַדִּינִים שְׁבַסִּימָן קכ"ה בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְעֲדִינּוּ לֹא נִתְּנָה פֶּשֶׁר: רְאִיתִי בְּסִפְרָא גֵט פֶּשׁוּט
שְׁכַתְּבָא שְׁלֵדַעַת הָרִיב"ש בְּסִימָן נ"ו וְסִימָן שט"ו בְּמָקוֹם שְׁהוּא פֶּשֶׁר בְּדִיעֵבַד עֲדִיף טְפִי
לִיתְּנֵנוּ בְּלֹא תִּיקוֹן מִשְׁתַּקֵּן אַחֵר שְׁלֵא צְנָה הַבַּעַל וְלִכְּוֹ פְּתַב שְׁיֵשׁ לִיתְּנֵנוּ מִתְּחִלָּה בְּלֹא
תִּיקוֹן וְיִחְזוֹר וְיִקְטְנוּ מִיַּד הָאִשָּׁה וְיִתְּנֵנוּ לָהּ לְצִאת י"ח הָרַא"ש וְהָרִיב"ש ע"ש וְאֵין לֹא
מִצְאָתִי בְּמִשְׁמַעוֹת בְּרִיב"ש שְׁיִהְיֶה עֲדִיף לִיתְּנֵנוּ בְּלֹא תִּיקוֹן דַּמ"ש הָרִיב"ש עַל דְּבָרֵי
הָרַא"ש וְנ"ל וְזֶה רְחוּק בְּעֵינַי כִּי אִם צָרִיף תִּיקוֹן אֵיף יִתְּנֵנוּ אַחֵר זִוְלָתִי הַסּוֹפֵר כּו', פֶּשׁוּט
שַׁת"ל שְׁאִם הָיָה צָרִיף תִּיקוֹן אֵין תִּיקוֹן הָאֶחָד מוֹעִיל אֲבָל מ"מ פֶּשֶׁיטָא שְׁאִם לֹא יוֹעִיל
עַכ"פ לֹא יִזְיֵק הֵגַע בְּעֵצְמָהּ בְּאוֹת שְׁהוּא כְּתוּבָה כְּתִיקוּנָה וּבָא אֶחָד וְהוֹסִיף לְהַדִּיר הָאוֹת
וְלִפְתוֹתָ מָה אֵיכְפַת לָן בְּהִכִּי אֵף שְׁזָה אֵינוֹ שְׁלִיחַ הַבַּעַל וְאִם כֵּן פֶּשֶׁיטָא הֵיכָא דְּשַׁפִּיר דְּמִי
לִיתְּנֵנוּ בְּלֹא תִּיקוֹן אַחֵר אֵין תִּיקוֹן מִפְּסִיד וְזֶה דַּעַת מַהֲרִי"ק סִימָן ע"א דְּלַרְנוּחָא דְּמִלְתָּא
וְדֹאֵי מִתְּקִינָן וְכ"פ הַב"ש בַּס"ק ח' וּמִדְּבָרֵי הָרִיב"ש סִימָן שט"ו שְׁכַתְּבָא וְכֹדֵאֵי הֵם הַדְּבָרִים
לְסִמּוּף עֲלֵיהֶם וּמָה גַם בְּשַׁעַת הַדְּחַק שֶׁא"א לְתַקֵּן וַיֵּשׁ לְחוּשׁ לְעַגּוּנָא נְמִי מִשְׁמַע דָּאִם
אֶפְשָׁר לְתַקֵּן מִתְּקִינָן אֶלְא שְׁאֶפְשָׁר שַׁר"ל שֶׁא"א לְתַקֵּן לְכַתּוּב אַחֵר וְכֵן מִשְׁמַע הַתָּם
שְׁהַשְּׂאֵלָה הָיָה קוֹדֵם נְתִיבַת הֵגֵט וְאִם כֵּן הָיָה אֶפְשָׁר בְּתִיקוֹן דְּהֶאֱרַכַת הַוּוּי"ן אֲבָל עַכ"פ
אֵין הַכְּרַח מִדְּבָרֵי הָרִיב"ש שְׁיִסְבּוֹר שְׁעֲדִיף טְפִי שְׁלֵא לְתַקֵּן: וְרְאִיתִי לִידִידֵי הָרַב הַגְּדוֹל
הַחֲרִיף וּבְקִי מוֹהַר"ר הַיֵּרֶץ נ"י רֹאשׁ ב"ד וּמו"ץ דַּק"ק רֹאדוּיִל דְּאֵיקְלַע עֲנֻבְדָּא דָּא לְקַמְיָה
וְאֶתָּא וְאֵינִי דְּבָרֵי הַג"פ בַּס"ק ע"ב שְׁכַתְּבָא רְאִיָּה מִדְּאֶמְרֵינוּ בַּא"ח סִימָן ל"ב דְּיָכוֹל לְתַקֵּן
הֵיכָא שְׁאִין נִוְגַע וְאֵין בְּזָה מְשׁוּם שְׁלֵא פְּסֻדָּה אֶלְמָא דְּמָה שְׁאִין הַיּוֹדִי"ן נִוְגַעִין אֵין זֶה
פּוֹסֵל וְלִפְיָכָה לֹא חֲשִׁיב שְׁלֵא פְּסֻדָּה עַכ"ל וְע"ז הַשִּׁיגוֹ הָרַב נ"י מִדְּבָרֵי מַהֲרִי"ק שְׁוֹרֶשׁ
ס"ט וְהַגַּם דְּנֹדֵאֵי אֵין נִוְגַעִין פּוֹסֵל רַק דַּמ"מ מְחַשֵּׁב פְּסֻדָּה פִּינּוֹן שְׁעִיקָר צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת
פְּסֻדָּה ע"ש בַּמַּהֲרִי"ק וְיָפָה תְּמָה שְׁהַדְּבָר מְבוֹאֵר לְהַדְּיָא בַּש"ע א"ח סִימָן ל"ו שְׁאִין נִוְגַע
פְּסוּל אֵף לְעַנ"ד לְהַלִּיץ בְּעַד הַג"פ שְׁדְּבָרִים סוּכְבִּים פְּלַפִּי מ"ש בַּתה"ד שְׁהוּא דַּעַה
הָרַאשׁוּנָה הַמְּחַמֵּר לְפֻסוּל אֵף בְּדִיעֵבַד וְהִבִּיא שְׁם דְּבָרֵי הַג"מ וְכַתְּבָא וְא"ל אֶדְרַבְּהָ מְדָלָא
פְּסֻל מַהֲר"מ שְׁם אֶלְא מְשׁוּם כְּתִיבָה תְּמָה כּו' וְגַבִּי גֵט לֹא בְּעֵינָן כּו' י"ל שַׁמַּהֲר"מ תְּרִי
טַעֲמֵי קְאָמֵר וְכָּה ר"ל חֲדָא דְּלֹא גָרַע מְקוּצִי שְׁל יו"ד וּבְעֵינָן לְכַתּוּב הָאוֹתִיּוֹת כְּמוֹ שְׁנִיתְּנֵנוּ
מְסִינֵי כָּל הָאוֹתִיּוֹת מְחַוְּבָרִים גּוּף אֶחָד חוּץ מִן הַה"א וְהַקּוּ"ף דְּלְדַרְשָׁא אֶתִּי וְעוֹד אֶפְיָלוּ
אֵי קוּצִי שְׁל יו"ד אֵינוֹ מְעַכְּבָא הֵכָא מְעַכְּבָא בְּתַפְּלִין מְשׁוּם דְּבְעֵינָן כְּתִיבָה תְּמָה וְאִם כֵּן נְמִי
יֵשׁ קַפְּדָא כּו' ע"כ ע"ש בְּאֶנְרֵף סִימָן ר"ל וְרַל"ו וּבְפּוֹסְקִים סִימָן מ"ה וְהַב"י מְכַרְיַע
לְהַקֵּל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן כְּהָךְ צַד שְׁכַתְּבָא שְׁיֵשׁ לְהוֹכִיחַ מַא"ח כּו' וְאִם אֵיתָּא שְׁפֻסוּל מְשׁוּם
דְּאוֹת שְׁאִין צוּרְתָהּ כְּמוֹ שְׁנִיתְּנָה מְסִינֵי לֹא מְחַשֵּׁב אוֹת אִם כֵּן הָיָה לָנוּ לְפֻסוּל לְתַקֵּן

בתפילין דהנה שלא כסדרן אלא ע"כ דאין הפסול רק משום פתיכה תמה ולכך שפיר מועיל התיקון כיון שעיקר צורת האותיות כסדרן ואם כן בגט דלא קפדינן אפתיכה תמה אין כאן פסול ומ"ש הג"פ אלא דאפילו נוגעין אין זה פסול ר"ל שאינו פוסל בגט דלא בעינן ביה פתיכה תמה אלא שקוצר בלשונו וכיוצא בזה צריכין אנו לפרש בדברי הב"י סימן קכ"ה לענין אותיות דבוקים ע"ש שפתיב וז"ל ואף ע"ג דגבי תפילין שרי לגרור הדבוק אלא לא חשיב ככותב דאם כן הוי ליה פתיב למפרע ופסולין האי טעמא סגי לאכשורי בדיעבד כו' ע"ש ולכאורה אין זה מוכן דהא מבואר שם בא"ח סימן ל"ב סעיף י"ח דנדבק בין קודם שנגמר בין אחר שנגמר פסול ואם גרר והפרידה פשר כו' ובסעיף כ"ד פתיב אכל הפריד האותיות הדבוקות אחר שפתיב לפניה שפיר דמי דכיון שהאות צורתה עליה כשפריד מתבררה לא הוי ככותב וה"ה שאם לא הוי מקצת יודיין כו' כיון דצורת האות היתה נקפדת ליכא משום פתיב אלא כסדרן ע"ש אם כן אין ראיה מהא דלא מחשב שלא כסדרן לענין גט דמ"מ כיון שאם הנה דבוק הנה פסול השתא ע"י שגורר מתפשר האות נהנה פתיב שלא ע"י שליח הבעל אף לפי מ"ש א"ש דכוננת הב"י דע"כ מוכח מהתם שע"י הדבוק לא נתבטל ממנה צורת אות דנימא דהוי פשוטה עתה צורת האות דאל"כ הו"ל פתיב למפרע אלא ע"כ דהאות מיקרי אות אף בעת דביקורתו אלא דפסולו משום פתיכה תמה ולכן אין שלא כסדרן פוסל בו ואם כן גבי גט נמי מהני אף בלא שליחות הבעל ולכן פתיב הב"י דהאי טעמא לא מהני כי אם בדיעבד וה"ה דהנה מצי לאתויי מהו גופא המבואר באה"ע דשרי לגרור ולא פסלינן ליה משום חק תוכות ואם איתא דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטליה ע"י הדבוק אם כן בגרירתו משוי ליה אות וה"ז ככותב אלא שזה יש לדחות קצת ואין להאריף ועיין בתה"ד סימן מ"ח שסתפק שם בדעת הרא"ש דאפשר דהרא"ש פוסל לתמן בתפילין כשאין היודיין נוגעין משום שלא כסדרן ע"ש ולפ"ז מה דמיייתי בתה"ד סימן ר' למ"ד ראיה מהרא"ש הל' ס"ת אין ראיה דהרא"ש לשיטתיה דאין מועיל תיקון בתפילין דהנה שלא כסדרן ס"ל דמחשב כה"ג כפתיכה ואם לא נגע הנה שינוי בצורת האות משא"כ אנו לדידן דקי"ל כדעת מהר"ם דאע"ג דפסול כשאין נוגע מ"מ מועיל תיקון ולא חשיב שלא כסדרן משום דחשבינן שהאות כתיבנו כיון שנקראת יפה לתינוק אלא דכל כמה דלא נגע פסול משום פתיכה שאינו תמה ולפ"ז אין לפסול בגט דלא בעינן ביה פתיכה תמה וכיון דבתפילין עבדינן הכי לכתחלה לתמן באין נוגעין יש להקשיר בגט עכ"פ במקום עיגון אף אם נאמר דגם הרא"ש מודה בהא דלא מחשב שלא כסדרן רק לענין נדבק רגל הקו"ף וה"א הוא דפוסל משום שצריף לגרר הרבה כמ"ש בתה"ד שם ואפילו הכי פתיב הרא"ש דפסול משום שינוי צורת האות כשאין נוגע אם כן שפיר יש ראיה מהרא"ש דזה מיקרי שינוי באות ואם כן אין לתמן אחר חתימה ומכ"ש שאין ליתן בלא תיקון כלל ומ"מ י"ל דבמקום עיגון גדול כזה גם התה"ד מודה שיש לסמוך להקל וכמ"ש הב"י ורמ"א וכמ"ש"ל וגם נלענ"ד כיון דמפשיטות דברי מהר"ם שהביא בהגמ"י משמע דמשום פתיכה תמה אמינן עלה רק שאנו צריכין לחוש כמ"ש התה"ד לדקדק מדברי הרא"ש גבי הא דלמהו דמוכח דאם הדביק מה שצריף להיות נפרד פסול וה"ה איפכא וכן מדקדק מלשון הרא"ש בהלכות ס"ת ולפ"ז י"ל דמקדי הוא טעמא אלא לחוש לשיטת הרא"ש ולדידיה דוקא בלא תיקון כלל יש לפסול אכל אם תיקון אף שהיה אחר חתימת העדים

מהני במקום עיגון כמ"ש גפי ווי"ן קצרין שמונתר להאריון במקום עיגון אף שהיה נראין כיודי"ן ופסולין מהני התקון אף אחר חתימת הגט ואף הריב"ש החולק על הרא"ש וכתב שרחוק בעיניו שאחר יתקן י"ל דמתיר בהא וכדמשמע מדברי מהר"מ וכינן דבין למר ובין למר שרי ואין לפנינו מי שמחמיר בהקדיא בשניהם פשיטא שיש לסמוך בשעת הדחק להתיר ואע"פ שהש"ך בי"ד סימן רמ"ג הביא דברי האגור שכתב בחלב שנתערב בשמן כו' פנין דלכ"ע חנ"נ מדרבנן ונ"ד בין למר ובין למר שרי כו' ומזה הוכיח הש"ך שם דבדאורייתא לא מהני היכא שאין הרבים מספיקים מטעם אחר מ"מ נראה דבשעת הדחק ועיגון כה"ג שפיר סמכינן אף בדאורייתא ובתשובה אחת בענין פ"ד הארכתי בדברי הש"ך שם ובחשן משפט סימן כ"ה ושם פתבתי שמ"ש הש"ך שדברי הרמ"א שם ממהרי"ק שורש מ"א ולכן תמה עליו ליתא דבאמת פנונת רמ"א על שורש נ"ב וכ"כ בסימן נ"ד וסימן ק"ב ע"ש וגם הבאתי שם דברי מהרי"ט בתשובה ולקצור אני צריך: ועוד נלענ"ד דמה שהקפידו הפוסקים לתקן חתימת העדים הוא מטעם שכתב הח"מ דאם חתמו העדים על גט פסול מה מועיל התקון אחר שנתתם בפסול וכ"כ הב"ש סוף ס"ק י"א אין קפידא בדבר כי אם לכתחלה אבל במקום עיגון נדאי אין להקפיד בזה דהא אנו קי"ל כר"א דע"מ פרתו ובדיעבד אפילו בלא עידי חתימה פלל פשר כמבואר בסימן ק"ל ובסימן קל"ג וא"ל פנין שנתתם קודם התקון אם מתקנין אח"כ ה"ל כמזונו מתוכו דפסול דפשיטא דלא שייך בזה ענין מזונו מתוכו פלל שהרי ידוע לכל שזה האות הוא אלה ואף תינוק דלא חכים קוראו פן רק שיש פסול מצד שלא נכתב כצורתו שניתן מסיני וכיון שקודם המסירה כבר נתקן וע"מ פרתו בשעה שהגט פהלקתו אין חשש מזונו מתוכו פלל ועיין בתשובת הרא"ש פלל מ"ה סימן כ"ה שכתב ואין לפוסלו משום שכתב טעות בגט ואמרינו מודה ר"א במזונו מתוכו כו' דהיינו דוקא כי היה דפ"ק דגיטין דתנו פל השטרות העולים בערפאות כו' וכן היה בסנהדרין היה מתנתא כו' אבל אם יש ט"ס בגט שאין ריעותא וקלקול יכול לבא ממנו לא מפסיל בהכי עכ"ל ואי משום שהמתקן הוא איש אחר שאינו מצוה ועושה ע"פ הפעל הנה דעת הרבה פוסקים דלא בעינן שליחות בכתיבה רק הטעם דכל שאינו עושה בציווי הבעל הוי ככותב סתם ואינו לשמה וזה שייך בגוף כתב הגט אבל כגוונא דנ"ד דעיקר כתב הגט פהלקתו וגם אות זה שצריך תקון כמו שהוא נכתב הוא נקרא אלה לכל העולם פשיטא דאין סברא לומר בתקון קל כזה ליגע היוד בפני האלה שאין נותן לב לעשות לשמה: ונראה דגם הרא"ש בגיטין דף כ"ג שכתב שיטת הר"י השני דצריך שליחות בכתיבה היינו שיש לחוש לחומרא אבל מ"מ במקום עיגון שפיר יש לסמוך אהנה פוסקים דלא בעינן שליחות בכתיבה ולכן הקיל הרא"ש לענין הארכת הנוי וצירף גם כן הו סברא כי הפעל צוה לכתוב בתקון חז"ל ואם לא כתבו הסופר פראוי ניקח ליה לבעל שיתקנוהו ב"ד ושליחותיה קעבדי ואפילו תימא בגט בתקון קל כזה איכא חששא שאין נותן לב לעשות לשמה מ"מ משמע בב"ש סימן קכ"ה דאין זה רק חששא בעלמא ומדרבנן והדרין למ"ש דכיון דבין למר ובין למר שרי שפיר סמכינן עלה דמלתא במידי דרבנן וכמ"ש האגור לענין קנ"ג וכמ"ש ל מדברי הש"ך יו"ד סימן רמ"ב ומ"ש הב"ש שם דלפירושה קשה למה תניא בפרייתא הגט בטל כבר פתבתי במקום אחר מדברי התוס' בעירובין דף י"ג שמבואר

שם דס"ל שאין פסול רק מדרבנן וגרסי בברייתא הגט פסול והארכת בזה: והנה לעיל הבאתי דברי מהרי"ו בתשובה סימן כ"ה שכתב וז"ל מידי דהנה אהיכא שכתב וכדי פטרית שאסר הרא"ש בתשובה לתקנה ולעשות מן היו"ד וי"ו כו' ע"ש ולא מצאתי פן בשו"ת הרא"ש שלפנינו ולכאורה נראה שפוננתו למ"ש הרא"ש בענין הנוין נראה שלא היו ארנפין שכ' הרא"ש להאריך הנוין אין יכולין כו' (ומזה נראה שפירוש דברי הרא"ש כמ"ש הב"ש ס"ק שהוויין היו נראין כמו יודין) ולפ"ז צ"ע שהרי הרא"ש סיים שם דאם יש בו תקנת עיגון נאריכו הב"ד הנוין וא"כ י"ל דאם ניתן הגט אחר התיקון נמי במקום עיגון דמי ומ"ש הרא"ש שם שאם נתן הגט לאשה ואין הנוין ארנפין אם הבעל רחוק מפאן לא הייתי פוסלו בשביל זה כו' היינו פשננתו הגט בלא תיקון כלל דאז דוקא כשהבעל רחוק מפאן לא היה פוסלו ומיירי בענין שעתה שוב א"א לתקנו וליתנו שניה ולכך הצריך שיהא הבעל רחוק מפאן ויש קצת עיגון אבל על ידי תיקון אפשר דבדיעבד שניתן הגט אין לפסול דאמרינו ניחא לבעל שימתקנוהו וכמו מקום עיגון שהכשיר לתקן בשביל זה ולכן נראה שדברי מהרי"ו סובבים כלפי מ"ש שם קודם זה דטעמי' דידיה מספוקי' אף לכתחלה ולזה כ' שמדברי הרא"ש מבואר שאסור לתקנה לכתחלה אם לא במקום עיגון ולפ"ז צ"ע על הרמ"א בד"מ שהבאתי לעיל שלמד מדברי מהרי"ו לענין פסול בדיעבד משמע דקאי התם לענין אם ניתן אחר התיקון כיון שנתקן מקרי שפבר חתמו העדים ואפשר שהרמ"א למד פן ממ"ש מהרי"ו כיון שנגמר בפסול אין לחזור ולתקן מידי דהנה אכתבו תנאי דפסול כו' ובכתבו תנאי יש פסול אף בדיעבד אף לענ"ד אין זה דיוק דהא בכתבו התנאי הפסול אף במקום עיגון ובנוין שאין ארנפים כתב הרא"ש להדיא דכשר במקום עיגון וע"כ שאין פוננת מהרי"ו לדמות לכתבו תנאי ממש וא"כ י"ל דמהרי"ו יחייב טעמא לענין פסול לכתחלה אבל אם תיקנוהו וניתן הגט שפיר דמי דכל דיעבד במקום עיגון דמי וצ"ע: עוד היה נלענ"ד לצדד בנ"ד דאף על גב דנדאי שם האשה הוא מן התרף מ"מ דוקא אם יש חסרון נגיעה באות שהם מהאותיות הנרגשים במבטא שפיר יש קפידא משא"כ בנ"ד שהיוד שאין נוגע באלף הוא באלף שבסוף תיבת שינא שאינה נרגשת במבטא כלל ולא הנזחה אם רק להורות על הקריאה ולהיות במקום נקודת קמץ והא קיימא אות אלף קטן ונקראת אלף בפי כל ואף שאינה כצורתה שנמסרה למשה מסיני לפי שאינה גוף וגולם אחד רק יש פירוד קצת מ"מ בשביל זה לא הפסידה קריצותיה ורמיזותיה שהוא מורה על תנועת הקמץ שהרי סימני התנועות אילו אינם לא דברי תורה ולא דברי קבלה רק האחרונים הציבו להם ציונים בדברים שבין אדם לחבירו להורות להם הדבר אשר ילכו בה בקריאה הנכונה וכיון שגם אלף זה עושה תנועתה לא קפדינו אצורתה וגדולה מזו כתב מהרי"ב"ל לענין מתתיה בהא שנכתב באלף דכשר בשעת הדחק והביא ראיה מגרשון גרשום דלולי שהם שני שמות בתורה היינו אומרים שזה פינוי לזה אף על פי שהאותיות הם מהנרגשים במבטא וכ"ש בזה שהאלף והא ה"ם מאותיות הנח והנעלם שאין היכר במבטא בין מתתיה באלף או בהא כו' ע"ש והביא דבריו בג"פ ס"ק קי"ט ובכ"ש באות מ' בקצרה ואף על גב דהתם משמע דמטעם פינוי אתי עלה מ"מ מבואר בדבריו דעדיף טפי אותיות הנח והנעלם מאותיות הנרגשים והתם טעמא שהוצרך ללמוד ק"ו מהו דגרשון דהנה אמרינו שהוא פינוי משום דהנה איכא למימר שיש לחוש ללעז כיון שידוע שזה שמו בהא ובגט כתוב באלף ומכ"ש אם

מְהַרִּיב"ל מְיִירִי שְׁהִיָּה חוֹתֵם עֲצָמוּ בְּהָא וּכְמ"ש הַב"ש בְּדַעַת מְהַרִּיב"ל וְכִינּוּן שְׁהַקּוּרָא בַּגִּט יֵשׁ לְפָנָיו מְקוֹם לְטַעוֹת הַנְּצָרָה מְהַרִּיב"ל לֹמַר דְּאִין חֲשִׁישׁ בְּזַה דְּהָא אֵיכָּא לְמִיתְּלִי שְׁהוּא פִּינוּי מִשְׁא"כ בַּנ"ד בְּשֵׁם שְׁיָנָא אֵין לְפָנָיו מְקוֹם לְטַעוֹת כְּלָל שְׁאָף עַל פִּי שְׁאִין הַיּוֹד נוֹגְעוֹת בְּפָנֵי הָאֱלֹף מ"מ הַיּוֹד עוֹמְדָת וְצוֹנְחָת רָאוּ עִתָּה פִּי אֲנִי אֲנִי הוּא רְאוּיָה לִדְבַק בְּאֱלֹף וְנִקְרָאת כְּה בְּפִי הַפֶּל וּמְרַגִּישִׁין עִי"ז תְּנוּעַת הַנּוֹן שֶׁל שְׁיָנָא לְקֻרוֹתָה בְּקִמְצִין דְּנֻדְאֵי עֲדִירָה מְהֵיָּא דְּמְהַרִּיב"ל דְּהִכָּא לֵיכָּא לְמִטְעֵי כְּלָל וְא"ל פִּינוּן שְׁאִינָה דְּבוּקָה בְּפָנֵי הָאֱלֹף לֹא מְצַטְרְפִין לָהּ ז"א דְּהָא בְּלֹא הַצִּירוּף אֵין עַל מַה שְׁתַּחֲתִי תְּמוּנַת אוֹת כְּלָל שְׁהַרִּי אֵין מִי שְׁיִקְרָא בְּצַדִּיק אוֹ בְּעִינֵין וְכִינְצָא שְׁהִיָּא עוֹמְדָה הַפּוּכָה וְהָא קָמָן דְּאֶפִּילוּ תִּינוּק דְּלֹא חֲפִים מְרַגִּישׁ שְׁהִיָּא דְּבוּקָה לְאֱלֹף שְׁתַּחֲתִיָּה וְדַעַת הַרְלַב"ח הִבִּיא בַּג"פ סִי' ק"כ"ה ס"ק ע"ב דְּאֶפִּילוּ אִם תְּהִיָּה הָאוֹת שְׁנֵי גּוֹפִים אִם אֵינָה דוֹמָה לְאוֹת אַחֲרַת וְלֹא נִפְסְדָה צוּרְתָה לְתִינוּק דְּלֹא חֲפִים אֵינוּ פּוֹסֵל וְכֵן הוֹכַחְתִּי בְּתִשׁוּבָה מְדַבְּרֵי הַמְּאִירִי שְׁהִבִּיא הַב"י בַּא"ח סִימָן ל"ב וְהֶאֱרַכְתִּי שֵׁם וְא"כ אֵף שְׁמִפּוֹסְקִים אַחֲרִים לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי אֵין זֶה כ"א בְּאוֹתִיּוֹת שְׁאִין לָהֶם שׁוֹרֵשׁ בְּמִבְטָא וְאֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ לְהַקְפִּיד בְּזַה בְּשֵׁם שֶׁל לְשׁוֹן הַקְּוֹדֵשׁ אֵף בְּאוֹתִיּוֹת שְׁאִין מְוַרְגְּשִׁים אֲבָל בְּשֵׁם שֶׁל לְעוֹז וְלוּלִי שְׁהִינּוּ צָרִיכִים לְאוֹת זֶה לְהוֹרוֹת הַנְּקוּדָה לֹא הִיָּתָה בָּאָה שֵׁם כְּלָל וְהַרִּי כִכְחָה אִז פְּחָה עִתָּה לְהוֹרוֹת הַנְּקוּדָה אֵין קִפִּידָה כְּלָל בְּחִסְרוֹן הַנְּגִיעָה וּמַכ"ש דְּשִׁפִּיר דְּמִי לְתַמְנָן קוֹדֵם הַנְּתִיבָה וְיֵשׁ לְמַצּוֹא סְמָךְ לְזַה בַּג"פ בְּסִימָן קד"ח בַּמ"ש בְּתִשׁוּבָה הַרִיב"א וּמַהֲר"מ מְפֹאֲדוּוּא עַל גְּהַר פִּיָּאָה כו' וְעוֹד כְּפָמָה מְקוּמוֹת וְאֵין הַפְּנָאִי מְסַפִּי עֲמָדִי לְעִינֵין: אֵף לְעַנ"ד כְּנִים הַדְּבָרִים מְצַד הַסְּבָרָא דְּהִכָּא שְׁהִאוֹת אֵינָה בָּאָה רַק לְסִימָן נְקוּדָה וּבְכַרְט בְּשֵׁם לְעוֹז אֵין לְהַקְפִּיד כ"כ מַה שְׁאִינָה גְּוַלְמֵ א' כְּשִׁהִיָּא נִקְרָאת יָפָה וּבְכַרְט כְּגוֹנוֹא דַּנ"ד שְׁבִלָא הַצִּירוּף שֶׁל הַיּוֹד אֵין עַל מַה שְׁתַּחֲתִיָּה צוּרַת אוֹת כְּלָל וְעִינֵין בַּב"י א"ח סִימָן ל"ב בְּשֵׁם הַר"י אֶסְכְּנֻדְרִי לְחַלֵּק בֵּין אִם הַפִּירוּד מְדַמָּה לְשְׁנֵי אוֹתִיּוֹת אֵינּוּ יְכוֹל לְתַמְנָן דְּהוּי שְׁלֹא כְּסֻדְרָן אֲבָל אִם אֵין הַפִּירוּד מְדַמָּה לְאוֹת אַחֲרַת כו' יְכוֹל לְחַבְרָן פִּינוּן שְׁקוּדֵם שְׁנַתְקִנוּ הִיָּה לְשֵׁם שֵׁם אוֹתָהּ הָאוֹת וְלֹא שֵׁם אַחַר אֲלֵא שְׁלֹא נִדְבָקוּ פְּדִינָם חֲשִׁיב שְׁלֹא כְּסֻדְרָן כו' ע"ש וְלִכְּוֹן צִ"ע לְעַנ"ד עַל הַתַּה"ד דְּמִיָּתִי רְאָיָה מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש גְּבִי הָא דְּלְמַהֲרָה דְּגַם בְּשִׁאָר הִיָּהִין יֵשׁ קִפִּידָא שְׁלֹא לְהַדְּבִיק וְא"כ ה"ה אִם הַפִּירִיד אוֹתוֹן שְׁדִינָם לְהַדְּבִיק ע"ש וְלְעַנ"ד אֵין מְזַה רְאָיָה מְהֵתֵם דַּע"י דְּבוּק רִגְלָה הֵהָא יֵשׁ עֲלֶיהָ צוּרַת חִית מִשְׁא"כ כָּאֵן וְאֶפְשָׁר דְּגַם הַתַּה"ד לֹא מִיָּתִי רַק לְעַנְנֵין כַּה"ג שַׁע"י חִסְרוֹן הַנְּגִיעָה הוּא נְדָמָה לְאוֹת אַחַר אֲבָל מְשַׁמַּע עוֹת לְשׁוֹנוֹ דְּקִאֵי אֲכַל מְלִי דְּחֲשִׁיב בְּשִׁאָלָה דְּהֵתֵם חֲשִׁיב יוֹד שְׁעַל הָאֱלֹף שְׁאִינוּ נוֹגַע ג"כ וּמְשַׁמַּע דְּכֻלְהוּ דְּמִי לְהַדְּדִי וְלְעַנ"ד בַּכַּה"ג שְׁאִין כָּאֵן דְּמִיּוֹן לְאוֹת אַחַר אֵין כָּאֵן מְהַרְאוּי לְפִסּוּל בְּדִיעֵבַד וְלִכְּוֹן נִלְעַנ"ד מְכַל הֶלֶין דְּכַתִּיבָנִי יֵשׁ לְסִמְנָה לְהַקֵּל בַּנ"ד שְׁהוּא מְקוֹם עִיגוֹן וְדוֹחַסְק גְּדוֹל כְּאֶשֶׁר רְאִיתִי דַּעַת תּוֹרָה וְדַעַת נוֹטָה שֶׁל הַרְבֵּ הַגְּדוֹל מַהֲר"ר הַנְּ"ל וּבְהַסְפַּמַת עוֹד חֲכָם מְוַבְהַק וּמְפּוֹרְסָם בְּהוֹרָאָה נְטָפֵל לְהַתִּיר לִתְנָן גַּט זֶה וְאִם בְּנִקֵּל לְמַצּוֹא הַסּוֹפֵר שְׁהִיָּה שְׁלִיחַ הַבְּעַל בְּלַעְדוֹ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ לְתַמְנָן וְאִם הַסּוֹפֵר בְּרַחוּק מִיֵּל שְׁפִיר דְּמִי לְתַמְנָן אֵף עַל יְדֵי אַחַר בְּצוּוֵי ב"ד מְסֻדְרֵי הַגִּט וּכְמ"ש הָרֵא"ש ז"ל לְעַנְנֵין הָאֲרַכְתִּי הַנּוּיִן וְאֲנִי תְּפִלְתִּי לְצוֹר מְלִכֵי יְרוּם מְכַשׁוֹל מְדַרְכֵי וְלִהְיוֹת מְנוּקָה מֵאוֹן וְאִם שְׁנוֹתֵי יוֹרִינוּ וְיִאִיר עֵינֵי עַל הָאֲמַת לְהַעֲמִידָנוּ: אַחַר כּוֹתְבֵי מְצַאֲתִי בְּפִרִישָׁה ס"ס קד"ו עַל מ"ש שֵׁם בְּטוֹר תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש בְּעַנְנֵין הָאֲרַכְתִּי הַנּוּיִן וְז"ל וְתִימָא מַה מוֹעִיל תִּיקוֹן לְאַחַר שְׁחַתְמוּהוּ הַעֲדִים ס"ס הַעֲדִים אַגְט פְּסוּל חֲתָמוּ וי"ל דַּס"ל

ע"מ פְּרָתִי וְסִלְקֵי ע"ח מִכָּאן וְנִמְצָא שְׁנֵיתָן פְּהִלְכָתוּ בע"מ וְגַם אֵינוֹ פְּסוּל מִמֶּשׁ אֶלָּא צָרִיף תִּיקוּן כה"ג אֲמָרִינוּ מִסְתַּמָּא הַבְּעַל צְוָה לְתַקַּן עֲפִיל מ"ו עכ"ל הַפְּרִיָּשָׁה וּמ"ו שְׁזָכַר הוּא הַרְש"ל וְשִׁמְחָתִי שְׁכֻנָּתִי לְדַעְתּוֹ כמ"ש שְׁלֵמ"ד ע"מ פְּרָתִי לֹא אֵיכְפַת לָן בְּתִיקוּן אַחַר הַחֲתִימָה אִף גִּרְאָה מְדַבְּרִי שְׁאֵינוֹ מְפָרֵשׁ כהב"ש דְּמִיָּרִי שְׁהוּוּיָן הִנֵּה נִקְרָאִים פְּיֻדִין וְלִכְף פֶּתַח שְׁאֵינוֹ פְּסוּל מִמֶּשׁ וּבְאֲמַת נִפְלְאָתִי עַל הַב"ש שְׁלֵא פֶתַח לִי יִישָׁב לְפִי פִירוּשׁוֹ תְּמִיחַת הַב"י דְּלִמָּא הָרָא"ש מְכַשִּׁיר בְּדִיעְבַּד שְׁכָבַר גִּיתָן לֵה וּמְשַׁמְעוֹת דְּבָרָיו אִף שְׁלֵא נִתְקַן מִקּוּדָם פְּלָל וְעֵינֵן בַּב"ח: וּמְצָאִי בִיש"ש גִּיטִין פֶּרַק הַמְּגַרְשׁ סִימָן י"א שְׁהִבִיא דְּבָרֵי הַב"י וְכַתְּבַת עָלָיו וְז"ל וְאֲנִי אוֹמֵר דְּבֻנְדָּאֵי הוּוּיָן לֹא הָיוּ אֲרוּכִים פְּשִׁיעוֹר וְלֹא הִנֵּה נִקְרָאִים לְתִינוּק דְּלֹא חֲפִים וְלֹא טִפְשׁ וּמִש"ה הִנֵּה צָרִיף לְתַקְנָה מִשׁוּם מְרֵאִית הָעֵין אֲבָל לֹא הִנֵּה בּוֹ פְּסוּל אִף אִם גִּיתָן פֶּה פִי אֵינִי בְּוִיָן שְׁלֵא הִנֵּה מְעַיְקָר הַלְשׁוֹן כ"א בְּעֵנֵן חֲסִירוֹת וּמְלִיאוֹת שְׁאֵין פָּאן שִׁנּוּי מַה שְׁנִכְתַּב בְּנִי"ו אוֹ בִּי"ד וְהָיוּ כְּמוֹ שְׁדִילְג הַמִּילָה לְגַמְרֵי שְׁהַכְשִׁיר כו' עכ"ל וְעכ"פ מְבֻנְאָר דְּמְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרָא"ש דְּמִיָּרִי בְּאֻפְּוֹן שְׁלֵא הִנֵּה בּוֹ פְּסוּל לְעֵנֵן דִּיעְבַּד עכ"פ וַא"כ אֲפֹשֶׁר בַּכַּה"ג הַקֵּיל הָרָא"ש לְתַקַּן אַחַר חֲתִימַת הָעֵדִים בְּלֹא צְיוּרֵי הַבְּעַל וְגַם מִהֲרִי"ק דְּמִיָּתִי מְהָרָא"ש הִינּוּ לְפִי מַה שֶׁכ' מִתְחַלֵּה דְּבִדִּיעְבַּד גַּם בְּדַבּוּק רְגֵל הַה"א וְקו"ף שְׁרֵי אִף מִמִּהֲרִי"ו מְשַׁמֵּעַ קֶצֶת דְּהָרָא"ש מִיָּרִי בְּעֵנֵן שְׁהוּוּ פְּסוּלָה בְּלֹא"ה וְכַמֶּש"ל וְזֶה צ"ע דְּהָא הָרָא"ש פֶּתַח לְהַתִּיר אִם גִּיתָן הִגֵּט וְלֹא הָאֲרִיף הוּוּיָן וְהַבְּעַל בְּמִקּוּם רְחוּק מְשַׁמֵּעַ כמ"ש הַב"י וְהַב"ח וְצ"ע וְגַם בְּעֵנֵן הַתִּיקוּן בְּלֹא צְיוּרֵי הַבְּעַל רְאִיתִי בְּמִשְׁנָה לְמִלְכָּה שְׁכַתְּבֵי ג"כ דְּמִיָּרִי שְׁהוּוּיָן הִי בְּעֵנֵן דְּתִינוּק דְּלֹא חֲפִים קוֹרָא וְי"ו דַּל"ה מַה תּוֹעֵלַת לְתַקְנָם אַחַר שְׁנִחְתָּם בְּפְסוּל חֲסַפ' בְּעֵלְמָא הוּא וְתִיקוּן שֶׁל עֲכָשְׁוֹ בְּמַה נִּחְשָׁב הוּא כו' וְכָבַר חֲלָקוֹ עַל הָרַב בְּזֶה דָּאֵין ב"ד יְכוּלִין לְתַקְנֵהוּ וְאֲנִי מוֹסִיף בְּזֶה דְּבָרִים שְׁאֵם הַבְּעַל צְוָה לְסוּפֵר לְכַתּוּב וְכַתְּבוּ וּמְסָרוּ בְּיַד הַבְּעַל וְנִתְּנוּ לְשִׁלִּיחַ הוֹלְכָה כְּבָר עֲשֵׂה הַסּוּפֵר שְׁלִיחוֹתוֹ וְאִף הַסּוּפֵר עֲצָמוֹ אֵין יְכוּל לְתַקְנֵהוּ עכ"ל וְהַמְּגִיָּה שֶׁם רְמַז לַמ"ש הַמ"ל פ"ב מַה גִּירוּשֵׁין וְשֶׁם בַּב"ב פֶּתַח הַמְּגִיָּה שְׁטַעְמֻו דַּה"מ"ל דַּס"ל דַּע"כ לֹא מְסַפְק' בַּש"ס אִם עֲשֵׂה הַסּוּפֵר שְׁלִיחוֹתוֹ אֶלָּא בְּאוּמָר תְּנוּ לְשִׁלְיָחֵי אֲבָל בְּאוּמָר פֶּתְבוּ וְתִנוּ בְּיָדֵי וְנִמְצָא פְּסוּל אֵין יְכוּלִין לְכַתּוּב אַחַר אֲבָל הַרמ"ז ס' קכ"ב נִסְתַּפֵּק בְּדִין זֶה כו' ע"ש וּבְאֲמַת אֵין הַכְּרַח לְדַבְּרֵי שְׁהַמ"ל יַחְלֵק בְּכָף וּמ"ש בַּב"ד כְּבָר עֲשֵׂה הַסּוּפֵר שְׁלִיחוֹתוֹ אֵינוֹ רַק מִחַמ' שְׁהַסְפֵּק שְׁבַש"ס דְּלִמָּא גַּם בְּגַט פְּסוּל אֲמָרִינוּ דְּעֲשֵׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וְהָיוּ סְפֵק מְגוֹרְשֵׁת וּמ"מ לְעַנ"ד צ"ע מַה שְׁהַחֲלִיט לֹאמַר כֵּן דַּבְּכַה"ג עֲשֵׂה הַשְּׁלִיחַ שְׁלִיחוֹתוֹ אַחֲרֵי אֲשֶׁר פִּי דְּבָרֵי הָרָא"ש דְּמִיָּרִי בְּתִינוּק יְכוּל לְקָרוֹתוֹ וּבְדִיעְבַּד פֶּשֶׁר וְכָבַר פֶּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֶׁם רַב הָאֵי ז"ל הִיכָא דִּיהַב בְּעַל רְשׁוּתָא לְסַפְרָא כו' אֵי אִיתִי לְסַפֵּר' מִתְקַן לְהוּ כו' עֵינֵן בְּטוֹר סִימָן קכ"ז וְלְדַבְּרֵי צ"ל דְּמִיָּרִי שְׁעֵדִינֵן לֹא הוּצִיא הַסּוּפֵר הִגֵּט מִתַּחַת יָדוֹ וְאֵין זֶה בְּמִשְׁמַע וּפְשׁוּט לְעַנ"ד הִיכָא דְּבִדִּיעְבַּד פֶּשֶׁר אִף הַרִיב"ש מוֹדָה שְׁמוּתָר לְתַקַּן וּמכ"ש הַסּוּפֵר עֲצָמוֹ אִף אֲפִילוֹ לְפִי פִי הַב"ש דְּהָרָא"ש מִיָּרִי בְּגוּנָא שְׁהַגֵּט פְּסוּל בְּלֹא הַתִּיקוּן מ"מ אֵין קוֹנְשֵׁיָא עַל הָרָא"ש דְּהָרָא"ש סוּבֵר בְּהָא דְּמִיָּבְעֵיָא לִיהַ תְּנוּ לְשִׁלִּיחַ כַּפְרֵש"י שֶׁם וְכ"כ הַטּוֹר דְּלֹא מִיָּרִי רַק לְעֵנֵן נִאָבַד אֲבָל אִם נִמְצָא פְּסוּל שְׁפִיר יְכוּלִין לְכַתּוּב אַחַר וְדִלָּא כְּדַעַת הַרְמַב"ם שֶׁם וְאֲפִילוֹ כְּדַעַת הַרְמַב"ם פֶּתַח הַב"ש סִימָן קכ"ב סק"ז דְּמִיָּרִי בְּפְסוּל שְׁנַעְשֵׂה בְּגַט אַחַר הַנְּתִינָה אֲבָל בְּפְסוּל שְׁנַעְשֵׂה בְּגַט קוּדָם שְׁנַמְסָר לְיַד הַשְּׁלִיחַ גַּם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְּלֹא אִמַּר פֶּתְבוּ חֲסַפ' וְהָיוּ לִיהַ וְכַל זֶה לְעֵנֵן לְכַתּוּב גַּט אֲבָל לְתַקַּן אוֹתוֹ הִגֵּט עֲצָמוֹ גִּרְאָה

דלא שׂיִיף עֲשֵׂה שְׁלִיחוּתוֹ שְׁהָרִי עַל כְּתִיבַת הַגֵּט הוּא שְׁנִתְמַנֶּה לְשְׁלִיחַ לְכוּתְבוֹ וְלֹא פְלִתָה שְׁלִיחוּתוֹ כֹּל זְמַן שְׁלֹא נִגְמַר פְּהִלְגָן הַגֵּע בְּעֲצָמָה אִם פְּתַב חֲצֵי הַגֵּט וּמְסָרוֹ לְיַד הַבַּעַל שְׁנִרְאָה דְּנֻדָּא יָכוֹל לְקַחַת אוֹתוֹ וּלְגַנְמָרוֹ בְּלֹא צִוּוּי הַבַּעַל מְחַדָּשׁ וּמֵה לִי מְקַצֵּת הַגֵּט מֵה לִי תִיבָה אַחַת אוֹת אַחַת דְּנֻדָּא הִיָּה דַעַת הַבַּעַל שְׁיִגְמֹר אֶת כְּלוֹ פְּתִיקוֹן חֲכָמִים וּמכ"ש לְפִי מֵה שְׁנוּהֲגִין שְׁהַבַּעַל מְרַשֵּׁה אוֹתוֹ לְכַתּוּב אֲפִילוּ מֵאָה גִיטִין עַד שְׁיִהְיֶה אֶחָד כְּשֶׁר לְדַעַת הָרַב דְּפְשִׁיטָא דְּאוֹתוֹ הַסּוֹפֵר יָכוֹל לְתַקֵּן אוֹתוֹ הַגֵּט עֲצָמוֹ שְׁיִהְיֶה כְּשֶׁר וּע"כ לֹא נִחְלַק הָרִיב"ש עַל הָרֵא"ש אֲלֵא בּמ"ש שְׁיִוְכַל אַחַר לְתַקֵּן בְּצִוּוּי ב"ד דְּמִסְתַּמָּא הִיָּה כְּוֹנֵת הַבַּעַל שְׁיִהְיֶה נִכְתָּב פְּתִיקוֹן חֲכָמִים וּשְׁלִיחוּתִיהָ קַעְבְּדִי וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְהַלִּיץ בְּעַד הָרֵא"ש דס"ל דְּבַמְקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְסַמְוָה עַל דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּלֹא בְּעִינֵן שְׁלִיחוּת בְּכַתִּיבָה וּמֵה שְׁהַנְצִרָה הָרֵא"ש לֹמַר דְּבְשְׁלִיחוּתִיהָ קַעְבְּדִי נִרְאָה מְשׁוּם דְּלְכַאוּרָה י"ל דְּאָף לְמ"ד לֹא בְּעִינֵן שְׁלִיחוּת בְּכַתִּיבָה הֵינּוּ דְּנֻקָא כְּשֶׁלֹּא הִזְמִין הַבַּעַל שְׁלִיחַ אַחַר לְכַתִּיבָה אֲבָל כְּשֶׁהִזְמִין סוֹפֵר קַפִּידָא הֵנִי אִם יִכְתּוּב אַחַר וְלָזָה הַנְצִרָה הָרֵא"ש לֹמַר דְּנֻדָּא לֹא קַפִּיד עַל הַתִּיקוֹן וּשְׁלִיחוּתִיהָ קַעְבְּדִי וּבְתִיקוֹן לְבַד לֹא שְׁיִיף שְׁאִין נוֹתֵן לֵב לְכַתּוּב לְשִׁמָּה: אָף לְדִידִי צ"ע הִיכָא שְׁהִיָּה פְּסוּל בְּגֵט בְּשַׁעֲהָ שְׁנִמְסָר לַבַּעַל וְהַבַּעַל מְסָרוֹ לְשְׁלִיחַ אִם יָכוֹל לְתַקֵּן אַח"כ מְטַעְמָא אַחְרֵינָא כִּינּוּן דְּהַבַּעַל עֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְנִתְיָנָה בְּשַׁעֲהָ שְׁהִיָּה פְּסוּל וְחַסְפִּי הוּא וְכִינּוּן שְׁהַבַּעַל אִמַר שְׁעוֹשֶׂהוּ שְׁלִיחַ לְגִירוּשִׁין וְגֵט זֶה לֹא נִיתָן לְגִירוּשִׁין א"כ אֲפֹשֶׁר שְׁמַחַמַת זֶה מְתַבְטֵל מִינּוּי הַשְּׁלִיחוּת שֶׁל הַנְּתִינָה וְצָרִיף לְמַנּוּת אוֹתוֹ שְׁלִיחַ עַל הַנְּתִינָה מְחַדָּשׁ אַחַר הַתִּיקוֹן וּלְפִי סְבֵרַת הָרֵא"ש דָּאִם לֹא פְּתַב הַסּוֹפֵר כְּרָאוּי נִיחָא לִיה לַבַּעַל שְׁיִתְקַנּוּהוּ וּשְׁלִיחוּתוֹ קַעְבְּדִי א"כ י"ל דְּגַם עַל דַּעַת זֶה מְסָרוֹ מְעִיקְרָא לְשְׁלִיחַ ג"כ וְאִין מִינּוּי הַשְּׁלִיחוּת מְתַבְטֵל שְׁהָרִי עִיקַר מִינּוּי הַשְּׁלִיחוּת עַל הַהִיא שְׁעַתָּה שְׁיִמְסְרֵנוּ לְיַד הָאִשָּׁה וּכְשֶׁהֲגֵט כְּשֶׁר בְּהִיא שְׁעַתָּה שְׁפִיר דְּמִי שְׁהָרִי הַבַּעַל גִּילָה דַּעַתוֹ שְׁרַצוֹנוֹ שְׁתַּתְגַּר הָאִשָּׁה בְּגֵט זֶה וְאִינוּ מְקַפִּיד עַל הַתִּיקוֹן: וְהַדְּבָרִים צ"ע לְעַנ"ד כִּי כַּעַת לֹא מְצַאֲתִי גִילוּי דַּעַת לְדִין זֶה בְּפּוֹסְקִים וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק לְעַנְיֵן קִידוּשִׁין בְּמְסָר חֲפָץ לְשְׁלוּחוֹ לְקַדָּשׁ בּוֹ וְלֹא הִיָּה חֲפָץ ש"פ וּבְטָרָם קִידָשׁ הַשְּׁלִיחַ נִתְיַקַר וְיֵשׁ בּוֹ ש"פ בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין אִם מוֹעִילִין קִידוּשִׁין אִילוּ כִּינּוּן שְׁבַעַת מִינּוּי הַשְּׁלִיחוּת לֹא הִיָּה רָאוּי חֲפָץ הַהוּא לְקִידוּשִׁין וְאָף עַל גַּב דְּנִתְיַקַר מִמִּילָא וּמכ"ש בְּגֵט פְּסוּל וְהוֹכָשֶׁר ע"י מְעַשֶׂה שְׁנִתְקַן בְּיַד הַשְּׁלִיחַ דְּלֹא תוֹעִיל מִינּוּי הַשְּׁלִיחוּת וְצָרִיף לְהַתִּיַשֵּׁב בְּדָבָר וְכָל זֶה אִם הִיָּה הַגֵּט פְּסוּל מִמֶּשׁ אֲבָל בּנ"ד שְׁכָפֵר פְּתַבְתִּי שְׁיֵשׁ כְּמָה צְדָדִים לְהַכְשִׁיר הַגֵּט אָף בְּלֹא תִיקוֹן כָּלָל וְהוּא מְקוֹם עֵיגוֹן גְּדוּל כְּנֻדָּא הֵם הֵנִי טַעְמִי דְּכַתִּיבָנָא לְסַמְוָה עֲלֵיהֶם בְּשַׁעַת הַדְּחַק וְאֵעִפ"כ יֵשׁ לְתַקֵּן הַגֵּט קוֹדֵם הַנְּתִינָה שְׁעכ"פ אִינוּ מִזִּיק וּמֵה שְׁהַחְמִיר הַג"פ לִיתָן תְּחִלָּה בְּלֹא תִיקוֹן וּלְתַקֵּן אַח"כ וְלִיתָנוּ שְׁנִית לְעַנ"ד אִין צִנְרָה בְּדָבָר וְגַם כִּינּוּן שְׁהַנְּתִינָה ע"י שְׁלִיחַ וי"ל דְּמַגְרַע גְּרַע אִם יִתָּן תְּחִלָּה בְּלֹא תִיקוֹן וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִין: שׁוּב מְצַאֲתִי בְּשׁו"ת פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ חֵלֵק אַה"ע סִימָן י"ח שְׁכ' לְהַגְאֹון מו' זְנוּוִיל שְׁכַתֵּב אִם הִיָּה פְּסוּל אֲפֹשֶׁר לְתַקֵּן וְכַתֵּב ע"ז שְׁלֹא אִמַר הָרֵא"ש אֲלֵא לְעַנְיֵן הָאֲרַכַת ווי"ן דְּבַדִּיעַבַד אִין לְפְסוּל כו' אֲבָל בְּפְסוּל גְּמוּר לֹא דַאל"כ אָף בְּשִׁנְיָה שְׁמוֹ וּשְׁמָה כְּגוֹן הַהוּא דְּמַפְאֲתָה כו' הָרִי אֲפֹשֶׁר בְּתִיקוֹן כו' וְעוֹד שְׁהָרִי הַבַּעַל נָתַן הַגֵּט לְשְׁלִיחַ לְהוֹלִיכוֹ וְכַתֵּב בְּתַשׁוּבַת הָרִשְׁב"א שְׁהִבִיא ב"י סִימָן קכ"ב דְּאִין לְכַתּוּב אַחַר אֲפִילוּ הַסּוֹפֵר דְּלָזָה עֲשֵׂאוּ שְׁלִיחַ דְּנֻקָא וְא"כ מֵה לִי לְמַכְתָּב אַחַר מֵה לִי לְתַקְנֵנוּ כו' וְכָל זֶה פְּסוּל גְּמוּר הוּא כְּדָבָרִיף אֲבָל לְשִׁיטָתוֹ שְׁבַדִּיעַבַד כְּשֶׁר הִיָּה אֲפֹשֶׁר בְּתִיקוֹן לְכַאוּרָה כּמ"ש הָרֵא"ש

ומהררי"ק אלא שצע"ג על הרב רמ"א וכו' ולענ"ד לענני מעשה אין לתקן בפשעת הדחק
אם לא קונדם חתימה לפחות פיון דריב"ש חולק עם הרא"ש דבדיעבד פשר בלא תיקון
אפשר דבתיקון גרע טפי וכ"ש בנדון פנה דהבעל נתן להוליכו כו' ע"ש באורו: והנה
מ"ש ראיה משינה שמו פגון ההיא דמפאתה לענ"ד אין משם ראיה כלל דכיון דכתב בגט
שם אחר ולשם זה פיונו הסופר והעדים הני פנכתב שלא לשם אשה זו וא"ל דלא אזלינו
בתיקון שמה בכה"ג דעיקר מה דבעינו לשמה היינו שיכתבו הגט לשם אשתו של פלוני
וכיון שהיתה פנונתם על אשה זו אלא דלא דייקי בשמה וכן צ"ל לדעת המפורשים בדברי
התו' בגיטין דף ר' דשינה שמו ושמה אין פסול רק מדרבנן עיין בב"ש סימן קד"ט סק"ה
וא"כ יש להועיל תיקון בזה אף ז"א דאפילו תימא דכה"ג אין פל הגט פסול רק בשביל
הטעות שנפל בשם מ"מ אין מועיל תיקון שהרי העדים חתמו בפסול וה"ל מזונף מתוכו
ושאני תיקון אות אחת שניכר שהוא אות הנה לא שיניף מזונף מתוכו וכמש"ל: אף עדיין
צ"ע דאם נימא דמועיל תיקון אחר חתימת העדים אף בפסול גמור א"כ גם אם הוא פסול
משום מזונף מתוכו יועיל תיקון דמה לי שנפסל מטעם דבר אחר שלא נכתב פהוגן בגט
או משום שינוי השם שהוא מזונף מתוכו כיון דהשתא מיהא מתקינן ליה קונדם הנתינה
ואין פאן מזונף מתוכו ודוחק לומר דההיא דמפאתה מייירי פגון שא"א בתיקון לפי
שיצטרף לגרור ולמחוק ולכתוב על המחק ובכה"ג פסול מיהא מדרבנן ולכף הנצרה שם
לכתוב אחר אף לענ"ד יש לחלק בדבר דהתם שנכתב שמה בטעות ודאי שנפסול חתימת
העדים שחתמו על שם האשה אחרת שאינה אשתו של זה ובטעות כזה ודאי לא מהני
תיקון דאחר שנפסל חתימת העדים איך יחזור וינכשר למפרע משא"כ אם הפסול הוא
מחמת שיש לפרש הל' באופן אחר אף על פי שהיא פסול גמור מ"מ מועיל התיקון שלא
נפסלה מעיקרה חתימת העדים לגמרי ואין להאריף דבגונא דנ"ד שי"ל שאינו פסול
גמור והוא תיקון קל גם הפ"י מודה שמועיל תיקון ומ"ש מתשובת הרשב"א דאם כפר
ניתן לשליח אין לכתוב אחר וא"כ ה"ה שאין לתקנו לענ"ד לאו בדוקא דבהדדי תפיתו
שהרי הרשב"א ביאר טעמו דבזה נתרצה לעשותו שליח ולא באחר ואם פן פאן שהוא
שליח על אותו הגט עצמו שפיר דמי ואפשר דהפני יהושע ס"ל דכיון שהיה פסול בעת
מינוי השליחות והנכשר עתה מחמת התיקון פנים חדשות באו לכאן ונהרי זה פאלו הוא
אחר אבל אין זה מוכרח די"ל דדוקא לכתוב גט אחר דאוןשא מילתא חיישינו דלמא
קפיד בעל אבל לתקנו פיון דחזינו שרצה לגרשה וצוה לעשות פתיקון חכמי ודאי דלא
קפיד וכמו אם אמר לו הרי היא במקום פלוני אף שנתנו במקום אחר פיון שאינו קפידא
רק מראה מקום הוא לו פשר וה"נ פיון דאמדינו דעתיה דלא קפיד לא איכפת לן בתיקון
ואפשר דלענ"ג אחר אף אי לא קפיד גמי לא מהני שהרי לא נעשה שליח רק ע"ז לבד
ועל גט אחר צריף למנותו שליח מחדש אבל אם רוצה לגרש באותו הגט עצמו שנעשה
שליח עליו רק שהוא צריף תיקון פיון שעל התיקון אמרינו שהוא מרשות הבעל ומדעתו
א"צ שליחות מחדש דאל"כ היכא שנמסר הגט ליד השליח ונמצא בו פסול שצריף תיקון
והבעל פאן ומצוה לסופר לתקנו נימא דלא מהני וצריף לחדש גם שליחות השליח ולא
משמע פן בפוסקים דמשמע דלא קפדי רק מחמת שהוא אחר חתימות העדי וקצת יש
להביא ראיה דגם בגט מהני אם פותבין אחר מחמת שנמצא פסול בראשון ממ"ש בש"ג
ר"פ האיש מקדש בשם ריא"ז אם הנה מקדש בכסף אין השליח יכול למנות שליח כו'

אבל השטר נמסר משליח לשליח שהרי אינו יכול לקדשה אלא בשטר זה שנקתב מדעת המקדש ובשם המתקדשת כמו שביאר מז"ה עכ"ל משמע שאם נכתב שטר אחר מדעת המקדש והמקדשת פגון שנתנו רשות לסופר לכתוב כמה שטרות שפיר יכול לקדש בו ועיין בד"מ סימן ל"ה דלאו דוקא שטר אלא ה"ה טבעת א"כ משמע דגם בכה"ג לא מהני ובאמת צ"ע שבש"ג שם פתב כמ"ש מז"ה והוא רבינו ישעיה ראשון בעל תוספות רי"ד ובתוספו' רי"ד שם מפני שהחילוק קצת באופן אחר ובמקומו בקידושין הארכתי בזה וכאן קצתתי דבלא"ה יש לדחות מ"ש מהש"ג דלא קאמר אלא דעכ"פ אין פח ביד השליח לקדש בשטר אחר שלא נכתב מדעת המקדש ולכן לא הוי מילי ע"ש ואין להאריך: ודאמתאן עלה נלענ"ד לפי מ"ש הד"מ סימן קד"ב דדין השליח פדין הסופר ויכול הבעל לומר לו מתחלה להוליה כ"כ גיטין עד שיהא אחד פשר לדעת הרב וכמ"ש גבי סופר עכ"ל ונהביא והו"ח"מ והב"ש ומבואר דבכה"ג אף אם מסר גט זה ליד השליח ונמצא פסול יכולין לכתוב אחר ולמסור ליד השליח להוליה אף עינית בסדר גט שני מיד הבעל ליד השליח ולא הזכיר שם שהבעל יאמר לו שיוליה כמה גיטין ולפי זה צ"ע מה הועילו חכמים בתקנתם שיאמר לסופר ולעדים שיכולין לכתוב ולחתום כמה גיטין שהרי אם הבעל פאן ורוצה למסור הגט בעצמו אין סומכין ע"ז וישלבעל לחזור ולצוות ועיקר התקנה בזה כשהבעל הולך מהעיר והגט נמסר לשליח שמיינה הבעל טרם צאתו ואם פן אף אם ימצא בו פסול מה יושיענו זה שנתן רשות לסופר שהרי לא יועיל לכתוב גט אחר מחמת השליח שלא נתמנה רק על גט זה ודחוק לומר דתקנה זו היא כשהבעל הולך מהעיר ומנה סופר ועדים ושליח ויועיל שאם ימצא פסול מחמת חומרא טרם שינתן ליד השליח יוכלו הסופר והעדים לכתוב ולחתום גט אחר למסור ליד השליח שהרי בסדר הגט של ר"מ ר"י משמע שאף כשמוסר הבעל מידו ליד השליח אעפ"כ יסדר כפיתוב בסדר גט ראשון והיינו שיאמר הבעל לסופר לכתוב עד מאה גיטין ולכאורה הוא אף למותר בזה דהתקנה מועלת לענין דיעבד שאם פתב הסופר גט אחר טרם נתן לבעל ליתנו לשליח מהני אף שלא נצטנה שנית מפי הבעל וכמו שמסדרין פן כשהבעל עצמו מוסר ליד האשה דהוא גם פן ללא צורך רק שאם יארע שיכתוב הסופר שנית בלא ציווי הבעל מחדש ויתן ליד הבעל ולמסור לה יתנה פשר ה"נ כשנותן שליח ומ"מ אני תמה דכיון דחששו לתקן בגט כל מה דאפשר משום תקנת עגון הנה להם לסדר בסדר נתינה לשליח שיאמר לו הבעל שיהא יכול להוליה עד מאה גיטין ויועיל אם ימצא בו פסול אחר שנמסר לשליח יכתבו הסופר והעדים גט אחר וימסרו לשליח וגם יועיל בדיעבד אם יצטרכו לכתוב גט אחר וימסרנו הבעל לשליח וישכח למנותו מחדש וכמו דמהאי טעמא נוהגין שיאמר פן לסופר אף שהוא מוסר הגט בעצמו לאשתו ולא ע"י שליח דשמא מצא פסול אחר שנקתב וישכח למנות הסופר מחדש כמו כן יש לעשות בשליח.

ולענ"ד שנכון לעשות פן אם הבעל דעתו ללקח מהעיר אז ימנה הסופר שאם יצטרף לכתוב גט אחר למסור הוא לשליח בחריקאו וגם לשליח יאמר שיוכל להוליה אף מאה גיטין וכבר פתבתי שמדברי הרא"ש בענין הארכת הנוין לפי פירוש הב"ש וכן הריב"ש מבואר דלא קפדינו אשליחות רק מחמת התיקון בלא ציווי הבעל ועלה על רעיוני לומר פיון דמנהגינו שהבעל ממנה שליח קודם פתיבת הגט והשליח שם בשעה שהבעל נותן רשות לסופר לכתוב עד מאה גיטין וזה הפל על דעת שימסור לשליח הלז ממילא דשליח

זו ממנה אפוליהו גיטי על איזה מהם שינכשר אלא דמספקא לי מלתא דלמא אין דעתו
פי אם שהסופר יכתוב כמה גיטין עד שיהיה אחד פשר הפל קודם מסירתו לשליח והגט
הכשר יומסר מידו ליד השליח אבל שהסופר והעדים יהיה יכולין למסור לשליח כשלא
יהיה הבעל פאן אפשר שלא עלה זה על לבו כיון שבשעה שמוסר לו הגט אומר לו הולך
גט זה לאשתי כו' כדאיתא בסדר הגט ומצאתי את שאהבה נפשי בשו"ת כת"י מהגאון
בעל פ"י ומג"ש ז"ל עצמו וכתב שם בנדון פזה שא' שלח גט לאשתו ע"י שליח ואחר
שליחות הגט הרחיק נדוד ונמצא פסול בשם אבי האשה והאריה הגאון ז"ל לצדד שיש
בזה תיקון לכתוב גט אחר וכתב ז"ל ובה נסתלק נמי מה שיש לחוש בנ"ד מתשובת
הרשב"א דאם הבעל נותן מידו כו' דבזה נתרצה להיות שליח ולא באחר נ"ל דלא שייך
האי טעמא שהרי לא עשאו שליח פי אם להוליה גט פשר ואם נתנו לו בטעות גט פסול
אינו שלוחו ע"ז פלל שהרי התנה כמה פעמים לכתוב גט פשר אם כן בטעות נתן הבעל
לידו גט פסול זה וכוננתו לגט פשר ועוד פשיטא שפוננתו לגט פשר שהרי אמר ובו תהיה
מגורשת ממנו כו' וכן אמר אח"כ פשמסרו לידו וכשיגיע הגט לידה תהא מגורשת ממנו
ברור הדבר שפוננתו על גט פשר ואם כן מה לי עדים מה לי שליח דכי היכא דגבי עדים
אמרין מידי חספא אמר כו' ה"נ גבי שליח וכיון שהוכחנו לעיל מתשובת הרשב"א זו
עצמה דלא אכפת לבעל שימתן הוא דוקא לשליח א"כ כיון שנתן הבעל הגט לידה בטעות
ולא עשאו שליח לזה הגט פלל אם כן רשאים לכתוב גט פשר וליתן ליד השליח ואפילו
את"ל דלא דמי שליח לעדים דבעדים לא אמר חתמו גט זה שנתן לידם שהרי הוא מצוה
לכתוב כו' אבל בשליח שנותן גט זה לידו אע"ג דכוננתו לגט פשר מ"מ לא עשאו שליח
אלא לזה כו' מ"מ לפי מנהגינו שמיידים השליח קודם לכל ואומר לו שיהיה שליח
להוליה גט סתם ואינו אומר זה כמש"ל וכבר כתב בתשוב' הרמב"ן סימן קמ"ה כשאומר
להוליה גט סתם וניתן לו גט שהוא פסול יכול להחזירו לסופר לכתוב לו אחר ק"ו בגט
פסול ממש ואע"ג דאח"כ פשמסר הגט לידו וגם המסירה מבעל עצמו הוי כגט זה
כדמשמע מדברי הרשב"א מ"מ פשיטא שאין פוננתו לבטל השליחות הראשון דאיהו יתכן
שימתנו האחרונים אשר החמירו כל החומרות ופשפשו וחקרו כל הדקדוקים לתקן על
צד היותר טוב בלי פקפוק ונקבעו מנהג תמיד שיבטל הבעל בכל פעם שליחות הראשון
ובמקום שאינו מצטערים שהיה לנו לתקן תמיד לעשות בשליח כמו בסופר ועדים לומר
לו שאם נמצא פסול שלא פדעת הרב תחזור ותהיה שליח על גט אחר וכמ"ש מהרמא"י
ז"ל בד"מ דזה מהני כמו בעדים יעמדו ויתקנו לחזור משליחותו רחמנא ליצלן מהאי
דעתא אלא נדאי כיון שנותן גט זה לידו א"ל זה שהוא סובר שהוא פדינו כיון שהוא
פשר לדעת הרב ושליחות הראשון במקומו עומד כו' ואצ"ל בהצטרף אליו טעם הראשון
דכיון דהעמידו אצל הסופר והעדים וצנום בפניו על גט פשר הנה לא עשאו גם כן שליח
אלא על גט שייטב בעיני הרב ועוד כיון שהוכחנו כו' ואם כן איהו ס"ד שפחלק שליחותו
לשנים דכשיקח הוא יקח פשר דוקא וכשימתן לו יהיה שליח רק לזה לבדו דברים אלו
לא ניתנו לכתוב ובמ"ש יתיישב ממ"ש הרא"ש בתשובה בשליח שהביא גט ולא היה
הווי"ן ארפות כו' וקשה איהו ס"ד שימתנם הב"ד ואפילו הסופר והא בגמרא סלקא
בתיקו אם אמר כתבו ותנו לשליח כו' וכ"ש דקשה אם לא היו הווי"ן פסולין מדינא כו'
דפשיטא דעשו שליחות כו' ועוד לענ"ד לא משמע בתשובת הרא"ש כדברי הב"י כו'

וּלְשׁוֹן הָרֵא"שׁ צָרִיף לְהַגִּיחַ דָּאָם הוּא חָשׁוּב תִּיקוּן הַגֵּט כּו' וּר"ל דָּאָם הָאֲרַכְתּוּ הוּוּי"ן
חָשׁוּב תִּיקוּן הַגֵּט שֶׁהוּא מְכַשֵּׁיר א"א לְעֵשׂוֹתוֹ בְּלֹא צׁוּי הַבְּעַל מִשְׁמַע דְּבַתְּקוּן הַגֵּט
וְהַכְּשִׁירוֹ כּו' וְאָפִי' נֹאמַר דְּהֵרֵא"שׁ ס"ל פְּרָשׁ"י דְּאִיבְעִיָּא אֲנֶאֱבַד קָאִי כ"ש מ"מ קָשָׁה
מִעֲשֵׂה שְׁהִיָּה אִיף הִיָּה אִם הַשְּׁלִיחַ קִיבֵּל הַגֵּט פְּפִשׁוּטוֹ מִיַּד הַבְּעַל הָאִיף אֶפְשָׁר לְתַקַּן אֶפְיֵלוּ
בְּשַׁעַת הַדְּחַק הָאֵל לֹא עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ אֶלָּא עַל גֵּט זֶה וְכַמ"ש הַרְשָׁב"א וּבִיחׁוּד הָרִיב"ש שֶׁדָּרְכוּ
לְהֵבִיא תְּמִיד דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א וְאִיף הַכְּשִׁירוֹ בְּתִיקוּן סוֹפֵר בְּלֹא יַדִּיעַת הַבְּעַל שְׁיַחְזֹר וַיַּצְנֶה
לוֹ כּו' וּלְפִירוּשׁוֹ שֶׁל הַב"י הִיָּה אֶפְשָׁר לְיִישָׁב קָצַת פִּינּוֹן שְׂאִינוּ אֶלָּא קִפִּידָא לְכַתְּחֵלָה כּו'
אָבֵל פְּכָר הוֹכַחְתִּי דֵּא"א פְּפִירוּשׁוֹ וּלְפִי דְּרַכִּינוּ א"שׁ דְּהֵרֵא"שׁ מִיִּירֵי לְשִׁיטְתוֹ שֶׁפָּתַב
בְּפוֹסְקִים דְּרֵאוּי לְהַנְהִיג לְצוּוֹת לְכַתּוֹב כַּמָּה גִּיטִין שְׂיִיטֵב בְּעֵינֵי הָרַב וְאִז מְהַנִּי אֶפְיֵלוּ מְסַר
הַגֵּט בְּעֲצָמוֹ כַּמ"ש וּמ"מ לְכַתְּחֵלָה אִין נִכּוֹן לְעֵשׂוֹת פֶּן וְלִכּוֹן לֹא הַכְּשִׁיר אֶלָּא בְּשַׁעַת הַדְּחַק
כּו' עַכ"ל: וְעוֹד הָאֲרִיף בְּתִשׁוּבָה זֶה וְגַם בְּתִשׁוּבָה אַחֲרַת כְּתַב הַגָּאוֹן ז"ל וְנ"ל וְכַבֵּר
הָאֲרַכְתִּי בְּתִשׁוּבָה דְּלְפִי מְנַהֲגִינוּ לְצוּוֹת לְהַעֲדִים לְכַתּוֹב גֵּט אַחַר גֵּט עַד שְׂיִצָּא אַחַד כְּשֶׁר
אִין פָּאן בֵּית מִיחׁוּשׁ פִּינּוֹן דְּמַצְנֶה בְּפִנֵּי הַשְּׁלִיחַ וְהֵבִיא הַשְּׁלִיחַ שְׂיִוְלִיף הַגֵּט אֶפְיֵלוּ אִם הִיָּה
בְּדַעְתּוֹ לְמַסּוֹר מִיָּדוֹ לִיד הַשְּׁלִיחַ כ"ש הִיכָא דְּאָמַר בְּפִירוּשׁ תְּנּוּ לְשַׁלּוּחַ וְצוּיִים עַל גֵּט כְּשֶׁר
כּו' עַכ"ל וְשִׁמְחַתִּי שְׁתִּל"י כְּנֻנְתִּי לְדַעַת הַגְּדוֹל בְּכַמָּה דְּבָרִים וְדְבָרֵי הַקְּצָרִים בְּכֻלָּל דְּבָרֵי
הָאֲרֻנְפִים וְגַם אֲשֶׁר הַעִירוֹתִי בְּצִדְקָא שְׁנַכּוֹן לְמַסְדְּרֵי הַגֵּט עַל יְדֵי שְׁלִיחַ שְׂיִאמַר הַבְּעַל
שְׂעוֹשֵׂהוּ שְׁלִיחַ לְהוֹלִיף עַד מֵאָה גִּיטִין וּבנ"ד פְּכָר כְּתַבְתִּי דַּעְתִּי לְהַקְּל בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְשַׁעַת
הַדְּחַק גְּדוֹל כַּה"ג דְּבָרֵי זַעִירָא: הַק' אֶפְרִים זְלַמֵּן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד שְׂאֵלָה ק בְּגֵט שְׁנַכְתַּב
וְנִתְּנָה לְאִשָּׁה וְאִת"כּ הַצִּיצוֹ וְרֵאוּ שְׂלֹא נְכַתַּב בְּגֵט הַעוֹמְדָת הַיּוֹם בְּמַתָּא פְּלוֹנִית לְפִי
שְׂהַסוֹפֵר כְּתַב נּוֹסַח הַגֵּט מִגֵּט א' שְׁהִיָּה לְפִנּוֹי שְׁנַשְׁלַח לְמָקוֹם אַחַר שְׂאִין פּוֹתְבִין בּוֹ
הַעוֹמְדָת הַיּוֹם וְהַעֲתִיק פֶּן גַּם בְּגֵט זֶה שְׁנִיתָן מִיַּד הַבְּעַל לִיד הָאִשָּׁה וַיֵּשׁ מְפַקְפְּקִין בְּדְבָר
לְהַצְרִיף גֵּט אַחַר וְנַשְׂאֵלְתִי לְחַוּוֹת דַּעִי בְּזַנָּה: תִּשׁוּבָה עֵינְקֵרָא דְּהָא מִיְלְתָא דַּף פ' שִׁינָּה שְׁמוֹ
וְשָׂמָה שֵׁם עֵירוֹ וְשֵׁם עִירָה כּו' וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּהֵינּוּ דּוֹנְקָא עֵיר שְׁדָרִין בְּהָ אָבֵל עֵיר שְׁנֹלֵד
בְּהָ אֶפְיֵלוּ שִׁינָּה כְּשֶׁר פִּינּוֹן שְׂאִין צָרִיף לְכַתְּבוּ כָּל כּו' וּמָקוֹם עֲמִידָה נְמִי א"צ לְכַתּוֹב דְּהָא
כָּל גִּיטִין הַבָּאִין מִמָּה"י אִין פּוֹתְבִין מָקוֹם עֲמִידָת הָאִשָּׁה כּו' ע"ש וְהִנֵּה אִם לֹא כְּתַב מָקוֹם
דִּירָה גַּם פֶּן לֹא גִזְכַּר בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' אֵלוּ וּנ"ל דּוֹנְקָא אִם שִׁינָּה פְּסוּל אָבֵל אִם לֹא כְּתַב כָּל כּו'
כְּשֶׁר דַּל"כ מֵאִי אִירָי' שִׁינָּה דְּנַקֵּט הָא אֶפִי' לֹא נְכַתַּב כָּל כּו' נְמִי פְּסוּל אִף מִמ"ש הַתּוֹס'
ד"ה שִׁינָּה דְשֵׁם עֵירוֹ וְשֵׁם עִירָה לֹא שְׂשִׁינָּה מִמֶּשׁ אֶלָּא שְׂיִישׁ לְאוֹתָהּ הָעֵיר שְׁנֵי שְׁמוֹת
בְּשְׁנֵי מָקוֹמוֹת מִשְׁמַע דָּאָם לֹא כְּתַב כָּל כּו' פְּסוּל וּלְכַף הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לְפָרֵשׁ דְּמִיִּירֵי בַּכַּה"ג
מִשׁוּם דְּקָשְׂיָא לְהוּ מֵאִי אִירָיָא שִׁינָּה אֶפְיֵלוּ לֹא כְּתַב כָּל כּו' נְמִי וּלְכַף פִּירְשׁוּ שְׂיִישׁ לְהָעֵיר
ב' שְׁמוֹת בְּשְׁנֵי מָקוֹמוֹת וְלֹא כְּתַב רַק שֵׁם אַחַד בְּלִבְד דַּס"ד דְּבַכַּה"ג עֲדִיף מְלֵא נְכַתַּב כָּל כּו'
קמ"ל דַּאֲף בַּכַּה"ג פְּסוּל וּכ"כ הַתּוֹס' לְעֵיל דַּף כ' דְּשִׁינָּה שְׁמוֹ הֵינּוּ שְׂכַתְּבָ שֵׁם דְּגָלִיל
בִּיהוּדָה דַּל"כ ה"ל לְמַנְקֵט לֹא כְּתַבוּ כָּל כּו' דְּפְסוּל לַר"מ מִן הַתּוֹרָה לְפִי שְׂאִין מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ
וּמִתְּנִיתִין ר"מ הִיא: אִיבְרָא דְּלְפִי מ"ש הַתּוֹס' לְקַמֵּן דַּף ק"ז וְנ"ל וַא"ת לְמֵאן דְּחִינֵישׁ
בְּפִירְקוֹן לְשְׁנֵי שְׁוִירֵי וּלְשְׁנֵי יוֹסֵף ב"ש אַע"ג דְּלֹא הוֹחֲזָקוּ אִם פֶּן לַר"מ יִפְסְלוּ כָּל הַגִּיטִין
דְּלֹא מִשְׁכַּחַת תּוֹ שׁוּם גֵּט שְׂיִהֵא מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ וְאוֹמַר ר"י דְּדוֹנְקָא בְּגֵט הַנְּמַצָּא חִינֵישִׁין שְׂמָא
מֵאַחַר נִפְל אָבֵל חֲשִׁיב שְׂפִיר מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ פִּינּוֹן דְּלֹא הוֹחֲזָק אֶלָּא שְׁוִירֵי א' וִיב"ש א' עַכ"ל
וּלְפִי"ז י"ל דְּהִיכָא שְׂלֹא נְכַתַּב שֵׁם עֵיר כָּל כּו' בְּתוֹף הַגֵּט פְּשִׁיטָא שְׂיִישׁ לְחַוּוֹת שְׂיִישׁ יב"ש

בְּעִיר אַחֲרֵת דְּנֹדָי אֵיפָא יב"ש טוּבָא בְּעֵלְמָא וְאִם פֶּן שְׁפִיר פְּתִיבוּ הַתּוֹ דְּצָרִיף לְאוּקְמִי
הֵךְ דְּשִׁינָה שְׁם עִירוֹ בְּכַה"ג שְׁיִישׁ לְעִיר ב' שְׁמוֹת דַּאל"כ אֶפְילוּ לֹא נִכְתַּב כְּלָל פְּסוּל פִּינּוּ
שְׂאִין מוּכַח מְתוּכּוֹ פִּינּוּ דְּמִתְנַי' ר"מ הִיא מִשְׁא"כ לְדִינּוּ דְקִי"ל עֵינֵי מְסִירָה פְּרִתִי וְלֹא
בְּעֵינּוּ מוּכַח מְתוּכּוֹ א"כ שְׁפִיר יֵישׁ לְפָרֵשׁ שִׁינָה שְׁם עִירוֹ כְּפִשְׁטָא דְאִם לֹא נִכְתַּב כְּלָל
בְּאַמַּת שְׁפִיר יֵישׁ לְהַכְשִׁיר ע"י ע"מ אֶלָּא דַּלְפ"ז צ"ע הָא דְקֶאֱמַר רַב יוֹסֵף לְעֵיל דָּף כ'
לְמַאי נִיחֻוּשׁ לָהּ כו' הָא בְּעֵינּוּ שְׁמוֹ וְשְׁמָה כו' וְלִכְאוּרָה מַה בְּכַף לְמָה דְקִי"ל כַּר"א דַּע"מ
פְּרִתִי וְאֵף לְמַאי דְּמִשְׁמַע קִצָּת מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁם דְּלֹא גָרְסִי הֵתֵם רַק הָא בְּעֵינּוּ שְׁמוֹ וְשְׁמָה
וְתוֹ לֹא וְכֵן מוּכַח מְדַבְּרֵי מְרָדְכִי וְהַג"א פ' הַשּׁוֹלֵחַ כַּמ"ש לְקַמֵּן אוֹ כַּמ"ש בְּעַל הָעֵיטוּר
דְּלָאוּ דְּנֹקָא נִקְט שְׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה דְּלִיכָא עַכּוּבָא מִש"ה מ"מ גַּם בְּשְׁמוֹ וְשְׁמָה גּוֹפְיָה
י"ל דְּבַלָּא פְּתַב כְּלָל פְּשָׁר לַר"א דְּהָא לְדִידְיָה פְּשָׁר בְּיֵישׁ לוֹ שְׁתֵּי נְשִׁים וְשְׁמוֹתֵיהֶם שְׁוֹת
ע"י ע"מ וּבְאַמַּת דַּעַת רַבִּינוּ יוֹאֵל הַלְוִי לְהַכְשִׁיר אֵף בְּלֹא פְּתַב שְׁמוֹ וְשְׁמָה בְּדִיעֵבַד ע"י
ע"מ מְהַאי טַעְמָא וְרַאֲיִיתוּ מְהָא דְרִישׁ פְּרָק כָּל הַגֵּט פְּתַב לְגַרְשׁ הַגְּדוּלָּה כו' ע"ש בְּמְרָדְכִי
וְהַג"א וְאִם פֶּן אֵיף קֶאֱמַר רַב יוֹסֵף בְּפִשְׁטִיטַת לְמַאי נִיחֻוּשׁ לָהּ כו' וַא"ל דַּר"י בְּאַמַּת ס"ל
כַּר"מ דְּאִם פֶּן מַאי פְּרִיף וְר"י מַאי קַמ"ל כו' דְּהָא טוּבָא קַמ"ל דְּהַלְכָּה כַּר"מ דְּבְּעֵינּוּ מוּכַח
מְתוּכּוֹ גַּם בַּלֹּא"ה ז"א דַּר"י וְדַאי ס"ל כַּר"א כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּגִיטִין דָּף ג' מְהָא דְּסִנְהֶדְרִין
דָּף כ"ח הִיא מִתְנַתָּא ע"ש וְכַדִּי לִינִישׁב זַה צ"ל דְּנֹדָי הֵךְ מִתְנַי' דְּשִׁינָה שְׁמוֹ כו' כַּר"מ נְמִי
אַתָּא אֶלָּא דְּגַם רַבְּנָן מוֹדוּ בְּזַה וְלַהֲכִי לֹא עִירְבִינְהוּ וְתַנִּינְהוּ כְּמַבּוֹאֵר שְׁם וְהַשְׁתָּא פִּינּוּ
דַּלְר"מ ע"כ מִתְפָּרֵשׁ מִתְנִיתִין בַּב' שְׁמוֹת דַּאל"כ בַּלֹּא"ה פְּסוּל מְשׁוּם דְּאִין מוּכַח מְתוּכּוֹ
אִם פֶּן ע"כ דְּרַבְּנָן נְמִי ס"ל בְּהָא דְּהַנִּלְד מְמֹזַר וּלְפִי"ז מְמִילָא נְלַמֵּד דְּאֵף בְּלֹא פְּתַב כְּלָל
פְּסוּל בֵּין לַר"מ בֵּין לְרַבְּנָן דְּלֹא גָרַע מ"ש שְׁם דְּגָלִיל בִּיהוּדָה מֵאִם לֹא פְּתַב כְּלָל דְּאִם
נִימָא בְּאִם לֹא פְּתַב כְּלָל פְּשָׁר מְשׁוּם ע"מ אִם פֶּן בְּכוּתַב שְׁם דְּגָלִיל בִּיהוּדָה נְמִי נִימָא פִּינּוּ
דַּע"מ יוֹדְעִין שְׁזַהוּ הַמְּגַרְשׁ וְיֵישׁ לוֹ שְׁם בְּגָלִיל כִּף יֵיהָא פְּשָׁר אֶלָּא ע"כ דְּבַכַּה"ג אִין ע"מ
מוֹעֲלִין וְדוּקָא הִיכָא שְׁמַבְּנֹאֵר בְּגֵט שְׁם הַמְּגַרְשׁ וְכַמוֹ שְׁהוּא נִכְתַּב הוּא נִקְרָא בְּמִדְיָה זֹו
אַע"ג שְׁיִישׁ עוֹד חֲשַׁשׁ שְׁשְׁמוֹתֵיהֶן שְׁוִין מ"מ לְזַה מוֹעֵיל ע"מ מִשְׁא"כ הִיכָא שְׁלֹא נִזְכָּר
הַשְׁם כְּלָל אוֹ שְׁהוּא שְׁם שְׁאִינוּ נִקְרָא בְּמִדְיָה זֹו אִין הַע"מ מוֹעֲלִין לְזַה כְּלָל.

אֶלָּא שַׁצ"ע דְּהָא מְבֹאֵר בְּתוֹס' דְּגִיטִין שְׁם ל"ד הָא דְּפְסוּל שְׁם דְּגָלִיל בִּיהוּדָה הֵינְנוּ מְשׁוּם
דְּאוּתָן שְׁבִיהוּדָה אִין מְפִירִין שְׁם הַגָּלִיל וְיוֹצִיאָו לַעֲזוּ עַל בְּנָיו מִן הַשְּׁנִי וּלְפִי"ז פִּינּוּ דְּמִתְנַי'
שְׁמוֹ כו' מִיִּירֵי בְּהִכִּי ע"כ דְּמַהֲי טַעְמָא אֶמְרִינוּ תַצָּא מְזָה וּמְזָה כו' מְשׁוּם דְּיֵישׁ חֲשַׁשׁ לַעֲזוּ
וַא"כ אִין הֶכְרַע מְזָה לַעֲנֵן לֹא פְּתַב כְּלָל י"ל דְּנֹקָא בְּכַה"ג דַּע"כ"פ לְאוּתָן שְׁבִיהוּדָה אֵיפָא
לַעֲזוּ פִּינּוּ שְׂאִין מְפִירִין שְׁם דְּגָלִיל כְּלָל יִסְבְּרוּ שְׂאֲחַר גִּירֵשׁ וּבְזַה פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְהַנִּי ע"מ
לְהוֹצִיא מְחַשֵּׁשׁ זֹה וְהוּי כְּמוֹ מְזוּנְיָף מְתוּכּוֹ דְּפְסוּל אֶפְילוּ לַר"א אֶבְל בְּלֹא נִכְתַּב כְּלָל שְׁפִיר
י"ל דְּמַהֲנִי ע"מ לַר"א וְכַמוֹ בְּכַתַּב לְגַרְשׁ אֵת הַגְּדוּלָּה: לְכַף נִלְעַנ"ד דְּנֹדָי מְהָא דְּפְסוּלִין
בַּב' שְׁמוֹת אִין לְהִבִּיא רְאִיָּה לְאִם לֹא פְּתַב כְּלָל וְכַדְכְּתִיבְנָא דִי"ל דְּהֵתֵם מְחַשֵּׁשׁ לַעֲזוּ אִתִּינִין
עֲלֵה אֶלָּא הֵךְ דִּינָא דְּלֹא פְּתַב כְּלָל שְׁמוֹ וְשְׁמָה דְּפְסוּל לַר"י סְבָרָא הוּא פִּינּוּ שְׂאִין נִזְכָּר
בְּתוֹף הַגֵּט כְּלָל מִי הַמְּגַרְשׁ אֵף ע"מ אִין מוֹעֲלִין וְכַמוֹ שְׁכַתַּב בַּהַג"א בְּשֵׁם א"ז דְּהַבְּנִים
מְמֹזְרִים וְאֵף שְׂאֲפִשְׁר שְׂאִין לְפְסוּל בְּכַה"ג רַק מְדַרְבְּנָן פִּינּוּ דַּמ"מ ע"מ לְפִנְיָנוּ וְדַאי נִכְתַּב
לְגַרְשׁ הַגְּדוּלָּה כו' (וְאֶפְשָׁר דְּהַחֵם גּוּפָא נְמִי פְּסוּל מְדַרְבְּנָן וְאֵע"ג דְּדִיִּיקִינּוּ הָא גְּדוּלָּה מְצִי
מְגַרְשׁ הָא רַאשׁוֹן מְצִי מְגַרְשׁ כו' וּמְשַׁמַּע דְּמַהֲנִי הֵינְנוּ לְמ"ד דְּכּוֹלֵן פּוֹסְלִין בְּכַהֲנָה א"כ

ע"כ דהא דדייקינן מצי מגרש היינו אף שתהיה מותרת ע"י משא"כ למאי דקי"ל פולן אין פוסלין א"כ י"ל דאף ראשון לא מצי מגרש להתיר רק דשני לא מהני פלל אף להיות ריח הגט אף באמת אפילו תימא דהתם מהני אף להתיר מ"מ י"ל דלא פתב פלל גרע ולא מהני ע"מ בזה) מ"מ שפיר קאמר ר"י דכיון שעכ"פ אי אפשר שיהא גט זה פשר ממילא לא חיישינן דאקדים ויהיב זוזא לספרא דלאיזה עגנו יעשה זה פיון דאפתי אגידו ביה דהא כ"מ שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה וא"כ בנדאי לא שדי זוזא בכדי וגם לקלקלה לא חיישינן כמ"ש התוס' בירושלמי ומכ"ש דבאמת אין בזה מקום קולקול שהרי לא תנשא ע"י וע"כ פאן לא חיישינן דאקדים כו' אלא אם הנה מקום לומר שתהיה מותרת ע"י זה לגמרי שפיר חיישינן לכהונה עכ"פ שמה עשה פן בפני עדים ויהיב זוזא לספרא כו' והי' יכול לברר בזה שגירש את אשתו בגירושין גמורין ועכשיו שמת היא פסולה לכהונה משא"כ פיון דבאמת אי אפשר שיהיה גט זה פשר לגמרי תו לא חיישינן שרצה לשחק ביה ולחטילה בספק גירושין והתוס' רצו להוכיח לכאורה מדנקט שינה ולא נקט לא כתבו פלל משמע דלא כתבו פלל פשר אף מדרבנן ולכן קשי' להו אדר"י ולזה כתבו דמוכח דהו' שינה מייירי בשם גליל ביהודה ולפי"ז ליפא לדייק מזה בדין דלא כתבו פלל וממילא י"ל דבלא כתבו פלל ג"כ פסול ומ"מ לא קשה דלינקט לא כתבו פלל דאין זה רבותא פלל לגבי כתב שם דגליל ביהודה ומה שהונה בתוס' שלפנינו וכ"ש דבלא כתבו כו' לענ"ד שזה אינו אלא כצ"ל דלא כתבו פלל הוא פסול: שוב ראיתי בחדושי הרמב"ן שכתב שיש לפרש דכיון דאם לא כתב שמו ושמה עירו ועירה אינה מגורשת לגמרי אין חוששין שמה הקדים דינר לסופר שאין מעשיו מועלין לאו דוקא (רצ"ל שאינו נכון) משום דבלא"ה ליפא למיחש אלא משום דאמר ה"ז גיטף אמרינן שמה לקלקלה בב"ד לצעורה קא מיכנון עכ"ל.

פבר פתבתי שלענ"ד שפיר י"ל פן דלקלקול לא חיישינן דמה קילקול יש פאן שהרי באמת לא נתיר לה להנשא ואם הוא סובר שנתיר לה לפי שאמר הרי זה גיטף ונאמר פיון דמהימן לומר גרשתי מסתמא אקדים זוזא לספרא א"כ במה יקלקל אותה שהרי לא יבוא הדבר לידי בירור וכשיברר שנתן באמת יועיל ודחוק לומר שסובר דאזלא ומנסבא מעצמה בלי שאלת הב"ד מ"מ לאיזה עגנו יעשה זה שיתן מעות לסופר שאדרבא יקלקל יותר כשלא יתן פלל והיא תסמנה על דבורו שאמר ה"ז גיטף: וראיתי ברמב"ן שם שכתב בשם התוס' דמוקי להא דר"י כר"מ דאמר ע"ח פרתו וא"א א"כ מוכח מתוכו מי מגרש ומי מתגרשת ואינו נכון עכ"ל.

וכבר פתבתי שא"א לומר פן דר"י אליבא דר"מ קאמר ועוד תימא דא"כ ה"ל לר"י למימר הא בעינן ע"ח וליפא דהא לר"מ ונדאי פסול בלא ע"ח ובתוס' שלפנינו ליתא דמ"ש התוס' דלר"מ פסול מה"ת היינו פדי להוכיח דמתני' דשינה שמו מייירי בשם דגליל ביהודה ובחדושי הר"ן כתב ואפשר דלמ"ד ע"ח פרתו אי לא כתב שם עיר אינה מגורשת דבעינן שיהיה מוכח מתוכו ואפילו למ"ד ע"מ פרתו פל היכא דאיפא ע"ח צריף דלמא אתא למסמך עלי' ומודה ר"א כו' ומיהא הכא ליפא למימר דמש"ה קאמרינן דהא הכא ליפא ע"ח דס"ת הוא דיהיב לה עכ"ל משמע דסותר בזה מ"ש אפילו למ"ד ע"מ פרתו כו' ונדאי בס"ת סגי בע"מ פיון דליפא ע"ח וטפי הו"ל ליסתור דלמ"ד ע"ח הו"ל למימר הא בעינן ע"ח וליפא ודברי התוס' שלפנינו י"ל דא"ש אף לר"א דגם לר"א פסול בדלא

כתב שמו ושמה אף מדאורייתא וכמ"ש רק שהתוס' פתבו דכיון דע"כ מתני' דשינה אתיא כר"מ א"כ מוכח דלא מיירי בשינה ממש ומצאתי בפ"י שכתב בבבאור דברי התוס' בדרה שכתבתי ע"ש בסוף דבריו מ"ש בזה ובב"ש הסכים לדברי אא"ז מהרש"א בזה בפירושו דברי התוספות ולענ"ד צ"ע ואין פנאי להאריך ומ"מ אין הכרע מדברי התוס' רק לענין שמו ושמה אבל בשם עירו ושם עירה י"ל דאגב גררא נסבא כמ"ש שאר מפרשים וגם נראה דלא גרסי פלל בש"ס רק שמו ושמה לבד שהרי בהמרדכי והג"א כתב בשם ר"י שאין שם עירו ועירה מעכב פדמוכח מהפוחב טופסי גיטין כו' וכן גבי ההיא דיהיב ס"ת כו' ומסקינן הא בענין שמו ושמה ע"ש בפ' השולח הרי להדיא דמייתי מינה ראיה דשם עירו לא מעכב וראיתי במקתב אלי' שכתב כ"כ בשם הרא"מ ע"ש ומ"ש התוס' לפרש הך דשינה שם עירו היינו בב' מקומות אינו משום דבלא כתב פלל מעכב אלא פדכתבינא דלר"מ י"ל דגם שם עירו ועירה מעכב דהא אינו מוכח מתוכו וגם י"ל דכיון דשמו ושמה מיירי בכה"ג ניקח להו לפ' בכה"ג גם הא דשם עירו ועירה פיון דבחדא בבא מתנייא וראיתי לאא"ז מהרש"א בגיטין דף פ"ד שדעתו דלהתו' שם עירו ועירה מעכבין וראייתו מדלעיל דף כ' וממ"ש התו' לפרש שינה עירו היינו בב' מקומות ולפענ"ד אין הכרע מזה כמ"ש ומה שהצריכו לזה הוא קו' מהרש"ל דלמה לא נימא גם במקום דירה פיון שאם לא נכתב פשר גם שינה פשר ואין נוח לו בתירוץ רש"ל דבמקום דירה ידוע יותר וכמ"ש הרא"ש לענ"ד א"צ לזה פלל שהדבר מבואר בתוס' שהביאו ראיה מהך דאם כתב בשטר פהו דלאו אפולה מלתא קמסהדי והיינו משום דכיון דא"צ לכתוב בשטר אם הלנה פהו אם לאו אין העדים נותנין לב לדקדק בדבר זה פלל דמה להם לידע אם הוא פהו אם לאו משא"כ אם יש צורך בדבר לכתבו עכ"פ לכתחלה ע"כ יש טעם בדבר שמצריכין לבאר זה בגט א"כ על העדים רמי' מלתא לדעת דבר זה וא"כ אע"ג דבדיעבד אין פוסלין מטעם זה מ"מ הרי הוא מוטל על העדים לדעת וכל ששינוי וכתבו בהיפך האמת הוא נפסל בכך וזה החילוק בין מקום לידה שאין צריך לכתבו פלל אף לכתחלה ולא איכפת לה ולסהדי לידע מקום מולדתו פלל הילכף השינוי אינו פוסל דמצד דעדים חתמי אשיקרא ליכא פסולא פיון דדרךן של העדים שלא לדקדק לעיין בשטר על מה שנכתב בו שלא לצורך וממילא דגם לעז אין כאן דמאן דחזי שנכתב מקום הלידה מעיר אחרת לא יתפוס שנכתב בדקדוק גמור וא"כ אינו בעל אשה זאת שדבר ידוע לכל הוא שאין מדקדקין בזה כ"כ ולא יוציא לעז פלל משא"כ במקום דירה אף שי"ל שאין מעכב בדיעבד מ"מ לכתחלה עכ"פ כתיבה בעי ועלייהו דעדים רמו דבר זה לידע לכתבו פפי מה שנותרר להם אז שפיר השינוי פוסל דנהי שאין לפסלו מצד דחתמי שיקרא דהא הענין האמת רק שנפל טעות ושינוי במקום מ"מ הרי הוא נפסל מצד הלעז שהרואה יתפוס לומר שנדאי נכתב בדקדוק שהמגרש מקום דירתו שם וא"כ אינו בעל האשה זאת: ובמאי דכתבינא א"ש גם מה שהקשה הגאון מהר"א ברודא ז"ל הביאו בפ"י למה יפסל בשינוי מקום עמידת הסופר והעדים פיון דאם לא נכתב פלל פשר ע"ש שהאריך וגם בב"ש הרגיש בזה והדבר פשוט כמ"ש דמקום עמידת הסופר והעדים שאני פיון דצריך לכתבו לכתחלה עכ"פ ממילא דאם נכתב בשינוי הוא נפסל ומ"ש בפ"י שלא מצא בגאונים קדמאי ובתראי טעם הדבר שצריך לכתוב מקום עמידת הסופר והעדים ונדחק בזה הנה הטעם מבואר במרדכי פרק ג"פ פדי שאם יצטרף לקיים חתימת העדים

גדע לחקור אצל אנשי מקומם שהרי רגילין להכיר חתימתן עינין שם: אף עדיין צ"ע לפי מה שכתבתי דמה שהשינוי פוסל בכה"ג היינו משום לעזו וזה שיהיה דוקא לעגנו הבעל והאשה אבל לעגן הסופר והעדים מה לעזו שיהיה בזה דמה אכפת לנו אם הם ממקום זה או ממקום אחר וא"כ הוי דינו פלא נכתב פלל וא"כ למה יפסול בדיעבד וכה"ג מבואר בהפוסקים לעגנו אם העד צריך לחתום דמתקרי כמו שצריך בשם הבעל דז"א דבבתימה אם לא הזכיר שמו פלל אלא שחתם בן פלוני עד פשר כו' והנ"ל דפי' שמות העדים בגט אינו אלא מפני תיקון העולם אף לר"מ דאמר ע"ח פירתי פדאיתא בפ' השולח והיינו משום דהעדים ניפריים ע"י כ"י פלא פירוש שמותם כו' ע"ש בתה"ד וא"כ ה"ה לעגנו שם המקום מה לי אם הם ממקום זה או ממקום אחר ולכן נראה עיקר הטעם בזה כדמשמע בש"ס מהא דאמר רב לספרי פי פתביתו בהיני כו' והיינו משום דמחזי כשיקרא ואע"ג דבעלמא לא מיחזי כשיקרא ש"ה דשקר גמור הוא וכמ"ש במרדכי וכ"כ שאר פוסקים בזה ולא ה"ל לעדים לחתום על שקר גמור בזה וא"ל שלא נתנו לב לדקדק ז"א פינן דצריך לכתבו מן הדין עליהו רמו לדקדק בזה משא"כ במקום לידה שא"צ לכתבו פלל מן הדין וכ"כ בתה"ד לעגנו אם נמצא פסול בבתימת העד בשם אביו פינן שא"צ לכתוב שם אביו בבתימת העד אין שינוי פוסל בו וראיה משינה מקום לידה ולא דמי לעדים שחתמו שלא לשמה דפסול אפילו לר"א אע"ג דלדידיה לא צריכנא לחתימת העדים פלל ש"ה דנהי דלא צריכנת להו מדאורייתא מ"מ חכמי התלמוד הזקיקו להם מפני תה"ע אבל מקום הלידה וכן שם הנהר דלא אשפחו דאצרכו רבנן פלל אלא שאחרונים הרגלו משום חשש ב' יוב"ש אין חסרון וטעות פוסל כו' ע"ש: והנה לדעת הפוסקים דס"ל דגיטין המאונחרין פסולין יש ליתן טעם בפשיטות הא דשינה מקום עמידת העדים דפוסל משום שיתלו לומר שאחרוהו וכתבוהו או הקדימוהו ויסברו שמוקדם או מאוחר פשר ובאמת מאונחרין גם כן פסולין אף התוס' לטעמייהו דמאונחרין פשרין ואדרבא קשיא להו איפכא דלמה שינה פסול דנתלי שבאמת מאוחר הוא ותירצו דגם אם איחר בעינו שיהיו העדים והסופר באותו יום במקום זה ועוד י"ל דגט מאוחר פשר טפי שכתוב בו מקום שעומד בשעת פתיבה כו' ע"ש.

ולענ"ד תלוי בפשיטת התוס' והראב"ד דלדעת התוס' בדרך י"ז דבמאונחר אינה מתגרשת אלא בזמן הפתוב בו מסתבר שצריך שיהיה הסופר והעדים באותו יום שם דכיון דאז הוא שעת הגירושין אם כן זהו עיקר הזמן וה"ל כאילו נכתב אז דכיון דתיקנו חכמים שיהיה הסופר והעדים במקום שהוא לא חלקו בתקנתו וגם במאונחר צריך שיהיה בזמן שהוא שם משא"כ לדעת הראב"ד דבמאונחר הזמן של הגירושין מתחיל משעת נתינה שוב אין נ"מ אם יהיה העדים בזמן הפתוב במקום שהוא אם לאו פינן שפיר נתגרשה מה לנו להשיג על יום שאחר הגירושין אבל בגט שאינו מאוחר וכתב במזרח והיה במערב שהוא עדיין קודם הגירושין שפיר קפדינו שלא יהיה שינוי במקום עמידתו כמ"ש התוס'.

ולשיטת הראב"ד יש ליתן טעם אהא דפסלינו בשינה מקום עמידת הסופר והעדים לפי מה שהקשו המפרשים על שיטת הראב"ד דבמאונחר מתגרשת משעת נתינה דאם כן מה הועילו חכמים בתקנתו שתיקנו זמן דנהי דס"ל דבעל אוכל פירות עד זמן הפתוב בגט מ"מ אפתי איכא למיחש שפא יחפה שתוכל לומר שבא לידה קודם שהרי עינינו רואות

שְׁמֵאֹחֶר הוּא וְהַבִּי סִימָן קכ"ז פְּתַב לְתַרְזֵן לְהֶרְאֵב"ד דַּמ"מ מְהֵי לְשִׁבּוּעַ דְּבַתְרִין וְהַבִּי"ש
וּפ"י תְּמָהוּ ע"ז דְּהָא אִי זַיְנָתָא אַחַר הַזְמָן וְדַאי דְּלִיכָא לְמִיקְטָלָא וְלַענ"ד נִרְאָה דְּפִירוּשׁוֹ
דְּאִם יָבֵאוּ עֲדִים אַחַר הַזְמָן הַפְּתוּב בְּגַט דְּאִז אִין מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ פְּלִל שְׁהוּא מְאֹחֶר וְאִמְרִינּוּ
דְּמִסְתָּמָא בְּזַמְנֵנוּ נִכְתַּב וְקִטְלִינּוּ לָהּ וּמְצָאֵתִי בְּלַח"מ שְׁפִי דְּבַרֵי הַבִּי"ש כַּמ"ש.

וּלְפִי"ז י"ל דַּה"ט דְּפִסְלִינּוּ שְׁיִנּוּי דְּהִיָּה בְּמִזְרַח וְנִכְתַּב בְּמַעְרֵב אַע"ג דְּאִם לֹא פְּתַב הַמְּקוֹם
פְּלִל אִינוּ מְעַפֵּב מ"מ כְּשִׁפְתַּב הַמְּקוֹם וְשִׁינָהּ בּוּ פְּסוּל דְּאִם נִכְשִׁיר כַּה"ג שְׁפִיר יִחְפֶּה עַל
בֵּת אַחֲתוֹ שְׁיִשְׁנָה מְקוֹם הַעֲמִידָה שֶׁל הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וּבַע"כ אֲנּוּ תוֹלִין שְׁמֵאֹחֶר הוּא
וּבְשִׁלְמָא בְּשִׁינָה מְקוֹם עֲמִידַת הַבַּעַל וְהַאֲשָׁה אִין לְפִסְלוֹ מַה"ט דִּי"ל דְּהַעֲדִים לֹא דִקְדָּקוּ
אַחַר זֶה פְּלִל וְאִין תוֹלִין בְּמֵאֹחֶר מִשָּׂא"כ בְּעֲמִידַת הַעֲדִים גּוּפִיָּהוּ אִין סְבָרָא שְׁלֵא דִקְדָּקוּ
וְיֵשׁ לָנוּ לְתַלּוֹת שְׁמֵאֹחֶר הוּא וְכַמ"ש הַתּוֹסֵ' וְמַה"ט גּוּפָא א"ש מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' דְּלָמָּה
נִפְסַל בְּהִיָּה בְּמִזְרַח דְּהָא יִתְלוּ בְּמֵאֹחֶר ז"א דְּהָא מַה"ט גּוּפָא יֵשׁ לְפִסְלוֹ דַּע"י שְׁיִתְלוּ אוֹתוֹ
בְּמֵאֹחֶר יוֹכַל לְחַפּוֹת עַל ב"א: אָף לְכַאוּרָה ז"א דְּהָא בְּגַט שְׁאִין בּוּ זְמַן גּוּפִיָּה לֹא פְּסִלִינּוּ
לִיָּה לְגַמְרֵי רַק דְּאִהְיֵי דְּלִכְתַּחֲלָה לֹא תִנְשָׂא וְלִכְפֹּף לֹא פְּתַב לִיָּה סוֹפֵר וְלֹא חֲתָמֵי עֲדִים
עַלְוָה כַּמ"ש רַש"י שֶׁם וְאִם פֶּן מַכ"ש דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ דְּלָמָּה פְּתַב סוֹפֵר וְחֲתָמוּ עֲדִים
לְשִׁנּוֹת מְקוֹם עֲמִידַתְּן אָף י"ל דַּלְר"מ פְּסוּל מִשּׁוּם כָּל מְטַבֵּעַ כּו' וְלִרְבִּנּוּ בְּאַמַּת הַנּוֹלָד כְּשֶׁר
רַק לְכַתַּחֲלָה לֹא תִנְשָׂא לְפִי שִׁיטַת ר"ת בַּתּוֹסֵ' שֶׁם וִי"ל שְׁהוּא מְטַעֲמָא דְּכַתִּיבָנָא אָף דַּמ"מ
קִשְׂיָה דְּאַפְתִּי מַה הוֹעִילוּ שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיֵאֲחַר הַגַּט וְיִכְתּוּב בְּתוֹכּוֹ וְאַחֲרוּנְהוּ דְּאִז גַּם אַחַר
הַזְמָן הַפְּתוּב יִדְעוּ שְׁהוּא מְאֹחֶר וְלֹא קִטְלִינּוּ לָהּ וְדַבְרֵי הַרְאֵב"ד פְּתַבְתִּי לִיִּישֵׁב עַל נִכּוֹן
בְּמְקוֹם אַחַר: וְלִכְּוֹן הַדְּבָר בְּרוּר כַּמ"ש לְחַלְקַבּ בֵּין הֵיכָא שְׁאִין צִוְרָף פְּלִל לְכַתּוּב בְּגַט אָף
לְכַתַּחֲלָה כְּגוֹן מְקוֹם הַלִּיָּדָה אִז לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְשִׁינּוּי פְּלִל דְּלֹא מְדַקְדְּקֵי בֵּה סְהַדֵּי מִשָּׂא"כ
הֵיכָא שַׁע"כ"פ צִרְיָף לְכַתְּבוּ לְכַתַּחֲלָה הַשְׁיִנּוּי פּוֹסֵל בּוּ וְהַשְׁתָּא דְּאַתָּאן לְהִכִּי אִם פֶּן מוֹכַח
מְדַבְרֵי ר"ת ז"ל דְּס"ל דְּלֹא מְעַפֵּב בְּגַט פְּלִל כְּתִיבַת שֶׁם עִירוֹ וְעִירָה וְכַמ"ש הָרָא"ש
לְהַדְיָא שְׁהָרֵי הָרָא"ש הִבִּיא בְּשֶׁם ר"ת שְׁהַכְשִׁיר בְּשִׁינּוּי מְקוֹם הַלִּיָּדָה דְּדוֹנְקָא בְּמְקוֹם
דִּירָה שְׁהוּא יָדוּעַ לְכָל שְׁכָל אָדָם נִקְרָא ע"ש מְקוֹם דִּירָתוֹ כּו' וְאִם אֵיתָא דַּר"ת סוֹבֵר
דַּע"כ"פ לְכַתַּחֲלָה מְעַפֵּב שֶׁם עִירוֹ וְשֶׁם עִירָה שְׁאִם לֹא נִכְתּוּב לֹא תִנְשָׂא בּוּ אִם פֶּן בְּפִשְׁטוּת
הו"ל לְפִלּוּגֵי כְּדַכְתִּיבָנָא דְּמְקוֹם דִּירָה שְׁאִינִי שְׁתַּקְנַת חֲכָמִים הִיא לְכַתְּבוּ לְכַתַּחֲלָה אֲלֵא
ע"כ דַּס"ל דְּגַם מְקוֹם דִּירָה אִין חַיִּיב גְּמוּר לְכַתְּבוּ לְעַנְיָן שְׁאִם לֹא נִכְתַּב לֹא תִנְשָׂא אֲלֵא
שְׁרַגִּילִין לְכַתְּבוּ כְּדֵי שְׁיִהָא מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ וְאַע"ג דְּמַדִּינָא לְדִידִן דְּקִי"ל כַּר"א דַּע"מ פְּרִתִּי
לֹא בְּעִינּוּ מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ מ"מ נִהְגוּ לְכַתְּבוּ אָף בְּזַמְנֵן הַש"ס כְּדֵי לְצַאֵת אֲלִיכָא דַּכ"ע
וְכַדְאִמְרִינּוּ בְּגִיטִין דָּף פ"ה אֲתַקִּין רַבָּא בְּגִיטָא אִיף פְּלוּנֵי כּו' מִיּוֹמָא דְּנָן לְאַפּוֹקֵי מִדַּר"י
דְּאָמַר זַמְנֵנוּ שְׁלֵשׁ שְׁטֵר מוֹכִיחַ כּו' וּפְרַש"י דַּע"ג דְּקִי"ל כַּר"י בְּעִינּוּ לְאַפּוֹקֵיָה נִפְשִׁיָּה
מְפִלּוּגְתָא שְׁיִצָּא הַדְּבָר בְּהִיָּתֵר כּו' אֲבָל מַדִּינָא א"צ לְכַתּוּב שֶׁם עִירוֹ וְעִירָה אֲלִיכָא דַּר"א
כַּמ"ש בַּאֲה"ע גַּם פֶּן וְהַלְפֹּף הַנּוֹצֵרֵף ר"ת לְמִיָּהּ בֵּה טַעֲמָא דְּשִׁינּוּי פּוֹסֵל בְּמְקוֹם דִּירָה
לְפִי שְׁמְקוֹם דִּירָה יָדוּעַ כּו' וּלְפ"ז יֵשׁ לְתַמְנָה מ"ש בְּמַרְדְּכֵי וְהַג"א בְּפִרְקֵי הַשּׁוֹלָח וְז"ל
וְאַע"ג דְּאָמַר לְעִיל אִם דִּיקְלַג שֶׁם הָעִיר לְגַמְרֵי שְׁהוּא כְּשֶׁר וְכִי מְפַנֵּי שְׁאֲנוּ מְדַמִּין נַעֲשֵׂה
מַעֲשֵׂה וְר"ת פְּסִלוֹ וְאִם מִתְּחִלָּתָא וְלֹא מִתְּנַבְּמַת עַכ"ל וְהוּא סוֹתֵר לְדַבְרֵי ר"ת שְׁהִבִּיא
הָרָא"ש דְּאִם אֵיתָא דְּבִלָּא פְּתַב מְקוֹם הַדִּירָה פְּסוּל לַר"ת מַה צִּוְרָף לְחַלְקַבּ לְפִי שְׁמְקוֹם
דִּירָה יָדוּעַ ת"ל דְּמְקוֹם דִּירָה שְׁאִינִי שְׁאִם לֹא כְּתָבוּ הוּא פְּסוּל וּפְשִׁיטָא דְּשִׁינּוּי לֹא עֲדִיף

מלא פתב פלל וכמ"ש התוספת בפירושא דמתני' אם פן שינוי זה עדיף מלא פתבו פלל
ואם פן הפסול הוא משום ששינוי מקומו שאין אנשי מקום הנתינה מפירין באותו השם
ולכה הוצרה לחלק משום דמקום דירה ידוע לכל אבל אם לא פתב שום שם העיר ס"ל
לר"ת דפסול משום דלעולם שם מקום דירה בעינו: אף לפענ"ד אין זה במשמע פלל וגם
לא נמצא בפוסקים פן בשם ר"ת פלל ואולי איזה טעות יש במרדכי כי הדברים הללו
בלא"ה אינם מובחרים למ"ש שם לפני זה ע"ש ועוד נלענ"ד דאף לפי דעת הפוסקים
שצריף לכתוב שם עירו ושם עירה מדינא היינו דנקא אם הגט נכתב במקום אחר וצריף
להזכיר שם מקום שדר הבעל שם פינו שונכתב בגט מקום עמידת הסופר והעדים יסברו
שגם הבעל דר שם ולכן צריף להזכיר שם מקום שדר הבעל שם בפירוש והיינו הא
דאמרינו בצד קלוניא מתא אגא אנדרלנאי כו' דמנהר פקיד כו' וכ"כ הרא"ש בפסק
השולח ונ"ל שצריף לכתוב שם המקום שהוא והיא ממנה כו' בגליל מתא אגא פ'
דמיהודה וכן משמע ביבמות בקלוניא מתא כו' וכן בסורא מתא אגא תנין כו' וכ"כ
הרמב"ן בחידושי גיטין שם שכתבו בגליל מתא כו' והכי משמע בפסק הזורק גבי הנה
במזרח כו' אלא שמזכירין בגט פלוני שמעיר פ' בלבד שמזכירין מקום הפתיכה וה"נ
אתמר ביבמות בסורא מתא כו' וכ"כ הרשב"א והר"ן בחידושי שם אלמא דהנה ס"ד
דסגי פשונכתב מקום הפתיכה לזה פתבו שצריף לכתוב גם מקום הבעל וה"ה בכה"ג
שהבעל דר במ"א שאינו מקום הפתיכה פכל הני דלעיל משא"כ היכא שמקום דירה של
הבעל הוא עצמו מקום הפתיכה פינו שכתב מקום הפתיכה תו לא צריף לחזור שנית
אותו מקום עצמו בשם הבעל ועכ"פ בדיעבד לא מעכב ובהא א"ש דלא פליג ר"י שהביא
המרדכי שכתב דאם לא פתב שם העיר הוא טוב גם פן כו' אר"ת שהביא שם דפסול
משום דר"י מייירי היכא שהזכיר מקום הפתיכה והוא עצמו מקום הדירה של הבעל ולכן
א"ש ראיתו מהא דכותב טופסי גיטין דהתם פותב בשביל בני עירו שצריכין לגרש ולכן
אין שם העיר מעכב פינו שהוא מזכיר בתוכו שם מקום הפתיכה (אף מראיה שניה משמע
אף אם לא נזכר שם פלל פשר דהא מיייתי מהא דשקל ס"ת וכמש"ל דל"ג רק בעינו שמו
ושמה) ור"ת מייירי היכי שמקום הפתיכה הוא במקום אחר מדירת הבעל ודיקלג מקום
הבעל לגמרי בזה י"ל לפסול פינו דמשמע שדירת הבעל הוא מקום הפתיכה ואפשר דאף
בדיקלג מקום הפתיכה ומקום הבעל בזה ס"ל לר"ת לפסול פינו שאין פאן שם מקום פלל
ובזה א"ש אף למאי דגרסי בגיטין דף כ' שם עירו ושם עירה דהתם בס"ת אין פאן שם
עיר פלל משא"כ היכא שזכר מקום הפתיכה וגם מקום דירה הוא שם אע"פ שלא הזכירו
בפירוש סתמא דמלתא הכי הוא וכשר: וכן משמע לענ"ד בגיטין דף פ"ה דאתקין רבא
בגיטין איה פ' בר פ' פטר ותרף ית פ' אנתתי כו' ולא הזכיר בדבריו דמתא פ' ואע"ג
דאמרינו שם ולטעמיה פולהו מי קאמר כו' מ"מ לא הנה ליה לדלג באמצע הסדר דבר
שאם לא הזכיר פסול אלא ע"כ פדכתיבנא דהתם מייירי בשדירת הבעל היא מקום
הפתיכה וכינון שפבר נזכר בו מקום הפתיכה תו לא צריף לחזור ולהזכיר גבי בעל שם
המקום דמסתמא הכי הוא וראיתי בב"ש סימן קכ"ח ס"ק ה' דק"ל דברי הרא"ש אהדדי
לפי הבנת הב"י בדבריו בפ' השולח וכתב דאפשר אם לא פתב שום שם מקום פלל עדיף
טפי אלא פשפכתב שם מקום העמידה ס"ל דאז צריף לכתוב שם מקומו שלא יאמרו איש
אחר גירש דסברי שהוא מאותו מקום העמידה וכתב דלפ"ז סותר מנהג שילנו דאין

כּוֹתְבִין אֵלָּא מְקוֹם הָעֲמִידָה גַם בְּתוֹשׁוּבַת רִיבֵי"ש סִימָן שִׁי"ד לֹא מִשְׁמַע פֶּן עַכ"ל: וְלֵעֲנַן ד' לַק"מ דְּדוֹקָא לְפִי עֵינָר הַדִּין בְּזִמְנֵי הַש"ס שְׁהֵיָה דִּירְתָם קְבוּעִים וְשֵׁם עֵירוֹ שְׁהֵיָה כּוֹתְבִין בְּגִט הוּא מְקוֹם דִּירָה מְמִילָא דָּאָם לֹא פְתַב רַק מְקוֹם עֲמִידָה יִסְבְּרוּ שְׁהוּא עֲצָמוֹ מְקוֹם הַדִּירָה דֹּאל"כ הָאֵיָה הַנִּיחוּ הָעֵינָר וְכִתְבוּ הַטְּפֵל וְכִינּוּן שְׁפָאָמַת אֵין מְקוֹם דִּירַת הַבְּעַל שְׁם הו"ל שְׁיִנָּה מְקוֹם דִּירָה וּפְסוּל וּלְפִיכָּהּ כְּשִׁפּוֹתֵב מְקוֹם עֲמִידָה וְדִירַת הַבְּעַל אֵינוֹ שְׁם צָרִיף לְהַזְפִּיר בְּפִירוּשׁ גַם מְקוֹם הַדִּירָה מִשָּׂא"כ אֲנִן הַשְּׁתָא דְנִהְגִינּוּ שְׁלֹא לְכַתְּבוּ מְקוֹם דִּירָה כָּלֵל לְפִי שְׁאֲנוּ גּוֹלִין וּמְטוּן־לְטוּלִין וּמְקוֹם דִּירְתֵינוּ מְרַנְפָּה בְּיַדֵינוּ אִם פֶּן הַדְּבָר יְדוּעַ לְכָל הָעוֹלָם שְׁאֵין הַפְּנוּנָה בְּגִט עַל מְקוֹם הַדִּירָה שְׁהֵרִי אֵין דִּירָה קְבוּעַ וְאֵין כּוֹתְבִין אוֹתוֹ בְּגִט כָּלֵל וְאִם פֶּן אֵין כָּאֵן לַעֲזוּ כָּלֵל שְׁלֹא יִסְבְּרוּ כָּלֵל דְּמְקוֹם עֲמִידָה קָאֵי עַל מְקוֹם הַדִּירָה וְגַם מְדַבְּרֵי הָרִיבֵי"ש לַק"מ דְּהָרִיבֵי"ש שְׁם סוֹבֵר דָּאֵין קְפִידָא אִם כּוֹתְבֵי מְקוֹם לִידָה אוֹ עֲמִידָה עוֹלָה בְּמְקוֹם דִּירָה וְאִם פֶּן אֵין חֲשֵׁשׁ שְׁיִסְבְּרוּ שְׁדִירְתוֹ הוּא שְׁם דְּמַה"ת יִלְמְדוּ מְמִקְוֹם עֲמִידָה לְמְקוֹם דִּירָה מִשָּׂא"כ אִם גִּימָא דְּמְקוֹם דִּירָה דוֹקָא בְּעֵינֵין לְכַתְּחֵלָה עַכ"פ אִם פֶּן י"ל דָּאָם כְּתַב מְקוֹם עֲמִידָה וְהוּא דֵר בְּמְקוֹם אַחַר מְעַכְבֵּי אַף בְּדִיעֵבַד לְפִי שְׁיִסְבְּרוּ שְׁשֵׁם הוּא מְקוֹם דִּירָה גַם פֶּן כִּינּוּן שְׁדִינָא הוּא לְפִירוּשֵׁי בְּגִט מְקוֹם דִּירָה אֲמָנָם בְּאָמַת מַה דְּנִקְטֵי הַב"ש בְּכּוֹתְבֵי שְׁם מְקוֹם עֲמִידָה הוּא שְׁלֹא בְּדִקְדוּקָא דְּאֵי לְמַה שְׁרוּצָה הַב"י לְפִרְשׁ בְּדַבְּרֵי הָרֹא"ש ב'פ' הַשּׁוֹלְחַן דְּמְקוֹם דִּירָה פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד לֹא מִיַּיְרִי בְּכּוֹתְבֵי מְקוֹם עֲמִידָה רַק שְׁפַתְבֵי מְקוֹם כְּתִיבַת הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים דְּבִהְכִי מִיַּיְרִי הֵיָא דִּיבְמוֹת וְכֵן מְבִנְאָר מְדַבְּרֵי הָר"ן וְשָׂאָר מְפִירוּשִׁים שְׁהַבְּאֵתִי לְעֵיל וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּבַכָּה"ג ס"ד דְּמִסְתַּמָּא כָּל אָדָם כְּשִׁצְרִיף לְכַתְּבוּ בְּגִט כְּתָבוּ בְּעֵירוֹ שְׁדֵר שְׁם וְלִזָּה צָרִיף לְפִרְשׁ מְקוֹם דִּירְתוֹ בְּפִירוּשׁ אֲבָל מַה שְׁפַתְבֵי בְּגִט מְקוֹם עֲמִידָתוֹ אֲפֻשֵׁר דָּאֵין הַכְּרַח עַל מְקוֹם דִּירְתוֹ וְאֲדַרְבָּה מִשְׁמַע מְדַכְּתַב הָעוֹמֵד הַיּוֹם מְכָלֵל שְׁאֵין דִּירְתוֹ קְבוּעָה לְשֵׁם אַף בְּלֹא"ה עֵינָר כַּמ"ש הַב"ש דְּלַתְרִץ בְּתָרָא דַב"י א"ש בְּלֹא"ה וּבְאָמַת פֶּן הָעֵינָר כְּדַבְּרֵי הַב"י בְּתִירוּץ בְּתָרָא דְּוֹדָאֵי הָרֹא"ש וְשָׂאָר מְפִירוּשִׁים לֹא מִיַּיְרִי לְעַנְנֵי כְּתִיבַת הַשְּׁמוֹת בְּגִלְיָל אֲנָא פ' דְּמִיְהוּדָה וְלוֹמַר דָּאָם לֹא כְּתַב רַק חַד מִיַּיְרִיָּהוּ פְּסוּל דְּפִשְׁטָא דְּז"א דְּהָא מְקוֹם כְּתִיבַת הָעֲדִים גְּרָאָה וְדָאֵי דְּלֹא מְעַכְבֵּי כַּמ"ש הַב"ש גּוֹפִיָּה בְּרִישׁ הַסִּי וְכֵן מוֹכַח דֹּאל"כ לְמַה נִּקְטֵי בְּמִזְרַח כו' הָא לֹא כְּתָבוּ כָּלֵל גְּמִי פְּסוּל וְכַמְש"ל אֵלָּא ע"כ דְּעֵינָר הַפְּנוּנָה לְעַנְנֵי אִם מְקוֹם הַדִּירָה יֵשׁ לָהּ ב' שְׁמוֹת וְכַתְּבֵי שְׁם א' דְּבַכָּה"ג הָיִי שְׁיִנּוּי וּבְרֵאשׁוֹנָה הָיִי עוֹשִׂין פֶּן וּפּוֹסְקִין ר"ג כו' ע"ש: וְעַכ"פ גְּרָאָה בְּרוּר דָּאֵי לְדַעַת הָרֵאשׁוֹנִים שְׁהַצְרִיכוּ שְׁיִכְתּוּב שְׁם הַדִּירָה מ"מ אִם דִּירְתוֹ בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה סְגִי בְּהִכִּי וּמִצְאָתִי כְּדַבְּרֵי לְהַדְּיָא בַש"ג בְּשֵׁם רִיא"ז שְׁפַתְבֵי דָּאָם לֹא כְּתַב שְׁם עֵירוֹ וְשֵׁם עֵירָה הוּא בְּטוּל מִן הַתּוֹרָה וְאִם הָיִה הָאֵישׁ וְהָאִשָּׁה מְאוּתָה הָעֵיר שְׁנִכְתְּבוּ בּוּ הִגִּט א"צ לְכַתְּבוּ אֲנָא פ' דְּמִתָּא פ' שְׁכָבֵר כְּתָבוּ שְׁם הָעֵיר שְׁנִכְתְּבוּ בָּהּ הִגִּט וּסְתָם הַדְּבָר מְאוּתָה הָעֵיר הֵן וְאִם הָיִי מְעֵיר אַחֲרַת צָרִיף לְכַתְּבוּ שְׁם עֵירָם וְמַה שְׁנִהְגוּ לְכַתְּבוּ שְׁם עֵירָם אַע"פ שְׁהֵיָה מְאוּתָה הָעֵיר שְׁנִכְתְּבוּ בּוּ הִגִּט כְּדִי לְעַשׂוֹת הַהִיתֵר מְרַנּוּחַ עוֹשִׂין פֶּן שְׁהֵרִי אֵין הַמְּנַהֵג פֶּן בְּשָׂאָר שְׁטָרוֹת עַכ"ל הָרִי מְבִנְאָר לְהַדְּיָא כַּמ"ש וְאִם כָּהּ הוּא לְעַנְנֵי מְקוֹם הַדִּירָה מַכ"ש אֲנִן לְדִידוֹן לֹא כְּתָבִינוּ רַק מְקוֹם עֲמִידָה שְׁיֵשׁ דִּי בְּמַה שְׁנִזְכָּר מְקוֹם שְׁנִכְתְּבוּ בּוּ הִגִּט דְּמִסְתַּמָּא הוּא מְקוֹם שְׁעוֹמֵד בּוּ וְאֵע"פ שְׁאֲפֻשֵׁר דְּשֵׁם נְמָסֵר וּבִשְׁעַת כְּתִיבָה לֹא הָיִה עוֹמֵד בְּמְקוֹם זֶה מ"מ כִּינּוּן שְׁאֵין הַכְּרַח מִתּוֹף הִגִּט מַה"ת נֹאמַר פֶּן אֲדַרְבָּה אֲמִרִינוּ שְׁמִסְתַּמָּא הָיִה שְׁם בִּשְׁעַת כְּתִיבָה וְזֶה מְבִנְאָר מִיבְמוֹת דְּרַף קט"ז דָּאֵתִי סְהִיד דְּעַנְנֵי בַר חֵיָא מְחַגְרָא

גבן הנה וקאמר אבני דהא קאמרי סהדי דבנהרדעא הנה מה בעי בסויר' ורבא דסבר דל"ח משום דלמא בגמלא פרחא כו' א"נ מילי מסר כו' ובנדאי דגם אבני מודה דמשפחת לה במילי מסר ומ"מ ס"ל דל"ח להכי אלא אמרינן דמסתמא הנה שם ביום פתיבת הגט באותו מקום שפתיבוהו וגם רבא לא פליג אלא משום פיון דהוקוזק איש אחר בעירו כשמו אמרינן דלמא לפי שרצה לקלקל אשת חבירו אע"פ שראה עדים הולכים לסוירא מסר להו מילי שיכתבו שם דמה"ט נמי חיישינן דלמא בגמלא פרחא אע"ג דבנ"ד ל"ח אף להציל וכמ"ש התוס' בשם ר"ת משא"כ בסתמא אמרינן שהיה שם במקום פתיבתו ונראה דאף למ"ש הרמב"ן והרשב"א דהו סברא דמילי מסר עיקר והנה דגמלא פרחא או בקפיצה סניפין הם משמע גם פן דהו סברא דמילי מסר לא הנה מכרעא ליה לרבא דבסתמא אין לחוש למילי ולכך הוצרך לעשות עוד סניפין לחששא שלו ועכ"פ בנ"ד נראה ברור דשפיר מהני מקום הפתיכה דבסתמא גם שם היו רגלי הבעל והאשה עומדת ומה שפותרין אף בכה"ג העומד כו' הוא לרונחא בעלמא כמ"ש ריא"ז: אגמנן יש לדקדק דאף שלענין עמידת הבעל שפיר י"ל פן דמסתמא נכתב הגט בפני הבעל ולא ע"י מסירת מילי כדמשמע מסוגיא דיבמות מ"מ לענין עמידת האשה מאן לימא לן שהיתה שם בשעת פתיבת הגט ואדרבא יש לעז קצת מדלא פתב בגט העומדת יאמרו דמסתמא האשה המתגרשת אינה זאת האשה אשר ישנו פה עומדת היום דאל"כ הו"ל לכתוב בגט העומדת כו' אף באמת ז"א דע"כ ל"ח ללעז אלא היכא שאם אחר החקירה יראה להם שאין זה הפתוב בגט פגון שהיה לו ב' שמות ולא הזכיר רק שם א' דלכני מקום השני איכא לעז שהרי זה לא נודע להם בשם זה כלל ויאמרו כי אין זה המגרש וכן פל פיוצא בזה משא"כ כאן ממ"נ אם לא יחקרו כלל מה"ת יאמרו שאין זאת המתגרשת שהגט בינה ואי משום שאין פתוב בתוכו העומדת יתלו דבאמת לא היתה אז בעיר בשעת פתיבת הגט ואם נחוש שאם יתנו לבכם לחקור זאת פי באותו יום היתה בעיר הרי אם יעמדו על הפחקר יתנוודע להם שאשה זו קבלה הגט מיד הבעל לידה ומה שלא נכתב העומדת אין קפידא פיון שפבר הנוזר הדבר שהוא מקום שנכתוב וגם בעמידת הבעל אגב שיתפא רהוט להו ולא פתיבוהו בעמידת האשה ולא מסתבר לומר שיחקרו לחצאין שיתנוודע להם שאשה זאת.

היתה ביום הפתוב בגט בעיר ומ"מ לא ידעו שקיבלה בעצמה הגט פשיטא דקודם החקירה אין שייך לעז אע"פ שאמתת הדבר שהיתה בעיר מ"מ פיון שיכולין לתלות שלא היתה בעיר אין כאן לעז וכמ"ש התוספת לענין הנה במזרח וכתב במערב שהקשו פיון דמאןחר פשר הרי יתלו לומר שאחרוהו וכתבוהו ע"ש אלא שצ"ע לפמ"ש בתירוץ בתרא שיש לחוש שפעמים נודע שלא אחרוהו ויסברו שהקדימוהו משמע דחיישינן ללעז בכה"ג וה"נ נחוש לה הכי שיתנוודע להם ששם היתה וממילא ידעו אם קבלה בעצמה ולפי ענ"ד שנה תלוי במחלוקת הפוסקים לענין אם שינה מקום הלידה שלדעת המכשירין שינה מקום הלידה דאין בזה חשש לעז לפי שמקום הלידה אינו ידוע ואינו נקרא ע"ש מקום לידתו אם פן גבי פתב במזרח נהי דל"ל דהעדים לא דיקדקו פיון שהוא דבר שצריך לכתבו לכתחלה וכמ"ש לעיל מ"מ י"ל שיתלו שהוא מאןחר דא"ל פתירוץ התוספ' דחיישינן שידעו שהוא מאןחר ז"א דכמו דל"ח שלא ידעו מקום הלידה ויראו ששינה כמו כן נראה דאין חשש דלמא ידעו שלא הנה מאןחר וצ"ל כשאר תירוצים

שכתבו התוספות הא דלא אמרינן שייתלו שאחרוהו כו' ע"ש ולפי דעת הפוסקים הפוסלין
בשינה מקום הלידה ע"כ דאף בכה"ג שאין ידוע לכל מ"מ חוששין ללעז אם פן גם בזה
איכא למיחש שיידעו שלא אחרוהו ולפי זה גם במקום עמידת האשה אם לא נכתב יש
לחוש שיידעו שהאשה זו היתה היום בעיר ואם פן שלא נכתב העומדת אינה זו המתגרשת
אף נראה פנין דקי"ל אף בשינה מקום הלידה להקל פנין שהוא דבר שאינו צריך לכתבו
אם פן נראה דכ"ש בחסרון מקום עמידה בכה"ג שפן הדין אין צריך לכתבו וכמ"ש
בתה"ד דחסרון ודאי קיל טפי משינוי וכיון דבש"ע פסק בפשיטות להקל בשינוי מקום
הלידה אם פן מכ"ש דאין להחמיר בזה פלל ומ"ש הב"ש שראב"ה ורשב"א פוסלין
בשינוי מקום הלידה הב"י כתב דאע"ג דהמרדכי הביא דעת ראב"ה מ"מ דעת המרדכי
משמע דמספקת להכשיר שכתב אח"כ מצאתי שהתוספות הכשירו כו' אלא שהרשב"א
כתב על אשה שנולדה כו' ע"ש ולפי ענ"ד אין פאן פלוגתא דהרשב"א מיירי להדיא שלא
נכתב בגט שום שם מקום פלל רק מקום הלידה ומקום זה כתבו בשינוי ובזה אף
התוספות מודים דפסול דע"כ לא כתבו התוספות אלא היכא שהזכיר מקום דירה פראוי
ואם פן בזה שהוסיף לכתוב מקום לידה שלא לצורך אף ששינה בו אינו נפסל אבל אם
לא כתב מקום דירה אע"ג דהרשב"א סובר דמקום לידה עולה במקום דירה כמבואר
בתשובה הביאה הב"י שם מ"מ אם כתבו ושינה בו פסול כמו בשינה מקום דירה שהרי
היה צריך לכתוב בו מקום זה עכ"פ וכל שצריך לכתוב ששינה בו ודאי פסול ואפשר
דבהכי מיירי ראב"ה שפוסל בשינוי מקום לידה דהיינו שלא הזכיר בו מקום דירה פלל
ועוד י"ל דאפילו תימא דמיירי בהזכיר מקום דירה מ"מ א"ש הא דפסלי בשינוי מקום
לידה די"ל דראב"י סובר בהא כהרמ"ה שהביא בטור וכן דעת הרשב"א דמקום לידה
עולה במקום דירה ולפ"ז שפיר השינוי פוסל וכמ"ש בתה"ד סימן רכ"ח לחלק בין שם
מקום הלידה לענין אם נפל טעות בחתימת העד בחתיבת פן פ' דבמקום לידה או שם הנדה
לא אתי פלל לידי צריכות לשום תיקון חכמי התלמוד ואינו פלל מטבע חכמים שהזקיקו
בגטין אבל פן פ' החתימה מטבע חכמים היא כו' ומה חזית דמשנית לפ' עיקר טפי מבן
פ' וכיון דל"ל ברירה לתפוס אחת מהן הפסול והטעות פוסלין בהן תרנונייהו כו' ע"ש אם
פן ה"ל לענין שינוי מקום הלידה למאן דסובר דשם עירו דאמרינן היינו נמי שם לידה
שפיר הטעות פוסל בו אף אם נזכר שם דירה אבל לפי דעת הר"ן בתשובה וכן משמע
דעת התוספות דשם מקום הלידה אינו בכלל עירו דמקום דירה דוקא בעינן א"כ שם
לידה מעולם לא נכנס לכלל תיקון חכמים ואין השינוי פוסל בו ואין לפקפק ולומר דכיון
דכתב הרא"ש בשם ר"ת הטעם דאין שינה פוסל במקום לידה לפי שלא נקרא ע"ש
מקום זה כו' א"כ גם אם מקום לידה עולה במקום דירה אין לפסול מטעם זה דז"א דע"כ
לא הכשירו במקום לידה מטעם זה אלא משום דא"צ לכתבו פלל ולא דייקו עדים על
פך וגם לעז נמי ליכא פנין שאינו נקרא ע"ש פך משא"כ אם נימא שיש צורך לכתבו
שוב דייקי עדים וכמש"ל והדברים ברורים לפענ"ד שאין פאן מחלוקת בין הפוסקים
לענין אם שינה במקום שא"צ לכתבו ובהכי א"ש מ"ש הב"י בס"ח על דברי
מהרי"ק שכתב בשינוי יש פוסלין אפילו בדבר שאם חסרו אינו נפסל בכה"ג וכתב הב"י
שעל בעל ס' התרומה נתפנון דמשמע מדבריו למסופק לפסול בשינה מקום עמידה והד"מ
השיג עליו שא"כ כדבריו דכבר נתבאר דהראב"ה והרשב"א פוסלין בשינוי מקום לידה

ועליהם נתפונן עכ"ל (ובהג"ה שהדפוסו בדפוס ד"פ התדשים הגיהו בד"מ דהראב"ד
והרשב"א והוא טעות מבואר למענין) ולפענ"ד בדעת הב"י כמ"ש דמהראב"ה
והרשב"א אין ראיה די"ל דס"ל דבאמת יש צורך לכתוב מקום הלידה ומ"ש הב"י לעיל
מינ"י מחלוקת הראב"ה והרשב"א עם התו' היינו דמ"מ לא השוו בגוף הדין ודשינה
במקום הלידה דלדידהו אף אם היה נזכר שם דירה ג"כ פסול וכמש"ל אבל מ"מ אָזלו
ומודו דאם שינה בדבר בא"צ לפסול ומ"ש הרשב"א דאע"ג דאת"ל דאין שם עירו ועירה
מעפבין כו' מ"מ אם שינה פסול היינו פינן דעכ"פ צריך לכתוב מדינו שם עירו ועירה
ולהרשב"א שם הלידה נמי היינו שם עירו ולכך פסול בו השינוי וכינן דמהרי"ק לענין
שם הנהר מיירי שא"צ לכתוב מדינא כלל (ומ"ש שאם חסרו אינו נפסל לאו דוקא נקט
ור"ל דמדינא א"צ פתיבה) א"כ א"א לומר דמתפונן לדעת ראב"ה והרשב"א ולכך כתב
הב"י שפיר דנתפונן עלסה"ת דאיהו ס"ל דמקום עמידה פסול בשינה אע"פ שא"צ לכתוב
כלל כמ"ש שם בשם סה"ת דמה"ט לא מוקי מתני' בהא דכתב במזרח בשינה מקום
עמידת הבעל משום דאפ"ת דפסול לא ניחא ליה לאוקמי בהכי שאין עיכוב כלל אם לא
כתבו וא"כ מוכח דפסול אף בכה"ג אף צ"ע לפי מ"ש הב"י בטעמי גופיה דגרע מקום
עמידה ממקום הלידה לפי שמקום עמידתה ניכר טפי א"כ התם דבשם נהר מיירי למקום
לידה דמי' כמ"ש בתה"ד ואפשר דמהרי"ק סבירא ליה דכינן דמזכיר שם העיר ממילא
דאם כותב שם הנהר בשינה הו"ל כמקום עמידה שהרי הנהר ניכר וידוע בעיר ולכך
שפיר כתב הב"י דעל סה"ת נתפונן: עלה בדינו ממה דכתבנא דליכא מאן דפליג בנ"ד
ולענ"ד הגט פשר בלי פקפוק שהרי א"צ לכתוב שם מקום עמידה רק לרנוחא דמלתא
אחרי שפכר נזכר מקום הפתיבה וכדברי הרי"א ז"ל שהבאתי ועוד שלענ"ד ברור דאע"ג
דהראב"ד והרשב"א סבירא ליה דשם עירו ועירה מעפבין בגט מ"מ אגן השתא לא
נהגינן הכי כמבואר בפוסקים דלדבריהם פשיטא דלא מהני מקום עמידה שהרי עיקר
טעמיה משום חשש דשני יב"ש דלמא ממטי לה למתא אחריתי ולזה לא מהני מקום
עמידה ומטעם זה השיג הר"ן על הרשב"א דמכשיר במקום לידה דבזה עדיין לא יצאנו
מחשש זה ע"ש בתשובה הביאה ב"י וכ"כ הב"ש דלפמ"ש הר"ן אף מקום עמידה לא
מהני ולדידהו אם לא כתב מקום דירה פסול מדרבנן וכינן דאגן לא כתבינן מקום דירה
כלל לפי שמקום דירתנו מרופה בדינו וסמכינן להכשיר הגט בלא מקום דירה ובטעמא
פל דהו דחינן למקום דירה ע"כ לומר דהעיקר פדעת התוס' והרא"ש דבדיעבד פשר אף
שלא נזכר שום מקום כלל ולכן פדי שלא לכנס לספק עבדינן הכי אף לכתחלה ומה
שכותבין מקום עמידה הוא לרנוחא דמלתא בלבד ולכן אם אין הבעל והאשה מצוים שם
אף מקום עמידה אין כותבין א"כ הדבר פשוט דבכל גוונא אם השמיט מקום עמידה ג"כ
פשר דלא עדיף מקום עמידה ממקום לידה שפכת הרי שהורגלו הקדמונים לסי' דב'
יב"ש ואפ"ה לא מעפב אם לא כתבו כלל רק בשינה פליגי וא"כ מקום עמידה דאפילו
סי' נמי ליכא רק פדי להיות מבורר יותר ופשיטא דאם לא כתב לא עיכב: ונלענ"ד
בטעמא דמלתא דכשר בלא כתב מקום דירה דנדי לכתחלה בעינן דהא בלא מקום דירה
אין מוכח מתוכו ואע"ג דאליבא דר"א לא בעינן מוכח מתוכו מ"מ לכתחלה בעינן שיהנה
פשר אף אליבא דר"מ וכמ"ש בסי' קל"א סק"ג ובסי' קל"ו סק"ד ובדיעבד אם גיטן הגט
סמכינן על ע"מ אפילו כשידוע שיש ב' יב"ש כמ"ש הב"ש שם וביריש ס"ק למ"ד ע"ש

ואפילו לדעת אא"ז בעל שארית יוסף שהביא הב"ש היינו דווקא באפתוזק ב' יב"ש
לפינו משא"כ היכא שאין ידוע לנו הב' יב"ש רק דלפי שלא נכתב שם העיר אמרינו
שמה איפא עוד יב"ש בעולם בכה"ג שיש ע"מ גם הוא מודה דשפיר דמי ועיין בבעה"ע
הובא בטור: ולפי"ז מ"ש הראב"ד בטעמא דשם עירו מעפבין בגט משום דלא אזיל
ממתא אחריתי כו' ולזה לא הועיל מקום עמידה וע"כ דאם סמכינו אע"די מסירה ביה
וכמ"ש התוספות ביה דב' יב"ש אין מגרשין נשותיהן אע"ג דלר"א ע"מ בעינן מ"מ י"ל
דאין עידי מסירה מכירין שזו אשת יב"ש זה פלל לא רצו לתקן שיהיה ע"מ מכירין שזו
אשתו דבטורח ומצאו ע"מ ע"ש וא"כ לדידן באמת צריה שידעו ע"מ או השליח יודע
ע"פ עדים המכירין שזו אשת יב"ש השולח הגט וכשפאה להנשא לא על הגט סמכינו
רק על הטופס מעשה ב"ד שנותנין בידה לראיה שנתגרשה והגט קורעין מיד וא"כ אף
בלא מקום הדירה אין פאן בית מיוחד לדידן וכיון שבמקום הדירה מרנפה אין אנו נכנסין
לבית הספק לכתוב מקום דירה פלל ועכ"פ דבר ברור הוא דלדידן דקי"ל כר"א דע"מ
פרתי ודאי דמה"ט א"צ שם עירו ועירה פלל ואפילו שמו ושמה דעת רבינו יואל דכשר
ע"י ע"מ ואע"ג דלא קי"ל הכי מ"מ בשם עירו ועירה נראה דכ"ע מודו ואע"ג דריא"ז
כתב גם בזה דבטל מה"ט פבר תמהו עליו ולענ"ד דריא"ז מיירי פשנזכר בגט מקום
הפתיכה שהוא במקום אחר מדירת הבעל והאשה וכשפותבין אח"כ בסתם שם הבעל
והאשה ואין מפרשין בגט שהוא במקום אחר מראין הדברים דאדלעיל קאי פיון שתיקנו
שיש לכתוב שם העיר וכאן לא נכתב מזה נלמד שמסתמא גם הם ממקום זה שנכתב בו
הגט וכיון שאינם משם הו"ל פשינוי ופסול אבל זולת זה אין חשש דאורי"י פלל ואפילו
להרמב"ן והרבינו גיסי שכתבו בזה דפסול מדרבנן בלא נזכר שם העיר פלל וכן דעת
הראב"ד והרשב"א פבר ביארתי דאנו השתא לא פתבינו מקום דירה פלל ע"כ דס"ל
דבדיעבד פשר ואפשר שהוא מטעמא דסמכינו על ע"מ וכ"ש בזה דהם ממקום שנכתב
בו הגט דכבר נתבאר לעיל דבהא כ"ע מודו דהנה פאילו נכתב בו שהם ממקום זה ואם
לחוש שמה מתוך זה יסברו שאין זו המתגרשת לפי שדרה שאין פותבין העמידה פשאינה
באותה העיר פלל ושמה יתנודע להם שהיתה אז באותה העיר פבר ביארתי שאין חשש
בזה גם הא דאין פותבין שעת פתיבת הגט ולא היתה בעיר ואם לחוש שמה ראו אותה
בשעת פתיבת הגט הרי אם היתה בב"ד א"כ אדרבה ידעו שהיא האשה שנתגרשה וגם
י"ל דלא יתלו לומר שבשעת פתיבת הגט לא היתה בעיר דא"כ קלא אית לה למלתא
שהיה ע"מ מוציאין קול שגט זה לא נמסר ביום שנכתב וכדאמרינו בגיטין דף י"ד גיטין
הבאין ממדה"י כו' ומסתמא גם במקום הפתיכה יצא הקול שגט זה שולחין אותו ע"י
שליח למקום אחר וכיון דליכא קלא ידעו שפודאי זה הגט נמסר פאן לאשה זו ומה שלא
נכתב בגט העומד בשביל זה לא יכרחו לומר שנשלח למקום אחר ויותר יתלו לומר
שהב"ד סברי שאינה שם או באמת לא היתה בשעת פתיכה ואח"כ פאה לשם ובפרט
בדבר שא"צ כ"א לרווחא דמלתא שפבר נזכר בדברי העדים למנין שאנו מונין פאן וכי
בדברי הבעל כתב העומד היום שוב לא ידקדקו כ"כ ומצאתי בשו"ת תומת ישרים
להכשיר בכה"ג ונהביאו בס' ג"פ גם כתב בשם שו"ת מהרלב"ח להכשיר וכפי הנראה
גם הג"פ דעתו להכשיר: ביה סליקנא ונחיתנא שגם זה אחרי שפבר ניתן ויצאה האשה
בהיתר א"צ לחזור וליתן גט אחר ומ"ש כ"ת בשם רב א' שפסל הגט אותו הרב לא ידעתי

אֲחֻקְרָהוּ מֵאִיזָה טַעַם דֵּן כֵּן וְהוֹרָה בְּפִשְׁיטוֹת לְפִסְוֹל וְלֹא מִיַּבְעֵינָא אִם יֵשׁ כָּאֵן שְׁעַת הַדְּחָק שְׁכַתְבַּת רַמ"א לְהַקְל אֶף בְּשִׁינָה מְקוֹם עֲמִידָה וּכ"כ הִגְאֹוֹן בַּפ"י דְּעֵבֵד עוֹבְדָא בְּנִפְשֵׁי בְּשִׁינָה מְקוֹם עֲמִידַת הָאִשָּׁה ע"ש אֶלְא אֶף שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַדְּחָק דִּינֵשׁ לְפִסְוֹל בְּשִׁינּוּי וּכְמ"ש הַב"י מִשׁוּם דְּמְקוֹם עֲמִידָה נִיפְרָ בְּיוֹתֵר מ"מ דְּנֻקָא בְּשִׁינּוּי מִמֶּשׁ מִשְׁא"כ בְּחֻסָּר מְקוֹם הָעֲמִידָה וְנִמְסָר בְּמְקוֹם שְׁנֻכְתָּב שְׁפָכָר גִּזְפָּר זֶה בְּדַבְרֵי הָעֵדִים וּבְדַבְרֵי הַבַּעַל נִלְעַנ"ד בְּרוּר דְּכָל שְׁנִיתָן הֵגֵט פֶּשֶׁר וּכְדַאי הֵם הַפּוֹסְקִים שֶׁהַבֹּאֲתִי לְעִיל לְסַמְנָה עֲלֵיהֶם אֶף שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּמַכ"ש לַפּ"מ הַב"ש בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי דְּכָל שְׁנִיתָן הֵגֵט כְּבָר בְּשַׁעַת הַדְּחָק דְּמִי אֲמַנָּם אִם אוֹתוֹ הֶרַב הוּא רַב מְפּוֹרָסִם וְהוֹחֵלֵט הַדְּבָר לְפִסְוֹל אֶף שֶׁלְעַנ"ד אֵין זֶה מִן הַדִּין מ"מ אִם יֵצֵא מִחֻמַּת זֶה קוֹל פְּסוּל עַל הֵגֵט יֵשׁ לְחֹוֹשׁ קֶצֶת לְקַלָּא דְקַמִּי נִשְׁוֹאִין כְּמ"ש בְּתוֹס' דָּף צ' וְהָרָא"ש שֵׁם וּבְמַדְרֵכֵי סוּף גִּיטִין בְּבַחֲרוֹר א' שֶׁהוֹצִיא קוֹל שְׁפָדַת הִיָּה פְּתוּב בְּרִי"ש וּכְפִיָּה ר"ת אֶת הַבַּחֲרוֹר לְתַת לָהּ גֵט אַחַר דְּכָל קְלָא דְקַמִּי נִשְׁוֹאִין יֵשׁ לְחֹוֹשׁ אֲפִילוּ שְׁלֵא יִמְצָא אֲמַת כו' ע"ש וְעֵינֵין בְּתִשְׁבּוּת אַא"ז רַמ"א שְׁכַתְבַּת הַטַּעַם מֵאַחַר שְׁבַעֲנֵי הַבְּרִיּוֹת הִיָּה בּוֹ חֲשֵׁשׁ פְּסוּל יֵשׁ לְהַחְמִיר הֵיכָא שְׁאֲפָשֶׁר בְּקַל לְהַשְׁתַּדֵּל גֵּט אַחַר וְהֶרְבֵּה יֵשׁ לִישָׂא וְלִיתָן בְּזֶה אֶף שֶׁלְעַנ"ד קְרוּב הַדְּבָר שְׁרַב זֶה עֲשֵׂה כְּשִׁירַת.

הַדִּין וְלֹא הִחְלִיט שֵׁם פְּסוּל עָלָיו כְּמַבְנֵאָר בְּסֻדָּר הֵגֵט שֶׁל ר"מ ר"י אוֹת רַמ"ג שְׁאֲפִילוּ נִרְאֶה לוֹ וְדַאי פְּסוּל לֹא יוֹצִיא קוֹל שֶׁהוּא פְּסוּל וְדַאי אֶלְא יוֹדִיעַ סְבָרְתוֹ כו' וּמְסַתְמָא גַם זֶה הֶרַב עֲשֵׂה כֵּן וְיִפָּה עֲשֵׂה כִּי מִפְּנֵי חוֹמֵר א"א כָּל עָרוּם יַעֲשֶׂה בְּדַעְתּוֹ לְהַחְמִיץ הַדִּין וְלֹא יִקְוֶה רֹאשׁ בְּמַהִירוֹת וּבְחִיפְזוֹן וּמַה שֶׁהָרֵאוּנִי מִן הַשְּׂמִים גְּלִיתִי אֲנִי מַכ"ת וְהוּא גְּלָה אֲנִי אֲשֶׁר בְּקֹשׁ לְדַעַת דַּעְתִּי בְּזֶה דְבָרֵי זַעֲרָא מִן חֲבָרִיָּא מְדָרַס לְפְרוּשִׁין.

הַק' אֲפָרִים זֶלְמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד יְצוּ: שְׁאֵלָה קָא בְּעָרַב יְלִין בְּכִי טוֹב. יְהִי כְּגוֹן רְטוּב.

ה"ה כְּבוֹד אַהוּ יְדִידֵי הֶרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַמְּפּוֹרָסִם מוֹהַר"ר נִפְתְּלִי הַיְרֵץ נ"י: בְּנִדּוֹן שְׁאִילְתָא דְשְׁאִילָנָא גְּדַמִּיכוֹן בְּשֵׁם הָאִשָּׁה חִי רּוּזָא וְחוֹתְמַת אֶת עֲצָמָה חֲתִיָּה בְּב' יוֹדִי"ן וְגַם בְּשֵׁם רּוּזָא אִם יֵשׁ לְכַתּוּב יו"ד אַחַר הֵנָּה"ו רּוּזָא כִּי אֲפָשֶׁר מ"ש בְּשֵׁם רּוּזָא הֵינּוּ בְּמִלָּאפּוּם כֶּף דַּעְתִּי מִטָּה לְכַתּוּב חֲתִיָּה בְּחַד יו"ד כְּמַבְנֵאָר בְּב"ש בְּשִׁמּוֹת הָאֲנָשִׁים אוֹת חִית חֲתִיָּא בְּב' יוֹדִי"ן כו' לְכֵן בְּשֵׁם חִי כּוֹתְבִין בְּחַד יו"ד וְאֶף שֶׁהִיא חוֹתְמַת בְּב' יוֹדִי"ן וְאֵין מִשְׁגִּיחוֹן בְּזֶה כִּינּוֹן דְּלִיכָא שִׁינּוּי בְּמַבְטָא וְלֹא נִמְצָא שֵׁם חִי בְּמַקְרָא בְּב' יוֹדִי"ן וּכְמ"ש שֵׁם בְּשֵׁם יְהוֹשֻׁעַ שְׁחוֹתֵם יֹאשֻׁעַ וּבְשֵׁם פִּינְחָס אִם חוֹתֵם בְּלֹא יו"ד ע"ש וְאִם נִפְשָׁף לּוֹמֵר דְּהָא מְצִינוּ שֵׁם חֲתִיָּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן וְלַחַד טַעְמָא שֵׁם הֵינּוּ כְּשֶׁלֹּא נִמְצָא שֵׁם כְּזֶה כְּמוֹ שְׁנֵה חוֹתֵם מ"מ הֵרִי לֹא הוֹשְׁנוּהָ אִשָּׁה לְאִישׁ דְּבֹאִישׁ קְרִיאָתוֹ הַחִית בַּחֲרִ"ק וְלִזְהָ בָּאָה הֵי"ד הִימְרָה לְגַנְדַת חֲרִ"ק וְשֵׁם חֲתִיָּה בְּאִשָּׁה נִקְרָאת בְּפִת"ח וּגְבָרָא בְּעִי חֲתִיָּא נְשִׂי לֹא בְּעִי חֲתִיָּא וְלֹא נִמְצָא מִי שְׁנִקְרָאת כֵּן הַלְכָּה אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּחַתִּימָה וְעַדִּיף טְפִי מַהִיָּא דִּיהוֹשֻׁעַ דְּנִדְאִי יֵשׁ קֶצֶת שִׁינּוּי בְּמַבְטָא בֵּין א' לַה"א וְכֵן בְּשֵׁם פִּינְחָס שֶׁהֵי"ד מְדַגֵּשׁ לְקִרוֹת הַפ"א בַּחֲרִ"ק מְוֹרָגֵשׁ וְאִפ"ה קְאָמֵר שְׁפּוֹתְבִין כְּאֲשֶׁר נִמְצָא בְּמַקְרָא וְאֵין מִשְׁגִּיחוֹן בְּחַתִּימָה: וּמְצָאֲתִי בְּס' עֲזַרְתַּ נְשִׁים בְּשֵׁם חֲתִיָּא שְׁכַתְבַּת דְּשֵׁם חֲתִיָּא הוּא בְּכָל הַתְּלִמוּד בְּב' יוֹדִי"ן וְא' לְבַסּוּף וְיֵשׁ לְכַתּוּב כֵּן אֵיבָרָא שְׁיֵשׁ נְשִׁים שְׁנִקְרָאִים חֲתִיָּא בִּי"ד וְה"א לְבַסּוּף תִּיבָה מַל' קַעַת חֲתִיָּה וְאֵינוּ דוֹמָה לְשֵׁם חֲתִיָּא כִּי שֵׁם חֲתִיָּה הַחִית בְּפִת"ח וְשֵׁם חֲתִיָּא הַחִי"ת בַּחֲרִ"ק וּכ"כ בְּס"ש דְּשֵׁם חֲתִיָּא הוּא בְּב' יוֹדִי"ן וְאֶלְף לְבַסּוּף תִּיבָה וְאֲפִילוּ הוּא חוֹתֵם בִּי"ד א'

פינון דחותם באַל"ף לבסוף וקרו ליה תינא תי"ת בחיר"ק כותבין בגט תינא בב' יודי"ן ואין משגיחין על חתימתו שטועה הוא בענגן אותיות שמו עכ"ל ספר עזרת נשים ומשמע מדבריו אלו דגם בשם חי' אין משגיחין בחתימה פלל וס' שמות הנדפס של מו' שמחה כהן ו"ל אין בידי פעת ולפי השעה הנחוצה לא הספיקה לשלוח אתריו ומדברי התשובה שהביא בג"פ בענגן שם באלי ושם יאושע משמע שעיקר הטעם דלא אזלינן בתר חתימה פינון שפן פתוב בספרים מסתמא טועה הוא באותיות שמו ופשיטא דגם פאן הוא וכ"ש הוא דנשים שאין רגילות לחתום כ"כ אין להשגיח בטעות שלקחם ולענ"ד פשוט שמה שהוצרך הב"ש לומר שלא נמצא שם פנה היינו דאל"כ תישינן דלמא לא משום טעות הוא חותם פה רק פה מקנבל ביזו ששמו נגזר משם זה שקריאתו פה פגון יאושע באַל"ף וכינצא לזה קאמר דכיון שלא מצינו שם פניצא בזה ממילא שאין לחוש שעיקר שמו פה וע"כ מה שחותם פה משום טעות ובהך גנונא דנ"ד שאין שום ספק בדבר שיהיה עיקר שמה חי' פלל רק חי' ודרך נשים לה לכתוב בשפיבוש פשיט' שיש לכתוב פראוי ואין מדקדקין בטעותיה ובגידון שם רוזא נלענ"ד פשוט שפן יש לכתוב בלא יו"ד פלל שבמקום נקודת חול"ם די בוא"ו לבד כמו שמצינו בשם גולד' מירוש מרוש יוטא ודומיהו ומה שנומצא לפעמים בקצת שמות יו"ד אחר הני"ו היינו במקום שמרגישין ומרגישין היינו"ד במבטא על משקל אוי גוי הני עיין בשמות עיירות אויערבך כו' וכן בקצת שמות ואין זה אלא במקום שהיו"ד מדגשת וניכרת במבטא ומצאתי בס' עזרת נשים בשם גניא שיש צד לכתוב בחד יו"ד לפי שבמבטא אין אנו מרגישין רק יו"ד א' בפתח ואם יכתוב ב' יודי"ן אפשר שיקרא שניהם דהיינו האלף בצירוף הג' וא"ו במשקל הני גוי והיו"ד ב' יקרא בפתח כו' וזה שינוי השם דשם גניא אין מדגישין הגימל רק בחול"ם בלי צירוף יו"ד כו' ע"ש ולכן נלענ"ד פשוט שיש לכתוב רוזא בלא יו"ד פלל ואף שחתמה פעם א' או יותר ביו"ד אחר הוא"ו לא משגיחין בזה פה נלענ"ד ומכ"ת לו משפט הבחירה דברי זעירא מן חברינא: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה קב אלף שלומים.

שנות חיים ואורך ימים. יחדיו יהיו תמים.

לכבוד אהו' וידידי הרב הגדול המופלא ומנופלג בתורה וביראה חסידא ופרישא כש"ת מוה' זאב וואלף נ"י מ"מ בקהלה קדישא ק"ק ראדוויל יע"א: אהד"ש גי"ק הגיעני ע"ד האשה שהובא לה גט ע"י שליח ונכתב בתוכו שם האשה דאיוסי והיא נקראת בכאן ק"ק ראדוויל דואוסי וכ"ת שאל את השליח מה ראו הב"ד המסדרים על פכה והשיב שהוא אמר להם שזוכר שאמה קראתה פה הנה אין ספק שהגט פסול דהא אין לה שינוי במבטא יותר מזה וגרע מכתב תנס במקום שצריף לכתוב תונס דפסול עיין סימן קד"ח וקאלה רבות ועיין בתשובות רלב"ח סימן קל"ב וקל"ג בענגן האשה ששמה גזאלה ובגט נכתב גזול שפסלוהו והמבי"ט שהכשירו פתב טעמו לפי שהיתה נקראת בפי כל מכיר' בשם גזול ואף בזה חלקו עליו ודחו ראיתו מהך דירחמיאל שרצה המבי"ט לומר דכיון שלא נמצא שם זה של גזול רק שם של גזאלה א"כ שם גזול אינו רק קיצור או איזה סיבה ולא הני שינוי השם ובאמת מהר"א בן חיים בתשובה סימן ל"ו פתב דלא מהני הא מה שאין שם פנה בעולם ולא תישינן שיתלפז אותו הקוראים בשם אחר דנדאי ז"א דאף כה"ג שינוי השם הוא ופסול ומדברי התה"ד משמע איפכא והביאו בג"פ סי' קד"ח ומבואר דאף בכה"ג שהיתה נקראת גזול בפי כל מכירי' דעתם לפסול פינון שאין שם

גזול בעולם גזאלה וקול הדברים בנ"ד שהיא נקראת בפי כל דוואסי ושם דאוסי דהיינו שיקראו הדלי"ת בנקודת קמץ או פתח אינו בעולם ועיקר שם זה נגזר משם דבורה כמבואר בב"ש ויש סבורין שא"צ לכתוב דבורה המכונה דוואסי כמ"ש לקמן א"כ שם דוואסי אין לו מקום כלל ושינוי השם ופסול: ומ"ש כ"ת דאפשר שבעיר אחר שאין שמה מוחזק יכולה להתגרש בגט זה וכבר פתבתי בתשובה דארף אם האיש והאשה שניהם יחד באו למקום אחר ורוצין לגרש שם צריכין לכתוב השם הקבוע לאשה שבמקום קביעות דירתה כיון שבמקום נתינת הגט לא ירדו להשתקע אלא לפי שעה לבד ודעתה לחזור למקום קביעותה מקרי מקום הנתינה מקום קביעות דירתה שיהי עיקר טעם פתיבת שמות מקום הנתינה כתב האשרי פרק השולח לפי שאם יכתוב שם אחר אם תבא לגבות מנכסי' או לינשא שם יאמרו שאינה מגורשת לפי שאינם מפירין בשם הפתוב בגט לכה התקין ר"ג כו' ונדבר זה שעיקר מקום פתיבה ונתינה הוא ע"ש קביעות הדירה קיימתי מסבא ובקשתי לי חבר ומצאתי רב גאון מןבקה בעהמח"ס מג"ש בשו"ת פ"י חלק אה"ע סי' י' שהאריך בזה וגם כתב ונ"ל ובה נסתלק מה ששמעתי מפי למדן אחד שאמר שיש תקנה שתלך למקום אחר ותקבל הגט ולא יהיה מקום הנתינה וזה שביבש גדול והכל הבלים כי אין הנתינה גורמת אלא לעז דמקום דירתה וכשתבא לינשא במקום דירתה יוציאו לעז כו' ע"ש שהאריך וגם הגאון בעל הט"ז שם בתשובה הסכים עמו בזה דהעיקר הוא במקום שהוא עומד או האשה עומדת בשעת פתיבת הגט וזה פשוט בעיני כו' עכ"ל ונראה שרומז בדבריו עוד טעם לפסול דכיון שבעת פתיבת הגט האשה היא במקום שאין שמה כף כמו שפותבין בגט רק שם אחר א"כ גט זה לא נכתב לשם אשה זו שיהי נכתב לשם אשה רחל והנה היא לאה ומה יושיענו זה שתלך עמה לקבל הגט במקום אחר שהיא מוחזקת שם בשם זה הנכתב בגט או תחזיק עצמה שם בשם זה דאטו פתיבין בגיטא על שם העתיד שעתידי לקרות בשם זה הרי פתיבת השם בגט מורה שפבר שמו נקרא כף וזה שקר ולכן אף שאין פותבין בגט העומדת היום כו' פשהאשה היא במקום אחר וגם במינוי השליחות הוא אומר לו בכל מקום שתמצאנה מ"מ צריך שיהא השם פתוב בגט פקריאות אנשי מקומה אשר היא שם בעת הפתיבה ואין מועיל מה שתלך למקום שאין מפירין שמה וקורא לה שם חדש דהיינו שם הפתוב בגט כיון שהפתיבה היה בשקר ומצאנו אפילו בשטרות קפדינן בכה"ג שלא יהא שקר בשעת פתיבה כמבואר בח"מ סי' מ"ו ומכ"ש בגט דנדאי פסול אפילו בדיעבד דהא בעינן פתיבה ונתינה לשמה של אשה זו וליכא ונהרי הוא מזורף מתוכו ופסול אף לפי טעם זה אם הי' לאשה שם אחר במקום הפתיבה והלכה לשם לקבל הגט מיז בעלה היה מקום לומר שמקדימין שם מקום הפתיבה והנתינה לשם שיש לה במקום קביעות דירתה ועכ"פ בכתיבת השם של מקום הפתיבה אין קפידה: אף הגאון בעל פ"י בתשובה הנ"ל אליבא דטעמא דידיה דמקום קביעות הדירה עיקר שגם בזה יש להקדים שם מקום קביעות הדירה כיון שתחזור לקבועה קמא יש לעז גדול ע"ש וקצת צ"ע בזה וקצתי כי דברים אלו אינם אלא להתלמד במקום אחר היכא שעכ"פ יש לה שם זה במקום הפתיבה.

אבל בגוונא דנ"ד ששם הזה הנכתב בגט דוואסי אינו לא שם מקום שעומד שם הבעל בשעת הפתיבה ולא שם מקום עמידת האשה ואין נקרא כן בשום מקום אין תקנה לדבר שתלך למקום אחר כלל ואף אם תרצה להחזיק שמה שם במקום קבלת הגט שלשים יום

בְּשֵׁם דְּאוּוֹסִי לֹא מְהִי כִּינּוּן שְׁהִיָּה בְּטַעוֹת בְּעֵת כְּתִיבַת הַגֵּט וְכִהְיָה דְּאִמְרִינּוּן הֵיא אֲתָמָא דְּקָרוּ לָהּ נִפְאֲתָה וְכִתְבוּ תִפְאֲתָה דְּפָסוּל וּבְנֻדְאֵי אֵינּוּ מוֹעִיל שְׁתַּחֲזִיק עֲצָמָה מְעַכְשָׁיו בְּשֵׁם תִּפְאֲתָה וְהוּא פְּשׁוּט דְּהִתְזַקַּת שָׁם לֹא מְהִי אֲלֵא קוּדָם כְּתִיבַת הַגֵּט וּפְשׁוּט לַעֲנֵ"ד שְׁצָרִיכָה לְחֻזֵר אַחַר גֵּט אַחַר: אִךְ צָרִיךְ אֲנִי לְבָאָר פְּדֵת מַה לַּעֲשׂוֹת בְּגֵט הָאֲחַר בְּכְתִיבַת שָׁם דּוּוּאִסִּי הִנֵּה בְּ"ש פְּתַב דּוּוּאֲסָא בְּאֵלָף לְבַסּוּף וְהִיא כִּינּוּי לְשֵׁם דְּבוּרָה וְהוּא לְקוּחַ מְדַבְּרֵי הַסְּפָר שְׁמוֹת בְּשֵׁם אַא"ז הַגָּאוֹן בַּעַל דְּמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר וְנ"ל וְאִין פּוֹתְבִין דְּבוּרָה הַמְּכֻנָּה דְּוּוּאֲסָה שְׁהוּא ג"כ קִיצוּר לְשׁוֹן וְכַמְדֻנְמָה שְׁבְרוּסָא פּוֹתְבִין כִּינּוּי זֶה עַכ"ל.

וְלְכַאוּרָה צ"ע לַעֲנֵ"ד מ"ש דּוּוּאֲסָא בְּאֵלָף לְבַסּוּף כִּינּוּן שְׁהוּא נִגְזַר מִשֵׁם דְּבוּרָה וּמִסְתַּבְּרָא לִיָּה דְּאִפִּילוּ כְּתִיבָה לֹא בְּעֵי אִךְ דְּבוּרָה לְבַד שְׁדוּוּאֲסָא הוּא קִיצוּר הַשֵּׁם וַאֲ"כ אִךְ שְׁבְרוּסָא פּוֹתְבִין כִּינּוּי זֶה עַכ"פ רְאוּי לְכַתּוּב דְּוּוּאֲסָה בַּה"א לְבַסּוּף פְּכַל כִּינּוּי לַעֲזוּ הַנְּגַזְרִים מִשֵׁם הַקְּוֹדֶשׁ וְכַמ"ש הַב"ש פְּמָה פְּעֻמִּים וְאֶפְשָׁר דַּס"ל דְּכִינּוּן דְּבְרוּסָא פּוֹתְבִין כִּינּוּי זֶה מְכַלֵּל דַּס"ל שְׁאֵינּוּ נִגְזַר מִשֵׁם דְּבוּרָה וְהָרִי הוּא פִּשְׁאָר כִּינּוּי לַעֲזוּ שְׁפּוֹתְבִין בְּאֵלָף וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּתַב הַב"ש בְּשְׁמוֹת נְשִׁים אוֹת סְמ"ך לִיְיִשָׁב דְּבְרֵי הַט"ז שְׁכַתְּב סַאִיָּא בְּאֵלָף אַע"ג בְּשֵׁם רוּסָא ס"ל דְּכּוֹתְבִין בַּה"א צ"ל דַּס"ל שֵׁם סַאִיָּא אֵינּוּ יוֹצֵא מִשֵׁם שְׁרָה וּלפ"ז לְמַאי דְּמַסִּיק הַב"ש שֵׁם שְׁיִש לְכַתּוּב בַּה"א וּמ"מ שְׁפִיר פּוֹתְבִין הַמְּכֻנָּה דַּמ"מ נִקְרָא כִּינּוּי הִיָּה לוֹ לַהַב"ש לְכַתּוּב כֵּן גַּם בְּשֵׁם דּוּוּאֲסָה שְׁנִגְזַר מִדְּבוּרָה לְכַתּוּב בַּה"א דְּאִךְ שְׁיִש פּוֹתְבִין כִּינּוּי זֶה מ"מ בְּשִׁבִיל זֶה לֹא נִגְרַע מִלְּהִיּוֹת נִכְתַּב בַּה"א: אִךְ לַעֲנֵ"ד מ"ש הַב"ש שֶׁהַט"ז סוֹבֵר דְּשֵׁם סַאִיָּא אֵינּוּ יוֹצֵא מִשְׁרָה צ"ע שְׁהָרִי לְהַדְּלִי פְּתַב הַט"ז סַאִיָּא כִּינּוּי לְשְׁרָה וְנִרְאָה דְּצָרִיךְ לְכַתּוּב הַמְּכֻנָּה בְּזֶה וְלֹא הִנֵּה קִיצוּר הַשֵּׁם כְּמוֹ מִירוּשׁ מִן מְרִים כְּדַלְעִיל בְּשֵׁם רַש"ל כו' עַכ"ל וְס"ל דְּשֵׁם פְּתַב בְּשֵׁם רַש"ל דְּמִירוּשׁ לֹא הִנֵּה קִיצוּר הַשֵּׁם שְׁאֵינּוּ כ"כ הִבְרָה אַחַת עִם מְרִים וּנְקוּט מְהָא דַּהַט"ז מוֹדָה דְּסַאִיָּא מִשֵׁם שְׁרָה וַאֲ"כ אִיךְ פְּתַב לְכַתּוּב בְּאֵלָף דְּהָא לְשׁוֹן לַעֲזוּ הוּא וְנִתְבָּאָר בְּשֵׁם בְּיָלֵא דְּצָרִיךְ אֵלָף לְבַסּוּף עַכ"ל וְהוּא סוֹתֵר לַמ"ש גְּבִי רִיבָה שְׁנִגְזַר מִרְבָּקָה יִש לְכַתּוּב בַּה"א וְגַם בְּשֵׁם בְּנִימִין בִּינָא פְּתַב שַׂא"צ לְכַתּוּב בִּינָא וְשֵׁם בִּינָה יְהֵא בְּאֵלָף (ר"ל הִיכִי שְׁנִכְתַּב לְסִימָן פְּמִבְּנָאָר בִּיש"ש גִּיטִין) דְּהָא אֵינּוּ אֲלֵא כִּינּוּי וְאִין שֵׁם עֲצָמוֹ לְשׁוֹן קוּדֶשׁ עַכ"ל הַט"ז וְהוּא מְדַבְּרֵי הִיש"ש וְהָא קָמֵן דְּאִךְ שְׁנִגְזַר מִלַּה"ק וְלוּלִי שְׁצָרִיךְ לְכּוֹתְבוֹ לְסִימָן הִיָּה דֵי בְּכְתִיבַת בְּנִימָן לְבַד וְאַפ"ה פְּשְׁכּוֹתְב בִּינָא ס"ל דְּכּוֹתְב בְּאֵלָף וְלְכַאוּרָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּשַׂאֲנִי שֵׁם בְּנִימָן שְׁאִין סִיּוּמוֹ בָּאוֹת ה"א מִשַׂא"כ בְּשֵׁם הַנְּגַזַּר מִרְבָּקָה שְׁמִסִּיִּים בָּאוֹת ה"א גַּם כִּינּוּי שְׁלוֹ יִש לְכַתּוּב כֵּן גַּם י"ל דְּהֵתֵם אִךְ אִם יְכַתּוּב בִּינָה יְהִיָּה בּוֹ מִשְׁמַעוֹת בִּינָה לְדַעַת שְׁאִין עֲנִינּוּ לְשֵׁם בְּנִימָן וְכַמ"ש רַש"ל שֵׁם לְכֵן טְפִי יִש לְכַתּוּב בְּאֵלָף.

אִךְ הַמְעַיִין יִרְאָה דְּלֹא מְהֵא טַעְמָא אֲתִי עֲלָה וְיִוְתֵר נִרְאָה דְּרַש"ל לֹא ס"ל הָךְ פְּלִלָּא וְס"ל דְּאִפִּילוּ יוֹצֵא מִשֵׁם הַקְּוֹדֶשׁ פּוֹתְבִין בְּאֵלָף וְאַחֲרֵי נְמִשָׁךְ הַט"ז גַּם בְּשֵׁם בִּינָא וְשֵׁם סַאִיָּא (וּמ"ש גְּבִי רִיבָה מִרְבָּקָה צ"ע וְאֶפְשָׁר שְׁאֵינּוּ מְדַבְּרֵי הַט"ז רַק גְּלִיּוֹן מְאִיזָה חֻקָּם וְהַכְּנִיסוּהוּ לְפָנִים אִךְ בְּדַבְּרֵי הַט"ז הַנְּדַפְּס בְּשׁו"ת שַׂאֲגַת אֲרִיָּה וְקוּל שְׁחַל אִיתָא ג"כ לְהָא מִקְלָתָא וְצ"ע) וְלְכֵן מ"ש הַב"ש בְּשֵׁם חַנּוּלָה יִש לְכַתּוּב בַּה"א אִךְ עַל גַּב דְּמַהֲרָש"ל וְט"ז פְּתַבוּ שְׁאֲרָקָא בְּאֵלָף י"ל שְׁלֵא בְּדַקְדוּק פְּתַבוּ כֵּן וְלַעֲנֵ"ד בְּדַקְדוּק פְּתַבוּ כֵּן וְכ"כ הַט"ז שְׁמַעוֹן הַמְּכֻנָּה שְׁמַעֲלָקָא בְּאֵלָף (וְקָרוּב שַׁט"ס בַּט"ז וְצ"ל שְׁמוּאֵל הַמְּכֻנָּה שְׁמַעֲלָקָא כְּאֶשְׁר נִמְצְאִים הַרְבֵּה בְּזִמְן הִנֵּה וְכֵן נִרְאָה מַמ"ש שֵׁם דְּלוּלִי הַק"א אִין מִשְׁמַעוֹת לְכִינּוּי

שְׁמַעַל לְחוּד ע"ש) וּכ"כ רש"ל והט"ז בש"ע ס"ק י"ט שְׁלֵמָה הַמְכֻנָּה שְׁלֹמֶקָא או שְׁלֹמֶצָא וְהֵבִיאֹ הַב"ש אוֹת שִׁי"ן אֶלְמָא דְלָאוּ פְלִלָא הִיא לְכַתְּבָא בְּאֶל"ף שֵׁם הַנְּגִזָר מִלֵּה"ק וְנִרְאֶה נְמִי דֵּאֵא"ז דְּמִש"א ג"כ ס"ל בְּהָא כְּרִש"ל וְלִכְּן שְׁפִיר פְּתַב לְכוּתַב דְּוֹאֶסָא בְּאֶלְף אֶף לְפַמ"ש הַב"ש בְּסִי' קר"ט ס"ק נ' וּכ"כ בְּאוֹת א' גְּבִי שֵׁם אֶדָא וְגְבִי שֵׁם אֶסְתֵּר סְתִירָה וְגְבִי שֵׁם סְאִי' דְּקָל שְׁהוּא יוֹצֵא מִשֵּׁם קוּדֶשׁ יֵשׁ לְכַתְּבָא ה"א נִרְאֶה דְּגַם דְּוֹאֶסָה יֵשׁ לְכַתְּבָא ה' דְּאֶף בְּרוּסְיָא שְׁפוֹתְבִין הַפִּינְוִי מ"מ מוֹדִים שְׁנִגְזָר מִשֵּׁם דְּבוּרָה אֶלָּא לְפִי שְׁאִין הַבְּרָה שְׁוֶה צְרִיף לְכוּתְבוּ הַמְכֻנָּה וְא"כ בְּנ"ד הִיָּה צְרִיף לְחַקְוֹר אִם עֵינְקֵר שְׁמָה דְּבוּרָה וְנִשְׁתַּרְבֵּב לְקִרְאוּתָהּ דְּוֹאֶסָה יֵשׁ לְכַתְּבָא דְּבוּרָה הַמְכֻנָּה דְּוֹאֶסָה וְאִם לֹא כּוֹתְבִין דְּוֹאֶסָא לְבַד: אֶף לְעַנ"ד בְּנִיְדוֹן שְׁלֵנוּ אִין לְכַתְּבָא כַּמ"ש דְּמִש"א וְהַב"ש שְׁהֵם פְּתַבוּ פִּן ע"פ הַבְּרִתִּים בְּעַת הַהִיא בְּשֵׁם הַזֶּה שְׁהִיוּ קוֹרִין שֵׁם דְּוֹאֶסָה הַסְּמָךְ בְּקַמְצִין וְבְּלִי שׁוּם הַרְגָּשָׁת תְּנוּעוֹת יו"ד פְּלִל אֶבֶל בְּמִדִּינַתְּנוּ שְׁבִהְבִּרַת הַשֵּׁם נִרְגָּשׁ תְּנוּעוֹת הַיּו"ד לְבִסּוּף וּכ"נ מ"ש הַמְסֻדָּר בְּגֵט זֶה דְּוֹאֶסִי וְלֹא פְּתַב כַּמ"ש בְּב"ש בְּאֶל"ף זֶה מוֹרָה לוֹ שְׁהִגִּיד לוֹ שְׁמִרְגִישִׁין תְּנוּעוֹת הַיּו"ד וְלִכְךָ פְּתַב בִּיּו"ד וּמ"מ לֹא דַק דְּהַיּו"ד לְבַד בְּסוּפָה אִין הַיּו"ד נִקְרָאת לְתְּנוּעָה בַּפ"ע רַק מְצַרְפִּין אוֹתָהּ לְאוֹת שְׁלִפְנִיו לְנִקְוֹדַת חִיר"ק אוֹ צִיר"י לְבַד וּבְאֶמַת בְּלִשׁוֹן בְּנִי אֶדָם הַיּו"ד נִרְגָּשָׁת בְּמִבְטָא וְיֵשׁ לָהּ תְּנוּעָה בַּפ"ע וּבְכָל הַשְּׁמוֹת שִׁישׁ בְּהֵם תְּנוּעוֹת יוֹד בְּסוּפָה וְלִכְּן צְרִיף לְכַתְּבָא אַחַר הַיּו"ד ה' אוֹ אֶל"ף וְכֵן פְּתַבְתִּי בְּתִשׁוּבָה אַחַת לְעַנֵּן שֵׁם גִּנְעִסִיא אוֹ פְּעֻסְיָא דְּאֶף דַּבְב"ש אִית' פְּעֻסְיָא מ"מ לְפִי הַבְּרִתְּנוּ הַיּו"ד נִיְכָר בְּמִבְטָא וְגַם אֵינָה בְּאֶה לְשִׁימו' רַק הוּא שְׁרִישִׁית בְּתִיבָה פְּשִׁטָא שִׁישׁ לְכַתְּבָא הַיּו"ד וְגַם א' אַחֲרוֹן לְשִׁימוֹשׁ וְכֵן פְּשוֹט הַמְנַהֵג לְכַתְּבָא שֵׁם עֵטִיא וְכָל הַשְּׁמוֹת פִּיּוּצָא בְּהֵם שְׁהִיו"ד שְׁרִישִׁית וְהַבְּרִתָּהּ נִיְכָרַת וְא"כ בְּנ"ד נְמִי יֵשׁ לְכַתְּבָא דְּוֹאֶסִיא אוֹ דְּוֹאֶסִיא וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְעַיִן דְּהָא חֲזִינָן גְּבִי שֵׁם סְאִי' שְׁלִפִי שְׁהַבְּרַת הַיּו"ד נִכְרַת פְּתַבוּ שְׁנֵי יוֹדִין וְא"כ בְּכָל דְּוִכְתָּא שְׁהַבְּרַת הַיּו"ד נִיְכָרַת יֵשׁ לְכַתְּבָא שְׁנֵי יוֹדִין וְאֶמְנָם נִרְאֶה שְׁגַם זֶה תְּלוּי בְּמִנְהַג פְּתִיבַת הַמְדִינָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּשׁו"ת מֵהֵרָאנ"ח ס' ל"ו בְּגֵט שְׁנִכְתַּב בּוֹ אֶרִינֵי בְּשְׁנֵי יוֹדִין אַחַר הַנּו"ן וְכַתַּב דְּמִנְהַג סְפָרְדִים פְּשָׁרוּצִים לְהַדְגִישׁ הָאוֹת כּוֹתְבִין שְׁנֵי יוֹדִין מִשָּׂא"כ מְנַהֵג בְּנִי רְוּמְנִיא ע"ש וְה"נ י"ל דְּבִימִים קְדָמוֹנִים דְּנִהִיגִי לְכַתְּבָא הַרְגָּשָׁת הַיּו"ד פְּשְׁמִיחִין אַחֲרֵיהָ אוֹת א' אוֹ ה' דִּי בְּכָךְ וְגַם אֶפְשָׁר דְּהַבְּרַת שֵׁם סְאִי' הַיּו"ד נִיְכָרַת וְנִרְגָּשָׁת יוֹתֵר מִשֵּׁם חֲסִיא עֵטִיא וְדוּמִיָּהּ וְכֵן נוֹהֵגִין לְכַתְּבָא שֵׁם הַמְדִינָה מְדִינוֹת רוּסְיָא וְהַכִּי אֶשְׁכַּחַן מְתָא מְחֻסְיָא וְכַדוּמָה הַפִּל בִּיּו"ד אַחַת לְחוּד: וְהַשְּׁתָא נְחֻזִי אֲנִן דְּלְכַאוּרָה לְפִי מֵאִי דְּכַתְּבִינוּ מֵהֵרָאוּי לְכַתְּבָא דְּוֹאֶסִיא בַּה' לְבִסּוּף אֶף זְכוּרְנִי שְׁרִיאִיתִי פְּלָפוּל מִבְּעֵלִי תְּרִיסִים בְּעַנֵּן פְּתִיבַת שֵׁם עֵטִיא וְזְכוּרְנִי שְׁהַעֲלוּ שִׁישׁ לְכַתְּבָא עֵטִיא וְלֹא אֶתִּיהָ אֶף שְׁנִגְזָר מֵאֶסְתֵּר וְכֵן עֲמָא דְּבַר.

אֶמְנָם לְפִי מ"ש לְעִיל לְעַנֵּן בְּנִימָן בִּינָא שִׁישׁ לְחֻלְק בֵּין הֶף דְּשָׁרָה סְאִיָּה אוֹ רַבְּקָה רִיבָה דְּשֵׁם שֵׁם הַקּוּדֶשׁ גּוּפָא בַּה"א לְבִסּוּף לִכְּן יֵשׁ לְכַתְּבָא פִּן גַּם שֵׁם הַפִּינְוִי שְׁנִגְזָר מִמְּנוּ מִשָּׂא"כ בְּשֵׁם הַקּוּדֶשׁ שְׁאִין ה"א בְּסוּפּוֹ וְאִם פִּן גַּם לְעַנֵּן אֶסְתֵּר עֵטִיא י"ל פִּן וְגַם אֶפְשָׁר דְּאִין עֵטִיא יוֹצֵא מֵאֶסְתֵּר אֶלָּא מִשֵּׁם עֵטִיא שְׁהוּא עֲצָה בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים וְתַרְגוּם וְנִשְׁתַּרְבֵּב מִמְּנוּ שֵׁם עֵטִיא וְכֵן מִשְׁפָּטוּ בְּאֶל"ף וְלִכְךָ כּוֹתְבִין אוֹתוֹ גַּם פִּן בְּעִי"ן וְטִי"ת מִשָּׂא"כ בְּשֵׁם דְּוֹאֶסִיא שְׁהוּא נְגִזָר מִדְּבוּרָה כַּמִּש"ל וּבַכַּה"ג שְׁשֵׁם הַקּוּדֶשׁ סוּפּוֹ ה"א גַּם הַנְּגִזָר מִמְּנוּ יֵשׁ לְכוּתְבוּ פִּן וְרִיאִיתִי בְּשׁו"ת גִּינַת וְוִרְדִים חֻלְק אַהֲע"ז סִימָן נָא"ו בְּגֵט אִשָּׁה אֶשְׁכַּנְזִית שְׁשִׁמָּה

סאסייה ומצאנו בספר שמות שכתב שם זה בתסרון סמ"ך שנית שכתב סאייה ושהוא לקוח משם שרה ואמרו האשפנזים שיש שכופלין בו את הסמ"ך כו' עיין שם באנרף שיש שרצו לפסול מחמת שכתב באלף בסוף והמחבר השיב שם שאין זה מעכב ע"ש וכ"כ הב"ש דאף אם פתב אלף במקום ה' פשר ומ"מ משמע מתשובה הנ"ל דעכ"פ לכתחלה יש לכתוב ה"א בסוף ועדיין יש מקום לומר דהא דאמרין בנגזר משם הקודש יש לכתוב ה"א היכא שמעריסה היה לה שם הקודש ונשתרבו אח"כ ע"י געגוע וקטנות אבל היכא שאין שם העריסה בשם הקודש אף ע"ג דהאי שקא תחלתו נשתרבו משם הקודש מ"מ י"ל דבשנים קדמוניות אשתרבוכי אשתרבוכי ונחית שם דבורה ונשתנה לשם דוואסי' מ"מ השתא מיהא לאו משם הקודש נצמח רק הוא שם העצם ע"ש משפחתה שהיתה נקראת בשם דוואסיש וכיון שזו שלפנינו לא יצא שמה משם הקודש כלל דינו בשם לעז ממש ומשפטו באלף לפי שמעולם לא היה כאן מקום לשם הקודש כלל ולכן נראה דשפיר דמי לכתוב דוואסיא באלף לבסוף ואף דמשמע דטפי יש לכתוב בה"א ואם פתב ה"א במקום אל"ף פשר מ"מ אני מצדד לכתוב יותר באל"ף כמו שם עטיא וכיוצא בו לפי שרגילות במדינתנו שלא לכתוב ה"א אחר יו"ד באר היטב לפי שהם אותיות השם וכמ"ש גבי שם אלי' גדליה וכיוצא ודרף העולם במקום שצריך להטילה בסופה כותבין רשימה על אות יו"ד ולכן גם בגט עדיף למכתב באל"ף שאין לה תנועה מעצמה בסופה מה שא"כ אם נכתוב בה"א לא יעלו על לב מחמת שנגזר משם קודש ויסברו דמסתמא כף נקראת בהרגשה של תנועות הה"א בסופה והה"א נדגשת כאלו נקראת בקמ"ץ הה"א שבסופה לכן עדיף טפי לכתוב אל"ף שהיא נחה בסוף תיבה והקריאה פתיקנה דוואסיה: והנה כ"ת פתב שהיה חתום על הגט ארבעה עדים ושנים מהם בכתב משיטא ולא היה בינד השליח הרשאה ולכן חוששנו אוילי ב"ד של הדיוטות שאין בקיאים בטיב גיטין וכמ"ש הר"ן בתשובת הריב"ש.

ואולי צוה לחתום גם עדי הרשאה על הגט ולכן יכתוב כ"ת לשם נוסח פתיבת שם האשה ולכתוב לשם שלא יחתמו רק שני עדים פשרים ולכתוב נוסח הרשאה פראוי כף נראה לענ"ד: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קג נדרשתי ללי שאלונגי איף יש לכתוב בגט שם אשה שקורין אותה גנעסי' דבר פשוט הוא שלפי הברת מדינה זו צריך לכתוב גנעסיא ביו"ד ובאל"ף לבסוף ואין הנדון דומה לשם פעסא המוזכר בב"ש דהפל תלוי בלשון ב"א דהיכא שקורין הסמ"ך בקמ"ץ ואין הברה כלל בשם שהוא עם אות יו"ד אז יש לכתוב כמ"ש בב"ש אבל לפי הברת אנשי מדינתנו שמדברים השמות הללו באות יו"ד והיא נפרת מאד במבטא פי אין היו"ד באה לשמוש רק היא שרשית בתיבה פשיטא שיש לכותבה וגם אל"ף אחריה לשמוש וכן יש לכתוב גם פן שם פעסאי לפי הברת מדינה זו וכן פל פיוצא בזה וכן פשט המנהג לכתוב שם עטיא וכל השמות פיוצא בהם שהיו"ד שרשית והברתה נפרת ולכן אין לשנות בשם זה וצריך לכתוב גנעסיא ואם שינה אין לה שינוי גדול מזה והכי אפשר במסכת ע"א דף יום גנוסיא של מלכים וכן הוא בפירש"י בחומש פסוק יום הולדת פרעה.

וקרוב הדבר ששם גנעסי' נהנה שנקראת פן ע"ש המאורע שזולדה ביום לידת אביה או אמה ולכן קראה בשם זה בתחלתו ומאז נשתרבו השם הזה וכיוצא בזה נמצא בפוסקים אחרונים גבי שם שניאור ושם אקסיל ראד ובתרגום יונתן איתא יום גנוסא.

אף בערוך העתיק בשם התרגום ג"כ גנוס'א אף לדינא אין נ"מ בכל זה ובכתיבת שמות גיטין אנו אין לנו אלא כפי שפת ולשון המדינה וכל שהברת השם ביו"ד יש לקנותבו פן וכן איתא בס"ש ובב"ש שם גראס'א וכן נכתב בכל הספרים שם באל"ף לבסוף אם לא במקום שדוחקין קריאת הסמ"ף בחיר"ק וכמבואר בס"ש בשמות אנשים אות יו"ד יקוטיאל המכונה קוסקי אם דוחקין הקו"ף בחיר"ק ואם לא דוחקין בחיר"ק פותבין באל"ף קוסקא וכ"כ באות ק' קוטא או קוסא אל"ף בסוף אם לא שדוחקים החיר"ק וכ"כ בשמות נשים גבי שם קרשא באל"ף מסתמא ואם דוחקין החיר"ק פותבין ביו"ד וכן ראיתי בספר שמות גבי שם קנשי פתב בשם אא"ז הגאון בעל דמש"א שם קושא הוא באל"ף לבסוף (אם לא במקום שדוחקין קריאת הסמ"ף בחיר"ק וכמבואר בב"ש) אע"פ שפתב בלבוש ביו"ד לא דק ולא הביאה רק להודיע שכותבין בקו"ף ברא"ש ולא בכ"ף כמו שרצו קצת בני ישיבה אבל בענין היו"ד או אל"ף בסוף לא מייירי מסתמא הוא פדרף כל שמות של לעז והם באל"ף בסוף אם לא שדחק בקריאת שמה לקרות השי"ן בחיר"ק פדלעיל עכ"ל ונראה דדברי הלבוש נוטים כו' ויש לדחות דווקא אם הוא פושי הוא ביו"ד אבל אם הוא בקו"ף בראשונה הוא באל"ף באחרונה פדרף כל שמות של אנפנזים עכ"ל ס"ש.

גם בס"ש שם באות קו"ף גבי שם קולא פתב וז"ל ובשלמא כו' אם פן למה לא נכתוב פלי הגם פדרף כל שמות של אנפנזים כל שאין נדחקין בחיר"ק לכתוב אל"ף לבסוף מ"מ דילמא אשה זו נקראת פלי ע"ש דהאשה היא פלי של בעלה כו' הגם דאין דוחקין הלמ"ד בחיר"ק אחר דיש לו משמעות עכ"ל הרי מבואר דכל סתם שמות כנ"ד אם אין האות האחרונה נדחק בחיר"ק יש לקנותבו באל"ף וכ"כ בסדר מהר"מ ר"י שהעתיק הב"ש משם והוא נדפס בח"מ דפוס ישן גבי שם חננכה וז"ל ודווקא מסתמא יש לכתוב ה"א לבסוף אבל אם דוחקין הפ"ף או הקו"ף לקרותה בחיר"ק או בציר"י יש לכתוב יו"ד בסוף: ושורש הדין בקצרה אם הברת שם האשה ביו"ד שרשית ונרשית במקטא צריף לכתוב גנעס'א ואם שינה פסול אף בדיעבד ואם אין הברת שם באות יו"ד אז יש לכתוב באל"ף לבסוף ואם פתב ביו"ד צריף למהדר עובדא ליתן גט אחר ולכתוב באל"ף לבסוף כל שאין הסמ"ף נדגשת בחיר"ק ומלשון השאלה שנשאלתי נראה שאין דוחקין ומדגישין הסמ"ף בחיר"ק פלל ואע"פ שלא ביארו הפוסקים הנ"ל שהבאתי איה הדין בדיעבד מ"מ מסתימת לשון אא"ז דמש"א וס"ש הנ"ל משמע דכל שמות אנפנזים כה"ג שאין נדחקים בחיר"ק יש לכתוב באל"ף לבסוף ויש קפידא בדבר אפילו בדיעבד ונראה שיש להקפיד בזה טפי מאם פתב ה"א במקום אל"ף ששם אין משתנה בשביל זה משא"כ פאן פיון שהדרף לכתוב יו"ד כשמדגישין בחיר"ק וכיון שלא פמו שהוא נכתב הוא נקרא יש לחוש ללעז שיאמרו כי המגורשת לא מן השם הזה ופסול ומכ"ש היכא שאין פאן מקום עיגון ואפשר להשתדל גט אחר חלילה להגיס לב בהוראה להכשיר אף דיעבד עוד נשאלתי בגט שנכתב שם מגורשת דינא באל"ף לית דין צריף בשש שהגט פסול ואף שבב"ש נדפס דינא באל"ף הוא מטעות המדפיס ואין ספק בזה פלל.

נדברי הב"ש בזה הם מועתקים מספר שמות בשם דמש"א וז"ל שם. דינה ביו"ד בכ"מ.

שְׂדֵנָה דִּין בְּעֶצְמָה וְהַמְכוּנָה דִּינְקָא אֵין צָרִיף לְכַתּוּב דַּמְשָׁא "כ עכ"ל וְנִדְפַס שְׁם דִּינָה פְּדִינוּ וְעֵינֵן ב"ש גַּבֵּי שְׁם מִתְתִּיבָה וּבִסְפָר ג"פ דַּכָּה"ג אֵין לְהַכְשִׁיר כ"א בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּמְקוֹם עֵיגוֹן וְאֵין לְהַצְרִיף בְּדָבָר פְּשוּט פְּנֵה: עוֹד נִשְׁאַלְתִּי בְּבִשְׁרִי שְׁשֻׁקָה ג' יָמִים בְּלֹא מְלִיחָה כּו' וְאַחֲרֵי הוּדִיעַ פֶּל זֹאת אֲחַלָּה פְּנֵי הַצְּדִדִּים שְׁלֹא יִתְּנוּ מְקוֹם לְצִדּוּקִין לְרִדּוֹת וְגַעְרוּ בְּיַם הַמְּרִיבָה וְיִתְּרַב וְאִשׁ הַמְּחַלְקֵת לֹא יוֹתֵף אַרְצָה.

וְהַמּוֹרָה אִם הוּא דִּינֵן אֲמַת וְתַלְמוּדֵי מְנַבְטְחֵי בְּזָה כִּי לֹא יְבוֹשׁ מְלוּמֵר דְּבָרִים שְׁאַמְרֵתִי טְעוֹת הֵם בְּיַדִּי כְּמִדַּת לְכָל רוּחַ חֲכָמִים נּוֹחָה מִמֶּנּוּ וְאִם כִּי עֲתָה פְּנֵיו יִתְּנוּרוּ מוּטָב דְּלַכְסוּף בְּעֶלְמָא הַדִּין וְלֹא לְכִסּוּף בְּעֶלְמָא דְאַתִּי.

וְהַצַּד שְׁפַגְגָּדוּ הַמְּלִינִים עַל גְּבַהוּת הַמּוֹרָה אֲלֵיהֶם אֲשִׁים דְּבַרְתִּי וְסַפִּיר גְּזַרְתִּי שְׁיַעֲתִיקוּ הַדְּבָרִים הַנִּיזְתָּנִין לְמַעְלָה אוֹת בְּאוֹת לְמוֹסְרָם יָפָה לִיד הַמּוֹרָה וְאִם יִקְבַּל הָאֲמַת מִמִּי שְׁאַמְרוּ חֲלִילָה לָהֶם לְצִאת לְרִיב וְחִרְחוּרִין וְלִדְבַר דְּבָרֵי קִנְטוּרִים כִּי דְבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נְשַׁמְעִים לְתַמִּים לְתַמִּים דְּעִים כִּי הַאֲרַף אֲמַנֵּם בְּזָה שְׂגַג וְנִעְלַם.

יְקָרָה כֹּה אֲרַף לְגִדּוּלִים אֲשֶׁר לָבַם פְּתוּחַ כְּפִתְחוֹ שְׁל אוֹלָם וְכָל הָעַם עַל מְקוֹמוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם וְשָׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל. דְּבָרֵי זַעֲרָא מִן חֲבַרְיָא חוֹתֵם עַל דְּבַר אֲמַת.

יוֹם ו' עֶשְׂרִי אַרְבַּעִים לַמַּבֵּי וְדָן דִּין אֲמַת לַפ"ק פֶּה ק"ק בְּרֵאד: הַק' אֲפָרִים וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד שְׁאַלָה קַד לְכַבּוֹד ב"ד ה"ה הֶרֶב הַגָּאוֹן מוּה' שְׁמוּאֵל מְרַגְלִיּוֹת הַאֲבַד"ק קַרְעֵמְנִיץ מַק"ק מְקוּלְנִיץ וְכַעַת הַאֲבַד"ק סְטָרִי וְהַקְרִיז יַע"א: הִנֵּה הַמְּכַתֵּב אֲשֶׁר הַכִּינּוּתִי לְשִׁלּוֹחַ לִידָה נִתְעַכֵּב עוֹד פֶּה וְלִקְחֵתִי מֵעַט פְּנֵאֵי לְעֵינֵן בַּמ"ש בְּעֵינֵן הַגֵּט וְנִתְתִּי פְּנֵי בְּמָה שְׁהַשְׁגֵּתִי עַל הַרְבָּנִים שְׁרָצוּ לְהַקְל בְּגֵט שְׁנַפְּל עַל הַכֶּסֶת וְכ"ת הַשִּׁיג עֲלֵיהֶם דְּהָא הַתּוֹס' כְּתַבּוּ בַר"פ הַזּוֹרֵק דַּר"י ס"ל דְּקָשׁוּר וְתַלּוּי בְּעֵינֵן גַּם הִבִּיא כ"ת מְדַבֵּר רֵאשׁ מְשַׁפְּחֵתִינוּ סֵדֶר גִּיטִין לְמַהֲרֵי מְרַגְלִיּוֹת כַּת"י בְּעֵינֵן הַסֵּרֶת הַטְּבַעַת וְהַטְּבַת לְרֵאוֹת אֲרַף נִפְלֵאֵתִי עַל מָה נִתְחַבְּתִי בְּזָה דַּבְּכָה"ג שְׁנַפְּל עַל הַכֶּסֶת שְׁהוּא פְּלִי שְׁאֵין לוֹ תוֹף אֵין לוֹ דִּין פְּלִי שְׁיִקְנָה פְּלָל כְּמִבּוֹאֵר בְּגִיטִין דַּר"ס' לְעֵינֵן מְצוּדוֹת חֵיוֹת וְעוֹפוֹת בְּאוֹהָרֵי וְאוֹזְלֵי כ"ע לֹא פְּלִיגֵי כּו' ע"ש בְּרַש"י וּבְרַמְבַּ"ם וּבַטּוֹר וּש"ע ס' רַע"ג וְס' ש"ע וְאִם כֵּן פְּשׁוּט דּוֹקָא לְתוֹף קַלְתָּה שְׁיֵשׁ לוֹ תוֹף וְכֵן לְתוֹף חֵיקָה הֵינּוּ פְּשַׁנְּפַל בְּמְקוֹם שְׁהוּא בֵּית קַבּוּל דַּא"ל כ" לֹא הֵוִי בְּכָלֵל פְּלִי שְׁל לּוֹקַח פְּלָל וְאִם כֵּן בְּזָה שְׁאֵין כָּאֵן בֵּית קַבּוּל הַגֵּט פְּסוּל וְלֹא תַנְשֵׂא בּוֹ לַכ"ע דְּהַרִיב"ש וְדַאי נְמִי דְּלֹא מִיִּירֵי כִּי אִם הֵיכָא שְׁנַפְּל עַל בְּגָדֵי בְּמְקוֹם בֵּית קַבּוּל וְרֵאִיתִי בְּסַפֵּר מַחְנֵה אֲפָרִים הַל' מְכִירָה ס' י"א שְׁפַתְּב ג"כ וְהָא דְּכַלְיוֹ שְׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ הִנֵּה נִרְאָה דּוֹקָא בְּכָלֵי שְׁיֵשׁ לוֹ תוֹף אֲבָל פְּלִי שְׁאֵין לוֹ תוֹף לֹא קָנָה וְלְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה כֵּן מַהָא דְּהַנְּזַקִּין מְצוּדוֹת כּו' אֲבָל בַּב"מ גַּבֵּי מְשַׁכְּנָתָא דְּקָאֲמַר מְסַלְקִינָן לֵיהּ וְאַפִּילוּ מִתְמַרֵּי דְּעַל בּוּדִיקָה כּו' מוּכַח דְּאַפִּילוּ פְּלִי שְׁאֵין לוֹ תוֹף כְּגוֹן מַחְצְלָאוֹת קוֹנוֹת לוֹ וְהֵהוּא דְּהַנְּזַקִּין שְׁאֵנִי דְּהֵוִי כְּדִי לְקַנוֹת בּוֹ בַּע"ח עכ"ל וְהַחֲזִילוּק הִנֵּה אֵינוּ מוּכָן פְּלָל דְּמָה הַפְּרַשׁ יֵשׁ בֵּין לְקַנוֹת בּוֹ בַּע"ח אוֹ לֹא דְּהָא מְבּוֹאֵר שְׁם בְּדָבָר שְׁאֵין לוֹ בֵּית קַבּוּל אַע"פ שֶׁהַבַּע"ח נְצוּד בּוֹ אֵינוּ מוֹעִיל שְׁיִתְּפוֹס בּוֹ קִנְיָן פְּלָל וּמ"ש מֵהֵהוּא דְּמְשַׁכְּנָתָא דַּבְּכ"מ בַּמַּחְכָּת אִישׁתְּמִיטְתִּיהּ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּסוּפָה דַּר"כ' מְסַכְּכִין בְּבוּדִיקָא עֲשׂוּיָה הֵיא לְקַבֵּל תְּמָרִים כְּדַאשְׁפַּחֵן בְּכַתְּוּבוֹת וי"ל דְּהֵהוּא דְּאִית לָהּ גְּדַנְפָא הוּא עֲשׂוּיָה לְקַבֵּל תְּמָרִים כּו' ע"ש וְגַם נִרְאָה דְּאַפִּילוּ תִימָא דְּאֵין לָהּ בֵּית קַבּוּל פְּלָל מ"מ כִּינּוֹן דְּעֵיקָר עֲשׂוּיָתָהּ לְכַף לְקַבֵּל תְּמָרִים

הנושרין מהאילן שפיר מיקרי פליו של לוקח לענין זה אבל פסת שאין עשוי לקבלת שום דבר פשוט לענ"ד דלא מיקרי פלי פלל: ואמנם גם מ"ש כ"ת הוא נכון דהא בעינו שיהא קשורה ותלויה או עכ"פ קשורה ומ"ש בקרבן העדה על התו' ומתקש"א תמהני דודאי אם נגרר בארץ אף הפגד שעל חיקה ה"ל ככלי לוקח ברשות מוכר עיניו בב"מ גבי טלית מקצתו על העמוד כו' משא"כ אם הוא תלויה ואינו נגרר בארץ נמצא שאין פאן רשות מוכר פלל והרשב"ם בב"ב דף פ"ה פתב דתלוין שאינו נגררת דמי להגבהה שקונה בכל מקום וזה צ"ע דהא הגבהה מוגבהה מכח המקבל בעינו ונראה דלאו דוקא קאמר אלא ר"ל דהוי כמו הגבהה שהגביהו מרשות בעלים והכניסו לרשותו אבל מ"מ עיקר הקנין מחמת פליו של הלוקח ונראה שטעם קנין הכלים הוא מטעם חצר עיניו בב"מ דף ט' אלא מעתה היתה מהלכת בר"ה ונרק לה גט לתוף קלתה ועיניו בש"מ בשם הרמב"ן ולכן שפיר פתב הרמ"א דאפילו לתוף בגדיו לא מהני לכתחלה דהנה פתחירה דאית בה משום חומרא דשמואל ומכ"ת פתב דרמ"א מייירי באין קשורים וישונו לא משמע פן וגם דזיל פתר טעמא שכתבו הפוס' הביאם כ"ת דחיישינן שמא יהיו שאולים ואם פן אין לחלק בין קשור או לא אף באמת אפילו בקשור לא עדיף מחצר ואיכא למימר דחומרא דשמואל גופי' בחצר הוא מה"ט גופא דשמואל וכמ"ש כ"ת בשם הגהת סמ"ק (ובקרבן העדה גיטין דף כ"ה גבי ההוא דמצודות כו' גמגם בטעמא דכליו קונים דלא מרבינו רק רשותו ולא פליו כו' ע"ש ולענ"ד דכליו נמי מטעם חצר אתינו עלה ובה ק"ל על מ"ש בתשו' אמונת שמואל דאין חצר לנכרי דהא בע"ז אמרינו דכליו קונים ובמקום אחר פתבתי בזה ועתה ראיתי בס' מק"ח לשארי הגאון מליסא סי' תמ"ח עמד גם פן בזה וגם בקצה"ח סימן קצ"ד עמד בזה באורף) ואיף שיהיה פינו דעכ"פ פליו מטעם חצר ולפי מה שהספיק הריב"ש סי' ר"ה ראוי לחוש לפר"ח שלא להתירה אף בחצירה ובתשובה שאח"ז סי' ר"ו פתב כ"ש שבשטר פתוב שנפל על בגדיו וזו הרי היא כמטא גיטא לידה ולכאורה מאי עדיפותא דבגדיו מחצירה ושפא סובר הריב"ש טעמא דמחמרינו בחצר דזימנין שלא יהיה חצר המשמרת משא"כ בבגדים דמסתמא משתמר שם לדעתה אף הרמ"א נמשך בזה אחר הפוס' דטעמא דחומרא משום שאולין הוא ואם פן אין לחלק בין חצר ובגדים אדרבא בבגדים שייך הך חששא טפי (ובריב"ש גופיה צ"ע דמ"ש שם ותהי עונותם על עצמות הדיינים כו' משמע דאף לפי דברי השטר לא היה ראוי להתירה להנשא לכתחלה וי"ל בדין וקצרותי) דשפא היו שאולין ועכ"פ נלענ"ד פינו דכלים מטעם חצר אתינו עלה צריף שיהא דווקא בית קבול ואם לאו אין לו דין פלי ולא קנה פלל ודין ד"א ג"כ אין פאן פינו דבבבצר דאחרניא לא תיקון ד"א אפילו תימא דבגט תקנו אף בר"ה משום עגונא: אף בשו"ת פ"ח סי' צ"ז נראה מדבריו דס"ל דבגט מהני ד"א אף בשדה אחר ע"ש ובשו"ת פ"ח החדשות סי' צ"ד ולכאורה מטעם חומרא דחצר משמע בשו"ת נכות יעקב סי' ק"כ שהביא כ"ת שפא שפאשה צריכה גט אחר מ"מ אם אינה רוצה והדין נותן לכפותה יכול לזרוק לרשותה אף לא עיינתי בענין זה רק ראיתי שמכ"ת מצדד שהדין נותן לכופה אף עדיין יש פ"פ מצד מה שכתבתי דכסת שאין לו בית קיבול ואינו פלי פלל ומטעם יכולה לשוןמרו לבד אתינו עלה ובכה"ג אפשר שיש להחמיר גם עליו משום חרגמ"ה וע"כ לא פתב הש"ס אלא בזורק לתוף חצירה ממש דאין בזה רק שיש לחוש לדעת ר"ח משא"כ בנ"ד יש להחמיר טפי ולהיות פי בעה"ד ירט לנגדי לא

יכולתי לעיין יותר דברי ב"ד: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קה שלום וברכה
ברביה והמשכה לכבוד אהו' הרב נחמיה נ"י: הגיעני דבריו הנעימים בדבר האשה ששם
העריסה אסתר ריזה נכף קורין אותה קצת בני אדם ומקצתן קורין אותה עטיא ריזל
ומכ"ת צידד וכתב הנ' לו לכאן ולכאן איה יש לכתוב שמה בגט והנה בשם עטיא מקובלני
שיש לכתוב עטיא ואין לחוש במה שאפשר שנגזר משם אסתר ובסדר השמות יש לכתוב
אסתר ריזא דמתקרי עטיא ריזל שיותר טוב לכתוב דמתקרי שאף שמשם הראשון עושה
קודש חול ושייך המכונה מ"מ השם הב' שניהם חול וכותבין דמתקרי כמ"ש בב"ש ס"ק
כ"ד ומה שנסתפק מכ"ת אם יש לכתוב המכונה עטיא ריזא דאפשר ריזל הוא קיצור
השם מריזא לענ"ד אף אם היה פן שנסתרבב שמה של אשה זו ריזל מחמת שם ריזא
שהוא שם העריסה מ"מ טוב יותר לכתוב ריזל פינן שמי שקורא אותה עטיא אין קורא
בשמה ריזא רק ריזל וגם פינן דלפעמים ריזל הוא שם בפ"ע יש לקנותבו אף ש"ל
שהוא קיצור השם פנראה מדברי הרמ"א סעיף ט"ו גבי אלקחן חנו ע"ש ולכן נלענ"ד
לכתוב אסתר ריזא דמתקריה עטיא ריזל אף בכתובת שם ריזא צריף לעיין פי הרגילות
הוא שאותן שנקראים פן ריש בצירי ריזא במדינתנו דרף להרגיש במבטא הכרת יו"ד
אחר הזיין כמו שנגזש בשם עטיא רק אותן הנקראים ריזא הריש בחול"ם אין מדגישים
הכרת יו"ד אחר הזיין ואם פן זו שנקראת בצירי אם אותן המקצת שקורין אותה ריזא
מדגישים היו"ד במוצא שפתם יש לכתוב אותה ריזא פי כלל גדול בגיטין להיות השם
נכתב כמו שהוא נקרא ולחכם כי"ב יספיק הקיצור דברי הד"ש באהבה רבה ואהבת
עולם: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קו שאלה אנשים שנתחייבו למלכות
לשלחם ארץ גזירה ובקשו מהעומדים בעת שילוח שיכתבו גט לנשותיהן ותוכן הענין
יבואר מתוך התשובה: תשובה טרם יצמח ש"ח.

ואהיה מתהלף לרוח. לבקש מנוח אשר ייטב להילדות עגונות כבולות וכבונות פיוני
הגאיות הנמיות בנרפתי ביתן.

מעוררים לונתן. זאת אעשה להתנצל לפני חכמי לב.

אשר יתמהו על החפץ ליכנס בלב ימים ים התלמוד והפוסקים קדמונים ושלמים וגם
רבים נגזוזו כי אף אני פמוהם פמוני נפשי שויתי. לא רעיתי ולא צביתי.

ואל הנוגשים בי ואצים עלי לחוות דעי והמה אוהבי נרעי אנשי עצתי. את פניהם חליתי.
מה ענין פתחי אצל גיטין. הכי יסמכו עלי פקונה מן הפלטר או מן הסיטון.

וברוב סרעפי. חזלתי את מתקי ואת תירושי וחסירותי את כפי.

אפס פי עז הפצרתי ריעים אהובים המה לקחוני בדברים ערבים וטובים הלא טוב עוללות
אפרים. וצדקה תחשב כי תפתח שערי אורה.

ויגלגל זכות מן התורה. לפתח מוסרות כבלי עגונות וצורות.

שלא יצאו חנם אלו ימי נערוות והיתה הפצירה ע"י הקרובים פורשי כנפים. ויקש
דבריהם מדברי אפרים.

פְּתוּנֵי נֶאֱפֶת וְאֵנְכִי אֶחְזֶה אֲשִׁיתִי לְבִי וְרוּחִי מֵרַחֶפֶת עַל אֶפְיָקִי יָם הַתְּלִמוּד וְהַפּוֹסְקִים
וְלִדְלוֹת מִיָּם מִבְּאֵרוֹת עֲמֻנָּקִים כְּלוּ בְּקִיּוּם הַגֵּט וְכוּלוֹ בְּתַקְנַת חֲכָמִים יַחֲדָיו יִהְיוּ תָּמִים.
וְיִגְעַתִּי וּמִצְאָתִי לָהֶם תִּקְנֶה מִן הַתּוֹרָה.

לְהַתִּיר צְרוּרָה וְאֵנָּה זְעִירָא מִן חֲבֵרֵינָא. לֹא מִן חֲוֹכְמָתָא דְאִית בֵּי מִן כָּל חַיֵּי.

אֲמִינָא מִלְתָּא דָּא וְשְׂאִילָנָא לְסַבֵּינָא. אוּלָּם אֲנֵהִירְנָהּ לְעֵינֵינוּ מִן שְׂמִיָּא.

בְּכַמְהָ הִלְכְתָּא גְבוּרְתָּא. וְדָא תְּהֵא לְמִיקָם וּלְמִפְתַּח פְּנֻמֵי קַדָּם אַרְיִנוּתָא וְתַרְעָא דְלָא פְּתִיחַ
יִפְתַּח בְּפִתְחָא זְעִירָא וְיִסְתֵּימִים בְּרַבְּוֹתָא.

הֲלֵא פֶה דְּבָרֵי בַעֲזָה"י: תְּחִלָּה גְדוֹן בְּדָבָר צִוִּי הֲרֵאשׁוֹן שְׂאֵמֵר אֲמָרוּ לְסוֹפֵר כּו' וְאַח"כ
גְדוֹן בְּדָבָר צִוִּי הֵב' שְׂיִכְתְּבוּ הֵם בְּעֲצָמָם וְאַח"כ נִתְקַע עֲצָמֵינוּ לְדָבָר הִלְכָה לְרֵאוֹת אֵיזָה
יִנְכָשֵׁר אוּ זֶה אוּ אִם שְׂנִיָּהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים הִנֵּה דַעַת הֲרֵי"ף דְּאוֹמֵר אֲמָרוּ הַגֵּט בְּטֵל
וְרֵאֲיִיתוּ מִדְּאֲמָרֵינוּ ת"כ דְּרַב אֲשִׁי כּו' עַד שְׂיִשְׁמְעוּ קוּלָּם שְׂיֵאמֵר לְסוֹפֵר פְּתוּב וְאֲמָרֵינוּ
עָלָה שְׂיִשְׁמְעוּ קוּלוֹ לְאֶפְוִקֵי מְמ"ד מוֹדָה ר"י בְּאוֹמֵר אֲמָרוּ וְהַב"ש פְּתַב סִי' ק"כ דְּלִפִּי
שְׂיִטַּת הַתּוֹס' דַּס"ל דַּא"צ שְׂלִיחוֹת וְכַתֵּב לֹא קָאִי עַל הַבְּעַל אֶלָּא כְּשֵׁלָא שְׂמַע הַסוֹפֵר מִפּוּ
הָוִי כְּאִילוּ פְּתַב סְתָם וְלֹא לְשִׁמָּה אִם כֵּן אֵינוּ פּוֹסֵל אֶלָּא מִדְּרַבְּנָן וְלֹא בְּטֵל מִדְּאוֹרֵינָא וְכ"כ
בְּרַסִּי קכ"ג וְכַתֵּב דְּלִפִּי פִירוּשָׁם קִשָּׁה לָמָּה תֵּנָּא בְּבִרְיֵיתָא הֲרֵי הַגֵּט בְּטֵל עַד שְׂיִשְׁמְעוּ
קוּלוֹ כּו' וְלָמָּה קִתְּנֵי בְּטֵל הָא ל"ה אֶלָּא חֲשַׁשׁ בְּעֵלְמָא מִדְּרַבְּנָן וְהַנִּיחַ בַּצ"ע.

וְלִכְאוּרָה תִּימָא עַל הַב"ש דַּמְנ"ל הָא מִלְתָּא דְּאֲמֵר דַּלְפַּמ"ש הַתּוֹס' שְׂהַטְעַם מְשׁוּם דְּהָוִי
כְּאִילוּ אֵינוּ כּוֹתֵב לְשִׁמָּה הוּא דְּרַבְּנָן דְּמִדְּבָרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים נִרְאָה דַּס"ל דְּהָוִי טַעְמָא דְּלֹא
מִחְשִׁיב לְשִׁמָּה אֵלִים לְמַפְסְלֵיהָ מִדְּאוֹרֵינָא.

אֲמָנָם לְדִידֵי חֲזִי לִי שְׂדָבָרֵי הַב"ש הֵם אֲמִיתִים בְּדַעַת הַתּוֹס' דַּס"ל דְּפָסוּל מִדְּרַבְּנָן וְהוּא
מְבוֹנָר לְהִדְיָא בְּתוֹס' דְּעִירוּבֵין דְּף ס"ג וְז"ל וּמִיָּהוּ קִשְׂיָא דְּלַגְבֵי גֵט אֶפִּילוּ בְּעַנְגָּן זֶה פָּסוּל
וְלֹא חֲשִׁיב לְשִׁמָּה דְּהָא אֶפִּילוּ כְּתוּב הַסוֹפֵר לְשִׁמָּה בְּלֹא צִוִּי הַבְּעַל פָּסוּל לְגַרְשׁ בּוּ דְּתַנְיָא
כְּתַב סוֹפֵר לְשִׁמָּה כּו' הֲרֵי הוּא פָּסוּל וְהָתָם פָּסוּל מְשׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיב לְשִׁמָּה וְלֹא מְשׁוּם
דְּבַעֲיָנוּ שְׂלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה דְּהָא מְכַשְׂרֵינוּ כְּתִיבַת חַש"ו כּו' וִי"ל דְּלַעוּלָם חֲשִׁיב לְשִׁמָּה
וְהָתָם פָּסוּל מִדְּרַבְּנָן וְגַבֵּי סוּטָה ל"ש לְפָסוּל מִדְּרַבְּנָן כּו' עַכ"ל הֲרֵי מְבוֹנָר שְׂדַעַת הַתּוֹס'
דְּאִין פָּסוּל רַק מִדְּרַבְּנָן לְבַד וְכַמ"ש הַב"ש וַא"ל הַתּוֹס' מוֹדִים לְדִנְיָא דְּכַה"ג מִיְקָרֵי שְׂלֹא
לְשִׁמָּה וּפָסוּל מִדְּאוֹרֵינָא רַק הַתּו' כְּתוּבוּ כֵּן לְמֵאֵי דְּקָאֵמֵר ר"פ הָתָם אֵלִיבָא דַּמ"ד מוֹחְקִין
לָה מִן הַתּוֹרָה פְּרִשְׁתָּ סוּטָה אַע"ג דְּאִין מְגִילְתָּהּ כְּשִׁרָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוּטָה אַחֲרַת מְשׁוּם
דְּתוֹרָה דְּכַתִּיבָא סְתָמָא שְׂפִיר מְחַקִּינוּ וְאִם כֵּן מוֹכַח דְּסְתָמָא חֲשִׁיב לְשִׁמָּה בְּכַה"ג עַכ"פ
אִם כּוֹתֵב ע"ד כֵּן שְׂאֵם יִצְטָרֵף יִמְחַקוּ מִמֶּנָּה וּלְפִי דְּבָרֵי ר"פ צ"ל דְּבַגֵּט כַּה"ג נְמִי אֵינוּ
פָּסוּל רַק מִדְּרַבְּנָן מִשְׂא"כ לְמֵאֵי דְּקִי"ל דְּאִין מוֹחְקִין לָה מַה"ת אִם כֵּן צ"ל דְּבַסְתָּמָא כַּה"ג
פָּסוּל מִדְּאוֹרֵינָא דְּהָא בְּסוּטָה ל"ש דְּרַבְּנָן וְאַפ"ה פָּסוּל וְאִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּבַגֵּט נְמִי פָּסוּל
מִדְּאוֹרֵינָא דַּא"ל דְּטַעְמָא דְּאִין מוֹחְקִין מִן הַתּוֹרָה כַּמ"ש הַתּו' שְׂם ד"ה עֲשִׂיָּה דְּהַטְעַם
מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ כְּתִיבָה לְשֵׁם אֶלָּה דַּז"א שַׁע"כ לֹא כְּתוּבוּ הַתּו' כֵּן אֶלָּא לְרַנְב"י אֶבֶל לְר"פ
דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵינוּ דְּלָמ"ד מְגִילְתָּהּ כְּשִׁרָה לְהַשְׁקוֹת אַחֲרַת פְּשִׁיטָא דְּמוֹחְקִין מִן הַתּוֹרָה
אֶלְמָא דַּס"ל דְּלֹא בְּעֵינֵינוּ כְּתִיבָה לְשֵׁם אֶלָּה רַק הַעֲיָקָר תְּלוּי בְּכַתִּיבָה לְשֵׁם אֲשֶׁה זֶה וְאִם

פְּתַב סֵתֶם אַע"פ שְׁפַתְב ע"ד שְׁאֵם יִצְטַרְף כּו' לֹא הָוִי לְשִׁמָּה וּה"ה בְּגַט אַף עכ"פ מְבֹנָאָר
מְדַבְרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ שְׁהִיָּה גְרַסְתֶּם בְּבְרִייתָא זֶה הִגֵּט פְּסוּל דַּאל"כ לֹא הִנֵּה מִתְרַצָּא הִף
בְּרִייתָא אֲלִיבָא דְרַב יוֹסֵף לְפּוּם הִף תִּירוּצָּא דֵהתו' דס"ל דִּגֵּט דְסוּטָה דָּא וְדָא אַחַת הוּא
וְאֵם כֵּן י"ל אַע"ג דְבְסוּטָה אִין מוֹחֲקִין לָהּ מַה"ת וְגַם בְּגַט כַּה"ג בְּטַל מְשׁוּם דְסַתְמָא כַּה"ג
לֹא מִיִּקְרִי לְשִׁמָּה וּכמ"ש רַב יוֹסֵף בְּגִיטִין מ"ם הִינּוּ דְנֻקָּא בַכַּה"ג שְׁלֵא נִכְתַּב לְשֵׁם אִשָּׁה
זֶה עכ"פ מִשָּׂא"כ בְּכַתְב הַסּוּפֵר לְשִׁמָּה שְׁבָאָמַת נִכְתַּב לְשֵׁם אִשָּׁה זֶה אֱלָא שְׁלֵא נִכְתַּב בְּצִיּוּי
הַבַּעַל כֵּינֵן דְלֹא בְעֵינֵן הַשְּׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה אִין פְּאֵן פְּסוּל דְאִוְרֵיתָא רַק מְדַרְבְּנֵן וּלְכַף נִקֵּט
הַבְּרִייתָא הִגֵּט פְּסוּל וּכמ"ש שְׁפָרָה הִיא גְרַסַת הַתּו' וּכ"ה הַגְרָס' בַּתּוֹסְפֹת' הִבִּיאִוּהוּ
הַפּוֹסְקִים לְעַנְנֵן בַּעַל פִּקְחָ שְׁפַתְב בְּכַתְב יָדוּ לְסוּפֵר כְּתוּב וּכמ"ש לְקַמֵּן בְּזֵה וְאֵם כֵּן מַה
שְׁהַקְשָׁה הַב"ש בְּסִי' קכ"ג דְלָמָּה נִקֵּט בְּטַל כּו' לִק"מ דֵהתוֹס' בְּאָמַת הִיָּה בְּגְרַסְתֶּם הִגֵּט
פְּסוּל וְאִיפָּא לְמִימַר דֵהִינּוּ מְדַרְבְּנֵן אָמְנָם בְּלֹא"ה י"ל דל"ק עַל הַתּוֹס' מְבִרֵיתָא לִפְמ"ש
בְּשׁו"ת מְהַר"ם אֲלִישֶׁקֶר סִי' בְּשֵׁם רַבִּינוּ אַבְרָהָם דְמוֹנֶפְשֶׁלֹור וְז"ל אֲבָל הַרְמַב"ם ז"ל כְּתַב
דְּאוּמַר אִמְרוּ הָוִי גֵט פְּסוּל כְּלוּמַר מְדַבְרֵי סוּפְרִים כּו' נִרְאָה פִי הַבְּרִייתָא דְקַתְנֵי הָרִי הִגֵּט
בְּטַל הִיכָּא דְלֹא אִמְרוּ אִמְרוּ עַד שְׁיִשְׁמְעוּ קוּלוֹ כּלו' וְלֹא הָוִי פֶּשֶׁר עַד שְׁיִשְׁמְעוּ קוּלוֹ עכ"ל
הָרִי דְגַם לְפִי הַגְרָסָא דְגְרַסִּינֵן בְּטַל יֵשׁ לְפֶרֶשׁ כֵּן: וּלְפִי דְרַכִּינוּ לְמַדְנֵן מְדַבְרֵי הַתּוֹס'
שְׁבַעֲרֹבִין שְׁמָה שְׁפַתְבוּ בְּגִיטִין דָּף כ"ג הַטַעַם דְבְעֵינֵן שְׁיִאמַר לְסוּפֵר כְּתוּב כּו' מְשׁוּם
דְבִלֵּא צִיּוּי הַבַּעַל לֹא חָשִׁיב לְשִׁמָּה אִינוּ רַק חָשַׁשׁ בְּעַלְמָא וּמְדַרְבְּנֵן כמ"ש הַב"ש וְהִינּוּ
אֲפִילוּ אִם כְּתַב בְּלֹא צִיּוּי הַבַּעַל כָּלֵל רַק הַסּוּפֵר כְּתַב מְעַצְמוּ לְשִׁמָּה וּמכ"ש אִם הַבַּעַל
אִמַר בְּהִדְיָא אִמְרוּ לְסוּפֵר כְּתוּב דְפִשִׁיטָא שְׁאִין מְקוּם לְפִסְוֹל לְפִי שִׁיטָה זֶה דְלֹא בְעֵינֵן
שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה רַק מְדַרְבְּנֵן אֲפִילוּ לְתִירוּץ הַב' שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' שְׁם בְּעִירוּבִין וְז"ל א"נ
בְּסוּטָה אִין הַפְּהֵן שְׁעֵלְיוּ לְכַתוּב מְקַפִּיד אִם יִכְתוּב שׁוּם אָדָם לְשִׁמָּה בְּלֹא רְשׁוּתוֹ וּמְסַתְמָא
נִיחָא לִיָּה אֲבָל גְבִי גֵט מְסַתְמָא לֹא נִיחָא לִיָּה לְבַעַל עכ"ל וּסְבָרָא זֶה כְּתַבוּ הַתּוֹס' ג"כ
בְּגִיטִין דָּף ד' וּלְפּוּם הִף סְבָרָא לְפִסְוֹל בְּגַט גַּם מְדִאוּרֵיתָא הִיכָּא שְׁנַכְתַּב שְׁלֵא בְצִיּוּי
הַבַּעַל כָּלֵל אֲבָל בְּאוּמַר אִמְרוּ לְסוּפֵר אִין מְקוּם לְפִסְוֹל מְדִאוּרֵיתָא כָּלֵל כֵּינֵן דְעֵיקַר טַעְמָא
מְשׁוּם קְפִידָא דְבַעַל וְכָל שְׁאוּמַר אִמְרוּ הָא קָמֵן דְלֹא קְפִיד וּפְשִׁיטָא דְעַדִּיף מְסַתְמָא דְסוּטָה
אִמְרִינוּ דְכַלְשִׁמָּה דְמִי וּלְפ"ז קְשָׁה אִיף קַתְנֵי בְּבְרִייתָא כְּתַב הַסּוּפֵר לְשֵׁם כּו' עַד שְׁיִשְׁמְעוּ
קוּלוֹ עַד שְׁיִשְׁמְעוּ לְאִפּוּקִי מְמ"ד מוֹדָה ר"י בְּאוּמַר אִמְרוּ כּו' וּלְכֹאֲרָה הִיאָף מְדַמָּה לְהוּ
לְהַדְדִי דֵהָא בְּכַתְב סוּפֵר לְשִׁמָּה בְּלֹא צִיּוּי הַבַּעַל פְּסוּלוֹ מְדִאוּרֵיתָא מְשׁוּם קְפִידָא דְבַעַל
לְפּוּם הִף תִּירוּצָּא דֵהתוֹס' מִשָּׂא"כ בְּאוּמַר אִמְרוּ דְאִין קְפִידָא דְבַעַל וְעכ"פ אִין פְּאֵן פְּסוּל
דְאִוְרֵיתָא וּכְיוּצָא בְּזֵה הַקְשִׁיתִי בְּתַשׁוּבָה א' דְלְפּוּם הִף תִּירוּצָּא הָאִיף אִמְרִינוּ קוּלוֹ
לְאִפּוּקִי מְדַר"כ אִם כְּתַב הַבַּעַל בְּכַת"י כּו' וְכַתְבִּיתִי שְׁם דְעַל הַתּוֹס' בְּגִיטִין לִק"מ דֵהתוֹס'
שְׁם לֹא הִבִּיאוּ בְרִייתָא דְכְּתַב הַסּוּפֵר רַק מִתְנֵי דְכּוֹתְבֵי טוֹפְסֵי גִיטִין כֵּינֵן דְש"ס פְּרִיף
וּל"ל לר"א בְּר יֵאשִׁי' כּו' מְשִׁמַע דְלֹא פְּלִיגִי אֲפּוּלְהוּ מִתְנֵי דֵהָא פִּירְקָא מִשָּׂא"כ בְּבְרִייתָא
י"ל דְפְּלִיג אֲבָל הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין דְמְקַשִּׁין מְבִרֵי' זֶה אֲלֵמָּא דס"ל דְלֹא מְסַתְבֵּר דְנִפְלוּג
בְּרִייתָא זֶה ג"כ א"כ מָה הוֹעִילוּ בְּתִירוּצָּם דֵהָא קַתְנֵי עַד שְׁיִשְׁמְעוּ קוּלוֹ כּו' אֲלֵמָּא אִף דְגִלִי
דְעַתִּיָּה דְנִיחָא לִיָּה וְעַדִּיף מְסַתְמָא דְסוּטָה לֹא מְהַנִּי וְהַעֲלִיתִי שְׁם דֵהתוֹס' לְטַעְמֵי דְגִיטִין
דָּף ע"ב דְבַפְקֻס בְּאָמַת מְהַנִּי ע"י כְּתַב מְשׁוּם דְגַם בְּגַט בְּרַצוּי בְּעַלְמָ' סְגִי וְהָא דְקָאמַר
קוּלוֹ לְאִפּוּקִי מְדַר"כ הִינּוּ בַחַר' דְנֻקָּא דְבַכַּה"ג מְסַתְבָּרָא לִיָּה לְמַעוּטֵי ע"ש וְהַאֲרַכְתִּי בְּזֵה

אף מ"מ באומר אמרו קשה דהא חזינן דאין הבעל מקפיד וכיין דבגילוי דעת דניחא ליה סגי למה יפסול אלא ודאי דבאמת אין פאן פסול רק מדרבנן אפי' לפום הך שינוי' והיננו משום דגזרינן אטו היכא דלא אמר אמרו וכמ"ש הכ"מ או מטעמא אחריןא וכמ"ש לקמן ואפילו אי גרסינן בברייתא הגט בטל (דלכאורה צ"ל פן לפום הך שינוי' כיין דמעיקר' דברייתא באם כתב הסופ' בלא ציווי הבעל מייגרי שאז אמרינן שהבעל מקפיד) מ"מ מתפרש' מקילתא דעד שישמעו קולו כמ"ש בשם הר"א דמונפלשייר דל"ה פשר עד שישמעו קולו ולא בחדא מחתא מחתינהו והא כדאיתא והא כדאיתא: ויצא לנו מזה דלמאן דס"ל דלא בעינן שליחות בכתיבה אין מקום לפסול באומר אמרו כ"א מדרבנן בלבד וכמ"ש הב"ש והנה שיטה זו דלא בעינן שליחות בכתיבה היא שיטת הרבה פוסקים מגדולי הראשונים כמבואר בב"י סימן קכ"ג אף הר"א שכתב בשם הר"י דבעינן שליחות בכתיבה ובתוס' שם נראה דהר"י ספוקי מספק' לי' בהא אי בעינן שליחות בכתיבה או לא ולמ"ד דבעינן שליחות בכתיבה אפשר לומר דלמאן דסבר דמילי לא ממסרי לשליח אף באומר אמרו א"כ יש פאן פסול מדאורייתא דהא בעינן שליחות וליכא אלא שלדעת הרמב"ם לפי מה שפי' בדבריו מהר"ם אלשיקר והכ"מ וכן כתב בשם הר"א דמונפלשייר ס"ל דאין פאן פסול רק מדרבנן והרמב"ם הוא מהסוברים דבעינן שליחות בכתיבה כמ"ש בג"פ ואפ"ה אינו פוסל באומר אמרו אלא מדרבנן משום דס"ל דמדאורייתא שליחות גמורה היא והנה הרבה יש לפלפל בסוגיא דגיטין ובמ"א פתובים אצלנו באנרף אף פאן אין להאריף דלדינא לא מסקינן מיני' כ"א פמו דמסיק תעלא מפי כרבא שאומר אמרו במחלוקת הפוסקים היא שנוי' וכמ"ש הב"ש שי"א דבטל ודאי וי"א דהנה ספק וי"א דפסול מדרבנן אבללא הזכיר בדברי מי שסובר להכשיר לגמרי אף בפסקי הרא"ש כתב בשם הר"י שסובר להכשיר לגמרי באומר אמרו וכ"כ רבינו ירוחם בשמו וכן מבואר בדברי ה"ה פ"ד מהל' זכיה שיש סוברים דאף בגט פשר באומר אמרו ע"ש אף מדברי שאר פוסקים נראה שגם אינו מכשיר לגמרי רק ס"ל דספיקא הוי כמבואר בסה"ת וכבר עמד בזה בתשובת מהר"ם אלשיקר והובא בפר"ח הל' גיטין: אף לענ"ד נראה דבאמת ר"י לנפשיה סובר שיש להכשיר באומר אמרו פיין דהנה אמוראי דפסלו בחתם סופר ועד ס"ל כשמואל דפליג עליה דר"י באומר אמרו רק שלא רצה להקל בזה פיין דנפיק מפומיה דר"ח להחמיר באומר אמרו לא רצה להקל בזה ומ"מ ס"ד להחמיר גם בחתם סופר ועד פיין דמדינא יש להקל באומר אמרו וכ"כ הריב"ש בסי' ד"ש שדעת התוס' וקצת פוסקים ז"ל לפסוק כשמואל דאומר אמרו פשר ובחתם סופר ועד פסול כו' ע"ש וכן בחי' הרמב"ן לגיטין שכתב וז"ל ותמהני על דברי ר"ה ז"ל (נראה שצ"ל ר"א ור"ל רבינו אלפסי ז"ל) שאמר הלכה כר"י אפילו באומר אמרו כו' ואילו הייתי ראוי לחלוק הייתי מכשיר בו דשמואל עדיפא כו' מ"מ אני אומר שהוא ספיקא כו' ושוב מצאתי דעת בעל התו' שמכריע באומר אמרו דכשר ולא תעשה אף באתם חתמו ופוסל חתם סופר ועד כו' וזה דעת ראוי לסמוך עליה בחנור השמועה עכ"ל וכ"כ בשו"ת הרשב"ץ סימן ט"ו שדעת הרמב"ן להכשיר באומר אמרו ע"ש: ועכ"פ מבואר שיש פוסקים הסוברים להכשיר באומר אמרו ואף על גב דאמרינן א"א פשר ולא תעשה פן בישראל קבר פתבו התוס' בדרף ס"ז ד"ה מתני' דזימנין דתעשה אף לכתחל' כגון בשעת הדחק עכ"ל ומה דמשמע מדברי הפ"י שלב' תירווצים הראשונים בתוס' שם אין הדין פן לענ"ד

ז"א דנדאי לא פליגי לענין דינא רק שיהתוס' בתירוץ הראשונים לא ניחא להו לאוקמי מתני' דמיירי בשעת הדחק פנין דסתמא קתני אמר לשנים כו' אף לכאורה הנה אפשר לומר דע"כ לא כתבו התוס' התם דבשעת הדחק שרי לכתחלה אלא משום דמיירי לענין אמרו לסופר וכתוב ואתם חתמו פנין דל"ש שפא תשפור עדים ואין פאן בית מיהוש רק שנגזר הא אטו אמרו כו' ולפ"פ ונתתמו בזה מהני שעת הדחק שתעשה לכתחלה שיהי באמת פליגי אמוראי ואיכא דס"ל דכשר ותעשה משא"כ באמרו לפ"פ דלא מצינו חולק לומר דכשר ותעשה א"כ י"ל דאף בשעת הדחק פשר ול"ת הוא: אף לענ"ד ז"א פנין דבתרנוניהו גט חד לישנא פשר ול"ת משמע חד דינא אית להו ואע"ג דל"ש בה טעמא דשפא תשפור מ"מ גם באתם חתמו חדא גזירה היא עם אמרו כו' ופ"פ ונתתמו וכיין דבאמר ואתם חתמו ס"ל להתוס' דכשר לעשות פן בשעת הדחק לכתחלה גם באמרו לפ"פ הדין פן וראיתי להפ"י שכתב בתוספות ד"ה מתני' על מה שכתבו שם ונהרי אלו יכתבו היינו ונתתמו אף על גב דלרב חסדא גם בכתובה פשר ול"ת מ"מ לפי שיטת ה"ה דל"ת הוי פסול דרבנן זה שייך דוקא לענין הסתימה דשייך חששא שפא תשפור ממש משא"כ לענין הכתיבה דאין הטעם רק משום דגזרינו אטו חתימה אין להחמיר כ"כ לפסול בדיעבד מ"ה כתבו התוספות דכתבו היינו ונתתמו וכתוב אחר ע"ש: אף מדברי ה"ה מבואר דלא ס"ל לחלק בכך שיהי נתן בזה טעם על דברי הרמב"ם דמשנה אומר ואתם חתמו לאומר אמרו ופ"פ ונתתמו משום דס"ל כמ"ד דכשר ול"ת ס"ל דגם בזה הגט פסול ומדברי הרמב"ם נלמוד לדברי התוס' דמפרשים הך ולא תעשה אינו פסול גמור רק לכתחלה לא יעשה ובשעת הדחק דכדיעבד דמי שפיר דמי למעבד הכי לכתחלה אין הפרש בין אומר ואתם חתמו לאומר ופ"פ ונתתמו דבתרנוניהו הדין פן וא"כ בנ"ד לדעת התוס' שרי למכתב ע"י אומר אמרו דהא אין לה שעת הדחק גדול מזה ומכ"ש לפי מה שאבאר לקמן דנ"ד דמי לאומר ואתם חתמו א"כ פשיט' לדעת התוס' הדין פן וגם לדעת הרמב"ם פתב הכ"מ שם דהרמב"ם שפובר דפסול מדרבנן היינו משום דלמא אתי לאכשורי אף בלא אמר אמרו וראיתי מי שהקשה עליו דהא בש"ס אמרינו דלכך ל"ת משום שפא תשפור עדים ונדחקו לומר שזהו הכוונה דלמא אתי לאכשורי בלא אמר אמרו רק שהאש' תשפור עדים שיאמרו שאמר אמרו ולענ"ד לא מחנון פלל רק דהכ"מ ס"ל דנדאי בפירוש דל"ת א"א להעמיד פסול דרבנן ואין חשש שפא תשפור עדים מועיל רק לענין שלא יעשה כן לכתחלה רק דזה באמת איתמר למאן דס"ל להכשיר באומר אמרו ומ"מ ל"ת דלמיחש מפעי שפא תשפור עדים אבל פשיטא דלא ס"ל לגזור אטו לא אמר אמרו דא"כ הנה לנו לפסול מדרבנן עכ"פ אף הרמב"ם סובר כמאן דפוסל אומר אמרו וכדמוכח מבריי' דמי שאחזו אלא דמספקא ליה אי לישנא דבטל הוא דוקא ובטל ממש או שפא אינו רק פסול לבד ומשום גזירה ולישנא דבטל לאו דוקא וזה מבואר למענין בכ"מ שם ולמדנו מזה דלפי פירוש הכ"מ מתפרש להרמב"ם ג"כ הך דכשר ול"ת רק לענין לכתחלה לבד ואין בו משום פסול דרבנן פלל: ובאמת צ"ע על פי ה"ה להרמב"ם משום דאמרינו פשר ול"ת פסלינו ליה מדרבנן דא"כ מאי פריי' וליחוש דלמא אמר אמרו לסופר וכתוב ואתם חתמו ומשום פסופא אזלי ומחתמי ליה לסופר בהדי חד מינניהו כו' והשתא אם נימא דהך פשר ול"ת היינו דפסול מדרבנן א"כ פנין דכבר תירץ לו התרצן דבאומר אמרו לפ"פ ונתתמו הוא פשר ול"ת ופסול

מְדַרְבֵּן א"כ כְּשֶׁאָמַר וְאַתֶּם חָתְמוּ וְהֵם מִשּׁוֹם כְּסוּפָא יֹאמְרוּ לְסוֹפֵר שֶׁהִבְעֵל צִינָה לֹו
לְחַתּוֹם וְהוּא לֹא שָׁמַע מִהִבְעֵל וְדָאֵי לֹא יַחְתּוֹם כְּלָל כִּינּוּן שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי וְיַעֲשֶׂה הִגֵּט גֵּט
פְּסוּל מְדַרְבֵּן וְלֹא נִפְיֵק חֲוָרְבָא כְּלָל וְאִם נֹאמַר דְּהַסּוֹפֵר לֹא יִשְׁגִּיחַ ע"ז שְׂיִהִיָּה נִפְסָל
מְדַרְבֵּן מִשּׁוֹם כְּסוּפָא דִּינִדְיָה אִם כֵּן מַה תִּקּוּן יֵשׁ בְּזָה שֶׁפְּסָלוּ חֲתָם סוֹפֵר וְעַד דְּמ"מ יַחְתּוֹם
מִשּׁוֹם כְּסוּפָא וּא"ל דְּלֹא יַחְתּוֹם מִשּׁוֹם שְׂאָם יִתְנוּדַע שֶׁהוּא חֲתָם יִפְסְלוּ הִגֵּט דְּמֵאִין יִתְנוּדַע
זֶה וְאִם יַחֲוֹשׁ שְׂמָא יִתְנוּדַע הִנֵּה כְּמוֹ כֵּן יוּכַל לְהִתְנוּדַע וְלְהַגְלוֹת שְׁחָתָם ע"י אֲמִירְתָּם שֶׁל
אֵלוּ וְלֹא שָׁמַע מִפִּי הִבְעֵל וְאֲדַרְבֵּה טְפִי הו"ל לְאֲסוּקֵי אֲדַעְתִּיהָ דְּמִסְתַּמָּא הִבְעֵל לֹא אָמַר
לְהֵם שְׂיַחְתּוֹם הוּא עַל הִגֵּט שְׂיִהִיָּה פְּסוּל מְדַרְבֵּן דְּלִידְיָה הִנֵּה א"ל כְּדִי שְׂיִהִיָּה נַעֲשֶׂה
בְּהַכְּשֵׁר וְכִינּוּן דְּהִבְעֵל לֹא אָמַר כְּלָל שְׂיַחְתּוֹם הוּא שׁוֹב הו"ל פְּסוּל דְּאוֹרִיָּיתָא אֲלֵא וְדָאֵי
דְּהָדָּה חֲשִׁשָׁא דְּשְׂמָא תִּשְׁפֹּר עֲדִים אִינוּ רַק חֲשִׁשׁ בְּעֵלְמָא לְכַתְּחִיל' וְלִהְיֵי פְּרִיָּה נְהִי דְּלֹא
שְׂכִיחַ שְׂיִאמַר הִבְעֵל אָמְרוּ כו' כִּינּוּן דְּבַכָּה"ג אִין לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִילָה מ"מ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ
שְׂיִאמַר וְאַתֶּם חָתְמוּ וְאִינְהוּ מִשּׁוֹם כְּסוּפָא יֹאמְרוּ לְסוֹפֵר וְהַסּוֹפֵר יַחְתּוֹם ג"כ כִּינּוּן דְּאִין זֶה
רַק לְכַתְּחִילָה לְבַד וְעַל הָרֹוב כְּשֶׁהִבְעֵל אוֹמַר אָמְרוּ כו' אִינוּ שָׁם וְהוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ וְלִכְנֹן יֵאָזִין
הַסּוֹפֵר לְדַבְּרֵיהֶם וְיַחְתּוֹם עֲצָמוּ דָּאֵם הִבְעֵל הוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ הִנֵּה שְׁעַת הַדְּחָק כְּמ"ש ר"ש"י
בְּגִיטִין דָּרַף י"ח גְּבִי כְּדָאֵי הוּא ר"ש לְסִמּוּךְ עֲלֵיו כו' אָף צ"ע עַל הַתּוֹסֵף ד"ה מִתְּנִיתִין
שְׂכַתְּבוּ גְּבִי ג' יַכְתְּבוּ לְכַתְּחִילָה וּל"ח שְׂמָא תִּשְׁפֹּר עֲדִים כִּי אָמַר לֵג' תְּנוּ דְּכִינּוּן דְּכָשֵׁר
וּל"ת לֹא יַחְתּוֹם הַסּוֹפֵר אִא"כ יַדַּע שְׂעֵשְׂאָן ב"ד ע"ש וְהִנֵּה מ"ש זֶה לְנִתְיַנֵּת טַעַם עַל ג'
שְׂיַכְתְּבוּ לְכַתְּחִילָה הַדְּבָרִים הַלְלוּ הֵם קָשִׁי הַבְּנָה וְאֲכַתּוּב בִּיאוֹר דְּבָרֵיהֶם לְקַמֵּן וּמ"מ מַה
שְׂמִבְּרָאָר מְדַבְּרֵיהֶם דְּמַחְמַת דְּכָשֵׁר וּל"ת לֹא יַחְתּוֹם הַסּוֹפֵר זֶה צ"ע כְּמ"ש דַּע"כ הַסּוֹפֵר
אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְחֲשִׁשָׁא דְּל"ת דַּא"כ לֹא פְּרִיָּה מִיָּדִי וְלִיחֻוֹשׁ דְּלֵמָּא אָמַר אַתֶּם חָתְמוּ כו'
וְרֵאִיתִי בְּפ"י שְׂעַמְד בְּזָה וְכַתְּבִי שְׂזָה ט"ס וְדָאֵי הַסּוֹפֵר חוֹתֵם עֲצָמוּ מִשּׁוֹם כְּסוּפָא כְּדַמּוּכַח
מְדַרְבֵּרִיָּה וְלִיחֻוֹשׁ כו' וְלַעֲנֵן"ד מַה שְׁנַתֵּן טַעַם שֶׁהַסּוֹפֵר יַחְתּוֹם מִשּׁוֹם כְּסוּפָא לֹא מְחַוֵּר כִּינּוּן
דְּדִינָא הוּא שְׁלֹא יַחְתּוֹם אִא"כ שָׁמַע מִפִּי הִבְעֵל מַה כְּסוּפָא יֵשׁ כָּאִן כְּשֶׁאִינוּ עוֹבֵר עַל מַצְוֹת
חֻכְמִים אֲדַרְבֵּה שְׂבַח הוּא לֹו וּבְאַמַּת מִשְׁמַע שֶׁהַסּוֹפֵר אִינוּ יוֹדַע מְאוּמָה וְאִינוּ עוֹשֶׂה רַק
ע"פ דְּבָרֵיהֶם שֶׁל אֵלוּ רַק דְּאִינְהוּ חִיָּשִׁי לְכְּסוּפָא דִּינִדְיָה וּמַחְתְּמוּ לִיהָ וְהוּא שׁוֹמֵעַ
לְדַבְּרֵיהֶם לְפִי שֶׁהוּא חוֹשֵׁב זֶה כְּשֶׁעַת הַדְּחָק אֲלֵא שְׂעִדְיִין צ"ע דְּמֵאִי מְכַסְפִּי מִהַסּוֹפֵר
שְׂיִסְבֹּר שְׂאִין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ לַעַד דְּמַה כְּסוּפָא הוּא כִּינּוּן שְׂתִיקְנוּ חֻכְמִים שֶׁל"ת כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל
לְחַתּוֹם מִי שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי הִבְעֵל וְלִכְּדָּה לֹא הִיָּה אֲפָשֵׁר לַעֲשׂוֹתוֹ עַד כִּינּוּן שְׁלֹא הִיָּה שָׁם
בְּשֶׁעַת צִיּוּי הִבְעֵל וְלִכְּדָּה הִנְצִרָה לֹוֹמַר לְהֵם אַתֶּם חָתְמוּ כְּתִיקוּן חו"ל וְלִכְנֹן נִלְעַנ"ד כִּינּוּן
דְּטַעַמָּא דְּחִיָּשִׁין שְׂמָא תִּשְׁפֹּר עֲדִים הוּא מִשּׁוֹם דְּדַבְּוֹרָא קְאָמְרִי מַעֲשֶׂה לֹא קַעְבְּדִי וּמַה"ט
הִנֵּה ס"ל דְּבִאוֹמַר אַתֶּם חָתְמוּ כְּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה א"כ מַה"ט גּוֹפ' הִנֵּה כְּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה אִם אֶחָד
מִן עֲדִים אֵלוּ חוֹתֵם עֲצָמוּ עִם הַסּוֹפֵר אוֹ עִם אַחַר בְּצִיּוּי הִבְעֵל אָף עַל פִּי שְׁלֹא שָׁמַע זֶה
מִפִּי הִבְעֵל מ"מ כִּינּוּן דַּא' מִן הַשׁוֹמְעִים חוֹתֵם עֲצָמוּ וְאִין חֲשִׁשׁ בּוּ בְּשִׁכְרוֹ כִּינּוּן דְּקַעְבִּיד
מַעֲשֶׂה אֲזִ שְׁפִיר יַחְתּוֹם הַסּוֹפֵר אוֹ ע"א דְּעֵלְמָא עַל פִּי וְעוֹד ע"א וּל"ח שְׂשִׁכְרָתוֹ וּא"כ
שְׁפִיר פְּרִיָּה וְלִיחֻוֹשׁ כו' דְּמַחְתְּמִי לִיהָ סוֹפֵר בְּהִדִּי חַד מִהִנְדָּה כו' וְהַשְׂתָּא שְׁפִיר חוֹתֵם הַסּוֹפֵר
עַל פִּיהֶם לְכַתְּחִילָה כִּינּוּן שְׁחוֹתֵם עֲמוּ גַם אֶחָד מִהַעֲדִים הַמְּעִידִים שְׂשִׁמְעוּ מִפִּי הִבְעֵל
מִשָּׂא"כ הַתּוֹסֵף שְׁפִיר כְּתָבוּ כִּינּוּן דְּכָשֵׁר וּל"ת לֹא יַחְתּוֹם הַסּוֹפֵר דְּהֵתֵם מְיִירִי לְמֵאִי דַס"ל
דְּגַם בְּאַתֶּם חָתְמוּ כְּשֶׁר וּל"ת א"כ לַעֲזוֹלֵם לֹא יַחְתּוֹם הַסּוֹפֵר אָף שְׂיַחְתּוֹם חַד מִהִנְדָּה תִּלְתָּא

גופייהו עמו אם לא שידע שעשאן ב"ד ובזה י"ל גם מה שהקשה הפ"י לפמ"ש שם לחלק דל"ת דחתימה יש פסול מדרבנן משום שמא תשכור משא"כ לענין הכתיבה שאינו רק משום גזירה אטו חתימה וע"ז הקשה דא"כ מאי מספק' ליה לשמואל אי כתב ידן הוא דפשיטא דכ"י הוא דאז אף על פי שאמרו לסופר פשר בדיעבד עבד משא"כ אי כתב הגט הוא וצריף לצרף אחר פסול מדרבנן בדיעבד ע"ש ולפמ"ש ז"א דדוקא באומר לשנים אחרים לחתום חיישינן שמא תשכור משא"כ בזה שעכ"פ א' יחתום רק שיערפו עמקם א' מן השוק שפיר מותר זה לחתום שהרי גם הם עושים מעשה שהרי הא' חותם וכאן עדיף טפי ממה דכתיבנא שגם השני עביד מעשה שהוא כותב גט ומעיד שהוא כותבו בציווי הבעל דאל"כ לא חשיב לשמה ולפי"ז אין הכרח גם למ"ש דהך דל"ת אינו פסול מדרבנן מהא דפריף וליחוש כו' משום דאפשר לומר דהתם אין שם פסול מדרבנן פיון שאחד מהעדים חותם ג"כ עמו אף בלא"ה נראה מדברי המפורשים דלא ס"ל הך דל"ת הוי פסול מדרבנן וכן מוכח לדעת התוס' בפירוש הנ"ל דמפרשים דפסול היינו מדרבנן והאי למאן דס"ל לפסול באומר אמרו וא"כ פשיטא דלמ"ד פשר ול"ת אינו רק לכתחלה לבד וכן הוא לפמ"ש הכ"מ אליבא דהרמב"ם כמש"ל וא"כ בשעת הדחק ל"ח לה כמ"ש התוס' ושפיר דמי אף לכתחלה: ועוד נלענ"ד דבנ"ד למאן דמכשיר באומר אמרו וס"ל כשמואל דפליג עליה דר"י באומר אמרו הוי פשר ותעשה פיון שנעשה הדבר בב"ד ונכתב בספר בחת"י הב"ד שפנייהם נעשה מוה' יונה שליח להעמיד סופר ועדים לכתוב גט ולחתום ובי תלתא לא חשידי ואף דבור לא קאמרי ולא חשו להם חכמים לדבר זה ודבר זה מצאתי בשו"ת רב יוסף שחיבר גאון ספרדי שמו ר' יוסף קצבי ושם בסימן יו"ד נשא ונתן בענין כזה עם גדולי הדור אשר היה בזמנו על ענין ששלחו מעיר אחת כתוב וחתום בשני עדים ומקוים בב"ד איהו בפניהם מינה בפיו את פ' תושב קושטנטיןא להיות שליח ליתן גט פשר לאשתו וגם הרשה לפ' הסופר שיכתוב ולפ"ו כו' וכתב שם דבכגון נ"ד שנעשה הדבר בשטר ובקיום ב"ד תו ליכא למיחש כלל כו' ואם פן פיון שמינה אותם בפני ב"ד של ג' אף שלא היה הדבר בכתב כבר כתבו התוס' דל"ח שמא תשכור ב"ד דדוקא בעדים גזרו שמא תשכור עדים אבל כל שמינה אותם בפני ב"ד אפי' בע"פ לא גזרו וכ"ש שנעשה הדבר בכתב ובפני ב"ד כו' עכ"ל והנה שם היה עוד כמה חששות שהנה מומר והיה מקום לחוש שיבטל הגט וגם שאר חששות ומ"מ סינים בה ונ"ל אמנם היכא דא"א לעשות באופן אחר כגון בנדון שלפנינו כי כפי הנראה מכתב ההתנצלות ששלחו משם ב"ד של עיר בוקריש שלא נמצא שם יודע לכתוב גט ולכוד בחרו בסדר הנזכר בשאלה נלענ"ד דבמקום עיגון כזה אין להחמיר בדבר אלא כותבין ונותנין בחזקת שלא ביטל וכל הלין מילי אני מסכים להיתר באשר הסכימו אחי ורעי החכמים המובהקין כו' עכ"ל והנה מ"ש בשם התוספות דל"ח שמא תשכור ב"ד אם הפנונה בזה למ"ש התוספות ד"ה דיבורא שכתבו אהא דמאנה או שחלצה בפניו ישיאנה מפני שהוא בית דין טעמא שהוא ב"ד הא תרי לא והתניא עדים החתומים כו' לא חשו חכמים ומאי קושיא לישני דיבורא אמרי כו' דהתם אינו רק דיבורא שאומר שמיאנה או שחלצה כו' ומזה מוכח דבב"ד אף בדיבורא ל"ח וזה יש לדחות דאף על גב דהתוס' מקשיין דה"מ לשנוי' הכי מ"מ לפי תירוץ דהתם חשיב מעשה פיון שע"ז נגמר שתנשא לשוק כו' אם פן י"ל דהיכא דאינו רק דיבור לבד כגון הקא שאומר אמרו כתבו כו' אף

בשלישה חוששין שמה תשפור עדים כמו בשנים ולענ"ד ממקומו הוא מוכרע דאל"כ מאי משני פיון דאמר מר פשר ול"ת כו' דמאי הועיל בזה דאפתי נחוש לחורבא גם לר' יוסי דזמנין דאמר לג' אמרו כו' דהנה פשר ותעשה ומשום פסופא מחתמי ליה לסופר ונראה שפוננתו בזה לדברי התוספות שהבאתי לעיל שכתבו ול"ח שמה תשפור עדים פי אמר לג' תנו פיון דכשר ול"ת לא יחתום הסופר אא"כ ידע בודאי שעשאו ב"ד וכבר כתבתי שדברי התוספות בזה צריכין ביאור וראיתי בפ"י שם שכתב דהתוס' ס"ל דדוקא היכא שעשאו ב"ד ל"ח להא שמה תשפור משא"כ באומר אמרו והוא ו"ל תמה בזה דא"כ בג' שלא עשאו ב"ד נמי הול"ל דלר"מ באומר אמרו לפו"פ דכשר ותעשה פיון דבב' פשר ול"ת לעולם לא יחתמו עד שיידעו שאמר להם הבעל פשהו ג' אמרו לפלוגי ואפילו בב' כשידע שנתמנו מפי הבעל הול"ל פשר ותעשה אלא ע"כ דלא פליגי רבנן וצ"ע עכ"ל וטפי הו"ל לאקשוני' כמ"ש דהא לפ"ז איכא חורב' גם לר"י היכא דאיכא ג' וא"ל דכמו דאמרינן בתלמא דלא חשידי שיעשו ע"י שתשפור אותם האשה כמו כן תלתא דהווי ב"ד דייקו טפי ולא מחתמי לסופר ולא חיישו לכסופא דידיה דז"א דהא מ"מ איכא למיחש לתרי דנפקי מגו תלתא וכעין החורבא שכתבו התוס' אליבא דר"מ.

ונלענ"ד לבאר פוננת התוספות בזה דבאמת צריף להבין מה שכתב התוספות שלא יחתום אלא אם כן ידע בודאי שעשאו הבעל בית דין דידיעה זו מה טיבה פיון דקי"ל פשר ולא תעשה דחוששין שמה תשפור עדים ואם כן אם לא ירצה לחתום על פיהם מחשש זה גם אם יבואו כהנה ויגידו לו שגם הם שמעו מפי הבעל שעשה לפו"פ שלוחים שיאמרו לסופר כו' לא יועיל דהא תרי כמאה ומאה פתרי וכיון דגבי דיבורא חששו חכמים לדבר זה אין לחלק בין מעט להרבה וצ"ל דבאמת לא יחתום ע"פ שמיעתו מאחרים כלל רק שיידע בודאי שעשאו הבעל ב"ד היינו ע"פ ששמע מפי הבעל בעצמו שאמר לאלו תנו גט לאשתי ונעשו ב"ד שרשות בידם לומר לכל מי שירצו ולכן עתה חוששין דלמא הסופר יכתוב לכתחלה ע"י ששמע מהבעל בשעת אמירתו לאלו או אח"כ שעשה ב"ד לב' אלו ונפיק חורבא לר"מ שהוא יאמין לשמועת השנים שאמרים לו שהשלישי הסכים עמהם שהוא יהיה עד חתימה ולכן ראוי לפסול חתם סופר ועד לר"מ כמ"ש התוס' משא"כ אליבא דר' יוסי שסובר דכל שאומר בסתם תנו אף לג' לא מהני רק באומר אמרו וא"כ אין מקום ליכנס לחורבא זו דהא פיון דקי"ל פשר ול"ת א"כ לא יחתום הסופר פשר לא שמע מפי הבעל אף שהאמרים הם ג' ול"ש בזה שייחתום א"ע עפ"י שיידע שאלו נצטוו מפי הבעל אמרו לפענ"ד דז"א דידיעה מפי השמועה לא מהני רק אם גבייהו הנה יתיב ואזנו שמעה פשאמר הבעל לאלו אמרו לפלוגי ויכתוב ולפו"פ כו' א"כ פשיטא דליכא למיחש לחורבא דלמא הבעל צנה שיאמר לאחרים ומחמת פסופא אמר לסופר פיון שאין הסופר חותם אא"כ שומע שהבעל מצנה לו שייחתום ע"י ששמע מפי הבעל שעשה ב"ד לאלו והדברים ברורים לענ"ד בכוננת התוס': ולפ"ז נראה מדברי התוס' דגם בג' איכא חששא דשמה תשפור אף נלענ"ד דהתוס' סברי כמש"ל דבאמת בג' אין חשש שמה תשפור אלא דג' נמי לא חשידי לשנות משום פסופא דסופר רק בתרי דנפק מגו תלתא יש לחוש לשינוי שיצוו לסופר לחתום בלא ידיעת השלישי וזה פוננת התוס' במ"ש ול"ח שמה תשפור עדים פי אמר לג' תנו ר"ל שתשפור ב' עדים שיאמרו שהיו שם שאמר להם תנו שז"א שהסופר לא יחתום כו' וכל שיידע שהבעל עשאו ב"ד עפ"י

ששמע מהבעל עצמו אז יכתוב לכתחלה דהא הוא יודע עצמו הרי ידע בנפשו אם נצטוה מפי הבעל לחתום או לא ואין בזה שייכות לאומר אמרו כלל שהרי שמעו הצידי מפי הבעל עצמו ואין להאריך: ומצאתי בחידושי הרמב"ן שהביא דברי התוס' דבג' נפיק מינ' חורבא אחריתי לר"מ והקשה ע"ז דהאידא אפשר שלא יפרשו הגמרא חורבא זו כו' ועוד דהא קי"ל דהא נמי פשר ול"ת דכיון דחששו שמא תשפור עדים אף בג' שאמר להם תנו יש לחוש שמא תשפור ג' עדים שיכולים אחרים לכתוב ולחתום ע"פ וכ"ת פיון שהם ב"ד פשר (ותעשה כצ"ל) א"כ נפיק מינה חורבא דזימנין דאמר לג' אמרו כו' דלא עדיפי ג' לר"מ מר"י כו' עכ"ל וכבר פתבתי מה שנתאה מל' התוס' שלפנינו בישוב קו' זו וגם בסה"ת כתב ליישב מה שהקשה שם אהא דמתרץ פשר ול"ת לא שכיח דא"כ אידא קתני במתני' אמר לג' כו' יכתבו ויתנו אם נימא דכ"י דוקא קאמר אבל פתב הגט מתרין לומר לאחר א"כ אתי לידי חורבא שיחזמו הסופר משום פסופא כו' ואם נאמר דבג' ל"ח שמא יחזימו הסופר בלי רשות הבעל דשלשה דייקי טפי משנים א"ש כו' נראה מדבריו דג' ודאי עדיף דשרי אף לכתחלה ול"ח שמא תשפור דהא קתני יכתבו ויתנו היינו לכתחלה אלא דקשיא ליה דא"כ נפיק חורבא היכא דאמר לג' פתבו ויתנו ואהא קאמר דבג' גם חורבא ליכא משום דדייקי וכמש"ל וכן מבואר שם להדי' במ"ש בהא דתנו אמר לג' תנו יאמרו לאחרים ויכתבו דברי ר"מ והיינו לכתחלה בין פתב ידו בין פתב הגט כו' ולפי הפסקנא לר' יהודה אומר אמרו פסול וכשר ול"ת היינו לר"מ וכן פירש"י ויש חילוק בין שנים לג' דל"ח שמא תשפור ואילו חורבא לא שייכי כלל כ"א כשפירר לחתום כו' ע"ש מבואר מדבריו דסבירא ליה דבג' אין חשש שמא תשפור כלל וכדברי הגאון מו' יוסף קצבי הג"ל וא"כ בנ"ד שנעשה הכל בפני ב"ד ובכתב מעשה ב"ד אין חוששין שמא תשפור ואע"פ שהי' אפשר לומר דע"כ לא פתבו הפוסקים דלעיל דג' עדיף אלא דוקא אם הבעל צינה לג' אבל אם הבעל צינה על א' אלא שהצידי נעשה עפ"י ג' שפיר דמי לאומר אמרו לב' או לג' ז"א דמה"ת לפלוגי בהכי דס"ס הרי יש פאן ג' דלא חשידי שיאמרו אף דיבור בשביל קבלת שוחד מהאשה וכן מבואר מהעובד' דהגאון הג"ל שלא מינה שליח רק לאחד אלא שנעשה בפני ג' ואפ"ה פתב דלא חזישינן בהא שמא תשפור כלל: והנה בטופס המעשה ב"ד יש גמגום קצת שפתיב שם ומינו אותנו בית דין עליהם כו' ואמרו אמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום בו ועשינו אנחנו ב"ד בפניו ומסכימים בפירוש על מו' יונה להיות מורשה כו' ולכאורה פיון שהם אמרו להב"ד שיאמרו להסופר אין פח ביד ב"ד למנות במקומם אחר שיאמר לסופר אף באמת ז"א דיוק לענ"ד פיון שפתיב שעשו הב"ד בפניהם והספימו בפירוש על מוהר"ר יונה אם פן גם ידם היתה בדבר הנה שמוהר"ר יונה הוא יהיה הממונה לומר לסופר כו' ולשון ומסכימים בפירוש הוא לישאנא קיטא דהו"ל למכתב והספימו בפירוש אבל אין לנו לדון רק ע"פ המובן מתוך הענין שהם בעצמם מינו את מוהר"ר יונה להיות מורשה בדבר הנה אלא שנעשה בצירוף הב"ד לאלומי מלתא פי היו נבוכים בארץ איזה דרו' ישפון אור ההיתר ואם פן לדעת המתירין באומר אמרו הנה נראה להתיר בנ"ד לכתוב גט ע"י ברירת מוהר"ר יונה הג"ל ואע"ג דאמרינן פשר ול"ת מ"מ בנ"ד ל"ש זה פדכתבנא וכשר ותעשה הוא ואין לפקפק ולומר דע"כ לא הכשירו קצת פוסקים באומר אמרו אלא באומר אמרו לסופר פ' ויכתוב ולפו"פ ויחתמו אבל באומר סתם אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו גרע

מאומר אמרו וקי"ל בְּהָא כר"י דְּמִילֵי לָא מִימְסָרֵן לְשְׁלִיחַ אֶף בְּאַמְתּוֹ ז"א דאע"ג דְּהֶרְמֵב"ן וְהֶרְא"ה וְהֶר"ן נְחָלְקוּ בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ לְפָלוּנִי סוֹפֵר כּו' דְּלִדְעַת הֶרְא"ה וְהֶר"ן מְהֵנִי וְלָא פְּסֻלִינּוּ אוֹמֵר אֶמְרוּ אֶלָּא בְּאֶמְרוּ מְדַעְתִּיכֶם וְלֶהֱרֵמֵב"ן בְּכָל גְּוֹנֵי לָא מְהֵנִי דְּלָא תְּשִׁיב לְשִׁמָּה מ"מ כּוּלְהוּ מוֹדוּ דְּלִמְאֵן דַּס"ל לְהַכְשִׁיר בְּאֶמְרוּ אִין הֶפְרֵשׁ בֵּין אֶמְרוּ סְתָם לְאֶמְרוּ מְדַעְתִּיכֶם כְּמִבְּנָאָר לְהַפְעִינּוּ בְּר"ן וּבְשׁו"ת מֵהֶר"מ אֶלְשֶׁקֶר וּבִק"א לְהַב"ח אֵה"ע וּבְדַבְּרֵי הֶפְר"ח בְּהַלְכוֹת גִּיטִין וּרְאֵיָתוּ מְהֵש"ס דְּאֶמְרִינּוּ אִי כְּתָבוּ כְּתָב יָדוּ הוּא כְּתָב הַגָּט נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר אֶמְרוּ אֶלְמָא דְּלִשְׁמוּאֵל דְּפִלִּיג עַל ר"י וּמְכָשִׁיר בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ אֶף בְּכַה"ג מְכָשִׁיר שְׁאוֹמֵר בְּסְתָם אֶמְרוּ וְאִינוּ פּוֹרֵט הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים כְּלוּם וְהוּא בְּרוּר: וְהִנֵּה יֵשׁ פְּאֵן מְקוּם עֵינּוּן לְפִי מ"ש מֵהֶר"מ אֶלְשֶׁקֶר לְכַרְשׁ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ן דְּאֶמְרוּ לְסוֹפֵר פ' הִידוּעַ הָנִי מְמַנָּה שְׁלִיחַ שְׁלָא בְּפִנּוּי אֶלָּא דְּאֶפ"ה לָא מְהֵנִי מְשׁוּם דְּזָה לָא מְחָשֵׁב לְשִׁמָּה אֶבְל בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ מְדַעְתִּיכֶם דְּהִינּוּ לְאִיזָה סוֹפֵר שְׁתַּרְצוּ בְּזָה ל"ש מְמַנָּה שְׁלִיחַ שְׁלָא בְּפִנּוּי כִּינּוּן שְׁלָא פָּרֵט אֵת שֵׁם הַסּוֹפֵר וְלֶהֱרֵמֵב"ן בְּתַרְנוּנֵיהוּ ס"ל לר"י דְּמִילֵי נִינְהוּ וְלָא מִיחְשָׁבוּ לְשִׁמָּה כַּמ"ש הֶר"ן ו'ל בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי וְהֶרְא"ה סוֹבֵר דַּר"י לָא פְּלִיג אֶלָּא בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ מְדַעְתִּיכֶם דְּהִינּוּ שְׁלָא פָּרֵט מִי יְהִיָּה הַסּוֹפֵר אֶבְל בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ לְפָלוּנִי הָנִי כְּמַמְנָה שְׁלִיחַ וְגַם ר"י מוֹדָה וְל"ש חֲנוּכָּא כִּינּוּן דְּאִינְהוּ לָא עֶבְדֵי אֶלָּא בְּעַל הוּא דְּעֶבֶד ע"ש וְהַרְד"ך חוֹלֵק וְס"ל דְּהַחֲזִילוּק הוּא בֵּין אֶמְרוּ לְפָלוּנִי כּו' הִינּוּ לּוֹמֵר שְׁאֲנִי מְנִיתִי שְׁלִיחַ אֶבְל אֶמְרוּ מְדַעְתִּיכֶם הִינּוּ שְׁאֲתָם תְּמַנּוּ אוֹתוֹ לְשְׁלִיחַ ע"ש וְהִנֵּה לְפִי שֵׁיטַת מֵהֶר"מ אֶלְשֶׁקֶר נֶרְאָה דַּס"ל דְּכָל שְׁהוּא אוֹמֵר אֶמְרוּ לְסוֹפֵר פ' כּו' הַפְּנוּנָה שְׁהוּא יְהִיָּה שְׁלִיחַ לְכַתִּיבַת הַגָּט וְאֲנִי מְמַנָּה אוֹתוֹ ע"ז וְזָהוּ מְמַנָּה שְׁלִיחַ שְׁלָא בְּפִנּוּי שְׁנַחְלֵקוּ בּוּ הֶרְמֵב"ן וְהֶרְא"ה וְהֶר"ן אֶבְל אֶמְרוּ לְסוֹפֵר שְׁתַּרְצוּ מִמִּילָא שְׁאִין מִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת מְמַנּוּ רַק שְׁהֵם מְמַנִּים מְעַצְמָם וְזָה הָנִי מִילֵי אֶלִּיבָא דַּכ"ע וְלַעֲנ"ד צ"ע כִּינּוּן דְּבְּאוֹמֵר לְסוֹפֵר פ' ס"ל דַּאֲע"ג שְׁאִינוּ מְפָרֵשׁ שְׁאִינוּ מְמַנָּה אוֹתוֹ לְשְׁלִיחַ סְתָמָא כְּפִירוּשׁוֹ שְׁהַמִּינוּי הוּא מְמַנּוּ אִם כֵּן גַּם בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ לְאִיזָה סוֹפֵר שְׁתַּרְצוּ גְּמִי לְמָה לָא נֹאמֵר שְׁכַנּוּנָתוֹ שְׁאוֹתוֹ סוֹפֵר שְׁיַרְצוּ הֵם יֹאמְרוּ לוֹ שְׁיִכְתּוּב בְּשְׁלִיחוֹתוֹ שְׁהוּא מְמַנָּה אוֹתוֹ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְכַאוֹתָהּ שְׁאֶמְרוּ כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוּלֵי יְכַתּוּב גִּט וּבְאַמְתּוֹ לָא הוֹצִיא מִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת מִת"י בְּמָה שְׁאֶמֶר לְאֵלוֹ אֶמְרוּ כּו' אֶלָּא שְׁנַתְרַצָּה לְבַחֲזוֹר לְסוֹפֵר אוֹתוֹ סוֹפֵר שְׁיִבְחֵרוּ הֵם אֶבְל מ"מ מִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת מֵאֵתוֹ תַּצָּא וְאֶפְשֶׁר לּוֹמֵר דְּבַכַּה"ג שְׁלָא פָּרֵט אֵת הַסּוֹפֵר וּמְסַר הַבְּחִירָה בְּרַצוֹנָם לָא מְהֵנִי דְּקִי"ל דְּבְּדְאוֹרֵיִיתָא אִין בְּרִירָה וְכַהֲיָא דְּלֵאִיזָה שְׁאַרְצָה אֲגַרְשׁ בּוּ דְּאֶמְרִינּוּ אִין בְּרִירָה וְכֵן צ"ל לַעֲנ"ד גַּם לְדַעַת הַרְד"ך דְּסְבִירָא לִיָּה דְּמִשְׁמַעוֹת אֶמְרוּ סְתָם הִינּוּ מְדַעְתִּיכֶם ר"ל שְׁתַּמְנוּ בְּשִׁמִּי וְלָא בְּשִׁמְכֶם וְלִשְׁמוּאֵל גַּם בְּכַה"ג הָנִי מִינּוּי וְלָא הָנִי מִילֵי אֶבְל בְּאוֹמֵר כְּפִירוּשׁ אֶמְרוּ לְסוֹפֵר שְׁאֲנִי מְנִיתִי אוֹתוֹ מְהֵנִי לַכ"ע וְקָשָׁה דְּהָא אֶמְרִינּוּ אִי כַּת"י הוּא כְּתָב הַגָּט נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר אֶמְרוּ וּפְרִיָּה וּמִי מוֹדָה ר"י בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ כּו' וְלְכַאוֹרָה מֵאִי קוּשְׁיָא דְּנָהִי בְּאוֹמֵר כְּפִירוּשׁ אֶמְרוּ יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן שְׁהֵם יְמַנּוּ הַסּוֹפֵר בְּשֵׁם עַצְמָם מ"מ בְּזָה שְׁלָא אֶמֶר כְּלוּם מְכַתֵּב הַגָּט רַק דְּכִינּוּן שְׁאֶמֶר תְּנוּ אֶמְרִינּוּ דְּהִנֵּה כְּאוֹמֵר אֶמְרוּ כְּדִי שְׁלָא נּוֹצִיא דְּבָרֵי לְבַטְלָה אִם כֵּן לְמָה לָא נֹאמֵר דְּהִנֵּה כְּאוֹמֵר אֶמְרוּ לְסוֹפֵר שְׁתַּרְצוּ שְׁאֲנִי מְמַנָּה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ וְזָה מְהֵנִי דְּהִנֵּה כְּמַמְנָה שְׁלִיחַ וְא"ל דְּבַכַּה"ג שׁוּב שְׁיָיָה נְפִיק מִינְיָה חֲנוּכָּא כּו' כִּינּוּן דְּאִינְהוּ הוּא עֶבְדֵי לְבָרוּר אֵת מִי שְׁיַרְצוּ לְסוֹפֵר וְאִם כֵּן זְמַנִּין דְּאֶמֶר אֶמְרוּ לְסוֹפֵר שְׁתַּרְצוּ וְיִכְתּוּב וְלְפָלוּנִי וְפָלוּנִי וְיַחְתְּמוּ וּמְשׁוּם כְּסוּפָא כּו' וְאֶף עַל פִּי שְׁהֶרְא"ה סוֹבֵר דְּבְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי אֲנִי ל"ח לְכַסּוּפָא וְכָלוּ

האי אין לחויש שׁיאמר על הסופר מדעתי ועל העדים מדעתיכם מ"מ י"ל דשפיר שׁניף
חורבא פינון שאין מזכיר הסופר וכמ"ש הר"ן ב"ה דפריף דלמא אמר ואתם חתמו אבל
ז"א דא"כ באמת תיקשי מאי קאמר ואי ס"ד מודה ר"י בא"א נפיק חורבא כו' הא אפילו
אי לא מודה מטעם מקלי מ"מ נפיק חורבא בכה"ג וכן' הרמב"ן ומה הועיל הר"א"ה
בתירוצו שתירץ משום דאינהו לא עבדי מידי דהא אפתי למינחש מפעי היכא דאומר
אמרו לסופר שתרוצו שאני מניתי אותו או היכא דנעשה כאומר אמרו דמצינו למינדן
בכוננתו כף אמרו לסופר שתבחרו שיהיה ממנה ממני לכתיבת הגט וכמ"ש אלא הוא
הדבר אשר דברתי דכל שאינו פורט שם הסופר רק תולה הדבר ברצונם אין מקום
לשליחות זה להתקיים אם לא באופן שהם יעשו אותו שלים בשם עצמם אבל שיחול
עליו שליחות של המנה שתולה ברצונם זה ל"מ דאין ברירה בדאורייתא: ולפ"ז צריף
ליישוב דעת הרמב"ן שמבואר מדבריו דס"ל דאפילו באומר אמרו מדעתיכם נמי הוי
מינוי שליחות אלא דבגט לא מהני משום דלא מחשב לשמה וכן מבואר בטח"מ סי' רמ"ד
לענן מתנה וקשה דלמה יועיל מינוי השליחות פינון שלא נתברר מי הוא אית לן למימר
דאין ברירה וכ"כ הרשב"א בתשובה הביאה הב"י סי' קמ"א אם עשתה כמה שלוחים
זא"ז או בב"א לקבל הגט מיד בעלה כל שהגיע הגט ליד א' מהם מגורשת דל"ש בכי הא
ברירה אבל אפשר שאם אמרה כל מי מקם שיצאה הבעל ליתנו לו יהא שלוחי לקבלה
שנאמר בזה אין ברירה פעננו לאיזה שארצה אגרש בו דא"ב עכ"ל ובדברי הרשב"א
אילו מתיישוב הא דמהני כל השומע קולי ולא אמרינו ברירה משום דהתם הוי כמנה
כמה שלוחים דל"ש ברירה משא"כ היכא שהדבר תלוי ברצון אחרים דגם בתולה בד"א
קי"ל דאין ברירה וכ"כ בס' דברי אמת דף ע"ש: ואפשר לומר בדעת הרמב"ן שסובר
דל"ש ברירה אלא היכא שאנו צריכין לומר הוברר הדבר למפרע משא"כ היכא שאין
אנו צריכין לומר הוברר הדבר למפרע אלא תנאי הנה דכשיתברר הדבר יהיה כף אין
זה דומה לברירה פלל וכן עמד על סברא זו במהרי"ט ח"א סי' ובחלק ח"מ סי' כ"ג
ובשו"ת שאגת ארי' סי' אההי' דמלמדן אותו לומר כל שיבא לילבי לידו יהא לו במתנה
דל"ש בזה ברירה פינון שאין רצונו שיזכה למפרע אלא מכאן ולהבא ואז הוא מבורר
וסברא זו כתבה ג"כ בשו"ת נ"ב סי' צ"א באשה שאמרה כל מי שיבחר פלוני שיהיה
שליח בתריקאי לקבל גיטי וכתב דדוקא לענן כתיבת הגט שאנו צריכין לומר הוברר
הדבר למפרע שהרי הפתיכה צריף לשמה כו' אבל מינוי השליחות א"צ השליח להיות
שליח' אלא בשעת קבלת הגט ואז כבר הוברר ואצ"ל הוברר הדבר למפרע כו' אלא
ששם הקשה ע"ז מההיא דכל המתלקט דמה ענין ברירה לשם הרי א"צ שיחול החילול
מעכשיו פלל והאריף ע"ש ובאמת תלמוד ערוף הוא בפיו של הר"ש במסכ' מעשר שני
פ"ה שכתב מניח מעות קודם לקיטה ואומר פרם רבעי זה לכשיהיה נלקט יהיה מחולל
ול"ש ברירה בענין זה הואיל ואינו חל החילול עד שיתלקט דדוקא כל המתלקט חשיב
התם ברירה דקאמר מעכשיו יהיה מחולל מה שילקטו אח"כ עכ"ל וצ"ע על הגאון בעל
נ"ב שלא הזכיר דבר מתשובת הרשב"א שכתב גם בזה שניף ברירה אולם מצאתי
בשו"ת הריב"ש סימן רכ"ח שכתב דבר הדומה ממש לנ"ד בענין שהמלך נתן חותמו
שהנאמנים והב"ד יעשו ברירת שלשים אנשים והנאמנים והב"ד בחרו בשנים מהם
שיעשו הברירה וכתב וז"ל ואיברא שאם השנים עשו הברירה ואח"כ הסכימו עליה

אע"פ שעדיין לא ידעו מי הם הבריר' קנימת כו' והו נמי אם לא נבררו עדיין אם אמרו הנאמנים והב"ד שהם מסכימים באותה ברירה שיבררו השנים לאחר שיבחרו אותה אז לא היינו צריכין לטעם יש ברירה פיון שאין הסכמת הנאמנים והב"ד חלה למפרע אלא אחר פן כמ"ש התוס' פ' מרובה בהיה דצנועין כו' וה"נ בנדון זה אם אמרו פו בפירוש שהם מסכימים בברירת השלשים שיעשו השנים לאחר שיעשוה אז לא היינו צריכין לטעם ברירה אבל פיון שבשעה שהסכימו עליהם לא נתבררו עדיין וגם לא אמרו בפ' שתחול הסכמתם לאחר שיעשוה השנים א"כ א"ל כו' אא"כ נאמר יש ברירה וכשבררו השנים הוברר הדבר למפרע שאלו הם שבררו הנאמנים והב"ד ואנן קי"ל דבכה"ג אין ברירה עכ"ל הנה מבואר בלשון הריב"ש דדייק וכתב שיאמרו בפירוש שהם מסכימים בברירה שיעשו אלו לאחר שיעשוה ובהכי א"ש דברי הרשב"א גם פן דאם אמרה בסתם כל מי מכם שיתרצה הבעל ליתנו יהא שלוחי ולא ביחנה דבריה שהשליחות מתחיל משעה שיתרצה הבעל ליתנו לו הוי הכנונה שהיא עושה שליח מיד שאם יתרצה הבעל יהיה שלוחה למפרע ותלוי בדין ברירה ואה"נ אם אמרה בפירוש שיהיה שלוחה לאחר שיתרצה בעלה ליתנו לו דמהני וכן בהיה דנ"ב אם אמרה שזה אשר יבחר פ' יעשה שלוח' אחר שיבחרוהו אותו פ' באמת מהני אבל בסתם אנו דנין שהשליחות מתחיל מיד והוא תלוי ועומד בדין ברירה והנה אין בזה מקום להרחיב בדיני ברירה שהוא מקצוע גדול וכבר ביארתי בתשובה סי' הרבה ענין בעזה"י וכאן אקצר ואעלה: והעולה בקצרה ממ"ש פ' הרמב"ן והרא"ה והר"ן מחולקים בזה דלדעת הרמב"ן אף באומר אמרו מדעתכם דהיינו שתבחרו סופר מי שתמצו דין מינוי שליחות יש לו וע"כ שסובר דל"ש בזה ברירה פיון שאין צריך לברר הדבר למפרע רק מפאן ולהבא ובהגיע תור הפתיכה פבר נתברר הדבר מי נבחר להיות סופר ושפיר מהני מינוי השליחות שלו להרמב"ן רק דמ"מ פסול דמילי לא מימסרן לשליח להיות זה העומד במקום הבעל רק שהוא ממנה מהבעל עצמו שלא בפניו לא מהני דבעינן וכתב כו' וסבירא ליה להרמב"ן דאף דלא אמר בפירוש שיחול השליחות אח"כ מ"מ פיון שאין צריך לשליחות זה שיחול למפרע ממילא אמרי' דלא חל רק מפאן ולהבא ול"ש ביה ברירה ולפי דעת הר"ן והרא"ה באומר אמרו סתם ואינו פורט א"א לפרש בו שר"ל אמרו בשמי לסופר שתמצו דזה לא מהני דאין ברירה וע"כ שר"ל שהוא עושה אותם שלוחים שיבחרו ויעשו אותם שלוחים בשם עצמם וזה הוי מילי אבל כשאמר אמרו לפלוני שפיר הוי מינוי השליחות כשאומר אני מניתי אותו אליבא דהרד"ך ולמהר"מ אלשקר סתמא הכי הוא לכל מר כדאית ליה וטעמא דבסתם תלוי בדין ברירה אע"פ שא"צ הוברר למפרע הוא כמ"ש ודייקתי מדברי הריב"ש דדוקא באומר בפירוש שיחול אחר זמן אין תולין אותו בדין ברירה משא"כ בסתם הדבור הנה עושה רופם מעכשיו ולכשיתברר וזה לא מהני ולכן אף דאמרי' נעשה כאומר אמרו א"א לומר דדמי כאומר אמרו לסופר שאני ממנה אותו פיון שדבור זה שאמר לאלו כתבו ותנו דהיינו כתב ידן הוא הגורם לדון שיהיה נעשה כאומר אמרו א"כ ג"כ מעכשיו חיייל לכשיתברר למי רצו ואנן ס"ל אין ברירה ועפ"ז יש לישא וליתן הרבה בפסוגיא ע"פ המבואר בפ' כל הגט ושאר דוכתי בשטיטת שמואל ור' יוסי בדיני ברירה שם ואין להאריך בזה שאין נ"מ לדינא: ויצא לנו מזה דלשיטת הרא"ה והר"ן אף באומר סתם אמרו לסופר ולא פרט שמו רק אמר אמרו לסופר שתמצו שאני ממנה אותו שליח

לכתיבה לא מהני משום דאין בריה ואם הנה אומר בהדיא שיחול מינוי השליחות לאחר שיתברר מי הוא הסופר באמת מהני דהא לא אמרינן הוברר למפרע ומעתה בנ"ד שפבר ביארנו שאע"פ שבלשון של הטנפס מעשה ב"ד איתא שאמרו לב"ד לסופר כו' מ"מ אין לנו לדין ע"ז כ"א על המובן מתוך הענין פמבואר בטור ס"ס קמ"א מלשון תשובת הרא"ש ונ"ל וישאלת לשון מינוי שליחות קנינא מר' יונה כו' יראה לי שאין לתלות בזה שחזר בו משליחות להולכה אלא ודאי תלינו הענין בט"ס כו' ואפילו את"ל שהיו ע"ה כו' למה יש לנו לתלות בחזרה יש לנו לומר דליפות פחו כו' והלשון שכתב ויותר ע"ז מינה ר' יונה כו' משמע שלתנספית נתפונן מימר אמר תיגרש כל היכא דמגרשה כו' ע"ש ועכ"פ מבואר שיש לדרוש לשון השטר כפי הבנת הענין ועינינו הרואות כי נכתב בזה כמה דברים ליתר שאת ויתר עז ועיקר הענין נסמוך על שליחות שעשו למו' יונה שהוא יהיה בתרקיאה לכל עניני הגט להעמיד א' מסופרי סתם דק"ק בארדיטשוב ויכתוב גיטין לשמם כו': והנה מלשון זה של להעמיד יש לדייק שבאמת מינוי השליחות של הסופר הוא מן הבעלים בעצמם אלא שמו' יונה הוא יהיה המתעסק בזה שיאמר לסופר בשמם שיכתוב גט לנשותיהם לשמם כו' וגם משמעות לשון זה להעמיד סופר ולכתוב כו' ששליחות הכתיבה הנה אחר שיעמיד מו' יונה הסופר וא"כ בכה"ג להרא"ה ונהר"ן מועיל מינוי השליחות הנה דהא א"צ לברר למפרע וכמ"ש ואע"פ שכתוב שם שעשו אותו מןרשה ואנטלר להיות ידו פינדם כו' ולשון זה משמע שמו' יונה הוא נעשה שליח בדבר לא על העמדת סופר ועדים דלשון מןרשה לא משמע הכי אלא משמע שהרשוהו על הענין שהוא יעשה מדעתו מ"מ ככר כתבתי שבזה אנו אומרים שנקתוב ליפות כוחו כמ"ש הרא"ש שם שתולין דליפות פחו נתפונן אם תועיל שליחות לקבלה שתתגרש בו מיד ואם לאו ישאר שליחות ההולכה במקומו עכ"ל שהובא בטור סי' ה"ל וא"כ בנ"ד נמי הכי הוא ותי' לשון אחרון שאמרו להעמיד אהד כו' והלשונות האחרים הנאמרים ליפות פחו אין מבטלין השליחות וכן ביארו בטנפס הב"ד שאמרו בפירוש שלא עיכב מחמת הלשונות הנאמרים כי אין קפינא רק שחפצם שניגמר ענין הגירושין על צד ההכשר וא"כ להרא"ה ונהר"ן יש לצדד כמ"ש ולהרמב"ן בלא"ה נראה מדבריו שדעתו נוטה להכשיר באומר אמרו וכמ"ל: המורם מזה שלדעת התוס' בעירוי אין פסול באומר אמרו אלא מדרבנן וכ"נ לדעת הפוסקים שא"צ שליחות בכתיבה וכן דעת קצת פוסקים אליבא דהרמב"ם אע"פ שהוא מהסופרים דבעינן שליחות בכתיבה ודעת הר"י ונהרמב"ן נוטה להכשיר באומר אמרו לגמרי כשמואל דפליג עליה דר"י ואף שבסה"ת ושאר פוסקים כתבו בשם ר"י שיש להחמיר בשניהם באומר אמרו ובחנם סופר ועד מ"מ מבואר שעיקר טעמו בזה כדי שלא לחלוק על הר"ח ולכך כתב שיש להחמיר בשניהם ע"ש וכן מבואר בדברי גדולי האחרונים, מהרש"ל בס' יש"ש גיטין פ"ו סי' י"ד שאחר שהביא דברי סה"ת ונהרא"ש בשם הר"י כתב וא"כ אף לדבריו אין פסול אומר אמרו אלא להחמיר וכן דעת הרא"ש נוטה שכתב בתשובת דחש"ו פסול בדברי ר"י א"כ ממילא לכל היותר אין פסול אומר אמרו אלא משום חומרא ותימא על הטור שכתב שדעת הרא"ש כרב אלפס ואינו נכון ובעיני נראה דאפילו ספק מגורשת לא הוי אלא שהחמירו שלא תנשא בגט זה ואם נשאת ל"ת דהלכה כשמואל דאומר אמרו כשר וסיוע גדולה לדברי מדמסיק בפסוקי מה ראה לפסוק כר"י כו' מ"מ שמעינן דלדעת ר"י פשיטא

שאינו אלא להחמיר ואם נשאת ל"ת ואף בדיעבד אם לא נשאת אלא דאיכא למיחש לעגונה הגט פשר עכ"ל וכ"כ שם סי' ט"ו ואני אומר דמאחר מן הדין אפי' באומר אמרו פשר פמו נשכתבתי אלא שהחמירו בדבר ע"פ ר"ח הבו דלא לוסוף עלה כו' וכ"כ בסוף דבריו אבל לפמ"ש דאומר אמרו פשר בשעת הדחק יש לסמוך אדברי הרא"ה והר"ן ולהכשיר הגט וליתן לה לכתחלה עכ"ל ור"ל פ"ן דכל אומר אמרו פשר בשעת הדחק עכ"פ לכן היכא שאמר שמנינו השליחות יהיה ממנו יש להכשיר לכתחלה אף שלא בשעת הדחק פדעת הרא"ה והר"ן וא"כ בנ"ד שאין לה שעת הדחק ומקום עיגון גדול מזה דשפיר דמי ליתן הגט ע"י אומר אמרו וכמ"ש רש"ל ומכ"ש שיש לצדד בדבר ולומר דנ"ד דמי להא דהרא"ה והר"ן ו"ל שלא בא הפותב אלא לומר שהבעלים ציוו אותו שהוא יעמיד סופר שיכתוב אבל מ"מ מנינו השליחות של הסופר הוא מפי הבעלים עצמם דפשיטא שאין להחמיר בזה לעגן אותן עולמים ומצאתי גם כן בשו"ת הגאון המפן' מו' ינשע ז"ל בעהמ"ח מג"ש ושו"ת פ"י שכתב בתשובת כת"י אפר"ה הם ת"י שכתב ונ"ל מיהו להקמב"ם אומר אמרו אינו פסול אלא מדרבנן כו' אבל להרי"ף והרא"ש ז"ל אפילו באומר אמרו בטל הגט לגמרי מה"ת פמבואר בדבריהם ומיהו בנ"ד אע"ג דלקאור' אין נפקותא פ"ן דלא נשאת פשיטא דל"ת לד"ה מפל מקום נ"מ פ"ן דהוא שעת הדחק גדול דא"א להשתדל אחר גט אחר הנה דינו בדיעבד פמו שיש להביא ראיה מכמה דוכתי כו' עכ"ל הרי מבואר דבכה"ג סמכינן אהך גיטא שנכתב ע"י אומר אמרו וכבר פתבתי דבמקום דחק ועיגון כזה פשיטא שאין לחלק בין אם עדיין לא נכתב כלל או אם נכתב ולא ניתן דהפתיכה אינה מעלה ומוריד בזה: ועוד נלענ"ד דאפר"ה דאפילו הר"ח והרי"ף ז"ל דנקטו להלכתא פהאי ברייתא דהגט בטל עד שישמעו קולו מ"מ גם הם סוכרים דאינו בטל לגמרי ובשעת הדחק גדול שפיר מצינו למסמך אמאן דמיקל וכמ"ל בשם הר"א דמונפלישיר דמפר' גט בטל דבריית' גופא היינו פסול ואם כן מכ"ש אנו לדין דשמואל ואמוראי טובא מפשרי רק דלכתחלה לא תעשה שמה תשפור עדים וכבר פתבתי דבנ"ד ל"ש זה ואע"פ שמדברי הפוסקים משמע דלדעת הר"ח והרי"ף בטל לגמרי משמע מ"מ מצאתי סעד לדברי בשו"ת הגאונים מכונים בשם שערי צדק שנשלחו לידי מעה"ק טבריא תוב"ב וכתב שם בשער ב' סי' א' וז"ל וגברא דאמר לחבריה הוי אנת אפטרופא ושלית דיילי וכתוב גט כו' ואי ס"ל להאי אפטרופס דכיון דשנ' שלית ומניה אפטרופס ואמר איהו לסופר וכתב ולעדים וחתמין גט בטל היא דמילי לא מימסרן לשליח דתנו אמרו לו נכתוב גט כו' רב אשי אמר ל"מ קאמר כו' והאי אפטרופא כל גיטא דכתיב (ונראה שזה קאי היכא שאמר אמרו כו' וכתבו הם עצמם) או דאמר לאחרים פתבו גט בטל הוא דאחמיר רחמנא בגט דבעינן עד דכתב איהו וחתמין עדים דאמר לסופר ולעדים דלמא די הוי חולה מסופן א"נ המפרש ב"ם והיוצא בש"יירא והמנשלה בבור דכדאמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הקילו רבנן משום דעת ספנה הוא והוי גט דלא תעגן אשה עכ"ל נראה שר"ל דבמנשלה בבור הקילו אף ע"ג דלא פרט את הסופר ואמר כל השומע קולי וכן במסופן ויוצא בש"יירא שאמרו פתבו נותנין אע"ג דלא אמר בפירוש תנו משום דאקילו רבנן משום עגונה ומשמע דמדמי הא להך דמילי לא מימסרן לשליח ולמימרא דגם בכה"ג יש להקל ואע"ג דכתב דאחמיר רחמנא בגט כו' לאו מדאורייתא קאמר ואפר"ה נמי דמ"ש דלמא (הוא פמו לשון איבעיא וספק עיין

בשאלות) די הוי חולה נמי ר"ל בכה"ג שא"א שיאמר לסופר עצמו רק ע"י אחרים וע"ז קאמר דאקילו רבנן ואם הדבר פן אם פן דעת הגאונים מבואר להדיא להקל באומר אמרו במקום הדחק ועיגון ומה שאמרו בטל הוא לאו דוקא רק שיש להחמיר בזה יותר מפסול דעלמא וכמ"ש הכ"מ בדעת הרמב"ם ואם אמנם קצת מהאחרונים נחלקו על הפסוק משנה בפ"י דברי הרמב"ם.

אף לפי ענייני דעתי יש להביא ראיה דהרמב"ם ס"ל דאומר אמרו פשר ממה שפכת בפ"ק ג' מהלכות אישות גבי שטר קידושין שישכח לכותבו מדעת השליח וכתב ה"ה שהרמב"ם נחלק עליו דאינו כותבו אלא מדעתה כדקי"ל דאפילו אומר אמרו פסול או בטל וה"נ מהתם אמרו בזה התם דעת מקנה בעינן ולא שלוחו אף פאן דעת מקנה בעינן ולא שלוחה ואפילו באומרת אמרו עכ"ל וכ"כ בחי' הרשב"א והר"ן בשמו ולשיטת הרמב"ם צ"ל דכיון דעשתה אותו שליח לקבל שטר קידושין מיד ארוס שלא ממילא הוי באומרת אמרו לסופר ואומר אמרו פשר ואע"ג דבגט הוי פשר ול"ת משום שפא תשפוך עדים בקידושין ל"ש זה שישפוך עדים שאמרה האשה אמרו לסופר כו' דז"א דדוקא דבורא קאמרי אבל מעשה לא עבדי וא"כ אין לחוש שישפוך שנים שיאמרו שהאשה אמרה אמרו לסופר כו' ותקבלו אותו לידכם בתורת שליח לקבלה דזה הוי מעשה ומעשה לא עבדי ואם פה יאמרו לסופר כתוב ולעדים חתמו ותנו ליד האשה הרי ע"כ שתדע האשה שהשטר נכתב בלא דעתה ול"ש בזה חשש שפא ישפוך פלל רק בגט חוששין שפא תשפוך עדים שאמר הבעל אמרו לסופר כו' ותנו ליד האשה וכמ"ש לקמן בשם הרמב"ם אב"ל בקידושין ל"ש זה ולכן אפילו לכתחלה שפיר דמי בכה"ג: וראיתי בחי' הריטב"א לקידושין שפכת ג"כ דלא מהני דעת השליח בשטר קידושין דלקבלה עשאתו שליח ולא לזה ודעת' בעינן (וצריף) שימנה לסופר ולעדים לחתום בפניהם ולא ע"י עדים דהא קי"ל בגט אומר אמרו פשר ול"ת שפא תשפוך עדים ה"נ פשר ול"ת שפא ישפוך עדים ויכתבו לו שלא מדעתה שהוא פסול הלכך כי היכא דהתם בגט חס"ו פסול משום חורבא דאומר אמרו כדאיתא התם ה"נ בשטר קידושין וזה דעת מורי רבינו נר"ו עכ"ל ואני תמה על מ"ש גם בקידושין חשש שפא ישפוך עדים דמה יושיענו זה כיון דמ"מ צריכה היא לקבלו וצ"ל דחיישינן שפא ישפוך עדים שיאמרו שאמרה אמרו לסופר כו' ופלוני יהיה שליח לקבלה עבורה ואותו פ' בתם לכבו יסבור שמינתו שליח שלא בפניו אלא שמ"מ צ"ע דהא שליח לקבלה צריף עדים וא"ל דהוה עדין אם פן הוי נמי מעשה שהרי האשה אין שטר קידושין יוצא מת"י ואם נרצה לאסרה מחמת שטר קידושין זה הלא פחשו בפניו תענה שלא עשאתו שליח לקבלה ויצטרף להחזיק שקרו על ידי עדים אלו אם פן פשיטא דזה הוי כמעידין על גמר מעשה כמו בעלמא וצ"ע עכ"פ למדנו מדברי הריטב"א אלו דס"ל דאף אומר אמרו מדעתכם פשר אלא שלא תעשה כו' וע"ז פתב שהוא דעת מורו הרב נ"י ונראה שהוא הרא"ה ז"ל פידוע שברוב המקומות שפכת סתם פוננתו על הרא"ה שהיה רבו מובהק יותר מן הרשב"א ואם פן מבואר שהרא"ה והריטב"א דעתם להכשיר גבי גט אומר אמרו רק דלא תעשה ומצאתי בספר עצי ארזים סי' ל"ו שכתב גם פן דהרמב"ם שסובר דשטר קידושין מדעת השליח מהני אזיל לשיטתו דס"ל דאינו פסול רק מדרבנן וכפי הנראה דס"ל כמ"ש התוס' דא"צ שליחות בכתיבה כו' (התה"ד סי' רכ"ח דעתו דהרמב"ם סובר דבעינן שליחות בכתיבה

אך דעת קצת מפרשים להרמב"ם דלא בעינו עיין בספר ג"פ) אבל הרמב"ן ס"ל דפסול מדאורייתא כמ"ש הר"ן בשמו פינו דבעינו לשמה וגם נכתב שיכתוב הבעל לכן אין הסופר והעדים עומדים במקום הבעל אא"כ ששמו מפיו ומש"ה פוסל אפילו בממנה שליח בפירוש ע"י שליח דלא פהרא"ה אלקא שחולק על התוס' וס"ל דנכתב קאי אבעל וצריך שליחות באמת גם הב"ש כתב דהרמב"ן סובר דבעינו שליחות בכתיבה והקשה ע"ז ממה דמכשיר כתיבת עבד ע"ש ובאמת שדעת הרמב"ן דלא בעינו שליחות כמבואר בקידושין ע"ש שיש חסרון בדפוס וכ"כ המפרשים בשמו ומ"ש דבעינו שישמעו מפיו אין זה בתורת שליחות רק דבעינו שיהיה מצווה מפי הבעל ולכך אי מילי מימסרו לשליח כל ששמע מפי השליח הוי כשמע מפי הבעל עצמו משא"כ אי מילי לא מימסרו לשליח אע"ג דבכתיבה לא בעינו שליחות מ"מ הרי לא שמע הציווי מפי הבעל ולא מהני) ומה שהקשה שם על הריטב"א שכתב לפסול חתם סופר בקידושין כמו בגיטין דז"א דהא אי אמרו פסול חתם סופר ועד פשר ואע"ג דלכמה פוסקים מחמירין בתרנוניהו היינו משום דמספקא להו בדין אומר אמרו ואזלי בתרנוניהו לחומרא אבל לדעת הרמב"ן דמשמע דס"ל אומר אמרו פסול בנדאי אין מקום להחמיר בחסו"ע עכ"ל ודברים תמוהים לענ"ד שהרי הריטב"א כתב להדיא דאומר אמרו פשר רק דל"ת משום שמה תשפור עדים ומבואר בפוסקים דאע"ג דהש"ס תגרץ פינו דאמר מר פשר ול"ת לא שכיח היינו דוקא בס"ד אבל למה לא ס"ל דהאי שינויא דחויא הוא וס"ל דאע"ג דלא תעשה מ"מ יש לחוש לחורבא דחתם סופר ויש לפסול חס"ו וכמ"ש לקמן דברי סה"ת ושא"ר פוסקים רק מאן דס"ל דאומר אמרו בטל מדינא הוא מכשיר בחס"ו והריטב"א לא ס"ל הכי ומ"ש שהרמב"ן סובר דפסול באמת הריטב"א לא הזכיר בדבריו את הרמב"ן אך באמת מ"ש בשם הרמב"ן דס"ל לפסול באומר אמרו ונהפוך הוא שאדברה הרמב"ן כתב ואילו הייתי ראוי לחלק הייתי מכשיר כו' ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ע"ש גם מ"ש בעצי ארזים שם די"ל דבקידושין פינו שהבעל הוא הכותב והוא הממנה סופר ועדים ל"ש שינוי שליחות באומרת אמרו ע"ש לענ"ד לא נהירא דהא מקיש קידושין לגירושין לענ"ד זה דבעינו דעתה ואם פן כמו דבגט פסול כשחותם מי שלא חפץ בו הבעל כמו כן בקידושין בלא דעת האשה שהוא דעת מקנה ומה שלא הזכירו הפוסקים דין זה בקידושין נלענ"ד דס"ל דדוקא בגיטין חיישינן לחורבא משום דלקא תנשא האשה בגט זה שחתם הסופר שלא במצות הבעל משא"כ בקידושין דמה שהשטר קידושין אינו בהכשר אין זה חורבא כ"כ שנפסול בשבילו חס"ו ולחוש שמה יקדש אח"כ אחרתה ויאמרו אין קידושין תופסין באחרתה גם פן חשש רחוק הוא וכל דלא שכיח לא גזרו ואע"ג דגם גבי גט אי פשר ול"ת אמרינן דלא שכיח ואפ"ה אמרי' דלמסקנא חיישינן הכא פינו דאין חשש לגבי אשה זו גופה רק לענ"ד קרובותיה לא גזרינן ולפיכך לא הזכירו הפוסקים מזה ולפי שאינו מעניינינו אין להאריך: ונקוט מיהא בידה מפל הני מילי מעליותא שכתבנו שיש הרבה פוסקים מהראשונים המכשירים באומר אמרו שהרי הטור ברמזים אומר פן בשם הר"י וכ"כ רבינו ירוחם שיש פוסקים דאומר אמרו פשר וכ"כ ה"ה פ"ד מהלכות זכיה וכ"כ הריב"ש סימן ד"ש שהתוס' וקצת פוסקים ז"ל פסקו כשמואל דבאומר אמרו פשר וכ"כ מדברי הרמב"ן שכתב שמצא דעת בעל התוס' שמכריע באומר אמרו דכשר כו' וזהו דעת שראוי לסמוך עליו וכ"פ הר"ש פן הרשב"ץ בשם הרמב"ן וכ"ד הריטב"א וכתב

שְׁפָן דַעַת רַבִּינוּ ז"ל וְהוּא רַבּוּ הֵרָא"ה (וּאֵע"ג שְׁהַרְמַב"ן וְהֵרָא"ה נִחְלְקוּ בְּדִין אֹמֵר
אִמְרוּ לְפָלוּגֵי כּו' הֵינּוּ אֵלֵיכָא דְמֵאן דַּס"ל לְהִלְכָה לְפָסוּל אֲבָל אֵינְהוּ ס"ל לְהַכְשִׁיר אַף
בְּאֹמֵר אִמְרוּ מְדַעְתִּיכֶם כְּמִבְּנֵי בְּדַבְרֵי הֵרִיטְב"א בְּקִדּוּשֵׁינָן שְׁהַבְּאֵתִי לְעִיל) וְכ"ד גְּדוּלֵי
הָאֲחֵרוּנִים וּמְהַרְש"ל בֵּיש"ש דְּאֹמֵר אִמְרוּ פֶּשֶׁר מִן הַדִּין וְהֵיכָא דְּאֵיפָא לְמִיחַשׁ לְעִגּוּנָה
נְמִי הֲגַט פֶּשֶׁר וְכ"ד הֲגָאֹן מוֹהַר"ר יוֹשִׁיעַ בְּשׁו"ת כַּת"י וְכ"נ מ"ש בְּשׁו"ת הֲגָאֹנִים
דְּבַמְקוּם עִיגוּן אֵין לְהַחְמִיר וְהָיִי הֲגַט פֶּשֶׁר וְגַם כְּתַבְתִּי לְצַדֵּד דְּהָךְ דַּנ"ד הָיִי כְּמִמְנָה
הַשְּׁלִיחוֹת מְדַעַת עֲצָמוּ שְׁמַכְשִׁירֵין הֵרָא"ה וְהָר"ן לְגַמְרֵי וְאִם כֵּן פֶּשֶׁיטָא שְׁפָדָאִי הֵם כֹּל
הַגְּדוּלִים אֵלּוּ לְסַמּוּךְ עֲלֵיהֶם וְלְהַתִּיר בְּמַקּוּם עִיגוּן וְשַׁעַת הַדְּחַק כְּזֶה אַף לֹא מְלֹאֲנִי לְבִי
לְסַמּוּךְ ע"ז לְבַד כִּינּוּן שֶׁהַב"י בְּתַשׁוּ' וְהַרְבֵּה מְגִדּוּלֵי רֵאשׁוֹנִים וְאֲחֵרוּנִים הַמְּחַמְרִים בְּדַבְרֵי
יֵשׁ פּוֹסְלִים מְדַרְבְּנָן וַיֵּשׁ שְׁסוּבְרִין שְׁיֵשׁ כָּאֵן פְּסוּל דְּאֹרְנֵיטָא מ"מ הָרִי לְפָנֵינוּ צַד הַיְתֵר
גְּדוּל ע"י גַּט א' שֶׁהוּא ע"י אֹמֵר אִמְרוּ: וְעַתָּה אֲחַזְּזָה אֲשִׁית לְבִי לְכַרֵּר עֲנִין גַּט הַשְּׁנִי שְׁצוּ
לְמִנְהָ יוֹנָה שְׁיִכְתּוּב בְּעֲצָמוּ וַיִּחַתּוּם וְעוֹד עַד אַחַר עָמּוּ שְׁצוּיָו לֹא מְפִיקֶם לְחַתּוּם וְאֵיפָא
כִּהְיִי מְלֵתָא תְּרַמִּי לְרִיעוּתָא חֲדָא דְּהָיִי חַתּוּם סוֹפֵר וְעַד שְׁפָסוּל לְדַעַת כְּמָה פּוֹסְקִים וְעוֹד
שְׁזָה ר' יוֹנָה שְׁצוּיָו לֹא שְׁיִכְתּוּב אֵינוּ יָכוֹל לְאֵמֵן יַדְיוֹ לְכַתּוּב כְּתַב אֲשׁוּרִית כְּדִין הֲגַט.

וְאֲשִׁית עֵינֵי עַל הַחֲשֵׁשׁ הָרֵאשׁוֹן מְטַעַם חַתּוּם סוֹפֵר וְעַד הֵנָּה דַעַת הָרִי"ף וְכַה"ג וְהַרְמַב"ם
וְכַה"ג וְהַרְמ"ה הִבִּיאוּ הַטּוֹר סִי' ק"ל לְהַכְשִׁיר וְכ"ד רַבִּינוּ שְׁמִחָה הִבִּיאוּ בַּהַג"מ וְכֵן
דַעַת רַבִּינוּ יוֹאֵל שְׁבַמְרָדְכִי כַּמ"ש הַב"י ע"ש וְהַרְמַב"ם הוּא סוֹבֵר דְּאֵף לְכַתְחֵלָה מוֹתֵר
בַּחֲס"ו כַּמ"ש הַט"ז בַּח"מ סִימָן רַמ"ד וְעוֹד כְּמָה אֲחֵרוּנִים וְכ"כ הַמ"ל לְדַעַת הַרְמַב"ם
וְאֵף לְפִי מ"ש הַב"י וְהַסַּמ"ע דְּהַרְמַב"ם גַּם כֵּן אֵינוּ מַתִּיר רַק בְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁיטָא דְּבַשְׁעַת
הַדְּחַק כְּדִיעֵבַד דְּמִי אַף אֲפִילוּ לְדַעַת הַפּוֹסְלִים בַּחֲס"ו וְהוּא בַּעַל סַה"ת בְּשֵׁם הַר"י
וְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהֵרָא"ש וְהָר"ן וְהַמְרָדְכִי וְשְׁאָר פּוֹסְקִים מ"מ נִרְאֶה דְּבַשְׁעַת הַדְּחַק
כַּה"ג נְדָאִי אֲזָלוּ וּמוֹדוּ שְׁאֵין לְהַחְמִיר כְּזֶה כִּינּוּן דַּעַכ"פ אֲפִילוּ אִם נֹאמֵר דְּפָסוּל אֵינוּ רַק
גְּזִירָה מְדַרְבְּנָן בְּלַבַּד דְּלֵמָּא נִפְיָק מִזְּנֵה חוֹרְבָא וְהֵינּוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּסְפִיקָא הָיִי אִי אֹמֵר
אִמְרוּ פֶּשֶׁר וְאִז חַס"ו פְּסוּל וְאִם כֵּן אֵין כָּאֵן רַק סְפִיקָא בְּמִלְתָּא דְּרַבְּנָן וְגַם דְּאֲפִילוּ אִם נִחְלִיט
לְהַכְשִׁיר בְּאֹמֵר אִמְרוּ עֲדִינָן י"ל דְּהִלְכָה כַּמ"ד פֶּשֶׁר וְל"ת וְכִינּוּן דְּכָשֶׁר וְל"ת לֹא שְׁכִיחָא
וְלֹא גְזִירִין לְפָסוּל חַתּוּם סוֹפֵר וְעַד וְאִם כֵּן הֵנָּה כְּתַרִי סְפִיקָא בְּמִלְתָּא דְּרַבְּנָן וְאִם כֵּן צ"ל
דְּמָה שְׁהַחְמִירוּ הֵנָּה פּוֹסְקִים ז"ל הוּא מְשׁוּם חוֹמֵר א"א אֲבָל בְּמַקּוּם עִיגוּן גְּדוּל פֶּשֶׁיטָא
שְׁאֵין לְהַחְמִיר כְּפִלֵי הָיִי וְכֵן מְבֹאֵר מְדַבְרֵי רֵאשׁ הַמְדַבְּרִים כְּזֶה הַר"י ז"ל וְכַתַּב בְּמַרְדְּכִי
בְּשֵׁם רַבִּינוּ אַבִּיגְדוֹר שְׁכַתַּב עַל חַתּוּם סוֹפֵר וְעַד שְׁכַתַּב הַר"י בְּתַשׁוּבְתוֹ כְּדָאִי הוּא ר"ח
לְסַמּוּךְ עֲלֵיו בַשְּׁעַת הַדְּחַק עַל מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה שְׁנִשְׁאֵת וַיִּלְדָּה וְהַכְשִׁיר הַגּוֹלֵד מִיָּהוּ לֹא נִתְּפַרֵר
אַצְלֵי אִם גַּם בְּלֹא נִשְׂאֵת אוֹ נִשְׂאֵת בְּלֹא יִלְדָּה מָה יֹאמֵר רַבִּינוּ הַזֶּקֶן בְּהֵם כּו' ע"ש וְהַמ"ל
פ"ט מַה"ג תְּמָה דְּהָא אֲפִילוּ מֵאֵן דְּפָסַל חַס"ו מִן הַדִּין מ"מ בְּפָסוּל דְּרַבְּנָן אִם נִשְׂאֵת ל"ת
וְכַמ"ש הַרִיב"ש וְכ"ש דְּלַהַר"י לֹא פְּסוּל חַס"ו מְדִינָא אֲלָא מְשׁוּם דְּאֲזִיל הֵכָא וְהֵכָא
לְחוּמְרָא אִם כֵּן מָה לֹא לְסַמּוּךְ עַל ר"ח דְּמַכְשִׁיר חַס"ו לְגַמְרֵי דְּסוֹבֵר אִמְרוּ פְּסוּל כּו'
וְנִפְלְאֵתִי מ"ש וְכ"ש דְּלַר"י לֹא פְּסוּל מְדִינָא כּו' וּבְאַמְתָּא ר"י לְנִפְשִׁיָּה ס"ל דְּאֲפִילוּ מְדִינָא
מִיִּפְסָל דְּאִיָּהוּ סוֹבֵר דְּאִמְרוּ פֶּשֶׁר מְדִינָא רַק שְׁחַשְׁשׁ לְדַעַת ר"ח לְחוּמְרָא לְעִנְיָן אִמְרוּ
וְהִלְכָה לְעִנְיָן חַס"ו שְׁאֵנּוּ צְרִיכִין לְהַקְלֵם מִהַצְּנוּרָה לְסַמּוּךְ עַל ר"ח כְּזֶה אַף מָה שְׁהַקְשָׁה
דְּהָא כֹּל פְּסוּלֵי דְּרַבְּנָן אִם נִשְׂאֵת ל"ת מְצִאתִי בְּשׁו"ת מְהֵרָא"ש בְּקוֹנְטְרַס עֲגוּנָא דְּאֲתָתָא

שגדולי עולם מהרי"ט ומהרח"ש ז"ל נשאנו ונתנו הרבה בדברי המרדכי אלו וראיתי בס' בני יעקב שעמד על דבריהם והוא ז"ל ביארו ביאור רחב ותוכן דבריו דהתם היה חשש לפי שיש פוסלין סופר ועד והיינו אף אם היה במצות הבעל ובזה פשיטא דאין פאן רק פסול דרבנן וגם היה עוד חשש כיון שבא מקום אחר ואם פן חוששין שמא לא חתם הסופר במצות הבעל נודע לנו גופא דעובדא היכא הנה אם פן חוששין שמא לא חתם הסופר במצות הבעל רק הבעל אמר אמרו כו' ומשום פסופא חתמי ליה לסופר ובזה נדאי שהגט בטל לגמרי ועל זה הוצרך לומר פדאי הוא ר"ח כו' ע"ש ולפ"ז בנ"ד כיון שמבנרר לפנינו בטופס מעשה ב"ד שהוא ע"פ ציוי הבעל אנדא ליה חשש השני לגמרי ואין פאן רק פסול גזרה דרבנן לבד אפילו לדעת המחמירין ממילא י"ל דע"כ לא החמירו לחוש למ"ד אומר אמרו פשר ואע"ג דל"ת לא שכח מ"מ חוששין לו בחס"ו אלא בלא נודע לנו היכא הנה עובדא ולמיחש מבעי דלמא באמת חתם על ידי פסופא שלא במצות הבעל או אפשר אפילו בנודע שחתם במצות הבעל אלא שאפשר להשיג גט אחר מה שא"כ היכא דלא אפשר והוא שעת הדחק גדול שפיר דמי לסמוך על הגאונים המתירין וכמו שכ' במרדכי בשם רבינו אביגדור שדעתו נוטה בשעת הדחק לסמוך על ר"ח ורבינו שמחה המכשירין חס"ו ע"ש ומהרי"ט בתשו' שם העמיד האי דינא פגון שהיה הבעל מוכן ליתן לה גט כו' אבל היכא דליתא למגרש אין שעת הדחק גדול מזה ותנשא לכתחלה גם יש ראיה מדברי התוס' ד"ה התנן שכתבו בחד תירוץ א"נ ה"ק אם באו לקיים שלוחתן כו' ומפרש מהרי"ט שר"ל כיון דא"א לומר לאחרים שלא צינה הבעל מוטב להחתיים הסופר לכתחלה לקיים שלוחתן בשעת הדחק כו' ולישנא קמא ול"ב דהתוס' שם אין חולקין בדין חס"ו דמכשירינו בשעת הדחק אלא דר"ת משמע ליה לישנא דכתבו ונתנו אף שלא בשעת הדחק כו' והשתא נדאי בנ"ד אפילו אם עדיין לא ניתנו אין לה שעת הדחק גדול מזה שהבעל עומד בארץ מרחקים ובשעת חירום ומלחמות ותתעגן עניה זו כל ימיה הלכך פשר לכתחלה לתתו לה עכ"ל ומהרח"ש שם דחה ראיה זו ופ"י דברי התוס' כפשוטן שר"ל שאם ירצו עכ"פ לקיים שלוחתן צריך שיחתמו הם עצמם שאז יש קיום לרצונם ולשלוחות כו' ע"ש ואחר שהאריה הרחיב מהרח"ש בזה מ"מ בסוף דבריו כתב דכיון דכתב הרשב"א בסי' רנ"ב דבשעת הדחק והפ"מ סומכין במחלוקת להקל אף ביחיד נגד רבים פדאמרי' בנדה לאחר שגזפר אמר פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק כו' והכא גם פן בנ"ד אם הוא דוחק גדול שיש עגון בדבר יש לסמוך על גאונים עולם הרי"ף והרמב"ם הגם שרבים חולקין עליהם עכ"ל.

הרי שעלה בהספמה מפי מהרי"ט דבשעת הדחק כה"ג חס"ו פשר וסמוך על ידו הגאון מו' י"ט פן יעיש וכתב פי חכמים שלמים וכן רבים הספימו לזה ואף שהיה שם עוד גמגומים הרבה מלבד זה צדדו בהם להקל משום שחשו לעגונה וגם מהרח"ש מצד חשש זה דחס"ו הספים להקל בשעת הדחק וכמ"ש ואע"ג דמו' אביגדור מספקא ליה בדברי הר"י אם דוקא בנשאת כו' כפר כתבתי מה שפירשו בו ז"ל וגם נלענ"ד דהר"י גופיה כיון דלדינא מפשט פשיטא ליה דאומר אמרו פשר א"כ דינא הוא שפסול בחס"ו (דס"ל דהך תירוץ פיון דכשר ול"ת לא שכח למסקנא דחוויה הוא) ולכך י"ל דוקא בנשאת היא שהיקל בה דכדאי הוא ר"ח לסמוך עליו כו' משא"כ אגן לדין שיש לנו רבים וגדולים הסוברים להכשיר אף לכתחלה וגם המחמירין היה קשה בעיניהם לחלוק לגמרי ולכן

פְּתָבוּ דְסַפִּיקָא הוּי וְגַם אִיכָא סַפִּיקָא בְּמִלְתָּא הַךָ שְׁנוּנִי דְכָשֵׁר וּל"ת לָאו דְחֻוּיָהּ הוּא כְּמִבְּנָאָר בְּדַבְרֵי הַמְּפֹרָשִׁים ז"ל וְגַם כִּי הָר"ן פָּתַב אֶלְיָבָא דְהֶרְמֵב"ם דְּכִינּוּן דְּמִסְפִּיקָא לִי בְּאוּמַר אֲמָרוּ כְּשֵׁר בַּחֲס"ו דְּלָא נִפְיָק מִיגִיָּה חֲוָרְבָּא פִּינּוּ דְגַט שַׁע"י אוּמַר אֲמָרוּ פְּסוּל מְסַפֵּק וְאֵע"ג דְּהָר"ן פָּתַב שְׂאִין נִרְאָה בְּעֵינָיו דְּחִיזְיָשִׁי דְלָמָּא אִיכָּא מֵאן דְּמַכְשִׁיר אוּמַר אֲמָרוּ וְנִפְיָק חֲוָרְבָּא כּו' נִרְאָה דְאַנּוּ הַשְּׂתָא דְפִשְׁטָה הוּרְאָה בְּכָל הָעוֹלָם שְׂלָא לְהַכְשִׁיר ע"י אוּמַר אֲמָרוּ אִם כּוֹ וְדָאִי לִיכָּא חֲוָרְבָּא וְאַף שְׁפַתְבִּיתִי לְעִיל דְּאִיכָּא מֵאן דַּס"ל לְהַכְשִׁיר בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְעִיגוֹן גְּדוֹל מ"מ דְּבָר זֶה לֹא שְׂכִיחַ כָּלָל וְאִין לְגִזוּר בּוֹ אֵלָּא דְלִכְאוּרָה הָיָה אֲפֻשֵׁר לְזִמְרָא דְמִדִּינָא דְש"ס אֲפֻשֵׁר דְאוּמַר אֲמָרוּ כְּשֵׁר וּלְכַף גְּזוּרוּ חו"ל עַל חֲס"ו שְׂיָהָה פְּסוּל מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם חֲוָרְבָּא הַלְפָּה אַע"ג דְּהַשְּׂתָא פְּסֻלִינּוּ בְּאוּמַר אֲמָרוּ מִשׁוּם סַפִּיקָא אֲפַתִּי גְזוּרַת חו"ל לֹא זָנָה מִמְקוּמָהּ כְּדִמְצִינּוּ בְּכַמְהָ דּוּכְתִי עֵינּוּ בְּפַר"ח סִימָן קי"ז גְּבִי הָא דְאַמְרִינּוּ שְׂאִין אָנוּ נִזְהָרִין בְּגִילּוּי לְפִי שְׂאִין עֲתָה נְחַשִׁים מְצוּיִם בִּינֵינוּ וְהִבִּיא שְׂמֵ דְבָרֵי הַתּוֹס' לְעַנְנּוּ עֲשִׂיתִי מְלָאכָה בַּע"פ אֲפֻשֵׁר שְׁעִיקָר הַתְּקֵנָה מְפִי הַקְּרָבָן אֲסוּר אַף בּוּזָה"ז וְעוֹד כְּמָה מִמְרוֹת וּמְסַקְנָתוֹ דְּגְבִי גִילּוּי מְעִיקָרָא נְתַפְשֵׁטָה תְּקֵנָת חו"ל בְּמִקּוּם דְּלִיכָּא נְחַשִׁים ע"ש וְאִם כּוֹ נ"ד נִרְאָה פִּינּוּ דְמִמְנֹו חו"ל וּפְסָלוֹ לְחֲס"ו אַע"פ שְׁבִטְלֵי הַטַּעַם לֹא בְּטָלָה הַתְּקֵנָה וְע"ש בַּמְהַרְח"ש שְׁמַהֲרִי"ט פָּתַב צַד הַיָּתֵר לְפִי שְׁמִקּוּם הַפְּתִיבָה נוֹהֲגִים כְּהֶרְמֵב"ם דְּאוּמַר אֲמָרוּ פְּסוּל לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְחֲוָרְבָּא וְאַע"ג דְּאַמְרִינּוּ דְחִיזְיָשׁ דְּכָשֵׁר וּל"ת לֹא שְׂכִיחַ דְחֻוּיָהּ הוּא מ"מ הֵינּוּ דְנוֹקָא לְעַנְנּוּ ל"ת דְּכָשֵׁר בְּשַׁעַת הַדְּחָק מִשְׂא"כ אִם פְּסֻלִינּוּ דְפְּסוּל וְקָרוֹב לְהִיּוֹת בְּטָל תּוֹ לִיכָּא לְמִיחַשׁ וְהִבִּיא רֵאָיָה מִב"מ דְּאַמְרִינּוּ פִּינּוּ דְלִיתֵיהּ לְמַלְוָה בַּהֲדִיָּה לֹא פְתַבִּינוּ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְמִיקָרִי וְכַתּוּב וְכִינּוּן שְׂאוֹתָן מְקוּמוֹת קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בְּכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה כְּמִשְׁהָ מִפִּי הַגְּבוּרָה וּפּוֹסְקִים דְּאוּמַר אֲמָרוּ פְּסוּל אִין לְחוּשׁ כָּלָל עַל חֲס"ו וְעַבְדֵי הָכִי לְכַתְחֻלָּה כּו' עכ"ל וּמַהֲרַח"ש שְׂמֵ הַשֵּׁיג ע"ז דְּבַתֵּר מְקוּם הַנְּתִיבָה אֲזַלִּינוּ שְׂהוּא מְקוּם שְׁפוֹסְלִים בּוֹ חֲס"ו וְכַתּוּב שְׂרָאָה דְּבָרֵי מַהֲרִי"ט שְׂהַרְגִישׁ בְּזָה בְּקוֹ אַחַר וְכַתּוּב דְּהִכָּא בְּמִקּוּם הַנְּתִיבָה לֹא מְנַפֵּר כָּלָל וְלֹא נוֹדַע שְׂהַסּוּפֵר חֲתוּם וְלֹא נִפְיָק חֲוָרְבָּא אֵלָּא בְּמִקּוּם שְׂהַעוֹלָם רוּאִים שְׁפוּפֵר וְעַד יְבוֹאוּ לְחַתּוּם אֲבָל מִשׁוּם גַּט זֶה הִבָּא מְאַרְץ מְרַחֵק לֹא יִרְגִילוּ לְעֲשׂוֹת וְלֹא נִפְיָק חֲוָרְבָּא עכ"ל וּמַהֲרַח"ש פָּתַב שְׂהַדְבָר קָשָׁה בְּעֵינָיו לִיתָן גַּט לִיד הָאִשָּׁה שְׂהוּא פְּסוּל אֲצַלִּינוּ כּו' וְלַעֲנִי"ד לְהַלִּיץ בְּעַד מַהֲרִי"ט דְּאַפְשֵׁר לְזִמְרָא דְכָלָל חֲס"ו הִבָּא לְפָנֵינוּ וְלֹא יִדְעִינוּ תּוֹכָן הָעַנְיָן אִיכָּא חֲשֵׁשׁ דְּש"ס דְלָמָּא חֲתָם הַסּוּפֵר מִשׁוּם פְּסוּפָא וְלָזָה הוֹעִיל לָנוּ מַה שְׁמִקּוּם הַפְּתִיבָה מְנַהֲגָן לְפְסוּל אוּמַר אֲמָרוּ וּמִזָּה נִדַּע שְׂחַתִּימַת הַסּוּפֵר הִיָּתָה ע"י מְצֻנָת הַבַּעַל וְגַט כְּזֶה שְׂבָא מְמִקּוּם שְׂא"א לְזִמְרָא שְׂהַסּוּפֵר חֲתָם מְחַמַּת פְּסוּפָא שְׂפִיר אָנוּ יְכוּלִין לְחַתּוּ לִיד הָאִשָּׁה רַק שְׂיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂיִרְגִילוּ עֲצָמָם גַּם כָּאֵן לְחַתּוּם הַסּוּפֵר לְעַד לְזָה אֲמַר שְׂבִשְׂבִיל גַּט כְּזֶה הִבָּא מְמַרְחֵק כּו' וְא"כ גַּם בְּנ"ד נִרְאָה דְּבִשְׂבִיל גִּיטִין כְּאִילוּ הִבָּאִין בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּמִקּוּם עִיגוֹן גְּדוֹל כְּזֶה ל"ח שְׂיָבוֹאוּ לְהַרְגִיל עֲצָמָם בְּחַתּוּם סוּפֵר וְע"ש שְׁמַהֲרַח"ש פָּתַב גַּם כּוֹ פִּינּוּ דְפְסָלוֹ חֲס"ו לֹא נִתְּנוּ דְּבַרְיָהֶם לְשִׁיעוּרִין וְכַמ"ש ה"ה גְּבִי הָא דְּאִין גּוֹזְרִין תַּעֲנִית עַל הַצִּיבוּר בַּתְּחֻלָּה בַּה' כּו' ע"ש אֲבָל מְדַבְרֵי הָר"ן לֹא מְשַׁמַּע הָכִי וְעֵינּוּ בַּמ"ל (צ"ל שְׂהֵם דְּבָרֵי הַמַּגִּיָּה) שְׂהִבִּיא בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה דְּבַמְקוּם עִיגוֹן אִין לְפְסוּל חֲס"ו וְ"ש דַּא"כ כָּל פְּסוּלֵי דְרַבְּנָן לִיתְפְּשְׁרוּ בְּמִקּוּם עִיגוֹן כּו' לְק"מ דְּדוּקָא הִכָּא פִּינּוּ דְּאִיכָּא אֲמוּרָאֵי וּפּוֹסְקִים טוֹבֵי דְּמַכְשִׁירֵי לְגַמְרֵי סְמִכִּינוּ עֲלֵיהוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק וּבְהָכִי א"ש מַה דְּמִיָּתִי מְהַרְיב"ש וְע"ש דְּמִיָּתִי רֵאָיָה מְהָא דְּמִי שְׂהָיָה

מְוֹשֵׁלָךְ בְּבוֹר וְחֹזֵר וְדָחָה זֶה וְלַעֲנִי"ד בְּלֹא"ה אִיכָּא לְדַחֲוֵי דְהָא וְדָאֵי אִיכָּא מ"ד דַּס"ל
חֲתָם סוֹפֵר שְׁגִינֵנו וְאָף לְמֵאן דַּס"ל כְּתַב סוֹפֵר מ"מ לֹא מְצִי לְאַקְשׁוּנֵי מְהָא דְמִי שְׁהִיָּה
מְוֹשֵׁלָךְ דְּאִיכָּא לְמִימֵר דְּאֵתִי כַר"י דְּאָמְרוּ פְּסוּל מְמִילָא חֲס"ו פְּשֵׁר אָף הִדִּין דִּין אֲמַת
דְּבַמְקוּם עֵיגוּן וּשְׁעַת הַדְּחָק פְּדָאֵי הֵם הַפּוֹסְקִים הַמְתִּירִים לְסַמְנֵךְ עֲלֵיהֶם כַּמ"ש מֵהֲרִי"ט
בְּזָה דְאָף לִיתָן לְכַתְחֻלָּה שְׁפִיר דְּמִי בְּשְׁעַת הַדְּחָק אֲמַנָּם מִן הַרְח"ש נִרְאָה שְׁלֹא הִסְפִּים
רַק לְעַנְגֵן אִם כְּבָר נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אֲבָל לֹא לִיתָן לְכַתְחֻלָּה וְהִבִּיא שָׁם דְּבָרֵי מֵהֲרִי"ק סִי' כ"ז
שְׁמַהֲר"ם לֹא הִסְפִּים לְמוֹה' אֲבִיגְדוֹר בְּזָה וְהִיָּה אָף שְׁרַבִּים וְגִדּוּלִים הַמְתִּירִים מ"מ מְשׁוּם
חֲוֹמֵר א"א לְבִי מְהִסָּס בְּזָה וּבְעֵינָא מְלֵתָא דְלֹא לִיצְוֹחוּ עֲלֵהּ בִּי מְדַרְשָׁא: וּמְצִאתִי לְהֶם
תְּקֵנָה מִן הַתּוֹרָה לִיתָן הַשְּׁנֵי גִיטִין דְּהִינְנוּ א' ע"י אָמְרוּ וּא' ע"י חֲס"ו דְּהִשְׁתָּא אֵין פְּאֵן
בֵּית מִיחּוּשׁ פְּלִל דְּנִהֵי דְנִימָא דְאָמְרוּ סְפִיקָא הָוִי לְדִידֵן וְאֲזִלִּין בְּתַרְוֵייהוּ לְחֻמְרָא מ"מ
בְּהַצְמַדְם יַחַד פְּשֵׁר מ"נ וְאֲמִינָא לָהּ מְסַבְרָא דְנִפְשָׁאֵי וְדִיִּיקָנָא וְאֲשַׁפְחָנָא דְהִגְאֹן ב"ש
נְקִיט הָאֵי מְרַגְנִיתָא בִּידֵן! אֲלֵא דְשָׁדִי בִּי נִרְגָא דְבִש"ס אִיתָא דְאָמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוּב
וּלְפו"פ וְיִחְתְּמוּ אִיכָּא חֲשֵׁשׁ אַחַר שְׁמָא תְּשַׁפּוֹר עֲדִים וְחֲס"ו פְּסוּל מְשׁוּם אָמְרוּ לְסוֹפֵר
וְיִכְתּוּב וְאַתֶּם חֲתָמוּ וּל"ש מ"מ נ"נ הַנְּ"ל אַא"כ גִּיגְרֵשׁ ע"י חֲס"ו וּא' ע"י אָמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוּב
וְאַתֶּם חֲתָמוּ וְהִיכָא שְׁאֲמַר לֵג' שְׁיִכְתְּבוּ וְיִחְתְּמוּ וּמַת א' מְהֶם י"ל בְּמְקוּם עֵיגוּן וְדָחָק פְּשֵׁר
שְׁלֹא יִחְתְּמוּ פְּלִל וְיִתְּנוּ לָהּ לְפָנֵי עֲדִים כּו' עכ"ל.

וְהִיָּה מ"ש שְׁלֹא יִחְתְּמוּ פְּלִל וְיִתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי ע"מ הוּא תִימָא לְפִי עַנ"ד דְּאָף עַל פִּי שְׁכַתְּבָא
שְׁבַמְקוּם דְּחָק וְעֵיגוּן דִּי בַע"מ זְהוּ פְּשֵׁלָא אָמַר הַבַּעַל לְחֲתוּם אֲבָל בְּמְקוּם שְׁאֲמַר לְחֲתוּם
פְּשִׁיטָא דְקִפִּידָא הָוִי וּפְסוּל לְגַמְרֵי בְּלֹא עֵינֵי חֲתִימָה וְגִדּוּלָהּ מִזּוּ פְּתָבוּ הַתּוֹס' דְאַפִּילוּ
לַר"מ דְאָמַר מְצִאוּ בְּאֲשַׁפְּהָ פְּשֵׁר מ"מ כְּשִׁצְוָה לְכַתּוּב מוֹדָה ר"מ שְׁצַרְיָךְ לְעֲשׂוֹת צִוּוּי
כו' וְלִכְן נִלְעַנֵּנִי דְ שִׁישׁ פְּאֵן ט"ס וְצ"ל וְהִיכָא שְׁאֲמַר לֵג' שְׁיִתְּנוּ גִט וּמַת אֲחַד מְהֶם כּו' וּבְזָה
א"ש דְכִינּוּן שְׁלֹא בִיָּאֵר בְּדְבָרֵי שְׁכַוְוֹנָתוֹ עַל פְּתִיבָה וְחֲתִימָה אָף עַל גַּב דְהו"ל פְּאוֹמֵר
פְּתָבוּ מ"מ הָאֵי דְאָמַר תְּנוּ סִתָּם אֵין הִכְרַח מְדְבָרֵי שְׁיִקְפִיד עַל הַחֲתִימָה וּלְכַךְ שְׁפִיר הֵם
יְכוּלִים לְמַסּוֹר בְּלֹא ע"ח ע"י ע"מ וּמְצִאתִי בַב"ש מְהִדוּר' קָמָא דְאִיתָא שָׁם וְהִיכָא דְאָמַר
לֵג' תְּנוּ גִט פְּשֵׁר וּמַת אֲחַד כּו' וְנִתְּתִי שְׁמַחָה בְּלִפְנֵי כִי הַגְּדַתִּי הָרְשׁוּם בְּכַתְּבָא אֲמַת ת"ל:
וְעכ"פ מְבֹנָאֵר מְדְבָרֵי הַב"ש דְבַכָּה"ג שְׁיִתְּנוּ ב' גִּיטִין אֵין חֲשֵׁשׁ רַק דְלֵמָּא זֶה שְׁנוֹתָן ע"י
אָמְרוּ פְּסוּל מְשׁוּם שְׁמָא תְּשַׁפּוֹר עֲדִים דְהִיָּה פְּשֵׁר וּל"ת וּא"כ אֵין דְבָרֵי אֲמוּרִים אֲלֵא
לְעַנְגֵן שְׁלֹא בְּשְׁעַת הַדְּחָק וְעֵיגוּן מִשָּׂא"כ בְּמְקוּם דְּחָק וְעֵיגוּן אִם נִפְסֹק דְאָמְרוּ פְּשֵׁר הָוִי
פְּשֵׁר וְתַעֲשֶׂה כַּמִּש"ל מְדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת שְׁכַתְּבוּ דְזַמְנִין דְתַעֲשֶׂה אָף לְכַתְחֻלָּה כְּגוֹן בְּשְׁעַת
הַדְּחָק וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּזָה לְעִיל בְּעַנְגֵן גִּט הָרַאשׁוֹן דְכָל פְּשֵׁר וּל"ת בְּשְׁעַת הַדְּחָק הָוִי פְּשֵׁר
וְתַעֲדָה לְכַתְחֻלָּה אָף בְּאוֹמֵר אָמְרוּ כּו' וְלְפָלוּנִי וְפָלוּנִי וְיִחְתְּמוּ וּמַכ"ש בַּנְּ"ד שְׁהִיָּה מַעֲשֶׂה
בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלִשָּׁה שְׁבִרְתֵי לְעִיל דַּל"ח בְּהָא שְׁמָא תְּשַׁפּוֹר עֲדִים פְּלִל וְעוֹד נִרְאָה לְעַנ"ד
דְבַנְ"ד הָוִי פְּאוֹמֵר אָמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוּב וְאַתֶּם חֲתָמוּ דְבַכָּה"ג תּוּ לִיכָּא לְמִיחֻשׁ פְּלִל כַּמ"ש
הַב"ש וְאָף עַל גַּב שְׁצוּוּ לֹמֵר לְעֲדִים שְׁיִחְתְּמוּ מְכָל מְקוּם פִּינּוּן שְׁנִיתִינָת הַגִּט יְהִיָּה מִיָּדָם
לִיד הָאֲשָׁה תּוּ לִיכָּא לְמִיחֻשׁ דְמַעֲשֶׂה לֹא עֲבָדִי דְמַה"ט אֵין חוֹשְׁשִׁין לְשְׁמָא תְּשַׁפּוֹר עֲדִים
הִיכָא דְאָמַר וְאַתֶּם חֲתָמוּ וְזֶה מְבֹנָאֵר מְדְבָרֵי הַרְבֵּב"ן בְּחִידוּשֵׁי שְׁהִקְשָׁה אֵהָא דְאָמְרִינּוּ
פְּשֵׁר וּל"ת שְׁמָא תְּשַׁפּוֹר עֲדִים דְאֵי מִיָּרִי בְּאוֹמֵר אָמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוּב וּלְפו"פ וְיִחְתְּמוּ
וְיִתְּנוּ הַגִּט לִיד הַבַּעַל אִיךְ תְּשַׁפּוֹר עֲדִים וְאֵי שְׁאֲמַר לְהֶם אַתֶּם תְּנוּ הַגִּט לִיד הָאֲשָׁה הָא

אמרת מעשה לא עבדי עד שיאמר אמרו לסופר ויכתוב ולפופ ויחתמו (ר"ל דבכה"ג דוקא שינה שמא תשפור עדים פיון דגם הנתינה תהיה ע"י דבור לבד) א"כ היכא מתרצינו לעיל חורבא דאמר ואתם תנו פשר ותעשה (ר"ל דמאי משני אהא דאתם חתמו נמי פשר ול"ת הוא דהא אפתי משפחת לה חורב' פגון דאמר ואתם תנו דכשר ותעשה הוא) וי"ל פירכא דאתם חתמו היינו חתמו ותנו עכ"ל ויש בדבריו גמגום וט"ס ור"ל דהש"ס לאו דוקא נקיט ואתם חתמו וה"ה דהו"מ לאקשוני מואתם תנו או אתם חתמו ותנו והש"ס משני עלה דהא נמי פשר ול"ת משום גזירה אטו אומר אמרו כו' ולפופ שיחתמו ויתנו ועכ"פ למדנו מדבריו דאם אמר ואתם תנו פאומר אתם חתמו דמי ולפי"ז גם להב"ש בנ"ד אין פאן בית מיוחד פיון דבהך שאמר אמרו יהיה הוא הנותן הגט וה"ל פאתם חתמו וא"כ אם נימא דחס"ו פסול ע"כ דגט זה שע"י אמרו כו' ואתם תנו הוי פשר ותעשה וא"כ ממ"נ שרי כמ"ש הב"ש: אלא דלכאורה יש לעיין במ"ש הב"ש דאתם חתמו ע"כ הנה פשר ותעשה אם נימא חס"ו פסול ובאמת לפמ"ש סה"ת ושארו פוסקים שנמשכו אחריו דאיכא למימר דהאי שינוי' דכשר ול"ת לא שכיח דחוי' הוא ואפילו אי הוי פשר ול"ת מ"מ חס"ו פסול וא"כ פאתם חתמו אין פאן ממ"נ פלל דהא מ"מ י"ל דגם אתם חתמו פשר ואפ"ה חס"ו פסול ואפשר שדעת הב"ש דבשלקא הך פשר ול"ת דופלו"פ ויחתמו יש בו שמץ פסול משום גזירה שמא תשפור עדים ולכן שפיר יש מקום לומר דשניהם פסולין זה פסול משום שמא תשפור וזה פסול משום דנפיק חורבא כו' אבל ואתם חתמו אף אם נימא דכשר ול"ת מ"מ אין בזה שמץ פסול דהא ל"ש שמא תשפור רק משום הא אטו אומר ולפופ ויחתמו וזה דוקא היכא דבעינו למסמך אהאי גיטא לבד משא"כ אנו לדין בגוונא דיהיב ב' גיטין הא' ע"י חס"ו אף על גב דס"ל דפסול מדרבנן מ"מ קליש ליה איסור דא"א ונפיר דמי למיהב האי גיטא דואתם חתמו אף לכתחלה אלא דמל"הב"ש משמע דס"ל דאי אמרינן פשר ול"ת הוי פסול דרבנן כמ"ש ה"ה לדעת הרמב"ם והביאו הב"ש סי' ק"ד וכיון דס"ל דהוי פסול גמור מדרבנן א"כ פשיט דליכא למפסל אומר אמרו פלל והך שינוי' לאו דחויא הוא רק דהמקשן לא ידע דאמרינן עלה פשר ול"ת והמתרץ השיב לו פיון דאמר מר כו' ולכן שפיר כתב הב"ש דיש לפסול שניהם זה מחמת פשר ול"ת וזה מחמת חס"ו דאיכא למימר דואתם חתמו הלכה כמ"ד פשר ותעשה (והרמב"ם דס"ל גם בואתם חתמו פסול משום דכשר ול"ת באמת מכשיר חס"ו) וא"כ נפיק חורבא אם נכשיר חס"ו דזמנין דאמר ואתם חתמו אבל היכא דיהיב ב' גיטין א' חס"ו ואחד ואתם חתמו פשר ממ"נ דא"ל דגם אתם חתמו הוי פשר ול"ת דז"א דאם הוי פשר ול"ת לא מסתבר פלל לומר דנפיק חורבא פיון שהוא פסול מחמת זה מדרבנן עכ"פ וא"ל דאפתי הו"ל להב"ש למיחש לשיטת סה"ת ודעימין דס"ל דאף על גב דכשר ול"ת מ"מ חס"ו פסול דז"א דלדידהו ע"כ ול"ת היינו לכתחלה לבד שאם הנה פסול פשיטא שאין פאן חורבא כמש"ל וכ"כ מהרי"ט בתשובה הנ"ל וא"כ בכה"ג דיהיבין לה ב' גיטין מספיקא ולא אהך גיטא לחוד סמכינן ל"ח לה למלתא פלל: ועכ"פ הדבר ברור בנ"ד דשפיר דמי לכתחלה להתיר על ידי ב' גיטין אפילו אם לא הנה עיגון פלל ודחוק גדול פנה דהך דהא לאומר חתמו אתם דמי.

ועוד שלענ"ד שפיר דמי על ידי ב' גיטין אפילו בלא אמר אתם חתמו פיון דעל הגט הב' חותמים עליו סופר ועד והו' הן עדיו של גט הראשון שנכתב ע"י אומר אמרו וא"כ הא

קמן דקעביד מעשה לגרש אשה זו וא"כ אין לחוש שמה באים בשכרם דאף על גב דדיבורא קאמרי מעשה לא קעבדי וקרי יש פאן מעשה שחותמים על הגט הב' וב' גיטין אלו א' הם שנה בלא זה אינו מועיל וא"כ ליפא חשש בזה וכבר כתבתי דאף אם ע"א משנים אלו עביד מעשה נמי ל"ח שמה תשפור וא"כ בנ"ד אין פאן בית מ'חוש אף באמת אין אנו צריכין לכה לפמ"ש דהך דידן לאתם חתמו דמי וגם דנעשה בב"ד של ג' שהבאתי לעיל משו"ת רב יוסף להגאון מהר"י קצבי דבכה"ג אין חשש שמה תשפור ומטו בי' משם התוספות וכמ"ש שם מדברי סה"ת וקרב"ן.

וכ"ז אף שלא בשעת הדחק גדול אבל בשעת הדחק הרי כתבו התוספות להדיא דכשר ומעשה לכתחלה ואפילו אם נאמר דהתוספות לא כתבו אלא באתם חתמו הרי ביארתי דהקא לאתם חתמו דמי אף כבר כתבתי דכיון דהך דכשר ול"ת בחד לישנא אתמר לתרנוייהו בתרנוייהו יש להכשיר בשעת הדחק וכן מבואר בדברי מהרי"ט בתשובה הנ"ל ואחרי הודיע כל זאת הנה נתפשטו הקמטים ונסתלקו כל יתידות הדרכים ואורח צדקת ההיתר פאור נוגה פאשר מן המסילה הוגה כל עילא ושחית מלתא דבגירושין ליתא.

והדברים ברורים ומחוננים בס"ד: ועתה נבא לעיין פדת מה לעשות באיש הזה כי לא אימן את ידו מעולם לכתוב כתב אשורית והדבר ידוע כי ירחק מאוד שיתרצה לעשות זאת להיות לבו פונה ללמד על מעשה הכתב אחר אשר טרוד בפועליו וגם כי קרוב הוא שאף אם ילמד עידן עידניו פינון שלא הורגל בזה בנערותו אידי דקשיא ליה ידא אף כי יכין לבו למען שיתו אותיותיו אלה בקרבן לא יהיו מאושרים כתב יושר כפי הצריף לגט ויהיו מלנפפות עקושות וכדי לשקוד על תקנת עגונות שמתו אל לפי כי רשאים אנחנו במקום עיגון גדול כזה להתיר שיכתוב בכתב משיטא שלנו ואף כי מימינו לא ראינו כה"מ נלענ"ד כי לא נפלאות ולא רחוקה היא לעשות כן שהרי הרב אומר כן בש"ע סי' קכ"ו דגט פשר בכל כתב ובכל לשון: ולענ"ד יש להביא ראיה מהא דאמרינו בגיטין שם אא"ב כתב הגט הוא שפיר אא"א כתב ידן הוא מי איכא ב"ד דלא ידעו למיחתם ידיהו כו' ואם איתא דבעינו כתב אשורית דוקא מאי קושיא דאטו אשפחן בשום מקום שהב"ד יהיו יכולים לכתוב אשורית דלמא מיירי בב"ד שאין יכולין לאמן ידיהם לכתוב אשורית אבל ודאי שיכולים לחתום בשרא כתבים שאינם אשורית דהא ודאי גם בימיהם היו נוהגים בכמה מיני כתבים עברית ויבית וכיוצא בו אלא ודאי דבאמת פשר אף בלא כתב אשורית ובאמת לכאורה צ"ע בהא דקאמר אא"ב כתב הגט הוא שפיר דמיירי שלא היו יכולים לכתוב וזה צ"ע דל"ש לומר כן בב"ד הגדול דהא קי"ל בחולין ח' ת"ח צריף ג' כתב כו' אף רש"י שם פ"י פדי שידע לחתום שמו פשישב בדין או לעדות והיינו דפריף דא"א כת"י הוא מי איכא ב"ד שלא ידעו מיחתם כו' אלא דאפתי קשה אהא דקאמר איכא ב"ד חדא דהא פינון שאין מעמידין ב"ד כ"א פשיהו חכמים וממילא צריף שיהיו יכולים לכתוב: וראיתי בפה"מ להרמב"ם שכתב וז"ל אינו מן הנמנע שב"ד הגדול לא יהיו בקיאים בכתובה לפי שהתנאי בב"ד שיהיו חכמים לא שיהיו סופרים עכ"ל ובאמת בחולין אמרינו שכל ת"ח צריף שידע כתב כו' ואפילו דהרמב"ם קאי לפי המסקנא דכתב הגט ושפיר י"ל שאפשר לפעמים שאין בקיאים בכתובה והא דאמרי צריף שידע כתב כו' היינו כדפרש"י שידע לחתום שמו אף פשיטות לשון הרמב"ם משמע שא"צ שיהיו בקיאים בכתובה כלל ואפשר ס"ל דאף על גב דאמרינו צריף שידע

כו' מ"מ אין זה מעפב כ"כ וכל שהוא גדול בתקמה מוקמינו ליה בב"ד הגדול וצ"ע: אף
לולי דברי הרמב"ם הייתי אומר דלא מסתבר שיהי' שייך יותר בקיאות בכתיבת הגט
מבפתימתו דכיון דיכולים לחתום עכ"פ ויודעים לכתוב תמונת אותיות ולאמן בהם את
ידיהם כמו כן הם יכולים לכתוב את כל הגט לאט לאט ומה למוד שייך בזה אף פוננת
הש"ס הוא על ענין סידור הגט דגם ב"ד הגדול אף על פי שבקיאים באו"ה וכל חוקת
התורה מ"מ אפשר שאין יודעין נוסח סדר הגט ולשונו (וכמ"ש בהקדמת ספר העיטור
בשם ר"ת דמפרש הא דאמרי' דת"ח צריך שילמוד כתב היינו שטרות ר"ל תיקוני נוסח
השטרות איה הוא ע"ש) רק אותן סופרי הדיינים שרגילים לכתוב גיטין כמ"ש רש"י
ריש גיטין ולכן קאמר דאי כתב הגט הוא שפיר שאם באים לכתוב גט הן צריכים ללמוד
איה לכתוב לשון הגט ולסדרו כהלכתו ומכ"ש אם נימא דמייברי דאין בקיאין לכל בכתיבה
לכתוב תמונת האותיות כפי הצורך ובאמת אין יכולים לכתוב ולא לחתום דא"ש אבל
אם נימא כת"י הוא מי איכא ב"ד דלא ידע למיחתם ידניהו דאפילו תימא שאין להם יד
לכתוב אפילו החתימה מ"מ הלא ב"ד צריך לחתום פסקי דינים ושטרות ומסתמא יש
להם איזה צורת החותם שיהיה ניכר בה שהוא חותמם באמת וכענין שאמרו רב צייר
פנוך' כו' וע"ז משגי אין איכא ב"ד חדמא ור"ל ע"ד המבואר בדרך ל"ו דאמרינו התקינו
שיהיו מפרשין שמוטיהו ופריך וסימנא לא וקא רב צייר פנוך' כו' ומשגי שאני רבנו
דפקיעי סימניהו מעיקרא במאי אפקעניהו בדיסקי וא"ש דקאמר איכא ב"ד חדמא שלא
ידעו לחתום שמותם עדיין ואם יעשו איזה ציור פגון פנוך' כה"ג לא יהיה ניכר פיו
דאפתי לא פקע שמיהו בדיסקי ואפשר שגם הרמב"ם סובר כמ"ש אלא שקיצר: ודאמאן
עלה אם מותר לכתוב הגט בכתב שאינו של אשורי' מראש צורים אראנו הנה ש"ס ערוף
דף פ"ז גט שכתבו עברית ועדיו ינונית ורש"י שם פי' שכתבו כתב שלו וכ"כ רש"י בדרך
י"ט ואף על פי ש"ל שר"ל כתב שלו היינו הגט ואתיבת שכתבו קאי לפרושי שפתיבת
הגט הנה בלשון אחר ונחתימת העדים הנה בלשון אחר אבל מ"מ היו נכתבין בכתב אשורי
דהמענין בלשון רש"י יראה דאכתב קאי התם וכ"כ הרמב"ם להדיל' שפותרין הגט בכל
כתב ובכל לשון וכ"מ מדברי הראב"ד בספר ת"ד ונהביאו בפ"י וכ"מ בבעה"ע דף ט"ו
שכתב שפתיבת עידי ינונית אינה פתיבה שלנו וכתבתן פתיבה ינונית ממש הוא כו' ע"ש
וכ"כ הרמב"ן בחי' דף ד' להדיא וז"ל ומסתברא פיון שהותר לכתוב בכל לשון בין בגופן
שלהם בין בגופן שלנו ועל עליה של זית ועל יד של עבד לא בעינו מוקף גויל וכ"כ הר"ן
שם וז"ל וכ"ד הרמב"ן ז"ל דכיון דבכל כתב ובכל לשון פשר א"צ לדקדק שיהיו
אותיותיו מוקף גויל (ומש"ש הרמב"ם הוא ט"ס וצ"ל הרמב"ן וכ"ה בחזקוני) וכ"כ
דעת כל גדולי הראשונים הביאם בב"י שהרשב"א בתשובה כתב לענין פתיבת משאק
כל כתב וכל לשון פשר ואפילו לכתחלה וכ"כ שם בשם רבינו יהוסף הלוי וכ"ה דעת
הטור ורי"ו וכ"ד הב"י שם ונהביא שם שמהר"י שושן הורה דלכתחלה כותבין בכתב
פרובינצאל ועשה מעשה פן אמנם הב"י כתב שהפריז על מדותיו לכתוב פן לכתחלה
דלמיקחש מפעי לדעת הרא"ש בתשובה שלא הנה מכשיר כ"א במקו' עיגון וכן הא"ז
והפל' בו כתבו לכתוב פתיבה גסה כו' ולעיל מיניה כתב שהפל' בו כתב שצריך שיהיה
מפתיבה גסה דבעינו פתיבה תמה ומשמע דלכתב אשורית קרי פתיבה גסה כו' ולענ"ד
צריך עיון דבכל בו איתא הא לה טופס הגט מלשון הרב ר' יצחק ז"ל וכוונתו לס' סמ"ק

ושם איתא וצריף לכתוב מכתבה גסה שקורין גרוש בלעז כו' ואם איתא שפוננתו בזה על כתב אשורית למה היה צריף לכנות לו שם פתיבה גסה והוצרף לעשות פ' לדבריו בל' לעז והל"ל כתב אשורית כלשון חכמים וגם משמעות הלשון הלעז לפי לשוננו הוא שיהיה הכתב גדול וניכר לא יהיה הכתב דק כענין פתיבה תלוי' שהביא הב"י משום ר"י הלוי דבעינו שיהיו האותיות גסים שיהיה ניכר כ"א לעצמו לבלתי היות שם ערוך וכן בפ' הגט (והו' הקונטרס שהביא הב"י בהלשון גיטין) איתא ז"ל וצריף לכתוב מכתבה תמה שקורין גרויש ולא יגיע אות לאות ואם נתן הגט אין לפוסלו בכך סמ"ק עכ"ל הרי מבואר שאין פוננתו לדקדק במעשה הכ' כלל אם יכתוב באשורית או בכתב אחר רק בענין האותיות של הכתב בזה שפיר צריף לדקדק שיהיה נכתב כמו שהוא נקרא בקל אף לתינוק דלא חכים ולא טפש המפיר בכתב שהוא וכן איתא בשו"ת הר"ן סימן כ"ט שהספרים פתיבתן גסה ויש ריווח הרבה בין שיטה לשיטה תולין אבל תפילין ומזוזות מתוך שפתיבתן דקה אין תולין כו' ע"ש הרי דבכתב אשורית גופי' יש הפרש בין כתב גס לכתב דק ואפשר שלזה פינון הסמ"ק וכל בו ג"כ דאינהו מיירי מסתם פתיבת הגט שהוא אשורית וע"ז כתבו שיש לכותבו בכתבה גסה ר"ל פתיבת הספרים שהריווח ניכר הרבה ובאמת שזה רק לחומרא ולא לעכב וכמ"ש בשם הקונטרסים בזה ואדרבה דעת הרמב"ם ורבו ר"י הלוי ז"ל שאסור לכתוב הגט בכתבה אשורית אבל יכתוב בכמות זה הכתב שאנו קורין אלמדבדב וע' בספר מכתב מאלהו שכתב שנגראה שהוא כתב משיטא שלנו: והנה תשובת הרמב"ם הלוי שהביא הב"י הוא פתובה ג"כ בתשב"ץ ח"א סימן ה' וכתב ג"כ בכתבת מאשק פשרה לגיטין ומ"ש בשם הרמב"ם שאין לכתוב בכתב אשורית תמהני דמה קדושה יש בכתבה אין קדושה אלא בדברים הנכתבים כו' אבל מ"ש הרב ז"ל שיש לזהר מאותו כתב ששינו הספרדים יפה כתב וכ"כ בחבורו שצריף שיהיה אותו כתב מבואר היטב באותו כתב שכתוב בו עד שיידעו לקרותו הקטנים המפירים באותו כתב שאינו לא נבונים ולא סכלים כו' וכ"כ הרא"ש בתשובה כו' ונ"ל שמטעם זה לא נהגו לכתוב הגט בכתב שקורין מאשק לפי שהתינוקת אין יודעין לקרותה עד שיגדלו ונהו סיוע למנהגן של ישראל שכותבין גט בכתב אשורי לבד כו' עכ"ל ולענ"ד אין בזה בנ"ט שלא אמרו הרמב"ן והרא"ש ז"ל אלא פשהפתיבה מצד עצמה היא מקולקלת לענינה שאף הקטני המפירים באותו כתב מ"מ בכתבה מקולקלת זו לא ידעו ולא יבינו מה הוא וזה לא מיקרי כתב אבל אם המפירין באותו הכתב הם קורין פתיקנה אלא לפי שאינה פתיבה אשורית שמחנכין אותם בה תיקוף פכלי סתם לבית הספר לכן אין מבינים עתה בכתבה אחרת בשביל זה אין פאן בית מיוחד ומידי דהוי אנשים וע"ה שאין כתב אשורית ניכר להם ומהי להם כס' החתום ואין אתם יודע בכתב או בל' אפילו דבור א' או אות א' ואין אנו משגיחין בזה פי העיקר בזה שצ"ל כתב מצד עצמו ואע"פ שאינה פתיבה תמה דהא בגט לא פתיב וכתבתם למדרש מינייה פתיבה תמה וכמו דלא בעינו מוקף גויל ודין וכבר האריכו בזה התוס' דף כ"א ושאר מפרשים: והנה מ"ש הב"י שהתה"ד בשם א"ז כתב וצריף לכתוב פתיבה גסה ולא משייט ואפילו קיצו של יו"ד מעכב לכאורה נראה דלענין לכתחלה קאמר אלא דמה שכתב ואפילו קיצו של יו"ד מעכב לכאורה משמע דבדיעבד נמי לא וכן מצאתי שדברי הא"ז הללו הובאו בש"ג שבמדרכי פ' המגרש שכתב וז"ל כתב בא"ז מעשה בגט א' שכתב בכתבה דקה

שְׁקוּרִין מְקִיִּישׁ וּפְסָלוֹהוּ רְבוּתֵינוּ דִּילְפִינָן לָהּ מְאֹשָׁה (נִרְאָה שֶׁהוּא ט"ס מָה עֲנִין זֶה לְכָאן וְצ"ל מִדְּכְתִיב וְכָתַב לָהּ) וְאִין זֶה פְתִיבָה וְע"ז אֲנִי סוּמְכִין שְׁנוֹהֲגִין לְכַתּוּב פְּסוּקֵי בְּשִׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת בְּלֹא שְׁרֵטוּט מְשׁוּם דְּכָתַב דְּקָה שְׁאֲנִי קוּרִין מְקִיִּישׁ שְׁאֲנִי פּוֹתְבִין בְּהַ שְׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת אֵינָה פְתִיבָה שְׁהָרֵי אֵינָה מְתוּקָנָת פְּהוּגָן וְנ"ל דַּע"כ נִהְיִי לְכַתּוּב בַּחֲה"מ בְּלֹא שְׁיֻנוּי בְּכְתִיבָה מְקִיִּישׁ עַכ"ל וְלִשׁוֹן זֶה מְשַׁמַּע שְׁדַעְתּוֹ לִיפְסוּל אֶף בְּדִיעְבַד שְׁהָרֵי ס"ל דְּאֵינָה פְתִיבָה אֶף לְהַקְל פְּגוֹן לְעֲנִין שְׁרֵטוּט אוֹ חֲה"מ וְכֵן בַּהֲגַמִּי"י הַלְכוּת ס"ת פְּתַב דְּבִשְׁבַת פְּטוּר בְּכְתִיבָה דְּקָה דְּאֶפִּילוּ אִם הָאוֹת בְּעֵי זִיוֹן לֹא חָשִׁיב פְּתַב לְעֲנִין שְׁבַת וְהַמְג"א סִי' ש"ם הִבִּיא דְּבָרֵי הַגַּמִּי"י אֵלּוּ וְכָתַב ע"ז דו"א דְּקָה דְּבְעֵי זִיוֹנֵי וְהִינּוּ בְּכָתַב אֲשׁוּרִית דַּכ"ז שְׁלֹא זִינּוּ עֲדִינּוּ לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹן וְאֶפְשָׁר דְּבְכְתִיבָה דְּקָה נְמִי פְטוּר שֶׁהוּא נִלְקַח מִפְתַּב אֲשׁוּרִית וְכ"כ הַב"י בַּאֲה"ע כו' ע"ש: וְלַעֲנַ"ד לְפִי"ז צ"ע עַל הַרְמ"א בַּא"ח סִימָן ש"ם דְּבַד"מ שֵׁם הַבִּי בְּשֵׁם א"ז הָא דְּכּוֹתְבִין עָלָיו אֲוֹנוֹ לֹא שָׁרֵי אֶלֶּא בְּכַתּוּבָה שֶׁל פְּרִים שְׁאֵינָה אֲסוּרָה אֶלֶּא מְדַרְבְּנָן אֶבֶל בְּכְתִיבָה שְׁלָנוּ שֶׁהִיא מְדֹאֲרֵינָתָא אֲסוּר עַכ"ל וְע"כ דַּה"א"ז קָאִי עַל פְתִיבָה אֲשׁוּרִית שְׁלָנוּ דְּקָה פְתַב דַּק מְשִׁיט' ס"ל לַה"א"ז דְּלֹא חָשִׁיב פְּתַב לְעֲנִין גִּט וְשָׂאָר דְּבָרִים וַא"כ פְּשִׁיטָא דַּה"ה לְעֲנִין שְׁבַת דְּבְעֵי זִיוֹנֵי וַא"כ קָשִׁי עַל הַרְמ"א שֶׁם שְׁכַתֵּב וּמַעֲלָה בְּעַרְפָּאוֹת שְׁלָהֶם דְּאֵינָה אֲסוּר אֶלֶּא מְדַרְבְּנָן כּו' דְּמֵאֵי אִירָ' בְּכָתַב שְׁלָהֶם בְּכָתַב שְׁלָנוּ נְמִי דְּקָה מְשִׁיטָא אֵינִי אֲסוּר וְגַרְע מִפְתַּב עַפּו"ם וְכַמ"ש הַמְג"א וּבִשְׁלֵמָא הַא"ז גּוֹפִיָה י"ל דְּקָאִי לְפָרוּשֵׁי דְּבָרֵי הַש"ס דְּקָאֲמַר כּוֹתְבִין עָלָיו אֲוֹנוֹ אֶפִּילוּ בְּשְׁבַת וּבְזִמְנֵי הַש"ס הִיָּה פְתִיבָה שְׁלָהֶם אֲשׁוּרִית וְלָכֵן קָאֲמַר דְּבַדְתָּ עַפּו"ם הוּא דְּמַתִּיר מִשָּׂא"כ הַרְמ"א דְּקָאִי בַזֶּה"ז שְׁכַל פְתִיבְתֵינוּ בְּשִׁטְרוֹת הוּא מְשִׁיטָא א"ש מ"ש בְּכָתַב שְׁלָהֶם דְּנִקְט אֲדַרְבָּה פְתַב מְשִׁיט' שְׁלָנוּ קִיל טְפִי (וְעֵינִין בְּאַלְיָה זּוּטָא מַה שְׁרָצָה לְפָרֹשׁ דְּבָרֵי הַמְג"א וּבַא"ח חֲזוֹר בּוֹ ע"ש וּבְאֶמֶת הַתּוֹס' בְּגִיטִין וּבַק' חֲלוּקִין עַל הַא"ז וְכֵן שְׂאָר פּוֹסְקֵי וְס"ל דְּקָה דְּכּוֹתְבִין עָלָיו אֲוֹנוֹ מְלֹאכָה דְּאֲוֲרֵינָתָא הוּא וְהַתִּירוּ בְּהַ הַשְׁבוֹת מְשׁוּם יָשׁוּב א"י ע"ש) וּמִזֶּה נִרְאָה דְּכָתַב מְשִׁיט' עֲדִיף טְפִי מִפְתַּב עַפּו"ם אֶלְיָבָא דְּהַרְמ"א וְאֶף עַל גַּב דְּלַה"א"ז פְתַב מְשִׁיטָא נְמִי לֹא חָשִׁיב פְתַב מ"מ לֹא ס"ל כְּנֻתְיָה בְּהָא רַק לְעֲנִין פְתַב עַפּו"ם ס"ל דְּלֹא מִיקְרֵי פְתַב אֶבֶל פְתַב מְשִׁיטָא שְׁפִיר מִיקְרֵי פְתַב אֶף לְעֲנִין שְׁבַת וּמַה שֶׁהִבִּיא בַּהֲגַמִּי"י בְּשֵׁם רַבִּינוּ שְׁמֻחָה רָאִיָה מְשַׁבַּת דָּף ק"ד דְּפָרִיף וְהָא בְּעֵי זִיוֹנֵי כְּבָר עָמַד בְּזֶה בַסֵּה"ת וְכָתַב שֶׁהִרִיצַב"א רָצָה לְהִבִּיא רָאִיָה לְזִינּוּ בְּגַט מְהָא דְּאֲמַרִּין וְהָא בְּעֵי זִיוֹנֵי וְע"ז פְתַב בַסֵּה"ת דו"א דְּהֵתֶם מִיִּירֵי שְׁפּוֹתַב לְשֵׁם ס"ת אוֹ כְּמִשְׁפֵּט ס"ת וּבְדַעְתּוֹ לְזִינּוּ א"כ עֲדִינּוּ לֹא נִגְמַר הָאוֹת כּו' ע"ש: וְנִרְאָה דְּגַם רַבִּינוּ שְׁמֻחָה לֹא פְלִיג אַסֵּה"ת בְּהָא רַק ר"ל פִּינָן דַּעַכ"פ חֲזִינָן דָּאִם דַּעְתּוֹ לְזִינּוּ הו"ל כְּלֹא נִשְׁלַם צוּרַת הָאוֹת וַא"כ ה"ה לְעֲנִין שְׁרֵטוּט שְׁאִין לְאֶסְרָה בְּכָתַב הַדְּיוֹטוֹת שְׁלָנוּ שְׁאִין זֶה פְתִיבָה גְמוּרָה לְהַצְרִיף שְׁרֵטוּט וְכֵן מְבֹאָר שֶׁם בַּהֲגַמִּי"י אַח"כ שְׁכַתֵּב וְז"ל וְרַבִּינוּ שְׁמֻחָה פְתַב כְּרַבִּינוּ הַמְחַבֵּר וְכָתַב עוֹד דְּכְתִיבָה דְּקָה שְׁלָנוּ דְּהִינּוּ מְשִׁיטָא אֵין חוֹשְׁשִׁין בּוֹ פִּינּוּ שְׁאֵינָה פְתִיבָה גְמוּרָה עַכ"ל אֶלְמָא דְּגַם הוּא מוֹדָה דְּמַחְשֵׁב פְתִיבָה אֶלֶּא שְׁאֵינָה פְתִיבָה גְמוּרָה לְהַצְרִיף שְׁרֵטוּט וְכִינּוּ דְּבַגַּט לֹא בְּעֵי זִיוֹנֵי מְמִילָא דְּגַם מְשִׁיטָא מַחְשֵׁב פְתִיבָה וְאֶפְשָׁר דְּגַם דַּה"א"ז בְּשֵׁם רְבוּתֵיו שְׁכַתֵּב שְׁפָסְלוֹ בְּכָתַב מְשִׁיטָא אֵינָהוּ ס"ל כַּהֲרִיצַב"א דְּמַצְרִיף לְזִינּוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּגַט מַהִּיא דְּפָרִיף וְהָא בְּעֵי זִיוֹנֵי אֶבֶל דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים אֵינִי כֵן וְכָתְבוּ שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת זִיוֹנִין בְּגַט כָּלֵל שְׁלֹא לְהוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל הַרְאֻשׁוֹנִים וְגַם שְׁלֹא יָבֹא לִידֵי קַלְקוּל כּו' ע"ש וְאִם כֵּן תְּפַסְנוּ בְּיַדֵינוּ

לנהוג דכל שהוא פתב מצד עצמו אע"פ שלא נעשה בה משפט פתב אשורית בזיונין וכינצא בה פתב מיקרי ופשיטא שיש בזה פדי להקל במקום הדחק ועיגון גדול וכמ"ש בשו"ת הרא"ש אלא שעדיין צ"ע לפי מ"ש הב"י שאם באנו לחלק בין פתב הדומה לאשורי לשאינו דומה לו איפכא הוא דאיכא לפלוגי שאין לכתוב בכתב שדומה לאשורית שאנו קורין משקייט דכינן שהוא פתב אשורי צריף לכתבו בכתב אשורי ממש כו' ואם אמנם פי הב"י לא החליט זה כלל רק פתב לנגד הרוצים לחלק בדבר איפכא הוא דאיכא לפלוגי אבל הב"י גופיה נראה דס"ל דאין לחלק בהא כלל מ"מ הרי המג"א פתב ג"כ סברא זו בכתובה דקה פינו שהוא נלקח מאשורית אבל בכתב עפ"ם שפיר חשיב פתב וא"כ אין ראי' לכאורה מדברי הגאונים הנ"ל לכתב משקייט שלנו ונראה ראיה לזה שהרי הרמב"ן מתיר בכתובה שיהיה אף בגופן שלהם ואפ"ה פתב בחידושי גיטין דף ו' ו"ל אבל נ"ל שפתיכה זו שאינה אשורית מותר לכתוב בלא שרטוט שלא אמרו אלא פגון ס"ת נביאים וכתובים שפתיכתם אשורית אבל פתיכה זו ודאי מותרת שאינה פתיכה כלל ולא הוכשרה בכל פתבי הקודש על דא אנה סמיה למכתב פתיכה זו בלא שרטוט וכן עמא דבר עכ"ל וזה"ל בגיטין הביא דברי הרמב"ן אלו בקצרה וכן שאר פוסקים וע"כ לומר דדוקא לענין שרטוט לא מיקחשב פתב פינו שאין פשר לכתוב בו ס"ת כו' אבל לענין גיטין דלא בעינן פתיכה תמה כמו בס"ת שפיר מיקרי פתב וכ"נ דהא הפותב בפסוקים בכתב עפ"ם נראה פשוט דלא בעינן שרטוט אע"ג דמיקרי פתב כמ"ל וע"כ משום דלאו בכתב תליא מלתא דאפילו מיקחשב פתב מ"מ שרטוט לא בעי כ"א באשורית דוקא אלא שעדיין לשונו צ"ע שפתיכה שאינה פתיכה כלל וא"כ קשה האיד: יהיה מותר לכתוב בו גיטין דהא ודאי דכתב בעינן ומה"ט פסלינן חק תוכות משום דכתיב וכתב ולא פתיב וחקק אלמא דכתב בעינן וכיון דמשקייט לאו פתיכה היא כלל גם גפי גט פסולה ולפי"ז צ"ל דמ"ש הרמב"ן דמותר לכתוב בכל פתב היינו אם הוא פתב בפ"ע אע"פ שכתבו בגופן שלהם שרי משא"כ בזה שאינו פתב בפ"ע וכתב לוקי הב"י ובטור א"ח סי' תקמ"ה פתב הב"י בשם רי"ו שר"ת התיר לכתוב בזה"מ בכתב משקייט בלא שינוי שהרי לא ניתנה בסיני רק פתיכה גסה עכ"ל וכתב הב"י שכ"ה בא"ח ואין זה ברור בעיני והד"מ פתב ע"ז וכ"נ דהרי בימים האחרונים היה נוהג פתיכה משקייט ואפ"ה הצריכו בו שינוי והמג"א שם הביא בשם הב"ח דמשקייט לא מיקרי פתב כלל וכ"כ האגודה כו' ע"ש אף לענ"ד אין משם ראיה כלל וגם הב"ח לא קאמר דמשקייט אינו פתב כלל רק דמשקייט ל"ה מעשה אוןן ואיכא למימר דאפילו מאן דס"ל התם דשרי משום דבמעשה אוןן תליא מלתא משא"כ פאן דכל מה שאנו יכולין לקרותו ומבינים ממנו פתב מיקרי לענין גט ועיין במג"א סי' של"ד ס"ק י"ז שפתיכה דצ"ע על מה סמכו לכתוב בכתב שאינה אשורית וצ"ל דכתיבת המשקייט דמי לאשורית ומותר דהא אינו פתיקונו ע"ש ואמנם לענ"ד נראה דאין פאן בית מיוחד בכתב משקייט שלנו ובתחלה אבאר מ"ש בתה"ד סי' ר"ל בשם א"ז שכתוב פתיכה גסה ולא משקייט ואפילו קוצו של יו"ד מעכב בגט ומפרש תה"ד שר"ל קוצו של יו"ד לפירש"י ואע"ג דכתב סתם סמך אמ"ש שלא כתוב משקייט ובמשקייט אין האותיות לגמרי בצורתן והלכתן אלא פעין נקודות ומקלות פתב עלה דאפילו קוצו של יו"ד לפירש"י דהיינו קוצו מעכב אע"ג דעדיף ממשקייט מעכב משום דאינו אות אלא נקודה בעלמא כו' ע"ש ולענ"ד אין זה ענין לזה דכתב

משִׁיטָא פֿינן שְׁפָכֶר נֶהְגוּ הָעַם בְּתִמוּנַת אֱלוֹ וְתִינוּק דְּלָא חֲפִים שְׁהוּא מִבֵּין בְּכֶתֶב הַהוּא יְכוּל לְקִרְוֹתוֹ אֲפֻשֶׁר דְּשִׁפִּיר דְּמִי וְאִין זֶה דּוּמָה דְּקוּצוֹ שֶׁל יו"ד מְעַפֵּב דְּהֵתֶם פֿינן שְׁפָכֶתֶב זֶה שְׁהוּא פּוֹתֵב עֵתָה הוּא אֲשׁוּרִית וְתִמוּנַת הַיּו"ד הוּא שְׁיִהְיֶה לָּהּ קוּץ וְכָל שְׂזוֹ אִין לָהּ יִצְאָה מִפְּלִל יו"ד וְנִכְנָסָה לְכָלֵל נְקוּדָה וְהַיּו"ד פּוֹנָנְתוּ מְעִיקָר שְׁלֵא יִכְתֹּב מְשִׁיטָא מְשׁוּם דְּסִבְרָא לִיָּה שְׁאִינוּ פְתֵב גְּמוּר אֱלָא צְרִיךְ אֲשׁוּרִית וְע"ז קָאִי מ"ש וְאַפִּילוּ קוּצוֹ כּו' ר"ל בְּכֶתִיבְתֶם אֲשׁוּרִית וְאִין פּוֹנָנְתוּ לְהִבִּיא רְאִיָּה לְמְשִׁיטָא רַק דִּינָא בְּאַנְפֵי נְפִשֵׁי קְאָמֵר וְעַכ"פּ גְּלַמֵּד מִדְּבַרֵי הַתּוֹרָה שְׁמְשִׁיטָא שְׁלֵהֶם הָיָה דּוּמָה לְכֶתֶב אֲשׁוּרִית אֱלָא שְׁלֵא הָיָה נִכְתֵּב בְּדִקְדוּקָה הָאוֹתִיּוֹת רַק כְּעֵין נְקוּדוֹת וּמְקִלוֹת דְּרַךְ מְשַׁל הַיּו"ד נְקוּדָה הַיּו"ו וְקוּפָה בִּין שֶׁר פִּמְקֵל וְכוּן בְּשֵׁאֵר הָאוֹתִיּוֹת מְקוּם שְׁבִאֲשׁוּרִית יֵשׁ בּוֹ תוֹאֵר וְהֶדֶר וּבְמִשׁוֹט נַעֲשֶׂה עַל תְּבִנַּת הַהוּא בְּקוֹ דֵּק יִסּוּב אוֹתוֹ וְכוּן רְאִיתִי בְּסִפְרִים יִשְׁיָנִים מִכְּתֵב יְדֵי סוּפְרִים בְּכֶתֶב מְשִׁיטָא שְׁכַמְעֵט כָּל אוֹת דּוּמָה לְאֲשׁוּרִית אֱלָא שְׁהוּא נְמֻשָׁה בְּקוּיִם דְּקִים וּמְשַׁמְנָה הַתּוֹאֵר קִצַּת מִן אֲשׁוּרִית בְּזֶה סִבְרָא לִיָּה לְהַב"י שְׁיֵשׁ לְחֻלְק בֵּין פְּתֵב פְּרוּבִינְצָאָל לְכֶתֶב מְשִׁיטָא שְׁהִיא דּוּמָה לְאֲשׁוּרִית וְהִינּוּ הַפְּתֵב מְשִׁיטָא שְׁבִימִים קְדֻמוֹנִים לְפָנֵי כַּמָּה מְאוֹת שָׁנִים שְׁהִיָּה כְּעֵין מַה שְׁאָנוּ קוֹרִין כְּתֵב רַש"י וְהָיָה דּוּמָה כְּמַעַט לְאֲשׁוּרִית וְכַמ"ש בְּמִכְתָּב מְאַלְפֵי וְז"ל דְּכֶתֶב מְשִׁיט שְׁכֶתֶב הַיּו"ד הִינּוּ פְתִיבָה שְׁלֵנוּ שְׁאָנוּ כּוֹתְבִין בָּהּ אֲגָרוֹת וּשְׁטָרוֹת וְקִדּוּשֵׁין וְכִינְצָא וְהֶדְבֵּר נִיכָר לְעֵין כָּל דְּכֶתִיבָה זֶה אִינָה פְתִיבָה לְעֲצָמָה אֱלָא הִיא לְקוּחָה מְאֲשׁוּרִית אֱלָא שְׁהִיא שְׁבוּרָה וּפְסוּקָה וְכָל אוֹת וְאוֹת מְכֶתִיבָה זֶה יֵשׁ לָּהּ הַדְּמוּת לְאוֹת אֲשׁוּרִית וְכ"כ בְּהִדְיָא בַּתּוֹרָה דְּבַמְשִׁיטָא אִין הָאוֹתִיּוֹת לְגַמְרֵי כְּהִלְכָתוֹן וְצוּרְתוֹן אֱלָא כְּעֵין נְקוּדוֹת וּמְקִלוֹת ע"ש וַא"כ לְזֶה שְׁיִיךְ שִׁפִּיר מ"ש אֲפִילוּ קוּצָה שֶׁל יו"ד מְעַפֵּב דְּכּוּלָּהּ חֲדָא גְּזָרָה הִיא כּו' עַכ"ל מִשָּׂא"כ בְּמְשִׁיטָא שְׁלֵנוּ שְׁאָנוּ כּוֹתְבִין עֲכָשְׁוֹ שְׁנִשְׁתַּנּוּ הָאוֹתִיּוֹת מִזְמַן לְזְמַן עַד שְׁנִשְׁתַּרְבֵּב לְהִיּוֹת כְּתֵב אַחַר לְגַמְרֵי וְאַף שְׁיִמְצָאוּ פְתֵב אוֹתִיּוֹת שְׁהֶם דּוּמִים בְּמִקְצַת לְאֲשׁוּרִית מ"מ בְּכָל אוֹתִיּוֹת שֶׁל כָּל כְּתֵב יֵשׁ דְּמִיוֹן מִכְּתֵב זֶה לְכֶתֶב אַחַר וְכִינּוּן שְׁרוּב הָאוֹתִיּוֹת אִינֶם דּוּמִים הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ הוּא כְּתֵב אַחַר לְגַמְרֵי: אָמְנִם אֲפִילוּ תִימָא דְּאִין לְחֻלְק בֵּין מְשִׁיטָא שְׁלֵהֶם לְמְשִׁיטָא שְׁלֵנוּ מְכָל מְקוּם נִרְאָה עֵיקָר כַּמ"ש דְּהַב"י לְדְבַרֵי הַמְּגַמְגָּמִים קְאָמֵר לְפִי שְׁעֵלָה בְּדַעְתָּם לְחֻלְק מְסִתְבָּרָא לְחֻלְק אִיפְכָא אָבֵל הַב"י גּוֹפִיָּה סִבְרָא לִיָּה דְּאִין לְחֻלְק כָּלֵל בְּכָף וְכ"נ מִדְּבַרֵי הַרְשָׁפ"א שְׁהִבִּיא הַב"י וְהִיא בְּשׁוֹת הַמְּכּוֹנוֹת לְהַרְמַב"ן סִימָן כ"ב שְׁהֶאָרִיךְ בְּרְאִיּוֹת נְכוּחוֹת לְהַכְשִׁיר בְּכֶתֶב שְׁלֵנוּ שְׁקוֹרִין מְנוּשֵׁט וְכֶתֶב לְבַסּוּף וְז"ל וְעוֹד דְּבַהֲדִיא תַּנּוּ גַט שְׁכֶתֶב עֲבָרִית כּו' וְעֲבָרִית נְמִי דְּקַתְנֵי אֲפֻשֶׁר דְּעֲבָרִית מְשִׁיטָא קְאָמֵר כְּלוּמַר כְּתֵב לְבוּנָאָה וְאֵע"ג דְּלִגְבֵי סִפְרָא לֹא מְתַפְשֵׁר לְרַשְׁבֵּי"ג וְכַדְתַּנְיָא מְקָרָא שְׁכֶתְבוּ תַּרְגוּם כּו' וְכֶתֶב עֲבָרִי אִין מְטַמָּא הַיְדִים וְאַפ"ה תַּנּוּ לִגְבֵי גִיטִין שְׁהוּא כְּשֶׁר עַכ"ל וּמְבִנְאָר מְזֶה דְּאִין לְחֻלְק וְלוּמַר דְּדוּקָא בְּכֶתֶב מִיּוֹחַד לְאוּמָה וְהִיא עֵיקָר כְּתֵב שְׁלֵהֶם מִשָּׂא"כ מְשִׁיטָא שְׁאִינוּ רַק תְּשַׁמִּישׁ שֶׁל שְׁטְרֵי הַדִּיוֹטוֹת וְעֵיקָר הַכְּתֵב הַמִּיּוֹחַד לָנוּ הוּא כְּתֵב אֲשׁוּרִית דּו"א דְּהָא כְּתֵב עֲבָרִי נְמִי אִין מִיּוֹחַד לְשׁוּם אֲנָמָה כָּלֵל רַק תְּשַׁמִּישׁ שֶׁל חוּל לְהַדִּיוֹטוֹת בְּתַחֲלָה נִיִּתְנָה תּוֹרָה בְּכֶתֶב עֲבָרִי כּו' בְּרָרוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל כְּתֵב אֲשׁוּרִית וּלְשׁוֹן קוּדְשׁ וְהַיְחִיּוֹ לְהַדִּיוֹטוֹת כְּתֵב עֲבָרִי כּו' וְגַם א"ל פֿינן דַּע"כ"פ הָיָה כְּתֵב עֲבָרִי בְּיַחְדוֹד כְּשֶׁנִּיתְנָה בּוֹ תּוֹרָה דּו"א דְּבִאָמַת קי"ל כּו"א הַמוֹדְעֵי דְּאָמֵר כְּתֵב אֲשׁוּרִית לֹא נִשְׁתַּמְנָה כָּל עֵיקָר כְּמִבְּנְאָר בְּשׁוֹת מַהר"מ אֲלֶשְׁקֵר בְּשֵׁם רַבִּינוּ שְׁרִירָא וְרַב הַאי גְּאוּן וְז"ל א"כ כָּל תְּשַׁמִּישׁ כְּתֵב הַעֲבָרִי הוּא לְהַדִּיוֹטוֹת אֵף י"ל לְפִי מַה דְּאָמְרִין שֶׁם דְּהַדִּיוֹטוֹת הִינּוּ כּוֹתְאֵי

ורש"י פי' שם עברי של עבר הנקה וכן תוס' בשם ר"ח פי' לבונאה היינו שם מקום אם כן עכ"פ פתב עברי הוא פתב מיוחד אבל לענ"ד אין שום סברא לחלק בכך וענין בתוספת בסנהדרין שם שפתבו שיש מפרשים לבונאה היינו שממלאים דיו ונשאר מקום האותיות לבן והתוספות הקשו ע"ז דהו"ל חק תוכות ופסול בס"ת כמו בגט וצ"ע דהו"ל לאקשווי מגט גופיה דתנן גט שפתבו עברית כו' ואפשר דהתוספת מקשו מס"ת גופיה דקימו ביה או דסבירא ליה דאיכא לפרושי דעברית דקאמר היינו אשורית אבל הרשב"א סבירא ליה דאפשר דעברית ממש קאמר ר"ל שקרוב הדבר שפן הוא וזה סיוע לדברי ר"י הלוי שהיה מונע אשורית בגט ולכך היה מנהגו לכתוב בכתב עברית שהוא פתב הדיוטות ומזה למד הרשב"א להכשיר בכתב ממש שלנו ומסתמא גם הם היו פותבין בכתב הקרוב לעברית וכמ"ש רש"י שם דהיינו אותיות גדולות שפותבין בקמיעות ומזוזות הרי שהם קרובים לאשורית רק שאינם אשורית ממש כדאמרין התם דכתיב ולא בהילן למקרי (אף בחידושי הר"ן לסנהדרין שם פתב שאותן אותיות גדולות היינו שמשמשין בו בעלי קמיעין ואינם בצורות אותיות שלנו ע"ש) ואפ"ה מכשיר וכן מבואר בדברי מהרי"ק בתשובה סימן וכן פתב בספר מכתב מאלהו וכתב שם שפן משמע גם כן משו"ת תומת ישרים שחיבר ה"ר תם בן יחיא סימן ק"ה ובאמת לא מסתבר לחלק כלל דכיון דכתב עכו"ם של כל אומה ולשון מקשרין ואתו אותו הפתב יש לו איזה יסוד וענין הלא כל פתב שנוהגין לכתוב בו הוא אשר בדי מלבם חכמי האומות מלבד פתב אשורית שירד להם ע"י המלאך כדפירש"י גבי כתבאשורית עלה עמהם מבבל ואנן קי"ל כמ"ד אשורית לא נשתנה כל עיקר אבל שאר כתבים פשיטא שאינו רק ענין הספמת בני המדינה לקרות להם שמות כל אשר בחרו ולמה יגרע פתב זה של משיטא שבדו חכמי ישראל מלבם כדי לכתוב בו שטרי הדיוטות ודברי חול כמבואר בתשובת הרמב"ם שהביא הב"י בשם א"ח ב"ד סימן ע"ר כיון שהסכימו כל בני המדינה ומה הפסד יש בדבר מה שלקחו הדמיון לאותות אלו מכתב אשורית ולא תהא פהנת פפונדקית ודוקא אם צריך לכתוב אשורית וכתב בענין זה של פתב משיטא ודאי דלא מיקרי פתיבה כלל וגם פוננת הרמב"ן לענין שרטוט דכיון שהוא כותב פסוקים ודין פסוקים הוא אשורית וכל שפוטב אשורית באמת צריך שרטוט אבל אם כותבם בכתב שלנו כיון שאינה אשורית לא מיקרי פתיבה כלל לענין פסוקים להצריכם שרטוט אבל לענין גט שפיר פתב הרמב"ן דבכל פתב מותר ובכלל זה פתב משיטא גם כן דלא גרע משאר פתיבה ונלענ"ד ראיה ברורה דאם איתא דבלא אשורית לא מיקרי פתב כלל אם כן שטר קידושין או שטר מכירת שדה היכא שהוא שטר קנין שקונה בו השדה ונפקא לן מדכתיב וכתוב בספר וחתום כמ"ש הרמב"ם שם וכ"ה בש"ס דגיטין לא משתמיט שום פוסק בעולם לומר דבעינן שיהיה פתוב בכתב אשורית ודוקא ואפילו למאי דקאמר בקידושין מדכתיב ואקח את ספר המקנה מ"מ אם נימא דשאר פתבים לא מיקרי פתב פשוט דלא מיקרי ספר כלל ומנהג פשוט הוא להקנות קרקע או שכירות קרקעות דשכיח טובא לקנות ע"י שטר כדקי"ל בשם שרקע נקנית בכסף ובשטר ובחזקה כף שכירות קרקע והשטרות פתובים בכתב משיטא שלנו ואין פוצה פה ומצפצף לומר דמשיטא לאו פתב הוא שיהיה נקרא שטר שקונין על ידו וכ"נ מלשון הרמב"ם בפה"מ בגיטין דף פ"ה שכתב ומותר לכתוב הגט בכל לשון שיהיה ובאיה פתיבה שיהיה כו' ואמנם התנאי בכתובה שלא יפול בו ספק כו' או מהפסד צורת

האותיות המוספמת עליה אצל זאת האנמה עכ"ל ואם פן אף בכתב משיטה פיון שצורת האותיות הם כפי המוספם אצלנו בכתיבת שטרות וכל עניני של דברי חול מה"ת להחמיר והא"ז אגיל לטעמיה דסבירא ליה דגם כתב עפוי"ם אינו כתב מדאורייתא מש"ה סובר גם פלשיטא דל"ה כתב אבל באמת הפוסקים חולקים עליו גם בהוא דכותבין עליו אונו ומדברי פולם מבואר דכתב עפוי"ם ודאי הוי כתב וראיית הרשב"א הם נכוחות ובפרט הראיה ברורה שהביא מדאמרינו כל השטרות העולים בערפאות כו' רש"א אף גיטי נשים כו' ע"ש: וראיתי ביש"ש גיטין פי"ט שכתב בסי' כ"ג שם וז"ל ונהניק נראה בעיני שכל כתב וכתב של כל אנמה ואנמה נקרא כתב בפ"ע וכשר חוץ ממשייט שלנו שהוא כתב שאינו מתקן אלא חצי כתב שבור ומקולקל וא"ד לשאר כתבים שפך תולדותם מעיקרו ואל תשגיח במ"ש הרא"ש בתשו' שאם היה כתוב וישאל באלף למד ביחד דכשר דשאני התם שאינו מעיקר תנרף הגט כו' ע"ש ואנכי לא ידעתי מה זה שכתב שפך תולדותם מעיקרו דמאין נדע שפך הוא מעיקרו דלמא כתב אחר הוא אב שלו וכתב זה היינו תולדה דידיה פאשר באמת נתפשט עתה כתבים הרבה לכל המדינה ביחוד ואב לכולם כתב לטין שממנה נלקחו והוא קדם להם כידוע מדברי סופרי העתים וגם מה טיבותא באם נולד פן בתבנית זה ע"י איש א' אשר בדה מלבו לכנות שם לסימנות אילו ע"ש אלפא ביתא או אם למדו מעשה הכתב מכתב אחר דא ודא בדיתא ניהו וזלת כתב אשורית אשר המכתב מלקים הוא ואם פן מה"ת לגרוע הכתב אשר בדי החכמים ולקחו אותו מכתב אשורית רק שצריך ליהדר באמת לכתוב האותיות בהיר וצהיר שלא ידמו זו לזו וכמ"ש הרמב"ם והש"ע סי' קכ"ו סעיף ט"ז וז"ל על הדרף הנה צריך ליהדר בכל לשון ובכל כתב שיכתוב שלא יהיה בו משמעות שני ענינים עכ"ל.

וראיתי בספר ג"פ שם ס"ק יו"ד שכתב יש לחקור אם לא נמצא מי שיודע לכתוב אשורית כמתקנתו אלא כתב אשורי משונבש פגון כתב משקייט שהוא הנקרא אצל הספרדים משקי שהוא דומה לאשורי ויש מי שיודע לכתוב כתב פרויניצאל יפה מאוד והוא שעת הדחק ומקום עיגון בהי מנייהו עדיף לכתוב גיטא זהו פלוגתא דרבנותא דלפי סברת ה"ש מגמגמים עדיף טפי כתב משקייט שדומה לאשורי כו' ולסברת מרן עדיף כתב פרויניצאל כו' והכי מסתברא פדברי מרן משום דאם יכתבו בכתב משקייט פיון שאין האותיות פתיקונם שפא יקרא הקורא ב"ת במקום פ"ף או איפכא וכן בשאר אותיות תדמה אות לאות ונמצא הענין משתנה משא"כ בכתב פרויניצאל כו' עכ"ל מבואר מדבריו שלפי שאפשר לעשות ע"י פתיבת פרויניצאל יפה כתב דעדיף טפי מכתב משקייט שדומה לאשורי אבל אם א"א בע"א מבואר מדבריו דשפיר דמי ע"י כתב משקייט ואף גם זאת מבואר דמירי התם היכא שהאותיות קרובים מאד לאשורי כמ"ש שיש לטעות על ב"ת פ"ף כו' אלא שהוא משונבש והיינו פעין פתיבה תלויה שכתב הב"י מדברי הרמב"ם בשם הר"י הלוי שמנע לכתוב בו שלא לשממע תרי לשנא אבל כתב משקייט שלנו שכל אות יש לו תבנית ותואר בפ"ע ואין מקום לטעות כלל היינו כתב פרויניצאל שהתירו בו הפוסקים בהדיא ובפרט במקום עיגון וכ"מ להדיא מדברי הרמ"א בד"מ להכשיר במשיטא במקום עיגון שכתב על דברי הב"י וז"ל ונ"ל שיש להחמיר אפילו בדיעבד אם לא פדרף שכתב הרא"ש בתשו' (ור"ל שפרא"ש כתב דבמקום עיגון גדול אין שירות מצויות לשם לא היה פוסל) וכ"מ בסי' ל"ב בסדר גיטין שלנו עכ"ל

וכנונתו למ"ש בס"ג של מְהַר"י מְרַגְלִיּוֹת (והוא ת"י בְּכַתָּב) בסי' ל"ב וז"ל רְאִיתִי גַט
שְׁנֵכֶתֶב עַל נְיָר שְׁקוּרִין פְּאֵפִיר שְׁבָא מְקוּשְׁטָאנְטִינָא לַק"ק קְרֵאקָא לְפָנֵי מְהַרִּי"ף וּשְׁאָר
לוֹמְדִים גַּם לֹא הָיָה נִכְתָּב בְּכַתִּיבָה תַּמָּה פְּאֵשֶׁר אָנּוּ מְצַרִּיכִין לְכַתּוֹב עַכ"ל וְהוּבָא בַד"מ
רְסִי' קכ"ד וְסִיִּים בָּהּ וּכ"ז פְּשׁוּט וְכֵן מְבֹאָר מִמ"ש הַב"י בַּש"ע בְּסֵתָם דְּמִתְרָר לְכַתּוֹב
בְּכָל כְּתָב כּו' וְאֵי הָיָה ס"ל לְפִסּוֹל בְּמִשְׁיטָא שְׁלֵנוּ לֹא הָיָה שְׁתִּיק מִינְיָהּ וְגַם הֶרְמ"א שָׁם
כְּתָב בְּסֵתָם וְאֵין לְהַכְשִׁיר בְּכַתָּב אַחֵר רַק בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן וּשְׁעַת הַדְּחָק וַע"ש בַּב"ש שְׁמִבְנוֹאָר
מְדַבְּרִיו דְּבִמְקוֹם עֵיגוֹן שְׁפִיר דְּמִי אָף לִיתְנוּ לְכַתְחִילָה וְא"ל דַּע"ג דְּשָׂרִי לִיתְנוּ לְכַתְחִילָה
הַיִּינוּ דְּנֹקָא פְּשִׁפְכָר נִכְתָּב אָבֵל אִם לֹא נִכְתָּב עֲדִינן לֹא דְפְּשִׁיטָא שְׁאֵין לְחַלֵּק בְּזָה בֵּין כְּבָר
נִכְתָּב אוֹ צְנוּה לְכַתּוֹב פִּינוֹן שֵׁא"א לַעֲשׂוֹת בְּאִנְפֵּן אַחֵר וּמְסַתִּימַת דְּבָרֵי הַב"ש מְשַׁמַּע ג"כ
שְׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין כְּתָב מְשִׁיטָא אוֹ כְּתָב אַחֵר חַד דִּינָא אֵית לְהוּ לְהַכְשִׁיר בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן וְגַם
הַרש"ל שְׁנֵרָאָה מְדַבְּרִיו לְהַחְמִיר י"ל דְּמִינְיָרֵי שְׁלֵא בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן (וּלְמַהֲרֵשׁ"ל בַּלֵּא"ה
אִתְתָּא שְׁרִיא ע"י הַגַּט שֶׁל אוֹמֵר אֶמְרוּ בַנ"ד דַּס"ל לִישׁ"ש לְהַקֵּל בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן כַּמֶּש"ל
וּכ"נ מְדַבְּרֵי הֶרָא"ש בְּתִשׁוּ' כְּתָב גַּט שְׁלֵא נִכְתָּב בְּכַתִּיבָה אֲשׁוּרִית מְרֻבַּעַת פּוֹסְלִים
בְּאַרְצֵינוּ אָבֵל בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן שְׁבָא מְאָרְץ רְחוֹקָה וְאֵין שְׁיָרוֹת מְצֻנִית לֹא הֵייתִי פּוֹסְלוֹ
וּמְדַנְקֵט שְׁלֵא נִכְתָּב בְּכַתִּיבָה אֲשׁוּרִית מְרֻבַּעַת נִרְאָה דְּמִינְיָרֵי בְּכַתָּב מְשִׁיטָא קְרוֹב לְאֲשׁוּרֵי
וּכ"כ לְהַדְיָא בַב"י שָׁם לְדִיִּיק מְזָה דְּמִינְיָרֵי בְּכַתָּב מְשִׁיטָא (אֲלֵא שְׁכַתָּב דְּמְסַתְמָא הַפּוֹסְלִים
גַּם בְּפִרוּבִינְצָאָל פְּסָלוּ אָבֵל רַק לְחֻמְרָא לְבַד דַּל"כ אָף בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן אָסוּר ע"ש) וְאִם
כֵּן מְבֹאָר לְהַדְיָא בְּדַבְּרֵי הֶרָא"ש דְּבְּמִשְׁיטָא שְׁלֵנוּ יֵשׁ לְהַקֵּל בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן וְכֵן מְבֹאָר בַּד"מ
לַעֲשׂוֹת כְּדַבְּרֵי הֶרָא"ש בְּתִשׁוּבָה וְכֵן בַּד"מ רִישׁ סִימָן קכ"ה וְעֵינן בַּב"ח וּמ"ש ע"ז בַּג"פ
וְאֵין שְׁמַעְתִּי מַחֲד צוּרְבָא מְרַבְּנָן כּו' עַד וְאַפְשֶׁר שְׁטַעְמָם שְׁבָאָם אוֹיֵל תַּצְטַרְף הָאֲשָׁה
לְקַיִים הַגַּט כּו' ע"ש וְהֵינָה עֲרַכְתִּי דְּבָרֵי הֶרָאשׁוֹנִים וְהֵאחְרוּנִים בְּזָה וּבְמִקּוֹם עֵיגוֹן וְדוּחַק
גְּדוֹל סוּמְכִין עַל צְדָדֵי הַיִּתֵר שְׁאֵפְשֶׁר לְהַקֵּל וְאָב לְכוּלָּם מַה שְׁאֵמְרוּ בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין
וְנוֹתְנִין אָף ע"פ שְׁאֵין מְכִירִין וּמְזָה הַבֵּיא מֵהַרִּי"ט דְּאַפִּילוּ הֵתָם דִּישׁ קֶצֶת חֲשֵׁשׁ דְּאוֹרֵיִתָא
הַקִּילוּ מְשׁוּם עֵגוֹנָא וְאֵעִפ"כ חֲלִילָה וְחֲלִילָה לְפָרוּץ הַדְּבָר לְהַקֵּל בְּזָה אָף בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן
לְסַמּוֹךְ עַל גַּט זֶה לְבַד שְׁאֵפִילוּ אִם יֵשׁ מְקוֹם לְצַדֵּד לְהַתִּיר מְשׁוּרַת הַדִּין מ"מ אֵין לַעֲשׂוֹת
מַעֲשֵׂה מְשׁוּם חֻמְרָא א"א אָף בְּנִדּוֹן שְׁלֵנוּ דְּלֵאוּ אֵהֵא גִיטָא לְחוּד סְמְכִינָן דְּהָא אֵיכָא נְמִי
הָךְ גִּיטָא הַנַּעֲשֵׂה ע"י אוֹמֵר אֶמְרוּ וְהוּא יִהְיֶה נִכְתָּב בְּכַתָּב יְדֵי סוֹפֵר כְּתוּב הַדָּר הוּא בְּכַתָּב
אֲשׁוּרִית רַק שְׁאֵנּוּ מְחֻזְרִין לַעֲשׂוֹת בְּהַכְשֶׁר עַל צַד הַיִּוֹתֵר טוֹב אֲפֹשֶׁר לְכַתּוֹב מִי שְׁשַׁמַּע
מִפִּי הַבַּעַל בְּעֲצָמוֹ לְכַתּוֹב וְאִם כֵּן אֵין לְהַחְמִיר בְּזָה אָף אִם אֲפֹשֶׁר שְׁיִלְמַד לְאַמֵּן יָדוֹ דַּע"ג
דַּלְפִּמ"ש בַּש"ע ס' קכ"ט דְּכְשׁוֹתְנִין ב' גִּיטִין יֵשׁ לִיתְנוּ תַחֲלָה אוֹתוֹ שְׁהוּא מוֹכְשֶׁר יוֹתֵר
בְּעֵינֵי הָרַב מ"מ בְּנִדּוֹן שְׁלֵנוּ אַע"פ שְׁנִלְעַב"ד שְׁהַגַּט שְׁנִיתָן ע"י כְּתִיבַת וְחֻתִּימַת עֲצָמָם
עֲדִיף טְפִי שְׁאֵין שָׁם רַק חֲשֵׁשׁ חֲתָם סוֹפֵר וְעַד שַׁע"כ"פ אֵין בְּזָה רַק גְּזִירָה דְּרַבְּנָן לְבַד
וּבְקֶצֶת מְקוֹמוֹת מְנַהֲגִין לְהַחְתִּים סוֹפֵר וְעַד כַּמ"ש בְּשׁו"ת הַרְשֵׁב"א ס' אָל"ף ק"צ ע"ש
מִשֵּׁא"כ בְּאוֹמֵר אֶמְרוּ אַע"פ שְׁהֶרָאָנוּ פְּנִים לוֹמֵר עֲדִיף וּכ"ע מוֹדוּבָהָא מ"מ וְכִי בְּשִׁבִיל
שְׁאֵנּוּ מְדַמִּין כּו' וְכִינּוֹן דְּהָא גִיטָא שַׁע"י חס"ו עֲדִיף הָיָה לָן לְאַקְדוּמִי לִיהַ בְּרִישָׁא אָף לְפִי
שְׁבְּנִדּוֹן שְׁלֵנוּ סוֹדְרוֹן שֶׁל דְּבָרִים כָּף הָיָה שְׁאֵמְרוּ אֶמְרוּ לְסוֹפֵר כּו' וּבְאִם שְׁאֵינּוּ רְאוּיֵי אָף
בְּשַׁעַת הַדְּחָק עַד שְׁיִשְׁמְעוּ הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים בְּפָנֵינוּ ב"ד כּו' אֶמְרָ אַבְרָהָם מְנַשֶּׂה לְמו' יוֹנָה
כְּתוּב כּו' יֵשׁ לָנוּ לַעֲשׂוֹת כְּסוֹדֵר הַזֶּה וְאֵע"פ שְׁאֵמְרוּ שְׁבְּכָל עֲשִׂיַת אֱלוֹ שְׁעֵשׂוּ לֹא עֲשׂוּ

בהם שום הקפדה מ"מ פִּינּוֹן שְׁאִינוֹ צוֹרֵךְ כ"כ רְאוּי שְׁלֵא לְשִׁנּוֹת הַסֵּדֶר וְהִנֵּה נִלְעַנ"ד שְׁמוֹ יוֹנָה יִכְתּוֹב מִתְחִלָּה הִגִּט וַיִּחְתּוֹם עִם חֲבִירוֹ מו' שְׁמוּאֵל וַיְהִיֵּה הִגִּט מְנוּחָ אֲצִלוֹ וְאִת"פ יִסְדְּרוּ הִגִּט ע"ד הָרֵאשׁוֹן לומר לְסוֹפֵר וַיִּתֵּן הִגִּט הַזֶּה תְּחִלָּה וְאִת"פ יִסְדְּרוּ נְתִיבַת הִגִּט שְׁנֹכַחַת תְּחִלָּה ע"י פְּתִיבַת וְחֲתִימַת עֲצָמָם וּבְהִכִּי נִפְקִינּוּ נְמִי טְפִי מִחֲשָׁשׁ דְּכָשֶׁר וּל"ת שְׁמָא תִשְׁפֹּר עֲדִים פִּינּוֹן דְּהָא קָמוּ שְׁהֵם עֲצָמָן חֲתָמוּ עַל הִגִּט לְצוֹרֵךְ הָאִשָּׁה וּמַעֲשֵׂה לֹא עֲבָדִי וְאַף ע"פ שֶׁבִנ"ד אֵין צוֹרֵךְ בְּדָבָר פִּינּוֹן שְׁנַעֲשֵׂה בִּב"ד שֶׁל ג' וְגַם הֵם בְּעֲצָמָן יְהִיו הַנּוֹתְנִים דֵּה"ל פְּאִתָּם חֲתָמוּ כִּמְש"ל בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְגַם דְּהִיא שְׁעַת הַדְּחָק וְכִמְש"ל בְּשֵׁם הַתּוֹסֵף מ"מ לְרוֹנוּחָא דְמִלְתָּא יֵשׁ לְעֲשׂוֹת כִּמְש"ל אֶף חוֹשְׁשֵׁנִי בְּזֵה שְׁאוּלִי שׁוּב לֹא יוֹעִיל אֲמִירְתּוֹ לְסוֹפֵר כּו' פִּינּוֹן שְׁפָכֵר נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּגִט א' וְאֵע"פ שְׁאָמַר הַבֵּעַל שְׁיִכְתּוֹב מִחֵד עַד ק' שְׁיִהְיֶה כָּשֶׁר הָרִי לֹא אָמַר רַק שֶׁהוּא יִחְזוֹר וַיִּכְתּוֹב כּו' אֲבָל לֹא שְׁיִחְזוֹר לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְכִתְיָבָה מִחֲמַת שְׁאָמַר תְּחִלָּה אָמְרוּ וְלָכֵן אֵין לְהַפִּיךָ כָּלֵל וְהִגִּט שֶׁע"י אוֹמַר אָמְרוּ יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה וְאֵין פָּאן בֵּית מִיחֻשׁ וְעֵינֵין בִּב"ש מִהֲדוּרָא קָמָא מִי שְׁנָתָן ב' גִּיטִין א' ע"י אוֹמַר אָמְרוּ וְא' ע"י חֲס"ו כָּשֶׁר פְּגוֹן אִם אָמַר לֵג' שְׁיַעֲשׂוּ פְּרָצוֹנָם אוֹ שְׁיִכְתְּבוּ וַיִּחְתּוֹמוּ בְּעֲצָמָם אוֹ שְׁיִאֲמְרוּ לְאַחֲרִים וְאִת"פ מֵת א' מֵאֵלוֹ הִג' יֵשׁ תִּקְנָה כִּנ"ל וְאֵז מִמ"נ כָּשֶׁר גִּט א' (וּמָה דְנִקְט פְּגוֹן אִם אָמַר לֵג' הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ שְׁיִאֲמַר לֵב' כֵּה"ג שְׁיִהְיֶה הַצִּיּוּי לְכִתְחִלָּה עַל חֲתָם סוֹפֵר וְעַד לְכַף נִקְט בְּאָמַר לֵג' וּמֵת א' וְלֵעֲנֵי"ד קִצָּת צ"ע בְּכֵה"ג דְּאָמַר לֵג' דְּדִילְקָמָא לֹא הִנֵּה דַעַת הַבֵּעַל כִּי אִם שֶׁא' יִכְתּוֹב וּשְׁנִים יִחְתּוֹמוּ פִּינּוֹן שְׁהִנֵּה פָּאן ב' וְהִשְׁתָּא דַּמֵּת א' שֶׁא"א לְהַתְקִיִּים כִּי אִם ע"י חֲס"ו אֵין רְצוֹן הַבֵּעַל בְּכַף וּלְפִי שְׁאִינוֹ מַעֲנִינֵינוּ קִצָּרְתִּי) וְדוּמָה לִמ"ש בְּסִי' קכ"ב דְּמִגְרָשִׁין בִּב' גִּיטִין וְא' מִהֵן כָּשֶׁר מִמ"נ אִם הָרֵאשׁוֹן פְּסוּל לֹא עֲשׂוֹ שְׁלִיחֻתָּן וְהִב' כָּשֶׁר וְאִם עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחֻתָּן אֵז הִב' אֵינוֹ פְּלוּם וְהָרֵאשׁוֹן כָּשֶׁר עכ"ל בִּב"ש מ"ק וְהִכָּא בִּנ"ד עֲדִיף טְפִי פִּינּוֹן שְׁאָמַר בְּפִי וּבְאִם שְׁאִינוֹ רְאוּי כּו' וְאֵין לְהֶאֱרִיךְ גַּם אֵין לְפַקְפֵּק בִּנ"ד מִצַּד שְׁלֵא נִזְכָּר בְּעֵנֵין הִגִּט הִב' רַק שְׁצִיּוּי לְכִתּוֹב וְלִחְתּוֹם בְּעֲצָמָם וְלֹא הַזְכִּירוּ מַעֲנֵין הַנְּתִיבָה פְּלוּם דְּהָא מְשַׁנָּה מִפְּנִיחַת הוּא בְּיִצְאָא בְּקוּלָר שְׁאָמַר כְּתָבוּ דְכוֹתְבִין וְנוֹתְנִין וְהִכִּי קי"ל בְּסִימָן קמ"א וְכ"ש פָּאן שְׁפָכֵר הַזְכִּירוּ הַנְּתִיבָה בְּעֵנֵין הִגִּט הָרֵאשׁוֹן וְע"ז סְמָכוּ עֵנֵין לוֹ וְאַפִּילוּ בְּבִרְיָא נִרְאָה דְמַהֲנִי וְגַם נִרְאָה שְׁהִנֵּה הַשְּׁמַטַּת הַסּוֹפֵר בְּטוֹפְסַת הַמַּעֲשֵׂה ב"ד שְׁלֵא נִכְתָּב תִּיכָף רַק כ' יוֹם אַחַר הַמַּעֲשֵׂה וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה אֵיתָא בְּשׁו"ת הָרַא"ש הַבִּיאָה הַטּוֹר סְסִי' קמ"א ע"ש: סִיּוּמָא דְפִסְקָא דַּע"י ב' גִּיטִין מִשְׁתַּרְיִין לְעִלְמָא בְּלִי שׁוּם גְּמָגוּם וּפְקוּפּוּק אַחֲרֵי אֲשֶׁר בְּיַרְנּוּ כִּי פֵל גִּט בְּפ"ע יֵשׁ לוֹ עֲמוּדֵי עוֹלָם לְסִמּוּךְ עֲלֵיהֶם לְהַתִּיר עַל יְדוֹ וְאֲצ"ל בְּהַצְמָדָם יַחַד שְׁיֵשׁ פָּאן ס"ס בְּדַרְבְּנֵן שְׁהָרִי ע"י הִגִּט שֶׁל חֲס"ו בְּנִדְאֵי יֵצְאָנוּ מִחֲשָׁשׁ אִסּוּר תּוֹרָה וּמכ"ש שֶׁא"צ לִס"ס כָּלֵל דְּבַתּוֹרַת מִמ"נ אֲתִיבּוּ עֲלֵהּ.

וְלָכֵן הַמְּוַרְשֵׁה מְפִי הַבְּעֵלִים מְפִי יִקְרָא אֶל הַסּוֹפֵר וַיִּכְתּוֹב גִּט בְּכִתְיָבָה אֲשׁוּרִית צַד תְּמָה בְּמִקּוּמָה פְּתִיבָה וְחֲתִימָה. עַל פִּי שֶׁל הַמְּוַרְשֵׁה תִּהְיֶה שׁוּמָה.

וַיִּד הַעֲדִים תִּהְיֶה בּוֹ בְּאַחֲרֻנָּה וַיְהִי יְדִיו אֲמוּנָה לְכִתּוֹב וְלִחְתּוֹם הוּא בְּהָ אֶחָד מִהַעֲדִים וּמִצְוָה וְחֻבָּה עַל הַנְּגִיד הַמְּוַרְשֵׁה לְהִיּוֹת לְכָבוֹ פּוֹנָה לְדָבָר מִצְוָה רַבָּה זוֹ וְלֹא יְהִי עָלָיו לְטוֹרַח וּלְמִשְׁאָ וּבְעֵינָיו לֹא יִקָּשֶׁה אִם עֲשָׂה יַעֲשֵׂה אֲשֶׁר יֵשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה בְּמַר נְפֶשׁ.

כְּאֲשֶׁר יָדַע כִּי לֹא יִקְוֶה עוֹד צֵאת חוֹפֶשׁ. וְהָיָה כִּי יִבְצַע אֶת מַעֲשָׂהוּ.

וְחָשַׁב עִם קוֹנְהוֹ וּמִצָּא פְּדֵי גְּאֻלָּתוֹ. הִנֵּה שָׁכְרוּ אֹתוֹ וּפְעֻלָּתוֹ.

דְּבָרֵי זְעִירָא מִן חֲבֵרֵיָא: הֵק' אֶפְרַיִם וְלִמֵּן מַרְגְּלִיּוֹת מִבְּרָאד וְהִנֵּה טָרַם הִגִּיעוּ דְּבָרֵי אֱלֹהִים לְיַד הַב"ד מְקוֹם תַּחֲנוּתוֹ שֶׁל הַשְּׁלִיחַ הַנִּזְכָּר הַקָּדִימוֹ נַעֲשֶׂה לְנַשְׁמָע וְדָבָרוֹ עַל לֵב הַגִּיד אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה מוֹרָשָׁה מִהַבְּעַל עַד שֶׁפָּנָה עֲצָמוֹ מֵעֶסְקוֹ וְנָתַן לֵב לְאִמּוֹן יָדָיו לְכַתּוֹב גִּט בְּכַתֵּב אֲשׁוּרִית כַּמְנַהֵג וְכַתֵּב כַּמָּה גִיטִין עַד שֶׁעָלָה בְּיָדוֹ גִּט א' פֶּשֶׁר כְּדִינוֹ וְשִׁלְחוֹ לְכָאן ב' גִיטִין א' ע"י פְּתִיבַת מו' יוֹנָה וְחֲתִימָתוֹ עִם חֲתִימַת מו' שְׁמוּאֵל וְהַב' ע"י אוֹמֵר אֲמָרוֹ לְסוֹפֵר דְּהֵינּוּ שְׁמוֹ יוֹנָה אֲמָר לְסוֹפֵר שֶׁיִּכְתּוֹב וְחֲתָמוּ עָלָיו מו' יוֹנָה וְמו' שְׁמוּאֵל הַנִּזְכָּר וְשִׁלְחוֹ הֵגֵט ע"י שְׁלִיחַ וְהַרְשָׁאָה הֵימָּה ע"י הַגַּב"ע הַנַּעֲשֶׂה בְּעִיר פ"ב וְהִנֵּה נִפְלוּ כַּמָּה פְּקוּקִים בְּגִיטִין אֵלּוֹ חֲדָא דֵּאֵ"ג שְׁאֲמָרוּ לוֹ שֶׁרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וּבְכַה"ג בְּוֹדָאֵי שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ מ"מ י"ל דַּע"כ לֹא מְהִי מַה שְׁשִׁלִּיחַ ע"ש אֵלָּא בְּאֵם הַבְּעַל נוֹתֵן גִּט מוֹכֵן לְיַד הַשְּׁלִיחַ אֲבָל בְּכַה"ג שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁצִּיּוּהָ עַל הַשְּׁלִיחוֹת עֲדִינֵן לֹא הָיָה כְּתוּב וְחֲתוּם הֵגֵט כָּלֵל אֵלָּא שֶׁצִּיּוּהָ לְכַתּוֹב וְלַחֲתוּם י"ל דְּגַם הַצִּיּוּי שֶׁל הַשְּׁלִיחוֹת הוּ"ל מִיְלֵי וְלֹא מִיְמָסְרוֹ לְשְׁלִיחַ וְכִבֵּר עָלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּזָה בְּסִפְרָא ג"פ ס"י ק"כ ס"ק ר"ג ע"ש בְּאִנְרָף שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מְהֵר"ם גְּלַנְטֵי שֶׁלְמַד מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּגִיטִין דָּף כ"ט דִּיִּתְּנוּ לָאו דוֹקָא וְכַתֵּב דָּאָף לְפִי תִירוּץ הַב' בַּתּוֹס' י"ל דְּדוֹקָא לְטַעְמָא דְּבִיזוֹן אֲבָל לְטַעְמָא דְּמִיְלֵי ל"ת בְּנִתְּיָהּ וּבַג"פ שֵׁם הִבִּיא ע"ז דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א שֶׁכַּתֵּב כֵּן לְהַדְיָא דְּאֵלִיבָא דְּרָבָא יִתְּנוּ לָאו דוֹקָא אֵלָּא שְׁתַּמָּה שֵׁם עַל הַרְשָׁב"א מ"ש לְחֻלְקָא בֵּין ב' לַג' וּבְאֵמַת דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א תַּמּוּהִים בְּזָה: וְרִאִיתִי בְּס' בֵּית מֵאִיר שֶׁפְּנוֹנַת הַרְשָׁב"א הוּא לְפִי מַה דְּקִי"ל דְּבִלָּא חֻלְקָא אֵין שְׁלִיחַ ע"ש וְסִבְרָא לִיָּה לְהַרְשָׁב"א דַּע"כ לֹא פְּלִיג עָלֶיהָ דַּר"מ אֵלָּא דְּסִבְרָא לִיָּה דְּבִכְתִּיבָה גַם בַּג' הוּ"ל מִיְלֵי אֲבָל בְּגוּף הַסִּבְרָא דַּג' חִילּוּק מַב' דְּסִתְמָא הָיָה דַּעֲתוֹ שֶׁיִּצְווּ לְאַחֲרִים כ"ע מוֹדוֹ לְהִכִּי לַעֲנִין הַנִּתְּיָה דְּלִית בָּהּ מִשׁוּם מִיְלֵי בַּג' הָנִי פְּאִילוֹ פִּירֵשׁ שֶׁיִּתְּנוּ לְאַחַר לִיתְּנוּ וְיִתְּנוּ לָאו דוֹקָא עַכ"ל וְלַעֲנִי ד' ז"א דְּאֶפְי' תִּימָא דְּהִיכָא דְּאֲמָר לַג' תְּנוּ גַם ר"י מוֹדָה דְּנַעֲשׂוּ ב"ד וְהָנִי פְּאִילוֹ פִּי' שֶׁיִּתְּנוּ לְאַחַר לִיתְּנוּ מ"מ הִיכָא דְּאֲמָר כְּתָבוּ וְתָנוּ דַּע"כ אֲכַתִּיבָה קַפִּיד אֶפְיִלוֹ אֵלִיבָא דַּר"מ וְצִרִיכִין לְכַתּוֹב בְּעֲצָמָם דוֹקָא וְא"כ דַּעַל אֲמִירָתוֹ כְּתָבוּ לֹא עֲשָׂאֵן ב"ד אֵין לָנוּ לוֹמֵר שֶׁעֲשָׂאֵן ב"ד עַל הַנִּתְּיָה אֵלָּא לְכָל מִיְלֵי נַעֲשׂוּ שְׁלוּחִים וְלֹא מִצּוֹ לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ כ"א ע"י חֻלְקָא אוֹ אֲנֹס וְעוֹד שֶׁמִּדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו מְבִנְיָן דְּאֶפְי' לֹא מִיְרֵי אֵלִיבָא דַּר"י רַק אֵלִיבָא דַּר"מ קָאֵי וְכֵן מְבִנְיָן דְּמִיְרֵי גַם הִכָּא אֵלִיבָא דַּר"מ שֶׁהָרִי כְּתָב אָף עַל גַּב דְּאֲמָר כְּתָבוּ וְתָנוּ כו' וְהָד חִילּוּקָא אֵלִיבָא דַּר"מ הוּא וְעֵינֵן בַּח' הַרְמָב"ן וְהָר"ן דָּף כ"ט שֶׁכְּתָבוּ אֵלִיבָא דְּרָבָא כ"ע ס"ל דְּמִיְלֵי לֹא מִיְמָסְרוֹ לְשְׁלִיחַ אֵלָּא דַּר"מ ס"ל דְּמִסְתַּמָּא ב"ד הֵן וְאֵינָם שְׁלוּחִים אַא"כ רְצוּ וְכְתָבוּ הֵם בְּעֲצָמָם וְאֵלִיבָא מְלִתָּא דַּב"ד לְמִימַר לְהוּ אֶפְיִלוֹ מִיְלֵי וְר"י סִבֵּר פִּינֵן דָּאֵם רְצוּ הֵם עֲצָמָם כּוֹתְבִין נַעֲשׂוּ שְׁלוּחִין וּמִיְלֵי לֹא מִיְמָסְרוֹ לְשְׁלִיחַ עַכ"ל: וְלַפ"ז נִרְאָה דַּה"ה לַעֲנִין נִתְּיָה אֵלִיבָא דַּר"י פִּינֵן דַּע"כ פִּינֵן רְצוּ נוֹתְנִים הֵם בְּעֲצָמָם נַעֲשׂוּ שְׁלוּחִים וְאֵין עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ אַא"כ חֻלְקָא אוֹ נְאֻס אֲבָל אֵלִיבָא דַּר"מ אָף עַל גַּב דָּאֵם רְצוּ נוֹתְנִים בְּעֲצָמָם מ"מ לֹא נַעֲשׂוּ שְׁלוּחִים אֵלָּא נַעֲשׂוּ ב"ד שֶׁיִּתְּנוּ גַם לְאַחֲרִים וְשִׁפִּיר: כּוֹלִין לִיתְּנוּ ע"י אַחֲרִים וְדוֹקָא סִתְמָא דְּמִלְתָּא הִכִּי הוּא שֶׁנַּעֲשׂוּ ב"ד אֲבָל בְּאוֹמֵר בְּהַדְיָא כְּתָבוּ דְּגִלֵי דַּעֲתִיָּה שְׁרוּצָה שֶׁיִּכְתְּבוּ בְּעֲצָמָם הָרִי עֲשָׂאֵם שְׁלוּחִים וְשׁוֹב אֵין נַעֲשִׂים ב"ד לַעֲנִין הַנִּתְּיָה אֵלִיבָא דַּר"מ אֵלָּא כְּשֶׁאֵר שְׁלוּחִים דַּעֲלָמָא וּמַכ"ש דְּאֵלִיבָא דַּר"י

דאפילו באין אומר להדלי' כתבו אמרינו שנעשו שלוחים וא"ל דדוקא לענין מילי אמרינו
פינן דאם רצו כותבין בעצמם שוב יש להם דין שלוחים לענין דאין יכולים למסור מילי
לשליח אבל עכ"פ להא מהני הא דהם ג' דהו"ל פנותן להם רשות שיוכלו לעשות ע"י
אחר והלכה אף על גב דלענין פתיבה לא מהני משום דהוי מילי מ"מ לענין הנתינה מהני
דהו"ל פנותן רשות להיות שליח ע"ש דמהני אבל באמת ז"א דהא משמע מדבריהם דאי
הוי ב"ד גם לר"י מהני לענין פתיבה אלא פינן דאם רצו עושים בעצמם לא נעשו ב"ד
פלל אלא אין דינם רק כשלוחים לבד בין לענין הפתיבה ובין לענין הנתינה וגם לפמ"ש
הר"ן באלפסי דר"י ס"ל דלא אלימא מלתא דב"ד למימר להו א"כ משמע דשפיר הוי
ב"ד דג' אלא דלא מהני בי' לענין מילי.

ולפ"ז שפיר י"ל דלענין נתינה מהני אבל באמת גם זה אינו פינן דהקפיד על הפתיבה
שיכתבו בעצמם לא עשאון ב"ד וכן לר"י היכא דאמר תנו לחודי' נמי הוי דינם שצריכין
לכתוב בעצמם דהא אף אם היו נעשים ב"ד לא מהני גבי מילי וא"כ פינן שצריכין לכתוב
בעצמם ממילא אמרינו דלא נעשו ב"ד פלל אף לענין הנתינה ויותר נלענ"ד שמ"ש
הרשב"א פינן דג' נינהו עשאון ב"ד אינו מדברי הרשב"א והוא הגהת איזה תלמיד שראה
שהרשב"א כתב אח"כ ומיהו בב' דלאו ב"ד נינהו כו' ולכן הבי' ברישא פינן דג' נינהו
עשאון ב"ד אף באמת פוננת הרשב"א מ"ש ומיהו בב' כו' לומר דאף בתנו לחוד צריכין
שיכתבו הם בעצמם דוקא ולפי שכתב נעשה מעשה קצרת: הק' אפרים זלמן מרגליות
מבראד שאלה קז שאלה בגט שנכתב ר"ג לירח טבת וכתב בו ברביעי בשבת בשלשה
בעשרים יום לירח טבת ואחר שניתן הגט הציצו וראו פי נפל טעות בתוכת ופעשרים
שנכתב ב' במקום ו' מה דינו: תשובה דבר זה יש ללמוד מדברי הרא"ש פלל מ"ה הובאה
בטור אה"ע סי' קד"ו בגט שנכתב ברביעי בד' יום לירח שבט ודילג בשבת וגם ביום
רביעי הנה אחד ופעשרים לירח שבט וכתב הרא"ש שם דבשביל שדלג תיבת בשבת אין
לפוסלו פי ברביעי אין לו פירוש אחר כ"א ברביעי בשבת פינן דכתיב בתרין ד' יום
לחודש והכי אמרינו בפ"ק דע"ז כו' וכ"ש בנגידון זה שאין לפרש ברביעי אלא רביעי
בשבת שהוא פשר עכ"ל ומפלל דבריו אתה למד שאם הנה לתיבת ברביעי פי' אחר הנה
מקום לפוסלו בשביל הדלוג וא"כ מבואר דכל כה"ג שנכתב ברביעי בעשרים יום אין
לפרש בארבעה ופעשרים בואו ולפרש שדילג מנין השבוע לגמרי ונקט מנינא דירחא
אלא פינן דכתיב בתריה בד' כו' אתא ב' ופסקיה בספינא חריפא והו' ברביעי לחודיה
קאי וע"כ מתפרש ברביעי בשבת שאין לו פירוש אחר וממילא שמעינן בנ"ד דכתיב
בשלשה בעשרים אין לפרשו דהוי פכתוב ופעשרים בואו העטוף וא"ל דשאני הו'
דהרא"ש דכתיב ביה ברביעי בעשרים וא"כ א"א לומר דהבית מתפרש כמו נא"ו דא"כ
בארבעה ופעשרים הוי כתוב ביה כמשפט הלשון שנראה מדברי הרא"ש שאין דקדוקו
לפי שלשון רביעי נופל על מנין ימי השבוע דוקא רק בשביל דכתיב בתרין בד' יום
לחודש ואף על גב דבלשון הרא"ש שם איתא פינן דכתיב בתריה עשרים יום בלא בית
מ"מ בלשון השאלה שם איתא בעשרים וכן הוא בנפסח הגט של הרא"ש ולא דוקא נקט
אח"כ עשרים אמנם הטוש"ע העתיקו גם בגוף הדין אם כתב ברביעי עשרים כו' וגם זה
לאו דוקא ועיין בהגהת רמ"א סעיף ד' ובג"פ ס"ק י"ו ועיין בב"ש שנכתב ומ"ש בעשרים
אין חשש מוקדם כו' ואמנם אף אם נאמר דבגט שבא לפני הרא"ש הנה כתוב עשרים

נראה דכ"ש הוא אם פתב בעשרים ועיין לקמן מ"ש בשם הג"פ דאפילו אם פתב בארבעה עשרים כו' אמרינו דלחודיה קאי וראיתי בפרישה שכתב וז"ל ואני אומר עוד הוכחה דאי אחודש קאי הו"ל לכתוב בארבעה ולא ברביעי מ"ו עכ"ל הרי מבואר דהרא"ש לאו מה"ט אתי עלה אלא דא"א לפרשו דאחודש קאי פנין דכתיב בתריה בעשרים כו' וראיתי בס"ג פ"ס"ק ס"ג שכתב על דברי הפרישה שהם תמוהים דאם פתב בגט לירח פ' ודילג תיבת בשבת וגם תיבת בעשרים יום הגט פסול משום מוקדם כו' ע"ש ולענ"ד פשוט בכוננת הפרישה שר"ל דאף אם הנה מקום לפרש דההך ברביעי אמספר ימי החודש ומצורף לאחרי ברביעי בעשרים ור"ל ובעשרים והיינו לומר שנקתב כך"ד אעפ"כ אין לפרש פן שלא הנה לו לכתוב ברביעי רק בארבעה ומדכתב ברביעי ש"מ שאינו מצורף לאחרי אלא בלחודיה קאי ופירוש רביעי בשבת וזה ברור: איברא שעדיין צ"ע דלקאורה הוכחה זו אף למותר דמה בית מיוחד יש פאן אם נפרש שנקתב כך"ד לירח ואי משום שלא נכתב בגט מנין ימי השבוע אין זה פוסל דהא קי"ל כ' חודש שנה כו' פשר ואמנם גם דברי הרא"ש גופיה צריכין ביאור דמה חששא איפא אם היינו מפרשים דגם ברביעי אימי חודש קאי וא"ל דכיון דמעיקרא פתב ברביעי והיינו בחודש ושוב פתב בעשרים לחודש א"כ יש פאן סתירה בגט וע"ז פתב דכיון דכתוב בתריה כך"ד לירח אין לנו לפרש ברביעי דקאי גם אחודש לומר שיש סתירה תכ"ד אלא אין לו פ"י אחר רק דקחי אשבת דז"א דאפילו אם הנה פתוב בפ"י ברביעי לירח בעשרים לירח לא הנה פאן בית מיוחד דתפוס לשון אחרון ואמרינו שהתחיל לכותבו ברביעי והפסיק בינתיים עד יום עשרים לחודש וכדקי"ל בח"מ דההך אחר התחנות אמנם אפטר לומר דבכה"ג ודאי יש לפסול דחיישינו פנין שהנה הפסק בינתיים כ"כ דלמא ביטל בינתיים או התחיל לכתוב לשם אחר וסיימו לשם זה כדאמרינו בגיטין דף פ"ח ודלמא אמלוכי אמליה כו' ע"ש ברש"י ותוספות דכיון דאיפא ריעותא יש לחוש לזה ולכך הוצרך הרא"ש לומר דברביעי אין לו פירוש אחר רק דקאי אשבת פנין דכתיב בתריה בעשרים לירח טפי יש לנו לתלות שדלג תיבת בשבת מלומר ש"מ"ש ברביעי קאי על החודש ומנין השבוע השמיט לגמרי ויותר נראה דהרא"ש ס"ל דכה"ג שנקתב ברביעי לירח בעשרים לירח הוא פסול דאפתי שייך שמה יחפה כמו באין בו זמן פלל ואף על גב שאם פתב בו שבוע שנה כו' פשר דאנהי לשבוע דקמא כו' מ"מ זה גרע פנין שכתוב בו ב' זמנים ואין מבואר איזה העיקר גרע טפי ואף על גב דלענין ממון הנה אחר התחנות מ"מ לענין חיפוי ודאי לא קטלינו לה שתטעון דפרטא בחדא נכתב בט"ס ועיין מ"ש הב"ש סימן קכ"ז לענין גט מאוחר ואף לפמ"ש שם בשיטת הראב"ד דכיון שאין הזמן מבואר להדיא עליה להביא ראיה י"ל דהכא גרע פנין שבאמת גם זמן זה נכתב בגט להדיא אלא שיש בו סתירה בספיקא פי האי לא קטלינו לה ושייך חיפוי וגם י"ל שר"ל דאם היינו מסופקין אם ברביעי אשבת קאי ואם פן נכתב כך"ד לירח או אחודש קאי דהיינו שהוא בכ"ד לחודש הנה פסול פנין שאין הזמן מבואר ולכן פתב דברביעי אין לו פ"י אחר רק דאשבת קאי נמצא שזמן מבואר הוא פן יש ליישב דברי הרא"ש שהוצרך לומר דברביעי אין לו פ"י אחר רק דאשבת קאי וא"ל בפשיטות שהוצרך לומר פן פלפי מ"ש אח"כ דמ"ש בו ד' והנה ד"א אין זה מוקדם פנין שידוע שרביעי בשבת הנה ד"א כו' ולכך הוצרך מעיקרא להכריח דברביעי אשבת קאי זה טעות דע"כ לא הוצרך הרא"ש לזה אלא לפי שאנו

מְפָרְשֵׁי דְרָבִיעֵי אֲשַׁבֵּת קָאֵי וּלְפִי הַחֲשׁוֹבֹן הִיָּה רְבִיעֵי בְּשַׁבַּת ד' אָבָל אִם הֵיִינוּ מְפָרְשֵׁי
שְׁרָבִיעֵי לָאוּ אֲשַׁבֵּת קָאֵי מִזֵּינ לָנוּ לֹמַר שְׁנֵכְתֵב בְּד' א' שְׁהָרִי הוּבָא מִמְרַחֲקִים וְאִין אֲתַנּוּ
יֹדַע אִימְתִי נִכְתֵּב רַק מַה שְׁאַנּוּ מִפִּירִין מִתּוֹד זְמַן הַפְּתוּב בְּגִט וּלְכֹד נִרְאָה שְׁדַבְרֵי הָרָא"ש
מִתְפָּרְשִׁים ע"ד שְׁפַתְבְּתִי: וְעֵינֵן בְּג"פ שְׁכַתְבֵּי דְאִפִּילוּ כְּתֵב בְּאַרְבַּעָה בְּמָקוֹם בְּרָבִיעֵי וְכַתֵּב
בְּתַרְיָה ד' יוֹם לַחֲוֹדֵשׁ פֶּשֶׁר אַף עַל גַּב דְּלַכְתַּחֲלָה יֵשׁ לוֹ לְכַתּוּב בְּרָבִיעֵי מ"מ אִין לְפָרֵשׁ
בְּאַרְבַּעָה דר"ל אַרְבַּעָה לַחֲוֹדֵשׁ וְהֵגֵט מְוָקְדָם פִּינּוּ דְכַתִּיב בְּתַרְיָה עֶשְׂרִים יוֹם וְגַם אִין
לְפָרֵשׁ דְּהֵגֵט מְאֻחָר וְיִבֹאוּ לֹמַר דְּהֵגֵט נִכְתֵּב בְּד' לַחֲוֹדֵשׁ דא"כ הוּל"ל בד' וְעֶשְׂרִים
בְּנִי"ו מִדְּכַתִּיב עֶשְׂרִים בְּלֹא נִי"ו מִשְׁמַע דד' הוּא זְמַן הַשְּׁבוּעָה וְעֶשְׂרִים הוּא זְמַן הַחֲוֹדֵשׁ
עכ"ל הָרִי מְבֹאָר דְאִפִּילוּ אִם לֹא כְּתֵב בְּעֶשְׂרִים בְּב' רַק עֶשְׂרִים לְבַד וְגַם נִכְתֵּב תִּיבַת
אַרְבַּעָה שֶׁהוּא לְשׁוֹן נוֹפֵל עַל יְמֵי הַחֲוֹדֵשׁ מ"מ מִחֲמַת חֲסָרוֹן הָנָא"ו בְּמַלְת וְעֶשְׂרִים דַּעְתּוּ
לְהַכְשִׁיר מְכ"ש אִם כְּתֵב בְּעֶשְׂרִים שְׁלֹא הִיָּה מִסְתַּפֵּק כָּלֵל לֹמַר שְׁנֵפְרֵשׁ דר"ל בְּאַרְבַּעָה
וְעֶשְׂרִים פִּינּוּ שְׁלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוֹם שְׁבִי"ת הַשְּׁמוּשׁ בְּדַבָּר שְׁדַרְכוּ לְמַנּוֹת יִתְפָּרֵשׁ זֶה
עִם זֶה וּמְצִינוּ פִּינְצָא בְּזֶה בַח"מ סִימָן מ"ב אִם כְּתֵב בּוּ כֶסֶף בְּדִינָרִי נוֹתֵן לוֹ כֶסֶף שְׁשֹׁנָה
ב' דִּינָרִין זָהָב וְע"ש בַּסִּמָּה שְׁהִבִּי"ת עוֹשֶׂה הַבְּדֵל כּו' וְלֹא מְפָרְשֵׁינּוּ הַב' כְּמוֹ וְא"ו לֹמַר
שְׁפִירוּשׁוּ כֶסֶף וְדִינָרִי וּפְשִׁיטָא שְׁאִין הַטַּעַם בְּזֶה מְשׁוּם יֵד בַּעַה"ש עַה"ת רַק מְצַד מְשַׁמְעוֹת
הַלְשׁוֹן כְּמִבְּוֹאָר שֶׁם בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְאִף שֵׁישׁ לְדַחוֹת דְּהֵתָם מִסְתַּבֵּר טְפִי לְפָרֵשׁ שְׁכּוֹנָתוֹ
שְׁשֹׁנָה ב' דִּינָרִי זָהָב מִלְפָּרֵשׁ דְּהִבִּית כְּמוֹ וְא"ו מִשָּׂא"כ כָּאֵן טְפִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַבִּי"ת כְּמוֹ
וְא"ו כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה סְתִירָה וְחֻזְרָה בַּשְּׁטָר כְּדֵאִיתָא שֶׁם סְעִיף ה' כְּשֶׁאֲפָשֶׁר לְקַיִם שְׁנִיָּהֶם
מְקַיִמִין שְׁנִיָּהֶם וְכַתֵּב הַסִּמָּה דְאִפִּילוּ הַקִּיּוֹם הוּא בְּדוּחַק כּו' אִף בְּאַמְתַּת הַשְּׁ"ף חוֹלֵק שֶׁם
דְּהִיכָא דא"א לִינִישׁב אֱלָא מְדוּחַק זֹו לֹא שְׁמַעְנוּ וְגַם הַסִּמָּה עַ מוֹדָה בְּגִיטִין שֵׁישׁ לְהַחְמִיר
פִּינּוּ שֵׁישׁ כָּאֵן סְתִירָה הָיִי כְּאֵלוֹ אִין בּוּ זְמַן כָּלֵל וְעוֹד דְּהָא טַעְמִיָּה מְשׁוּם דְאִין דְּרָף הַבְּרִיּוֹת
לְחֻזּוֹר תַּכ"ד וְהֵיִינוּ לְעַנְיָן גּוּף עֶסֶק הַשְּׁטָר אָבָל בְּעַנְיָן הַזְּמַן טְפִי יֵשׁ לְתַלוּת שְׁאֲחָד מְשַׁנִּי
זְמַנִּים אֵלוֹ נִכְתֵּב בַּט"ס וְהָרִי בְּאַמְתַּת כֵּן הוּא שְׁנֵכְתֵּב הַבִּי"ת בַּט"ס בְּמָקוֹם וְא"ו וְכְמוֹ כֵּן
אֲפָשֶׁר שְׁיִהְיֶה טַעְוֹת תִּיבָה אַחַת בְּשִׁלְמוֹתָהּ אוֹ תִּיבַת בְּשִׁלְשָׁה אוֹ תִּיבַת בְּד' וְכִינּוּ דְאִפְשָׁר
לְמִתְלִי בְּטַעְוֹת אִין לְדַחוּק בְּקִיּוֹם שְׁנִיָּהֶם כָּלֵל אִף לְעַנְיָן ד' אִף מְדוּחַק אִין לְפָרֵשׁ הַבִּי"ת
בְּמָקוֹם וְא"ו וְעֵינֵן בְּקִיּוֹדִישִׁין לְעַנְיָן אִם אָמַר בּוּ בּוּ וּבְזָבְחִי לְעַנְיָן כְּפִיזִית וְכֵן
בְּגִיטִין שְׁאֵלוּ בְּשִׁלּוּמָה לֹא חֲתַם אֱלָא עַל שְׁאִילַת שְׁלוּם וְשְׁאֵלוּ בְּשִׁלּוּמָה חֲתַם עַל הַפֵּל
ע"ש בִּירוּשְׁלַמִי דְאִיתָא שְׁזֶה תְלוּי בְּפִלוּגְתָא דר"מ ור"י לְעַנְיָן חֲטִין שְׁעוּרִין וְכִנְסָמִין וְעֵינֵן
בְּשִׁבוּעוֹת דָּף ל"ח וּבַתּוֹסְפוֹת שֶׁם וּמְבֹאָר שְׁאִף בְּלֹא בִי"ת פֶּשֶׁטָא דְלִישְׁנָא הָיִי דָאִם אִין
וְא"ו הַמְצַטְרֶפֶת הָיִי כֵּל חַד לְחֻדְיָהּ וּמְכ"ש כְּשֵׁישׁ כָּאֵן אוֹת בֵּית הַמְבַדִּיל בֵּינֵיהֶם וְע"ש
בְּקִיּוֹדִישִׁין דָּף מ"ו דְאָמַר שֶׁם הַתְּקַדְשִׁי לִי בְּרַמּוֹן בְּאַלּוֹן בְּאַגּוּז כּו' וּלְקַצֵּר אֲנִי צָרִיף:
וְנִפְלְאִתִּי עַל מַה שְׁשַׁמְעִתִּי בְּשֶׁם חֲכָם אַחָד כִּי הַבִּי"ת הַמְשַׁמְשֵׁת בְּרֹאשׁ הַתִּיבָה פִּירוּשָׁה
עִם כְּמוֹ הָרַק אִף בְּמִשָּׂה דְבָר ה' פִּירוּשׁוֹ עִם מִשָּׂה וְלָכֵן כְּמוֹ בְּשִׁלְשָׁה וְעֶשְׂרִים הֵנָּה וְא"ו
מְצַרְפַּת שְׁלִשָׁה עִם עֶשְׂרִים כֵּן שְׁמוּשׁ אוֹת הַבִּי"ת מִן בְּעֶשְׂרִים יִתְפָּרֵשׁ עִם עֶשְׂרִים וְהַכּוֹנֵנָה
שְׁלִשָׁה עִם עֶשְׂרִים עכ"ד וְתַמָּה אֲנִי אִם אָמְרָה שְׁהָרִי דְבָר פֶּשׁוּט וּמְבֹאָר שְׁגַם שֶׁם מַה
שְׁמְפָרְשִׁים עִם מִשָּׂה אִין הַכּוֹנֵנָה שֶׁהַקַּב"ה דְבָר עִם מִשָּׂה בְּיַחַד רַק שְׁדַבָּר אֵלָיו וְהָד עִם
הוּא כְּמוֹ אֵל וְכִאֲלוֹ אָמַר הָרַק אִף אֵל מִשָּׂה דְבָר ה' וְעַד"ז שְׁמַעְתִּי בְּשֶׁם הָרַב הַמְּוָבְהָק
הַמְּנוֹ' מוֹה' נִפְתָּלִי ר לִוִי ז"ל מִפ"ק לְפָרֵשׁ דְבָרֵי רַש"י בַּפ' וְיִשָּׁב וְיִתְנַכְּלוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ אִתּוֹ

עמו כלומר אליו שפירושו שמצינו במקרא עד בואו לדבר אתו וכן מצינו לא נעשה עמו דבר שפירושו עד בואו לדבר אליו וכן לא נעשה עמו פירושו אליו כמו כן ה' אותו פירושו אליו ודפח"ח ושם באותה פרשה ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה פירושו על עבדי על משה ועיין פירש"י שם בעבדי אע"פ שאינו משה כו' והאריכות אף למותר דנדאי בי"ת של במשה אינו בי"ת המצטרפת ומה שפירש"י עם משה היינו אל משה וכן גם בנו דבר שאינו בי"ת השמוש שפי' התרגום אף עמנא מליל פירושו אלינו דבר והגם שעל דרך דרש י"ל הרק אף במשה כו' לפי שאמרו חז"ל שכינה מדברת מתוך גרונה של משה והם אמרו שגם בנו דבר לפי שהיה להם מדרגת אספקלריא שאינה מאירה ובמדרגה זו אפשר ההתלבשות גם לנביאים אחרים כמ"ש דוד הע"ה רוח ה' דבר בי וכמ"ש בזה הדרשן אפיקי יהודה ועד"ז פרשתי בפתוב בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך לפי שמרע"ה היה מתנבא לפעמים גם במדרגת שמיעת הנבואה מפי הגבורה ולא בדרך ההתלבשות רק כשאר נביאים וכמו שאמרו חז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר ולכן אמר שפא בעב הענו הוא מדרגה שמיעת הנבואה שיראו שיש לו מדרגה זו בדברי עמך דהיינו אליה וגם בך שהיא ההתלבשות יאמינו לעולם בנביאים הבאים אחריה שיש ג"כ מדרגת נבואה תתאה פזו והוא אצלי בפתובים באריכות אף גם עד"ז אינה בי"ת המצטרפת רק ר"ל שמתלבש בתוכו אבל בלא"ה אין עסקינו עתה בדרוש ומה יתרון לבעל הלשון הפשוט אם לא דרשנוהו כמשפט פשוטו והנה בענין א' גט א' שנמצא בתיבת בשנת נמצא תחתיה נקודה שחורה ונראה כמו ג' דכתב משיטה ופלפלו בדבר הגאונים מו' יושיע בעהמ"ח מג"ש והגאון מהר"מ אביו של הש"ך והגאון מו' זנוויל זכר פולם לברכה ונמצא אצלי תשובה בכת"י שכתב הגאון מהר"י למהר"מ ז"ל וז"ל ומ"מ הסברא זרה שדרשת במלת בשנת שמע בקולי איצף לא תפרסמנה לאחרים כי לא ניחא למרי תורה לדרוש פן בגט ואמרת מלתא דבדיחותא פי שכתת משנה שלימה אין דורשין בעריות בג' עכ"ל: סוף דבר כי כל לשון תקום למשפט בדבר שבמנין אפילו על צד הדוחק אין לפרשו כי בא לחבר ולצרף למנין שלפניו אף אם נמצא והפה את רעהו באבן או באגרוף וכיוצא בזה אינו בי"ת המצרף אלא הוא בית הפלי שעושין בו הפעולה ואין לה במשמשים אות המצרף כ"א הנא"ו עיין בשיח יצחק ובאיכה ד' בלא יכלו יגעו בלבושיהם פירש"י עד אשר לא יכלו כו' וכן באבן יחזיא פי תיבת בלא במקום עד אשר לא כו' וכן בתרגום ועל דלא יכלין למנהי כו' והוא מחובר לפסוק שאחריו סורו טמא כו' ע"ש ולא פירושהו שהבי"ת במקום נא"ו ומתפרש כפשוטו ומכ"ש במנין הראוי להיו' נא"ו החבור אין הבית פוטר בו לומר שהוא במקום נא"ו ואמנם מה שיש לצדד בזה הוא שי"ל פיון דעכ"פ א"א לפרש שהפנונה דהך בשלשה הוא למנין אחר רק למנין החודש דכתיב בתריה פיון שפבר כתב ברביעי בשבת ואם פן יש לנו לפרש שהפנונה בשלשה לחודש וגם בעשרים לחודש ושניהם בצירוף הם שלשה ועשרים ואף שהוא גמגום הלשון מ"מ הפנונה אחת פשאנו פוללים שניהם יחד ונראה דהך מלתא תליא במה דאיתמר בשבועות דף ל"ח שבועה לא לה לא לה כו' ושאר סוגיות שהבאתי לעיל ועיין ברמב"ם ספ"ד מה' נדרים ובכ"מ שם שהרמב"ם סובר פגרסא שבספר ישן שהביאו התוספות בשבועות ופוסק כר"י דלא לה לא לה פרטא הוי וכדמוכח בזבחים גפי פזית פזית וכ"נ מדברי הרמב"ם וטוש"ע באה"ע גפי התקדשי לי בתמרא

דְּנוּקָא בְּזוּ וּבְזוּ הָיִי כְּלָלָא וְכֵן נִרְאָה מֵהֶךָ דְּשְׂאָלוּ בְּשִׁלּוּמָה בִּיאָה"ע סִי קמ"ד וא"כ פְּשִׁיטָא דְּגַם בִּנ"ד אֵינן לַעֲשׂוֹת כְּלָל אֶחָד מִשְׁנֵי זְמַנִּים הַכְּתוּבִים בְּשִׁטְר וְכָל חַד פְּרָטָא הָיִי בְּפִנֵי עֲצָמוּ וְא"כ אֵין מְקוּם לַצְדָד לְהַכְשִׁיר מַחְמַת זֶה: וְעַתָּה נִבְא לְעֵיקָר הַדִּין שְׁלִכְאוּרָה לְפִי מָה שְׁפַתְב הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל שְׁהֵיָה כְּתוּב בְּרַבִּיעֵי בְךָ' לְחֻדְשׁ וּרְבִיעֵי בְּשַׁבַּת הֵיָה בְךָ' א' וְנִמְצָא שְׁהַקְדָּם זְמַן הַגָּט יוֹם א' וְכַתֵּב דְּלִיפָא לְמִיחָשׁ לְהֵכִי פִינָן שְׂדִידוּע שֵׁר"ח הֵיָה בְּיוֹם ה' וְד' בְּשַׁבַּת א"א לְהֵיּוֹת בְךָ' כ"א בְךָ' א' תְּלִינָן בִּט"ס שְׁלֵא הֵיָה זְכוּר קְבִיעוֹת הַחֻדְשׁ וְלֹא הָיִי מְוָקָדָם וְהֵכִי חֲזִינָן בִּד"נ כו' וְה"נ עַכְצ"ל שְׁטַעוּ בְּעַבּוּרוֹ שֶׁל חֻדְשׁ וְאִם זִינְתָה בְּשִׁלְיָשִׁי תִּיקְרַג שְׁהָרִי הַעִידוּ שְׁפָרְבִיעֵי נִתְגַּרְשָׁה הַלְפָה לִיפָא לְמִיחָשׁ בְּגִט זֶה מִשׁוּם הַקְדָּמָה כְּלָל וְאִף עַל גַּב דְּאִמְרִינָן דְּאַחַר רַבּוּ שֶׁל חֻדְשׁ לֹא עֲבִידִי דְּטַעוּ הֵכָא אֵין חִילוּק דַּע"כ טַעָה אִו בְּקְבִיעוֹת הַחֻדְשׁ אִו בֵּין שְׁלִישִׁי לְרַבִּיעֵי וּבִימֵי הַשְּׁבוּעָה לֹא עֲבִידִי דְּטַעוּ הַלְפָה ע"כ תְּלִינָן טַעוֹתוֹ בְּקְבִיעוֹת הַחֻדְשׁ עַכ"ל וּמִזֶּה נִקַּח רְאָיָה גַם לִנ"ד פִּינָן דְּכַתִּיב בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת וְע"פ קְבִיעוֹת ר"ח לֹא הֵיָה לֹא יוֹם ג' וְלֹא יוֹם ה' בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת וְע"כ לְתַלּוֹת בִּט"ס שְׁפַתְב בִּי"ת בְּמְקוּם וְא"ו אֶבְל בְּאַמַּת ז"א דְּנִרְאָה דְּגַם הָרֵא"ש לֹא קָאָמַר אֶלָּא שְׁתּוּלִין בִּט"ס דְּהֵינּוּ שְׁהַסּוֹפֵר טַעָה וְדִילְג תִּיבַת בְּשַׁבַּת דְּכִינָן שְׁאֲנוּ מְפִירִין סְגָנוֹן הַדְּבָר בְּשִׁבִיל דְּיִלּוּג תִּיבָה אֵין לְפָנְסוֹלוֹ וְכֵן בִּמ"ש בְּעֵשְׂרִים אָנוּ תּוּלִין שְׁהַסּוֹפֵר טַעָה בְּעֵיבּוּרָא דִּירְחָא פִּינָן שְׁמוּכַח מִתּוּכוֹ שֶׁכ' הַגָּט בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת וְהֵרְבִיעֵי הֵיָה בְךָ' א' וְהֵינּוּ טַעוֹת מִבְּחוּץ דְּעֲבִיד סוֹפֵר דְּטַעֵי בְּהֵכִי אֶבְל לֹא שְׁנַתְלָה שְׁפַתְב בְּשַׁבוּשׁ בִּי"ת בְּמְקוּם וְא"ו וְזֶה מִבְּאוּר מְדַבְּרִי הָרֵא"ש שְׁפַתְב שְׁהָרִי ע"כ טַעָה אִו בְּקְבִיעוֹת הַחֻדְשׁ אִו בֵּין שְׁלִישִׁי לְרַבִּיעֵי וּבִימֵי הַשְּׁבוּעָה לֹא עֲבִידִי דְּטַעוּ כו' וְאִם נֹאמַר שְׁאֶפְשֵׁר לְתַלּוֹת שְׁפַתְב הַסּוֹפֵר בְּשַׁבוּשׁ אִם כֵּן שְׁפִיר נוּכַל לֹמַר שְׁהֵיָה צְרִיף לְכַתּוּב בְּשִׁלְיָשִׁי וְכַתֵּב בְּרַבִּיעֵי וּבְזֶה ל"ש בִּימֵי הַשְּׁבוּעָה לֹא עֲבִידִי דְּטַעוּ דְּזֶה שְׁיָיִף לֹמַר אִם הֵינּוּ אִוּמְרִים שְׁהַסּוֹפֵר הֵיָה סוֹבֵר שְׁיִוִם שְׁעוּמָד בּוֹ הוּא רְבִיעֵי וּבְאַמַּת הוּא שְׁלִישִׁי וּבְזֶה אִמְרִינָן בִּימֵי שְׁבוּעָה לֹא עֲבִידִי דְּטַעוּ אֶבְל כְּשִׁנְאַמַר שְׁהַסּוֹפֵר יַדַע בְּאִיזָה יוֹם הוּא רַק שְׁנַזְדַּקֵר טַעוֹת לְפָנָיו בְּמַכְתָּב בְּזֶה אֵין לְחַלֵּק בֵּין שְׁבוּעָה לְחֻדְשׁ וְאִם כֵּן עֲדִינָן הֵיָה נִשְׂאָר חֲשַׁשׁ שְׁמָא לֹא טַעָה בְּעַבּוּרוֹ שֶׁל חֻדְשׁ וְכַוֵּן יָפָה מָה שֶׁכ' בְּעֵשְׂרִים פִּינָן שְׁאַחַר רַבּוּ שֶׁל חֻדְשׁ לֹא עֲבִיד אֵינְשׁ דְּטַעֵי רַק דְּטַעֵי בְּכַתִּיבְתוֹ שְׁרָצָה לְכַתּוּב בְּשִׁלְיָשִׁי וְיִצְאָה שְׁגָגָה מִתַּחַת קוּלְמָסוֹ וְכַתֵּב בְּרַבִּיעֵי אֶלָּא וְדֹאֵי דְלֵהָא ל"ח שְׁיָהָא הַסּוֹפֵר כּוֹתֵב בְּשַׁבוּשׁ מָה שְׁצָרִיף לְכַתּוּב בְּסְגָנוֹן אַחַר וּטְפִי יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁטַעָה בְּעַבּוּרוֹ שֶׁל חֻדְשׁ אִף שְׁהוּא אַחַר רַבּוּ שֶׁל חֻדְשׁ מִשְׁנֹאמַר שְׁפַתְב בְּשַׁבוּשׁ בְּרַבִּיעֵי בְּמְקוּם בְּשִׁלְיָשִׁי רַק שְׁנִיחּוּשׁ דְּטַעֵי בְּמַנְיָנָא וְסַבּוּר שְׁהִיוּם רְבִיעֵי וְאֵינוּ אֶלָּא שְׁלִישִׁי ע"ז שְׁפִיר כְּתֵב דְּבִימֵי הַשְּׁבוּעָה הַחֻדְשׁ לֹא עֲבִידִי דְּטַעוּ וְכִינָן שְׁבִירְנוּ מְדַבְּרִי הָרֵא"ש שְׁאֵין לְתַלּוֹת שְׁפַתְב בְּשַׁבוּשׁ אִף שְׁרַחוּק הוּא גַם כֵּן לְתַלּוֹת שְׁטַעָה בְּקְבִיעוֹת הַחֻדְשׁ לְאַחַר שְׁיִצָא רַבּוּ תְּלִינָן בְּהָא מְבַשְׁבוּשׁ סוֹפֵר אִף אָנוּ נֹאמַר בִּנ"ד שְׁאֵין לְתַלּוֹת בְּשַׁבוּשׁ רַק בְּחֻזְרָה וְאִם הֵיָה כָּא גִט כְּזֶה לְפָנֵינוּ הֵינּוּ דְּנִין שְׁהַתְחִיל לְכַתּוּב בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת בְּשִׁלְשָׁה וְשׁוּב אִמְלוּכֵי אִמְלִיף וְנִמְשָׁף הַדְּבָר עַד יוֹם עֵשְׂרִים שְׁגָמַר בּוֹ כְּתִיבַת הַגָּט וּבַכֵּה"ג פְּסוּל כַּמִּש"ל מִש"ס דְּגִיטִין דָּף פ"ח דְּפִרְיָה וְדִלְמָא אִמְלוּכֵי אִמְלִיף דְּכָל דְּחֻזְרִין רִיעוּתָא אִיפָא לְמִיחָשׁ לְהֵכִי וְאִם כֵּן פִּינָן שְׁאֲנוּ יוֹדְעִין שְׁבְאַמַּת הַגָּט נְכַתֵּב בְךָ' ג' וּלְפִי מִשְׁמַעוֹת הַגָּט יֵשׁ מְקוּם לְדוֹן שְׁלֵא נְכַתֵּב רַק בְּעֵשְׂרִים הָיִי מְוָקָדָם וּפְסוּל וְדְבָר בְּרוּר הוּא דְּבַכֵּה"ג אִם זִינְתָה בְּאַחַד וְעֵשְׂרִים אִו בְּשְׁנַיִם וְעֵשְׂרִים לֹא קְטִלִין לָהּ שְׁהָרִי יֵשׁ לָהּ פְּתַחוֹן פָּה שְׁתַּטְעוּן כְּףָה דְּפִרְטָא

בְּתָרָא עֵיקָר וּא"ל דַּא"א לְפָרֵשׁ בְּכַה"ג שְׁהִתְחִיל לְכַתּוּב בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת בְּשַׁלְשָׁה וְשׁוּב
חֲזָר וְהִשְׁלִימוּ בְּב' דְּהָא קְבִיעוּת הַחֹדֶשׁ הֵיךָ בְּיוֹם ב' וּג' וּא"כ הֶרְבִּיעֵי אֵינּוּ רַק ב' בְּחֹדֶשׁ
זו"א דְּהָא בְּתַחֲלַת חֹדֶשׁ שְׁפִיר אֲמַרְיִנּוּ דְּטַעֲבֵיבְעִיבּוּרָא דִּינְרְחָא וְהִיא סְבוּר שְׁמַנְגָן יְמֵי
הַחֹדֶשׁ מִתְחִילִין מִיּוֹם ב' וְאַפְּלִי תִימָא שְׁאִין לְתַלּוּת בְּשַׁנְיָהֶם טְעוּת וְחֲזָרָה מ"מ בְּזָה אֵין
זֶה תְּלוּיָה בְּטְעוּת פְּלִל פִּינּוּן שְׁיּוֹם א' דַּר"ח הֵיךָ בְּב' בְּפִשְׁיטוּת י"ל שְׁמָנָה לְמַנְגָן מִיּוֹם
הָרֵאשׁוֹן שְׁל ר"ח וְכִמוּ שְׁהוּא בְּאַמְת דַּעַת הֶרְשַׁב"א וְהַמ"ל פְּתוּב הַמַּנְגָן לְיוֹם א' דַּר"ח
פְּמַבְּנָאָר בְּב"י ס' קכ"ו וּא"כ רַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת ה' ג' בְּחֹדֶשׁ לְמַנְגָן יוֹם א' דַּר"ח וְשׁוּב חֲזָר
בּוּ וְנִמְשַׁף הַדְּבָר עַד כ' וְגַם אֲפִשְׁר לֹמַר שְׁהִתְחִיל לְכֹתְבוּ בְּאִיזוּ חֹדֶשׁ שְׁלַפְנֵי שְׁהִי
קְבִיעַתוּ פֶּה פְּגוֹן חֹדֶשׁ אָב שְׁהֵי קְבִיעוּת ר"ח שְׁלוֹ בְּיוֹם ב' וּא"כ הַד' בְּשַׁבּוּעַ הוּא ג'
בְּחֹדֶשׁ וְנִמְשַׁף הַדְּבָר וְאַחַר עַד עֵתָה וְאַף שִׁי"ל דְּלִזְמַן רַב פִּי הָאֵי ל"ח דְּהָא הַש"ס פְּרִיף
בְּפִשְׁיטוּת וְדַלְמָא אֲמַלּוּכִי אֲמַלִּיף וּפְרַש"י שְׁמָא בְּטָלוּ בִּינְתִים וְחֲזָר וְנִתְרַצָּה וְכִלּוּם חִילּוּק
בֵּין זְמַן רַב לְמַעַט וְאַפִּשְׁר דְּגַם לְזַמַּן רַב חֵינְשִׁינּוּ בְּכַה"ג אָף בְּלֵא"ה נְכוּן כַּמ"ש דִּישׁ לְחוּשׁ
שְׁמָא פְּנוּנְתוּ בַּג' לְאוּתוּ חֹדֶשׁ עֲצָמוּ וְנָטַר עַד ד' בְּחֹדֶשׁ פֶּה הֵינּוּ דְּנִין בְּגַט זֶה וּא"כ כְּפִי
הָאֲמַת שְׁאֵנוּ יוֹדְעִין שְׁלֵא כֵן הוּא אֲלֵא נְכַתְבּ בַּכ"ג א"כ יֵשׁ לוֹ דִּין מְוַקְדָּם וְעַכ"פ דִּין אֵין
בּוּ זְמַן דְּהָא אִם זִינְתָה בַּכ"א אִו כ"ב לֵא קְטִילִין לָהּ וְכַבֵּר פְּתַב הָרֵא"ש שֶׁם בְּתַשׁוּבָה זֹ
וְנ"ל וְאֵין לְפָסְלוּ מִשׁוּם שְׁנַכְתְּב טְעוּת בְּגַט וְאַמְרִינּוּ מוֹדָה ר"א בְּמַזְוִיף מִתּוּכּוּ שְׁפָסוּל
הֵינּוּ דְּנוּקָא פִּי הֵיכָא דְּשִׁטְרוֹת הָעוֹלָם בְּעַרְפָּאוֹת כּו' אֲבָל אִם יֵשׁ שֶׁם ט"ס בְּגַט שְׁאִין
רִיעוּתָא וְקַלְקוּל יְכוּל לְבוּא מְמַנּוּ לֵא מְפָסִיל בְּהֵכִי עַכ"ל וּא"כ בְּטְעוּת פְּזָה שְׁרִיעוּתָא
וְקַלְקוּל יְכוּל לְבוּא מְמַנּוּ בֵּין לְעַנְגָן בַּת אַחֲוֹתוּ וּבֵין לְעַנְגָן פִּירוּת אִם תְּתַפּוּס הַפִּירוּת
וְתַטְעוֹן שְׁפָבֵר נִתְגַרְשָׁה פְּמִשְׁמַעוּת הַגַּט פְּשִׁיטָא דְּהֵנָּה עַכ"פ פְּמַזְוִיף מִתּוּכּוּ שְׁפָסוּל:
וְאַמְנָם כֵּן נִרְאָה דְּאַפִּילוּ תִימָא דְּתַלְיִנּוּ שְׁהַסּוּפֵר פְּתַב בְּשִׁיבוּשׁ הֵיכָא שְׁיֵשׁ הֶכְרַח מִתּוּךְ
הַגַּט מ"מ אֵין זֶה מוֹעִיל בְּנ"ד לְהוֹכִיחַ מְדַכְתְּב רַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת שְׁהַבִּי"ת מִתְיַבֵּת בְּעַשְׂרִים
נְכַתְבּ בְּשִׁיבו' דְּכִיּוֹן שְׁאֵנוּ תּוֹלִין שְׁפַתְב שִׁיבוּשׁ פְּמוּ כֵן י"ל שְׁפַתְב פֶּל תְּיַבֵּת בְּעַשְׂרִים
בְּשִׁיבוּשׁ וּפְרָטָא קָמָא עֵיקָר בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת בַּג' לִירַח וּמְנָה לְיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁל חוּד' שְׁהֵי
בְּב' בְּשַׁבַּת וּא"כ יֵשׁ פְּאַן חֲשֵׁשׁ מְוַקְדָּם וְצָרִיכִין אָנוּ לֹמַר דַּא"ע"ג דְּאוּת אַחַת דְּהֵינּוּ הַבִּי"ת
שְׁל בְּעַשְׂרִים נְכַתְבּ בְּשִׁיבוּשׁ מ"מ אֵין לְחוּשׁ שְׁפַתְב תִּיבָה שְׁלִימָה בְּשִׁיבוּשׁ מ"מ עַדִּין יֵשׁ
לְחוּשׁ שְׁמָא לֵא פְּתַבוּ בְּשִׁיבוּשׁ רַק רְצָה לְעַשׂוֹת אוֹתוּ מְאַחַר עַל יוֹם כ' וְגַדוּלָה מְזוּ מְצִינּוּ
בְּב"ח אַה"ע ס' קכ"ו שְׁפַתְב לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבָה וּבִימֵי הַשַּׁבּוּעַ לֵא שְׁכִיחַ דְּטַעוּ
דְּלְכָאוּרָה מַה בְּכָף דְּטַעָה וְכַתְב עַל יוֹם ג' שְׁהוּא יוֹם ד' דַּא"כ נְכַתְב פְּדִינּוּ בַּכ' וְאֵין פְּאַן
מְוַקְדָּם וְלִכֵּן פְּתַב שַׁר"ל דְּאֵין לְחוּשׁ שְׁהֵי עוֹמֵד בְּכַתְיַבֵּת הַגַּט בְּיוֹם ד' כ"א לְחֹדֶשׁ וְטַעָה
פְּסְבוּר שְׁהוּא עוֹמֵד בְּיוֹם ה' וְרְצָה לְהַקְדִּים יוֹם א' וְכַתְב יוֹם אֲתַמוּל שְׁהוּא לְפִי טְעוּתוּ יוֹם
ד' וְכ' לְחֹדֶשׁ וּא"כ מְוַקְדָּם הוּא יוֹם אַחַד וְקָאֵמַר דְּלִזְהָ ל"ח דְּבִימֵי הַשַּׁבּוּעַ לֵא טְעִי אֵינְשִׁי
עַכ"ל: וְנִרְאִיתִי בַּג"פ שְׁפַתְב שְׁהוּא תְּמוּהָ דְּאַפִּילוּ תִימָא דְּהֵנָּה בְּכַה"ג שְׁחֻשׁ לְעַשׂוֹתוּ
מְוַקְדָּם כּו' וְהֵלֵא לְפִי הָאֲמַת קוּשְׁטָא כ' יו' ד' וְאֵין פְּאַן חֲשֵׁשׁ זְנוּת וּפִירוּ' נְאִי מִשׁוּם שְׁפַתְב
כ' לְחֹדֶשׁ וְהִי יוֹם כ"א אֲפִתִי אֵין פְּאַן פְּסוּל פִּינּוּן דְּכַתּוּב בְּגַט בַּד' בְּשַׁבַּת וּד' הוּא כ"א
מוֹכִיחַ הַדְּבָר דַּמ"ש כ' לְחֹדֶשׁ טַעָה בְּעַבּוּרָא דִּינְרְחָא כַּמ"ש הָרֵא"ש עַכ"ל וְלַעֲנַד פְּנוּנְת
הַב"ח בְּזָה דְּכִיּוֹן שְׁהַעַדִּים חֲתַמוּ ע"ז א"כ גַּם הֵי עַל פְּנוּנָה זֹ לְעַשׂוֹתוּ מְוַקְדָּם וְהַעַדִּים
פְּסוּלִים כַּמ"ש הַתּוֹס' אִם לֵא פְּשָׁאוּמְרִים טְעִינּוּ כּו' אֲמַנְם צ"ע אִם יֵשׁ לְפָסְלוּ הַעַדִּים

בכה"ג שלא נתקיימה מחשבתם ויותר נראה בכוננת הב"ח דנדאי הגט הזה פשיבא לפנינו ונראה שיש סתירה בין יום השבוע לימי החודש ואחר רובו של חודש לא עבידי דטעי נדון שהטעות בימי השבוע והיה ביום ג' כ' לחודש ואם יבואו עדים שזינתה בג' לא קטלינו לה מחמת זה אבל מ"מ אם באנו לדון בהכשר הגט יש לחוש שמה באמת לא כן הוא רק שהיה בכ"א והסופר רצה להקדימו על כ' וא"ל דמה פעל בהקדמה זו כיון שכתב ברביעי בשבת זה היה לפי שטעה וסבור שהיום יום ה' וא"כ הנה מוקדם גמור שלפי מה שאנו דנין מתוך השטר נאמר שהיה ביום ג' כ' לחודש ובאמת היה בד' כ"א ואף על גב דבעלמא ל"ח שמה הקדים מ"מ הכא כיון דאתיליד ריעותא שיש סתירה מיניה ובי' חיישינו וחישינו שמה סבור שהוא יום ה' ורצה להקדים ומ"ש הב"ח על דברי רש"ל שאין דבריו נראין אף על גב דרש"ל כתב לפרש דר"ל שלא תאמר שמה היה מוקדם שכתב בד' ויטעו העולם שכתב בג' וטעה בימי השבוע ויהיה מוקדם בטעות ע"כ אמר שלא יטעו בזה עכ"ל וגם להב"ח צ"ל כן שאם נבא לדון עליה פשיזנתה בג' נפרש כן בגט שבגט נתגרשה אף לדברי רש"ל צ"ל דמ"ש הרא"ש דבימי השבוע לא טעו אינשי לא קאי על הסופר דהא אין החשש שהסופר טעה בימי שבוע דאדרבה צריכין אנו לומר דהסופר לא טעה רק בימי החודש והאמת הוא שכתב בד' שהוא ד"א רק שהעולם תלו בטעות של ימי השבוע וע"ז כתב דכיון דבימי השבוע לא טעו לא יטעו האנשים למתלי בהכי ובאמת שהוא דחוק לפרש דקאי על אנשים הטועים וגם דבה"ס ד"ד הרא"ש דבימי השבוע שפיר מצי לטעות א"כ מאין הרגלים לחוש שהמעשה היה בד"א וטעה בעיבורא דירחא כיון שהוא בטר רובא של חודש וא"כ כמו שתולין האנשים שהטעות היא בימי השבוע כמו כן י"ל שהיא האמת ולמה נחוש חששא שאינו מצוי וממ"נ בין אם נאמר דבימי השבוע עבידי דטעו בין אם לא עבידי דטעו הגט פשר ואפשר לומר דבאמת השליח שהביא הגט לאשה הוא בירור הדברים שהגט נכתב ברביעי בשבת ד"א רק שהרא"ש הוצרך לברר הענין מתוך משמעות לשון הגט (ובהכי א"ש נמי מה שהקשיתי לעיל בדף ה' איברא שעדיין צ"ע בסופו שהרי הגט הובא מפרזקים כו' ולפמ"ש י"ל דאעפ"כ הוברר הדבר על ידי השליח) שכן הוא אמת הדברים פאשר אמר השליח בע"פ ועיין פרישה שפי' אליבא דרש"ל דבימי שבוע לא טעו אינשי היינו שהב"ד לא ישמעו לטענתם להוציא מהלקוחות באמרה שלא היה טעות בימי החודש אחר רובו כ"א בימי שבוע כיון דגם בימי שבוע לא שכח שטעו לא ישמעו לה הב"ד ולדבריו גם למסקנת הרא"ש לא מכרעא הך סבר' שבוע לא טעו הך סברא דאחר רובו של חודש לא טעו אלא דשקולים הם ומ"מ אין יכולין להוציא מלקוחות והט"ז מפרש דקאי אחשש זנות ולדבריו צ"ל דלמסקנת הרא"ש הך סברא דבימי השבוע לא טעו מכרעא סברא דאחר רובו של חודש ואם זינתה בג' תהרג ע"ש וכ"כ בג"פ בשם מהראנ"ח פדברי רש"ל ומהר"א ששון מוסיף והם פדברי הט"ז ונדחק במה שפייס הרא"ש ואין כאן הקדמה פלל ע"ש ולכן הב"ח פדי לצאת מידי דוחקים אלו פירש שהחשש בט"ס בימי השבוע ורצה להקדים וגם עלתה בידו שאף על פי שלפי מה שרצה להקדים טעה במ"ש בד' והיה צריך לכתוב בג' מ"מ מחשבתן מתקני' שהרי אנו מפרשין שהיה ט"ס בימי השבוע והיה צריך לכתוב בג' וטעה וכתב בד' וא"כ הרי יש כאן הקדמה גמורה מחמת הסופר שנדאי לא טעה אחר רוב החודש וידע שעומד בד"א והקדים ליום ד' ואנו ניזל בטר מגני ימי החודש שכתב

והוא מוקדם גמור ע"ז כתב דבימי שבוע לא עביד דטעו ואם הנה הסופר רוצה להקדים הנה פותב יום ג' דלא תלינן שהנה עומד בד' בשבוע וסבור שהוא ב' בשבוע וא"ש בפשיטות מ"ש הרא"ש ואין פאן הקדמה כלל וכשר כנלענ"ד בדברי הב"ח: ועכ"פ למדנו מדברי הב"ח שלולי שהמציא הרא"ש היה סברא דבימי שבוע לא טעו אינשי היינו חוששין שפא רצה הסופר להקדים וגם טעה בימי השבוע ואף על גב שי"ל בפשיטות שהסופר דילג תיבת ואחד או שטעה בקביע' דירחא אף אחר רובו מ"מ פנין שיש סתירה בגט חיישי' למלתא ובאמת זה מוכרח בש"ס בשטר שזמנו בשבת כו' שתולין במאןחר אבל היכא שפכת בזמנו פתבנוהו השטר פסול ועדים פסולין ומזה מדייק הריב"ש סימן שפ"ה דלא תלינן בדילוג כה"ג דא"כ נימא מוקדם הוא והנה ראוי לכתוב בי"א או כתב ושכחו וחסרו כו' ע"ש בריב"ש שיש שם ט"ז בדבריו ומזה נקח ראיה לנ"ד דאף על פי שי"ל שהבי"ת נכתב בשבוע במקום וא"ו מ"מ פנין שיש סתירה לפנינו למיחש מבעי שפא הסופר כתב ברביעי בשבת בג' שמנה ליום ראשון של ר"ח ורצה לאחרו על יום פתב וק"ו הדברים דהא במוקדם שהוא פסול והעדים פסולין חיישינן מחמת הריעותא הנמצא בגט ומכ"ש במאןחר שדעת רוב הפוסקים להכשיר שיש מקום לפרש פן בגט ממילא אין פאן הוכחה מתוך הגט שהבי"ת נכתב בשבוע ואם זינתה בכ"ב לא קטלינן לה לפי שגפרש בגט שהנה פתיבתו ביום ג' לירח ועשאיה מאןחר עד כ' ועכ"פ מיום כ' ואילך מגורשת גמורה היא ולא קטלינן לה וכיון דהאמת הוא שגכתב בכ"ג הו"ל מוקדם ואפילו תימא שנתפס הדבר בספק עכ"פ אין הזמן מבוחר ולא קטלינן ובכה"ג כפסול כמ"ש מדברי הט"ז ומהר"א ששון בפירוש דברי הרא"ש: והנה במ"ש שי"ל שמנה ליום הראשון של חודש יש פ"פ לבע"ד לחלוק דנהי שפן דעת הרשב"א והר"ן ועוד כמה פוסקים מ"מ פנין שפשוט המנהג למנות מיום ב' לחודש שפא נטעה לומר שסופר הכותב טופסי גיטין עשה שלא כמנהג והרי זה פועין שפכת מהרש"ל בפ"י דברי הרא"ש שאין לחוש שהעולם יטעו לפרש שהסופר טעה בימי החודש פנין דבימי החודש לא טעו אבל באמת ז"א דהתם הכי קאמרינן פנין דע"כ טעה או בימי החודש או בימי השבוע יש לתלות טפי שטעה בעיבור חודש או אם שקולים הם לדברי הפרישה כמ"ש"ל משא"כ בזה דע"כ אם לא נתלה שמנה ליום ראשון נצטרף לומר שכתב בשבוע וגם זה לא שכית שהסופר והעדים המדקדקים אחריו יכתבו בשבוע ויתלו לומר דסופר דווקא פתבה ומנה ליום ראשון או פסבור שלא הנה ר"ח רק יום א' דהיינו יום ב' בלבד ושוב רצה לאחרו והרי זה פועין חשש הרא"ש לפי הב"ח ועדיף מיניה כמ"ש"ל וא"ל דגם זה רחוק שיהנה סבור שר"ח הנה יום א' לבד דז"א שהרי פכת המרדכי בריש ר"ה על שטר שכתב בו בד' בשבת כ"ב לתשרי כו' ואם מפני שיש פאן ב' ימים איכא למימר פי בב' עבורים טעה ובג"פ פכת דגם דעת הרא"ש פן הוא פנין דס' דכה"ג דנדאי טעה תלינן אף בתר רובו של חודש וה"ה אם הטעות בב' ימים אמרינן דטעה בב' עבורים ע"ש וא"כ גם בנ"ד פשיטא שי"ל שטעה וסבור שרביעי בשבת הוא ג' לחודש אלא שמ"מ נמלה לאחרו שיהנה התחלתו מיום כ' לחודש שכתב וא"ל דנדאי אין לתלות שרצה לאחרו פנין דלדעת הרמב"ם בגיטין מאןחרין נמי פסולין שהרי הב"ח פירש בדעת הרא"ש דאפילו שרצה להקדים חיישינן אף על גב שפסול לכ"ע: ומצאתי בנחלת שבעה דף ז' ע"ב שכתב דבימי החודש לא יכתוב בבי"ת פי פתיחת הב' מורה על הידוע ואין נופל בלשון בי"ת ידועה

בְּזֶה אַח"ז כּו' דְּלִשׁוֹן בּו' יָמִים מִשְׁמַע שֶׁהוּא תוֹף שֶׁשָּׁה יָמִים לַחֲדָשׁ וְאֵת"ל דְּלִיכָא לְמִיטְעֵי שְׁפָבֵר אָמַר בְּשִׁשִּׁי בְּשַׁבַּת וּכְמ"ש הָרָא"ש כּו' דַּע"כ טְעָה א' וְא"כ כ"ש הֵכָא דְלִיכָא לְמִיטְעֵי שְׁפָבֵר אָמַר בּו' בְּשַׁבַּת מ"מ הֵייתִי אוֹמֵר שֶׁהִתְחִיל הָעֲנָנִים שְׁלֵא נִגְמַר עַד בְּשִׁשִּׁי יָמִים לַחֲדָשׁ כּו' עַכ"ל א"כ בּו' דְּנוֹכַל לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוּת בּו' יָמִים שְׁבַת־תוֹף הָעֲשָׂרִים בְּאֵיזֶה ג' שְׁיִהְיֶה וּמַכ"ש שִׁי"ל כְּמ"ש שֶׁהִתְחִיל הָעֲנָנִים בּו' וְנִמְשָׁף הָעֲנָנִים וְלֹא נִגְמַר עַד הָעֲשָׂרִים וְהוּא כְּמַש"ל וְשִׁמְחָתִי: וְכ"ז לְדַעַת הָרָא"ש דַּס"ל דְּכָל שְׁהִטְעוֹת מוֹכַח מִתוֹף הַגָּט יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַוָּצֵרֵנוּ לְבָרֵר דְּאָף לְדִידִיָּה אָפֶס מְקוֹם לְהַכְשִׁיר אָבֵל בְּאַמַּת פְּמָה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל הָרָא"ש בְּזֶה וְלָכֵן הִבִּי רַמ"א בְּסִימָן קכ"ו דַּעַת הַפּוֹסְלִין וְהִנֵּה דַעַת הַפּוֹסְלִין הוּא הָרִיב"ש סִימָן קי"ז שְׁפָתַי בְּגִט שְׁנֹכְתַי בּו' ג' בְּשַׁבַּת י"ז אָב וְהִנֵּה יוֹם ג' י"ט אָב וְכַתֵּב הָרִיב"ש דְּנוֹדָי מְוָקְדָם הוּא וּפְסוּל כּו' שְׁעָקֵר הַזֶּמֶן שְׁכּוֹתְבִין בְּגִט וְשִׁתְקֵנוּ חֲכָמִים הוּא יָמֵי הַחֲדָשׁ שֶׁהוּא מוֹנֶה אִם לְזִמְן הַמְּלָךְ אוֹ לְבְרִיאוֹת הָעוֹלָם כְּמִנְהַג שְׁאֵנוּ מוֹנִין אָבֵל בְּאֵיזֶה יוֹם מִן הַשַּׁבַּת לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד וְאֶפְיָלוּ לֹא הִנֵּה כְּתוּב כָּלֵל לֹא הֵינּוּ חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְאֵין זִמְן כְּתוּב בַּתּוֹרָה שְׁיִהְיֶה לִימֵי הַשַּׁבַּת כְּדֹאמְרֵינוּ בְּמַסְכַּת ר"ה תְּדָא דְשִׁנֵּי בְּשַׁבַּת לֹא אֶשְׁכַּחַן כּו' עַכ"ל: וְנִלְע"ד בְּכּוֹנוֹת דְּבָרָיו בְּזֶה שְׁבָא לּוֹמַר דְּלֹא תִימָא כִּינּוּ דְיוֹם הַשְּׁבוּעָה הוּא מְכוּוֹן אָנוּ הוֹלְכִין אַחֲרָיו לְזֶה אָמַר שׁו"א דְּעִיקָר הַזֶּמֶן וְתַקְנַת חֲכָמִים הוּא עַל יָמֵי הַחֲדָשׁ וְאַחֲרָיו אָנוּ הוֹלְכִין לְעֲנֵן זְנוּת וּפְיָרוֹת וְאָף שְׁאֵנוּ מוֹצֵאִין סְתִירָה לְזִמְן הַחֲדָשׁ מִזִּמְן הַשְּׁבוּעָה אֵין זֶה מוֹעִיל כִּינּוּ שְׁזִמְן זֶה שֶׁל הַשַּׁבַּת לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד אֵין לְבָנוֹת עָלָיו בְּנֵין לּוֹמַר שְׁנִפְלֵ שְׁגִיאַה בִּימֵי הַחֲדָשׁ וּמַכ"ש לְפִי מ"ש הַפּוֹסְקִים דְּכָל דְּבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ אִם שִׁנְיָה בּו' לֹא עֵיכָב פְּשִׁטָא שְׁאֵין לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ לְשַׁבֵּשׁ זִמְן הַכְּתוּב בְּשִׁטְר עַל יָמֵי הַחֲדָשׁ שֶׁהוּא הָעִיקָר וּמְדַקְדְּקִין בּו' בְּיוֹתֵר וּלְפִי"ז פְּשׁוּט דְּגַם בּו"ד כִּינּוּ שְׁאֵין לְנוּ לְלַמּוֹד מִן הַכְּתוּב בְּרִבְעֵי בְּשַׁבַּת וְדַל הָךְ מִהֵכָא רַק שְׁבָאֵנוּ לְדַקְדַּק בְּשִׁנֵּי פְרָטִים הַכְּתוּבִים עַל יָמֵי הַחֲדָשׁ בֵּין שְׁתַּתְּפוּס פְּרָטָא קַמָּא לְחוּד בֵּין פְּרָטָא בְּתַרָּא לְחוּד הַגָּט מְוָקְדָם וּפְסוּל וְהִנֵּה בּו"פ רְצָה מִתְחַלֵּה לְהַשְׁוֹת דַּעַת הָרָא"ש וְהָרִיב"ש מִשּׁוּם דְּבַהֲךָ דְּהָרִיב"ש הִטְעוֹת בְּשִׁנֵּי יָמִים וְלֹא אֶמְרֵינוּ דְּטְעֵי בְּעַבּוּרָא דִּירְחָא וְשׁוּב חֲזוֹר בּו' וְכַתֵּב דְּהָרָא"ש אָף בְּשִׁנֵּי יָמִים מְכַשִּׁיר וּכְמוֹ דְּמְכַשִּׁיר בְּטְעוֹת אַחַר רֹב הַחֲדָשׁ וְלַעֲנ"ד מְדַבְּרֵי הָרִיב"ש מְבֹאֵר דַּס"ל שְׁאֵין לְהוֹכִיחַ מִזִּמְן יָמֵי הַשַּׁבַּת כְּלוּם וּכְמ"ש וְהָרָא"ש לֹא ס"ל הֵכִי וּלְהָרִיב"ש אָף בְּהַקְדַּמַת יוֹם אַחַד פְּסוּל כִּינּוּ שֶׁהוּא אַחַר רֹבּוֹ שֶׁל חֲדָשׁ וּמִזִּמְן יָמֵי הַשַּׁבַּת לִיכָא לְהוֹכִיחַ מִיָּדִי וְעֵינֵי בְּרִיב"ש סִימָן שפ"ה שְׁכַתֵּב וְעוֹד דְּאֶפְיָלוּ בְּחַד שְׁפוּרָא דְּנֹקָא עַד רֹבָא שֶׁל חֲדָשׁ כּו' וְסוֹף דְּבָר שְׁעֵדוֹת זֹו שְׁהִיבְמָה נְחַלְצָה פְּסוּל וְאֵין לְהוֹצִיָּאָה מִחֻזְקָתָה לְעֵשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְהַתִּיר' לְפִי שְׁאֵנוּ מְדַמִּין שְׁזֶה נַעֲשֵׂה בְּטְעוֹת וּבְשַׁכְחָה וְע"ש מַה שְׁחִילַק בֵּין הֵיאָ שְׁכַתֵּב הַר"י דְּאֵי שְׁבַק לְכָלֵּלָא וְנִקְטַ פְּרָטָא כּו' וְקִצְרָתִי: וְהִנֵּה בְּמַרְדְּכֵי רִישׁ ר"ה כְּתִב מַעֲשֵׂה בְּשִׁטְר שְׁהִיָּה כְּתוּב בּו' בּו' בְּשַׁבַּת ד"ב לְתַשְׁרֵי וְהַכְשִׁירוּ ר"א בַּר שְׁמִשׁוֹן דְּאִיכָּא לְמִימַר שְׁטְעָה בְּשִׁנֵּי עַבּוּרִים וּר"ת פָּסַל אוֹתוֹ שְׁטַר וּבַתָּה"ד בְּכַתְּבִים סִימָן י"ב כְּתִב בְּשֵׁם א"ז שֶׁר"ת וְעוֹד שְׁנֵי גְאוּנִים עִמּוֹ פָּסְלוּ שְׁטַר שְׁנֹכְתַי בּו' בּו"ב וְהִנֵּה בּו"ד כֶּהֵיא דְּתַשׁוּבַת אֲשֶׁר"י כּו' ע"ש וְהִנֵּה הַב"י בַּח"מ הִבִּיא דַּעַת הַמְכַשִּׁיר וְרַמ"א לֹא הִגִּיָּה עָלָיו כְּלוּם וְהַשְׁ"ף שֵׁם כְּתִב דְּאוּלֵי דְּנֹקָא בְּגִיטִין נִרְאָה לוֹ לְרַב לְהַחְמִיר אוֹ שְׁאֵנִי הֵכָא בְּחֲדָשׁ תַּשְׁרֵי ד"ב בּו' דְּהוּא שְׁמִינֵי עֲצָרַת דַּע"כ הַשְׁטַר מְאוּחָר וְנִרְאָה טְעָמָם דְּבַתְרֵי יוֹמֵי לֹא אֶמְרֵינוּ דְּטְעוּ אוֹ בְּתַר רֹבָא דִּירְחָא לֹא אֶמְרֵינוּ דְּטְעוּ עַכ"ל וְהִנֵּה דַּעַת הָרַמ"א שְׁכַתֵּב בַּאֵה"ע דַּעַת הֵיִשׁ

פוסלין מבואר דלאו מטעמא דבתרי יומי לא אמרינו דטעו שְהרי כתב פן על עובדא דהרא"ש שאין הטעות רק ביום אחד וגם פי דבריו הם עפ"י הריב"ש פמבואר בד"מ שם והריב"ש לא מהני טעמי אחי עלה אלא מטעמא דכתיבנא ואפילו אם היה קודם רובו של חודש היה פוסל כיון שאין הוכחה רק מימי השבוע שאינם עיקר הזמן ומ"מ מבואר שאף המכשיר בעובדא דהמרדכי לא הכשיר אלא משום שתולין שטעה בשני עיבורין דירקא וגם אחר רובו של חודש וניחא ליה הנה טעמי טפי מלומר שטעה במקתב ורצה לכתוב ד"ד וכתב ד"ב שהיא טעות קל ומוכחא מלתא טובא ואפילו תימא שהיה כתוב מפניו בשטר בארבעה ועשרים מ"מ מה"ת לא נאמר שטעו נזדקר בקולמסו וכתב בשבויש וכוונתו היה לכתוב בשנים אלא ודאי שאין תולין בזה כלל להכשיר אף בשטרות ואין לנו אלא לדרוש משמעות לשון השטר כמו שהוא לפנינו ולא לתלות בטעות הפתיכה: ומצאתי עובדא זו של המרדכי דר"ה הובאה בראב"ן סי' מ"ח ונ"ל שאילה זו נשאלה אלי מקלונגא מאת קרובי ר"א בר שמשון כו' וטעם המכשיר שם דאמרינו דטעה וסבר שיום ד' שאחר י"ט הוא כ"ב והראב"ן שם חולק דכיון שדבר גלוי השיבו שנוכל לקיים המתנה בלא טעות שקר דאמרינו אילו הווי סהדי קמן דלמא הוי אמרי בד' בשבת שהוא ד' באלול הנה מעשה ותנאי היה שלא תחול המתנה עד כ"ב תשרי ולהכי כתבו כ"ב תשרי והראב"ן השיב ע"ז דדלמא אי הווי סהדי קמן הווי אמרי טעינו כו' והטועה שקרן הוא כו' ומה שאמרת שדבר התלוי בראות עינינו אין לתלות בטעות אלא בשקר (ר"ל שר"א השיב לו על מ"ש ראיה מא' אומר בה' כו' שבה' חמה במזרח דבדבר גלוי לא תלינו בטעות) אבל דבר התלוי בחשבון תלינו בטעות ולא בשקר אדרבא איפכא מסתברא דזימנין דאדם טועה בראיית עיניו כו' ואפ"ה קתני שהטועה שקרן כו' ומקצת רבותינו שבצרפת דמכשירי מטעם דאיכ' למימר תנאה הוי ואיכ' למימר טעו' הנה ואוקי ממונא בחזק' מרי' כו' ר"ל ששם היה ש"מ על חוב והמכשירין השטר מתנה הוי מחייבין את הלנה אע"פ שהיה לו שער מחילה לפי ששטר המתנה היה קודם ע"ש הרי מבואר שבין המכשירין ובין הפוסלין לא אחד הם שעלה על לבו לתלות בטעות ושבויש הסופר אף בשטרות שאין מדקדקין בכתיבתם כ"כ ומכ"ש בשטר מתנה שלכאורה לא היה לסופר לתת לב כ"כ לחוש לדקדוק הזמן ואפ"ה חפשו טעמים אחרים להכשיר אף שהם דחוקים הרבה ולא נתנו מקום לטעם זה שנקתב שלא בכונה ונשתמש (עיי'ן ראב"ן דגם שם איתא בד' בשבת כ"ב לחודש שנת תתצ"ג ומשמע שכן היה נוסח השטר לא בכתיבה תמה רק בגימטריאות ור"ת ואפ"ה לא שתו לב לתלות בט"ס) וגם מבואר פי טעם המכשירין שם בנ"ד גהפך לרועץ ולפסול בשטר דלפי דברי המכשירין שם שתולין לומר שנקתב בד' בשבת בחוד' הקודם ותנאי היה עד כ"ב תשרי א"כ הגע עצמה אם היה בא גט כזה שבנ"ד ממרחקים היינו דנין בו להכשיר שנקתב בד' בשבת בשלשה לחוד' ומנה ליום ראשון של ר"ח או שנקתב בחוד' אב שלפניו שהיה הקביעות דר"ח ביום ב' וד' בשבת הוא ג' בחוד' (וא"ל דלא תלינו על שנה שלפניו ז"א דהא בעובדא דהראב"ן נמי כתבו חכמי ריגנשבורג לתלות על אלול שנה שלפניו ובאמת מ"ש דהוי אמרי סהדי בד' בשבת שהוא ד' אלול כו' ומי סני להו למימר בד' בשבת שהוא ג' תשרי או י"ז תשרי שהוא גם כן ד' בשבת ותנאי היה שלא תחול עד כ"ב תשרי ונראה

דסבירא ליה דאי הוי מפרשינן הכי א"כ אין פאן רמז למספר ימי החודש פלל משא"כ אי מפרשינן ליה אד' אלול הוה בארבעה בשבת קאי גם על החודש שעומד בו בשעת פתיכה שהוא ד' בו ולפ"ז בנ"ד שכתוב בד' בשבת בשלשה יש לפרש בפשיטות טפי דהוה בשלשה היינו בחוד' שעומד בו ותנאי הנה שלא יחול עד עשרים בחוד' טבת פמבואר למענין וא"כ אין לה מוקדם יותר מזה) ותנאי הנה שלא יחול עד עשרים בחודש טבת וכינן שאנחנו יודעין שגט זה נכתב בכ"ג טבת והמכונן מהלשון הוא שנקתב קודם ה"ז מוקדם ופסול וגם לפמ"ש הרמב"ן מקצת רבותינו שפצרת דמקשרי מטעם דאיפא למימר תנאה הוי ואיפא למימר טעות ומספיקא כו' מבואר ג"כ דבגט לא הוי מקשרי כה"ג: וראיתי באו"ת סי' מ"ג שהאריה קצת ובסוף דבריו פתב שלולי דברי הרמ"א שהריב"ש חולק על הרא"ש י"ל דל"פ דלהרא"ש י"ל דאף דליפא למיתלי בטעות חזרה הוא ואיזה דנקתב באחרונה הוא האמת ומה פסול יש בזה כו' ובעובד' דהריב"ש שהנה ידוע שנקתב בי"ט וכינן שנקתב ימי החודש בי"ז אב אחר ימי השבוע גדון אותו בחזרה וזה שקר ופסול וסיים וצ"ע כי נראה בגט הפא ולא נודע באמת באיזה יום נעשה אמרינן חזרה הוא עכ"ל וילפי דבריו בעובדא דנ"ד ודאי יש לפסול שהרי יש לדון אותו לחזרה אף מדברי הרא"ש נראה דלא ס"ל למיתלי בחזרה לפי שאין דרוך הכריות לחזור תכ"ד כמש"ל מדברי הסמ"ע ואף שפתבתי לעיל דהש"ך פליג עליה וכן הסכים האו"ת היינו שאין לנו לקיים שניהם בפירו' דחוק אלא תלינן דחד מינייהו טעות ושקר ולכך הוצרכו הרא"ש לומר דתלינן בעיבורא דירחא ומ"מ היכא דא"א לפרש ולתלות בטעות דרגילי למטעי פגון בעיבורא דירחא וכיוצא יש לפסול פיון שאין פאן זמן מבואר ואין ידוע איזה מהם שנפל בו הטעות והשקר ולכך פתב הרא"ש פיון דבימי שבוע לא שכיח דטעו מסתבר טפי שהטעות בימי החודש אף שהוא לאחר רובו של חודש ולהריב"ש בכל גוונא פסול כמ"ש שאין לנו להוכיח פלל מימי השבוע ועיין באו"ת שם שכתב טעם הריב"ש דלא מהני מוכח מתוכו להכשיר מוקדם בימי החודש דאולי ברוב ימים ושנים לא ירגישו הדיינים בהבדל שיש בין ימי החודש לימי השבוע וישפחו הקביעות ע"ש ובאמת הריב"ש לא מה"ט אתי עלה אלא מטעם שאין זמן השבוע עיקר וס"ל דטפי יש לתלות הטעות בזה ואנו תופסין הזמן של חודש ואין משגיחין בזמן השבוע פל עיקר ואם פן ממילא שפפי זמן החודש הוא מוקדם ומ"ש באו"ת שם דאין קוש' על המרדכי דהא אחר רובו של חודש וכן בתרי ירחא לא אמרינן דטעו דז"א דהא אמרינן שהוא מאוחר וכמה חדשים קודם לכן כתבו השטר וחשבו וטעו ובזה שפיר יכולין לטעות אף על אחר רובו של חודש וגם בתרי ירחי ע"ש שכ"כ גם פן הגאון בעל שבות יעקב ולענ"ד צ"ע דאם מטעם מאוחר אתי עלה לא היו צריכין לדחוק ליישב סתירת זמן השבוע והחודש דמה בכך שהם סותרים פיון דודאי השטר נכתב זמן רב קודם רק שיש ספק על איזה זמן אחרוהו אם על זמן השבוע שהוא בכ"ד או על זמן החודש שהוא כ"ב נפסל השטר ואפילו אם ת"ל דאף בכה"ג יש לחוש פיון דכוננת האחר הנה על כ"ד ובשטר פתוב כ"ב לחודש וחוששין שמא ברוב הזמן ישפחו הקביעות ויגבה מכ"ב שלא פדין א"כ מה יושיענו זה שאנו תולין הטעות בעבירא דירחא ס"ס יש לחוש שאחרי שישפחו הקביעות לא ידעו שיש סתירה בשטר ויגבה מכ"ב שלא פדין א"כ מה קפידא דא יש בסתירת הזמנים הפתובים בשטר וגם פי סברת האו"ת בזה דכינן שכתבוהו קודם ואחרוהו על

תִּשְׁרִי אֵין כָּאן גְּבִיָּה שְׁלֵא כְּדִין צ"ע דְּמָה בְּכָה דְּה"א מ"מ הִלְנָה צְוָה לְאַחַר הַזְּמַן עַד ד' בְּשַׁבַּת וְהוּא כ"ד וּבְמָה שְׁטַעוּ יִגְבֶּה קוֹדֵם וּמָה בְּכָה שְׁהַפְתִּיבָה הַיְתָה קוֹדֵם כִּינּוּן שְׁבָאָמַת לֹא נִשְׁתַּעַבַּד הִלְנָה אֶלְא מִשָּׁם וְאֵילָף אַף לַעַנ"ד מָה שְׁהַקְשָׁה דְּמָה בְּכָה שְׁטַעוּ וְכִי בְּשִׁבִיל שְׁטַעוּ אֵינוּ מְקוֹדֵם הָא לֹא פְּסֻלִין מִשּׁוּם שְׁעָשׂוּ רְשָׁעוֹת רַק מִשּׁוּם דְּאִתִּי לְמַגְבֵי מְזַמֵּן רֵאשׁוֹן כּו' לַעַנ"ד לִק"מ דְּהָא אָנּוּ קי"ל דָּאָם לֹא הִקְדִּימוּהוּ בְּכֻנְיָה הַשְּׁטֵר כְּשֵׁר עכ"פ לַעַנְנָן ב"ח וְלַעַנְנָן זֶה מִיָּרִי הֵךְ עֲוֹבָדָא שְׁבִמְרָדְכִי שַׁעכ"פ אֵין הַשְּׁטֵר חֲסִפָּא לְוֹמֵר שְׁהָעֵדִים חָתְמוּ שְׁקֵר וְכִבְרַתְי שְׁמִבְנֵאָר בְּרָאָב"ן דְּהֵךְ עֲוֹבָדָא הִנְהוּ בְּמִתְנָה עַל חוֹב שְׁהִיָּה לֹו אֶצֶל אִישׁ אַחַר וְהִלְנָה הוֹצִיא שְׁטֵר מִחִילָה שְׁנִכְתְּבָה בְּכ"ז חֲשׁוֹנָן וְע"ז דְּנָו שְׁאֵין הַשְּׁטֵר כְּלוּם א"כ הַמְּחִילָה קִיָּיִמַת אֶבֶל אִם יֵשׁ מְקוֹם לְשֵׁטֵר מִתְנָה לְחוּל הַמְּחִילָה שְׁהִיָּתָה אַחֲרֵיוּ בְּטֵלָה ע"ש בְּאִנְרָה וְעכ"פ מְבֹאָר מְדַבְּרֵי הָאו"ת דְּהַמְּכַשִּׁיר בְּמְרָדְכִי בְּעֲוֹבָדָא זֹו ס"ל כְּרִיב"ש דְּלֹא מְהַנִּי מָה שְׁמוּכַח מִתּוֹךְ הַשְּׁטֵר שְׁטַעוּ שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא בְּמִשְׁפָּה הַזְּמַן יִשְׁכַּחוּ הַקְּבִיעוֹת וּמָה דְּמְכַשִּׁיר הִיא מִשּׁוּם שְׁתּוּלִין שְׁנִכְתְּבַת קוֹדֵם אֶלְא שְׁאִיִּחְרוּהוּ וְאֵין גְּבִיָּה שְׁלֵא כְּדִין אוֹ כְּמ"ש דַּעכ"פ כְּשֵׁר לְגִבּוֹת מִבְּנ"ח עכ"פ בְּנ"ד פְּשִׁיט' שְׁיֵשׁ פְּסוּל אַף לְדַעַת הַמְּכַשִּׁיר שָׁם כִּינּוּן דְּכָאן אִם יִשְׁכַּח הַקְּבִיעוֹת שְׁל יָמֵי הַשַּׁבָּת וְאֵין לְנוּ הוֹכְחָה מִיָּמֵי הַשַּׁבָּת א"כ בְּזִמְנִים שְׁבִימֵי הַחוֹדֵשׁ לְבַד אֵינָה מְהֵם שְׁנִתְפָּס הוּא מְקוֹדֵם לַעַנְנָן ב"ח וְלַעַנְנָן פִּירוֹת וְאִף שְׁעָתָה אָנוּ רוֹאִין שְׁנִכְתְּבַת בְּטַעוֹת אוֹ בְּשִׁבּוּשׁ וְא"כ אֵין פְּסוּל לַעֲדוֹת מ"מ הִגֵּט פְּסוּל וְל"ד לְשֵׁטֵר דַּעכ"פ כְּשֵׁר לְגִבּוֹת מִבְּנ"ח כִּינּוּן שְׁהָעֵדִים לֹא נִפְסְלוּ דְתַלְיָנָן בְּטַעוֹת אוֹ כְּמ"ש בְּאו"ת דְּכִינּוּן שְׁאִיִּחְרוּהוּ אֵין כָּאן גְּבִיָּה שְׁלֵא כְּדִין וְסִבְרָא זֹו מְבֹאָרַת בְּשׁו"ת הַר"ן בְּסוֹפּוֹ סִי' ע"ז עַל עַנְנָן שְׁטֵר חֲלִיצָה הַמְּבֹאָר בְּרִיב"ש סִי' שִׁפ"ב שְׁהִיָּה צְרִיף לְכַתּוּב קל"ד וְכַתְּבַת ק"ד וְכַתְּבַת הַר"ן דְּכִינּוּן שְׁהָעֵדִים טַעוּ בְּדַבְּרַת הַמְּצוֹי לְטַעוֹת אָנוּ מְאָמִינִים שְׁמָה שְׁכַתּוּב בְּשֵׁטֵר הוּא אָמַת וְגְבִיָּה מִבְּנ"ח וְכָשֵׁר הַשְּׁטֵר חֲלִיצָה אַע"ג דְּבִגֵּט פְּסוּל כַּה"ג הִיָּינוּ מִשּׁוּם דַּאֲע"ג דְּמְאָמִין בְּכָל הַפְּתוּב בּוּ מ"מ כִּינּוּן שְׁאֵין עוֹשִׂין בּוּ מַעֲשֵׂה שְׁטֵר וְכִינּוּן שְׁאֵינָה מְתַגְרָשֶׁת אֶלְא בּוּ וְזֶה אֵין עָלָיו תּוֹרַת שְׁטֵר וְגֵט נִמְצָא שְׁלֵא נִתְגַּרְשָׁה כָּלְל אֶבֶל כָּאן הַחֲלִיצָה הִיא הַמְּתַרַת וְכִינּוּן שְׁאָנוּ מְאָמִינִים בָּהּ כְּדִמּוּכְחָא הִיא דְּשֵׁטֵר' מְקוֹדֵמִין כְּשֵׁר לְגִבּוֹת מִבְּנ"ח נִמְצָאֵת אִשָּׁה זֹו מְוַתְרַת וְע"ש שְׁהַקְשָׁה ע"ז מְפָרוּזְבֵּל הַמְּאֹנְחָר דְּפְסוּל וְתִרְצַח ע"ז דְּגַם בְּפָרוּזְבֵּל הַפְּרוּזְבֵּל עֲצָמוּ הוּא שְׁמִפְקִיעַ וְלֹא יִשִּׁיבַת ב"ד כּו' וְלִפְיָךְ פְּסוּל לְפִי שְׁהַשְּׁטֵר הוּא שְׁעוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה וְאֵין בּוּ דִין שְׁטֵר אֶבֶל כָּאן הַחֲלִיצָה הִיא הַמְּתַרַת וְסִיִּים בָּהּ וּמ"מ אִם הַדְּבַר יִנְדַּמֵּן שְׁיִתְוַקֵּן הַמַּעֲשֵׂה ב"ד קוֹדֵם שְׁתַּנְשֵׂא הִנְהוּ מָה טוֹב וְאִם לֹאוּ אֵין רֵאוּי לַעֲגִנָּה בְּשִׁבִיל זֶה ע"כ דְּבַרֵי הַר"ן הַנְּעִימִים וְהַנְּכּוֹחִים וּמְדַבְּרֵיוּ לְמַדְּנָו דְּבִגֵּט כַּה"ג פְּסוּל אַף בְּמְקוֹם עֲגוּן כִּינּוּן שְׁהִגֵּט הוּא הַמְּתִיר לֹא מְהַנִּי אַע"ג דְּנִדְאֵי תַלְיָנָן בְּטַעוֹת וּמְאָמִינִין בְּכָל הַפְּתוּב וּמוּכְחָא מְלִתָּא כִּי הִיא דְּהִתָּם כְּמ"ש שָׁם בְּעַנְנָן הַשְּׁאֵלָה דְּנִדְאֵי מוּכְחָא מְלִתָּא דְּשִׁכְחַת סוֹפֵר הִנְהוּ שְׁדַלְג מְנַן הַלְמ"ד שְׁהִרֵי בְּנִדְאֵי כָּל בְּנֵי הָעִיר יוֹדְעִים שְׁבַעֲלָה הִנְהוּ בְּחִיִּים הַיּוֹם ז' שָׁנָה וְאִם כֵּן אֵיף נִחְלָצָה בְּשִׁנַּת ק"ד אֶלְא וְדֵאֵי שִׁכְחַת סוֹפֵר הִנְהוּ וְכ"ז לֹא מְהַנִּי לַעַנְנָן גֵּט וְאֵע"פ שְׁמַהֲרָא"י בְּפְתָבִים סִי' י"א כְּתִבַּת שְׁיֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין גִּידוֹן דִּידָהּ שְׁדַלְג הַמְּאִתִּים לְגִידוֹן דְּהִרָא"ש מִשּׁוּם דְּבִגְדוֹן דְּהִרָא"ש הַטַּעוֹת מוּכַח מִיָּנִיָּה וּבִיָּה מוּקְמִינָן הַטַּעוֹת שְׁטַעוּהָ בְּעִבּוּר הַחוֹדֵשׁ אֶבֶל כָּל הִיָּכָא שְׁאֵין הוֹכְחָה מִתּוֹךְ הִגֵּט עֲצָמוּ לֹא תַלְיָנָן בְּט"ס וְאֵי מִשּׁוּם דִּידוּעַ לְנוּ מִבְּחוּץ דַּע"כ דִּילּוּג יֵשׁ כָּאן נִרְאָה דל"ד לְמוּכַח מִיָּנִיָּה וּבִיָּה עכ"ד: וְהִנְהוּ מְדַבְּרֵי הַר"ן לֹא נִרְאָה כֵּן דְּנִדְאֵי בְּכָל גְּוֹנָא תַלְיָנָן בְּט"ס אַף בְּהוּכְחָה

מבחוץ ומ"מ לא מהני פיון שבמשך הזמן לא ידעו מזה שבעלה היתה חי ויוכל לבא לידי קלקול וממילא נראה דאף היכא דאיכא הוכחה מיניה וביה בשביל זמן השבת לא מהני דנדאי דבר ברור הוא שברבות הזמן לא יהיו זכורים הקביעות פלל ואין להקשות מהא דאמרינו שטר שזמנו בשבת כו' דאמרינו שהוא מאוחר וכשר אף לטריפת לקוחות אף לר"י שם דסבירא ליה מאוחר פסול פדאמרינו התיס הפל מודים שאם הזקקנו לעדותו של עדים ונמצא מכוונת כו' והתיס מיירי שלא נכתב בפירוש בשבת או ביו"ד בתשרי רק ע"פ קביעות השנים כן הוא פמבואר שם ברשב"ם ותוס' ולפ"ז אפתי גיחוש לה שאם במשך הזמן ישפחו הקביעות ולא ירגישו שהוא מאוחר ופסול לר' יוסי אם לא כתב איחרנוהו ולכאורה מוכח מזה דכיון שמוכח האחרון מתוך השטר עצמו ע"י הקביעות כשר ול"ח שאם ישפחו הקביעות וקשה על הריב"ש לפי מה שפי' באו"ת דטעמ' דהריב"ש משום שאם ישפחו הקביעות אבל באמת ז"א דהתיס מבואר הטעם דלר"י בכל שטר מאוחר דפסול משום דסבירא ליה כותבין שובר ונפיק מיניה חורבא דזמנין דאמר אינפס שטר כו' ע"ש וזה דוקא בשטר מאוחר דעלמא משא"כ בשטר שזמנו בשבת לא נפיק מיניה חורבא פלל שהרי הלנה יטענון שהוא מאוחר ויוכל לברר טענתו מתוך השטר שזמנו בשבת בכה"ג הב"ד רמי אנפשייהו ומדפרי שע"פ הקביעות הזמן בשבת ואין כאן חורבא פלל וא"ל דאפתי גיחוש ללקוחות דז"א דהא מלקוחות אינו יכול לטרון רק מן הלקוחות שקנו אחר זמן השטר ואי משום שאם פרע הלנה ונתן לו שובר הא בלא"ה שובר אצל לקוחות ליכא וע"כ לומר דהא דכותבין שובר פדאמרינו בב"ב דף קסט דבשטר הלנאה פיון דזוזי מסיק ביה מימר אמר פיסי' בע"ח בזוזי ולא שבקו ליה למטרף עד שילכו אצל הלנה לדעת אם פרעו והוא יש לו שובר וא"כ יתברר על ידי זה שהשטר מאוחר וידקדקו כן מתוך השטר שזמנו בשבת אבל בשטר מאוחר דעלמא שאין יכול להתברר מתוך השטר סבירא ליה לר"י דפסול וכ"ז בחשש מאוחר אליבא דר' יהודה ומשום שובר אבל באם הזמן שפחודש מוקדם לזמן השבוע אין מקום להכשיר על ידי הוכחה מזמן השבוע פיון דבמשך הזמן ישפחו הקביעות יסברו שבנדאי נכתב פהלקתו ולא יעלו על לב לחשוב חשבונות מימים רבים ויש בזה חשש חיפוי ופירות ככל מוקדם דעלמא: ולכאורה היתה אפשר לומר דבנ"ד עדיף טפי מההיא דהריב"ש דכיון שיש כאן סתירה בזמן החודש שכתב בשלשה ועשרים ולפי שלא יוכלו לדעת איזה מהם עיקר יחשבו הקביעות לדעת איזה עיקר ועי"ז ירגישו שזמן אחד הוא והפית נכתב בשביבוש אבל באמת ז"א דכיון שלא ידעו מה נעשה בשטר למה להם לחשוב חשבונות רבים דמ"מ סתירה יש כאן לפי הפתוב לפנינו והן אם הזמן של השבוע יהיה מסייע לפרטא קמא או לבתרא יש לתפוס האחרון עיקר ובי דינא בכדי לא טרחי ועוד שהרי אנו חוששין על לקוחות או זנות מן כ' ואילך ואם כן חשבונם בזה אף למותר שבין שזמן השבוע מכוון עם הג' או עם העשרים ס"ס מכ' ואילך מגורשת היא וזה לא יעלו על לב שזמן אחד הוא ונשפז ע"י הסופר שיעשו חשבון אחר ימי השבת מחמת זה ויפרשוהו לתנאי או חזרה ואם כן פיון שלא נתגרשה אלא בו וזה אין עליו תורת גט ושטר נמצא שלא נתגרשה פלל וכמ"ש הר"ן ומכ"ש לפי מ"ש בטעם הריב"ש שאין עושין הוכחה מימי השבוע פלל: והנה מדברי הפוסקים מבואר דטעמא דעובדא דהמרדכי בריש ר"ה שהכשיר ר"א בר שמשון דמה שכתב בכ"ב והוא שמיני עצרת דן ביה שהוא מאוחר

כְּדַתְנִיָּא שְׁטַר שְׁזַמְנֵנוּ פְּתוּב בְּשַׁבַּת כּו' אַמַּת שְׁפֵן נִרְאָה מִלְשׁוֹן הַמְרַדְכִי וּלפ"ז צָרִיךְ יֵשׁוּב
בְּמָה שְׁטַרְח לְהַעֲמִיד זְמַן זֶה עִם זְמַן ד' בְּשַׁבַּת וְאַף שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל לְיִשְׁב דְּחִינִישׁ שְׁמָא זְמַן
ד' בְּשַׁבַּת עֵיקָר וְהַלְוָה כִּינּוּן לְאַחֲרוֹ עַד כ"ד וּבִשְׁטַר פְּתוּב כ"ב וּע"ז פְּתַב דַּמ"מ אֵין הָעֵדִים
פְּסוּלִים בְּשִׁבִיל זֶה דְּהָא י"ל דְּטַעוּ נְגַם י"ל לְהִיפּוּף דַּר"א ב"ש בְּא לֹמַר דְּבִאָמַת תְּלִינּוּ
שְׁרַצוּ לְאַחֲרוֹ עַל כ"ב וּמַחֲמַת שְׁטַעוּ סְלִיק לְהוּ חֲנוּשְׁבָּנָא עַל ד' בְּשַׁבַּת וְכֵן מְצַאֲתִי בְּסִפְר
בְּנֵי יַעֲקֹב מ"מ לְמַעַיִן בְּרֵאכּ"ן שְׁשֵׁם מְבוֹאָר הָעֲנִין בְּאִנְרָה נִרְאָה שַׁר"א ב"ש הַמְכַשִּׁיר
לֹא בְּא לֹמַר שְׁטַר מְאֻחָר הוּא כְּמוֹ הַדְּ דְּזַמְנֵנוּ בְּשַׁבַּת רַק שְׁמַבִּיא רְאִיָּה מִשֵּׁם דְּכְמוֹ
דְּהָתָם תְּלִינּוּ לְהַכְשִׁיר כְּדַאֲמַרִּינּוּ אִיחְרוּהוּ וּכְתַבּוּהוּ ה"נ אֲמַרִּינּוּ דְּטַעוּ וְהָיוּ סְבוּרִין שְׁהוּא
יוֹם כ"ב בְּחֻדְשׁ וְכֵן מִשְׁמַע שֵׁם אַחַר כְּףָה כָּל הַפְּלִפּוּל שְׁפַלְפַּל הַרְאָכּ"ן וְכַתְּבִי שְׁלֵא הָיָה
לְהֵם לְטַעוֹת בֵּין חוּל לְיוֹם טוֹב מִשְׁמַע שְׁלֵא תְּלוּ אוֹתוֹ בְּמְאֻחָר רַק בְּטַעוֹת שְׁהִיָּה סְבוּר
שַׁד' בְּשַׁבַּת שְׁהוּא יוֹם הַחֹל שְׁפַתְבוּ כִּי הוּא כ"ב לְחֻדְשׁ וּלְפִי זֶה בְּאָמַת לֹא צָרִיךְ לְבֹא
עָלָיו מִטַּעַם מְאֻחָר כְּלָל וְאַף שְׁיִישׁ לְדַחֲנוּק וּלְפָרֵשׁ בְּרֵאכּ"ן גַּם כֵּן שְׁמָה שְׁנֹכְתַב בַּכ"ב וְהוּא
יו"ט הַכְשִׁיר מִטַּעַם מְאֻחָר וּמָה שְׁיִישׁ סְתִירָה בְּזַמַּן הַשְּׁבוּעָה וְהַחֻדְשׁ תְּלָה בְּטַעוֹת וּע"ד
שְׁתַּלָּה בְּטַעוֹת פְּלִפּוּל שְׁמָה אָבֵל הוּא דְּחוּק מְאוּד לְמַעַיִן שֵׁם וּמָה שְׁבִאָמַת לֹא תְּלוּ
בְּמְאֻחָר י"ל כִּינּוּן שְׁהַצְרִיף לְתַלוֹת בְּטַעוֹת מִמִּילָא א"צ לְתַלוֹת בְּמְאֻחָר וְיִוְתַר נִרְאָה לְפִי
הַמְבוֹאָר הָיָה הַגְּדוּן הַהוּא בְּשִׁטְר מִתְּנָה וּבִשְׁטַר מִתְּנָה הַמְאֻחָרִין פְּסוּלִין כְּמוֹ בְּשִׁטְר מְכַר
כַּמ"ש הַשְּׁ"ף ס' מ"ג ס"ק כ"ח וְהַאוּ"ת הַסְּכִים עִמּוֹ ע"ש וְכֵן מְבוֹאָר מִדְּבַרִי הַרְשָׁב"א
חֻלְק ג' ס' ח' בְּעֻבְדָּא דְּשִׁטְר מִתְּנָה שְׁפַתְבוּ בּוּ שְׁנַת נ"ז שְׁפַתְבוּ שֵׁם דְּבַמִּתְּנָה הַמְאֻחָר
פְּסוּל כְּמוֹ בְּשִׁטְר מְכַר ע"כ וְאִם כֵּן א"ש בְּפִשִּׁיטוֹת שְׁאִין מְקוּם לְתַלוֹת בְּמְאֻחָר רַק בְּטַעוֹת
אַף מִדְּבַרִי הַמְרַדְכִי מִשְׁמַע דְּהַר"א בַּר שְׁמִשׁוֹן שְׁתַּלָּה בְּמְאֻחָר וְגַם קִצַּת דְּבַרִים שְׁהִבִּיא
הַרְאָכּ"ן בְּשִׁמּוֹ אֵינָם בְּסַגְנוֹן א' עִם מ"ש הַמְרַדְכִי בְּשִׁמּוֹ וּלְפִי דְּלָא נ"מ מְזַה לְדִינָא קַצְרִתִי
וְעִינּוּ בַּאוּ"ת שֵׁם ס"ק ח' וְדִילֵג בְּשַׁבַּת כּו' וְלֹא יִדְעִתִי צְנוּרָה לְכָל הַדִּין כּו' וְהַרְא"ש דְּכַתְּבִי
זֶה בְּתַשׁוּ' שֵׁם פְּתוּב הָיָה בַּכ"א וְנִכְתַּב בְּרַבִּיעִי וּפְלַפְלַ הַרְא"ש אִם נִימָא דְּהָנָה מְוַקְדָּם כּו'
וּבַמַּחֲכ"ת מְבוֹאָר לְמַעַיִן בְּדְבַרִי הַרְא"ש דְּמַעֲיָקְרָא לֹא מִיִּירִי מִשׁוּם דִּין מְוַקְדָּם לֹמַר
דְּאִם לֹא קָאִי בְּרַבִּיעִי עַל יְמֵי הַשַּׁבַּת פֶּשֶׁר כַּמ"ש הַאוּ"ת רַק אֲדַרְבֵּה מַחֲמַת הַדִּילּוּג הָיָה
מְקוּם לְפַסְנוֹל וְכַתְּבִי שְׁאִין לְפַסְנוֹל מַחֲמַת זֶה וְהִבִּיא מִדְּבַרִי ר"י בְּעֲנִין דִּילּוּג לְבַרִיאוֹת עוֹלָם
וְאַח"ז כְּתַב בְּדִין מְוַקְדָּם שְׁנֹסְתַפֵּק מַחֲמַת דִּילּוּג תִּיבַת בְּשַׁבַּת לֹא מִשׁוּם קַפִּידָא דְּלֹא
הַזְפִּיר יְמֵי שַׁבַּת רַק דְּלֹא נִימָא דְּקָאִי עַל יְמֵי חֻדְשׁ וּע"ז פְּתַב כִּינּוּן דְּכַתְּבִי בְּתַרְיָה כ' יְמִים
לְחֻדְשׁ בְּלֹא צִירוּף נַא"ו מְכַלְל דְּבַרִבִּיעִי לֹא אַחֻדְשׁ קָאִי וּכְבַר בְּאַרְתִּי בְּזֶה בְּאַרְיִכוֹת
בְּתַחֲלַת גּוֹנְטֵרִס זֶה וְהִנֵּה בְּדְבַרִי הַר"ן בְּתַשׁוּב' שְׁהַקְשָׁה מְפָרוּזְבֵּל הַמְאֻחָר לְכַאוּרָה צ"ע
דְּכִינּוּן דְּפָרוּזְבֵּל הַמְאֻחָר פְּסוּל אִם הָעֵדִים פְּסוּלִים וְשׁוּב אֵין מְאַמִּינִים לוֹ גּוּף הָעֲנִין שְׁעַשֵׂה
פְּרוּזְבֵּל וּצ"ל דְּנֻדָּאִי אִם הָיָה מִתְּבַרֵר לְנוּ שְׁיוּם שְׁחַתְמוּ הָעֵדִים בְּכַוְנָה אִיחְרוּהוּ עַל הַזְמַן
הַפְּתוּב בְּפָרוּזְבֵּל אוֹ שְׁהַמְלִינָה מוֹדָה שְׁפִיר יֵשׁ לְפַסְנוֹל מַה"ט אָבֵל מִדְּקַתְנִי סַתְמָא פְּרוּזְבֵּל
הַמְאֻחָר פְּסוּל מִשְׁמַע דְּפַסְנוֹל אַף בַּכַּה"ג שְׁיִישׁ לְתַלוֹת שְׁאַחְרוּהוּ בְּטַעוֹת וְלֹא נְפַסְלוּ הָעֵדִים
דּוּמָיָא דְּרִישָׁא דַּשְׁט"ח הַמְוַקְדָּמִין וְכַמ"ש הַר"ן שֵׁם קוּדָם לְזֶה וְשְׁפִיר קַשְׁיָא לִיהַ דְּלָמָה
מְאֻחָר פְּסוּל כִּינּוּן שְׁנַאֲמִין מ"ש בּוּ וְלָכֵן תִּיגְרַץ דְּהַעֲיָקָר שְׁמַפְקִיעַ הַמְמוֹן הוּא שְׁטַר
הַפְּרוּזְבֵּל כּו' וְעִינּוּ בַּתּוּי"ט פֶּרְק יו"ד דְּשְׁבִיעִית וּבַאוּ"ת ס' ס"ז שֵׁם בְּדְבַרִי הַיְרוּשְׁלָמִי
בְּזֶה בְּאוּ בְּאַרְנֹפֶה בְּדְבַרִי הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּ' ח"ג בְּתַשׁוּ' רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן בַּר' יַצְחָק ע"ש ס' י

ומ"ש לבסוף אָמַנְם יֵשׁ לְעֵינַי כו' גוף הַדָּבָר אָמַת אִם כֵּן בְּשִׁלְמָא לְהַרְמֵב"ם דְּבַעֲיָנָן פְּרוּוֹזְפֵל בְּכַתְבֵּי כו' וְכַתְבֵּי כו' מְדַעְתִּיהָ דְּנַפְשָׁהּ וְהֵם הֵם דְּבָרֵי הָרַ"ן בְּתַשׁוּבָה זו וְהָרַ"ן שָׁם בְּאֵמַת עַל הַמְשָׁנָה קָאֵי וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי לְהַדְיָא דְּאֵי הָוֵי סְגִי בְּאֵמִירָה הָוֵי מְהֵנִי אַף זֶה דְּנֻקָּא הֵיכָא שְׂיֵישׁ לְתַלּוּת הָאֵיחֹר שְׂבָא ע"י טְעוֹת וּכְמ"ש וְלִכְּנֹן סְתָם רַמ"א פְּדָבְרֵי הַמְּחַבֵּר דְּמֵאֲחֻר פְּסוּל כִּינּוּן שְׂיֵישׁ לְפָרֵשׁ דְּמֵיִרֵי פְּשָׁאִין לְתַלּוּת בְּטְעוֹת וּבְכַה"ג פְּסוּל אַף אִם נֶאֱמַר דְּבְאֵמִירָה סְגִי וְקֻצְרְתִי: וְחֻזְרֵנִי לְמ"ש לְעֵיל שְׂכָל הַפּוֹסְקִים מוֹדִים בְּגִט לְפְסוּל וְאַף הַמְּכַשִּׁירִין בְּעֻבְדָּא דְּהַמְרָדְכִי וּמִטְעָמָא דְּכַתִּיבְנָא לְעֵיל דְּהָתָם שְׂפִיר דַּעְתָּם לְהַכְשִׁיר דְּאֵע"ג דְּאָף שְׁנַתְלָה בְּטְעוֹת מ"מ הָוֵי מְוָקְדָם וּכְמ"ש הָרִיב"ש מ"מ הָרִי הַשְּׂטֵר כְּשֵׁר מִצַּד עֲצָמוּ דְּהָא כְּשֵׁר לְגַבּוֹת מְב"ח וְלֹא מֵיִרֵי הָתָם לְעֵנָן לְהַכְשִׁירוּ לְטְרוּף בּוּ מְשֻׁנְעָבְדִים אֲלֵא דִּינוּ כְּכָל שְׂטֵר מְוָקְדָם שְׁהַקְדִּימוּהוּ בְּטְעוֹת וְלֹא אֲתִי אֲלֵא לְאִפּוּקֵי מְדַעַת הָרַאב"ן דְּס"ל דְּגוֹנֵי דְּהָתָם לֹא תְלִינּוּ בְּטְעוֹת כְּלָל אֲלֵא אֲמֵרִינּוּ שְׂחַתְמוּ שְׂקָר וְהַמְּכַשִּׁירִין ס"ל דְּשְׂפִיר תְלִינּוּ שְׁהִיָּה ע"י טְעוֹת וְאִם כֵּן בְּגִט שְׂאָף שְׁנֹאֲמִין שְׁנֹקְתָב בְּטְעוֹת מ"מ כִּינּוּן שְׂיֵיכּוּל לְבֹא לִידֵי מְוָקְדָם הוּא פְּסוּל וְאִין לוֹ דִּין גִּט שְׂתַתְּגַרְשׁ בּוּ וּכְמ"ש לְבָשֵׁם הָרַ"ן רַק הָרֵא"ש סוֹבֵר דְּכָל שְׁהַטְעוֹת מוֹכַח מֵיִנְיָה וּבִיָּה אַף שְׁהַהוֹכְחָה מְזָמָן הַשְּׁבוּעָה כְּשֵׁר דְּהָא אִין כְּאִן חֲשַׁשׁ מְוָקְדָם כְּלָל כִּינּוּן שְׂשׁוּבְרוּ בְּצִידוֹ וְלֹא ס"ל כְּהָרִיב"ש שְׂאִין לְלַמּוּד מֵימֵי הַשְּׁבוּעָה אוֹ דְּשְׂמָא בְּמִשְׁפָּח הַזְּמָן יִשְׁכַּח הַקְּבִיעוֹת וּמַעֲתָה אִין אֲנִי צָרִיכִין לְמָה שְׁנִדְחָקוּ הַש"ף וְהַב"ש בְּדָבְרֵי הָרַמ"א שְׂבֵאָה"ע הֵבִיא דַּעַת הַחוֹלְקִים וּפּוֹסְלִין וּבַח"מ לֹא הַזְּכִיר שְׂיֵישׁ חוֹלְקִין עַל עֻבְדָּא דְּהַמְרָדְכִי וְכַתְבוּ דְּמִשׁוּם חוּמְרָא דְּעֵרִיּוֹת נ"ל לְהַרְבֵּי לְהַחְמִיר בְּגִיטִין (וּמ"ש הַש"ף דְּשְׂאֵנִי הֵכָא שְׁנֹקְתָב כ"ב שְׁהוּא יו"ט וְע"כ מְאֻחֵר הוּא הַמְעֵינּוּ בְּרַאב"ן יִרְאֵה דְּס"ל דְּבַכָּה"ג יֵשׁ לְהַחְמִיר טְפִי דְּלִיכָא לְמַתְלֵי בְּטְעוֹת וּמ"ש שְׁהוּא מְאֻחֵר כְּכָר כְּתַבְתִּי דְּבַמְתָּנָה מֵיִרֵי דְּמֵאֲחֻר פְּסוּל וּלְפִי מ"ש א"צ לְזֶה דְּבַשְׂטְרוֹת כַּה"ג כְּשֵׁר כִּינּוּן דְּאֵמַתָּה הַעֲנִין הוּא וְסְגִי בְּהִי כִּינּוּן שַׁע"כ טְעוֹת הִיָּה מִשְׂא"כ בְּגִט שְׂפִיר כְּתַב דַּעַת הַחוֹלְקִים עַל הָרֵא"ש דְּאָף שְׁהַטְעוֹת מוֹכַח לֹא מְהֵנִי וּכְמ"ש כֵּן נִלְעַנ"ד בְּכּוֹנוֹת רַמ"א: וְאָמַנְם מ"ש בְּדַעַת הַמְּכַשִּׁירִין שְׂטַעְמָם דְּמ"מ הָוֵי שְׂטֵר כְּמוֹ שְׂטֵר מְוָקְדָם בְּטְעוֹת דְּגַבֵּי מְבַנ"ח לְכֹאֲוָרָה צ"ע אַחֲרֵי שְׂזַכִּינוּ לְשִׁיחְתּוֹ שֶׁל רַבִּינוּ הָרַאב"ן דְּמְבֹנָאָר שָׁם בְּאֲוָרָה דְּמַעֲשֵׂה כִּי הָוֵה בְּשְׂטֵר מְתָנָה שְׁנַתְּנָן אַחַד לְבַתּוֹ עַל חוֹב שְׂיֵישׁ לוֹ אֲצֵל פְּלוּנֵי וְאִם כֵּן גַּם שָׁם אִם נֶאֱמַר שְׁהַשְּׂטֵר בְּטֵל וְאִין כְּאִן רַק אָמַת הַדְּבָרִים בַּע"פ בְּמָה קִנְיָה הַחוֹב דְּהָא בְּדָבְרִים לֹא קִנְיָה אַף בְּאֵמַת בְּלֵא"ה שָׁם הִיָּה חוֹב בַּע"פ וְצָרִיף קִנְיָן אֲגַב קִרְקַע וְכֵן מְצֵאֵנִי שָׁם בְּטוֹפְסֵי הַשְּׂטֵר שְׁהוֹעֲפַק שָׁם כְּתוּב וְנִתְמִי לְבַתִּי פ' אַרְבַּע אֲמוֹת קִרְקַע בְּחֻצְרֵי בְּמַתְנָה וְאֲגַבְּנָן נִתְמִי לָהּ כָּל הַחוֹב כו' וְאִם כֵּן אִין הַקִּנְיָן בְּשְׂטֵר רַק דְּרָף הוֹדָאָה שְׁהַקְנָה לָהּ הַחוֹב אֲג"ק וּבְכַה"ג שְׁהַקְנָן חוּץ לְשְׂטֵר רַק מֵאֵמַת הַדָּבָר שְׂפִיר מְהֵנִי הַשְּׂטֵר שְׁהוֹקְדָם ע"י טְעוֹת: אַף צ"ע שְׁהָרַאב"ן סְסִי' ע"ט כְּתַב וְנ"ל וְהָא דְּנִהְגוּ לְכַתְּבוּ וְנִתְמִי לוֹ ד"א קִרְקַע בְּחֻצְרֵי כו' וּמ"ש הֵיכָא מְצִי עֵדִים לְמַחְסָם הָא לֹא חָזוּ בְּנִתְיָנָת הַקִּרְקַע וְאַף לֹא יִהִיב קִרְקַע גְּזַמִּיהוֹן כָּל דְּמִקְנֵי אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנָן מִקְנֵי לְכַתְּבוּ וְלִחְתּוּם כְּכָל דְּמִקְנֵי רַבְּנָן וְכִינּוּן דְּמִקְנֵי רַבְּנָן וְנִתְמִי לוֹ ד"א קִרְקַע כְּמ"ד הָרִיבֵי נוֹתָן בְּפִנְיָכֶם דְּמֵי הַלְּפָף לֹא מְחִזִּי פְּשִׁיקְרָא עַכ"ל וְאִם כֵּן מְשַׁמַּע דָּאִם כְּתוּב בְּהָא לִישְׁנָא גַּם קִנְיָן ד"א קִרְקַע הוּא ע"י שְׂטֵר זֶה וְלִפְנֵי עֵדִים אֲלוֹ וְאִינוּ לְשׁוֹן הוֹדָאָה וְעֵינֵי בַח"מ ס' רַמ"ה וְאִם כֵּן עֲדִיפָא ה"ל לְהָרַאב"ן לְמִפְרָף לְפִי שְׂיֵישׁתּוֹ שְׁעִיקְרֵי הַקִּנְיָן ע"י שְׂטֵר זֶה אֲפִילוֹ תִּימָא שְׁהוּא מְוָקְדָם מ"מ הַשְּׂטֵר פְּסוּל מִדִּין שְׂטֵר וְאֵמַתָּה הַדָּבָר לֹא מְהֵנִי כִּינּוּן שַׁע"י

שטר זה נגמר הקנין והוי כמו גט שבו נגמרו הגירושין ולא מהני הקדמה בטעות ולכאורה צ"ל דס"ל דאי משום האי טעמא י"ל שהשטר בעצמו פשר שהרי מוכח מיניה וביה פסברת הרא"ש אלא דלפי"ז קשה מ"ש באו"ת מה לו למרדכי להכניס עצמו בטעות איך ומה באיזה אופן טעו פינן דליפא חשש שיגבה מזמן ראשון דהא מוכח מתוך השטר הטעות ואיך יגבה מהלקוחות כו' ומכ"ש דקשה על הראב"ן דמצונח עלה בי מדרשא דכה"ג שהוא גלוי לכל אין זה טעות פי אם שקר וזיוף ולמה נפסול בשביל זה דמה"ת נאמר שרצו לשקר ולהקדים פינן שכתבו בעצמם שזכרו בצידו ומה להם לשקר בזה ואף לא פעלו עולה שיהיה ניכר לעין כל שהזמן העיקרי הוא בכ"ד שהוא הרביעי בשבת ועכ"פ נאמר שהממע"ה ולמה נפסול העדים והשטר וע"כ כמ"ש האו"ת דס"ל פהריב"ש דחיישינן שפא במשך הזמן ישכח הקביעות ומ"מ אין פאן גבייה שלא כדין פינן דתלינן שהוא מאןחר אין פאן גבי' שלא כדין והראב"ן ס"ל דלא תלינן בטעות ואיחור רק בשקר וזיוף ואם פן ממילא יש לחוש דבמשך הזמן יהיה גבייה שלא כדין אף כבר פתבתי דאין לתלות במאןחר במתנה וגם פי אם נתלה במאןחר גם פן שינוי חשש גבייה שלא כדין וכמ"ש"ל ולכן צ"ל כמ"ש דכיון שהוא מוקדם בטעות אע"פ שנקסל מתורת שטר מאמינין מ"ש בו ואע"ג דהתם הקנין ע"י השטר אפשר לומר שהיה כתוב בשטר דרף הודאה ואפשר דגם הראב"ן שכתב כמ"ד הרניני נותן בפניכם דמי ר"ל כמ"ד אני מודה בפניכם שנתתי וכדעת רוב הפוסקים דס"ל דנתתי הוא לשון הודאה ואמרינן שהקנה באופן המועיל כמבואר בח"מ סי' סמ"ה סעיף נא"ו וע"ש בש"ך ס"ק כ"ט: אף ממ"ש ראב"ן בסוף דבריו דלא הוציא השטר מתנה מתחת ידו בתת לבתו כו' וכל זמן שלא הגיע לידי לא נכתב במתנתו ואם איתא שהקנין של המתנה בדרף הודאה אם פן אף שלא הגיע שטר זה לידי מהני פינן שהודה שנתן באופן המועיל וי"ל וקצתתי לפי שלענ"ד מל' הראב"ן נראה שסובר דאע"ג דלא מצוי למיתי לידו פסידא מחמת השטר פינן שמוכח מתוכו מ"מ פסול הוא משום שלא פינונו העדים עדותן וחתמו בשטר שא"א לתלות בטעות פינן שהוא גלוי רק שקר הוא וכדמיייתי שם אמר ר' אבא הפל מודים שאם הזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת מוזניפת שהוא פסול ואין לה זיוף גדול מזה שהם אומרים (ר"ל דאי הוי סהדי קמן מצו אמרו כף ע"ש) שפנו ב' ימים של ר"ה כו' ע"ש ומבואר דסבירא ליה דכל כה"ג אע"פ שאין יכול לבוא מזיוף ושקר זה קלקול וטעות פסול ודלא כמ"ש הרא"ש דהא דאמר ר"א מודה ר"א במזנוף מתוכו היינו דוקא כשיכול לבוא לידי קלקול וטעות ע"ש ולכן מה שכתב המרדכי בשם ר"ת והתה"ד פתב בשם הא"ז פי ר"ת ושני גאונים עמו פסלו וא"ל דמה"ט הוא דסבירא ליה דאע"ג דטעות מוכח מתוכו פסול או דסבירא ליה כמ"ש והיא שיטת הריב"ש דיש לחוש שבמשך זמן ישכחו הקביעות ואף שמ"מ ע"י טעות העדים הוא ולא נפסלו מ"מ השטר אין לו דין שטר ובמתנה זו שהקנין נגמר ע"י השטר הקנין בטל כמו בגט וכמ"ש ואיך שיהיה בנ"ד רבים המה הפוסלים בכה"ג ואף המכשירין בשטר כבר ביררתי שהם מודים בגט וכסברת הר"ן שפתיים יושק ונראה שאף הריב"ש מודה בזה ומה שדעתו בסי' שפ"ב לפסול השטר החליצה שכתב בו ק"ד היינו משום דמשמע ליה דלא תלינן בט"ס ודלוג העדים וכדמיייתי מההיא דשטר שזמנו כתוב בשבת כו' ובסי' רס"ד נראה דלא ברירה ליה פולי האי ואין ולא ורפ"י בידיה שכתב שם וז"ל ונראה מבואר שהוא מוקדם שהרי לפי הזמן כו' ואף

אם נאמר דט"ס הי' שהיה לו לכתוב קמ"ז וחסר מלת ארבעים עדיין שטר זה פסול לגבות בו משעבדי אלא שאין העדים פסולין וגובין בו מבנ"ח ונראה שתשובה זו פתב אחרי שראה דברי הר"ן רבו שהשיב לחכם א' בענין החליצה שתולין בטעות העדים אלא דמחלק בין גט לחליצה וא"כ בשטר הלואה שפיר יש לתלות בט"ס פמו בחליצה ולכן יפה תמה האו"ת על הד"מ וסמ"ע שהביאו דברי הריב"ש סי' שפ"ב דאין נאמנים שטעו שהרי רבו הר"ן הכשירו (ומ"ש שם שהשיב לריב"ש אינו פן ותשו' הר"ן הנה לחכם אחר שאשאל מהר"ן על נידון זה פמבואר בריב"ש סי' שפ"ה ע"ש שכתב שהר"ן התנצל על התירה בסתם אל השואל ולא הצריח בדיקה כו': ובאמת גם הריב"ש עצמו סי' רס"ד נראה שלא החליט שיש לפסול העדים ואפשר שיש לתלות דטעו וכמ"ש ומ"מ לענין גט שנה דעת הר"ן רבו לדעתו דאף אם הוא ט"ס דמוכח מ"מ יש לפסול בגט משום מוקדם פיון שהגט הוא העושה מעשה המתיר ומשמע מדברי הר"ן שדעתו מספקת לדברי החכם השואל דכה"ג מוכחא מלתא טובא דשכתת הסופר היה כו' ומשמע דלא ס"ל חילוק הרא"ש בין הוכחה מן הגט עצמו ובין הוכחה מבחוץ וכמבואר מהריב"ש סי' שפ"ב שכתב ראיה משטר שזמנו בשבת דמשמע אם לתלות במאןחר שפתוב בו שלא אחרוהו שטר פסול ועדיו פסולין ואמאי נימא שנקתב קודם אלא שטעו ושכחו וחסרו כו' אלמא דאף בכה"ג שמוכח מתוכו שלא נכתב ביום זה לא תלינו בטעות ודלוג וה"ה לשיטת הר"ן דס"ל דשפיר תלינו בט"ס ודלוג מכל מקום מוכח מהאי ראיה דמ"מ השטר פסול לענין משעבדי אע"פ שהעדים פשרים ומהני לענין בנ"ח וא"כ לענין גט פסול לגמרי: והנה בש"ע סי' מ"ג סעיף ט' פתב שטר מתנה שהיה לו לכתוב בשנת נ"ח כו' אין כ"ז מציל מלפסול השטר וכתב הסמ"ע ול"ד למ"ש בסעיף ה' דאם פתוב בד' בשבת כו' דשאני התם שהטעות ניכר מתוכו כו' ע"ש וזה החילוק שכתב בתה"ד לחלק בין היכא דאיכא הוכחה מיניה וביה להוכחה מבחוץ אבל באמת בימי הסמ"ע עדיין לא נתגלה האור תשובת הרשב"א ח"ג רק מה שהעתיק הב"י בקיצור התשובה של הרשב"א ונאנחנו שזכינו שנתגלה לנו אור בהיר תשו' הרשב"א ח"ג ושם התשובה של הרשב"א באורו ושם נראה בעליל דלא ס"ל לחלק בהכי גם נתתי שמחה בלבי פי מצאתי ראיתי שם בתשובת הרב ר' שמעון בר' יצחק שהוא היה השואל ובעל מעשה שכתב ראיה זו שכתבתי למעלה מהא דשטר שזמנו פתוב בשבת דמכשיר ר"י אע"פ שר"י פוסל מאןחר ואפ"ה קאמר בזה הכשרתי פיון שניכר מתוך השטר ומזה ראיה דהיכא דניכר מתוך השטר דמוקדם הוא דכשר דכו' לר"י מאןחר פמו מוקדם לדין כו' ושמתתי שפונתי לדעתו ואמנם אני פתבתי לדחות ראיה זו פדי ליישב דברי הריב"ש באורו: ואמנם הרשב"א ז"ל השיב לו וז"ל ומאי דכתב מר דהיכא דמוכחא מלתא מתוך השטר דמוקדם הוא פשר ונהבאתה ראיה משטר שזמנו פתוב בשבת כו' דאלמא כל היכא דמוכח מיניה וביה בין מאןחר בין מוקדם פשר חס ליה למר למימר הכין ובהדיא אמר ר' פדת הפל מודים שאם הזקקנו כו' ששטר מאןחר הוא ותו ליכא למיחש אפילו לר"י כו' אבל במוקדם ממש לא נאמרו הדברים מעולם עוד נראה לי דמאי דכתב הוכחה דמוקדם והוא משום דכתיב ביה חתנו כו' אין הוכחה דלמא ארס בשנה השביעית כו' ועוד שפבר פתבתי דאין מכשירין את המוקדם אע"פ שהקדמתו ניפרת כו' עכ"ל בסימן ח' וגם פתב שם דאף בשט"ח המוקדמין דמגיבין בהו מדינא ומזמן השני לאו למימרא שיהא השטר פשר

וְרֹאיוּ לְקִיּוּמוֹ דְהָא פְּסוּלִין קְתַנֵּי אֱלָא מְשׁוּם דְנִיתֵן לְכַתּוּב מִזְמַן הַב' וְאִין מְקַיְימִין אוֹתוֹ וְנִקְרַע כּו' וּכ"כ שָׁם בְּסִי' ט' דְאֶפְּלוּ לְגַבּוֹת מִבְּנִי"ח לֹא מְשֻׁהֲיֵנוּ לִיהַּ בִּידְיָהּ דְמַלְגָּה דְלִמָּא לֹא דְכִירִי לִיהַּ אִינְשֵׁי וְאִתִּי לְמַטְרָף לְקוֹחוֹת שְׁלֵא פְּדִין אֱלָא דְכִי מְפִיק לִיהַּ מִגְּבִינּוּ וְקָרְעִינוּ לִיהַּ וְאִי לֹא מְטָא זִמְנִיָּה אֶפְשָׁר דַּב"ד קוֹרְעִין הַשְּׁטֵר וְכוּתְבִין לוֹ שְׁטֵר אַחַר כּו' עַכ' וְהִנֵּה בַמ"ש לְחֻלְקָא בֵּין הֵךְ דְזִמְנּוּ בְּשַׁבַּת לַר"י בְּמֵאָחַר דְשִׁאֲנֵי בֵּין מְוָקְדָם לְדִין אִינוּ מְבֹנָאָר וְכִבְרַ הָאֲרַכְתִּי לְעִיל מַה שְׁנִלְעַנ"ד וּמ"מ מְבֹנָאָר מְדַבְּרִיו לְהִדְיָא דְשְׁטֵר שְׂיֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ מְוָקְדָם אֶף שְׁמוּכַח זֶה מִתּוֹף הַשְּׁטֵר עֲצָמוּ אִין זֶה מְצִיל מִלְּפִסּוּל הַשְּׁטֵר וְדִלָּא פְּחִילוּק הַסַּמ"ע וּמ"מ אִין הַדִּינִים דְסַעֲיָף ה' וְסַעֲיָף ט' סוֹתְרִים זַא"ז דְהֵתֵם יֵשׁ לְתַלּוֹת הַטְּעוֹת בְּעִיבּוּרָא דִּירְחָא וְכִמְבֹנָאָר שָׁם מִשֵּׂא"כ בְּזֶה שְׁאִין בְּמַה לְתַלּוֹת הַטְּעוֹת וּכְמ"ש הַרְשֵׁב"א שָׁם וְאִם כֵּן הַשְּׁטֵר שְׁלִפְנֵינוּ פְּסוּל לְגַמְרֵי שְׁלֵא הִיוּ אָנוּסִין כּו' גַּם מַה שְׁהִבֵּאתָ רֵאָיָה מְדַרְב עִילֵישׁ דְגַבְרָא רַבָּא כּו' אִין נ"ל רֵאָיָה לְתַלּוֹת בְּטְעוֹת מַה שְׁהוּא מְפֹרָשׁ שְׁאִינוּ הָאֲמַת וְאִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמֵי כְּמוֹ שְׁפַתּוּב בְּשְׁטֵר כּו' וּכ"כ בְּסִימָן ט' וְלַעֲנֵן הַנְּדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְלִיכָא חַד מִהֲנָה אֲנָפִי דְכְּשֵׁרוּתָא דְסִהְדֵי דְכַתִּיבָנָא (ר"ל דְלַעֲיִל מְפֹרָשׁ דְגַבֵּי מִבְּנִי"ח כְּגוֹן הַהוּא דְכוּתְבִין שְׁטֵר לְלִנְהָ כּו' אוֹ שְׁאוּמְרִים אָנוּסִים מ"נ וְאִין כ"י יוֹצֵא מִמ"א כּו') הַשְּׁטֵר פְּסוּל וְאִין עוֹשִׂין ע"פ עֲדוּתָן שְׁלֵא אֱלוּ כְּלוּם כּו' אֲבָל אִם הָעֵדִים כְּשֵׁרִים מְחַמַּת אַחַת מִן הַטְּעָמִים שְׁפַתְבַּתִּי כּוֹלִין הֵם לְחֻזּוֹר וְלְכַתּוּב שְׁטֵר אַחַר כּו' וְאִע"פ שְׁטַעוּ בְּתַחֲלָה לֹא בְּטָלָה שְׁלִיחוּתָם כּו' ע"ש וְלִכֵּן בְּהֵיא דְסַעֲיָף ה' ס"ל דְאִין הָעֵדִים פְּסוּלִין וְהַשְּׁטֵר כְּשֵׁר וְאֶפְשָׁר דְבִאֲמַת ס"ל לְהַמְחַבֵּר דְאִינוּ כְּשֵׁר רַק לְגַבּוֹת מִבְּנִי"ח וְאִם נֹאמַר דְהַמְחַבֵּר ס"ל כְּהֵרָא"ש דְאֶפְּלוּ בְּגִט כְּשֵׁר כַּה"ג כְּדַמְשָׁמַע מְדַבְּרִיו בַּאֲה"ע מ"מ שְׁפִיר פְּסַק בְּסַעֲיָף ט' הַהִיא דְרַשְׁבֵּ"א אֶפְּלוּ תִימָא דְהֵךְ הוֹכְחָה שְׁאֵז לֹא הִיָּה חֲתָנוּ הוֹכְחָה גְמוּרָה הִיא כְּמוֹ הוֹכְחָה מִתּוֹף הַשְּׁטֵר עֲצָמוּ מְשׁוּם דְאִיכָא לְמִימַר שְׁאִינוּ הוֹכְחָה גְמוּרָה דְשִׂמָּא בְּשַׁבַּת נ"ז אִירֵס כּו' כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א שָׁם וְעַכ"פ מְבֹנָאָר מִהַרְשֵׁב"א דְלֹא מְהַיֵּי הוֹכְחָה לְמוֹקְדָם אֶף הוֹכְחָה מִתּוֹף הַשְּׁטֵר עֲצָמוּ וְכֵל שְׁהַשְּׁטֵר כְּמוֹ שְׁהוּא לְפָנֵינוּ הוּא מְוָקְדָם וְא"א לְאוּקְמֵי כְּמוֹ שְׁפַתּוּב בְּשְׁטֵר וּמְבֹנָאָר גַּם כֵּן מִתּוֹף דְבְרִיו דְאִין לְתַלּוֹת שְׁהַסּוֹפֵר כְּתַב בְּשִׁיבוּשׁ אֶף שְׁהֵרַב ר"ש שָׁם כְּתַב אֲמַתְלָא גְדוּלָה שְׁטַעָה בְּזֶה מְפָנֵי שְׁכָל שְׁאָר שְׁטֵרוֹת שְׁהִיָּה כּוֹתַב מִזְמַן אֱלוּל כְּתוּב חֲמִשִּׁים וְשִׁבְעַ וּבַחֻזְדָּשׁ תִּשְׁרִי כְּמוֹ כֵּן כְּתַב חֲמִשִּׁים וְשִׁבְעַ וְגַם הִיָּה חֲתוּם בְּשְׁטֵר גְדוּל הַדּוֹר מוֹרִינּוּ הֵרַב ר' יוֹסֵף נוֹדַע בְּחִסְדוֹת וַיּוֹשֵׁב בְּחַדְרֵי תוֹרָה וּבְכָל זֹאת לֹא תָלָה בַט"ס שְׁכַתְבַּת בְּשִׁיבוּשׁ וְאֶף כְּשִׁתְּלָה בַט"ס כְּגוֹן שְׁאִין כַּת"י יוֹצֵא מִמ"א מ"מ פְּסוּל הַשְּׁטֵר הִלְזוּ וְא"כ הַדְּבָר פְּשוּט וּמְבֹנָאָר דְלַהֲרַשְׁב"א הִגֵּט הִנֵּה פְּסוּל גְמוּרָה הוּא: שׁוּב רֵאִיתִי בְּשׁו"ת מַהֲר"א בֵּן חַיִּים ח"א סִימָן קִי"ד הוּבָא ג"כ בְּשׁו"ת מַהֲר"א שְׁשׁוֹן סִי' ל"ו (אֱלָא שְׁנַשְׁמַט שָׁם בְּדַפּוּס חַת"י מַהֲרַאנ"ח ז"ל) בְּעַנְיַן שְׁטֵר שְׁפַתּוּב שַׁכ"ז וְהִיָּה צ"ל שַׁמ"ז וְהוּבָא תַשׁו' הֵרָא"ש וְהֵרָא"ש וְהֵרָגִישׁ שְׂיֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין טְעוֹת עַנְיַן לְטְעוֹת כְּתִיבָה שְׁכַמְקוּם שְׁהִיָּה לוֹ לְכַתּוּב שַׁמ"ז טְעָה וְכַתְבַּת שַׁכ"ז וְזֶה לֹא שְׁמַעְנוּ מִהֵיא דְהֵרָא"ש וְהֵמְרָדְכִי שְׁאֶפְּלוּ כְּשִׁהַסְתַּפֵּק לוֹמַר שְׁטַעָה בִּימֵי שְׁבוּעַ כְּתַב בֵּין ג' וּד' לֹא טְעוּ אִינְשֵׁי וְלֹא הַסְתַּפֵּק שְׁמָא טְעָה בְּכַתִּיבָה וְכַתְבַּת ד' בְּמַקּוּם ג' (וְת"ל עֲמַדְתִּי עַל רֵאָיָה זוֹ לְעִיל וְהוּא הוֹכְחָה בְּרוּרָה לַעֲנ"ד) כּו' מ"מ יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד דְתַלְיָנּוּ בְּטְעוֹת וְה"נ מַהֲרַא"י לְמַד מִהֵרָא"ש לְעַנְיַן דְקִלוּג וְאִע"פ שְׁאִין נְדוֹן שְׁלָנוּ דוּמָה לְדִילּוּג מ"מ טְעוֹת הוּא ע"ש הִנֵּה הֵרָגִישׁ בְּחִילּוּק זֶה וְדָחָה אוֹתוֹ בְּדְבָרִים בְּעֻלְמָא וְלַעֲנ"ד מְדַבְּרֵי הֵרָא"ש מְבֹנָאָר שְׁהַחִילּוּק הוּא חִילּוּק גְמוּרָה

שְׁהָרִי אִם נִתְּלָה בְּטַעוֹת הַפְּתִיבָה כְּמוֹ כֵּן נוֹכַל לְתַלּוֹת יָמֵי הַשְּׁבוּעָה כְּמוֹ בְּטַעוֹת יָמֵי הַחֹדֶשׁ וְעַ"ש שְׁאֶחָר שְׁכַפְרָר כְּפָמָה כְּרַפּוּרִים כְּתַב דַּר"ת וְהַרִיב"ש וְדַאי פְּלִיגֵי עַל הָרָא"ש אֶלָּא שְׁאֲנִי אוֹמֵר דַּנ"ד עֲדִיף טְפִי דְלָאוּ מִפְּחַ סְתִירָה לְבַד אֶתִּינֵן עֲלֶיהָ עַ"ש בְּאַרְיִכוֹת וְגַם הִבִּיא דְבָרֵי הָרֶשֶׁב"א בְּהֵיבֵיא דְשֵׁנַת נ"ז אֶלָּא שְׁדַחָה מִפְּנֵי שְׁנַאֲמַר מַכְת"י הָרֶשֶׁב"א דְאִיתָא שָׁם וְהָא דְקָרוּ לִיהָ חֲתָנֹו מִפְּנֵי שְׁהֵיבָה אָרוּס וּלפ"ז אֵין כְּתִיבַת חֲתָנִי הוֹכְחָה בְּרוּרָה כּו' וְאֵלוּ הֵיבָה לְפָנָיו גּוּף הַתְּשׁוּ' הֵיבָה רוּאָה שְׁשֻׁפְתֵי הָרֶשֶׁב"א בְּרוּר מְלֵלוּ דְאָף הוֹכְחָה גְמוּרָה מִיְגִיבָה וּבִיבָה אֵין מוֹעִיל וְעַ"ש בַּמְהַר"א שְׁשׁוֹן שְׁהַעֲתִיק קֶצֶת דְבָרֵי הָרֶשֶׁב"א שְׁהַעֲתִיקָם בְּגַלְיוֹן הַטּוֹר שְׁלוֹ וְאָף שְׁיַשׁ לִי כְּפָמָה עֵיוֹנִים בְּדְבָרֵי מַהֲרַאנ"ח וּמַהֲרָא"ש אֶמְרָתִי לְקַצֵּר אֶחָרֵי שְׁכַפְרָר הַרְחַבְתִּי הַדְּבֹר בְּדְבָרֵי הָרַאשׁוֹנִים ו"ל אֲשֶׁר מֵהֶם דִּי בְּאֵר שְׁרוּב מְנַן וְרוּב בְּנָן לְפִסְטָןל הַגֵּט וְאָף הָרָא"ש ו"ל הַמְצַדֵּד צְדָדִים בְּגִדוֹן שְׁלוֹ לְתַלּוֹת הַטַּעוֹת בְּעֵיבּוּרֹו שְׁל חוֹדֶשׁ גַּם הוּא מוֹדָה בַּנ"ד פִּינֵן שְׁלִפִי פְּשׁוּטֹו שְׁל מְקַרָא הַגֵּט נִכְתַּב בַּג' אוּ בַכ' וּבִין פָּךְ וּבִין פָּךְ מְוִקְדָם הוּא וּפְסוּל שְׁאֵין לְתַלּוֹת בְּטַעוֹת הַפְּתִיבָה כְּמוֹ שְׁהוֹכְחָתִי מִדְּבָרֵי הָרָא"ש גּוּפִיבָה וְאִם נִתְּלָה בְּטַעוֹת הַפְּתִיבָה אֶפְשָׁר שְׁנִתְּלָה בְּטַעוֹת שְׁהֵיבָה צְרִיף לְכַתְּוֵב בַּה' בְּשַׁבַּת בַּג' אוּ דְשִׁפִּיר כְּתַב בְּרַבִּיעֵי רַק שְׁטַעָה בְּעֵיבּוּרָא דִּינְרַחָא כַּמ"ש הָרָא"ש וְעֲדִיף טְפִי דִי"ל שְׁמָנָה לְיוֹם רַאשׁוֹן כְּדַעַת כְּפָמָה פּוֹסְקִים וְהָף דְעֲשָׂרִים תְּנַאֵי הוּא כַּמ"ש חֲכָמֵי רִיגְנִשְׁבוּרָג שְׁהִבִּיא הָרָאב"ן אוּ חֲזַרָה כַּמ"ש בַּאו"ת אוּ כַּמ"ש לְבֶשֶׁם הַב"ח שְׁהֵיבָה עוֹמֵד בַּה' וְרַצָּה לְהַקְדִּים וְכַמ"ש לְוַא"צ לְכַפְּנֵל הַדְּבָרִים וְהַנ"ב בְּגִדוֹן הָרָא"ש הֵיבָה גַּם כֵּן מְעַלְיוּתָא שְׁהֵיבָה הַגֵּט עַל דִּי שְׁלִיחַ וְהַב"ש סִי' קכ"ז ס"ק ו' כְּתַב דְלַתִּירוּץ בְּתַרָא דְהָרָא"ש יַשׁ מְקוּם לוֹמֵר דְגַם מְוִקְדָם גְמוּרָ פֶּשֶׁר עַ"י שְׁלִיחַ וְאִם כֵּן צ"ל דְלַכְּף הַנּוֹצֵרָף הָרָא"ש לְבַקֵּשׁ צְדָדִים בְּגֵט זֶה מִשׁוּם דְלַתִּירוּץ קַמָא דִּינְדִיָה בְּמְוִקְדָם שְׁנִכְתַּב בְּפְסוּל שְׁאֲנִי דְלָא מְהַנִּי אָף עַ"י שְׁלִיחַ אוּ מִשׁוּם דְגַם לְתִירוּץ בְּתַרָא י"ל כֵּן עַ"ש בַּב"ש וּלְהַרְשֵׁב"א בְּאֶמֶת גַּם מְוִקְדָם פֶּשֶׁר עַ"י שְׁלִיחַ וְאֶפ"ה מְבֹנָר מִדְּבָרֵי הָרָא"ש שְׁלּוּלֵי מַה שְׁצִיָּדָד לְהַתִּיר הֵיבָה מִחְמִיר אָף בְּמְקוּם עֵיגוֹן וּמְבֹנָר לְמַעֲיָין בְּעוֹבְדָא דְהָרָא"ש שְׁכַתְּב ו"ל עֵנִיבָה א' יִשְׁבָה עֵגוּנָה יוֹתֵר מִי"ז שְׁנָה כִּי בַעֲלָה הַרְחִיק גְדוּד וּשְׁכָר' שְׁלִיחַ לְבַקֵּשׁוּ וּמְצָאוּ בְּאַרְץ רְחוֹקָה וְהִבִּיא לָהּ גֵט שְׁיַשׁ בּוֹ גְמוּם כּו' תְּרַתִּי בְּלַבִּי אוּלֵי אוּכַל לְמַצּוֹא הֵיטֵר לְעֵגוּנָה זֹו וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁאֵין לְפִסְלוֹ כּו' מְבֹנָר לְמַעֲיָין דְבִשְׁבִיל שְׁהֵיבָה עֵיגוֹן גְדוּל כְּפִנָה חֲפֵשׁ צְדָדִין לְהַתִּיר וַא"כ בַּנ"ד שְׁהַבְּעַל נִתַן גֵּט בְּעַצְמוֹ וְאֵין כָּאֵן מְקוּם עֵיגוֹן שְׁהַבְּעַל לְפָנָיו וְאֶפְשָׁר לְכַתְּוֵב גֵּט אַחַר אָף שְׁהַב"ש כְּתַב כְּפָמָה פְּעָמִים לְדַמּוֹת אִם כְּבָר נִיתַן הַגֵּט לְמְקוּם עֵיגוֹן נִרְאָה שְׁאֵין לְדַמּוֹת הַעֲנִינִים וּבְמְקוּם שְׁאֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג גֵּט אַחַר אֵין לְדַמּוֹת לְגִדוֹן הָרָא"ש אֲשֶׁר הֵיבָה עֵיגוֹן גְדוּל מִמֶּשׁ וְלֹא חֲשַׁשׁ עֵיגוֹן וּמַה דְמַדְמִינֵן נִיתַן הַגֵּט לְעֵיגוֹן הֵינְנוּ לְחַשַׁשׁ עֵיגוֹן בְּעַלְמָא וּבְפִסְקֵי מַהֲרָא"י בְּגִדוֹן שְׁדִילַג מְבֹנָר שָׁם בַּסִּי' י"א שְׁכַפְרָר נִיתַן הַגֵּט וְיִצָא שָׁם גְרוּשָׁה עַל הָאִשָּׁה וְשׁוּב אַח"כ בַּסִּי' י"ט ס"ק כ"א מְבֹנָר שְׁהָאִשָּׁה נִשְׂאָת וְכַמָּה גְדוּלִים דַּעֲתָם שְׁתַּצָא מִזָּה וּמִזָּה (וְכֵן מְבֹנָר בְּתִשׁוּ' מַהֲר"מ מִיְנֵץ סִי' ט' שְׁהָאִשָּׁה נִשְׂאָת וּמ"ש שָׁם וּמִדְּבָרֵי הַמְרָדְכֵי פ"ק דַּב"מ אֲנִי תַמָּה דְהָא שָׁם כְּתַב דְכָל טַעוֹת בְּזִמְן פֶּשֶׁר מִשׁוּם דְעֲדִיו בְּחַתּוּמִים זְכִין לוֹ וּפְשִׁיטָא דְלָא קִי"ל כְּנוֹתִיָה וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים דְאַפִּילוּ מ"ד הֵכִי בְּשִׁטְרוֹת מ"מ בְּגֵט דְחוּב הוּא לוֹ לָא אֶמְרִינֵן הֵכִי וּמַכ"ש דְלָא קִי"ל הֵכִי אָף בְּשִׁטְרוֹת וְצ"ע מ"ש מַהֲרַאנ"ח דְהַשׁוּאֵל שְׁבַתְשׁוּ' מַהֲרָא"י הוּא מַהֲר"מ מִיְנֵץ לִיתָא אֶלָּא הוּא מְהַר"ם מַהֲרָא"י פְּמְבֹנָר שָׁם סִי' י"ט וְכֵן מְבֹנָר לְמַעֲיָין בְּתִשׁוּ' מַהֲר"מ שְׁגַם הוּא נִשְׂאֵל מְגִדוּלִים אַחֲרִים עַל גְדוּן זֶה) וְאָף

דמהרא"י שם מחלק בין הא דהרא"ש משום דמוכח מתוכו מ"מ הרי סיים בסוף דבא"ז
דסנהדרין מייתי דר"ת וב' גאונים עמו פסלו שטר שנכתב כ"ד וקיה כ"ב פההיא דתשו'
אשר"י כו' משמע שדעתו באמת נוטה להחמיר בכל גונוי ומתחלה בא לומר שגם הרא"ש
אפשר דמודה בהא ועיין בלבוש שפקפק בחילוק מהרא"י ועיין במהר"י מינץ: ובאמת
מדברי המרדכי פרק מי שהיה נשוי שהביא מהר"מ מינץ יש ראיה ברורה לפסול שכתב
דר"י מווינא פוסל שטר שכתב זמנו באחד במרחשון ביום ו' וקיה ר"ח ביום ו' ז' ודברי
המרדכי אילו הם ג"כ בהג"א מבואר דאפילו בשטר כה"ג פסול אע"פ שכתוב להדיא
ביום ו' וליכא למיטעי במידי ובאמת שצ"ע דמה ריעותא נפיק מזה פניו דבאמת יום ו'
קיה א' דר"ח מאי אמרת שיטעו לומר שזמנו מיום ב' שהוא עיקר ר"ח מה בכך הוי
מאןחר וכשר ואף אם ת"ל דמיירי בשטרי מכירה שהמאןחר פסול מ"מ הא א"א למטעי
פניו דיום ב' דר"ח שנאמר דעליו קאי הך באחד במרחשון הוא בשבת וא"כ ממילא נדון
אותו במאןחר ומכ"ש אחרי שמבואר בשטר שנכתב ביום ו' ואפשר שטעמו שחשש
דכינון שכתוב בו באחד בחשוןו הא קמן שהלנה רצה שיאחר השטר עד הזמן שהוא
יום ב' דר"ח וכינון שכתב יום הגא"ו ממילא שנפרש שבזמנו נכתב ונחשב אחד מרחשוןו
יום א' דר"ח א"כ הרי מוקדם ופסול וצ"ע ועכ"פ חזינון דאף בשטרות פסול כה"ג ומכ"ש
בגט ועיין בססי"ק כ"ו באותיות יתירים והענין נשתנה כגון לבריאית עלמא שי"א פסול
ויש מכשירין בשעת הדחק אע"ג דנדאי הוא טעות דמוכח מיניה וביה וכמ"ש מהרא"י
לענין דילוג לבריאיות עולם דהוי טעות דמוכח מיניה וביה וע"כ לומר דהפוסל ס"ל דאין
לחלק רק היכא שיש לתלות בדילוג אבל מה שהוא פתוב לפנינו אין לתלות בשביבוש
הפתיכה וכן מוכח ממ"ש הש"ך סי' מ"ג על דברי מהרא"י שהביא ממרדכי דע"ז בלא
כתב ארבע כו' דאלפיים בב' יודי"ן ה"ל למימר כו' דאם קיה פתוב בב' יודי"ן לא קיה
אפשר לפרשו בענין אחר כלל כי אין לתלות בשום דילוג או טעות שהרי פתוב להדיא
אלפיים בב' יודי"ן ובע"כ קיה מוקדם כו' ואם איתא דתלינו בטעות בכתיבה מאי אולמיה
דאלפיים ומי לא אפשר דאיתרמי נכתב חז יו"ד בטעות וממילא שנוכל לפרשו אלפים
יותר משנים וטפי מסתבר שלא קיה מוקדם אלא ע"כ דבטעות הפתיכה לא תלינו כלל
וכן נראה לכאורה דהא עובדא דמייתי בב"ב דף קכ"ז דהנה פתוב תלאו בפרדיסא כפתיקה
ואודי משמע דאל"ה הי' מופה הפרדס ללוקח ולא הנה חנייש לט"ס דהנה צריף לכתוב
בפרדיסא וטעה וכתב ופרדיסא אף שהמוכר קיה טוען בו שלא מכר לו רק שליש הפרדס
וכפי הלשון הפתוב תלתא ופרדיסא הל' דוחק ואמנם רשב"א תיקן הלשון דכתב דמיירי
שכתב לו בגנתא דאית ליה כו' ועיקר חסר מן הספר ולולי דברי הרשב"ם הייתי אומר
דלפום הך זיופא דעביד הלוקח קיה מפרש דמ"ש תלתא היינו דקלים כדאמר בב"ב דף
ס' לדידי חזי לי ותלתא אתלתא בקינא הווי קיימו וע"ש בתוס' שהביאו מב"ב דף צ"ב
חזו תאלין ביני גופני ולפי מה שזינף קיה מפרשו שמכר לו דקלים ופרדס ואף שחסר א'
אחר התי"ו אין בזה דקדוק כ"כ באג"ף השמוש ומ"מ אי לאו דכפתיקה ואודי לא קיה
תולה בט"ס שכתב ו'א"ו במקום ב' אף שהמוכר עומד וצונח או שטענינו ליורש ולוקח
כמבואר סי' מ"ב) וטפי מתיישב אם נאמר שצ"ל בית במקום הגא"ו ואף אם נאמר דמ"מ
בשביל שהלשון דחוק והמוכר צונח לא קיה יכול לפסול השטר בטענת שהיה ט"ס מ"מ
אף בלא אמתלא דחזי דרנוח עלמא להאי ו'א"ו ה"ל לכפותו שיודה או עכ"פ לקרות

העדים שמא יאמרו טעינו בט"ס אלא נדאי שהעדים לא היו נאמנים אף אם היו אומרים טעינו שאין זה דרך סופרים ועדים לטעות ולשבש הפתב שנראה הטעות ונגלה לעין רק שיש לתלות בטעות שנות המלך או עיבורא דירקא דחושבנא בעלמא הוא אבל לא בשבשוש הפתב הכתוב וכמש"ל ראיה ברורה מהרשב"א גבי שהיה ט"ס שהיה לו לכתוב נ"ח וכתב נ"ז ואמתלא טובא שהיה רגיל פן מאלול וכתב פן גם בתשרי וגם היה חתום גברא רבא כו' ואפילו הכי פסל השטר ומכ"ש בגט שחזקה שמדקדקין בו הרבה והבא לדון בו קשה מאד לתלות בט"ס ועיין בר"ן פ"ק דכתובות גבי מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקדושין שהעיסור פתב שעיקר הגוססא בקדושין בבי"ת אלא שהדייקנין קראו בבית רפה לפי שאותיות הוא מרפות בג"ד כפ"ת טעו הסופרים וכתבו בנא"ו עכ"ל הרי שהוצרך ליתן אמתלא לטעות זה לפי שהבית רפה טעו לכתוב בנא"ו אבל להיפך לכתוב בי"ת במקום נא"ו אין שום אמתלא והכי קי"ל לענין שמות האיש והאשה אף במקום שיש לכתוב בי"ת רפה יש לכתוב בנא"ו כמ"ש בשמות נשים אות א' גבי שם אור וילידו וגבי שם ברונ' שיותר טוב לכתוב וורונא ע"ש בשם הט"ז שיש לכתוב פייוש מחשש שיקרא הבי"ת בדג"ש ועיין בב"ש סימן קכ"ט בסוף הפללים וא"כ פשיטא בזה שהיה צריך לדקדק הרבה לכתוב בנא"ו ולא ב' ואין לתלות בטעות כה"ג: והנה בסס"י קכ"ו בענין לבריאית עלמא שנכתב עלמה בה"א הביא רמ"א שיש פוסלין דעלמה הוא לשון נערה ויש מכשירין בשעת הדחק ומה שנרשם שהרד"ך פוסל והבנימין זאב מכשיר היא ט"ס ונהפוך הוא שהב"ז רצה לפסול ולבסוף הסכימו להכשיר בשעת הדחק שהבעל הלה למדה"י עיין בג"פ ומבואר בתשו' מהרד"ך שטעם הפוסל לפי שאפשר לפרשו ע"ד הרה העלמה והרד"ך האריך הרבה בזה לפי שאין דרך לכתוב דברים זרים בגיטין וסוף דבריו הכשיר מטעם דהנה שינוי בדבר שא"צ לכתבו דהא אם לא פתב לב"ע פשר הרי דאף בדקדוק קל בזה בין ה"א לאלף וניכר לפל שט"ס הוא ה"א וצ"ל אלף וגם פמו שפתוב לפנינו מתפרש שפונתו לב"ע אלא שיש ג"כ לפרשו בדרך זר ורחוק ראה פמה פרפורים פרפרו להכשירו בשעת הדחק גדול כמבואר שם שהבעל הלה למרחקים ולא שכחי ארחי ופרחי להביא לנו גט אחר ולא עלה על לבם להכשירו בפשיטות מחמת הט"ס שנתחלה לו בין אל"ף לה"א ומכ"ש פאן דאף אם לא היה צריך לכותבו השינוי פוסל בו וכמ"ש הב"ש סימן קכ"ו ס"ק כ' על תשו' מהר"מ מינץ דלא דמי לשינה מקום הלידה דכאן מחמת השינוי נעשה מוקדם ומכ"ש בזה שהרי דעת הריב"ש אם דילג העשירי פסול ופסקו רמ"א וגם הר"ן מודה בזה דדוקא התם דאיכא הוכחה שהפל יודעין שבעלה היה בחיים כו' הא לא"ה פשיטא דדילוג העשירית מוקדם גמור הוא וא"כ שינוי בדבר שצריך לכתבו הוא וגם חשש מוקדם ופסול: והנה בסוף ס' גבורת אנשים נדפס תשו' מהגאון מהר"מ פ"ץ אביו של הש"ך בענין מלת בשנת שהיה תחת הגו"ן נקודה שהורה וכשמעינין בו היטב נראה פמו ג' דכתב משיתה ותינוק דלא חכים ביה פולם קורין אותו נון (ע"ש בדרך למד ד"ה ועוד אחת הוא כו' ונדפס שלא במקומו שהרי הוא הענין אשר התשובה שלפני זה סובב עליו והה' ועוד אחת הוא שייכא לסוף תשו' הנדפסת שם מהגאון מוה' יושע בסי' ב' ע"ש) והנה הגאון מו' יושע הכשיר בנדון ההוא והגאון מהר"מ כתב לפסול וסיים לבסוף שאם גדולי הדור יסכימו להכשיר בשעת הדחק יבטל דעתו מפני דעתם וכן הגאון מו' זנוויל ז"ל פסל את הגט כמבואר בשו"ת פ"י סי' י"ח

ע"ש וע"ש באנרד טעמם ומשם תלמוד ק"ו בן בנו של ק"ו לנ"ד דשם פמה טעמים מספיקים פאשר האריף הגאון מהר"י ז"ל ופשוט בעיני שבנ"ד גם מהר"י ז"ל הנה מחמיר שאותן טעמי היתר שכתב שם רובם וכמעט פולם לא שייכים בנ"ד וקצרתיו רק את זה חזיתי בדברי מהר"מ פ"ץ שם שכתב להוכיח דהנפסח הוא פה וכף ימים לירח פ' שאם לא יכתוב ימים הא פיון דכתוב בגט בזה הלשון ברביעי בשבת בשלשה לירח פ' הא איפא למימר שלשה שבתות בט"ז לחודש שהוא יום רביעי בשבת שלישיית ושוב חזר בו שיתחיל לחודש כו' ע"ש דף ל"א ע"ב ולפי דבריו בנ"ד ג"כ יש לפרש ברביעי בשבת בשלשה היינו בשלשה שבתות והוא בט"ז לחודש שהוא יום רביעי בשבת שלישיית ושוב חזר בו שיתחיל הגט מעשרים או להיפך שהתחיל ברביעי בשבת ושוב חזר וכתב בשלשה היינו בשלשה שבתות ליום ר"ח הראשון שהוא בעשרים ליום ר"ח השני ועכ"פ מוקדם הוא ופסול וע"ש שכתב די"ל דקאי אשלשה לשמיטה: וגם בנ"ד י"ל דבשלשה היינו בשלשה שעות ואף שהדוחה יוכל לפצות פה מימינו לא ראינו לחוש לזה שפירש על השעות דלאו בירושלים יתבינו דכתבינו שעות לא תחייכו עלה דגברא רבה אמר מלתא פדנא הוא אא"ז הגאון מהר"י מרגליות בס"ג שלו אשר בידי כת"י ז"ל אין להקשות למה אין כותבין ביום רביעי בשבת כו' משום דברביעי אין לטעות אבל בשלשה לירח תאמר דאיירי בג' שבועות לחודש וא"ל דברביעי בשבת איירי בשעה רביעית דשעה ד' לא איקרי רביעי אלא רביעית פדאמרינו רביעית מאכל פל אדם כו' וגם בתשו' ב"ח חדשות סי' פ"ז פתב הגאון מהר"פ לענגן טעות בהרשאה שכתב בכ"ג לירח ולא פתב תיבת יום דליפא למטעי דע"כ פירושו ימים כו' וגם אין לתלות בשעות לומר שהוא כ"ג שעות לירח טבת דא"כ הו"ל לכתוב בלשון נקבה בעשרים ושלש לירח דשעות לשון נקבה כמו שמצינו חילוק זה לאחרונים שכתבו הטעם למה לא כותבין ימים כו' ע"ש הרי דלולי משום דהו"ל למנקט שלש לשון נקבה הנה מקום לפסול הרשאה זו פיון שיש לפרש בכ"ג שעות לירח ואע"ג דחשש רחוק הוא שהרי אמרינו במגלה דף ה' דאין מחשבין שעות לחדשים וא"כ בנ"ד שאם נפרש על השעות אתי לשון הגט מכיון פתקונו ברביעי בשבת בשלשה ופירושו בשלשה שעות ליום זה בעשרים לירח כו' ועיין לקמן שמבואר מדברי הגאון ז"ל דאף כה"ג דנידון דידיה יש להחמיר בגט ומכ"ש בנ"ד שאדרבה הבי"ת של בעשרים מורה שהוא מןפרד מתיבת בשלשה והה' בשלשה קאי אשלפניו וקאי על היום וכדאמרינו לימים אתה מחשב שעות כו' ואע"ג דנהגינן שלא לכתוב שעות זמנין דמיקרי וכתב וכמבואר מדברי הגאון מהר"פ ז"ל וכן הגאון מוה' מאיר פ"ץ חשש היכא דלא פתב בשנת דלמא אשמיתה קאי אע"ג דלא נהגינן פלל לכתוב שמיטה.

ובתשובה כת"י שבידי מהגאון מהר"י ז"ל שדחה דבריו בזה דהא הרא"ש פתב דברביעי אין לו פירוש אחר וגם מדלוג לב"ע ויש לדחות ראיתו וקצרתיו ובנ"ד נראה דכ"ע מודים דאין להכשיר פלל: ומצאתי בס"ג כת"י הגאון מו' אברהם שרענצליס אשר פתב לאא"ז הגאון מו' שלמה סג"ל חריף זצלה"ה האבד"ק לבוב ז"ל ויש אנכי על אמרותיו כו' על אותו הגט הניחן פה כו' והנה מי יבא אחרי הפלך מלכי רבנו אשר פבר הורה ומורה עלה על ראשו להחמיר לכתחלה לכתוב גט אחר אף שפבר ניחן לשלוח להולכה כו' וזה החלי מה שמכת"ר פתח וענה לפסול הגט מטעם הנ"ל והעומד מן הצד ושמנים

אֲשֶׁר יֵצֵא חוּץ לְשִׁיטָה שְׁלֵא כַדָּת וּמַהֲרָא ו"ל מְפַלְפֵל בְּעֵינָיו יוֹצֵא חוּץ לְשִׁיטָה בְּטוֹפֶס אוּ
בַתּוֹרָף וּבְפִי לְשׁוֹן הַרְשָׁב"ץ וְסוּף הַתְּשׁוּבָה חֲסִירָה וְעַכ"פּ מְבֹנָר שְׁדַעְתּוֹ שֶׁל אַא"ז הַגְּאוֹן
ו"ל שֶׁהוּא נִפְסֵל בְּיוֹצֵא חוּץ לְשִׁיטָה שְׁבִאָמֶת אִין חֲשַׁשׁ קַלְקוּל פֶּלֶל וַיֵּשׁ לְיִשְׂא ק"ו בְּכַתֵּב
תְּמוּרַת וְא"ו בִּי"ת שְׁמַחְרִיבִין מִמֶּנּוּ וַיֵּשׁ לְפֶסְלוֹ וְגַם בְּשׁו"ת ב"ח הַחֲדָשׁוֹת תְּשׁוֹ מִהַגְּאוֹן
מַהֲר"פ ו"ל הָאֲב"ד דַּק"ק קְרֵאָא שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל בְּדַבֵּר הַרְשָׁאָת הַגֵּט דְּכָתוּב בּוּ בְּשִׁלְשָׁה
וְעֶשְׂרִים לִירַח וְדִלְגַּת תִּיבַת יוֹם וְכַתֵּב דְּאִין חֲשַׁשׁ לְפֶסְלוֹ דְּלִיכָא פֶּאן לְמִיטְעֵי כּו' וְנִמְצָא
שְׁבִהֵרְשָׁאָה זֹ מוּכַח מִיְגִיָּה וּבִיָּה שֶׁהוּא ט"ס וְעוֹד דְּבִשְׁטָרוֹת הֵלֶךְ אַחַר הַתְּחַתּוֹן וּבִהַרְשָׁאָה
זֹ הֵלֵא חֲזוֹר וְכַתֵּב לְמַטָּה כּו' וְכִינּוֹן שְׁאָרְךָ בְּגִט לֹא הָיָה בּוּ פֶסוּל גְּמוּר כ"ש בְּהַרְשָׁאָה כּו'
ע"ש ס' פ"ז מְבֹנָר דְּבְגִט חֲשַׁשׁ פֶּסוּל יֵשׁ בּוּ וְכֵן בְּשׁו"ת דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן שַׁע"א עַל גֵּט
שְׁכַתוּב בּוּ בְּרִבְעֵי בִשְׁבַת בִּי"ח יוֹם לִירַח אֲדָר וְכַפִּי הַקְּבִיעוֹת ר"ח אֲדָר ו' ז' ד' בִּשְׁבַת
י"ט אֲדָר וְעַם כ"ז לְעֵנָן מְמוֹן רֹב הַפּוֹסְקִים מְכַשִּׁירִין וְגַם בְּגִט הַכְּשִׁיר הָרֵא"ש וַיֵּשׁ
פּוֹסְלִין הֵלֵא הֵם ר"ת וְהַרִיב"ש כּו' ע"ש: סִימָא דְּפֶסְקָא נִרְאָה דְּלֹא מְבַעֲיָא פְּגוּנָא דַּנ"ד
כִּינּוֹן דַּעַכ"פּ אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּדֵּל גֵּט אַחַר חֲלִילָה לְהַקֵּל בְּזָה פֶּאֶשֶׁר בְּרַחֲמֵי בַס"ד שְׁפַל
הַגְּדוּלִים רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוֹנִים מְחַמְרִים בְּזָה וְכַמְעַט אִין אֶחָד בְּהֵם שְׁנוּכַל לִזְמַר שֶׁהוּא
מִיְקַל בְּבִירוֹר בְּנִדּוֹן זֶה וּמַכ"ש בְּמָקוֹם שְׁאִין עֵיגוֹן פֶּאֶשֶׁר כְּתַבְתִּי לְעֵיל שְׁאָרְךָ הָרֵא"ש לֹא
הִיָּקַל אֶלָּא בְּמָקוֹם עֵיגוֹן מְאֹד שֶׁהִיָּתָה עֵגוּנָה יוֹתֵר מִי"ז שְׁנָה וְעַכְשָׁיו הֵלֶךְ לְמַרְחָקִים בְּאֶפְסוֹן
שֵׁא"א גְּדוּל לְהַמְצִיא גֵּט אַחַר פֶּלֶל וּפְשִׁיטָא שְׁאִין לְסַמְנָה בְּזָה לִזְמַר דְּגַם הַכְּתוּב לְפִנְיָנוּ
בְּשִׁלְשָׁה בְּעֶשְׂרִים פִּירוּשׁוֹ כֵּן שְׁלֵא נִמְצָא כֵּן בְּשׁוּם מָקוֹם כ"א בְּנָא"ו הַעֲטוּף וְאַף אִם הֵיִינוּ
מוֹצִיאִין כֵּן בְּשׁוּם מָקוֹם אִין לְסַמְנָה ע"ז לְפָר' כֵּן בְּגִט שְׁדַקְדָּקוֹ חַז"ל הַרְבֵּה פְּעֻנָן לְמַהֲרָה
וְאַגְרַת וּשְׁאָרֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁהִיָּה מוּכַנִים בְּאֵר הַיֵּטֵב וְלֹא בְּלִישְׁנָא דְּמִשְׁתַּמֵּעַ לְתַרֵּי אִפִּי וְאִם
נֹאמַר שְׁזַמְנוּ שֶׁל שְׁבוּעַ מוֹכִיחַ עָלָיו שַׁע"כ הַבִּי"ת יָפָה נִדְרָשֶׁת כְּמוֹ וְא"ו כְּבָר כְּתַבְתִּי
דְּלַהֲרִיב"ש אִין לְהוֹכִיחַ מִזְמַן הַשְּׁבוּעַ כֵּל עֵינָךְ כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לְדַרְנָן גַּם בְּפָנִים אַחֲרִים כַּמ"ש
וְהַמְקַבֵּל שְׂכָר עַל הַדְרִישָׁה לֹא יִקְבַּל שְׂכָר עַל הַפְרִישָׁה וְאִין לָהּ הַכְרַח גְּדוּל מְאֹד
שְׁבוּקִין שְׂרַחוּק מְאֹד לְפָר' דְּלֹא קֵאִי עַל גֵּט רַק אִיגְרַת פִּירוּשׁוֹ כֵּן וְאֵע"פּ כֵּן חֲשַׁשׁוּ לְזֶה
וְכֵן כֵּל פִּיּוּצָא בְּזָה וְכְבָר כְּתַבְתִּי דַּהֲשִׁי"ה כְּתַב דְּאָרְךָ כְּשֶׁהִלְשׁוֹנוֹת מְקוֹרְבִין אִין מְקַיְיִמִין
אוֹתָם מְדוּחָק אֶלָּא דְנִין בְּהֵם דִּין חֲזָרָה וְהַסְפִּים עֲמוּ בְּאו"ת וְאַמְנָם אָרְךָ אִם הָיָה מָקוֹם עֵגוֹן
גְּדוּל כְּהֵיָא דְהָרֵא"ש אִין בְּיָדֵי לְהַתִּירָה בְּבִירוֹר וְלֹא הֵיִתִּי נִמְנָה עִם הַמְתִּירִין בְּמָקוֹם
חֲנוּמָר א"א כִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר וְקָרוֹב הַדְּבָר שֶׁהָרֵא"ש אוֹסֵר בַּנ"ד פֶּאֶשֶׁר בְּרַחֲמֵי בַעֲזָה"י וּבְגִיטִין
דָּרְךָ כ"ז לְעֵנָן שְׁכִיחֵי שְׁיִירוֹת וְלֹא הִנְחִזְקוּ פֶסֶק הָרֵי"ף לְהַחְמִיר בְּגִט וּלְהַקֵּל בְּעֵדוּת מִיָּתָה
וְכַתֵּב הָרַז"ה וְהָרֵא"ש שְׁם טַעְמָא מִשׁוּם דְּבְמִיתָה אִם נִיחֻשׁ צְרִיכָה שְׁתַּתְּעֵגוֹן כֵּל יָמִים
מִשָּׂא"כ בְּגִט לֹא מְהַדְרִינּוּ כִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר בְּגִט אַחַר וּמִשְׁמַע דְּאָרְךָ אִי עֶבֶיד עוֹבְדָא וְיִהִיב הַגֵּט
לֹא מְהַנִּי וְא"כ פְּשִׁיטָא בַּנ"ד שְׁאִין לְלַמּוֹד מִשְׁטָרוֹת אָרְךָ לְדַבְרֵי הַמְכַשִּׁיר כַּה"ג בְּשִׁטְרָא אָרְךָ
כֵּלָא טַעְמָא דְחֲנוּמָר א"א דְהָא אִפִּי בְּמָקוֹם שְׁמַקְלִין בְּמִיתָה מְחַמְרִינּוּ בְּגִט כִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר
בְּגִט אַחַר וּק"ו בְּן בְּנוֹ שֶׁל ק"ו הִיכָא שְׁבִהֵרְשָׁאָה דְּלִית קֶצֶת יֵשׁ לְהַשִּׁיג גֵּט אַחַר: וְאִין לִזְמַר
בְּזָה דְכִינּוֹן שְׁיִצָּא שְׁם מְגוֹרְשֶׁת הָאִשָּׁה שְׁלֵא נוֹדַע הַטְּעוֹת בּוּ בְיוֹם יֵשׁ בְּזָה מִשׁוּם לַעֲזוֹ ב"ד
שְׁאִין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֶלָּא לְעֵנָן אִם כְּתַב אִיר בְּחַד יוֹד דְּאִין פֶּאן פֶּסוּל מִמֶּשׁ וּכַמ"ש
הַב"ש וּכ"כ בַּנ"ש דָּרְךָ ע"ט דְּדוּקָא בְּטַעוֹת כַּה"ג דְּאִיר בְּחַד יו"ד דְּלִיכָא נְפִיקוּתָא פְּלוּי הָאִי
אַבְל בְּטַעוֹת אַחַר לֹא חִיָּשִׁינּוּ לְזִילוּתָא דְבִי דִינָא וְאַפִּילוּ אַחַר כְּפָה יָמִים נוֹתְנִין גֵּט אַחַר

כו' והוא פשוט לענ"ד דמוטב לכסוף בעלמא הדין כו' בפרט באיסור פנה שיבא לידי
איסור א"א וירבה ממזרים בישראל אף ספיקו פנדאי איסור וצריף ליהדר משמץא
דשמץא וכדאמרין אתקין שמואל בגיטא כו' מיומא דנן ולעלם לאפוקי מדר"י דאמר
זמנו של שטר כו' ופירש"י דאף על גב דהלכה כר"י מ"מ בעינן למיפק נפשיה אליב'
דכ"ע משום חומר א"א עכ"ל ועד"ז פירש הגאון מוה' יושיע ז"ל מה שאמרו כל מי
שאינו יודע בטיב גיטין כו' ולא אמר הלכו' גיטין אלא זה אפילו שחיטה כל טבח שא"י
ה"ל שחיטה כו' ולמד מזה למהדר עובדא שנעשה עפ"י גדול הדור וצוה ליתן גט אחר
והבאתי דבריו בתשובה א' ומהרא"י שם סימן י"א פתב לגברא רבא מוה' משה בדבר
הגט שסדרת במעמד חבירי כו' וכתבת כמה ראיות להתיר לכל הפחות אחרי שפבר ניתן
הגט ויצא שם גרושה על האשה כו' ואהוי אל תכבד לבד ואל תחוש אם תהיה לשניה
בפה המון עם פי כל אשר בו מעט דעת ותבונה לא יחשוב לה לשום פחיתות דלאו מלתא
דמליא בטעות הדעת אלא שגזקת שום שטן לפניכם שפתם עיניכם גם עיני הוא אדם
חשוב שסידר נתינת הגט וקרא אותו פעם כו' שהרי אפילו אם היינו מתירין לה מ"מ לא
תוכל להמלט מרונה דעלמא שלא דקדקתם פראוי העתקתי דבריו פי נעשו ושם בסי'
ד"א לענין אם נשאת אם תצא מזה ומזה כתב דאיכא כמה דקדוקים להקל כמ"ש מהר"מ
ואם דחיתי אותו היינו להחמיר ולתת גט אבל להחמיר פולי האי דנימא תצא לא ברירא
לן דחיתו כל פה עכ"ל הרי מבואר דאף שלא היה הדבר חמור כ"כ בעיניו מ"מ החמיר
לתת גט אף ע"פ שפבר ניתן ויצא שם מגורשת ועיין במהר"מ מינץ שדעתו שאם צריף
לתת גט אחר תצא מזה ומזה כו' ולכן בגדון זה דאירינן בי' הגט פסול והאשה אסורה
לעלמא עד יפטרנה בעלה בגט כשר ויש להשתדל שיתן לה גט ובעובדא דהמרדכי שהיה
דלית דקדת קטנה וכפה ר"ת ליתן גט אחר ושלום על דיני ישראל דברי זעירא מן
חברייא: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קח שאלה איש אחד בא לב"ד לכתוב
גט לשלוח לאשתו ושאל אותו המסדר על שם האשה והשיב צזיא ושאלו המסדר כמה
פעמים צזא או צזיא והשיב לו צזיא ולפי הברת הבעל לא היתה מורגשת היו"ד אחר
הצדי ומתיז הדין אחר הצדי בשב"א נח ולכן סידר בגט צזא בלא יו"ד אחר הצדי
וכאשר הגיע הגט למקום האיש פסלו הב"ד את הגט וכתבו שהיא פסול גמור וזיל קרי
בי רב הוא עכ"ל ונשאלתי לחוות דעי בזה: תשובה הנה בב"י סימן קד"ח הביא בשם
תשובת הר"ש בן הרשב"ץ אם פתב שם עירו ועירה בבלבול פגון שבמקו' תונס פתב
תנס פסול ולכאורה יש ללמוד מזה דכל שכ' חסר במקום שצריף להיות מלא אף שאינו
חסר רק אות המורה על הגקודה יש לפוסלו וגם מהריב"ל בתשובה ח"ג סימן ט' פתב
בשם פאלומה שנכתב בלא אלף אחר הפ"א כ' שאין ספק שבין הספרדים צריף לזהר
לכתוב הג' אותיות שהם יו"ד נא"ו אל"ף שהם אמות לכל האותיות והם במקום הגקודות
לפי שבלשון הלועז אנו מדקדקין בזה כו' אף מ"מ מסיק שם שאין להחמיר בדיעבד אם
נתן וא"א להנתן מחדש כו' ושוב אחר שכתבתי ראיתי תשובה אחת לר"ש בן הרשב"ץ
כו' וחסבתי דרוך נכון והיא בחסרון נא"ו היא חסרון דהפל קפדי ביה אבל חסרון האל"ף
שהיא במקום תנועות הפתח איכא דקפדי ואיכא דלא קפדי וזימנין הסופרים משמיטין
כו' עכ"ל מהריב"ל ולפ"ז י"ל דאף דהב"ש בשם הלבוש גבי היגלל או דבורה פתב דאם
חסר פשר וכ"כ הב"ש בשמות אנשים גבי שם גרשון שכ' חסר י"ל דהיינו דווקא בשמות

הַקְּוֹדֵשׁ דָּאָף שְׁאוֹת הַנִּיקוּד חֶסֶר קוֹרִין הַשֵּׁם בְּמִבְטָא כְּאִלּוּ הָיָה מְלֵא כִּינּוּן שְׂיָדוּעַ שְׁשֵׁמוֹת אֵילּוּ הֵם עַל שְׁמוֹת שְׁנִכְתָּבוֹ בַּתּוֹרָה וְקוֹרִין אוֹתָם כְּתִיקוּן אֶף בְּלֹא אוֹת הַנִּיקוּד וְגַם בְּהֶדְדָּה דְהִלְלַל וְדִבּוּרָה יֵשׁ סוּבְרִים שְׂיֵשׁ לְכַתְחֻלָּה לְכַתּוֹב חֶסֶר מִשְׂא"כ בְּשֵׁמוֹת לְעַז כִּינּוּן שְׂאִין הַכְּרַע בְּקִרְיָאָה יֵשׁ לְהַקְפִּיד אִם כְּתֹב הַחֶסֶר מְלֵא וּבְשׂו"ת מ"ב סִימָן קי"א בְּשֵׁם מְלָפָה וּמִלְפָּה כְּתֹב שְׂיֵשׁ לְכַתּוֹב מְלֵא כְּדִי שְׂיִהְיֶה נִיכָר מִתּוֹךְ הַגֵּט שֶׁם הַמִּתְגַּרְשֵׁת מֵאַחַר שְׁהַעוֹלָם נוֹהֲגִין לְכַתּוֹב מְלֵא בִּי"ד ע"ש הָרִי דָּאָף בְּשֵׁם הַקְּוֹדֵשׁ וּבַתּוֹרָה נִכְתָּב חֶסֶר דֶּהָא שֵׁם מְלָפָה גַּבִּי אֲשֶׁת נְחֹר וְגַבִּי בְּנוֹת צְלָפְחָד נִקּוּד בְּחִירָק וְכַתּוֹב בְּלֹא יו"ד אֶפ"ה דְּעַתּוֹ לְכַתּוֹב בִּי"ד כְּדִי לְהַבְדִּיל בֵּין שֵׁם מִלְפָּה בְּחִירָק לְשֵׁם מְלָפָה בְּפִתַח וּא"כ ה"ה בְּשֵׁמוֹת הַלְעוּז כִּינּוּן שְׂאִין הַכְּרַע בְּקִרְיָאָתוֹ יֵשׁ לְהַקְפִּיד כְּשֶׁחֶסֶר אֶת הַנִּיקוּד: אִיבְרָא שְׂאֶפְשֶׁר לֹאמַר אִיפְכָא דַע"כ לֹא קֹאמַר הַמ"ב דֶּהֶתָּם אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂשִׁגוּר אֲצֻלְיָנוּ שֵׁם מְלָפָה בְּפִתַח וּלְכַד יֵשׁ לְכַתּוֹב יו"ד יְתִירָה לְהוֹרוֹת עַל שֵׁם זֶה שְׂהַמ"ם נִקְרָאת בְּחִירָק אֲבָל בִּנ"ד שְׂשֵׁם צִיזָא אֵין רְגִיל אֲצֻלְיָנוּ וְלֹא שְׂמַעְנוּ מִי שְׂיִהְיֶה שְׂמָה נִקְרָא הַצְּדִי בְּצָרִי אוֹ פִתַח רַק בְּחִירָק לְבַד אֶף שְׂהִיָּה רְאוּי לְכַתּוֹבוֹ מְלֵא אִם כְּתֹבוֹ חֶסֶר אֵין לְהַקְפִּיד וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּתֹב מֵהַרְשָׁד"ם סִי' רמ"ד בְּעִיר אִישְׁקוּפִי"י כִּינּוּן שְׂלֹא נִשְׁמַע עִיר אַחֲרַת לְבַד מִזּוּ וּבֵין מְלֵא וּבֵין חֶסֶר נוֹדַע לְכָל עַל מַה נֹאמַר כּו' ע"ש וְהָדָּ דְתַנְס צ"ל דִּישׁ חֲשֵׁשׁ עִיר אַחֲרַת שְׂשִׁמָּה כֵּן וּבְשׂו"ת מְהַר"י וּבֵית לֵוִי כָּלֵל א' סִימָן ח' הוּבָא שֵׁם תְּשׁוּבַת מֵהַר"א חֶסֶן בְּעַנְיָן הָעִיר לִיפְנֵטוּ שְׁנִכְתָּב חֶסֶר יו"ד הִבִּיא שֵׁם דְּבָרֵי מְהַרִּיב"ל דְּלַעִיל וְכַתּוֹב א"כ בִּנ"ד כִּינּוּן דְּחֶסֶר יו"ד הַקּוֹרָא יִקְרָא לְאַפְנֵטוּ וְגַם הוּבָא שֵׁם תְּשׁוּבַת מֵהַר"א בֵּן חַיִּים (הוּא בַּעֲהַמ"ח קָרְבַּן אֶהְרֹן) שְׂכַתְּבָא דְאֵין לְחוּשׁ מִפְּנֵי שְׂאֵם שְׂמָה לְפָנֵטוּ בְּחִירָק כְּמָה פְּעָמִים נִכְתָּב בְּלִשׁוֹן הַקְּוֹדֵשׁ חֶסֶר יו"ד כּו' ע"ש: וְאִמְנָם בְּסִפְרָא ג"פ בְּסִי' קד"ח ס"ק ג' כְּתֹב עַל דְּבָרֵי מֵהַרְאֵנ"ח דְּאֵין לְלַמּוֹד מֵלֵה"ק לְלִשׁוֹן לְעַז כְּדִמְשָׁמַע מְהַרִּיב"ל כּו' וּבְחֶסֶרוֹן יו"ד כְּשִׁהְיָא בָּאָה בְּמִקּוּם נִקְוֹדַת חִירָק יֵשׁ לְהַקְפִּיד טְפִי אֲבָל כְּשִׁהְיָא בָּאָה בְּמִקּוּם נִקְוֹדַת צִירִי כּו' ע"ש מ"מ נִרְאָה דְּבִכָּאָן דְּכָל אֲשֶׁה שְׁנִקְרָאת בְּשֵׁם צִיזָא הִיא בְּחִירָק נִרְאָה דְּמוּדָה בְּזֶה וְאֶף שִׁבְג"פ שֵׁם לְעַנְיָן אִישְׁקוּפִיָּא לְפִי שְׂלֹא נִרְאָה וְנִשְׁמַע עִיר אַחֲרַת כּו' כְּתֹב שְׂטַעַם שֶׁל מֵהַרְשָׁד"ם הוּא חֲלוּשׁ וְהַרְשָׁד"ם עֲצָמוּ הַרְגִישׁ בְּחֻלְשַׁת טַעַם זֶה שְׂמַצָּאָנוּ בְּתַלְמִיד חֲשֵׁשׁ זֶה דִּילְמָא אִיכָּא עִיר אַחֲרַת שְׂשִׁמָּה כְּדָּ מ"מ בִּנ"ד כִּינּוּן שְׂשֵׁם הָעִיר שְׁנִכְתָּב הַגֵּט הוּא מְבֹרָר וְיָדוּעַ לְכָל שְׂבִמְקוּמוֹת אֵילּוּ לֹא נִמְצָא מִי שְׂיִהְיֶה שְׂמָה צִיזָא שְׂתִהְיֶה נִקְרָאת בְּקַמ"ץ אוֹ בְּפִתַח וְכִיּוֹצֵא רַק בְּחִיר"ק א"כ אֵין לְהַקְפִּיד בְּהַשְׁמַטַת הַיּו"ד וּבְכַרְט כִּי כְּפִי הַבְּרַת אֲנָשִׁי מְדִינַתְנוּ קוֹרִים הַשֵּׁם הַזֶּה בְּחִיר"ק תְּנוּעָה קְטַנָּה דְּהִינּוּ שְׂאִין דּוּחֲקִין הַחִיר"ק כָּלֵל וְעִיקָר כְּתִיבַת אוֹת יו"ד בְּמִקּוּם חִיר"ק הוּא לְהוֹרוֹת עַל תְּנוּעָה גְּדוּלָּה וְדַחֲיַקַת הַחִיר"ק כְּאֲשֶׁר מְבֹרָר בְּב"ש בְּסִדְרַת הַשְׁמוֹת כְּמָה פְּעָמִים וְהוּא מְדַבְּרֵי סִדְרַת מֵהַר"מ וּא"כ אִם בְּמִקּוּם עֲמִידַת הָאֲשֶׁה נִקְרָאת צִיזָא בְּלֹא דַחֲיַקַת הַיּו"ד נִרְאָה פְּשוּט שְׂאִין קְפִידָא בְּזֶה בְּהַשְׁמַטַת הַיּו"ד שְׂהַקּוֹרָא וְדֹאֵי יִקְרָא הַשֵּׁם כְּתִקְנוּ בְּחִיר"ק תְּנוּעָה קְטַנָּה בְּשִׁפְתַת מְבִטָּא הַמְדִינָה בְּשֵׁם זֶה.

אֶף מַה שְׂיֵשׁ לְעִינֵין בְּזֶה שְׂהַמְסִדְרַת כְּתֹב צִיזָא בִּי"ד אַחַר הַיּו"ן וְהַנֶּה בְּסִדְרַת הַשְׁמוֹת אֵיתָא צִישָׂא וְאֶף שְׂלְפִי סְבָרְתִּינוּ הוּא בְּזִינּוּ מ"מ לְפְעָמִים אֵין קְרִיאתַת הַשֵּׁם בְּאִנְפוֹן שְׂתִהְיָא נִיכְרַת הַבְּרַת הַיּו"ד אַחַר הַיּו"ן וּבִכְה"ג אֵין לְכַתּוֹב יו"ד כָּלֵל וְכִבְרַת כְּתִבְתִּי בְּתִשׁוּבָה לְעַנְיָן כִּיּוֹצֵא בְּאֵילּוּ דֶּהִיכָא שְׂהַבְרַת הַיּו"ד נִרְגָּשַׁת בְּמִבְטָא וְיֵשׁ לָהּ תְּנוּעָה לְעֲצָמָה וְאֵינָה בָּאָה לְשִׁמּוּשׁ רַק הִיא שְׂרִשִׁית בְּתִיבָה יֵשׁ לְכַתּוֹב יו"ד וְאֶף אַחֲרָיו לְשִׁמּוּשׁ כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּשֵׁם רַב אֲנִיא

וכינצא רבות וכן כותבין מדינות רוסיא ונהכי אשפחן מתא מחסיא וכן כותבין שם עטיא וכן שם צבי' בלשון הקודש וכאלה רבות אבל הברת שם צינא אין היו"ד נרנשת במבטא נראה שאם כתב צינא היו"ד יתירה פוסלת פיון שלא כמו שהוא נכתב היא נקרא וכן מצינו כמה שמות כגון דוואסא גנעסא פעסא המבואר בסדר השמות בלא יו"ד לפי מקומות אילו שהיו"ד היא תנועה לעצמה צריף לכתוב יו"ד וכן מצינו במקרא תהומות וכסימו שהיו"ד אחר הסמך היא תנועה לעצמה ונקראת בשור"ק וכן מבין עפאים יתנו קול האלף נחה והיו"ד בחיר"ק עיין בהקדמת פרי מגדים לא"ח ח"ב בשם הרד"ק אבל כשאין היו"ד נקראת תנועה בפ"ע היו"ד הנוספת מקלקלת הקריאה ופסול ולכן צריף לידע איה אשה זו נקראת במקומה והמסדר נראה שכתב פן עפ"י מה שהיה מורגש ליה מהברת הבעל אבל לפעמים אפשר שהוא מעמקי שפה ונראה מלשונו כי היו"ד נעה ואנשי מקומה בשפה ברורה לא כן ידברו גלל פן יש לחקור אחר זה: וגם יש לעיין בזה עפ"י מ"ש בשו"ת איתן האזרחי בענין גט א' הניתן מק"ק בריסק שיש שקורין צינא ויש שהיו קורין אותה טשינא והאריף בזה הגאון המחבר בפלפול עם הגאון מוהר"ר יושיע בעל המחבר מג"ש ודעת הגאון המחבר לכתוב שני גיטין וידעת המג"ש אם רובא פך ומיעוטא פך יש לכתוב גט א' ולכתוב דמתקרי ע"ש שקורין המיעוט ואם קצתן קורין פך וקצתן פך איזה שירצה יקדים וקצתתי פיון שלא נזכר בדברי השואל מענין ספק זה ומ"מ יש לחקור אחר זה דשכיח טובא בקצת מקומות שקורין טשינא בט' שיי"ן שהעולם קורין צדי' שבורה פאשר מצינו בסדר השמות שם טשארנה ובסדר מהר"מ איתא ג"כ שם טשיטול ולכשיתוודע הדבר על בוריו איה נקראת במקומה שהיא מקום הניתנה נחפם לה כדת מה לעשות איה: דברי אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קט איש אחד היה שמו ר' נפתלי ובחליו נשתנה שמו נח נפתלי אם לא היה נקרא בשום פעם נח נפתלי רק נפתלי וכשהיה עולה לס"ת היה עולה בשם נח נפתלי וכן היה חותם אף העולם קראוהו ר' נפתלי לבד ורובם לא היו זוכרים ששמו נח נפתלי לבד וכן נקרא בנו ר' ליב ר' נפתליש ועמה קם בנו לגרש אשתו וסידר לו גט נח נפתלי דמיתקרי נפתלי ונשלח הגט למקום האשה ולא קבלוהו הדיינים דשם וכתבו שישלחו לשם גט אחר בלא דמתקרי ונשאלתי לחיות דעי בזה: תשובה כפי המבואר בלשון השאלה שבתליו נשתנה שמו נח נפתלי ל' זה מורה שאף בעת שהמצלאין שינו את שמו לא שינו אותו לעקור שם נפתלי ממנו רק שהוסיפו לו שם נח ואחר שעמד מחליו החזיקו לעצמו השם שניתן לו בתליו לעיקר אין ספק בדבר שיפה עשה הרב המסדר לכתוב נח נפתלי לעיקר פיון שהוא שם שניתן לו בתליו ועולה לתורה וחותם בו ושם נפתלי שנקרא בפי העולם הוא טפל לו וכותבין עליו דמתקריא והכפלת השם אינו מזיק בזה וכמ"ש ה"ה הרב המסדר מדברי הנ"ש גבי וואלף בנימן וכ"כ הגאון מהר"י לנדא ז"ל מפראג בתשובה אזלינן בכת"י וכ"כ הגאון מהר"מ בן חביב בספר עזרת נשים גבי אשה שמלידה קראוה בת שבע וכ"ע קרי לה שבע צריף לכתוב בת שבע דמתקרי' שבע וכן בכ"ש בשמות אנשים אות שיי"ן שלום ועולה לס"ת בשם שר שלום כותבין שר שלום דמיתקרי שלום והוא מדברי הט"ז מפל זה מבואר דאין קפידא בהכפלת השם וכותבין השם שעולה לס"ת לעיקר והשם שנקרא בפי העולם וכותבין עליו דמתקרי וזה דומה לנ"ד ובה נדאי אין לכתוב נח

דמתקרי נפתלי פיון שאף בעת חליו שנשתנה שמו נח לא קבע הגורל את השם הראוי לנח לבד רק בצירוף שם נפתלי ואין מקום לשם נח לבד.

אף שהוא דבר חדש אצלי להיות המברכין מוסיפין שם בלי עקירת שם הראשון ובפי מנהג המצלאין על הרוב עוקרין שם הראשון לגמרי ואף על גב דגבי יעקב אמרינו דאף על גב דאמר קרא לא יקרא עוד שמך יעקב כ"א ישראל יהיה שמך לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו מ"מ בענין שינוי השם דחולה משרה ילפיו דכתיב שרי אשתך לא תקרא וכו' וגבי אברהם אמרינו דהקורא אברם עובר בעשה ולא ואף דבשרה אמרינו התם קב"ה אמר לאברהם כו' מ"מ עכ"פ פנונת שינוי השם דשרה הוא שיעקר שם שרי לגמרי רק ביעקב אמרינו דשאני דאדהריה קרא פמבואר כ"ז בפרכות דף י"ג ובר"ה דף ט"ז ע"ש ואף ביעקב נמי אמרינו שישאל עיקר ויעקב טפל (ועיין בח"מ סימן קד"ט שהנעתק תשובה מהגאון בעל תוי"ט מ"ש ושם יעקב יוכיח כו' ודבריו צ"ע ע"ש) והיינו שיהא נקרא בשם ישראל לעיקר ובשם יעקב לטפל אבל לא שיהיה נקרא בשניהם יחד ואם גם בנודון זה היה דשינוי בחליו לשם נח בלבד ובעקירת שם נפתלי היה ראוי לכתוב לכתחלה נח דמתקרי נפתלי כמבואר בפוסקים שעושין שם החולי עיקר ומבואר מדבריהם דאף אם עולה לס"ת בשניהם יחד מ"מ עושין שם החולי עיקר ועל השני כותבין דמתקרי עיין בשו"ת מהרי"ו סימן קפ"ב ושו"ת לחם רב סימן ל' הביאו בג"פ ס"ק צ"ט ועיין בב"ש ס"ק ק"ד ואם עולה לס"ת בשניהם כו' ובשמות אנשים אות ס' מ"ש על תשובת רמ"א בענין אהרן סעדיה כו' שנראה מדבריו דס"ל לחלק בין אם נקרא בשם אחד מאותן שמות שעולה לס"ת ובין אם נקרא בשם אחר ולס"ת עולה בשני שמות אחרים שלא מן השם הזה שנקרא בו ובתשובה הארכתי בענינים אלו ובזה שפיר שיש לכתוב נח דמתקרי נפתלי פיון דבעת חליו עכ"פ נקבע שמו נח לבד ואף כשקוראין לס"ת נח נפתלי פיון דבשעת חליו עכ"פ נקבע שמו נח לבד ואף כשקוראין לס"ת נח נפתלי הפנונה שפח עיקר ונפתלי טפל לו אלא שבקריאה לס"ת מקצין הענין וקוראין אותו שניהם יחד העיקר והטפל ומ"מ בגט מבארין יותר וכותבין האמת שזה שמו העיקר וזה שמו הנטפל לו ומ"מ עיקר בזה אם לא כתב שני השמות יחד בלא דמתקרי פשר ואיכא דיעות דאפילו לכתחלה יש לעשות כן היכא שעולה לס"ת וחותם בשניהם יחד וקצתתי אבל אם הענין כמבואר בשאלה שגם בשעת חליו לא נעקר שם נפתלי רק הוסיפו עליו שם נח נראה דנדאי אין לכתוב רק נח נפתלי יחד ודמתקרי לא יבא ביניהם שהרי לא נעקר שם נפתלי וישאר אף נח רק שם נח שימש יחד עם שם נפתלי שמכבר ושקולים הם ויבואו שניהם יחד ששניהם עיקרין וכיון שהעולם מחלקים השם העיקר ותופסין שם נפתלי לבד נעשה טפל וכותבין עליו דמתקרי וכו' מן שר שלום שתופסין שלום שנקרא בו בפי העולם לטפל וכותבין עליו דמתקרי וטעם הדינין שדעתם לכתוב גט אחר בלא דמתקרי לא נתגלה טעמם בבית מדרשינו דנהי דנימא שאם לא היו כותבין דמתקרי נפתלי ג"כ היה פשר והיינו סומכין על כתיבת שם העיקר לבד פיון ששם נח נפתלי ניתן לו בחליו ועולה לס"ת וחותם בו מ"מ לכתחלה יש לכתוב על שם הטפל דהיינו שם שנקרא בו בפי העולם בלשון דמתקרי וכמש"ל מההוא דשר שלום ואע"ג דהתם שם שלום הוא מלידה וכאן שם נח נפתלי הוא ע"י חולי מ"מ אין לחלק דבין כה ובין כה יש לכתוב שני השמות שעולה בו לס"ת לעיקר והשם שנקרא

בו בפי העולם אף שהוא אחד מאותן השמות שעולה בהם יש לכותבו בלא דמתקרי ואפשר שטעם הדיינים לפי שבמקומם ניפר האיש הזה ואין יודעין אותו בשם נפתלי לבד ולקף הקפידו על מ"ש דמתקרי ע"ש נפתלי אבל גם ז"א דמ"מ שפיר פותבין דמתקרי ע"ש מקום הכתיבה וגם רחוק בעיני לומר שיודעין בני מקום נתינה שם השינוי לבד ואיפכא מסתברא שבמקומם אין ידוע רק שם העריסה והוא השם שקורין בו נפתלי לבד ואם הדבר כן היה צריך להקדים שם מקום הנתינה ולכתוב נפתלי דמתקרי נח נפתלי וכמ"ש הב"ש בס"ק ל"ד בשם מהרי"ק אף שם כ' דמהרש"ל מכשיר אם החכם המסדר כתב למ"נ שנסתנה שמו ע"י חולי (ועיין שם בב"ש שכתב ואפילו אם ידוע למ"נ שנסתנה שמו כו' ואין להם קישור דברים פלל ולענ"ד יש פאן חסרון והשמטה ור"ל פלפי מ"ש לעיל סי"ד בהג"ה דאם עולה לס"ת בשניהם יחד וכתב פה בלא דמתקרי פשר אז אם שולח למקום אחר צריך שיהיה מנהג מקום הנתינה לקרות לס"ת שני השמות בלא דמתקרי דאל"כ אף שיודעין מקום הנתינה שנסתנה מ"ח יסברו שאין זה המגרש כיון שכתב שני השמות בלא דמתקרי ולא עלה על לב שהוא מחמת שעולה לס"ת בשניהם כיון ששם אין המנהג כן כן פתבתי פונת הב"ש בגליון הב"ש שלי) וצ"ע אם יש לסמוך ע"ז כיון דהב"ש כתב דמהרי"ק משמע שאין לסמוך על הכתב להודיע למקום נתינה שנסתנה שמו וגם לצוות שתלף האשה למקום אחר שאינו מקום הידוע שם אבי המגרש מ"מ לא מהני דמקום קביעות דירתה של האשה היא קרוי מקום הנתינה ואיכא לעז מאנשי המקום ההוא כשתחזור לשם בגט זה ותרצה להנשא שם וכמ"ש בשו"ת פ"י סי' והארבתי בזה בתשובה ג"כ ובזה צריך להקדים שם מקום קביעת דירתה דהיינו שם נפתלי ע"ש נח נפתלי דמתקרי דשם של מקום הנתינה הוא עיקר ואף דהב"ש כתב אם כתב על מקום נתינה דמתקרי פשר בדיעבד ומ"מ צ"ע להקל אף בדיעבד נגד דעת הב"י והרמ"א במשמעות הטור ועיין בב"ש ס"ק ז' ועכ"פ לכתחלה יש להקדים שם המפורסם במקום הנתינה ואם במקום הנתינה ידוע שם שם נח נפתלי שהיו מפירין אותו שעולה לתורה וחותרם בו בין אם היו מפירין שם נפתלי לחוד בין לא ידעו שם נפתלי לחוד מ"מ יש לכתוב כפאשר כתב המסדר נח נפתלי דמתקרי נפתלי דמ"מ שפיר דמי לכתוב דמתקרי נפתלי כיון שפך הוא נקרא במקום כתיבה ואין לפקפק בדבר הנלע"ד פתבתי: דברי זעירא מן חב"י ק' אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה ק"י לכבוד אהובי מחונני ידידי הרב הגאון הגדול המפורסם החריף ובקי פאר הדור כש"ת מוה"ר מאיר נ"י האב"ד דפה ק"ק יצ"ו: אני איני כדאי ששלח אלי וענותו תרבני וחזי לאצטרופי אותי בצירוף דרבנו.

והנה מ"ש מכ"ת מדברי רמ"א שכתב שאין נוהגין למנות שליח בכתב לפי ענ"ד י"ל דאפילו תימא דבכל שליחות מיירי מ"מ נראה דהיינו דוקא במנהג השליח על ידי כתב דבזה אפשר דלהפוסקים בסימן ק"ך דאפילו בפקח לא מהני כתב דו לסופר שיכתוב כו' אף על גב דהרפנה מהני משום דמראה בגופו כמ"ש הרא"ש אם כן י"ל דגם לעשות שליח לגרש על ידי כתב לא מהני ואף הפוסקים שכתבו דמהני מה שמנהג הבעל או האשה שליח שלא בפניו וכדמשמע בפרק כל הגט לפי גרסת הרי"ף היינו במנהג אותו בפה אף על פי שאין השליח שומע בקולו אף על גב דבמנהג סופר ועדים שלא בפניהם לא מהני הטעם כמ"ש הרמב"ן משום דבעינן לשמה כו' אבל בדברים אחרים אדם עושה

שליח שלא בפניו ע"ש משא"כ באם אין ממנה השליח בפה כלל כי אם בכתב דלהנה
פוסקים דלא מהני אם פתב לסופר דבכתב לא מיקרי הגדה ה"ה לענין שליח לגרש ואף
על גב דהרא"ש פתב לחלק בין ציוי הבעל על הפתיכה ועל החתימה ובין ציוי הבעל
לשליח לגרש מכל מקום מדברי התוספות נשם מבואר דלא סבירא ליה לחלק בכה שרי
הביאו ראיה מהא דאשה עושה שליח בלא שמיעת קולה לקבל גיטה לציווי הבעל לסופר
ועדים עיין שם אלקא ס"ל דתרונייהו שנים הם אף התוס' ס"ל דאין חילוק בין הרפנה
לכתב ולכן ס"ל דבכל גוונא מהני שליחות בלא שמיעת קול רק קולו דנקיט בברייתא
ממעט חרש דוקא וממילא דלהפוסקים דנקטי לחומרא פהתוספתא דאף בפקח לא מהני
כתב ומחלקין בין הרפנה דמרא' בגופו עדיף יש ללמוד מזה גם לשליחות הבעל והאשה
לגרש ע"י פתב דלא מהני פיון דהתוס' ס"ל דשליחות לגרש עם שליחות לכתוב הם
שנים והד"מ שפתב וע"ל סימן זה פתבתי דיש סוברין דאין למנות שליח על ידי פתב
הוא ט"ס וצ"ל וע"ל סימן ק"ך כו' ור"ל דשם בד"מ האריה הביא הדעות שהביא הב"י
שם דמינוי שליחות בפתב לא מהני ואם פן י"ל דה"ה לענין שליחות לגרש וע"ש בד"מ
סימן ק"ך שפתב ונ"ל פתב המרדכי ולפי זה אין אדם יכול לשלוח פתב ידו לב"ד במקום
פלוגי שיגרשו אשתו וכתבו התוס' דאשה יכולה למנות שליח במקום אחר ע"י פתיבת
נחתימת עדים אף על גב דאין השליח שומע קולה וע"ל סימן ק"מ וקמ"א עכ"ל וזה צ"ע
דלדעת התוס' אף האיש יכול לשלוח כת"י לב"ד שיגרשו אשתו וכמ"ש ובאמת במרדכי
פתב ונ"ל והתוס' פסקו כו' וצ"ל דכוננת הרמ"א דלענין דינא שניהם אמת דאיפא לפלוגי
ביניהם כמ"ש הרא"ש דציוי הבעל על פתיכה נחתימה שמיעת קולו בענין או י"ל דמינוי
על ידי פתב גרע מהיקא דממנה בפיו שלא בפניו והיינו דנקט בלישניה ע"י פתיבת
נחתימת עדים ואף על גב שדעת התוס' בכל גוונא שרי מ"מ איהו לא נקט מינייהו רק
מה דא"ש לדינא אף לדעת סה"ת ודעימיה דפסלו בפקח ע"י פתב ידו: ועכ"פ בנ"ד דהוא
ממנה את השליח בפה רק שאנו מודיעין הדבר לשליח על ידי פתב בכה"ג נראה דאין
חולק בדבר ורמ"א התם קאי על הש"ע שהוא מדברי הרא"ש שמתיר למנות בכתבו על
ידי עפ"ם את פלוגי שיהיה שליח וע"ז שפיר פתב רמ"א דיש סוברין שאין למנות שליח
על ידי פתב אבל בכה"ג דממנה בפה לא מייירי התם והיינו טעמא דלא הגיה ה"ה יש
אומרים בסעף דהתם עיקרא דה"ה דינא שייכול לעשות שליח שלא בפניו אלא ודאי דגם
הוא אגיל ומודה דשפיר יכול לעשות שליח שלא בפניו כמ"ש כל הפוסקים מדברי הש"ס
רק שרמז הרמ"א שם לסעף ל"ה לומר דשם מבואר דע"כ ע"י פתב יש סוברין דאין
למנות שליח אבל למנות בפה שלא בפניו אין מי שחולק בדבר דמהני והרי דעת הרא"ה
והר"ן דמהני ממנה שלא בפניו אף לענין סופר ועדים ודוקא באומר אמרו מדעתכם ואף
הרמב"ן דס"ל בסופר ועדים ל"מ הטעם משום שצריכין להיות במקום הבעל ולכתוב
לשמה משא"כ בשליח לגרש כמבואר בדברי הרמב"ן והר"ן פרק כל הגט ופרק התקבל
ומה דנקטי מלתייהו בשליח לקבלה לרבותא נקטי דאף בשליח לקבלה דסד"א דהו"ל
מילי מ"מ מהני שלא בפניו ומכ"ש בשליח להולכה דמהני וזה דעת ה"ה שפתב ואף
בשליח לקבלה כו' והוא מלשון הרמב"ן ס"פ התקבל והרא"ש נקט רבותא להקפיד לפי
מ"ש שם בתחלה דבפקח נמי לא מהני אם פותב לסופר אם פן ה"ה אפשר לומר דשמיעת
קול האיש דוקא בענין לזה אמר דדוקא לענין פתיכה נחתימה בענין שמיעת קולו וטעם

החילוק בזה סתם הרא"ש ונראה דס"ל כסברת הרמב"ן דהתם משום דבעינן לשמה כו' ובמ"א ביארתי בדברי הרא"ש בזה: ועכ"פ כגוונא דנ"ד שהאשה ממנה את השליח בפה לפני ב"ד אלא שהיא שלא בפני השליח אין לפקפק בדבר כלל דשפיר דמי למעבד כה"ג ואף ע"פ שהרי"ף החמיר שלא לעשות שליח לקבלה מ"מ ברור שלא עלה על דעתו להחמיר אף במקום עגון שהרי איכפל ואתי לאשמעינן כל דיני שליח לקבלה עם גוססת השטרות ככל משפטם וע"כ שבא ללמדנו פדת מה לעשות במקום עגון שיש צורך לעשות שליח לקבלה דאל"כ לא הנה מאריך פולי האי וכו' מבואר למעינן בלשונו ז"ל: אלא שעדיין אני צריך למודעי דנהי שמידי חנוכה הר"ף יצאנו מ"מ מידי ערעור לא יצאנו שהרי עכ"פ צריך לתקן חששא דמהר"ף שחוש' שמה לא יתקיימו החתימות פראוי וחש' זה הוא חזק מאד בנ"ד כי איך יקיימו שם בלונדון חתימת עידי ההרשאה או דיני הקיום וכו' להיפך כאשר ישלחו לכאן כתב מעשה ב"ד שקיבל הגט פראוי מי משלנו יודע ומפיר החתימות דלשם והב"ש בשם הט"ז כתב להדיא להתיר במקום דלא אפשר לעשות שליח לקבלה ולקיים החתימות דוקא אמנם לפי ענ"ד מצד החשש לפי שבמקום הנתינה אין מפיר חתימת עידי ההרשאה שעשאתו שליח לקבלה דבר פשוט הוא שאם הבית דין של מקום עמידת הבעל עשו מעשה ונמסר הגט לפנייהם ליד השליח אין לחוש עוד בדבר פניו שהב"ד שבמקום האשה לא ישיאו אותה עד שתברר בפניהם שהיא עשאתו שליח לקבלה ואם פן על סמך זה יוכלו הב"ד שבמקום הנתינה למסור הגט ליד השליח פניו שבמקום עמידת האשה יתברר הדבר שעשאתו שליח ואם ירצו לחוש לעצמה שמה תלך האשה למקום אחר ותנשא שם או אף באותו מקום לא יהיה מי שימחה בידה שייסברו דמסתמא הכירו שם חתימת העדים מ"מ עדיין יוכלו לעשות תקנה לדבר לבאר באותו כתב שכותבין להודיע שהשליח קיבל הגט בפניהם ויפרשו דבריהם שלא תהיה ניתנת עד שתברר עשיית השליח בעדים וגדולה מזו כתב המרדכי בשם מהר"מ שהבעל יכול ליתן הגט ליד שליח האשה אע"ג דלא ידע אי הנה שלוחה ול"ח לב"ד טועין שישארה בלא עדים שעשאתו שליח לקבלה רק משום לעז יש להחמיר לברר השליחות מקודם כו' ונהיאו בד"מ ס"ק ה' ועיין בב"ש ס"ק יו"ד וכיון דא"צ בירור רק לכתחלה אם פן נראה דדוקא באין כאן עדים וראיה כלל אבל אם יש כתב חתום בפנינו בעדים אלא שלא נתקיימו החתימות נראה דסגי בהכי וא"צ לברר יותר ומכ"ש בעגון ושעת הדחק דכדיעבד דמי: ובאמת צ"ע על הרי"ף שמחמיר מה"ט שמה לא יוכלו להתקיים החתימות פראוי שלא לעשות ש"ק כלל ונהי יש תקנה לדבר כמ"ש שהב"ד שבמקום הנתינה המודיעים שנתקבל הגט ע"י שליח פלוגי הנה יפרשו בכתבם זה שלא תנשא האשה עד שתברר שם שעשאתו לזה שליח לקבלה.

אף חשש השני בשביל כתב שנכתבו הב"ד שבפניהם קיבל השליח שמה לא יתקיימו אותן חתימות פראוי זה נדאי חשש גמור הוא ועיין בפריש' שמחלק דברי הטור לשני פבות ומפרש בבא ראשונה כמ"ש דהיינו שהג' דינינים שבמקום מסירת הבעל צריך שתהיה חתימתו נכרת במקום האשה וע"ש שנתחבטו כל הפוסקים בלשון מהר"ף שכתב וצריך לקיים כל שלשה בגט ולענ"ד הדבר ברור שט"ס נפל בזה וצ"ל וצריך לקיים כל שלשה בג' דקיום שטרות בג' ור"ל דכל שלשה שבעיר זאת צריכים קיום מב"ד של ג' שבעיר אחרת והנה כתוב בג' עם ציון עליו וטעה הסופר והעתיק המלה בגט

וסבירא ליה להר"ף דבכל דוקתא דמקימה לדיגי צריף לקיים פל השלשה ואע"ג שדעת הרשב"א ועוד פוסקים בח"מ סימן מ"ו דבתרי מגו תלתא סגי הר"ף לא סבירא ליה הכי אלא סבירא ליה דבעינן לקיים פל תלתא ומחמת חשש שמא לא יתקיימו פל הג' התמיר שלא לעשות שליח לקבלה פלל ועכ"פ ב"ד לא יצאנו מחשש זה דאיך נתיר האשה ע"י הפתב מלונדן שאין עדים מצוין לקיימו בכאן: והנה בזה צריכין אנו לסמוך על מ"ש הב"ש בשם הרשב"ץ דבמקום עיגון מקילין אפילו בשליח קבלה אם הביא שטר חתום מכ"ש אם יש עליו מעשה ב"ד אע"ג דא"י לקיים החתימות דקיום שטרות דרבנן וזה צ"ע לפי ענ"ד דהנה מ"ש הב"ש בשם הרשב"ץ הוא ט"ס וצ"ל הר"ש בן הרשב"ץ ועיקר טעמו משום דסבירא ליה דהרי"ף והרמב"ם סוברים דמעשה ב"ד אין צריף קיום פלל וכן כתב הב"ש בסימן קמ"ב ע"ש שפירא ופוננתו לתרץ קושית הט"ז שם שתמה על הך דינא ובאמת הט"ז שפיר קשיא ליה על תשובת הרשב"ץ שהביא הב"י שם דסבירא ליה בהחלט דקיום ב"ד צריף קיום רק דמיקל משום דקיום שטרות דרבנן ואהא שפיר קא ק"ל להט"ז ומ"מ הב"ש שפיר מתרץ דברי הרמ"א שמביא זה לפסק הלכה דסבירא ליה להקל מטעמא דכמה פוסקים סבירא להו דקיום ב"ד אין צריף קיום וכן מבואר מדברי הר"ש בן הרשב"ץ שהביא הב"י סי' קמ"א שכתב ו"ל ובזה אפשר לקיים דברי א"א ו"ל (ורומז בזה על תשובת הרשב"ץ אביו דמייתי הב"י סי' קמ"ב) אלא שלפי זה שכתבתי דוקא במעשה ב"ד ולפי מה שכתב א"א אף בפטר שאין בו מעשה ב"ד ולמעשה הייתי סומך כו' ע"ש ואם פן שפיר מתרץ הב"ש דעת הרמ"א שלכך מיקל משום דמיירי דאיכא מעשה ב"ד ואיכא דסבירא מעשה ב"ד א"צ קיום: אף לענ"ד יש לדון בזה על דברי הר"ש בן הרשב"ץ ו"ל במה שהוציא מהרי"ף והרמב"ם דסבירא ליה דמעשה ב"ד אין צריף קיום ממה שפירשו הך דעד ודיין מצטרפין לענן אם הדיין מעיד שפפניו בצירוף דיינים אחרים הועד שזה לנה מזה מנה וכן כתב בכ"מ בפ"ד מהלכות עדות שם באורף בשם הר"ש בן הרשב"ץ ו"ל ע"ש ולענ"ד אין מזה הכרח פלל לומר דאין מעשה ב"ד צריף קיום דאפשר דגם אינהו אנלי ומודו דצריף קיום ואפ"ה לא ניחא להו לפרש הסוגיא בדרף זה משום דקשיא להו קושית הריטב"א שהביא הש"ך בס' מ"ו דמה ס"ד דמצטרפין הא ליכא קיום על עדים השני אלא הדיין לחוד וכן הקשו הראשונים ו"ל כמ"ש בשיטה מקונצת בשם ו'לא סבירא ליה הך סברא שכתב הריטב"א דלא שכיח שייזיף העדים וגם הדיינים דסברא דחוקה היא ולכך פירשו הסוגיא לענן עדות הלואה ובאמת הטור והש"ע פתבו גם פן הך דינא בסימן למ"ד וסבירא ליה דאע"ג דהך סברא דאמאי דמסהיד סהדא לא מסהיד דינא לענן קיום אתמר מפל מקום ילפינן מיניה גם לענן אם מעידין על ההלואה וא"כ גם דברי הרי"ף בפרק ג"פ באופן זה אף הרשב"א ו"ל הביאו בש"ע פתב גם פן שהרי"ף מפרש לה לענן עידי הלואה וכן נראה מדברי הרמב"ם כו' ומפל מקום עדיין י"ל משום דקשיא להו להרי"ף והרמב"ם קושית הריטב"א ושאר ראשונים לכך מפרשי לה דמיירי בעדות הלואה וכ"כ בשו"ת תשב"ץ ח"א סימן קע"ג ו"ל ונהרי"ף והרמב"ם פירשו עד ודיין מצטרפין פי' רחוק בפרק ג"פ ומ"מ הדין אמת הוא דקיום ב"ד צריף קיום עכ"ל ומ"ש הר"ש בן הרשב"ץ דהירושלמי אומר דלא צריף קיום באמת שכ"כ גם הרשב"א בתשובה שהביא הב"י סי' מ"ז אבל זה תימא שהרי אדרבא בירושלמי שהביאו ה"ן וישאר גדולים בש"מ מבואר דאיסור ב"ד

צָרִיף קִיּוּם וּבְקָרְבֵן הַעֲדָה עָמַד בְּזֶה וּלְעַנ"ד דְּהַרְשָׁב"א וְהַר"ש פְּנוּנֶתָם בְּזֶה לְדַבְרֵי הַתּוֹסֵפֶתָא דְשַׁבְעִיעִית שֶׁהֵבִיא הָר"ן וְיִשְׁאַר מִפְרָשִׁים דְּאִיתָא שֶׁשֵּׁם דְּאִין צָרִיף קִיּוּם וְהוּי גְרָסִי לְתוֹסֵפֶתָאזוּ בִירוּשְׁלַמִי דְשַׁבְעִיעִית וְאִף שֶׁלְפָנֵינוּ לִיתָא שֶׁשֵּׁם בִירוּשְׁלַמִי אֲפָשָׁר שֶׁהִיָּה כֵּן בְּגֵרְסָתָם אוֹ שֶׁהֵם מְכַנִּים הַתּוֹסֵפֶתָא בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִי וְהַדְבָר מִבְּנֵי אֲפָשָׁר שֶׁתְּשׁוּבָת תִּשְׁב"ץ שֶׁשֵּׁם אַחַר שֶׁהֵבִיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי בַר"ה וְסִנְהֶדְרִין פָּתַח וּבְכָר הִנְקִישָׁה לָהֶם לְרַבּוּתֵנוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹסֵף וְי"ל עַל הִירוּשְׁלַמִי מִירוּשְׁלַמִי אַחַר דְּבִמְסַכְתָּ שַׁבְעִיעִית פָּרַק בְּתָרָא תִּנְיָא אִין מַעֲשֵׂה ב"ד צָרִיף קִיּוּם אֲנִי אוֹמֵר אֲפִילוּ יִהְיֶה פִירוּשׁ זֶה הִירוּשְׁלַמִי בְּפִשְׁטוּת וְיִהְיֶה חוֹלֵק עַל הִירוּשְׁלַמִי הָאֲחֵר יֵשׁ לָנוּ לְדַחֲוֹתָן מִהַכְרַע דְּגִמְרָא דִּידָן כּו' אֲבָל הַקְּנִישָׁא זֹאת כְּבָר תִּירְצָה הַרְמֵב"ן וְכַתֵּב שֶׁהִירוּשְׁלַמִי הוּא כְּר"י אוֹמֵר פְּרוּזְבוּל הַמְקוֹשֵׁר כּו' עַכ"ל וְכַל' הִזָּה כַּתֵּב ג"כ בַּח"ג סִימָן ט"ז וְסִי"ב כ"ב הָרִי לְהַדְיָא כַּמ"ש: וְעַכ"פ לְדִינָא צ"ע פִּינּוּן שֶׁמִּבְּנֵי אֲרָר מְדַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּאִף קִיּוּם ב"ד צָרִיף קִיּוּם וּמְדַבְרֵי הָרִי"ף וְהַרְמֵב"ם אִין הַכְרַע פְּלִל לֹאמֵר שִׁיִּסְבְּרוּ שֶׁא"צ קִיּוּם אִם כֵּן קִשָּׁה לְהַקְל בְּזֶה אִף בְּמָקוֹם עֲגוּן שֶׁאִין לָנוּ עֲמוּד לְסִמּוּן עָלָיו כְּלָל: שׁוֹב מְצֵאתִי בְּסִפְרֵי בְּנֵי שְׁמוּאֵל סִימָן מ"ו כַּתֵּב גַּם כֵּן עַל דְּבָרֵי הַר"ש כֵּן הַרְשָׁב"ץ שֶׁהֵבִיא הַכ"מ בַּה"ל עֲדוּת שֶׁאִין רְאִיָּה מְדַבְרֵי הָרִי"ף וְהַרְמֵב"ם וְי"ל גַּם הוּא תִּמָּה עַל הַרְשָׁב"א דְלַעֲיִל שֶׁכַּתֵּב בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִי לְהִיפּוּף ע"ש וְאִם אֲמַרְנוּ לְסִמּוּן עַל מַה שֶׁנִּרְאָה מִתְּשׁוּבַת הַתִּשְׁב"ץ שֶׁמְצַדֵּד לְהִתֵּר מִשׁוּם דְּבַעֲדוּת אִשָּׁה הַקְּיָלוּ שֶׁאֲפִילוּ נִשְׁתַּתְּקוּ הַב"ד וּרְמִזוּ שֶׁהֵגֵט מְקוֹנִים פָּשָׁר וְאֵע"ג דְּקִי"ל מִפִּיָּהֶם וְלֹא מִפִּי כַּתֵּב כּו' לְפִי עַנ"ד הַדְּבָרִים תְּמוּהִים גַּם מַה דְּמִיָּתִי מַמ"ש הַרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א בְּהָא דְּמְצָאוּ כְּתוּב אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת כּו' הוּא תְּמוּהָ וְע"ש בְּהַגְהָת בְּנוֹ הַר"ש וְי"ל שֶׁתִּמָּה עָלָיו גַּם כֵּן וְכַתֵּב וְי"ל פִּינּוּן שֶׁע"פ דְּרָכּוֹ שֶׁל הָרִי"ף אִין הִירוּשְׁלַמִי חוֹלֵק עִם גְּמֵרוּתֵנוּ וְסוֹבֵר שֶׁמַּעֲשֵׂה ב"ד אִין צָרִיף קִיּוּם כְּדֵאִי הוּא לְסִמּוּן עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחַק פִּינּוּן דְּקִיּוּם דְּרַבְּנָן הוּא כּו' ע"ש וְזֶה כְּדַבְרֵי דְלַעֲיִל בְּתִשׁוּ' וְז"א כַּמ"ש וְעִינּוּ בְּרִשְׁב"ש בְּסִימָן רַס"ו שֶׁשֵּׁם הָאָרִיף קָצַת לְפַקֵּק בְּדַבְרֵי אָבִיו בְּמַה דְּמִיָּתִי מְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א בְּהָא דְּמְצָאוּ כְּתוּב אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת כּו' ע"ש וְגַם מִהַרְשָׁב"ץ גּוֹפִיָּה נִרְאָה אִף ע"פ שֶׁסִּמּוּן בְּזֶה בְּמָקוֹם עֲגוּן הִינּוּ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְהַתִּיר הָאִשָּׁה וְלֹא הִיָּה אֲפָשָׁר בַּע"א כְּלָל וְכַמ"ש בְּסִימָן כ"ב דֹּאע"ג דְּרַבְּנָן אֲצָרִיף לְשַׁלִּיחַ הֵגֵט לֹאמֵר בַּפ"נ שֶׁאִנִּי הֵתֵם שִׁישׁ תִּקְנָה בְּדַבְרֵי פִינּוּן שֶׁהַשְּׁלִיחַ מְבִיא וְעֲמוּד עָלָיו אֲבָל בְּשִׁטְר שְׁלִיחוּת הַנְּשַׁלַּח אֶל הַשְּׁלִיחַ יֵשׁ לְסִמּוּן עַל הָעֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר כּו' אֲבָל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּדַבְרֵי לְכַתְּחִילָה גַּם הַרְשָׁב"ץ מוֹדָה שֶׁהָרִי בַּח"א סִימָן קַע"ג כַּתֵּב וְי"ל כִּי הָאִשָּׁה שִׁישׁ בְּיָדָהּ מַעֲשֵׂה ב"ד לֹא תוּכַל לְהַנְשֵׂא עַד שֶׁיּוֹכְרוּ חֲתִימַת יְדֵי הַב"ד כּו' וְהָאָרִיף לְהַכְרִיעַ בְּדַבְרֵי דְקִיּוּם ב"ד צָרִיף קִיּוּם: אֲמַנָּם פְּקַחְתִּי עֵינַי וְרִאִיתִי בְּסִפְרֵי הַתְּרוּמָה שֶׁכַּתֵּב וְי"ל וְאֵע"פ שֶׁכַּתְּבִיתִי שֶׁאִין צָרִיף הַכְּרַת חֲתִימוֹת ב"ד שֶׁנִּינְתָן הֵגֵט בְּפִנְיָהֶם לִיד שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ כ"ז שֶׁלֹּא יָבֵא הַבַּעַל וְיַעֲרַעַר טוֹב לְהַחֲתִים אֲנָשִׁים טוֹבִים וְחֲתוּמִים יְדוּעִים שֶׁתִּהְיֶה חֲתִימָתָם נִיכְרַת יוֹתֵר לְרַבִּים כִּי הֵיכָא דְאִי אֲתִי בַּעַל וּמַעֲרַעַר יִהְיֶה נֶקֶל לְקַיֵּים חֲתִימָתָם וְגַם אִם הַבַּעַל יוֹדֵעַ לְכַתּוֹב עוֹד טוֹב שֶׁיִּכְתּוֹב תַּחַת חֲתִימָתָן כְּר"י אֲנִי פְלוֹנִי הַחֲתוּם כּו' ע"ש וְהִנֵּה מ"ש וְאֵע"פ שֶׁכַּתְּבִיתִי כּו' חֲפִשְׁתִּי וְלֹא מְצָאתִי שֵׁם וְנִרְאָה שִׁישׁ אִיזָה אִיסוּר לְשׁוֹן וְגַם חִילּוּף יֵשׁ שֵׁם ע"ש וְגַם בְּמִרְדְּכִי סוּף הַלְכוֹת גִּיטִין כַּתֵּב בְּשֵׁם מְכַתֵּב הַר"י הַזְּקֵן כְּדַבְרֵי סֵה"ת וְנִלְעַנ"ד שֶׁזֶה מְקוֹר דְּבָרֵי הַר"ף כְּדַרְכּוֹ וְכַמְבֹּנָר לְמַעֲנִין וְלָכֵן לֹא בִיָּאֵר בְּדַבְרֵי בְּעֵינֵי הָעֲדוּת שֶׁמוֹסְרִין לִיד הַשְּׁלִיחַ שֶׁצָּרִיף שִׁיָּהוּ אֲנָשִׁים יְדוּעִים וְדוֹקָא לְעֵינֵי

העדים הסתומים על פתב השליחות הנצרה שיהיו אנשים ידועים כו' ע"ש בדברי הטור בשמו וכן מבואר ממ"ש הר"ף בהגהת סמ"ק וכ"כ הב"י בשם הא"ח בשם הגהת הר"ף שרבינו פתב כו' וטוב שיהיו אנשים ידועים פי הם יעידו בכת"י על נתינת הגט כו' והיינו בדברי סה"ת שלכתחלה יש לעשות פו והיינו היכא דאפשר אבל מ"מ ליפא עיפובא בשביל זה והיינו דכל זמן דליפא ערעור א"צ קיום כלל וזהו דלא כפי' הפרישה שפירש מ"ש הר"ף שאין אדם יכול לצאת ידי חובת נקי כו' הוא חלוק לשני פבות ובבא ראשונה היא שצריך שיהיו הדיינים שבמקום הנתינה ידועים בכל העולם וז"א דבשביל זה אין להחמיר פינו דליפא קפידיא בדבר כ"א לרונחא דמילתא לבד ולפ"ז בנ"ד אין פאן בית מיחוש דמצד הדיינים שבמקום הנתינה אין להקפיד היכא דלא אפשר ומצד הדיינים שבמקום האשה שהיא עושה את זה לשליח שלה גם פן אין לחוש אף שלא יתברר להם השליחות בשעת נתינה פינו שפאן במקום האשה מתברר השליחות היטב וכמ"ל: וכן מצאתי בשו"ת התשב"ץ ח"ג סימן כ"ב בסופו שפתב וז"ל וכ"ש בנדון שלפניכם שהאשה הנותרת לינשא היא במקום שנעשה השליחות והני קודם שתנשא מילתא דעל"ג שם אם שטר שליחות מוניין הוא טפי מפלוני מת דלא הוי מילתא דעל"ג אלא אם יבא חי ואף אם הלה קיבל בלא שטר שליחות והעידו עדים שהיא מינתה אותו שליח היא מגורשת עכ"ל.

וכבר פתבתי לעיל שצ"ע לפע"ד דילמא הסמיר הר"ף מחמת זה בענין שליחות לקבלה שהרי יש תקנה שפירשו בכתב עדותן שיכתבו בו שנסור הגט לשליח פלוני שלא יתירו האשה עד שתברר בעדים שנעשה פלוני זה שליח לקבלה ואפשר שחשש שפא זה לא נעשה שליח כלל ויקח גוף הגט וישלח ליד האשה ותנשא בו בלא פתב התרה ובאמת הבעל לא נתרצה רק באופן שיהיה זה שליח לקבלה דוקא אלא שגם בזה יש תקנה שיחזרו הב"ד ויקחו הגט מיד השליח ויקרעו אותו רק יתנו לו פתוב פנ"ל ואז אין מיחוש בדבר וצ"ע ועכ"פ בנ"ד שמבוכר לפנינו שהיא עושה שליח את רבי מאיר שבלונדון לקבל הגט אז אם הב"ד דשם יצוו למסור הגט לידו בתורת שליחות לקבלה וכתבו לכאן שקיבל הגט כמשפטו וחקתו אע"פ שלא נוכל לקיים חתימת ב"ד אין בכך פלום ושפיר היא מותרת לינשא פינו שאין פאן ערעור הבעל: אלא שעדיין אני חוכך בדבר זה שלענ"ד הסה"ת אזיל בזה בשיטת הרמב"ם פ"ז ופי"ב מהלכות גירושין שסובר דאשה שגיטה יוצא מתחת ידה מתירין אותה להנשא אע"פ שאין מפירין הסתימות והביאו הטור בסי' קמ"ב וכתב שכ"כ הרמ"ה והב"י פתב שפן דעת הר"ן גם פן אבל חולק ע"ז וסובר אע"פ שלא קרא עליו ערעור יתקיים בחותמו וכ"ד הרשב"א וכ"כ הריב"ש סי' שפ"ה שמעולם לא שמענו מי שנהג קולא זו למעשה להתיר אשה שהיתה בחזקת א"א בגט שבידה בלא קיום במקום שאין מצוין לקיימו ולא ראיתי לרמב"ן שיחלק בין אשה לשליח פי מ"ש בחידושי גבי מתני' דהמביא גט בא"י דאשה א"צ קיום בלא ערעור בא"י היא אבל בח"ל דאין עדים מצויין לקיימו דקתני מתני' בשליח אם יש עליו עדים יתקיים בחותמו דמשמע אף בלא ערעור באשה נמי חיישינו וצריכה קיום קודם שתנשא כו' ונדון זה אין עדים מצוין לקיימו ואל תשיכנו ממה שאמרו השתא איהו לא מערער אנו ניקום ונערער דהתם בשנשאת הוא דאנו לא ניקום ונערער להוציאה מתחת בעלה אבל לחוש לא אמרו כו' עכ"ל וכן נראה גם פן מדברי רבינו ירוחם נתיב ו' ע"ש ומדברי

הריב"ש מבואר דדוקא בשנשאת אכל בשלא נשאת אף בשעת הדחק אין להתיר ופשוט לענ"ד דלא עדיף יד שלים לקבלה מיד האשה עצמה ולא עדיף פתב התרה מב"ד מגט חתום בעדים ולהנה פוסקים דמצרכי קיום בכל גונוי צריף ובש"ע סי' קמ"ב הביא ב' הדעות ולא הכריע וקצת משמע שנוטה להתמיר מדנקוט בלישגיה ל' הריב"ש שלא שמענו מי שנהג קולא כזו וא"כ אין ראיה מסה"ת ומרדכי כלל שדבר ברור הוא שהם תופסין בזה פשיטת הרמב"ם ודעימיה ואנן מספקא לן להתמיר: שוב מצאתי בשו"ת מהר"י בן לב ח"ב סי' א' שפתב באשה שהתחזקה א"א ויש בידה מעשה ב"ד איה נתגרשה מבעלה ואין עדים מצויין לקיים חתימת הדיינים וכתב דאיפא פלוגתא דרבנותא שהרמב"ם מתיר וה"ה הביא ראיות לדבריו והראב"ד והרשב"א והרמב"ן ביבמות ורבינו ירוחם מתמירין וכיון דרוב הפוסקי' הסכימו להראב"ד לא שבקינן הראב"ד ועבדינן פהרמב"ם ואשה הבאה וגיטתה בידה צריף קיום וה"ה נמי באשה הבאה ומעשה ב"ד בידה צריף קיום דלא עדיף מעשה ב"ד מהגט ואע"ג דאיפא דס"ל דחתימת הדיינים לא צריף קיום פבר דחו זאת הסברא כו' ומאי דכתב בהגהת מרדכי וז"ל וה"ה אם ש'לחו ב"ד חתימתן שבאותו מקום שניתן שם הגט שבפניהם נתגרשה שפותרת לינשא אפילו אין מכירין החתימה כיון דליפא מערער עכ"ל אע"ג שפתב דבריו בסתמא ודאי דאזיל כפי שיטת הרמב"ם אבל לפי מה דמסקינן דסברת הראב"ד עיקר אית לן למימר דה"ה באשה הבאה ומעשה ב"ד בידה שאין מתירין להנשא עד שתקיים מעשה ב"ד בחותמיו ומי שירצה להקל יוכל לסמוך על סברת המקילים פי ראויים הם מקילין אלו לסמוך עליהם אף שלא בשעת הדחק עכ"ל מהריב"ל: אמנם גם מהריב"ל שהרשה למי שרוצה לסמוך על סברת המקילין אפשר שלא אמר רק בגוונא דהתם שפבר נעשה מעשה ב"ד בידה שנתגרשה אבל לעשות מעשה לכחלה להקל צ"ע ואם אמנם ש"ל דכל שעת הדחק פגוונא דנ"ד כדיעבד דמי עדיין צ"ע דשמא עד כאן לא התיר הרמב"ם אלא באשה עצמה דאיפא נמי טעמא שאינה חשודה לקלקל עצמה ולכן בצירוף אידך טעמא דעדים החתומים כו' שרינו לה מה שאין פן בשליח המביא גט והיא לא ידעה דל"ש שאינה חשודה כו' והשליח לחוד לא מהני דאין דבר שפערונה פחות משנים ודוקא בשליח להולכה דהמנוהו רבנו והרמב"ם טעמא יהיב שאינה חשודה לקלקל את עצמה וזה ל"ש פי אם באומרת שנתגרשה בעצמה אבל על ידי שליח דאיה גופא לא ידעה צ"ע אם יש לסמוך על טעם השני לחוד להתיר לפי שעדים החתומים כו' בלא ערעור שהרי לענין דיני ממונות לא קי"ל הכי דהא להוציא ממון מיתומים ולקוחות חיישינן לזיופא אע"ג דליפא ערעור וכע"ש התוס' בריש גיטין: אמנם התוס' והמרדכי שם כתבו טעם החילוק בין מביא גט בא"י לגפרע מיתומים דבגט משום עגוונא אקילו רבנו והרא"ש שם פתב דבלא ערעור ל"ח לזיופא לפי שהבעל אינו חשוד לקלקלה בי"ש והיא נמי לא תזיף לקלקל עצמה עכ"ל מבואר מזה דאף שהגט הובא על ידי שליח אפילו הכי ל"ח לזיופא אמנם הר"ן ז"ל פתב החילוק דמתני' ליפא למיגמר לפי שאין האשה ממונו של בעל אלא ברשות עצמה היא להנשא ואנן לא מנעינן לה ועוד שמתוך חומר שהחמרת כו' ונאמנת פענן מה שהאמינה לומר מת בעלי עכ"ל (ומדברי הריב"ש סי' שפ"ה מבואר שלשון זה הוא לשון הרמב"ן בחידוש' גיטין ובחידו' הרמב"ן שלפנינו לא מצאתי לשון זה) ומ"ש לפי שאין האשה ממונו של בעל כו' פבר שדא ביה נרצא הריב"ש בתשובה הנ"ל

שְׁכַתְבֵי שְׁהָרִי גַם כָּאֵן יֵשׁ חֲזָקָה דְאִסּוּרָא וּבספ"ק דב"מ מִשְׁמַע דְחַמִּיר אִסּוּרָא מִמְּמוֹנָא כּו' וְעוֹד תִּינַח לְאִשָּׁה עֲצָמָה שְׁטוּעֵנָת בְּבָרִי שְׁלֵא נִמְחָה בְּיָדָה אַבְל הִבָּא לִימְלַךְ אִשָּׁה זֹו אִסּוּרָה אוּ מְוֹתֶרֶת וְהִיא אֲצֻלְיָנוּ בְּחֻזְקָת אִסּוּר וְגַם הִיא א"י בְּהִיבְרָא אִיךְ נוֹצִיאָנָה מִחֻזְקָתָ' וְנִתִּיר לֹו לִישְׁאָנָה עכ"ל וְהִנֵּה לִפְמ"ש אַח"כ שְׁהָאִשָּׁה טוּעֵנָת בְּבָרִי הִנֵּה אֲפֹשֶׁר לִינִישְׁב מ"ש דְכָאֵן אִיכָא חֻזְקָה דְאִסּוּרָא דְלִגְבֵי חֻזְקָה דְאִסּוּרָא מְהִיבֵי בְרִי כמ"ש בפ"י בְּסוּגֵיָא דְשִׁנִּים אוּמְרִי מֵת מִשָּׂא"כ בְּחֻזְקָה דְמְמוֹנָא דְקו"ל דְלֵא אֲמַרִי בְרִי עֲדִיף הִיכָא דְהִשְׁמָא טוֹב דְלֵא הו"ל לְמִידְעָה וּלְכַף שְׁפִיר טְעֵנִינּוּ לִיתוּמִים וְלִקְוֹחוֹת מְזוּנְיָ אֵלָא שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל מ"ש דְהָאִשָּׁה טוּעֵנָת בְרִי דְהָא בְּאֵמֶת לָאו בְּהִכִּי מִיִּירִי שְׁהָרִי הַשְּׁלִיחַ מְבִיא גִט וְאִין הָאִשָּׁה יוֹדַעַת כָּלֵל וְגַם מַה שְׁהִקְשָׁה דְמַה מוּעִיל טוּעֵנָת בְרִי שֶׁל הָאִשָּׁה כִּינּוּן שְׁהָאִישׁ הִבָּא לִישְׁאָ אֹתָהּ א"י הִיא קו' גְּדוּלָה כְּמִבְּנֵי אֲרָבִיב' דְכַתְּבוּ' דְשִׁנִּיהֶם דְנֹקָא צְרִיכִין לוֹמַר בְרִי לִי דַאל"כ הִבָּא עָלֶיהָ בְּחֻטָּאת קָאִי וְה"ה כָּאֵן וְשְׁפִיר הִכְרִיעַ הָרִיב"ש שְׁטַעַם הַשְּׁנִי שְׁכַתְבֵי שְׁמִתוּף חוֹמֶר הִיא עֵיקָר וְאֵם כֵּן מוֹכַח מְזָה דְגַם הִיכָא שְׁהִגִּט עַל יְדֵי שְׁלִיחַ וְהָאִשָּׁה אִינָה יוֹדַעַת שְׁיִיכָא הִךְ סְבָרָא דְמִתוּף חוֹמֶר כּו' וְהִינּוּ דְאֲמַרִינּוּ דְמִסְתַּמָּא אִשָּׁה דְיִיכָא וּמִינְסָבָא וּכְהִיא דְמֵת בְּעָלֵי אָף כ"ז בא"י שְׁיֵשׁ מְצוּיִם לְקִימוֹ אַבְל בח"ל שְׁאִין מְצוּיִם לְקִימוֹ דַעַת הָרִיב"ש דְלֵהֲרַמְב"ן צְרִיף קִיּוּם אָף בְּאִשָּׁה עֲצָמָה וּכ"ש בְּשְׁלִיחַ דל"ש טַעַם הִרְאִשׁוֹן שֶׁל הֲרַמְב"ם שְׁאִין חֲשׂוּדָה לְקַלְקַל עֲצָמָה וְכֵן נִרְאָה דַעַת הַטּוֹר אַע"פ שְׁהִבִּיא דַעַת הָרַמְב"ם וְהֲרַמ"ה בְּאִשָּׁה הַמְבִיאָה גִיטָה מ"מ כְּתִב בְּרַסִי' קמ"א הָא דְבַעֲיָנוּ ב' עֲדִים שְׁנִמְסַר בְּפִנְיָהֶם מִיִּירִי כְּשִׁאִין מְפִירִין חֲתִימַת הָעֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הִגִּט כּו' וּבב"ה שְׁם תְּמָה עַל הַטּוֹר שְׁהָרִי הַטּוֹר גּוֹפֵי' בְּסִי' קמ"ב סַתֵּם כְּהֲרַמְב"ם דְלֵא בְּעֵי קִיּוּם וְהַב"ח שְׁם כְּתִב דְכְּשִׁאִין מְפִירִין חֲתִימַת הָעֲדִים הַחֲתוּמִים בּוֹ אֲפִילוּ הִנֵּה בְּיַד הָאִשָּׁה לָא הוּי גִט בְּלֵא עֲדֵי מְסִירָה וּכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וּלְפִי"ז הָא דְקָאֵמַר הָרַמְב"ם דְכְּשִׁהֲגִט שְׁלֵם בְּיַד הַשְּׁלִיחַ א"צ עֲדִים עַל הַקְּבֻלָּה הִינּוּ דְנֹקָא כְּשִׁמְפִירִין חֲתִימַת הָעֲדִים הַחֲתוּמִים בּוֹ כּו' עכ"ל וְתַמְהִי דְלֵהֲרַמְב"ם א"צ הַכֶּרֶת חֲתִימַת הָעֲדִים כָּלֵל וְהָרַשְׁבָּ"א בְּאֵמֶת חוֹלֵק עַל הָרַמְב"ם וְסוּבֵר דְגַם בְּיַד הָאִשָּׁה אִין מוּעִיל בְּלֵא קִיּוּם מִשָּׂא"כ לְהֲרַמְב"ם יֵשׁ לְהֲאָמִין גַּם בְּזֶה לְשִׁלִּישׁ מִטַּעַם מְגוֹ שְׁהִנֵּה יָכוֹל לְמִוְסְרוֹ לְאִשָּׁה וְעכ"פ דְבָרֵי הַטּוֹר צ"ע וּלְפִי מ"ש י"ל דְהַטּוֹר ס"ל דְדוֹנֹקָא בְּאִשָּׁה גּוֹפָה דְשִׁינִיף לוֹמַר שְׁאִינָה מְקַלְקֶלֶת עֲצָמָה אִז סְגִי בְּלֵא קִיּוּם מִשָּׂא"כ בְּגִט שְׁעִי שְׁלִיחַ קְבֻלָּה שְׁהָאִשָּׁה עֲצָמָה אִינָה יוֹדַעַת כָּלֵל אִין מְקוּם לְהַקְּל בְּלֵא קִיּוּם דְהָא מַה"ט הַצְּרִיכוּ חו"ל דְמְבִיא גִט בח"ל שְׁיִאֲמַר בפ"נ כִּינּוּן שְׁאִין עֲדִים מְצוּיִן לְקִימוֹ אַע"ג דְלִיכָא עֲרֵעוֹר וְלֵא ס"ל סְבֵרֶת הָר"ן דְמַחְלֵק בֵּינָן שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לְשִׁלִּישׁ קְבֻלָּה דְשְׁלִיחַ קְבֻלָּה כִּינּוּן שְׁהוּא גּוֹמֵר לְגֵרֶשׁ תּוֹ לָא אֲתִי וּמְעַרְעֵר אֵלָא אֲדַרְבָּא בְּשְׁלִיחַ לְקְבֻלָּה אִין מוּעִיל בפ"נ אֵלָא אוּ שְׁיָהָא הִגִּט מְקוּיִם יוֹצֵא מִתַּחַת יְדוֹ אוּ שְׁיָבִיא עֵינֵי קְבֻלָּה: וְהִנֵּה הָרַמְב"ם א"י קמ"א סְעִיף י"ג כְּתִב מִיְהוּ אִם הִגִּט מְקוּיִם בְּחֻטְמִיו מִתַּח"י א"צ שְׁתָּבִיא עֲדֵי מְסִירָה בְּפִנְיָנוּ רַק שְׁאוּמֶרֶת שְׁקִיבְלָה בְּפִנֵי שְׁנִים כְּרָאוּי וְה"ה בְּשְׁלִיחַ קְבֻלָּה מִן הַבַּעַל עכ"ל וְהוּא ע"פ דְבָרֵי הַטּוֹר מְבִנֵּי מְזָה דְפּוֹסֵק כֵּן לְדִינָא דְגִט מְקוּיִם בְּעֵינֵי אֲפִילוּ בְּשְׁלִיחַ קְבֻלָּה וְדַלֵּא כְּהָר"ן וְעֵינֵי בַב"ש ס"ק ס"ז שְׁכַתְבֵי וְכָאֵן מִשְׁמַע דְשְׁלִיחַ הַמְבִיא גִט מְוֹתֶרֶת לִישְׁאָ אֲפִילוּ אִין מְפִירִין חֲתִימַת אֲפִילוּ מֵאֵן דְמַחְמִיר לְקַמֵּן בְּסִימָן קמ"ב כְּשִׁהִיא עֲצָמָה מְבִיאָה גִט שְׁאִינוּ מְקוּיִם מ"מ כְּשִׁהֲשְׁלִיחַ מְבִיא מוֹדָה דְמוֹתֶרֶת לִישְׁאָ עכ"ל מְבִנֵּי מְזָה דס"ל דְשְׁלִיחַ עֲדִיף מֵאִשָּׁה עֲצָמָה וְצ"ל דְהִינּוּ מִשּׁוּם דְאִין אֲדָם חוֹטֵא כּו' וּבְאֵמֶת ז"א

דמאן דמצריף קיום אף אם הגט יוצא מת"י שלים לקבלה מצריף קיום ואדרבא אשה
עצמה עדיף שאינה חשודה לקלקל עצמה וכמ"ש אלא עיקר החילוק הוא דבסי' קמ"א
גבי שלים המביא גט בא"י מייירי ואז מותרת אפילו אין מפירין החתימות כיון דבאמת
עדים מצוין לקיימו והשתא ליכא ערעור ל"ח לזיופא משום עגון אקילו או מתוך חנומר
אבל בסי' קמ"ב דמייירי בח"ל שאין מצוין לקיימו בזה ס"ל להראב"ד דאף באשה עצמה
שגיטה בידה לא מהני בלא קיום אע"ג דשייף לומר שאין חשודה כו' ומכ"ש אם הוא
ביד שלים וזה מבואר מדברי הריב"ש דלעיל סי' שפ"ה וזה ברור: שוב מצאתי בספר
בית מאיר שפכת ג"כ בישוב דברי הטור דס"ל לחלק בין אשה עצמה דל"ח לפי שאינה
מקלקלת עצמה משא"כ בש"ק וע"כ לדעתו בזה גרע ש"ק שאינו נאמן עם אמירת בפ"נ
כו' ע"ש ולענ"ד הטעם דבשלים להולכה הקילו חז"ל משום תקנת עגונות כיון שהבעל
במדה"י ואינו רוצה לחזור אליה ואם לא נתיר ע"י נאמנות השלים ונסמוך על אמירתו
בפ"נ מעגנא ויתבא משא"כ בשלים לקבלה שהגירושין מדעתה ומרצונה והיא התחילה
לעשות שלים לקבלה אע"ג דלפעמים גם בזה יש חשש עיגון לא פליג רבנן וצריף עידי
קבלה או עידי קיום הגט ועיין בבית מאיר רס"א קמ"ב מה שהקשה שם על הד"מ שכתב
דמפל הפוסקים משמע דשלים לקבלה א"צ לומר בפ"נ שהרי דעת הטור או שיתקיים
הגט או שתביא עידי מסירה ע"ש ולענ"ד י"ל דכוננת הד"מ דעכ"פ כ"ע מודו שאצ"ל
בפ"נ אע"ג דל"ה מחד טעמא דלפי דעת הר"ן אצ"ל לפי שגמר לגרש ולפי דעת הטור
ג"כ אצ"ל בפ"נ דממ"נ אם תקיים הגט א"צ לומר בפ"נ כדאי רס"א קמ"ב ואם לא נתקיים
א"כ צריף להביא עידי קבלה אע"פ שהגט יוצא מת"י וכיון שיש פאן עידי קבלה שקיבלו
מן הבעל שוב אצ"ל בפ"נ דהבעל אינו חשוד לקלקלה וכמבואר בש"ע סי' קמ"ב סעיף
י"ב ע"ש אף דל"ה הד"מ משמע דכל הפוסקי' דמשמע מדבריהם ששלים קבלה אצ"ל בפ"נ
פוליהו מטעמא דהר"א אתו עלה וזה באמת צ"ע לפי משמעות דברי הטור דלעיל: ואחרי
הודיע כל זאת צ"ע לדינא בנ"ד כיון שדעת הראב"ד וכן משמע דעת הרמב"ן והרשב"א
ורבינו ירוחם והריב"ש כולם פאחד עונים ואומרים דאף באשה שגיטה יוצא מתחת ידה
לא תנשא בלא קיום וקצת משמע מהש"ע שנוטה להחמיר כדעתם ז"ל וכמ"ש הריב"ש
שלא שמענו מי שנהג קולא זו וכיון שזה באשה עצמה כ"ש בשלוחה לקבלה שאין
להתיר בלא קיום ש"ל שגם הרמב"ם מודה בזה וכן משמע להדיא מדברי הטור וא"כ
אף ע"י מעשה ב"ד אין להקל וכמ"ש מתשו' מהריב"ל ואע"פ שמהריב"ל סיים בה שמי
שירצה יוכל לסמוך להקל כבר כתבתי שצ"ע אם יאמר הרב פן לעשות מעשה לכתחלה
וגם פי מהריב"ל מייירי באשה עצמה וע"י שלים אפטר דגרע טפי כמש"ל וכן מבואר
מדברי הרשב"א בתשו' סי' אלף רכ"ח הביאה הב"י שכתב באשה שלים קבלה והגיע
לידה ע"י אחר שהעיד שבפ"נ והגיע ליד שלים קבלה והביא שטר חתום בעדים שפא
ליד ש"ק והוא מסרו להגיע לידו ואין אנו מפירין עידי השטר אבל הגט נתקיים בפנינו
תשובה מסתברא שהגט פשר כו' לקיום לא נחושדהא איכא תרי דמקיימו ליה בחותמיו
כו' מבואר מזה דלולי קיום הגט לא הנה סומך על העדות שבשטר כלל כיון שאינו מקוים
ואף ש"ל דהרשב"א לשיטתו דסובר אף באשה עצמה צריף קיום מ"מ נראה מדבריו
דאף שהנה ברחוק מקום שהאשה היתה באושקה והבעל הלך לטולטילה אעפ"כ לולי
הקיום לא הנה מתיר ועוד יש לעיין בזה שאף לפי דעת הפוסקים דלא בעי קיום י"ל

דְּנוּקָא בְּאִשָּׁה אוֹ שְׁלִיחַ קַבְלָהּ שְׁגִיטוּ בְּיָדוֹ דְּבִזְהָ אֲמַרִּינֵן ד"ת עֲדִים הִתְתּוּמִּי כו' פִּינֵן שְׁזָה
הַמְּבִיא לָנוּ הַגֵּט אוֹ הַשְּׁטֵר הוּא טוֹעֵן בְּבָרִי שְׁנַמְסֵר לִידוֹ מִיַּד הַבַּעַל אֲמַרִּינֵן לֹא חֲשִׂיד
אֵינְשׁ לְזִינְיָף מִשָּׂא"כ בִּנ"ד שְׁהַמְעַשֶּׂה ב"ד שְׁנִתְקַבַּל הַגֵּט לֹא יָבֵא בְּיַדֵּי אָדָם רַק ע"י הַב"ד
דְּקָבִיעַ בְּמִתָּא וְזֶה הוּ"ל פְּמָצָאוּ פְּתוּב בְּשֵׁטֵר פ' גִּירָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְחִתּוּמִּים עָלָיו עֲדִים אוֹ
ב"ד שְׂאִין לְהַקְלֵ בְּדָבָר בְּלֹא קִיּוּם וְאֶפְיָלוּ בְּעֵדוּת מִיתָה פְּתָבוּ בְּסִי"י ז' דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים
דְּבַעֲי קִיּוּם וְעִינֵן בְּש"ה ח"מ ס' מ"ו גְּבִי שֵׁטֵר קִידוּשִׁין בְּשׁוּק דְּלֹא מְהַנִּי בְּלֹא קִיּוּם מְשׁוּם
דְּמָה שְׂאִינוּ בְּיַדֵּי שׁוּם אָדָם ל"ש לֹא חֲשִׂיד לְזִינְיָפִי ע"ש וּמְצָאֵתִי בְּבַעַל הָעֵיטוֹר דָּף ל"ט
שְׁכַתְּבַ עַל הִירוּשְׁלָמִי דְּמָצָאוּ פְּתוּב בְּשֵׁטֵר מֵת פְּלוּנִי אֵין מְשִׂיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ דַּל"ד לְעֵדוּת
שְׁבִכְתָּב דֶּהֱיָא לֹא הַגְּדָה הִיא וְלֹא יָדוּעַ בַּעַל הַגְּדָה דְּלֹא מְצִי לְמִימַר זֶה פְּתָב יָדִי אֶבְל
הִיכָא דִּידוּעַ דְּמָצִינֵן לְמַחְקָר פִּינֵן דְּרָאוּי לְהַגְדָּה הָא מְקִינְמָא לְכַתְּב יָדָן וְכָשֵׁר כו' עכ"ל
וְנִרְאָה שֵׁט"ס וצ"ל דְּלִהוּי מְצִי לְמִימַר זֶה כ"י ור"ל דֶּהֱירוּשְׁלָמִי מִיָּרִי בְּאִין יָדוּעַ לָנוּ מִי
הוּא הִתְתּוּם עַל הַשְּׁטֵר מְאִיזָה מְקוּם הוּא בְּכַדִּי שְׁנוּכַל לֹמַר שְׁאֶפְשֵׁר לְקִינִים כַּת"י מִשָּׂא"כ
הִיכָא שְׂיָדוּעַ מִי הוּא אֶלָּא שְׁכַתּוּב עֵדוּתוֹ בְּכַתְּב סְגִי בְּקִיּוּם וּמ"מ מְבֹנְאָר מְדַבְּרִיו שְׁפּוֹבֵר
ג"כ פְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דָּאָף בְּעֵדוּת מִיתָה אֵין לְהַתִּיר בְּלֹא קִיּוּם וּמכ"ש בְּגֵט דְּוֹדָאֵי קִיּוּם
בְּעִינֵן וּכ"כ בְּבַעַה"ע דָּף ל"ה וז"ל וְרַבֵּנּוּ הוּא דְּאֶצְרִיָּה אֶפְיָלוּ בְּמְקוּם דְּלִיכָא עֲרַעוֹר פְּגוּן
הַנְּפָרַע שְׁלֹא בְּפָנָיו וְזוּלְתוֹ דֶּהֱא הַמְּבִיא גֵּט מִמַּד"ה וְלִיכָא עֲרַעוֹר וּבְעִינֵן בַּפ"נ וּבַפ"נ
בְּמְקוּם קִיּוּם ש"מ פְּדָאֲמַרִּינֵן כו' ע"ש וּא"כ גַּם בְּכַתְּב שְׁלִיחַ לְקַבְלָהּ נִרְאָה לְהַצְרִיָּה קִיּוּם
אֵע"ג דְּלִיכָא עֲרַעוֹר וּל"ל דְּשְׁלִיחַ לְקַבְלָהּ שְׂאִנִּי כַּמ"ש הַר"ן פִּינֵן שְׁהוּא גּוֹמֵר לְגֵרָשׁ שׁוּב
לֹא יָבֵא וַיַּעֲרַעַר דְּבִאָּמַת אָף דְּלִיכָא עֲרַעוֹר כָּלֵל נְמִי צְרִיָּה קִיּוּם וּכְמוֹ הַנְּפָרַע שְׁלֹא בְּפָנָיו
אָף אִם לֹא יָבֵא לְעוֹלָם לִידֵי עֲרַעוֹר פְּגוּן שְׁמַת וּכַה"ג וּמְצָאֵתִי בַּפ"י רִישׁ גִּיטִין שְׁהִבִּיא
דְּבָרֵי הַר"ן וְכַתְּב שְׁזָה לֹא יִצְדַּק אֶלָּא לְשִׁיטַת הַתּוֹס' שְׁפּוֹבֵרִים דְּעִיקַר הַחֲשִׁשָּׂא דֶּה־בַּעַל
יַעֲרַעַר שְׁלֹא כַּדִּין אֶבְל לְשִׁיטַת רַש"י דְּחֲשִׁשָּׂא גְּמוּרָה הוּא קֶשֶׁה מ"ש שְׁלִיחַ קַבְלָהּ מְשְׁלִיחַ
הוֹלְכָה וְכַתְּב הוּא ז' לְהַטַּעַם פִּינֵן שְׁנַמְסֵר הַגִּירוּשִׁין בַּמַּדְה"י תו"ל ח"ח וְכְמוֹ דַּל"ח בְּגִיטִין
שְׁנִינְתָנוּ בַּמַּדְה"י מִיַּד הַבַּעַל לִידֵי הָאִשָּׁה וּבִאֲתָה אַח"כ לֹא"י דְּמוֹתֵרַת לְהַנְּשֵׂא בְּדִלְיָכָא
עֲרַעוֹר וְה"נ דְּכּוֹנְתָה עכ"ל וְתַמְהַנִּי מ"ש וּבִאֲתָה הָאִשָּׁה אַח"כ לֹא"י אֶלְיָכָא דְּמֵאן קָאֵי
דְּלְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְדַעֲיָמִיָּה אָף בַּח"ל גּוֹפָא מְוַתֵּרַת לְהַנְּשֵׂא בְּלִיכָא עֲרַעוֹר וּלְשִׁיטַת
הַחוֹלְקִים לֹא יַדְעָתִי מִנ"ל דָּאֵם בְּאֲתָ אַח"כ לֹא"י דְּשָׂרְיָא וְאֵם נְפִשָּׁה לֹמַר לְחַלְקָ דְּבִאֲתָ
לֹא"י מוֹדִים דְּשָׂרְיָא בְּלֹא קִיּוּם אִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּלֹא עֲדִיף שְׁלִיחַ קַבְלָהּ מֵאִשָּׁה עֲצָמָה דַּבַּח"ל
עכ"פ קִיּוּם בְּעִי וּבַק"א שֵׁם אִיהוּ גּוֹפִיָּה שְׂדִי בִּיָּה נִרְגָא וְכַתְּב טַעְמָא אַחְרִינָא דְּעִיקַר הַחֲשִׁשָּׂא
שְׂמָא שְׁלִיחַ נְתַפְנוּן לְקַלְקְלָהּ וְזֶה דְּנוּקָא בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה אֶבְל בְּשְׁלִיחַ לְקַבְלָהּ שְׁעֲשִׂאֲתוּ
שְׁלִיחַ וּמְהִימֵן לָהּ חֲזַקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַתוֹ וְלֹא יִתְפַּוּן לְקַלְקְלָהּ כו' ע"ש וּלְפִי"ז זֶה
שְׂרִיָּה דְּנוּקָא בְּשְׁלִיחַ לְקַבְלָהּ שְׁלֵה אֶבְל בְּכַתְּב הַמּוּבָא לִינְדָה עַל יָדֵי אַחֲרִים לְמִיחַשׁ מְבַעֲי
כְּמוֹ בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה דְּשְׂמָא מְכּוּוֹן לְקַלְקְלָהּ וְאֵין לְהַקְלֵ בְּלֹא קִיּוּם: וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דְּלְפּוּם
טַעְמָא קָמָא דְּהַרְמַב"ם דְּאִינְהָ חֲשׁוּדָה לְקַלְקַל עֲצָמָה בְּשְׁלִיחַ קַבְלָהּ ל"ש זֶה וּלְפִי מָה
שְׁהוֹסִיף הַפ"י נִנְפֹף דְּגַם בְּשְׁלִיחַ קַבְלָהּ שְׂרִיָּה נְמִי דְּאִינוּ חֲשׁוּד לְקַלְקַל מ"מ אִם גַּם שְׁלִיחַ
זֶה אֵינוּ פָּאן רַק יָד עַפּו"ם בְּאֶמְצַע הַמּוֹלִיכִין וּמְבִיאִין עַל יָדֵי הַב"ד וְאֶנְחֵנוּ לֹא נִדַע אִם
מִיַּד שְׁלוּחָה לְקַבְלָהּ הִיָּתָה זֹאת אֵין טַעַם לְדַבְּרֵ לְהַקְלֵ בְּלֹא קִיּוּם וְע"ש בַּח"מ פ"ז מַה"ג
שְׁכַתְּב שֵׁם דְּעִיקַר הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דְּאֵין אִשָּׁה מְקַלְקֶלֶת עֲצָמָה דְּטַעַם הַשְּׂנִי שְׁכַתְּב

הַרְמַב"ם וְעוֹד שֶׁהַעֲדִים הַחֲתוּמִים כָּמִי שֶׁנֶּחֱקְרָה כּו' כְּמוֹ שֶׁנַּעֲמֹד הַגֵּט בְּחֻזְקוֹ פֶּשֶׁר כְּשִׁיבִיא אוֹתוֹ הַשְּׁלִיחַ עַד שֶׁיַּעֲרַעַר הַבַּעַל כּו' פֶּשֶׁיטָא דְלֹא סָגִי בְּהָד טַעֲמָא כְּלָל דְדָאף אִי הֵנִי כְּשִׁלִּיחַ מ"מ הָא שְׁלִיחַ נָמִי בַח"ל צ"ל בַּפ"נ מִשּׁוּם קִיּוּם ע"ש וְהֵדִין עִמּוֹ וּמִדְבָרֵי הַרְמַב"ם אֵלוֹ מוֹכַח דְלֹא ס"ל כְּהָר"ן שֶׁבְּאִשָּׁה אוֹ ש"ק א"צ קִיּוּם לְפִי שֶׁגּוֹמַר וּמְגַרֵּשׁ דְּהָא לְהִדְיָא לְאוֹ מִה"ט אֲתִי עָלָה גַבִּי אִשָּׁה גּוֹפָה וּא"כ שֶׁפִּיר כְּתַב הַטּוֹר גַּבִּי שְׁלִיחַ קִבְּלָהּ שֶׁצָּרִיף קִיּוּם אַע"ג דְּבְּאִשָּׁה גּוֹפָה הָעֵתִיק דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שֶׁא"צ קִיּוּם דְדוֹקָא גַבִּי אִשָּׁה שְׂאִינָה חֲשׂוּדָה לְקַלְקַל עֲצָמָה מִשֶּׁא"כ גַּבִּי שְׁלִיחַ שְׁלָהּ וְלֹא ס"ל כְּסִבְרַת הַפ"י בַּק"א אֲף לַעֲנ"ד י"ל בְּדַעַת הַטּוֹר שֶׁכְּתַב שְׂאֵם לֹא נִתְקַיֵּים צָרִיכָה שֶׁתְּבִיא עֲדִים שֶׁנִּמְסַר לִיד הַשְּׁלִיחַ כְּרָאוּי טַעֲמָא דִּידְנָה דְאִחְרֵי שֶׁהַעֲלָה לְדִינָא כְּדַעַת הָרָא"ש שֶׁהַסְּפִים לְהַגְּאוּנִים שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ם דָּאֵם נִמְסַר בֵּינוֹ לְבִינָה פְּסוּל רַק דְּהִיכָא שְׂאִין יְדוּעַ אֵם נִמְסַר בַּע"מ סְמִכִּינּוֹ אַעֲיָדִי חֲתִימָ' וְאַמְרִינּוֹ דְּמִסְתַּמָּא נִמְסַר מִיַּד הַבַּעַל לִידוֹ כְּרָאוּי כִּינּוֹ שֶׁהִגֵּט יוֹצֵא מִת"י בַּע"ח אֲמַרִּינּוֹ דְּמִסְתַּמָּא עֲבִיד כְּדִין מְסִירַת הַגֵּט שֶׁצָּרִיף לְמִןסְרוֹ בְּעֲדִים וְלִכְּנֹן אֲפִילוֹ הַבַּעַל מְעַרְעֵר וְאוֹמַר שֶׁנִּתְּנוּ בֵּינוֹ לְבִינּוֹ אִינוֹ מוֹעִיל עֲרַעוּרוֹ כְּדִמְשַׁמַּע מַל' הָרָא"ש וְהַטּוֹר שֶׁכ' רַק שְׂיֵאמַר הַשְּׁלִיחַ הַבַּעַל נָתַן לִי בְּפָנָי ע"מ כּו' מְשַׁמַּע דְדָאף שֶׁהַבַּעַל אִינוֹ אוֹמֵר כֵּן לֹא מְשַׁגְּיחִינּוֹ בְּיָהּ וְכֵן מְבִנְיָר מְדָבְרֵי הַטּוֹר ס' קל"ג שְׂמָא יְמוּתוֹ ע"מ וַיָּבֵא הַבַּעַל וַיַּעֲרַעֵר לְקַלְקֵלָהּ לְכַף תַּקְנּוֹ ע"ח וְכִשְׂרוֹאִין חֲתָם בּוֹ אֲמַרִּינּוֹ שֶׁכְּדָאִי נִמְסַר כְּרָאוּי בַּע"מ עכ"ל וְכֵן מְבִנְיָר לְהִדְיָא בְּדָבְרֵי רַבֵּינוֹ אֲפָרִים שֶׁהִבִּיא בַּעַל הַמְּאוּר בַּפ' הַמְּגַרֵּשׁ דְאֲפִילוֹ הַבַּעַל מְעַרְעֵר לְאוֹ כְּלוּם הוּא אֲף זֶה דוֹקָא בְּגֵט שֶׁנִּתְקַיֵּים בְּחֻתְמֵי דְאִזְ אֲמַרִּינּוֹ מִסְתַּמָּא לֹא הִיָּה הַבַּעַל מוֹצֵיא הַגֵּט מִת"י לִיד הַשְּׁלִיחַ כִּינּוֹ שֶׁנִּתְקַיֵּים אוֹ אֲפֶשֶׁר וּמְצוּי לְהִתְקַיֵּים מִשֶּׁא"כ בְּגֵט שְׂאִין מְצוּי לְהִתְקַיֵּים אַע"ג דְּמִחֲמַת טַעֲנַת מְזוּנָף גּוֹפִיָה ל"ח לִיָּה בְּלֹא עֲרַעוּר הַבַּעַל אוֹ מְטַעֲמִיָּה דְהַרְמַב"ם אוֹ מְטַעֲמִיָּה דְהָר"ן מ"מ שׁוֹב חִיָּישִׁינּוֹ שְׂמָא נָתַנוּ לְשְׁלִיחַ זֶה בְּלֹא ע"מ וּבִאֲמַת לֹא נָתַנוּ לוֹ לְשֵׁם גִּירוּשִׁין דְעַל גֵּט כְּזֶה שְׂאִינוֹ מְצוּי לְקִיָּמוֹ לֹא קָפִיד עָלָיָה בַּעַל לְהוֹצִיאֹ מִתַּח"י דְּמִימַר אֲמַר אִי בְּעִינָא טַעֲיִנְנָא מְזוּנָף וְהָרִי אִין עֲדִים הַמְּצוּיִן לְקִיָּמוֹ וְלְכַף בְּעִינּוֹ שִׁבּוֹאוֹ עֲיָדִי מְסִירָה שֶׁמְסָרוֹ לְשְׁלִיחַ בְּפִנְיָהֶם אֲבָל בְּאִשָּׁה עֲצָמָה פֶּשֶׁיטָא שְׂאִין מוֹסַר הַגֵּט לִידָהּ אֲף בְּגֵט שְׂאִינוֹ מְצוּי לְקִיָּמוֹ וְהַלְכָף אֲף בְּגֵט שְׂאִינוֹ מְקוּיִם נָמִי פֶּשֶׁר דְאֲמַרִּינּוֹ מִסְתַּמָּא לְאוֹ זִיוָף הוּא וּמִמִּילָא דְּמִסְתַּמָּא נָתַן לִידָהּ בְּהַכְּשֵׁר כְּרָאוּי לְפָנָי ע"מ כֵּן נִרְאֶה לְכַאוּרָה בַּפִּי דְבָרֵי הַטּוֹר וְעִינּוֹ בַּב"י סִימֵן קל"ג וַ' וְיָמָה שֶׁמְזַכְּרִים הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש עֲדִים חֲתוּמִים כּו' הִיָּינוּ לוֹמַר שֶׁמְפִירִים חֲתִימַת יְדֵי הָעֲדִים דַּל"כ לֹא מְחַזְּקִינּוֹ לִיָּה שֶׁנִּמְסַר בְּהַכְּשֵׁר כִּינּוֹ דַּאֲכַתִּי לֹא נִתְקַיֵּים בְּחֻתְמֵי וְכ"כ רַבֵּינוֹ בְּהִדְיָא בַּסִּי' קמ"א גַּבִּי שְׁלִיחַ לְקַבְּלָ' כּו' עכ"ל מְבִנְיָר מְדָבְרֵי דַס"ל דְּגַם בְּאִשָּׁה עֲצָמָה דִּינָא הִכִּי שֶׁהָרִי בְּסִימֵן קל"ג בְּאִשָּׁה עֲצָמָה מִיָּרִי וְרוֹצֵה לְהַעֲמִיד זֶה בְּדָבְרֵי הַתּוֹסְפֹת וְהָרָא"ש גַּם כֵּן אֲף בַּבְּד"ה סִימֵן קמ"א חֲזַר בּוֹ וְאִדְרַבָּא קִשְׂיָא לִיָּה עַל הַטּוֹר שֶׁכ"כ גַּבִּי שְׁלִיחַ שֶׁהָרִי אִין הִדִּין כֵּן בְּאִשָּׁה עֲצָמָה לְדַעַת הַטּוֹר שֶׁהָעֵתִיק דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וּלְפַמ"ש א"ש דִּישׁ חִילּוּק בֵּין אִשָּׁה עֲצָמָה לְשְׁלִיחַ שְׁלָהּ: שׁוֹב הַתְּבוּנָתִי בְּדָבְרֵי הַטּוֹר וְרֵאִיתִי שֶׁקִּשְׂיָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי דְמַחֲלֵק בֵּין אִשָּׁה עֲצָמָה לְשְׁלִיחַ דְּבִשְׁלִיחַ בְּעִינּוֹ קִיּוּם שֶׁהָרִי הַטּוֹר הָעֵתִיק דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שֶׁכְּתַב וַ' לְשְׁלִיחַ קִבְּלָהּ שֶׁקִּיבֵּל גֵּט לְאִשָּׁה וְשִׁלְחוֹ לָהּ בְּפָנָי עֲדִים וְהִגִּיעַ הַגֵּט לִידָהּ וְאִינָה יוֹדַעַת אֵם בַּעַל שִׁלְחוֹהָ כּו' ה"ז מְגוֹרֶשֶׁת בְּאֵ הַבַּעַל וְעַרְעֵר שְׁלֹא נָתַנוּ יְתְּקַיֵּים בְּחֻתְמֵי שֶׁהָרִי עֲדִים מְעִידִים שֶׁהִגֵּט שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ יָצָא מִתַּחַת יַד שְׁלוּחָהּ כּו' וְכֵן הוֹעֲתַם בַּב"י לְעִיל בְּלִשׁוֹן זֶה וְכַתַּב בְּפָרִישָׁה שֶׁם

דטענעט הבעל שלא נתנו היינו שהשליח בעצמו מצאו ולקח יתקנים בחותמיו דאל"כ נאמן
במגו דמזונף ובספרי הרמב"ם איתא וערער שלא פתבו וגרסת הטור דגרס שלא נתנו
הוא יותר נכון שלפי זאת הגירסא מתפרש מ"ש שהרי עדים מעידים כו' בפשוטו עכ"ל
ונה תימא לענ"ד שהרי הרמב"ם בפ"ב מה"ג ונהביאו הטור ססימן קנ"ב ס"ל דאין הבעל
יכול לומר ממני נפל אף דאית ליה מגו דמזונף ואף דהתם באשה עצמה מיירי מ"מ פבר
כתב דדין שליח קבלה פדין האשה עצמה ובין האשה עצמה ובין שליח לקבלה שלא הפל
נפילה דיחיד הוא ול"ח לטענה זו אף במקום מיגו ועיין בדברי ה"ה והלח"מ שם ואין
להאריך שלענ"ד עיקר גירסא זו שלפנינו בהרמב"ם וכן העתיק בש"ע וכן צריך להגיה
בטור וכן מבואר מדברי הב"ש ס"ק פ"ה שכתב שאם מערער ואומר ממני נפל כתבתי
לעיל דפליגי בזה הפוסקים עכ"ל איברא שלענ"ד מ"ש הב"ש דפליגי הפוסקים בזה
וכוננתו למ"ש שם לעיל בס"ק י"ד דהרא"ש סובר דחיישינו לטענת ממני נפל וז"א שהרי
הב"ש שם הביא דברי הטור בסי' קנ"ב שכתב בפשיטות שאינו יכול לומר ממני נפל
וכתב די"ל פשהגט ביד האשה שאני וחילוק זה נכון לחלק בין ביד האשה ובין ביד שליח
שאומר שהוא שלווחו להולכה משא"כ הוא ביד זה שנתברר לנו שהוא שלווחה לקבלה
מה לי ידה מה לי יד שלווחה וכמ"ש בשם הרי"ף שהקבלן ידו ביד האשה עצמה לכל
מילי: ועכ"פ מבואר מדברי הרמב"ם והטור דברי שאם ערער הבעל הגט פשר אף
שלא נתקנים בחותמיו ואם פן מבואר דאף בגט הינצא מתח"י שליח לקבלה א"צ קיום
היכא שלא קרא עליו ערעור וא"ל דשאני הכא שהגט ביד האשה דז"א דנדאי אין מקום
לחלק בין אשה לשליח אלא היכא שהאשה אומרת שקבלתו בעצמה מיד הבעל משא"כ
הכא שלא בא לידה אלא מיד השליח פשיטא דלא עדיף מאם הוא עדיין ביד השליח ואם
היה אומרים דגט שקיבלו שליח צריך קיום גם בזה אין מקום פלל להכשיר בלא קיום
אלא נדאי שז"א ואין חילוק להרמב"ם והטור בין האשה ובין שלווחה דבכל גוונא בלא
ערעור א"צ קיום בחותמיו ואם פן דברי הטור שכתב מיהו הא דבעינן שתביא ע"מ היינו
שלא נתקנים כו' הדברים צריכין ביאור ומחננורתא לענ"ד שדברי הטור אמורים במקום
דאיכא ערעור שפבר בירתי שכל שהגט חתום בעדים לפנינו אף דאתי בעל ומערער
שלא מסר הגט רק בינו לבינה לא משגיחינן ביה ואמרינן דמסתמא נמסר פהלכתו
וכמ"ש"ל מדברי הטור סימן קל"ג ושאר פוסקים: אף פל זה היכא שהשטר מקוים
בחותמיו אבל אם אינו מקוים בחותמיו נדאי דמהימן הבעל לומר שלא מסרו לו רק בינו
לבינו במגו דהנה אמר מזונף וכמו טענת לפקדון או על תנאי וכו"ג ואע"ג דהרא"ש כתב
דבע"ח תלינן דמסתמא נעשה בהכשר גם בעידי מסירה דהפל יודעין שאין דבר שבערוה
פחות משנים וא"א להתיר פי אם פשנמסר בפני שנים כו' מ"מ דבר פשוט הוא דבמגו
מהימן ול"ה זה כמגו במקום עדים וכן מבואר ממ"ש הרמב"ן בספר הזכות סוף גיטין
להקשות על סברת רבינו אפרים באם יש ע"ח אמרינן שפנדאי נמסר בע"מ וז"ל נעוד
אם בא וערער לומר סבור הייתי שהוא פשר ובינו לבינה מסרתי היכא לא משגיחינן
השתא משום חשש לשמה דסתם ספרי כו' ע"ש וכ"כ בספר המלחמות אלא שיש שם
חסרון איזה תיבות ע"ש ולדעת הרא"ש צ"ל דהא עדיף דסברא היא שלא מסר בינו
לבינה אף במקום דאיכא מגו פשיטא דמסתבר כסברת הרמב"ן דמהימן לומר טעיתי
וסבור הייתי שהוא פשר ולקח שפיר יכול לערער בזה אם לא נתקנים בחותמיו ובזה

א"ש דבְּרִי הַטּוֹר שֶׁפֶתַב בְּמִסַּר בֵּינוּ לְבִינָה פְּסוּל וְע"ז כְּתַב וּמִיָּהוּ הָא דְּבַעֲיָנָן שֶׁתְּבִיא ע"מ כּו' ר"ל אע"ג דְּפְסוּל בְּלֹא ע"מ לֹא תִימָא דְצָרִיכָה ע"מ בְּפִנְיָנו אִם הִבְעַל מְעַרְעַר שֶׁנִּתְּנָן בֵּינוּ לְבִינוּ אֲלֵא דְנוּקָא הִיכָא שְׁלֵא נִתְקַיְיִם הֲגַט דְּאִז שְׁפִיר מוֹעִיל עֲרַעוּר שְׁלוּ בְּמַגּוּ דְּמִזְנוּףָּ אֲבָל אִם נִתְקַיְיִם הֲגַט א"צ שֶׁתְּבִיא ע"מ בְּפִנְיָנו רַק שְׂיֵאמֶר הַשְּׁלִיחַ שֶׁקִּיבְלוּ בְּפִנְיָנו שְׁנִימָּ ר"ל וְאִז אֲפִילוּ אִם הִבְעַל מְכַחֵישׁ הַשְּׁלִיחַ וְאוּמַר שֶׁנִּתְּנָנוּ לוֹ בֵּינוּ לְבִינוּ לֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּיָהּ שְׁאָנוּ תּוֹלִין שְׁנַמְסַר בְּעַדִּים דְּהָא ל"ל מִיגוּ לְהִבְעַל פִּינּוּן שֶׁהֲגַט מְקַנְיָם וּכְדַבְּרֵי הַטּוֹר בְּזָה פֶּן מְבֹאֵר מִדְּבָרֵי רַבֵּינוּ אֲפָרִים שֶׁהִבִּיא בְּעַל הַמְּאוּר וְהַרְמַב"ן בְּסִפְרֵי הַזְּכוּת שֶׁפֶתַב וְנ"ל אֲלֵא מִיָּהוּ הִיכָא דְהוֹצִיא גַּט וְנִתְקַיְיִם בְּחוֹתְמֵי סַבֵּר ר"א פִּינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא צָרִיף ע"מ מִימַר אֲמָרֵי דְּמִידַע יְדַעֵי לְהָא מְלִתָּא וּבַע"מ מְטָא לִידָהּ וּכ"ת א"ה אֲפִילוּ לִיכָּא ע"ח נְמִי כּו' הִינּוּ דְקִאֲמַר מָרְן ז"ל דְּאִי מִיִּתִּי ע"מ אֲתִי בְּעַל וּמְעַרְעַר וּמֵאִי מְעַרְעַר דְּאֲמַר אִיִּהִי זַיְיִפְתִּיָּה אֲבָל בְּדֹאִית בְּהָ ע"ח וּמְקַנְיָם בְּחוֹתְמֵי אֲפִילוּ אֲתִי בְּעַל וּמְעַרְעַר לֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּיָהּ דְּהָא עֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר כּו' עכ"ל (וּמָה דְּמַסִּיִּם דְּהָא עֲדִים הַחֲתוּמִים כּו' אע"ג דְּבַמְקוּיָם מִיָּרִי מ"מ נֶקֶט הֶכָּא לְמִימָרֵי דְּעֲדוּת גְּמוּרָה הִיא וְלֹא מִיָּקְרִי מְפִי פֶתַבְּכֶם וּכְמ"ש הַרְמַב"ם) הִנֵּה רֹאֵה שֶׁדְּבָרֵי הַטּוֹר בְּזָה הֵן הֵן דְּבָרֵי רַבֵּינוּ אֲפָרִים ז"ל דְּמִיָּרִי לְעַנְיָן אִי אֲתִי בְּעַל וּמְעַרְעַר דְּלֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּיָהּ וְהִינּוּ בְּמְקַנְיָם דְּנוּקָא וְא"ש טְפִי לְפַמ"ש הַב"ש כְּס"ק י"ב דְּמ"ש דָּאָם הֲגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד ש"ק א"צ עֲדִים מִיָּרִי אִף כְּשֶׁהִבְעַל מְכַחֵישׁוּ דְּמִיָּרִי שֶׁמְבִיא מְמַקּוּם לְמַקּוּם דְּאִז הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָן וְאִם פֶּן ע"ז קָאִי הַטּוֹר ג"כ בְּמ"ש דְּאִף עַל גַּב דְּבִינוּ לְבִינוּ פְּסוּל וְא"כ אִין רָאִיָּה מִיִּצִּיאַת הֲגַט מִתַּח"י הַשְּׁלִיחַ דְּעַדִּין יֵשׁ לְבַעַל פִּתְחוֹן פֶּה לְעַרְעַר שֶׁמְסַרְוּ לוֹ בֵּינוּ לְבִינוּ וְדוּקָא לְעַנְיָן טַעֲנַת פְּקֻדוֹן הַשְּׁלִיחַ מְהִימָן דְּהָא הִימְנִיָּה אֲבָל מ"מ שְׁפִיר מְצִי לְמִימַר שְׁלֵא הִיוּ עֲדִים בְּשַׁעַת מְסִירָה שְׁהָרִי אִף אִם יִמְסַרְנוּ לְאִשָּׁה יְכוּל לְטַעוֹן פֶּן לָזָה אֲמַר דְּבִאֲמַת בְּאִינוּ מְקַנְיָם צָרִיכָה שֶׁתְּבִיא ע"מ אִם הִבְעַל מְעַרְעַר אֲבָל בְּמְקַנְיָם הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָן לוֹמַר שְׁנַמְסַר לוֹ בְּפִנְיָנו עֲדִים וְלֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּעַרְעוּר הִבְעַל: וְיִוְתַר נִרְאֵה לְפָרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ שְׁהָרִי לְכ"ע אִם אִין הֲגַט מְקַנְיָם אִי אֲתִי בְּעַל וּמְעַרְעַר דְּמִזְנוּףָּ הוּא צָרִיף לְקִיָּמוֹ בֵּין שְׁהוּא בְּיַד הָאִשָּׁה אוֹ בְּיַד שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ אֲלֵא דְּבִאֲמַת אִף שְׂאִין פְּאֵן עֲדִים עַל קִיּוּם חֲתִימַת הָעֲדִים רַק שְׂיֵשׁ עֲדִים שֶׁהִבְעַל מְסַרְוּ לִידוֹ שֶׁל הַשְּׁלִיחַ אוֹ הָאִשָּׁה סְגִי בְּהִכִּי פִינּוּן דְּאִין חֲשׂוּד לְקַלְקְלוֹ וּכ"כ הַטּוֹר בְּהַדְּיָא לְקַמְן עֲשָׂתָה שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ בְּעֲדִים וְהֲגַט יוֹצֵא מִתַּח"י וְהִבְעַל אוּמַר מִזְנוּףָּ הוּא יִתְקַיְיִם בְּחוֹתְמֵי אוֹ בְּעִידֵי מְסִירָה וּכ"כ לְקַמְן סִי קַנ"ב בְּגַט הַיּוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הָאִשָּׁה שְׂאָם עֲרַעַר הִבְעַל לוֹמַר שֶׁנִּתְּנָנוּ ע"ת אוֹ פְּקֻדוֹן אוֹ מִזְנוּףָּ יִתְקַיְיִם בְּחוֹתְמֵי אוֹ בְּעִידֵי מְסִירָה כּו' וְהוּא הִפְלֵ מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וּלְפ"ז דְּבָרֵי הַטּוֹר מְבֹאֲרִים דְּמִתְחַלְּקָה פֶתַב בְּגַט יוֹצֵא מִתַּח"י ש"ק א"צ עֲדִים וְאִם כְּפֶתַב דְּלַפְמ"ש בְּסִי קַל"ג דְּבִינוּ לְבִינָה פְּסוּל וְע"ז כְּתַב וּמִיָּהוּ הָא דְּבַעֲיָנָן כּו' ר"ל דְּלֹא תִימָא דְּהָא דְּזַמְנִין מְצָרְכִינוּ ע"מ הוּא מַה"ט דְּשִׁמְא לֹא מְסַר לוֹ בְּעֲדִים אֲלֵא בֵּינוּ לְבִינוּ אוֹ הִיכָא דְּאֲתִי וּמְעַרְעַר שְׁלֵא מְסַר לוֹ בְּע"מ לָזָה אֲמַר הַטּוֹר דּוּ"א דְּאִף עַל גַּב דְּבִינוּ לְבִינוּ פְּסוּל מ"מ הָא דְּבַעֲיָנָן שֶׁתְּבִיא ע"מ לֹא מְסַר לוֹ הוּא דְּבִאֲמַת לֹא בְּעִינוּ ע"מ רַק הִיכָא שְׁלֵא נִתְקַיְיִם וְיֵשׁ הֶכָּרֵחַ לְקִיָּמוֹ מִתַּחַת עֲרַעוּר הִבְעַל מִזְנוּףָּ אוֹ פְּקֻדוֹן וְכַדוּמָה בְּזָה אָנוּ מְצָרִיכִין לְהִבִּיא ע"מ דְּזָהוּ קִיּוּמוֹ פִּינּוּן שְׁנַמְסַר מִיַּד הִבְעַל אִינוּ חֲשׂוּד לְקַלְקְלָהּ אֲבָל אִם הֲגַט מְקַנְיָם רַק שְׁנִיחּוּשׁ שְׁמָא מְסַר בֵּינוּ לְבִינוּ אוֹ שֶׁהִבְעַל מְעַרְעַר פֶּן בְּשִׁבִיל זָה א"צ לְע"מ פְּלֵל שְׁאָנוּ תּוֹלִין שְׁנַמְסַר פְּרָאוּי וְעִינֵין בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁפ"א דָּף ד' שֶׁפֶתַב וְנ"ל אֲלֵמָא אֲפִילוּ ר"ח מוֹדָה

דְּעֵדִים הַחֲתוּמִים כּו' פְּלוֹמֵר שָׁאֵם הֶלְכוּ לָהֶם ע"מ וַיֵּצְאוּ עֲלָיו עוֹרְרִין יִתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵי
וְכִשֶׁר דְּכִינּוֹן שְׁנֵתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵי וַיֵּצְא מִיַּד מְזוּנָף אֲמָרִינוּ וְדָא פְּדִינוּ הַגִּיעַ לְיָדָהּ בַּע"מ כּו'
עֵינּוֹן שָׁם: וְלִכְאוּרָה לְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א גַם בְּלֹא עֲרֵעוֹר צָרִיף קִיּוּם וְאֲפֹשֶׁר דְּמִיָּרִי בְּגִט
הַמוּבָא בַח"ל שְׁבִלֹא עוֹרְרִין הוּא מִתְקַנְיִים עַל יְדֵי בַפ"נ וְכִשְׁיֵשׁ עוֹרְרִין צָרִיף קִיּוּם
בְּחוֹתְמֵי וְעֵדִינּוֹן צ"ע דְּלֵאִיזָה עֲנִנּוֹן נָקֹט הַרְשָׁב"א מְלִתִּיהָ דַר"א בְּיֵשׁ עוֹרְרִין וְנִתְקַנְיִים
בְּחוֹתְמֵי דְהָא עֵינְקֵר מְלִתִּיהָ אִינוּ רַק לֹמֵר דְּמִתְקַמַּת ע"ח סְמְכִינּוֹן אַע"מ וְגַם בְּגִט הַמִּתְקַנְיִים
עַל יְדֵי בַפ"נ פֶּן הַדִּין כְּמוֹ בְּגִט שֶׁל עוֹרְרִין וּמִתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵי וְצ"ע וְעֵינּוֹן בְּחִידוּשֵׁי
הַרְשָׁב"א דַּף ס"ד מ"ש בְּהָא דְקַבֵּל לִיהַּ בְּעֵדִים קוֹדֵם שְׁיִקְרָאָנָה דִּי לֹו וּבְלִבְדִּ שְׁיִקְנִיִים א"נ
אַף עַל פִּי שְׁאִינוּ מְקַנְיִים אֲלֵא שְׁאִינוּ הַבַּעַל טוֹעֵן טַעֲנַת מְזוּנָף אֲבָל בְּטַעֲנַת מְזוּנָף דְּלֹא עֵדִיף
שְׁלוּחָהּ מִיָּנָה כּו' וְלִכְאוּרָה מִתְחַלְקָה פְּתַב מְקַנְיִים לְסִבְרַת עֲצָמוֹ דְּלַעֲלֵל שְׁחוּלְקָה עַל הַרְמָב"ם
וּס"ל לְהַצָּרִיף וְאַח"כּ פְּתַב לְסִבְרַת הַרְמָב"ם אֲמָנָם אַח"כּ פְּתַב ר"א הוּא כּו' אֲבָל אִם הִנֵּה
שָׁם עֵדִים חֲתוּמִים אֲפִילוֹ לַר"א לֹא הָיוּ צָרִיכִין לְעֵדֵי קַבְלָה אֲלֵא אֲפִילוֹ רְאוּהוּ מְקַנְיִים
בְּיָדוֹ נֶאֱמַן וְכַדְתַּנּוּ אִין הַעֲדִים חוֹתְמִין כּו' אֲלֵמָא אַף לַר"א בְּקִיּוּם חוֹתְמֵי סְגִי דְּמִסְתְּמָא
פִּינּוֹן דְּלֹאוּ מְזוּנָף הוּא פְּדִין נְמָסֵר בְּיָדָהּ בַּע"מ וּכ"כ אַח"כּ לֹאוּ לְמִימָרָא דְּכִשְׁיֵצָא עֲכָשׁוּ
מְקַנְיִים כּו' וְאֲפֹשֶׁר שַׁכ"כ הַפֶּל לְשִׁיטָתוֹ דְּמִצָּרִיף קִיּוּם אַף בְּלֹא עֲרֵעוֹר אַף דְּבָרֵי הַטּוֹר
נִלְעַנּוּ ד' נְכוּן כַּמ"ש: וְהִנֵּה דְבָרֵי הַרְמָב"ם שֶׁהִבְאֵתִי שְׁכַתְבִּי שְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁשִׁלַּח הַגֵּט לְאִשָּׁה
בְּפָנָי ב' עֵדִים וְאִינָהּ יוֹדַעַת אִם בַּעֲלָהּ שְׁלַחוּהָ ע"י שְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁלָהּ אוֹ שְׁלוּחָהּ שֶׁל בַּעַל
ה"ז מְגַנְרֶשֶׁת בָּא בַּעַל וְעֲרֵעֵר כּו' וְאִין הַדְּבָרִים מוּבָנִים דְּמָה הַפְּרֵשׁ בְּדָבָר מִי שְׁלַחוּ וְעֵינּוֹן
בְּפָרִישָׁה וּבַט"ז וּבֵית מֵאִיר מ"ש בְּזֶה וְלֹא נִתְבָּרְרוּ דְּבָרֵיהֶם אֲצֵלֵי וְגַם מְפָרְשֵׁי הַרְמָב"ם
לֹא אַחַד בָּהֶם שְׁיִהְיֶה מוֹרָה מְקוֹר דְּבָרֵי הַרְמָב"ם מֵאִין מוֹצֵאָם וְהֵאִיר ה' אֵת עֵינָי וּמִצָּאֵתִי
שְׁדָבָרֵי הַרְמָב"ם מְקוֹרָם גּוֹבַע מְמָקוֹם קְדוּשׁ הוּא רַבּוֹ הַרִי"ף ו"ל בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימֵן ד"ח
דְּשָׁם אִיתָא הֵךְ עוֹבְדָא שֶׁהַבַּעַל טוֹעֵן מְזוּנָף וְתַלְמוּד א' הוֹרָה שֶׁהַגֵּט בְּטַל מְכַמָּה פְּנִים כּו'
וְעוֹד שְׁהָרִי הַגֵּט לֹא נִתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵי וְכִינּוֹן שְׁאִין מִתְבָּרַר לָהּ וְלֹא לְעֵדִים מְמִי קַבְלוּ הַשְּׁלִיחַ
אִם מִיֵּד בַּעֲלָהּ אוֹ שְׁלוּחָהּ שֶׁל בַּעֲלָהּ אַף עַל פִּי שְׁיֵצָא מִתַּח"י בְּטַל הוּא וּכ"ש שֶׁהַשְּׁלִיחַ
מוֹדָה שְׁלֹא נֶעְקַר מִשְׁלִיחוֹת הָאִשָּׁה וְלֹא נָתַן לוֹ הַבַּעַל גֵּט אֲלֵא ע"ד שֶׁהוּא שְׁלִיחַ הָאִשָּׁה
וְהַבַּעַל טוֹעֵן בְּכָל זֶה שֶׁגִּט מְזוּנָף הוּא וְחַלְקָה עֲלָיו תַּלְמִיד אַחֵר וְאֲמַר שְׁכָל גֵּט שְׁנִמְסַר לְאִשָּׁה
בַּע"מ וְהוּא יוֹצֵא מִתַּח"י הָרִי הוּא פֶּשֶׁר ל"ש נִתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵי וּל"ש הַגִּיעַ לְיָדָהּ מִיֵּד
שְׁלִיחָהּ אוֹ מִיֵּד שְׁלִיחַ בַּעֲלָהּ כּו' הַשִּׁיב הַתַּלְמִיד הַפּוֹסֵל כּו' שְׁאִין ע"מ מְעַלִּין אֲלֵא אִם נָתַנוּ
בְּפָנֵיהֶם לְאִשָּׁה אוֹ לִיד שְׁלוּחָהּ בְּפָנָי ע"מ אוֹ מִיֵּד שְׁלִיחַ בַּעֲלָהּ אֲבָל מִיֵּד שְׁלוּחָהּ לֹא אִם
אִין עֵדִים שְׁיֵאמְרוּ בְּפָנֵינוּ קִיבֵל אַע"פ שְׁיִתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵי אִינוּ גֵּט וְכִינּוֹן שְׁשִׁלַּח מוֹדָה
שְׁלֹא נֶעְקַר מִשְׁלִיחוֹת הָאִשָּׁה וְעֵדִים מְעִידִין שְׁמִסְרוּהוּ לְאִשָּׁה מִיֵּד שְׁלוּחָהּ אִיתְרַע גִּיטָא
שְׁאִילוֹ יֵצֵא מִתַּחַת יָדָהּ סֵתֵם הִנֵּה קְרוּב לְכִשְׁרוֹת וְהֵינּוּ מְעַמִּידִין הַגֵּט בְּחֻזְקַת שֶׁהַגִּיעַ אֵלֶיהָ
מִיֵּד שְׁלִיחַ בַּעֲלָהּ אֲבָל פִּינּוֹן שְׁלֹא נֶעְקַר מִשְׁלִיחוֹתָהּ וְהַעֲדִים מְעִידִין הַכִּין וְלֵהָאִשָּׁה לֹא
נִתְבָּרַר וְהֵאִישׁ אוֹמֵר מְזוּנָף ה"ז בְּטַל מְכַמָּה פְּנִים כּו' וּמָה שְׁאֲמַרְתָּ ל"ש מִיֵּד שְׁלוּחָהּ אוֹ
שְׁלִיחַ בַּעֲלָהּ אִינוּ נְכוּן כּו' דִּיֵּד הַשְּׁלִיחַ פִּיֵּד הַבַּעַל דְּשְׁלוּחָהּ כְּמוֹתוֹ אֲבָל שְׁלִיחַ הָאִשָּׁה שְׁיָדוּ
פְּיָדָהּ אִם אִין שָׁם עֵדִים שְׁיֵאמְרוּ בְּפָנֵינוּ קִיבֵל מָה תוֹעֵלֶת יֵשׁ בַּע"מ אַף עַל פִּי שֶׁהַגֵּט יוֹצֵא
מִתַּחַת יָדָהּ פִּינּוֹן שְׁלֹא נִתְבָּרַר לָהֶם שֶׁהַגִּיעַ לְיָדָהּ מִיֵּד בַּעֲלָהּ אוֹ שְׁלוּחָהּ שֶׁל בַּעֲלָהּ וְהָרִי"ף
הַשִּׁיב שֶׁהַגֵּט בְּטַל מְשׁוּם שֶׁהַבַּעַל טוֹעֵן מְזוּנָף כּו' (וְעֵינּוֹן בַּמ"מ שֶׁהַעֲתִיק קָצַת מִתְשׁוּבָהּ זוֹ

אֵלָא שְׁיֵישׁ קִיצוּר בְּלִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה) וְזוֹ הָאִשָּׁה שֶׁהִגִּט יוֹצֵא מִתַּח"י וְהַעֲדִים שֶׁהִגִּיעוּ אוֹתוֹ לַיְדָה הַעֲיָדוֹ שֶׁשְּׁלִיחָה לְקַבְּלָהּ נִתְּנוּ לָהֶם שְׁיִמְסְרוּ אוֹתוֹ אֵלֶיהָ אִילוּ אוֹתוֹ גִּט הָיָה מִתְקַיְיִם בְּחוֹתְמֵיו לֹא הָיִינוּ חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֵי הַבֵּעַל שְׁאָמַר מְזוֹנֶיךָ אֵלָא הַשְּׁלִיחַ הָיָה נֶאֱמָן אֵלָא שֶׁהַבֵּעַל פּוֹזֵב בְּכַתִּיבַת הַגִּט לְגַמְרֵי וְלֹא הָיָה מְקוּיִם בְּחוֹתְמֵיו ה"ז גִּט בְּטֵל וְיָפָה הוֹרָה הַפּוֹסֵל וְהַלְכָתָא פְּנוּתֶיהָ וְלֹא מִטְעָמֶיהָ עכ"ל: וְעַתָּה תַּחֲזֶה שֶׁמ"ש הֶרְמֵב"ם וְהִיא אֵינָה יוֹדַעַת אִם בְּעֵלָה שְׁלַחוּ לָהּ כּו' הָיִינוּ לְפִי שְׁאִין פֶּאן ע"מ שֶׁנִּמְסְרָה מִיַּד הַבֵּעַל לַיַּד הַשְּׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ אֵלָא שֶׁהָיָה מְקוּם לוֹמַר פִּינּוֹן שֶׁפָּכַר הַגִּט תַּח"י הָאִשָּׁה הִרִי אֶפְשָׁר שֶׁהַבֵּעַל שְׁלַחוּ לָהּ בְּתוֹרַת הוֹלְכָה אוֹ שְׁלוּחוּ לְהוֹלְכָה שְׁלַחוּ לָהּ וּבָזָה שְׁפִיר מוֹעִילִין ע"מ אִלוֹ שֶׁהָיָה שֵׁם בְּשָׂעָה שֶׁמְסַר הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי לַיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מִפּוֹי שֶׁל זֶה אָנוּ חֲזִין שְׁאוֹמֵר שֶׁקִּיבְלוּ בְּתוֹרַת קַבְּלָהּ אִךְ פִּינּוֹן שֶׁעכ"פ לֹא נִתְּבָרַר זֶה לְהָאִשָּׁה וְלֹא לְהַעֲדִים וְאֶדְרַבָּא זֶה שֶׁמְסַר הַגִּט לַיַּד הַעֲדִים אוֹמֵר שֶׁבְּתוֹרַת קַבְּלָהּ בָּא לַיַּדוֹ וּמִשְׁנֵתִינוּ הִיא זוֹ שֶׁצָּרִיךְ שְׁיִאמַר בְּפָנֵינוּ קִיבֵל לְכֹךְ הָיָה דַּעַת אוֹתוֹ תִּלְמִיד שֶׁהִגִּט פְּסוּל וְאֶפִּילוּ בְּחוֹתְמֵיו אֵין מוֹעִיל דְּשָׂמָא נָפַל מִהַבֵּעַל וּמִצָּאוּ זֶה אוֹ שֶׁבָּא לַיַּדוֹ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן וְגַם כִּי הָאִשָּׁה עֲצָמָה אֵינָה יוֹדַעַת אִם בָּא לַיְדָה מִהַבֵּעַל עַל יְדֵי שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ שְׁלָהּ דְּאֶפְשָׁר שְׁאִישׁ אַחַר מִצָּאוּ וְנִמְן לָהּ לְקַלְקֵלָהּ וְאִךְ עַל פִּי שֶׁהַעֲדִים רָאוּ הַגִּט בְּיַד שְׁלִיחַ קַבְּלָהּ שְׁלָהּ מ"מ הָאִשָּׁה גּוֹפֵא אֵינָה יוֹדַעַת בְּאֵיזָה אֹנֶפֶן בָּא לַיַּד זֶה שֶׁמְסַר לַיְדָה וְלָכֵן כָּתַב הֶרְמֵב"ם דַּעַפ"כ מְגוֹרְשֵׁת כְּשֶׁאִין שֵׁם עֶרְעוֹר אִךְ בְּלֹא קִיּוּם וּכְשִׁישׁ עֶרְעוֹר מִהַבֵּעַל מוֹעִיל הַקִּיּוּם דְּכָל שֶׁהִגִּט הָיָה תַּחַת יַד שְׁלִיחַ הָאִשָּׁה שְׁלָם א"צ לַעֲדִים שְׁיִאמְרוּ בְּפָנֵינוּ קִיבֵל כִּמ"ש הֶרִי"ף שֵׁם וְאִךְ שְׁלֹא נִתְּבָרַר זֶה לְהָאִשָּׁה שֶׁהָיָה הַגִּט תַּח"י הַשְּׁלִיחַ שְׁלָהּ מ"מ פִּינּוֹן דְּאִיכָּא עֲדִים שֶׁיִּדְעוּ שֶׁהָיָה תַּח"י שְׁלוּחָה לֹא אִיכְפַת לָן בִּידִיעָתָה פְּלֵל אִךְ אִם לֹא נִתְקַיְיִם שְׁפִיר מוֹעִיל טַעֲנַת הַבֵּעַל מְזוֹנֶיךָ וּכִמ"ש הֶרִי"ף שֵׁם וְאֵין לְהַאֲרִיךְ: וַיֵּשׁ לְלַמּוֹד מִמ"ש שֶׁדַּעַת הֶרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם וְהַטּוֹר דְּכָל שְׁאִין עֶרְעוֹר אִךְ בְּגִט שְׁיִוְצָא מִתַּח"י שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ הָאִשָּׁה מְגוֹרְשֵׁת אִךְ שְׁלֹא נִתְקַיְיִם בְּחוֹתְמֵיו וְאֵין שֵׁם ע"מ מִיַּד הַבֵּעַל לַיַּד הַשְּׁלִיחַ וְהֶרְמֵב"ם בְּסִפְרֵי הַזְּכוּת פָּתַח ג"כ וְז"ל שֶׁהִרִי הוּא רוֹאֵה מְפוֹרָשׁ בְּגִמְרָא וּבְהִלְכוֹ שֶׁפֵּל גִּט הַיּוֹצֵא מִתַּחַת יְדָהּ שֶׁל אִשָּׁה בַּע"ח נִשְׂאָת לְכַתְּחֵלָהּ וּכְשִׁיבָא הַבֵּעַל וַיַּעֲרַר מְקַיְיִמַת אוֹתוֹ בְּחוֹתְמֵיו וְדִּי כּו' ע"ש וְזֶה דְּלֹא כִּמ"ש הֶרִיב"ש וּמִהֶרִיב"ל בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם וְדוֹחֵק לְפָרֵשׁ דְּמִיִּרִי הִיכָּא שְׁמִצּוּיִין לְקַיְיִמוֹ פְּגוֹן בִּא"י אֵלָא מִשְׁמַע דְּאֶפִּילוּ בַח"ל נְמִי סְגִי בְּלֹא קִיּוּם בְּגִט הַיּוֹצֵא מִתַּחַת יַד הָאִשָּׁה וְדִין הַשְּׁלִיחַ פְּדִין הָאִשָּׁה עֲצָמָה וְא"כ רַבּוּ הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים בְּגִט הָאִשָּׁה שֶׁא"צ קִיּוּם וּכְדֹאֵי הֵם לְסַמְּךָ עֲלֵיהֶם כִּמ"ש מִהֶרִיב"ל אִךְ עֲדִינּוּ לְבִי מִהַסַּס אִם נֶכּוֹן הַדְּבָר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְכַתְּחֵלָהּ פִּינּוֹן שֶׁדַּעַת פְּמָה גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים דְּלֹא תִנְשׁ' בְּלֹא קִיּוּם וְגַם שְׁאִין זֶה דוֹמָה לְהִיאָה דְּהֵתָם כִּמ"ש"ל דְּכָאן דְּמִי לְנִמְצָא שְׁטֵר בְּשׁוּק וְחֲתוּמִים בּוֹ עֲדִים שֶׁהָאִשָּׁה פְּלוּנִית נִתְּגַרְשָׁה דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ טְפִי לְזוּיּוֹפָא כִּמ"ש הַשְּׁ"ף וְאִךְ עַל פִּי שְׁיֵישׁ עָלָיו קִיּוּם ב"ד כְּכָר פְּתַבְתִּי שֶׁקִּשָׁה לְסַמְּךָ ע"ז שֶׁדַּעַת רַבּוּ הַפּוֹסְקִים דְּקִיּוּם ב"ד צָרִיךְ קִיּוּם וּכ"כ הַב"י בְּסִי' קַנ"ב בְּשֵׁם הַתְּשׁוּבָה"ץ דְּאִשָּׁה שְׁיֵישׁ בְּיָדָהּ מַעֲשֵׂה ב"ד שֶׁנִּתְּגַרְשָׁה צָרִיךְ קִיּוּם וְהַבְּאִתִּי לַעֲמִיל וְגַם דַּעַת הַט"ז ס"ס קמ"ב לְהַחְמִיר בְּהַךְ מְלֵתָא שֶׁכָּתַב הֶרְמֵב"ם שֵׁם וְאִשָּׁה פְּשָׁה מְקוּיִם בְּב"ד דְּכִינּוֹן דְּקִי"ל דְּקִיּוּם ב"ד צָרִיךְ קִיּוּם מְדַרְבְּנָן א"כ מַה בְּכֹךְ דְּד"ת עֲדִים הַחֲתוּמִין עַל הַשְּׁטֵר כּו' דְּהָא מַה"ת גַּם בַּפ"נ א"צ לֹמַר וְאִפ"ה אִם לֹא אָמַר בַּפ"נ הַגִּט פְּסוּל א"כ מַה לִּי קִיּוּם עֲיָדִי הַגִּט עֲצָמוֹ מַה לִּי חֲתִימַת דְּיִיגִי הַקִּיּוּם פִּינּוֹן שֶׁגַם הֵם צָרִיכִין קִיּוּם כּו' עֲיָיִן שֵׁם:

ומצאתי בתשובת הר"ש בן הרשב"ץ שהרגיש בזה וז"ל ועוד יש לפרש דברי הרמב"ן והרשב"א ז"ל ביבמות שפיתבו דבגט לא מקילין יותר ממה שאמרו חכמים להצריף בפ"נ לא אמרו אלא בגט עצמו דסהדי אינהו משוי ליה גיטא אבל בשאר עדות שהשליח קיבל הגט פנין שהעדים התומים על השטר כמי שנתקרה כו' ורפנן הוא דאחמור וא"א בדרך אחרת הקילו בה שהגט שאפשר שיאמר בפ"נ ואפשר לתקן הדבר לא הקילו יותר אבל בנדון פזה יש בידי לתקן יותר למה נעגן האשה והיא מותרת מן התורה כו' עכ"ל והב"י קיצר לשון התשובה זו הבאה בארובה ומ"מ לענ"ד קשה מאוד לסמוך על סברא זו בלא ראיה מבוררת ודברי רמ"א שפסק בן להלכה צריף ליישב כמ"ש הב"ש שיש לסמוך על הסובר דקיום ב"ד א"צ קיום וכבר כתבתי שזה צ"ע לדינא ואפשר שיש לסמוך קצת בזה על מ"ש הרשב"ץ בשם הרשב"א בתשובה שיש לחלק בין ב"ד קבוע דחתימת ב"ד קבוע א"צ קיום פנין שחתימתו נפרת וידוע לא יבא לזינף ולפ"ז י"ל דב"ד שבק"ק לונדון קביעי וקיימי ואין חתימתו צריף קיום אף הרשב"ץ כתב שאינו מתוק וערב לו זה החילוק כלל שאם חששנו לזיוף בכל ענין יש לחוש כו' והחזיק במעוז תי' הרמב"ן שמתרץ הא דפרזבול בענין אחר וסובר דקיום ב"ד צריף קיום ענין שם: והנה מעת פאו דברי הדרת כ"ת אנכי סמכוני באשיות לא אוכל לצאת ולבא ולהיות פי המלאכה מלאכת שמים משום תקנת עגונות שמתני פני לעיין בדבר וזאת תורת העולה על רוחי ולו משפט הבחירה אם ירא האדון וישפוט בעין שכלו כי במקום עגון פזה יש לעשות מעשה אף לכתחלה ולסמוך על דעת קצת פוסקים המקילין או אולי יש דרך מצוא שיתקיים חתימת הב"ד דשם מאנשי ק"ק לונדון הנוסעים ללייפסוג ושם יעידו על הקיום בפני אנשי קהלתינו והטוב בעיניו יעשה ואהיה נטפל למצנת הדרת מכ"ת נ"י דברי מחו' ידידו לנצח: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה קיא איש אחד בגד באשתו כמה שנים ואח"כ נודע לה שהוא במקום רחוק משם בערה ששים פרסאות ונסעה לשם בהוצאה רבה וכאשר באתה לשם נודע לה שהוא ר"ל עתים חלים עתים שוטה וזה דרכו מפמה שנים שהוא עתים חלים זמן מה ואח"כ הדר חלים מעצמו בלי רפואות והוא בריא זמן מה ואין זמן קבוע לא לשטותו ולא לחלימתו וכבר חלשו עליו כזאת וכזאת כמה פעמים ובעת ביאת האשה היה בשטותו וישבה שם איזה שבועות אולי יבריא ולא עלה בידה והוצרכה לחזור לבית אביה רק אנשי העיר הבטיחו לה שכאשר יבריא ישתדלו לה ג"פ על ידי שליח וכך עשו שכאשר הבריא השתדלו מאתו ונתן ג"פ ליד השליח והביאו למקום האשה ובא הענין לפני כבוד מחו' ידיד נפשי המה"ג הרב אבד"ק סארקא ונסתפק בזה אם יש ליתן הגט ליד האשה פי אולי בעת הנתינה כבר חזר לשטותו והרב הג"ל האריך בתשובתו ושדרה לקמאי לחוות דעי בזה ולהוציא הדין לאמתו: תשובה בגיטין דף ר"ח המביא גט והניחו זמן או חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים.

והנה הט"ז בי"ד סימן שצ"ז הביא כמה ראיות דהיכא שהוא מת השתא לפנינו אמרינן שכתב מת מזמן קודם אף על גב דבשאר חזקות לא אמרינן הכי פגון גבי טריפות אמרינן השתא הוא דנטרפה מ"מ שאני חזקה זו דחזקתחי שעשוני' להשתנות הואיל וסוף האדם למות והוא מעותד לכך בלי ספק ע"ש באורף מבואר מזה דאם אין ידוע לנו עתה שמת מוקמינן ליה בחזקת חי כפשטא דמתניתין ואף על גב דנדאי עשוני' להשתנות במשך זמן פי מי גבר יחי' ולא יראה מנת מ"מ לא מפקינן ליה מחזקתו כל זמן שלא נודע לנו שמת:

ולפ"ז לכאורה יש לצדד בנ"ד דעתה אין ידוע לנו מה הוא באותן הימים אם חלים או שוטה ובעת ששולח הגט בנדאי הנה חלים לית לן לאפוקי גברא מחזקתני' ואמרין דגם עתה בעת הנתינה הוא חלים ואף על פי שהדבר ידוע שחזר לשטותו כמה פעמים אחר שהבריא וא"כ איתחזק בהכי שגם עתה יחזור לשטותו מה בכך שבינדאי יחזור לשטותו לא גרע הך נדאי מנדאי דמיתה שאין ספק בדבר ואעפ"כ לא נגרע פח החזקה בזה דחי הוא אף על פי שסופו למות מאחרין המיתה כל מה דאפשר ואף על פי שהוא זקן או חולה ובירושלמי דגיטין איתא אפילו שקה כמה מאות שנים הרי הוא בחזקת קיים וע"כ דחזקה אין לה גבול וזמן ואף על פי שבינדאי היא עתידה לפסוק פעם אחד לא חיישינן למלתא שמא עתה הגיע העת שתפסק כל כמה דלא חזינו וה"נ אף על פי שברור לנו שיחזור לשטותו אית לן לאוקמי אחזקה שהיה בריא והשתא מיהא אפתי לא מטא זמני' שהרי אין גבול וזמן לזה אימתי ישפטה אחר החזרה לבריאותו ומאחרין העת שהוא כל כמה דלא חזינו.

וראיתי בפני הושע שם בגיטין שכ' לתרץ הא דלא מקשה בפשיטות אמתני' דהרי זה גיטף שעה א' אמאי אסורה בתרומה גיזול בתר חזקה משום דלאו חזקה גמורה הוא שעשוין להשתנות שסוף כל אדם למות כו' אבל מגיטין אתרומה מקשה שפיר דהא בשולח גט ממדה"י לא שייך כלל חזקת היתר אדרבא האשה הזאת בחזקת היתר לשוק עומדת כו' והיינו מטעם שפכתתי שחזקת איסור לשוק איתרע ע"י הגט וחזקת שהוא קיים לא איתרע כלל ועוד דחזקת שהוא חי איתא מכח רוב דרובא דעלמא בחזקת בריאים קיימו וקי"ל רובא וחזקה רובא עדיף כו' ודבריו צ"ע לפי ענ"ד דמ"ש דחזקת איסור לשוק איתרע ע"י הגט מה ריעותא היא זו לחזקת איסור של האשה מה שמסר זה גט ליד השליח ואנן אפילו לכתחלה מתירין לשליח שימסור הגט ליד אשה ותהיה מותרת בו מחמת חזקה זו ואפילו אחר שבהאשה גם כן נראה דלא מהני לאורעי חזקת איסור של האשה שהרי בשעה שנמסר הגט לידה מתחלתו בספק בא לידה דשמא כבר מת פינן דחזקת חיים לאו חזקה אלימתא הוא ובהיהיא שעתה שנמסר הגט לידה הנה לה חזקת איסור ברור ואיך יבא ספק של חזקת חי ויוציא מידי נדאי חזקת איסור: וגם מ"ש דהוי חזקה מכח רובא הוא תימא דמה ענין רוב בחזקת בריאים לכאן דרוב זה אמרינן בקידושין דף ע"ט לענין הוא אומר ש"מ הייתי והלקוחות אומרים בריא הנה ע"ש ואם הנה אפשר לומר שרוב החיים אינם מתים עתה שפיר הוי אמרינן חזקה מכח רובא והיינו אף אם עתה אחר שנמסר הגט להאשה ראינוהו שמת מ"מ אמרינן בעת הגט נדאי הנה בכלל הרוב ולא נפיק מיניה משא"כ פאן דלנה שהיה חי בעת שליחות הגט לא צריך רובא דהא קמן שהוא חי ועל עתה שאינו לפנינו אנו דנין אם חי אם מת ובהא אין מועיל רוב בריאים כלל דכל הרוב בריאים כן הוא שהרי כ"א מהרוב עתיד למות בזמנו הקצוב לו ורגע יגועון ומה יושיענו רוב בריאים שהרי הפל למיתה הם עומדים ושמא בעת מסירת הגט להאשה כבר מת א"ו דהא ליתא דאף שעשוין להשתנות לא איכפת לן בהכי ושפיר מוקמינן לה אחזקה ולכך נותנו לה בחזקת שהוא קיים: וכן נראה לענ"ד מהא דקי"ל בכל ריעותא דאיתיליד בחזקה אמרינן השת' הוא דאיתרע והתוס' כתבו דמנגע יליף לה דאע"ג דאישתכח השתא חסר לפנינו מ"מ אמרינן השתא הוא דחסר ולפ"ז נראה דלא עדיף מה דחזקה עשויה להשתנות ולא חזינו דאשתני כלל מהיכא דנשתנה

ממש לפנינו דאמרין דעד עתה לא אשתני כלל ובשלמא אם לא הנה אמרינו הו סברא דהשתא היא דאשתני רק היכי שיש איזה סיבה ומקרה לתלות בו שנעשה עכשיו ולא קודם א"ש: אבל באמת קי"ל דבכל גונו אמרי' השתא היא דאיתרע אף שאין שום מקרה שנוכל לתלות שעתה נשתנה ולא קודם והוא דבר המסתפק עלינו בספק השקול אימת נעשה השנוי הזה שלפנינו מאחרינו ליה ואמרין דעד השתא בתוקתו הוי קאי שפד גזרה חכמת התורה גבי נגע דאוקי מקלמא אהזקה וא"כ כ"ש בדבר שאין פאן שיווי לפנינו שאין לומר שנשתנה כלל ואין סיבה ומקרה שנתלה שנשתנה השתא שיש לנו לומר שעדיין לא נשתנה אף שנודאי עתיד להשתנות שלא תהיה ידיעה שעתידי להשתנות גדולה מרא' דהא קמן שנשתנה לפנינו וכל העתים שנים להיות נופל בהם השנוי הזה ואפ"ה מאחרינו ליה מחמת חזקה וא"ל דאף אם באנו לדמות חזקה העשויה להשתנות והיא דנשתנה לפנינו מ"מ הא בנשתנה לפנינו היכא דאיכא תרמי לריעותא דהיינו שיש עוד חזקת טמא וכיוצא לא אזלינו בתר חזקה דמיינתא פדאמרין במקנה שנמדד וא"כ ה"נ היכי דאיכא חזקה העשויה להשתנות עם חזקת איסור לשוק לא אזלינו בתר חזקה קמיינתא דז"א לענין לצרף עוד חזקה אין לדמות חזקה העשויה להשתנות להיכי דנשתנה לפנינו דכשנשתנה לפנינו הוי חזקה דהשתא דמחשב חזקה בצירוף חזקה אחרת עכ"פ משא"כ בחזקה העשויה להשתנות ועדיין לא נשתנה לא שייך צירוף חזקה אחרת דהא אין פאן חזקה דהשתא כלל ולכן אף על פי שהיא עשויה להשתנות יש די בזה לבד לעמוד נגד החזקה האחרת וה"ט דשולח גט נוהנו בחזקת שהוא קיים ואינה דמיימי התם ועוד נראה דגם היכא דאיכא חזקה דהשתא לא מצרפינו חזקה אחרת אלא היכי דאיכא למימר חסר ואמאי כמ"ש התוס' בריש גדה דמוכח הכי מנגע דאף על גב דעתה נמצא חסר והאיש הנכנס לבית יש לו חזקת טהרה לא מצרפינו להו פיון שרגילות היא שיתחסר בב"א לפחות מכגריס לכן אמרינו השתא היא דחסר ודווקא במקנה דאיכא למימר חסר ואמאי ע"ש ולפי"ז בחזקה העשויה להשתנות ולא נשתנה עדיין כלל לא גרע מהיכא דנשתנה ולית ביה משום חסר ואמאי כגון ההוא דנגע דמועיל חזקה קמיינתא אף דאיכא חזקה אחרת נגדה ולכך א"ש הא דגיטין דנוהנו לה בחזקת שהוא קיים אף על גב דאיכא חזקת איסור א"א וחזקת חיים עשויה להשתנות ומ"מ היכי דמת לפנינו ס"ל להט"ז דזה סותר לחזקה קמיינתא ואף על גב דמיתה לנגע דמי שהמיתה בב"א היא ול"ל מת ואמאי מ"מ פיון דהחזקה קמיינתא גופא עשויה להשתנות הוי כמו גבי מקנה שאין עשויה להשתנות אלא דאית ביה משום חסר ואמאי ובכה"ג היכא דאיכא חזקה אחרת פודאי משוינו לה פיון דיש לצרף עמה חזקה דהשתא ושפיר חשיבא חזקה דהשתא היכי דחזקה דמעיקרא עשויה להשתנות והיכא דליכא חזקה אחריתי כה"ג דעשויה להשתנות ונשתנות לפנינו ספיקא הוי וכלל דמקלמא דחזקה דהשתא לא מהני נגד חזקה דמעיקרא שאינה עשויה להשתנות אם לא היכי דאיכא עוד חזקה ואיכא למימר חסר ואמאי כגון הו דמקנה אבל אי ל"ל חסר ואמאי כגון הו דנגע לא איכפת לן אף על גב דאיכא חזקה אחריתי והיכי דהחזקה עשויה להשתנות שפיר חשבינו לחזקה דהשתא אף דליכא למימר חסר ואמאי והיינו הו דט"ז לענין חזקת חי והוא מת לפנינו והיכא דליכא חזקה דהשתא שאין פאן שיווי לפנינו רק שהחזקה עשויה להשתנות שפיר אזלינו בתרה אף היכי דאיכא חזקה אחריתי כגון הא דשולח גט דמה שעשויה להשתנות לא עדיף מנגע שנתחסר לפנינו

ואפ"ה לא משגיחין בְּחֻקֵי טְהָרָה דְּגִבְרָא פִּינּוּ דְלִית לְמִימַר בְּיָה חֶסֶר וְאִתִּי אֲמַרִּין
הַשְׁתָּא הוּא דְחֶסֶר וּמַכ"ש בְּלֹא נִשְׁתַּנָּה אֲלֵא שְׁעָשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת דְּאֲמַרִּין הַשְׁתָּא מִיָּהּ לֹא
נִשְׁתַּנָּה כָּלֵל דְּמֵאֲחֵרִין הַשְׁתַּנּוּת כָּל מַה דְּאֲפָשֶׁר: וּבְהִכִּי א"ש מַה דְּקָשָׁה לְכַאוּרָה לְפִי
מ"ש הַט"ז דְּחֻקֵי חַי אֵינָה חֻקָּה לְפִי שְׁמַעְתֵּד לְמוֹת אִם פֶּן אַף בְּלֹא מַת לְפִנּוּ נְמִי נִימָא
דְּלֹאו חֻקָּה הוּא דְהָא לֹא דְמִי לְשַׁאֲר חֻקֵי דִילְפִינּוּ מְנַגַּע שְׂאִינָה עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת וְכֹן
הַקְּשָׁה בַּנ"ב חֵלְק אַה"ע סִימֵן ל"א וּלְפִי מ"ש א"ש דְּאֵף עַל גַּב דְּנַגַּע אֵינּוּ עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת
מ"מ פִּינּוּ דְּבַנְגַּע מְטַמְּאִין אַף עַל פִּי שְׁנַתְּחַסֵּר לְפִנּוּ וּכְמ"ש הַתּוֹסְפוֹת הֵךְ דְּלֹא נִשְׁתַּנָּה
רַק שְׁעָשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת לֹא גֵרַע מִיָּנִיָּה וּכְמ"ש לְדָכַל שְׂאִין מְקוֹם לְתַלּוּת שְׂיָנוּי בְּסִיבַת מַה
שְׂרָאוּי לֹו לְהִיּוֹת בְּזִמָּן מְאֹחֵר מִבְּזִמָּן קְדוּם מְמִילָא יֵשׁ מְקוֹם סְפַק לְפִנּוּ שְׂמָא הֵיךְ בְּזִמָּן
קְדוּם רַק מְשׁוּם שְׂפַךְ גְּזֵרָה חֻכְמַת הַתּוֹרָה לְהַעֲמִיד דְּבָר עַל חֻקְתּוֹ אֲמַרִּין שְׁהַשְׂיָנוּי נַעֲשֶׂה
בְּזִמָּן מְאֹחֵר וְדַכְּוֹנְתִּיהָ גַבִּי עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת פִּינּוּ שְׂאִין לֹו זְמַן מְוַגְבֵּל לְהַשְׁתַּנּוּת אֲמַרִּין
שְׁעַדְדִין לֹא נִשְׁתַּנָּה כָּלֵל כְּעַת וְעֵינִן בַּפ"י בַּק"א לְקִדּוּשִׁין סִי'צ"ד שְׁפַתְב דְּחֻקֵי קְטָנוּת
לֹא חֲשִׁיבָא חֻקָּה אַף עַל גַּב דְּכָל חֻקָּה אַף עַל פִּי שְׁעָשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת אַפ"ה מְקַרִּי חֻקָּה
נִרְאָה דְהֵינּוּ דְּוּוּקָא בְּדָבָר הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת בְּסַפְק מִשְׂא"כ הֵכָא שְׁהַשְׂיָנוּי הִיא בְּוֹדָא
שְׂבָכַל עַת וְרַגַּע הַקְּטָן הוּלְךָ וְגַדְל אִיכָא לְמִימַר דְּלֹא הוּי חֻקָּה גְּמוּרָה ע"ש וּכְבָר כְּתִבְתִּי
שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִי בְּגִיטִין דְּחֻקֵי חַי לֹאו חֻקָּה גְּמוּרָה הִיא וְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׁעַתִּידָה לְהַשְׁתַּנּוּת
בְּוֹדָא וּכְחֻקֵי קְטָנוּת דְּמִי וְלָכֵן כְּתִב שֶׁם שְׂבָכָה הַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת שְׁהַקְּשׁוּ
דְּנוֹקְמִי אַחֲזַקְתָּ קְטָנוּת ע"ש.

אַף לְפִי עַב"ד אַף אִם נוֹדָה לְדַבְּרִי לְעַנּוּ חֻקֵי קְטָנוּת דְּלֹאו חֻקָּה הִיא מ"מ אֵין זֶה עַנּוּן
לְחֻקֵי חַי דְּהֵתָם גַבִּי חֻקֵי קְטָנוּת הַזְּמַן גוֹרָם סִיבּוֹת הַשְׂיָנוּי שְׁעַל יְדֵי הַזְּמַן הוּא הוּלְךָ
וְגַדְל וּמְמִילָא אֵין לְהַעֲמִידוֹ אַחֲזַקְתָּ כָּלֵל מִשְׂא"כ הִיכָא שְׂאִין שְׂיָנוּי הַחֻקָּה תְּלוּיָהּ בְּזִמָּן
כָּלֵל כְּגוֹן גַבִּי חֻקֵי חַי אֵין מְשַׁגְּיַחִין בְּמַה שְׁעַתִּיד לְהַשְׁתַּנּוּת בְּאֵיזָה זְמַן וּמוֹקְמִין אַחֲזַקְתָּ
דְּהַשְׁתָּא מִיָּהּ לֹא נִשְׁתַּנָּה: וּבְאַמַּת אַף לְפִי מִשְׂ"ל לְהַט"ז דְּעַתִּיד לְהַשְׁתַּנּוּת וְנִשְׁתַּנָּה לְפִנּוּ
מְגַרַע חֻקָּה דְּמַעֲיָקְרָא תִיקְשִׁי מְהָא דְּאֲמַרִּי בְּרִישׁ נְדָה הֵתָם מִי אִיכָא לְמִימַר חֻזַּי וְאִתִּי
וּפְרִיף וְאִימָא הַגַּס הַגַּס חֻזִיתִיא וּמְשַׁנִּי הֵתָם תְּרַתִּי לְרִיעוּת' וְכו' וְקָשָׁה דְּלִמָּי דְּלֹא אִסִּיק
אַדְעַתִּיהָ חִילּוּק דְּתְרַתִּי לְרִיעוּתָא תִיקְשִׁי בְּפִשְׁטוּת נְהִי דְּלֹא שְׂיָיָךְ בְּזֶה חֻזַּי וְאִתִּי מ"מ
פִּינּוּ דְּאֲשָׁה עֲלוּלָה לְרֹאוֹת הוּי חֻקָּה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְנִשְׁתַּנָּה לְפִנּוּ דְּאֲזַדָּא לְהַ חֻקֵי
טְהָרָה וְכִמוֹ גַבִּי חֻקֵי חַי וּמַת לְפִנּוּ וְהֵתָם אֵלִיבָא דְּהַלֵּל קֵאִי דְּקֵאֵמַר פִּינּוּ דְּמַגּוּפָה קֵא
חֻזַּי וְהֵינּוּ שְׁעֵלוּל' וְעוֹמְדַת לְכַף וְכֹן אֲמַר לְקַמָּן אֲשָׁה פִּינּוּ דְּשִׁכְחִי דְּמִיָּה כְּאֵינָה בְּדוּקָא
דְּמִיָּה וְהֵינּוּ אֵלִיבָא דְּהַלֵּל כְּמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ נְדָה וְצ"ל דְּוֹדָא יָדַע הַמְּקָשָׁן דְּהֵכָא לִיכָא
חֻקָּה אַחֲרִינָא לְגְרִיעוּתָא אַדְרַבָּה אִיכָא חֻקֵי טְהָרוֹת הַלְכָף אַף שְׁעֵלוּלָה לְרֹאוֹת וְעַתָּה
רְאֵתָה וְטַמְּאָה וְדָאִי מ"מ אֵינוּ רַק מְגַרַע חֻקֵי קְטָנוּת אֵלִיבָא דְּהַלֵּל קֵאִי דְּקֵאֵמַר פִּינּוּ דְּמַגּוּפָה קֵא
דְּאִיכָא לְמִימַר הַגַּס חֻזִיתִי' וְחֻזַּי וְאִתִּי הוּהוּ ס"ד דְּבַכָּה"ג חֻקָּה דְּהַשְׁתָּ' עַדִּיכָא מְחֻקָּה
קְמִיָּתָא אַף לְטַמְּא וְדָאִי אוּ י"ל דְּלְשִׁמְאִי קִשְׂיָא לִיָּה דְּבַכָּה"ג לֹא הוּ"ל לְטַהַר וְדָאִי וְאֵהָא
מְשַׁנִּי הֵתָם תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא כו' ור"ל בְּכָה"ג שְׂאִין פֶּאֵן רִיעוּתָא אַחֲרִינִי רַק מַה שְׂרָאֵתָה
עַכְשָׁיו שְׂפִיר אֲמַרִּין הַשְׁתָּא חֻזַּי אַף עַל גַּב דְּאִיכָא נְמִי לְמִימַר חֻזַּי וְאִתִּי וּבְאַמַּת הַרְבָּה
אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עַל הַט"ז וְעֵינִן בְּנָה"כ וּבְשׁו"ת ח"צ וּבְדַבְּרֵי אַה"ז בְּחִידוּשֵׁי בְּכוֹר שׁוֹר
בְּמוֹעֵד קְטָן וּבְשׁו"ת נ"ב וְאֵין פֶּאֵן מְקוֹמוֹ וּלְפִי דְּבָרֵיהֶם אֲפִילוּ בְּחֻקָּה כִּי הִיא שְׁעֵלוּיָהּ

להשפנות ונשפנות לפנינו אמרינו השתא הוא דנשפנות וא"כ ק"ו בנ"ד דאין ידוע לנו ששפנותה רק שאנו אומרים שעתידי להשפנות לפי שהחזק ג"פ שישחזור לשטותו וכיון דאין גבול וזמן לדבר אין לחוש בכך: איברא א שיש לעיין לפ"ז בסוגיא דקדושין דף פ' דאמרי' התם דהיכא דקיד' ביומא דמשלם שית אנדא ליה חזקה דנערוה ולרב אמרינו הרי היא בוגרת לפנינו ולפמ"ש דאף דעשויה להשפנות לא אנדא ליה חזקה קמיימא ומאחרינו השינוי מה דאפשר א"כ מה בכך דיומא דמשלים שית עשויה להשפנות מ"מ אית לן לאחר זמן הבאת סימני בוגרת כל מה דאפשר ונראה דמהאי טעמא פתבו התוס' שר"י פי' דרגילות היא להביא מצפרא וכ"כ התוס' להדיא בריש גדה אהא דאמרינו השתא הוא דחזאי דהא דבקדושין אמרינו הרי היא בוגרת כו' ולא קאמר השתא הוא דבגרה משום דרגילות לבא מצפרא ולכאורה מדברי רש"י נראה דאף דלא ס"ל הך סברא דלעיל דרגיל לבוא מצפרא מ"מ ס"ל דאין פאן חזקה דנערוה דהיום עשוי להשפנות ולפ"ז קשה מהך דנותנו בחזקת שהיא קיים דאזלינו בטר חזקה דמעיקרא אף שעשוי להשפנות: ונלע"ד דנדאי גם רש"י מודה דחזקה העשויה להשפנות הוי חזקה מעליא ושאני הך דיומא דמשלים שית שהדבר ידוע שבאותו יום מסתלק חזקת נערוה לגמרי לפי שאנו חושבין כל יום בפ"ע כיון שבטבע תולדות האדם הוקבע ו' חדשים לנערוה וביומ' דמשלי' טבעה להשפנו' מנערו' לבוגרת והאי יומא לחוד' קאי ומה איכפת לן בחזקת נערוה שהיא בימים שלפניו ואתחלת' דהיא ענינא מהאי יומא דחשבינו ואין פאן לא חזקת נערוה ולא חזקת בוגרות והימים הראשונים יפלו ואין חזקתם מועלת דהך מילתא תליא בשינוי הימים והרי זה כמש"ל לענין חזקת קטנות כיון שסיבת ההשפנות הימים גורמים שהוא הולך וגדל ממילא דאין להחזיק בזה שעבר עליו עוד זמן חזקת קטנות והכא עדיפא מההוא שידוע בטבע שזה היום חלוק לעצמו מימים משא"כ בשאר חזקה פגון חזקת חי שטבע האדם שהוא חי וטבעו להשפנות ולצאת מגדר חי בלי זמן מוגבל לכך מוקמינו ליה אחזקה שעדיין לא נשפנה ואם הנה יום קבוע שימות בו בנדאי אז פשיטא דעד אותו היום אין לומר בו חזקת חי והוא בכלל ספק כל היום כולו ואף על פי שבזמן הקודם לו העמדנוהו בחזקת חי זה היום חלוק לעצמו ולא חזי לאצטרופי לימים שלפניו משא"כ במת שאין זמן מוגבל ואין אדם יודע באיזה יום ימות ואין יום שיהנה סיבה הגורמת למיתה אף שהוא זקן או חולה אפשר שאלה שנים יחיה ומוקמינו ליה אחזקתיה ול"ח בזה שיהנה עכ"פ סופו למות כיון שאין שינוי הזמן גורם וה"נ דכונתיה בנשתטה ג"פ כיון שטבעו שיהנה בריא אף על פי שיצא מחזקת בריאים על ידי שהחזקת ג"פ בשטות וא"כ עתיד להשפנות ולחזור לשטות מ"מ כיון דבשעת שליחות הגט הנה פקח ל"ח שמה נשתטה בינתיים ושפיר דמי ליתן הגט ליד האשה בחזקת שהוא פקח: ולכאורה י"ל שגם התוס' מודים למ"ש בשטות רש"י וכדמשמע דברייהם בקדושין בד"ה אלא הכא רק דקשי' להו אהך דרב דאמר הרי בוגרת לפנינו דכיון דהיום עשוי' להשפנות כמו דלית לן למיזל בטר חזקה דמעיקרא כמו כן לית לן למיזל בטר איפכא דהיינו חזקה דהשתא כיון שיום זה הוא חלוק לעצמו וידוע שהיתה נערה עד עתה אלא שהיום משפנה והרבה שהם נעשים בוגרת בתחלת היום והרבה אח"כ ומה האות שהיא בוגרת לפנינו לומר שבנדאי בבוקר באו דהא קמן הרבה שהם בוגרת בערב ולא בבוקר לכך הוצרכו לומר שהרגילות לבא מצפרא ובגדה שהקשו התוס' אהא דאמרי' השתא

הוא דחזאי דה"נ השפא דבגרה נראה דאין קושיותם דנוקי אחזקה קמייתא דנערוות דא"כ למה נקטי הקושיא על רב דלשמואל נמי תיקושי למה אמר חוששין לקדושי שניהם אלא נדאי דחזקה דנערוות ודאי ליתא לכ"ע פיון שהיום עשויה להשתנות ועיקר קושיא דמדקאמר השפא הוא דחזאי אלקא דלא אזלינן בתר חזקה דהשפא פלל אף על גב דעכשוו נדאי ראתה וכמו כן אין לנו לומר הרי היא בוגרת לפנינו ומחזיקינן לה בבוגרת ודאי מצפרא דהא איכא למימר השפא הוא דבגרה וע"ז פתבו דרגילות לבא מצפרא וכן בהיה דהוא אומר ש"מ הייתי דאם הוא פריא עכשוו אמרינן דנדאי פריא הנה ומוציאין ממון משום דרוך בריאים הם הא לא"ה לא אזלינן בתר השפא פלל.

ואיך שיהיה בדברי התוס' עכ"פ אין להוכיח מהתם דהחזקה העשויה להשתנות בלי זמן מוגבל לאו חזקה הוא דהתם שאני דהחזקה בימים תליא וכיום זה עשויה להשתנות ואין לחשוב הזמן הקדום פלל והימים הראשונים יפלו וכאילו התחלת הענין שאנו דנין עליו הוא מיום זה לבד ומכ"ש לפמ"ש התוספות דהתם רגילות לבא מצפרא אכל בעלמא מה שעשויה להשתנות אין נסתר מחמת חזקה דמעיקרא פלל פדמוכח מההוא דנותנו לה בחזקת שהיא קיים וה"ה בנ"ד אף על גב דאסתחזק תלתא זימני שחוזר לשטותו מ"מ אם בפעם אחת חזר לפנינו לחלימותו מחזיקין ליה בחזקת חלים כ"ז שלא נודע לנו שחזר לשטותו: ונלע"ד ראיה מהא דאמרינן בנדה באשה שאין לה נוסת קבוע כל לבעלה לא בעי בדיקה ומותר לבא עליה בין ערה ובין ישינה ואפילו פבר ראתה כמה פעמים מ"מ כל שהניחה טהורה בא עליה ואינו חושש והוא דעת רוב הפוסקים הראשונים ז"ל.

ואף הרי"ף דמצריף בדיקת ג"פ הראשונים בשעת תשמיש טעמא אחריןא הוא דס"ל דמסתמא היא רואה בשביל איזה מקרה וכמו כן יש לחוש לתשמיש וכמ"ש הר"ן פ"ב דשבועות והביאו הב"י בי"ד סימן קפ"ו ואף על גב דהרא"ש שם פתב שלא מלאו לבו להקל נגד ר"ח וכן דעת הרמב"ם ז"ל דמודה פאן דהתם שאני שהיא ענוולה לראות בכל פעם וכמ"ש שיש לחוש שמחמת מקרה התשמיש תראה וכמ"ש הרא"ש דלהתיר אינו מועיל מה שלא ראתה ג"פ משא"כ פאן וגם פי דעת הפוסקים שם רובם פכולם דא"צ בדיקה פלל ע"ש בב"י ובש"ף באורף: איברא שעדיין צ"ע ממ"ש הר"ן בתשובה ופסקינן פנותיה בי"ד סי' ר"א באשה שטבלה במקנה שהחזיקו מימיו להיותפעמים עולים פעמים מתמעטים ממ' סאה דאף על גב שנמדד עכשוו ונמצא מ' סאה לא עלתה לה טבילה וא"כ כ"ש פאן שעתה לא נודע לנו פלל מה הוא אם חלים אם שוטה דליכא חזקה דהשפא ואית לן למיחש שבעת נתינת הגט הוא שוטה והף דהר"ן דמי ממש להף דהכא ולפי דברי הר"ן צריף לחלק בין הף דאשה שאין לה נוסת דמוקמינן לה בחזקת טהרה משום דהתם אין שם חזקה לאיסורא משא"כ בעובדא דהר"ן שהאשה בחזקת טמאה עומדת אתה בא להתירה על ידי טבילה זו אל תתירנה מספק וכן מבואר להדיא טעמא דמילתא בתשובת הר"ן והובא בב"י סי' ר"א דמיייתי ראיה מהש"ס דקדושין דקידשה אביה כו' דאמרינן אמר לה רב ע"כ לא אמר ר' יעקב התם אלא משום דאמרינן העמיד ממון על חזקתו כו' וה"נ אמרינן העמיד טמא על חזקתו כו' ע"ש ומ"מ צריף ליישב לפי דברי הר"ן שהיא דגיטין דנותנו בחזקת שהיא קיים אף על פי שהנה עשויה להשתנות בנדאי וה"נ אף על פי שהחזיק להיות מימיו מתמעטין ועשויה להשתנות מ"מ נימא דבההוא שעמא שטבלה האשה עדיין לא נתמעטו המים ואי משום דהעמיד טמאה על חזקתה ה"נ

התם הרי האשה בחזקת איסור לשוק עומדת ואפ"ה משום חזקת חי שרינו לה ואפשר לומר דעובדא דהר"ן נדאי לא שייכי חזקה קמייתא פלל פינון שהדבר ידוע לנו שבמשך הזמן ההיא היתה המקנה פעמים שלימה פעמים חסירה וא"כ פשיטא שאין לנו להתיר ולומר שטבלה בזמן שהיתה שלימה שהרי עכ"פ לפרקים היתה חסירה ושמה בעת שהיתה חסירה טבלה וכאילו היה פאן ב' מקוואות אחת שלימה ואחת חסירה ואינו ידוע באיזה מהן טבל דאמרינו העמיד טמא על חזקתו ובחסיר' טבל ומה לי הספק באיזה מקנה טבל או הספק אם בזמן שהיתה שלימה או בזמן שהיתה חסירה משא"כ אם נודע לנו פעם אחת בבירור שהמקנה שלימה ואחר הזמן ההוא לא נודע לנו מחסרונ' פלל אף על פי שקודם לזה הוחזקה להיות פעמים שלימה פעמים חסירה מ"מ פינון שטבלה אחר שנודע לנו בבירור שהיא שלימה ושוב מאז אינו ידוע לנו שנתמעטה בשום פעם שפיר אמרינו העמידנה על חזקתה שלא היתה חסירה גם בעת הטבילה ואף על פי שפבר הוחזקה קודם לזה שיתמעטו המים לפרקים ומחמת זה י"ל שגם עתה שהיתה שלימה לפניה עתידה היא שיתמעטו מימיו מ"מ הרי אין זמן וגבול לדבר אימת יהיה המיעוט ומאחריו ליה פל מה דאפשר ואמרינו דבשעת הטבילה היתה שלימה כדמעיקרא דמה שהיה עשויה להשתנות בנדאי בלא גבול וזמן לדבר לא מרע לה לחזקה פלל וכההוא דגיטין אבל מל' הר"ן שם שכתב ולפיכך אם הוחזקו להיות מימיו מתמעטים לפחות ממ' סאה צריכה לחזור ולטבול כ"ז שלא ידעה בנדאי שבשעה שטבלה מ' סאה היתה בה משמע ב"אם שבשעה שטבלה היתה מ' סאה אף על פי שזמן מה.

קודם זה ידוע שהיה שם מ' סאה ואין אתנו ידוע אם נתמעט אחר זה אין הטבילה מועלת דלא אמרינו אוקמי אחזקתה פינון שדרכה בכך להתחסר לפרקים אמרינו העמיד טמא על חזקתו: ובהכי א"ש מה שהוצרך הר"ן להביא ראיה מהך דקדושין דאמרינו העמיד ממון על חזקתו וכתב וז"ל וטעמא דמלתא דמשום חזקת ממון ל"א העמיד האדם בחזקתו דבריא הנה כמו מתחלה ואף על פי שעכשיו ג"כ בריא לפי שאותו חזקה עשוי להשתנות שהרי החולי מצוי ולפיכך אף על פי שעכשיו ג"כ נמצא בריא אין אותה חזקה מבטלת חזקת ממון וה"נ אם הוחזק להיות מתמעט בפחות ממ' סאה אין חזקתו שהוחזק שיהא מ' סאה מוציאה הטמא מחזקתו דאיכא למימר העמיד טמא על חזקתו ואימור לא טבל וא"ל דלא ילפינו להא מלתא איסורא מממונא דהא תלמוד קמדמי להו כו' עכ"ל: ולכאורה האריכות בזה אף למותר דדבר פשוט הוא דבכה"ג שהדבר ידוע פמה פעמים שחסר' במשך הזמן ההוא שאין מקום בזה לא לחזקה ראשונה ולא לחזקה דהשתא פינון דמספק' לן אם הטבילה היתה בעת שהיתה יושבת על מלאות או בעת חסרונה ואטו ספין שנבדק ונפגם ונתקן ושוב חזר ונפגם ונתקן ונתקן ומספק' לן אם בעת שהי' בדוק שחט או בעת שהיה פגום נימא דאוקמי אחזקה שלא הנה פגום בשעת שחיטה פינון שהיה בדוק בתחלתו הא נדאי ליתא ואף אם עכשיו נבדק ונמצא פהוגן אין זה מועיל פינון שאנו מסופקים על הזמן דשמה השחיטה היתה בזמן שהיה פגום וה"נ דכונתיה ואף כי א"צ לזה חזקת טמא פלל דאף אם לא הנה פאן חזקת טומאה מ"מ הוי ספק השקול וספיקא דאורייתא לחומרא.

נדבר זה מבואר לענ"ד בתוס' בכתובות דף ד' ד"ה ואוקי ממון' בחזקת בר שטיא וז"ל ואומר ר"י דהקא לא שייך למימר כדאמר בסוף קידושין אם ש"מ הוא עליהם להביא

ראי' כו' דבר שְׁטִיָא דְהָכָא פִּינּוּן שְׁהוּא עֵתִים חָלִים עֵתִים שׁוֹטָה אֵין ראי' מִמָּה שְׁהוּא עֵכְשִׁין עכ"ל וכ"כ התוס' בִּיבְמוֹת דָּף ל' ע"ש וְלִכְאוּרָה הֵיָה אֶפְשָׁר לומר שְׁכַּנּוֹנְתָם ע"פ מ"ש בְּנִדְהָ דָּרְב דס"ל הָרִי בּוּגְרַת לְפִינּוּ מִשׁוּם דְּרַגְלִיּוֹת לְהִבְיָא מִצְפָּרָא וְהָא דָּאָם ש"מ הֵיָה כו' הִינּוּ מִשׁוּם דכ"ע בְּחֻזְקַת בְּרִיאִים וְאִית לָן לְמִימַר שְׁהוּא בְּרִיא כְּמוֹ שְׁהוּא עֵכְשִׁין ע"ש וא"כ פֶּאן שְׁהוּא עֵתִים חָלִים עֵתִים שׁוֹטָה א"כ אֲזָדָא לִיהָ הָךְ דכ"ע בְּחֻזְקַת בְּרִיאִים וּמְמִילָא דְלִית לָן לְמִיזֵל בְּתַר הַשְׁתָּא אָבֵל הָאָמַת יוֹרָה דְרָפּוּ שְׁכַּנּוֹנְתָ הַתּוֹ פִּינּוּן שְׁעכ"פ בְּנִדְאֵי הֵיָה עֵתִים שׁוֹטָה וְאָנּוּ מְסֻנְפָקִים עַל שְׁעַת הַמְּכִירָה שְׁמָא הֵיָתָה בְּעַת שְׁטוּתוֹ מִהּ יוֹשִׁיעֵנּוּ זֶה שְׁהוּא עֵכְשִׁין חָלִים לומר שְׁגַם בְּשְׁעַת הַמְּכִירָה הֵיָה חָלִים פִּינּוּן שְׁעכ"פ בְּרוּר שְׁהֵיָה שׁוֹטָה בְּאִיזָה זְמַן לֹא יִצְאָנּוּ מִיַּדִּי סָפֵק שְׁמָא הֵיָה הַמְּכִירָה בְּעַת הַהִיא.

וְלִכּוֹן הַדְּבָר פְּשׁוּט בְּמִקְנָה שְׁמִימִיּוֹ מִתְמַעְעֵטִין וּפְעָמִים עוֹלִים וְטָבְלָה וְלֹא נוֹדַע אִם בְּעַת הַעֲלִי' אוֹ בְּעַת הַיְרִידָה דְסָפֵק שְׁקוּל הִיא וּסְפִיק' דְאוּרְיִיתָא לְחוּמְרָא אַף אִם אֵין פֶּאן חֻזְקָה לְטַמָּא וְלֹא לְטַהַר אָף לִפְמ"ש א"ש דְהָר"ן בָּא לומר דָּאָף אִם פְּעַם אַחַת נִתְבָּרַר לָנוּ שְׁהֵיָה מ' סָאָה וְשׁוּב אַחַר הַזְּמַן הַהוּא לֹא נוֹדַע לָנוּ אִם יָרְדוּ הַמַּיִם לְפָחוֹת מְכַשְׁיַעוּר וְטָבְלָה בּוֹ וְעַתָּה נִבְדַּק וְנִמְצָא מ' סָאָה דְבִכְה"ג שְׁפִיר הֵיָה אֶפְשָׁר לומר דְאֲזִלִּינוּ בְּתַר חֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא וְדַהֲשְׁתָּא וְאָף שְׁהִנְחֻזְקָה לְהִיּוֹת מִתְמַעְעֵט לְפָרְקִים מ"מ מְחֻזְקִינוּ דַּהֲשְׁתָּא מִיַּת לֹא נִתְמַעְעֵט לְזֶה אָמַר הָר"ן דו"א דְמַחְמַת הַעֲמֵד טָמָא עַל חֻזְקָתוֹ לֹא אֲזִלִּינוּ בְּתַר חֻזְקָה דַּהֲשְׁתָּא וְחֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא נְמִי לִיתָא פִּינּוּן דַּעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְלִזְהָ הִבְיָא רָאָיָה מִהִיא דְקִידּוּשִׁין דְהֶתֵּם ג"כ וְדָאֵי דְלֹא מִיִּירִי שְׁיָדוּעַ שְׁהֵיָה פְּעַם אֶחָד ש"מ וְהוּא אומר שְׁבַעַת הַהִיא הֵיָתָה הַנְּתִיבָה וְלִכְךָ אֵין שָׁם חֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא דְלִפְי"ז פְּשִׁיטָא שְׁגַם חֻזְקָה דַּהֲשְׁתָּא לֹא שְׁיָיָה פִּינּוּן שְׁאָנּוּ מְסֻנְפָקִים עַל הַזְּמַן וְכַדְכִּתִּיבְנָא אֵלָא וְדָאֵי שְׁאֵין יָדוּעַ לָנוּ כִּלְלֵי אִם הֵיָה ש"מ בְּשׁוּם פְּעַם וְאִפ"ה אֵין פֶּאן חֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא שְׁהֵיָה בְּרִיא לְפִי שְׁעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת שְׁהַחֲלוּי מְצוּי וְחֻזְקָה דַּהֲשְׁתָּא שְׁהִיא בְּרִיא אֵין פָּחָה יָפָה לְבַטֵּל חֻזְקַת מְמוֹן.

אָף צ"ע דְלִפִּי מַה דְאֶסְבֵּר לָן הָר"ן טַעַמ' דְלֹא אֲזִלִּינוּ בְּתַר חֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא מִשׁוּם שְׁהַחֲלוּי מְצוּי מִהִיא טַעַמָּא גּוּפָא לִית לָן לְמִיזֵל בְּתַר חֻזְקָה דַּהֲשְׁתָּא ג"כ דְמַה בְּכָךְ שְׁהוּא בְּרִיא עֵכְשִׁין מ"מ י"ל שְׁאֶפְשָׁר שְׁהֵיָה חוּלָה קוֹדֵם לְכּוֹן וְכֹל דְחֻשִׁישׁ סוּפּוֹ מְבָרִיא וּבִש"ס מְבּוֹנָאָר דס"ד דָּרְב בּר"נ מִשׁוּם דְבְּתַר הַשְׁתָּא אֲזִלִּינוּ וְנְחִי לֵה דְאִתִּי כו' יַעֲקֹב וְהֶתֵּם מִשׁוּם חֻזְקַת מְמוֹן וְיוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּנָה דְלִפְמ"ש הָר"ן דְכִינּוּן שְׁהַחֲלוּי מְצוּי הוּי עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת דְמנ"ל הָךְ מִקְלָתָא דְחוּלִי מְצוּי דְהָא אֲשַׁפְּחוּן בְּנִדְרִים דָּף ר"ז דְחֻלָּה הוּי גְדַרִי אֲוֹנְסִין מִשׁוּם דְאֲוֹנְסָא דְלֹא שְׁכִיחַ הִיא וְלֹא הו"ל לְאֶסּוּקִי אֲדַעֲתָיָה: וְאָף לְפִי מַה דְקִי"ל בְּרִישׁ פְּתוּבוֹת לְעַנּוּן אֲוֹנְסִין בְּגִיטִין דְחֻלָּה הוּי אֲוֹנְסִין דְשְׁכִיחַ וְלֹא שְׁכִיחַ ע"ש וּבִש"ף יו"ד סִימָן רל"ב מ"מ עכ"פ לֹא מִיָּקְרִי מְצוּי שְׁיָהָא נְקָרָא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת וְלְבַטֵּל הַחֻזְקָה בְּשִׁבְלֵוֹ דָּאָם כּוֹן לֹא הוּי אֲוֹנְסִין לְעַנּוּן מְמוֹן וּנְדָרִים וְעוֹד דָּאָם נִימָא דְחֻלָּה דְהוּי אֲוֹנְסִין דְשְׁכִיחַ וְלֹא שְׁכִיחַ מְגַרְע הַחֻזְקָה דְחֻשְׁבִּינּוּ לְהַשְׁתַּנּוּת אִם כּוֹן מִיַּתָּה נְמִי הָא הוּי אֲוֹנְסִין דְשְׁכִיחַ וּל"ש פְּמְבּוֹנָאָר בְּרִישׁ פְּתוּבוֹת בְּהָא דְאֶמְרִינוּ דִּילְמָא מִתְּ דוּוּקָא דְנִיחָא לִיהָ וְכּוֹן מְבּוֹנָאָר בְּדְבָרֵי ה"ה פ"ט מִהֲלָכוֹת גִּירוּשִׁין וְז"ל א"נ פְּגוֹן שְׁכִיחַ וְלֹא שְׁכִיחַ פְּגוֹן חוּלִי אוֹ מִיַּתָּה פְּדָרְךָ כֹּל הָאָרְץ כו' וכ"כ בְּפ"י שָׁם לְהִדְיָא וְע"כ לומר הָא דְאֶמְרִינוּ מִיַּתָּה ל"ש הִינּוּ דְלֹא אֶמְרִינוּ דְשְׁכִיחַ לְגַמְרֵי אָבֵל מ"מ הוּא שְׁכִיחַ וּל"ש וְאִם כּוֹן פְּשִׁיטָא דְעַדִּיף מְחֻלָּה דְבְּמִיַּתָּה וְדָאֵי עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת דְכֹל אָדָם מְעוֹתֵד לְמוֹת מִשָּׂא"כ חוּלִי אָף דְשְׁכִיחַ קִצָּת מ"מ אֵינוּ וְדָאֵי עֲתִיד לְהִיּוֹת וְאִם

כּן טְפִי הָיָה לָנוּ לֹמֵר דְחֻזְקַת חַי לָאוּ חֻזְקָה הוּא בְמָקוֹם דְאִיכָּא חֻזְקָה אַחֲרֵיתִי וּלְהַדְיָא תָּנוּ
נוֹתְנוּ בְחֻזְקַת שְׁהוּא קַיִים אַף עַל גַּב דְאִיכָּא חֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק: וְא"ל דְהָא דְאָמְרִינָן דְמַת
הָיָה אֲנוּס דְשְׂכִיחַ וּל"ש הֵינָנו לְעַנְיָן דְשְׂיִיף בְּיָה קֶצֶת דְהִנְהָ לִיָּה לְאִסוּקִי אַדְעֵתִיָּה שְׁמָא
יָמוּת וּלְשְׁמָא יָמוּת חֵינְשִׁינָן מִשָּׂא"כ בְּהַדְּ דְנוֹתְנוּ בְחֻזְקַת שְׁהוּא קַיִים שְׁהוּא שְׁמָא מַת
וּלְשְׁמָא מַת לֹא חֵינְשִׁינָן דְמִיתָה לֹא שְׂכִיחַ דָּאם כּוּן גַּם גַּבִּי חֲלָה נִימָא אִיכָּא כִּינּוּן דְחֻזְקַת
אֲנוּס לְעַנְיָן מְמוֹן וְנִדְרִים וְאָמְרִינָן דְלֹא הוּ"ל לְאִסוּקִי אַדְעֵתִיָּה אֲלֵמָא דְאִפְּלוּ לְשְׁמָא יַחֲלָה
לֹא הוּ"ל לְאִסוּקִי אַדְעֵתִיָּה דְהָא ל"ש וּמכ"ש דְאִין לָנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא חֲלָה וְאִם כּוּן בְּהִהוּא
דש"מ הֵייתִי שְׁהוּא אוֹמֵר שְׁחֲלָה נִגְדַּד חֻזְקָה שְׁהִיָּה בְרִיא לִית לָן לְמִימַר דְמַהִימָן לְאִפּוּקִי
נִפְשִׁיָּה מְחֻזְקָה וְיוֹתֵר קֶשֶׁה דְהָא דִין ש"מ שְׂיִכּוּל לְחֻזְרָא בּוּ אִינוּ אֲלֵא בְתַשְׁשׁ כַּחוּ מְחַמַּת
חֻלִּי וְאִינוּ יָכוּל לְהִלָּף כְּדָרָף כָּל הָאָרְץ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּח"מ סִימָן ר"ן וְהִהוּא וְדָאִי ל"ש כָּלֵל
וְכוּ שְׂיִקְפּוּץ עָלָיו חֻלִּי וְהוּא מְסוּכָּן לֹא שְׂכִיחַ כָּלֵל כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' בְּפִסְחִים דָּף מ"ו שְׁהִקְשׁוּ
אִם כּוּן בְּטַלְתָּ כָּל מְלֹאכֶת שְׁבֵת דְנִימָא הוּאִיל וְחֻזִּי לְחֻזְלָה שְׂיִישׁ בּוּ סְפָנָה וְתַרְצוּ דְחֻזְלָה
שְׂיִישׁ בּוּ סְפָנָה לֹא שְׂכִיחַ ע"ש: וְנִרְאָה דְאָף הֵר"ן לֹא קָאָמַר אֲלֵא בְּגוּנֵי דְהֵתָם שְׁהוּא טוּעֵן
בְּרִי ש"מ הֵייתִי וְלָכֵן כִּינּוּן שְׁהַחֻלִּי מְצוּי קֶצֶת עכ"פ וְעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת מְהֵנִי בְּרִי דִידִיָּה
וְהַש"ס מְדַמֵּי הֵהוּא דְהֵתָם שְׁהַחֻלִּי מְצוּי בְּצִירוּף בְּרִי שְׁלוּ לְהֵהוּא דְהֵרִי הִיא בּוֹגְרַת שְׁהִיא
מְשַׁתְּנָה בְּוִדָאִי וְכוּן בְּהִהוּא דְהֵר"ן שְׁהַמְקַנָּה מְוַחֲזָק שְׂיִיָּהּ מִימִיּוּ מִתְמַעְטִים: אֲמַנָּם מַה
שְׁהַכְרִיחוּ לְהֵר"ן לְפָרֵשׁ דְבְטָלָה חֻזְקָה קְמִיָּתָא לְפִי שְׁהַחֻלִּי מְצוּי מְשׁוּם דְקִשְׂיָא לִיָּה מַה
דְהַש"ס מְדַמֵּה הֵהוּא דְהֵתָם לְפִלּוּגְתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל דְהָא הֵתָם וְדָאִי דְאִיכָּא חֻזְקַת הַגּוּף
דְבְחֻזְקַת בְּרִיא הָיָה קָאִי וּבְלֵא חֻזְקָה דְהַשְׁתָּא נְמִי אִם חֻשְׁשָׁנוּ לְחֻזְקָה שְׁתוּעִיל נִגְדַּד חֻזְקַת
מְמוֹן טְפִי הוּ"ל לְמִיחֻשׁ לְחֻזְקַת הַגּוּף דְהֵינָנו חֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא וְכַבֵּר עֲמַד בְּזָה הַגָּאוֹן בְּפָנֵי
יְהוֹשֻׁעַ ע"ש מ"ש לִיָּישׁב בְּזָה וְעִיָּין בְּחִידוּשֵׁי מַחוּ' הַגָּאוֹן הַחֲסִיד הַאב"ד דק"ק פּפד"מ
בְּסִפְרֵי הַמְקַנָּה שָׁם וְאִין פְּנָאִי לְהָאָרִיף אָף מ"ש לְדַמּוּת עוֹבְדָא דנ"ד לְהַדְּ דְגִיטִין לְכַאוּרָה
יֵשׁ לְחֻזְקַת בִּינְיָהֶם לְפַמ"ש הַפ"י שָׁם הָא דְמוֹקְמִינָן בְּחֻזְקַת שְׁהוּא קַיִים אַף עַל פִּי שְׂיִישׁ
נִגְדַּד חֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק מְשׁוּם דְהָא חֻזְקַת אִיסוּר אִיִּתְרַע לִיָּה ע"י הַגֵּט שְׁהִיא מְקַבְּלַת
עֵתָה מִשָּׂא"כ חֻזְקָה שְׁהוּא קַיִים דְלֹא אִיִּתְרַע כָּלֵל ע"ש וְאִנִּי מוֹסִיף בְּיָאוּר דִּי"ל דְלִכְּפָּה לֹא
מְשַׁגְּיחִינּוּ הֵתָם בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְשׁוּק מְשׁוּם דְכָל חֻזְקָה שְׁאָנוּ רוּאִים מְתַעֲסָקִים לְסַלֵּק
הַחֻזְקָה הֵהוּא וְיֵשׁ חֻזְקָה שְׁהַמְתַּעֲסָקִים סְלִקוּהָ קָמוּ לִית לָן לְאוּקְמִי חֻזְקָה נִגְדַּד חֻזְקָה דְהָא
קָמוּ שְׁנַעֲשֶׂה עֶסֶק לְסַלֵּק הַחֻזְקָה הֵהוּא וְכוּן מְבֹאָר בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א בְּמִשְׁמַרְתַּת הַבֵּית גַּבִּי
הֵהוּא דְרוּב מְצוּיִן אֲצֵל שְׁחִיטָה מְוַחֲחִין הֵם דְלִכְּפָּה לֹא אָמְרִינּוּ סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה כִּינּוּן
שְׁנַתַּעֲסָקוּ לְסַלֵּקָה וְהָרוּב מְסַלֵּקָה כַּהוּגֵן ע"ש וְה"נ כְּשִׂישׁ חֻזְקָה עַל הַמְסַלֵּקִים שְׁמְסַלֵּקִים
כַּהוּגֵן וּלְפ"ז הִכָּא שְׂיִישׁ מְתַעֲסָקִי לְסַלֵּק הַחֻזְקָה וְאִין לְהַמְתַּעֲסָקִים חֻזְקָה גְמוּרָה דְלֹא
אִיִּתְרַע אֲלֵא חֻזְקָה דְאִתְרַע א"כ חֻזְרָנוּ לְחוּשׁ לְחֻזְקָה שְׁבָאוּ אִילוּ לְסַלֵּקָה דְשְׁמָא לֹא סִילְקוּהָ
כַּהוּגֵן דְהָא אֲדַרְבָּא הֵהוּא חֻזְקָה לֹא אִיִּתְרַע כָּלֵל וְהֵנִי רִיעֵי חֻזְקַתִּיָּהּ וּלְפ"ז בנ"ד דְאִיִּתְרַע
לָה חֻזְקַת חֲלִימָתוּ כִּינּוּן שְׁהוּחֻזְקָה לְהִיּוֹת עֵתִים שׁוּטָה שׁוּב לֹא נְסַתְלָקָה חֻזְקַת א"א.

דְאִימּוּר הִנְהָ שׁוּטָה בְּעַת הַנְּתִיבָה וְלֹא נְסַתְלָקָה כַּהוּגֵן וְלֹא דְמִי לְהַדְּ דְגִיטִין דְחֻזְקָה שְׁהוּא
קַיִים לֹא אִיִּתְרַע כָּלֵל: וּבְאֵמַת צ"ע עַל הֵר"ן שְׁהוּחֻזְרָף לְהִבִּיא מַהִּהוּא דְקִידוּשִׁין דְלְפִי
שְׁהַחֻלִּי מְצוּי אֲזָדָא לִיָּה חֻזְקָה דְמַעֲיָקְרָא דְהָא הָא דְהֵר"ן עֲדִיפָא דְהָא אִיִּתְרַע לָה חֻזְקָה

ושמא אה"נ קאמר דהא התם מבטלינו חזקה דקמייתא משום שהחולי מצוי אף על גב דלא איתרע לה החזקה ומכ"ש פאן בדין המקנה דאיתרע החזקה.

וגם י"ל דעיקר הא דמיייתי מהתם לומר דלא מהני חזקה דהשתא ועכ"פ בנ"ד אין ראיה מהך דגיטין דאף על גב דנדאי עשוי להשתנות מ"מ השתא מיהא לא איתרע כלל משא"כ הך דאיתרע לה חזקה בתלתא זימני דהוי חזקה בכל דוכתי.

וצ"ע על מ"ש המג"א בא"ח סימן ק' טעם בציצית דלא מוקמינו אחזקה דעשוי לפסוק בכל שעה וכמ"ש ביו"ד סימן ר"א בשם תשובת הר"ן כו' וכוונתו לדברי הר"ן דלעיל גבי מקנה ובאמת שדבריו צ"ע דהתם ה"ט משום דהעמיד טמא על חזקתו גם י"ל דשאני התם דאיתרע לה החזקה משא"כ בזה דלא איתרע כלל וצ"ל דעיקר ראית המג"א היינו ממ"ש הר"ן לפירוש הך דהוא אומר ש"מ הייתי דלא אזלינו בטר חזקה דמעיקרא משום דעשויה להשתנות שהחולי מצוי והוא דמי ממש לציצית והא דאיצטרף התם לומר העמיד ממון על חזקתו אינו אלא כדי לבטל חזקה דהשתא ובציצית דליכא חזקה דהשתא מבטלינו חזקה דמעיקר' משום דעשוי להשתנות ונראה דאף המג"א לא קאמר אלא להצריך בדיקה לכתחלה מהאי טעמא אבל מודה דמה שעשוי להשתנות אינו לבטל החזקה כדהוכחנו מדין אשה שאין לה נוסת קבוע שמתרת לבעלה הרי דאפילו באיסור פרת מוקמינו לה בחזקת היתר והא דשרי התם לכתחלה היינו משום דמגנ' באפיה כמבואר בש"ס שם ועכ"פ מ"ש לחלק בין ההיא דנותנו בחזקה שהוא קיים דלא אתיליד ריעותא בחזקה ובין ההיא דהר"ן ונ"ד לכאורה נראה נכון: ואמנם מהר"ן גופא נראה דלא אתי עלה מטעם דאיתרע החזקה רק משום עשוי להשתנות שהרי למדה מהך דש"מ הייתי משום שהחולי מצוי והתם לא אשפני לפנינו לריעות' ובכה"ג פבר פתבתי שיש ראיות מוכיחות דאזלינו בטר חזקה כה"ג משום צירוף חזקה דהו"ל פתתי לריעותא י"ל דע"כ לא אמרי' ה"כ אלא כשהריעות' לפנינו ממש משא"כ כשאינה לפנינו רק שעשוי להשתנות לית לן בה ואף היכי דנשתנה לפנינו דווקא היכי דחסר נאמא וכמש"ל באנרף בזה ואין לחלק בין היכא שאינה רק עשויה להשתנות מהיכא דנשתנה פבר תלתא זימני לפנינו דז"א דכיון דעכ"פ עתה הוא בריא לפנינו ואין לנו ללמוד מזה שנשתנה ג' פעמים כ"א שהוא מוחזק שישתנה בעידן עדין ומה עדיפתא בזה שאין השינוי העמיד להיות מתברר ליה רק מחמת חזקה לבד מאם השינוי ידוע לנו בבירור שיבא כמו חזקת חי שידוע שימות ומכ"ש לפי דעת הפוסקים החולקים על הט"ז ונראה מדבריהם דמוקמינו אחזקת חי בכל גונוי אף שעכשיו מת לפנינו ועיין בשו"ת נ"ב שכתב דלפי סברת הט"ז אם פן הא דאמרינו נותנו בחזקת שהיא קיים ולזה יש לו אה והיא נשאת לשוק ע"פ גט זה ואחר כמה שנים ישמעו בו שמת ה"כ נאמר שמת למפרע וה"ז זקוקה ובגיה ממזרים למ"ד יש ממזר מיבמה והרי דרכיו דרכי נועם כו' וקצת יש לדחוק דנדאי באם בשעת נתינת הגט לא נודע לנו ממיתתו כלל והחזקנו אותו בחזקת חי ועי"ז ניתן הגט פבר איתרע לה חזקת א"א לגמרי בההוא שעמא ויצא הדבר בהיתר ותו לא איכפת לן כמה שנודע ממיתתו זה אין מוציא מפה שפבר החזקנו מחזקת היתר ואמרינו השתא מת וכה"ג פתבו התוספות בכתובות דף ד"ו בההיא דאנן אחתינו ליה כו' בשם הר"י בר ברוך ועיין כמה שכתב אדוני אבי זקני בתשובה סי' י"ח בספין שנאבד ואחר כך נמצא פגום דמיייתי ראיה מהא דאמרי' בכתובות הרי אתם בחזקתכם כו' ואין להצריך אבל היכא שנודע לנו

ממיתתו בַּעַת שְׁנוּלֵד הַסֶּפֶק כְּגוֹן הַגִּי עֲנִינֵי דְמִיִּיתֵי הַט"ו רְאִיָּה מִשֵּׁם דְּבַעַת שְׁאָנוּ בָּאִים לְדוֹן כְּבָר מֵת וִי"ל שְׁמָא כְּבָר מֵת פִּינּוּן שֶׁהוּא מְעַנְתָּד לְמוֹת וּכְמ"ש הַט"ו שֵׁם: אִף מִדְּבָרֵי הָר"ן נִרְאָה דְאָף בְּכַה"ג נְמִי סְפִיקָא הָוֵי שְׁהָרֵי בְּגִיטִין דְּרַף ע"ו אֲמַרִּינּוּ אִם אֵין יָדוּעַ אִם גֵּט קָדָם לְמִיתָה אוֹ מִיתָה לְגֵט מְגוֹרְשָׁת וְאִינָה מְגוֹרְשָׁת וְכַתְּבֵי הָר"ן שֵׁם דְּאָף עַל גַּב דְּבַשְׁעָה שְׁנַתְּנָן הַגֵּט הֵיךְ לֹו חֲזַקת חַיִּים מ"מ פִּינּוּן דְּהַשְׁתָּא מֵת מְסַפְקִינּוּ דִּילְמָא בְּאוֹתוֹ שְׁעָה מֵת הוּא ע"ש וְכַתְּבֵי בְּקוּנְטֵרְס פְּלָלֵי הַחֲזַקָה אֲשֶׁר לִי דְאָף עַל גַּב דְּהִיכָא שְׁהַסֶּפֶק בְּגוּף הַמַּעֲשֶׂה כְּגוֹן סֶפֶק קְרוּב לֹו אֲמַרִּינּוּ פִּינּוּן דְּהָרֵי מֵת וּקְבָרוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו עָלֵיהּ הִרְאִיָּה שְׁנַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַגִּירוּשִׁין כְּמ"ש הַרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת מ"מ בְּזָה שְׁהַגִּירוּשִׁין ג"כ הֵם וְנֹדְאֵי שְׁהָרֵי נַעֲשׂוּ פְתִיקָנָם רַק שְׁהַסֶּפֶק בְּזִמְנָן אִיזָה קָדִים הָוֵי סֶפֶק גְּמוּר פִּינּוּן שְׁנַתְּחַדְשׁוּ כְּפִין ב' עֲנִינִים מַעֲשֶׂה הַגֵּט וּמַעֲשֶׂה מִיתָת הַבַּעַל וּמְסַפְקָא לָן הֵי מִינִיָּהוּ קָדִים שְׁאֵם מַעֲשֶׂה הַגֵּט קָדָם אֵין הַמִּיתָה מוֹעֲלָת לְהַתִּיר לִיכָם וְאִם מַעֲשֶׂה הַמִּיתָה קָדָם אֵין מַעֲשֶׂה הַגֵּט מוֹעִיל לְהַתִּיר לְשׁוּק הַלְפָּה חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבְמָת וְהַבְּאֵתֵי רְאִיָּה לְזָה מְהָא דְאֲמַרִּינּוּ גַבֵּי שְׁמוּטָה וְשַׁחוּטָה וּכ"כ אַא"ז בְּתִשְׁבּוּבָה סִימָן כ"ט לְעַנְנֵן שְׁחוּטָה וְשַׁבּוּרָה וְהַאֲרַכְתִּי בְּזָה.

ועכ"פ לְמַדְנֵו דְאָף בְּכַה"ג שְׁבַשְׁעָה שְׁנַתְּנָן הַגֵּט לֹא הֵיךְ לָנוּ לְחֹוש לְמִיתָה וְהָוֵי מוֹקְמִינּוּ לִיָּה בְּחֲזַקת שֶׁהוּא קָיָים אַפ"ה פִּינּוּן דַּעֲתָה מֵת לְפָנֵינוּ חֲזַרְנוּ לְסֶפֶק שְׁמָא כְּבָר מֵת בַּשַּׁעַת נְתִינָת הַגֵּט (וְצ"ל דְּחֲזַקת הָיִתֵר שְׁהֵיךְ בַּשַּׁעַת נְתִינָת הַגֵּט לֹאוּ מְלִתָּא הוּא וּבְאֲמָת שֶׁהִר"י חוֹלֵק עַל הַר"י בַּר בְּרוּךְ בְּכַתְּבוֹ שֵׁם וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַפּוֹסְקִים דְּאֵין לְחַלֵּק בְּזָה) וְלוּלִי דְבָרֵי הָר"ן הֵיךְ מְקוּם לֹוּמַר כְּמ"ש פִּינּוּן דִּיצָאָה פַּעַם אַחַת בְּהִתֵּר תּוֹ לֹא חִיִּישִׁינּוּ מַה דְּהַשְׁתָּא מֵת לְסַפּוּקֵי לְמַפְרַע וְהָא דְבְּמִקְנָה חִיִּישִׁינּוּ לָהּ לְמַלְתָּא הִיכָא שְׁנַמְצָא חֶסֶר לְפָנֵינוּ אִף עַל גַּב שְׁבַשְׁעָה שְׁטַבַּל הֵינּוּ מְחַזְקִים הַמְּקָנָה בְּחֲזַקת שְׁלָם וְטָהוֹר גְּבָרָא וְע"כ לֹוּמַר מִשׁוּם דְּאֲגַלְאֵי מְלִתָּא שְׁחֲזַקָה קְמִיִּיתָא בְּטַעוֹת הֵיטָה כְּמ"ש הַפ"י בְּקַדוּשִׁין דְּרַף פ' ע"ש י"ל דְּוּוּקָא הִיכִי דְשִׁיף לֹוּמַר חֶסֶר וְאֲתִי וְאִז שְׁפִיר חִיִּישִׁינּוּ לְמַפְרַע וְה"ל תְּרַתֵּי לְרִיעוּתָא אֲבָל בְּמִיתָה דְּלִיכָא לְמִימַר מֵת וְאֲתִי אִף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא מֵת לְפָנֵינוּ אֲמַרִּינּוּ הַשְׁתָּא הוּא דְּמֵת וְחֲזַקת א"א אֲנֻדָּא לָהּ בַּשַּׁעַת שְׁעֻדִין לֹא יִדְעִינּוּ שְׁמַת וְהֵיךְ לֹו חֲזַקת חַי גְּמוּר וְהָד דְּגִיטִין דְּאִם סֶפֶק אִם גֵּט קָדָם לְמִיתָה י"ל דְּמִיִּירֵי כְּגוֹן שְׁבַשְׁעַת נְתִינָת הַגֵּט כְּבָר אִיִּתְרַע לִיָּה חֲזַקת חַיּוֹתוֹ כְּגוֹן עִיר שְׁכַבְשׁוּיָה פְּרַכּוּם דְּנוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים וּמְהַתֵּם לֹא שְׁמַעֲינּוּ כ"א הִיכָא שְׁעֻדִין הוּא בְּסֶפֶק אִם הוּא חַי אֲבָל הִיכָא שְׁעַתָּה נֹודַע לָנוּ שְׁמַת וְדָאֵי נִימָא פִּינּוּן דְּהַשְׁתָּא וְדָאֵי מֵת וְחֲזַקת חַיּוֹתוֹ אִיִּתְרַע לִי אֲזֵלִינּוּ בְּתַר שְׁעַת מְצִיָּאתוֹ וּכְמ"ש הַתּוֹס' פְּסָחִים דְּרַף צ"א גַבֵּי מְפָקֵם הַגַּל וּקְמ"ל הִכָּא דְּכִינּוּן שְׁסֶפֶק אִם גֵּט קָדָם לְמִיתָה הו"ל מְגוֹרְשָׁת וְאִינָה מְגוֹרְשָׁת וּכ"נ מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ו מֵהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין שְׁפַתְּב גַבֵּי הַנֶּהָד דְּנוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים שְׁאֵם נֹודַע שְׁמַת הַבַּעַל קוֹדָם שְׁהַגִּי הַגֵּט לִיָּדָה אֵינוּ גֵט וְנִרְאָה מְזָה שְׁאֵף שְׁנֹודַע שְׁמַת הַבַּעַל הָוֵי סֶפֶק מְגוֹרְשָׁת אִם לֹא בְּנֹודַע שְׁהַגִּיעַ הַגֵּט לִיָּדָה קוֹדָם שְׁמַת אֲבָל אִם עֻדִין בְּסֶפֶק אִם מֵת קוֹדָם אוֹ אַח"כ מִיִּדֵי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא אִף בְּכַה"ג דְּאִיִּתְרַע לִיָּה חֲזַקת חַיּוֹת וּכְבָר עֲמַדְתִּי ע"ז בְּתִשְׁבּוּבָה אֲחָד שְׁהַרְמַב"ם הוֹצִיא אֵת דֵּינּוּ מְסוּנְגִיית הַש"ס דב"ב דְּרַף קנ"ג דְּקָאֲמַר אַבְיֵי הַשְׁתָּא וּמַה סְפִינָה שְׁרוּבָן לְאִיבּוּד נֹוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים כו' וְהַתּוֹס' שֵׁם וְהַרְמַב"ן נִדְחָקוּ בְּזָה דְּסְפִינָה הָוֵי כְּמוֹ שְׁסוּפּוֹ לְאִבְדַּד וְלָכֵן מְפָרֵשׁ הַרְמַב"ם מִיִּלְתָּא דְּאֲבִי דְּמְפָרֵשׁ לְמַתְנֵי דְּמִיִּירֵי אִף בְּגוּוּנָא שְׁאָנוּ מוֹצִיאִין עֲכָשׁוּי לְפָנֵינוּ שְׁמַתוֹ אַפ"ה אֲמַרִּינּוּ הַשְׁתָּא הוּא שְׁמַת וְאֲתֵי רְאִיָּת אַבְיֵי כְּפִשְׁטָא וְהַאֲרַכְתִּי בְּזָה.

וגם פתבתי שם לתרין דלא תיקשי ממפקח את הגל דלשיטת הרמב"ם פ"ו מהלכות ק"פ ודאי א"ש וכמ"ש בנ"ב לסתור ראיות הט"ז: אף גם לשיטות התוס' פתבתי דא"ש ואין פאן מקומו וצדיקין הנה צ"ע על אבני גופא מנ"ל לפרושי מתניתין הכי ולפמ"ש א"ש שפרמב"ם הוכיח פן ממתני' דאם גט קדם למיתה דע"כ בהכי מייירי כמש"ל.

אף לכאורה פשטה דמתניתין משמע דמייירי אף היכי שלא נפל ס' כלל בשעת נתינת הגט אפ"ה הוי ספק מגורשת והיינו מטעמא שכתב הר"ן דכיון דהשתא מת מספקינו למפרע וכו' הרמב"ם כתב בפ"ט מהל' גירושין מתני' כפשטא.

ולפ"ז צ"ל דאף במית' דלא שייך מת ואתאי אפ"ה הוי ספיקא ואף שבעת שנייתן הגט הוזקנוהו בחזקת חי והותר' ע"י גט זה עכשיו דחזינו לפנינו שמת איגלאי מילתא דהחזקה בטעות ואף שהתוס' בריש נדה כתבו גבי נגע דאף שחסר לפנינו ואיפא לגברא חזקת טהרה אפ"ה פיון דלא שייך חס' ואתי לא הו"ל פתתי לטיבותא לטהרו ואמרין אוכי הנגע אחזקתו והשתא הוא דחסר צריך לחלק דהתם פיון שעכ"פ בשעת ההסגר לא הנה שום חזקה המנגדת לחזקת הנגע שהיא שלם כמו שהנה וא"כ הבית מוחזקת לנו בטומאה וכיון שזה נכנס לשם בעת שכתב הנה בחזקת טומאה תו לא מהני חזקת טהרה דגברא ולא מידי וחל עליו ג"כ חזקת טומאה ותו לא מהני אף אם נמצא עתה חסר לפנינו ואמרין השתא דחסר וזה פנונת אא"ז מהר"ם מלובלין ז"ל שם בנדה לפרש פנונת התוס' במ"ש וכשטימא הפהו הבית גזירת הפתוב משום דאף כי בשעה שנקנס זה לבית חזקת טהרתו עליו מ"מ אם נחסר אז גזה"כ הוא דטמא שעיקר תלוי בשעת ההסגר ואז לא הנה חזקה המנגדת ע"ש: (אף בתשובה אחרת פתבתי מה שנלע"ד לפרש פנונת התו' באופן אחר ותירצתי קו' החכם צבי בסי' ב' ואין פאן מקומו) משא"כ פאן דאף על גב דבשעת שנייתן הגט הוזקנוהו בחזקת חי מ"מ באותו שעה הנה מתנגד לו חזקת א"א אלא שלפי שנעשה עסק לסלק החזקה של א"א ויש פאן חזקת שסילקויה פהוגן לא איכפת לו בחזקת א"א וכמש"ל ומ"מ אינו מועיל כ"א היכא דלא איתיליד ריעותא בחזקה זו דחזקת חי אבל כל שהיא מת לפנינו חזרנו לספק שפא לא נסתלק חזקת א"א פהוגן שכתב הנה מת בשעת נתינת הגט והוי ספק מגורשת וכמבואר מדברי אא"ז מהר"ם ז"ל דאם היינו אומרים דאם הנה חסר אחר ההסגר ג"כ טהור אז הוי אמרינו אוקמי חזקת טהרה דגברא לגבי חזקת הנגע כגון שחסר לפניך והוי פתתי לריעותא אף דלית ביה משום חסר ואתי: ומ"מ נראה דכל זה דווקא היכא שהוא מת לפנינו דאיכא חזקה דהשתא ואף לשמואל דלא אזיל בתר חזקה דהשתא חזי לאצטרופי למיהוי פתתי לריעות' פמבואר בקדושין משא"כ היכא דליכא חזקה דהשתא אף דאיתיליד ריעותא בחזקה דמעיקרא שפיר אזלינו בתרה וכמו שהאר"י אא"ז בזה בתשובה סי' ק"ט לשיטת התוס' ואף לדעת הפוסקים דחזקה דאיתיליד בה ריעותא לא אזלינו בתרה היינו היכא שהספק מחמת אותה הריעותא עצמה כגון נשבר הגף ואינו ידוע אם מחיים או לאחר שחיטה וליכא מידי למיתלי ביה משא"כ היכא שאין הס' בריעותא עצמה רק שאנו מחזיקים שהנה פן נראה דגם אינהו מזדו דאין לסתור החזקה בשביל זה וזה מוכרח מההוא דאשה שאין לה ווסת קבוע שכתבנו דאין לה ריעותא בחזקת טהרה יותר מזה שכתב ראתה פמה פעמים ועלוה לראות ואפ"ה מוקמינו לה אחזקת טהרה וע"כ דהיינו טעמא משום דמה שראתה דם מעיקר' אין זה מגרע חזקת טהרה דעכשיו וכיון דהוא חזקה גמורה ממילא בנ"ד נמי י"ל

דמועיל לגבי חזקת א"א כמו הך דנותנו בחזקת שהיא קנין ואף היכא שמת לפנינו והוא מעותד למות אי לא בחזקה דהשתא מילתא הוא וחסיא לאצטרופי לחזקת א"א הוי מוקמינו אחזקת חי אבל אי הנה אמרינו בחזקה דהשתא לאו מילתא הוא י"ל דמשום הריעותא דאיתיליד בחזקת חי לא איכפת לן כלל ואף על גב דנ"ד ודאי איכא לספוקי שמה יחזור לשטותו מ"מ כיון שעכשיו הוא חלים העמידנו על חזקתו כל זמן שלא ידענו שהרי אין לו נסת קבוע אימתי יחזור לשטותו וכיון שעכ"פ אין פאן חזקה דהשתא לאצטרופי לחזקת א"א שפיר דמי ליתן הגט וא"ל דניחויש שמה יתנדע לנו שחזר לשטותו ויהיה חזקה וה"ל תרתי לריעותא דז"א דא"כ גם בהיא דנותנו בחזקת שהיא קנין נמי נחויש ליה הכי שמה יתנדע שמת ולא יתברר אימת וכמש"ל בשם הנ"ב ולפי שיטת הר"ן דס"ל כפשטא דמתניתין דגיטין דכל שהיא מת לפנינו חיישינן וה"ל ספק מגורשת והוי לן למיחש להכי שהרי באמת הוא מעותד למות אלא ע"כ דלא איכפת לן בהכי דהשתא מיהא מוקמינו ליה בחזקת חי וכשייתנדע שישמות מסתמא יתנדע שמת אחר הזמן שניתן הגט וה"ל דכונתיה ומכ"ש לפמ"ש לעיל דעת האחרונים החולקים על הט"ז ונראה מדבריהם דאף היכי שמת לפנינו לא חיישינן וכמש"ל בשם הנ"ב שאין זה דרכי נועם ולפ"ז צ"ל במתניתין דגיטין דמייירי שבשעת נתינת הגט כגון ששמעו בו שמת והיו רגלים לספק ואיתרע חזקת חיים או בעיר שכבשוהו כפרום או בתרי ותרי למ"ד ספיקא דאורייתא אבל בלא"ה אף שנודע שמת ואינו ידוע אימת מ"מ אמרינו דבשעת נתינת הגט הי בחזקה חיים והשתא הוא דמת וא"כ אין לה ריעותא גדולה מזו שהרי מת לפניך.

ואפ"ה מוקמינו אחזקה אף דנדאי היה עתיד למות ומת באמת ומכ"ש בזה אף אם היה ננדאי גמור שעתידי שיתחזר לשטותו השתא מיהא י"ל שלא חזר ונותנו בחזקת שהיא פריא וכמו שאינו חושש למיתה ואין לערער ע"ז ממ"ש הב"י סי' קי"ט בשם תשובת רבינו שמשון בר' אברהם דאשה שעתים חלים ועתים שוטה כל שהחזקה בכך ג' פעמים אין ליתן גט אף בעת חלימתה משום חששא דתחזור לשטותה ואיכא למיחזר לגרירה ע"ש והוא דהתם קיל טפי דהוי גזירה דרבנן משום גרירה י"ל דא"ש לפי מה דמסקינן בגיטין דלשמה מת לא חיישינן לשמה ימות חיישינן ועיין ברשב"א יבמות דף קי"ט דאף דלא חיישינן שמה הפילה שמה תפיל חיישינן ועיין בקדושין דף מ"ה בפלוגתא ר"ת ור"י מיוני לענן קטנה שהלה אבי' דלשמה יקדש חיישינן ועיין בשו"ת נ"ב חלק י"ד סי' לענן ונסתות דאורייתא: ולפ"ז א"ש דהכא לא חיישינן שמה בעת נתינת הגט חזר לשטותו דזה הוי כשמה מת דלא חיישינן משא"כ באשה אף על פי שעכשיו בשעת נתינת הגט חלימה מ"מ שפיר איכא למיחזר שמה תחזור לשטותה ואית בה משום גרירה וכמו שמה ימות דחיישינן.

עוד י"ל בפשוט דהתם ה"ט דכיון דעכ"פ מחמת דמחזקת בכך חוששין שיתחזר לשטותה יהיה באיזה זמן שיהיה וחישינן לגרירה משא"כ פאן דכל שאנו מעמידים אותו על חזקת חלים בשעת נתינת הגט אף על פי שעתידי הוא להשתנות אחר זמן לית לן בה כף הנה נלענ"ד לצדד להיתר בנ"ד ולולי דברי הר"ן בהך דמקנה שמימיו מתמעטין וכן פסק בש"ע שפירא מדבריו דבגונו דנ"ד איתרע לה חזקה קמיייתא כיון דהחזקת בהכי: אף נלענ"ד לצדד דאף לפי דברי הר"ן יש מקום ולהתיר בנ"ד דע"כ לא קאמר הר"ן התם

אלא במקרה שהחוקק להיות מימיו מתמעטין פעמים עולים שאין הענין במקרה רק פן הוא גדרו של עולם וטבעו לפי לחות האויר ורטיבתו וכאשר יגד הגשם מן השמים וסהדא רבה פרת וכיון שהחוקק בכך להתמעט בכך בפחות מארבעים סאה ע"י סיבה שהוא חוששין לה שמא אירע עת טבילתה בעת כי יגורבו נצמתו המים ולא עלתה לה טבילתה ואין בזה שייכות חזקה ג' פעמים שטבע הענין מחייב ודרך יום פה ויום פה וכן בזה הוא דש"מ הייתי לפי שהחולי מצוי והיגו שכל אדם מוחזק בטבעו ומגו להיות חלש לפעמים לפי התחלפות האוירים והשתנותם ולא סבירא ליה כדאמר שמואל אליבא דר"נ בחזקת בריאי קיימי (וזה דלא כמ"ש התוס' בריש גדה שגרא מהדבריהם דאף אליבא דר' יעקב אמרינו הך סברא שהרי כתבו דהא דקאמר לימא רב דאמר כר"ט היגו משום דבחזקת בריאים קיימו ואם איתא דר"י לא סבירא ליה הכי לא היו צריך לומר אמר לה רב ע"כ לא קאמר ר"י אלא משום דהעמד ממון כו' תפוק ליה דבלא"ה לא שייך התם למיזל בטר השתא משום דלא ס"ל חזקת בריאים ואפשר ליישב דה"נ קאמר דטעמיה משום דלא סבירא ליה חזקת בריאים ואע"ג דאפתי ספיקא הוי מ"מ העמיד ממון כו' אבל הכא מי איכא למימר העמיד הגוף כו' וכיון שהיום עשוי להשתנות ורגילות לבא מצפרא אמרינו הרי בוגרת לפנינו וצ"ע) וכיון שפך הוא קביעות הענין בטבעו שייחלה לפעמים בסיבת מה שפיר מצי למימר כי בעת המתנה הנה ש"מ משא"כ בנ"ד דזה שישתטה ויצא מדעתו אינו קבוע בטבע האדם אדרבא כ"ע בחזקת שהם בריאים ופקחים קיימו וזה שהיה שוטה ויצא מטבע הרי חזר ונתרפא והרי הוא ככל אדם ואף שהיה פן שוטה פעמים מ"מ אין חוששין לו מכאן ולהבא פיון שהוא דבר שחוז' לטבע רק שפול פן במקרה ובמקרה לא שייך חזקה ואטו אדם שנופל בדרך מקרה ג' פעמים נימא שזה החוקק לנפילות והא דאשה שנשאת ג"פ לא תנשא נמי לא תלינו במקרה רק במענין או במזל הגורם ולכך ליכא איסורא לאיש שמתו לו ג' נשים וכ"כ המג"א סימן תס"ז לענין אם נמצא ג' חטין דבמדי דאתי מעלמא לא שייך חזקה דתלתא זימני והביא ראיה ממ"ש הט"ז בי"ד סימן פ"ד בשם רש"ל בפירות שאין הפנימה מצוי בהם ומעלמא אתי לא מתחזק בתלתא ע"ש והיגו מטעמ' דכתבנא לפי שא"ל חזקה כ"א היכא שיש לתלות שטבע הענין פן הוא וזה לא שייך במה דאתי מעלמא ומצאתי בספר מקור חיים שחיבר שארי בד"ז הגאון בעל חוות דעת שכתב שם בא"ח סי' תס"ז גם פן כדברי דאין חזקה למקריים והביא ראיה מהא דאין דין קטלן בגברא או בארוסה למ"ד מענין גורם וכתב ליישב קושית החק יעקב משכונות קברים דשם מסתבר הוא שנתניח זה לשכונות קברים אבל דבר הנופל במקרה וליכא דבר הגורם המסתבר והיקש השכל שייחבוהו פן לא שייכא חזקה דג"פ ע"ש ובנ"ד א"ל דג"כ אינו במקרה רק מחמת שנתמזמז מוחו דדין דא"כ אף בחזקת זימנא או בתרי זימני גיחוש ליה הכי כמו דפסול לעדות בעובר עבירה אפי' בפעם אחת וע"כ דשאני הכא פיון דרוב בחזקת בריאים כל שזה חזר ונתרפא הרי חזר לטבעו ותלינו שמה שהיה שוטה אקראי בעלמא היא וא"כ גם בג"פ נמי אמרינו הכי פיון שאין פאן סיבה לדבר זה וגורם המסתבר אפילו במה פעמים אמרינו שהיא דרך מקרה: אף לכאורה נראה ז"א דהא מבואר בירושלמי דיבמות שהביאו התוס' והפוסקים דעתים חלומה עתים שוטה אסור לגרשה לכתחלה עכ"פ בעת חלומה ויש אוסרין אפילו בדיעבד משום גרידה והיגו שחוששין שמתחזר לשטותה ותהי' מופקרת

לזנות אלמא דארף בנה חוששין שפתחזור לשטות משום דאתחזקה בהכי אף משום הא לא
אירא דמצינו לפרושי דמיירי בחולי ידוע שטבע חולי זה הוא פה להיות עתים חלים
ועתים שוטה או שדרפה מעולם להיות פה ויותר נראה דמיירי פעין מ"ש מהרא"י היכא
שגירש ונראה להם שפתשאר פה לא מהדרינו ע"ש וברמ"א סימן קי"ט וה"נ מיירי בכה"ג
שנראה שפתחזור לשטותה שאינה שפויה בדעתה פשאר פקחין והינו דנקיט לישגי עתים
חלים דזה מורה שחזרה לדעתה אבל לא כ"כ וכמ"ש בש"ע סימן קכ"א והוא מדברי
הרשב"א בתשובה הביאה ב"י שכתב פל שהוא חלים ומדבר בעניניו אע"ג שהוא חלש
ועדיין סימני חולים ניכרים בגופו שלא נתרפא לגמרי אלא פאדם המתחזק מחוליו אפ"ה
בשעת חלימתו הוא פפקח וזה מבואר ממ"ש בירושלמי ר"פ מי שאחזו עתים חלים עתים
שוטה פשהוא חלים הרי הוא פפקח כו' אתי עובדא קומי דשמואל אמר פשהוא חלים יתן
גט מה שמואל כדר"ל דאמר לכשישתפה יתן גט רנבא דשמואל מדר"ל דו אמר חלים
יתן גט ותחלימי ותחייני ופירש בפני משה שם דר"ל דשמואל עדיפא מדר"ל דאמר
בשעה שהוא חלים אע"פ שעדיין לא נשתפה לגמרי ומביא סמוך מן המקרא דחלים משמע
שעדיין לא נשתפה לגמרי דקאמר ותחלימי חזקתני קצת מן החולי ונהדר ותחייני ע"ש.

אף במ"ש לפרש דהוי ס"ד דשמואל כר"ל דאמר לכשישתפה שמואל נמי ה"ק פד הוא
חלים היינו שישתפה לגמרי הוא דחוק ולענ"ד לפרש דהוי ס"ד דשמואל נמי מיירי בגנוני
שאמר קודם שנשתטה ויתן גט לאשתו וקאמר שמואל שאין ליתן הגט בעת שטותו רק
פשהוא חלים יתן גט והינו כדר"ל דאמר אין כותבין אלא כשישתפה וע"ז אמר רנבא
דשמואל מדר"ל ר"ל שאין ענין זה דאמר שמואל לדר"ל רק שמואל מילתא אחריתא
אתי לאשמועינן דאפילו אינו שפוי לגמרי רק חלים לבד ש"ד ליתן גט (ומצאתי בפירוש
מהרא"פ על הירושלמי במס' תרומות שכתב כמ"ש אף בסוף דבריו כתב בע"א ומ"ש
הוא נכון וכן נראה מתשובת הרשב"א דלעיל ועיין לקמן מה שאכתוב בזה) ועכ"פ למדנו
מזה דמה דאמר עתים חלומה היינו שאינה שפוי לגמרי ולכך שפיר חיישינן לגרירה
שפא תחזור לשטותה מה שאין פן היכי שדרה מקרה נשתטה וחזר לבריא אתו לגמרי אע"פ
שהיה פן כמה פעמים אין חוששין שפא יחזור לשטות וכן נראה ממה דאמרינן ביבמות
השתא דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם ממשפחת נכפין וממשפחת מצורעין והשתא
לפי"ז נימא מי שנשתטו ג' אחיו לא יהיה יכול לגרש ע"י שליח כ"א ע"י בדיקה וגם לא
יהיה יכול לגרש ע"י שליח דניחוש שפא גם הוא שוטה או אף שעכשיו הוא שפוי יהיה
שוטה בעת הנתינה ולא אשתמטו הפוסקים דלימרו הכי ואף שיש לדחות דאה"נ
והפוסקים לא הזכירו זה משום דמלתא דל"ש הוא מ"מ לפמ"ש א"ש בפשיטות דבכה"ג
שאין פאן סיבה הגורמת לתלות בה לא מחזקא אף בתלתא זימני ואמרינן שאינו רק
מקרה שקרה פן וזה שלא ראינו בו סימני שטות הרי הוא פקח פכל אדם: אף עדיין צריך
ליישב תשובת ר"ש ב"ר אברהם שהביא הב"י סימן קי"ט שמבואר בדבריו להדיא
בעתים חלומה דבג' זימני הוי חזקה ואינה מגורשת משום חשש גרירה ע"ש ודחוק לומר
דמיירי דוקא פשנראה שפתחזור לשטותה ועיין בתשובת רש"ל סימן ס"ה וצ"ל דאע"ג
דבתרי זימני תלינן דאקראי בעלמא הוא כמבואר שם מ"מ בג' זימני מחזקין שזה אסתותו
החולי ההוא שטבעה בכך להתרפאות ולהיות חוזר וניעור בפעם בפעם ומ"מ י"ל דמודה
בנ"ד דאפשר לומר דנדאי אין טבע החולי להיות מתעורר מעצמו בלי נוסת קבוע ובלי

שום סיבה המסייבת פלל אלא עכ"פ ההתעוררות היא ע"י איזה דבר שעושה וזה גורם שיתעורר החולי ההוא לקפוץ עליו ותולין במאכל ומשתה או מיעוט שינה והרבה שחוק וכינצא בדברים הללו שרגילין לעורר החולי למי שהוא עלול לו והלפך שפיר קאמר רבינו שמשון דבתלמיא זימני דע"כ לאו אקראי הוא מחזיקינן שתחזור לשטותה ואף שצריך איזה סיבה לזה מ"מ חיישינן שמה במשך הזמן תעשה הענין הגורם לעורר החולי ההוא שהיא ענילה לו ותחזור לשטותה משא"כ בנ"ד אין לנו לחוש שמה עשה הדבר ההוא פבר ונתעורר עליו החולי והוא שוטה בעת הנתינה אלא מוקמינן ליה אחזקתיה ואמרין דלא עבד מידי והוא בריא אולם פאשר היה בעת ששלח הגט וכבר כתבתי לעיל דמתקלינן בין שמה מת לשמה ומות וההוא דהר"ש שמה ומות הוא משא"כ נ"ד שמה מת הוא ול"ח שמה עשה מעשה ההוא ונחור לשטותו.

ונה מבואר מהא דאמרין בנדה דף ט"ו באם יש לה נסת התלוי במעשה בא עליה ואינו חושש וא"צ שישאלנה פלל דאימור לא קפצה ולא ראתה והכי קי"ל בש"ע סימן קפ"ד ע"ש ופשיטא שאין לחלק בזה דשאני התם דאיכא חזקת טהרה ואין חזקה נגדה משא"כ כאן דאיכא חזקת א"א וכמו שחילקתי לעיל דאין לחלק בזה אם נימא שהענין תלוי במעשה בשביל שיש להאשה חזקת א"א אין לנו להחזיק שהיא עשה המעשה ונשאר האיש בחזקתו וממילא דמהני גיטא לאפוקי מחזקת א"א כמו שולח גט דינתנו לה בחזקת שהיא קיים אע"פ שהאשה יש לה חזקת א"א ומכ"ש לפי מ"ש הפ"י שם דע"י ששלח לה גט הורעה חזקת א"א ע"ש: ומצאתי בט"ז אה"ע סימן קי"ט שהביא תשו' הר' שמשון שהביא הב"י שכתב אבל אם באקראי בעלמא נשטית ונתרפאת ונשטית ושוב נתרפאת הואיל ואין לה נוסת אין לחוש שתחזור לשטות מחמת תרי זימני כו' וכתב דמל' נוסת דנקט משמע דתרווייהו בעינן שיהיה השטות ג"פ ויהי' בזמני' שונים כו' אבל אם לא הוחזק תחלה הזמנים בשנה אלא הייתה איזה זמן בשטות ונתרפאת ואח"כ נודמן שנשטית ונתרפאת אפילו כמה פעמים פיון שאין הזמנים שונים לא הוחזקה והיא בת גירושין כו' ע"ש שמדקדק פן גם מל' פסקי מהרא"י ולפמ"ש יש ליתן טעם ותבלין לדבריו דכל שהיא לזמנים ידועים שפיר יש מקום לומר להחזיקה מחמת ג"פ שעיינינו רואות שפך הוא מטבע החולי שאינו משנה תפקידו וכמו חולי הקדחת ר"ל שקובע לו נסת לסירוגין אבל בלא זמן קבוע אף שהיא פן הרבה פעמים אקראי בעלמא הוא ואין בו שייכות חזקה וכמש"ל ואע"ג דהט"ז אפטר שלא היה סומך ע"ז כ"א לענין חשש גרידה שהיא מילתא דרבנן כדמשמע מסוף דבריו שם מ"מ גם בזה להרמב"ם י"ל דאינו רק מדרבנן כששלח לה גט בעודו פקח ובשעת הנתינה הוא שוטה כמ"ש לקמן בזה ואף לשיטות שאר פוסקים מפל מקום עכ"פ יש לנו על מה לסמוך בצירוף כל הני צדדים שכתבנו לעיל ושריותא דהך איתתא: ועתה נבא לבאר צדדי ההיתר שיש בזה אף אם הדבר ידוע לנו שבשעת נתינת הגט לא היה שפוי לכאורה יש לצדד להתיר עפ"י מה דגרסינן בירושלמי ונהביאו הרשב"א ז"ל אתפלגין ר"י ור"ל ר"י עודהו קורדייקוס עליו כותבין ונותנין גט לאשתו ר"ל אמר לכשישתפה כו' נתן לה את גיטה ואמר לה לא יהיה גט אלא למחר תפלוגתא ר"י ור"ל ובש"ס דילן הגירסא להיפוך דר"י אמר לכשישתפה וקי"ל כר"י ולפ"ז גם בהך דינא שאמר לא יהא גט אלא למחר ונעשה קורדייקוס נמי לא חל הגט וצ"ל דאע"ג דבשעת פתיבה ונתינה הוי שפוי מ"מ אנו בטר שעת חלות הגט אזלינן ואז הוא

קורדייקוס ואנו דנין פאלו מסר לה הגט באותה שעה ממש וצ"ע דלפ"ז אם נתן לה גט ואמר לשפתצא חמה מנרתקה והי' ישן באותו שעה לא יהא גט עד שיחזור ויאמר לה ה"ז גיטך כמו אם נתן לה גט בשעה שהיא ישנה וה"נ פאן ואם הגט נקרע או שאבד קודם שניעור לא יהא גט כלל דאע"ג דינשן לא מחוסר מעשה הוא מ"מ הרי באותה שעה שהוא חלות הגט לאו בר מיהב גיטא הוא וצ"ל דנדאי אין אנו דנין פאלו נותן לה באותו שעה ממש אלא אנו הכי קאמרינן דעכ"פ בשעת חלות הגט צריף שיהא האיש בתורת גיטין וכיון דבאותו שעה הוא קורדייקוס וליתיא בתורת גיטין לא מהני משא"כ ישן אע"פ שאינו ראוי ליתן גט באותו שעה ממש מ"מ מועיל מה שנתן גט בעודו ניעור שיהיה אותו דמחמת שהוא ישן באותו שעה לא מקרי ליתא בתורת גיטין פיון דלאו מחוסר מעשה הוא ומה"ט מהני לר"ל אף באחוז קורדייקוס דאיהו מדמי לישן דמיקרי בר פרייתות לפי דסמך' בידן ועכ"פ בנ"ד שפיר יש לחוש דאע"ג דמסר הגט לשליח בעודו שפוי מ"מ אם בשעת נתינת הגט מיד השליח ליד האשה כבר נשתטה לא מהני דהיא שעתא שחל הגט לאו בר פרייתות הוא ואף ע"ג שדרכו לחזור לבריאתו בלא רפואה ואיכא לדמויה לישן מ"מ לא דמי דהכא לאו סמיה בידו וכן האריף בזה הרב נ"י ולקמן אבאר בזה: איברא שהרשב"א ז"ל כתב בשם התוספות שדעתם דאם היו קורדייקוס בשעת נתינת הגט פשר ודלא פהירושלמי ונראה שדעתם דסבירא להו דע"כ לא קאמר ר"י דאין כותבין אלא לכשישתפה משום דגבי פתיכה בעינו וכתב לה לשמה ואע"פ שהסופר והעדים במקום הבעל קיימו מ"מ עיקר הפוננה דלשמה בבעל תליא מילתא וכמבואר בדברי הרמב"ן והרשב"א בסוגי' דאומר אמרו דכל אמרו כו' ולא שמעו מפיו אע"פ שהם מכוננים לשמה אין זה מועיל עד שישמעו מפיו והכא אע"פ ששמעו מפיו קודם שנשתטה מ"מ פיון דבשעת פתיכת הגט ממש חסרה לה פוננת הבעל לא קרינן ביה וכתב לה לשמה דעל שעת הפתיכה ממש אנו אומרים דבמקום הבעל קיימו והוא שעתא לאו בר פוננה היא וזה מוכרח לענ"ד לדעת הנהך פוסקים הסוברים דלא בעינו שליחות בכתיבה רק דטעמא דצריף ציווי הבעל דכל שכותבין בלא צוואתו לא הוי לשמה ולפ"ז קשה דא"כ למה אין כותבין עד שישתפה דהא בשעה שצוה הבעל הנה פקח ומקרי לשמה ומאי איכפת לן דבשעת פתיכה הנה קורדייקוס וצ"ל כמ"ש דכיון שהקפידה התורה שיהיה בכתיבה פוננה לגירושין לשמו ולשמה וכוננה זו בבעל תלי' ואע"פ שכותבין גט על ידי שליחתו שלא בפניו מ"מ פיון שהוא שפוי בדעתו ומתחלה אמר להם לכתוב לשמה ונהרי הוא עומד בדעתו כמאז וכן אם הוא ישן בשעת פתיכה אע"ג דלא מכונן מ"מ פיון דלא מחוסר מעשה ומקרי בר פוננה ובהיותו ניעור פיון דעתו ואמר להם לכתוב לשמה מועלת פוננה זו פאלו פיון בשעת פתיכה פיון דעכ"פ בר פוננה הוא משא"כ הכי שנטרפה דעתו ובאותו פרק שכותבין הגט אינו בר פוננה כלל פיון דמחוסר מעשה לא מהני מה שצוה מתחלה וכ"ז בכתיבה אבל בנתינה לאו בכוננה לשמה תליא מילתא וכדאמרינן בגיטין דף פ"ו דקאמר נהי דכתיבה לשמה בעי נתינה לשמה מי בעי (ועיין לקמן מ"ש בזה) רק דבעינו שיהא לרצונו וכיון שצוה מתחלה ליתן אמדינן דעתו דאם הנה שפוי ככתחלה ג"כ לא הנה משתנה דעתו והנה מרנצה שיתנו גט וכמו אם הנה ישן או שלא בפניו שנותנין ואין חוששין שמה נמלך בינתיים ואע"פ שעתה בעת הנתינה חסרה דעתו מ"מ עכ"פ שינוי רצון אין פאן ודווקא בנותן בעת שטותו ממש דמעיקרא

לא הִיָּה רְצוֹן כָּלֵל מִשָּׂא"כ הִיָּכָא דְאֵגְלָאֵי מִלְתָּא שְׁרָצוֹנוּ בְּזֵה אֲמָרִינוּ דְשׁוּב לֹא נִשְׁתַּנָּה דַעְתּוֹ.

וְלִכְאוּרָה אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּגַם לַעֲנֵן הַנְּתִיבָה אַע"ג דְּלֹא בְּעֵינָן דַּעְתּוֹ שְׂיֵהָא מְרוּנָה בְּאוֹתוֹ שְׂעָה מִמֶּשׁ אָבֵל מ"מ עכ"פ בְּעֵינָן שְׂיֵהָא בְּרַ דַּעַת דְּשִׁינָה בִּיהַ רְצוֹן וְכִינוּן דְּהָאֵי בְּשַׁעַת נְתִיבָה לָאוּ בְּרַ רְצוֹן הוּא שְׂפִיר לְכַתִּיבָה דְּמֵיָא אָף לַעַנ"ד ז"א דְּבִנְתִיבָה אֵין עֲנֵן הַשְּׁלִיחוֹת וְרְצוֹן הַמְּשַׁלַּח חָל עַל שְׂעַת הַנְּתִיבָה לְהַאֲשֶׁה מִמֶּשׁ אֲלֵא אַחַר שְׂעָה שְׁנַתֵּן הַבַּעַל הַגָּט לִידַּ הַשְּׁלִיחַ אֲנוּ הוֹלְכִין וְכִינוּן דְּהָאֵי שְׂעַתָּא הִיָּה מְרוּנָה וְכַר רְצוֹן הוּא תוּ לֹא אֵיכְפַת לָן עַל שְׂעַת נְתִיבָה לְהַאֲשֶׁה כָּלֵל מִשָּׂא"כ בְּכַתִּיבָה דְּבַעֲיָנוּ כְּוֹנָה לְשִׁמָּה וְעֵיקַר הַכְּוֹנָה בְּשַׁעַת כְּתִיבָה תְּלִיָא וְעַל שְׂעָה זֹו אֲמָרִינוּ דְּהַעֲדִים בְּמָקוֹם בַּעַל קַיִימוּ וְלָכוּ בְּעֵינָן שְׂיֵהָא גְבָרָא בְּרַ כְּוֹנָה בְּהָהוּא שְׂעַתָּא גּוּפָא וְכַן מְוַכַּח לַעַנ"ד מְהָא דְּאֲמָרִינוּ בְּגִיטִין בְּאוֹמַר תַּן גָּט זֵה לְאַשְׁתִּי וְשִׁטְר שְׁחֵרוּר זֵה לַעֲבָדֵי דְר"מ סְבִירָא לִיהַ בְּשִׁנְיָהֶם לֹא יַחְזוֹר וְרַבְּנָן מַחְלְקִין בֵּין ג"נ לְשְׁחֵרוּרֵי עֲבָדִים וְאֲמָרִינוּ עֲלֵה ש"מ הַתּוֹפְסֵי לַב"ח כו' וְשִׁטוֹת רַש"י וְהַרִי"ף שְׂם דְּאָף הִיָּכָא דְּלֹא מְצִי הַדַּר בִּיהַ מ"מ גִּיטָא לֹא הָוֵי עַד דְּמָטוּ לִידְיָה וְאִם נִימָא דְּבִשְׂעַת נְתִיבָה לְהַאֲשֶׁה מִתְחִיל שְׁלִיחוֹת הַבַּעַל וּבְעֵינָן שְׂיֵהָה אֲזַ לְרְצוֹנוֹ א"כ מַה בְּכָף דְּזָכוֹת הוּא לֹו וְתוֹפְסֵי לַב"ח קְנָה אוּ דָתָן כְּזִכִּי דְּמֵי דַס"ס עֵיקַר חִלוֹת הַשְּׁחֵרוּר אֵינוּ אֲלֵא בְּשַׁעַה שְׂמַקְבְּלוּ מִיַּד הַשְּׁלִיחַ וְהָרֵי בְּאוֹתוֹ שְׂעָה כְּבָר הוּא עוֹמֵד וְצוֹנֵם שְׂאִינוּ רוּצָה וְגַם בְּגַט אֵי לָאו דְּאֵין חֲבִין וּמַעֲיָקְרָא אַדְעָתָא דְּהָכִי יְהִיב שְׂיֵהָא יְכוּל לְחַזוֹר בּוּ טָרַם שְׂיִגִיעַ לִידְיָה לֹא הִיָּה יְכוּל לְחַזוֹר בּוּ וְאָף הַתּוֹסְפוֹת וְשָׂאָר פּוֹסְקִים דְּלֹא סְבִירָא לְהוּ כְּרַש"י וְהַרִי"ף בְּזֵה טַעַמֵיִהוּ מִשׁוּם שְׂפָל שְׁזָכוֹת הוּא לֹו הוּא נְגַמַר מִיַּד וּמִשְׁתַּחֲרַר בְּקַבְּלַת הַשְּׁלִיחַ ע"ש בְּרַא"ש שְׂפַתְבַּ דְּהַחִירוֹת וְהַחֲזָרָה עֲנֵן א' הוּא כו' אָבֵל מ"מ אִם הִיָּה אֲפֹשֶׁר לְחַלֵּק בֵּינְיָהֶם שְׂפִיר הָוֵה מַחְלְקִינוּ בְּהָכִי וְכָף הוּא לְהַךְ מ"ד דְּטַעַמָּא דְּמַתְנִי' מִשׁוּם תּוֹפְסֵי לַבַּע"ח קְנָה וְהֵינּוּ מִשׁוּם דַּעֲבָד לִית לִיהַ נִיחַח נְפִשְׁיָה רוּצָה הוּא שְׂיֵהָא בַּע"ח בְּכָף שְׂיֵהָא יְכוּל לַעֲכָבוּ מִלְּחַזוֹר כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' שְׂם וְלִכְאוּרָה מַה בְּכָף שְׂהָרֵי בְּשַׁעַת חִלוֹת הַשְּׁחֵרוּר אֵין דַּעְתּוֹ וְרְצוֹנוֹ בְּשְׁחֵרוּר זֵה וְאֲנֵן דַּעְתּוֹ וְרְצוֹנוֹ בְּעֵינָן כְּמוֹ בְּגַט וַע"כ דְּכִינוּן דְּדִינָא הוּא שְׂלֵא יְכוּל לְחַזוֹר בּוּ לֹא אֵיכְפַת לָן בְּרְצוֹן דְּשַׁעַת חִלוֹת הַגָּט וְעֵיקַר קַפִּידָא עַל רְצוֹן דְּשַׁעַת נְתִיבָת הַגָּט לִידַּ הַשְּׁלִיחַ מִשָּׂא"כ לַעֲנֵן כְּתִיבָה דְּפִשׁוּט הִיא אָף דְּשְׁחֵרוּר זָכוֹת לַעֲבָד וְאֲמַר כְּתָבוּ וְתָנוּ וְחַזוֹר בּוּ קוֹדֵם כְּתִיבָה דְּלֹא מְהַיָּי הַכְּתִיבָה בַּע"כ וְאֲמַנְם שְׂם בַּלֵּא"ה י"ל דְּלֹא שְׂיָיָה תּוֹפְסֵי לַב"ח דְּהָא אֲפַתִּי לֹא תּוֹפְסֵי מִיַּדִּי וְגַם לֹא שְׂיָיָה בְּזֵה תַן כְּזִכִּי וְכַמְבַּנְאָר בְּדְבָרֵי הַתּוֹסֵ' דָּף י"ג אָף גְּרָאָה דְּבָלָאוּ הָנִי טַעַמָּא לֹא מְהַיָּי הַכְּתִיבָה דְּכִינוּן דְּבִשְׂעַת כְּתִיבָה כְּבָר חַזוֹר בּוּ וְאֵין זֵה לְשִׁמָּה: אָף לַפ"ז צ"ע בְּגִיטִין שְׂם דָּף י"ג דְּקֶאָמַר אֵי בַש"מ מֵאֵי אַרְיָא דְּתַנִּי תָנוּ אֲפִילוּ כְּתָבוּ נְמִי וְלִכְאוּרָה לַפּמ"ש אֵין מְקוֹם לְזֵה דְּעֵיקַר הַרְבוּתָא בְּנְתִיבָה דָּאִם עֲדִינָן לֹא נְכַתְבַּ פְּשִׁיטָא שְׂאֵין מְקוֹם לְכַתְּוֹב לְאַחַר מֵיתָה דְּאֵין כָּאֵן לְשִׁמָּה: אָף בַּלֵּא"ה קֶשֶׁה שְׂם לְשִׁיטוֹת רַש"י וְהַרִי"ף וְעֵינָן בַּפ"י שְׂם (וְיִלְקֶטָן יְבוֹאָר הַחִלּוּק בֵּין הָא דְּלֹא יְתָנוּ לְאַחַר מֵיתָה אַע"פ שְׂמִינָה בְּחִיּוֹ וּבִין הִיכִי שְׂמִינָה שְׁלִיחַ קוֹדֵם שְׂנִשְׁתַּטָּה וְנִשְׁתַּטָּה בְּשַׁעַת נְתִיבָה) וַע"כ פּ מוֹכַח מְזֵה דְּבִשְׂעַת נְתִיבָה לֹא נִתְחַדַּשׁ עֲנֵן הַשְּׁלִיחוֹת לֹמַר דְּבַעֲיָנוּ שְׂיֵהָא הַמְּשַׁלַּח בְּרַ רְצוֹן אֲלֵא כָּל שְׂאִינוּ חַזוֹר בּוּ שְׂפִיר נּוֹתְנִין ע"ד הַשְּׁלִיחוֹת דְּמַעֲיָקְרָא שְׂנַעֲשֶׂה בְּרְצוֹן וְדוֹנְקָא אִם חַזוֹר בּוּ דָּאֵז אֲמָרִינוּ דְּמַעֲיָקְרָא אַדְעָתָה דְּהָכִי יְהִיב שְׂיֵהָא יְכוּל לְחַזוֹר בּוּ כְּשִׁירְצָה כִּינוּן דְּחֹב הוּא לְהַ תַּן לָאו כְּזִכִּי הִיא וְאֲפֹשֶׁר לֹמַר שְׂגַם הַתּוֹסְפוֹת שְׂלַפְנִינוּ שְׂפַתְבוּ בְּשִׁכִּיב מְרַע צְרִיף לִיְהִיָּה

שלא יהיה קלקול בין פתיכה לנתינה מודים בזה ודווקא התם שפיר מעכב אם היא מבולבל בשעת נתינה דהתם מיירי שמצוה לכתוב וליתן גט וכל שהוא קודם פתיכה אין שם שליחות חל עדיין על הנתינה כלל והשליחות מתחיל משעה שנמסר הגט מן הסופר ועדים ליד השליח וכינן שאז אין דעתו צלולה אשתכח דהך שליחות דנתינה לאו פלוג הוא משא"כ אם הגט כבר כתוב ונמסר ליד השליח בעודו פקח אף ע"פ שבשעת נתינה להאשה נתבלבל לא איכפת לן בה דמסתמא דמילתא גם אם היה פקח לא היה חוזר בו ומ"ש התוספות להקפיד על שעת נתינה היינו משום דכינן דלא נבדק אחר הפתיכה אם הוא שפוי ואז מתחיל שליחות הנתינה ואם בההוא שעתא נתקלקל שוב אין פאן שליחות על הנתינה כלל: ואם פנים דברינו אלה יש מקום אתנו ליישב הראייה שהביאו הרשב"א והר"ן מהירושלמי שהבאתי לעיל לפי מה שמבואר ברמב"ם פ"ט מהלכות גירושין החלוק בין המגרש ע"ת לתולה בזמן או במעשה שאמר ה"ז גיטך ולא תתגרשי בו אלא לאחר למ"ד יום שהתולה בזמן לא הגיע לידה בתורת גירושין אלא בתורת פקדון עד הזמן שקבע כו' לפיכך כשהגיע הזמן צריך שיהיה ברשותה כו' ע"ש ובש"ע סימן קמ"ו וע"ש דמיירי אף באומר בפירוש ה"ז גיטך ולא תתגרשי כו' ומכ"ש בנותן גט לידה ולא אמר הרי זה גיטך רק אמר סתם לא תתגרשי בו אלא למחר דהוי פקדון בידה עד שהוא שעתא ולפ"ז דבר ברור הוא דלמ"ד קורדייקוס לאו בר גירושין הוא כמו שוטה אין בזה תועלת כלל במה שנותנו בעודו פקח כינן דאין בנתינה זו עדיין שום גירושין רק היה פקדון בידה עד שהיא שעתא ובהגיע העת ההיא כבר הוא שוטה ולאו בר גירושין הוא ופשיטא שאם נתן גט ליד איש אחד בתורת פקדון עד יום פלוני ואמר לו שביום פלוני יהיה נעשה שליח לגרש האשה ונשתטה קודם דלא מהני נתינת השליח כלל כינן דעד אותו היום לא היה לו מינוי השליחות כלל לגירושין אבל אם מינהו שליח מיד תו לא איכפת לן מה שנשתטה אח"כ שנה סומך בנתינתו על מה שנתמנה שליח בהיותו פקח ולא נתבטל וכן אם נתן הוא בעצמו גט לאשה ואמר לה אם תעשה דבר פלוני ה"ז גט כינן שתנאי הוא יש שם גירושין ואין גומרין עד שיתקיים התנאי ובה"ל דאף שנשתטה בינתיים מהני אם היא קיימה התנאי כינן שפבר התחילו הגירושין והולכים ונגמרים בקיום התנאי ומה שפסק כחו באמצע מלגרש מחמת חסרון דעתו אין זה מבטל הגירושין שהתחילו בעודו בדעתו ומאותו פח הם הולכים וגומרים שעד קיום התנאי היו תלויים ועומדים ולפ"ז היה מקום ליישב קושית הרשב"א מש"ס דידן באומר מעת שאני בעולם דמשמע שאינו רוצה שיחול הגט אלא ברגע האחרון סמוך למיתתו ושהוא שעתא א"א לבדקו ולכמ"ש יש לומר דנדאי לפי שיטת רש"י מקשה שפיר דרש"י מפרש דלאו בתנאי דאם מתי קאי אלא באומר בפירוש מעת שאני בעולם וא"כ הוי כתולה בזמן ועד שהיא שעתא הוי פקדון בידה ודמי לההוא דהירושלמי משא"כ לגרסת ר"ח שהביאו התוספות והרשב"א שם א"כ קאי אתנאי דמהיום אם מתי וכאומר מעת שאני בעולם קאמר ובתנאי גם הירושלמי מודה דמהני: אבל אחר העיון ז"א דגם להך גירסא אין זה דומה לתנאי דהרי את מגורשת את תעשה כף שי"ל שהגירושין מתחילין מיד משא"כ התם דס"ס תלה הדבר בזמן וה"ז באומר הרי את מגורשת לאחר למ"ד יום אם תעשה כף דמה בכך שהתנה מ"מ עד שהיא שעתא פקדון הוי אלא דמההוא שעתא ואילך תלה הדבר בתנאי.

אף בלא"ה יש לפקפק בראייה זו לפי שיטת הרשב"א עצמו בגרסת ר"ח דהוי פאומר כו' ומבואר בתוס' טעמא דמלתא לפי שמסתמא דעתו לאחר הגט כל מה שיוכל רק שיחול מחיים א"כ פה פנונתו שיחול עכ"פ פרגע שיוכל לחול והיינו בעוד שדעתו עליו ומצאתי בג"פ ובקרבן העדה שעמדו בזה על דברי הרשב"א ואפשר דהרשב"א סובר דע"כ א"א לומר פן דא"כ אמאי סבירא ליה לר"י דהרי היא כא"א לכל דברים והבא עליה בחנק קאי לפי שאין הגט חל אלא פרגע אחרון סמוך למיתה ואמאי נחוש ליה דילמא סמוך למיתה נתבלבלה דעתו ותלוי הגירושין קודם לזה ומ"מ עדיין יש מקום לומר דמייירי בבדקנוהו קרוב למיתתו ונמצא שפוי ולכן עד שהיא שעתא הרי היא כא"א לכל דבריו: ועפ"ז הנה נראה ליישב דברי התוס' בגיטין דף כ"ה ד"ה ר"י ור"מ ור"ש כו' דהתם בגיטין עומד הדבר להתברר בנדאי אם יחי' או ימות וכו' וכתב א"ז מהרש"א ו"ל הא דלא מתרץ הש"ע פן על ר"י משום דלר"י דמייירי פאומר מעת שאני בעולם ואותה שעה שגט חל אינה מבנרת וידועה וצריף ברירה וזה אינו עומד להתברר בנדאי כו' ע"ש ולכאורה צ"ע דנדאי גם השעה הסמוכה למיתה עומדת להתברר בנדאי פשתברר המיתה ממילא יתברר לנו גם השעה שהיתה סמוכה למיתה והגע עצמה נתן לה גט בתשרי ואמר ביום הסמוך לר"ח ניסן תהיה מגורשת ה"נ נאמר שזה תלוי בבירה פיון שא"א לע"ע לינדע באיזה יום יחול הגט ובעיבור החדשים והשנה תליא מילתא ומשנה מפורשת אם לא פאתי מכאן עד יב"ח כו' והרי אין היום מבנר שאם יתעברו איזה חדשים יחול באיחור כמה ימים מאם יהיו החדשים חסירים וע"כ פיון שאח"כ מתברר לנו קביעות השנה הרי היום מבנר וגילוי מילתא בעלמא היא וה"נ לכי מייית איגלאי מלתא ששעה הקודמת היא השעה שהיה ראוי לגט לחול ועיין בפ"י דף כ"ה ודף ע"ג מ"ש על מהרש"א בזה ולקמן אבאר בזה אף לפי מ"ש נראה דא"ש על פי מ"ש התוספות בגיטין דף כ"ה פאומר מהיום שאני בעולם דכיון שתולה הדבר במיתתו אינו חושש רק שיחול מחיים ובדף ע"ה פתבו שדעתו לאחר הגט כל מה שיוכל כו' ונראה ביאור הדברים דלר"י אמרינו פיון שתולה במיתתו ממילא אין דעתו עתה על גירושין פלל ואין לפרש דבריו שר"ל מהיום ממש ומה שהוא נותנו עתה היינו להיות בינדה לפקדון עד אותו הזמן כמש"ל בשם הרמב"ם ור' יוסי סבירא ליה דאע"פ שתולה במיתתו מ"מ מה שהוא מוסרו עתה לינדה נראה דהו נתינה לגירושין היא ואם פן יש לחוש גם פן שפא מהיום ממש קאמר או י"ל דאע"פ שהוא נותן עתה בתורת גירושין מ"מ אין דעתו שייגמרו עכשיו אלא יהיו הולכים ונגמרים עד שעה הסמוכה למיתה לפי שדעתו לאחר גמר הגירושין כל מה שיוכל והיינו דמספקא ליה לר"י וקאמר מגורשת וא"מ וכמ"ש התוס' שם דמספקא ליה אי כר"מ או כר"י.

ולפ"ז א"ש דהש"ס מדייק מדר"י דסבירא ליה הרי היא כא"א כו' ולא מספקא ליה פלל שפא פנונתו מהיום ממש וע"כ דסבירא ליה דכיון שתלה הדבר במיתתו לא יתבלי' ניהלה עכשיו לגירושין כ"א בתורת פקדון ומש"ה לא חושש פלל שיהא פנונתו מהיום ממש אם פן ע"כ דס"ל ברירה דהא אין השעה מבנרת וידועה ואע"ג דע"י המיתה הסמוכה לה מתבררת מ"מ הא סמוך למיתה איכא חשש שנתבלבלה דעתו ולא מצי למיחול אז וע"כ כמ"ש דכוננתו שיחול בשעה שראוי לחול והיינו קודם שנתבלבלה דעתו ואם פן אף דבאמת בדקנוהו סמוך למיתה ונמצא שפוי מ"מ אין עכ"פ השעה מבנרת וידועה

לנו שתתברר בנדאי דשמא תתבלבל דעתו קודם או אחר כף רק פינון שפדקנו וראינו
שעתה היא שפוי ומת אחר כף הוברר הדבר שמה שיהיה פנונתו שיחול בשעה שראוי
לחול היא השעה שראוי לחול וזה תלוי בבדיקה מה שאין פן לר' יוסי אף על גב דגם
הוא מסופק שמא פנונתו מעת שאני בעולם מ"מ פינון דמספקא ליה נמי שמא פנונתו
מהיום ממש וא"כ ס"ל דעכ"פ בתורת גירושין הוא נותן לה עתה והו"ל כמו תנאי
שהגירושין מתחילין מהשתא ובזה אפילו אם נתבלבלה דעתו סמוך למיתה שפיר חל
הגט פינון שנמתן לה בעת שהיה שפוי בדעתו ובתורת גירושין יתבינו ניהלה שיהיו
מתחילים מיז והולכים ונגמרים עד סמוך למיתתו ובכה"ג אף שנתבלבלה דעתו אז לית
לן בה דמאליהן הם נגמרין וכמ"ש: אף בעיקר ראיות הרשב"א צ"ע לפי ענ"ד דהא
בפשיטות י"ל דהתם בש"מ שלא ראינו בו טירוף הדעת כלל ואמרין דסתמא דעתא
צילתא אית ליה עד רגע האחרון שהנפש יוצאה בו וכמ"ש התוס' לענין הא דשחט בו
שנים או רוב שנים וכן הוא ג"כ לפירש"י ו"ל דמייירי באומר מעת שאני בעולם מוקמינן
ליה אחזקתיה שהוא שפוי בדעתו עד רגע האחרון פינון דאיכא שהם שפויים בדעתם עד
יציאת נשמה ולכן אף ע"פ שברגע האחרון א"א לבדוקו שפיר הוי גט וכן הוא ג"כ בש"מ
היכא שאין ידוע לנו שנתקלקל מוקמינן ליה אחזקתיה רק היכא שידוע שנתקלקל בשעת
נתינה בזה י"ל דשפיר קפדינן כמו אשעת פתיבה ולשון התוס' שהביא הרשב"א שכתב
שנראה מדבריהם שאין מקפידין אלא על שעת הפתיבה כבר כתבו הפוסקים דאין זה
מלשון התוס' שלפנינו דמשמע להיפוך ונראה דהרשב"א לקח זה מדברי בעל ספר
התרומה שכתב בשם רבו הר"י בעל התוס' וז"ל שהפתיבה גט לש"מ יזהר שלא לתקלקל
בחלו בשעת פתיבה דפעמים שאין בדעתו והוי כמו מטורף ואינו יודע מה מדבר וביין
למר ובין למר לא דמי ליזון וגם לא סמיא ביזון והוי פעמים שוטה פעמים חלים עכ"ל
ולשון זה משמע ליה להרשב"א הקפידא על שעת הפתיבה: אף לפי ענ"ד אין זה הכרח
דהתם מייירי שאין הגט ע"י שליח רק הש"מ נותן הגט אם פן לא חיישינן על שעת נתינה
דחזינן ליה שהוא שפוי בדעתו ונותן הגט ואומר לה ה"ז גיטיך רק עיקר הזהירות הוא
על שעת הפתיבה שאז אין לנו עסק עמו צריף לזהר להשגיח עליו אם לא נתבלבלה
דעתו אז וזה נ"ל פנונת התוס' במ"ש דצריף לזהר שלא לתקלקל בין פתיבה לנתינה
דאם נתקלקל בנתיים אפילו נתפקח אחר כף אין מועיל אף לר"ל כו' וס"ל דהנתינה היא
ע"י הש"מ עצמו ואין חשש על שעת הנתינה רק החשש שיתקלקל בנתיים ר"ל בעת
פתיבה ולשון בין פתיבה לנתינה דקאמר לאו אחר גמר פתיבה קאמר אלא ר"ל בשעת
פתיבה טרם הנתינה והיינו שכתבו אפילו נתפקח לבסוף כו' ר"ל אף ע"ג דהא קמן
שנתפקח לבסוף שהרי ע"כ דבשעת נתינה הוא שפוי לפנינו מ"מ אין מועיל כל שהיה
מבולבל בשעת פתיבה ומוכיח פן מדמפרש ר"י מדמדמי ליה ליזון אלא דר"י מחלק
משום דישן לאו מחוסר מעשה וע"כ דגם הכא מייירי דומיא דישן שמתעורר אח"כ ואפ"ה
לא מהני וכן מוכח מהא דאמר ר"י דלכי מתציל כו' אלמא דמה שכתבו לעיל בעודו
קורדייקוס אינו פלום אע"פ שנתרפא אח"כ וזה עיקר דינו של הר"י שהביא בסה"ת
אחר שכתב לשון הש"ס פתב מפאן אומר רבינו יצחק בר שמואל כו' ועכ"פ מ"ש
התוספות שאם נתקלקל בנתיים ר"ל בשעת פתיבה וכלשון סה"ת: אף בלשון הרא"ש

איתא וצריף ליהנהר בש"מ שצנה ליתן גט שתהא דעתו מיושבת עליו ואף בשעת כתיבה כו' ולכאורה לשון אף בשעת כתיבה משמע שר"ל דכ"ש בשעת נתינה.

אף לפי ענ"ד פנונתו דאע"פ שבשעה שמצנה ליתן גט בדקנו אותו ונמצא שפוי לא סגי לן בשעת הצווי לחוד אלא צריף שיהיה שפוי גם בשעת כתיבה ממש ולא מייירי משעת נתינה כלל וקרא"ש שם משמע דמייירי אף שאין הש"מ נותן הגט בעצמו שהרי כתב בש"מ שצנה ליתן גט ומ"מ י"ל דשעת נתינה פשיט' לי' שצריף שיהי' שפוי כיון שהם עיקר הגירושין: אמנם צריף ביאור מ"ש סה"ת והתוספות וקרא"ש דאפילו ר"ל מודה בהא דלא סמיא בינדן ובאמת הוא אף למותר כיון דקושטא דמילתא דקי"ל כר"י בהא למאי נ"מ לן מדעת ר"ל בזה בין יודה ובין לא יודה הא אין הלכה כמותו לגבי דר"י ולא אורחיהו דהפוסקים בהכי אפילו לעגנו מנקיט לקולא מכ"ש בזה דנקטינו כר"י לחומרא.

ואפשר לומר לפי מה דאיתא בירושלמי דר"י ס"ל כותבין ונותנין לאתר ולכאורה נראה דהכי הוא דהא מאי דמחלקינן בש"ס דידן משום דמחוסר מעשה צ"ע דהא בקידושין דף ס"ב אמרינן בעא מיניה רב אסי מר"י אמר פירות ערוגה זו כו' א"ל כל שבידו לאו מחוסר מעשה כו' ולפ"ז היכי דסמיא בינדן לאו כמחוסר מעשה הוא ואם כן אליביה דר"י היכא דסמיא בינדן לישן דמי ולש"ס דידן דר"י ס"ל דקורדייקוס הוי מחוסר מעשה דאע"ג שרפואתו ידוע לנו מ"מ לא מקרי בינדן דדילמא לא מתרמי ליה בשרא אגומרי וחקרא וכדאמרי' התם בקידושין מי יימר דמזדקי ליה תלתא ואפשר דאף שמוכן לפנינו בשרא אגומרי מ"מ לא מקרי סמיא בינדן לרי דשמא לא יחפז האיש שאחזו קורדייקוס לאכול ממנו ובהך סברא פליגי ר"י ור"ל (וגם י"ל לפי מאי דאמרינן בקידושין שם גבי הנותן פרוטה לשפחתו כו' התם מעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת ולפ"ז י"ל דבשוטה כגון קורדייקוס אע"ג דסמיא בינדן לא אמרינן בהא דכל שבידו לאו כמחוסר מעשה משום דבשעה שהוא שוטה נמשל כבהמות גדמה ועל ידי שצאכלנו ותתיישב דעתו הוי כדעת אחרת ואפשר שיש לחלק ביניהם ואין להאריך) ולכן כיון דגם ר"י ע"כ ס"ל דסמיא בינדן מילתא הוא דלא להוי מחוסר מעשה לכה פתבו הפוסקים דגבי ש"מ אף ר"ל מודה אף דמחלק בין סמיא בינדן מ"מ בש"מ דנדאי לאו סמיא בינדן כ"ע מודו: ולפי זה הדבר ברור דהא דאמרינן דבעינן סמיא בינדן היינו היכא דלאו ממילא קאתי וצריף מעשה בזה אנו צריכין לחלק בין סמיא בינדן או לא אבל היכא דלא מחוסר מעשה כלל וממילא קאתי אע"ג דעתה אין בידינו כלל להוציאו משטותו לית לן בה דכל עיקר מעלת סמיא בינדן הוא לומר דמחמת זה לא מקרי מחוסר מעשה דכל שבידו לאו מחוסר מעשה הוא ור"י ור"ל פליגי בהא דר"י לא הוי כסמיא בינדן וכמ"ש אבל היכא שמצד עצמו אינו מחוסר מעשה ונדרפו להתרפאות ממילא אין לחלק בין בינדו או לא וזה מוכרח לענ"ד ממ"ש הב"ש ר"ס קכ"א דאם צנה לכתוב גט ונשתפר אחר כך מותר לכתוב בעת שפרותו משום דדמי לישן דלאו מחוסר מעשה ע"ש ואע"ג דשכור אין בידינו להוציאו משפרותו ואע"פ שדרף מיל מפגתו צ"ע אם זה קרוי סמיא בינדן וגם דהא סוף סוף השתא מיהא אין בידינו להוציאו משפרותו בשעת הכתיבה ולא דמי לישן שאנו יכולין לעוררו תיכף וכן באחזו קורדייקוס לר"ל שאנו יכולין להאכילו תיכף על אחר משא"כ בדבר שצריף שיהיה שיעור מיל אף שצאמר שבדינו הוא להוליקו בע"כ דרף מיל מ"מ עכ"פ צריף שיהיה זמן מה ומה לי זמן מועט מה לי זמן מרובה וע"כ לומר כיון דלאו מחוסר מעשה

הוא דממילא יסור יינו מעליו ויצלל דעתו שפיר דמי לכתוב הגט בעת שפירותו גם כן: וראיתי בדברי הגאון אב"ד דק"ק הנ"ל ששהביא מדברי הרשב"א פ"ק הזורק הביאו ב"י סימן קל"ח דישגינה לא דמי לשוטה דישגינה ראוינה להיות לה יד דלאו מחוסרה מעשה וסמיהא ביידן כו' ופשוט לע"ד דנדאי לרונחא דמילתא קאמר דסמיהא ביידן אבל באמת אף בל"ז פיון דלאו מחוסר מעשה הוא די בכף וכמ"ש גם פן הרב הנ"ל ואם באנו לדייק בזה בדברי הרשב"א אדרבא דייק מרישא דדברי הרשב"א איפכא דלשוטה לא דמיהא דהתם פיון שאין לה יד כלל דמחוסר מעשה ולא סמיהא ביידן כדאמרנו במי שאחזו הלפף אין לה תצר ולכאורה ל"ל להזכיר כלל דמחוסר מעשה דבהא דלאו סמיהא ביידן לחוד סגי דר"י ור"ל תרנוניהו ס"ל דסמיהא ביידן בעינן ושוטה לאו סמיהא ביידן ודוחק לומר דהרשב"א נקט הכי משום דס"ל דגם קורדייקוס אין לו תצר וקורדייקוס סמיהא ביידן הוא רק הטעם משום דמחוסר מעשה דלא מהני לר"ל אבל באמת ז"א דאטו אשפחן בשום דוכתי דקורדייקוס אין לו תצר שיהיה הרשב"א צריף לאותו דבר לחלק משום מחוסר מעשה רק לענין שוטה דאין לה תצר בחילוק דאין סמיהא ביידן סגי ליה אבל פשוט דהרשב"א נקט החילוק לכל מר כדאית ליה דלר"ל דתלוי בסמיהא ביידן הא אינוסמיהא ביידן ולר"י דתלוי במחוסר מעשה גם זה נדאי דמחוסר מעשה ואם לא היה מחוסר מעשה אפשר דאפילו אין סמיהא ביידן הוי מהני לר"י רק פיון דהוא מחוסר מעשה לא מהני לר"י וע"ז קאמר בסיפא דבישגינה דלאו מחוסר מעשה וסמיהא ביידן ר"ל שיהא חלוק משוטה לגמרי שפיר יש לה תצר אבל מ"מ אין קפידה בסמיהא ביידן כלל דלא שייך כ"א בדבר שפחוס' מעשה כמ"ש.

וגם י"ל דאפי' תימא דהרשב"א בדווקא נקט וסמיהא ביידן דמשמע לכאורה דאי לאו סמיהא ביידן אף על גב שאין מחוסר מעשה לא מהני לא קאמר הכי אלא לענין אם יש תצר לישגינה דהוי ס"ד דמעיקרא לדמות לשוטה ולנהא בא לחלק ביניהם דשוטה הוי מחוסר מעשה ולא סמיהא ביידן משא"כ בישגינה דלאו מחוסר מעשה וסמיהא ביידן הוסיף לומר סמיהא ביידן דלא תימא דלענין תצר מה בכף דלא מחוסר מעשה ויתעורר משנתו ממילא מ"מ זה שייך דווקא לענין אם שרי לכתוב על ידי שליחות דמקודם אמרינו פיון דלאו מחוסר מעשה לא נפיק מפלל בר גירושין וכיון דהוי בכלל בר גירושין בההוא שעתה שפיר דמי על ידי שליחות דמקודם משא"כ לענין תצר שאנו רוצים שיהיה לה תצר באותו שעה עצמה שהיא ישגינה לקבל גיטה לכאורה אפשר לומר מה בכף דעתידה להתעורר משנתה מ"מ השתא מיהא ישגינה היא ולית לה יד כלל לזה אמר וסמיהא ביידן דכיון שבידינו היא לעוררה ולהקיצה משנתה הרי היא כאלו היא גיעורה עתה ויש לה תצר אבל פשיטא דלענין בר גירושין לא שייך לפלוגי היכי דלא מחוסר מעשה בין סמיהא ביידן או לא דהא בסמיהא ביידן דקורדייקוס לכאורה מה בכף שבידינו לרפאותו השתא מיהא עדיין לא האכלנוהו בשרא אגומרי ושוטה הוא.

ואף שבידינו להאכילו מ"מ הרי אינו חוזר לדעתו עד שיאכל וישתה ויטיב לבו ועל רגע של פתיבת הגט אנו דנין ונהרי מעיקר' לא אכיל ומה שנאכיל אותו בשעת הפתיבה ממש לא יועיל כ"א על הזמן שאחריו שתתישב דעתו וא"כ השתא מיהא בשעת פתיבת הגט לאו סמיהא ביידן שיהא שפוי עכשיו ממש אע"כ דהך דסמיהא ביידן נמי לא בעינן שיהא לשעתו ממש אלא כל דסמיהא ביידן שיועיל עכ"פ אח"כ מעתה בר גירושין הוא חשוב

וא"כ ק"ו הדברים היכא דלא מחוסר מעשה כלל ועתיד שתתיישב דעתו ממילא שבוודאי מועיל: ומ"ש הרא"ש שצריף ליזהר בש"מ שציונה ליתן גט כו' משום דחולה פועמים שדעתו מטורפת עליו ועתים חלים עתים שוט' ואפי' ר"ל דמדמי קורדניקוס לישן היינו משום דסמיא בינדן או שמא אפי' לר"י פישן דמי משום דלא מחוסר מעשה דרגיל שתתיישב דעתו ממילא וטוב ליזהר אין לפרש דמספקא ליה דשמא גם לר"י בעינן סמיא בינדן וכ"כ הרב הג"ל ולענ"ד ז"א שהרי הרא"ש כתב או שמא אפילו לר"י פישן דמי כו' ואם צד הספק הוא דלמא ר"י ס"ל דאינו תלוי רק במחוסר מעשה וכאן אין מחוסר מעשה ונשפיר דמי אף דלאו סמיא בינדן א"כ מאי אפילו דקאמר דמשמע דכ"ש הוא אליבא דר"ל וז"א דהא ר"ל ונדאי ס"ל החילוק דסמיא בינדן והא דש"מ אין סמיא בינדן וע"כ ס"ל דנדאי לא מסתבר דר"ל לחונמרא קאמר דבעינן סמיא בינדן רק לקולא קאמר דאף שמחוסר מעשה כיון דסמין' בינדן וא"ל דאף על גב דבהה צד הספק דנקט לקולא צ"ל דבין ר"י ובין ר"ל לא משגח בהא דאין סמיא בינדן היכא דאין מחוסר מעשה מ"מ בהה צד דאף לחומר' סבר דצריף סמיא בינדן אף היכי דלא מחוסר מעשה בין לר"י ובין לר"ל מ"מ לא ה"ל למימר ואפילו ר"ל דמדמי כו' ונקט מלת' אליבא דר"ל שהוא דלא פהלקתא והשמיט העיקר והכי ה"ל למימר ואף על גב דלא מחוסר מעשה שרגיל שתתיישב דעתו ממילא מ"מ אין סמיא בינדן דאפי' ר"ל מודה בהא והדבר ברור בעיני דבצד הספ' להחמיר ס"ל להרא"ש דלא אזלינן בתר הרגילות שתתיישב דעתו שאפשר שלא תתיישב דעתו עד דבדקו ליה סמא ונהרי אין סמיא בינדן ואפילו לר"ל לא מהני ומכ"ש לר"י דאפי' אי הוי סמיא בינדן לא מהני וע"ז כתב שי"ל להיפוך דאפי' לר"י פישן דמי משום דלאו מחוסר מעשה מחמס שרגיל וזה ברור.

ומבואר מדברי התוס' שם שכתבו ופועמים שש"מ אינו בדעת ומספקא אי חשבינן ליה פשוטה או שמא תונבא בעלמא הוא דנקטי' וכישן דמי עכ"ל מבואר להדיא דעיקר הספק הוא דשמא מה שאינו בדעתו חשבינן ליה כפשוטו גמור ואף על פי שאח"כ דעתו מתיישבת מי יודע לעת כזאת שיגיע ליישוב או שמא תונבא בעלמא הוא וכאילו ידוע לנו שתתיישב דעתו וכישן דמי והו' דהו' דברי הרא"ש אלא שביאר יותר וכן מבואר לע"ד מדברי סה"ת שהבאתי לעיל שכתב ובין למר ובין למר לא דמי לישן וגם לא סמיא בינדן והוי פועמים שוטה פועמים חלים עכ"ל מבואר דמ"ש בין למר כו' לאו משום דלא סמיא בינדן הוא קאמר שהרי כתב אח"כ וגם לא סמיא בינדן רק ר"ל דלא דמי לישן מטעם שאין הדבר ידוע שתתיישב דעתו ועכ"פ אפשר שיצטרף מעשה משא"כ ישן דלא מחוסר מעשה.

(וכן מבואר מל' הר"ן שכ' גבי גט ש"מ צריף ליזהר שלא תטרון דעתו כו' וכל שהוא מטורף קצת איכא לספוקי אי חשבינן ליה פשוטה או שמא תונבא בעלמא הוא דנקט ליה וכישן דמי ע"ש) וכן נראה מדברי שאר פוסקים ולפמ"ש מבואר מדברי הרא"ש דאי הוי אזלינן בתר הרגילו' שתתיישב דעתו ממילא בין לר"י ובין לר"ל שרי א"כ בנ"ד דנדאי עתיד הוא שתתיישב דעתו ממילא דממ"נ אי לא איתחזק רק תרי זימני א"כ אין לנו לחוש כלל שיחזור לשטות כמ"ש הב"י בשם תשובת הר' שמשון ואי איתחזק תלתא זימני וזה שנתיישבה דעתו עליו בעת שליחות הגט הוי פעם ג' או יותר א"כ כמו דמחמת החזקה אמרינן שיחזור לשטות כמו כן אמרינן מחמת החזקה שעל פניו יחלוף גם זמן שיהא חלים וכישן דמי ומה דלאו סמיא בינדן לא איכפת לן כלל כיון דלאו מחוסר מעשה

הוא דזמן ממילא קאתי וכבר הבאתי לעיל ראיה ברורה ממ"ש הב"ש גבי שכור דאף אם נשפתר בעת הפתיכה ונתינה לית לו בה פינון דלא מחוסר מעשה וכן נראה דהא מעולם לא שמענו למנוע ולכתוב גט למי שהוחזק בשכרות ולשלוח למרחקים ואין חוששין בדבר פינון שזה מוחזק בכך שהוא שותה שכור דשפא יהיה שכור בעת הנתינה ולא סמיא בידן וקצת יש לדחות דלקה לא חיישינו להכי לפי הפוסקים דבעינו שהגיע לשכרותו של לוט וזה לא שכיח שיהיה מוחזק בשכור פנה: אף בגט פשוט כ' שיש להחמיר דאף אם לא הגיע לשכרותו של לוט דהוי ס' פל שנשפתר הרבה ואין יכול לדבר בפני המלה ועושה מעשה מכווערים שאם לא היה שכור לא היה עושה אע"פ שידוע מה עושה כו' ע"ש שפן דעת מהר"א ששון והפני משה וזה שכיח טובא ולא שמענו לחוש לדבר שלא לגרש על ידי שליח וגם לא משתמיט חד מהפוסקים דלימא הכי וגם יש ראיה מהא דמצינו גבי נכפה ר"ל שפופין אותו לגרש והיינו באיתחזק בהכי ולא ביארו הפוסקים שצריך ליתן הגט לפנינו אבל לא ע"י שליח שהרי מבואר בש"ס וב"מב"ם הל' עדות וש"ע סימן ל"ד שהנכפה בעת כפייתו הרי הוא פשוטה לכל דבריו והוי עתים חלים ועתים שוטה וא"כ הי' צריך שיהא בפנינו בכדי שנדע שבשעת נתינת הגט הוא פריא ואם שלחו על ידי שליח צריך שיתברר שבשעה שמסר השליח היה פריא ולהפוסקים דאף בנשמתנה בין פתיכה למסירה חיישינו צריך שיתברר שלא היה נכפה כלל בימים שביניהם ומדלא ביארו הפוסקים כ"ו מבואר דנכפה ליטן דמי פינון דלא מחוסר מעשה שבעבור זמן כפייתו הוא חוזר לבריאותו ולדעתו ממילא ואף על גב דלאו סמיא בידן: ובזה יש ליישב מה שהקשה ב"י סימן קכ"א דאלם מעיקרו בעי בדיקה וע"כ משום דמסקינן דלמא הוא עתים חלים עתים שוטה ולכך קדושיו קדושין ומ"מ לא מצי מגרש אלא על ידי בדיקה א"כ ניהוש שפא אחר שבדקנוהו חזר לשטותו ובשעת פתיכת הגט שוטה היה כו' ע"ש ולפמ"ש א"ש דהא דמסקינן ליה בעתים חלים עתים שוטה שאנו מחזיקים אלם מעיקרו בכך שלפעמים שוטה ושוב חוזר מעצמו להיות חלים ושוב לפעמים חוזר ונשמתה וכיון שפן כל שבשעה שצונה לכתוב וליתן הי' חלים אין חשש שפא יהיה שוטה בשעת פתיכה פינון דחוזר מעצמו להיות חלים פישן דמי ואף שהוא עצמו שנותן גט בשעת שטותו לא מהני מפל מקום אם עושין לו על ידי שליח שצונה בעודו חלים שפיר דמי וכמו ישן שאם היה נותן גט בשעה שהוא ישן ודאי דלא מהני ומ"מ כותבין ונותנים בשעה שהוא ישן על ידי השליחות שצונה בהיותו גיעור פינון דלאו מחוסר מעשה: ואפשר דקו' הב"י הוא היכא דהחלם רוצה ליתן הגט בעצמו דבזה לא היה ראוי להיות מועיל דשפא הוא שוטה באותו שעה ויש לדחות דהיכא שהוא נותן בעצמו באמת צריך בדיקה לנתינה ומה שהביא ראיה מפרק חרש דבעי למימר דאם הוא עתים חלים עתים שוטה לא מצי מגר' ואם איתא הא מצי מגר' ע"י בדיקה לענ"ד אין זה קו' די"ל דאה"נ דבבדיקה מצי מגר' אי אמרינן דהוא עתים חלים עתים שוטה אבל בלא בדיקה לא מצי מגרש משא"כ אם נימא דעתה קלישתא פשם שכוונס פך מוציא וע"ש בב"י דכתבו בשם רי"ו שגם החרש צריך בדיקה פדין נשפתק ולמ"ש דהרשב"א באלם בעי בדיקה אפשר דגם חרש בעי בדיקה וצ"ע ועיינן בח"מ סי' רל"ה ובסמ"ע שם ומ"ש ע"ז בספר בני יעקב דף קס"ב ואין פאן מקומו.

ואין להביא ראיה איפכא ממ"ש הב"י בשם בעה"ע דאיכא מ"ד דנשתתק ספק שוטה ולא דניק לן דנהי דבשעת בדיקה הוא חלים דלמא נשתתה אח"כ ולעולם צריף בדיקה עד שיגיע גט לידה דהא אין כותבין עד שישתתפה כו' והב"י פי' קו' דנהוי פעתים חלים עתים שוטה ותיירץ ע"ז דאם איתא דמחמת שטות נשתתק לא הוי מנושב בשום שעה ע"ש ואם איתא דעתים חלים מהני פיון שחזור מעצמו וכישן דמי א"כ מאי קא קשיא ליה לבעה"ע: אף באמת ז"א דע"כ לא קאמרינן דעתים חלים לאו מחוסר מעשה אלא פגוונא דנ"ד שהוא מוחזק בכף שישחזור מעצמו וכמ"ש הרא"ש דרגיל שתתיישב דעתו ממילא אבל היכא דאפשר שישאר בשטותו אף שעתה אנו רואין שחזור מעצמו מ"מ אין זה מועיל דאף על גב דאינרמי הכי שחזור מ"מ מעיקרא לא הנה עומד לכף ואפשר שישאר בשטותו ולא דמי לישין דנדאי הוא עתיד להתעורר מעצמו וליכא לדמוי' לישין אלא פגוונא דנ"ד שהוא מוחזק לנו שחזור לדעתו בעצמו דכמו ישין שאינו בדעתו בעת ההוא ועשיתו לאו פלום הוא בעת ההוא מ"מ כותבין ונותנין בשבילו מה שצוה מקודם פיון דלאו מחוסר מעשה ה"נ בעתים חלים פשידוע שישחזור לדעתו מעצמו אע"פ שאפשר שישעה זמן רב בשטותו מ"מ פלום חלקנו בין ישין הרבה לישין מעט דכל שסופו לחזור לשפלות ולהיות בר גירושין השתא נמי בר גירושין הוא: והנה הב"י הביא דברי התוס' מ"ש ופועמים ש"מ אינו בדעתו כו' פנונתם לומר שאם אחר הכתיבה נתקלקל דעתו ונתנו לה בעודו מקולקל אף על פי שנשתתפה אח"כ לא אמרינן אגלאי מלתא דשפוי הנה כשנתנו לה הגט ותנבא בעלמא היא דנקטיה והגט כשר אלא מספקינן שמה שוטה הנה באותו שעה וה"ל ספק מגורשת עכ"ל ונאני תמה במה דמשמע מדבריו דמ"ש התוס' או שמה תנבא בעלמא כו' ר"ל דבאמת הוא שפוי ומועיל הכתיבה והנתינה ולענ"ד ז"א שהרי הא קמן דחזינו שאינו בדעתו ואיך נתלה לומר שהוא שפוי רק פנונתם דשמה תנבא בעלמא הוא שדרף להיות חוזר דעתו עליו ויתיישב ממילא וכמ"ש הרא"ש והיינו דכתבו וכישן דמי (ותנבא בעלמא הוא ל' הש"ס פ"ק בתרא דיומא ובגדה דף ל"ח וע"ש מה שפרש"י שהוא שעמומית מחמת חולי ורגילות הוא ששעמומית פנה מחמת פובד החולי מתיישבת דעתו ממילא) ואפשר שגם הב"י ר"ל דשפוי הנה היינו שלא נכנס לכלל שוטה להסתפק בו שמה לא תחזור דעתו עליו אלא תנבא בעלמא הוא ויחזור דעתו עליו בנדאי ומספקינן דילמא שוטה הנה באותו שעה דאפשר שלא תחזור דעתו עליו כלל אף לשונו לא משמע כן וצ"ע: ומצאתי בשו"ת הרא"ש כלל מ"ה סימן י"ח שכתב וז"ל וישאלתי ש"מ שצוה לסופר כו' אפילו חזר דעתו ונשתתפה בשעת נתינת הגט אלא שבשעת כתיבה וחתמה הנה דעתו מטורף אינו גט פדתנו מי שאחזו כו' וכתב ר"י בעל התו' ז"ל וצריף ליגהר בש"מ שצוה לכתוב כו' משום דחולה פעמים דעתו מטורפת כו' או שמה אפילו לר"י כו' וטוב ליגהר (עיין ל' זה בפסקי הרא"ש) זה ל' התוס' וזה הש"מ יראה שתקף עליו החולי הרבה והנה נטוי למות הלכך אפילו שפוי בשעת נתינה פיון שבשעת כתיבה וחתמה הנה מטורף אינו גט וזקוקה ליכם כו' עכ"ל משמע דה"ק דבגידון זה אפילו ספיקא לא הוי ואינו גט כלל אף על גב דהתוס' מספקא להו במלתא היינו משום שרגיל שתתיישב דעתו ממילא לא הוה מחוסר מעשה וכישן דמי משא"כ בזה שתקף עליו החולי הרבה והנה נטוי למות אין פאן רגילות שתתיישב דעתו ממילא ואף דהא קמן שחזור לדעתו בעת הנתינה מ"מ בעת הכתיבה לא הנה עומד לכף ולא דמי לישין פלל ומבואר

שכ"כ בשם הר"י בעל התוס' ואין ספק שגם דברי התוס' שלפנינו בשם ר"י מתפרשים כן אלא שבתוס' שלפנינו קוצרו בדבר ועכ"פ לפי דרכינו למדנו דאם היינו מוחזקים שיתחייב דעתו ממילא לא איכפת לן מה שאינו שפוי בעת פתיבה ונתינה וכישן דמי: והנה לעיל הבאתי ל' הירושלמי דקאמר שמואל כדר"ל דאמר לכשישתפה יתן גט ופירשתי דהוי ס"ד דשמואל מייירי במי שעתים חלים שאמר בעת שהוא חלים ליתן גט שאעפ"כ לא יתנו הגט רק בעת חלימו ולא בעת שטותו ולפ"ז לכאורה משמע מזה דגם כה"ג שחוזר לחלימותו ממילא אין ליתן הגט בעודו בשטותו ואפשר לומר דהתם מייירי שאין מוחזק לנו בג"פ שיחזור לחלימותו או דמייירי בעתים חלים בגוונא דקורדניקוס שהוא ע"י מעשה ועיין בב"י שהביא בשם תשובת הרשב"א ששאל בהא דאמר רבא עתים חלים כו' אי קי"ל פנותיה משום דמשמע בירושלמי דר"י דאמר גבי קורדניקוס לכשישתפה פליג עליו תשובה איברא מסתברא דעתים חלים בשעה שהחלים הוא כפסקת לכל דבריו ודר"י לא פליג כדבעינן למכתב ואפילו למאי דסבירא לך דפליגא הא קי"ל כרבא ע"ש ולא זכינו לפירושו של הרשב"א בדברי הירושלמי הללו ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' ש"ס תשובה זו בקיצור יותר ממה שהביאה הב"י ונראה לענ"ד שהשואל רוצה לפרש מה דקאמר הירושלמי מה שמואל כדר"ל ר"ל דמבעיא ליה אם אפשר שיספור שמואל כר"ל שאמר בלשוננו לכשישתפה וע"ז אמר רבא שמואל מדר"ל ר"ל ששמואל חולק בזה על ר"ל וס"ל דאפילו אינו שפוי לגמרי רק חלים לבד יתן גט (ולכך פתב השואל דשמואל פליג על ר"י משום דבש"ס דילן הנסחא ר"י אמר לכשישתפה) והרשב"א סובר דלא פליג והא דקאמר רבא שמואל מדר"ל לאו למימרא דפליגי אלא ר"ל דכל אחד מייירי בענין אחר דמה דאמר ר"ל לכשישתפה לאו למעוטי חלים אתי דחלים נמי אף שאינו שפוי לגמרי הרי הוא כפסקת לכל דבריו רק דאתי לאפוקי שלא יתן גט בעודו קורדניקוס ושמואל דין חלים אתי לאשמועינן דלא תימא שפוי לגמרי בעינן ועיין בפירוש קרבן העדה שם שהביא ג"כ דברי הרשב"א ומ"ש הוא ז"ל בזה ולקצור אני צריך: והנה הרמב"ם כתב דאם כתבוהו ונתנוהו קודם שיבריא הגט פסול והיינו דאם נישאת לא תצא וכבר עמד בזה בכ"מ ובב"י ודעת שאר פוסקים נראה דהגט בטל והב"י בש"ע כתב לחלק בזה בין היכא דסמיא בינן אז הגט פסול לבד ואם אין סמיא בינן הוא בטל.

ונראה דק"ו הדברים היכא דאין סמיא בינן אלא שאינה מחוסר מעשה שאינו רק פסול לבד אפילו תימא דתרונויהו בעינן לאו מחוסר מעשה וגם סמיא בינן וא"כ בנ"ד לדעת הרמב"ם עכ"פ אין כאן חשש פסול לבד ועיין בב"ח שכתב ליישב דברי הרמב"ם וגם הפר"ח כתב שדעת הרמב"ם פיון שבשעה שצונה לכתוב הנה בדעתו אף שנסתטה בשעת פתיבה ונתינה אין בכך פלוג וכלומר מן התורה: וראיתי בספר בית מאיר שהקשה עליו ממתניתין דהאומר תן גט לאשתי לא יתנו לאחר מיתה וכתבו התוס' אע"פ שמיהה המגרש בחייו שליח לא תשיב להיות פמותו אחר מיתה פאילו הוא עצמו קיים לבטל מן התורה וה"נ לענין נשתטה וא"ל דשאני מיתה דקודם שהגיע הגט לידה יצאה מזיקתו במיתה ואיך יחולו הגירושין דהא הנ"מ שלא יתנינו לאח"מ כדי לפוטרה מן היבום א"כ עדיין זיקת בעלה מפת קידושין עליו והכי מוכח דף ד"ט דאמר בר רב אשי אילו מת הבעל מידי מששא אית בי' פולהו מפת בעל קאתו כו' ואשה היכא מוכח דמפת בעל קאתו

דילמא הטעם פֿינן דמת יצאה מזיקתו במיתה א"ו דמזיקת יבום מוכח דמפח בעל קאתו וכינן שמת ופסק פחו אף נפסק פח שלוחו וממילא ה"ה נשתטה או נעשה גוסס למ"ד דלא מצי מגרש כדברי הרא"ש כו' ע"ש ונלענ"ד דהחילוק בין מיתה לנשתטה מבואר דבאמת טעמא דמילתא דלא יתנו לאחר מיתה כמ"ש רש"י בגיטין דכינן דמית' קודם פקעה רשותי' וחייל רשות יורשים ושא שמה שלמדיו שכל התורה כולה שלוחו של אדם פמותו אינו רק לעשות שליח על דבר שהוא שלו.

(וגדולה מזו מבואר בירושלמי דגיטין פרק התקבל לחלק בין שליח לקבלה דגט ובין שליח לקבלה דמתנה תמן התורה זיפתה אותה לקבל גיטה ביום הכא אין אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו והארכתיו בזה במקום אחר) וכינן דמת פקעה רשותיה ואיסור א"א שהיה עליו ונכנסה לאיסור זיקת היבם ובמה פחו גדול להפקיע האיסור מעליה במינוי השליחות על שעה שיצא הדבר מת"י ואף על גב דזיקת היבם מפחו קאתו השתא מיהא פקעה רשותיה ואין בזה דין שליחות כלל משא"כ בפשונה בעודו בריא ונשתטה שפיר נמשך עליו תורת שליחות דהא בשעה שמצונה היה בר שליחות ואפתי לא פקע רשותיה ומ"ש לפרש בהיה דגיטין דף כ"ט דמזיקת יבום מוכח דמפח בעל קאתו לא מחנור ויותר נראה שלא בא להכריח מפח זה דכנלהו מפח בעל קאתו רק בא לומר דמילתא דמסתבר הוא שהם נתלין בבעל ולא בשליח ראשון דכינן דאלו מת הבעל מידי ממשא אית בהו וקא מהני מה שלא נשתנה פח השליח ראשון משום שנשתנה פח המשלח ויצא הדבר מרשותו וכינן שפן יש לנו לעשות עיקר מן המשלח הראשון וכל שלא מת ופקעה רשות כולהו מפחו קאתו וצ"ע: ומצאתי בקצות החשן ח"ב סימן קפ"ח שהביא ג"כ דברי הרמב"ם והפר"ח והקשה מהו דגיטין דלא יתנו לאחר מיתה וכתב לחלק קצת על הדבר שכתבתי דכינן דאיהו גופא אין לו רשות באשה ובעבד לאחר שמת לכך בטל השליחות אבל נשתטה אפתי זה עבדו וזו אשתו אלא שמחוסר דעת ויד לגרש לכן השליח שפיר נעשה במקומו והוא בר דעת גם עתה הוי שליח פמותו והביא רש"י בגיטין דף ט' ודף י"ג ומה שהקשה שם דלמ"ד עדים בחתומים זכין לו ואף אם נתן לאחר בין פתיבה לנתינה ומטא ליד הראשון א"כ בשטר שחרור ומתנה אפילו לאחר מיתה יתנו דמה שהשליח נותן הוי פיד הבועלים ואף על גב דהשתא מת ופקעה רשותו וחייל רשות יורשין הא אפילו מכרו לאחר באמצע נמי מהני דאמרינן פין דמטא לידיה עבחו"ל למפרע ע"ש ולענ"ד לק"מ דלפי מה שתלה הענין במכירה לאחר שפיר קשיא ליה אבל לפום מאי דכתבנא א"ש דמעיקרא לא חל מינוי השליחות כלל רק על שעה שהוא שלו וברשותו ולא על שעה שיצא מרשותו וכינן שמת וחייל רשות יורשים ממילא דעל האי שעתא שוב ליתא לשליחותי' דשליח ואף על פי שהוא מוסר לו עתה לא מהני דהא דמהני מטו לידיה היינו דוקא דמטא לידיה מיד הבועלים אבל אם מצא בשוק וכיוצא בו פשיטא דלא מהני ולא מידי וכינן דבההיא שעתא כבר פקעה ליה שליחותיה דשליח ולא מהני מסירה לידיה ואין זה אלא כאלו מצאו באשפה דלא אמרינן בי' עבחו"ל למפרע וכולהו דאמרינן בי' עבחו"ל היינו לפי שע"פ ציווי הבועלים הוא מגיע לידו והא דמהני עבחו"ל פי מטא לידיה אף על פי שבין פתיבה לנתינה פקעה רשותי' אין זה ענין לשליחות דבשעת חתימת העדים זכין לו על תנאי שפשיגוע לידו ונכה בו למפרע מההיא שעתא ועיין בתוס' דב"מ דף י"ט שתקנת חכמים היא כדי שלא יצטרכו העדים לראות המסירה

וילדעת הרי"ף שם באמת במקור בינתיים לא אמרי' עבחו"ל רק גבי שובר דמחילה הוא או בהלנואה שאינו רק שיעבוד ע"ש באשר"י בשם הרי"ף והש"ף האריף בזה והדברים עתיקין: ומ"ש שם בקצה"ח ראיה לסברת הרמב"ם מהא דקי"ל דמת שלים ראשון לא בטל שלים שני אע"ג דשלים ראשון יכול לבטל שלים שני דמפח ראשון הוא בא ושלוחו דראשון הוא ועכ"ל דשליחות לא בטל אפילו מת הראשון וטעמא דמתני' לא יתנו לאחר מיטה משום דפקע רשותו וכאחר דמי עכ"ד ודבריו תמוהים ואשתמטיה דברי הש"ס דגיטין וכמו שהביא בס' בית מאיר דמבואר דה"ט דמת ראשון לא בטל שני משום דכולהו מפח בעל קאתו ואדרבא מהתם משמע להפוך כמ"ל ואף לפי מ"ש ליישב עדיין צ"ע דהא רב אשי קאמר אם מת ראשון בטלו פולם ועלה קאמר מר בר רב אשי הא דאבא דקטנוותא אילו מת הבעל מידי ממשא אית ביה פולהו מפח בעל קאתו כו' הרי מבואר דרב אשי דס"ל דשלים שני מפח ראשון קאתו באמת ס"ל דבטל שני במיתת הראשון אע"ג דלא שייך בזה דפקע רשותיה ונכנס לרשות אחר ואף מר בר רב אשי לא קאמר אלא משום דס"ל דכולהו מפח בעל קאתו.

(וצ"ל הא דשלים ראשון מצי מבטל לשלים שני אע"ג דכולהו מפח בעל קאתו מ"מ השני טפל לראשון וע"ד פן עשאו שלים מתחלה שאם ירצה לחזור ויבטל שליחותו וגם דעת הבעל מעיקרא הכי הוא שרשאי ליתנו להשלים השני ולחזור ולקטלו ממנו אם ירצה ועיין במשנה למלה פ"ו מהל' גירושין שכתב דאף דכולהו מפח בעל קאתו מ"מ יש לחלק בין מת הראשון לאם הוא מבטלו בפירוש וכוונתו כמ"ש) הא לא"ה בטל השליחות ע"י מיתת הראשון לפי שפסק פח המשלח ואע"פ דלא שייך גבי' הך סברא שיצא הדבר מרשותו מפל מקום לא מהני מה שעשה מינוי השליחות בשעה הראוי'.

ומ"מ נלענ"ד בדעת הרמב"ם שאין לדמות נשפטה למת דמת שאני דבשעה שזה רצה לקיים שליחותו של זה כבר לית' למשלח בעולם ולא שייך קיום המעשה דכיון שמת נעשה חפשי מן המצות ובטלו ממנו כל קניני העוה"ז לגמרי משא"כ בנשפטה דמ"מ איתא בעולם אלא דלאו בר גירושין הוא בההוא שעתא לפי שחברה דעתו מ"מ שפיר שייך גבי' קיום מעשה השליחות מה שמינה בעודו בן דעת ומכ"ש היכא שהוא עתיד לחזור לדעתו ועיין בגט פשוט שכתב ראיה להרמב"ם דאם איתא דפסול מדאורייתא אע"ג דחזר ונשפטה אמאי לא צריף למיהדר ואמלוכי ביה נימא דפסק שליחותו וצריף שליחות מחדש ונכדו החכם המג"ל פ"ב הקשה עליו מה בין זה לההיא דפרק המביא פל שתחילתו וסופו בדעת פשר והתם נמי כשנשפטה השלים נתבטל שליחותו ופסק כחו של בעל ואפ"ה לכשישפטה נותנו לה וא"צ לחדש השליחות והניח בצ"ע ולפום מאי דכתיבנא א"ש דאדרבא מההוא נמי איכא למשמע מיניה דמה שנשפטה אין זה מבטל הענין לגמרי רק דההוא שעתא לאו בר דעה הוא ואינו ראוי לשליחות ואף דזה גרע מחלה או נאנס שהרי אינו ראוי לשליחות כלל והתורה מיעטו מדכתיב אדם גם אדם מה אדם בני דעת אף שלוחכם בני דעת מ"מ אין זה כ"א בהתחלת מינוי השליחות אבל מ"מ אינו מתבטל בשביל שנחברה דעתו באמצע ולכן פשחור ונשפטה פשר אפילו מדרבנן וא"צ לחדש השליחות וכן באמר כתבו ואתו ונחזו ונרדניקוס לכשיבריא א"צ להמלה בו לפי שלא נתבטל ונפסק השליחות לגמרי וכיון שפן דאין פאן ביטול השליחות בעת שהוא

שוטה ממילא י"ל דמועיל מדאורייתא אף אם נתקנים השליחות בעת ההוא ולא דמי למת דבמת בטל ונפסק שליחותו לגמרי ואין פאן פסול רק מדרבנן.

ועיין בספר בני יעקב שהביא ראיה להרמב"ם מהא דאמרי' בפ' נגמר הדין ובזבחים אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחסר ונתגזר כו' ואי אשמועינן מומר ה"א משום דמחוסר מעשה אבל שוטה דלאו מחוסר מעשה אימא שפיר דמי כו' והא דאמרינן הכא דשוטה חשיב מחוסר מעשה היינו לגבי י"שן ע"ש באר"ה: ובאמת שצ"ע לענ"ד לפי מה שפירשו דהרמב"ם ס"ל דאינו פסול רק מדרבנן שהרי בירושלמי איתא נמי הך פלוגתא בחילוף דר"י לדר"ל וקאמר עלה מחלפה שיטתיה דר"ל דאיתפלגין נחתרש או נשתטה כו' ר"י אמר נדחית חטאתו ר"ל אמר לא נידחית חטאתו ואם איתא דהכא רק מדרבנן א"כ מאי קושיא מקרבן דלענ"ד דאורייתא איתמר ודחיק לומר דקשיא ליה כמו דבגרושין עכ"פ מדרבנן פסול שלא יאמרו שוטה מגרש ה"נ אית לן למיגזר לענ"ד קרבן שלא יאמרו שוטה מקריב קרבן אף לענ"ד אפ"ש לומר דהרמב"ם סובר פ"נ דבש"ס ירושלמי מחלפא שיטתיה דר"י ור"ל וס"ל דר"י אמר עודהו קורדניקוס כותבין ונותנין גט לאשתו ומה דאמר שם מחלפא שיטתיה דר"י לענ"ד קרבן קאמר שם דע"כ צרי"ך להחליף שיטתו של ר"י גם גבי קרבן מדקאמר במקום אחר גבי גוסס זורקין עליו מדם חטאתו ע"ש והלכך אף דאנו בכל דוכתי ב"ת ש"ס דילן אזלינן שהוא עיקר מ"מ לענ"ד פלוגתא דר"י ור"ל הדעת נוטה למנקט בהא פהירושלמי פ"נ דר"י מרא דתלמוד ירושלמי הוא ובני א"י בקיאי טפי בפלוגתא דר"י ור"ל מ"ד ה"כ ומ"ד ה"כ וזכורני שראיתי פן בדברי הראשונים ז"ל דלענ"ד מימרא דר"י מסתבר לסמוך על הירושלמי אף שהוא נגד ש"ס דידן וקצת נשפח ממני מקומו א"ו הוא וא"כ סמכינן אירושלמי ודאי דהלכתא כר"י דכותבין ונותנין בעודו קורדניקוס וגם דבירושלמי שם אמר דמתני' פליגא אדר"ל ולית ליה קיום הרי שהיה צלוב או מגנידכו' ע"ש ואף דבש"ס דידן מתרץ מההיא מתני' דהתם דעתא צילתא היא וכחישותא היא דאתחל ביה הוא דחיק לא סמכינן וכי"ן דהך מימרא דירושלמי נאמרה מתי יחשב דעתא צילתא ואשינוי' דחיקא לא סמכינן וכי"ן דהך מימרא דירושלמי נאמרה ונשנית בשני מקומות במס' תרומות ובמס' גיטין וגם משמע ה"כ בירושלמי דהוריות לכה פסק הרמב"ם כנותני' דר"י בירושלמי וה"ט דלא מחלק הרמב"ם בין קורדניקוס לשאר שוטה משום דמשמע בש"ס דירושלמי דגם שוטה גמור דינא ה"כ כדמייתי עלה מהא דאתפלגין גבי נחתרש או נשתטה ומ"ש בקרבן העדה שם דלכה נאמר מחלפא שיטתיה דר"ל ולא קאמר שיטתיה דר"י משום דר"י י"ל דקורדניקוס עדיף מסמיא בידן ולא משמע התם ה"כ ע"ש ומפל מקום פ"נ דבש"ס דידן קאמר בשם ר"י דאין כותבין אלא לכשישתפה ומחלק בין ההוא דשחט בו רוב שנים לכן כתב הרמב"ם שהגט פסול ומ"מ אם נשאת לא תצא דבדיעבד סמכינן אירושלמי דמקיל בהא אליבא דר"י דהלכתא כנותניה ונהנה במ"ש לעיל לחלק בין מת לנשתטה דאע"ג דאם נשתטה עושין שליחותו מ"מ ב"מ דלית' בעולם אין עושין שליחותו יש ליתן תכלין לדבר זה דהא הא דפסלינן שליחות חש"ו דכתיב פן תרימו גם אתם מה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת וה"ה דבעינן שיהא המשלח בן דעת (וכמ"ש הר"א ב"ד בהשגות פ"ו מהל' גירושין גבי הא דאין קטנה עושה שליח לקבלה אף רש"י בגיטין דף כ"ג ובב"מ דף ע"ב כתב הטעם גבי קטן משום דאיש כתיב בפרשה ומשמע מדבריו דמהאי טעמא נמי איכא למעוטי חרש ושוטה

מפלל שליחות וצ"ע דהא משמע ביבמות דדווקא קטן ממעטינן משום דאיש פתיב
בפרשה אבל לא חרש ושוטה וכן מבואר בתוספות שם ובגיטין דאפילו חליצת שוטה
הוי מהני בגדול ע"ג אי לאו משום דלא מוכח מילתא ואפ"ה בקטן ודאי לא מהני משום
דאיש פתיב בפרשה וגם מבואר מדברייהם דלמאי דבעינן שליחות לא מהני ע"ג ולפי
מ"ש רש"י דמאיש ממעטינן שליחות ע"כ דבכה"ג בגדול ע"ג נמי לא מקרי איש ואם
כן איך נכשיר שוטה לחליצה אי לאו משום דלא מוכח מילתא וכן חרש משום שאינו
באמר ואמרה ות"ל דאיש בעינן וע"כ דהתוס' ס"ל דמאיש לא ממעטינן חרש ושוטה
פלל ונ"ל הטעם כמ"ש הרמב"ד הנ"ל.

אף הרמב"ם בהלכות יבום מדמי חליצת חרש לקטן ועיין בה"ה שם הטעם שהשוו אותם
בכל מקום שצריך דעת) ומ"מ א"צ שיהא בן דעת רק בשעת מינוי השליחות אבל אחר
כך לא איכפת לן אם נשתטה כיון שמינוי השליחות היה בהכשר ונכון וקיים ואע"ג דאם
השליח נשתטה לא מהני אף שבשעה שנתמנה היה בריא אולם התם שאני דמרבנו אף
שלוחכם בני דעת היינו בשעה שבא לתרום צריך שיהא בן דעת כמו הבעלים ומה"ט לא
איכפת לן בשפוי ונשתטה וחסר ונשתפה כיון שתחילתו וסופו בדעת משא"כ לענין
המשלח סגי כשהוא בן דעת בשעת מינוי השליחות וזה פשמיים שליחתו הוא עושה
ומקיים אותו על פי פת המינוי שנתמנה בעת שהיה המשלח בריא ושפוי אבל בעושה
שליח לתרום וקודם שתרום מת המשלח פסק כח השליחות כשמת שהרי פקע רשותי מן
הפרי הזה ונכנס לרשות יורשים וזה שתורם עכשיו ע"פ שליחות המת כתורם שלא
מדעת בעלים הוא וכן הוא בשליחות לשחוט קרבן פסח כיון שמת פקע ליה קרבנו וכן
בגירושין פקע שליחתו במיתה דנפקא מרשותיה דידיה ואין עושה שליח על דבר שאינו
שלו וכיון דכל עניני שליחות מהנהג דלעיל ילפינן ובכל הנהג דלעיל אין שליחות מועיל
על לאחר מיתה ממילא דה"ה כשהשליח עושה שליח לא מהני שליחות לאחר מיתה אם
נימא דמפח הראשון בא ולכך הוי סבר רב אשי דאם מת ראשון בטלו פולם דבכל
שליחות דינא הכי ומר בר רב אשי דחי לה דכולהו מפח בעל קאתו וכל זה במיתה אבל
בנשתטה לא פסק כח השליחות וא"ש פסק הרמב"ם דאין בזה פסול רק מדרבנן ומכ"ש
בנ"ד שעתיד הוא לחזור לדעתו ואינו רק מחוסר זמן וזמן ממילא קאתי: ויש להביא
ראיה מהא דאמרינן בפסחים דף ע"ח הרי שהיה חולה בשעת שחיטה וחלים בזמן זריקה
כו' אין שוחטין וזורקין עליו משום דבעינן גברא דחזי לאכילה ואפ"ה קי"ל דשוחטין
וזורקין על טבול יום אע"ג דמחוסר הערב שמש משום דשמשה ממילא ערבה ופירש"י
דלהכי לא הוי כמחוסר מעשה ע"ש ב"ד צ' אלמא אף על גב דבעינן בשעת שחיטה גברא
דחזי לאכילה מפל מקום כה"ג דשמשה ממילא ערבה מקרי בשעת שחיטה גברא דחזי
לאכילה לאפוקי בחולה בשעת שחיטה שלא היה ידוע אם יהיה גברא דחזי לאכילה אף
על גב דהשתא חזינו שהוא גברא דחזי לאכילה לא מהני ואם כן הוא הדין בגדון דידן
אף על פי דשעת נתינה לא חזי מ"מ שפיר מקרי גברא בר גירושין הוא כיון דלקמיה חזי
ואף שיש לדחות דהתם כיון דבאכילה תליא מילתא וזמן אכילה לאורתא ונהדר ידוע
שיהא חזי לאכילה בזמנו דשמשה ממילא ערבה מה שא"כ כאן דס"ס בעידן נתינה גברא
לא חזי מ"מ נראה שאין לחלק בכך דהא מותר לכתוב הגט בשעה שהוא יושן ולא איכפת
לן מה דבההוא שעתא לא חזי והיינו משום דלאו מחוסר מעשה שפיר מקרי בר גירושין

ה"נ בנ"ד כיון דמחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה שפיר מקרי בר גירושין ואף על גב דלאו סמיא ביזן התם גבי טבול יום נמי לאו סמיא ביזן רק כיון דזמן ממילא קאמי מקרי גברא דחזי לאכילה ואף על גב דהתם מצוי למשוני שליח לשחוט עליו אף בעוד דלא חזי לאכילה כיון דממילא יהיה חזי לאכילה והכא בפעשה שהוא שוטה לא מצוי משוני שליח אף שישתפה ממילא שאני הכא דבעינו שיעשה בדעת וההיא שעמא לאו בר דעה הוא ומפל מקום אם עושה שליח בעודנו בן דעת נמשך פח השליחות אף בפעשה שהוא שוטה משום דלא נפיק מפלל בר גירושין כיון דממילא יהיה חזי להיות בר גירושין וכמו ישן) ועיין במשנה למלך פ"ק ד' מהלכות אישות גבי קטן שקידש שיחולו לאחר שיגדיל דלא הוי דבר שלא בא לעולם משום דמחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה ומ"ש שהתוספות ורש"י פליגי בזה הארכתי במקום אחר וע"ש שכתב דעבד ושפחה שקבלו שחרור לזמן יכולין לקבל קידושין אף תוך זמן נדמי להא דכתובות שדה זו שמשפנתי ליו"ד שנים כו' משום דבידו לפדותה וק"ו הדברים מה התם דמחוסר מעשה הפדיון מ"מ כיון שבידו מהני אף שעכשיו אין בידו לפדותה כיון שהמניעה משום הזמן וממילא קאמי כ"ש הכא דאינו מחוסר שום מעשה אלא זמן דחלו הקידושין ע"ש.

ומזה ראיה למ"ש לעיל דהכא דלא מחוסר מעשה אלא זמן לא איכפת לן בסמיא ביזן דעיקר פעולת סמיא ביזן לומר דלא מחשב מחוסר מעשה דכל שבידו לאו כמחוסר מעשה וכיון דלא מחוסר מעשה מה דלאו סמיא ביזן מחמת חסרון הזמן לית לן בה ונראה לענ"ד ברור דאף לפי מ"ש המשנה למלך שם דשיטות התוס' והר"ן דאינו יכול לקדש לאחר שיגדיל היינו משום דגוף המעשה שהוא עושה היא בקטנות ואין מעשה הקטן פלוג כמבואר בדברי התוספות להדיא אבל גם אינהו מודו דמחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה הוא וכן הביא שם בשם הר"ן בהא דאין מתירין הגדר עד שיחול דאם הוא מחוסר זמן חל הגדר מקרי: והנה הרב הנ"ל כתב בשם ספר בית אברהם שהאריכו המפורשים ליישב סוגיא דגיטין מהא דסנהדרין וזבחים דאמרינן שוטה לאו מחוסר מעשה משום דממילא משתפה ואין ספר בית אברהם בידי והרב נ"י כתב ליישב דאף דנשתפה ממילא מ"מ ודאי לאו כל שוטה עתיד שיתרפא ממילא לכן הגט פסול משום דמדאורייתא אין ברירה ושמא בשעת הגט לא היה עתיד שיתרפא ממילא וקי"ל בדאורייתא אין ברירה והאריף בזה ולענ"ד ז"א דאין זה ענין לברירה דברירה הוא היכא דהענין בעצמו אין בו ספק רק שהוא בהעלם דבר מאתנו לא שייך ברירה דאין זה רק גילוי מילתא בעלמא שמתברר לנו איכה נהיייתה הדבר ההוא וכמו טומטום שקידש ונקרע ונמצא זכר וכיוצא בו שאין תלוי בברירה וכן הוא גם כן דכל שאנו רואין עכשיו שנתרפא ממילא אגלאי מילתא למפרע שחולי ומפה זה שיצא מדעתו היה באופן שבמשך זמן מה יחזור וישיב לבריאותו וכיוצא בזה כתב הר"ן לענין סירכא פסדון אע"ג דאין טריפה חוזרת להכשרה מ"מ בזה אמרינן דאגלאי מילתא שנקב זה מהנקבים שעתידין להעלות ארוכה ומעיקרא לא היתה בכלל טריפה כלל ע"ש וה"נ בזה דאגלאי מילתא למפרע שחולי זה של שטות היה עתיד להעלות ארוכה ולהיות חוזר לדעתו הלכך אף בההיא שעמא שהיה בשטותו כיון דמי מה שא"כ היכא שהענין מסתפק בעצמו ובשעת מעשה אפס מקום לומר שהוא כף או כף רק הפל תלוי במה שעתידי להיות ויתברר אחר כף איה יפול הדבר בכה"ג תלינו ליה בפלוגתא דברירה.

וכן מבואר בעירובין ביהוא דכבר בא חכם ופירש"י דגילוי מילתא בעלמא הוא אע"פ
שזיה לא הנה יודע לאיזה רוח בא ויותר מזה משמע שם דאפי' לא בא ממש לרוח זה רק
שעכ"פ לא הנה אפשר לחכם לבא רק לרוח זה לבד הוי גילוי מילתא רק ונוקא היכא
שאפשר לחכם לבא מבע"י לרוח זה או לרוח זה עיין ברש"י ותוס' ביצה דף ל"ח
ובתשובה הארכתי במ"ש התוספות בגט ש"מ בעינו שעה מבנרת וידועה דלכאורה
גילוי מילתא הוא שע"י המיתה אגלאי מילתא שהשעה הקודמת היא שעה הסמוכה
למיתה ובארתי שם דברי אא"ז מהרש"א ממ"ש הפ"י עליו שם ואפשר לומר דהתם
אע"פ שעכשיו פן הוא ששעה זו סמוכה למיתה היתה מ"מ בעת ההוא לא הנה מבנר
לעצמו דאפשר דעבדי ליה סמטרי וחי או עכ"פ יחיה עוד איזה שעות ואפשר שאיזה
דבר קירב מיתתו לכן כל עוד נשמתו באפו אין מקום לחול רק מצד ברירה משא"כ בזה:
אף מ"ש הרב דגם להיפוך אם לא נשתפה י"ל דבשעת הגט הנה עתיד להשתפות מעצמו
זה א"ש דבזה לא שינה גילוי מילתא כמ"ש דבשעת נתינה הדבר מסופק בעצמו אם
יתרפא ממילא דשמה יארע איזה דבר וסיבה שלא יוכל להתרפא וכמ"ש בדברי התוס'
וכסברא זו פתב הנ"י פרק החולץ ביהוא דאמרינו שם איגלאי מילתא למפרע ל"א ואין
להאריך פי בנ"ד נדאי דמחזיקין ליה שישתפה מעצמו פינון שפבר הנוחזק כמה פעמים
וכמו שאתה חושש שמה חזר לשטותו מחמת התנקה שהנוחזק בה כמו כן יש לנו להתחזק
שאף אם נשתטה עתיד הוא לחזור לדעתו: ונפלאתי על מ"ש הרב נ"י דאם לא הנוחזק
ג"פ ממילא אין אנו יודעין שישתפה מעצמו ודמי לכל שוטה דעלמא דמחוסר מעשה כו'
ובאמת ז"א שאם לא הנוחזק רק ב' פעמים ונדאי איתתא שריא דלא מספקינו שמה יחזור
וישתטה פינון דלא הנוחזק בכך ואמרנו דמה שנשתטה ב"פ אקראי בעלמא היא וכמ"ש
הב"י בשם תשובת רבינו שמשון וה"נ דכונתיה ובכה"ג נדאי אמרינו פינון דבשעת נתינה
נדאי הנה שפוי נותנו לה בחזקת שהוא קיים ושפוי ואינו חושש: אף כפי הנראה דבנ"ד
הנוחזק ג"פ וכנראה מדברי הרב הנ"ל ואז יש חשש שמה חזר לשטותו בעת הנתינה ובה
חזרנו למ"ש דכמו כן הנוחזק להיות חלים מעצמו וכבר פתבתי שלא שמענו למנוע מלידת
גט ע"י שליח אף למי שהנוחזק להיות שכור גדול ואין חוששין שמה בעת נתינת הגט
הנה שכור וע"כ משום דלא איכפת לן בהכי משום דלאו מחוסר מעשה וכמ"ש הב"ש:
וראיתי בפר"ח שפכת וז"ל ומיהו אם בעת שצונה לכתוב לא הנה שפיר לכ"ע שפיר דמי
לכתוב הגט בעת שכרות דהא לר"ל סמיא בינן ואף לר"י נמי דמי לישן דלאו מחוסר
מעשה הוי דממילא יפוג יינו מעליו ומתציל דעתיה וכ"כ הב"ש עכ"ל והנה כמה שהוסיף
על דברי הב"ש דלר"ל סמיא בינן לא ידעתי מה סמיא בינן איפא גבי שכור דהא שתה
יותר מרביעית אף שינה ודרך אינו מפיגו אדרבא יותר טורדו ומשכרו כמבואר בש"ס
ויורה דעה סימן רמ"ב: ולכאורה הנה אפשר לומר דמיקרי סמיא בינן לפי מאי דאיתא
בשבת דף ס"ו מותר לסוף שמן ומלח בשבת פי הא דר"ח כו' כד הוו מבסמי הוי אייתי
משחא ומילתא ושייפי לגווייתא דידיהו כו' ואמרי פי היכי דצייל כו' ופירש"י לפי
שחשובים היו היו עושין להם דבר זה להפיג יינם וכן איתא בטור וש"ע א"ח סימן שכ"ח
מי שנשתכר שרפואתו כו' אף נראה דנדאי עתה אין רפואה זו בידינו וכן כמה רפואות
וסגולות האמורים בש"ס שעתה אין מועילין לפי שהוא תלוי בפזג וטבע הארצות
והאקלימין ועיין במהרי"ל שפכת דבזה"ז אין לעשות מרפואות האמורים בש"ס כ"א

הרפואה מי שבלע עצם מביא מאותו המין כו' ע"ש וגם נראה דנדאי אין תרופה זו מועלת שיפוג יינו תיכף פשעושיין לו פזאת דא"כ תקשי הא דאמרין בתענית דף י"ז דרבנן אסרי לפהגים לשותות יין משום מהרה יבנה המקדש ובעינן פהו הראוי לעבודה וליפא ופריה אפשר דגני פורתא ועיין כו' ומשני דבשטה יותר מרביעית כ"ש שדרה טורדתו ושינה משפרתו ואם איתא הא אפתי אפשר דשייפי ליה משחא ומלחא וכן ביהא דאמרין בש"ס דביצה ועוד דרב לא מוקי אמורא מיומא טבא לחבירו משום השכרות ואמאי הנה לו להסיר יינו ע"י מלח ושמן כדאמרין התם בשבת דהוי עבדי ליה הכי לרב פי אחי מביה ר"ח וכן בעירוובין פרק הדר גבי הא דאמר ר"ג כלום שתינו רביעית יין כו' א"ו פמו דכתבנא דנדאי אינו מועיל להפיג יינו על אטר רק שיפיג בזמן קצר ואם לא היו עושין רפואה זו צריה משף זמן רב שיפיג יינו מעצמו וע"ש בש"ע סימן שכ"ח בט"ז ומג"א בטעמא דמלתא שרשאי לעשות פן בשבת ולענ"ד נראה דנדאי אין זה בכלל רפואה פנין שאף אם אין עושין לו שום דבר מפיגו היין מעצמו במשף זמן מה א"כ אין זה בכלל רפואה ומכ"ש דא"ש לפמ"ש דגם אחר שעושין לו כף אין מפיגו על אטר ומה שמקצר הזמן אין זה בכלל רפואה והכי משמע נמי מהלחש שאומרים פי היכא דצייל משחא כו' דמשמע שצריה שיהות זמן מה ובכה"ג לא מקרי סמיא ביזן דהא עכ"פ לא תהיה דעתו צלולה מיד רק הוא בכלל לאו מחוסר מעשה שבמשף זמן ממילא יפוג יינו מעליו וא"כ ה"נ בנ"ד פנין דאיתחזק שבמשף זמן אחר שיחזור לשותותו שוב יהיה הדר חלים מעצמו לאו מחוסר מעשה הוא ונלענ"ד שגם הפר"ח שכתב גבי שכור דסמיא ביזן ר"ל דהיינו סמיא ביזן מה שנמתין לו עד שיפיג יינו ואף שצריה איזה זמן לא איכפת לו בהכי דבידו להמתין לו איזה זמן וכמו דקרי סמיא ביזן מחמת שיכולין להאכילו בשרא אגומרי וחקרא מרקא אע"פ שגם זה צריה קצת שיהות מ"מ לא דמי לשוטה פנין דאפשר בהכי ועכ"פ מבואר מדבריו דלא אמר דהוי סמיא ביזן אלא פי היכא שיהא הדין דין אמת אליבא דכ"ע אף לר"ל אכל לר"י אין אנו צריכין לומר דסמיא ביזן דהא אינו מחוסר מעשה: אף לענ"ד פוננת הפר"ח כמ"ש דחד טעמא הוא משום שממילא יפיג יינו ולכה מקרי סמיא ביזן ואינו מחוסר מעשה והיינו כמ"ש דכל שאינו מחוסר מעשה לא שייה הך חילוקא דסמיא ביזן כלל דעיקר הטעם דסמיא ביזן היכא דמחוסר מעשה דווקא והיכא דאינו מחוסר מעשה אע"ג דצריה שיהות זמן מה לאו כמחוסר מעשה דמי ועוד יש לצדד בזה עפ"י מ"ש הגאון מופת הדור בעה"מ נ"ב ז"ל בתשובה אחת הלא היא כתובה על ספר הישר שנדפס באמשטרדם על ריב גט אהד מק"ק בון שערצרו עליו דייני דק"ק פ"פ דמיין והגאון ז"ל הנה מן המתירים וצייד לומר דאפשר דגירוישי שוטה מהני ע"י אחרים שעומדים על גבו והצריה בדברי התוס' דגיטין דף ק"ב ובדברי הירושלמי דתרומות ולפ"ז צ"ל הא דמדמי ר"י קורדניקוס לשוטה וס"ל דאין פותבין אלא לכשישתפה משום דלא הוי בר גירוישין ולכאורה הא שפיר הוי בר גירוישין אף בשוטה גמור באחרים עע"ג אף דבאמת ז"א דנהי דיכול לגרש פשאחרים עע"ג מ"מ פנין שצריה ללמדו לכנין הפל כראוי אין לה מעשה גדול מזה: ועוד י"ל לפי מ"ש הטעם משום דמאי דלא מצי עביד לא מצי משוי שליח אף ע"ג שעשאו שליח בעוד הנה ביזו לעשות שליח מפל מקום בשעת קיום השליחות אמרינן דיזו פינד הבועלים והבועלים לא מצי עבדי ולפ"ז אין זה מועיל הא דמצי עביד על ידי שהב"ד מלמדין אותו שיכנין דסוף

סוף השתא השליח עבד בשעה שהוא עגל לא למד וכיון דדיינינו יד השליח כיד הפעלים ונד הפעלים לאו כלום הוא: אלא דבאמת ז"א דהא היכא דלאו מחוסר מעשה שפיר מהני קיום השליחות אף דהשתא לאו בר מיהב גיטא הוא ואיך נימא ידו כיד הפעלים פאלו קיה נותן באותו שעה ממש א"ו דמועיל קיום השליחות כיון דממילא מתער וניהיה לו אז יד לגרש וה"ה פאן אם נימא דמה שגדול ע"ג לא מיקרי מחוסר מעשה שפיר קיה מועיל קיום השליחות.

וע"כ כמ"ש דגדול ע"ג נמי הוא מחוסר מעשה לקמדו לכונן להתיר אשתו ולפ"ז יש לצדד בנ"ד אפילו תימא דלר"י תרנוניהו בעינו שיהא לאו מחוסר מעשה וגם סמא בידו וכמו בישן דממילא מתער וגם עתה הוא בידו להקיצו משנתו מ"מ בנ"ד נמי להא דמא דהא לאו מחוסר מעשה דממילא הדר חלים וגם סמא בידו שגירש עכשיו דנהי דגדול ע"ג מקרי מחוסר מעשה מ"מ סמא בידו הוא שגירש עכשיו ע"י גדול ע"ג (ולפי מ"ש לעיל הא דאין מועיל לר"י סמא בידו משום דמעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת א"כ י"ל דזה שגדול ע"ג ומלמדו להועיל בעסק הגט בשביל זה לא מקרי דעת אחרת שגרי הוא נשאר בשטות וכדמעיקרא אם כן אפילו תימא דמה דאורחיה בהכי לחזור לדעתו אין מועיל שלא להיות מחוסר מעשה דמחוסר זמן פמעשה דמי מ"מ מהני להנהי פוסקים מדאורייתא עכ"פ כיון שבידו לגרש ע"י גדול עומד ע"ג).

אלא דלפ"ז צ"ע דמאי קאמר לר"ל דלא דמי לשוטה דלאו סמא בידו ולפי מ"ש א"ש הא סמא בידו הוא לגרש על ידי גדול ע"ג דלר"ל אע"ג דמחוסר מעשה פל דסמא בידו מהני ואפשר לומר דר"ל סובר כמ"ד והוא ששייר מקום התנורף דלדידיה לא מהני גדול ע"ג וכן אפשר לומר גם אליבא דר"י דהא מסקינן בגיטין דף כ"ג דאמוראי ניהו אליבא דר"י ע"ש ואם כן לפי דעת הרבה פוסקים מהראשונים דפסקו כר"ה שפיר מהני גדול ע"ג וע"ש בדברי הגאון מהר"י ז"ל בתשובה הנ"ל דכתב דאף לפי מ"ש התוס' לחלק בין פתיבת הגט דמוכחא מילתא דעבד לשמה לפי שכותב שמו ושמה ואם כן בשוטה שגירש לא מוכחא מילתא מ"מ ספיקא הוי דילמא עושה לשמה דבשלמא בלא גדול ע"ג רוב מעשה השוטה מקולקלין אבל בגדול ע"ג נהפוך הוא כו' ע"ש שהביא מהירושלמי דר"י בנו של ריב"ב בירושלמי בתרומות סובר דאף בקידושין מועיל אחרים ע"ג אף דלא מוכחא מילתא ודמי לחליצה וכתב שזה תלוי בפלוגתא דאמוראי בגיטין אי בעינו שייר מקום התנורף להרשב"א ובה"ג וסמ"ג והתרומות והרי"ף אליבא דבעה"ע פסקו כר"ה אפילו שוטה שגירש והב"ד ע"ג פשר לגמרי ואפילו הפוסקים כשמואל מ"מ אינו רק ספק שמה לא סמכין על הוכח' מעשיו שכותב לשמה ע"ש ולכאורה אפשר לומר דאף על גב דשוטה שגירש לא מהני היינו משום דצריף לכונן לשמה ולא מוכחא מילתא אבל אם הגט כבר כתב בעודו פקח אז שפיר יכול ליתן הגט בגדול ע"ג שמלמדו לכונן להתיר אשתו דהא נתינה לשמה לא בעינו כדאיתא בגיטין דף פ"ו לענן שני גיטין שנתערבו ע"ש ולענן זה נראה דמוכח מילתא שפיר ע"י הנתינה שהוא נותן לה הגט שהוא מכונן לפוטרה ממנו בגט זה ובחליצה שאני כמ"ש התוס' ביבמות דף ק"ד לפי שיש בחליצה רבוי דברים ובתשובה אחרת הארכתי בזה ובדברי הגאון הח"צ ז"ל בתשובה סי' א' וא"כ בנ"ד ודאי דהו סמא בידו כיון שהגט נכתב בהיותו פקח ואף השתא בעת שנשתטה מצי יהיב ע"י גדול ע"ג אלא דעדיין יש לפקפק בדבר דאפשר

לומר דאפילו תימא דגדול ע"ג מהני על נתינת הגט מ"מ אין זה סמיא ביזן דמאן לימא לן דמסברי ליה וסבר דילמא בשגגון ינהג עד שא"א להסבירו שום דבר פלל דבכה"ג מיירי מתניתין דנשתטה לא יוציא עולמית וכמ"ש הגאון מהר"י ז"ל בתשובה הנ"ל.

אף דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא דשמא אינו שוטה כ"כ ואי מסברי ליה סבר: ואמנם בתשובה תמהתי על הגאון הנ"ל במ"ש דשוטה יכול לגרש ע"י גדול ע"ג דע"כ לא אמרינן קטן יש לו מעשה וכשר ע"י גדול ע"ג אלא במקום שהפל הולך אחר המעשה ואף שנעשה המעשה הוא בשוגג או מנטעה ג"כ המעשה קיים בדיעבד אבל גט פיון דקי"ל גט מנטעה פסול וא"כ מה בכך שאחרים מלמדין אותו לגרש ומועיל פוננתו ע"ז אין זה אלא כגט מנטעה ופסול וזה מבואר דהא קי"ל דמעשה חש"ו אינו פלום למפנר ולקנות ובנדאי דלא מהני אף שפתוהו אחרים והטה און לדבריהם שאין בו דעת עצמו וכמו שאינו יכול למפנר ולקנות כמו כן אינו יכול לגרש והארבתי בזה ומצאתי בספר בית מאיר שעמד ג"כ בזה והוא ז"ל הביא ראיה מהך דקורדיקוס דאם איתא שיש מציאות לגירוש שוטה ע"י גדול ע"ג א"כ אמאי אין כותבין אלא לכשישתפה דהא שפיר הוי בר גירושין ע"ש וכבר עמדתי על ראיה זו לעיל ודחיתי אותה ומ"מ לדינא נראה שקשה לסמוך ע"ז ומ"מ יש בו פדי לצרף לשאר צדדי ההיתר דלעיל ויש בזה סיוע למ"ש הרשב"א בשם התוס' שלא הקפידו בש"מ שיהא שפוי רק על שעת הפתיכה ולא על שעת נתינה וכבר הארבתי לעיל בזה ולפמ"ש פאן י"ל דה"ט דלא הוי מחוסר מעשה לפי שרגיל שתתיישב דעתו ממילא ומ"מ בשעת פתיכה פסול דהא לאו סמיא ביזן דאף אם אחרים ע"ג לא מהני דבעינו שיתכונן לשמה ולא מוכחא מילתא במה שמצוה לכתוב גט לאשתו שמכונן לכתוב לשמה משא"כ בנתינה דלא בעינו לשמה (ובזה יש ליישב הראיה מהירושלמי נתן לה ואמר לה לא יהיה גט אלא למחר כו' משום דהתם חלות הגט הוי מחוסר מעשה משא"כ בש"מ אף ממ"ש הרשב"א ראיה לשיטה זו מהך דאומר מעת שאני בעולם מבואר דאף בלא הך סברא דרגיל שתתיישב דעתו נמי אין מקפידין על שעת נתינה) ובתשובה הארבתי לפי דעת רש"י בחולין דדווקא מחשבתו ניקרת כו' אין לו מדאורייתא אבל באומר בשעת מעשה לשם כך מהני ועיין במ"ל פרק י"ד מה' ט"א א"כ למה לא מהני למפנר ולקנות וצ"ל אע"ג דמיקרי פוננה לא מיקרי רצון וה"נ גבי גט שאין האיש מוציא אלא לרצונו והאי לאו רצון קרינן ביה וכתבתי ליישב גבי חליצה למה לא יועיל בצירוף הדיבור ואפשר דכה"ג שכ' הגט בעודו פקח ושלחו על ידי שליח שפיר הוי מהני כה"ג כשהיה מגרש בעצמו עם גדול ע"ג דמסבר ליה וסבר ואף לרצונו קרינן ביה בכה"ג פיון שבעודו בן דעת סדרו הגט וגם עתה בשעת נתינה הוא מפרש דבריו שנותן הגט לאשתו פלוגית לשמה ולשם גירושין מהני מעשה עם דבורו שמפרש בהדיא וקצת יש לעיין אם הוא שוטה בעת נתינת הגט לכאורה אין הנתינה מועלת פיון דשוטה לא מהני הקנאה דידיה ואנן ונתן בעינו שיהא הגט קנוי להאשה מן הבעל ואם לא קנתה הגט אינה מגורשת כמבואר בגיטין ובדוכתי טובי: סיומא דפסקא נלענ"ד פיון שהרמב"ם ז"ל נראה מדבריו שאין הגט פסול רק מדרבנן ומה שהקשה עליו הב"י פבר פתב הב"ח ליישב דבריו וכתב שראיה לו עיקר פהרמב"ם והח"מ פתב שיפה פתב הב"ח כו' אבל אם היה בדעתו בשעת אמירה אף על פי שאח"כ נשתטה שוטה גמור אפשר שאין פסול מה"ת רק מדרבנן וכן משמע מהירושלמי שהביא

הָרִ"ן כּו' דְּלִכְאוּרָה נִרְאָה דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם פְּיָנִים וְגַם הַב"ש פָּתַב בְּיָשׁוּב דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם וְכַתֵּב דְּבַזָּה נִיחָא הָא דַּא"צ בְּדִיקָה פְּשָׁנְשַׁח רֹב סִמְנִים כּו' וּבַס"ק ה' פָּתַב וְאִם לֹא הָיָה שְׁפוּי בְּעַת הַכְּתִיבָה תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּלִהֶרְמֵב"ם אִינוּ רַק מְדַרְבְּנָן וּלְהַטּוּר וּש"ג הָוִי מְדַאוּרִינְיָתָא וְאִם לֹא הָיָה שְׁפוּי בְּעַת הַנְּתִיבָה י"ל גַּם הַטּוּר מוֹדָה עַכ"ל וְכֵן בַּג"פ פָּתַב מֵהַרִיק"ש דְּבִין סְמִיָּא בִּינָן בִּין לֹא בִּינָן פְּסוּל הוּא וְלֹא בְּטַל בִּינָן שְׁצוּנָה בְּעוּדוֹ בְּרִיא וְלִכּוֹן פָּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל וְכָל הַפּוֹסְקִים סָתָם וְלֹא חִילְקוּ וְכַתֵּב בַּג"פ דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו דַּס"ל דְּגַם לְדַעַת הַטּוּר פְּסוּל הוּא וְלֹא בְּטַל בְּכָל גְּוֹנֵי וְכִבְר פָּתַבְתִּי דְּבִירוּשְׁלָמִי הַגְּנוּסְתָּא דַּר"י ס"ל דְּכּוֹתְבִין לְאַלְתֵּר וּס"ל לְהֶרְמֵב"ם בִּינָן דַּר"י מְאַרִי דְּתַלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי יֵשׁ לְתַפְּנוֹס עֵיקָר בְּזָה כְּגוֹסְחַת הִירוּשְׁלָמִי וְגַם בְּבִנֵי יַעֲקֹב פָּתַב בְּיָשׁוּב דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם ע"פ הַש"ס דְּזִבְחִים וְסוּדָרִין הָרִי לְפָנֵינוּ כְּמָה פּוֹסְקִים הַסּוּבְרִים דְּאִין פָּאן רַק פְּסוּל מְדַרְבְּנָן וְגַם הַש"ג שְׁפַתְבַּלְבָּל לְהִדְיָא דְּבְטַל מְדַאוּרִינְיָ י"ל דְּמוֹדָה פָּאן בְּאִם לֹא הָיָה שְׁפוּי בְּשַׁעַת נְתִיבָה אֲבָל אִם הָיָה שְׁפוּי בְּעַת כְּתִיבָה דְּאִינוּ רַק דְּרַבְּנָן וְכַמ"ש הַטּוּר וְהַרְשָׁב"א בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת פָּתַב דְּלֹא קְפָדִינוּ אֲשַׁעַת נְתִיבָה כְּלָל וְכָשֵׁר וּכ"ז בְּשׁוּטָה גְּמוּר שְׁהוּא מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה אֲבָל כְּגוֹנֵי דַּנ"ד שְׁהַדָּר חָלִים מַעֲצָמוּ בְּלֹא רְפוּאוֹת י"ל דְּכִינְשָׁן דְּמִי וְכַמּוֹ שְׁפוּר דְּמַדְמִי הַב"ח לִינְשָׁן וְכֵן הוֹכַחְתִּי מַל' הַתּוֹסְפוֹת וְהָרִא"ש וְשַׁאֲר פּוֹסְקִים דְּהִיכָא שְׁרָגִיל שְׁתַּתְּיָנִיב דַּעֲתוֹ מְמִילָא לֹא הָוִי מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה וְכָשֵׁר וְכִבְר פָּתַבְתִּי דִּי"ל דְּהָוִי סְמִיָּא בִּינָן ג"כ ע"י גְּדוּל עַע"ג וְסְפִיקָא הָוִי דְּשַׁמָּא מְסַבְרִי לִיה וְכִבְר וְאוּלָם בְּכָל זֹאת הָיָה קָשָׁה לְהַקְל מֵתוּדָה חוֹמֵר אִיסוּר א"א אִם הָיָה הַדְּבַר יְדוּעָה שְׁהָיָה שׁוּטָה בְּשַׁעַת נְתִיבָה אֲפִס בַּנ"ד שְׁאִין יְדוּעָה לְנוּ אִם חִזּוּר וְנִשְׁתַּטָּה וּבְשַׁעַת כְּתִיבָה הָיָה שְׁפוּי בְּנֻדָּי וְהָרִאִיתִי פְּנִים דְּאַף דְּאַתְחַזֵּק תְּלִתָּא זְמַנִּי וְיֵשׁ לְנוּ לּוֹמֵר שְׁבַזְמָן מֵהַזְמַנִּים יַחֲזוּר לְשׁוּתוֹ מ"מ יֵשׁ לְאַחַר הַזְמָן הַהוּא כָּל מָה שְׁנוֹכַח וְכַמּוֹ הַהִיא דְּנוֹתְנָה בְּחֻזְקָתָא שְׁהוּא קִנִּים וְעַכ"פ סְפִיקָא הָוִי (וּמַכ"ש לְפַמ"ש הַט"ז דְּלֹא מִיְקָרִי אַתְחַזֵּק בְּתִלְתָּא זְמַנִּי אַא"כ הַחֻזְקָא ג"פ בְּזְמַנִּים שְׁוִים אֲבָל אִם לֹא הָיָה בְּזְמַנִּים שְׁוִים לֹא הַחֻזְקָה אֲף שְׁהָיָה כֵּן ג"פ וּבַנ"ד הָרִי לֹא הַחֻזְקָא בְּזְמַנִּים שְׁוִים) וְא"כ לֹא מְבַעֲיָא לְשִׁיטוֹת הֶרְמֵב"ם וְדַעֲיָמִי שְׁאִין פָּאן רַק פְּסוּל דְּרַבְּנָן יֵשׁ לְהַקְל בְּסַפְקָא זֶה אֲלֵא אֲפִילוּ לְמַאן דְּסַבְרָא שְׁיֵשׁ בְּזָה פְּסוּל דְּאוּרִינְיָתָא מ"מ הָא אִיכָּא פָּאן כְּמָה צְדָדִי הִיתֵר כְּגוֹנֵי דַּנ"ד כְּדַכְתִּיבְנָא וְא"כ עַכ"פ אִיתְרַע לָה חֻזְקָתָא א"א טוֹבָא וּמְמִילָא דְּאִית לָן לְמִיסְמָד אַתְחַזֵּק' כְּמַבְּנֹאָר בְּדַבְּרֵי הָר"ן דְּאִי לֹא מְשׁוּם דְּאִית לָן לְמִימֵר הַעֲמֵד טְמֵא עַל חֻזְקָתוֹ שְׁפִיר הָוִי אֲזִלִּינָן בְּתַר חֻזְקָה דְּבַמְקוֹה אַע"פ שְׁהִיא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת מ"מ מְחֻזְקִינָן דְּהַשְׁתַּא אַפְתִּי לֹא אִישְׁתַּנִּי וְה"נ דְּכּוֹנְתִּיבָה וְכִבְר פָּתַב הַש"ף דְּאַפִּילוּ הִיכָא דְּאִיכָּא חֻזְקָתָא אִיסוּר וְאִיכָּא מ"ד דְּאִין מוֹעִיל ס"ס מ"מ ג' סְפִיקוֹת וְנָדָי מְהֵי וּמַכ"ש אִם נִימָא דְּהוּא רַק מְקִלְתָּא דְּרַבְּנָן דְּאִית לָן לְמִיזֵל בְּסְפִיקָא לְקוּלָּא: וְעַצְתִּי אֲמוּנָה לְקַחַת עֲרַבּוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה אוֹ אֲבִיהָ שְׁלֹא תִנְשָׂא לְאַחַר קַבְלַת הַגֵּט מְשֻׁף חֲצִי שְׁנָה וּבְזְמָן הַהוּא יִשְׁתַּדְּלוּ הַב"ד לְהַגִּיעַ מְכַתֵּב אֶל מְקוֹם אֲשֶׁר הַבַּעַל שָׁמָּה לְהוֹדִיעֵם יוֹם נְתִיבַת הַגֵּט וּלְבַקֵּשׁ מֵאַתָּם יַחֲקוּרֹן מִלִּין אִם חִזּוּר בְּעַת הַהִיא לְשִׁטוֹתוֹ אוֹ לֹא וְאִם בְּעַת הַהוּא הָוִי שְׁפוּי בְּדַעַתוֹ יֵשׁ לְהַקְל אֲף אִם בִּין כְּתִיבָה לְנְתִיבָה הָיָה שׁוּטָה וְעֵינִין ב"ש וּפ"י וּבְשׁוֹ"ת מְשַׁאת מְשָׁה סִימָן י"ט וּבְמְקוֹם עֵיגוֹן וְנָדָי אִין לְהַחְמִיר וְאִם הָיָה בְּעַת הַהוּא שׁוּטָה גְּמוּר קָשָׁה בְּעֵינֵי כְּעַת לְהַקְל אֲף שְׁפַתְבַּתִּי כְּמָה צְדָדִים בְּזָה וְאִם כֹּה יִהְיֶה אֲזִי נַחֲפִים לָה פְּדַת מָה לְעַשׂוֹת וּלְפִי עֵינִין הַעֵיגוֹן וְאִם לֹא נוֹכַח לְעַמּוּד עַל בְּנִי' שֶׁל דְּבַר בְּזְמָן הַהוּא מְשׁוּם עֵיגוֹנָה יֵשׁ לְהַקְל מִחֲמַת הָנִי טַעֲמֵי דְּכַתְּיבְנָא וְאֲף עַל פִּי שְׁבַשׁוֹ"ת ב"ח סִימָן

ק"א משמע דחוששין פן יחזור לשטותו בין כתיבה לנתינה ור"ל ושמא? היא שוטה בעת הנתינה והביאו הרב הג"ל י"ל דהתם חלימותו הנה על המעט והדבר רחוק ודאי יש לחוש פיון שרגילות הוא שבמשך זמן מועט יחזור לשטותו משא"כ בנ"ד וגם דשם ענין השאלה איה לעשות לכתחלה וכן צידד בדבר לעשות על ידי שליח לקבלה דהכי עדיף טפי משא"כ פאן דכבר נעשה הענין ונכתב הגט ונשלח לכאן בהוצאה רבה אף על פי שעדיין לא ניתן הגט כדיעבד דמי ועיין בט"ז וב"ש סימן קמ"א שהביאו עובדא דהב"ח בתשובה והעתיקו ג"כ שחלימותו היו מעט ונראה ג"כ שפאו לומר שמטעם זה הנה לנו לחוש בשליח להולכה שמה בינתים יחזור לשטותו דאילו לענין שליח לקבלה לא נ"מ מידי בזה ובנ"ד אם פשחוזר לדעתו והוא מבין ויודע פן יאריף הזמן אפשר דגם הב"ח מודה ואף שנתעפב הגט זמן ארוך בידי השליח י"ל דמ"מ עדיין לא חזר לשטותו ואם חזר כמו כן י"ל ששוב חזר לדעתו וכיון דאיפא הנה צדדים נלעפ"ד להקל במקום עיגון גדול כזה וכן נלע"ד אם יסכימו עוד שני חכמים מןבדיקום ומןמחיים בהוראה: דברי זעירא מן חב"י א"ה אפרים זלמן מרגליות מבראד: אחר כותבי פא לידי תשובה מכת"י דודי מ"ו הגאון מו' סענדר ז"ל בענין אשה שנשתתית וראיתי שתמה על הפ"י שכתב הטעם דאין כותבין אלא לכשישתפה משום דבעינן שליחות בכתיבה ומידי דלא מצי עביד לא מצי משוי שליח והקשה מזה על דעת הסוברים דלא בעינן שליחות בכתיבה וע"ז תמה דודי הגאון ז"ל דאף להסוברים דצריף שליחות בכתיבה הרי הרבה פוסקים דגדול עע"ג מהני אפילו בשוטה ואף להפוסלים היינו משום שליחות אבל אם הבעל בעצמו פותב וגדול עע"ג אע"פ שהוא שוטה נראה דכשר ומכ"ש לפמ"ש הפ"י גופי' בגיטין דף כ"ג לחלק בין עושה לצורה עצמו דכשר כו' ע"ש א"כ הוי מילתא דמצי עביד ולמה לא מצי משוי שליח ולע"ד צ"ע דא"כ בפשיטות אית לן למימר דלמה מצי משוי שליח הא מצי למכתב ע"י שיאכל בשרא אגומרי וכמו דבאמת קאמר ר"ל (ולפ"ז לא מהני נמי הך טעמא שכתב דודי ז"ל משום פיון דלא מצי מגרש בההוא שעתה הוי פנכתב שלא לשם גירושין וכמ"ש הרמב"ם גבי לכשאכנסו אגרשנה דאם נימא דכיון דמצ"ל שנאכילו ע"י בשרא אגומרי מצי משוי שליח א"כ הרי איהו גופי' הוי מצי לקותבו וליתנו ג"כ ונימא דמצי עביד שליח א"ו דר"י ס"ל פיון דהך מילתא שיאכל בשרא אגומרי הוא מחוסר מעשה והשתא מיהא אפתי לא אכל לא מצי עביד שליח א"כ בהא דגדול עע"ג נמי י"ל דלא מהני ולא מידי דהא מחוסר מעשה שילמדנו הגדול ויעמדנו על הדעת שידע לכונן והשתא מיהא לא למד פלל ואין לה מחוסר מעשה גדול מזה וכמ"ש בקונטרסים ומאי דסמא בינן למיעבד הכי אינו מועיל לר"י וגם י"ל דזה לא הוי סמא בינן דמאן יימר דמזדקק ליה גדול וגם מאן יימר שזה השוטה תצליל דעתו עליו ע"י הגדול העע"ג ואם נפשף לומר דזה לא מיקרי מחוסר מעשה מה שיהיה גדול עע"ג טפי מסתבר לומר דלא פליג ר"י בהא פלל ומודה דבכה"ג שפיר פותבין פיון שעיקר השליחות נעשה בעודו בן דעת ואין לנו לבטל השליחות לפי שבשעת קיומו אינו בן דעת פיון דלא חסרה דעתו לגמרי ויכול לבא לכלל דעת על ידי גדול עע"ג דזה אינו בכלל מחוסר מעשה וכישן דמי אף באמת לע"ד דנדאי הוי מחוסר מעשה): ומ"ש דודי הגאון ז"ל דהטעם כמ"ש הרמב"ם גבי לכשאכנסנה אגרשנה דפסול משום דלא הוי כתיבה לגירושין שאינו יכול לגרש עכשיו וה"נ בשוטה פיון שא"י לגרש עכשיו הו"ל כתיבה שלא לשם גירושין.

הנה הפ"י שם פתב משום דכתב ונתן דבעינו שיהא ראוי לנתינה בשעת פתיבה והיינו הך טעמא גופא ואפשר דמהך זליף הרמב"ם פ"ג מה' גירושין ומ"ש להקשות על הרמב"ם במ"ש בפתוב ליבתו דקשה הא בידו לבא עליה ובידו לאו פמחוסר מעשה וברי מבואר בגיטין דכל דלא הוי מחוסר מעשה הוי לשם גירושין דר"י מחלק בין קורדיקוס לישן משום דמחוסר מעשה משמע דאי לא הנה מחוסר מעשה הוי הפתיבה לשם גירושין כו' ותי' בשם מחנה אפרים דהרמב"ם ס"ל דאין בידו לבא עליה משום דאי בעיא הוי ערקא ואזלא כו' ולא זכיתי להבין ראיתו מגיטין דהתם אם נימא דלא הוי מחוסר מעשה ממילא דלא נתבטל שליחות קמיינתא שצודה בעודו בריא לכתוב וליתן ומה חשש יש בזה משום שלא יכתוב לגירושין דשפיר נכתב לגירושין שיהי הם פותבין ונותנין ואין לומר דקשיא ליה על הפתיבה דהא איהו לא מצי עביד ולא משוי שליח ועכ"ל דשפיר פותבין לפי שהוא יכול לכתוב בעצמו ע"י גדול ע"ג ע"ג וקשה הא לא ניתן לגירושין שיהי א"י לגרש בעצמו אף באמת ז"א דאי לאו מחוסר מעשה שפיר פותבין בשליחותו אף בלא טעמא שיכול לכתוב בעצמו דלישן מדמינן ליה ואדרבא מההוא דגיטין משמע פיון דמחוסר מעשה אע"ג דסמיא בידן ס"ל לר"י דאין פותבין ואם נימא דהטעם לפי שנכתב שלא לשם גירושין א"כ מבואר דאף על גב שהא בידן לבא לידי מעשה הגירושין על ידי שנאכילו בשרא אגומרי אין זה מועיל לומר דבשביל זה הוי פנכתב לשם גירושין וכמו דהתם לפי שבידו לבא עליה ולגרש אמרינן דהנה נכתב עתה לשם גירושין כמו כן יש לנו לומר פאן לפי שבידינו להאכילו ויהא יכול לגרש לכך פותב הסופר עתה לשם גירושין ודחוק לומר דדוקא התם לפי שביד הבעל גופא לבוא לידי גירושין אבל הכא אע"פ שבידינו להאכילו שיהא בר גירושין מ"מ אפשר שאין זה מועיל דהבעל בעצמו לא יעשה כן פיון שהוא שוטה ואם הנה פותב בעצמו הוי פכותב שלא לשם גירושין וממילא דלא מצי עביד שליח ובהא פליגי ר"י ור"ל דר"ל סובר דסמיא בידן סגי ור"י ס"ל דדוקא סמיא ביד הבעל בעינו דאל"כ לא מצי משוי שליח דלפ"ז הדרא קו' הפ"י לדוכתיה למאן דלא מצריף שליחות בכתיבה ופשיטא דאין סבר לומר דאף בלא שליחות מ"מ הסופר כותב שלא לשם גירושין לפי שאין ביד הבעל עצמו דנראה דעיקר סברא זו לפי שהסופר יודע שא"א לגרש בגט זה אינו פותבו לשם גירושין (ובזה יש לחלק בין אם כ' בעת שפוי' של האשה שנשתטית אע"פ שהיתה שוטה בעת הציווי ודלא פהמגי' במ"ל פ"ו מה"ג שכ' דהפל הולף אל מקום אחד דהוי פנכתב בלי ציווי ולענ"ד יש לחלק ביניהם) וכל שביד הבעל לבא עליו לגרשה הסופר כותב לשם גירושין שאם ירצה הבעל יהנה גט זה ראוי לגירושין וא"כ היכי דסמיא בידן גמי הכי הוא שכותבין לשם גירושין שאם ירצו יאכילו אותו ויהא גט זה ראוי לגירושין ודחוק לומר דר"י ס"ל דלאו סמיא בידן דילמא לא מתרמי בשרא אגומרי כמ"ש בקונטרסי דבאמת מפל הפוסקים משמע דגם לר' יונתן הוי סמיא בידן אלא שאינו מועיל פיון דמחוסר מעשה עיין בב"י ובב"ח: ומ"ש דאם נימא ביבמה גמי לאו בידו משום דילמא ערקא א"כ תיפשוט מדר"י דהא גבי שוטה נשואה אגידא ביה מיבמה ואפ"ה סבר ר"י דאין פותבין נפלאתי ע"ז דע"כ לא מבעיא לן התם אלא משום דכיון דעיקר המניעה שהוא לאו בת גירושין לפי שאינה אשתו וכיון דאגידה ביה אפשר דהוי פאשתו וכותב לשם גירושין משא"כ בזה שעיקר המניעה לפי שאין לו יד לגרש ומחוסר מעשה מה

יושענו זה דהיא אגידא ביה ונהות אשתו ממש סוף סוף איהו לאו בר גירושין הוא ונהרי גט זה פנכתב שלא לשם גירושין פן נלענ"ד: שאלה קיב שלום לכבוד אהובי ב"ד ידידי הרב הגאון הגדול הקריף ובקי המפורסים נ"י ע"ה פ"ה כש"ת מוהר"ר שמואל מרגליות נ"י אחד"ש תמול הגיעני מכתב כ"ת ע"ד הגט מאי' אחד ששמו בער בפני כל ועולה לתורה בשם ישפר וכן חותם תמיד אעתיק לכבוד תפארתו מה שכתבתי בנידון כזה ממש בשם אבי האשה להרב המאה"ג מוהר"ר נפתלי הירץ נ"י שהיה מ"ץ בק"ק ראדוויל ועתה ראב"ד ומ"ץ בק"ק לבוב ונ"ל הנה ונ"ל הב"ש בשם אא"ז בעל דמשק אליעזר יששכר מלא בב' שינין ואף על גב דקרין בחד שי"ן מ"מ בתורה פתוב בקל מקום בב' שינין וכן באיפוד וכן מצאתי בתיקון הגט כו' עכ"ל.

מל' זה משמע אע"פ שנקרא ישפר אינו אלא קיצור השם כמו יצחק חקון אף נראה דהתם מיירי שפני כל קורין אותו ישפר אבל מ"מ לס"ת קורין אותו יששכר הני קיצור השם ואפ' אם אין ידוע איהו עולה לתורה וחותם י"ל פן משא"כ בנ"ד שמעולם לא נקרא פן בשם יששכר הן בפני העולם הן בעליה לס"ת וחתמה הלכך י"ל דיש לכותבו כמו שהוא עולה וחותם ולא איכפת לן בעיקר השם פלל דכיון שעולה לס"ת וחותם בשם זה נעשה עיקר השם ועדיין יש ספק דשמא מ"מ יש לכתוב עיקר השם וכדמשמע מדברי מהרש"ל בגיטין גבי מי שנקרא שעי' כו' דמיתקרי ישעיה וכן איתא בסדר מהר"ם.

אף בב"ש איתא דמתקרי שעי' בלא יו"ד וכן הוא בס"ג כת"י שבידי בשם רש"ל. וצ"ע הי מינייהו עיקר וכבר כתבתי בתשובה בענין אשה ששמא יודית שפחלקו בזה חכמי ק"ק לבוב וקצתתי פאן ועיין באות אלה בשם אברהם וגם נראה דכאן יש להסתפק דשמא ישפר הוא שם בפ"ע כיון דכתיב יששכר וקרין ישפר ויש לזמות זה למה שכתוב בים של שלמה פלוהי בד"ה וקרין פלוהי וכן כותבין פלוהי דמיתקרי פלוהי כיון דאיכא קרי וכתבין כותבין הפתיב תחלה ועל הקרי דמיתקרי עכ"ל ונהיאו הב"ש סוף אות כ' רק שיש שם ט"ס לפי שהעתיק זה מהנ"ש שהיה בידו העתיק מס"ג של היש"ש שהיה אז בכת"י והיה העתק משונבש כמבואר להמענין בכמה מקומות וגם מ"ש הב"ש מתחלה פלוהי שם בד"ה כו' ז"א פלל והעתיק זה מס"ש וז"א פלל רק הדין שכ' גבי פלוהי הוא אמת ושם זה של פלוהי נזכר בסוף עזרא בכתב ונהרי הוא פלוהי וס"ל לרש"ל דבכה"ג יש לכתוב דמיתקרי וא"כ אנו בדידן דשין של יששכר הוא מהנה דכתיבין ולא קרין א"כ י"ל דכותבין יששכר דמתקרי ישכר: אף ראיתי מ"ש המדקדק הגדול ר' זלמן הענא בסידור שלו שערי תפלה בשם בעל נחלת יעקב שמה שיש קוראין בתורה עד פ' פנחס בב' שינין ומשם נהלאה בשין א' לפי שבפ' פנחס פתיב לישוב משפח' הישובי והוא יוב שנתוסף לו שין א' מב' שינין שבשם אביו לפי שיוב בא לפני אביו בקבלנא כו' ע"ש שהביא מהחזקוני ג"כ א"כ י"ל שבני אדם ששםם ישכר עיקר שםם כף הוא פאותו שם ישכר שאחר נטילת השין ומה בכך שבתורה פתיב גם אח"כ יששכר ע"פ שמו מעריסה מ"מ אותן שנקראין פן עתה הוטל עליהם שם זה מלידה וכיון שפן אין לנו לשנותו פלל אע"פ שנא' שעיקר מחצבו הוא משם יששכר דלא עדיף ממ"ש בס"ש והב"ש היכא ששם העריסה הוא שערלין או רגילין וכ' שרה או חנה פסול וא"כ ג"כ נרא' דשם העריס' הוא ישפר ומה איכפת לן מה שפחצ' מש' יששכר כיון שבשם זה לא חל עליו מעול' לא בפני העול' ולא בקריאה ולא בחתימ' ומכ"ש שי"ל שאינו נוגע פלל בשם יששכר וכמו

אלחנן חנו דצריף לכתוב דמיתקרי חנו פינו דחנן הוא שם בפ"ע ונתם מיירי בעולה לס"ת וחותרם בשם אלחנן ואפ"ה אמרינו צריף לכותבו בפ"ע וממילא אם שמו חנו אפילו לס"ת אם כ' אלחנן פשיטא דפסול וכן גבי שם ישכר אם נאמר דהוא שם בפ"ע אז פשכותב יששכר הוי שינוי ופסול והנה במדינתנו הרבה ב"א נקראים בפי כל ישכר וכן עולים לתורה וחותרים במפורסם וכן ראיתי בספר שחיבר הגאון החסיד אבד"ק זלאטשוב ז"ל ישכר דוב כו' וזה שמו אשר יקראו לו בהסכמות הגאונים שם ולא דייקי בשמא לכתבו יששכר וא"כ פשיטא שיש לכתוב ישכר שאז אין פקפוק בגט פינו דכמות שיהא נכתב הוא נקרא לס"ת וחותרם אבל אם כותב יששכר יש לעיין דמ"ש מכ"ת שיש שינוי במבטא י"ל לפמ"ש בשערי תפלה שם דאין קורין לעולם שין האחד של יששכר והוכיח פן גם מצד דקדוק הל' א"כ אף כשקורין בגט לא נקרא רק ישכר לבד שאין קורין השין השני' כלל וא"כ לדין י"ל דקריאת הגט שנה עם העלף' לס"ת והחתימה במבטא ומ"מ נראה דאף למאי דסבר המדקדק הנ"ל שאין לקרות השין כלל וכדעת פן אשר והוי מהנהג דכתיבן ולא קריין מ"מ לא דמי למ"ש רש"ל גבי פלוהי דהתם השינוי שבין קרי והכתיב הוא בחילוף אותיות משא"כ כאן שאין כאן בין הקרי והכתיב חילוף אותיות רק מצד דקדוק קריאת ל' עברית אבל כ"ז אם הנה מקום לשם יששכר מחמת הקריאה או החתימה ואפילו באין ידוע הקריאה והחתימה יש לכתוב בין מצד שפכות פן בכ"מ בתורה ובכה"ג נראה דמיירי גם רש"ל באין ידוע עלייתו לתורה ונחתימתו ולכן סבירא ליה דאזלינן בתר הפתיב והקרי אבל בזה שעלייתו לתורה ונחתימתו הוא ישכר ובפי העולם בער לבד מה איכפת לן במ"ש בתורה רק שם יששכר פינו שידוע לנו שהרבה אנשים פה שמם מעריסה ונקראין פן בפי העולם ובנדאי שהם נקראין פן ע"ש אחד מאבותיהם שהי' שמם פה קובע השם להיות עיקר שמו ואין לתלותו בשם יששכר שפכותב בתורה מה ענין תורה אצל גיטין דבתורה פתיב הפל ע"ש שקראתו לאה אמו בשעת לידה אבל זה שבלידה נקרא ישכר מאין הרגלים לכתוב יששכר דילמא שמו ישכר וכמ"ש מאלחנן חנו.

ולפי מה שראיתי ברשפ"ם בפ"י החנומש פתב דלכף קראתו יששכר ע"ש ב' שפרים שכר דודאים ושכר פי נתתי שפחתי. ולפ"ז יש ליתן טעם שקוראין רק בחד שין פינו שיהא היתה מתביישת בשכירות הדודאים ולא אמרה רק טעם פי נתתי שפחתי וכמ"ש המפורשים ולכף אנו לא קרינו רק בחד שין וא"כ לדין נמי עיקר השם הוא ישכר: אף איה שיהיה נראה דישכר אינו קיצור השם מיששכר רק קונה שם לעצמו וכינון שעולה בתורה יש לכתוב פן ואם שינה י"ל דהוי שינוי השם דאפילו למ"ש המדקדק הנ"ל ע"פ דקדוק והשמיט שין א' נראה דלא מהני דכמו שאין לחוש ללעז מחמת מה שהורגלו ההדיוטות לקרות או לחתום בשביל פן אין להכשיר גט שנכתב בשינוי המבטא מחמת דקדוק לה"ק שלא הורגלו בו העולם ואינו ידוע רק למיעוטא דמיעוטא ומכ"ש לפי מה שנהגין הרבה קוראין בס"ת פדעת הסוברים שעד פנחס יש לקרות בב' שינוי ומשם ואילף בחד שין א"כ לדידהו ודאי דחלוקין במבטא ג"כ וכינון שפחתי שלפ"ז ה"ל יששכר וישכר ב' שמות שפיר מר מדמי לה לאלף' ואלף' שכ' הב"ש דאזלינן בתר חתימתו ואפ"ת דשם ישכר נגזר מיששכר מ"מ בשם יששכר לחוד עכ"פ לא יצא ובשם ישכר לחוד ודאי יצא וכינון שהלכה זו נהרא נהרא ופשיטא וגם מר מסופק אולי במקום הנתינה

שְׁהִיא בְּרִיחוּק מְקוֹם מְנַהֵג לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה בְּשֵׁם יִשְׁשַׁכֵּר וּא"כ יִהְיֶה הַקְּרִיאָה וְהַחֲתִימָה סוֹתְרִין יָפֶה פֶּתַח מֵרֶשֶׁת שְׁטוּב יוֹתֵר לְכַתּוֹב שֵׁם הַחוֹל לְבַד שְׁבַשֵּׁם אָבִי הָאִשָּׁה אִין לְהַקְפִּיד כ"כ וְיִוֹדִיעַ בְּמַכְתָּב לְדַיָּיְנֵי הַצֵּדֵק דַּק"ק הַנָּ"ל מְאִיזָה טַעַם פֶּתַח פֶּה וְנִכְנַס לְבֵית הַסֶּפֶק וְהַשְׁמִיט שֵׁם הַקּוֹדֵשׁ שֶׁל אָבִי הָאִשָּׁה שְׁלֵא יִקְשֶׁה בְּעֵינֵיהֶם בְּשִׁלְחוֹ אוֹתוֹ פֶּה וְיִסְבְּרוּ שְׁנַעֲשֶׂה בְּטַעוֹת וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וּבִפְרָט כִּי הִיא אוֹרְחָא רַחֲיקָא כּו' דְּבַרְיָ זַעֲרָא כּו' ע"כ הַתְּשׁוּבָה שְׁפִתְבַּתִּי לְהֵרֵב הַנָּ"ל וְנַעֲשֶׂה פֶּן מַעֲשֶׂה וְהֵאֵי גִיטָא עֵינֵילוֹהוּ קַמִּי ב"ד הַמְּנַבְּהֵק בַּק"ק וְיִלְנָא וְקַבְלוֹהוּ וְאַח"כּ יֵצֵא לְאוֹר עוֹלָם ס' נ"ב מֵה"ת וְרֵאִיתִי שֵׁם שְׁפִתְבַּת ג"כ שְׁאֵם פֶּתְבוּ יִשְׁשַׁכֵּר בְּמַדִּינוֹת פּוֹלִין הֵיךְ חוֹשֵׁשׁ לְפִסְלוֹ וְלֹא בִּיחּוֹן דְּבַרְיָו אִם דַּעְתּוֹ לְפִסְלוֹ אַף אִם כָּבֵר גִּיתָן: וְלַעֲנֵ"ד וְדַאי כְּשֵׁאִין פֶּאן מְקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לִיתָן גִּט ב' לְכַתּוֹב בּוֹ יִשְׁכַּר אוֹ בַּעַר לְבַד וּבְמַקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַתִּינֵיט בְּדָבָר וְהַדַּיָּיְנֵין שְׁפִסְלוּ הַגִּט הַגִּיתָן בַּב"ד שֶׁל כ"ת בְּשֵׁם יִשְׁכַּר וְכַתֵּב יִשְׁשַׁכֵּר עוֹלָמָא דְּדַיָּיְנֵי הוּא כִּי אִיךְ יַעֲשׂוּ כְּדָבָר הַזֶּה טָרַם יִחַקְרוּ מִיִּלִּין לְמָה נַעֲשֶׂה פֶּן אַחֲרֵי שְׁדָבָר זֶה זֵיל קָרִי בִּיזָה רַב בַּב"ש וְהֵיךְ לְהֵם לְתַת לֵב לְהַבִּין כִּי לֹא לְחִנָּם פֶּתְבוּ הַב"ד פֶּן אִם לֹא שְׁטַעֲמָם וְנִימּוּקָם עִמָּם וְהַחֲפִזוֹן גָּרַם לְהֵם שְׁהֵמָה רָצוּ לְכַבֵּד בְּקַלּוֹן חַבְרִיָּהֶם וְהֵמָּה כְּשֵׁלּוֹ וְנִפְלוּ וְקוֹלֵר תְּלוּי בְּצַוְאָרָם שְׁהָרִי עַכ"פ הֵיךְ לְהֵם לְסַדֵּר הַגִּט הַזֶּה וְלַהוֹסִיף מַדַּעְתָּם עוֹד גִּט אַחַר וְלֹא לְהַגִּיס לְבָם בְּהוֹרָאָה וְאִם יֵשׁ פֶּאן מְקוֹם עֵיגוֹן יוֹדִיעֵנִי כ"ת וְאַרְאֶה לַעֲיִין עוֹד בְּזֶה וּמַחֲמַת נַחֲיִצַּת מוֹכ"ז קַצְרֵתִי דְּבַרְיָ ב"ד: הַק' אֶפְרַיִם זַלְמָן מְרַגְלִיּוֹת מִבְּרָאד שְׁאַלְהָ קִיג אֶלְף שְׁלוֹמִים.

וְעוֹז וְתַעֲצוּמִים לְרֵאשֵׁי שְׁמַיִם. ה"ה מַחוּ' הֵרֵב הַה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַמְּפֹרָסָם נ"י ע"ה פ"ה כַּש"ת מוֹהַר"ר יִצְחָק הַלְוִי נ"י הַאֲב"ד דַּק"ק אֵלִיק וְנִלוּ עִמּוֹ הַרְבֵּנִים הַמְּנַפְּלָאִים וְהַמְּפֹלְגִים הַדַּיָּיְנֵים הַמְּצַוְיָיְנִים יוֹשְׁבֵי עַל מַדִּין בַּק"ק הַנָּ"ל ד' עֲלֵיהֶם יִחִיו: מִפְּתָח הַבַּהִיר הָאִיר אֶל עֵבֶר פְּנֵי הָאוֹתִיּוֹת שְׁאֵלוֹנִי בְּדָבָר הַגִּט שֶׁהוּא בָּא ע"י שְׁלִיחַ וְנִתְקַלְקַל בְּדַרְךָ וְנִקְרַע בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת דֵּהֵינּוּ בְּשֵׁם הָאִשָּׁה רַחֵל גִּפְסֵק וְנִיָּקַב שֵׁם בְּרַגְלֵי הַרִי"ש וְכַמַּעַט שְׁאִין הַרְגֵּל נִיָּכָר וּבָאוֹת לַמ"ד שֶׁל תִּיבַת לְכָל אָדָם גִּפְסֵק צַוְאָר הַלְמ"ד הַרְאֵשׁוֹנָה וְאִינוֹ נִגְעַע בְּתַחֲתִיתָהּ דֵּהֵינּוּ לַכ"ף כְּפּוֹפָה שֶׁל הַלְמ"ד.

וְאִנִּי אִינִי כְּדַאי שְׁשִׁלְחָתָם אֵלַי וּמָה עֵנִין פִּתְחֵי אֶצְל גִּיטִין הֵכִי יִסְמְכוּ עָלַי כְּלוּקַח מִן הַפְּלִטָר אוֹ מִן הַסִּטוֹן אֶפְסֵס אַחֲרֵי רוֹאִי בְּמַכְתָּבָם כִּי הַעֵיגוֹן רַב לֹא אוֹכַל לְהַתְעַלֵּם כְּדַרְכֵי מַעוֹלָם ת"ל לְחַפְשׁ זְכוּת לְפִתַח כְּבָלֵי מוֹסְרוֹת עֲגוּנוֹת וְצַרּוֹרוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ חִנָּם אֵלַי מִי נַעֲרוֹת וּבִפְרָט אַחֲרֵי רוֹאִי כִּי נִפְתַּח בְּרַבְּנוּתָא כְּבוֹד מַחוּ' הֵרֵב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מוֹפֵת הַדּוֹר.

הַמְּפֹרָסָם מוֹהַר"ר מֵאִיר נ"י מְרָא דְאַתְרָא הַדִּין פִּתַח בְּהַצְלָה תַּחֲלָה יוֹרָה יִתִּיר וּבְרִיר עֲנֻתָנוֹתוֹ וְכִי הִיכָא דְלִימְטֵי שִׁיבָא מִכְּשׁוֹרָא נָתַן עֵינָיו בִּי לְחַוּוֹת דַּעֲי אַף אֲנִי אֲשׁוּוַע וְאוֹמַר וְאַבָּא אַחֲרֵי וּמְלֵאֲתִי אֵת דְּבַרְיָו וְעַם כִּי לְחַוּוֹר הַנוֹשָׂא וְהַנוֹגַע בְּדָבָר שְׁכַפְעָרְוֹהָ צָרִיךְ גּוּף נְקִי וְאִנִּי הַיּוֹם סְמִכּוֹנִי בְּאַשִׁישׁוֹת וּמוֹכ"ז אֶץ עָלַי וּבָא פִּיּוֹם תְּמִים וְנָה וְנָה גּוֹרֵם לְהִיּוֹת מְקַצֵּר וְעוֹלָה וְאַמִּינָא אֲנִקִּיט בִּידָאי כָּל דְּהוּ הַנוֹגַע וְשׁוֹרֵשׁ הַדִּין הֲלֵא פֶה דְּבַרְיָ בַּעֲזָה": מִתַּחֲלָה אֲבָאָר בְּעֵנִין חֶסֶר הַרְגֵּל שְׁבַשֵּׁם הָאִשָּׁה רֵאִיתִי בְּמַכְתָּב מַחוּ' הַגַּאבְד"ק נ"י כִּי בְּדַק ע"י תִּינוּק דְּלֵא חֲפִים וְקָרָא הָאוֹתִיּוֹת פֶּתְקוֹנָם וּא"כ לְכַאוֹרָה הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּוֹדָאי מְהֵנִי בְּזֶה כְּמִבְּנָאָר בַּש"ע וּמְקוֹרוֹ מֵהַתּוֹסְפוֹת בְּגִיטִין דָּף פ"ה וַ"ל וּמַעֲשֶׂה הֵיךְ בְּגִט שְׁלֵא הֵיךְ

גיבור היטב בין וא"ו ליו"ד שָׁבָא לפני רבינו אליהו וְהִבִּיא תינוק דְּלָא חָפִים כּו' וְכֵן הוּא
בְּמַרְדְּכִי שָׁם וְהִבִּיא רָאָה מְמַנְחוֹת גְּבִי תְּפִילִין.

אָף יֵשׁ לְעֵינֵי קֶצֶת לַפּמ"ש מֵהַרִי"ק וְהַרִיב"ש הִבִּיאָם בַּט"ז א"ח ס' ל"ב דְּהִיכָא דְנִשְׁתַּנָּה
צוּרַת הָאוֹת לְגַמְרֵי לֹא מְהַנִּי תינוק וְאָף דְּאִינְהוּ שָׁם מִיְיָרֵי לְעַנְנֵי אִם אִין הִי"ד שְׁבָאֵל"ף
נוֹגַעַת אֶל גּוֹף הָא' וְכִיּוֹצֵא בְּזָה מ"מ מְבֹנָאָר לְמַעֲיָין בְּמַהֲרִי"ק דְּאִין הִפְרֵשׁ בְּזָה דְּאָף
בְּאוֹתוֹת הַפְּשׁוּטוֹת לֹא סְמִיכֵנוּ אֶלָּא כְּגוֹן וָא"ו קְטִיעָא שְׁאֵנוּ מְסוּפָקִים אִם הִגִּיעָה לְאַנְרָף
וָא"ו אוֹ אִם הִיא פְּשִׁיעוֹר יו"ד וְלִכְךָ מוֹעִיל תינוק דְּגִילוּי מְיֻלְמָא בְּעֻלְמָא הוּא דְּאַנְרָף וָא"ו
יֵשׁ לָהּ מְדָלָא קְרָאָה יו"ד אֶבֶל הִיכָא דְּפְשִׁיעָא לָן שְׁאִין הָאוֹת כְּצוּרַתָּה מַה מוֹעִיל רְאִיוֹת
תינוק כּו' וְכֵן הַרִיב"ש ס' ק"כ פְּתַב דְּכָל שְׁאִין פְּסוּלְתָּה מְשׁוּם שְׁדוּמָה לְאוֹת אַחֲרַת אֶלָּא
לְפִי שְׁאִין פְּתוּבָה פְּהֻלְכְתָּה אִין מוֹעִיל תינוק וְלֹא אָמְרוּ קְרִיאַת תינוק כִּי אִם עַל הַסְּפֵק
לְבַד: וּלְפ"ז צ"ע בַּנ"ד שְׁלֹא נִשְׁאָר רַק כְּמִין עוֹקֵץ קְטוֹן בְּמָקוֹם רְגֵל הַרִי"ש כְּעֵין קִיצוֹ שֶׁל
יו"ד אִם מוֹעִיל תינוק בְּזָה כִּינּוּן שְׁבָלָא קְרִיאַת הַתינוק לְמַרְאָה עֵינֵינוּ נִשְׁפּוּט שְׁאִין לְהָאוֹת
הַזֶּה תְּמוּנַת רִי"ש הַנְּהוּגָה אֶצְלֵינוּ.

אָף יֵשׁ לְצַדָּד בְּדָבָר ע"פ מ"ש הַתּוֹס' בְּמַנְחוֹת דָּף כ"ט מְעַשֶּׂה זֶה שֶׁהוּבָא לְפָנֵי רְבִינוּ אֵלֵיהוּ
וְשָׁם נֹאמֵר שְׁהִיתָה הַדְּל"ת שֶׁל פְּדַת קְטָנָה כְּמַעַט כְּמוֹ יו"ד וְהִבִּיא זֶה ג"כ בְּסִמָּ"ג סוֹף הַל'
גִּירוּשֵׁין וְשָׁם אֵיתָא שְׁהִיתָה הַדְּל"ת קֶצֶת דּוּמָה לִי"ד וְהוֹרָה לְהִבִּיא תינוק כּו' וְהִבִּיא
בְּהַגְמִי'.

נִרְאָה מְזָה שְׁעֵנֵינוּ הִיָּה דּוּמָה לְנִידוֹן דִּידוֹן וְאִפ"ה הַכְּשִׁירוֹ ע"י תינוק וְנִרְאָה טַעְמָא מְשׁוּם
דְּבִתְמוּנַת הָאוֹתוֹת שְׁהִבִּיא הַב"י בַּא"ח סִמָּן ל"ו אֵיתָא שָׁם תְּמוּנַת דְּל"ת וְרִי"ש גְּגָה
אֲרוֹן וִירִיכָה קְצָר וְכִינּוּן שֶׁהוּא קְצָר אִין שִׁיעוֹר לְדָבָר וְאֶפְיֻלוֹ עוֹקֵץ קְטוֹן תְּמוּנַת רִי"ש יֵשׁ
לוֹ וְכֵן מְשַׁמַּע מַמ"ש הַב"י בַּא"ח ע"ס' קכ"ו מְצַאֲתִי כְּתוּב בַּס"ג אֲשַׁפְּנִזִים כּו' וּמְכָאן מְבִיא
רְבִינוּ אֵלֵיהוּ רְאָיָה לְגַט שְׁהִיתָה דְּל"ת שֶׁל פְּדַת קְטָנָה וְדוּמָה לִי"ד כּו' וְעַדִּינֵי צ"ע דַּא"ע פ'
שְׁתַּפְּס הַלְשׁוֹן דְּרָף קְצָרָה שְׁדוּמָה לִי"ד מ"מ צ"ל שְׁלֹא הִיָּה דּוּמָה לִי"ד מְשִׁ אֶלָּא שְׁהִיָּה
מְקוֹם לְהַסְתַּפֵּק בְּזָה וּלְפַמ"ש הַב"י בַּא"ח שָׁם הַטַּעַם שְׁצָרִיף שְׁהִיָּה יְרִיכָה קְצָר שְׁלֹא
יְהִיָּה דּוּמָה לְפ"ף פְּשִׁיעָא מְשַׁמַּע הַכְּנוּנָה שְׁלֹא יְהִיָּה אֲרוֹן קֶצֶת שְׁיִדְמָה לְפ"ף פְּשׁוּטָה
וּבְכ"ף פְּשׁוּטָה תְּמוּנַתָּה שְׁהַרְגֵל כְּפָלִים מְגַגָּה אֶבֶל מ"מ קְצָר הַרְבֵּה אֶפְשָׁר שְׁאִינוּ כְּמוֹ
תְּמוּנַת רִי"ש וְכֵן מְשַׁמַּע מַמ"ש בְּתְמוּנַת אוֹת יו"ד שְׁהִיָּה לָהּ רְגֵל קְטוֹן וְלֹא יְהִיָּה גְּדוֹל פֶּן
יְדַמָּה לְרִי"ש כּו' מְבֹנָאָר מְזָה שְׁרָגֵל הַרִי"ש צָרִיף לְהִיּוֹת גְּדוֹל מְרָגֵל הִי"ד וְא"כ הִיכָא
שְׁאֵנוּ רוֹאִין שְׁעוֹקֵץ הַנְּשִׁאָר בְּרִי"ש הַלְזוֹ אִינְנוּ גְּדוֹל מְעוֹקֵץ הַיּוּדִי"ן הַרְגִילִין אַע"פ שַׁא"א
לְטַעוֹת בּוֹ בְּתְמוּנַת יו"ד מְפָנִי גְּגוֹ הַרְחֵב מ"מ עכ"פ קְלָקוּל הָאוֹת הוּא שְׁהַרִי עכ"פ אִין
כְּאֵן תְּמוּנַת רִי"ש וְאִין תינוק מוֹעִיל בְּזָה וְצָרִיף הַבְּחִנָּה טוֹבָה בְּזָה אִם עכ"פ יֵשׁ מְקוֹם
לְסַפֵּק בְּעוֹקֵץ הַלְזוֹ שְׁיִדְמָה בְּגְדָלוֹ לְרָגֵל הַרִי"ש וְלְכַאוּרָה הִיָּה אֶפְשָׁר לֹאמֵר דְּעוֹבְדָא דְּרְבִינוּ
אֵלֵיהוּ מִיְיָרֵי שְׁלִפִי מְרִאִית עֵינֵינוּ הִיָּה דּוּמָה לִי"ד וְאִפ"ה כִּינּוּן שְׁהִתִּינוּק קְרָאֵו ד' הַכְּשִׁירוֹ
וְכַמ"ש בַּת"ד סְבָרוֹת לְהַכְשִׁיר הִיכָא שְׁאִין הַיּוּדִי"ן שֶׁל הַאֲלִפִי"ן וְשִׁינִי"ן נוֹגַעִין בְּאוֹת
וְהַב"י וְהַד"מ פְּתַבוּ דְּבְמָקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אָף בְּתַנְרָף וְכ"כ רַמ"א בַּהַג"ה סִמָּן קכ"ה
וּמְזָה הִבִּיא הַגַּאב"ד נ"י רְאָיָה לַנ"ד: אֶבֶל לְפַע"ד א"א לֹאמֵר כֵּן דְּנִדְאִי כ"ע מוֹדִים הִיכִי
דְּנִשְׁתַּנָּה לְצוּרָה אַחֲרַת שְׁאִינְהָ צוּרַת הָאוֹת כָּלֵל אוֹ שְׁנִדְמָה לְאוֹת אַחַר לֹא מְהַנִּי קְרִיאַת

תינוק והתה"ד לא קאמר אלא התם דהאות שלם לפנינו אלא שאינו מדובק פראוי אבל הוא סמוך מאד עד דלא שלטא ביה עינא דתינוק בהפסק שבין יהודי"ן לגוף האותיות ובכה"ג סבירא ליה לתה"ד די"ל דשפיר מיקרי צורת אות עליה שיקרי לא חסר מתמונתו פלל רק שאינו נוגע וכיון שתינוק דלא חפים אינו מרגיש בו פלבד דמי וצורת האות מקרי רק דלא הוי פתיכה תמה לענין ס"ת ותפילין אבל בגט לא בעינן פתיכה תמה ע"ש בתה"ד סימן רל"ד ורל"ו ובפסקים סימן מ"ה ולכך הכריע הב"י להקל בזה במקום עיגון אבל פשיש חסרון ושינוי בגוף צורת האות אין זה מועיל מה שהתינוק קורא דהא ע"כ שהי' לו איזה הבחנה מחמת האותיות שלפניו אבל זולת זה מה יתבונן על תמונת האות יותר ממנו מי איפא מדי דאנו לא ידעינן ואיהו ידע ועיין בתה"ד שפרא דעתו להחמיר בזה אף ביהודי"ן שאין נוגעין רק שהב"י הכריע להקל במקום עיגון וכתה"ד הסכים הב"י: אף לענ"ד נראה דאף אם נימא שאין קריאת תינוק מועיל בזה שנתקלקל צורת האות ונחסר משיעורו מ"מ שפיר קזי לאכשורי להאי גיטא ע"י שיור פמלא אות קטנה כדקי"ל בניקב רגל הימני של הא' וכמ"ש המרדכי דהאי שיעורא לאות הא' ודכונתיה דוקא אבל אותיות פשוטות שאין להם אלא ירוך אחד כגון ו' ז' כו' אין שיעורם פמלא אות קטנה דאדרבא כו' ע"ש הביאו הב"י בא"ח סי' ל"ב ודבריו מבוארים דבשלמא באות ה"א וכה"ג כל שנכתב מתחלה בתמונת ה"א ועדיין ירכיו קיימת שיש בו פמלא אות קטנה לא נסתלק צורתו מעליו ואין עליו תמונה של אות אחר שיקרי הגג רחב פאשר הנה בתחלה הלכך השיעור בשירור אות קטן משא"כ בפשיטות אם נשאר צורת יו"ד נסתלק מעליו צורת נא"ו ונכנס יו"ד במקומו הלכך לא סגי בלא תינוק וא"כ בנ"ד אף בלא קריאת תינוק אם נשפיר מן הרגל פמלא אות קטנה דהיינו כמין יו"ד לא נסתלקה צורת רי"ש מעליו.

ועיין במרדכי שפתב וז"ל ומ"מ בפ' הבונה כו' ומה"ט י"ל דלא מצוי למנקט לעיל בכל זה אותיות דניקב ירכו כו' אם נשפיר מלא אות קטנה דלא שיקר בכל האותיות עכ"ל וס"ל דדוקא באות ה' שלא בשירור קטן בירך ה"א ניקר תורת ה"א עליו משא"כ באותיות אחרות.

ומ"מ מבואר בדבריו שלא בא רק לומר דבפשיטות אינו מועיל שירור אבל מ"מ אנון ומודה דהך תיקון דתינוק מועיל אף בכפיפות פיון שהתינוק קורא האות פמות שהוא אין קפידא אלא ששם לא הוצרכנו לזה דאף אם אין התינוק קורא מ"מ פמלא האות קטנה מקרי האות ניקר ואם אין שם שירור פמלא אות אף על פי כן התינוק קורא הא' יש לומר דשפיר דמי ואפשר דבכה"ג פיון דהיא מהאותיות פפופות והגג רחב פל שניטל הרגל ולא נשפיר אף פמלא אות פשיטא שאין האות פצורתה ולא מהני תיקון וכמ"ל מדברי מהרי"ק והריב"ש וכ"כ הב"י בפירוש דברי המרדכי במ"ש וכל הפשוטות יכול להיות דפסולות אפילו קרי ליה תינוק ופירש הב"י דר"ל דבכל הנקרא נראה לעין בפשוטות שלא נשפיר בו שיעור אות אפילו קרי ליה תינוק כו' לא משגיחין ביה וכן נראה מדברי הרמ"א בהגה"ה סט"ז נפסק א' מהאותיות הגי' הפשוטות משמע דבכפיפות לא מהני תיקון על ידי תינוק.

(ועיין בשו"ת הרמ"א סימן דמפרש דברי המרדכי במ"ש וכל הפשוט כו' בע"א ממ"ש הב"י והוא דחוק קצת) וכ"כ הט"ז להדיא בשם המרדכי וכן מבואר מהד"מ שפתב דהמאירי חולק על המרדכי והטור סובר פהמאירי דאל"כ הו"ל לפרושי נפסק מהאותיות הפשוטות ולענ"ד שפיר י"ל בדעת המרדכי דקריאת תינוק ודאי מהני בכל האותיות דגם בכפופות אפשר שלא יסתלק מעל"י צורת האות לגמרי ויש לספק בו שמא צורתו עליה וקריאת התינוק מכריע בזה והמרדכי לא קאמר רק דשיור לא מהני בפשוטות ולקמן יתבאר מה שמחולק המרדכי עם המאירי לענין שיור כמלא אות אבל לענין אם מועיל תינוק בכפיפות לא פליגי וכן מבואר מדברי התוס' דמנחות וסמ"ג דלעיל שגם באות דל"ת מהני תיקון אבל כמלא אות לא מהני התם פינון דגם גג הדל"ת הנה קטן ודומה ליו"ד ואין רשומו של הד' ניכר אם לא מחמת קריאת התינוק וגם דהתם מייירי שמתחלת הפתיכה הנה פ' וע"כ לא מהני כמלא אות אלא אם נכתב מתחלתו בכשרות ועתה נשפיר כמלא אות אמרינו שעדיין בתמונתו עמד משא"כ אם בתחלת הפתיכה נכתב פן אם אין התינוק קורא אותו פהוגן הרי לא הנה עליה צורת אות מעולם ובנ"ד אם באנו להקשירו מחמת קריאת תינוק הנה צריך שיש די בזה בהענק הנה לספק מחמתו שיש בו תמונת רי"ש פראוי.

ואף שהגט הובא לפני לכאן חדל אני לשפוט למראה עיני לומר כנה ראיתי ודרכי תמיד לסמוך בענין כנה על אחרים כגון סופרים מומחים ובקיאים שלכם שלם מפייהם בדבר יקרא אלי מהות הענין מה הוא ואני פותב על הספר שורת הדין הנלענ"ד וחקקתו בדק הגאבד"ק נ"י ודקדק בדבר שיש בו שיעור הראוי ולפמ"ש אם נשפיר מלא אות קטנה סגי אף לקמן אבאר שיש הרבה חולקים בזה ומכל מקום פינון שגם התינוק קראו פהלקתו ודאי דסגי בהכי ואני חושש בדבר שעד נתינת הגט שמא יאה הלוח וחסר יותר מכדי חסרונו שהוא בעת הראתו ועל הדיינים שיסדרו נתינת הגט מיד השליח להאשה עליהם מוטל לדקדק בזה ועכ"פ צריך שישפיר כמלא אות קטנה דבמקום עיגון כה"ג יש לסמוך על המרדכי והאחרונים הנמשכין אחריו: ועוד יש בזה כדי לצרף דעת רבינו יואל שפתב במרדכי והג"א בשמו דיש להקשיר בדיעבד אף אם לא כתב שם איש ואשה כלל ע"י ע"מ וגם דדעת הפוסקים החולקים י"ל דאינו רק מדרבנן וכמ"ש הב"ש סי' קכ"ט ס"ק כ"א וא"כ פינון דס"ל שהוא מדרבנן שפיר דמי לסמוך להתיר בשיוור מלא אות במקום עיגון כה"ג ובמקום אחר הארכתי בבואור דברי התוס' בגיטין דף כ' ועיין בפ"י שם וכאן קצתתי שלענ"ד אפילו מאן דסבר דאף לדין בעי ע"מ מדאורייתא מ"מ שפיר דמי לסמוך בכה"ג שהוא עיגון גדול על דעת המרדכי ודעמינה דסוגיא דעלמא פנותייהו: ועתה נבא לדין על קלקול הלמ"ד של תיבת לכל אדם וכתב הגאב"ד נ"י דאע"פ שהתינוק קורא יפה לפי שהוא מצרף ראש הלמ"ד לתחלת האות ואם באנו לכסות חלק התחתון בנדאי לא יוכל לקרות יפה וצידד להקל בזה דנראה דאף אם לא כתב תיבת לכל אדם הגט כשר דהוי ידים מוכיחות ועכ"פ בלא למ"ד יש להקשיר והרחיב הדברים ברוב בינתו ולקמן אבאר בזה.

ונלענ"ד להוסיף צד היתר שיש מקום לומר בנ"ד דשפיר חזי לאצטרופי חלק התחתון להעליון ומ"ש הט"ז בזה לאו דכ"ע הוא וכבר הארכתי בזה בהל' תפילין בתשובה שכתבתי להרב מוה' העשיל נ"י מן והנה הב"י כתב עד ולקף אין לפסול משום הקפת

גויל: ולפי דרכינו למדנו שדעת הרבה פוסקים מגדולי הראשונים דמהני קריאת התינוק לצרף האותיות פיון שהפסק הדק אינו מונע הקריאה לתינוק ואף בנכתב מתחלה במקום נקב ומכ"ש אם נכתב בכשרות ונפסק אח"כ ואע"פ שהמרדכי והב"י והבאים אחריהם לא נראה מדבריהם כן פדאי גדולי הראשונים שהזכרנו לסמוך עליהם במקום דחק ועיגון כה"ג אף אם הוא במקום תנרף הגט ממש ומכ"ש במקום הרי את מותרת לכל אדם שדעת רוב גדולי הראשונים שאינו רק לשופרא דלישנא ומדינא לא צריף פלל וכמ"ש בעה"ע והרשב"א בשם הרי"ף שפגנסחתו ליתא ואף דבגנסחא שלפנינו פתוב פתב בעה"ע דהג"ה הוא פרי"ף וגם רש"י לא פתבו פגנסח שלו וכן מבואר בתוס' גיטין דף ק"ו וברשב"א שם שאף שר"ת הנהיג לכותבו משום דמשמע בש"ס דהוי רגילי בהכי מ"מ אין להוציא לעז כו' נכתב הב"י דמשמע מזה שאין פותבין אותו רק לרונחא דמילתא (ועיין בהגה"ת הטורים בד"פ שטעה בהבנת דברי התוס' שהביא הב"י) ונראה שזה דעת הרשב"א אע"פ שפדף פ"ה הביא דברי הרמב"ן פתב אח"כ ובנדאי פ"ה הנה רגילות בגיטין וכדאמרין כו' ר"ל אבל מ"מ בדיעבד אינו מעפב ולכ"ה העתיק אח"כ פגנסחת רש"י שלא נזפר שם הרי את מותרת כו' ולהדיא מבואר ברשב"א שם דף כ"ו שדעתו פהתוס' ובעה"ע וכן מבואר להדיא בדבריו בתשובה סימן אלף רמ"ה וכן ראיתי ברמב"ן שלא הזכיר פגנסחא שלו ונהרי את כו' ומ"ש הב"י שפדברי הרמב"ם ונהרא"ש נראה דצריף לכותבו דחה אא"ז רמ"א בד"מ ובתשוב' סימן קכ"ו וקכ"ז וקכ"ח ע"ש פויכוח שעבר בינו לבינו אא"ז מהר"י מפאדנויא ז"ל באנרף וסוף דבר פתב אא"ז רמ"א שם.

ולולי שפמציאתי להרמב"ן שפוסלו הייתי אומר שיש איסור לחשוב על הקדמונים טועה ולהוציא לעז על גיטין הראשונים נדי בזה עכ"ל. (ועיין בשו"ת תה"ד סימן רל"ב מ"ש ליישב זה שנוהגין קצת חומרות בגיטין ואין חוששין להוציא לעז משום דאפילו הסוברים להחמיר בגיטין שלא היו פותבין פ"ה לא היו פסולין בפשיטות אלא שהנהיגו לדקדק בהם כו' ע"ש ובפוסקים סי' קמ"ג לענין אם צריף לכתוב ונהרי את כו' בפשיטה א' שפבואר בדבריו דס"ל שאין להחמיר בזה פולי האי) ובסימן קכ"ז שם פתב הרמ"א שרק הענין מעפב ולא הל' רק הרמב"ן החמיר ואף הוא לא החליט הענין רק פתב וקרוב אני לומר כו' וכדברי התוס' דף כ"ו פתבו סה"ת וסמ"ג והגמ"י ובדעת הרא"ש לכאורה מוכח פהרמ"א שהרי הר"ן פ"ק פל הגט פתב שלכ"ה השמיט הרי"ף ה' דשמואל שצריף שנייח מקום הרי את כו' משום דפוסק פרמ"א דגזר טנפס אטו תנרף: ולפ"ז קשה על הרא"ש דס"ל דבדיעבד לא גזרינן א"כ הו"ל למינקט ה' דשמואל לאשמועין דבזה יש קפידי אף בדיעבד אע"כ דסובר שאינו רק לשופרא דשטר' לבד.

אף לכאורה ז"א דא"כ תיקשי על הר"ן מי הכריחו לטעם זה אליבא דהרי"ף פיון דהרי"ף ס"ל שא"צ לכתוב ונהרי את כו' אלא ודאי דז"א דה' טעמא שא"צ לכותבו משום דאיכא שאר לשונות בגט שעמידתם במקום ונהרי את כו' ועיקר מה שצריף לכתוב הוא הענין ואין קפידיא בל' וא"כ גם מה שאמר שמואל צריף שנייח כו' הפנונה על הענין שייכווין לל' זה ולכ"ה שפיר הנצרך הר"ן לומר טעם להשמטת הרי"ף משום דפוסק דגזר טנפס כו' ולפ"ז הדרא קושיא לדוכת' על הרא"ש למה השמיטו וצ"ל פיון דלכתחלה אפילו טנפס גזרינן לא שייף האי לישנא פלל צריף שנייח כו' ולענין דיעבד פשיטא ליה שדינו כשאר תנרף וא"כ מיהא ליכא למשמע מיניה.

והנה לא מצינו בפי' בשום פוסק להחמיר בזה כ"א הרמב"ן ז"ל ואף הוא לא החליט לגמרי להחמיר באם נישאת וטעמו שמתחמיר אע"פ שפכר פתב בגט למקה להתנסבא י"ל שלא התירה כ"א להנשא וה"ל כאומר חוץ מזנותה גופא הוא איבעיא דלא איפשטא בש"ס ולכה קי"ל דהוי ספק מגורשת וא"כ אפילו להרמב"ם שמשפק עלינו הענין דשמא צריה לקותבו בגט לעפובא דל' להתנסבא אינו פולל פלל זנות א"כ הו"ל ס"ס בל' להתנסבא נכלל גם זנות וכמ"ש בעה"ע וְהַרְשֵׁב"א ואת"ל שלא נכלל בו זנות נמי מספיקא הוי דילמא האומר חוץ מזנותה הוי גיטא מעליא.

ואע"ג דהיכא דאתחזק איסורא אפי' ס"ס אסור מ"מ הרי פתב הש"ך בסימן קיו"ד דהרשב"א מתיר אפילו באתחזק איסורא ממש ואף למאן דאוסר מ"מ בג' ספיקות שרי והפר"ח מתיר אפילו בב' ספיקות וכבר פתב הפ"י בק"א למסכת פתובות שגדולי האחרונים מספרדים בתשובותיהם מתירין בס"ס אפי' בחזקת איסור א"א ואף שהפ"י האריך להשיג על דבריהם מ"מ חזר והודה דלענין גירושין דליכא אלא חדא חזקה לאיסורא להרשב"א ליכא איסור דאורייתא רק דאסור מיהא מדרבנן וא"כ בכה"ג יש לסמוך על דעת הגדולים דלעיל להתיר ע"י קריאת התינוק שמצד האות וגם לפי המבואר בשו"ת ש"ב יעקב שם האריך הגאון פ"י בענין זה להשיג על חכמי הספרדים שמשתמשים בס"ס במקום חזקת איסור א"א והעלה טעמו לאיסורא אע"ג דס"ס עדיף מרובא או פי רובא ורובא עדיף מחזקה מפל מקום י"ל סמוך מיעוטא לחזקה דאף בס"ס שייך מיעוטא: ונראה דבגונו דנ"ד שאין הס"ס במעשה כ"א בפלוגתא ובס' איבעיא נראה דבכה"ג לא שייך מיעוטא פלל ואף הפ"י מודה בזה וגם פי הגאון מוה' יהונתן בכרתי ופילתי הספיקם לדעת חכמי ספרדים וכ' ברוך שבחר בהם ובמשנתם ובקונטרס פללי חזקה אשר לי בארתי בפ"ט הזה באורו וכאן אני מקצר ועולה דבנ"ד שהפוסקים רובם פכולם סוברים דהרי את אינו מעכב בגט רק הרמב"ן ז"ל מסתפק בדבר וכתב שקרוב בעיני שאף אם נישאת תצא וחלילה לנו להקל נגד מורא מקדשו וכבודו פי הוא יותר גדול ממה שפח הקולמוס יכול לסבול מ"מ בהא דאיכא למימר נמי דאין פאן חסרון אפילו באות הלמ"ד לפי שהוא מצטרף ע"י קריאת התינוק נראה שגם הרמב"ן מודה שאין להחמיר במקום עיגון.

ולדידי צ"ע על מ"ש הרמב"ן בחידושו טעמא למה הוצרכו לכתוב למקה משום דל' מותרת לכל אדם משמע שתהיה פנויה ומותרת לכל ולא שתנשא לאחד ותאסר לכולם ולהוציא מערעור זה כותבין שניהם אבל אם נאמר דלר"י אין כותבין אלא למקה להתנסבא למה לא אמרו לאשתרוי לכל גבר די תצייבין א"ו צריה למכתב ודרי את מותרת כו' ועיין ברשב"א וילדידי צ"ע דאי משום הא לא אריא דלפום הך סברא שפתב הרמב"ן דלכה איצטריה להתנסבא לומר שתהיה מותרת גם להנשא לאיש אחד ותאסר לכולם וכ"כ הר"ן א"כ מאי קשיא ליה דהו"ל למינקט לאישתרוי הא אי הוי נקט הכי ה"א שתהיה פנויה מותרת לכל ולכה נקט להתנסבא לומר שתהיה מותרת להנשא לאיש אחד ותאסר לכולם ומ"מ אין להכריח מזה דלהתנסבא ממעט זנות וצ"ע: והנה בעה"ע והרשב"א פתבו עוד ראיה שאין צריה ודרי את מותרת דהא כתיב ביה ודין די יהווי ליכי מנאי גט פטורין כו' וה"ל כמאן דאמר הרי את מגורשת וגרסינן בקדושין הרי את

מגורשת הרי את מותרת לכל אדם ה"ז מגורשת ע"ש וא"כ אפשר דגם הרמב"ן מודה בזה היכי דכתב ביה הכי אלא שלשונו משמע דבכל גונוי קאמר.

שוב מצאתי בפר"ח הל' גיטין סימן קכ"ה ס"ק ל"ט שפכת שיש לחוש לדברי הרמב"ן להחמיר וה"ל ספק מגורשת ומיהו אי כתב בטר הכי ספר תרוכין כו' ה"ל פנהרי את מותרת לכל אדם דמהני לכ"ע ואפילו תימא דהרמב"ן פליג בהא וכמו שפירא מל' הרשב"א בחידושו ומל' ה"ה אין טעם כלל לסברא זו כו' באופן שבזה אין לחו' לסברת הרמב"ן פי הוא סברא זרה וקעיקר פדכתיתבא עכ"ל: ומצאתי בספר ג"פ שפכת ג"כ שהעיקור והרשב"א פתבו ראיה זו משום דכתב ביה ספר תרוכין כו' ולא מצאתי מי שקרא ערעור על ראיה זו וילדינא מסיק שם דאם כבר נתגרשה והוא מקום עיגון שא"א להשיג גט אחר יכולין לסמוך על רוב הפוסקים ועוד דיש פאן ס"ס דהא אפילו באמר חוץ מזנותה הוא איבעיא דלא איפשטא כו' ושמתתי שפונתי ת"ל לדעתו ז"ל ואף שהוא לא פתב להתיר כ"א בשפכר נתגרשה לענ"ד אין לחלק בכך דשעת הדחק גדול כנ"ד פדיעבד דמי וכמ"ש ב"ש בדוכתי טובי.

וגם דהוא ז"ל מייירי היכא שלא פתב כלל הרי את מותרת כו' משא"כ פאן שהרי נכתב לפנינו אלא שיש הפסק בלמ"ד וכבר פתבתי דאיכא רבנותא טובי דמכשרי בהא וגם י"ל דמידי הוא טעמא אלא משום ערעור דבעל שיוכל לערער ולומר שהיתה הפונה חוץ מזנות וכאן פיון שפאמת נכתב והרי את מותרת ע"פ ציווי הבעל אלא שיש הפסק בלמד למאי נחו' לה ועוד י"ל דאף אם לא פתב תיבת לכל אדם אפשר דשרי אף להרמב"ן דלא גרע מאומר הרי את מקודשת ולא אמר לי דאם עסוקין באותו ענין מקודשת וכאן אין לה עסוקין בא"ע גדול מזה והגאון אב"ד בהיתרא קא מהפך מטעם דאף אם לא פתב לכל אדם הו"ל ידים מוכיחות דהא ע"כ אין הפונה שהיא מותרת לו לבדו שא"כ למה נותן לה הגט כלל כו' והאריף בזה אבל צ"ל פיון דמטעם דחיישינן שפא פיון לשייר זנות ולא התיר רק להתנסבא א"כ אף אם לא פתב לכל אדם מה יושיענו ידים מוכיחות אי עסוקין בא"ע דהא אין פאן מוכיח ישית יד על התרתו לזנות ועוד יש לפקפק בענין ידים מוכיחות לפמ"ש מהרי"ט ז"ל בתשובה סימן קל"ח דכל שאין הל' מוכיח מצד עצמו אע"פ שהוא מוכרח שפירושו פן מתמת ענין אחר אין זה ידים מוכיחות והביא ראיה מהא דאמרינן פנדרי רשעים כו' פגון דאמר הריני עלי והמנינו ופריף דילמא ממנו דאפילנא קאמר ומאי פריף הא ליכא לספוקי בהכי דמדאמר הריני נזיר ועלי קרבן מוכח דלא בעי למיכלל' שהרי אסרו עליו אלא דכיון דזה הלשון דהמנינו עצמו לא מוכח דהוי יד לא מהני אע"פ שדבר אחר מוכיח עליו כו' ע"כ וכ"כ מהרי"ט שם בחידושו לקידושין ונ"ל נמי להא דמ"א ע"ש שהביא ראיה ג"כ ממ"ש הר"ן פריש נדרים גפי גט דאין זה ידים מוכיחות דאיהו היא דמגרשה רק שבענין מוכיח פן בעצמו: אף לענ"ד יש לדחות ראיתו לפי פי' הרמב"ם והרשב"א והרא"ש שם ואף לפרש"י אינו מוכרח ואין פאן מקומו להאריף וקצת יש ראיה להפוך ממ"ש פריש נזיר הרי עלי צפרינן כו' ודלמא צפרי מצורע קאמר ופירשו התוס' דיותר יש לנו לומר שפונתו על צפרי מצורע משום דנזירות טריחא ליה ונחמיר עליו לקבל ומשני פשנזיר עובר לפניו משום דאהא לשון קצר שדריף ב"א לקצר ולשון הרי את מותרת משמע שפא לומר שעכשו היא מותרת ממה שהיה אסור עליה עד עתה וא"כ שפיר הוי ידים מוכיחות: אף לענ"ד צ"ע

בדין זה אם לא פתב תיבת לכל אדם מהא דאמרין בקודישין דף ה' אומר שמואל בקודישין כו' וכן בגירושין נתן לה ואמר הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכ"א ה"ז מגורשת ובעי ר"פ התם למימר דשמואל ס"ל ידים שא"מ הניין ידים ואפ"ה קאמר דוקא לכ"א וה"ל לאשמועין דאף באמר הרי את מותרת לחוד נמי מהני אע"כ בדלא אומר לכל אדם אפילו ידים שאינם מוכיחות לא הוי ולפי זה צריך לומר דגרועי גרעיה פשאמר הרי את מותרת לחוד דהא קי"ל דבשעת נתינת הגט אף באומר ה"ז גיטך סגי ואפשר דאה"נ דאם אומר הרי את מותרת בלחוד יש בלשון הגז במשמע שהיא מותרת לאחר ואין חל עליה איסור אבל מ"מ האחר אינו מותר בה שלא הפקיע האיסור שחל על האחר מחמת שהיתה אשתו רק ממנה הפקיע האיסור וא"כ בכה"ג לא הוי גירושין דאין זה פרישות ואפשר לומר דלפי מאי דמסיק דאמר ליה א"כ ה"ה בגירושין מיירי דאמר ממנו וס"ל דידיהם שא"מ לא הוי ידים ובעינן מוכיחות דווקא נקט בלישניה הרי את מותרת לכל אדם דאע"ג בלא תיבת לכ"א נמי מהני דהוא י"מ נקט הכי לשופרא דלישנא אף לפי מאי דס"ד דבידים שא"מ מיירי שמואל א"כ הרי את מותרת לחוד סגי דלא שייך שופרא דלישנא פנין שפא להשמיענו דין לשונות הסתומים שצריך לפרשם ע"פ ידים שא"מ וצ"ע: ולכאורה יש לפקפק בנ"ד אחרי אשר נהרס ונדש מגדל הפורח באויר והוא צנאר הל"מ"ד וכמות שהוא נכתב הוא נקרא הרי את מותרת בכ"א וטעות שהוא משנה משמעות הענין לגריעותא יש בו חומרא יתירה כמש"ל מהריב"ל ח"ג סימן ס"ט ע"ש.

אף י"ל דזה לא מקרי שינוי הענין לגריעותא דכינן דאיתרא קמהדר יש לפרשו שהיא מותרת בכל אדם שהם מותרים דהיינו נשים פנויות וזכר לדבר בבכורות דף ל"א בראשונה הנה אומרים חבר ונעשה גבאי כו' חזרו לומר פירוש הרי הוא פכל אדם והיינו פל אדם הפשרים אף ע"ג דאיכא נמי פסולים על הרוב הוא מדבר וה"נ רוב נשים בחזקת פנויות עומדות וגם י"ל דהתם מיירי מהריב"ל היכא שנכתב בטעות משא"כ פאן שהפל יודעים שנכתב בכשרות והפנונה שתהיה מותרת לכ"א אלא שמחמת סיבה נתקלקל שהרי צנאר הל"מ"ד תלוי ועומד אין לחוש בזה לשינוי לגריעותא והוי פאלו יש ט"ס הנזכר פגון שלא כתב שי"ן של תיבת בששי וכיוצא בזה שכתב המרדכי שא"צ קיום פנין שהוא ט"ס הנזכר ומצאתי בשו"ת עבודת הגרשוני סימן מ"ם בענין שהיו"ד של אות אל"ף בתיבת אדם לא נגעה בגוף הא' ומדבריו מבואר להכשיר במקום עיגון בכה"ג אף רצה לצדד דאף שלא במקום עיגון הנה פשר דתיבת אדם הוי טופס פנין שא"צ לכתוב רק פדי לומר שמתירה גם לזנות אם פן אף אם לא נכתב תיבת אדם רק מותרת לכל הנה נמי משמע שמתירה לזנות עכ"ל: ומדבריו משמע דעכ"פ דתיבת לכל הוי מן התורף אליבא דהרמב"ן וכ"נ לכאורה ממ"ש לעיל שהרמב"ן והר"ן פתבו דלכא איצטריך למהך להתנסבא דסד"א מ"ש הרי את היינו שרוצה שתהיה פנויה ומותרת לכל ואם נימא שא"צ תיבת לכ"א הו"ל לתקוני לכתוב הרי את מותרת לחוד דעכ"פ נלמוד מזה שמתירה אף לזנות וממילא שלא הנה צריך לכתוב למהך להתנסבא אע"כ דבלא תיבת לכ"א אין פאן ידים מוכיחות ויש לדחות דתקנו לכתוב לכ"א משום שופרא דלישנא וכמ"ש הגאון אב"ד נ"י וממילא שהוצרכו לתקן לכתוב למהך להתנסבא: שוב מצאתי בשו"ת נודע ביהודה חלק אה"ע סימן פ"ה בעובדא שנתקלקל הרי"ש ממילת מותרת ונעשה ממנו

תי"ו וכתב פמעט בכל התזיון הזה שיש להקל אף להרמב"ן משום ס"ס ספקשמה לא
כינון לשנייר בזנות ואת"ל פיון הא הוי איבעיא דלא איפשטא ואפילו נימא דס"ס לא מהני
בחזקת איסור מ"מ בגט שנכתב מעקר' פהוגו ונתקלקל אח"כ הרי אנו רואין שלא שנייר
הבעל או הסופר וממילא הוא נקלל בכלל להתנסבא ואם פן שוב לא נחשב ונהרי את
מותרת מן התורף וק"ו בנ"ד שאפתי ניכר לרוב ותינוק ג"כ קורא מותרת שיש לסמוך
להקל עכ"ל: ושמתתי פמוצא שלל רב שעכשו יש לנו גאון מובהק עמוד גדול לסמוך
עליו.

אף מ"ש להוכיח דהרמב"ן מיירי דווקא היכי דאתי בעל ומערער דאל"כ איך פתב
שקרוב לומר דאף אם נישאת תצא הא הוי ס"ס. אין נראה לענ"ד מלשון הרמב"ן
בחידושו וכן מבואר ממה שמסיים שם וקרוב אני לומר שאף אם נישאת תצא ושהו
גופא של גט כו' אלמא דבהאי טעמא אתי עלה.

ומה שהקשה דהוי ס"ס נראה לענ"ד דהרמב"ן סובר פיון שתיקנו חכמים שיכתוב הרי
את כו' וזהו גופו של גט אם לא פתבו הו"ל משנה מטבע שטבעו חכמים בגיטין ונהי דלא
קי"ל כר"מ מ"מ אף לרבנן דס"ל אין הנוקד ממזר מ"מ תצא כמ"ש הרמב"ן שם דף פ"ו
אהא דפריה והאיכא גט קרס התם תצא כו' ש"מ דכל גט דאמרינן ביה פסול אף שהיא
פסול מדבריהם אם נישאת תצא כו' ע"ש באורף אלא שאחר כך הביא דעת ר"ה גאון
דס"ל דבכה"ג לא תצא וכתב שבטלה דעתו אצל דעתו ו"ל ואפשר שלכך פתב וקרוב
אני לומר כו' וגם אפשר דס"ל דלא מהני ס"ס היכא דאיתחזק איסורא אף לענ"ד בכה"ג
שכל הגדולים חולקים על הרמב"ן והרמב"ן גופא לא החליט הדבר שפיר הוי ס"ס
ומכ"ש במקום עיגון פגוונא דנ"ד ומכ"ש לפי מ"ש שיש בזה כדי לצרף דעת הגדולים
דס"ל דגם בזה מהני קריאת תינוק ע"י צירוף החלק שלמעלה ולכן אף שיש בזה צד
חומר איסור א"א צדדי ההיתר רבה עליו ומבטלו מפל הליו טעמא נלענ"ד שיש להכשיר
גט זה וינתן בהסכמת חכמי העיר ואף כי השעה נחוצה עלי לחפש ולחקור בדוק היטב
הדק אני סומך ידי על דברת כבוד מחותני הגאון האב"ד נ"י.

חזינא לה מאיר מקמאי אומר מותר ומראה פנים. ולא עשיתי זאת אלא לפנים לענות על
רב פי דבריו חביבים ונאמנים.

ואמיץ כח ורב אונים יצילנו משגיונים: דברי זעירא מן חבריאי הק' אפרים זלמן מרגליות
מבראד אחרי הדברים והאמת הביא לפני הציר הלז גופו של גט והצצתי וראיתי פי
צונאר הלמד חלק ממנו נחלק בארכו לשנים ובמקום שנחלק אין שם רישם דיו כלל רק
מקצת מן הצונאר בראשו שהוא שלם ופורח באויר ולפ"ז אין מקום לצדד פאשר פתבתי
דהמאירי ודעימאי ס"ל דקריאות התינוק מצרף דאיהו מיירי ששהפסק הוא פמין קו דק
ולא שלטא ביה עינא של תינוק משא"כ בזה ששהפסק הוא גדול כל רואיו יפירו פי הוא
מובדל ומפכרש לעצמו ואין קריאת תינוק מועיל בזה לכ"ע ועיין בשו"ת פ"י סימן א'
אף אע"פ כן מופה אני במקומי מחמת כל הליו טעמא דאמרו פדאי הם לסמוך עליהם
בשעת הדחק ועיגון בזה.

גם הלום ראיתי עוד ראה אחת אשר ממנו נקח דהאינדנא נהוג עלמא דלא פהרמב"ן בזה
שהרי הרמב"ן שם אחר שכתב וסוגיין דעלמא שפותרין הרי את כו' פתב ונ"ל ומ"מ אני

דן אם יש במשמעות להתנסבא ולא בזנות מה הועיל לר"י ודן אמרי בגט זה התירוהו
בנשואין ובדבורא לכל אדם (ר"ל לזנות שהיא מותרת לכל אדם) ואם נאמר שהרי את
בגיטא משמע דכתבינו ליה בטר ודן מ"מ למה כותבין למהקד וס"ל דלשנא דגיטא היא
אגרת שבוקין כו' ועוד דלשון מותרת לכ"א משמע שהיא פנויה כו' ע"ש ועכ"פ למדנו
מדבריו דלפי שטתו דלהתנסבא אין זנות בכלל צריה למכתב הרי את מותרת בטר ודן
כמ"ש הרמב"ן להדיא דכתבינו ליה בטר ודן וכיון שאנו נוהגין פו וכל טופסי גיטין שלנו
כותבין והרי את כו' קודם ודין וגם למהקד להתנסבא קודם ואין חוששין דילמא בדבור
גרשה בין מזנות בין מנשואין ודקאמר ודן כו' היינו על נשואין לבד אע"כ פיון שפכתו
אגרת שבוקין כו' סגי בהכי וכמ"ש בעה"ע והרשב"א והכי משמע גם מתשובה הא' של
הרמב"ן אלא שפירושו אינו מוכן לי לפום ריהטא וצ"ע: שאלה קי"ד משיב דברים
נכוחים.

ערכים פעולות מחים. פריח השדה מריחים.

ה"ה פבד אהו' מחו' ידיד עליון הרב הגאון הגדול החרף הפקי המפורסם כש"ת מוה'
מנחם מענדיל נ"י לנצח: אהד"ש כל"ש נמצאו דבריו אשר ערף בנידון הגט בע"כ
(ואוכלי') והנה הדבר אשר פבר עבר דבר שפתיים עצה וגבורה אף למותר מה דנהה הנה
ואין לנו לראות אלא את המעשה הצריכה לשעשה אי אהנו מעשיו או לא ובמה דסיים
מכ"ת אפתח והנה מכ"ת הביא ראיה מגיטין בהא דלא תלקט לעני ולפ"ז אדרבה מדברי
התוספת שהוצרכו לתרץ משום דכתיב תעזוב אותם מוכח איפכא אף לענ"ד שהוא דהתם
אינו ענין לשלד"ע פלל דע"כ לא אמרינו הכא דאין שלד"ע אלא אם גוף המעשה היא
העבירה משא"כ היכא שהמעשה אשר יעשה אין בו איסור רק שהעבירה הוא שאסור
לו לאיש הנה להיות שליח על מעשה זו אם נימא דכל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד
מהני גם בנה מהני השליחות פיון דעל גוף הקיטה אין פאן איסור רק האיסור שלא
להיות נעשה שליח לחבירו דוגמא למ"ש חז"ל אשר לא טוב עשה זה הבא בהרשאה
והלפך פיון דאי עביד מהני שפיר הנה זכי לחבירה בלקיטה זו אי לא דכתיב תעזוב
אותם וכמ"ש התוספות וזה מבואר דהא בכהן שאמר לישראל צא וקדש כו' או באמר
לאשה אקפי לי קטן דאמרינו פיון דשליח לאו בר חיובא מחייב שלוחו אע"ג דהשליח
הוא מוזהר שלא לעשות השליחות מחמת לפני עור כמ"ש התוס' שם ואפ"ה אין
השליחות מתבטל בשביל פו פיון דמצד העבירה שפיר חל השליחות רק מצד שאסור לו
לעשות השליחות ובזה לא אמרינו אין שלד"ע וכן בכל הני דאמרי' יש שלד"ע פגון
מעילה ושחוט חוץ וטביחה אע"ג דרבי רחמנא מ"מ בעינן שלא יתערב איסור אחר
וא"כ נימא דדוקא היכא שאין על השליח משום לפני עור פגון שיכול לעשות בעצמו או
ע"י אחר שסיפק בידו לעשות משא"כ בקאי בתרי עברי נהרא שיש בו משום לפני עור
מתבטל השליחות ובאמת מוכח בש"ע ופוסקים שאין לחלק בכהן וע"כ כמ"ש דלא איכפת
לו בעבירה של גוף השליחות פלל רק אם העבירה בגוף המעשה: וראיתי בפ"י פתובות
דף פ"ד פתב הטעם דתופס לבע"ח לא מהני שליח דהוי ד"ע שאם לא יתפוס זה נפסוק
הדין שניתנו לפושל שבהם ואין שלד"ע ולענ"ד ז"א מטעם שפכתו דאין מעשה
התפיסה בעצמה עבירה פלל שהרי אם הבע"ח בעצמו הנה תופס אין פאן דררא דאיסורא
פלל רק העבירה הוא על שליחותו של זה ובכה"ג לא אמרינו אין שלד"ע פלל ומצאתי

בקצה"ח סימן ק"ה שהביא ג"כ דברי הפ"י והשיג עליו דהיכא דאין העבירה על המשלח רק על שליח לא אמרינן אין שלד"ע ונדוקא פגון פהו שאמר צא וקדש כו' דעבירת המשלח הוא ומביא ראיה מהך דגיטין גבי לא תלקט שמדברי התוס' מוכח דעל עבירת שליח לא אמרינן אין שלד"ע ע"ש ובאמת מצינו גבי צא וקדש הנפש והשולח בעירה וכל הני דקידושין שהוא עבירת השליח ואמרינן אין שלד"ע ואפשר פוננתו כמ"ש דהיכא שהוא עבירת השליח דהיינו שאין המעשה אסור רק השליחות אסור לא אמרינן אין שלד"ע שיתבטל השליחות בשביל זה אלא דלפי זה לכאורה דברי הפ"י נכונים לדינא ולא מטעמיה אלא דכיון שיש בזה דבר עבירה אית לן למימר דאי עביד לא מהני ובגיטין א"ש דשם קיימו התוס' למ"ד אי עביד מהני משא"כ אנו לדידן דקי"ל כמ"ד לא מהני א"כ י"ל דמה"ט לא מהני תופס לבע"ח אלא דלפ"ז הדק"ל דבכל הני דאמרינן בהו יש שלד"ע יש איסור על השליח לעשות השליחות זה משום דעבר אלפני עור וא"כ נימא דאי עביד לא מהני ולכן נלענ"ד דנדאי כל היכא דאמרינן יש שליחות הרי יד השליח פיד המשלח ואנו דנין פאלו יד המשלח עשה זאת ולפ"ז ל"ש לומר על עבירת השליח אי עביד לא מהני דבאמת אין מעשה זו של השליח רק של המשלח ואע"ג דהשליח עבר מחמת זה על לפני עור א"א למהדר עובדא מחמת זה והרי זה פאומר צא וקדש הנפש וכינצא דא"א לומר דאי עביד לא מהני דהאיסור ליתא בתורה וה"נ דכונתה דהך עובדא דעביד שליח היא פאלו עשה המשלח בגרמתו של שליח.

וליתא בתורה משא"כ בהא דלא תלקט שהנזהר על הדבר בעצמו שלא ילקט לעני פשיטא דשפיר תלוי בפלוגתא דאי עביד לא מהני אף בהא דתופס לבע"ח ולעני שאינו ענין פלל לא לשלד"ע ולא להא דאי עביד לא מהני דע"כ לא שייך למימר הכי אלא אם עכ"פ יש פאן דבר עבירה בקיום השליחות ואף אם נאמר שהשליחות מועיל מידי עבירה לא יצאנו משא"כ בזה שאם נאמר שיש שליחות וידו פיד הבעלים דהוי פאילו הבעלים בעצמם הם התופסים והרי הם רשאים לתפוס ואין פאן דבר עבירה פלל וא"כ אדרבה אמרינן שלוחו של אדם פמותו כמו בכל התורה ויש שליחות ואין עבירה פלל והדברים ברורים לענ"ד ובעיקר טעמא דתופס לבע"ח לא מהני שליח אבאר לקמן בזה: אף בלא"ה נלענ"ד שאין ראיה מהתוספות דגיטין שלא תירצו משום דאין שלד"ע דא"כ אפתי קשה למ"ד מעני לעני מחלוקת לזכפי לנפשיה ולמה יתנו לעני הנמצא ראשון וכן הקשו באמת המפורשים אף דא"ש לפי מה דאמרינן ביומא דף ל"ו דפליגי ר"ע וריה"ג אי תעזוב השתא משמע והוי ליה לאו הנתיק לעשה שהזהירה התורה לא תלקט ואם עבר וליקט מחויב לעזוב אותם לעני ולגר וכן פסק הרמב"ם וכתב דאם אבד או נשרף לוקה וא"כ פינו דדרשינן לא תלקט בשביל העני ועבר בלאו ותיקון הלאו הוא תעזוב אותם והך תעזוב אותם פירושא שניית לעניים אחרים כמו שמתפרש פשיטו של קרא לפי מה דאמרינן תעזוב השתא משמע שאם לקט הוא מחויב להניח לעניים א"א לחצאין ומתפרש ג"כ ע"ז הדרך פשלקט בשביל העני צריך לתמן הלאו לעזבו לעני ולגר א"כ אין חילוק בין הוא עצמו עני או לאו וא"ש טפי תירוצ התוס' שכתבו משום דכתיב תעזוב אותם דקושית התוספות אליבא דאב"י דס"ל אי עביד מהני ואב"י מתרץ התם ביומא תעזוב השתא משמע ולפיכך צריך ליתן לעני אחר משא"כ אם נימא משום אין שלד"ע הנה יכול לזכות בעצמו אם הוא עני: ועפ"ז יש לישב עוד בסוגי' שם ואין להאריך הלום

ראיתי להגאון בעל נ"ב ז"ל בחאה"ע סי' ב' שכתב דלפי סברת הרא"ש בתופס לבע"ח אפילו עשאו שליח לא מהני משום דלאו פל כמיניה למשוניה שלים לחוב לאחריני וכו' אמרתי דין חדש דאף קודם חרגמ"ה א"א לגרש בע"כ על ידי שליח דא"א לשונו שליח לחוב האשה כו' ע"ש והדברים מתמיהים מאד מכמה מקומות ולהדיא אמרינו בגיטין דף יו"ד בשליח בע"כ דבגירושין איתא ועיין דף כ"ב ועל גוף הסברא יש לתמוה דלפי"ז גט על ידי שליח היכא משפחת לה שהרי סתמא דמלתא חוב הוא לה ואפילו היתה צונחת להתגרש וא"כ איך זה נעשה שליח לחוב לה ואף שעשה קיבלה הגט ברצונה מ"מ נימא דעשה הוא דיהבא דעשה להתגרש וכמ"ש הנ"ב שם ג"כ ועיין בתוס' בשם הירושלמי וא"כ בפשעת שליחות הנה חוב לה ולא פל כמיניה לשונו שליח וא"כ לא משפחת לה רק בעמדה שם בפשעה שעשה זה לשליח ונתרצית והדבר ברור שז"א ומתניתין היא המביא גט ממדה"י וכל הש"ס מלא מזה שיכול לעשות שליח גט בלא ידיעתה ומעשים בכל יום אלא ודאי שז"א דנדאי שפיר מצי משוי שליח אף לחובתה וכדי לבאר מה בין זה לתופס לבע"ח צריך אני לבאר מ"ש בש"ע ח"מ סימן קכ"ה דבמתנה אפילו עשאו שליח לקבל המתנה לא אמרי' תן פזכי והוא מדברי הטור והב"י לא כתב מקום ומוצא לדין זה ובבאר הגולה כתב שהוא ממתניתין אם אמר אי אפשי כו' ובאמת אין זה ראיה כלל דהא להדיא אמר אי אפשי וטפי הו"ל לאתויי מהש"ס התם דאי הולך לאו פזכי הנה עקירה לשליחות דידה וכמ"ש הסמ"ע וגם זה צ"ע והפ"י הביא דברי הש"ע וכתב ולא ידעתי מאין הוציא זה דלכל הטעמים שפיתבו הקדמונים דבמתנה תן לאו פזכי משמע דבעשאו שליח לא שייכי הנה טעמי עכ"ל ע"ש בגיטין דף י"א: אף לענ"ד ברור שמקור הדין נובע מהירושלמי פ' האומר התקבל דקאמר ר"ז בעי קומו ר' מנא אף אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו ע"ש ובבאר הדברים הוא דס"ל להירושלמי דע"כ לא ילפינו בכל התורה שלוחו שא"כ אלא שזה נעשה פיד הבעלים בדבר שהוא שלו פגון לתרום ולשחוט פסח ולקדש ולגרש משא"כ לעשות שליח לקבל איזה דבר מחבירו מה שעדיין אינו שלו אין ע"ז שם שליחות כלל ואף על גב דבגט היא עושה שליח לקבלה תמן התורה זיפתה לה כו' לפי"ז צ"ל בהא דאשפחן במתנה שמהני זיכוי על ידי אחר וזכיה מתורת שליחות אלמא דמהני שיהיה נעשה שליח על דבר שאינו שלו היינו היכא שאין שליחות זה לחוב לשום אדם הוי פנעשה שליח על דבר שלו פנין שזה רוצה לזכותו במתנה משא"כ בהולך פנין שבלשון הולך לא נכלל זכיה רק מצד שזה עשאו שליח לזכות והדבר חוב לזותן שלא יוכל לחזור בו אז לא מהני שליחות דידה וא"צ למ"ש הסמ"ע דהולך הוי עקירה אלא אף רבי דס"ל בגט לא יחזור מ"מ במתנה מודה דחוזר דלאו פל כמיניה של המקבל לעשות זה לשליח על דבר שאינו שלו לחוב לזותן שלא יוכל לחזור בו ולפ"ז א"ש גם גבי תופס לבע"ח שאין מועיל שליחות דכל כמה דלא תפיס לאו דידה הוא ואין אדם עושה שליח לקבל מה שאינו שלו לחוב באחרים ובתורת זכיה נמי לא מצי אתי לחוב לאחריני והו"ה דברי הרא"ש דבתופס לבע"ח לאו פל כמיניה למשוני שליח לחוב לאחריני ומה שהקשה הפ"י הא אשפחן שליחות לחוב לאחריני בגירושין וקידושין כו' לק"מ דבאמת גם הרא"ש מודה בזה דיש בזה תורת שליחות דלא גרע מאומר לחבירו צא ונהרג את הנפש או השולח את הבעירה וכו' ג דאי לאו דאין שלד"ע הנה אמרינו שלוחו של אדם כמותו וכן הוא באמת לשמאי וכן בטביחה ושליחות יד ע"י שליח אף

ע"ג שהיא חוב לאחרים מ"מ אמרינו שלוחו של אדם פמותו ואין נראה לחלק בזה רק ה"רא"ש רוצה לומר במקום שזה בא לזכות בדבר שאינו שלו והוא חוב לאחרים לא מצי האי למשנה שליח שיזכה בשבילו בדבר זה ושאני גט לקבלה שיכול השליח לקבל ואין יכול להתזיר דכיון שזכתה לה תורה הו"ל פשלים לקבל דבר שלה ואינו פחוב לאחרים כלל משא"כ פשולח לקבל דבר שאינו שלו הוי חוב אם בא לזכות בתורת שליחות של זה ואינו פלום ולפ"ז פיון דגלי לו קרא בגט שיכול לגרשה בע"כ אין בזה דין חוב כלל שזה זכתה לו תורה לגרשה בע"כ ונהרי הוא בזה פאדם העושה בשלו ושפיר הוא יכול לעשו שליח ועוד דהא דעושי שליח ילפינו מןשליח וזה דמגרשי ע"כ נמי מןשליח נ"ל דמשמע אף בע"כ וכמ"ש בהגהת פרישה ובב"ח שם כ' דכיון דגבי גט גלי קרא והיה אם לא תמצא חן בעיניו כו' שאין מוציא אלא לרצונו מפלל דבדיד' אף בע"כ נראה דלא ניקח ליה להב"ח למימר דושליחה היינו בע"כ ולענ"ד פשוט דמוכח מדגלי קרא גבי אונס לא יוכל לשליחה כו' והתם נמי מדעתה יכול לגרשה אלא ודאי דבע"כ קאמר מפלל דבעלמא אפילו בע"כ ואין להאריה ולפי מ"ש בטעמא דה"רא"ש דלא מהני שליח גבי תופס לבע"ח יש מקום ליישב מה שהקשו התוס' על רש"י בב"מ דס"ל דמהני עשאו שליח מעונבדא דיימר בר חשו וה"רא"ש הקשה גם פן ממתניתין דקתני ואמר תנה לי כו' ע"ש ולפי מ"ש י"ל בהא דיימר בר חשו דהתם אמרינו דאי לא תפיס ונתנו ליורשים או לפושל רק אם תפס הבע"ח לא מפקינן מיניה ולפי זה כל פמה דלא תפס לאו דידיה הוא ואין חל ע"ז תורת שליחות כלל דהנה פעושה שליח לקבל דבר שאינו שלו ואין פאן לדון רק מתורת זכיה דהיינו בשעיה שהוא תופס יועיל תפיסתו בשביל חבירו וזה לא מהני שהרי הוא חב לאחרים ולפי זה א"ש גם במתניתין דקתני תנה לי וקס"ד דהטעם משום דהמגבי מ"ל לק"ח ואף על גב דעשאו שליח מ"מ לא מהני שליחות בדבר שאינו שלו משא"כ בהאי דתופס לבע"ח שפירש"י שיש לו נושים הרבה ואחד מבקשו לתפוס קודם ע"ז שפיר כת' רש"י שלא עשאו הנושה שליח דאם עשאו שליח מהני וטעמא דמלתא שהרי פבר פתבתי בשם הירושלמי דבגט מהני פיון שמקבלת דבר שלה ור"ל דאי הוי יד השליח פיד האשה ממש ואע"פ שזה אמר הולך והיינו שיגיע ליד האשה מ"מ פיון דשפיר חל שליחות שלה לקבלה הוי פאלו קיבלה האשה בעצמה ולפי זה גבי נושים הרבה כל פמה דלא תפיס חד מיניהו ברשותא דכולהו קאי וגם לזה המשלם יש לו חלק בו לפ"ע החוב המגיע לו וע"ז פודאי שפיר מועיל השליחות שהרי הוא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלו ולענ"ן זה הוי יד השליח פיד הבועלים ואנו דנין פאלו הבועלים בעצמם הם התופסים ואם פן אף לענ"ן שאר הפמון שתפס אע"ג שלענ"ן זה לא חל השליחות מ"מ שפיר מועיל תפיסתו דאמרינו ביה מיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה דלענ"ן זה החלק הו"ל פאלו הוא הבועלים וזוכה בו לעצמו ולענ"ן השאר זכה בו ג"כ לבועלים מטעם מיגו ושפיר פתב רש"י בזה דמהני אם עשאו שליח: וראיתי בקצה"ח סימן קפ"ב הביא גם פן דברי הנ"ב בזה וכ' דדמי למ"ש בש"ע סימן ק"ה אם אמר הלנה זכה כו' לענ"ד יש לדחות דמינו רק הסברא אמת פיון שהתורה נתנה לו רשות לגרש בע"כ יכול לעשות שליח וכמ"ל ותופס לבע"ח שאני פעושה שליחו על דבר שאינו שלו וכמ"ל מדברי הירושלמי ובהכי א"ש גם מ"ש קודם לזה לדחות דברי הנ"ב פמה שדחה ראיות הגאון מהמבורג משחרור ומפירות שביעית משום דהו"ל שלוחו של העבד ושל

המתקדשת וע"ז כתב שז"א לפי מ"ש התוס' בב"מ דף ע"ב דנהי שאם היה העפוי"ם מפקיר מעותיו היה יכול לזכות לחבירו השתא מיהת שאינו מפקירין אלא בא לזכות ללנה ע"י זה אין לו פת לזכות כו' ולפי מ"ש א"ש דדברי התוס' הם דברי הירושלמי שאין מועיל שליחותו של זה בממון שאינו שלו אלא הוא נעשה שלוחו של המזכה לזכות לזה ומ"מ א"ש גבי שחרור דהתורה זיפתה לעבד שיעשה שליח לקבל גיטו כמבואר בקידושין דף כ"ג דאף לרשב"א דאיהו גופיה לא מצי לקבל גיטיה שליח משוי דילפינו לה לה מאשה אם פן פשיטא דשליח העבד הוא כמו שליח הגט דאשה ובהכי א"ש גם מעשה דהי נשים שקידש בפירות שביעית משום דבשליחות קידושין שהתורה זיפתה אותה לעשות שליח לקבל קידושין הוי פעושה שליח על דבר שהוא שלה ומ"ש בקצה"ח שם ליישב הא דפירות שביעית ע"פ דברי רש"י בב"מ דף י"ח בשנים שגנבו דאף אם הוא שלד"ע אמרינו מגו דזכי כו' הוא תמוה דהתם בב' שגנבו שגם השליח בעצמו עושה איסור אמרינו מגו דזכי לנפשיה מה שא"כ בזה דאיהו לא עבדה איסור' כמ"ש בב"ב דהא אין איסור לקום מפירות שביעית.

לצורך אכילה ועיקר ביטול השליחות הוא מצד שעבירה הוא ביד המשלם וכזה אין השליחות מועיל אע"פ שזיכה לעצמו דאיהו בהיתרא זכי משא"כ לגבי אחרים הוי שלד"ע: ועוד י"ל דהתם הכי קאמרינו מגו דמועיל הגבהה זו לגבי דנפשיה שהרי אם נאמר שהגבהתו לדעת חבירו אינו מועיל אם פן הו"ל כחציו מונח ע"ג קרקע ולא קנה כלל וכיון דמהני לענן שיועיל הגבהתו לענן קניות עצמו הוא מועיל ג"כ לענן שיקנה חבירו משא"כ בזה שהפירות שבכלפלה המגיעים לחלקה לא אגידו בפירות המגיעים לחלק האחרות ול"ש מגו דזכי לנפשיה ועיין באו"ת סימן ק"ה במ"ש על הש"ך בענין אם חייב גם לתוס' ע"ש ועיין בפשיטה מקובצת ב"מ בסוגיא דראה אותן רצין שפתב בשם הר"ן לענין חצר דא"א לומר מטעם שליחות שא"א לזכות לחבירו מתורת שליחות אא"כ נעשה שלוחו של בעל הממון ובמציאה ליכא בעל הממון וגם למ"ד המגביה מציאה לחבירו ק"ח אינו מתורת שליחות רק משום מגו דזכי כו' ודברים אילו הובאו בני"ש שם בשם הר"ן בקצרה ע"ש וצ"ל דמ"ש התוספות דבמציאה והפקר יכול לזכות היינו משום מגו דזכי כו' ולקצר אני צריך: והנה לכאורה בלא"ה יש פקפוק על מ"ש הנ"ב לתרץ משחרור ששם אינו שליח האדון רק שליח העבד ומטעם זכיה דנה ניחא לשיטת התוספות משא"כ לשיטת הרי"ף והרמב"ם דאינו רק שליח להולכה רק דהשליח זכה בגט זה לענין דלא מצי למחדר ביה פיון דהוא עצמו אמר תן גלי דעתיה שאין זה חובתו ואין זה בכלל תופס לבע"ח וכמ"ש הפ"י גבי פל האומר תן כו'.

וא"ל שלעולם הוא נעשה שליח לקבלה רק דנהו כמטיל תנאי שלא יהא גט עד דלימטיה לידיה פיון דאמר תנו וכן משמע מדברי הפ"י במ"ש בשיטת הרי"ף אף לענ"ד צ"ע שהרי התוס' לקמן דף מ"ה ע"ב כתבו דכל כה"ג הו"ל כטלי גיטו מע"ג קרקע ואף לפי מ"ש שם בתשובה הב' דהוי קבלה אריכת' היינו דוקא היכא שמתגרשת עכ"פ בעודו ביד השליח כגון התם דקאמר עד דמטית למתא מחסיא מה שא"כ היכא שהתנה שיגיע לידה דוקא נפיק לי' מכלל שליחות לקבלה ועוד י"ל דאם איתא שנה נעשה שליח לקבל אף תנאו אינו פלוג דכיון דאין שלד"ע ולא מצי לקיומי ע"י שליח לא מהני ביה תנאה דל"ד לתנאי דבני גז' כו' וכדאי' בכתן' דף ע"ד ומכ"ש לפמ"ש במ"א דלשיטת הרי"ף זכיה לאו

מטעם שליחות א"כ ע"כ שהוא שלוחו של אדון להולכה אף לכאורה י"ל כמ"ש הרשב"א פ' השולח דאחזוקי אינשי בעוברי עשה לא מחזקינן ומסתמא עביד ליה נגיח נפשיה שהוא חייב לו על גמולו לשחררו ונהרי הוא כמוכרו לו ואינו עובר ע"ש ב"דף ל"ח וכו"כ בקצה"ח אף דבאמת ז"א דהתינח לרבנן דס"ל זכות הוא לעבד שפיר איכא למימר שחייב לו על גמולו לשחררו משא"כ לר"מ דס"ל חוב הוא לעבד הגמול הוא גומל אליו לרדפו עד חובה ולשלם לו רעה תחת טובה וא"כ האיה קתני דלא יחזיר משמע בהגיע לידו מהני נימא דנתבטל השליחות וכן מקשה הנ"ב לנפשיה דמתרץ שנעשה שליח העבד שהרי לר"מ ל"ש זה והנ"ב פתב דר"מ ס"ל דלעולם בהם תעבדו רשות ומתירצא נמי קושיא זו לשיטת הרי"ף והרמב"ם: אף דלפ"ז יש להקשות טפי שהרי התוס' הקשו פ"ן דתן במתנה לאו פזכי ולמה בשחרור אמרינן דהנה פזכי ומירצו דאי לא דעביד ליה נגיח נפשיה לא הנה משחררו ודומה לחוב דאמרי' בי' תן פזכי והפ"י הקשה ע"ז דהא במתנה נמי אמרינן אי לאו דעביד ליה נגיח נפשיה לא הנה יתן לאהבו אע"ג דלא עביד ליה נגיח נפשיה משא"כ בעבד דאי לאו דעביד נגיח נפשיה טובא לא הנה משחרר ליה ועדיין צריף ביאור פי הדברים סתומים ואני אפרש דבשלמא במתנה אע"ג דמסתמא עביד ליה קצת נגיח נפשו עד שנעשה אהבו מ"מ אין זה חוב עליו עד שיפן לו מהון ביתו באהבה משא"כ בשחרור דלא מחזקינן ליה בעובר בעשה וע"כ לומר דעביד ליה נפשיה טובא עד שהוא חייב לו על כף לשלם גמולו ולעשות עמו בטובה ולשחררו וא"כ פשיטא דדמי לחוב ואמרי' ביה תן פזכי והשתא תיקשי ל"ל לר"מ למימר דלכף יכול לחזור משום דחוב הוא לעבד דאפילו תימא זכות הוא לעבד מפל מקום לא אמרינן תן פזכי דהא דמי למתנה שהרי לר"מ דס"ל דאין עובר בעשה וא"כ אצ"ל דעביד ליה נגיח נפשיה שיהא פחוב והנה לשיטת הרמב"ן שתירץ לקמן דלא אמרה תורה לעולם בהם תעבדו אלא משום לא תחנם ולפי"ז לר"מ דס"ל חוב הוא לעבד ע"כ דלא אסרה תורה רק לסלק השעבוד מעל העבד ואעפ"כ עדיין מותר בשפחה כמ"ש התוס' לקמן דף מ"ב ועיין בפ"י לקמן דף ל"ח ד"ה מיתבי שכתב ג"כ דאיכא למימר דאין איסור רק לסלק השעבוד וא"כ שפיר הוצרך ר"מ למימר טעמיה דחוב הוא לעבד דאי הנה פזכות הנה עובר בעשה פ"ן דשייף לא תחנם והיינו מוכרחים לומר דעביד ליה נגיח נפשיה ודומה לפרעון חוב וא"כ דינא הוא דלא יחזור ולכף הוצרך לטעם חוב אכל לשיטת הרשב"א קשיא פנ"ל וגם צריף ישוב מה שהקשה הפ"י לעיל דף י"ב דלמה צ"ל בגיטין טעמיה דחוב הוא לה תיפוק ליה דאפילו אי הנה זכות מפל מקום תן שלו לאו פזכי פ"ן דל"ש לומר דעבדה ליה נגיח נפשיה בשביל כף מגרשה: ונלענ"ד ליישב דלכאורה צריף להבין לשיטת הרי"ף והרמב"ם דמטא לידיה דוקא בעינן ולפי"ז קשה אמאי לא יחזור הא אמרינן בפ' השולח בגט שביטל חוזר ומגרש בו דנהי דביטל לשליחותיה דשליח גט גופא מי קא מבטל וכתבו התוס' שם דהיינו שאין פוננתו רק לבטל השליחות אבל מ"מ יכול לבטל הגט מעצמו וכן הוא שיטת הרמב"ם וכתבו המפרשים טעמא משום דכיון דסגי ליה בבטיול השליחות אמרינן שלא היתה פוננתו רק על השליחות לבד ולא על הגט עצמו ולפי"ז קשה אמאי לא יחזור וא"ל דמתמת תן פזכי לא מצי למחדר או תופס לבע"ח כס"ד דש"ס ולפי"ז חזירתו על השליחות לא מהני מידי א"כ אדרבה נימא שהגט עצמו

בטל וְשֶׁהָרִי הוּא יָכוֹל לְבַטֵּל הַגֵּט עֲצָמוֹ כִּינּוֹן דְּמִטּוֹ לִיָּדָה בְּעֵינָיו וְכ"כ הַרְמַב"ם דְּכָל הַיָּכָא דְלִיפָא בִּיטְלַת הַשְּׁלִיחוֹת הַגֵּט עֲצָמוֹ בְּטַל וְצ"ל דְּדוֹקָא הֵתָם דְּמִיָּרִי שְׁאֲמַר גֵּט זֶה בְּטַל הוּא יֵשׁ לְדוֹן פְּוֹנָתוֹ עַל שְׁנֵיהֶם אִו עַל הַגֵּט אִו עַל הַשְּׁלִיחוֹת וְלָכֵן הַיָּכָא דְבִבְטִיל הַשְּׁלִיחוֹת לֹא סָגִי לִיהַ אֲמָרִי שְׁמַבְטֵל הַגֵּט עֲצָמוֹ מִשְׁא"כ פֶּאֵן דְּמִיָּרִי בַל חֲזָרָה שְׁאוּמַר בְּפִירוּשׁ שְׁהוּא חֲזָר בּוּ מִן הַשְּׁלִיחוֹת וְלֹא פָּלַל בְּלִשׁוֹנוֹ בִּיטּוֹל הַגֵּט עֲצָמוֹ אֲבָל בְּאוּמַר לְשׁוֹן הַפּוֹלֵל בִּיטְלַת הַגֵּט עֲצָמוֹ וְדַאי דְמַהֲנִי וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ פֶּל זֹאת נִרְאָה בְּרוּר דְלִר"מ דְסָבֵר לְעוֹלָם בְּהֶם תַּעֲבֹדוּ רְשׁוֹת בְּלֹא"ה הֵנָּה אֲמָרִינּוּ תֵן פְּזִכִי בְּשִׁחְרוּר אִי לֹא מִשׁוּם דְחֹב הוּא לְעֶבֶד דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַרְץ קוֹ הַתּוֹסֵף דְהָא שְׁחָרוּר כְּמַתְנָה וּמ"ט אֲמָרִינּוּ בִי תֵן פְּזִכִי לְכַמ"ש לִק"מ דְהָרִי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א וְכָל הַמְּפֹרָשִׁים פְּתָבוּ טַעְמָא דְכְּמַתְנָה תֵּן לֹא פְּזִכִי מִשׁוּם דְכִינּוֹן דְּמִדְעִתִּיהָ יִהְיֶה רוּצָה הוּא לִיתָן בְּאוּמַר שְׁיִהָא בְּיָדוֹ לִיְמַלְוֵה וְלְחֲזוֹר בּוּ כְּשִׁירְצָה וְכ"ז כְּמַתְנָה מִשְׁא"כ בְּשִׁחְרוּר שְׁפִיר אֲמָרִינּוּ שְׁנוֹתָן לְשִׁלִּים וְאוּמַר לוֹ תֵן וְכַוֵּנָתוֹ זָכִי דְכִינּוֹן דְּבִלְשׁוֹן תֵּן נִכְלָל ל' זְכוֹת ג"כ וְזֶה הוֹצִיא מִת"י הֵיזָה לוֹ לְפָרוּשֵׁי וּא"ל דְּאֲמָרִינּוּ דְעִתִּי שְׁאִין נוֹתֵן בְּאוּמַר זֶה שֶׁאִי לְחֲזוֹר בּוּ ז"א דְבְּשִׁחְרוּר אִם יִרְצָה לְחֲזוֹר הָרִי בְּיָדוֹ לְבַטֵּל הַגֵּט שְׁחָרוּר עֲצָמוֹ כִּינּוֹן דְּגִיטָא לֹא הֵנָּה עַד דְּמִטּוֹ לִיָּדָה דַּע"פ עֵתָה שְׁרוּצָה לְחֲזוֹר בּוּ מִהַשְּׁלִיחוֹת לֹא מַהֲנִי דְתֵן פְּוֹנָתוֹ זָכִי אִף י"ל דְּשְׁפִיר מְקָשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דְכִינּוֹן דְקִי"ל דְעוֹבֵר בְּעֵשָׂה א"כ ע"כ שְׁאִינוֹ שְׁלוּחוֹ שֶׁל הָאֲדוֹן רַק שְׁלוּחוֹ שֶׁל הָעֶבֶד וְכִינּוֹן שְׁאֲמַר לוֹ תֵן פְּזִכִי הוּא מְשׁוֹחֲרֵר תִּיכָף וְאִף גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט אִינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל וְשׁוֹב הֵיזָה לְנוֹ לומר דְּמִסְתַּמָּא אִין פְּוֹנָתוֹ זָכִי וְאִינוֹ גֵּט פָּלַל אִו לְהִיפָּךְ כִּינּוֹן דַּע"פ דְעִתּוֹ לְשִׁחְרוּר וּא"א כ"א בְּאוּמַר זֶה שְׁיִהְיֶה שְׁלִים לְקַבְּלָה וְיִשְׁתַּחֲרַר מִיָּד מִסְתַּמָּא ע"ד פֶּן נָתַן לוֹ וּא"כ אֲפִילוֹ לְאַחַר מִיתָה יִתְנוּ.

וע"כ צ"ל כתי' התוספות דאמרין אי לאו דעביד ליה נייח נפשה כו' ואינו עובר בעשה ושפיר י"ל שנעשה שלוחו של האדון להולכה ולכן לא הנה גיטא עד דמטי לידיה וכשיטת הר"ף ז"ל: ולפ"ז לא תיקשי פנ"ל דלר"מ דס"ל רשות ע"כ הוצרך לומר טעמא דחוב הוא לעבד דבלאו האי טעמא דעביד ליה נייח נפשי' ל"ד למתנה דאמרין שנתן לו באופן שלא יוכל לבטל השליחות דאין כאן אומדן דעתא שנתן לו באופן שיוכל לחזור בו דכיון דלדידיה רשות הוא ול"ש אין שלד"ע ושפיר נעשה שלוחו של האדון להולכה ובדידו לבטל גוף הגט כשירצה ול"ד למתנה ושפיר אמרין ביה תן פזיכי וגם קו' הפ"י לק"מ דשפיר אצטרף בגט טעמא דחוב דאי הנה אמרין תן פזיכי לענין שלא יוכל לחזור מהשליחות כיון שבידו לבטל גוף הגט כשירצה לא דמי למתנה והדברים ברורים לפי עניות דעתי כפתור ופרח: והנה בקצה"ח שם כתב ראיה מהאי דקי"ל דבקידושין אינו יכול למנות שליח אחר תחתיו והוא מדברי המרדכי בשם הקדוש מרדכי"ש שכתב טעמא משום דמילי ניהו ונאף על גב דבגירושין ל"ה מילי שאני קידושין שאין המעשה נגמר במסירת הקידושין דאולי לא תאבה האשה משא"כ בגירושין שייכול לגרש בע"כ ע"ש ולפי"ז כיון שאנו נוהגין בגט שיהיה השליח עושה שליח מוכח דהשליח המגרש בע"כ הגירושין קיימין אף בזה"ז שיש חרגמ"ה דאל"כ אף בגיטין הו"ל מילי עכ"ד והנה זכורני שזה ימים פביר כתב לי דודי מ"ו הגאון המפן ז"ל באגרת שכתב ראיה זו בתשובה א' שכתב על ענין פזה ולפום רהיטא ה"א שראיה זו חזקה וקשה כפרזל אבל אחר העיון ראיתי שאין מזה ראיה פלל ומתחלה אבאר דלכאורה לפי סברת הקדוש בזה"א"כ בנותן

גט לשליח ואמר לו שיגרשנה ברצונה נימא דבזה אין השליח עושה שליח דמילי ניהו
שפא לא תאבה האשה וא"ל דאה"נ ז"א דמשנה שלימה שנינו ואם אמר טול ממנה חפץ
פ' לא ישלחנה בידה אחר שאין רצוני כו' אלמא דאי לאו האי טעמא וכגון היכא דנפקא
לאפי' ונהבה ליה כו' הוי מצי למשוי שליח ולא אמרינן דמילי ניהו שפא לא תמן לו
האשה החפץ וע"כ צ"ל דע"כ לא אמרינן דכל שלא נגמר המעשה מילי ניהו אלא דוקא
בעפבה שאינה מן האיש כגון בקידושין שאין הדבור תלוי בו כלל שפיר הוי מילי משא"כ
היכא דבדידה תליא מלתא דאי בעי הנה מגרש לה בלא תנאה אף ע"פ שעמה הטיל
תנאי בדבר ואם פן לא נגמר המעשה מ"מ פנין שבאמת יכול הוא לגרש בע"כ בלא תנאי
לאו מילי ניהו: והנה בטעמי דמלת' דאם נעשה שלד"ע השליחות בטל צ"ל משום
דכינן דאין שלד"ע ולא מתחייב שולחו משום דדברי הרב כו' וכסבור הנה שלא ישמע
לו וכמ"ש הסמ"ע אם פן אמרינן שבאמת אם הנה יודע שישמע לו לא הנה עושהו שליח
כלל והוי שליחות בטעות ואף דהוא אמר נתפונתי אף אם ישמע לי להוי שליחות לא
מהימנינו ליה דאומדנא הוא שאין אדם רוצה לעבור על איסור ולא מהימן למשוי נפשיה
רשיעא ולקמן אבאר יותר מזה ומעתה אין מקום קושיא מהא דפסקינן בגירושין שליח
עושה שליח אע"פ שאין השליח יכול לגרש בע"כ לית לן בה שהרי באמת אם היינו
יורדים לסוף דעתו של המגרש שהוא עושהו שליח בשאט נפש אף לעבור על חרגמ"ה
שפיר הנה הגט גט אלא דאנן לא מהימנינו ליה ואמרינן דאף אם אמר שרצונו בכך בפיו
ידבר ולבו לא כן עמו פדי שלא יעבור על חרגמ"ה ואם פן מה שאין המעשה נגמר שאין
השליח יכול לגרש בע"כ אין זה רק כמטיל תנאי בדבר שלא יגרשה רק מרצונה וכל
כה"ג אף ע"פ שאפשר שלא יגמר המעשה על ידי שליח דאולי לא תאבה האשה לית לן
בה וכמו שהוכחתי מהך דטול ממנה חפץ כו' ואמנם אפילו תימא דאם אין שלד"ע אין
המעשה קיים מצד שהשליחות מתבטל והוי פשולח על ידי חש"ו דלאו בני שליחות ניהו
שאינו כלום וכן הדעת נוטה ואם פן אף אם הנה דעת המגרש לגרש אף בע"כ אין השליח
יכול לעשות דאין שלד"ע מפל מקום אמיןא בה טעמא לחלק בין שהיא דטול ממנה חפץ
ובין הך דקידושין דאין שליח עושה שליח דע"כ לא אמרינן דכל שיוכל להיות שלא
הנה נגמר הוי מילי אלא היכא שהשליחות מצד עצמו נכון לקיים וידו פיד הבעלים בזה
אלא שגם הבעלים בעצמם לאו סמיא ביד' לגמור הענין שהוא תלוי בדעת אחרים כגון
בקידוש דבאמת יד השליח פיד הבעלים אלא שגם האיש בעצמו אין בידו לקדש בע"כ
של האשה הלכך הו"ל מילי משא"כ בההיא דטול ממנה חפץ פ' שעל אופן זה דוקא
שולחו פנין שהוא מצננה ועומד מפי הבעל שלא יגרש רק אם תמן לו החפץ ואם לאו
אין פאן שליחות כלל מחמת זה ל"ה מילי דאנן לא דיינין על אופן הביטול השליחות
כלל כ"א על אופן קיום השליחות כל שהוא יכול לגמור המעשה שנשלח עליו אף שיש
ספק שפא לא יגמר המעשה מצד שאם יעשהו יתבטל השליחות לית לן בה פנין שאין
פאן ביטול מצד המעשה עצמה לאו מילי ניהו וכמו דלא אמרינן בגירושין דאפתי מילי
ניהו שהרי פיד הבעל לבטל ולחזור משליחותו ואמרינן בריש האומר דכל פמה דלא
מטא ליד האשה לאו מעשה הוא אלא נדאי דז"א דכינן דכל פמה שאין פאן ביטול שליחות
בידו לגמור שליחותו לאו מילי ניהו ה"נ דכונת' לענין אם יש ענין שיתבטל השליחות
בצד מה מ"מ משום הא לא הוי מילי ומעתה א"ש גם הא דקי"ל בגירושין דשליח עושה

שליח אע"ג שאין ביד השליח לגרש בע"כ משום דמה שאין השליח יכול לגרש בע"כ אינו סיבת המעשה עצמו רק שאם יגרשנה בע"כ יהי פאן ביטול השליחות ואנו אין צריכין לדון כ"א פשיעשה על אופן שלא יתבטל שליחותו ונגמר המעשה פראוי וכןכון ול"ה מילי ונדקא בקידושין שיש ספק שפא מצד המעשה לא יוכל לגמר שליחותו אף שיהיה ידו פיד בעלים ודעת לנבון נקל כי הדברים עמוקים ונכונים וקלורין לעינים בס"ד.

ובענין אם שליח עושה שליח בקידושין הארכתי במקום אחר והבאתי שם דברי בעה"ט במאמר שליחות ודברי הירושלמי ר"פ השולח ואין פאן מקומו: ומה שנלענ"ד לצדד בזה לדינא שאף אם נאמר לתפוס עיקר כמ"ש הגאון בנ"ב שהשליחות בטל כמ"ש התוס' לענין קידושין מ"מ י"ל דבנ"ד לא בטל שהרי כתבו התוס' דבשוגג אין שלד"ע וכאן שעשה השליח על פי הוראת הבית דין שהתירו לזה המגרש שייגרש בעל פרוה ומחמת זה לא עלה על לב השליח שיהיה איסור בדבר ואין לה שוגג גדול מזה וכמ"ש התוס' בסנהדרין בפוג' דשקול הדעת וכ"כ בתשובת הרשב"א סי' קפ"ט דאם הורו לה ב"ד בטעות ונשאת על פיהם הוי פאנוסה והוכיח זה ממכיל בת שאול ופסקה בש"ע סי' ב' סי"ז ומ"ש הב"ש דמ"ש מנשאת ע"פ ב' עדים י"ל דהרשב"א לשיטתו ביבמות דף צ"ה שכתב הטעם בב' עדים ג"כ משום דלא דייקא וכו' ולא משום שפא יאמרו ואע"ג דרמ"א סובר טעמא דתצא מזה ומזה שפא יאמרו כו' ועיין בב"ש סי' קנ"ט וסי' ט"ז שפוסק פהרא"ש אף דז"א דאף לשיטת הרא"ש הטעם משום קנס חיישינן שפא יאמרו גירש כו' וכמבואר בפוסקים משא"כ היכא דליכא קנס ל"ש זה ואע"ג דדעת מהרי"ק אינו פן מ"מ העיקר פהרשב"א ומהרי"ק לא היה לפניו דברי הרשב"א הללו ואע"ג דבסי' י' תירץ הרשב"א הך דפלטי דדוד נביא היה כו' מ"מ בסי' קי"ט ואלף קפ"ט לא מסתברא ליה הכי ובמ"א פתבתי עוד מזה ועיין במ"ל פי"א מה"ג מ"ש על ראית הרא"ש בשם הר"י מאורלייני"ש הביא ראיה מעובדא דאירוסין דאביי דלשיטת א"ז דבשוגג לא קנסו א"כ אין ראיה דהתם שוגג היה שעשה עפ"י הוראת אביי ובתשובת סי' הארכתי וכתבתי ליישב קו' הנ"ל דשם גרע טפי אם עשה ע"פ הוראה בטעות מן שוגג שלא ידע פלל שיש איסור אף בנ"ד נראה ודאי דעשה עפ"י ב"ד בהוראה שלהם שוגג גמור הוא ואמרין גבי אין שלד"ע וראיתי בספר קצה"ח סי' שמ"ב שכתב וז"ל וראיה ברוה דאפילו בלא ידע שליח אין שלד"ע מב"ק דף מ"ב הוסיף לו רצועה א' כו' דטעה דיינא גופיה וא"א דבלא ידע יש שלד"ע אמאי שליח ב"ד גולה פיון שהב"ד הם המשלחים ואע"ג דהמשלח נמי לא ידע כו' ע"ש ולענ"ד אין פאן ראיה פלל דאע"ג דנדאי אם עושה ע"פ ב"ד מיקרי שוגג כמש"ל ומכ"ש בזה שהכל בטעות מ"מ אין זה ענין לשליח שוגג בדבר עבירה דענין שליחות הוא שזה מצוה לשליח לעשות כה נכה והמשלח הוא המצוה וזה מקיים את פקודתו ועשה עפ"י ציווי וזר לא עבר בתוכם משא"כ אם ראובן אומר לשמעון כי יהודה ציוה שתלה ותפה את לוי והלה והפה אותו ובאמת שקר ענה בו ראובן כי מעולם לא יצאו הדברים מפי יהודה לעשות פן הדבר פשוט שאין מקום לומר על ראובן שהוא המשלח שהרי באמת הוא לא שלחו רק שהוא דבר סרה על יודא ושמעון שוגג הוא שהיה סבור שהוא עושה בשליחותו של יודא ובאמת אין הדבר פן ועכ"פ שלוחו של

ראובן לא מיקרי פיון שראובן אמר ציווי זה בשם יודא ולא עשה יד השליח פידו פלל וגם השליח לא עשה ע"ד ראובן פלל כ"א על דעת יודא.

ואם פן מכ"ש בזה שהב"ד אין פנונתם שזה השליח יעשה ע"פ פקודתם פי הם המדברים להשליח זה שיפה לזה שפן צנה לו המלך הקב"ה וזה המפה הוא שוגג שהוא סובר שהוא מפה בהיתר לפי שהוא שלוחו דרחתמנא ובאמת אין הדבר פן רק שהדיין הממונה הטעה אותו אבל מעולם לא היה דעת המפה לעשות בשליחות הדיין רק בשליחות השם ולכן הוא שוגג בדבר וסגיב גלות וז"ב: ובזה היה אפשר ליישב גם מה שהקשה הנ"י על התוספות מפלוגתא דשמאי הזקן דהא יואב שוגג הנה ולפי מה שכתב י"ל שהתוס' סוברים דע"כ הך סוגיא דקידושין לא סבירא ליה דיואב שוגג הנה דאל"כ אין משם ראיה לשלד"ע פלל דכיון דגם יואב ידע שיש איסור להרוג הנפש רק שהיה סבור שאעפ"כ יש לו לעשות ע"פ מימר דרחתמנא איש לא ימרה את פיה ואכנו ורקין לא דרש א"כ אין זה פעושה בשליחות דוד פלל רק פאלו עושה בצויו ובכה"ג אין בזה דין שלד"ע: וקצת יש ראיה לזה מיבמות דקאמר התם איש אמו ואביו תיראו כו' מאי לאו דאמר ליה שחוט ליה בשל לי ולכאורה קשה פיון דבכה"ג ל"ש אין שלד"ע שהרי הוא מחויב לשמוע לו ול"ש דברי הרב ודברי התלמיד כו' ואם פן בכה"ג האב חייב על חילול שבת ואם פן שוב הוי אין עושה מעשה עמה ואינו מחויב לשמוע לו פלל אע"כ דבכה"ג שפתחלת עשייתו הוא לקיים ציווי דרחתמנ' וה"ז פאלו אינו עושה ע"פ שליחות האב פלל אלא שיש לדחות דהתם ודאי דהנה ס"ד דרשאי לעשות פן משום דאתי עשה דכיבוד אב ודחי ל"ת דחילול שבת ממילא אין פאן איסור פלל לא על הבן ולא על האב שזה פלל גדול בתורה דעשה דחי ל"ת וכה"ג פתבו התוס' בשם הירושלמי שיבא עשה דמצה וידחה ל"ת דחדש וכ"כ לענין מצה של טבל ולא אמרינו דהוי מצוה הבא בעבירה דכיון שהעשה דוחה ל"ת אין פאן עבירה פלל וה"ה לענין זה אמרי' דנדחה האיסור לגמרי ואע"ג דאלו עביד האב גופיה חילול שבת חייב מ"מ פל שפבו עושה ע"פ ציוויו ואתי עשה דכיבוד ודחי ליה אין פאן עבירה פלל ואם פן גם בההיא דיואב א"ש שאף אם נאמר שלפי דעת יואב שהיה צריף לעשות מצנת המלך אין זה פאלו עושה בציווי הש"י רק בשליחות דוד פיון דסוף סוף ע"פ שליחותו של דוד ובציויו עושה מה שעושה שפיר שייף בזה דין שלד"ע ולפי דעת יואב דלא דריש אכיו ורקין גם דוד לא הנה מתחייב פלל פיון שזה ציווי התורה לשמוע למלך אף בדבר עבירה ממילא העבירה נדחית לגמרי מ"מ פיון שבאמת אין הדבר פן ויואב טעה בזה שהיה סובר שמת' לו לעשות שליחותו של דוד ובאמת יש איסור בזה שוב הדבר תלוי בדין שלד"ע בשוגג ושפיר הוכיח הנ"י מכאן דאף בשוגג ס"ל לחכמים דפליגי על שמאי דאין שלד"ע: שוב ראיתי במקראות גדולות פ' קדושים בפ"י החזקוני שם שכ' ועדיין תיקשי דכתיב ונשיא בעמה כו' ואם אביו ואמו אומרים לו לחלל שבת אינו מחויב לכבדם וי"ל דמייירי בשבות דרבנן דאתיא כבוד אב כו' והוא תמוה מאד דנדאי קרא לאו למיעוטי שבות שגזרו חכמים אתי ואם ר"ל דקרא אסמכתא מ"מ הוא נגד הש"ס דמוקי לה באיסור דאורייתא ובעל אמרי נועם שם והוא חידושים מלוקטים מרבותינו בעלי התוספות פתב וז"ל ואפתי קשה אמאי אצטרף לסמוך ת"ל מונשיא בעמה כו' וי"ל דאין שלד"ע ולא עביד מידי וישמע לו קמ"ל מהר"י נ"י וגם זה צ"ע והעיקר לפי ענ"ד פדכתיבנא שוב מצאתי בסמ"ג עשין קי"ב פתב תניא

יכול אומר לו אביו היטמא כו' ולמדנו מכאן שפדיבור לעבור לא מחשב רשע דדברי הרב כו' שאם הנה נחשב בפדיבור פשיטא שלא ישמע לו ולא הנה צריף פסוק לזה ולא מצינו עונש בפדיבור אלא למסית בלבד שדיבר לאחד לעבוד עכ"ל: ובעיקר קושיא הנ"י פבר פתב מהר"י בתשובה דמ"ש הנ"י דיואב סובר שפדין הורגו ז"א דלא הנה לו להאמין על זה שהרי אמרה תורה ע"פ שנים עדים וכו' אף לפי ענ"ד נראה דתרי גונוני ביטול שליחות איפא חדא מצד המשלה שאפשר שהנה סובר שלא ישמע לו פיון דדברי הרב כו' ואידך מצד השליח פיון דמן הדין אין לו לעשות פן דדברי הרב כו' ועתה שעושה הנה פעושה על דעת עצמו ולא ע"ד משלחו ולכן ס"ל התוס' דכשהשליח שוגג אין פאן ביטול שליחות לא מצד המשלח שהרי יודע שיעשה פיון שהוא סבור שאין פאן עבירה וגם מצד השליח פיון שא"י שיש איסור הרי בתום לבבו ונקיון פפו עושה פן ע"ד המשלחו ולכן שפיר יש שלד"ע ולכן שפיר הקשה הנ"י מהא דיואב שאע"פ שמן הדין לא הנה לו להאמין שחייב מיתה מ"מ פיון דבאמת הנה נאמן לו דוד ליואב שזה עשה מרד וחיוב מיתה שפיר עשה ע"ד המלה וציווי וגם מצד המשלח אין פאן התנצלות שהנה סובר שלא ישמע לו פיון שבאמת לא דנו לדוד בידי אדם רק בידי שמים ונהרי קמי שמיא גליא שרצונו של דוד הנה שישמע לו יואב להרוג אורי' ועלתה בידו ועיין בטורי און במגילה גבי הא דקאמר מרד במלכות הוא ולא צריף למדייניה דמבואר שם דמרד אין צריף עדים והתראה והא דאמרין הנה לו לדונו בסנהדרין היינו לברר אם זה נקרא מרד אם לא וא"כ יואב שהאמין למכתבו הנה סבור שבאמת דנו בסנהדרין וחיבו אותו כמרד ואף שלא הנה בפני בע"ד מ"מ גבי מרד לא צריף למדייניה בפניו פלל כדמשמע מהא דויחגרו איש חרבו דגבי נבל עיין שם ולפי זה הני יואב שוגג גמור ומכ"ש למאי דאמרין דלא דריש אכון ורקין דהנה שוגג: אף לפי ענ"ד לתרין קושיות הנ"י דדוקא היכא שהמשלח מזיד והשליח שוגג שפיר אמרי' פיון שהשליח לא ידע אם פן בודאי ישמע לו והו"ל פאלו עשה המשלח בינדים והמשלח מזיד הוא וחיוב מה שא"כ אם גם המשלח שוגג אם פן אפילו נאמר דהנה פאלו המשלח עשה מ"מ הרי המשלח גופי' הוא שוגג בדבר אלא דמ"מ הוא מתחייב על שגגתו שעולה זדון שטעה בהוראה או שהנה לו לדקדק היטב בכדי להבדיל בין האסור ובין המותר אם פן דבר זה רמי על השליח גם פן שהנה לו לדקדק ומאי אולמיה דשליח משלח ושוב הדרין לכללא דאף בשוגג יש שלד"ע ואע"ג דגם גבי מעילה פתבו התוס' פן והתם גם בעה"ב שוגג הוא ועל השוגג אנו מחייבין אותו י"ל דהתם מסתבר טפי לחייב למשלח משום ששגגתו עולה זדון פיון דיזע דאיפא גביה מידי דהקדש הו"ל ליהנהר ולא נזהר אכל השליח שלא ידע אותו מאומה בבית מה"ת לחייבו ובהכי א"ש מה שהקשה אא"ז מהרש"א דסד"א דבדבר עבירה קנסין למשלח ובנ"ב דתינח בטביחה אכל במעילה לאו מטעם שליחות כו' ומאי טעמא קנסיה רחמנא למשלח ולא לשליח עכ"ל ולפמ"ש א"ש דגבי מעילה יש לקנוס טפי למשלח שהוא גזבר ההקד' וכן אמרינו להדי' בתגיגה דף יו"ד שליח עניא מאי קעביד כו' ע"ש ולפ"ז בהא דדוד י"ל שגם דוד שגג בדין וסבור שהוא מרד ונידון בדין שמים כמזיד לפי שהנה לו לדקדק בדבר וא"כ אם נימא דבמזיד אין שלד"ע אז אע"פ שיואב ג"כ שוגג הנה מ"מ לענין דין שמים לשוגג אין לעשות המעשה שעושה השליח כהמשלח שהנה לו לדקדק בדבר אם לעשות או לא ושוב ל"ש ואותו הרגת שאין

לנו לדון מה שהרג השליח פאלו הרגו הוא ומזה מוכיח שמאי דבכל גונו יש שליח לדבר עבירה: והנה בנ"ב פתב דאם השליח שוגג לכ"ע בטל השליחות דהנה שליחות בטעות ע"ש ונלענ"ד דז"א דא"כ בכהן שמקדש גרושה ולא ידע שהיא גרושה וכן שאר חייבי לאוין נימא דהנה קידושי טעות כמו גבי מומין ונדריים ולקה"ל אמרינן דבחייבי לאוין ולא הפיר בה אף פתובה יש להן וקה"ל פתב החילוק דבנדריים ומומין נדאי אינו מתפייס משא"כ באיסור סבא ומתפייס וערב עליו המקח ע"ש וצ"ל דמה"ט נמי לא אמרינן שהקידושין הם קידושי טעות אלא אמרינן דמסתמא פיון שלא נתן לבבו לחקור זאת לידע אם יש פאן איסור מסתמא באמת ערב עליו המקח באיזה אופן שיהיה בין באיסור בין בהיתר ועיין ב"ר"ן שם וא"כ נראה דה"ה לענין השליח פיון שעשה השליחות בסתם ולא נתן לב לחקור מסתמא נתרצה להיות שליח בכל אופן שיהיה אלא שעדיין צ"ע בהא דיואב שעשה פן בטעות שלא היה דורש אכין ורקין ובכה"ג נדאי אנוס פדאמרינן בהוריות שאם הורו ב"ד וחקרו בהם אם הלה למדה"י או אפילו היה בדעתו לילך למדה"י הו"ל עשה ע"פ שגגתו בהוראה וכיון שיואב היה אז במלחמה לא היה לו לחזור על פתי דינין לידע שפא טעה בסברתו ואפשר לחלק דשאני היכא שעכ"פ שאל פי הב"ד והורו לו לעשות מעשה ואע"ג שחקרו בהם לזה לא היה צריך לחוש פיון שהיה בהול לילך למדה"י משא"כ היכא שטעה מסברת עצמו שגגת תלמוד עולה זדון והכא יואב טעה מסברת עצמו והיה לו לישאל פי הסנהדרין ולכן אע"פ שעשה בטעות מ"מ אין מקום לבטל השליחות בשביל זה: ולפ"ז לכאורה בנ"ד אם עשה השליחות מפי ב"ד ויש טעות בהורא' שפיר הוי שליחות בטעות אם יעשה פן ע"פ חכם מפורסם בהוראה ובתר בי דינא לא דיינו ואין לה אלא שופט שבעיר וכמ"ש הרשב"א גבי הא דפלטי פיון שעשתה ע"פ הוראת ב"ד של שאול כו' אף י"ל דבכה"ג שעושה ע"פ הורא' ב"ד ויש לו דין אנוס בדבר זה לא מיקרי שליחות בטעות פיון שאין עליו שום עון אשר חטא פלל דאנוס רחמנא פטריה וקרי הוא השליחות בכנונה רצויה שהרי אף אם הב"ד טעו אין הקולר תלוי בצוונארו משא"כ אם הוא שוגג בענין דעכ"פ חל עליו עונשו של שוגג אע"פ שלא ידע ואשם מ"מ פיון שאינו אנוס הוא חייב בד"ש ובד"מ אדם מועד לעולם בין שוגג כו' שפיר י"ל דהוי שליחות בטעות שאין רצונו בשליחות זה משא"כ באנוס דלא איכפת ליה פלל בקיום השליחות דס"ס אין עליו אשם פלל וא"כ בנ"ד אין פאן ביטול בשליחות פלל וצ"ע: ועל דרך הפלפול נלענ"ד להביא ראיה דבכה"ג שטועה בדין לא בטל השליחות מהא דאמרינן בריש ב"מ ל"צ דנקיט זוזי מתרנוניהו כו' ופרש"י דגבי מקח וממכר נמי החלוקה יכולה להיות אמת דאימור לשניהם נתרצה המוכר ולכאורה קשה דאיך שייך לומר דהחלוקה אמת מחמת זה דבשלמא במציאה שפיר אמרינן שאף על פי שכ"א אומר אני מצאתיה היינו לפי שכ"א מדמה בנפשו שהגביה כמעט רגע קודם לחבירו ובאמת בהדדי אגביה משא"כ לענין רצוי המוכר שלפי טענותם נדאי א' פפה המוכר לקבל המעות וגם המוכר בעצמו אומר פן ואיך נבדה מלבינו שלשניהם נתרצה מה שלא עלה על דעת המוכר והלוקחים אין בהם מגיד זאת וגם קשה דלמה נקטי הש"ס טעמא דמציאה דאימור תרנוניהו כו' ומקח וממכר שבקי וטפי הו"ל לפרושי טעמא דמקח וממכר שאינו פשוט כ"כ ולכן נלענ"ד ע"פ מ"ש הב"י סי' ר"ה דכל שאנסוהו למכור ושתק וקיבל הדמים רוצה אני קרינן ביה ועיין בלח"מ הלכות מכירה ולפי"ז נראה דאם

שְׁתַּק בְּשַׁעַת מְשִׁיכָה נָמִי כֵּן הוּא וְהָיָה כְּאוֹמֵר רוּצָה אֲנִי וּלְפִי י"ל דַּע"ג דְּמַעְיָקְרָא קִיבֵּל
הַדְּמִים מְאֻחָד מֵהֶם בְּאוֹנָס מ"מ אַח"כ בְּשַׁעַת מְשִׁיכָה שְׂפָאוּ לְקִנּוּת הַטְּלִית בְּמְשִׁיכָה
תְּרוֹנוּיָהּוּ בְּהַדְּדֵי אֲגָבוּהַ וְהַמּוֹכֵר שְׁתַּק וְהוּי כְּאוֹמֵר רוּצָה אֲנִי וּלְכֹף שְׁפִיר קְאָמֵר הַש"ס
אִימּוֹר תְּרוֹנוּיָהּוּ כּו' שֶׁהוּא כּוֹלֵל מְצִיָּאָה וּמְקַח וּמְמַכֵּר וּלְפִי"ז קִשְׁיָה לְפִי שְׁיִטַּת הַרְמָב"ם
שְׁפַתְבּ כֹּל הַמְּפָצִיר בְּחִבְרֵוֹ לְמַפְנֵר לֹו חֶפֶץ כּו' עוֹבֵר בְּלֹא תַחֲמוֹד וּמְבֹאֵר בַּה"ה שֶׁם
דְּהִינּוּ אַף כְּאוֹמֵר רוּצָה אֲנִי שְׂאָז הַמְּקַח קִיָּים מ"מ עוֹבֵר בְּלֹא תַחֲמוֹד וְהַאיִסוּר נִגְמַר
בְּשַׁעַת גְּמַר הַקִּנּוּן וּלְפִי"ז קִשְׁיָה דְּהָא לְקַמְן בְּהָא דְּהַמְּגַבִּיָּה מְצִיָּאָה כּו' אֲמַרִּינוּ דְּלָמָּא בְּמַקְחָא
וּמְמַכְרָא פְּתַב בַּש"מ בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים דְּהָא בְּמַקְחָא נָמִי הַגְּבִיָּה כְּנֹלָה בְּעֵינֵי וְתִירְצוּ דְּבְּמַקְחָא
שְׁפִיר אֲמַרִּינוּ דְּקִנְיָה חִבְרֵוֹ שֶׁכ"א נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְחִבְרֵוֹ בְּהַגְּבִיָּה זֹו וְדוֹקָא בְּמְצִיָּאָה מְסַפְקָא
לָן דְּהוּי חַב לְאַחֲרִים ע"ש וּלְפִי"ז אֲפַתִּי תִיקְשִׁי הִיכִי מְשַׁכַּחְתָּ לַה שְׁהַחֲלוּקָה תַּהִיָּה אֲמַת
בְּמַקְחָא וּא"ל דְּלִשְׁנִיָּהֶם נִתְרַצָּה הַמּוֹכֵר כִּינּוּן שַׁע"כ לֹוֹמֵר שְׁקִנּוּ בְּהַגְּבִיָּה שְׁנִיָּהֶם וְזֶה נַעֲשֶׂה
שְׁלִיחַ לְזֶה וְהָרִי אִינוּ יָכוֹל לְהַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שַׁע"כ דְּהָיָה כְּאוֹמֵר רוּצָה אֲנִי מ"מ נִגְמַר אֲז
הַאיִסוּר דְּלֹא תַחֲמוֹד ע"ז שְׁנַתֵּן הַדְּמִים בַּע"כ וְאִין שַׁלְד"ע וְהַמְּעַשֶׂה בְּטַל וְצ"ל כִּינּוּן דְּקו"ל
דְּלֹא תַחֲמוֹד לְאִינְשֵׁי בְּלֹא דְּמִי מְשַׁמַּע וְהַשְׁלִיחַ שׁוֹגֵג וּבַכַּה"ג שְׁפִיר מְהִי הַשְׁלִיחַוֹת וּא"כ
מוֹכַח אַף דְּבַכַּה"ג שְׁשׁוֹגֵג בְּדִין וְלֹא אֲסִיק אֲדַעֲתִיָּה שְׁיֵשׁ אִיסוּר בְּדִבְרֵי לֹא אֲמַרִּינוּ דְּהוּי
שְׁלִיחַ בְּטַעוֹת כְּלָל: אַף מ"ש בַּקְצָה"ח סִימָן קפ"ב בְּעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ סֵתָם לְגֵרֵשׁ וְשְׁלִיחַ
מִדַּעֲתִיָּה דְּנִפְשִׁיָּה נִתֵּן בַּע"כ דְּבָזָה עֵיקַר הַשְׁלִיחַוֹת לֹא בְּטַל כִּינּוּן דְּכִבְרֵי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַוֹ
לְגִירוּשִׁין וְחֵרֵם ר"ג גְּבִי גִירוּשִׁין אִינוּ אֱלָא כְּמוֹ אִיסוּר אַחֵר וּכְמוֹ עֲשִׂאוּ שְׁלִיחַ בְּסֵתָם
לְטְבִיחָה וְהַלֵּף וְשַׁחַט בְּשַׁבַּת שְׁפַתְבּ הַמ"ל דְּהַשְׁלִיחַוֹת לֹא בְּטַל ע"ש וּדְּכִבְרֵי תַמּוּהִים מְאֻד
דְּבַכַּה"ג שְׁעֲשִׂאוּ שְׁלִיחַ בְּסֵתָם לְגֵרֵשׁ וְהַשְׁלִיחַ מִדַּעַת עֲצָמוּ גִירֵשׁ בַּע"כ אִין סְפַק שֶׁהוּא
מְשַׁנָּה מִדַּעַת הַמְּשַׁלַּח דְּאִנּוּ סִהְדֵי דְּאֲדַעֲתָא שְׁתַּקְבֵּל הַגֵּט בְּרִצּוֹן עֲשִׂאוּ שְׁלִיחַ וּמַעוֹלָם לֹא
עָלָה עַל לְבוֹ שְׁתַּתְּגֵרֵשׁ בַּע"כ וְיַעֲבֹר עַל חֲרַגְמ"ה וְאֲפִשֵׁר דְּאֲפִילוּ בְּלֹא חֲרַגְמ"ה נָמִי בְּטַל
הַשְׁלִיחַוֹת בַּכַּה"ג דְּסֵתָמָא דְּמִלְתָּא לֹא הִיָּה דַעֲתוֹ לְגֵרֵשׁ בַּע"כ וּמַכ"ש בְּזִיוּג רֵאשׁוֹן וְגַם
אֲפִשֵׁר דְּאִכָּא בְּזֶה מְשׁוּם בְּזִיוּן דְּבַעַל כְּשֶׁמְגֵרֵשׁ בַּע"כ וְלֹא הִיָּה דַעֲתוֹ בְּשְׁלִיחַוֹת זֶה כִּי אִם
לְגֵרֵשֶׁה מְרִצּוֹנָה וּלְפִי שַׁנ"ד נִרְאָה שְׁכַפְּרִישׁ עֲשִׂאוּ שְׁלִיחַ לְגֵרֵשׁ בַּע"כ לֹא הֲאֲרַכְתִּי בְּזֶה:
וְהִנֵּה בְּחִידוּשֵׁי כְּתַבְתִּי שְׁיֵשׁ סְבָרָא לֹוֹמֵר דְּדוֹקָא בְּמִזִּיד הַמְּעַשֶׂה בְּטַל לְפִי דְּאֲמַרִּינוּ כְּסַבּוֹר
הִיָּה שְׁלֹא יִשְׁמַע לֹו מִשַׁא"כ בְּשׁוֹגֵג אֲפִילוּ תִימָא דְּגַם בְּשׁוֹגֵג אִין שַׁלְד"ע מְגִזְרֵת הַפְּתוּב
דְּהוּי לִיָּה שְׁנֵי פְּתוּבִים כּו' מ"מ הָא דְּהַשְׁלִיחַוֹת בְּטַל בְּמִזִּיד סְבָרָא בְּעֲלָמָא הוּא וּבְשׁוֹגֵג
דַּל"ש הָא סְבָרָא לֹא בְּטַל הַשְׁלִיחַוֹת כְּלָל וּבְזֶה כְּתַבְתִּי לִיָּישׁב כְּמָה עֲנִינִים שְׁפִלְפְּלוּ בְּהֶם
הַגָּאוֹן מְהַר"י הַלּוֹי ז"ל וְהַגָּאוֹן נ"ב וְהַאֲרַכְתִּי בְּזֶה וּא"כ בַּנ"ד אִין מְקוּם לְבַטַּל הַשְׁלִיחַוֹת
כְּלָל: וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד לְפִי מַה דְּמְשַׁמַּע מְהַחֲלֵקַת מְחֻזְקָא סִימָן ס"ו ס"ק י"ח וּמְדַבְּרֵי הַב"ש
שֶׁם ס"ק י"א דְּחֲרַגְמ"ה אִין בּוֹ אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא וּא"כ לְדַעַת כְּמָה פּוֹסְקִים בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן
יֵשׁ שַׁלְד"ע וְהַנ"ב מְחַלִּיט שֶׁם לֹוֹמֵר דְּאִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא הוּא וּבְאֲמַת ז"א מְנוֹכְרָח וְלֹא רְצִיִּיתִי
לְהַאֲרִיף בְּזֶה כִּינּוּן דְּבַלֵּא"ה מְשַׁמַּע דְּאַף בְּדַרְבְּנָן יֵשׁ שַׁלְד"ע וּכְמ"ש הַמ"ל בַּה' רוּצָח וְאִין
לְהַבִּיא רְאִיָּה מְהָא דְּקו"ל בַּש"ע ח"מ ס' קצ"ה בְּקִנּוּ קִנּוּן בְּשַׁבַּת דְּאַף ע"פ שְׁעֲשׂוּ עֲבִירָה
קִנּוּ וּמְשַׁמַּע דְּאַף אִם קִנּוּ הַעֲדִים בְּסוּדֵר שְׁלֵהֶם שְׁכַף הַנּוֹרְגָלוּ כְּמ"ש בְּסַעֲרָא ג' מְדַבְּרֵי
הַרַ"ש אַפ"ה מְהִי אַף ע"ג דְּקִנּוּן הַעֲדִים מְטַעַם שְׁלִיחַוֹת הוּא וְע"כ דְּבְּדַרְבְּנָן יֵשׁ שַׁלְד"ע
יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהֵתָם הֵם שְׁלִיחַוֹתֵי הַקּוֹנָה וְהֵם זֹוכִים בְּשַׁבִּילוֹ וְאִיסוּר קִנּוּן בְּשַׁבַּת הוּא מְצַד

המקנה שאסור להקנות בשבת וכמו אין מקדישין כו' דהאסור מצד המקדיש אלא דבאמת ז"א דגם מצד הקונה איכא אסור פדמשמע בירושלמי הדין דכנסין ארמלין כו' שלא יהא נראה כקונה קנין משמע שהאסור מצידו שהוא קונה וגם דהא גם מעפוי"ם אסור לקנות בשבת ועיין בעירובין פ' הדר פל מיקני ביתא אסור בשבתא: אה באמת מ"מ אין משם ראיה פלל דאפילו תימא דגם בעדים דינא הכי מ"מ הקונה לא אמר להם שיעשו הקנין בשבת וזה שעשו הקנין בשבת הוא מדעת עצמן ובכה"ג לא אמרינן אין שלד"ע פמבואר בטור הל' גניבה הביאו המ"ל ע"ש ובקצה"ח הכריח מזה דקנינו העדים לאו מטעם שליחות הוא אלא מדין עבד ואין צורך לזה.

ולענין דינא אם גירש ע"י שליח בע"כ במקום שעובר על חרגמ"ה קשה להכניס ראש בין הרים גדולים וגם ק' לאסור אסור על המגרש שלא ישא אשה ולמשדי עליה גודא רבא רק מחמת חומר אשת איש נראה שאין לה להנשא עד שתקבל גט אחר ברצון ועל זה יש לכוף פאגמון ראשו שיתן לה גט אחר פמבואר בפוסקים: ומ"ש כ"ת בפ"י דברי התוס' בתמורה צ"ע דא"כ אפתי תיקשי אף לתי' התוס' דהא עדיין יש נ"מ בנשבע שלא למפור וגם בלא"ה מ"ש התוס' דאיפקש גירושין כו' צ"ע דהא אשכחן נשטטית לא יוציא עולמית וכהנה רבות ולמה לא נימא דאיפקש גירושין למיתה אלא נדאי דז"א דאין לנו להקיש אלא בענין הגירושין דהיינו אם נחליט שהם גירושין גמורים אלא שיש ספק אם הם גמורים וכיוצא בזה יש ללמוד מהיקש משא"כ אם ע"ז אנו דנין אם יש פאן גירושין אם לא אין ללמוד מהיקש זה פלל דלא איפקש אלא גירושין וזה לא מיקרי גירושין פלל וא"כ באונס דאמר רחמנא לא יגרש ואי עביד לא מהני אין לנו ללמוד מהיקש פלל דהרי אין פאן גירושין וכמו נשתטית וכיוצא בזה דאע"ג דמיתה מועיל גירושין אין מועילין ואשר אני אענה לה בפ"י דברי התוס' דבאמת צריף להבין בדברי הש"ס דקאמר דלאבני ניחא דאינו לוקה משום דלא מהני שיהי צריף להחזירה.

ולכאורה נראה דמה שצריף להחזירה אחר הגירושין אין זה בכלל לא מהני דזה שהוא מחזירה אין בזה ביטול העבירה שעבר בשעת גירושין ופנים חדשות בא לכאן שחזר ונשאא וכי שייף למימר דלא לקי דהא דלא אהני מעשיו היינו אם יש פאן ביטול בענין הגירושין גופיהו משא"כ אם הגירושין הם גמורים בפ"ע אלא דאקרקפתא דגברא רמי לקיים ולו תהיה לאשה למה יפטור בזה ממלקות על אסורא דעבד בגירושין ונ"ל דבאמת זה מיקרי ביטול בענין הגירושין גופיהו פיון דענין גירושין איפקש למיתה שבהעל מוציאה מרשותו לגמרי ותו לא אגיד' ביה פלל להחזירה לרשותו ולפ"ז פיון דכאן גזרה תורה שצריף להחזירה ממילא דזה מיקרי ביטול בענין הגירושין ממש דכל גירושין הוא שלוח לכל ימיו וזה אינו פו ולכן א"ש לאבני דלא לקי דהא לא אהנו מעשיו היינו הגירושין להיות פכל גירושין דעלמא דליתא בחזרה דאיפקש למיתה ובזה מבוארים דברי התוס' שכתבו בשלמא לאבני ניחא דמש"ה לא לקי דלא מהני מעשיו ולפ"ז צ"ל דגם לאבני גבי אונס משמע ליה פשטא דקרא דלו תהיה לאשה לא יוכל שלחה דלא מהני הגירושין אע"ג דבעלמא אי עביד מהני הכא ל"מ ומה"ט לא לקי וע"ז קשי' להו א"כ לחייב הבא עליה כו' וע"ז כתבו דבאמת איפקש גירושין למיתה לענין זה שמוציאה מרשות הבעל ומיהו להכי לא מהני שאין שילוח זה לכל ימיו כו' ור"ל דנדאי הגירושין עצמם מועילים להוציא מרשות הבעל כמו מיתה אלא שלענין זה אין מועילים

פּאָן גבי אונס שײַהא השלוח לכל ימיו כמו גירושין דעלמא ולכן לא לקי פּינן דלא אהגי גירושין דידיה ומה לי דלא אהגי פּלל או לא אהגי למקצתו פּינן דאשפּני דיגיה משאַר גירושין דעלמא.

ואח"ז פּתבו דלא אסיק אדעתיה כו' ומש"ה פּריה לרב' נהי דלא מהגי לילקי כצ"ל וא"ל דא"כ אפתי לרבא ה"ל לאקשוני דאם פּא עליה קונדם גירושין לא יתחייב עליה וכהו למה מחזירה ז"א דהא למאי דמסיק רבא פּל ימיו בעמוד ונהזור קאי באמת א"ש ועיקר קושית התוס' הוא.

בס"ד דהש"ס וטפי ניחא ליה לא תקשוני מרישא דאם ישאל מחזיר ואינו לוקה וְהא דאם פּא אחר עליה קונדם גירושין כו' אינו מפּנרש במשנה ולכּה פּריה אמאי לא לקי. ועוד נלענ"ד דאף אם נאמר שקו' התוס' בזה אליבא דרבא נמי אתי שפיר ומתחלה אבאר מה שהקשיתי מנשפּטית וכיוצא בו דאין הגירושין מועילין אע"ג דאיפקש למיתה דבאמת החילוק מבואר דכל שהגירושין אינם פּלום אין פּאן היקש שלא הקישה התורה אלא במקום שיש גירושין וכיון שנשפּטית היא משלחה וחוזרת מעיקרא לא חלו הגירושין פּלל משא"כ בהא דאמר רבא אי עביד לא מהגי סברא בעלמא היא פּינן שגיה האיש מלאו לבו לעשות פּו לעבור על דברי תורה לא הועילו מעשיו ולא אמר רבא בפּלו מעשיו אי עביד אלא דלא מהגי ר"ל דנדאי ל"ש ביטול על המעשה שעשה רק שמה שפּינן בזה בעל המעשה להועיל בזה אין בו מועיל פּינן שרוצה לעבור על מיקרא דרחמנא ולפ"ז בגירושין דאונס אע"ג דעבר על לאו פּשיטא שאין לבטל גוף הגירושין בשביל זה ולומר שלא חלו פּלל רק שאנו אומרים שלא עשו פעולת הגירושין שבכ"מ מועילין להוציאה מרשות הבעל ובזה שהוא באיסור אין פּועלים פעולתם וכן בהא דאלמנה לכהן גדול פּריה דהוי ליה למימר שלא יפעלו פעולת הקידושין פּינן שפקידושין אלו עבר אמיקרא דרחמנא: והשפּא א"ש תירוץ התוס' בזה דאיפקוש גירושין למיתה פּינן שבאמת אין פּאן ביטול בעצמותן של גירושין אלו רק שנאמר שלא יפעלו מאומה בהא אית לן להקיש למיתה דמה מיתה מוציאה מרשות הבעל כו' אף דמ"מ אין לנו לבטל בשביל היקש זה סברא דאי עביד לא מהגי ובאמת נימא דבטלו הגירושין אף דבאמת קרא פּתיב לא יוכל שלחה פּל ימיו ומצינן לפּרושי הקפידה שהקפידה התורה שלא יהא שילוח לכל ימיו ואי עביד לא מהגי ואין השלוח מועיל לכל ימיו וצריה להחזירה נדאי שיש לנו לפּרש פּו משנאמר שבטלו גוף הגירושין ומ"מ פּינן דרבא ס"ל דאע"ג דלא מהגי מ"מ לקי גם בזה לקי פּינן דעכ"פ המעשה השלוח שמשלחה היא שילוח לכל ימיו ונהו ס"ד דאין זה ניתק לעשה ועיקר הלוא הוא על השלוח וכל שמשלחה ממילא שהוא מוציאה מרשותו לגמרי ומיקרי שילוח לכל ימיו ולקי עליה וממילא לא שילוחו לכל ימיו וצריה להחזירה וכל זה לענין אונס דכיון שיש לומר דלא מהגי במה ששלחה לכל ימיו די בזה שלא הועילו מעשיו וצריה להחזירה משא"כ בגנשבע שלא לגרש שאין קפידא על הגירושין של פּל ימיו רק הקפידא על הגירושין עצמה בשעה שנותן הגט בזה באמת אמרינן דלא מהגי ובטלו הגירושין גופניהו ול"ש בזה היקש גט למיתה פּנ"ל: אף צ"ע במה דקאמר התם ורבא אמר לה אי לאו דכ' רחמנא פּל ימיו כו' ולפמ"ש בלא"ה צריה למכתב פּל ימיו דאל"כ הנה לן למימר דאי עביד לא מהגי ובטלו הגירושין לגמרי וצריה לומר דבאמת גם אי כתב פּל ימיו קונדם לא יוכל שלחה נמי הנה מפּרשינן דהו

לא יוכל שלחה שאח"כ אינו מבטל הגירושין לגמרי אלא קאי אשְלפְנֵינוּ וְלוֹ תְהִיָּה לְאִשָּׁה כָּל יָמֶיהָ לֹא יוּכַל שְׁלִיחָה דְהֵינּוּ שְׁבַעמוֹד וְהַחֲזִיר וּמ"מ שְׁפִיר לְמִי כִּינּוּ שְׂאִין פֶּאֵן עֲשֵׂה אַחֵר הֵלְאוּ וּמְדַכְתֵּב כָּל יָמֵיהָ אַחֵר לֹא יוּכַל שְׁלִיחָה מוּכַח דְהִנּוּ לֹאוּ נִיתַק לְעֲשֵׂה וּכמ"ש הַתּוֹסֵ' בּד"ה אָמַר לָךְ רַבָּא ע"ש וּקְצַת צ"ע לַענ"ד דְלָמָּה הֵנְצַרְכוּ הַתּוֹסֵ' לְדַחֵק מִפְּתַח הַקְּיִישָׁא דְגִירוּשֵׁין לְמִיתָה ת"ל כִּינּוּ דְאִין פֶּאֵן רַק אִיסוּר לֹאוּ דְלֹא יוּכַל שְׁלִיחָה וְכִינּוּ דְקִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחֵיבֵי לְאוּיִן כְּדִילְפִינּוּ לְקַמּוּ מְלֵא יַחַח וְלֹא יַחֲלֵל א"כ יֵשׁ לָנוּ לֹאמַר דְאִיתְקַשׁ יְצִיאָה לְהִנּוּהָ כְּמוֹ דְקִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחֵיבֵי לְאוּיִן אִף שִׁישׁ אִיסוּר לֹאוּ כְּמוֹ כֵּן בְּגִירוּשֵׁין וְאֵע"ג דְאִכְתִּיב לֹא אִיִּיתִי הַש"ס הָא דְלֹא יַחַח כו' מ"מ וְדֹאֵי יַדְעוּ דְקִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחֵיבֵי לְאוּיִן וְאִפְשָׁר שְׁהַתּוֹסֵ' כְּתִיבּוּ כֵּן מִשּׁוּם דְאִיתְקַשׁ לְמִיתָה דְבְּהִכִּי א"ש אִף לְמ"ד אִין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחֵיבֵי לְאוּיִן כ"ז פְּתַבְתִּי לְפָנֵיהֶם רִיבְהִטָּא וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד שְׁמוּר ב"נ לְעֵינֵי בְּסַנְגִּיאַ דְבָרֵי יְדִידוֹ ד"ש וְשְׁלוֹם תּוֹרָתוֹ: זְעִירָא מִן חֲבֵרֵי קַיָּא הִק' אֲפָרִים זְלָמָן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד שְׁאֵלָה קִטוּ בְּדָבָר הָאִישׁ שְׁגִירֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט כְּשֶׁר לְפָנֵי עֲדִים וְאִתְ"פ נִפְלוּ סָפֵק בְּגִירוּשֵׁין אֵלּוּ לְפִי שְׁהִגֵּט נִכְתָּב אִיזָה פְּרָסָאוֹת רַחוּק מִמְקוֹם הַנְּתִיבָה וְקִיבְלוּ הַבַּעַל לִידוֹ וְנִתְאַחַר בְּדָרְךָ יוֹם אִו יוֹמִים עַד בּוֹא אֵל מְקוֹם הַנְּתִיבָה וְא"כ יֵשׁ פֶּאֵן חֲשֵׁשׁ מְוָקְדָם כִּינּוּ שְׁהִגֵּט נְמָסַר מִיַּד הַבַּעַל לִידוֹ הָאִשָּׁה וְלֹא ע"י שְׁלִיחָה: תְּשׁוּבָה הֶרְמַב"ם בּפ"ב מֵהַל' גִּירוּשֵׁין כְּתִיב וְז"ל וְכֵן אִם אָמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב לִי גִט לְאִשְׁתִּי וְאָמַר לְעֲדִים לְחַתָּם כּוֹתְבִים וְחֹתְמִים וְנוֹתְנִים לוֹ וְהוּא מְגַרֵּשׁ בּוֹ בְּכָל עֵת שְׁיִרְצָה עַכ"ל מְבִנְיָא מְדַבְּרֵי דְאִף שְׁלֹא נְמָסַר בְּיוֹם הַפְּתִיבָה כְּשֶׁר וְכֵן לְמַד הַב"ש בְּסִי' קכ"ז מְדַבְּרֵי הֶרְמַב"ם הֵלְלוּ וְכָתֵב שְׁטַעְמוֹ דַּס"ל כַּמ"ש הֶרְא"ש בְּתִירוּץ דְגַם שְׁלֹא נְמָסַר בְּיוֹם הַפְּתִיבָה רִשְׁאֵי לִיתָנוּ מִיָּדוֹ לִידָה מִשּׁוּם דְהָעֲדִים יְהִיב דְעַתִּיבָהּ לִידָה יוֹם הַמְּסִירָה וּמוֹצֵיאִים קוּל שְׁלֹא נְמָסַר בְּיוֹם שְׁנִכְתָּב.

וְאֵע"ג דְהֶרְמַב"ם סוֹבֵר דַּע"ח כְּרִיתִי מ"מ לְכַתְּחֵלָה בְּעֵינֵי ע"מ כו' וּכ"כ בְּסִפְרָא ג"פ שְׁם ס"ק י"ג וְעוֹד כְּתִיב בְּג"פ דִּי"ל דְהֶרְמַב"ם ס"ל כַּמ"ש הַנ"י פ"ב דב"מ דְהָא דְתִנּוּ כּוֹתְבִין גִּט לְאִישׁ כו' וְלֹא חֵיִישֵׁינּוּ שְׁמָא כְּתִיב בְּנִיסָן כו' מִשּׁוּם דְלֹא מְקַדִּים כו' וְאִפְלֵאֵי אִיקָרִי הִכִּי דְכְּתִיב בְּנִיסָן וְאִנְחוּ בְּכִיסְתִּיהָ וְלֹא נָתְנוּ עַד תְּשִׁירֵי כְּשֶׁר וּכ"כ הֶרְמַב"ם וְהַסְפִּים עֲמוֹ הֶרְמַב"ן ז"ל מִשּׁוּם דְמִלְתָּא דַּל"ש הוּא דְלֹא מְקַדִּים כו' וּכ"כ בְּסִפְרָא תְּנִיחָתִּי יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם הֶרְמַב"ן וְבַעַל הָעֵיטוֹר וְבַעַל הַשְּׁלֵמָה וְהַפֵּל בּוֹ כו' עַכ"ל וְכֵן מְבִנְיָא בְּחִידוּשֵׁי גִיטִין לְהֶרְמַב"ן דְהָא דְאִמְרֵינוּ לֹא מְקַדִּים כו' לֹאמַר דְלֹא חֲשׂוּ כָּלֵל וְאִפְּלוּ יְדוּעַ כְּשֶׁר דַּל"כ לִיתָנִי נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּיוֹם וְנִיתָן בְּלִילָה כו' וּבְסִפְרָא בֵּית מֵאִיר כְּתִיב שְׁגַם דְעַת הֶר"ן כֵּן הוּא אֵלָּא דְקִשְׁנִי לִיהָ עַל תַּחֲלַת הַקְּפֻדָּתָא הַמְּוָקְדָם כו' ע"ש וּכ"כ הַב"י בְּשֵׁם הָאֲוֶרְחֵי חֲזִיִּים דְנִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּיוֹם אִפְּלוּ לֹא נִיתָן עַד אַחֵר יָמִים רַבִּים כְּשֶׁר דְאִף שְׁנִיתְאַחֵר בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָבָה כְּשֶׁר וְכֵן מְבִנְיָא בְּסִימָן קמ"ח לְעֵינֵי אִם גִּירֵשׁ בְּגִט יִשְׁן דְתִנְשָׂא בּוֹ לְכַתְּחֵלָה דַּא"ש דְהֶרְמַב"ם לְשִׁיטְתִּיהָ דְאִף שְׁנִיתְאַחֵר בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָבָה כְּשֶׁר וְלִש"פ צ"ל דְמִיָּרִי ע"י שְׁלִיחָה וְע"ש בְּב"ש סק"ה שְׁהִקְשָׁה עַל דְעַת רמ"ה שְׁהִבִּיא בְּטוֹר וְש"ע שְׁכ' דְדוֹקָא כְּשֶׁהַבַּעַל מוֹסֵר הִגֵּט דַּא"כ הו"ל מְוָקְדָם וְעַל הַרמ"ה י"ל דַּס"ל כְּהֶרְמַב"ם וְעַל הֶרְא"ש וְטוֹר קִשָּׁה וְצ"ל דְהֵם כְּתִיבֵיהֶם אִם כְּבָר נָתַן תִּנְשָׂא אִף אִם נִתְאַחֵר בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָבָה דְלֹא גָרַע מֵאִם נִתְעַכֵּב קוֹדָם חֲתִימָה דְכְּשֶׁר לְהֶרְא"ש בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְנִתְאַחֵר אַחֵר הַפְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה עֲדִירָה דְהָא הֶרְמַב"ם דַּס"ל דְכְּשֶׁר בְּעַת הַדְּחָק בְּנִתְעַכֵּב הֵינּוּ אִם כְּבָר נִיתָן הִגֵּט

כמ"ש כמה פעמים אם ניתן הגט דומה לעת הדחק ולא ניתן כו' עכ"ל ובספר בית מאיר
כתב דליתא דשעת הדחק פירש"י דניסת או שהלה לדרכו כו'.

ולענ"ד פנונת הב"ש דנדאי גבי מוקדם גמור שנקתב ביום ונקתם בלילה בעינו שעת
הדחק כה"ג שכתב רש"י והב"י גופי' סימן קכ"ז הביא דברי רש"י אף פאן פנונתו פיון
דעכ"פ בנתעכב קודם חתימה פשר בשעת הדחק כה"ג ממילא בנתעכב אחר חתימה
קודם נתינה דעדיף מיניה שפיר מדמיון לשעת הדחק היכא שפבר ניתן ולכן דייק הב"ש
וכתב ועת הדחק בנתעכב כו' ול' לא גרע מנתעכב כו' לאו דוקא נקט אלא ר"ל פיון
דעכ"פ לא גרע לענון שעת הדחק ואפילו עדיף מיניה לכו' יש בו פדי להקל אף בשעת
הדחק כה"ג דהינו שפבר ניתן אף בב"ש מ"ק ראיתי שפנונתו דניתן הגט הוי דייעבד
ומהני טפי משעת הדחק דהינו שהלה הבעל לדרכו.

ולפי זה צריף עיון מלשון רש"י דנקט בלישניה דשעת הדחק הוא פגון שנשאת או שהלה
הבעל לדרכו דתפוק ליה אפילו לא נשאת רק ניתן לבד הוי כשעת הדחק וצריף עיון:
ולכאורה יש ליישב קו' הב"ש דהרא"ש לשיטתו דמאןחר פשר אע"פ שיש לה קול אין
ראויה לגרש בו ואין הגט חל עד הזמן ע"ש וא"כ גבי גט ישן שפיר משפכת לה שאחרו
מתחלה ואפילו איכא חששא דגיטה קודם לבנה פיון שיש לה קול וכת' הרא"ש.

ושוב מצאתי בפני הושע שכתב גם ליישב קושית זו ע"ד זה אלא שעדיין צ"ע דבמאןחר
נמי מפקי קלא שאין הנתינה ביום שנקתב וא"כ ליכא חששא דגיטה קודם לבנה ואפשר
פיון דאין חשש במאןחר לענון פירות לא רמי נפשייהו לאפוקי קלא שהוא מאןחר וצ"ע
וע"פ מ"ש אפשר ליישב שיטת הראב"ד מקושית הב"י וקצרתי ועכ"פ מבואר שדעת
רבים וגדולים להקל בנתאחר בין פתיב' ונחתימה לנתינה הרמב"ם והרמב"ן והרא"ש
בתירץ הא' והנ"י ובעה"ע והרמ"ה והכל בו.

ובעל השלמה ובתשובת תומת ישרים והרדב"ז ח"ב סי' תקל"ח כמ"ש לקמן. וגם
הרא"ש בת' הב' והטור הסוברים דפסול בנתאחר קודם נתינה רק ליתן ע"י שליח מ"מ
פיון דהא דגט ישן הביאו דברי הרמ"ה מוכח מדבריהם לכאורה דאם פבר ניתן הגט
שפיר דמי דהוי כשעת הדחק וכמ"ש הב"ש ואם אמנם שהר"י והרשב"א וסייעתו
מחמירים בזה ובש"ע סתם פדעתו דאין תקנה רק ע"י שליח והרמ"א הוסיף והביא
חומרת הרי"ף אף בנותן ע"י שליח מ"מ בנ"ד כ"ע מודים שהגט פשר וע"כ ל"פ אלא
אם הגט ניתן במקום שנקתב משא"כ היכא שנקתב במקום אחר וניתן במקום אחר כ"ע
מודים דאף שנתאחר בנתיים אין חשש מוקדם שהרי זה פגיטין הפאים ממדה"י דאמרינו
קלא אית להו ואע"ג דיש לומר דדוקא ע"י שליח אמרינו קלא אית להו.

אף לענ"ד ז"א דלא בהבאת שליח תליא מילתא דאף הוא עצמו שהביא גיטו נמי איכא
קלא שלא נכתב במקום זה שניתן וממילא מסקי אדעתיהו שקרוב להיות יום הפתיב'
קודם לנתינה ואף ע"פ שהרא"ש כתב שיש קול להליכת שליח וביאתו נראה דלאו דוקא
נקט של הליכת שליח אלא ר"ל על שמוליקין הגט ממקום למקום וכ"כ להד"א ביש"ש
גיטין פי"ב סימן ה' בשם מהרא"י שנהג הלכה למעשה להכשיר דמ"ש הרא"ש ע"י שליח
אין דעתו פלל לאפוקי בעל המוליה גיטו כו' ומה שהביא שם בשם מהר"י ברונא שכתב
שהנה מתמיה על הקבלה שכתב הגאון שקיבל להיתר וסיים בה מיהו איני חולק על

הגאון וְחִלְיָהּ וְחָס לִי לְהוֹצִיא לְעוֹז עַל הַגִּיטִין וְעַל הַקְּבָלָה דְּבַהֲתִירָא יֵצֵא אֶפְיָלוּ לְכַתְּחִלָּה וּמְהֵרָשׁ"ל פְּתַב ע"ז יִשְׂרָ כַחוֹ שְׁלֵא חֶלֶק עַל הַגְּאוֹן מְהֵרָא"י דְּבִנְדָאִי אִם לֹא שְׁהִיָּה מְקַנְפֵּל וּבְרוּר לֹא הָיָה מִתִּיר לְכַתְּחִלָּה כִּי אוֹתוֹ הַגְּאוֹן הָיָה מְאֹד רְגִיל לְהַחְמִיר הֵיכָא דְאִיפָּא צַד אִיסוּר דְּאוֹרִינְתָא וּק"ו בַּא"א אִם לֹא שְׁפִשׁוּט לֹא לְהַתִּיר כּו' וְכֵן נ"ל הֵיחֵר פְּשׁוּט דְלֹא גָרַע מְשֻׁלֵּיחַ כּו' ע"ש שְׁהֵאָרִיף לְהַסְבִּיר פְּנִים לְהֵיחֵר וּכ"כ בַּג"פ ס"ק י"ב בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז בְּתוֹשִׁבָה ס' רע"ד וְהֵינּוּ אֶפְיָלוּ לְמֵאן דְּסָבַר לְפָסוּל נְתַאֲחַר בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָה דְּהַרְדָּב"ז גּוֹפִיָה בְּשׁו"ת סִימָן תַּקל"ח הַסְּפִים לְרַמְבַּ"ם וְסִינְעָתוֹ וְכַתֵּב שְׁפֵן הַסְּפִימוֹ רֹב אַחֲרוֹנִים מְשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּלֹא מְקַדִּים כּו' אִי מִיקָרִי וְעֵבִיד לֹא מִיְפָסֵל כּו' וְזֶה טַעַם נְכוֹן לְסִמּוֹן עָלָיו אַף לְכַתְּחִלָּה וְכֵן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁפּוֹתֵבִין אֶת הַגִּט הַיּוֹם וְנוֹתְנִין אוֹתוֹ אַחַר כַּמָּה יָמִים כּו' עכ"ל.

וְאִף שֶׁהַג"פ פְּתַב עַל דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז וְאִין דְּבָרָיו מְוַכְרָחִים בְּעֵינֵי מ"מ בַּס"ק י"ד פְּתַב בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי הַטוֹר סִימָן קמ"ח פְּתַב דְּמִתְנַיִשֵׁב דְּלִיפָּא אִיסוּרָא דְּמוֹקְדָם פְּגוֹן שְׁהַבְעֵל עֲצָמוֹ הֵבִיא גִיטוֹ דְּלֹא מִיְפָסֵל מְשׁוּם מְוַקְדָם וּכְמ"ש הַרְדָּב"ז הֵבִיאָתוֹ לְעִיל כּו' עכ"ל וּבְסִפְרָ בֵּית מְאִיר פְּתַב שֶׁהַג"פ פִּקְפַק בְּדִין שֶׁל הַרְדָּב"ז וְאִם הָיָה רוֹאֵה דְּבָרֵי מְהֵרָשׁ"ל בְּשֵׁם מְהֵרָא"י לֹא הָיָה מְפַקְפֵּק וּכ"כ בְּסִפְרָ תוֹרַת גִּיטִין שְׁנִדְפָס מְחַדָּשׁ דְּאִף לְדְבָרֵי הַר"ן דְּמַחְלֵק דְּבַגִּיטִין הַבָּאִים מִמֵּדָה"י א"א בְּעֵנָן אַחַר מ"מ בְּתַר שְׁעַת פְּתִיבָה אֲזַלְיָן דְּמִסְתַּמָּא עוֹשֶׂה ע"י סִיבָה שֶׁא"א לְכַתּוֹב בְּמִקוֹם הַנְּתִיבָה אוֹ שְׁדַעְתוֹ לְשַׁלְּחוֹ ע"י אַחַר וְכִינּוֹן דְּבִשְׁעַת פְּתִיבָה א"א בַּע"א אַע"פ שְׁבִשְׁעַת נְתִיבָה בָּא הַבְּעֵל שֶׁם לִית לָן בַּה ע"ש.

וְזֶה אִין נִלְעַנ"ד פִּינּוֹן דְּעֵיקָר טַעְמָא דְּאֶפְשָׁר בְּגִט אַחַר מַה"ת לְמִיזַל אַחַר שְׁעַת פְּתִיבָה וְהַעֲיָקָר נִרְאֵה דְּכִינּוֹן דְּבַגִּיטִין הַבָּאִים מִמֵּדָה"ה לֹא תִיִקְנוּ מִחֲמַת דַּא"א בַּע"א מִמִּילָא דְּלֹא פְּלוּג לְתַקּוֹן שְׁיִהְיָה פְּסוּל אִם הַבְּעֵל שֶׁם בְּשְׁעַת נְתִיבָה וְאֶפְשָׁר לִיתֵּן אַחַר פְּמוֹ שְׁלֵא חִילְקָנוּ בֵּין מְקוֹם קְרוֹב לְמְקוֹם רְחוֹק וּמְכַשְׁרִינּוּ כָּל שְׁנִכְתָּב הַגִּט בְּמִקוֹם אַחַר פִּינּוֹן דַּע"פ א"א לְמִיתֵי בֵּיהּ לִידֵי תַקְלָה דְּהָא קְלָא אִית לֵיהּ וְעֵינֵין בִּיש"ש שֶׁם שְׁכ' דְּבַהֲבָאֵת הַבְּעֵל אִיפָּא קְלָא טְפִי שְׁהִיָּה לֹא לְכַתּוֹב הַגִּט בְּמִקוֹם הַנְּתִיבָה אִם לֹא שְׁאִין שֶׁם בְּקִיָּאִים אוֹ טַעְמִים אַחֲרִים וְהו"ל מִיְלְתָא דַּל"ש וּבַפְּרָט הָאִיִּדְנָא שְׁמִסְדְּרִין גִּט ע"י רֹב הָעִיר וְרֹב קְבוּצַת עַם ק"ו דְּאִיפָּא קְלָא.

וְלָכֵן כ"ש הֵיכָא דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ לְעַגּוּנָא כְּשֶׁר חֲדָא דְּכַדָּאִי הוּא הַרְמַבַּ"ם כּו' ע"ש. וּמִדְּבָרֵי מְהֵרָא"י שְׁהֵבִיא שֶׁם וְכֵן בְּשֵׁם מְהֵר"מ מְהֵלָא בְּשֵׁם רַבּוּתֵי מְבִנְיָא דְּאִף לְכַתְּחִלָּה שְׁפִיר דְּמִי לְמַעַבְדַּד הֵכִי וְכָל זֶה לְעַנְיָן לְהַתִּיר הָאִשָּׁה לְעַלְמָא אֲבָל לְעַנְיָן לְהַתִּיר לְהָאִישׁ לִישָׂא אַחֲרֵת נִרְאֵה פְּשׁוּט דְּכָל שְׁיִישׁ צוֹרֵף קֶצֶת בְּדָבָר אִין לְהַחְמִיר פְּלָל וּכְמ"ש הַב"ש בְּסִימָן א' ס"ק כ"א דְּהֵיכָא דְּאִיפָּא פְּלוּגְתָא אוֹ סְפִיקָא יֵשׁ לְהַקְל לְהַעֲמִיד עַל ד"ת וְכִינּוֹן דְּאִיפָּא כָּל הַנֶּה רַבּוּנוּתָא דְּמַחְמִירִין לְכַתְּחִלָּה לְהָאִשָּׁה לְהַנְשָׂא פְּשִׁטָא שְׁאִין לְהַחְמִיר בְּאִישׁ פְּלָל אִם הוּא רוּצָה לִיתֵּן גִּט אַחַר וְהִיא אִינָה רוּצָה לְקַבֵּל וְאִף אִם הִיא רוּצָה לְקַבֵּל אֲלֵא שְׁנִתְנָה עֵינֵיהּ בְּמִמּוֹן וְרִיצוּי פְּסָף נִרְאֵה דְּכַה"ג לֹא מִיקָרִי אֶפְשָׁר בַּע"א וְכַדְאָמְרִי אִטוּ תַרְקַבִּי דְּדִינְרֵי כּו' וְאִין לְנוּ לְעַגּוֹן הָאִישׁ עַל חֲנָם.

וְלָכֵן אִף שְׁלַעֲנִין הָאִשָּׁה לֹא מְלַאנִי לְבִי לְהַקְל בְּפִשְׁטוֹת אִף שְׁלַעֲנ"ד הִיא הֵיחֵר גְּמוּר פִּינּוֹן שְׂרַש"ל נִקְט בְּמִלְתָּא הֵיכָא דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ לְעַגּוּנָא. וּמ"מ נִרְאֵה גַם בְּאִשָּׁה לְהַקְל בְּעַגּוֹן

קצת וכן משמע מדבריו שם ובסימנים שכתב בסתם פשר ולא הזכיר מקום עגון אבל לעגן האיש אני אומר בטח שהוא מותר לישא אחרת כיון שפבר פטר האשה בגט והוא גט פשר מדינא וגם עתה הוא מוכן ליתן גט אחר וזוהו עפכה שאינו מן האיש ואין לנו לעגן: ומריש הוי אמינא שלא להזדקק בזה להתירו אחר שנתנית הגט הנה לפני עדים לבד בערמה בלא ידיעתה ועבר אחרגמ"ה לעגן גט בע"כ אבל אחר שהעידו אנשים יריאים ושלמים שיודעין בטיב העגן פי האיש הוא צנוע ומעלי ונהיה ראוי לאותה מעשה מחמת רשעתה ונתברר שהיא קונה בשר טריפה במר דכשרה ולא צניעא באיסורא וקרוב הדבר שפבר האכילתו או תאכיל אותו דבר איסור ולכן הוצרכו להפרד ממנה והוא נע ונד בארץ כמו שש או שבע שנים א"כ אין לנו להוסיף עגון על עגונו אחר שלפי דברי אנשי אמת פתורה עשה שהוציא רשעה זו מביתו ובכה"ג לא תיקן רגמ"ה פלל כמבואר בסימן א' וסימן קט"ו.

ואם אחר ההתראה מב"ד שרוצה הבעל ליתן לה גט אחר וכתובה תהיה משרכא דרפיה ונתן כתר סוררת יתירו לו הבית דין לישא אשה בלי שום ספק ופקפוק פלל: כל זה אמרתי בחפזי ופה לא עשיתי מאומה לישא וליתן בדברי הש"ס ופוסקים רק לקט אמרים המורים לדינא אחרי שהשואל אין עלי להשיב על אתר ובתשובה אחרת הארכתי קצת ושם כתבתי ליישב קושית הב"ש על הטור שסובר דלהרמב"ם בנתעכב קודם הנתנה פסול וכתבתי חילוק נכון בין נתעכב ביז הבעל או ביז העדים ועוד ענינים אחרים נאותין לענינינו אף לפי שלענ"ד לעגן התרת האיש האריכות אף למותר ולא פתבתי רק הנוגע לשורש הדין בקצרה.

דברי זעירא מן חברי: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה קטז שאלה מעשה שהיה כף היה אשה א' פה"ק היה בעלה חולה ולפי שלא היה לו בנים ותצטרף לחלוץ והאח רחוק מפאן כמה פרסאות והיא עניה שאין לה כמה להתפרנס ומכ"ש להוצאה מרובה כזה אין ספק בינה וגם אולי ימאן לחלוץ בחנם ושלחתי לסדר גט וכן נעשה כי היה החולה בדעה מיושבת פראוי אף המסדר אמר שהיה מסופק אם בעת שחתמו העדים היה עדיין יום פי לפי ראות עינים היה ספק שפא פבר הוא לילה ואעפ"כ הניח לעדים לחתום והבעל נתן הגט לפי שאפשר שיש להכשיר גט כזה בשעת הדחק ולמחרתו בהשפמה מת הבעל ויש להסתפק שאף לפמ"ש הב"ש בשם רש"י דשעת הדחק הוא כשהבעל הלך לדרך וא"א בגט אחר וא"כ זה דנ"ד לכאורה אינו שעת הדחק מפל מקום כיון שיש ג"כ ספק שפא בשעת חתימה היה עדיין יום אפשר שיש מקום להקל בנגידון זה אף שאינו שעת הדחק גמור ע"כ תוכן דברי המאה"ג הפנפלג מוהר"ר זאב וואלף מ"מ ומ"ץ דק"ק ראדוויל וביקש ממני לחוות דעי בזה: תשובה הנה בגוף הדין אם יש להכשיר נכתב ביום ונחתם בלילה בשעת הדחק במחלוקת הוא שנויה בין הפוסקים כמבואר בב"י סי' קכ"ז ודעת הרי"ף והרמב"ם והרמ"ה שהביא הטור בסי' קכ"ז לפסול אף בשעת הדחק וכן דעת קצת מרבנותא כמ"ש הרא"ש בשם רבינו האי ואף שהרא"ש ודעימיה דעתם להקל בשעת הדחק הרי בש"ע הביא דעת הפוסקים להחמיר בסתם ודברי המקילין בשם י"א ומבואר בשו"ת מהרמ"ז שהביא בחלקת מחוקק בסי' א' דכל כה"ג המחבר תופס דעה א' לעיקר וכן נקטו הפוסקים האי פללא בכמה דוכתי וא"כ אין מקום להקל אף אם היה פאן שעת הדחק ואין להקל מצד דספיקא הוי אי הוי החתימה ביום או

בלילה ומוקדם אין פסולו רק מדרבנן והוי ספיקא דרבנן לקולא דז"א דהא איתחזק
איסור' דא"א ובחזקת איסור קי"ל דאפילו ספיקא דרבנן להחמיר וכמ"ש הש"ך ביו"ד
סימן ק"י.

ובר מן דין נראה דאין מקום לספק זה כלל שהרי מבואר בב"י שם דאף אם נכתב ונחתם
ביום רק שניתן בלילה הוא פסול אם לא שניתן ע"י שליח והוא דעת הר"י והרשב"א
והרא"ש בתי' הב' והר"ן והטור שם והרי"ף דעתו להחמיר אף בניתן ע"י שליח יש
לכתוב אחר וכמ"ש הרמ"א בהג"ה ואף שיש פוסקים המכשירין בזה וכמ"ש הב"ש ס"ק
ז' שדעת הרמב"ם להכשיר וכתירוץ קמא דהרא"ש ובשו"ת תנמת ישירים סימן ל"ד כתב
שכן דעת העיטור והרמב"ן והכל בו ובעל השלמה מכל מקום הרי בש"ע סעיף ה' כתב
כדעת הר"י שאין תקנה כ"א על ידי שליח ולא הזכיר דעת המקילין כלל והרמ"א הוסיף
והביא חומרת הרי"ף אף ע"י שליח ועכ"פ כשניתן מיד הבעל ליד האשה מי ירים ראש
להקל וא"כ בנ"ד פינו דבעת החתימה הוי ספק לילה וידוע דאיכא שהות בין חתימה
לנתינה בקריאת הגט ושאלת המסודרים לבעל ואשה ואין ספק דבעת הנתינה הנה לילה
ודאי ופסול אף אם נימא שהספק דחתימה לקולא ותלינן שהוא ביום: איכרא דבשעת
הדחק נראה לכאורה דפשיטא שיש להקל אף בזה למאן דמכשיר בנכתב ביום ונחתם
בלילה בשעת הדחק וכמ"ש בב"ש ס"ק ד' דכ"ש כשנכתב אחר הכתיבה והחתימה דהא
הטעם הוא בשעת הדחק עבדינן כר"ש דאמר פינו שניתן עיניו לגרשה כו' ולא ס"ל הטעם
משום זנות א"כ כשנכתב ביום ונחתם אח"כ או שנכתב אחר החתימה חד טעמא הוא
וכשר ע"י הדחק עכ"ל ולכאורה הוא דבר פשוט ולא הווי צריך לאומרו שהרי כל שנכתב
ביום ונחתם בלילה הנתינה מאוחרת הוא מיום הכתיבה או משום שאחר שאיחר החתימה
ג"כ יהא עדיף טפי וכינון שבאיחור החתימה והנתינה מיום הכתיבה ס"ל להכשיר בשעת
הדחק ק"ו באיסור רק הנתינה לבד (ואם לזה פינו הב"ש במ"ש דכ"ש כשנכתב אחר דהוי
כו"ש מטעמא דכתיבנא לא הנה צריך להאריך לבאר דחד טעמא הוא אלא נראה דכוונת
הב"ש דנכתב אחר החתימה הנה כ"ש פינו שדעת הרמב"ם ועוד פוסקים להכשיר בזה)
דבכלל מאתים מנה: ואמנם באמת נלענ"ד שי"ל דלהפסל בנכתב אחר החתימה אפשר
שיספור לפסול אפילו בשעת הדחק אף יספור דבנכתב ביום ואיחר החתימה פשר בשעת
הדחק ומ"ש הב"ש דחד טעמא הוא להכשיר משום דכינון שניתן עיניו כו' אינו מוכרח
דלכאורה אינו מוכן דאף שנייף לומר דבשעת הדחק סמכינן אדר"ש דאמר פינו שניתן
עיניו כו' דהא פינו דאי לקוחות קמן הרוצים ליקח פירות מהבעל קודם הנתינה הוי
אמרינן להו דשפיר דמי ליקח והוי פסקינן דינא אפומייהו דרבנן דיש לבעל פירות עד
שעת נתינה וא"כ פשיטא דע"י שנכתב הזמן קודם יש כאן פסידא דלקוחות בנדאי ומה
יושיענו זה דאיכא מ"ד דכינון שניתן עיניו לגרשה כו' דלדידה אין פסידא דלקוחות ור"ש
גופיה מודה דאי איכא פסידא דלקוחות גט פסול וצ"ל דנדאי לענין פירות לא שנייף
להכשיר משום דאיכא ר"ש דס"ל פינו שניתן עיניו לגרשה כו' אלא משום דבלא"ה אין
כאן פסידא דלקוחות אף לרבנן וכמ"ש רש"י דאמרינן לה אייתי ראיה או כמ"ש התוס'
דע"מ מוציאין הקול שלא נמסר ביום שנכתב רק דמוקדם פסול לרבנן משום חיפוי דבת
אחותו ובזה קי"ל בשעת הדחק כר"ש דלא חייש לזנות והא דצריך רבא למימר מ"ט
דר"ש דס"ל זנות ל"ש י"ל דה"ק רבא דנדאי לר"ש זנות לא שכיח רק דלפ"ז תיקשי

למה תיקנו זמן לר"ש וא"ל משום פירות פדקאמר ר"ל דא"כ נכתב ביום ונחתם בליילה נמי יהא פסול פיון דלר"ל יש להבעל פירות עד שעת חתימה ואיפא טריפת לקוחות שלא פדיו ונהי דע"מ מפקי לקלא שלא ניתן ביום שנכתב מ"מ לא מסקי אדעתייהו שלא נחתם באותו יום ויסברו שבאותו יום שנכתב נחתם וניחו לה לטרוף מזמן הפתיכה ולקף קאמר דטעמא דר"ש דכיון שנתן עיניו כו' והלכך שפיר תיקנו זמן לידע שפירות שלא משעת פתיכה ומ"מ אין חשש טריפה שלא פדיו דשפיר טרפה משעת פתיכה.

שוב מצאתי בפ"י שכתב גם כן כמ"ש ע"ש ושמתתי שפנונתי לדעתו בזה ואף שיש לפ"ז מקום עיון בסוגיית הש"ס פעת אין פנאי להאריף: ולפום מאי דכתבנא י"ל דאע"ג דנימא דבנכתב ביום ונחתם בליילה פשר בשעת הדחק מ"מ היינו משום דבשעת הדחק סמכינן אדר"ש דלא חגיגש לחיפוי דב"א ומשום פירות ליפא למיחוש דעידי חתימה פשחותמין רואין שאינו ביום שנכתב ומפקי לקלא שלא נחתם ביום שנכתב ולענין פירי בהך קלא סגי ואע"פ שהקול יוצא באיזה יום ממש ודוקא לענין חשש חיפוי הוא דבעינן הכי עיין בדברי אא"ז מהרש"א ז"ל משא"כ היכא שנכתב ביום ונחתם ביום וניתן בליילה אע"ג דנסמך על ר"ש לענין חשש דחיפוי מ"מ אפתי איפא חששא דפירות פיון דאנו פסקינן דינא פרבנו לענין פירות שרשאיין הלכות לקנות עד שעת נתינה וכשנתינה הגט יסברו הב"ד שנמסר בו ביום ותטרוף לקוחות שלא פדיו וגם ר"ש מודה לפסול היכא דאיפא טריפת לקוחות שלא פדיו וא"ל שהעידי מסירה יוציאו קול שנמסר אחר יום שנכתב ז"א דהתוס' פתבו כן למ"ד דצריף עידי מסירה דווקא.

אבל לדידן דקי"ל דסומכין על ע"ח א"כ יש לחו' שיתן לה בצנעה כמ"ש התוס' שם ותטרוף לקוחות ואף אם עכשיו ניתן בעידי מסירה י"ל דלא דייקי פיון שאין הפרישות על פיהם ואין מוציאים הקול אף זה דעת הרמב"ם ולשאר פוסקים עיקר הגט על ידי עידי מסירה וגם להרמב"ם לכתחלה צריף ע"מ וגם לפמ"ש התוס' משמע דאף אם נימא בע"ח לחוד סגי מ"מ דרף ליתן בע"מ פדי לפרסם שהיא פנויה ויש לעיין בענין זה וקצרתיו: וגם במ"ש הב"ש ס"ק ז' לדייק מדברי הרמב"ם פ"ב שכתב פותבין וחותרים לו הגט והוא מגרש בכל עת שירצה שזה היקף ממה שמדייק הטור מהרמב"ם לפום ריהטא הנה אפשר לומר דהרמב"ם ס"ל שחלק בין אם העדים פותבין וחותרים ומוסרים ליד הבעל הגט באותו יום עצמו רק שהבעל מאחרו בידו וכהיה דכתביה ואנתייה בכיסתיה או פהך דכותבין גט לאיש כו' ובין אם נכתב ונחתם ביום אחד והעדים מאחרים הגט בידם כמה ימים דאם ניתן באותו יום לבעל אין חשש פירות דמיד הם מוציאים קול פיון שאפשר שהבעל יתן אותו מיד ולא אמרינן שהם סומכים על עידי מסירה שיוציאו קול דהא אפשר שלא יתן אותו בע"מ כלל והרמב"ם לשיטתו דסבירא ליה דבדיעבד מהני בלא ע"מ וא"כ על ע"ח מוטל להוציא קול וא"כ אף שנתאחר ביד הבעל אין כאן טריפת לקוחות שלא פדיו שיהיה להם למנוע מליקח משעה שיוצא הקול שיש ת"י גט פתוב וחתו' בעדים ויוכל ליתנו בכל עת שירצה ודמי למ"ש הרא"ש בתשובה הביא בטוש"ע ח"מ סימן כ"א ס"ז שמעון שכתב לראובן כו' ע"ש שכתב דמאז היה להם ללקוחות למנוע מליקח פיון שיצא הקול והנה להם לחו' שפא נתן לו כ"י מיד ע"ש ובאמת שהרמב"ם השמיט הדין דאין לבעל פירות עד שעת נתינה וא"כ י"ל דשפיר טרפה קודם נתינת הבעל לאשה פיון שהוא מוכן לגרש מיד ועיין בתוס' שם רק דמ"מ

לא טרפה משעת חתימה ממש כל שהגט מתאחר בידי העדים דכ"ז שלא מסרוהו לבעל אין מוציאין קול ובכה"ג שנתאחר בידי העדים שפיר י"ל דס"ל להרמב"ם דאין לו תקנה וכמ"ש הטור והינינו משום דבזה יש חששא דפירות ובהכי מיירי שם הרמב"ם שהביא הטור ראיה מדבריו שפכת הרי שאמר לב' כו' ונתאחר הדבר כו' וע"ש מ"ש האחרונים לנישב דברי הטור מהשגת הב"י ולפמ"ש יש לומר דהרמב"ם אגיל בשיטת בעה"ע דאפוף קמייטא ויש בזה אריכות דברים ולקצר אני צריף: ותבנא לדינא דבכה"ג דנ"ד אפילו אם הנה פאן שעת הדחק יש להחמיר ומכ"ש שלא בשעת הדחק ומכ"ש לפמ"ש אא"ז רמ"א בתשובה סימן קי"ב דבזה"ז דאיכא חרגמ"ה לא שייך הך מילת' פיון שנתן עינו לגרשה כו' ע"ש שכ"כ על דברי הרשב"ם לענין ירושת אשתו וא"כ ה"ה לענין שעת הדחק דהקא נפל הך היתרא בבירא דהא ליכא למימר דסמכינון אר"ש דכיון שנתן עינו ויכר נתעורר בזה חכם אחד בספר עמק המלך שנדפס מקרוב ע"ש ולפ"ז אין מקום לצדד היתר ג"כ מחמת שהיו עסוקין באותו ענין דס"ל להרא"ש והרשב"א להכשיר וע"ש באשר"י שפכת טעמא משום דכיון דהגט ראוי לגרש משעת כתיבה ע"י ע"מ וגם יצא הקול פיון שהיו עסוקין באותו ענין והיו העדים מזונמנים לחתום ובכה"ג מפסיד הבעל הפירות משעת כתיבה לרבנן והוא מדברי התוספות שם אף הרמב"ם כתב להדיא לפסול אף בעסוקין באותו ענין והעתיקו בש"ע וע"ש בב"י טעמו דאיהו סובר דאף דיש לו קול מפל מקום אינו מפסיד משום שראוי לגרש בו רק משעת נתינה וא"כ יש חשש טריפת פירות ע"ש ולפום מאי דכתבנא לדידן דאיכא חרגמ"ה בכל גונון יש לבעל פירות עד שעת נתינה וא"כ איכא חשש פירות ובט"ז ח"מ סימן מ"ג כתב ותו ק"ל מ"ש מגט דמהני עסוקין כו' ולהרמב"ם לא מהני מטעם אחר שפכת הב"י שם כו' ולענ"ד צ"ע והוה הוה הדברים בטעמם דאף ע"ג דאית ליה קלא מפל מקום פיון דהפירות אינו מפסיד רק משעת נתינה שוב ה"ל כשטרי חייב שאין השיעבוד מתחיל ביום: אף מ"ש הט"ז ראיה מהרא"ש והרשב"א דמכשירי הוא נכון לכאורה ושאר הגאון אב"ד דק"ק ליסא בספרו על ח"מ תמה על דברי הט"ז בזה מדברי התוס' שכתבו פיון דראוי לגרש בו מיד כו' ובאמת דברי התוס' הם אמורים אליבא דר"ל דס"ל דמשעת חתימה אין לבעל פירות וא"כ פיון שעסוקין באותו ענין והעדים מזונמנים לחתום כאילו נחתם ביום דמי משא"כ לר"י דאפילו אם נחתם גם פן אפ"ה יש לבעל פירות עד שעת נתינה אין סכרא שבעסוקין באותו ענין מפסיד הפירות משעת הכתיבה ובאמת בלא"ה קשה דהא הוי מוקדם מחמת טריפת הפירות והב"ח באה"ע סימן קכ"ז כתב הטעם להרא"ש דמהני עסוקין באותו ענין משום דראוי לגרש ויש קול ובג"פ וספר בית מאיר השיגו עליו מטעם זה דדברי התוס' אינם רק לר"ל אב"ל לר"י אין חילוק בזה ולכאורה הנה אפשר לומר דכמו שכתבו התוספת דכיון שהעדים מזונמנים לחתום הו"ל כחתמו ה"נ אם עסוקין בא"ע והעדים מזונמנים למסור בפניהם הו"ל פנחתם ונמסר ביום דקול יוצא ביום שנתגרשה אשה זו והא דקי"ל לר"י אפילו בגט שנתכתב ביום ונחתם ביום יש לבעל פירות אף ע"ג דראוי לגרש בו מפל מקום פיון דאין ע"מ מזונמנים שם באותו ענין לא הו"ל כשעת נתינה וע"ח המזונמנים שם לא מהני דאפילו אם חתמו מ"מ ע"ח לא מפקי לקלא לר"י ולפ"ז לר"י אם נימא דכשר נכתב ביום ונחתם בלילה ועסוקין באותו ענין היינו בכה"ג שגם הע"מ שגמסר לפניהם היו מזונמנים שם דאז שפיר מפסדת פירות

משעת פתיכה אף לר"י וצ"ע ועיין ברש"י א שפרא מדרב"ו דגיד מהו סברא דמחמת
קול נראוי לגרש תפסיד מזמן הפתיכה מחמת קושית התוס' מאמר לעשרה כו' ואעפ"כ
דעתו להכשיר בעסוקין בא"ע אלמא דלאו מהאי טעמא הוא ע"ש: ולענין דינא הנה
בש"ע סתם פדעת הרמב"ם שאין להקל משום עסוקין בא"ע וכך הוא דעת רש"י ועיין
בג"פ הביא תשובת מהר"מ גלאנטי בגט שנכתב ביום ונחתם בין השמשות וניתן בלילה
ובעלה בעיר והשיב שאין להכשיר משום עסוקין בא"ע גם מטעם שעת הדחק שאין
זיווגם עולה יפה לא מיקרי שעת הדחק פינו דבעלה בעיר עכ"ל הרי שזה ממש כנ"ד
ולא רצה להכשיר ואף ע"ג דשם הנה בעלה בעיר לאו דוקא כמ"ש בד"מ ובג"פ בשם
מהרד"ך דדוקא אם א"א להשיג גט אחר שהלה למרחקים ולא שכיחי שיירות אבל אם
שכיחי שיירות אף שהלה למרחקים לא הוי שעת הדחק ע"ש וגם בספר גדפס מקרוב
מהגאון מו' ולמן פהן אבד"ק פירדא ושמו שו"ת בגדי פהונה מצאתי שכתב שם עובדא
כנ"ד שלא הספיקו לחותמו עד שכמעט חשיכה ולכל הפחות ספק לילה ושם הנה מקום
עיגון קצת וע"י שליח והאריה בדבר בפלפול ולדינא כתב להקל בעסוקין בא"ע ובמקום
עיגון שא"א להשיג בשום צד גט אחר פינו שנשתלח על ידי שליח רק בהא מסתפקא אי
גידון דידן מקרי א"א בגט אחר דנ"ל היש"ש ודווקא בכה"ג שהלה לזכרו וא"א בגט
אחר אבל היכא דאפשר אלא דאיכא למיחוש לעגונה פולי האי לא מקלינן ביה עכ"ל
דמשמע דעיגון ברור דא"א בגט אחר הוא דמקרי שעת הדחק כו' והכא כנ"ד אם יכתבו
אלופי ק"ק מיז לתקיפי ארץ במדינות מעכ"ת בודאי יתנו רשות ליתן גט אחר או ילכו
חוץ למדינה כו' ע"ש שברור מדבריו דכה"ג דנ"ד אינו בכלל היתר דשעת הדחק ואף
ע"י שליח לא התיר אף שעי"ז יש צד גדול להתיר כמבואר בפוסקים ומכ"ש כנ"ד
שהבעל נתן בעצמו: אפס מה שהיה מקום לצדד קולא כנ"ד דהני עובדי דמהר"מ גלאנטי
למהרז"ך הוא בחיי הבעל ויש חומר א"א בדבר משא"כ כנ"ד דאיסור א"א פקע ולענין
איסור יבמה לשוק קיימינן דאינו רק איסור לאו ומדאורייתא הותרה לגמרי שהרי גט
מוקדם פשר מדאורייתא ואין כאן רק זיקה מדרבנן לכד ובזה אפשר דכ"ע מודים שיועיל
הני טעמים דספק לילה בעסוקין באותו ענין להתיר אף שלא בשעת הדחק: אף לא מלאני
לפי להקל בזה פינו שהחמירו באיסור א"א אף בע"י שליח ואף שהיה קרוב למקום עיגון
איה נקיל בזה שגרש בעצמו ואין כאן מקום עיגון כלל.

ועיין בתה"ד סימן ר"ן שכתב והביא מיבמות פרק הערל דאין לחלק בין לאו לכרת
ובחבורי בית אפרים סימן ל"ח ס"ק י"ד הבאתי דברי מהרי"ק שכתב דלענין ספיקא אין
לחלק פינו דהוי ספק דאורייתא לחומרא מה לי איסור לאו מה לי איסור פרת וע"ש
ובק"ה שהארבתי בענין זה ובנ"ד אף ע"ג דאינו רק ס' דרבנן וכמ"ש מ"מ פינו דבאימתחוק
איסורא ס' דרבנן לחומרא ומה לי ס' דרבנן דאיסור פרת או ספ' דרבנן דאיסור לאו פינו
דאשה זו בחזקת זקוקה ליבם היתה עומדת ומספק אתה בא להתירה אל תתירנה מספק
ומכ"ש בזה שבעת נתינת הגט היה הבעל קיים ונפל הספק לענין איסור א"א שאנו דנין
להחמיר אע"פ שעתה נתגלגל הדבר לאיסור לאו אין להקל וכעין שכתב הש"ך לענין ס'
איסורתורה ונתגלגל להיות ס' דרבנן שיש להחמיר ומכ"ש בזה דבנתינה אין ס' שהיה
ביום כלל דודאי הנה לילה והש"ע סתם פדעת הפוסקים המחמירים ולכן אין להקל בזה:
ומה שיש לענין בזה אם יש כאן ב' וג' יבמין אם צריכה לחזור על כל האחין וכמ"ש

מהרשד"ם חלק אה"ע סימן קנ"ח בדין יבמה שהפילה ואף דהב"ש סימן קנ"ו ס"ק ג' ובשו"ת ח"צ סי' ק"ח השיגו עליו דממ"נ אי ה"ה יום א"צ חליצה פלל כו' וא"כ ה"נ בנ"ד דאף דהוי ספיקא אם בשעת חתימה ה"ה יום או לילה מ"מ ממ"נ אם ה"ה יום א"צ חליצה פלל וגם מצד הנתינה שה"ה ונדאי לילה ג"כ ש"יך ממ"נ שאם הלכה כמתירין בנכתב ביום ונחתם בלילה א"צ חליצה פלל כו' וכן להך צד שצדדנו משום שעסוקין בא"ע י"ל ממ"נ אם הלכה כהרא"ש דמתיר בעסוקין בא"ע א"צ חליצה פלל ואם כהרמב"ם דפוסל בעסוקין בא"ע חליצה מעליא הוא.

אף לפמ"ש בבני יעקב בשם הנ"י כת"י דטעמא דהרמב"ם משום דגזרינן עסוקין אטו אינו עסוקין לא ש"יך ממ"נ הנ"ל. וגם בלא"ה בכל הספיקות שפכאן לא ש"יך ממ"נ דלהך צד שהוא פסול פסולו משום מוקדם שהוא פשוט מדאורייתא לפסולו מדרבנן ובכה"ג חליצה פסולה מקרי לחזור על כל האחין וכן הביא שם מהרשד"ם פסק ממורו ר' יוסף טאטיצק ז"ל על יבמה שנתגרשה בגט ש"מ ונמצא פסול בגט וה"ה לה ג' יבמין במה"י וכתב בסוף שפ"ה שפ"עט נמנע שתחלוץ לכל האחין פדאי הם כו' ומזה הוכיח מהרשד"ם שלא התיר אלא כהוא דנדון דידיה שה"ה קרוב לנמנע שיחלצו פולם וע"ש שכתב דאף דחזרו אינו רק מדרבנן אין הולכין בו לקולא ע"ש ותשובה זו של הגאון מהרי"ט ט"י צק נמצא שם בשו"ת מהרשד"ם סימן צ"ב ע"ש באורו.

ומ"מ נראה לפי ענ"ד שפ"יך שיש צדדי היתר להכשיר וגוף הפסול אינו רק מדרבנן יש להקל בתקנת החזור דאפילו למאן דס"ל ח"פ צריכה לחזור דעת התוס' וא"ז דונקא היכא דהיתה זקוקה לגמרי ואקלישא כמ"ש באה"ע סימן ק"ע סעיף ז' בהג"ה ואף לפי מ"ש הרמב"ם שהביא שם בסעיף י"ח שאם חלץ לאסורה לא הותרה צרתה.

(ואף דהרמב"ם גופיה ס"ל דח"פ למיפטר נפשיה פטר' מ"מ מוכח מדבריו דאף בח"פ מעיקרא אית ביה דין חזור וממילא דלמ"ד דאף למיפטר נפשיה צריכה לחזור אף בח"פ מעיקרא דינא הכי) מ"מ בכה"ג דהכא שפ"טורה מן החליצה מדאורייתא' רק שלפי שרבנן פסלו מוקדם צריכה חליצה שפיר מהני חליצה אף מאח אהד למישתרי כמו דמהני חליצה דאורייתא באח אהד למישתרי זיקה דאורייתא וכן מצאתי בס' בית מאיר ס"ח דכ"ו דע"י הביאה הנפקע הזיקה דאורייתא אף שמדרבנן צריכה לחלוץ לפי שעשה מאמר בזו מ"מ סגי בחליצה אהד מן האחין לבד וקא דח"פ צריכה חזור היינו כשאנו באים להפקיע זיקה דאורייתא ע"ש וכ"כ דהך פסולה דמוקדם אינו רק דרבנן ומקנת חזור גם כן אינו רק דרבנן ואיכא ספיקא וצדדי היתר נוכל לסמוך להתיר בחליצה אהד מן היבמין לבד אבל בלא חליצה פלל לא מלאני לבדי להקל בזה פאשר פתבתי כן נראה לפענ"ד: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה קיז אור המאיר.

חקמתו תאיר: אור חדש יונק מגדולי הקדוש. ילכו יונקותיו עד מלאות מקום אבותיו.

ה"ה פב"ד אהו' שארי ידיד נפשי ולבי ה"ה החרירי ושאנו בקי בחזרי התורה כש"ת מוה' מאיר נ"י הלוי הורוויץ: אהד"ש מאז נמצאו דבריה הייתי משתוקק לשים עיני על פניני אמריה פאשר על התשובה מראש הבטחתיה ואחר עבור המועד חפצתי להשיבה ולא עלתה בידי מחמת טרדא דמצנה לשקוד על תקנות עגונה אחת אשר ארכו שנותיו ומיד שגמרתי חשתי ולא התמהמהתי לעיין בקונטרסיה ואם אמנם פי אין הזמן מסכים לירד

לעומק הדין אמרתי אשיבה על מה שיצאת לדון בדבר חדש בענין הקנאת הקולמוס וכלי פתיכה לבעל ונתת טעם לדבר משום דע"ז קונה הבעל מלאכת הפתיכה שהוא של הסופר למ"ד אומן קונה בשבח פלי כמ"ש הפ"י ועוד מחברים וע"י קניית הקולמוס וכלי פתיכה הבעל קונה כמ"ש התוס' בב"מ דף מ"ח והארבתי בזה: אהו' בני את קולך שמעתי מתהלה בקולמסה יישיר חילך פי אמרת דבר חכמה.

אבל אמרתי אשר אהב אוכיס ואגלה אננה פי קרבת המרוחקים בנרוע עונה ובין חזרה לקנין נתחלף לה שר"ת לא אמר אלא שאינו יכול לחזור בו אבל גוף מלאכת הפתיכה שאינו בעולם אדם איה יזכה במשיכת פלי הפתיכה.

ואפילו במושף גוף הדבר שלבל"ע פגון משוף פרה זו לקנות אחר למ"ד לא קנה ועוד שאפילו מושף פלי לקנותה לעשותה מלאכה בעצמה מסתפק הריטב"א אם קונה במשיכה ואם אין שם קנין הגוף רק לפירות פשיטא ליה דלא מהני רק מצד תקנת חכמים יענין פריטב"א קידושין דף מ"ז גבי השואל קורדם כו' ומכ"ש שאין מועיל משיכה בכה"ג שיחזירם לאומן לעשות המלאכה והוא יקנה אותה ואם פו בב"מ דף מ"ח דמיירי לענין דאורייתא אין משיכת תספורת מועיל לקנות פינון שאין חפץ בקנין הגוף אין משיכה מועיל לקנין וגם דקנין לא שייך במלאכת תספורת ואין ללמוד משם רק דבמשיכת פלי המלאכה נגמר הקנין השכירות שלא יוכל לחזור בו אבל שייקה על ידי משיכה זו המלאכה אשר יעשה בכלים אלו זו לא שמענו: ולפום ריהטא חפצתי צדקה פינון דעל ידי משיכה נגמר הקנין השכירות שאין יוכל לחזור בו הני ידו פיד הבעלים ולא אמרינו ביה שקונה בשבח פלי.

אף ז"א דא"כ אף אם יכול לחזור בו נימא דהני ידו פיד בעה"ב וכדאמרינו בב"מ דף יו"ד פל פמה דלא הדר ביה ידו פיד בעה"ב: ועוד דא"כ גם בדבר האבוד או בקנין לדעת הריטב"א שגם קבלן אינו יכול לחזור בו נימא דבכה"ג אין אומן קונה וכ"ת ה"נ ז"א דא"כ לוקמי מתני' דהנותן טליתו בהכי פגון שמשף פלי אומנתו או בקנין ול"ל לדחוקי דאגרי לביטשה ומכ"ש לפמ"ש הריטב"א הביאו בש"מ פרק האומנים דכשמשף האומן חפץ של בעה"ב נשתעבד ואינו יכול לחזור וא"כ מתני' דהנותן טליתו אין האומן יכול לחזור בו ולא קני רב ששת י"ל דמיירי בעושה בבית בעה"ב וגם תיקשי בהא דרב אסי בב"ק ע"ש א"ו דדווקא בפועל שכיר יום אמרינו ידו פיד בעה"ב ומה"ט גופא יכול לחזור בו שנה עבודת עבד משא"כ קבלן אם משף פלי אומנות ס"ל לר"ת דאינו יכול לחזור משום דאין ידו פיד בעה"ב ולית ביה משום עבודת עבד ולכן שפיר נ"ל ג"כ שקונה בשבח פלי אע"פ שאינו יכול לחזור וענין בב"מ דף ע"ז בהא דקאמר וכ"ת שאני בין שכירות לקבלנות כו' ובפירש"י שם דקבלן אינו עבד אלא לעצמו והכי מסקינן לחלק בין שכירות לקבלנות ובשכירות לא מספקא לן אם שכיר קונה דהא ידו פיד בעה"ב רק לענין קבלן מיבעיא לי' וענין ברמב"ם פי"ג מה' מכירה דמחלק בין שכירות לקבלנות לענין אונאה ושם במ"ל נראה שהבין בדברי ה"ה דקשיא ליה פינון דאין אומן קונה דמי לשכירות שכ' הרמב"ם טעמא דהני פקונה עבדים לזמן ולכן כ' שמהר"א נתן טעם לדבר כו' נכון הוא ע"ש וז"א שפוננת ה"ה דכינון שאין אומן קונה אין בקבלנות דין מקר פלל ולא דמי לשכירות דמקר ליומא הוא וכ"כ הריטב"א בב"מ הובא בש"מ דף נ"ה ע"ש

אָבֵל דִּין עֶבֶד מוֹדָה ה"ה דְּלִיתָא בְּקַבְלֵנוּת אַף אַם אֵין אַןִּן קוֹנָה וּמכ"ש אַם גִּימָא אַןִּן קוֹנָה וְעֵינִן בַּסְּמ"ע סִימָן רכ"ז וְאַפְשָׁר דַּהֲמ"ל מִשְׁמַע לִיה מְלִשׁוֹן ה"ה שְׁסִינִים וְקַבְלֵנוּת הוּא כְּשִׁירוֹת לְעֵנִן ב"ת וּמִשְׁמַע לִיה שֶׁר"ל כְּמוֹ דְּהֵתָם דְּמִי קַבְלֵנוּת לְשִׁירוֹת ה"נ וּז"א שְׁפִנוֹנְתוֹ דְּהֵתָם לְעֵנִן ב"ת מְדַמֵּינֵן לִיה לְשִׁירוֹת מִשׁוּם דְּאֵין אַןִּן קוֹנָה וְאֵם כֵּן אֵין פֶּאן מְכָר אֶפִּילוֹ לְיוֹמָא וְעֵינִן בְּמַרְדְּכִי פֶּרֶק הַזֶּהב וְקַצְרֵתִי: וְנִפְלֵאֵתִי עַל מ"ש בַּקְצָה"ח סִימָן ש"ו בְּהָא דְּקוֹנָם מַעֲשֵׂה יָדִי דְּתֵלֵא בְּהָא דְּאִןִּן קוֹנָה בְּשִׁבַּח כְּלִי וְלַעֲנֵ"ד ז"א דְּמַעֲשֵׂה יָדִי אֵינוֹ קַבְלֵנוּת רַק כְּמוֹ שְׁכִירוֹת שְׁמִשְׁוֹעַבְדָּת לְבַעֲלָהּ וְלֹא שְׁיִיךְ בְּזֵה אַןִּן קוֹנָה וְגַם מַה דְּמִיָּתִי מִרְש"י שְׁצָרִיכָה לְטַחֵן כו' קִשָּׁה דְּהָא כ"ע מוֹדִים בְּצִמְרָן וְסִימָנִים דְּחֵד וְהֵתָם גְּמִי הַקְּמַח וְהַעֲצִים וְכָל הַעֲשׂוֹי לְמִלְאכָה הַפֶּל שֶׁל הַבַּעַל וְקוֹשֵׁיָא לַעֲנֵ"ד לַק"מ דְּמִכָּל מְקוֹם אֲסוּר לְהִנּוּת מִמָּה שְׁעֲשִׂתָהּ בְּחֵנִם כֵּינֵן שְׁמִלְאכָה זֹו נוֹטְלִין עָלֵיו שְׁכָר וְכֵינֵן שְׁאֲחַר עֲשִׂיָה הוּי דְּבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ שְׁפִיר חָל הַקּוֹנָם: וְרֵאִיתִי לְשִׁאֲרֵי הַגְּאוֹן בַּעַל חוֹת דַּעַת בְּסִפְרוֹ תוֹרַת גִּיטִין שְׁהַדְּפִיס מְחַדֵּשׁ שֶׁכ' עַל הַג"פ דְּאִישְׁתְּמִיטְתִּיה דְּבָרִי הַש"מ ב"ק בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַרְאָב"ד לְחַלֵּק בֵּין הָא דְּצִמְרָן וְסִימָנִים דְּחֵד לְהָא דְּרַב אֲסִי גְּמֵן שְׁיָדָה כו' דְּגַבִּי צִמְרָן סִימָנִים עֶבְדֵי לְשִׁבְחָא וְה"נ הַדִּין עֶבְדָּא לְשִׁבְחָה.

וְנִפְלֵאֵתִי דְּנִדְאִי כְּפִנוֹת הַרְאָב"ד דְּבְצִמְרָן אֵין פְּעוֹלַת הָאִןִּן גִּיפְרַת דְּמַעֲשֵׂה הַדְּיוּט הוּא וְצוֹבַע שְׁכִיר בְּעֵלְמָא הוּא רַק הַשְּׁבַח סִימָנִי גִיפְרִין בּוֹ מִשְׁא"כ בְּעֲצִים דְּמַעֲשֵׂה יָדִי אַןִּן גִּיפְרַת בּוֹ וְאוֹמְנָתוֹ זְהוּ סִימָנִי וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה כְּתָבוֹ הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת דְּרַף ק"י גַבִּי טוֹל דִּינָר כו' דְּאִיכָא לְמִימַר דְּשְׁיִיךְ בִּיהָ שְׁחַקְמָתוֹ מְכָר לוֹ וּמ"ש הַרְאָב"ד אָבֵל עֲצִים דְּלֹא צָרִיכִי לְסִימָנִים לְיִשְׁנָא קִיטָא הוּא דְּאֶפִּילִי צָרִיכִי מ"מ אוֹמְנָתוֹ שֶׁל אַןִּן פֶּאִילֵוֹ הוֹסִיף סִימָנִים מִשְׁלוֹ וְהוּי כְּנִשְׁתַּתֵּף עִם הַבַּעַל"ב וְלִכְךָ הֵיכָא דִּיהִבִי לְרַפּוּכִי דְּהֵינּוּ שְׁבַחָא שְׁיִיךְ אַןִּן קוֹנָה שְׁחַקְמָתוֹ עֲמָדָה לוֹ לְדַעַת מַה יַּעֲשֵׂה בּוֹ לְתַקְנֵוֹ וְלְרַפְכּוֹ עַד שְׁהַשְׁבִּיחַ וּא"כ גַבִּי סוֹפֵר פְּשִׁיטָא דְּהֵדִיּוֹ אֵינוֹ מְשַׁבֵּיחַ רַק מְצַד אוֹמְנָתוֹ שֶׁל הַסּוֹפֵר וּמַה בְּכָךְ שְׁהַבַּעַל גְּמֵן קִלְף וְדִיּוֹ גַם הַסּוֹפֵר גְּמֵן חִלְקוֹ שְׁאִימָן יָדִיּוֹ בְּכַתִּיבָה שְׁהוּא סִימָנִים שְׁלוֹ וְכֵינֵן שְׁגוֹל חִלְקוֹ שֶׁל הַסּוֹפֵר לֹא קָרִינֵן בִּי וְכַתֵּב וּמְצַאֵתִי בַס' הַמְקַנָּה דְּרַף מ"ח שֶׁכ' דִּי"ל דְּאֶף בְּסִימָנִים דְּבַעַה"ב מ"מ אִיכָא שְׁבַח מְחַמַּת מַעֲשֵׂה יָדִיּוֹ שֶׁל הָאִןִּן כו' ע"ש וּצ"ע בְּדְבָרֵי רְש"י שֶׁם גַם מ"ש לְשִׁיטַת הַב"ש הֵם דְּבָרִים צ"ע לַעֲנֵ"ד וְקַצְרֵתִי: שׁוּב רֵאִיתִי בַג"פ שֶׁכ' בְּצִמְרָן וְסִימָנִים דְּחֵד הוּי כְּמוֹ נַעֲצִיזַת מְסַמֵּר לר"א דְּאֵינוֹ מַעֲשֵׂה גְּדוֹל וְלֹא קָנִי בְּשִׁבַּח כְּלִי כו' וְרֵאִיתִי מְנַעֲצִיזַת מְסַמֵּר צ"ע לַעֲנֵ"ד דְּהֵתָם לֹא מִיָּיִרִי מִתְּשִׁלוּמֵי הַשְּׁבַח רַק מִתְּשִׁלוּמֵי דְּמִי הַכְּלִי שְׁמִסֵּר לוֹ בַּעַה"ב וְגַם לַעֲנֵן הַשְּׁבַח יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נִשְׁבַּר בְּשַׁעַת נַעֲצִיזָה כְּמוֹ בְּהַקְדִּיחוֹ בְּשַׁעַת נְפִילָה אָבֵל לֹא מִיָּיִרִי כִּלְל לַעֲנֵן הַשְּׁבַח וְאֵין מִשְׁם הַכְּרַח לְחַלֵּק בֵּין מַעֲשֵׂה רַבָּה לְזוּטָא וְאַפְשָׁר גַם הַג"פ כְּפִנוֹתוֹ כַּמ"ש דְּמַעֲשֵׂה זוּטָא שְׁהוּא מְלַאכְתַּת הַדְּיוּט אֵין פְּעוֹלַתוֹ גִּיפְרַת שְׁנֵאֲמַר שְׁיִקְנָה בְּשִׁבַּח.

אֶף רֵאִיתִי צ"ע וּבַג"פ רְמֵז לְדְבָרֵי הַתַּה"ד סִימָן ש"ט וְשֵׁם נִרְאָה שְׁהַחִילוּק הוּא בֵּין אֵם עֲשֵׂה שִׁינוּי הַקּוֹנָה כו' וּצ"ל דְּבְצִמְרָן אֶף שְׁנִשְׁתַּנְּהָה מ"מ הַשִּׁינוּי אֵינוֹ מְחַמַּת מְלַאכְתּוֹ שֶׁל אַןִּן רַק מְחַמַּת סִימָנִים דְּבַעַה"ב מִשְׁא"כ בְּעֲצִים וְעֲשִׂאָן כְּלִי שְׁהַחֲרַשׁ יַעֲשֵׂהוּ בְּמִקְוֹצְעוֹת וּבְמַחְוָגָה שְׁהַשִּׁינוּי צוּרָה עֵיקָרָא מְחַמַּת מְלַאכְתּוֹ שֶׁל אַןִּן וּצ"ע לַעֲנֵ"ד מ"ש בַּתַּה"ד שֶׁם תַּחֲלָה דְּאֵין אַןִּן קוֹנָה רַק בְּשִׁבַּח וְלֹא בַּגּוֹף וּלְפִי הָאֵי טַעְמָא נ"ל שְׁהַקְנֵן הוּא בַּגּוֹף וְכֵן מִשְׁמַע בַּש"מ ב"ק בְּשֵׁם רַבִּינוֹ יְהוֹנָתָן דְּאֵם גְּמֵן עֲצִים שְׁלֹא הֵיוּ חַקוּקִין וְהָאִןִּן חַקְקָם

אשְׁתַּכַּח דְּקִנְאָם בְּשִׁינוּי מַעֲשֵׂה אִם שְׂבָחָן כּו' ע"ש: וְאִמְנָם צָרִיף לְהַבִּין דְּמָה ס"ד לֹוֹמֵר שְׂנִיקְנָה הַגּוֹף דְּבִשְׁלָמָא הַשְּׂבַח שְׁפִיר י"ל דְּקִנְי לִיה אַע"ג דְּאִדְעָתָא דְּבַעַה"ב קַעְבִּיד מ"מ פִּינּוֹן דְּאִפְתִּי בַעַה"ב לֹא קִנְי קִנְי אִיהוּ בְּשִׁינוּי מַעֲשֵׂה וְלֹא דְמִי לְעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר כַּמ"ש בַּש"מ ב"מ דָּף יו"ד בְּשֵׁם הָרֵא"ש גַּבִּי הַמַּגְבִּיחַ מְצִיאָה לְחַבְרֵוֹ דַּל"ד לְעוֹדֵר דְּאִין מִתְפֹּנְוִין לְזִכּוֹת פְּלִל מִשְׁא"כ בְּזָה שַׁע"כ"פ הוּא מִתְפֹּנְוִין לְזִכּוֹת וְזֵהוּ לְעִנְיָן הַשְּׂבַח שְׁהוּא דְּבָר מְחֻנְדָּשׁ מִשְׁא"כ הַעֲצִים וְהַצְּמֵר שְׁלֹא הִיָּה בְּרִשׁוֹת הָאֲנָמִן מְעוֹלָם וְלֹא נְחִית אִדְעָתָא לְקִנּוּתוֹ בְּמָה יֵצְאוּ מְרִשׁוֹת בַּעַה"ב שְׁיִזְכָּה בְּהֵם הָאֲנָמִן.

וְהִיָּה נִלְעַנ"ד לְחַלְק בְּדָבָר לַפּמ"ש בַּב"ש סִימָן ל"ה בְּמַקְדָּשׁ בְּמַעוֹת הַמְּשַׁלַּח הַיִּינוּ פְּשִׁישׁ קַפִּידָא אִם יַחְלִיף וְאִז הָוִי גְזֵל בְּיָדוֹ אֲבָל בְּדָבָר שְׁאִין קַפִּידָא וְיִישׁ לְהַשְׁלִיחַ לְהַחְלִיף לֹא הָוִי גְזֵל ע"ש וְנִרְאָה דְּמַשְׁמַע לִיה הִכִּי מְהֵא דַּח"מ סִימָן שַׁנ"ט דְּבְדָבָר שְׁאִינוּ מְקַפִּיד עָלָיו יְכוֹל לְקַחַת לְעַצְמוֹ פְּשִׁישׁ תְּמוּרַת הַדָּבָר בְּעִין בְּיָדוֹ וְאֵע"ג דְּהֵתָם מִיָּרִי שְׁרוּצָה לְתַת יָפָה מִמְּנוּ ס"ל דְּאִין לְחַלְק בֵּין יָפָה אִו לֹא דַמ"מ בְּכָלֵל זֶה נִהְנֶה וְזֵה לֹא חֶסֶר וְאִף לְפִי דַעַת הַגְּאוּן בְּסַפֵּר הַמְּקַנָּה דְּלֹא כַּה"ש בְּזָה וְכַתֵּב דְּלֹא מַשְׁמַע כֵּן בַּח"מ סִי קַפ"ג י"ל דְּהֵתָם פִּינּוֹן דְּשַׁלַּח בְּשִׁבִיל עַצְמוֹ וְדַאי קַפִּיד אִם יַחְלִיף אֲבָל סְתָמָא פְּשִׁישׁ קַפִּידָא שְׁפִיר דְּמִי וְעִינּוּ בַּב"מ דְּאִמְרִינוּ זִוּי פְּמֵאן דְּפִלְגִי דְּמִי וְלֹאוּ דְּוּנְקָא זִוּי ה"ה פֶּל דְּבָר שְׁמִינוּ מְצוּי וְהוּא שְׁנָה פְּמוֹתוֹ פְּדִאֲמִרִינוּ דָּף נ"ב גַּבִּי הִיָּה אֲרִיסָא כּו' דַּל"ל אֲנָא שְׁקִיל פִּישָׁא אֶתָּ שְׁקִיל פִּישָׁא.

פִּישָׁא פִּי פִּישָׁא וְאִף דִּישׁ לְדַחוֹת וְלַחְלַק בֵּין שְׁוֹתְפִין דַּע"כ"פ אִית לִיה חוּלְקָא בְּגוּוּיָה מִשְׁא"כ אִם אִין לֹו חַלְק פְּלִל מְסַתְּבָרָא שְׁאִין חִלּוּק בְּדָבָר דְּהֵא מ"מ זֶה נִהְנֶה וְזֵה לֹא חֶסֶר וְע"ש בַּב"ק גַּבִּי דָּר בְּחֶצֶר: אִף י"ל דַּמ"מ לֹא קִנְי רַק הַשְּׂבַח לְבַד דְּבִשְׁלָמָא הַשְּׂבַח שְׁהוּא דְּבָר מְחֻנְדָּשׁ אַע"ג שִׁי"ל דְּאִדְעָתָא דְּבַעַה"ב קַעְבִּיד מְכָל מְקוּם פִּינּוֹן דְּבַעַה"ב לֹא קִנְי קִנְי אִיהוּ בְּשִׁינוּי מַעֲשֵׂה וְלֹא דְמִי לְעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר כַּמ"ש בַּש"מ ב"מ דָּף יו"ד בְּשֵׁם הָרֵא"ש גַּבִּי הַמַּגְבִּיחַ מְצִיאָה לְחַבְרֵוֹ דַּל"ד לְעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר דְּאִינוּ מִתְפֹּנְוִין לְזִכּוֹת פְּלִל מִשְׁא"כ בְּזָה שַׁע"כ"פ הוּא מִתְפֹּנְוִין לְזִכּוֹת אֲבָל הַעֲצִים אִו הַצְּמֵר שְׁלֹא הִיָּה בְּרִשׁוֹת הָאֲנָמִן מְעוֹלָם וְלֹא נְחִית אִדְעָתָא לְקִנּוּתוֹ לֹא יֵצְאוּ מְרִשׁוֹת בַּעַה"ב וְאֵע"ג דְּאִתְעַבִּיד בְּהוּ שִׁינוּי מַעֲשֵׂה הָרִי זֶה שִׁינוּי נַעֲשֵׂה עַל פִּיו שְׁל בַּעַה"ב וְלֹא קִנְי: וְרֵאִיתִי בְּסַפֵּר קַצָּה ח סִימָן ש"ו הִבִּיא דְּבָרִי הַר"ש הַלּוֹי שְׁחַקֵּר בְּזָה אִי אֲמִרִינוּ אֲנָמִן קוּנָה אִם קוּנָה בְּגוּף הַפְּלִי ע"ש שְׁהָאֲרִיף וְהַעֲלָה בְּפִשִּׁיטוֹת דְּהַשְּׂבַח וְהַפְּלִי מִתְהַפְּכִים אִיבְרָא דְּנַעֲלָם מִמְּנוּ דְּבָרִי הַתַּה"ד סִימָן ש"ט כּו' וְשׁוֹב הִבִּיא דְּבָרִי הָרִיטְב"א פֶּרֶק הָאֲנָמִינוּ וְדְבָרִי הַרְמְב"ן וְכ' וְז"ל אִיבְרָא דְּאִיפָא לְמִזְדַּק עַל דְּבָרִיהֶם דְּהֵא לַפּמ"ש אִינוּ זִוְכָה בְּגוּף פְּמִבְּוֹאֵר מִתַּה"ד כּו' א"כ מֵאִי מִיִּיתִי מְהֵא דְּכָל הָאֲנָמִינוּ כּו' ע"ש בַּקַּצָּה"ח.

וּבְאַמַּת שְׁקוּנְשִׁיא זֹו עַל הַרְמְב"ן נִתְקַשִּׁיתִי עָלָיו זֶה כַּפִּיר מִיָּדִי עֲבָרִי בְּש"ף ח"מ סִימָן ע"ב וְתַמְהָתִי ג"כ עַל מ"ש הַש"ף לְאוֹקְמִי בְּשִׁלְיַחָא דְּאֲגַרְתָּא דִּי"ל דְּאִפִּילוּ פֶּשַׁע פְּטוּר פְּדִין שְׁטָרוֹת וְגַם דַּא"א לֹוֹמֵר כֵּן שְׁהָרִי שְׁנִינוּ וְכוּלָן שְׁאֲמָרוּ טוֹל אֶת שְׁלָףָה כּו' וּבַש"ס מְדִינָק הֵא אֲמַר גְּמַרְתִּיו כּו' וּבְפִשִּׁיטוֹת הוּל"ל דְּמִיָּרִי בְּגוּוּנָא דְּרַב אִסִּי שְׁנָתָן שְׁנִידָה כּו' לְנַעֲנִן בְּהֵם מְסַמֵּר כּו' דְּבַהֲכִי מִיָּרִי מִתְנִי' דַּב"ק פְּשִׁקְלָל בְּמִזִּיד וְהִזִּיקוּ וְהִכָּא מִיָּרִי לְעִנְיָן גְּנִיבָה וְאִבְיָדָה וְאֲוֹנְסִין וְגַם מ"ש הַש"ף שְׁם וְאִדְרַבָּא מְכָאן רֵאִיָּה דַּל"כ מֵאִי פְּלִיגִי אִי אֲנָמִן קוּנָה בְּשִׁבַח פְּלִי כּו' הֵא מ"מ הָוִי ש"ש כּו' תַּמְהָנִי דְּוִדָּאִי אִין עוֹלָה עַל הַדַּעַת דְּלִפִּי שְׁהוּא

ש"ש הוא יכול לקדש בו אשה אנו הכי קאמרין כיון דמחמת שקונה משפון מגזרת הפתוב דולף תהיה כו' ומחמת זה יכול לקדש בו אשה ולקנות כו' מהאי טעמא נעשה עליה ש"ש ומ"מ מחמת זה אין הכרח שיתתיב עליו באונסין שהרי אפילו פשחייב באונסין מ"מ אינו שלו לענין להקדישו ולקדש בו וכמ"ש התוס' בחולין דף מ' וכן מבואר בכמה דוכתי ועל פירוש דבמשפון שיכול לקדש בו הוא משום גזה"כ דרממנא אמר וליף כו' וא"כ כמו כן נוכל לומר דאע"פ שאין עליו חיוב מצד שמירתו פלל מפל מקום יכול לקדש מחמת גזה"כ ועיין בפ"ה בתחלת הס"ק שם ששם פבר פתב ראיה זו שאם אינו קונה קנין גמור למה יהא יכול לקדש כו' ע"ש ואפשר לומר דרש"י לטעמיה בחולין דף מ' שכתב לא מפעיא הגביהה והרביצה דהוי פשלו כו' וסבירא ליה דמחמת חיוב אונסין אנו דנין אותו פשלו א"כ טפי מסתבר לומר דחייב באונסין וליכף קריא רממנא וליף תהיה כו' דכל שאפשר לקרב הסברא שלא נצטרף לומר גזה"כ מקרבינו וגם בשאר דברי הש"ה שם קשיא טובא וקצתתי: אף הלום ראיתי בגוף התשובה של מהר"ש הלוי ועמדתי משתומם על המראה מה ראה הגאון בעל קצות החשן ז"ל על פכה שהעתיק קצת מהתשובה ולא הביט לפניו ולאחריו והפסיק הקריאה באמצע התשובה ולא שהה פדי לגמור את פולה וכ' שנעלם ממהר"ש הלוי דברי התה"ד סימן ש"ט וכו' שהרי מהר"ש הלוי פתב שם דעות הפוסקים דאומן קונה וכ' עלה ואע"ג דבתה"ד סימן ש"ט כ' וז"ל ואשר"י כ' פ"ב דקידושין בשם ר"ת כו' ולמה שנסתפק החבר החשוב למ"ד אומן קונה אם רוצה לומר שקונה הפלי ונחשב שלו כו' עד ובאומרו שהשבח שלו ר"ל הפלי שלו דהשבח והפלי הם מתהפכין ומה שהביא מהרמב"ן במלחמותיו גבי מלנה על המשפון כו' וגם מה שהביא מהדושי הריטב"א ב"מ כו' ומה שהביא הרב בתה"ד סימן ש"ט צריף לדקדק אם השביח הצורף החגורה דבמרדכי פ"ב דף כ' שהשיב ר"ש לר"ב כו' הנה אני בדקתי בכל המרדכי ולא מצאתיו ומה שהביא ראיה מל' רש"י כו' וע"ש שהאריף וכ' דרבינו שמחה שהביא התה"ד ס"ל שקונה רק השבח ולדעתו רש"י והרא"ש אזלי בשטיטה זו אבל הריטב"א והרמב"ן שהביאו מהו דאומן קונה לראיה לענין מלנה על המשפון דג"כ אינו ש"ש ע"כ דס"ל דקונה גוף הפלי ומייתי ראיה דכמו באומן שקונה גוף הפלי אעפ"כ אין קנינו קנין גמור דהרי חייב להחזירו לבעליו אינו חייב ה"נ במשפון ע"ש ונפלאתי על בעל קצה"ח ז"ל שדילג בתשובה זו ראשה וסופה ונקט מציצתא ונראה שלא היה לפניו תשובת מהר"ש הלוי ז"ל רק מה שהובא בלשונו באיזה ספר ולכן כ' מה שכתב: ומ"ש בקצה"ח שם ליישב דברי הרמב"ן והריטב"א דמשמע להו הו דהאומנין ש"ש היינו גם לענין השבח שיפסיד השכירות פדין ש"ש אבל לא באונסין ע"ש הנה מלבד שהוא דוחק גם אין מקום לומר כן דהא קתני סיפא אם אמר טול שלף והבא מעות ש"ח ואם נפרש דמיירי לענין השכירות למה הוא ש"ח ומחוייב לשלם שפרו בגניבה ואבידה דהא נהי דלא הוי ש"ש מטעם תפיס ליה אאגריה מ"מ מטעם שהשכר הוא בעד השבח הקנוי לאומן ושלו נגנב או נאבד ומאי אית ליה גביה בעה"ב ועיין בתשובת מהר"ש הלוי שם שהאריף הרבה פדין זה אם נאנס מיד האומן אם מפסיד שפרו ודעתו דלמ"ד אומן קונה מפסיד שפרו אף למאי דמדמי לה למלנה על המשפון משום דבמשפון מציאות ההלנואה היתה בעולם משא"כ גבי אומן מה שראוי להיות מלנה על בעל הפלי האומן זוכה בו והוא שלו אם כן פשהפסיד הפלי הפסיד הלנואתו שהוא

שכירתו הנתון בפלי כו' ע"ש וכן נראה מדאמרין דאינו עובר בבל תלין דהוא שעמא
שמתזירו הוא כמזכרו לו והלנואה היא ולא שכירות ואם נאמר שעל אונסין מתחייב
בשכירות א"כ אם נאנס יש לו לעבור על בל תלין גם פן וכשמתזירו לבעלים אינו עובר
אתמהה וא"ל דגם על אונסין אינו עובר בב"ת דמה שנאנס חשוב כאילו התזיר לבעליו
פשיטא דליתא פיון דחייב שכירות הבעלים כשמתזיר לו הלנואה חשוב שזה מוכר לו
שבחו ואיך נאמר פן באונסין פיון דאינו נותן לו דבר וע"כ דבתורת שכירות אמינו עלה
וא"כ גם כשמתזיר לו נימא דל מכירה מהכא ומחויב לו בתורת שכירות ועובר בב"ת
אלא ודאי דליתא ואי אנון קונה אז אם נאנס פטור משכירות וא"כ ע"כ שדעת הרמב"ן
והריטב"א שע"י השבח שלו יש לו זכיה בגוף הפלי: ולכאורה נראה שגם דברי הרמב"ם
מטין לומר שאם אנון קונה הוא קונה בגוף הפלי שהרי כתב בפרק י' מהל' שכירות ונ"ל
אמר בעל הפלי איני רוצה בתקנה זו כו' וכן אם אמר האנון הילך דמי צמרף כו' שאין
האנון קונה בשבח פלי שעשה עכ"ל והעתיקו דבריו בטור וש"ע סימן ש"ו.

וגם הלום ראיתי מילתא דתמיהה בקצה"ח שם להשיג על הש"ך שכתב דמייירי דאיכא
שבחא רק שבעה"ב אינו רוצה להטריח למפורח וחפץ דמי צמרו במזונמין כו' וע"ז הקשה
דהא גם במזיק ממש א"צ ליתן במזונמנים דהשפא אי אית ליה כמה נבלות כו' וא"כ מאי
ס"ד דשומעין לו ע"ש ונפלאתי שלא נתן לב לסוף דברי הש"ך שכתב שם וא"כ אם
היינו שומעין לו עושין כר"מ דשינוי קונה גבי אנון כו' ע"ש וא"כ לא דמי למזיק שלא
קנה בשינוי כמ"ש התוס' בב"ק דף י"א ובב"מ דף צ"ז ע"ש ומ"ש בקצה"ח שם
דהרמב"ם וש"ע מייירי שהבעה"ב אינו רוצה ליתן מעות משלו בעד היציאות או השבח
ולכן טוען אדרבא תן לי בעד הצמר מה ששנה תחלה ומשמע מדבריו לפ"ז א"צ לתרוץ
הש"ך וליתא דס"ס מאי נ"מ ימכרו הצמר ויקח זה דמי הצמר וזה המותר ועל פירוש
שהבעה"ב רוצה להטיל הטרחה על הצובע שהוא אינו רוצה להטריח למפורח וא"כ שפא
פוננת הש"ך פן.

אך באמת ז"א רק הש"ך פוננתו כמ"ש דסד"א דשומעין לו משום דקני האנון בשינוי
רק שעשו תקנה שלא נקנה בשינוי לטובת בעל הפלי ולכן אם בעל הפלי אומר איני
רוצה בתקנה זו סד"א דשומעין לו קמ"ל דהאנון לא קני בשינוי דהא אינו מתפונן
לקנותו וטענה זו שכתב בעל קצה"ח שישטעון איני רוצה להוציא מעות שלי לשלם לה
בעד היציאה לא ס"ל להש"ך דמ"מ אין מוטל על הצובע יותר רק לפ"ע חלקו דהיינו
דבמה דאזקיה דין מזיק יש לו ומסלקו בצמר כפי מה שהיה שנה תחלה ומה שישאר הוא
שלו בעד היציאה דבשביל שנה נשתתף עמו בע"כ אין יכול לגלגל עליו גם חלקו ולחייבו
שיסלקנו בדמים וכן מוכח מהא דשדה שאינ' עשויה ליתע דמצי א"ל עקור אילנה וזיל
אבל לא מצי למימר בעקירת אילנה איני רוצה דמכחשי בארעא כמבואר שם ואם תרצה
היציאה אני אומר תן לי דמי שדה שלי פיון שבאת להשתתף עמי בע"כ ודוחק לומר דגם
התם משום תקנתא היא וגם מ"ש בקצה"ח בדעת הראב"ד צ"ע וקצרת: אך מה שצ"ע
בדברי הרמב"ם וטור וש"ע דבסיפא גבי אנון אמר כו' סיים בה לפי שאין אנון קונה
בשבח פלי שעשה משמע דמ"ד אנון קונה שפיר הוי מצי אנון למימר הילך דמי צמרף
ובאמת ז"א דודאי א"ל שהאנון רוצה לזכות בשבח היתר על היציאה פשיטא דליתא
שהרי מעיקרא הכי אתקין דארף ע"ג דשינה מ"מ השבח של בעה"ב ואין נותן לו רק

יציאָה שיעור שְׂבַח וּפְּלִיגָה וְאַפְּיִלּוּ פִּשְׁנָאָמֶר דְּאַנְמֵן קוֹנְהָ דְהָא ר"י דְּמַתְנִי' הוּא וּמ"ד אַנְמֵן קוֹנְהָ לָא פְּלִיגָה עֲלֵיו וְזֵה מְבֹאֵר דְהָא מְרִישָׁא דְהַקְדִּיחְתּוּ יוֹרֵה בְּעֵי הַש"ס לְסִינֵע לְמ"ד אַנְמֵן קוֹנְהָ וְאַפ"ה פְּלִיגָה בְּסִיפָא דְר"י ס"ל דְּהַשְׁבַּח שְׁל בְּעַה"ב וְלֹא אִיכְפַּת לָן בְּהָא דְאַנְמֵן קוֹנְהָ מִשׁוּם קִנְסָא אוֹ תְּקִנָּה וּא"כ אִטּוּ בְּשִׁבְלִי שְׁזַה טוּעֵן שְׂרוּצָה לְהַחְזִיק הַצָּמֶר וְלַתַּת לוֹ דְּמִים וְטַעֲנָתוֹ שְׁלֹא כְּדִין שְׁהָרִי לֹא קִנְהָ גּוּף הַצָּמֶר בְּשִׁנּוּי בְּשִׁבְלִי זֶה נֹאמֶר שְׁיִנְפָה בְּשִׁבַּח וְדַאי דְּלִיתָא וְעוּד דַּא"כ מִנ"ל לְהַש"ס בְּדָף צ"ה לְהוֹכִיחַ דְּר"מ ס"ל שְׁיִנּוּי קוֹנְהָ דְּדִילְקָמָא לֹא קָנִי רַק דַּס"ל אַנְמֵן קוֹנְהָ וְכַדְמוּקֵי לְדְר"מ גְּבִי קִדּוּשֵׁין וְיִישׁ לְדַחּוֹת דְּמִשְׁמַע לִיהַּ דְּנוֹתָן לוֹ דְּמִי צְמָרוֹ בֵּין בְּע"כ דְּבְּעַה"ב וּבֵין בְּע"כ דְּאַנְמֵן וּא"כ ע"כ מִטַּעֲם שְׁיִנּוּי קוֹנְהָ אֲתִיבָן עֲלֵהּ וּמְצָאֵתִי בְּש"מ ב"ק ש"כ כְּבִשְׁם הַרְשָׁב"א דְּהוּ"ל לְאוּקְמָא דְּר"מ מִשׁוּם דַּס"ל אַנְמֵן קוֹנְהָ דְּכָל שְׁיִנְיָהּ מִדְּעַת בְּעֵלִים לֹא ע"ד לְהַשְׁבִּיחַ לְבְּעַה"ב צָבָעֵן אֱלָא לְהַשְׁבִּיחַ לְעַצְמוֹ (וּמ"ש דְּכָל שְׁיִנְיָהּ כּו' נִרְאָה ש"כ מִשׁוּם דְּבְּדָף צ"ט כ' דְּהָא דְּאַנְמֵן קוֹנְהָ הוּא פְּשַׁקְלָקְלוֹ לְאַחַר שְׁהַשְׁבִּיחֵן שְׁאִין דְּעַתּוֹ לְהַשְׁבִּיחַ לְבְּעַה"ב לְחִיבָּ עַצְמוֹ וְכֵן ג"כ דְּעַתּוֹ לְהַשְׁבִּיחַ לְעַצְמוֹ כְּגַד שְׁכָרוֹ בְּלֹא קְלָקוּל אֲבָל ל"ע כְּשִׁלָּא קְלָקְלוֹ אִינְהָ קוֹנְהָ כָּל שְׁבַחֵהּ שְׁלִדְעַת שְׁיִהָא שְׁל בְּעַל הַפְּלִי הוּא מְתַקְנֵהּ וּמְשַׁבִּיחֵהּ ע"כ"ל וְהַלְכָּהּ הַנְּצָרָה לְכַתּוּב כָּאֵן דְּכָל שְׁיִנְיָהּ כּו') וְתִירְצֵן דְּלֹא בְּעֵי לְאוּקְמֵי הָכִי מִשׁוּם דְּרַבָּא אֲסִיק בְּפִלּוּגְתָּא דְּעֵשָׂה לִי שִׁירִים דְּכ"ע אִין אַנְמֵן קוֹנְהָ: וְעוּד י"ל מְדַקְתֵּי נוֹתָן דְּמִי צְמָרוֹ מִיְּבֵעֵי לִיהַּ וְהַצְּבַע נוֹטֵל בּוֹ כְּדִי שְׁבַחֵהּ אוֹ שְׁמָא שְׁמִין לוֹ וּבְעַל הַצָּמֶר מְסַלְקוּ בְּדְמִים כּו' ע"כ"ל אִף בְּלֹא זֶה מוּכַח בְּש"ס דְּהָא לֹא תְּלִיָּא בְּפִלּוּגְתָּא דְּאַנְמֵן קוֹנְהָ פְּלִל וּא"כ מ"ש הַרְמְב"ם טַעֲמָא מִשׁוּם שְׁאִין אַנְמֵן קוֹנְהָ לְכַאוּרָה הוּא אִף לְמוֹתֵר.

וְלְכַאוּרָה אֲפֻשֶׁר לּוֹמֵר לְפִי מֵאִי דְּאַמְרִינֵן בְּב"מ דָּף י"ז בְּשִׁלְשָׁה מְקוּמוֹת שְׁנֵה ר"י אֲסוּר לְאַדָּם שְׁיִנְיָהּ מְמוֹן חֲבִירוֹ שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ וְחֹשִׁיב חַד הָא דְּלְצַבְּנֵע אֲדוּם וּפִירֵש"י שְׁאָם נֹאמֶר שְׁיִתָּן דְּמִי צְמָרוֹ וְיִקַּח הַשְׁבַּח לְעַצְמוֹ א"כ זֶה נִהְיָה בְּמִמוֹן חֲבִירוֹ שְׁהִבִּיא מִן הַשּׁוּק וְטָרַח בּוֹ ע"ש וּבַתּוֹס' נִרְאָה דְּהָא אֲזֵלָא כַּמ"ד אִין אַנְמֵן קוֹנְהָ דַּאי אַנְמֵן קוֹנְהָ אִין זֶה נִהְיָה מִשְׁל חֲבִירוֹ אֱלָא מִשְׁלוֹ הוּא נִהְיָה וְאֵע"פ שְׁבָא עַל יְדֵי חֲבִירוֹ לֹא אִיכְפַּת לָן.

אִף לְפ"ז מַה דְּדַחֵי הֵתָם דְּטַעֲמָא מִשׁוּם דְּקָא מְשַׁנָּה וְיָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה וּפִירְשׁוּ מִשׁוּם קִנְסָא א"כ צ"ל דַּאִין חִילּוּק בֵּין אִם אַנְמֵן קוֹנְהָ אוֹ לֹא וּא"כ י"ל דְּבַס"ד דְּש"ס דְּבְּעֵי לְאוּקְמֵי הַקְדִּיחְתּוּ יוֹרֵה כַּמ"ד אַנְמֵן קוֹנְהָ הָיִי ס"ל טַעֲמָא דְּסִיפָא מִשׁוּם דְּקָא מְשַׁנֵּי כּו' וּקִנְסָא הוּא מִשָּׂא"כ הַרְמְב"ם דְּנִקְט בְּלִישְׁנֵיהּ אִינֵי רוּצָה בְּתַקְנָה כּו' וְכֵן בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנְיּוֹת ש"כ שְׁתַּקְנָה הוּא לְשִׁנְיָהֶם נִרְאָה דַּס"ל דְּהָא דְּחֻוּיָהּ הוּא וְעִיקָר פְּרָבִי יוֹחֲנָן דְּוּנּוּקָא טַעֲמָא דְּר"י מִשׁוּם דְּאַסוּר לְאַדָּם כּו' וְזֵהוּ מִן הַתְּקִנָּה שְׁהַתְּקִינוּ בּוֹ כַּמ"ש הַתּוֹס' שְׁם א"כ שְׁפִיר תְּלִי טַעֲמָא מִשׁוּם דַּאִין אַנְמֵן קוֹנְהָ דַּא"כ לֹא שְׁיִיף תְּקִנָּה זֶה דְּהָא אִינוּ נִהְיָה מִשְׁל חֲבִירוֹ רַק מִשְׁלוֹ מַה שְׁקִנְהָ בְּשִׁבַּח פְּלִי כָּה נ"ל לְכַאוּרָה בְּשִׁיטַת הַרְמְב"ם אִף בְּב"ק דָּף ק"ב מְבֹאֵר דְּהָא דְּקִי"ל כּו"י מִטַּעֲם כָּל הַמְשַׁנָּה אֲתִיבָן עֲלֵהּ וְכֵן מְבֹאֵר מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּב"מ דְּהָא דְּר"י לֹא קָאִי בְּמִסְקָנָא ע"ש: וְלָכֵן נִלְפַעֲנָ"ד דְּהַרְמְב"ם סוּבֵר דַּאי אַנְמֵן קוֹנְהָ אִין הוּא קוֹנְהָ בְּגוּף הַפְּלִי וּא"כ הָא דְּאַמְרִינֵן דְּכָל הַמְשַׁנָּה יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה וְדַאי שְׁאִינוּ לְעַנְּן לְהוּצִיא אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יָדוּ רַק שְׁאָם שְׁיִנְיָהּ וְצָרִיף לְהוּצִיא יָדוּ עַה"ת וּא"כ הָא דְּקִנְסִינֵן בְּלְצַבְּנֵע אֲדוּם הִינּוּ פִּשְׁאָנְמֵן רוּצָה שֶׁהִבְעָה"ב יְחַזִּיק הַצָּמֶר לְעַצְמוֹ וְאִם כֵּן בָּא לְהוּצִיא שְׁכָרוֹ אוֹ שְׁבַחֵהּ מִבְּעַה"ב אַמְרִינֵן יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה מִשָּׂא"כ אִם הַאֲנְמֵן רוּצָה לְהַחְזִיק הַצָּמֶר לְעַצְמוֹ עַד

שיתן לו שָׁכָרוֹ וְאִם לֹא רוֹצֵה לִיתֵן דְּמֵי הַצָּמֶר אִז פִּינּוֹ דְּבַדִּין קִנֵּי הָאֲמֹן לְצָמֶר ע"י הַשֹּׁבֵחַ אִם כֵּן אֵי קִנְסִינּוֹ לִיהֵ הָרִי אֲנִי מוֹצִיאִין מִת"י מֵה שְׁזָכָה בְּדִין וְזֶה לֹא אֲמַרְינּוּ וְלִכְפֹּה הַנְּצָרָה הַרְמַב"ם לְטַעֲמָא דְאִין אֲמֹן קוֹנָה וְהַלְכָּה אַף בְּכַה"ג שְׁהָאֲמֹן רוֹצֵה לִיתֵן דְּמֵי הַצָּמֶר אִין שׁוֹמְעִין לוֹ: אַף זֶהוּ א"ש אִם גִּימָא שְׁקוֹנָה בְּגוֹף הַכְּלִי מִשָּׂא"כ אִם נֹאמַר שְׂאִין זֶה קִנְיִן הַגּוֹף רַק בְּשֹׁבֵחַ לְבַד.

אִם כֵּן טַעֲנָתוֹ שֶׁהוּא רוֹצֵה לִיקַח הַצָּמֶר לְעַצְמוֹ לֹא כְּלוּם הוּא דְמַה"ת נִכְרִיחַ לְבַעַה"ב לְמַפְנֵי אֵת שְׁלוֹ וְא"כ מִמִּילָא דְקָם דִּינָא לְקִנְסוֹ דִּידוֹ עַה"ת אַף לְמ"ד אֲמֹן קוֹנָה אַע"כ דַּס"ל דְּהוּי קִנְיִן בְּגוֹף וְכַמֶּש"ל בְּדַעַת הַרְמַב"ן וְהַרִיטְב"א ז"ל.

וְגַם מוֹכַח מִזֶּה פְּהַש"ף דְּשִׁפִּיר נ"מ בְּטַעֲנַתְיָהּ עַל מִי מוֹטֵל טֹנְרַח הַמְּכִירָה דַּא"כ קִשָּׁה הִיא אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּאִי אֲמֹן קוֹנָה שְׁפִירִיכּוֹל לֹמַר טוֹל דְּמֵי צָמֶרָה כּו' דְּאִם כֵּן לְהַף מ"ד לֹא מִשְׁפַּחַת הֵאֵי דִינָא דְאִם הַשֹּׁבֵחַ יִתַּר כּו' דְּהָא לְעוֹלָם יֹאמַר הָאֲמֹן כֵּן לִיקַח הַצָּמֶר וְיִמְכְרֵנוּ וְיִתֵּן לָזֶה דְּמֵי הַצָּמֶר וּמוֹתִיר יִחְזִיק לְעַצְמוֹ וְאִיָּה קֹאמַר ר"י אִם הִיציָאָה כּו' וְכֵן בְּהֵוּא דְצָבָעוֹן כְּעוֹר לְכ"ע אֲלָא ע"כ דְּהַף דִּינָא שְׁפִיר כְּשֶׁהָאֲמֹן אִין רוֹצֵה לְטָרוֹחַ בְּמִכִּירַת הַצָּמֶר אִז דִּינָא הוּא דִּידוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה אַף לְמ"ד אֲמֹן קוֹנָה וְלְמ"ד אִין אֲמֹן קוֹנָה אַף אֵי בְּעֵי אֲמֹן לְמִיתַב דְּמֵי הַצָּמֶר אִין שׁוֹמְעִין לוֹ כְּנִלְעַנ"ד: וְהַשְׂתָּא דְאִיפָּא רַבְּנוֹתָא טוֹבֵי דְסָבִירָא לְהוּ דְהָא דְאֲמֹן קוֹנָה הִינְנוּ קִנְיִן בְּגוֹף חוֹבָה עָלֵינוּ לְתַת תַּבְּלִין לְדְבָרִים אֱלוֹ דְלִכְאוּרָה בְּמֵאֵי קִנֵּי לְצָמֶר וְעַצִּים דְבַעַה"ב כַּמֶּש"ל.

וְכִבֵּר כְּתַב הַתַּה"ד דְּבְמַרְדְּכֵי הַכְּרִיחַ דְאִין קוֹנָה בְּגוֹף דְּהָא אִם רוֹצֵה לְעַכְבּוֹ לְעַצְמוֹ אִינוּ רִשָּׁאֵי (וּמ"ש בְּשׁו"ת מְהַר"ש הַלּוֹי שְׁלֹא מְצָא זֶה בְּמַרְדְּכֵי הֵנָּה הִיש"ש ב"ב ק' הַעֲתִיק זֶה מְמַרְדְּכֵי דְבַנֵּי רִינּוֹס וְגַם בַּאו"ה כָּלֵל נ"ח שֵׁם אֵיתָא תְּשׁוּבָה זֹו שְׁהִבִּיא הַמְּרַדְּכֵי וּמ"ש בִּיש"ש בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַר"ש רֹאזֵה מְשׁוּם דְאִין בּוֹ אוֹנָאָה אֲפִילוּ שְׁנֵה דִינָר וְהוּא נוֹתֵן שְׁכָרוֹ פְּשׁוּט לֹא הַבְּנֵתִי רֹאזֵה זֹו דְאִם כֵּן גַּם עַל קִנְיִית הַשֹּׁבֵחַ גּוֹפִיָּה גִימָא הָכִי א"ו ז"א דְעַל תְּנַאי הַשְּׁכִירוֹת אִין כָּאֵן אוֹנָאָה שְׁכָל הָאֲמֹנִין נְשַׁפְרִין בְּמַקַּח זֶה וְיֵמָה שְׁהַכְּלִי שְׁנֵה יוֹתֵר הֵנָּה מְגוֹף הַצָּמֶר אוֹ הַעֲצִים הוּא שְׁל בַעַה"ב וְצָרִיף לְהַחְזִיר עַכ"פ מֵה שְׁקִיבֵל אוֹ הֵם אוֹ תְּמוּרָתָם וְאִין כָּאֵן אוֹנָאָה כָּלֵל) וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי לְעִיל בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א דְמַה"ט סוֹבֵר דַּאֲע"ג דְאֲמֹן קוֹנָה בְּשֹׁבֵחַ כְּלֵי לֹא קִנֵּי רַק נִגְדַּ שְׁכָרוֹ אֲבָל לֹא נִגְדַּ שְׁבָחוֹ אִם לֹא קִלְקַל דְאֲדַעְתָּא דְבַעַה"ב עֲבִיד וְבִקְלָקַל אַף נִגְדַּ שְׁבָחוֹ א"צ לְשַׁלֵּם דְלֹא זִיכָּה לְבַעַה"ב מִתַּחְלָה ע"ד שְׁיִתְחַיֵּיב וּמִדְּבָרֵי שְׂאָר פּוֹסְקִים לֹא מְשַׁמַּע כֵּן אֲלָא דַעַכ"פ קִנֵּי נִגְדַּ הַשֹּׁבֵחַ.

וְגַם צ"ע עַל שִׁיטַת הַרְשֵׁב"א מֵאֵי פְּרִיף מְבַרְיָתָא דְעֵבֵר עַל בַּל תִּלִּין וּמִדְּרַב שְׁשֵׁת דִּילְמָא דִּוּוֹקָא לְחַיִּיב עַצְמוֹ אִין דַּעַתוֹ לְהַשְׁבִּיחַ לְצוֹנְרָה בְּעַל הַכְּלִי אֲבָל בְּלֹא קִלְקַל כְּלֵי שְׁבָחָא ע"ד בְּעַל הַכְּלֵי קַעֲבִיד וְשִׁפִּיר עוֹבֵר בְּב"ת וּמֵאֵן פְּלִיג לִיהֵ בֵּין כְּנִגְדַּ שְׁכָרוֹ אוֹ כְּנִגְדַּ שְׁבָחוֹ א"ו דְאֵי אֲמַרְינּוּ אֲמֹן קוֹנָה הִינְנוּ שְׁקוֹנָה בְּכִלֵי כְּנִגְדַּ הַשֹּׁבֵחַ עַד שְׁיִתֵּן לוֹ שְׁכָרוֹ כַּמֶּש"ש הָרֵא"ש שֵׁם וּמ"ש בְּקַצֵּה"ח דְאִם כֵּן יֵהָא רִשָּׁאֵי לְעַכְבּוֹ לְעַצְמוֹ וְאֵי מְשׁוּם פְּסִיקַת הַשְּׁכִירוֹת הָא קי"ל אִין אֲדָם מְקַנָּה דְשִׁלְב"ל לְק"מ כַּמֶּש"ל בְּשֵׁם הַרִיטְב"א דְמִידַּ שְׁמִשְׁף נִתְחַיֵּיב לוֹ הַבַּעַה"ב שְׁכִירְתוֹ וְהוּא מְחַוֵּיב וּמְשׁוֹנְעָבֵד לְעַשׂוֹת לוֹ כְּלֵי וְלְמַסְנֵי אוֹתָהּ לִידוֹ בְּעַד שְׁכִירוֹת זֶה וְיִכּוֹל לְחַיִּיב עַצְמוֹ אַף בְּדִשְׁלֵב"ל: אַף לְפִי עַנ"ד יֵשׁ לִי לְחַדֵּשׁ בְּזֶה דְבָר עַל דְּרָף אַחֲרַת וּמִתַּחְלָה אֲבָאָר לְיִישֵׁב מֵה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ עַל הַרְמַב"ם פ"י מֵהַלְכוֹת שְׁכִירוֹת וְהַטּוֹר

שכתבו בהקדיתתו יורה משלם דמי צמרו דהוי ליה למימר שהקדיתתו בשעת נפילה דאל"כ צריה לשלם גם השבח ועיין ש"ד שפן הקשה גם התוי"ט.

ומ"ש הש"ד ליישב שלשון הפוסקים כלשון המשנה הוא דהפוסקים צריכין לפרש ולא לסתום. ולכן נראה לענ"ד ע"פ מ"ש בשו"ת מהר"ש הלוי שם ליישב דעת הרא"ש בתשובה שהקשו עליו מש"ס הלזו (הביאו בקצה"ח ס"ק ומהר"ש הלוי תירץ דהש"ס לא בעי למיפשט בעינין מהקא.

ובאמת אם נימא חזותא לאו מילתא א"צ לשלם השבח ושפיר תני דמי צמרו לבד ע"ש. ואם פן שפיר פתב הרמב"ם שאין נותן לו רק דמי צמרו שאפילו הקדיתתו לאחר נפילה א"צ ליתן יותר דדילמא חזותא לאו מילתא היא והוא קולא לנתבע.

אף לענ"ד נראה דאף אי אמרינן חזותא לאו מילתא הוא מ"מ אם מזיק לחבירו צמר צבוע והעביר הצבע שהוא מחויב לשלם לו מה שהוזל מחמת זה ואין אומרים בכיוצא בזה הרי שלח לפניה דהיזק ניפר הוא ולכן אם אין אופן קונה משום דאדעתא דבעה"ב עביד קניי ליה בעה"ב אגב צמרו ושוב הקדיתתו אחר נפילה מחויב האופן לשלם ושפיר פריה הש"ס אף למ"ד חזותא לאו מילתא הוא אבל אם אופן קונה א"צ לשלם לו דאע"ג דחזותא לאו מילתא הוא ואין קנין האופן נתפס בו פינן שאין לו בצמר פלום רק בסימנים לבד ולכך בצבע קוף מצי למימר לית לך גבאי לפי שקנין חזותא לבד אינו תופס שהוא דבר שאין בו ממש והצמר אינו שלו ואם פן לא שייה קנין לאופן מחמת הצבע ואם הזיקו בעה"ב או אחר וקלקל הצבע היה פטור מ"מ עכ"פ בעה"ב לא קניי בשבח מידי ולכך א"צ לשלם רק דמי צמרו לחוד ולכן בהך דינא דהרא"ש שנתן טבלא להאופן לצייר ואסרה עליו שפיר פתב הרא"ש דאף אי אופן קונה מ"מ אין לצייר בצבע פלום (ונ"ל שחסר תיקה אחת וצ"ל אין לצייר בצבע פלום בכלי אין לצייר בכלי פלום אף אם עיקר הנוסחא פמות שהוא נמי א"ש דכיון דחזותא לאו מילתא היא הוי פאין לו פלום) כנלענ"ד ברור בדעת הרא"ש: אמנם צ"ע במ"ש הרא"ש וז"ל ואפילו היה האופן קונה בשבח פלי היינו היכא שיש ממשות בשבח כגון שנותן עצים ותיקן פלי אבל הך לא עשה אופן אלא ציירה בסימנים ואין בזה ממש דאיבעי' לן אם יש שבח סימנים כו' וחיילוק זה צ"ע לענ"ד דהא גם בנתן עצים ותיקן פלי נמי נראה שאין ממשות בשבח פינן שהחומר הוא הדבר שהיה תחלה אלא שהאופן חברו יחד במסמרים או כסף והתיכו ועשאו דמות פלי ואין פאן ממש בשבח רק שינוי צורה בלבד ואיך יזכה עי"ז בגוף הפלי דהיינו העצים או הכסף של בעה"ב ע"י מלאכתו מלאכת אופן שאע"פ שהוא שנה יותר עתה מ"מ אין פאן ממש שנתן האופן בתוך הפלי להשתתף עמו רק מה שנעשה תבנית פלי וג"כ נימא שאין קנין לאופן בשבח הזה לומר מחמת זה שהוא שותף ואית ליה חולקה בגויה דגוף הפלי וכיון שדבר שאין בו ממש הוא לבד אין קנין נתפס בו אין מקום לומר אופן קונה רק שנוטל שכרו או מה שהנהו.

ולכן נלענ"ד דמ"ד אופן קונה ס"ל דנדאי אמרינן דעתו של אופן שהוא רוצה שיזכה בשבח שיעשה ולא יצא מת"י עד שעה שיתזרנה לבעלים ויקבל שכרו וכה"ג פתבו הרמב"ן ושאר פוסקים לענין אם אמר הילך במתנה יכול לחזור דאמרינן דעתיה שמה שהוא שלו לא יצא מת"י ורשותו עד שעה שיבא ליד המקבל וכמו כן פאן שהוא עסוק

להשבים ולהתגדר במלאכתו רוצה שינמשך זכותו בדבר שהוא עד שעה שיגיע ליד המקבל והלכך פינו דא"א שיזכה בשבח לבד שהוא צורה בלא חומר לכן אמרינו דבמשיכה שמושך חפצו של בעה"ב על דעת פן נותן לו והלכך שפיר הוא קונה בשבח במעשה ונתזירו לבעלים וגם בעה"ב על דעת פן נותן לו והלכך שפיר הוא קונה בשבח במעשה ידיו אף שאין ממש בשבח שהוא פינו שגם הגולם הוא קנוי לו לזמן שהוא וכמבואר בסימן רי"ב בקונה קרקע לזמן שעושה כל חפצו כאדם העושה בשלו (ואע"ג דשם איתא שיוכל להרוס כו' וכאן אם הזיק החפץ שנזמן לו בעה"ב הוא חייב לשלם לק"מ דהתם כבר נזמן הדמים עבור המקח שקנה לזמן וא"צ לשלם מחמת שהזיק לתבירו פינו שע"ד זה נזמן המעות שיהא בשלו ואם מפני שאחר פלות הזמן מחויב להחזיר אז בקרקע שהארץ לעולם עומדת ואפילו בגזלן אומר הש"ל אלא שמחויב לשלם ההיזק וכאן אין צריך לשלם דמעשה שהזיק קנינו הוא שהזיק ובהגיע זמן השבה שפיר מקרי חזרה בקרקע משא"כ כאן דאף שהוא קנוי לו לזמן שהוא בידו ועושה בו מלאכתו מ"מ מתחייב הוא להחזיר לו אשר מסר לידו או פיוצא בו או דמי שוי' רק שחפץ הזה שעושה בו המלאכה הוא קנוי לו לעת הזאת ולכן אם קלקל גוף החפץ שלקח מיד הבעה"ב חייב בדמים שהרי ניתן לו ע"מ להחזיר ולא למתנה גמורה) ולקמן אבאר יותר: והא דאמרינו דאומנין ש"ש משום דתפיס ליה אאגרי' א"ש אפילו למ"ד אומן קונה וגוף החפץ קנוי לו לזמן אנו צריכין לטעמא דתפיס אאגרי' או י"ל פינו דלמ"ד אומן קונה הני ש"ש משום שיכול לקדש בו אשה הא לא"ה לא הני ש"ש דהא קי"ל לוקח פרה לשלשים יום אינו רק ש"ח כמבואר בסימן שמ"ו ואם פן ה"ה פאן שאינו רק קנין לזמן וממילא דא"ש הא דקנוי ליה בעלים ולא הני דשלב"ל פינו שקנה גוף החפץ ובכלות הזמן הוא צריך להחזיר לבעלו וממילא דאגבו קני נמי מה שהשבים ע"י שנעשה פלי ואזד' ליה ראית המרדכי בשם ר"ש שאם פא לעכבוי' לעצמו אינו רשאי דנדאי הכין הוא דאחר גמר מלאכה פלחה קנינו ורשות ביד בעלים לתובעו שיחזור לו ואם לא ירצה האומן למסור לו פמות שהוא פלי שלם ומקלקלו ומחזיר לבעלי העצים שמסר לו באמת הוא פטור אבל כל פמה שלא הגיע זמן חזרתו לבעלים יש לו קנין בגוף גם כן.

ולפי זה י"ל דזהו דעת הרמב"ן והריטב"א דמדמי קניית משכון להא דאומן קונה דבאומן פינו דאין קנייתו רק לזמן אינו רק ש"ש א"כ גם במלנה על המשכון אין פאן קנין גמור רק לזמן לבד עד שיגיע עת פדיון והלכך מה שקונה משכון אינו רק שיוכל לקדש בו והני ש"ש אבל מ"מ אין פאן חיוב אונסין.

ועפ"ז יש ליישב דברי הר"ן בשבועות שכתב על הרמב"ן במלחמות לתרץ דברי הגאונים בטוען על המשכון צריך שבועה ממה שהקשו עליהם מהו דהנזמן טליתו לאומן כו' דל"מ אם אומן קונה כו' ועל זה כתב הר"ן דהא משכון גם כן אמרינו דב"ח קונה וטפי קני במלנה על המשכון לדעת רש"י דחייב באונסין מה שא"כ אומן דאינו אלא ש"ש ע"ש ונהביאו הש"ך סי' פ"ט והוא כמ"ל על דברי הרמב"ן והריטב"א דמתניתין דהאומנין ש"ש ע"כ דלהך מ"ד אומן קונה לא מיירי משבח ולעגני השבח גופיה פינו דאומן קונה רק שהוא פחוזר ומוכרו מה"ת נאמר דלא מיקרי טוען אגופיה: והנה בקצה"ח פירש דברי הר"ן שר"ל דהא דאומן קונה אינו קנין גמור כמ"ש לעגני בע"ח קונה משכון ע"ש ולענ"ד לא עלה זה ע"ד הר"ן דאם אמרו פן גפי משכון שאין קנינו

רק מגזה"כ שפיר אפשר לחלק בקנינו אבל איך נאמר זה לענין קניית אמן שהוא מצד הסברא שאינו קנין רק לקדושי אשה ולפוטרו לבעה"ב מב"ת ולהיזקו ומ"מ לענין חיוב אונסין שיצטרף לשלם שכרו אינו קנוי לו ואם איתא דלענין זה אין קנינו קנין גמור מי מכריחנו לעשותו קנין גמור לענין קידושין וב"ת דחמירי טובא ועוד דמאי פריה מהנותן טליתו על רב אסי ודחוק לאוקמי דר"ש בשליחא דאגר' דבפשיטות הו"מ למימר דרב אסי דווקא לענין תשלומין קאמר ולא לענין ב"ת פינו שנתת דבריה לשיעורין וכבר פתבתי דברי הר"ן מתפרשים היטב דמתחלה פתב שאם תאמר פינו דאמן קונה הוי כטוען אגופיה א"כ גם אם משכון קונה נימא דהוי טען אגופיה ושוב פתב דאדרבא טפי קני במלנה על המשכון לחיבו באונסין אלמא דחשיב ליה קנין גמור ולא כמו קנין וזמן ואם כן פשיטא דלא הוי כטעין אגופיה אפילו בשכרו שנגד השבח דהא קנין השבח בפ"ע אינו קנין כלל בכלי דאין ממש בשבח לחוד ואם נרצה לומר דהוי טעין אגופיה על פרוהו אנו צריכין לומר לפי שיש לו קנין בפלי ואם כן קנין הפלי שאינו רק לזמן לבד לא הוי טעין אגופיה ומכל שכן קנין דאמן ואתי שפיר נמי קושית הפני יהושע בההוא דהפל פשרים לכתוב את הגט אפילו חש"ו דלמ"ד אמן קונה א"כ הא קטן אקנויי לא מקנה ולפמ"ש י"ל פינו דמחזירו לבעליו פלטה לו זמן קנינו ממילא ואין אנו צריכין להקנאתו כלל וא"ש ומ"ש רש"י לענין ב"ת דהוי פחוזר ומוכרו לו לא שצריף מסירה גמורה דא"כ הנה צ"ל משנה וקני וכל דיני קנין א"ו דליתא רק דכיון שקנה הוא ואח"כ חוזר הקנין למרא קמא הוי פחוזר ומוכרו לו: ואמנם במשכון כה"ג מבואר מדברי הריטב"א בקידושין דף י"ט דכשמחזיר המשכון צריף הקנאה ע"ש שכ' שאם יש ביד ראובן משכון של שמעון ומת שמעון אינו יכול למחלו לבנים פשהם קטנים ואע"פ שהחזירו להם לא זכו דכיון דקני ליה פשוטה הוא בו וצריף בר זכיה לזכות בהקנאתו וכיון דחזינו דאמה עבריה קטנה זוכה במשכון שמחזירין לה שמעינן דקטן אית ליה זכיה כו'.

ע"ש ומחילה דנקט לאו דוקא דהא שם באמה עברי' הוא מקדשה בפרוטה זו וחשיב פאלו נותנת לו הפרוטה ומ"מ פתב דאין לה יד לזכות במשכון ומזה איפכא בקטן שקנה משכון אם לא הגיע לעונת הפעוטות או אם הגיע לדינא דאורייתא דאקנויי לא מקני אין מועיל למה שנותן לו דמי המשכון והוא מחזירו לידו דהקנאה בעינן וקטן לאו בר הקנאה הוא וצדקו דברי הר"ן דהה דקניית משכון הוי קנין טפי שצריף לחוזר ולהקנותו ללנה ולכה שפיר י"ל דכל כמה שלא חזר והקנה אותו אם נאנס שלו נאנס ואין הלנה צריף לשלם לו משא"כ הא דאין קונה שדינו בקנין לזמן וחוזר מאליו בלא הקנאה ואין חל עליו חיוב אונסין לומר פינו שקנה אותו הרי שלו נאנס ומחויב לשלם תמורתו לבעלים אלא לא חשבינן ליה פדידיה לדונו פשאר לזמן שאין עליו רק חיוב פשיעה לבד וכאן הוי ש"ש משום דתפיס ליה אאגריה (ולפמ"ש הרמב"ן הובא בש"מ ב"מ דלוקח לזמן הוי ש"ש פדין שוכר ע"ש ר"פ השואל צ"ל דטעמא דתפיס אאגרי' הוא למ"ד אין אמן קונה או בגוונא דליכא שבחא) וא"כ פינו דבמשכון לא חשיב ליה טעין אגופי' מכ"ש בנה שקנינו חוזר מאליו וקנין השבח בפ"ע אין קנינו נתפס כלל רק ע"י זכותו שבפלי והפלי לא מחשב דידיה דהא חזינו דפטור מאונסין.

והדברים ברורים לפענ"ד: איברא שצ"ע לענ"ד דהוא גופא קשיא פינו שהרמב"ם פוסק בקונה קרקע לזמן בונה והורס ועושה כל חפצו כאדם העושה בשלו א"כ אפילו בידיים

יכול לעשות דחשיב דידיה וא"כ למה באמת לא יתחייב באונסין אף לפי"ז קשה הא שכתבו הטור וש"ע דלוקח בהמה לשלשים יום הוי ש"ח דהתם שפבר נתן דמי מכירתה אפילו בפרה לא יתחייב דהאי רשאי הוא אפילו לקלקל בידיים וכבר עמד בזה בקצה"ח סימן שמ"ו ונלענ"ד דא"ש לפי מה דקי"ל קרקע אינה נגזלת ולעולם אומר לו הש"ל ואפילו חפר בה בורות כו' מ"מ אינו משלם דמי קרקע רק דמי ההיזק כמבואר בסימן משא"כ במטלטלין אם הדיקן היזק ניכר שוב אינו יכול לומר הש"ל דהא והשיב את הגזילה כעין שגזל בעינו וליכא ומכ"ש היכא דליתנייהו פלל שאין פאן השבה ומשם נלמד לכל מקום שהוא מחויב בהשבה והנה במוכר לזמן קצוב ודאי שזה מתחייב בפעשה שמושף שאחר זמן ישיבנו לבעליו וכמו שואל לזמן וכן בקרקע ע"ד פן הוא מחזיק בה ומתחייב בהשבתה אחר הזמן ובתוף הזמן הרי ע"ד קנה שיהא שלו בזמן ההוא ויכול לעשות פחפזו ולכן בקרקע שפיר יכול לבנות ולהרוס ואחר זמן פשמתזיר הוי השבה מעליא כמו בגזל אלא דבגזל צריף לשלם מה שקלקל ובזה א"צ דבקנין בא לידו משא"כ במטלטלין אף שקנה בעת ההוא וכדידיה דמי מ"מ הרי נתחייב בהשבה ואם קלקל עד שנסתנה אין פאן השבה ומכ"ש אם נאבד לגמרי בפשיעה דאע"ג דלא התנה ע"מ שמתזיר מ"מ נתחייב הוא בהשבה שאין המעשה תלוי בזה שבתנאי ע"מ להחזיר מתבטל המעשה ולכן אפילו אם אירעו אונס המעשה בטל משא"כ במוכר לזמן קצוב שלא תלאו בתנאי ולכן באונס אין המעשה מתבטל (וע"ש בקצה"ח שכ"כ על דברי הב"ח והדין עמו בזה) ומ"מ לא נפטר מחיוב השבה וכל שפאבד בפשיעות לא קיים מה שהוטל עליו ונתחייב בו ומחויב לשלם אבל באונס פטור שזה לא קיבל על עצמו להשיב אם יאנס והאונס היינו השבה דידיה כמבואר בפוסקים ותנאי שאני והוא נכון.

אלא דלפ"ז אין הכרח למ"ש בפירוש דברי הר"ן דקנין אופן גרע שהרי אין עליו חיוב אונסין ולפמ"ש י"ל דבאופן יש לחייבו באונסין אע"ג דבכל קונה לזמן פטור משום דהתם ששילם דמי קנייתו והוא שלו בזמן ההוא אלא שאמה מחייבו משום חיוב חזרה בזה האונס נחשב חזרה משא"כ באופן שאם נאמר שקנוי לו ע"כ שהוא מתחייב בדמי תמורתו וכמש"ל וא"כ אם אירעו אונס אע"פ שפטור מחזרה מ"מ מה שנתחייב התמורה מחויב לשלם דשלו נאנס.

ואפשר לומר דגם בזה דאמרינו דבמשכנתו קני האופן למה שפסר לו בעה"ב ג"כ לא עלתה דעתו לשם דבר אחר תמורתו אלא הפנונה פולה פמות שהוא האמת שהוא מושף לקנות ימי היותה אצלו ומתחייב להחזירו פלי מתוקן וא"כ הו"ל פקונה לזמן ממש שאין לחייבו רק האונס פחזרה ואמרי' שלו נאנס פינון שאם בא לחזור צריף להקנות כמש"ל משא"כ היכא שא"צ להקנות רק שהקנין הוא חוזר מעצמו שפיר יש לומר דכל שפאנס הוי ליה פחזרה ועיין במ"ל הל' זכיה מ"ש על דברי הרא"ש דסופה וקצרת: והארבתי בזה לפי שראיתי לבעל קצה"ח שכ' לתרץ קושית הפ"י בגיטין דחש"ו שקונה בשבח הפתיכה לאו בר אקנויני הוא ע"פ דברי הר"ן שאין האופן קונה ק"ג כמו במשכון וכבר הארבתי לעיל שאין זה ענין למשכון וגם במשכון גופא לא נמצא שיספור הר"ן סברא זו ומדבריו נראה דס"ל דבמשכון אפילו בשעת הלואה ק"ג הוא ומכ"ש לרש"י דס"ל דחייב באונסין מה"ת לבדות מלבינו לומר לענין אופן שאינו קנין גמור ולומר דלענין זה מקרי קנין ולענין זה לא הוי קנין בלא סברת הלב וגם מ"ש פינון דע"כ צריף להחזיר

לו פְּשִׁיתָן לוֹ הַשְּׂכִירוֹת לְפִי שְׂאִינוּ ק"ג לֹא אֵיכָפֶת לָן בְּהַקְנָאת הָאֲחֵר כְּלָל לַעֲנִיד צ"ע
חָדָא דְמָה שְׂמַתְחִיב לְהַחְזִיר ע"י שְׂיָתָן לוֹ מָה שְׂפָסַק אֵין זֶה תְּלוּיָה בַּק"ג אוֹ אֵינוּ גְּמוּר
נְיוֹתָר נְרָאָה כַּמֶּש"ל דְּמִשְׁתַּעְבָּד וּמַתְחִיב לְבַעַה"ב אַף בְּשִׁלְב"ל שְׂיָתָן כְּשִׁבְאָ לְעוֹלָם
וּמ"מ בְּעֵינָן שְׂיָהָא בְּר הַקְנָאָה דְּנֻקָּא בְּהָהוּא שְׁעָתָה וּגַם מָה דְּפִשְׁטָא לִיה הָתָם דְּבַמְשָׁפוֹן
א"צ בְּר הַקְנָאָה כְּבָר הַבְּאֲתִי דְּבָרֵי הָרִיטְב"א בְּקִידוּשֵׁין שְׁפַתְב לְהִדְיָא דְּצָרִיף בְּר הַקְנָאָה
וּבְעֵינָן קְוִשְׁתָּהּ הַפ"י כְּתַבְתִּי זֶה כְּבִיר דְּלֹא שְׂיָיָה בְּזֶה אֲוָן קוֹנָה בְּשִׁבְחָ שְׁהָרִי לְאוּ בְּר
אֲקוּנְיִי הוּא וּא"כ שְׁבַתוֹ זֶה קְלָקוּלוֹ וּבַכַּה"ג לֹא קָנִי וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזֶה בְּחִדוּשֵׁי וְעָתָה רְאִיתִי
שְׂדִבְר מְזָה בַּג"פ ע"ש וְגַם י"ל לְפִי דַעַת רַש"י בְּפָרָק הַפּוֹעֲלִים וְעוֹד פּוֹסְקִים דְּשְׂכִירוֹת
קָטָן הָנִי דְּאָבוּהוּ עֵינָן בְּמַחְנֵה אֲפָרִים סִימָן וּא"כ לַק"מ וְעוֹד יֵשׁ לְיִשְׁבַּב בְּכַמְהָ גְּוֹנִי.

וְגַם בַּמ"ש דְּקָנְיָן לְזָמָן א"צ לְחִזּוֹר וּלְהַקְנוֹת וּלְכַאוּרָה מִהָרָא"ש בְּסוֹפָה נְרָאָה שְׂאִין קָנְיָן
הַגּוֹף חוֹזֵר אִם לֹא שְׂיָתָן חוֹזֵר וְיִקְנָה וְכַמוֹ דְּמוּכָח מִהָא דְּלֹא לִיתִיב אֵינְשׁ לְיִנּוּקָא כו' (וְיֵשׁ
מְקוֹם לֹאמַר דְּקָנְיָן דְּאֲוָן נְמִי אֵינוּ קָנְיָן הַגּוֹף רַק קָנְיָן פְּיֻרוֹת שְׁקוֹנָה פְּדִי לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתוֹ
לְהַשְׁבִּיחַ וּלְקָנוֹת הַשְּׁבִיחָ שְׁעָלֵיו וְעַפ"י"ז י"ל בְּכַמְהָ דְּבָרִים דְּכַתִּיבָנָא לְעִיל) וְיֵשׁ לִי אֲרִיכוֹת
בְּזֶה וְכָבֵר עֲמָדוֹ בְּזֶה בְּסִפְר מַחְנֵה אֲפָרִים וּבַקְצָה"ח וְעֵינָן בְּמַחְנֵה אֲפָרִים נְרָאָה שְׂדַעְתוֹ
דְּלוּקָח לְשִׁלְשִׁים יוֹם אֵינוּ רַק קָנְיָן פְּיֻרוֹת וְעֵינָן בְּרַמְב"ם פָּרָק מֵהַל' מְכִירָה וְהָרַאב"ד
וְה"ה שָׁם וּמ"ל וּמָה שְׂרוּצִים לְדַמּוֹת לְאַחֲרִיף לְפְלוּנִי לְכַאוּרָה זֶה שְׂמוּכָר לְזָמָן קָצוּב דְּמִי
לְאַחֲרִיף לְעַצְמִי דְּלֹא מִהֲנִי מְכִירָתוֹ אִף הָרַמְב"ם י"ל דְּלִטְעָמוֹ אֲזִיל דְּמַפְרֵשׁ הָא דְּאֲמָרִינָן
בַּב"ב אֲבָל לְעַצְמוֹ לֹא בְּעֵינָן אַחֵר וְכַמְבּוֹנָר בְּפָרָק וְעֵינָן בַּש"ע סִימָן רַמ"ח אֲבָל הַטּוֹר
וְהָרַמ"א מְפָרְשִׁים דְּלִעְצָמוֹ דְּלִעְצָמוֹ לֹא מִהֲנִי מְכִירָת הַמְּקַבֵּל מַתְנָה גַּם הַטּוֹר וְרַמ"א שָׁם
סִימָן רַמ"ח כְּתָבוּ בְּמוּכָר לְעִשְׂרָה שָׁנִים לֹא אֵין לְשָׁנֵי כו' וּלְפַמ"ש רַש"ב"ם דְּוּנּוּקָא
בְּאַחֲרִים דִּי"ל שַׁר"ל מָה שְׂיָשְׂאָר אַחֲרִיף מִשְׂא"כ בְּזָמָן קָצוּב וּמַחְנוּרְתָא כַּמ"ש ה"ה שָׁם
דְּמוּכָר לְזָמָן קָצוּב מִיּוֹבֵל יְלַפִּינָן לָהּ וּלְפִי זֶה אֲפָשָׁר דְּבַקְרָקַע שְׁפִיר חוֹזֵר מַעְצָמוֹ אִף בְּלֹא
קָנְיָן כְּמוֹ בְּיוֹבֵל שְׁחוֹזֵר מַעְצָמוֹ וּמ"מ מְכִירָה הִיא לְשַׁעְתוֹ מִשְׂא"כ בְּמַטְלִטְלִין אֲפָשָׁר דְּכָל
שְׂיָצָאוּ מִרְשׁוֹת בְּעָלֵיו פַּעַם אַחַת שׁוּב אֵין חוֹזְרִין לְרְשׁוֹתוֹ כ"א ע"י קָנְיָן וְעֵינָן בְּר"ן
דְּנִדְרִים דָּף ק"ט וּלְקַצָּר אֲנִי צָרִיף: וְעָתָה אֲנִי בָּא בְּדְבָרִיף דְּמַלְבַּד מָה שְׁכַתְבְּתִי דַּא"א
לֹאמַר דְּלַכְּהָ מַקְנִין הַפְּלִי כְּתִיבָה מְשׁוּם קָנְיָן מְלֹאכְת הַכְּתִיבָה מְשׁוּם דָּאִין חוֹזְרָה לְקָנְיָן אִף
בְּלֹא"ה אֵין מְקוֹם לֹאמַר כֵּן דַּא"כ הַקְנָאָה זֹו שְׂמַקְנִין הַפְּלִי כְּתִיבָה לְבַעַל לְמָה דְּהָא בְּמִשְׁיכָה
בְּעָלְמָא בְּלֹא כְּוֹנָה לְקָנוֹת סְגִי וְעֵינָן בַּסִּמָּן ע"ש סִימָן שַׁל"ג דְּמִשְׂשָׁה פְּלִי אֲוָמְנוֹת אֲפִילוֹ הַחְזִיר
אַח"כ מִהֲנִי לְעֵינָן שְׁלֹא יוֹכֵל לְחִזּוֹר וְאֲדַרְבָּא נְרָאָה דְּגָרִיעַ גְּרַעַל' אֲפִי לְעֵינָן דִּין חוֹזְרָה
דְּוּוּנּוּקָא בְּמִשְׂשָׁה הַקּוּלְמוֹס שְׁלֹא לְקָנוֹתוֹ רַק לְגְמוֹר קָנְיָן הַשְּׂכִירוֹת שְׂיָשְׁתַּעְבָּד לוֹ הַפּוֹעֵל
ס"ל לַר"ת דְּמִהֲנִי מִשְׂא"כ בְּמוּשָׁה ע"ד לְקָנוֹת הַקּוּלְמוֹס עֲצָמוֹ וְיָצָא מִרְשׁוֹת הַפּוֹעֵל
בְּמִשְׁיכָה זֹו וְנִכְנַס לְרְשׁוֹת הַמוּשָׁה אֵין זֶה מְחִיב הַפּוֹעֵל כְּלָל לְעִשׂוֹת הַמְּלָאכָה רַק שְׂזָה
קָנָה פְּלִי הַמְּלָאכָה מַחְמַת מְשִׁיכְתוֹ אֲבָל לֹא שְׂיָשְׁתַּעְבָּד הַפּוֹעֵל וְזֶה פְּשוּט וּמַכ"ש שְׂאִין
תּוֹעֵלָת בְּמָה שְׂקָנָה הַקּוּלְמוֹס שְׂנַקְנָה מְלֹאכְת הַכְּתִיבָה דְּאֲפִילוֹ אִם נָתַן לוֹ הַבַּעַל הַנְּיָיר וְדִין
וְהַקּוּלְמוֹס מְשָׁלוֹ מְשָׁשׁ בְּשִׁבִּיל זֶה לֹא קָנָה הַבַּעַל מְלֹאכְת הַכְּתִיבָה לְמ"ד אֲוָן קוֹנָה כו'
וְכַמוֹ נָתַן עֲצִים לְחַרְשׁ כו' וְנָתַן לוֹ פְּלִי הַמְּלָאכָה מְשׁוּם הָא לֹא נִפְיָק מְפָלְלָא דְּאֲוָן קוֹנָה
בְּשִׁבְחָ פְּלִי וְלֹא דְּמִי לְצָמֵר וְסִמְמָנִים דְּחַד וּכַמֶּש"ל בְּאֲוֹרָה וּלְפּוּם רִיהֶטָא נְרָאָה לַעֲנִיד
דְּהָא הַקְנָאָה דְּכָלִי כְּתִיבָה אֵינוּ אֲלָא טִיב גִּיטִין מְשׁוּם חוֹמָר א"א כִּינָן דְּהִרְבָּה פּוֹסְקִים ס"ל

דוֹכַתֵּב אֲבַעַל קָאִי וּבְעִינָן שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה אַף עַל פִּי שְׁשְׁלִיחוֹת נִגְמַר בְּדַבְרֵי הָעֲנָן מִתְחַזֵּק כְּשֶׁהַבַּעַל בְּעֶצְמוֹ מוֹסֵר לוֹ הַקּוֹלְמוֹס וְכִלִּי כְּתִיבָה שְׁלוֹ שְׁזָה מוֹרָה שְׁפּוֹתֵב בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְכַעֲנִין שְׁנֶהְגּוּ בְּמִי שֶׁאֵי לַחֲתוּם שְׁמוֹסֵר הַקּוֹלְמוֹס וְיוֹתֵר נִיכָר עֲנָן הַשְּׁלִיחוֹת כְּשֶׁהַקּוֹלְמוֹס וְכִלִּי כְּתִיבָה הֵם שְׁלוֹ אֲבָל בְּדִיעֵבֵד אֵין קִפִּידָא וְעַל דְּרָף זֶה פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְהַקְנוֹת לוֹ בְּקִנְיָן לְהוֹדִיעַ שְׁגַמֵּר בְּלָבוֹ וְכַמְבּוֹאֵר בְּסִימָן קמ"א סְעִיף כ"ו וּבִסְדֵר הַגָּט אע"ג דְּמַדִּינָא אֵין צְרִיף פְּלֵל וְיֵשׁ לִי רְאִיוֹת וְקִצְרֵתִי כְּעַת דְּבַרִּי שְׁאָרוֹ הַד"ש בְּאַהֲבָה זְעִירָא דְּמֵן חֲבַרְיָא: הַק' אֲפָרִים וְלָמֵן מְרַגְלִיּוֹת מִבְּרָאד: שְׁאֵלָה קִיחַ שְׁאֵלָה טַל אִוְרוֹת מְאוֹר חֲדָשׁ.

לְבִישׁ מְדָא מְדוֹת בַּד קוֹדֵשׁ ה"ה אֶהוּבִי שְׁאָרִי יָדִיד נִפְשִׁי וְלִבִּי הַחֲרִיף וּבְקִי בְּחֲדָרֵי תוֹרָה וְעַל דְּרָכֵי נִגְוָה אוֹרָה כַּש"ת מוה' מְאִיר הַלְוִי אִישׁ הוֹרְוּיָן יִחְיֶה לְנֶצַח יֵשֵׁב בְּצִלְצַח: אַחַד"ש הַגִּיעֵנִי דְּבַרִּי הַנְּעִימִים לְלִמּוֹד סְנִיגוֹרְיָא עַל דְּבַרִּי הַרְאִשׁוֹנִים וְאָבוֹא בְּקִצְרָה כִּי מ"ש בְּרִאשׁוֹנָה וְחִזְרָתָּ וְשִׁנִּית דְּכִינּוֹן שְׁהַסּוֹפֵר מִקְנֵה הַקּוֹלְמוֹס לְבַעַל אֵין לוֹ מָה לְמַשְׁוֹף וְקוֹנָה בְּכֶסֶף כֶּהוּא דְּנִתְנָה לְבַלְן וְהֶאֱרַכְתָּ בְּזָה וְהִנֵּה אֲגַב חוֹרְפָה וְשִׁטְפָה רַהִיט לָךְ כִּי נִרְאָה בְּעַלְלִיל מְכַל הַפּוֹסְקִים שְׁגַם בְּגַט הַשְּׁכִירוֹת מְשַׁתְּלֵם לְבַסּוֹף וְכֵן הַמְנַהֵג וְאֵין פּוֹצֵה פֶּה וּמְצַצָּף וְלִדְבַרִּי הִנֵּה צְרִיף לְהַקְדִּים נְתִינַת הַשְּׁכָר לְהַסּוֹפֵר לְקַנּוֹת מְמַנּוּ מְלֹאכַת הַכְּתִיבָה לְפִי שְׁאֵין כָּאֵן מָה לְמַשְׁוֹף וְיִהְיֶה קְנוֹי לְבַעַל מִיָּד שְׁלֵא יוּכַל לְחַזּוֹר בּוֹ דַּבְכָה"ג מִיִּירֵי הַף דְּנִתְנָה לְבַלְן שְׁמַקְדִּים לוֹ שְׁכָרוֹ וְקוֹנָה בְּכֶסֶף כִּינּוֹ דְּלֹא מְחַסֵּר מְשִׁיכָה אֲבָל כִּינּוֹ שְׁאֵין הַכֶּסֶף נִתּוֹן אֶלָּא אַחַר הַכְּתִיבָה וְלִפְעָמִים גַּם אַחַר הַנְּתִינָה שְׁלֹקֵם בְּהַקְפָּה לְשַׁלֵּם אַח"כ וְכַמ"ש בַּג"פ א"כ פְּרִשַׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ בְּאֲזַנֵּי שְׁהוּא קוֹנָה אֵין לוֹ מְקוֹם בְּזָה פְּלֵל דְּלֹא מִיבְעִיָא אִם נוֹתֵן אַחַר הַנְּתִינָה שְׁאֵינוֹ כְּלוּם אֶלָּא אֲפִילוֹ אִם יִתֵּן אַחַר כְּתִיבָה אֵין בּוֹ תוֹעֵלַת לְקַנּוֹת מְלֹאכַת הַכְּתִיבָה אִם נִימָא אֲנָמֵן קוֹנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי דְּנִדְאִי אֵין הַכְּנֻנָה שְׁהַסּוֹפֵר קוֹנָה אוֹתִיוֹת הַפּוֹרְחוֹת בְּאוֹרֵי וְע"י הַכֶּסֶף הוּא מִקְנֵה אוֹתָם לְבַעַל רַק הַכְּנֻנָה שְׁהוּא קוֹנָה בְּגוֹף הַגָּט נִגְדַּ שְׁבַחוֹ וְכָבֵר בְּיִאֲרֵתִי בְּאֲרִיכוֹת דְּאִיכָא דְּסַבֵּר שְׁקוֹנָה גּוֹף הַכְּלִי וְאִיכָא דְּסַבֵּר שְׁקוֹנָה בְּכִלֵי נִגְדַּ הַשְּׁבַח.

וְהוּא כְּאִית לִיה שְׁוֹתְפוֹת בְּגוֹיָה דְּכִלִּי ע"י הַשְּׁבַח אֲבָל עכ"פ אֵין הַשְּׁבַח נִקְנָה בַּפ"ע וְאֵין קִנְיָן נִתְפָּס בּוֹ פְּלֵל וְא"כ לֹא שְׁיִיף שְׁאֵין מָה לְמַשְׁוֹף דְּמְשִׁיכַת גּוֹף הַכְּלִי הוּא הַקְּנִיָן וְאֵין קִנְיָן כֶּסֶף מוֹעִיל בְּזָה וְגַם כִּי לְמָה הוּא לוֹ אַחֲרֵי שְׁהַסּוֹפֵר מוֹסְרוֹ לִידּוֹ נִקְנָה בְּמְשִׁיכָה וְאִף אִם תֵּאמַר שְׁאֵין לְסוֹפֵר בְּגַט כְּלוּם רַק מְלֹאכַת הַכְּתִיבָה שְׁהוּא דְּבַר שְׁאֵין חַל עָלָיו מְשִׁיכָה וְצְרִיף קִנְיָן כֶּסֶף א"כ הַקְּנָאֵת הַקּוֹלְמוֹס קוֹדֵם הַכְּתִיבָה הוּא אִף לְמוֹתֵר וְאֲטְרוּחֵי בְּכַדִּי שְׁאִף שְׁהַקּוֹלְמוֹס שְׁלֵ הַסּוֹפֵר אַחַר הַכְּתִיבָה כְּשֶׁמוֹסֵר הַגָּט לְבַעַל וְהוּא נוֹתֵן שְׁכָרוֹ נִקְנָה לוֹ מְלֹאכַת הַכְּתִיבָה ע"י כֶּסֶף שְׁכָרוֹ כִּינּוֹ דְּלֹא שְׁיִיכָא בֵּיה מְשִׁיכָה וְאע"פ שְׁהוּא יְכוּל לְמַשְׁוֹף הַקּוֹלְמוֹס קוֹדֵם כְּתִיבָה אֵין זֶה מְעַכֵּב בְּקִנְיָנוֹ כִּינּוֹ דְּהַשְּׁתָּא מִיְהוּ אֵין לְמַשְׁוֹף וְהַקּוֹנָה סָפֵר מִיָּד הַסּוֹפֵר הוּא קוֹנָה הַכֵּל אִף שְׁנִכְתֵּב בְּקִסְתָּ וְקוֹלְמוֹס הַסּוֹפֵר וְלֹא עֲשֶׂה בּוֹ דְּבַר קוֹדֵם כְּתִיבָה וּמכ"ש לְפִי מ"ש דְּבִאֲמַת עֵינָר מְשִׁיכַת הַקּוֹלְמוֹס אִף לר"ת אֵין בּוֹ תוֹעֵלַת לְקַנּוֹת הַמְּלֹאכָה פְּלֵל רַק שְׁלֵא יוּכַל לְחַזּוֹר בּוֹ וְכִינּוֹן שְׁכָבֵר מְלֹאכְתוֹ עֲשׂוּיָה מָה אִיכְפַת לָן בְּכִלִּים אִם נִמְשְׁכוֹ אוֹ לֹא וְכו' אִם נִימָא שְׁקִנְיָן הַסּוֹפֵר בְּאוֹתִיוֹת פּוֹרְחוֹת אִף בְּאֲמַת ז"א דְּנִדְאִי הַסּוֹפֵר קוֹנָה בְּגוֹף הַגָּט נִגְדַּ מְלֹאכַת הַכְּתִיבָה וְא"כ שְׁפִיר שְׁיִיכָא בֵּיה מְשִׁיכָה כְּשֶׁאֵר מְשִׁיכָה לְפִינֵי הַכְּלִי הוּא כְּמוֹ שְׁוֹתְף בְּכִלִּי וְאִם נִפְשֶׁף לּוֹמַר שְׁיֵשׁ לְהַקְנוֹת הַקּוֹלְמוֹס שְׁלֵא יִהְיֶה

כאן מה למשוך ולתת השׁכר מיד קודם הפתיכה כדי שבשעת פתיכה יהיה מלאכת הפתיכה של הבעל אפמיה פי זה לא שמענו להקדים השׁכר קודם הפתיכה כלל: ועוד אם באנו לידי מדה זו פשיטא שא"צ להקנות קולמוס כלל שהרי בלא"ה לא אמרינו בזה אומן קונה בשבח פלי כמ"ש הש"ג הביאו הש"ף ח"מ סימן ש"ו וכ"כ זקניה מחו' הגאון הקסיד ז"ל בספר המקנה דף מ"ח וטעמא קטעים דלא הוי דשב"ל פיון שקיבל שׁכרו ואין דעתו שום לקנות השבח כלל ע"ש (ומ"ש שהיה לי להשיגה מדברי הראשונים דקולמוס של הבעל פשר אבל כבר כתבתי דקולמוס של אחרים לא שייכה משיכה כו' אודיעה דרפי פשאין הענין נוגע כ"כ למעשה ואין הזמן מוכשר לשים עין יפה ולעמוד על פרק השואל בכל פרט ופרט אני מעולל פרט ואחת או שתים אני נוטל לסלסל ולפלפל בהם ואני שם על לב על הפרט הנושר ולבא במשפט על כל נעלם שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין ולא מפסיקין הארכתי בזה למען הראותה כי בהיותה נחפז להשי' לא ירדת לעומק של דברים וכתבת מה שכתבת ומכתבתני בשכלה הזה כי תשמע ותאמר אמת: אף בעיקר הדבר אשר תפשות בפשיטות להנחה קנימת דכשאין לו למשוך קונה במעות והראית מקום לעיין בשטה מקובצת ב"מ ומקום שבאת שם מבואר להיפך שמ"ש שם בשם הריטב"א לפרש דברי רש"י מבואר שהיה לו גרסא אחרת ברש"י.

ובאמת הדברים תמוהים מה שמפרש שנותן לו השכירות אחר הרחיצה והוא תמוה דא"כ אף בספר כה"ג ודאי דזוכה בשׁכרו. ואמנם בלא"ה מבואר במשנה דמעילה אע"פ שלא רחץ מעל וכן הוא להדיא ברש"י שלפנינו והריטב"א לנפשיה פתב דהנכון דשכירות מרחץ הו"ל שכירות קרקע דנקנה בכסף אבל מידי אחריתי דשכירות מטלטלין דחסר משיכה לא מעל עד דמשך ע"ש וכו' הם דברי התוספות שהקשו דהיא חזקה ותירצו דשכירות קרקע נקנה בכסף ולפי דבריהם לא תלי מידי בהא שאין לו מה למשוך ומה דקאמר לא מחסרה משיכה ר"ל שאין חסר לבעה"ב הנותן הפרוטה לבלן קנין של משיכה דשפיר קונה לו בכסף פיון דשכירות קרקע הוא וכהאי לישאנא הביאו התוספות שם אח"ז מש"ס דע"ז בזונה כותית דלא מחסרה משיכה ובאמת שם בגמרא איתא דלא קניא במשיכה אף לפי שהפנונה שא"צ משיכה שקונה בכסף לכו' לא דייקי לישאנא ונקטי דלא מחסרה משיכה אף מל' רש"י שלפנינו לכאורה משמע הכי שכתב משום דשכירות גמורה היא בנתינת הפרוטה ואין יכול לחזור בו שאין פאן מה למשוך ויש אתי מקום לפרש דגם פנונת רש"י פן הוא דשכירות גמורה היא בנתינת הפרוטה כדין כל שכירות קרקע ואינו יכול לחזור בו: ומ"ש שאין מה למשוך היא ביאור דברי הש"ס דנקט דלא מחסרה משיכה דהיינו שאין פאן דבר שיצטרף לקנות ע"י קנין משיכה דכל קנינו הוא לרחוץ במרחץ והוא נקנה בכסף לאפוקי סופר או שאר אומנות ויש פאן דבר לדון בו קנין משיכה וכ"ז שלא משך הדבר ההוא לא נגמר קנינו ולא מעל אף בתשו' מיימונית הל' קנין סימן ה' והמרדכי והג"א דב"מ לענין הפקעת קדושת בכור ביחנו דבריהם דטעמא דבלן משום דלא שייכא ביה משיכה ונראה שהבינו דברי רש"י כפשוטן ובתה"ד בפסקים סימן ע"ר ובפתיבים סימן קס"ז הביא דברי הא"ז וכתב שם בטעמא דמהר"מ שלא סמך על קנין כסף משום דס"ל עובר לאו ירוך אמו הוא ובר משיכה הוא ע"ש ולענ"ד מהר"מ לאו מהאי טעמא אתי עלה אלא ס"ל דכינון דקנין עפוי"ם במשיכה דוקא אפילו א"א במשיכה אינו קונה בכסף ובלן שאני דשכירות קרקע הוא וכמ"ש התוספות

והריטב"א ז"ל: וראיתי בקצה"ח סימן קצ"ד שכתב שם על דברי הט"ז שחולק על הסמ"ע דס"ל דשכירות קרקע מעפ"ם נקנה בכסף לחוד שיש ראיה להסמ"ע מדברי התוספות שכתבו טעמא דשכירות קרקע נקנה בכסף ושם פתבו דלר"י בבלן עפ"ם מיירי ע"ש.

ונאני תמה עליו דהך דינא שכתבו הפוסקים להצריך שטר ג"כ הוא מטעם דסתם עפ"ם אנס הוא ולא סמכה דעתיה עד שיכתוב שטר ולא נאמרו הדברים אלא כשידעם תקיפה אבל מתני' דבלן בזמן שהשנים פתיקונו וישאלו שרויין על אדמתם פשיטא שהפסד לבד הנה קונה כדת של תורה.

וגם י"ל דשכירות מרחץ שאני שאינו אלא לשעה קלה לבד ודקאמר התם הרי מרחץ פתוחה לפניך כו' ודמי למה שמבואר שם לענין קנין מטלטלין בעפ"ם דלא חיישינן לאנס כיון שמיז נקח אותם לבורח כמ"ש בסמ"ע ס"ק: ודברי ההג"א בב"מ הם תמוהים בעיני שכתב כיון דגוף העובר אינו יכול למשוך כו' דהא גבי בלן נמי יכול לקיים בחליפין דשכירות קרקע נקנה בחליפין כו' ע"ש ונפלאתי דתלי תניא בדלא תניא דהא דעת התוספות גבי עובדא דר"ג וזקנים שהיו באים בספינה כו' דאין שכירות קרקע נקנה בחליפין וכן דעת קצת פוסקים כמבואר בח"מ סימן קצ"ה אף פסד מהני לכ"ע ותלמוד ערוף הוא בב"ק ובב"מ דשכירות קרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה כמו שהקרקע נקנית בקנינים אלו ולא משום אין למשוך אתינן עלה ואפי' בעצמין נקוב אינו מועיל משיכה לזרעים שבתוכה רק בדרכים שקרקע נקנית בהם ואפילו היכא דלא שייכא משיכה כלל אין ללמוד מבלן דשכירות קרקע ומכ"ש פי' הבו דלא לוסוף עלה ללמוד מזה כשיש שייכות משיכה ע"י דבר אחר כגון העובר ע"י בהמה כפיתה דאין מקום ללמוד מבלן דמה בכך דנימא דיכול לקיים בחליפין כיון שמתקיים נמי שפיר ע"י פסד דנדאי שכירות קרקע נקנה בו וגם הלום ראיתי דבר תמוה בקצה"ח סימן ר"ט סעיף ז' הביא דברי התה"ד וכתב וז"ל ומ"ש תה"ד דא"ז סבר עובר לאו ירף אמו ואין לו מה למשוך קשה דהא בב"מ בעי לה משוף פרה זו לקנות פלים כו' ויותר נראה דס"ל לא"ז כו' אע"ג דיוכל למושכו ע"י הפרה אזלינן בטר עיקר המכירה ובמח"כ אישתמיטתיה מקור דברי התה"ד בשם א"ז שהיא מהמרדכי והג"א ובהג"א מבואר פן להדיא שכתב ומשיכת האם אינו מועלת לעובר אלא בכפותה ומטעם חצר ואע"ג דאי כפיתה ומשכה הוי קנה לעובר אפ"ה הואיל וגוף העובר אינו יכול למשוך אלא ע"י משיכה דבהמה המעות קונות דהא גבי בלן כו' ע"ש ומכ"ש שיש להפליא יותר במה דסיים בקצה"ח שם דלפי זה אפילו למ"ד עובר ירף אמו דנדאי מהני משיכת הפרה לעוברה אזלינן בטר עיקר המכירה והוא העובר וליתא במשיכה עכ"ל והוא תמוה דנדאי אי עובר ירף אמו הוא אף אי אזלינן בטר עיקר המכירה יש פאן משיכת העובר הנמכר שהרי הוא חלק מהבהמה וכמוכר לו מקצת בהמה דכשמושך קונה מחמת שמושך אותו חלק עצמו הנמכר לו משא"כ אם עובר לאו ירף אמו דאז הוי פכלים שע"ג בהמה שע"י משיכת הבהמה רוצים לקנות הפלים וכ"כ להדיא במרדכי שם בשם הא"ז שכתב ומשיכת האם אינו מועיל לעובר דהא ר"ת ז"ל גופיה פסק דעובר לאו ירף אמו הוא וכמאן דמנחא בדקולא דמ"א עכ"ל, ומדברי בעל קצוה"ח נראה שהבין דמ"ש התה"ד משום דעובר לאו ירף אמו טעמיה

דנפשיה קאמר וליתא אלא הם דברי האור זרוע בעצמו והם נכונים: ודאמתאן עלה מבואר משיטת התוס' והריטב"א דלא ס"ל הך דא"ז.

וכן נלענ"ד מפנרש יוצא מדברי הטור ח"מ סי' של"ג שאחר שהביא דברי ר"ת באם משך פלי אומנות כו' בד"א שיכולין לחזור בהם כ"ז שלא משך פלי אומנות וכן בדבר דלא שייכא ביה משיכה כו' ונראה שר"ל ע"ד המבואר בש"ס שם פשתנו להעלו' מן המשך דאפשר במלאכה פזו א"צ לפלים כלל ולא שייך ביה משיכה וקאמר דבכה"ג יכול לחזור בו ונראה מדברי הטור דבלא משך פלי אומנות או לא שייכה משיכה שנה קבלן לשכיר יום בזה שיכול לחזור בו ואין הפרש ביניהם כ"א במה דשייכה ביה משיכה ומשך ודון מיניה דגם בנותן מעות בשעת שכירות נמי שנה קבלן לשכיר דאי לא שייכא משיכה יכול קבלן לחזור כמו שכיר דקי"ל דחוזר אף שנתן מקודם.

(ומ"ש בש"מ בשם הריטב"א בנתן שכר א"י לחזור ועיין בקצה"ח דס"ל דחד מלתא הוא עם קנין וצ"ע) וכמ"ש מהרי"ק והביאו בש"ע דאם אית' דגם בזה יש חילוק ביניהם לא ה"ל להטור לסתום אלא לפרש אלא דבכל גונוי קאמר פיון דעכ"פ אין פאן משיכה אין תועלת מה דלא שייכא ביה משיכה ואפילו הקדים השכר יכול לחזור בו כמו שכיר והיינו פשיטת התוס' והריטב"א: ולכאורה נראה דממקומו הוא מוכרע דהא בש"ס פריף והא בעי לממשך תספורת ובפשיטות ה"ל לשנויי דמייירי ששכרו לספר שיגלחנו בתער של בעה"ב ומי לחצו לומר דמייירי שהשכירות באופן שיגלחנו בתער השכירה עד שהוצרך לשנויי בדוחק דמייירי בספר נכרי אלא ע"כ דבכל גונוי לא קנה במעות אף באמת אין מזה הוכחה רק לדבריה שפכתבת שהדבר תלוי בכלי האומנות ואם כל הפלים שהמלאכה נעשית בהם הם של בעה"ב לא שייך ביה משיכה אבל אנכי לא כן עמדי שלענ"ד אפ"ל לשיטת הא"ז אין זה כ"א בכה"ג שאין פאן שייכות משיכה כלל בענין זה פגון רחיצת המרחץ או פגון ההוא דבכו' שהעופר שאנו דנין עליו אינו בעולם ולא שייכה משיכה בגופה ממש קנין מעט משא"כ בספר וכינצא אף שעושה מלאכה בכליו של בעה"ב מ"מ אין בכלל אין לו מה למשוך פיון ששכסו מלאכה זו היא צריכה להעשות ע"י פלי ואין הכרח שתעשה בכליו של בעה"ב אדרבא רגילות הוא שתעשה המלאכה ע"י פליו של אומן ושייכא ביה משיכה אין חיוב קנין המשיכה מתבטל בשביל שעתה הפלים של בעה"ב (וגם י"ל דגם אם הפעלים נותנין לו הפלים שיעשה בהם המלאכה הוי פהשאל לו וקנוי לאומן על ההוא שעתא של עשיית המלאכה ונשפיר מיקרי שייכא בי' משיכה ויש לדחות קצת) ומש"ה לא הוי מצוי לאוקמי הך דתספורת בכה"ג דגם בכליו של בעה"ב שייכה משיכה קרינו ביה ולפ"ז מוכח דגם הא"ז אגיל ומודה דבכה"ג שדרך לעשות בכלי אע"פ שהוא של בעה"ב נמי שייכא ביה משיכה קרינו ביה ואין נקנה בכסף: וראיתי בדבריה הראשונים שכתבת שהעירו בזה הפ"י והבית מאיר לענין האשה ועינתי בדבריהם וראיתי כי הטיבו אשר דברו דהפ"י כתב שם אהא דאמר' והא איהו כתבה ליה במה קנאתו דהא מעות אינו קונות וע"ז כתב דהפתיבה שאין בו ממש ולא שייך משיכה כ"ע מודו דמעות קונות והיינו משום דהתם שגוף הקלף של הבעל ולפי מה דס"ד הסופר עושה מלאכת הפתיבה ע"ד האשה א"כ פשיטא שאין לו קנין בגוף של הבעל עצמן רק המלאכה פמות שהיא הוא מקנה לאשה וא"כ פשיטא דלית ביה קנין משיכה דאפילו תימא דמצי קני מלאכת הפתיבה במשיכת הקלף מ"מ הרי החלף אינו

של סופר אלא של הבעל ומשני דאקנו ליה רבנן המעות והסופר אדעת' דבעל קא עביד והבעל קני ליה אגב הקלף ואי משום אוןן קונה בשבח כלי כפר הארכתי בזה בתשובתי ויותר נראה דמירי שהאשה נותנת שכר הסופר מיד דאל"כ הרי בשעת פתיכה אין פאן קנן מעות כלל (אף שם בתירוץ קמא דהפ"י משמע שמתנת אח"כ ע"ש בתי' שיכולה לחזור בה ולומר שאינה רוצה לשלם שכר הפתיכה ע"ש וקצרותי) ובבית מאיר כתב מ"מ האשה שהיא רוצה בכתיבת הגט היא קונה מן הסופר במעות בלא משיכה כו' ע"ש דמירי למ"ד אין אוןן קונה א"כ אף פשוטות ל' האשה המעות לבסוף היא קונה מלאכת הפתיכה שהרי אין מה למשוך ומעיקר' נמי אדעת' למשקל אגריה מן האשה עביד אף מ"ש דאין לו מה למשוך קונה במעות דומיא דשכירות מרחץ דפרק הזהב וע"ש בתוס' עכ"ל הוא תמוה שבתוס' מבואר להקפד כמ"ש ואפשר שגם פונתו לומר דבתוס' לא משמע פו: והנה דברי הר"ת ז"ל דבמשיכת כלי אומנות א"י לחזור עמדו בו הראשונים ז"ל ובש"מ כתב בשם הריטב"א שהיא כהלקתא בלא טעמא דהאיך זכה זה באוןן שלא יחזור בו במשיכת כלי אומנותו כו' ולדידי קשי' לי מהא דאמרנו פרק השואל עמה ממש מי משפחה לה פרה במשיכה ובצלים באמירה ועיין בדברי התוס' והרא"ש שם בשם הראב"ד הקשה דנוקמא שלא התחילו עדיין ותיירץ דא"כ קדמה שאלת פרה לשאלת בצלים כו' ולפי שיטת ר"ת ה"ל לאוקמי בפשיטות שהשאל עצמו עם פרתו לעשות הוא בעצמו מלאכה ובמשיכת הפרה ה"ל כמושך כלי אומנותו שאז נקנה גם גופו של המשאל וגופו ושאלת פרתו באים כאחד ממש וא"צ לאוקמא בקניימא בתצירו כו' או דא"ל את גופך כו' ואפשר לומר דלדברי רב המנונא שם דף צ"ח דאמר עד שתהא פרה וחורש בה לק"מ דלדידיה ע"כ מתוקמא מתני' בכה"ג ששאל אותו לחרוש פרתו עם השואלה וה"ל שאל עמה ממש אבל למאי דדחי דר"ה מברייתא ושם בברייתא קתני ג"כ שאל עמה ומירי שהוא נשאל למלאכה אחרת ובכה"ג שאינו כלי אומנותו פשיטא שאין שאלת הבצלים למלאכה אחרת תלוי' במשיכת הפרה וע"כ לאוקמי בהנהך גונוי דמוקי בש"ס ולכך מוקי נמי מתניתין בכה"ג: והנה בהג"א שם כתב בשם הא"ז דמשמע מהכא דאומר הריני שואל לה א"י לחזור בו עד שיעשה לו אותה מלאכה וכגון לדבר האבד דאל"כ לא גרע מפועל ובהג"א דב"מ דף ע"ט כתב בשמו דאם אמר הריני מקבל עלי לעשות כך וכך א"י לחזור ורפיה בידי עד פאן לשונו ומדברי הרמב"ן והרשב"א בריש השוכר את האומנים הביאם בשיטה מקובצת שפיתבו שפשם שרקע נקנית בחזקה ומטלטלין במשיכה וכן שפירת קרקע או מטלטלין כף שכירות פועלים בתחלת מלאכה ע"ש וכ"כ בנ"י נראה מדבריהם דעכ"פ התחלת המלאכה קנן גמור הוא אף מדברי הנ"י ריש השואל דלענין שיהיה נקרא בעליו עמו באמירה בעלמא יחשוב כשואל דבתשו' שארית ישראל כתב שאין פאן ענין לקנן אחר (ומשמע מזה דלא ס"ל כהריטב"א דבקנן א"י לחזור דאל"כ בפרה נמי נימא דמתחיל משעת אמיר' דכתיב שארית ישראל ואי משום דשייך קנן משיכה משאל גופי' נמי שייך קנן משיכה אלא ע"כ דגם בקנן יכול לחזור ולכן פינו שאין קנן אחר שא"י לחזור שפיר קרוי נישאל באמירה לבד) וטעמא שתיקנו הקנן בתחילת המלאכה נלענ"ד לפי מ"ש בש"מ בב"מ דף צ"ט בשם הריטב"א אהא דבקע בו קנאו דתקנתא דרבנן הוא מפני ת"ה שלא יהא אדם משאל או משפיר פלים לחבירו ואחר שיתחיל במלאכתו יחזור בו ויניח מלאכתו מותרת וכו"כ הריטב"א

בְּקִדּוּשֵׁי וְנִרְאָה דְמַה"ט הִתְקִין גַּם בְּפוּעֵלְיוֹ תַּחֲלַת מְלֶאכֶה לְקַנְנוֹ קֶצֶת אֲבָל מִדִּינָא דְאוּרִייתָא לֹא מִשְׁתַּעֲבָד בְּאִמְרֵיהּ וְכִדְאֲמַרִּינוּ גַּבֵּי מַתְנֵהּ ש"ח לֵהוּיֹת פְּשׁוּאֵל בְּמֵאֵי בְּדַבְרֵים בְּעֵלְמָא וְאִפִּילוּ קִבְלוּ לֹא מִשְׁתַּעֲבָד וְהִתְחִיל בְּמֶלֶאכֶה שְׂיָדָן עַה"ת מִשׁוּם תַּקְנַת דְּרַבְּנָן נִגְעוּ בָּהּ: אָמְנָם נִרְאָה דָּאֵם שׁוֹכֵר לְעֶצְמוֹ וּמְקַבֵּל כֶּסֶף שְׁפִיר מְהַיְי מִדִּין ע"ע שְׁנִקְנָה בְּכֶסֶף וּבִשְׁטֵר וְאֵע"ג דַּע"ע גּוּפּוֹ קְנוֹי מ"מ שְׁכִירוֹת לְיוֹמָא נְמִי מְמַכֵּר הוּא וְכִמוֹ שֶׁהִשְׁוּוּ שְׁכִירוֹת קַרְקַע לְמַכִּירְתָּהּ פֶּה יֵשׁ לְהִשְׁוֹת שְׁכִירוֹת אָדָם לְמַכִּירְתּוֹ וְכֵן מְבֹאֵר מִדְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם פ"ג מֵהַל' מַכִּירָה דְפוּעֵל אֵין לוֹ אוֹנָאָה לְפִי שֶׁהוּא פְּקוּנָה אוֹתוֹ לְזִמְן וְעֵבְדִים אֵין בָּהֶם אוֹנָאָה וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי מְזָה בְּתִשְׁבּוּבַתִּי הִרְאִישׁוּנָה וְהִנֵּה בְּמִשְׁנָה לְמַלְךָ פ"ה מֵהַל' טוֹעֵן כְּתַב עַל דְּבַרֵי הֶרְאָב"ד שֶׁם דְּמִיִּיתִי מֵהָא דְשִׁתִּים חֲבַלְתָּ בִּי אִף עַל גַּב דְּאָדָם אִיתְקוּשׁ לְקַרְקַע וְה"ה שֶׁם כְּתַב דְּדוֹקָא עֵבֵד כְּנַעֲנִי כו' וְע"ז הִקְשָׁה הַמ"ל מִדְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם דֵּהַל' מַכִּירָה כו' וְשָׂמָא יֹאמֵר דְּהֵתָם דְּדוֹקָא אִיתְמַר כו' ע"ש ש"ר"ל דְּדוֹקָא הִיכָא שֶׁהוּא מְשַׁפֵּיר עֶצְמוֹ דְּחֻשִׁיב כְּמַכִּירָה לְזִמְן בְּזָה יֵשׁ לְדוּוֹנוֹ דִּין עֵבֵד וְהִבִּיאֹ בְּאו"ת ס"ס צ"ה אִף שֶׁם הִבִּיא רְאָיָה מֵהָא דְקִדּוּשֵׁי דְקֶאֱמַר הַשְּׁבַע לִי שְׁלֹא נִמְכַרְתָּ לִי בַע"ע וּפְרִיָּהּ מְמוֹן בְּעֵלְמָא הוּא וּמִשְׁנֵי גּוּפּוֹ קְנוֹי וְקִשָּׁה דָּאִף אֵם אֵין גּוּפּוֹ קְנוֹי הָא תְּבַעוֹ שְׁעֵבּוּד עַל אָדָם דְּהוּי פְּקַרְקַע וְא"כ הוּא ש"ק אֲלֵא ע"כ דְּדוֹקָא ע"ע דְּגוּפּוֹ קָא קְנוֹי אִיתְקוּשׁ לְעֵבֵד כְּנַעֲנִי אֲבָל אֵי אֵין גּוּפּוֹ קְנוֹי לֹא אִיתְקַשׁ לְעֵבֵד כְּנַעֲנִי ע"ש.

וְנִפְלֵאֵתִי דְלִפ"ז אִיף נִתְיַשְׁבּוּ לוֹ דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפוּעֵל לְעַנְנֵי אוֹנָאָה שְׁנוּתָן עֲלֵיו דִּין עֵבֵד דְּהָא פּוּעֵל נְדָאֵי אֵין גּוּפּוֹ קְנוֹי דָּאֵי גּוּפּוֹ קְנוֹי לֹא מְצִי לְמִימַר בְּאִפִּי תַרִּי זִיל וְאֵין גְּרַעוֹנוֹ מַחֲלִל כְּמְבֹאֵר בְּקִדּוּשֵׁי דָּף ט"ז וְלַעֲנִין פּוּעֵל אֵינוֹ כּוֹן.

וְעֵינֵינוּ בְּר"ן דְּקִדּוּשֵׁי גַבֵּי הַשְּׁבַע לִי שְׁלֹא נִמְכַרְתָּ בַע"ע שְׁכ' דְּהָא דְאֲמַרִּי גּוּפּוֹ קְנוֹי הוּא לְפִי שְׁרַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שְׁפָחָה וְא"כ פְּשִׁיטָא דְפוּעֵל אֵין גּוּפּוֹ קְנוֹי וְע"ש בְּדָף י"ז בַּד"ה חֲלָה: אִף בְּאֲמַת מַה שֶׁהִקְשָׁה דָּאִף אֵם אֵין גּוּפּוֹ קְנוֹי הוּי שְׁעֵבּוּד אָדָם שֶׁהוּא פְּקַרְקַע לְעַנְד' לְק"מ דְּגַם בְּקַרְקַע אֵם אֵין הִתְבִּיעָה עַל גּוּף הַקַּרְקַע שְׁשִׁנְיָהֶם מוֹדִים שֶׁהַקַּרְקַע הוּא שֶׁל רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן אוֹכֵל פִּירוֹת בְּנִכְיִית' אוּ בְּאִרְיִסוֹת וּמְחֻזְלָקִים כְּמָה שְׁנִים יֵשׁ לוֹ לְאַכּוֹל פִּירוֹת הַשְּׂדֵה נִרְאָה דָּאֵין זֶה תְּבִיעַת קַרְקַע רַק תְּבִיעַת פִּירוֹת שְׂזָה לֹא אִיכְפַת לִיהּ בְּקַרְקַע רַק שְׂיִזְפָּה בָּהֶם לְאַחַר קִצְרִתָּם מִן הַקַּרְקַע וְלָכֵן אֵם הוּא מוֹדָה בְּמַקְצַת חֵיִיב שְׁבוּעָה וְה"נ אֵם ע"ע אֵין גּוּפּוֹ קְנוֹי אֵין תְּבִיעַתוֹ רַק עַל מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם וְלֹא שְׁעֵבּוּד הַגּוּף עַל הָאָדָם רַק כְּשִׁיעֲשָׂה פְּעוּלָתוֹ הִרִי הוּא שְׁלוֹ וְזֵהוּ מְטַלְטְלִין הוּא וּמִשְׁנֵי דְגוּפּוֹ קְנוֹי וְהוּי פְּקַרְקַע לְפִירוֹתֵיהּ.

וְגַם מ"ש דַּע"ע אִיתְקַשׁ לְעֵבֵד כְּנַעֲנִי לֹא יִדְעָתִי מִנ"ל דְּהָא דְנִקְנָה בְּכֶסֶף יְלַפִּינוּ מְכַסֵּף מְקַנְתוֹ רַק לְעַנְנֵי שְׁטֵר אֲמַרִּינוּ לֹא תַצֵּא כְּצֵאת הַעֲבָדִים אֲבָל נִקְנָה בְּקַנְנֵי עֲבָדִים וְאִדְרַבָּא אֵין ע"ע נִקְנָה בְּחֻזְקָה דְּמִמַּעֲטִינוּ וְהִתְנַחֲלָתָם אוֹתָם בְּחֻזְקָה וְלֹא אַחַר בְּחֻזְקָה וְא"כ ע"ע לֹא הִקְשָׁה לְעֵבֵד כְּנַעֲנִי כָּלֵל וְלִכְאוּרָה מְסַתְּב' בְּזָה כְּהַש"ף פִּינוֹן דְּגַלִּי קָרָא בְּעֵבֵד כְּנַעֲנִי דְהוֹקֵשׁ לְקַרְקַע יְלַפִּינוּ מִיְנֵיהּ דְּאָדָם הוּי פְּקַרְקַע וְלָכֵן שְׁפִיר כְּתַב הֶרְמֵב"ם דְפוּעֵל אֵין בּוֹ אוֹנָאָה כְּדִין עֲבָדִים דָּאִף עַל פִּי שְׂאִין גּוּפּוֹ קְנוֹי מ"מ יְלַפִּינוּ מִיְנֵיהּ כָּל שִׁישׁ בּוֹ עַנְנֵי שְׁעֵבּוּד הוּי דִּינוֹ פְּקַרְקַע וּמ"מ לְעַנְנֵי חֲבַלָּה שְׂאִין עַנְיָנוּ לְשְׁעֵבּוּד לִית לָן לְמִילָף מַעֲבָד כְּנַעֲנִי וְאֵין לוֹ דִּין קַרְקַע וְהֶרְאָב"ד ס"ל דְלִכְלֵל מִיְלֵי הוּי פְּקַרְקַע וּבְזָה אִתִּי שְׁפִיר דְּבַרֵי הֶרְמֵב"ם

דמחלק בין פועל לקבלן וכבר פתבתי בזה בתשובתי על דברי ה"ה והמ"ל ולפי מ"ש י"ל דהרמב"ם ס"ל דלענין גוף הקנין אין חילוק בין שכיר יום לקבלן דגם בקבלן שייכה ביה מכירה דמה לי שמוכר עצמו לזמן או לעשות מלאכה זו ואף שיכול לדחות לזמן שירצה מ"מ חיובא רמי עליה לפי שמכר עצמו למלאכתו של זה ומ"מ לענין דין אונאה הם חלוקין זה מזה אף על גב דהרמב"ם סובר דקונה ע"ע אין בו אונאה ולכך פתב בפועל דהוי פקונה לזמן ועבדים אין להם אונאה מ"מ מכירה של קבלן לא דמי למכירה של ע"ע ופועל דבשלמא ע"ע עיקר דינם על מכירת עצמם ושעבוד גופו כמה נתאנה במכירה זו וכן בשכיר לזמן שאין פאו מלאכה מסוימת והאנאה חלה על מה שהשפיר גופו לזמן שהוא שנה יותר או פחות ובכה"ג ילפינו מדין עבדים משא"כ בקבלן שהם דנין על המלאכה ידועה ששכרו לארוג בגד בב' זוזים ואינו שנה כ"כ ועל שווי המלאכה אנו דנין הרי דינו כמטלטלין שיש בשכירתם ומכירתם דין אונאה ולענ"ד ברור בכוננת הרמב"ם למעיין שם וא"צ לחילוק התה"ד ומיושב קושיות ה"ה שם: והנה בהא דאמרינו דקבלן אין לו דין עבד פתב הסמ"ע בסימן רכ"ז בטעמא לפי שיכול לעשות אימת שירצה וכן מבואר בהגהות מיי' ולענ"ד אין זה מעלה ארוכה וכמ"ש דהא ס"ס מכר עצמו וחיבי את גופו לעשות מלאכה זו וגם בשוכר לזמן אף על פישלא סיים הזמן רק שחייב עצמו לעשות עמו כ"כ ימים בסתם ורשות בידו לבחור לו איזה זמן שירצה מ"מ נראה דלא נפיק בזה מדין פועל: ולענ"ד י"ל בקבלן פיון שהשכירות הוא על מלאכה זו אין פאו קפידיא רק שתהיה מלאכתו של בעה"ב עשויה בין ע"י זה או ע"י אחר וא"כ לא שייך לתת עליו תורת עבד שהרי בידו שלא לעשות בעצמו פיון שהעיקר מה שנסתעבד הוא על המלאכה משא"כ בפועל לזמן שהעיקר השעבוד הוא על גופו דין עבד יש לו ועדיין צ"ע בקבלן שהתנה עמו שיעשה בעצמו המלאכה וכן בפועל שהתנה שיוכל להעמיד אחר במקומו שירצה ויותר נראה פיון דהא דיכול לחזור היינו מגזה"כ פי לי בני ישראל עבדים דכונתיה ממעטינו ולא עבדים לעבדים דענין עבדי ה' לקבל כל אשר יצוה ולא על ענינים פרטים וכה"ג קרוי עבדות משא"כ פשאין צריף לקבל עליו כל אשר יצוה רק ענין פרטי שהתנה עמו אינו בכלל עבדות וזהו פוננת רש"י שפתב שאין זה עבד אלא לעצמו ר"ל דענין פרטי שהוא אין שייך עליו תורת עבדות למה שעושה לגרמיה הוא דעביד: וראיתי בספר כתובה בר"פ נערה שנתפתתה שפתב על קושיות התוס' שם הפלת את שיני כו' דת"ל דאין נשבעים על העבדים וכתב הוא ז"ל דלהתוס' דדווקא עבדים אתקשו לקרקעות אם פן פשיאמר שיצא בשן ועיין הו"ל בפירת ב"ח דלא איתקש לקרקע ואין מקום לקושיותם ע"ש וכ"כ בספר קצוה"ח בסימן צ"ה ומ"ש בספר כתובה שם דלהרמב"ם תביעה הבאה מפח קרקע הו"ל פקרקע ה"נ אפילו שעמה הוא תביעת ב"ח מ"מ תחלת התביעה מפח עבדות לענ"ד צ"ע שאין הנדון דומה דהתם התביעה הוא פי הזיקו פקרקע ומחמת זה תובע דמי הזיקו ואזלינו בתר עיקר התביעה שמחמת זה נצמח תביעת המזון אבל בכאן מה בכך שהיה עבד מ"מ פעת אין תביעתו רק שזה מעכב ב"ח תחת ידו ומשתעבד בו ומה מקום לחלוק בין ב"ח לעבד שיצא לחירות ע"י גט שחרור או שן ועין ובא אחד ומשתעבד בו וזה פופר ואומר שהוא עבדו מכבר דפשיטא דכפירת ב"ח הוא ולא דמי להא דאמרי' בקידושין דף כ"ח דמבואר שם באומר השבע לי שאין עבדי אתה דאי לאו משום גלגול שבוועה לא היה צריף לישבע ע"ז דאין נשבעים

על העבדים דהתם מיירי שאין לו ראיה שהיה עבדו רק הוא תובע שהוא עבדו ואז אין הנתבע צריך לישבע על תביעה שהוא עבד משא"כ בזה שהוא להפוך שהתביעה הוא שמחזיק בב"ח שפיר יש בזה חיוב שבועה איבר' דקשאי לי טובא שהרי לפי שיטה זו שהיא שיטת התוס' בקידושין דווקא עבד פנעני איתקש לקרקעות אם פן צריכים אנו ליישב סוגיא דקידושין השבע לי שלא נמפרת בע"ע דפריה פיון דגופו קנוי היינו קרקע וקביאו הש"ך וצ"ל כמ"ש הר"ן בקידושין ובשבועות דלא מטעם דאיתקש לקרקע אלא דאין חיוב שבועה כ"א על תביעת ממון אבל לא על תביעת גוף וקא דפריה היינו קרקע ר"ל דמאי רבותא כמו שעל קרקע חייב על ידי גלגול כמו פן על תביעות גוף ע"ש וא"כ מ"ש הגאון ז"ל דלשיטת התוס' דב"ח לא איתקש אין מקום לקושיותם קשה טובא דאדרבא לפי שיטה זו צ"ל דעכ"פ על תביעות גוף אין חיוב שבועה בין שהוא עבד בין שהוא ב"ח וכיון שזה תובעו שמחזיק בגופו להיות לו עבד עולם, וכמ"ש התוספות דלקה א"צ יחוד פלי שהרי העבד תובע את גופו ע"ז אין חיוב שבועה ואדרבא יגדל התמה דלא מיתרצה בתירוץ התוס' דס"ל נשבעים על העבדים דמה בכך דהתם שאינו תובע גופו רק שאחזק תובע לחבירו על עבד משא"כ בתובע גופו וכמ"ש הר"ן וא"ל דאף על גב דאין נשבעים על תביעת גוף מ"מ קרפן שבועה שפיר מיתי ודווקא לענין עבדים הוקשו התוס' דאפילו מאן דדריש רבויא ומרבה קרקעות לשבועה פוטר מקרפן שבועה דדריש מכל כו' משא"כ לענין תביעת גוף י"ל דקרפן שבועה חייב אף על גב דאין נשבעין.

אף ז"א דהא טעמא דאין נשבעים על תביעת גוף משום דחיוב שבועה גבי תביעת ממון פתיב' וא"כ פשיטא דגם קרפן שבועה אין לחייב דלא פתיב רק על תביעת ממון וכן מבואר בשבועות שם דבענין מעין הפרט דהיינו גזל ותשומת יד שהוא ממון ולפי מ"ש לעיל דלאו דווקא עבד פנעני איתקוש לקרקעות דכל שהוא בענין עבדות ילפינן מעבד פנעני דאיתקוש לקרקעות א"ש סוגיא דקידושין בפשיטות וא"צ לסברת הר"ן דעל תביעת גוף לא מחייב אבל לפי מה דמשמע מדברי התוס' בקידושין ובמגילה דעבד פנעני דווקא איתקש וכן דעת הריטב"א אם פן ע"כ צ"ל בסוגיא דקידושין כמ"ש הר"ן א"כ תיקשי דברי הש"ס בכתובות וכן מבואר במשנה בשבועות דבטענו הפלת את שיני מחמת קנס אתאין עלה ותפוק ליה דעל תביעות גוף אין לחייב שבועה: איברא דגוף הקושאי שהקשה הגאון ז"ל וכ"כ בספר קצוה"ח דאם ב"ח אינו פקרקע גם מעוכב ג"ש אינו פקרקע והו"ל כפירת ב"ח לענ"ד דברי התוס' נכונים ע"פ המבואר בתוס' דב"ק דף ל"ג דבכל קנסי לא זכי עד שעת העמדה בדין והא דבעבד זוכה בשחרורו לא לתר היינו משום דגלי קרא תחת עינו ולא תחת עינו ושינו ושינו למאן דס"ל אין צריך גט שחרור משא"כ למ"ד צריך ג"ש קסבר שיוצא בעינו ושינו ולא גלי קרא והו"ל כפיר קנסות ואינו זוכה עד שעת העמדה בדין פן מתבאר מדברי התוספות שם ולפי זה שפיר הקשו התוספות דכיון דלר"ש קיימינן דס"ל צריך גט ולדידה אין העבד זוכה בעצמו מיד עד אחר העמדה בדין ואם פן תביעת העבד הוא להפקיע מעליו דין עבדות ממש ולהוציא לחירות וכמ"ש וזה כופר הו"ל כפירת עבד ולא כפירת ב"ח וכמו אם תובעו הפקדתי בידי עבד שפמיתי עינו ולא עמדתי בדין עדיין וזה כופר דהו"ל כפירת עבד פיון שלא נסתלק שם עבדות

מעליו עד אחר העמדה בדין ואתי שפיר במה דסמכו קושיותם בזה למה שכתבו לעיל מיניה דר"ש סבר דצריך גט שחרור.

אף הנני מוסיף להפליא שהתוס' לכאורה הם סותרים דברי עצמם תכ"ד שבתחלת דבריהם כתבו וא"ת מה יחוד פלי שיקף גבי עבד דהא מיד שהפיל שינו קנה העבד בעצמו דגבי עבד גלי רחמנא שזוכה בעצמו מיד כשהפיל שינו פדאמרין במרובה דף ע"ד כו' וכוננת דבריהם בזה למ"ש תחת שינו ולא תחת שינו ועינו וכמו שפיארו הדברים בב"מ דף ל"ג שהבאתי לעיל ואם פן האיה חזרו וכתבו דא"ל שיוצא בשינו כו' (ומ"ש דמוכח בב"ק דמאן דאית ליה כו' הוא ט"ס וצ"ל דמוכח בגיטין) דר"ש ס"ל דצריך גט ונהרי מבואר מדברי התוספות דלעיל דאי אמרינו צריך גט לדידיה לא דרשינו כלל תחת שינו ולא תחת שינו ועינו אלא באמת יוצא בשניהם ולא זכה בעצמו כלל עד אחר העמדה בדין וא"כ שוב שפיר משפחת לה יחוד פלי ולכאורה י"ל דבאמת בגיטין מיבעי' ליה במעונב גט אם יש לו קנס כו' ולהך צד איבעי' דאין לו שפיר דרשינו גם לדידיה ולא תחת שינו ועינו וא"כ שפיר גלי קרא דזוכה בעצמו ומ"ש התוס' דמוכח כמאן דסבר נותן דמי עינו סבר דאין צריך ג"ש היינו להך צד האיבעי' דיש לו קנס וקנסו לרבו דז"א דעכ"פ ממ"נ לא קשה קושיות התוספות לפי מה שנראה מדבריהם דאי אמרינו שלא זכה בעצמו שיקף יחוד פלי לקנס וא"כ בהך צד דאם צריך ג"ש לא דרשינו תחת שינו ועינו דלא גלי קרא ואם פן מתוקמא בפשיטות ע"י יחוד פלי.

ולהך צד אף שצריך ג"ש שפיר דרשינו הכי וגלי קרא משמשחרר מיד אם פן דין הוא שנותן לו דמי עינו אף שנאמר צריך ג"ש וא"כ י"ל כמ"ש התוספות שהפיל שינו גם סימא עינו ומיניחד הפלי על דמי עינו דאע"פ שצריך ג"ש מ"מ צריך לשלם דמי עינו ולא מצינו למפשט האיבעי' דבכל צד אתי שפיר פירוש' דמתניתין ודברי התוספות בזה תמוהים לענ"ד וצ"ע: שוב ראיתי ליישב דברי התוספות דכוננתם דבתחלה כתבו וא"ת מה יחוד פלי כו' דגבי עבד גלי רחמנא שזוכה בעצמו מיד כו' היינו משום דאי לא הוי אמרינו שזוכה בעצמו שפיר מצינו למימר דשיקף יחוד פלי ע"ז שיהיה מחויב לשחררו ולהוציא גוף העבד מתחת ידו ואפשר דאף יחוד פלי אין צריך בזה פיון שעדיין גופו של עבד הוא פבוש תחת ידו עד שישחררנו אלא דהתוספות עכשויו לא נחתי להכי פיון דהשתא ס"ל דזוכה בעצמו א"כ לא מיבעי' בלא יחוד פלי שאין פאן דבר שיחול התביעה עליו פיון שזכה בעצמו אלא אפילו יחוד פלי לא שיקף שאין לו על מה שיחול אחרי שזכה בעצמו וע"ז כתבו וא"ל פגון שהפיל שינו כו' דר"ש אית ליה דצריך ג"ש ולזה תירצו וי"ל דסימא עינו א"צ יחוד כו' ע"ש ר"ל דהשתא דאמינו להכי דמאן דאית ליה נותן דמי עינו ס"ל דא"צ ג"ש ור"ש דס"ל צריך יוצא בעינו ושינו והיינו דלא זכה בעצמו ממילא דאפילו יחודא"צ שאין לה יחוד גדול מזה שהרי העבד תובע את גופו מרבו שישחררנו ומדניק היטב לשון זה דלכאורה אינו מוכן אחרי שכתבו בתחלת דבריהם שהעבד זוכה לעצמו איה פתבו שתובע גופו דמה תביעת גופו יש פאן אלא הוא הדבר אשר דברתי דמעיקרא לא אסקי אדעתיהו דזה שזוכה בעצמו מתלי תלי וקאי בהך פלוגתא אם צריך ג"ש ולכן הקשו דאפילו יחוד פלי לא שיקף והשתא כתבו למאי דקיימינו דאי צריך ג"ש אינו נותן לו דמי עינו תו אפילו יחוד פלי לא צריך שהרי יש פאן תביעת גוף העבד ג"כ ועיין בב"מ דף מ"ח בד"ה תשומת יד ששם כתבו התוספות

גם כן פְּדָרְיָהֶם בְּכַתּוּבוֹת אֵלָא שְׁבָקוּשְׁיֵיתָם נְקִטוּ בְּקִצְרָה וּבְתִירוּצָם שֵׁם שְׁפָתָבוּ וּי"ל דְּשִׁפִּיר צָרִיף יַחּוּד שְׁשׂוּאָל גּוּפוּ בְּשִׁעוּבָדוּ שְׁפּוּכְשׁ וְאִינוּ מְשַׁחֲרָרוּ וְהוּא מְבּוֹאָר ע"פ מ"ש דְּכִינּוּן דִּס"ל צָרִיף ג"ש מְמִילָא שְׁעֵדִינּוּ יֵשׁ לוֹ תְּבִיעָה עַל גּוּף הָעֶבֶד וּא"כ מַה דְּקִשְׂיָא לָן עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת זֶה בְּעֵצְמוֹ פְּנוּנַת תִּירוּצוֹ אֵלָא שְׁקִיצָר בְּמוּבּוֹן: וְאִמְנָם בְּמַה שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת דָּאִי א"צ ג"ש מְצִינּוּן לְאוּקְמֵי שְׁהַפִּיל כּו' וְיַחּוּד פְּלִי עַל דְּמֵי עֵינּוּ צ"ע לַעֲנִיד דְּא"כ אֲמַאי פֶּטֶר לִיה מְשׁוּם קִנְס דָּאִי מוֹדָה מִיְפֶטֶר דְּהָא בְּב"ק דָּף ק"ה אֲמַרִּי דָּאִם אָמַר ש"ח אֲנִי עָלְיוּ חֵיב שְׁכָכֵר פֶּטֶר עֵצְמוֹ מְגַנְיָבָה וְאֲבִידָה כּו' אַע"ג דְּהָא קָאִים פִּינּוּן דָּאִי מְיַגְנֵב מְמוֹן כְּפַר לִיה וּלְפִי זֶה ה"נ יִתְחַיֵּיב עַל כְּפִירַת דְּמֵי עֵינּוּ שְׁיִיחַד לוֹ כְּלֵי דְּהָא דְּמֵי עֵינּוּ אוֹ מַעֲשֵׂה יָדָיו שׁוּב לֹא קִנְס הוּא אֵלָא מְמוֹן גָּמוּר אַחַר שְׁכָכֵר יֵצֵא לְחִירוֹת ע"י שְׁיָנוּי וְאִין לָהּ אֵלָא לּוֹמַר מְשׁוּם דָּאִי הָנִי מוֹדָה עַל הַפְּלַת שֵׁן הָנָה מִיְפֶטֶר מְשׁוּם מוֹדָה בְּקִנְס וְשׁוּב מְמִילָא פֶּטֶר עַל דְּמֵי עֵינּוּ ע"ז ר"ל פִּינּוּן דְּאִילוּ אָתּוּ עֵדִים עַל נְפִילַת שֵׁן הָיָה מִתְחַיֵּיב דְּמֵי עֵין אִם לֹא כְּפָרוּ וְהִשְׁתָּא דְּכָפֵר לִיה אֲפִילוּ אִם יָבֹאוּ עֵדִים עַל הַפְּלַת שֵׁן יְהִיָּה פֶּטֶר א"כ נִימָא דְּמִמוּנָא דְּכָפֵר לִיה בְּהָא דְּכָפֵר דְּמֵי עֵינּוּ אוֹ מַעֲשֵׂה יָדָיו וְגַם קִשָּׁה דְּמִנ"ל לְמַעוּטֵי כַה"ג מְוַכְחֵשׁ דִּילְמָא דְּוִקָא בָּאִם עֵיקַר הַדְּבָר שְׁאֵנוּ רוּצִים לְחֵיבּוֹ עָלְיוּ הוּא קִנְס וְאִי הָנָה מוֹדָה בֵּיה הָנָה פֶּטֶר מְמַעֲטִינּוּ לִיה מְוַכְחֵשׁ מִשָּׂא"כ בְּזֶה שְׁעַל מַה שְׁאֵנוּ מְחַיֵּיבִין אוֹתוֹ קָרְבָן אִינוּ קִנְס אֵלָא שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ לְהוֹדוֹת עַל ד"א וְהִיָּה פֶּטֶר גַּם מִזֶּה שְׁהוּא מְמוֹן וְאִם הָיוּ עֵדִים עַל הַפְּלַת שֵׁן לֹא הָנָה מְצִי פֶטֶר עֵצְמוֹ בְּהוֹדָאֵת סִימַת עֵין מִנ"ל לְפֶטֶר כַה"ג וְצָרִיף לּוֹמַר פִּינּוּן דַּעֲכ"פ מְצִי פֶטֶר נְפִשְׂיָה ע"י הוֹדָאֵת שְׁל הַפְּלַת שֵׁן אִינוּ בְּכָלֵל וְכַחֲשׁ וּצ"ע: וְעַכ"פ מְבּוֹאָר דְּקוּשְׁיָי הַתּוֹסְפוֹת דְּהָנִי תְּבִיעַת עֶבֶד הוּא נְכוּן לְפִי מַה שְׁהִקְדִּימוּ שֶׁר"ש ס"ל צָרִיף ג"ש וְאַרְנוּחַ לָן בְּזֶה קוּשְׁיּוֹת מַחוּ' זְקוּנָה הַגָּאוֹן שִׁי' בְּסִפְרָ מַחְנֵה לּוֹי בְּמַסְכַּת שְׁבוּעוֹת שְׁהִקְשָׁה לְמַאי דְּמַדִּיק ר"פ מְדָלָא קְתָנֵי גְּנֻבָתָא אֵת עֶבְדֵי דָּאִין נְשַׁבְּעִין עַל עֶבְדִים וּא"כ תִּיקְשִׁי שֵׁם קוּשְׁיּוֹת הַתּוֹסְפוֹת דְּל"ל לְמִימַר טַעְמָא מְשׁוּם קִנְס וּלְפִי מ"ש א"ש דְּקוּשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת לְר"ש אֲבָל בְּמַתְנֵיתִין לְק"מ דְּמַצִּינּוּן לְמִימַר דְּאֲתִיָּא כַמ"ד א"צ ג"ש וּא"כ גְּלִי קָרָא דְּזָכָה בְּעֵצְמוֹ מִיָּד וְהוּ"ל תְּבִיעַת ב"ח וּבְמַאי דְּכַתִּיבָנָא נִרְאָה דְּא"ש מ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּב"ק דָּף מ"ב ע"ב בְּד"ה אֵלָא אָמַר רַב אֲשִׁי כּו' וּא"ת מַה דּוֹחֲקוּ לְתַרְזַן כּו' אֲבָל אֲטַעֵם דְּהַמִּית ע"פ ע"א וְגַבֵּי טַעְמָא דְּמַתְכַּנִּין לֹא שְׁיָיָה לְמִימַר דִּילְמָא אִית לִיה טַעְמָא אַחֲרִיתֵי דְּטַעְמֵי חֲשׁוּבִין הֵם כּו' וְזֶה צ"ע דְּנָהִי דְּטַעֵם מַתְכַּנִּין טַעֵם חֲשׁוּב הוּא אֲבָל טַעְמָא דְּהַמִּית קָרִי לְעִיל זׁוּטְרִי וְקֹאֲמַר שְׂדֵי וְטְרִי כּו' מְמוּנָא ע"ש וְנִרְאָה דְּהַתּוֹסְפוֹת שֵׁם פְּתָבוּ דְּגַם עַל ע"א מְצִי לְמִיפְרָף מוֹדָה בְּקִנְס הוּא דָּאִין סְבָרָא לּוֹמַר שְׁלֹא יִחְשׁוּב מְרִשִׁיעַ עֵצְמוֹ כְּשִׁמוּדָה וְאִינוּ רוּצָה לְיִשְׁבַּע כּו' וְעִינּוּ בְּמַהֲרָ"ם שִׁיף וּבְחִיָּדוּשֵׁי הַרְשָׁב"א שְׁיֵשׁ מִי שְׁדַעְתּוֹ לְפַר' כּוּן דְּבִכְהָאִי גְּוּנָא לֹא מִיקְרִי מְרִשִׁיעַ עֵצְמוֹ וְהַרְשָׁב"א הָאֲרִיף בְּזֶה: וְלְכַאוּרָה לְפִי שִׁיטַת הַרְמָב"ם דְּתַבְּעוּ דְּמֵי קָרְקַע אִין כָּאֵן חֵיב שְׁבוּעָה א"כ פִּינּוּן דְּאֲדָם אִימְרָ' לְקָרְקַע אִין כָּאֵן חֵיב שְׁבוּעָה וּא"כ אֲפִילוּ תִימָא דְּבַכָּה"ג לֹא נִחְשָׁב מְרִשִׁיעַ אֵת עֵצְמוֹ מ"מ א"א לְפָרֵשׁ כּוּן פִּינּוּן שְׁאִין בְּזֶה חֵיב שְׁבוּעָה אֲף י"ל דְּמַמ"נ לְהַרְמָב"ם ב"ח לֹא אִימְרָ' לְקָרְקַע וּלְהַרְאָב"ד תַּבְּעוּ דְּמֵי קָרְקַע אִינוּ כְּקָרְקַע אֲף זֶה א"ש בְּדִרְשָׁא דְּר"א נָקִי מַח"כ דְּמִיָּרִי בְּב"ח מִשָּׂא"כ בְּדִרְשָׁא דְּר"ע נָקִי מְדָמֵי עֶבֶד אִין מְקוּם לְאוּקְמִתָּא זֹו אֲלִיבָא דְּהַרְמָב"ם דִּס"ל דְּמֵי קָרְקַע הֵם כְּקָרְקַע וְעֶבֶד וְדָאִי כְּקָרְקַע הוּא וְאִין מְקוּם לְשְׁבוּעָה וּא"א לְאוּקְמָא בַּע"א כְּלָל וְדו"ק אֲף לְפִי מַה דְּאִיתָּא בְּגִיטִין דְּר"ע ס"ל יוֹצֵא בְּשֵׁן וְעִין צָרִיף ג"ש וּבְעֵי

למימר הַתּוֹרָה דְאֵפֶ"ה קְנִסוּ לְרַבּוֹ א"כ אֶפְתִּי א"כ לְאוֹקְמֵי נְקִי מְדַמֵּי עֶבֶד בְּכַה"ג דְּהוּא ע"פ
ע"א וְשִׁפְרֵי הָרִי בְּעֵי שְׁבוּעָה דְמַעְוֹכָב ג"ש לֹא הָרִי פְקַרְקַע וְכַה"ג כְּתַב בְּסִפְרֵי פְתוּבָה בְּהָא
דְּהַמִּית שׁוֹרְףָּ אֶת עֲבָדֵי דְאִיפָּא לְאוֹקְמֵי בְּמַעְוֹכָב ג"ש ע"ש וְזֵה א"ש אָרְף לְמַה דְּכַתְיָבְנָא
דְּלִמְ"ד צָרִיף ג"ש אִינוּ זֹכָה בְּעַצְמוֹ עַד אַחַר הַעֲמֻדָּה בְּדִין וְעַד שְׁעַת הַעֲמֻדָּה בְּדִין הָרִי
פְקַרְקַע דְּמִשׁוּם הָא לֹא אִירָא דְשִׁפְרֵי מְצִינָא לְאוֹקְמֵי דְמִיירֵי בְּעֶבֶד כַּה"ג בְּאַמַּת שְׁפָר
עֲמַד בְּדִין וְזֹכָה לְעַצְמוֹ וּמ"מ הוּא מְחַסֵּר ג"ש וְקְנִסוּ לְרַבּוֹ וְכִינּוּ דְזֹכָה לְעַצְמוֹ בְּשִׁבִיל
שְׁמַחְסוּר ג"ש לֹא חָשִׁיב פְקַרְקַע אָרְף בְּאַמַּת מ"ש הַגְּאוּן ו"ל לְאוֹקְמָא מְתַנִּיתִין בְּהַמִּית
עֲבָדֵי בְּמַעְוֹכָב ג"ש צ"ע לְעַנְ"ד דְּהָא הַתּוֹרָה מִיירֵי דְלִיפָּא עֲדִים פְּלִל דְקַטְלֵי שְׁהָרִי קַתְנֵי זֵה
אוֹמֵר לֹא הַמִּית וּבְכַה"ג ס"ל לְר"י בְּב"ק דָּף מ"ג שְׁאִין הַשׁוֹר בְּסַקִּילָה וְאִין הַבְּעֵלִים
מְשַׁלְּמִין שְׁלֵשִׁים שְׁקָלִים וְע"כ מִיירֵי שְׁתַּבְּעוּ דְמִי וּקְמ"ל דְאֵפֶ"ה פְטוּר דְאִין מְשַׁתְּלֵם ע"פ
עַצְמוֹ כְּדַאֲמַרִּינּוּ הַתּוֹרָה גְּבִי עֶבֶד דְאִי אֶתּוֹ סִהְדִי וְאַסְהִידוּ דְקַטְל כו' הִיכָא דְלִיפָּא עֲדִים לֹא
מְשַׁלֵּם דְמִי וְא"כ א"א לְאוֹקְמֵי בְּמַעְוֹכָב ג"ש אֶפְיֵלוּ לְהָרִי צַד אִיבְעֵינָא דְקְנִסוּ לְרַבּוֹ מִשׁוּם
דְּמִסְתַּבֵּר דְדוּקָא בְּמַקּוּם דְאִיפָּא קְנִס דְכָל כְּמָה דְלֹא קִיבֵל ג"ש אֲדוּן קָרִינּוּ בִּיהַּ וּמ"מ
לְעַנְנֵי תְבִיעַת דְמִי לְבַד בְּמַקּוּם דְלִיפָּא קְנִס כְּגוֹן בְּזֵה שְׁפָר עֲמַד בְּדִין וְזֹכָה בְּעַצְמוֹ נִרְאָה
שְׁהַדְמִים הֵם שְׁלוֹ פְמוֹ מַעֲשֵׂה יָדָיו וְדוּקָא בְּעֶבֶד גְּמוּר הַדְמִים לְרַבּוֹ אֲבָל לֹא בְּזֵה שְׁעַמַּד
בְּדִין וְזֹכָה שְׁצָרִיף רַבּוֹ לְתַת לוֹ ג"ש מַה"ת יְנַפְּה רַבּוֹ בְּדַמֵּי שְׁנוּי וְצ"ע וּבְזֵה יֵשׁ לְדַחֲוֹת גַּם
מ"ש מַחוּ' הַגְּאוּן נ"י בְּסִפְרֵי מַחְנֵה לְוִי לְתַרְזֵן הַקְּוֹשְׁיָא מִהַמִּית שׁוֹרְףָּ אֶת עֲבָדֵי עַל שִׁטַּת
הַרְמַב"ם מִשׁוּם דְקְנִס אִינוּ דוֹמָה לְדַמֵּי קַרְקַע פִּינּוּ שְׁאִינוּ נִגְדַּד הַשְׁוִי שְׁל עֶבֶד רַק מַחְמַת
קְנִס ע"ש וְדַפְח"ח אָרְף לְפַמ"ש ז"א דְמַעֲיָקְרָא אִין שְׁם רַק תְּבִיעַת דְמִים לְבַד שְׁהָרִי אִין
הַשׁוֹר בְּסַקִּילָה וְאִין פֶּאן קְנִס פְּלִל וְהִירוּשְׁלָמִי דְמוּקִי בְּמִנְפָּה שְׁחִין לֹא ס"ל דְר"ל דְּהָכִי
בְּאַמַּת ס"ל לְר' יוֹחָנָן בְּש"ס דִּילֵן דְלֹא כְרִישׁ לְקִישׁ לְעַנְנֵי שְׁלֹא בְּכוּוּנָה וְאַפְשֵׁר דִּילְפִינּוּ
מִינְיָה נְמִי לְעַנְנֵי הִיכָא דְלִיפָּא עֲדִים: וְלַעֲיָקָר הַקְּוֹשְׁיָא עַל שִׁטַּת הַרְמַב"ם בְּדַמֵּי קַרְקַע
פְקַרְקַע מַהֲרֵי מְתַנִּיתִין דְּהַמִּית שׁוֹרְףָּ עֲבָדֵי הִיָּה נְלַעַנְ"ד לְפַמ"ש הַתּוֹס' נְקִי מְדַמֵּי עֶבֶד הִיָּינוּ
שְׁלֵשִׁים שְׁל עֶבֶד אֲבָל דְמִים מְשַׁלֵּם וְכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם פְּרַק יו"ד מַה' נְזַקִי מְמוֹן דְּתָם
שְׁהַמִּית אֶת עֶבֶד שְׁלֹא בְּכוּוּנָה אַע"פ שְׁפַטוּר מְכֻפָּר מְשַׁלֵּם חֲצֵי דְמִים מְגוּפּוֹ ע"ש.

וְנִרְאָה דְבְכַה"ג לְמ"ד פ"נ מְמוּנָא דִינָא הוּא דָּאָם פְּפֵר זֵה שְׁיִתְחַיֵּיב שְׁבוּעָה אָרְף לְהַרְמַב"ם
דְּסַבֵּר דְדַמִּים הַבְּאִים מַחְמַת קַרְקַע הָרִי הֵם פְקַרְקַע אִין זֵה כ"א בְּתוּבַע לוֹ מְמוֹן שְׁחַיֵּיב
לוֹ בְּשִׁבִיל הִיזְק קַרְקַע מִשְׁא"כ הִיכָא שְׁתוּבַע מְמוֹן חֲפִץ שְׁהַחְלִיף עֲמוֹ עַל קַרְקַע פְּשִׁטָּא
דְּגַם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְאִין זֵה פְתוּבַע קַרְקַע אַע"פ שְׁפָא מַחְמַת קַרְקַע פִּינּוּ שְׁהַתְּבִיעָה הוּא
עַל דְבָר הַמְטַלְטֵל הַמְסוּנִים שְׁזָכָה בּוֹ לֹא אִיכְפַת לָן אִם נִצְמַח מִכַּח קַרְקַע דְּהַשְׁתָּא מִיָּהּ
דְבָר מְסוּנִים הוּא תוּבַעוּ וְאִם פֶּן בְּתָם דְקִינָא לָן כו' עֲקִיבָא דְזֹכָה בּוֹ מִיָּד בְּשַׁעַת הַנְּזִק
וּכְשֵׁהוּא תוּבַע אוֹתוֹ הוּא תוּבַע הַשׁוֹר תָּם הִיָּה לְהַשְׁתַּלֵּם מְגוּפּוֹ תוֹ לֹא אִיכְפַת לָן מַה שְׁגַרְם
הַתְּבִיעָה הוּא ע"י עֶבֶד וּלְפִי זֵה י"ל דְשִׁפְרֵי מְתוּקְמֵי מְתַנִּי בְכַה"ג דְּהַשׁוֹר תָּם וְהוּא תוּבַע
אֶת גּוּף הַשׁוֹר וְשִׁפְרֵי הִיָּה חַיֵּיב עֲלָיו שְׁבוּעָה וְקָרְבֵן שְׁבוּעָה רַק מִשׁוּם דְאִין מְשַׁלֵּם ע"פ
עַצְמוֹ וְא"ל דַּא"כ ל"ל שְׁהוּא קְנִס מַחְמַת לְמ"ד שְׁל עֶבֶד ת"ל שְׁהוּא קְנִס מַחְמַת שְׁהַשׁוֹר
תָּם וּפ"נ קְנִסָּא אָרְף ז"א דְוַדָּאֵי מִהַמְנַת לְחוּד לֹא קוֹשְׁיָא דְמְצִינָא לְאוֹקְמָא כו"א אֲלִיפָּא
דְמֵאן דְמַחְיֵיב מְשַׁבִּיעַ עַדִי קַרְקַע רַק דְמַמְתַּנִּיתִין דְלֹא קַתְנֵי גְנַבְתָּ אֶת עֲבָדֵי מוֹכַח דְפְטוּר
וְהָרִי הוֹכְחָה ר"פ קְאָמֵר לִיהַּ וְהַש"ס דְחֵי דְמַהָּא לִיפָּא לְמַשְׁמַע מִינֵי וּלְפ"ז לְדִינּוֹן דְקִינָא ל'

קִנְסָא נְקֻטִינֵן פֿמֶסקֶנָא דְמָהָא לִיכָא לְמִשְׁמַע מִינֵי וְשִׁפִּיר י"ל דְּמִתְנִיתִין חֲזִיב בְּקֶרְקַע וְאִין קִנְשֵׁיא רַק אֲלִיכָא דר"פ דְּמוֹכִיחַ מִמִּתְנִי דְפֶטוֹר (וְכֹן מִבְּנֵי הַקִּנְשֵׁיא בְּסִפְרָא מִחֲנֵה לִוִּי) וְר"פ הָא ס"ל פ"נ מְמוֹנָא וְלִדְיָדִיָּה שִׁפִּיר מִתּוֹקְמָא מִתְנִיתִין בְּתָם דְּמַגּוּפֵוּ מִשְׁתַּלֵּם וְלֹא שִׁינְיָה בְּזָה דְּמִי קֶרְקַע: וְלפ"ז נִדְחָה מ"ש לְעִיל דְּלֹא מְצִי לְאוֹקְמָא נְקִי מְדְמִי עֶבֶד מִהֵמִיתַע"פ ע"א מְשׁוּם דְּלִיכָא חַיִּיב שְׂבוּעָה דְּהָוִי דְּמִי עֶבֶד וְלִפּוּם מַה דְּכִתְיָבְנָא הַשְׁתָּא לִיתָא פִּינֵן דְּבָתָם מִינֵי דְּזוּכָה בְּגוּפֵוּ לֹא מִיִּקְרִי דְּמִי עֶבֶד שִׁינְיָה פֶטוֹר מִשְׂבוּעָה שְׁהָרִי הוּא תּוֹבְעוּ גוּף הַשׁוֹר וְהָרִי זֶה פְּחֻלִיפִּיּוּ וְכַמְש"ל: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְהַרְמַב"ם דְּדְמִי קֶרְקַע בְּקֶרְקַע מְהָא דְּקֶאֱמַר ר"פ מִתְנִיתִין נְמִי דִּיקָא דְּלֹא קִתְּנִי גְּנֻבָתָא אֶת עֶבְדִּי וְקִשָּׁה הָא מִתְנִי כְּרַבְּנֵן דר"ש דס"ל סְתָם גְּנֻבָה יִיאֹשׁ בְּעֵלִים וְא"כ לְמ"ד יִיאֹשׁ כְּדִי קְנִי אִין פְּאֵן תְּבִיעָה רַק עַל הַדְּמִים וּמַה בְּכָף דְּאִין נְשַׁבְעִים עַל כְּפִירַת ש"ק דְּהָא אִין פְּאֵן תְּבִיעָה עַל הָעֶבֶד דְּקְנִי לִיה בְּיִיאֹשׁ וְצ"ל כְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּאָף דְּמִי קֶרְקַע בְּקֶרְקַע הוּא וְא"ש וְאֶפְשָׁר לִזְמַר פִּינֵן דר"פ מְשֻׁמְיָה דְּרָבָא אֶמְרָה וְרָבָא ס"ל יִיאֹשׁ כְּדִי לֹא קְנִי כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּב"ק דָּף ס"ז ע"ב וְלִפִּי זֶה א"ש הָא דְּשְׂבוּעוֹת דר"פ מְשֻׁמְיָה דְּרָבָא אֶמַר מִתְנִיתִין נְמִי דִּיקָא וְר' פֶּפְא מְשֻׁמְיָה דְּרָבָא אֶמַר אִימָא סִיפָא כּו' מְשׁוּם דְּבב"ק אֶמְרִינֵן דְּרָבָא מוֹכִיחַ דִּיאֹשׁ לֹא קְנִי וְפָרִיף וְהָא רָבָא הוּא דְּאֶמַר דְּגוּל קֶרְפֵּן דְּחִבְרִי אִיבְעִית אִימָא הַדָּר בְּיָה כו'.

וְלִפִּי"ז ר"ל דר"פ אֲלִיכָא דְּרָבָא קָאִי בְּהָף סְבָרָא דְּרָבָא דִּיאֹשׁ קְנִי וְא"כ רַק דְּמִים הוּא חֲזִיב לֹו וְאִינָם בְּקֶרְקַע וְהִינֵנוּ דְּמַרְבָּה לִיה בְּזָה הַפְּלֵל וּבְכַאֲמַת שְׁאִין מְזָה קִנְשֵׁיא לר"י דס"ל דְּאִין נְשַׁבְעִים עַל שְׁעִבּוּד קֶרְקַעוֹת מְשׁוּם דְּהָכָא לֹא בְּעֶבֶד מְשֻׁם כ"א בְּדְמִי עֶבֶד מַרְבָּה לִיה אָף דְּמ"מ אִין פְּאֵן סִיוַע לר"י וְהִינֵנוּ דְּקֶאֱמַר אֶלָּא מְהָא לִיכָא לְמִשְׁמַע מִינֵה וּמִינְשֻׁב הֵיטֵב קִנְשֵׁיַת מְהָרִיב"ל שְׁהִבִּיא אֶא"ז מְהָרְשֵׁ"א וְלֹא אֶהָא דְּקֶאֱמַר דְּלִיכָא לְמִשְׁמַע מִינֵי דְּהָא אֶוֹרְחָא הוּא דְּזָה הַפְּלֵל לְרַבּוּי אֶתִי וְכַאֵן לֹא זֹו אָף זֹו עֵינֵן שָׁם וְלִפִּי מ"ש נְכוּן מְאוּד דר"פ דְּהָוִי ס"ל דְּלֹא מְרַבִּינֵן לִיה בְּזָה הַפְּלֵל שִׁפִּיר מִיִּתִּי סִינְעַת' לר"י דע"כ לִזְמַר דִּיאֹשׁ כְּדִי לֹא קְנִי וְא"כ הו"ל ש"ק מִשְׁא"כ לר"פ דְּקֶאֱמַר דְּזָה הַפְּלֵל לְרַבּוּי אֶתִי אָף דְּלִיכָא סִינְעַתָּא מְפֵל מְקוּם אִין סִיוַע גַּם לְהִקְפֹּף דְּמַצִּינוּ לְמִימַר דְּמַרְבִּי לִיה מְשׁוּם דִּיאֹשׁ קְנִי וְאִין פְּאֵן רַק דְּמִי עֶבֶד לְבַד וְלִיכָא לְמִשְׁמַע מִינֵה: וְרֵאִיתִי בְּסִפְרָא פְּתוּבָה שְׁפָתְבֵי לְעַנְנֵי הַמִּית שׁוֹרָף אֶת עֶבְדִּי דְּאָף עַל גַּב שְׁיַחַד לֹו כְּלִי מ"מ פִּינֵן שְׁפָא מִתְבִּיעַת קֶרְקַע הָרִי הוּא בְּקֶרְקַע וּמַה שְׁהִבִּיא רְאִיָּה מִיַּחַד כְּלִי לְקִנְסָא לֹא הַבְּנֵתִי דְּהָתָם אִי מוֹדָה מִיִּפְטָר וּפְקַע לִיה הִיַּחַד כְּלִי שְׁיַחַד לְקִנְסוֹ וּקִנְסוֹ אִין פְּאֵן כְּלִי אִין פְּאֵן מִשְׁא"כ בְּקֶרְקַע לֹאוּ מְהָאִי טַעְמָא אֶתִּינֵן עֲלָהּ וְשִׁפִּיר מְצִינוּ לְמִימַר דְּכֹל שְׁיַשׁ לֹו תְּבִיעָה עַל דְּמִים הַבָּאִים מִחֲמַת קֶרְקַע וְיַיַּחַד לֹו כְּלִי מְטַלְטְלִין הָנִי אֶמְנָם לְעַנ"ד יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה דְּהִנֵּה מ"ש דְּאִי יֹאשׁ כְּדִי קְנִי יֵשׁ פְּאֵן תְּבִיעָה עַל הַדְּמִים לְכְאוּרָה צ"ע דְּזָה א"ש לִפִּי מ"ש רש"י בְּגִיטִין דְּשַׁבְּאִי גוּפָא קְנִי לִיה אַחַר יֹאשׁ בְּחֻזְקָה שָׁל עֲבָדוֹת הַלְּבִישׁוֹ הַנְּעִילוֹ כּו' אֲבָל לִפִּי מ"ש הַתּוֹס' שָׁם דְּאִינוּ קוֹנֵה בְּחֻזְקָה רַק שָׁל כְּיָבוּשׁ מְלַחְמָה א"כ זֶה הַגּוֹנֵב לֹא קְנִי לִיה פְּלֵל וּמ"מ הוֹעִיל בּוּ הִיאֹשׁ שְׁהָעֶבֶד יוֹצֵא לְחִירוֹת וְזֶה אֶפְילוֹ לְמ"ד יֹאשׁ כְּדִי לֹא קְנִי מְשׁוּם דְּהו"ל פְּיֹאשׁ וּש"ר שְׁהָעֶבֶד מְוַחֲזֵק בְּעַצְמוֹ כְּמ"ש בְּפ"י שָׁם וְא"כ פִּינֵן שְׁהַגּוֹנֵב לֹא קִנְאוּ רַק דְּמ"מ חֲזִיב לְשַׁלֵּם עַל שְׁעַת גְּנֻבָה וְא"כ מַה שְׁאִינוּ יְכוּל לְהַחֲזִירוֹ מְשׁוּם שְׁיַצֵּא לְחִירוֹת הו"ל הַנְּזַק שְׁאִינוּ נִיפָר

וְיִכּוּל לֹמַר הָרִי שְׁלֵף לְפָנָיָהּ וּאִ"כ לֹא מְצִי לְמִיתָנִי גְּנֻבָתְךָ אֶת עֲבָדֵי דְבִכְה"ג אִין פֶּאן חַיִּיב תְּשַׁלּוּמִין וּבִכְה"ג לֹא מְמוֹנָא כְּפַר לִיה.

וְדוֹחַק לֹמַר דְּקִשְׁיָא דְהוּ"ל לְמִיתָנִי בְּגוֹנָא שְׁבַעֲלִים מְרַדְפִי דְלִיפֵא יֵאוּשׁ וּאִ"ל דְּמִיָּרִי שְׁאִין הָעֶבֶד בְּעִין בְּיָדוֹ דְּלֹא מְצִי אֲמַר לוֹ הַש"ל דוּ"א דֹא"כ אִין פֶּאן קְרַבֵּן שְׁבוּעָה בְּלֹא יַחֲדוּ פְּלִי פְּלִל וּאִ"כ מֵאֵי קֶאֱמַר אִין נְשַׁבְעִין עַל קְרַקְעוֹת דְּהָא דְּגֻבְתָּא אֶת עֲבָדֵי אִין פֶּאן תְּבִיעָה רַק עַל דְּמֵי עֶבֶד וּע"ז מְיַחֲד לוֹ פְּלִי וְהוּהּ פְּמַטְלָטְלִין אֶלְא ע"כ לֹמַר דְּכַה"ג נְמִי תְּבִיעַת קְרַקְע מִיָּקְרִי וְכִסְבַּרְת הַגָּאוֹן ז"ל: אִיבְרָא דִּיש לְדַחֲוֹת לְפִי מַה דְּאֲמַרִּינוּ בְּב"ק דְּרַף ק"ה בְּגוֹזֵל חֲמִץ וְעֵה"פ וְנִשְׁבַּע עָלָיו אִף עַל גֹּב דְּהַשְׁתָּא הָא מִנַּח קִמִּי וְעֶפְרָא הוּא מ"מ פִּינוֹן דְּאֵי מִיָּגֻב בְּעִי לְשַׁלּוּמֵי לִיה מְמוֹנָא כְּפַר לִיה ע"ש וּלְפִי זֶה שְׁפִיר מְתוֹקְמָא הָכִי שְׁהַעֲבָד בְּעִין בְּיָד הַגְּנֻב וְאִף עַל גֹּב דְּהַשְׁתָּא מְצִי א"ל הַש"ל מ"מ פִּינוֹן דְּאֵי לִיתָא מְתַחֲסִיב לְשַׁלּוּמֵי מְמוֹנָא כְּפַר לִיה וְחַיִּיב קְרַבֵּן שְׁבוּעָה אִף בְּאֲמַת זֶהוּ לְרַבָּה דְּמַפְשֵׁט פְּשִׁטָּא לִיה מִשְׁא"כ לְרַבָּא קֶאֱמַר הָתָם דְּמִיָּבְעִיָּא לִיה וּאִ"כ אִיף דִּינִיק רַבָּא מְהָא דְּלֹא קְתָנִי גְּנֻבָתְךָ אֶת עֲבָדֵי דְּאִין נְשַׁבְעִין כו' דְּהָא מְצִינוּ לְמִימַר דְּמַטְעֵם דְּמְצִי אֲמַר הַש"ל אֶתִּינוּ עֲלֵה וְלֹא מְמוֹנָא כְּפַר לִיה וְעִפִּי"ז יֵשׁ לְתַרְזֵן ג"כ קוֹשְׁיַת מְהַרִּיב"ל בְּהָא דְּקֶאֱמַר אֶלְא מְהָא לִיפֵא לְמַשְׁמַע מִיָּנִיָּה וְדַעַת לְנִבּוֹן נִקְל וּבִלְא"ה בְּפִשְׁטוֹת י"ל דְּעֶבְדָּא פְּמַטְלָטְלִי דְּמִי וּאִ"כ שְׁפִיר מְרַבָּה לִיה וְקִצְרַתִּי: וּמְקוּם אֶתִּי לֹמַר דְּבִלְא"ה לֹא קִשִּׁי מ"ש דְּהוּ"ל הִיזְק שְׁאִינוּ נִיָּכַר וּמְצִי אֲמַר לִיה הַש"ל לְפִי מַה דְּאֲמַרִּינוּ בְּקִידּוּשֵׁין דְּרַף ס"ב הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְשַׁפְחָתוֹ כו' מְעִיקְרָא בְּהֵמָה וְהַשְׁתָּא דַּעַת אַחֲרַת ע"ש א"כ י"ל דְּבִכְה"ג שְׁיָנוּי גְּמוּר הוּא דְּהִיזְק גְּמוּר וְלֹא שְׁיָנִיָּה בִּכְה"ג לֹמַר הַש"ל פִּינוֹן דְּמַעֲיָקָר' בְּהֵמָה וְהַשְׁתָּא דַּעַת אַחֲרַת וְהוּ"ל פְּגוֹנֵב טְלָה וְנַעֲשָׂה אֵיל וְאֶפְּלִי לְמֵאֵן דְּפְּלִיג הָתָם י"ל דְּמוֹדָה הֵכָא דְּהָרִי זֶה פְּגוֹזֵל בְּהֵמָה וּמְרָאָה לוֹ עַל אֲדָם שְׁיֵשׁ בּוֹ דַּעַת אֶלְא שַׁצ"ע אִף דְּקוֹנָה בְּיֵאוּשׁ שְׁזוֹכָה בְּעֶצְמוֹ מ"מ לְמ"ד מְפִקִיר צָרִיף ג"ש א"כ חֲשׁוּב דַּעַת אַחֲרַת קוֹדֵם שְׁיָגִיעַ הַג"ש לְיָדוֹ וְגַם צ"ע אִם יֵשׁ בְּזֶה חַיִּיב תְּשַׁלּוּמִין מְחַמַּת שַׁע"י גְּנִיבָתוֹ נְתִיבָא זֶה וְיִצָּא לְחִירוֹת.

וְלְכַאוּרָה י"ל דְּלֹא מְתַחֲסִיב בִּכְה"ג רַק מְשׁוּם דִּינָא דְּגָרְמֵי אִף ז"א שְׁהוּא בְּאֲמַת נְתַחֲסִיב עַל שַׁעַת גְּנִיבָה וְאִף שְׁזֶה גְּרַם בְּמָה שְׁנַתִּיבָא שִׁא"א בְּהַשְׁבָּה וְלֹא מְצִי א"ל הַש"ל מ"מ סוּף סוּף הוּא מְתַחֲסִיב בְּהַשְׁבָּה פְּעִין שְׁגוֹזֵל וּמַכ"ש שְׁהַגְזֵל בְּעֶצְמוֹ הוּא הִמְסַבֵּב זֶה שַׁע"י נְתִיבָא וְיִצָּא לְחִירוֹת וְקִצְרַתִּי: וְהִנֵּה יֵשׁ לִי מְקוּם עֵיוֹן בְּמָה שְׁפַתְב הַגָּאוֹן ז"ל בְּסִפְר הַפְּלָאָה לְיִישָׁב הָא דְּלֹא הוּקְשׁוּ הַתּוֹס' מְהֵמִית אֶת עֲבָדֵי מְשׁוּם דַּס"ל דְּמִיָּרִי בְּמַעְנוֹכְב גֵּט וְקָנְסוּ לְרַבּוֹ וּמַעְנוֹכְב גֵּט לֹא הוּי פְּקַרְקַע וְאִין הַתְּבִיעָה מְפַח קְרַקְע כו' ע"ש וּלְדִידֵי קִשִּׁי לִי לְפִי"ז דֹּא"כ אִיף דִּינִיק ר"פ הָתָם הָא דְּלֹא קְתָנִי גְּנֻבָתְךָ אֶת עֲבָדֵי מְשׁוּם דְּאִין נְשַׁבְעִין עַל קְרַקְעוֹת דְּהָא וְדֹאֵי דְּאִין הַשְׁנִיב לִיתָנִי גְּנֻבָתְךָ אֶת עֲבָדֵי רַק מְחַמַּת דְּבְרִישָׁא בְּהֵמִית מְחַלְק בֵּין הֵמִית שׁוֹרְף שׁוֹרִי בֵּין הֵמִית עֲבָדֵי וְלָכֵן קִשִּׁי לִי דְּלִיתָנִי סִיפָא דְּאֶפְּלִי בְּעֶבְדֵי הַדִּין כֹּן דְּבִלְא"ה אִין קוֹשְׁיָא דְּמַנ"ל דַּס"ל דְּנְשַׁבְעִין עַל הַקְּרַקְעוֹת וּמְמִילָא מַה לִי שׁוֹרִי וּמַה לִי עֲבָדֵי אֶלְא ע"כ מְפַח רִישָׁא קְפָרִיף דְּמַפְלִיג בִּינֵיהוּ.

וּא"כ אֶפְּתִי קִשִּׁי דְּלִיתָנִי גְּנֻבָתִי אֶת עֲבָדֵי פִּינוֹן דְּבְּמַעְנוֹכְב ג"ש מִיָּרִי וּמַעְנוֹכְב ג"ש לֹא אִיתְּקַשׁ לְקַרְקַע וְאֶפְּשֵׁר לֹמַר דְּלַעֲנֵן הֵמִית שְׁפִיר מְפָרְשִׁינוּ בְּמַעְנוֹכְב גֵּט וְתוֹבַע קָנְס מִשְׁא"כ בְּגִיבָה פִּינוֹן דְּמַעְנוֹכְב ג"ש הוּא אִין זֶה תְּבִיעַת מְמוֹן פִּינוֹן דְּלֹא שְׁוִי לְדִידֵיהּ מִיָּדִי

רק שזוהי בקנסו וחבלתו אין זה רק גורם לממון והתם קנימינו לר"ש דגל"מ לאו כממון דמי וקצת יש לחלק ביניהם וקצרת: והנה יצאתי מגדר הענין לחיבת הקודש המכשיר ונחזור למ"ש דעת הראב"ד והספ"ד והספ"ד עמו הש"ך דאפילו ב"ח איתקש לקרקע ובפשיטות דברי הש"ס מוכח דעכ"פ ע"פ הוי בקרקע ולכן כתב הרמב"ם הטעם בפועל שאין לו אונאה לפי שעבדים אין להם דין אונאה וכבר כתבתי לעיל דברי התה"ד שכתב טעמא דהרמב"ם דמחלק בזה בין פועל לקבלן משום פועל יש לו דין עבד לענין חזרה אבל לא קבלן ועיינתי בתה"ד סימן שי"ח וראיתי שהקשה דהא לא אשכחן רק בעבדים פנענים דהוקשו לקרקעות ושוב מיתי מש"ס דקידושין דגם בע"ע אמרינו הכי ולפי זה נראה דשכירות פועלים הוא נגמר בכסף ובשטר כמו קרקע או מדין עבדים דהא גם ע"ע נקנה בכסף ובשטר רק חזקה ממעט בקידושין משום דכתיב והתנחלתם אותם.

וכסף ושטר ילפינו מדכתיב לא תצא כו' אבל נקנה בקנין עבדים. ולפ"ז א"ש דברי הרמב"ם דאין אונאה בקנין ע"ע ג"כ כיון שהקנין שלהם הוא פקנין של עבד פנעני א"כ אין דין אונאה בקנינו כמו בעבד פנעני: ולפ"ז י"ל דהרמב"ם ג"כ מודה להתוס' והר"ן דע"ע לא איתקש רק לענין דין אונאה לבד אבל בקבלן לכאורה לדעת הרמב"ם לא דמי לעבדים וכן מבואר לענין חזרה דשאני בין שכירות לקבלנים וא"כ י"ל דדינו חלוק גם לענין קנין הקבלן שאינו נקנה בכסף וכבר כתבתי בתשובתי ביישוב דברי ה"ה הלכות מכירה במה שהקשה על הרמב"ם בדין קבלן אף לענ"ד בשיטת הרמב"ם דקשיא ליה לה"ה דהא פוסק אין אומן קונה בש"כ ולענ"ד א"ש דאי אמרינו אין אומן כו' אם פן אמרינו דשכירות הוא ושוב שייכא מכירה בגופיה וכמ"ש הרמב"ם לענין שכיר דהוי פמוכר עצמו לזמן גם בקבלן שייך מכירה דכיון שקיבל על עצמו מלאכה זו הרי מוכר עצמו מה לי למלאכה מהלי לזמן ואף שיוכל לדחות המלאכה לזמן שירצה מ"מ ס"ס חיובא דרמי עליה לעשותה עכ"פ הוא לפי שמוכר עצמו למלאכתו של זה ואף לפי מש"ל בטעמא דיכול לעשותה ע"י אחר מ"מ השתא מיהא חייב א"ע שיעשה הוא המלאכה והוי חיובא יכול הוא לחייב א"ע בכסף או בשטר פדין מוכר עצמו וילפינו ליה מע"ע דשכיר קריא רחמנא וחלוק הרמב"ם בין פועל לקבלן נלענ"ד דס"ל דאף ע"ג דפועל דמי לע"ע שאין בו אונאה קבלן לא דמי דבשלקמא בע"ע עיקר הדין שביניהם על מכירת עצמו ושעבוד גופו כמה נתאנה עליו ובזה אין בו דין אונאה אבל בקבלן שחל דיני אונאה על שיווי מלאכת הפלי ששכרו לארוג בב' זהו ואינו שוה כ"כ הרי דינו כמטלטלין שיש בשכירותם ומכירתם דין אונאה: והשתא לפי זה דברי ר"ת ברורים ונכונים מטעמם דר"ת קאי אהא דנתן פרוטה לספר מעל אם משך תספורת ושפיר כתב דאינו יכול לחזור דבאמת שכירות של גוף הספר נקנה לו בכסף רק התספורת שהוא מטלטלין בעי לממשך ומזה למד ר"ת גם לענין סופר וכיוצא בו היכא שנתן לו פרוטה על שכרו דאז נקנה הגוף רק שלא נגמר שכירות הפלי ע"י כסף מהני ביה משיכה.

ולפי הצעה זו תזכה בדבריה תזכה בשפטיה דכל שעושה המלאכה בכלי של בעה"ב מהני כסף דאינו יכול לחזור בו ולא מטעמיה דליכא מידי לממשך אלא מטעם דע"כ לא צריך משיכה בכלי אומנות אלא משום שהשכירות הוא על שניהם על האדם ועל הפלים והפלים צריכים קנין משיכה אבל אם השכירות הוא ע"ד לעשות מלאכה בכליו של בעה"ב או שהוא מלאכה שא"צ פלים כלל שפיר סגי על שכירות האדם לבד קנין כסף

שהוא גומר בקבלן שא"י לחזור בו רק הפועל חוזר בו משום גזה"כ אף מפשיטות לי הפוסקים נראה דדברי ר"ת אמורים אף היכא דליכא נתינת פספס כלל אפ"ה אינו יכול לחזור אם משך הפלי אומנות וכן נראה מדברי הטור והרמ"א בסימן של"ג ולענ"ד צריך עיון בזה דאפשר דגם ר"ת לא קאמר אלא דומיא דהך דנתינת לספר וכדכתיבנא: ולפי מ"ש בפירושו דברי ר"ת נראה לעמוד על פונת הסמ"ג הביאו הגמ"י והמרדכי בשם שכתב על ר"ת דאינו דומה דלא גרע מע"ע שמגרע בפדיונו ויוצא כו' וכ"כ הרא"ש בפ' הזהב על דברי ר"ת דאם הוא שכיר יום אע"פ שנגמר קנין השכירות יכול לחזור כמו ע"ע שמגרע פדיונו ויוצא.

ולכאורה הדברים אינם מובנים דהא הא דפועל יכול לחזור לאו מטעם גרעון פספס אתינון עלה רק משום דכתיב פי לי בני ישראל כו'. ובתשובת מיימוני בשם מהר"מ פתב ונ"ל דמה"ט אמרינו דפועל יכול לחזור כו' דילפינו ליה מע"ע שיוצא בגרעון פספס דכל קולי ע"ע יתבינו עליה מק"ו דהשתא ע"ע דעבד איסורא על פי לי ב"י עבדים ע"ש ובאמת בש"ס ב"ק וב"מ לא כלל הך טעמא דגרעון פספס אלא משום פי לי ב"י עבדים ולכן פיון שדין הפועל שיכול לחזור בו תו לא הוי עבד שהרי לדעת עצמו הוא עושה שבדו לחזור: ולפמ"ש נראה דא"ש ויובן ג"כ ע"פ זה הא דקשה לכאורה הא דאמרינו ע"ע עבד איסורא פי לי ב"י עבדים ולפ"ז ע"כ הא דיוצא בגרעון פספס לא זו הדרה מוציאתו מידי עבירה אע"פ שבדו לגרע ולצאת ונדקא בשכיכול לחזור בו בטל ממנו שם עבד אבל אם צריך לימן פספס פשוטו בו עבד הוי ועובר משום פי לי ב"י כו' ולפ"ז צ"ל אע"ג דבעלמא אמרינו כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד ל"מ שא"ה דגלי קרא.

והשתא א"ש לפמ"ש בפ"י דברי ר"ת דבאמת שכירות אדם נקנה בכסף דהיינו הפרוטה שנתן לספר מדין עבדים ואין המשכה בזה רק להקנות הפלי אומנות ואז אין יכול לחזור בו והשתא לא תיקנשי מהאי דפועל יכול לחזור משום פי לי ב"י עבדים דהתם אין שם קנין עבד רק התחלת מלאכה בלבד משא"כ היכא שנעשה קנין גמור שקונה בעבדים מה בכף שנגמר דכיון דא"י לחזור איכא איסורא דהא גבי עבד נמי עביד איסורא ומ"מ אינו יכול לחזור וקאן שקיבל פספס מדין קנין עבדים נגעו בה וע"ז השיב ר"י דהא ליתא דאע"ג שקיבל הפרוטה שפיר יכול לחזור וכסף ישיב לבעליו דלא גרע מע"ע שמגרע פדיונו ולכן שפיר יכול לחזור בו וגם מ"ש מהר"ם דילפינו ליה מע"ע ר"ל דאפילו בכה"ג שנגמר השכירו' ע"י פספס ילפינו מע"ע שיוצא בגרעון אבל אם לא נגמר השכירות ע"י פספס באמת לא צריך לגרעון פלל אלא שפיר חוזר בו משום פי לי ב"י: ולפ"ז צ"ע מ"ש בש"ע בשם מהרי"ק דאפילו הקדים שכרו יכול לחזור והמעות חוב עליו דנימא בכה"ג שקונה בכסף ואינו קונה עצמו בלא פספס אף נראה דנדאי א"א לומר שיש לו כל דין ע"ע שהרי ע"ע אינו נוהג אלא בזמן היובל ומ"מ שפיר ילפינו מיניה לענין קנין הפועל שיהיה קנוי בכסף אבל מ"מ אין לנו לתפוס הקנין באיסור אלא אמרינו שיכול לחזור בו ואז אין לו דין עבד דאם נימא שאינו יכול לחזור איכא איסורא ולענין זה ל"ל למילף מע"ע דאע"ג דעבד איסורא מהני פיון דע"ע אינו נוהג בזה"ז: שוב ראיתי בקצה"ח סימן של"ג שכתב ג"כ בזה על דברי מהרי"ק ע"ש ולענ"ד כמ"ש גם מ"ש שם על דברי התוספות ב"מ דף יו"ד דהא ע"ע נמי יוצא קודם זמנו בגרעון ז"א כמ"ש דהא קמן דמה שיוצא בגרעון לא מפיק ליה מאיסורא דלי ב"י כו' (ואף שאין ע"ע נוהג בזה"ז

מכל מקום פִּינּוֹן שְׂאֵם הִיָּה נוֹהֵג עֲבָדוֹת הוּא זֶה קִפִּיד רַחֲמָנָא עֲלֵהּ) רַק הִיכָא דְמַצִּי לְמִיְהִדָּר בְּיָה פְּהַאי גִּוּוֹנָא לֹא דְמִי לְעֵבֵד וּכְמ"ש: וּלְפִי הַצָּעָה זֶה דְלַר"ת גּוּף שְׂכִירוֹת אָדָם מִטַּעַם קִנְיָן פֶּסֶף נִגְעוּ בּוֹ תַצְדֵּק בְּדִבְרֵיהּ כּו' דְכָל שְׁעוֹשֵׂה הַמְּלָאכָה בְּכֻלּוֹ שֶׁל בַּעַ"ב מִהֵנּוּ פֶּסֶף דְּאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְלֹא מִטַּעַמָּה דְלִיכָא מִיַּד לְמַמְשֵׁה אֱלָא מִטַּעַמָּא דַּע"כ לֹא צָרִיךְ מְשִׁיכָה בְּכָלִי אֲנֻמְנוֹת אֱלָא מְשׁוּם שְׁהַשְׂכִּירוֹת הוּא עַל שְׁנֵיהֶם עַל הָאָדָם וְעַל הַפְּלִים וְהַפְּלִים צָרִיכִין קִנְיָן מְשִׁיכָה אֲבָל אִם הַשְׂכִּירוֹת הוּא ע"ד לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה בְּכֻלּוֹ שֶׁל בַּעַ"ב אוֹ.

שְׁהוּא מְלָאכָה שְׂאִין צָרִיךְ פְּלִים כָּלֵל שְׁפִיר סָגִי עַל שְׂכִירוֹת הָאָדָם לְבַד קִנְיָן פֶּסֶף שְׁהוּא גּוֹמֵר בְּקִבְלָן שְׂאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ רַק הַפּוֹעֵל חוֹזֵר מְשׁוּם גַּזְה"כ אִף מְפָשִׁטוֹת לְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים נִרְאֶה דְדִבְרֵי ר"ת אֲמוּרִים אִף הִיכָא דְלִיכָא נְתִיבַת פֶּסֶף כָּלֵל אַפ"ה אִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר אִם מְשֵׁה פְּלִי אֲנֻמְנוֹת וְכֵן נִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַטּוֹר וְהַרְמ"א בְּסִימָן שַׁל"ג וְלַעֲנַ"ד צ"ע בְּזֶה דְאֶפְשָׁר דְגַם ר"ת לֹא קֹאֵמַר אֱלָא דּוֹמְרָא דְהֵךְ דְנִתְנָה לְסַפֵּר וּכְדֻכְתִּיבָנָא: וְהִנֵּה עַל מ"ש דְּפָשִׁטָא דְאִין מְשִׁיכַת פְּלִי אֲנֻמְנוֹת מוֹעִיל שְׂיִקְנָה שְׂכָר פְּתִיבָה ע"ז פְּתִיבָתִי שְׁנִרְאֶה לָּהּ דְמִהֵנּוּ דַּע"י מְשִׁיכַת פְּלִי אֲנֻמְנוֹת הוּא מְקַנָּה וּמְשִׁפִּיר גּוּפוֹ לַבַּעַ"ב לְעַבְדוֹת מְלָאכָה זֶה וּכְמ"ש בְּמִתְנָה אֲפָרִים לִינְשֵׁב דְבָרֵי הַרִיטְב"א לְעִנְיָן קִנְיָן דְלֹא הוּי קִנְיָן דְבָרִים שְׂמִקְנָה גּוּפוֹ כְּדִין עֲבָדִים וְכַתְבָּת וְהַאֲרַכְתָּ בְּזֶה וְנִפְלֵאִי עֲלֵיךְ שְׂבִאֲתָ לְדַמּוֹת הַנּוֹשְׂאִין דְקִנְיָן חֲלִיפִין הוּא הַמוֹעִיל בְּכ"מ לְשַׁעֲבֹד הַגּוּף לְחַיִּיב עֲצָמוֹ בְּאִיזָה קִנְיָן לְמְשִׁיכַת פְּלִי אֲנֻמְנוֹת שְׂאִין בּוֹ שְׂיִיכוֹת קִנְיָן הַגּוּף כָּלֵל וְגַם בְּזֶה אִין כּוֹן הַסְּפֵמַת הַפּוֹסְקִים וְעֵינִין בְּמ"ל הַל' עֲבָדִים דַּע"ע אִין נִקְנָה בְּחִלְפִין מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ע"ש וְעַל הַרְאִשׁוֹנִים שְׂפַתְב ר"ת שְׂאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר תְּמָהוּ עֲלֵיו וְהַרִיטְב"א פֶּתַב שְׁהוּא פְּהֵלְכְתָא בְּלֹא טַעַמָּא וְאַתָּה בָּא לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם לֹא הִלְכְתָא וְלֹא טַעַמָּא אִיכָא וְכִבֵּר הָאֲרַכְתִּי בְּתוֹשֻׁבְתִי לְכַרֵּר דְלֹא אֲמַרִינּוּ לְעִנְיָן זֶה יָדוּ כְּיָד בַּעַ"ב גְּבִי קִבְלָן וּמַהֵי טַעַמָּא מְסַפְקָא לִי אִי אֲנֻמְנוֹת קוֹנָה בַּש"כ הַלְנוּאָה הִיא וְטַעַמָּא מְשׁוּם דַּהֲבַעַ"ב אִין לּוֹ קִנְיָן בְּשִׁבְחַת הַמְּחַדְשׁ עַד שְׂבִיבָא לִידוֹ וְהוּא כְּמוֹכְרוֹ לּוֹ וּמַה יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה שְׂמִשְׁה פְּלִי הִלֵּא לֹא מְשֵׁה יָדוּ לּוֹמֵר שְׁתַּהֲנֵה קְנוּיָה לּוֹ וְאִינוּ מוֹעִיל רַק לְעִנְיָן יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ דְזֶה שְׂמוֹשְׁה הַפְּלִים הוּא גָּמַר שֶׁל הַשְׂכִּירוֹת וּכְמ"ש הַרְא"ש שְׁם אֲבָל מ"מ לֹא נִתְחַדְשׁ קִנְיָן הַגּוּף מִחֲמַת זֶה וְאֲדַרְבָּא מְדַבְּרֵי ר"ח מוֹכַח אִיפְכָא שְׂאֵם אִיתָא דַּע"ע גּוּפוֹ קְנוּיָן אֲדַרְבָּא הוּא יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מִטַּעַמָּא פִי לִי ב"י כּו' כְּמוֹ פּוֹעֵל וְרִאִיתִי שְׁהַרְגֵשַׁת בְּזֶה וְרִצִּיתָ לְחַתּוֹר הַיְבֻשָׁה דְאִף שְׂגוּפוֹ קִנָּה מ"מ לֹא שְׂיִיךְ עֲבָדִי הֵם פִּינּוֹן שְׂיִיכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּאִיזָה זְמַן שְׂיִרְצָה וְתִלִּית תְּנִי' בְּדִלָא תְּנִיָא בְּנֻדָּאִי אִם הַקִּנָּה גּוּפוֹ פְּשִׁיטָא דְעֵבֵד לְעֲבָדִים הוּא עַל אוֹתוֹ זְמַן אוֹ אוֹתוֹ הָעַת שְׁהַקִּנָּה עֲצָמוֹ לְמְלָאכָה רַק שְׂלִפִי שְׂיִיכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּכָל זְמַן שְׂיִרְצָה זֶה הָאוֹת שְׂאִינוּ קִנְיָן הַגּוּף וְאִינוּ רַק עֵבֵד לְעֲצָמוֹ וּבְדִידָהּ קָא טְרַח וְכַדְאִשְׁפַּחֵן לְעִנְיָן שְׂבַת דְכָל שְׂרָשׁוֹת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה אִימַת שְׂיִרְצָה לָאו שְׂלִיחוֹת דִּישְׂרָאֵל קָא עֵבִיד אֱלָא בְּדִידָ' קְטָרַח שְׁהָרִי אִין הַכְּרַח שְׂיַעֲשֵׂהוּ הַיּוֹם דּוֹקָא אֲבָל אִם הִנֵּה עֲלֵיו שְׁם קִנְיָן הַגּוּף בְּשַׁעַת עֲשִׂיתָ מְלָאכָה פְּשִׁיטָא שְׂאִין מְקוּם לּוֹמֵר בְּדִידָ' קָא טְרַח שְׁהָרִי אִינוּ אוֹמְרִין שְׂגוּפוֹ קְנוּיָן לַבַּעַ"ב בְּעַת עֲשִׂיתָ הַמְּלָאכָה וְא"כ מַה שְׂאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר הוּא הוֹרָאֵה שְׂאִין גּוּפוֹ קְנוּיָן רַק אֲדַעְתָּא דְנִפְשֵׁיהּ קָאֵעִבִיד וְא"כ מֵאִין יִקְנָה בַּעַ"ב אֵת הַשְּׂבַח פְּלִי וְאֲמַנְם בְּאֲמַת מ"ש שְׂגוּפוֹ קְנוּיָן לִיתָא כְּמַש"ל דְכַפּוֹעֵל וְדָאִי דְלֹא שְׂיִיךְ גּוּפוֹ קְנוּיָן דַּא"כ לֹא הוּי מַצִּי מְחִיל בַּע"פ וְכַדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין וְכ"כ הַתּוֹס' בְּב"מ דְמִוֹתֵר לְהַשְׁפִּיר עֲצָמוֹ דְדוֹקָא ע"ע כּו' וְכֵן

מבואר בב"מ דף צ"ט אמר שמואל בע"ע דלא קנוי ליה גופו וכ"כ פל הפוסקים והתוס' שם פתבו דהא דבפ"ק דקדושין אמרינן גופו קנוי היינו לענין שאין גרעון מחול אם מחיל בע"פ ע"ש הרי מבואר דגם ע"ע גופיה אין ידו פיד רבו רק לענין דלא מיקרי תופס לבע"ח אמרינן דידו פיד בעה"ב וכן מצאתי בספר תמים דעים להראב"ד בסימן ל"ט במסכת גיטין ע"ש שמבואר פן להדיא: ומ"ש בשם המתנה אפרים נראה שאין ר"ל גוף הקנין רק שעבוד הגוף לעשות הדבר שהוא ולא הוי קנין דברים (ואין פנאי לעיין בספר הנ"ל) ומ"מ בשביל זה אין קנין לבעה"ב שצאמר שגופו קנוי בעת עשיית מלאכה זו דהא אפילו ע"ע אין גופו ממש קנוי וא"כ בשכיר יום דאדעתא דבעה"ב קא עביד פשיטא ליה דאין זוכה בשבח פלי רק בקבלנתו מספקא ליה דאע"פ שהוא מחויב לעשות מלאכה זו לצורך הבעה"ב מ"מ לא שעבד נפשיה רק לכשיגמר המלאכה יקנה אותה לבעה"ב בעד סכום פך וכף (ובאמת שצ"ע דהא באמת שאין האמן יכול לעכב השבח לעצמו כשירצה כמבואר במרדכי ובתה"ד סי' שי"ט ועיין ביש"ש ב"ק ולכאורה נימא דארף דמעיקרא אדעתא דהכי עביד שפשינתו לו שפרו יתן השבח לבעה"ב מפל מקום ה"ל דשלב"ל ואפשר דקים להו לחז"ל דבהא סמכו דעתייהו וגמרו ומקנו וקצרותי: והנה התוספות בקידושין דף י"ז ד"ה חלה פתבו דמלמד תיננות שחלה אין לדמותו לע"ע דע"ע גופו קנוי לאדונו כו' ע"ש נראה ברור שאין ר"ל קנין הגוף ממש כמש"ל דמבואר להדיא דלא שייך קנין הגוף בע"ע ואין קנינו אלא שצריף ג"ש ואין גרעונו מחול ובר"ן בקידושין ושבועות גבי ההוא דהשבע לי כו' כתב גופו קנוי שרבו מוסר לו שפחה פנענית ע"ש אף שפוננתו שגופו קנוי לו למעשה ידיו כדאמרינן בגיטין לענין שבאי קני ליה למעשה ידיו ע"ש וכ"כ בתשו' מיימנות הל' קנין סימן כ"ט וכוונת החילוק הוא דבע"ע שקונה הגוף למעשה ידיו הרי זה פקונה דקל לפירות מהיום עד אחר ו' שנים ואם לא עשה הדקל פירות בתוך הזמן אעפ"כ הדקל חוזר לבעל הדקל אחר ו' שנים משא"כ אם עושה עמו קנין שישלים לו מה שיעלה פירות של ו' שנים פשיטא שא"צ לשלם הפירות שלא עשה וכמו כן במלמד ששוכר אותו ללמוד משה שנה אין קנינו על גופו של המלמד כי אם על הלימוד הוא משלם לו ואין לו ליטול מה שלא למד וזה ג"כ פוננת הריטב"א בקידושין והוצרכתי לזה לפי שראיתי בש"ך סימן של"ג האריף בזה ונראה מדבריו דמחלק בין ע"ע שיקנה גופו בכסף ושטר וחזקה (מ"ש חזקה אגב שיטפיה נקט שאין ע"ע נקנה בחזקה) ולכן כתב דכפועל שהשפיר עצמו לכל מלאכה מ"מ פיון דגופו אין קנוי כו' ע"ש: ולענ"ד ז"א דגם פועל שמשפיר עצמו לבעה"ב לזמן שיהיה פל מעשה ידיו שלו זהו דין ע"ע ממש ומה לי קנאו בכסף ובשטר ומה לי לא קנאו אם הוא בענין שאין הבעה"ב יכול לחזור בו ונלע"ד שגם התשב"ץ שהביא הש"ך שם פיון לזה אע"ג שכתב ה"מ גבי ע"ע שפרעו פל שפרו מתחלה כו' נ"ל דאינו בא לחלק מצד הקדמת השכר רק ר"ל שיש חילוק בין קנין לשכירות דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף והיינו בשוכר הנאת הדבר שהוא דאע"ג דאמרינן שכירות ליומא ממפר הוא כתב הנ"י פרק הזהב בשם הר"ן דהיינו לענין להשתמש בו פל ימי שכירתו אבל גוף הדבר אינו קנוי פלל כו' וכ"כ הריב"ש ועיין ש"ך סימן שי"ג סימן מ"א וכיון שההנאה בא בהמשך הזמן אין לו עליו פי אם לפי חשבון משא"כ בקנין שאינו קונה ההנאה רק קונה גוף הדבר להנאה שתצמח ממנו ובה לא שייך שישתלם לבסוף שהרי הגוף הוא בעין עתה ומה לי שקונה לעולם

או על זמן ולכן הוא משתלם מייד וזה פוננת דבריו מ"ש דה"מ גבי ע"ע שפרעו כל שפרו מתחלה בשעה שקנה אותו ר"ל ואין זה שכירות של הפעולה שזה משתלם לבסוף רק הוא פסוף מקנתו ואין שום חוב ממון עליו ר"ל שעל העבד אין שום חוב ממון מחמת הפסוף שקיבל שהרי הוא היה תמורת מה שהקנה עצמו למעשה ידיו דבשכירות דעלמא אם יקדים לו שפרו הרי השכר חוב עליו עד שיעשה המלאכה ההוא ושפרו לקח מה שא"כ בזה שאין פאן שום חוב ממון שהוא תמורת הגוף שהקנה לו למעשה ידיו והיגו דכתב עלה התשב"ץ פדאמרינן ע"ע גופו קנוי כו' אבל מלמד שהוא פשכיר יום כו' ע"ש וזהו ג"כ פוננת הגמ"ר שהביא הש"ך וגם דברי מהר"ם דמחלק בין הקדים שפרו יש ליישב שפוננתו ע"ד שכתבתי בפירוש דברי התשב"ץ ונראה שדברי התשב"ץ בזה הם דברי מהר"ם רבו וזהו הן הדברים אשר פתבתי אף בלשון הרא"ש בב"מ בשם מהר"ם צ"ע קצת וגם דמבואר בתירוץ מיימוני לפסוק חילוק זה במלמד שחלה ואפשר לומר בדברי מהר"ם דא"ש על פי מ"ש הפוסקים בענין שכירות בית דאם הקדים השכר מסתמא נתרצה אף שיאירע אונס עיין בש"ך סימן של"ד סק"ב ועיין בש"ך סימן של"ג ס"ק מ"ז בשם מהר"ם דס"ל דגם בפועל גופיה קנוי כמו ע"ע: ועל מ"ש בתשובתי ראיה מהא דבעי למפשט דאין אפן קונה בש"כ מהנותן טליתו לאפן דעובר בב"ת ואם איתא לוקמא במשיכת פלי אפנות דאז אינו קונה וכתבת דמשיכה הוא קנן דרבנן והתם מייירי לענין דאורייתא עיין בב"ק דף ע"ט בתוספות ד"ה נתנו כו' דאי מדרבנן ומעל משום דמדרבנן אינו יכול לחזור בו כמו נתנו לבלן כו' ע"ש ובאמת מ"ש כמו נתנה לבלן הוא תמוה בעיני דהא אליבא דר"י מייירי בבלן נכרי אבל בספר לא מעל עד דמשיך משום דלדידה בנכרי הוי משיכה קנן דאורייתא כמ"ש התוספות בב"מ באורח ועיין בתוספות דע"ז דף ס"ג ומ"ש מדברי הב"י באה"ע פקר מבואר באחרונים פלפולים הרבה וגם אנכי חזון הרביתי בעניני' אלו אף בהא כ"ע מודו דכיון דנימא דע"י משיכה דכלי אפנות קני גופו מדרבנן א"כ מעיקרא לא אדעתיה דנפשיה קא עביד אלא אדעתא דבעה"ב ואף מדאורייתא לא זכי האפן בש"כ: ובאמת שלענ"ד צ"ע על הרמ"א שהביא ה"ך דינא דר"ת דמשיכה בכלי אפנות מהני שלא יוכל לחזור בו דבש"ס התם דמבואר דבמשיכת תספורת אינו יכול לחזור קאי התם אליבא דר"ל דס"ל דמשיכה הוי קנן ד"ת אבל לר"י דס"ל מעות קונים משיכה לא מהני מדאורייתא אלא שא"צ ג"כ דהא דתספורת קנוי במעות אע"פ שלא משיך ואף ע"פ שתקנו חכמים משיכה מ"מ מעל דלענין שכירות מטלטלין לא תקנו דהא לא שייך שלא יאמר לו נשפרו כו' פיון שהגוף שלו ודאי טרח ומציל במבואר בח"מ סימן קצ"ח סעיף נ"א ע"ש ואם פן לדין דקנימא לן כר"י דמעות קונה משיכת פלי אפנות מה טיבה דאם יש עמה פסוף א"צ למשיכה דשפיר קונה התספורת בפסוף ואם אין עמה פסוף מנ"ל שיועיל קנן משיכה פיון שלא תיקנו בשכירות מטלטלין קנן משיכה פלל ואם פן קשה על הר"י והטור והרא"ש שפסקו כר"י ואיך פתבו לה"ך דינא וצ"ל דאינהו ס"ל פדעת הסוברים דגם בשכירות מטלטלין תיקנו משיכה ועיין בני"י פ"ק השואל ובש"ג שם והא דמהני לענין מעילה משום דכיון דמדאורייתא מהני מעות הרשות ביד המוכר להשתמש בהם כמ"ש בב"מ דף מ"ג והרא"ש דף מ"ט שיש לחלק בכך וגם י"ל כמ"ש בש"מ בשם הרשב"א דלענין מעילה דאורייתא לא תיקנו אבל לענין הדיוט שפיר תיקנו משיכה בשכירות מטלטלין הלכך פסקו דבמשיכת פלי

אָנְמוֹנוֹת דְּמַהְגֵּי וּלְפִי זֶה קָשָׁה עַל הָרַמְ"א סִימָן קצ"ח פְּתַב הַב"י דַּעַת הָאוֹמֵר דְּלִשְׁכִירוֹת
מְטַלְטְלִין לֹא תִקְנוּ מְשִׁיכָה וְרַמְ"א לֹא הִזְפִּיר שׁוּם חוֹלֵק מִשְׁמַע שְׁמֹסְפִים לַדַּעַה זֹו לְהַלְכָה
וְכֵן הַסַּמ"ע וְהַש"ף שְׁם סְתָמוֹ הַדְּבָרִים וּבְסִימָן שֶׁל"ג פְּתַב הָרַמְ"א דַּעַת ר"ת דְּמַהְגֵּי
מְשִׁיכַת כְּלֵי אָנְמוֹנוֹת וְהַש"ף שְׁם פְּתַב שְׁפָן עֵינָר וּלְפִי זֶה הוּ"ל לְכַתּוּב לַעֲנֵן שְׁכִירוֹת
מְטַלְטְלִין דְּלֹא תִיקְנוּ בְּכֶסֶף אֲלֵא בְּמְשִׁיכָה דְּהָא תִלְיָא וּכְדַכְתִּיבְנָא אִף י"ל דַּמ"ש
הַב"י סִי קצ"ח דְּשְׁכִירוֹת מְטַלְטְלִין נִקְנָה בְּכֶסֶף הֵינּוּ בְּכֶסֶף גַּם כֵּן שְׁהָרִי בְּסִי ש"ז פְּתַב
לְהַדְיָא דְּמַהְגֵּי מְשִׁיכָה וְכֵן מְבֹאֵר בְּתוֹס' וְרַא"ש וְשָׂאָר פּוֹסְקִים וּבַב"י סִימָן ש"ז הִבִּיא
דְּבָרֵי הַנ"י שְׁפַתְב בְּשֵׁם הָרַשְׁב"א דְּלֹא מְהַגֵּי רַק מְשִׁיכָה וְכַתְב שְׁהִסְפִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים
וְאֵעִפ"כ הִבִּיא בַש"ע סִימָן קצ"ח דַּעַת הָרַמְב"ן וְהָר"ן וְרִי"ו וְצ"ל דְּגַם לְדִידְהוּ מְהַגֵּי
מְשִׁיכָה אֲלֵא דַס"ל דְּגַם כֶּסֶף מְהַגֵּי וּבְאַמַּת שַׁצ"ע פִּינּוֹן שְׁמוֹעִיל בּוֹ קִנְיָן כֶּסֶף וְצ"ל פִּינּוֹן
שְׁהוֹצְרָכוֹ לְתַקְנוּ מְשִׁיכָה שְׁיִהְיֶה קִנְיָן לַעֲנֵן מְכִירָה מִמִּילָא תִיקְנוּהוּ גַם לַעֲנֵן שְׁכִירוֹת
דְּקִיל מְמַכִּירָה וְאִם כֵּן שְׁפִיר פְּתַב רַמְ"א סִימָן ר"ח דְּמַשְׁוֹף כְּלֵי אָנְמוֹנוֹת מְהַגֵּי פִינּוֹן דְּמְשִׁיכָה
בְּשְׁכִירוֹת מְטַלְטְלִין מְהַגֵּי לַכ"ע אֲלֵא דְּגַם כֶּסֶף מְהַגֵּי בִּיהַ וְצ"ע: וְצ"ע: שְׁ עוֹד עַל רְאֵיָה הַנ"ל
דְּהָא בְּלֹא"ה הָיָי מְצִי לְאוֹקְמֵי בְּצֶמֶר וְסַמְנִין דְּחַד דְּאָז אִין אֲנִין קוֹנָה בַש"כ אֲלֵא בְּחַדָּא
מְכֹלְהוּ אוֹקִימָתָא נְקֻט עַכ"ד וְלַעֲנֵן דְּטַעֲמָא דְּצֶמֶר וְסַמְנִין דְּבַע"ה הוּא מְשׁוּם דְּצַבְע
אַגְר יְדִיָּה הוּא דְּשִׁקְלִל וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי בְּתַשׁוּבְתִי הַחִילּוּק בֵּין זֶה לְנוֹתָן עֲצִים לְחַרְשׁ כּו'
וְעַתָּה רְאִיתִי שְׁהַחִילּוּק הוּא מְבֹאֵר לְפִי מַה דְּאֲמַרִּינוּ לְקַמְן דְּאֲגְרָא לְבִיטְשָׂא וְע"ש
בְּתוֹסְפוֹת שְׁהִבִּיאוּ דְּבָרֵי רַש"י בַב"מ שְׁפַתְב מִיְהוּ לֹא בְּקַבְלָנוֹת עֶסְקִינוּ אֲלֵא בְּשְׁכִירוֹת
בֵּין יִשְׁבִּיחַ בֵּין לֹא יִשְׁבִּיחַ שְׁכָרוֹ לְפִי מְנִין בְּטִישׁוֹת כּו' וּמִזֶּה נִרְאֶה בְּעֲנֵן קַבְלָנוֹת הוּא
שְׁמַקְבֵּל שׁוּם דְּבָר לְתַקְנוּ וְלִהְשִׁבִּיחוּ וְזֶה מְקַבֵּל שְׁכָרוֹ בְּזֶה שְׁיִיף אֲנִין קוֹנָה בַש"כ מִשָּׂא"כ
כְּשֵׁאִין עֲנֵן הַשְׁכִּירוֹת שְׁיִתְקַן וְיִשְׁבִּיחַ רַק שְׁזֶה נַעֲשֶׂה מְלָאכָה זֹו בְּחַפְזָא זֶה וְלֹא אִיכְפַת
לִיהַ לְפוֹעַל אִם יִהְיֶה כָּאֵן שְׁבַח מְחַמַת מְלָאכָה זֹו אוֹ לֹא אִין לוֹ קִנְיָן בְּשַׁבַח כְּלָל אִם הַשְׁבִּיחַ
דְּמַעֲיָקְרָא לֹא נְחִית אֲדַעֲתָא לְהַשְׁבִּיחַ דְּנֻקָא רַק אֲדַעֲתָא דְּאֲגְרָא נְחִית בֵּין יִשְׁבִּיחַ אוֹ לֹא
וּלְפִי זֶה הַחִילּוּק מְבֹאֵר בְּנוֹתָן עֲצִים לְחַרְשׁ הוּא קַבְלָיָה לְתַקְנוּ מְנַבּוֹ כְּלֵי וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁבַח
וְשְׁפִיר אֲמַרִּינוּ בִּיהַ אֲנִין קוֹנָה וְכֵן בְּצֶמֶר דְּבַע"ה בְּסַמְנִים דְּאֲנִין שְׁזֶה נוֹתָן לוֹ הַצֶּמֶר
לְהַשְׁבִּיחוּ וְלַצְבְּעוּ בְּסַמְנִים הָאֲנִין קוֹנָה הַשְׁבַּח מִשָּׂא"כ בְּצֶמֶר וְסַמְנִים שְׁל בַע"ה בְּשָׂאִין
לַצְבְּע רַק לַעֲשׂוֹת בּוֹ בִּישׁוּל הַיּוֹרָה וְלֹא אִיכְפַת לִיהַ אִם יִשְׁבִּיחַ ע"י סַמְנִים אִלוֹ אוֹ לֹא
יִשְׁבִּיחַ שְׂאִינוּ מוֹטֵל עֲלֵיו רַק לַעֲשׂוֹת כְּדָרָף בִּישׁוּלוֹ וְסַמְנִים דְּבַע"ה בְּהַן הַגּוֹרְמִים הַשְׁבַּח
שְׁיִש עַתָּה אֲכַל אִיהוּ לֹא אִיכְפַת לִיהַ בְּהַכִּי רַק שְׁכִיר בְּעֶלְמָא הוּא עַל גּוֹף הַמְּלָאכָה וְזֶה
שְׁכִירוֹת מִיקְרֵי וּבְזֶה א"ש גְּמִי דְּקֶאֱמַר סוֹף סוֹף לְמַאי יִהְיֶה נִיְהַלְיָה לְרַכּוּכֵי פִינּוֹן דְּרַכְכִּיָּה
הֵינּוּ שְׁנוּי וְלְכַאוֹרָה הֵינּוּ גְּמִי צֶמֶר וְסַמְנִים דְּבַע"ה בְּוּלְפִי מ"ש א"ש דְּמַעֲיָקְרָא נִיתָן
ע"ד שְׁיִשְׁבִּיחוּ עַל יְדֵי הַרְיָפוֹף וְאִם לֹא הֵיָה הַרְיָפוֹף שְׁלוֹ מוֹעִיל לְהַשְׁבִּיחוּ לֹא הֵיָה שְׁכָרוֹ
וְכִינּוֹן דְּנְחִית ע"ד שְׁיִשְׁבִּיחוּ שְׁפִיר שְׁיִיף לֹמֵר אֲנִין קוֹנָה וְכִמוֹ נְתָן עֲצִים לְחַרְשׁ וּמְדוּנִיק
לִישְׁנָא דַס"ס לְמַאי יִהְיֶה נִיְהַלְיָה וְעִינּוֹ בַב"מ דָּף קי"ב בְּרַש"י שְׁם בְּגַרְדָּא דְּסַרְבְּלָא שְׂאִם
הֵיָה מְנִיחָה הֵיָתָה מְתַקְיָמַת בְּיוֹתֵר וְאִם כֵּן מַעֲיָקְרָא לֹא ע"ד לְהַשְׁבִּיחַ נְחִית וְאֵהָא קֶאֱמַר
דַס"ס לְמַאי יִהְיֶה נִיְהַלְיָה כּו' וּמַעֲיָקְרָא ע"ד לְהַשְׁבִּיחַ נְחִית וְזֶה בְּרוּר לַעֲנֵן דְּוְהַשְׁתָּא
א"ש מַה שְׁהַקְשִׁית דְּנוֹקְמָא בְּצֶמֶר וְסַמְנִים דְּבַע"ה בְּוּלְפִי מ"ש הָף אוֹקִימָתָא דְּאֲגְרָא
לְבִיטְשָׂא חַד עֲנִיבָא הוּא עִם צֶמֶר וְסַמְנִים דְּבַע"ה בְּוּנִיחָא לִיהַ טְפִי לְאוֹקְמֵי בְּהַכִּי

מלאוקמי בצבע לפי שהלשון הנותן טליתו לאומן וגומרה כו' לא משמע בצבע שדרה התנא למיתני הנותן צמר לצבע כו' ומסתבר ליה טפי באגרא לביטשא ומ"מ דא נדא אחת היא ובזאת תדע פי צדקו דברי במה שפתבתי על קצוה"ח בהה דקונם מ"י שפתב שם דאוסרת משום דאומן קונה וע"ז פתבתי דליתא דהא הו"ל צמר וסממנים דבעה"ב וע"ז פתבתי דדמי לנותן עצים לחרש דאפילו מעשה רבה היא וכי ייטב גרדא דסרבלא לרכוכיא מאופה כו' ובאמת שז"א דמ"ל פת מ"ל בישול צמר וסממנים ונתת דבריך לשיעורין פי טוב בעיניך גרדא דסרבלא לרכוכיא מבישול צמר וסממנים אבל לא ממעשה אופה ואופה למדין לענין מלאכת שבת מבישול סממנין שיש בו גם כן בישול פת ופשיטא דמלאכת פת הוא מעשה הדיוט ולא כן צביעת צמר בסממנים לענין מלאכת חה"מ כמבואר שם במו"ק דף י"ג ולא צמר מבית הצבע כו' ועיין במ"א סימן שהב"י פתב הטעם שיאמרו שהאומן תקנו במועד ועיין בשבת דף ק"מ לכספוי פתניתא לרכוכיה קא מפנין ונשפיר דמי וכן לענין חה"מ חשיב מלאכת הדיוט כמבואר בהלכות חה"מ וצ"ל דלרכוכיא בגרדא דסרבלא מעשה אומן הוא ואמנם לפי מ"ש עיקר החילוק הוא אם שכירות האומן הוא רק לעשות המלאכה ולא איכפת ליה אם ישביח או לאו אין לו קנין בשבח כלל וכמו בטישת הסרבל או נתינת הצמר ליורה וכמו כן בזה נתינת הפת לתנור הוא מלאכת האשה ולא איכפת לה בשבח כלל ולא שייך גבה קנין כלל דשבחא ממילא קאתא ולא נחתה לאפות אדעתא לקנות בשבח כי כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים שתיקנו שבע מלאכות אלו לבעלה ואם כן לא שייך בזה קנין שבח פלי וגם נראה כיון דע"פ תקנות חכמים היא שתיקנו שהיא חייבת בד' מלאכות אלו הו"ל פהקדים שפרו והיינו נמי מטעמא שלא ע"ד השבח נחית וכמש"ל וקצרת: ומ"ש על מה שפתבתי דקונשית קצוה"ח לק"מ דמ"מ אסור לו ליהנות בחנם כו' וע"ז פתבתי דהא לא אסרה רק החפץ הנעשה ואינה שאלה ונפלאתי עליה דהא כשאומרת קונם מ"י היינו הנאת מ"י כדאיתא בגדרים דף נ"ז שאסור בחליפהו דהיינו מה שניתן לה בשכר מ"י אע"פ שאינה נהנה ממ"י עצמם וכ"ש דאסור ליהנות ממ"י עצמם אף ע"פ שהקניית לו הדבר שעשתה מפל מקום השכר המגיע בעד זה הוא נהנה ממנו לאסור וע"ש בר"ן בשם ר"י ז"ל שאסור במעות שכנגד טחינה ואפיה שאלה ועיין בחידושי הרשב"א שם: ומ"ש ליישב קושית התוס' בכתובות דף נ"ט דלימא יפר שפא תאמר איני ניוזנת ואיני עושה וע"ז תירצת ע"פ דברי הר"ן דאין מפר עד שיחול הנדר אלא דגירושין לאו בדידה תליא דשפא יגרשנה בעלה וא"כ משום שפא תאמר א"נ הו"ל לא חל הנדר עכ"ד בקצרה ודברים ערכו עלי מאד אף נפלאתי שלא הנפרת מחידושי הרשב"א שפתב שרבינו יונה ז"ל גופיה הקשה מהא דשפא יגרשנה ומירץ דכיון דלא תלתה נדרה בתנאי ונדרה מהשתא אלא שהנדר נדחה מפני השעבוד עד שיגרשנה אלא שהרשב"א מקשה עלה דהא בס"ד הוי בעי למימר באומרת יקדשו ידי לאחר שאתגרש ועל זה יש לומר כדברי הר"ן דלאו בדידה תליא ולפ"ז שוב מקשין התוס' שפיר למסקנא שנדרה מהשתא ונדחה מפני השעבוד דל"ל שפא יגרשנה לימא שפא תאמר א"נ ואיני עושה אף מ"ש בשם הר"ן דתולה בגירושין חל הנדר מיקרי לא דקדקת היטב בכוננת הר"ן שלא בא אלא לומר לסברא דרבינו יונה דכיון שא"א להנצל מענוי נפש מצי מפר ולכן גבי הרגיני נזירה לאחר שאתגרש שאינה יכולה להנצל מזה שהרי אפשר שיגרשנה שפיר מיקרי נדרי

ענוי נפש משא"כ לענין קונם מ"י שאין פאן נדרי ענוי נפש פלל וגם דברים שבינו לבינה אינה פיון דבעודה תחתיו לא חגיל אלא אחר שיגרשנה ואז פשיטא שאין זה דברים שבינו לבינה.

ואמנם הר"ן בכתובות פתב דאפשר כמו דלענין ענוי נפש דמצי מיפר פיון דהשתא מיהו א"א היא כה"ג נמי אמרינן בדברים שבינו לבינה ע"ש שלא החליט הדברים שיש לחלק כמ"ש אבל עכ"פ מ"ש בשם הר"ן אין זה פונותו פלל וגם מצד הסברא פיון שהיא הנודרת ואין בינה שיחול לא חל הגדר מיקרי מחמת שבידו ואם נפשך לומר פיון שהוא המיפר בטר דידיה אזלינן בפשיטות יש לנו לומר פיון דכל עיקר שאין הגדר חל עתה הוא מחמת קושי השעבוד של הבעל וכיון שהוא רוצה להפר עתה אנו רואין פאלו מוחל השעבוד שיחול הגדר ומצי להפר דלכותו השעבוד מעכב אבל לא לחובתו שמחמת זה לא יהיה בידו להפר ומצאתי שהרא"ה והריטב"א פתבו ע"ד זה ושמחתי: ואשר כתבת על מ"ש על דברי הש"ך ס"ק ע"ב דמתני' דאומנין ש"ש בשליחא דאגרתא דז"א דהא בשטרות ש"ש פטור וע"ז תמהת שרוצה דמי הגייר וגם דאגרתא לאו דוקא דארף בשולח חפצים יקרים לא שייך אמן קונה יפה פונות ודבריה פנינים לפי קיצור דברי הש"ך שכתב בסתם או בשליחא דאגרתא פדמוקי בהש"ס ואם הדברים ככתבו מרפסין איגרי דהש"ס דב"ק מוקי הכי הך דבעו מר"ש קבלות עובר וכו' אבל מתני' דקתני פל האומנין כו' איך יאמר הש"ך דמיירי בשליחות שהוא דבר שאין לו שחר פי שליח אמן יקרא ומי סני ליה למימר פל השלוחין בשכר וגם פי אין מקום למ"ש שם טלי את שלך ודניק מינה הא גמרתיו כו' וכל הסוגיא שם וגם הא דקאמר דתליה בפלוגתא דר"מ ור"י גבי שוכר ע"ש ברש"י ותוס' דמדמי אמן לשוכר ולענין שליח נראה דכ"ע מודים דמתני' הוא בב"ב נשברה החביות נשברה לסרוס וקיי"ל הכי בש"ע סימן קפ"ה ודוקא גבי אמן י"ל דלא הוי ש"ש שאינו נוטל רק שכר פעולה משא"כ בשליח שאם יאבד קודם שיעשה השליחות יפסיד שכר שליחות בהאי הנאה שיטול שכירותו הו"ל ש"ש וכמו בפסור דהוי ש"ש מהאי טעמא בהליכתה כמבואר בסימן קפ"ה והא דמשמע בב"מ דף נ"ח גבי בני העיר ששלחו שקליהו דנשבעין ונוטלין שכרם וכן מבואר שם באשר"י ובש"ע סימן ס"א מבואר דאם שמר פראוי אינו מפסיד שכר שליחות אף ז"א דהיינו דוקא בשמר פראוי ונאנס וזה מבואר מדפריד התם נהי דבגניבה ואבידה לא מחייבין דהקדשות הוא אגריהו מיהו לפסידו ופירשו שם שהרי נשתעבדו לשומרם מגניבה ואבידה וע"מ פו היו נוטלין שכרן והרי לא השלימו מלאכתן ולכאורה צ"ע פיון דהקדשות הוא מעיקרא לא נשתעבד אדעתא דגניבה ואבידה וצ"ל דכל נוטל שכר לשומר מקבל להיות שומר מגניבה ואבידה אלא שגזה"כ לפוטרו גבי הקדש ומפל מקום שכרו הפסיד אף אפתי קשה מנ"ל לשוניה ש"ש דהא י"ל דהשכר אינו רק שכר שליחות לבד ולא שכר שמירה וא"ל דלמאי דקיי"ל כר"י דשוכר כש"ש בכל גונוי הוי ש"ש אף שעיקר שכרו על השליחות דבש"ס מדמי אמן לשוכר ובאמן נמי שכר פעולה הוא נוטל ז"א דאפתי תיקשי דדחיק לאוקמי נגנבו בליסטים כו' ור"י אמר ר"ש היא ונימא דאתיא כר"מ דס"ל שוכר פש"ח וא"כ ה"ה שליח דלא שייך בזה בהאי הנאה דתפסיה אאגריה דהא השקלים הם צריכין ליתן ללשפה ואח"כ נוטלין השכר מבני העיר ולא תפס אאגריהו פלל וא"כ הו"ל לאוקמי כר"מ דהא התם קאמר ואבע"א פדמחליף רבה

ב"א כו' ופירש"י דמהדר לאוקמי כר"מ משום דסתם מתני' ר"מ ע"ש ולכן נראה כמש"ל גבי שלים אפילו ר"מ מודה דהוי כש"ש ומשתעבד הוא לשמור מגניבה ואבידה ושפיר פריה דליפסוד אגרייהו וכתבתי זה להתלמד במקום אחר דבלא"ה אין מקום למעיין בסוגיא לפרש אפמן שלים וברור לענ"ד דהש"ף שיגרא דלישנא דהש"ס נקט ור"ל כדמוקי התם בשליחא דאגרתא ה"נ מיירי שהיה צריה לתמן באגרת שהוא סופר אפמן ונתן לו האגרת ונאבד הוא עליו ש"ש ולא שינה בזה שבח פלי באגרת.

אף מ"ש דדלמא דמי נגירא בעלמא משלם ליה מימר שפיר קאמרת דאפשר שלזה פיון הש"ף אף מ"מ דחוק הוא וטפי הו"ל למימר בנאבד קודם שתקנו ועשה בו שבח ואפשר דמסיפא דקתני טול את שלה משמע ליה דבנאבד אחר שתקנו מיירי: והנה חפשי אחר ספר מחנה אפרים וראיתי שהאר"י בענינים אלו וקצתם יש להשיב עליהם ממ"ש אף אין הפנאי כעת לעמוד על דבריו והנה הארכתי להשתעשע עמה מענין לענין ישמע חכם ויוסיף לקח.

ויערב עליו המקח. וה' יתן מפיו חכמה ותבונה לישא וליתן באמונה.

דברי שארף הק' אפרים: שאלה קיט שאלה איש אחד נקרא בפי כל מיכל אברהם ולתורה נקרא יחיאל אברהם וגירש את אשתו ונכתב בגט יחיאל המכונה מיכל אברהם. וקרא עליו ערעור לפי שבנחלת שבועה שכתב גבי וואלף יעקב שיש לכתוב בנימין יעקב המכונה וואלף יעקב ע"ש: תשובה הנה ז"ל הנ"ש אבל אם נקרא וואלף יעקב כו' הנה נראה שהפניו וואלף יעקב ור"ל שסברו שפן הפניו הוא כף אבל שמו המובהק אינו רק בנימין לבד וכיון שבאמת שמו המובהק הוא בנימין יעקב משעת מילתו אז שם בנימין לחוד הוא ככותב חצי השם דפסול ואע"ג דבעלמא קי"ל דשם חניכא לבד פשר היינו כשלא כתב רק אותו לבד ולא הזכיר שם המובהק פלל פיון שיהפך יודעין שאיש זה יש לו חניכא זו ונקרא בו משא"כ פשמזכיר שם המובהק ואינו כותבו בתקונו שאינו כותב רק חציו או משנה בו ממה שהוא נקרא לס"ת או חותם יאמרו דאין זה המגרש וכ"כ הב"ש חילוק פנה לענין למי שידוע ששמו חזקיהו וכתב חזקיה ומכ"ש פאן ונראה פשוט דלפי מ"ש הב"ש שם דארף להרמ"א ודעמייה להכשיר שם בדיעבד משום דמובלע בשם חזקיהו מ"מ אין ענין לכאן דדוקא מובלעות גמירי שע"י שפותרין חזקיה שהוא מובלע בתוך שם חזקיהו הוא ניכר ומוכח מתוכו שהוא המגרש ששמו חזקיהו אלא שקצרוהו משא"כ בזה פשיטא דאין מוכח מתוכו שיש לו שם המובהק יעקב ג"כ ואין במשמעות הלשון שבנימין פניו הוא וואלף וגם יש לו שם המצטרף יעקב וא"כ פיון דאין במשמעות הלשון שזה שם המובהק שלו יעקב ג"כ הרי אין מוכח מתוך הגט שזהו המגרש והוא פסול וגרע מלא כתב שמו פלל וכמבואר שם בב"ש ס"ק כ"א דבענין שיהא ניכר ומבורר מתוך הגט מי שמגרש והרבה דעות דסבירא להו לפסול מדאורייתא ומכ"ש בזה שע"י השינוי של הכתיבה מתפרש לשון הגט על איש אחר ששם המובהק שלו אינו רק בנימין לבד אף אם ע"פ דוחק נוכל לפרש שמ"ש המכונה קאי רק ע"ש בנימין שע"י הפניו וואלף מתעלם השם בנימין ומ"מ שם יעקב לא נעקר ממקומו והוא שם המצטרף לבנימין מ"מ פיון שאין הקורא יוצא מידי פשוטו ומפרש אותו ששמו המובהק בנימין לבד שבקיה לה הוא דחיק ונקט למילתא כפשיטא וא"כ יש פאן שינוי השם גמור

שפסול ועננו זה מבואר בשו"ת הריב"ש סי' נ"ז בגט שכתב בו הדרה בתלמסאן והיא אינה דרה שם בשעת פתיבת הגט אף ע"פ שיש לפרש שהוא בל' העבר שהיתה דרה מקדם ומלת הדרה הוא מלעיל מ"מ פתב וידעתי כי רנבא דעלמא יבינו לשון הדרה הפתוב בגט שר"ל עכשיו וזה מפני הרגילות להזכיר בגיטין מקום דירת האשה ויחשבו לכאורה שהוא שינה שם עירה כו' ור' דוראן נוטה להקל ור' בונשפרוק חוכך להחמיר מפני ההמון שרנבם יבארו הל' מלרע ומפני החומר שיש בשינוי שמה כו' אינה רוצה לסמוך כו' ואע"פ שכל שיש בגט לשונות מסופקים הגט פסול כבר כתבתי שזהו פשהבעל מערער כו' ובמשנה למלך פ"ג מהלכות גירושין תמה ע"ז וכתב דבכה"ג שא"א להתברר אף פשלא בא וערער פסול ע"ש וקצאתי פיון דבעננו שאנו עוסקים בו גם הנוטה שם להקל יודה בזה דשם גוף הלשון אינו דחוק לפרש פן וכמ"ש הריב"ש שיש לפרשו שהוא מלעיל כמו השבה עם נעמי שהרי לא פתב הדרה עכשיו ולא דדיירה כו' רק פיון דרנבא דעלמא יפרשו שהדרה ר"ל עכשיו מפני הרגילות כו' ולכן יש צד קצת להקל שאחרי שיראו שזו האשה שהגט בינה וידעו שהיתה דרה מכבר בתלמסאן ירגישו שפלת הדרה הוא נכתב על משקל זה ולא יטעו מחמת הרגילות להזכיר מקום דירת האשה ויבינו שכתב פן לפי שלא ידע איה מקומה כעת וכמ"ש הריב"ש שם אבל פאן לא מיבעיא מצד העולם דמה"ת נימא דדחיק ליה עלמא לפרושי מה שאינו בטבע הלשון להיות מפסיק באמצע שם המובהק אלא אף אם היה איזה מוכיח קיים שיהיה בני הרגשה לפרש פן מ"מ פיון דמצד טבע הלשון והנחתו אפס מקום לפרש פן שינוי השם הוא פיון דלא כמו שהוא נקרא הוא נכתב בגט ואפילו לפמ"ש לעיל דעת הב"ש אליבא דהרמ"א גבי שם חזקיה ע"כ דלאו מטעם הרגשת העולם בלחוד אלא דקיצור השם ומנובלע בתוכו הוי כאילו פתב השם כמו שהוא נקרא וקיצור כי האי אינו פוסל אבל בזה שבמקום שכתב לשם המובהק אין לו בו רק חצי השם ואף שכתבתי איה הוא נקרא במדינה בכינויו הזכירו הרי הוא צריך למקומו שהרי באמת הוא מכונה פן ובכה"ג לא חזי לאיצטרופי ולחבר השמות יחד אחרי שעשה פירוד בין הדברים והפסיק בכינוי הלעז באמצע וא"כ הו"ל שינוי השם ומכ"ש אחרי שפבר הורה זמן הגאון בעל נ"ש לכפול את השמות ולכתוב בנמינ יעקב דמתקרי וואלף יעקב ומסתמא הכי נהוג עלמא פיון שלא נמצא חולק עליו ממילא דכל המשנה ממטבע זו וגורע תיבת יעקב בראשונה האי גרוע ועומד הוא שהרי אתי למיטעי דאם איתא שזוהו המגרש ששם המובהק שלו הוא בנמינ יעקב למה יגרע שמו בתחלה והו"ל לכתוב בנמינ יעקב המכונה או דמתקרי וואלף יעקב ולכן יהיה סבורים שאין זה המגרש וכה"ג פתב הב"ש גבי יעקב וואלף ע"ש: ואמנם מ"ש הנ"ש שם גבי יעקב וואלף דליכא למיטעי שהפנינו וואלף קאי על יעקב דא"כ היה פותב יעקב המכונה וואלף דמתקרי בנמינ ודברים אלו הם תמוהים מאוד וכבר עמדתי עליהם בתשובה אחת וכתבתי ביאור הדברים בארנפה אף עתה מדי עברי דרו העברה נפל מלתא בדעתאי כי אולי נפל טעות בדפוס וכצ"ל דא"כ היה פותב יעקב דמתקרי בנמינ המכונה וואלף וביאר הדברים לפי שלא היה אז רגילים כלל לקרות שני שמות כאחד בעת המילה כמבואר בנ"ש שם שכתב ואני הכרתי אחד שהיה נקרא כו': ועל הרוב פשהיה שני שמות לא היה רק מחמת שניתן לו עוד שם מחמת חולי או סיבה אחרת וגם כי הדבר ידוע שאין פנינו וואלף שניכות לשם יעקב כלל: ולכן

כְּשִׁכּוּתָב יַעֲקֹב בְּנִימִין הַמְּכֻנָּה וּוְאֵלֶּף לְכַאוּרָה יֵשׁ בְּנִקְל מְקוֹם לֹמֵר שְׁזָה הִיָּה שְׁמוֹ מְלִידָה
בְּנִימִין הַמְּכֻנָּה וּוְאֵלֶּף וְע"י הַחֹלִי נִיָּתֵן לוֹ ג"כ שֵׁם יַעֲקֹב וְלִכְּךָ הַקְּדִימִי שֵׁם יַעֲקֹב לְשֵׁם
בְּנִימִין וְכִינּוֹן שְׁשֵׁם יַעֲקֹב אֵינּוּ רַק שֵׁם הַחֹלִי לְכֵן לֹא תִפְסֹו רַק לְהִיּוֹת לוֹ לְשֵׁם לְעֵלוֹת
לְתוֹרָה אֲבָל הָעוֹלָם קְרָאוּהוּ בְּכִינוּי וּוְאֵלֶּף כְּבִתְחִילָה וְלִכֵּן הִיָּה הַמְּכֻנָּה וּוְאֵלֶּף קָאִי גַם עַל
יַעֲקֹב וְאֵתִי לְמִיטְעִי וְלְמִימֵר דָּאִין זֶה הַמְּגֵרֵשׁ אֵלֶּא אַחֲרֵינָא הוּא שְׁנִקְרָא בְּפִי הָעוֹלָם וּוְאֵלֶּף
לְבַד וְשֵׁם הַקְּוֹדֵשׁ שְׁלוֹ בְּנִימִין וְע"י חֹלִי נִיָּתוּסָף לוֹ שֵׁם יַעֲקֹב וְע"ז כְּתַב הַנ"ש דְּלִיפָא
לְמִיטְעִי בְּהִכִּי דָאֵם אֵי תָא דְשֵׁם יַעֲקֹב הוּא שֵׁם הַחֹלִי לֹא הִיָּה לְכוּתְבוּ עִם שֵׁם בְּנִימִין יַחַד
בְּלֹא דְמִתְקַרִי אֵלֶּא הִיָּה לוֹ לְכַתּוּב יַעֲקֹב דְּמִתְקַרִי בְּנִימִין הַמְּכֻנָּה וּוְאֵלֶּף וְלִיטְעֵמְיָה אֲזִיל
שְׁפַתְבָּ שֵׁם בָּאוֹת י"א דָּאָף בְּעוֹלָה לִס"ת בְּשִׁנְיָהֶם כּוֹתְבִין לְכַתְחִלָּה דְּמִתְקַרִי ע"ש וּבְזָה
מְתִינְשֵׁב הֵיטֵב דְּבָרֵי הַב"ש ס"ק כ"ד שְׁפַתְבָּ אֵם נִקְרָא מְשָׁה לִיב יֵשׁ לְכוּתְבוּ מְשָׁה יְהוּדָה
הַמְּכֻנָּה לִיב כּו' וְאִין לְחוּשׁ שְׁמָא יֵאֲמָרוּ לִיב הוּא הַכִּינוּי שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת מְשָׁה וְיִהוּדָה וְלֹא
נִקְרָא כָּלֵל מְשָׁה כִּי מְסַתְמָא קָאִי עַל דְּסַמִּיָּה לִיָּה כּו' וְעֵינִין בַּנ"ש עכ"ל וְלֹא רָצָה לְסַמְיָה
עַל הוֹכְחוֹת הַנ"ש גְּבִי יַעֲקֹב וּוְאֵלֶּף מְשׁוּם דְּלְכַאוּרָה אִין הִכְרַח לְהוֹכְחוֹת הַנ"ש דְּעֵדִינִין יֵשׁ
פְּתַחוֹן פֶּה לֹמֵר דְשֵׁם יַעֲקֹב הוּא שֵׁם הַנִּיָּתוּסָף עַל חֹלִי וְאִין רְאִיָּה מַמ"ש בְּלֹא דְמִתְקַרִי
כִּינּוֹן דַּע"פ בְּדִיעְבַּד כְּשֵׁר וּבַתְּה"ד כְּתַב שְׁבָאוֹסְטֵרִיָּה נִהְגוּ כֵן לְכַתּוּב בְּלֹא דְמִתְקַרִי כִּינּוֹן
שְׁעוֹלָה כְּךָ לִס"ת א"כ אִין מְנָה הוֹכְחָה לְכֵן כְּתַב טַעְמָא אַחֲרֵינָא דְּמְסַתְמָא קָאִי עַל דְּסַמִּיָּה
לִיָּה: וְאֲמַנְם אָף שַׁע"י הַג"ה זֹא א"ש דְּבָרֵי הַנ"ש בְּרוֹנוֹחַא מ"מ מְסַתְפִּינָא לְהַגִּיָּה אַחֲרֵי כִּי
בַּעַל נ"ש בְּעַצְמוֹ הִדְפִּיס בְּשִׁנַּת תְּמ"א מִהִדְוִירָא בְּתַרָּא לְסַפְרוֹ וְהַגִּיָּה כָּל סַפְרוֹ וְהוֹסִיף כְּמָה
עֲנִינִים וּבַעֲנִינֵי זֶה לֹא הַגִּיָּה כָּלֵל ש"מ דְּהַיָּה מְלַתָּא כְּדִקְיִימָא קִיָּימָא וְאֲמַנְם הַחֲשֵׁשׁ שְׁפַתְבָּ
הַנ"ש גְּבִי וּוְאֵלֶּף יַעֲקֹב שְׁהִיָּה נִרְאָה שְׁהַכִּינוּי הוּא וּוְאֵלֶּף יַעֲקֹב ע"כ שְׁאִינוּ עַל הַדְּרָךְ
שְׁפַתְבָּתִי דְּהִיָּינוּ שְׁיִסְבְּרוּ שְׁהִיָּה שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְע"י חֹלִי נִיָּתֵן לוֹ שֵׁם בְּנִימִין עִם כִּינוּי וּוְאֵלֶּף
כְּדֹאֵי תָא בַּהַג"א סַעִיף י"ח דְּכְשִׁנְיָתֵן לוֹ מ"ח שֵׁם וְכִינוּי מְקַדִּימִין אוֹתוֹ לְשֵׁם הָרֵאשׁוֹן דְּז"א
דַּא"כ בְּזָה נִמִּי לִיכָּא לְמִיטְעִי מְטַעְמִי שְׁפַתְבָּ תַּחֲלָה דַּא"כ הו"ל לְמַכְתַּב בְּנִימִין הַמ' וּוְאֵלֶּף
דְּמִתְקַרִי יַעֲקֹב וַא"ל דִּיִּסְבְּרוּ שְׁהִיָּה נִקְרָא בְּפִי כָּל אַחַר הַחֹלִי וּוְאֵלֶּף יַעֲקֹב וּמְשׁוּם הִכִּי
לֹא כְּתַבוּ דְּמִתְקַרִי כַּמ"ש הַב"ש דְּבִנְקֵרָא בְּשִׁנְיָהֶם אִין לְכַתּוּב דְּמִתְקַרִי אָף לְכַתְחִלָּה וְלִשׁוֹן
רַמ"א אִינוּ מְדוֹקְדֵק כּו' (וְאֲפֹשֶׁר דְּגַם הַנ"ש יִסְבּוֹר כֵּן אֵלֶּא דְּמִדְּבָרֵיו בְּמִהְדְּוִירָא בְּתַרָּא לֹא
מְשַׁמַּע הִכִּי וְקַצְרִיתִי): אָף דְּבִאֲמַת ז"א כִּינּוֹן דַּע"כ פִּי דְּעֵוֹ מִתּוֹךְ הַגֵּט שְׁזָה שְׁמוֹ עֵתָה בְּנִימִין
יַעֲקֹב לְתוֹרָה שְׁהִיָּה שֵׁם יַעֲקֹב הִיָּה לוֹ מִתְחִלָּה לְפִי טְעוּתָם וְאִין דְּרָךְ לְעַקּוֹר שֵׁם הָרֵאשׁוֹן
לְגַמְרֵי בְּקִרְיָתוֹ לְתוֹרָה וּמְפִי הָעוֹלָם וּוְאֵלֶּף יַעֲקֹב וְכֵן הוּא בְּאֲמַת שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַמְּגֵרֵשׁ
וַא"כ מָה לְהֵם לְדַקְדַּק אֵם הַשְׁמוֹת הִלְלוּ הֵם מִחֲמַת חֹלִי אוֹ מְלִידָה כִּינּוֹן שִׁס"ס נִכְתְּבוּ
שְׁמוֹת הַמְּגֵרֵשׁ הִיָּה כְּהוֹנֵן אִין כָּאֵן לַעֲזוּ וְע"כ דְּהַחֲשֵׁשׁ שֶׁל הַנ"ש הוּא שְׁיֵאֲמָרוּ שְׁשֵׁם
הַמְּנוּבָּהֵק שְׁלוֹ לְתוֹרָה אִינוּ רַק בְּנִימִין וְלֹא יַעֲקֹב כִּינּוֹן שְׁכֵן נִכְתַּב בְּגֵט בְּתַחֲלָתוֹ שֵׁם בְּנִימִין
לְבַד וְשֵׁם יַעֲקֹב לְבַד הַנְּטָפֵל לוֹוְאֵלֶּף אִינוּ ג"כ רַק כִּינוּי לְשֵׁם בְּנִימִין וְלֹא מְעִיָּקֵר הַשֵּׁם
הוּא וְאָף שְׁאִין רְגִילוֹת כָּלֵל לְעֵשׂוֹת שֵׁם יַעֲקֹב טָפֵל וְחִנְיָכָא לְשֵׁם בְּנִימִין שְׁבָקִי דְּהוּא
דְּחוּק וּמוֹקִי נְפִשְׁיָה כִּינּוֹן דְּכֵן מְשַׁמְעוֹת הַל' דַּא"כ אִין לוֹ לְהַפְסִיק בְּאֲמַצַּע הַשֵּׁם הַמְּנוּבָּהֵק
אָף בְּכִינוּי שֶׁל הַשֵּׁם: וְהֵאָרְכַתִּי בְּזָה לְפִי שְׁלְכַאוּרָה מְסַתְבֵּר לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַנ"ש דְּחֲשֵׁשׁא
דִּידִיָּה הוּא לֹא מְשׁוּם דְּמִלִּידָה נַעֲשֵׂה כֵן שְׁאִין רְגִילוֹת בְּזָה לְתַת לְבִנְיָמִין כִּינוּי וּוְאֵלֶּף
יַעֲקֹב רַק וּוְאֵלֶּף לְחוּדִי וְיַעֲקֹב מָה עֲבִידִתִּיָּה וַא"כ מוֹכַח מִתּוֹכוֹ דְּיַעֲקֹב שֵׁם הַמְּצוֹנֵרָף

לְבַנְיָמִין רַק חֹשֶׁשׁ דִּידָהּ שִׁיתְלוּ לֹמֵר שִׁבְנִימִין וְכִינּוּיָו בָּאִים עַיִי חֹלִי וַיִּסְבְּרוּ שִׁבְעָלִי
לְתוֹרָה תִּפְסוּ הַשֵּׁם מַחֲמַת חֹלִי דְהֵינּוּ בְנִימִין וְשֵׁם יַעֲקֹב נֶעְקַר לְגַמְרֵי מִשֵּׁם הָעֲלִיָּה לְתוֹרָה
רַק שִׁבְכִי הָעוֹלָם מַחֲזִיקִין בְּכִינּוּי וּוְאֵלֶּף שֶׁנֶּחְדָּשׁ לוֹ עֵתָה וְגַם שֵׁם יַעֲקֹב לֹא נִשְׁפַּח מִפִּיהֶם
וְקוֹרִין בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד וַאֲ"כ יִטְעוּ לֹמֵר שֶׁאֵין זֶה הַמְּגֵרֶשׁ שֶׁעוֹלָה לְתוֹרָה גַּם בְּשֵׁם יַעֲקֹב
וְאִם הֵינּוּ מְפָרְשִׁין כֵּן דְּבַרֵי הַנַּ"שׁ הִיא מְקוֹם לֹמֵר דְּגַם הַנַּ"שׁ מוֹדָה דִּישׁ מְקוֹם לְפָרֵשׁ
דְּהַמְּכוֹנָה לֹא קָאֵי עַל הָאָדָם כִּי אִם עַל הַשֵּׁם דְּהֵינּוּ שֵׁם בְנִימִין וַיַּעֲקֹב לֹא נִשְׁתַּנָּה כָּל עֵיקַר
וּמִצְטָרֵף לְשֵׁם הַמְּנֻבָּהק אֲלֵא לְכִי שֶׁלֹּא הָיָה רְגִילוֹת כָּלֵל לְקָרוֹת ב' שְׁמוֹת בְּשִׁעַת מִילְתוֹ
מַחֲמַת זֶה יִמְצָא מְקוֹם לְטַעוֹת שֶׁיֵּשׁ כָּאֵן תּוֹסֶפֶת מַחֲמַת חֹלִי מִשֵּׁא"כ בְּזַמְנֵינוּ שֶׁרְגִילוֹת
הַרְבֵּה לְקָרוֹת ב' הַשְּׁמוֹת בְּשִׁעַת הַמִּילָה שֶׁפִּיר יְכוֹלִין לְפָרֵשׁ דִּיעֲקֹב אֵינוֹ בְּכָלֵל הַכִּינּוּי
וּמִצְטָרֵף לְשֵׁם בְנִימִין דְּטָפִי מְסַתְפֵּר לֹמֵר כֵּן מְלוֹמֵר שֶׁיַּעֲקֹב נֶעֱשֶׂה כִינּוּי מִתּוֹלְדָה לְשֵׁם
בְנִימִין שֶׁזֶה אֵין רְגִילוֹת כָּלֵל אֶף לְכִי מ"ש גַּם דְּבַרֵי הַנַּ"שׁ א"א לְפָרֵשׁ שִׁיתְלוּ בְּטַעוֹת
דְּמַחֲמַת חֹלִי הָיָה דַּמ"מ אֵין רְגִילוֹת לְעֵקֶר שֵׁם הָרֵאשׁוֹן לְגַמְרֵי לְגַבִּי עֲלִיָּה לְתוֹרָה וְע"כ
שֶׁכְּפֻנְתוֹ שִׁיתְלוּ בְּטַעוֹת שֶׁמְלִידָה נִתְּנָן אוֹ שֵׁם בְנִימִין לְעֵקֶר מִשֵּׁם וּוְאֵלֶּף יַעֲקֹב לְטַפֵּל
וְכַמִּש"ל וַאֲ"כ אֵין מְקוֹם לְחֻלְק בֵּין זְמַן הַנַּ"שׁ לְזַמְנֵינוּ כָּלֵל: וְלֹא אוּכַל לְהַתְעַלֵּם מִמָּה
שֶׁנִּמְצָא כְּתוּב בְּדְבַרֵי הַב"ש מִהַדְוָרָא קָמָא שֶׁהַדְפִּיס הַמְּחַבֵּר ז"ל בְּהִיוֹתוֹ בְּמַדְינַת פּוֹלִין
אֲבַד"ק שֶׁיִּדְלוּב בְּשִׁנְתַּת תַּמ"ט לַפ"ק בַּק"ק דִּיעָרֵן פּוֹרֵט וְשֵׁם כְּתוּב וַז"ל וְאִם נִקְרָא בַּב'
שְׁמוֹת וְאֶחָד מֵהֶם שֵׁם לַעֲזוֹ כו' כְּגוֹן מִשָּׁה לִיב נִי דְמִסְתַּמָּא קָאֵי עַל דְּסְמִיָּה לִיָּה כו' גַּם מִי
שִׁיזְדַּע שֶׁזֶה נִקְרָא מִשָּׁה לִיב יִטְעָה לְפָרֵשׁ דְּכִינּוּי קָאֵי עַל מִשָּׁה וְלֹמֵר שֶׁאֲחַר גִּירֵשׁ מֵאֲחַר
שִׁי"ל הַכִּינּוּי קָאֵי רַק עַל יְהוּדָה וְכֵן לְהִיפּוּף אִם נִקְרָא לִיב מִשָּׁה כּוֹתֵבִין יְהוּדָה הַמְּכוֹנָה
לִיב מִשָּׁה אֶף אַת"ל אִם כְּתוּב הַמְּכוֹנָה בְּמְקוֹם דְּצָרִיף לְכַתְּוֵב דְּמִיתְקָרִי פְּסוּל כַּמ"ש בְּסִמּוּף
שֵׁם הַטַּעַם מִשׁוּם דְּהוּי שִׁינּוּי הַשֵּׁם כִּי כִינּוּי לֹא שִׁינּוּי בְּשֵׁם גָּמוּר מִשֵּׁא"כ כָּאֵן דְּמְכוֹנָה
קָאֵי עַל לַע"ז לִיב אֲלֵא דִּיאֲמָרוּ דְּקָאֵי עַל מִשָּׁה ג"כ מִשׁוּם זֶה אֵינוֹ פּוֹסֵל מֵאֲחַר דִּיזְדַּעִין
מִי הוּא הַמְּגֵרֶשׁ דְּקוֹרִין אוֹתוֹ לִיב מִשָּׁה וְהַמְּכוֹנָה בְּאֶמֶת קָאֵי עַל מִלַּת לִיב כַּנ"ל וְעֵינִן
בַּנ"ש מ"ש בְּזֶה עַכ"ל: אֶמְנָם עֵינְיָה הַרְוֹאוֹת כִּי בַּב"ש מִהַדְוָרָא בְּתָרָא שֶׁהַדְפִּיס בְּבוֹאוֹ
לַק"ק פְּיֹרְדָא בְּשִׁנְתַּת תַּנ"ד לַפ"ק שֵׁם חֲזוֹר עַל כָּל דְּבָרָיו בְּעֵיוֹן גָּמוּר עִם תְּלַמִּידִים
מְקַשְׁבִּים וְהַשְּׁמִיט הַרְבֵּה דְּבָרִים מִמ"ש בְּרֵאשׁוֹנָה וְגַם הוֹסִיף כְּמָה דְּבָרִים כְּמִבְּנֹאֵר בְּסוּף
הַקְּדָמְתוֹ לַב"ש מ"ב וּמִבְּנֹאֵר שֶׁהַשְּׁמִיט מ"ש בַּמ"ק גַּבִּי מִשָּׁה לִיב דְּמִי שִׁיזְדַּע שֶׁזֶה נִקְרָא
מִשָּׁה לִיב לְמָה יִטְעָה לְפָרֵשׁ כו' וְלֹא כְּתוּב רַק טַעְמָא קָמָא לְחוּד דְּמִסְתַּמָּא קָאֵי עַל דְּסְמִיָּה
לִיָּה אֲלֵמָא שֶׁחֲזוֹר בּוֹ מִמ"ש בַּמ"ק וַר"ל דַּע"ג שֶׁיִּזְדַּע שֶׁזֶה נִקְרָא מִשָּׁה לִיב מ"מ יֵשׁ מְקוֹם
לְטוּעָה לְטַעוֹת דְּהָךְ הַמְּכוֹנָה לִיב קָאֵי גַם עַל שֵׁם מִשָּׁה וְאַחַר־יָנָא הוּא אֵי לֹאוּ מִשׁוּם דְּדַרְיֵשׁ
סְמוּכִין וְלִכֵּן הַשְּׁמִיט הָךְ דִּינָא דְּלִיב מִשָּׁה לְגַמְרֵי שֶׁרְצָה בַּמ"ק לֹמֵר דְּשִׁפִּיר דְּמִי לְכַתְּוֵב
יְהוּדָה הַמְּכוֹנָה לִיב מִשָּׁה מֵאֲחַר דִּיזְדַּעִין מִי הוּא הַמְּגֵרֶשׁ יִפְרָשׁוּ דְּהַמְּכוֹנָה קָאֵי עַל לִיב
לְבַד וְחֲזוֹר וְהוּדָה לְדְבַרֵי הַנַּ"שׁ דְּשִׁפִּיר יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיאֲמָרוּ דְּהַמְּכוֹנָה קָאֵי עַל מִשָּׁה ג"כ
דְּבָזָה לֹא דִי שֶׁאֵין לְדָרוֹשׁ סְמוּכִין אֲלֵא אֲדַרְבָּא יֵשׁ לְלַמּוֹד מִמָּה שֶׁהַתְּחִיל בְּשֵׁם יְהוּדָה
וְהַפְּסִיק בֵּינוֹ לְבִין שֵׁם מִשָּׁה בְּכַתִּיבַת הַכִּינּוּי פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְפֹרֵד לֹא יִצְדַק מְחַוָּב לְשֵׁם
מִשָּׁה וְהַנְּכַתֵּב אֲחַר הַמְּכוֹנָה וּמֵאֲהַבַּת הַקִּיצוֹר הוֹרָה מְקוֹם לַעֲיִין בְּנַחֲלַת שְׁבַעָה שְׁמִבְּנֹאֵר
שֶׁאֵין לְסִמּוּף עַל מָה שֶׁיִּזְדַּעִנוּ שֵׁם הַמְּגֵרֶשׁ לִיב מִשָּׁה דְּהוֹרְאֵת ל' הַפְּתוּב בְּגַט מוֹרָה דְּהַמְּכוֹנָה
קָאֵי עַל מִשָּׁה וְלִכֵּן יֵשׁ לְכַתְּוֵב יְהוּדָה מִשָּׁה וְכַמ"ש בַּנ"ש לַעֲנִין וּוְאֵלֶּף יַעֲקֹב: וּבְסִפּוֹר בֵּית

מאיר פתב בְּמִי שֶׁשָׁמוּ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל וְנִקְרָא בְּפִי כָּל יִשְׂרָאֵל לְבַד וְכָתְבוּ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל
דְּמִיתְקָרִי יִשְׂרָאֵל וְכָתְבֵי שֵׁיִשׁ לְחַוֵּשׁ אֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבֶד דַּל' זֶה מִשְׁמַע דְּבִשְׁמֵי יִשְׂרָאֵל עֲצָמוּ יִשׁ
שִׁינְוֵי בְּקָרִיאָתוֹ וְזֶה בְּאַמַּת אֵינֹו וְהָוֵי דְּוֹמְיָא דְּשִׁינְוֵי הַשֵּׁם כּו'.

וְהִנֵּה לֹא הָיָה לְפָנָיו סֵפֶר נ"ש שֶׁפָּתַב לְהַדְיָא דְּאִין חֲשַׁשׁ בְּשִׁמּוֹת כְּפֹוֹלִים וְנִרְאָה מְדַבְּרִי
הַב"ש שֶׁגַּם הוּא מוֹדָה לְזֶה וְאָף בַּמ"ק לֹא פָּתַב לְחַלּוֹק עַל הַנ"ש בְּזֶה וְרָצָה לֹמַר דְּשִׁפִּיר
דְּמִי לְכַתּוֹב יְהוּדָה הַמְּכֹוּנָה לִיב מְשָׁה דְּגַם בְּזֶה לֹא יָבֹאוּ לְטַעוֹת פִּינּוֹן שִׁיּוֹדְעֵין שֵׁם הַמְּגַרְשׁ
וּבְמַהֲדוּרָא בְּתַרְא תְּבָרָא לְגִזְזִיָּה וּמוֹדָה לַהַנ"ש אֲבָל בְּזֶה דְּמִצְרִיָּה הַנ"ש שִׁיּוֹדְעֵין בְּשִׁמּוֹת
כְּפֹוֹלִים לֹא פְּלִיג כְּלָל וְכֹן בִּימֵי חֲנָרְפִי הָיָה לִן פִּתְחוֹן פֶּה קָמִי גְדוּלֵי הַדּוֹר הַגָּאוֹן מְפָרָאג
וְהַגָּאוֹן מְבָרְלִין וְדוּדֵי מו' הַגָּאוֹן מוהר"ר סְעֵנְדֶר ז"ל וְעוֹד גְּדוּלִים וּמְדַבְּרֵי כְּנֹלָם נִלְמַד
דְּבַכָּה"ג כּוֹפְלִים אֶת הַשֵּׁם וְאִין פֶּאן בֵּית מִיחֻוֵשׁ וְזֶה מְקָרוֹב גְּדַפְס סֵפֶר תּוֹרַת גִּיטִין לְשִׁאָרֵי
נַד"ז הַגַּאב"ד דַּק"ק לִיסָא בַּעַל הַמְּחַבֵּר סֵפֶר חֻוֹת דַּעַת וְכָתְבֵי ג"כ שִׁצְרִיָּה לְכַתּוֹב יְהוּדָה
מְשָׁה הַמְּכֹוּנָה לִיב מְשָׁה וְכָתְבֵי גַם גְּבִי מְשָׁה לִיב יוֹתֵר טוֹב לְכַתּוֹב הַב"ש שִׁמּוֹת בְּפִירו' פְּגוֹן
מְשָׁה יְהוּדָה דְּמִיתְקָרִי מְשָׁה לִיב אָף מ"מ פִּינּוֹן שִׁיּוֹדְעֵין מְפִי הַב"ש וְנִהְגוּ כֹן הַעוֹלָם לְכַתּוֹב
כֹן גְּבִי מְשָׁה לִיב אִין לְשִׁנּוֹת עַכ"ל וְע"ש שֶׁפָּתַב אִיזָה חִילּוּקִים בְּעֵנְיָנִים אִילוֹ שִׁלְעַנ"ד
אִינָם עוֹלִים יְפָה לְדִינָא: אָף בְּזֶה הֵיטֵב אֲשֶׁר דִּיבֵר וּמְסַתִּימַת הַב"ש בְּמַהֲדוּרָא בְּתַרְא
נִרְאָה שֶׁאֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבֶד יִשׁ לְחַוֵּשׁ בְּזֶה דַּאֲל"כ לֹא ה"ל לְסַתּוֹם אֲלָא לְפָרֵשׁ דַּעַכ"פ בְּדִיעֵבֶד
כְּשֶׁר כְּפִי הַנּוֹסֵחַ שַׁבְּמ"ק וּמְדַהֲשֵׁמִיט הַדְּבָרִים לְגַמְרֵי מְכָלָל דְּסִבִּירָא לִיָּה דַּאָף בְּדִיעֵבֶד יִשׁ
לְחַוֵּשׁ בְּזֶה וְעַכ"פ אִין עַל הַמְּסַדֵּר אֲשַׁמ' מַה שֶׁסִּיְדֶר יְחִיאֵל דְּמִתְקָרִי מִיכַל אַבְרָהָם אַחֲרֵי
שֶׁלֹא הָיָה לְפָנָיו סֵפֶר נ"ש וְסִבֵּר מְסַבְּרָא לְכַתּוֹב כֹן פֶּאָשֶׁר עָלָה מִתְחַלָּה עַל דַּעַת הַב"ש
בַּמ"ק וְהֵרֵב הַמְּעַרְעֵר ג"כ שֶׁפִּיר עֵבִיד שֶׁלֹא נִשְׂא פָּנִים לְהוֹרָאָה זֹו אַחֲרֵי רֹאוֹ בְּסֵפֶר נ"ש
וְאִין בְּזֶה מְשׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁלֹא רָאוֹן וְהַעֲדָר כְּבוֹד ח"ו וְקוֹרָא אֲנִי עֲלֵיהֶם צְדָקוֹ וְיַחֲדָיו וּמְנֻבְּטַחְנֵי
בְּהֵרֵב הַמְּסַדֵּר כִּי לֹא יְהִיָּה מְעַמִּיד עַל דְּבָרָיו בְּמָקוֹם חֲשַׁשׁ עֲרוּהָ הַחֲמוּרָה וְלֹא יְהִיָּה אֲלָא
סְפִיקָא אֲזִלְיָנִן לְחַוֵּרָא דְּהָא אִיתְחַזַּק אִיסוּרָא דַּא"א וּמַכ"ש בְּזֶה שֶׁהַדְּבָר בְּרוּר שִׁצְרִיָּה
לְכַתּוֹב גִּט אַחַר וְיִכְתּוֹב יְחִיאֵל אַבְרָהָם דְּמִתְקָרִי מִיכַל אַבְרָהָם וְגַם הֵרֵב הַמְּעַרְעֵר פּוֹרְתָא
לֹא דַק בְּמַכְתְּבוֹ שֶׁפָּתַב לְכַתּוֹב הַמְּכֹוּנָה מִיכַל אַבְרָהָם דְּבַאָמַת יִשׁ לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי פִינּוֹן
דְּאַבְרָהָם הוּא שֵׁם הַקּוֹדֵשׁ וּמַכ"ש בְּזֶה שֶׁכּוֹתֵב תְּחַלָּה שֵׁם הַמְּנֻבְּהָק לֹא שִׁיָּיָה הַמְּכֹוּנָה
דְּהַמְּכֹוּנָה הִיא עֲקִירַת הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן וְהַתְּעַלְמוֹ כַּמ"ש בְּשׁו"ת מַהרִ"ק שׁוֹר' קַס"ב וְז"ל
וְכֹן בַּע"ז וְאַבְדַּתָּם כּו' לְכַנּוֹת לָה שֵׁם כּו' וּמְדַאֲפָקִינֵן לְכִינְוֵי בַל' וְאַבְדַּתָּם אֲלָמָא שֶׁהַכִּינְוֵי
אִיבּוֹד הַשֵּׁם הוּא כּו' וְגַם פָּתַב רַד"ק בְּשׁוֹר' כְּנָה שֶׁכִּינְוֵי הוּא כְּסוּת וְהַעֲלָם הַשֵּׁם ע"ש
וְכִינּוֹן דְּבִזָּה אִין הַכְּנֻנָה לְהַעֲלִים הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן לְגַמְרֵי דְּהָא שֵׁם אַבְרָהָם לֹא נֶעְקַר מְמָקוֹמוֹ
וְלֹא זֹו מְמַנּוֹ לֹא בְּשִׁמוֹ הַמְּנֻבְּהָק וְלֹא בְּחִנְיָכְתּוֹ לְכֹן אִין לְכַתּוֹב הַמְּכֹוּנָה רַק דְּמִתְקָרִי וְאִם
כּוֹתֵב הַמְּכֹוּנָה הוּא נוֹתֵן אֲצַבַּע לְחֲשַׁשׁ שֶׁחֲשַׁשׁ בַּעַל בֵּית מַאִיר שֶׁנִּקְרָא הַשֵּׁם הַזֶּה וּבְנִיָּקוּד
אַחַר שֶׁבְּזֶה נִתְפַסָּה וְנֶעְלָם הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן מִשַׁא"כ בְּשִׁפּוֹתֵב דְּמִתְקָרִי נִרְאָה דְּאִין מְקוֹם
לְחֲשַׁשׁא זֹו כַּמֶּש"ל וְאֵע"פ שֶׁבְּסֵפֶר נ"ש אִיתָא הַמְּכֹוּנָה וּוְאֵלָף יַעֲקֹב נִרְאָה דַּאֲגַב שִׁיּוֹדְעֵיָה
נִקְטַת הַמְּכֹוּנָה דְּהָא וְדַאי שֶׁפִּיר טְפִי לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי כַּמ"ש וְאַפְשֵׁר דַּט"ס נְפַל בַּנ"ש וְצ"ל
דְּמִתְקָרִי וּכַמ"ש שֵׁם לְעַנְיָן מְשׁוּלָם פְּיִיבָשׁ וּכ"כ בְּסֵפֶר תּוֹרַת גִּיטִין יְהוּדָה מְשָׁה דְּמִתְקָרִי
לִיב מְשָׁה ע"ש וְכֹן מִשְׁמַע ג"כ מַל' הַב"ש מ"ק שֶׁהַבַּאֲתִי לְעִיל שֶׁכָּתְבֵי אָף אַת"ל אִם פָּתַב
הַמְּכֹוּנָה בְּמָקוֹם דְּצְרִיָּה לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי פְּסוּל כַּמ"ש בְּסֵמוּךְ שֵׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָוֵי שִׁינְוֵי

השם כי פנינו לא שייך בשם גמור משא"כ פאן דמכונה קאי על לע"ז ליב כו' והיינו לפי מה דס"ד שייכתוב יהודה המכונה ליב משה דאז לא קאי על ליב לחוד' משא"כ למאי דכתבינו יהודה משה המכונה ליב משה א"כ המכונה קאי על שם משה ג"כ וז"א דכינוי לא שייך בשם גמור ולכן אין לכתוב המכונה רק דמתקרי: סיומא דפסקא שצריך לכתוב יחיאל אברהם דמתקרי מיכל אברהם וכבוד הרב המסדר ששגג בשם פבוד הרב המערער ששגג בכינוי במקומם מונח שזה לא היה לפניו ספר הנ"ש וזה היה לפניו וסמוך עליו ונרצה לו ע"פ מרוצת ל' ולא דקדקו אחריו ואל ירע לבכם על זה כי פזאת יארע לכל אשר עיני בשר לו וכמאמר הפלך החדיד ז"ל שגיאאות מי יבין ומי לנו גדול משמואל בעל המחבר ב"ש דמעיקרא אע"ג שראה דברי הנ"ש עלה על דעתו שיש מקום לכתוב יהודה המכונה ליב משה ושוב במהדורא בתרא לא נכון לו לעשות פן ואע"פ שלא סתם את דינו בפ' ידוע שדרכו זאת שממה שהשמיט במה"ב אנו למדין שחזר בו מדבריו הראשונים אף שבענין משה ליב העתיק הדברים שבמ"ק מכל מקום השמיט הסברא השני' שכתב שם ולענין ליב משה השמיט לגמרי וסמוך על מ"ש ועיין בנ"ש אלמא שחזר והודה להנ"ש ובאמת לענ"ד אף במשה ליב יותר נכון לכתוב משה יהודה דמתקרי משה ליב משום דממהרי"ק סי' צ"ח משמע דאם פותב לוי יהודה המכונה ליאן אין לפרשו שנקרא בפי כל לוי ליאן רק ליאן לחוד ע"ש ולפי שאין עסקינן בזה קצתאי אבל בליב משה שפיר עביד הב"ש שחזר בו לפי שטעם זה שכתב מאחר דידועין מי הוא המגרש אינו מספיק כלל ועוד נראה שאין מקום כלל לכתוב פן דהא אם תאמר דהמכונה לא קאי רק על לע"ז ליב לחוד ושם משה במקומו עמד ומצטרף אל שם יהודה שפתח בו תחלה א"כ אנוחנו לא נדע אם נקרא בפי העולם רק ליב וא"כ אין זה המגרש דהאיך נתפוש החבל בשני ראשים לומר ששם משה מחובר לשם הראשון והמכונה לא קאי עלי' ושוב תאמר דקאי שמכונה פן בפי העולם אם לא שתאמר שהכונה שהוא נקרא פן זה בפי העולם וקאי אתרנוייהו בין על גוף השם בין על הפינוי דהיינו הקריאה בפי העולם ונפרון אחד עולה לכאן ולכאן זה דבר שאין לו שחר ובגט אין סומכין על ל' עליה רק לדבר צחות באר היטב ואין דורשין בעריות ולכן צריך להסדר עובדא ולכתוב כמשפט הלשון באופן שיהיה מוכח מתוכו ונראה בעליל שזהו שם המגרש ויכתבו יחיאל אברהם דמתקרי מיכל אברהם ויש לדקדק לכתחלה שיהיה שני השמות תכופים בשיטה אחת ובזה יגדל פבודם פי יגדילו פבוד המקום פרוף הוא ותפארתו פראוי ליראי ה' וחושבי שמו וכבוד חכמים ינחלו ולבי הומה לי על הקטגוריא בין ת"ח וקנאת איש מרעהו וזה וזה גורם דלא חזו לאצטרופי פבא ענין הצריך לפני' כי טובים השנים מן האחד.

פרזל בפרזל יחד. וכל חד עביד דינא לנפשיה ע"ד ידברו את אויבים בפער נאף כי יודע אני שאיני ראוי להוכיח אולם לא אוכל להתאפק ואשר עם לבבי אשיחה וחלותי היא לעבדו רבנו שלמא בהדדי ותשועה ברוב יועץ וכי היא דנמטי שיבא מפשורא.

ולא יתן אצבע בין שיני ההמון לאמר הני רבנו חז אסר וחד שרי וש"ש מתחלל אפס פאשר באחת יתקעו ונועדו יחדיו יהיו תמים אז יפירו וידעו כי תורה אחת היא שאין בה דין חלוקה.

ולא תהי' להם זאת לפיכך. ודין הננין לי פי יגולגל זכות על ידי ותחשב לי לצדקה: ובדבר מי ששמו יהודה זאב ובפי כל ליב וואלף אין ספק שפותרבין יהודה זאב המכונה ליב וואלף ואין מחלקין השמות כלל וכבר הארכתי בתשובה בענין זה לב"ד דק"ק בארדיטשוב ועוד בכמה תשובות שהארכתי בכל הנה מילי ואם באנו להעתיק מילין אין אנו מספיקין כמה נגירות וגם פי אין הזמן מוכשר לכך ולא פתבתי פאן רק ראשי פרקים אשר הצבתי פמציץ מן התרפים ונתחדשו מידי עברי לעיני בעסק הלז ושלום על דיני ישראל דברי זעירא מן חבריניא הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שלום לכבוד אהו' מחו' ידידי הרב הגדול התריף ובקי המפרסם נ"י ע"ה פ"ה כש"ת מהו' שמחה נ"י לנצח: אחד"ש זה כמה שקבלתי מכתב ק' עם מה שהשיב למורה דק"ק בייטשאן ואני הייתי מושלל העיון פי קלני מראשי ל"ע וגלל פן צויתי להעתיק מכ"ת מה שהשבתי בזה לק"ק הנ"ל וגם זה נשאר ואיחר עד עתה ואף פי גם עתה אני מצוה ועומד שלא לעיין אפי' עיונא בעלמא וגם פי הקונטר' של כ"ת אינו לפני פי נשמט בשמיטת פתבים אפס אמינא לאו אורח ארעא לעפובי פולי האי והנני שולח ע"י מוכ"ז ההעתיקה מקונטרס תשובתי שם ימצא קצת מה שדעתי בזה פי בגוף הענינים האילו הרחבתי זה כמה וכמה תשובה ואתהלכה ברחבה בלשונות הפוסקים בזה וקשה להעתיק כל הדברים וכדי דלא להוי הך ספר לספירת דברים בעלמא אכתוב העולה בזכרוני שראיתי בקונטרסו דרף העברה שאף מי ששמו ראובן שמעון מלידה כותבין דמתקרי ביניהם פשיש לאחד עילוי ומעלה על חבירו והייתי תמה על זה דמעלה אינו אלא לענין קדימה אם הנה כל שם נקרא לעצמו לפרקים פגון שם מ"ח דעכ"פ קודם שנשפנה הנה נקרא בזה לבד וגם בשם השני נקרא בו לבד או בשינוי מחמת ד"א שהנה כ"א שם לעצמו משא"כ לתת רינוח בין הדביקים ולא הנה מעולם פירוד ביניהם איך נפרד אותם בתיבת דמתקרי ובשו"ת מהראנ"ח פתב דאם פתב אברהם ולא פתב הפכה הרי זה פכותב חצי השם דפסול ומכ"ש בזה שכתב ראובן דמתקרי שמעון איך יתקיימו שני מקראות הללו שהרי לעולם לא נקרא ראובן לבד ולא שמעון לבד ואף שיש עילוי לאחד פגון ע"י חתימה אין לכתוב דמתקרי ואף אם ע"י קריאה בפי העולם או לס"ת נקרא ראובן לבד ונאמר שנתעלה בזה (מה שבאמת אינו רק דרף לקצר ובשביל זה לא יגרע השם השני וכמ"ש בתשובתי) מ"מ איך יכתוב דמתקרי שמעון שהקורא בגט לא יעלה על לב שזה בעל האשה שהרי לא שמע מעולם מי שקורא אותו שמעון לבד ואם נאמר שידחוק עצמו לפרש דמתקרי שמעון דהיינו שלפעמים קורין אותו שמעון לצירוף ראובן פשיטא שז"א שאין הלשון סובל זה כלל ואף אם הנה מקום פן בדותק אין הקורא יוצא מידי פשוטו ומי מזקיקו להיות עוקב את המקרא שקוראין לפניו ולילה בדרף עקש וזר וגם לא יתלה לומר שמא באמת שם בעל האשה זו לפרקים שמעון לבד שהרי גם פשיעמנד על המחקר יתוודע לו שלא הנה שמו שמעון לבד מעולם ובכה"ג יש לעז דאל"כ בטלת כל פסול שינוי שנאמר שיתלה שבאמת פן הוא השם באשה המתגרשת הלזו אלא ודאי שז"א ועיין בריב"ש בענין הדרה בתלמסאן שאין להוציא הדבר מפשוטו ולענ"ד פן מבואר מכל הפוסקים ובדברי הד"מ וסדר מהר"מ והב"ש הארכתי בתשובה וברתי כל הדברים פסולת נקיה בעזה"י: גם ראיתי בקונטרסו אזי שכתב שבימי הב"ש לא הנה רגילות שיהנה ליב שם הקודש ארי' אתמהה ששם חותנו של הב"ש הגאון בוצינא קדישא מו' ליב ז"ל הי' שמו

ארי' ואחריו נקרא נכדו מחו' הגאון מ"ו ליב האב"ד אמשטרדם ושאר גאוני ארץ וגם בנו של הצ"צ וטובא איכא אף שהב"ש לא חשיב פרוכלא רק מה שהעתיק מסדר מהר"מ וספר שמות וגם הם לא מלאו את ידם רק מה שבא זכרונם לברכה לפנייהם ולהיות פי הגיע זמן ק"ש של שחרית אמרתי להפסיק בזה באהבה רבה ושים שלום דברי ידידו לנצח: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קכ שלום לכבוד אהו' הרב וכו' מהור"ר חיים אריה נ"י: אדמהו אכנהו ולא ידעתיו והנה מכתבו בדבר הגט בא אלי פפול ומשולש ואף שדרכי מעולם החשתי אחריש אתאפק להתעבר על ריב לנטות לצדדים הפאים להתנוכח ולנצח וכ"א מזכה את בני עירו אבל מה אעשה אחרי פי מרבה בתבילות מכתבים ושוקד על דלתותי יום יום אין לה כל פקודה ופקודה של הכי דואר שאין בה מענינו של גט זה מפה וגט זה מפה גלל פן לא אוכל להתעלם ועל ארבעה אשיכנו אשר תמה מדוע לא ישא אחרת פיון שנתן לה גט פטורין כו' אנו על ב"ד דק"ק פלוני קא סמכינו שמוחזקים לב"ד יפה שלא יצא מכשלה זאת מתחת ידם וכפי דבריהם לא הנה בנתינת הגט ממש ואפילו ריח הגט אין בו ומכ"ש לפי מכתב פתב שהיה ע"י שליח שרוב גאוני הזמן הסכימו לדברי הגאון נ"ב ז"ל ואף הגאון מהר"י הלוי ז"ל שצידד להתיר כפי תלי לה מחמת שהשליח הנה שוגג ולדעת רוב הפוסקים בשליח שוגג אמרינו יש שליח לדבר עבירה אבל זולת זה לא הנה פוצה פה ומצפצף נגד דברי רבותינו בעלי התוספת דלעגנו שליח לדבר עבירה השליחות בטל: והנה הארכתי בכמה תשובות בענינים אלו אף בזה אין אנו צריכין להא למחלוקות הגאונים ז"ל אחרי שכתב פתב שיכול להיות שלא צוהו לד"ע והגט נתן בידו וצוהו ליתן לה מעות כפי דתה"ק דסבר דתשמעי דינא ותקבל גט פטורין כאשר כתב לו הרב מפאקשאן ואח"כ ששינתה טעמא הוצרך השליח ליתן הגט בע"כ פאשר יש פתבים כו' ובזה כ"ת מהדר אהיתירא בקיום הגט (וע"ז אני אומר פאשר ימשול המושל הגדול הגאון בעל נ"ב ז"ל על חכם א') דדמי פהאי עורבא דאייתי נורא לקינני' דבזה כ"ע מודו שהשליחות בטל פיון דהשליח לגרמיה הוא דעביד לתת הגט בע"כ אין לה משנה מדעת המשלח גדול מזה ועיין בגיטין דף כ"ט גבי טול ממנה חפץ כו' וכאן אין ספק פיון שלא אמר לו שיגרש בע"כ לא עלה על לבו לעשות פן ויעבור על חרגמ"ה ואף אם פה יאמרו שהנה מרוצה בקדו שאם לא תאבה האשה לקבל ברצונה יתן לה בע"כ לאו פל פמינני' דאין אדם משים עצמו רשע ואמרינו השתא הוא דאיטרע וכ"כ הט"ז בח"מ סימן קע"ו אפילו כתב בפירוש שאפילו מציאה יהיה בשותפות לא נכלל בזה אפילו גניבת עפו"ם דהא יש איסור בזה ואמרינו איסורא לא ניחא ליה דליקני פדאיטא בב"מ דף צ"ו ואפילו אם הוא מרוצה עכשיו מוקמינו ליה אחזקתו והשתא הוא דאיטרע עכ"ד הט"ז: וגדולה מזו נלפענ"ד דאף בזמן הש"ס שלא היה חרם רגמ"ה קרוב בעיני לומר דאם שלח גט לאשתו בסתם ולא פירש מה יעשה לו פשלא תרצה קבל והיא לא רצתה והשליח נתנו לה בע"כ שהשליחות בטל דאמדינו דעתו שלא נתן לו ע"מ לגרשה בע"כ ובפרט בזיווג ראשון וגם דודאי איכא בזה משום בזיון דבעל שיאמרו כד ונסתו של פלוני לגרש את אשתו בע"כ ואין זה דרף ישר לפני איש וכיון שלא הנה בדעתו על שליחות בע"כ שינוי בשליחות הוא ובטל מדינא דש"ס ומכ"ש לדידן דאיכא חרגמ"ה דרביע עלי' אומדנא דמוכח הוא שלא הנה דעתו כ"א לפייסה שתקבל מדעתה ולאו פל פמינני' לומר שנתן לשליח ע"מ לגרש בע"כ ולמשווי נפשי'

רשיעא אצ"ל לפמ"ש מכ"ת גופיה גופא דעובדא הכי הוי שנתן הגט לשליח ונתן לו מעות לרצותה ולאשתעי דינא א"כ פתורה עשה וע"ד שיבא במשפט עמה עשה זה לשליח ואין עליו אשמת חרגמ"ה כלל ושליחא הוא דעונית לעבור על דעת משלחו שלא צוה לתת הגט אם לא יעשה משפט עמה ואף אם אמר שנתנה לו להיות נספה בלא משפט אם לא תרצה לקבל מדעתה מי יאמין לשמועתו פי ישים אשם נפשו ואף שיש רגלים לדבר שעינו נתן בגירושין מוקמינו ליה אחזקתו חזקת פשרות דנקט מלתא בדעתו לפייסה במה דמתפייס לקבל הגט ברצון ולא יעשה פרשע הזה להיות רע לשמים ולבריות וכאשר עינינו הרואות מעשים בכל יום באנשים שאינם שרונים בשלום עם נשותיהם לפעמים שעוזבים את ביתם וילכו לנוע ומתארה ימים ושנים עד שבאים לידי פשר דבר שתקבל האשה גט ברצון ושוטים שקלקלו ומתהפכים בתחבולת לעבור על חרגמ"ה ויעשו בערמה לתת גט בע"כ לעזה עליהם המדינה והמה שפלים ונבזים בעיני כל אחרי שאינם רוצים בפושטין וקופצין לאמבטי רותחת ונכונים בחמי חמין תא חזי מ"ש רבינו הגאון בנודע ביהודא בסוף סי' ע"ז וז"ל וא"כ הדבר פשוט שהשליחות בטל ואין פאן גט וממילא עובר בכל יום על חרם ד"ב נשים ומעתה הנה יצא פלוני זה חרגמ"ה חנורו על ראשו אונן מימינו ומחוסר פיפורים משמאלו לא יאבה ה' סלוח עד שיגרש את אשתו השנייה שנשא בעבירה וישוב לאשתו הראשונה או ירצה אשתו הראשונה שתקבל ברצון גט ואז יוכל לשאול מחילה וסליחה על העבר גם כתב שם וז"ל ודי בזה להיות המגודה והעברין נשאר בנדויו ואם אשתו תשמע אליו לדור עמו היא אשתו השנייה גם היא תלבש קללה כמוהו ארורים וצריכים יהיו וצריכים ימותו ושומע לדברינו ישפון בטח עכ"ל הנהב של הגאון ז"ל והגאון בעל המחבר ספר בית מאיר כתב בסי' קי"ט דמדברי מהרש"ל משמע דאף אם נשאת האשה ששוב אין האיש נקרא עבריין מ"מ לא מהני ליה הגירושין לענין שיהא מותר באחרת למנהגינו שלא לישא ב' נשים ובסוף הספר בתשובה סי' ד' האריה בזה שאף בגירש בעצמו אין הגט מועיל בע"כ לדידן דקי"ל פרבא דאי עביד לא מהני וכתב וז"ל והוא איסור תורה חרגמ"ה ועל פתי דיני ישראל להורות לו שעדיין בכל יום ויום עובר על החרם עד דליהדר או שתנשא היא לאיש אחר וזה נמי משמעות הרמ"א דשוב לא נקרא עבריין משמע הא קודם שתנשא הוא עבריין בחרם הנ"ל וממילא נמי כיון דאגידא ביה שעדיין בעמוד והחזר קאי עדיין נמי באיסור נשיאות שתי נשים ואסור לכל אדם ליתן לו אשה כדי לחוש עכ"פ לספק חרם שעדיין רובץ עליו לשיטת רוב הפוסקים הראשונים פרבא וכ"ז בגירש מעצמו בע"כ ושילם הפתובה אבל במגרש ע"י שליח בע"כ עיין ר"ס ל"ה עכ"ל ספר בית מאיר ושם בסי' ל"ה הזכיר מדברי הנ"ב: והנה העתקתי לשונות הגדולים הללו אחרי רואי פי כ"ת מקלו יגיד לו וקל בעיניו להוציא ענין זה מפלל איסור נושא אשה על אשתו אחרי שנתן גט ורצונו ליתן גט וע"ז אני אומר אהבה מקלקלת השורה להקל מתוך חומר בלי צורה וע"פ עצמו מתברר הדין שהאשה עצורה ובו קשורה ואסור באחרת עד פי יוציאנה בגט פשר ותהיה מגורשת גמורה והכי דיינינו להו ולכל אלמי דכונתייהו המתחכמים על תקנות חז"ל ובאין תחבולות לחבל פרמים ומשטח חרמים כמתלהלה יורה זיקים באמתלאות שדופות באויר פורחות אפס אשר כתב כ"ת שאין פאן עבירה כלל פידוע לכל באי שער העיר שא"א לשום אדם לסבול רעות כאלה אשר עשתה הנ"ל כבר

הודעתי מראשית דענן אדניי דק"ק פלגיא קא סמכינן וב"ד לא תשידי לחפאות דברים אשר לא כן ועם פי כ"ת למשמע אדניו יוכיח דאמתא דא סני שומעני' הנה הדבר ידוע פי רגמ"ה לא בא לתקן שלא יגרש בע"כ אשה חכמת לב ואשת חיל שאין לה צורך בתקנות פאלה אבל שקד על תקנות בנות ישראל שיש מהם קצרי יד השכל ואין מעצור לרוחם ואעפ"כ קשין גירושין וכן מצינו במהרי"ל שקהיה שם תקנות לתת ג' מטבעות מג' מדינות כדי שיקשה בשלחו אותה ע"ש וכמה תקנות עשו חז"ל שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולכן אחר התקנה אין מקום להתיר לגרש בע"כ או לישא אחרת מחמת אומד הדעת שאין יכול לסבול וכינצא שא"כ מה הועילו בתקנתם וכ"א יוכל לומר איני פשאר כל אדם איסטניס אני או פי ישמעלילות דברים ויתן הדברים לשיעורים ואין לה אלא מה שהתירו חכמים בש"ע להתיר לגרש בע"כ אף אחרי התקנה אבל מ"מ בלא גירושין אסור לישא אחרת אם לא ע"פ התרה מק"א רבנים וכפי התנאים המבוארים שם דלא גריעה מנשפתטית ולכן הדין נותן שיבחרו להם שני הצדדים ב"ד שאינם נוגעים מורי שנה והמה יחטכו את הדין ע"פ דין או ע"פ פשר ברצון הצדדים וכן אני כותב לק"ק יאס שלא יעגנו את האישה רק ימצאו להם סביב גבעתם ב"ד יפה ויציעו טענותיהם לפניהם וישפטו הם ומובטחני שפודאי יתנו מקום לדברי אלה הנאמרים באמת ולמען השלום טרם אכלה לדבר אבקש ממכ"ת שלא יטרחוני עוד בנושא זה כי לא אתן יד עוד בדבר הזה ואף גם עתה אני משיב מפני הפבוד ומפני היראה מדאגה מדבר דלא לימרו הדור בהו רבנו משמעתייהו ומעיקרא מימר אמרי ולאו אדעתייהו ואמינא מה דקאמינא ולאפרושי מאיסורא קאתינא ומכ"ת במטו בעינא למיהב דעת' למעבד שלמא לקרובה או לרחוקה ולא תהי' זאת לפוקה ואז יקה הבעל מנוקה פי יצא דבר המורה לצדקה אחרי שמוע מפי בעלי הריב ויקוב הדין את ההר כמשפט וחוקה בטעמא ונימוקא ישא ברכה מאת ד' וצדקה.

דברי זעירא דמן חברי: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד שאלה קכא קנקן כו' ה"ה אהו' ש"ב ומחן' כו' מוהר"ר משה זאב וזאלף נ"י לנצח: אותיותיה ראייתי ונדאי נפשי בפלפוליה ליישר חילה והנה במה שחזרת על דבריה הראשונים תשובתה כבר חרוטה על לוח לבי אולם מנעתי פרי עטי פי טרידנא טוב' מפמה עסקים דלא מצינו לאשתמוטי והדברים ארופים וגם אמינא לא אפגרוה מלימודה למיהדר למיגמר בעתיקא ואולם לכבודך אמרתי להשיבה במה שיצאת לדון בדבר החדש בענין גט בע"כ על ידי שליח ורצית להבי' ראיה מדברי הרמב"ם במ"ש שאין מרבים על המכר וכ' הלח"מ דכיון שהתנה שיתן לו לזמן וכו' ומהמכר חוזר וק' דהא הני תנאי שאי אפשר לקיימו על ידי שליח דהא אין שליח לדבר עבירה א"ו דהמעשה קיים: ושגית בזה שגיאה גדולה דתנאי שא"א לקיימו על ידי שליח היינו שאין המעשה יכול להעשות ע"י השליח כגון חליצה או קידושי ביאה וכו' ג' משא"כ במקר פיון שענין המכר יכול הוא לעשות על ידי שליח שפיר מועיל בו תנאי.

והוא פשוט ואין להאריך וע"ש בתוספות בכתובות שכ' הסברא בזה דכיון שאין המעשה בידו לעשותה ע"י שליח לאו כל כמיניה למירמי בי' תנאה משא"כ מעשה שבידו לעשות ע"י שליח וכ"כ התוס' להדיא בגיטין דף פ"ד ד"ה ע"מ שתעלו לרקיע (וע"ש שכתב פי היכי דילפינו בפ' מצות חליצה כו' וכוונתיה לההיא דכתובות) כו' דבתנאי אין לחוש אם

לא יוכל לעשות ע"י שליח או אינו יוכל לעשות כלל ואין לטעות ולחלק דשאני התם שיכול לשלוח גט ע"י שליח בתנאי זה משא"כ הכא שאינו יכול לעשות שליח למכור בתנאי דאם מעכשיו בכה ואם לזמן בכה פינן שהוא דבר עבירה הדבר פשוט דז"א פינן שעל כל פנים יכול הוא למכור ע"י שליח שפיר יכול להטיל בו תנאי וכמו שהסבירו התוספות וגם פינן דבשעה שמתנה עדיין אין פאן איסור כלל רק לכשיגיע הזמן ליתן לו כה וכה יהא איסור שפיר יכול לעשות שליח וגם דהא אין פאן רק רבית דרבנן ובכה"ג אפשר דיש שליח לדבר עבירה ועכ"פ המעשה קיים כמ"ש לקמן ומבלעדי זאת נראה דבגידון דהרמב"ם אף שאר משפט התנאים לא בעינן וכההיא דאמרינן בב"מ גבי מתנה ש"ח דאע"פ שמתנה עמ"ש בתורה לא איכפת ליה דמעיקרא לא שיעבד נפשיה וע"ש בפרש"י וה"ה פאן ואף לפמ"ש התוס' בר"פ אע"פ וחקלו על רש"י בזה וס"ל טעמא דמקודשת אף על פי שלא קידשה כ"א באופן זה משום דכל תנאי לא היה בו כדי לבטל המעשה אי לאו דילפינן מב"ג כו' וא"כ דומיא בעינן מ"מ מודים דאין זה דומה לתנאי דעלמא ואין זה צריך משפטי התנאים דהרי עיקר המכירה בנתינת הדמים תלוי וכל שלא נתן לו כמו שהסכימה דעת המוכר לא התחיל המכר כלל ואפתי ברשותו קנימא ואם אמר לכשתתן לזמן פ' יהא מכור מעכשיו לא בעינן משפטי התנאים להרמב"ם: ומ"ש ראיה מח"מ סי' קצ"ה בקנין בשבת דמה שעשוי עשוי והבאתי דברי קצה"ח שהקשה דאין שליח לד"ע וכ' שהוא מטעם זכיה ומדין עבד וכתבת דבה"ע כ' בהדיא שהוא מדין שליחות וע"כ דהמעשה קיים אודיעה שסברא זו לא דידיה ורבינו הגדול מהרי"ט חתו' עליו בחלק חו"מ סימן כ"א שכתב דכל ק"ס שהעדים קוננין בו מדין זכיה הוא שנותנין הסודר למקנה בעד הקונה דזכות הוא לו דומי' דעבד פנעני דתנן בכסף ע"י אחרים כו' ואמנם מ"ש בקצה"ח דמהני אפילו בעכו"ם פינן דא"צ שליחות וממילא קונה ע"י הסודר של העדים כו' אלא שיקתבו וקנה הכותי והוא קונה על ידי הסודר של העדים כו' ושגגה הוא בידו דקי"ל אין זכיה לעכו"ם ואף על פי שמזפה לו ע"י ישראל אחר לא מהני פמבואר בש"ס דב"מ דף ע"א וכ"פ הרמב"ם והש"ע סי' רמ"ג להדיא דאין ישראל זוכה לעכו"ם כו' וע"ש במהרי"ט דמיייתי ראיה מדברי התוס' שכ' דאין לכתוב וקנינא דאין שליחות וזכיה לנכרי כו' אלמא דקנין העדים פטעם זכיה הוא וגם הביא שם דברי בעה"ע ולפ"ז פשוט דאף שכ' בעה"ע דעבדי שליחותי' דקונה כו' הוא היכא שישנו בתורת שליחות אבל באמת הקנין מועיל אף שאינו בתורת שליחות דהיינו בקטן וכה"ג מ"מ מהני בתורת זכיה שהעדים הם זוכים לעצמם מהמקנה בשביל הקונה ואם פן פשיטא דאין ראיה מהך דאם קנו בשבת קנו: ואמנם באמת א"צ לזה כלל והקצ"ח שכתב משם ראי' דאין בזה שליחות לא עיין יפה דע"כ לא אמרינן אש"לד"ע אלא באומר לעשות בשבת אבל בזה אף שהקונה אמר להם בפירוש שיהי' הן שלוחיו הן עדין לעשות מ"מ אם לא אמר להם בפ"י שיעשו בשבת אין בזה משום שלד"ע וכמבואר במ"ל בפ"ג מהל' גניבה וכ"כ בב"ב סי' פ' אות ק"כ וע"ש בסי' ע"ח וגם דהא דנימא באיסור דרבנן אש"לד"ע ספוקי מספקא ליה למהרי"ט הביאו המ"ל בפ"ב מהל' רוצח ואיכא למימר דאפ"ת דאין שלד"ע גם בדרבנן ולא מחייב שולחו דאיסור קל הוא מ"מ המעשה קיים: ומ"ש פי אירע כו' אליו פטטינא לאו דאורייתא והי גיהו מילי דכדיב' וח"ו להאמין כזאת על ישראל קדושי' המה יביטו ויראו מעשים אשר לא יעשה כאלה ליתנו יד לפה אנכי

היודע אם יקרה פה כמשפט הזה איש אחד יחטא כל העדה תקצוף חמת למו כדמות חמת נחש וגם יתנוהו אל המהפכת ואל הצנוק וכי יקח אשה בשאט נפש מפרישין אותו מביתו וכופין אותו בשוטים עד שיגרש וגם אש עצורה לנו לחוש לדברי התוס' ז"ל אשר דבריהם מאירים וכן מורה שיטות הש"ס וסבא נמי איכא דכיון דקי"ל אשלד"ע א"כ פשיטא שהמעשה בטל כיון שלא בא ליד האשה ע"י שליח וכמ"ש לקמן ואטו מפני שאנו מדמין נעשה מעשה בא"א להקל ובפרט אחרי ראינו דברי הגאון מופת דורינו מוהר"י לנדא שהלכה כמותו בכל מקום מי לא יחוש לדבריו ואילו הקושיות והדמיונות פולגם פקש ישא רוח.

ונפלאתי על מ"ש שארע כו' אתמהה איה שלחו איש חרמי ולא עשו בו שפטי' וגם לא תאמין פי הותרה האשה בהוראת ב"ד ובכרשות אב"ד דק"ק הגאון נ"י בנדאי העלימו הענין ממנו ומעליו הדבר יגוב על בלי הנגד לו פי נעשה בע"כ באופן שעבר על חרגמ"ה ובנדאי הוי מחי ליה בסילנא דלא מבעי דמא והיה כופה אותו ליתן גט אחר ברצון.

ומ"ש ראיה ברורה ממ"ש בש"ע דשליח דקדושין אינו יכול למנות שליח כו' דע פי אתי היתה ראיה זו זה ימי' כבירי' וראיתי שפתיבי הגאון מהומברג שפכת ראיה זו בשם בנו וגם דודי הגאון נ"י זכורני שכתב באגרת שכ' תשובה על ענין זה והביא ראיה מדברי הקדוש מרדוש וגוף תשובתו לא ראיתי אבל ידעתי שהעלה שח"ו להקל בזה ובתשובה אחרת הארכתי בזה (עיי' בתשובה להגאב"ד דק"ק ראוני בסי'): והנה לכאורה יש לתמוה על הפוסקים דשליח אינו עושה שליח בקידושין לפמ"ש הרא"ש בפ' הא"מ והכי פסקינו בש"ע דגילה דעתו לשדכן לשדך לו אשה פ' והלך וקידשה לו מקודשת בלי מינוי השליחות כלל דכיון שגילה דעתו שזכות הוא לו יכול הוא להיות שליח מעצמו דזכין לאדם שלא מדעתו ולפ"ז למה לא יהא השליח יכול לעשות שליח אחר לקדש אותה אשה נהי דנימא דמתורת שליחות לא מהני דמילי לא מימסרן לשליח מכל מקום זה השני יכול להיות שליח מעצמו כיון דגלי דעתיה דניחא ליה וצ"ל דדווקא שזה שגילה דעתו לפנינו הוא יכול להעשות שליח אף שלא מינה אותו לשליח משא"כ אחר לא מצי למשוי נפשיה שליח ואמנם בתה"ד סי' תל"ז ובפוסקים סימן (מ"ג כ' דגם אינש דעלמא מהני ע"ש בשם א"ז ואף בש"ע סי' ק"מ החולקין חולקין מטעם אחר) דשמא לא בזה ברר פי אינו לכבודו שקדש ע"י זה וכה"ג ודוקא גבי גירושין אמרינן דמסתמא לא קפיד כיון שרוצה לגרשה אינו מקפיד על ידי מי שיהיה משא"כ בקידושין וזה נראה פי' דברי הירושלמי בגיטין דקאמר בגיטין ביד פל אדם מצוי לגרש' קידושין אין ביד פל אדם מצוי לקדש ור"ל דבגיטין אינו מקפיד ומצוי הוא שמגרש ע"י פל אדם ואינו מקפיד יהיה מי שיהיה משא"כ בקידושין כיון דלקרובה ליה קאמי אינו רצונו שיהא כ"א ע"י זה דווקא ולכך קאמר דאין ביד אדם מצוי לקדש רק ע"י זה שעשאו שליח והלכך אינו עושה שליח: וראיתי בפני משה שכתב לפרש דבקדושין אין ביד פל אדם מצוי לקדש שצריך לפייסה ולדבר על לבה אם תתרצה והלכך אפשר שלא היה דעתו לעשות שליח כ"א לראשון כו' ולפי דבריו פשיטא דקש'י' אהא דפסקינו דשליח עושה שליח בגיטין אף לדין והכי נהגינן ואמאי כיון דאיכא השתא חרגמ"ה שלא לגרש בע"כ אפילו תימא דאם עבר השליח וגרש בע"כ מה שעשה עשוי מ"מ אית לן למימר דהבעל קפיד שלא לעשות שליח כ"א לראשון שהראשון נזח לו לרצוהו ולדבר על לבה שתקבל ברצון.

וְרֵאִיתִי בְּקֶרְבֶּן הָעֵדָה שְׁפָתַי ג"כ לְפָרֵשׁ דְּקִדּוּשֵׁי צָרִיף מְדַעְתָּה דְּוִוּקָא וּז"א כַּמ"ש דַּא"כ
בְּגִירוּשֵׁי לְדִידָן נְמִי גַם מ"ש לְפָרֵשׁ מְטַעְמָא דְּמִילֵי נִינְהוּ וּכַמ"ש הַמְרָדְכֵי אֲנִי תְּמַה דַּא"כ
הָא דְקָאֵמַר בְּרִי' הַשּׁוֹלַח בִּירוּשְׁלָמֵי שָׁם לְעֵנְנֵי שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְבִיטוּל הַגֵּט אֵין
תְּדַמּוּנִין לְגִירוּשֵׁי כּו' פְּשִׁיטָא דְלַעֲנָן זֶה דְאֵין בְּיַד כָּל אָדָם מְצוּי לְקַדְדֵּשׁ ל"ד לְקִדּוּשֵׁי
דְהָא יָכוֹל לְבַטֵּל בַּע"כ וּלְקוּשְׁטָא דְמִלְתָּא וְדַאי לְגִירוּשֵׁי דְמִי דַּע"כ לֹא הִנְצִירָהּ הַקְדוּשׁ
לְזַמְרָה דְבְּקִדּוּשֵׁי הָיִי מִילֵי דְאִוּלֵי לֹא תֵאבְדָה הָאִשָּׁה אֲלָא מְשׁוּם דְאִיכָּא מְסִירַת טַבְעַת וְדְמִי
לְמְסִירַת הַגֵּט דְלֹא מִילֵי נִינְהוּ מְשִׂא"כ בְּבִיטוּל הַגֵּט שְׂאֵין פֶּאן רַק מִילֵי לְבַד וְלָכוּ הִעֲיָקַר
כַּמ"ש דְבְּקִדּוּשֵׁי פִינּוּ דְלִקְרוּבָה קְאָתִי קְפִיד הַבְּעַל (וְגַם מֵאן דְלֹא ס"ל מְשׁוּם בְּזִיוֹן דְבַעַל
אֲפִשֵׁר דְמוּדָה בְּקִדּוּשֵׁי וּכַמ"ש בְּקֶרְבֶּן הָעֵדָה סְבָרָא זֹו ג"כ ע"ש) וַא"כ ה"ה לְעֵנְנֵי בִיטוּל
הַגֵּט ג"כ אֲפִשֵׁר דְקְפִיד לְכַל יוֹדַע לְאִישׁ שְׁשָׁלַח גֵּט וּמְבַטְלוּ הַלְפָּה מְסַפְקָא לִיהָ אִי דְמִי
לְגִירוּשֵׁי אִוּ לְקִדּוּשֵׁי: וְאָמְנָם בְּאָמַת צ"ל עַל הַירוּשְׁלָמֵי דְלָמָּה לֹא יַעֲשֶׂה הַשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ
לְעֵנְנֵי בִיטוּל הַגֵּט אַף עַל גַּב דְּמִילֵי נִינְהוּ פִינּוּ דְבְּאָמַת מוֹעִיל בִּיטוּל הַגֵּט אַף שְׂלֹא בְּפִנֵי
הַשְׁלִיחַ וְאִף דְאָתִי פְּרִשְׁב"ג דַּס"ל בְּטָלוּ אֵינּוּ מְבִטְלֵי וּכַמ"ש בְּקֶרְבֶּן הָעֵדָה שָׁם מ"מ פִינּוּ
דְטַעְמָא דְרִשְׁב"ג מְשׁוּם מַה פֶּח ב"ד יָפָה וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְאִיכָּא תְקִנַת ר"ג הַזְקֵן דְתִיקֵן שְׂלֹא
יְבַטֵּל כ"א בְּפִנֵי הַשְׁלִיחַ מְשׁוּם תְקִנַת מְזֻרֹוֹת אִוּ עֲגוּנוֹת וְהֵינּוּ דְדִילְמָא לֹא יְדַעָה בְּבִיטוּל
הַגֵּט וְכִינּוּ דַּע"כ פ' נוֹדַע לְשְׁלִיחַ בִּיטוּל הַגֵּט מַה לִי ע"י שְׁלִיחַ אִוּ ע"י אַחַר אֵין טַעַם לְדַבְּרָה
לְתַקֵּן שְׂיַפְקַעוּ הַקִּדּוּשֵׁי וְלְמִשְׁנֵי בְּעִילְתוֹ בְּעִילַת זְנוּת בַּכַּה"ג דְלֹא שְׂיִיף תְקִנַת מְזֻרֹוֹת
אִוּ עֲגוּנוֹת.

וּלְפַמ"ש יֵשׁ לִינְשֵׁב קֶצֶת דְכִינּוּ דְקְפִיד הַבְּעַל שְׁהַשְׁלִיחַ הַזֶּה יְבַטֵּל וְלֹא אַחַר מְשׁוּם שְׁחוּשׁ
מְשׁוּם בְּזִיוֹנוֹ אִוּ שְׂמָא הַשְׁנִי יִתְעַצֵּל עַד שְׂיַגִיעַ לְיָדָה אֲמָרִינוּ שְׂלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְבַטֵּל כ"א
ע"י זֶה דְוִוּקָא וְאֵם לֹא לֹא נִיחָא לִיהָ בְּבִיטוּל הַגֵּט כָּלָל וּצ"ע וּלְפִי שְׂאֵין פֶּאן מְקוּמוֹ לֹא
רֵאִיתִי לְהַאֲרִיף בְּזֶה וּבַחֲבוּרֵינוּ לְקִדּוּשֵׁי בְּדִין שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ בְּקִדּוּשֵׁי הַאֲרָכְתִי
בְּדַבְּרֵי הַמְרָדְכֵי וְהַירוּשְׁלָמֵי וּבְדַבְּרֵי הַז"מ בְּזֶה וְגַם בְּדַבְּרֵי הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' עֵינֵי שָׁם
שְׂדַבְּרֵי מְהוּפְכִין וְגַם תְּמַהֲתִי עַל קֶצֶת דְבְּרֵי וְיָדִי רְפוּת לְהַעֲתִיקֵן מ"ש בְּזֶה פִי עַת לְקַצֵּר:
וְעַתָּה בְּאִתִּי עַל מ"ש עַל רְאִיוֹת הַנ"ב מְהַרְמַב"ם דַּס"ל כְּתִי' הַב' דְהַתּוֹס' שְׁהַרִי הַרְמַב"ם
פּוֹסֵק דְבַעַל לּוֹקָה א' וּע"ז פְּתַבְתָּ דִּיּוּכַל לְהִיוֹת דְהַרְמַב"ם ס"ל דְהַגְמָרָא אֲלִיבָא דְאַבְי
דְהָא גַם לְתִירוּץ הַרְאִשׁוֹן לֹא אָתִי אֲלִיבָא דְהַלְכְתָּא דְהָא הָיִי הַתְּרַאֲת סָפֵק וְהַתּוֹס' ס"ל
לֹא שְׁמִיָּה הַתְּרַאֲתָה כַּמ"ש הַיְבִין שְׁמוּעָה וְהַבְּאֵת בְּשֵׁם סָפֵר לְשׁוֹן לְמוּדִי שְׁתַּמָּה עָלָיו דְהָא
הַתּוֹס' קִינְמוֹ אֲדַרְבָּא וְרָבָא פְּסֵק כַּר"י בַּר מִתְלַת ע"ז פְּתַבְתָּ דְהַתּוֹס' בְּשַׁבַּת פְּתַבוּ שְׁזֶה
הַכָּלָל אֵינּוּ רַק בְּדִינֵים הַנּוֹהֲגִים בְּזִמְן הַזֶּה וּמִלְקוֹת וּמִיָּתָה לֹא נְהוּג וְאֵם כֵּן שְׁפִיר מְצִי
לְמִיפְסֵק כַּר"ל וְזֶה טְעוּת דְנִדְאִי הָיָה דִין מִלְקוֹת נוֹהֵג בְּזִמְנֵיהֶם בַּא"י שְׁהָיִי שָׁם סְמוּכִין
אַף בְּזִמְן אַבְי וְרָבָא כְּמִבְּנֵי אֲרִי' בְּרִישׁ סְנֵהֲדָרִין דְאַף בְּזִמְן הַאֲמוּרָאִים הָיִי סְמוּכִים וְעֵינֵי
בְּגִיטִין דַּף פ"ח אַבְי אֲשַׁכְחָהוּ לַר' יוֹסֵף כּו' שְׁלֹחַתִּיהוּ קָא עֲבָדִינוּ אֲלָמָא שְׁהָיִי אִז סְמוּכִים
בַּא"י דְאֵלוּ עֲכָשְׁוּ שְׂאֵין סְמוּכִין אַף בַּא"י צ"ל שְׁלֹחַתִּיהוּ דְקַמְאִי קָא עֲבָדִינוּ כַּמ"ש
הַתּוֹס' שָׁם וְעֵינֵי בַב"ק ר"פ הַחֹבֵל רָבָא לְטַעְמִיָּה כּו' וְהַרְמַב"ם פֶּט"ז מְהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין
פְּתַב מִלְקִין בְּזֶה ז' בְּכָל מְקוּם מִן הַתּוֹרָה בְּפִנֵי ג' סְמוּכִים כּו' ע"ש רַק ד"נ בְּטָלוּ מ' שְׁנָה
קוֹדֵם הַחֹרְבָן כְּדַאֲיָתָא בְּש"ס וּבְרַמְב"ם שָׁם פִי"ד וְאֵין לְפִנֵי שׁו"ת הַרְלַב"ח אֲשֶׁר הַאֲרִיכוּ
לְמַעֲנֵיתָם בְּקוֹנְטְרִיס הַסְּמִיכָה וְכוּ לְעֵנְנֵי קִדּוּשׁ הַחֲדָשׁ סְמוּכִים בְּעֵינֵי וּכַמ"ש הַרְמַב"ם

ספ"ה מהלכות קידוש החדש וגם בימי רבא היו מקדשין ע"פ הראיה וכדאיתא בר"ה רבא הוי רגיל דיתבי בתעניתא תרי יומי זימנא חדא אישתכח פנותיה ואז בימי רבא הנה הלל הנשיא האחרון שתיקן הסשבון: וגם במה שהבאת דברי התוס' בשבת הנה במקום אחר הארכתי בדין הזמנה מילתא ושם כתבתי דלכאורה משמע מדברי התוספות דסנהדרין דהך פללא נהג בכל מקום שהרי כתב שם בדרף מ"ז ע"ב מ"ט כו' האמר ר"י עריפה אוסרתה ורבא הא פסק כר"י בר מתלת הרי דאף במה שאינו נהג עכשיו איתמר הך פללא וא"ל לפי שיש ללמוד משום לענן הזמנה מילתא הוי פנוהג בזה"ז אין סברא פלל דאם פן גם בהא דשבת איפא לאשכוחי נ"מ לענן בזה"ז גם פן.

ועוד דהא התוס' מתרצים דה"נ פריף הש"ס דרבא מ"ט לא גמר מעגלה ערופה דהזמנה לאו מילתא היא לטעמא דס"ל עריפה אוסרה ולפי התוס' בשבת מנ"ל להקשות דילמא בע"ע גופא ספוקי מספקא ליה ולכך גמר מע"א דלאו מילתא הוא וממילא דס"ל הכי גם בע"ע כו' והארכתי שם וגם תמהתי על התוספות דהא ש"ס ערוף הוא בכריתות דף כ"ה דרבא ס"ל דלאחר עריפה מיתסרא ולמה הוצרכו להביא ראיה מהא דפסק כר"י בר מתלת דאיפא לדחוייה פנ"ל וגם איפא לדחוייה פיון דר' ינאי רביה דר"י ונתבריא ס"ל כר"ל הכי ס"ל לרבא גם פן וכמו שבאמת פסק הרמב"ם וטפי הוי"ל לאתויי ש"ס ערוף וגם בפשיטות מצי לאקשוני דמאי פריף הש"ס על רבא דילמא בהא כר"י ס"ל כו' וגם תמהתי על הרשב"א בחידושי קידושין ואין פאן מקומו.

ועכ"פ מבואר דלא ברירא להתוס' הך מילתא אי פסק פן בכל דוכתי אף בדברים הנוהגין בזה"ז או לאו ואמנם מ"מ איפא לדחויי דהתוס' בכתובות בהא פהתוספ' בשבת ס"ל דלא איתמר אלא בדברים הנוהגים וס"ל דרבא פוסק דל"ש התראה פהלקתא ולפיכך מקשין התוס' דהו"ל לאזכיה מהא דעדים זוממין לא בעי התראה: ואמנם באמת דברי היבין שמועה בזה שמעתי ולא אבין דאפי' תימא דהתוספות ס"ל להלכה דל"ש התראה ואף לפי מה שהוספת תבלין דאף רבא ס"ל הכי מ"מ אין מקום קושיא על רבא דאמר תדע כו' ולא קאמר תדע דהא הוי התראת ספק משום דאיהו בעי לאוכוחי דליפא מאן דפליג וכ"ע מודו בהא דע"ז ל"צ התראה ולכך הוצרך לדיוקי מחמת הך סברא נתרי בהו אימת דאף מאן דסובר שמיה התראה מודו בהא ועיינתי ביבין שמועה שם וראיתי בכלל קע"ט בגמר דבריו והרגיש בזה.

ואמנם אני תמה יותר דאף דנימא הלכתא ל"ש התראה וגם רבא גופיה הכי ס"ל מ"מ פיון דרבא קאי התם אדר"א דקאמר ע"ז א"צ התראה דבא לתרץ אליפא דר"י דמתרץ פאן בהתרו בו והוי קשיא לדידיה בע"ז נימא פל הלוקה אינו משלם ולדידיה הוא דמשני ר"א דלאו בני התראה נינהו ועלה קאמר רבא תדע כו' וא"כ פיון דלר"י קיימינן לא הוי מצי למימר מטעם התראת ספק דהא ר"י ס"ל דשמיה התראה וכל עיקרא דהך מילתא לר"י איתמר.

ואפשר לומר בכוננת התוספות דהא נדאי אע"ג דע"ז לאו בני התראה נינהו מ"מ איפא בהו מלקות משום דקרא פתיב והיה אם פן הכות כו' אלא דרבנן מוקי להאי קרא לב"ג וב"ח ור"מ ס"ל דאכל זוממין קאי דהא ח"מ דלוקין ומשלמין וטעמא דמוקי רבנן המלקות אב"ג וב"ח משום דהיכא דאיפא ממון טפי מסתבר שלא להלקותו פיון

שמהמלקות שבעדים זוממין אינם מן הדין כ"כ שהרי הם בלא התראת והלכה אמרינו מה שאמרה תורה גבי והיה אם בן הכות כו' פדי רשעתו למימרא דאין אתה מחייבו משום רשעות רק אחת לבד היינו דבב"ג חייב מלקות אבל בזוממין דממון מחייב אף על גב דבע"ז חדשה תורה דלילקי אף בלא התראת מ"מ חייב המלקות אינו בדין כ"כ כמו דין הממון והילכך קשיא להו להתוס' דל"ל למימר דלא משפחת התראת פלל תיפוק ליה דאפילו אי אשפחן התראת מ"מ אינו רק התראת ספק ואף ע"ג דלר"י קיימין דס"ל שמה התראת מ"מ אינו דין גמור כ"כ כמו הממון ואית לן לאוקמי הך דסמיה ליה ארבעים יכנו למימרא דלקי ולא משלם היכא דהמלקות הם באים מחמת התראת ודאי ולא מחמת התראת ספק ואף על גב דבעלמא קי"ל דשמה התראת היינו ללקות עליו היכא דליכא חייב אחר שפא עליו בדין גמור וכמו לפי מאי דקאמר השתא דא"צ התראת מטעם אחר אע"ג דס"ד מלקות דכתיבי בע"ז היינו ללקות אף בלא התראת מ"מ טפי מסתבר דהיכא דאיכא חייב ממון לא לילקי ואם פן ה"ה לענין התראת ספק ואהא תירצו דאין פאן התראת ספק פלל ואף על פי שזה דחוק וי"ל דלמאן דס"ל שמה התראת אין חילוק בין התראות ספק לנדאי פלל בשום מקום משא"כ לענין מלקות דע"ז בלא התראת ודאי חידוש הוא שפיר מסתבר דלא לקי כ"א היכא דליכא לענשו בד"א מ"מ פתבתי זה ליישב דברי התוספות שהם תמוהים הרבה ונדחקו ומוקמי נפשיהו.

ולפי זה היה יוצא לנו דין חדש דאף לר"י דס"ל דלקי ולא משלם היינו דווקא היכא דלקי מחמת התראת ודאי אבל היכא דהוי התראת ספק אע"ג דשמה התראת מ"מ משלם ואינו לוקה ועפ"ז אפשר לומר כמה פרפראות בש"ס.

ואמנם אין לבנות יסוד ע"ז שלא נמצא פן בשום מקום ובתוס' צ"ל דקושטא דמילתא נקטי דאין זה התראת ספק פל שהמותר בעצמו יודע ואה"נ דמצי למימר דקאמר למ"ד שמה התראת דבלא"ה הווי מצי לדחויי דשפיר משפחת התראת ודאי פשעדים המזימין בעצמם מתרים בהם אלא דקושטא נקטי דכה"ג התראת ודאי הוא.

וגם כמה שהבאת מהך דחולין דרבא ס"ל ל"ש התראת ראיתי שערורי' שמה שכתבת דגם לרש"י שמחק הגירסא מ"מ בטר הכי במילתא דרבא כתב רש"י עצמו דהיינו משום דלאו התראת הוא ע"כ לשונך בזה ולא ענינת יפה בסוגיא דלפי דעת רש"י שמחק הגירסא וס"ל דמחמת שהוא מח"ז הנ"ל ששא"ר ולא שינה שחיטה אם פן אף במילתא דרבא א"א לפרש דטעמא משום התראת ספק דאפילו אי הוי ודאי מ"מ אין פאן חייב פלל בלא זריקת הדם ופשוט דמאי דנקט רש"י טעמא משום התראת הוא נמשך אחר הפירוש שכתב רש"י מתחלה משום התראת ספק אבל לרש"י גופיה דס"ל שהוא משופש ודאי דס"ל דטעמיה דרבא משום מח"ז ואם פן אין הכרע בדברי רבא לענין התראת ספק: אמנם תמהני עד שאתה מפקפק בדברי היבין שמועה והלשון למודים תמה על עצמך שהרי התוספות והמפורשים פירשו דבעל לוקה שמים אף על הקידושין ואם פן קשה שהרי לגירסא זו דקאמר רבא בחולין טעמא משום התראת ספק דל"ש התראת ואיך משפחת לה דלילקי על הקידושין ודחוק לאוקמי הך דרבא במקדש בביאה דווקא.

ולכן נלפענ"ד דאף להך גירסא צ"ל היכא שהספק בעצמו של המותרת פגון בטלו ולא בטלו ואנו הכי מתרין ביה שאם יבטל ילקה בהא פליגי אי שמה התראת אבל היכא

שִׁסְפֵק תְּלוּי בְּאַחֲרִים כ"ע מוֹדִים דל"ש הַתְּרָאָה שְׁקֵרוּב לְנֹדָאֵי שְׁהֶאֱחָרִים לֹא יִרְצוּ לַעֲשׂוֹת אִיסוּר שְׁיִנְשָׁלֵם עי"ז עֲבִירַת הֶלְאוּ שֶׁל זֶה וְהוּי פְּאֵלוּ אִין פְּאֵן הַתְּרָאָה כָּלֵל וּגְדוּלָה מִזּוּ פְּתִבוּ הַתּוֹס' ב"ב ק דף מ"ד וּבְכַתְּנֻפוֹת וּבְסִנְהֶדְרִין גַּבִּי זֹרֵק אָבֹן לְגוּ דְכִינּוֹן דִּהַמְּוֹתְרָה בְּעֶצְמוֹ א"י לְמִי יָכֵה לֹא הָוִי הַתְּרָאָה אַף לְמ"ד שְׁמִיָּה הַתְּרָאָה וְאֵע"פ שֶׁהַתּוֹסְפוֹת בְּחֻלְיִן דָּף יו"ד בָּהֵא דְקָאָמֵר וּכ"ת דְּבִדְקִינּוֹן לִיָּה כו' פְּתִבוּ דְאַף דְהָוִי הַתְּרָאָת סָפֵק שְׁמָא קְסָבֵר שְׁמִיָּה הַתְּרָאָה וְקִשָּׁה דְהָא מ"מ פִּינּוֹן דְהָוִי סָפֵק לְמִוֹתְרָה עֶצְמוֹ ל"ש הַתְּרָאָה (וּלְקַמּוֹן אֲכַתְּוֹב זֶה שֶׁהַשִּׁיב לְנוּ הַגָּאוֹן שְׁאֵגַת אֲרִיָּה ו"ל בְּזֵה) וְנִרְאֶה דִּהַתּוֹס' ס"ל דְּנֹדָאֵי אִיכָא מ"ד דְשָׁמָּה הַתְּרָאָה אַף בְּכֵה"ג מ"מ נִרְאֶה דְהִיכָא שְׁיֵישׁ סָפֵק לְמִוֹתְרָה וְהוּא סָפֵק הַשְּׁקוּל בְּכֵה"ג שְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִימֵר דְשָׁמָּה הַתְּרָאָה מִשָּׂא"כ הִיכָא שֶׁהוּא תְּלוּי בְּאַחֲרִים שְׁיַעֲשׂוּ אִיסוּר הַתְּרָאָת סָפֵק פִּי הָאֵי לְכ"ע ל"ש הַתְּרָאָה שְׁקֵרוּב הַדְּבָר שֶׁלֹּא יִגְמֹר הָאִיסוּר כָּלֵל.

וּמַעֲתָה בְּהֵוֹא דְחֻלְיִן שְׁפִיר קָאָמֵר רְבָא פִּינּוֹן דְכָל כְּפָה דְלֹא זֶרֶק הַדָּם לֹא מְשַׁתְּרִי הַבְּשׂוּר שְׁפִיר הָוִי הַתְּרָאָת סָפֵק וְלֹא מְבַעֲיָא אִם הַשּׁוֹחֵט יִשְׂרָאֵל דְשַׁחֲיֵטָה בְּזֹר פְּשִׁירָה וְהַזְרִיקָה אִינוּ אֵלָא בְּכֵהֵן וְא"כ פְּשִׁיטָא דְבְּכֵה"ג ל"ש הַתְּרָאָה דְקֵרוּב לְנֹדָאֵי שְׁפֵהֵן לֹא יִרְצָה לְזֶרֶק הַדָּם מִח"ז אֵלָא אֲפִילוּ בְשּׁוֹחֵט כֵּהֵן נְמִי לֹא בְּדִידִיקָה תְּלִיָּה מִלְתָּא וּמִסְתַּמָּא לֹא יִנְיַחוּהוּ אֲחִיו הַפְּהִינִים לְזֶרֶק דָּם מִח"ז ע"ג הַמְּזַבֵּחַ דְמָה"ט פְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם דל"א לר"ש דְכְּזֻרֵק דְמִי פִינּוֹן שְׁאִיסוּר לְזֶרֶק מִשָּׂא"כ בְּהֵף דְבַעַל לִוְקָה שְׁתִּימִים אֵע"ג דְגַם בְּזֵה בְּדַעַת הָאִשָּׁה תְּלִי מִלְתָּא מ"מ פִּינּוֹן שְׁנִתְקַדְּשָׁה לוֹ קֵרוּב הַדְּבָר שְׁנִפְתָּה לְכָּה לְהַזְדַּקֵּק לוֹ (וְאַף ע"ג דְאֲמַרִּינּוּ בִּיבְמוֹת דָּף פ"ה אֵלְמָנָה לְכ"ג הוּא מְרַגְּלָה לְפִי שְׁזַרְעָה פְּסוּל כו' ע"ש מ"מ כָּאֵן שְׁנִתְקַדְּשָׁה לוֹ קֵרוּב הַדְּבָר יוֹתֵר שְׁנִפְתָּה לְכָּה וְתַבְעַל לוֹ) וְהַלְכָּהּ אִין זֶה בְּכָלֵל הַתְּרָאָה סָפֵק לֹא מְשָׂא לֹא יָבֵא לִידֵי בִיאָה וְשְׁפִיר הָוִי הַתְּרָאָה.

וּמְצִינּוּ שֶׁאֵא"ז בְּתַשׁוּבָה סִימָן ט"ז ס"ק ב' שְׁנִימִים שׁוֹחֲטִים אוֹ ב' דְהָוִי גֵרַע מִהַתְּרָאָת סָפֵק דִּי"ל סְבוּר הִייתִי וְאִנְיָמְדֵן דַּעֲתִי הָיָה שְׁחַבְּרִירוֹ לֹא יִגְמֹר שְׁחִיטָתוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא נַעֲבֹר שְׁנִינּוּ כו' ע"ש וּלפ"ז ה"ה גַּבִּי קִדְּשִׁים פִּינּוֹן דְכָל כְּפָה דְלֹא מְזַדְרִיק דָּם לֹא מִיְשַׁתְּרִי בְּשׂוּר אֲפִילוּ אִם בָּא אַחַד וְזָרֵק לֹא נִתְחַיֵּיב הַשּׁוֹחֵט מִשּׁוּם או"ב וּכְמ"ש: וּלְפִי הֵף סְבָרָא שְׁפַתְבְּתִי דְדוֹקָא הִיכִי שְׁתְּלוּי בְּאַחֲרִים וְיֵישׁ אִיסוּר בְּדָבָר לִיכָא לְמ"ד דל"ש הַתְּרָאָה י"ל דא"ש נְמִי הֵף דְכֵהֵן שְׁאִמֵר צָא וְקִדְּשׁ לִי אִשָּׁה גְרוּשָׁה דְלְכָאוּרָה לְפִי סְבָרַת הַתּוֹס' גַּבִּי זֶרֶק אָבֹן לְגוּ כָּל שֶׁהַמְּוֹתְרָה בְּעֶצְמוֹ אִינוּ יוֹדַע לָאו הַתְּרָאָה הִיא לְכ"ע וְא"כ הִיכָא קָאָמֵר הִכָּא דְמְחַיֵּיב שׁוּלְחָן דְהָא הַתְּרָאָה פִּי הָאֵי כ"ע מוֹדִים דְלָאו שְׁמִיָּה הַתְּרָאָה דְהָא הַמְּוֹתְרָה בְּעֶצְמוֹ א"י לָאו הַתְּרָאָה דְאוּלֵי לֹא יִשְׁמַע לוֹ הַשְּׁלִיחַ.

אַף לְפִי הַסְּבָרָא שְׁפַתְבְּתִי דְאַף דְנִימָא דמ"ד שְׁמִיָּה הַתְּרָאָה אַף בְּס' לְמִוֹתְרָה סוּבֵר כֵּן וְכִמוֹ דְמוּכַח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְחֻלְיִן א"כ א"ש גַּם הִכָּא דְהָא הִכָּא שְׁלִיחַ לָאו בְּר חִיּוּבָא הוּא וְגַם לְפָנֵי עוֹר אִינוּ עוֹבֵר בְּקִידּוּשֵׁין פִּינּוֹן דְאִינוּ לִוְקָה עַד שְׁיַבְעוּל וְלֹא עֹבֵר הַשְּׁלִיחַ מִיַּדִּי וּכְמ"ש הַרִיטְב"א שָׁם וְא"כ אִין פְּאֵן אִנְיָמְדָא שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחַ וְהַתְּרָאָתוֹ ס' פִּי הָאֵי שְׁמָה הַתְּרָאָה וְא"ל דְהָא ע"כ יֵישׁ אִיסוּר בְּקִידּוּשֵׁין דְהָא אֲמַרִּינּוּ שְׁיֵישׁ בְּקִידּוּשֵׁין אֵלוּ עֲבִירָה א"כ שׁוּב הַשְּׁלִיחַ עוֹבֵר לְפ"ע י"ל דְכְּשָׁבוּעַל אֲגַלְאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע שְׁנַעֲשֶׂה אִיסוּר בְּקִידּוּשֵׁין וְנִתְחַיֵּיב עֲלֵיהֶם מְלָקוֹת הִלְכָּהּ שְׁיִיף לֹא מִשָּׂא"כ לְגַבִּי הַשְּׁלִיחַ שְׁיַעֲבֹר לְפ"ע לְהֵף תִּירוּצָא דְכְּשָׁבַעַל הוּא שְׁלוּקָה וְדָאֵי אִינוּ עוֹבֵר דְבְשָׁעָה שְׁקִידְשׁ אִין

איסור אימתי גיעור האיסור פשעל השליח לא נתן מכשול לפניו והתוס' שם שכ' דעובר על לפ"ע היינו בס"ד שהיו סבורים שיש איסור בקידושין לחוד אליבא דאביי דקיידש לוקה ע"ז כ' דמ"מ השליח לאו בר חיובא הוא מה שאין פן לפמ"ש דאתי פרבא אין פאן לפ"ע פלל: ולכאורה יש לעיין בדברי התוס' לפי מאי דס"ד דלרבא אם פועל אינו לוקה רק א' ועל הקידושין לא לקי מידי א"כ למה הקשו וא"ת מאי נ"מ בין למ"ד כו' לא לקי בפשיטות הוי ליה לאקשוני דהא אין פאן דבר עבירה פלל לרבא ומכ"ש דקשה לתירוץ הב' דמשמע לכאורה דכוננתם דאף דנימא דלעולם לא לקי על הקידושין מ"מ נ"מ אם חלין כו' מה"ת לא יחולו הא אין פאן עבירה פלל וצ"ל דהתוס' ס"ל דאע"ג דרבא קאמר קידש אינו לוקה היינו דווקא דאינו לוקה אבל איסורא מיהא איפא ונהלף אמרינו אשולד"ע.

אף א"א לומר שיש איסור דאורייתא בקידושין פנין דמ"מ אמרה תורה לא יקח אלא דהמלקות תלינהו בחילול דע"כ ז"א דהא בסוטה דף מ"ד אמרינו ולא לקחה פרט לאלמנה לכ"ג כו' לימא דלא כריה"ג אפ"ת כריה"ג פדרבא דאמר אינו חייב עד שיבעול כו' אלמא דאפילו איסורא דאורייתא נמי ליכא דהא לריה"ג אפילו שח בין תפלה כו' חוזר מעורכי מלקמה רק איסורא דרבנן איפא וכמ"ש התוס' סברא זו בשאר חייבי לאוין ביבמות דף י' ד"ה לר"י כו' דאפילו אביי כו' ל"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן דשמא יבעול כו' ומצאתי בשער המלך הל' שהביא דברי התוס' דיבמות ותמה ע"ז וגם על מ"ש בש"מ בשם מ"ה דאיפא איסורא דא"כ קשה מש"ס דסוטה דהא מוקי כריה"ג דאיהו ס"ל אפילו באיסור דרבנן חוזר מעורכי מלקמה ולענ"ד לק"מ דהא ברייתא דלא לקחה פרט לאלמנה כו' אקרא קאי ושפיר בעי קרא למעוטי דזה אינו חוזר מחמת לקיחת אשה וגם מחמת עבירות שבידו אינו חוזר מדאורייתא דלאו עבירה היא ולדידן דגזרו רבנן איסור בדבר בודאי דחוזר מחמת עבירות שבידו והוא פשוט וכעין זה כ' המ"ל ליישב דברי הרמב"ם מהשגת הראב"ד גבי פא על ארוסתו בבית חמיו אין המים בודקים ובמ"א פתבתי בזה.

ולפ"ז צ"ל דאף באיסור דרבנן אמרינו אשולד"ע ומהרי"ט נסתפק בזה הביאו המ"ל בהל' רוצח וכמש"ל ולפיכך לא מצי התוס' לאקשוני רק דאין נ"מ פנין דאינו לוקה וא"ל דלמה הוצרכו התוס' לומר דנ"מ לענין חלות הקידושין פנין דע"כ הך דקאמר מסייב שולחו הוא לאו דווקא דהא לא לקי א"כ נימא דנ"מ לענין איסורא ז"א דקמי שמייא גליה ודוחק דנ"מ לענין דמיקרי לי' עברינא וגם י"ל דסברא דאף למ"ד דאי בעי עביד כו' מ"מ איסור' איפא על המשלח ולכך הקשו דמאי נ"מ פנין דאינו לוקה ותי' דנ"מ לענין אם פועל אחר פך לוקה על הקידושין אמנם מ"ש פדמוכח בתמורה הוא תימה לפי זה דהתם פריף אדרבא דאמר אי עביד לא מהני מדחזינו דאלמנה לכ"ג תפסי קידושין וקשה דממ"נ אם אין בקידושין רק איסור דרבנן אם פן מה"ת יפקיעו הקידושין דהתם בדאורייתא מיירי רבא דאי עביד לא מהני ואם נימא פנין דכתב לא יקח איפא איסור דאורייתא בקידושין א"כ מאין הוכיחו דכשפעל לוקה על הקידושין: ואמנם י"ל דהתוס' ס"ל דבשלמא אם נאמר דכשפעל לוקה אף על הקידושין א"כ לא יקח היא לאו בפ"ע אלא שחייב המלקות שבו בביאה תלי רחמנא ובהא קאמר לא יקח משום לא יחלל אבל באמת הוא לאו על הקידושין הלכך יש איסור דאורייתא אף בקידושין משא"כ אם נאמר פועל

לוקה א' ולא יקח אינו לאו פלל לעצמו על קידושין אלא חד לאו היא על ביאת כ"ג
באלמנה א"כ אין בקידושין לבד איסור דאורייתא פלל ולא פריה מידי מכ"ג באלמנה
אע"כ דלרבא פשעל לוקה על הקידושין והתל' הב' דהתוס' ס"ל דשפיר מצינו למימר
דאינו לוקה על הקידושין ואפ"ה א"ש הך דתמורה דאע"ג דלא לקי מ"מ פיון דרבא
קאמר לא יקח מ"ט משום לא יחלל הרי שבהדיא אסרה תורה קיחה דהיינו קידושין פיון
שיכול לבא לידי חילול א"כ הוי בכלל מילתא דא"ר ל"ת פן הנה נראה לכאורה בפ'י
דברי התוס'.

אבל כבר פתבתי דהך דסוטה היא ראיה מכרעת שאין בקידושין איסור דאורייתא פלל.
וצ"ל דאע"ג דהשתא בקידושין לחוד ליכא איסורא מ"מ פשעל אה"כ אגלאי מילתא
למפרע שהיו בקידושין איסור לאו והלפך נקרא זה שלד"ע וגם בתמורה פריה שפיר
דלפקעו קידושין למפרע דהא אגלאי מילתא שנעשה באיסור ובהכי ניחא דדייק הא דיש
קידושין בכ"ג באלמנה ממתני' דכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הנוולד הולך אחר
הפגום ולא דייק מהרבה משניות הקודמין שמבאר דקידושין תופסין בכ"ג באלמנה
ואנקוט חדא ביבמות איסור מצנה ואיסור קדושה אלמנה לכ"ג וכאלה רבות אלא דהוי
מצי לדחויי דהא מיירי בקידושין לחוד ואין בהם משום מילתא דא"ר לא תעביד וכמו
דלא פריה משאר חייבי לאוין משא"כ בהך דקתני הולד הולך אחר הפגום שפיר קשיא
ליה דאגלאי מילתא למפרע שהיו הקידושין באיסור שהרי פשעל לוקה אף על
הקידושין ואף דאיכא מתני' דמוכח מינייהו דבבעל נמי הקידושין קיימין מ"מ נקט הך
דמפרשי טפי: ועתה נחזור למ"ש דתי' הא' דהתוס' ג"כ אינו רק אם נאמר התראת ס'
שמה התראה.

ואומר אני דהכא אזיל שפיר אף למ"ד ל"ש התראה דהא בעי למימר נ"מ דלהך מ"ד אי
השליח לאו בר חיובא מחייב שולחו ואם פן שפיר יש נ"מ בנה שאף על פי שהרמב"ן
והריטב"א פתבו דכה"ג התראת ספק הוא שמה לא יבעול מ"מ שפיר משכחת לה
פשמתרין בו בשעת ביאה אם תבעול תעבור ותלקה שתיים דאז התראת ודאי היא ואע"ג
דגבי ביטלו ולא ביטלו אמרינן דהוי התראת ס' הא פירש"י שם דהיינו משום דבעינן
התראה בשעת מעשה שעובר על אזהרתו ומדמי לה לשבועה שלא אוכל זו אם אוכל זו
ע"ש משא"כ פאן כף אמרה התורה שפשיבעול יתחייב שתיים על הקידושין שקדמו להם
ועל הביאה א"כ הו"ל אזהרה בשעה שעובר על הלאו ואעפ"כ למ"ד אי בעי עביד כו'
לא מתחייב שולחו פיון דעל העשה שאמה מחייבו הנה אפשר לשליח שלא לעשותו
אע"פ שהחייב נתגלגל אה"כ ע"י עצמו שבעל ונתחייב שתיים מ"מ אמרינן אשד"ע על
הקידושין ולא מחייב שולחו ואמנם אפ"ת דלשיטת רש"י שם אף בגוונן דהכא חשיב
התראת ס' מ"מ א"ש דברי התוס' בב"מ עפ"מ ש הריטב"א בחידושיו למכות בשם התוס'
והרמב"ן ושאר מפרשים דעיקר פגירת הספרים דלמאן דתני ביטלו ולא ביטלו הוי
התראת ודאי וע"ש דמחלק בין ההוא דספרות דשאני הכא דבביטול עשה שניתק בו ל"ת
ונתל' בו מלקות של ל"ת מגופו של ל"ת הוא חשיב לענין ההתראה פי עיקרו של לאו
זה תלאו הפתוב בעשה זו למלקות ועוד כ' שם בשם ר"מ ז"ל שהסביר הענין דהוי
פמתרין בו בשעת התחלת עקירת הלאו כו' יעו"ש ולפ"ז פשוט דכשמתרין בו בשעת
בעילה דהוי התראת ודאי כמו גבי ביטלו ולא ביטלו וכמ"ש לפי מה שהסביר הרמ"א

שם דהלאו הוא פהתחלת עבירה והעשה כגמר העבירה ושפיר מתרין בו בשעת התחלת עבירה אע"פ שלא נגמר אלא לבסוף א"כ ביהא נמי מצינו לאתרוויי ביה בשעת קידושין שהיא ההתחלה אע"פ שלא נגמר עד שעת ביאה וזה דומה למעביר ד"א בר"ה או למוציא חפץ מרה"י לר"ה שמתחיל בו בשעת עבירה שאם יעשה הנחה יתחייב וה"נ דכונתיה: ואמנם לפ"ז גם ביהא בשוחט או"ב בקדשים נמי נימא דמתרין בו בשעת שחיטה שאם ינרוק הדם יתחייב משום או"ב דה"נ אפ"ש פינו דנריקה היא המכשרת את השחיטה כגמר עבירה דמיא ויש לחלק קצת.

אמנם בלא"ה הריטב"א הסכים דהנכון כפי הראשון דכל שמתרין בו בשעת ביטול העשה התראת ודאי הוא ומהני ביה התראת וכ"כ הרמב"ן בס' הזכות שאע"פ שמהירושמי משמע דהתראת בשעה שעובר הלאו בעינו מ"מ הכריע מהא דאמרין אי קטליה קים ליה בדרבה מיניה דלמאי דתני ביטלו חיוביה דלאו בשעה שעובר העשה הוא וכ"כ הריטב"א שם גבי הא דאי קטליה קלב"מ כו' שזו ראיה לגירסת הספרים דלא כפירש"י ז"ל אלא חיוב המלקות בשעת ביטול העשה הוא נגמר ובא עליו שהיא נדון למפרע על שעת עבירת הלאו כו' ע"ש ולפ"ז א"ש ביה דחולין דקאמר רבא התראת ס' ל"ש התראת דשם פשמתרין בו בשעת שחיטה ודאי דהתראת ס' הוא שמה לא ינרוק וה"ל שחיטה שא"ר ואף פשמתרין בו בשעת נריקה נלע"ד דל"ד ללא הנתיק לעשה לפמ"ש הריטב"א בטעמא דמילתא פינו שנתלה בו מלקותו של ל"ת מגופו של לאו הוא חשיב הלכך הוי פמתרין בו בשעת עבירת הלאו משא"כ בזה דלאו דאו"ב לא תלאו הכ' בזריקה כלל וכשמתרה אותו בשעת נריקה לא מיקרי התראת בשעת עבירות הלאו.

והוא פשוט לענ"ד: והשתא א"ש הא דלוקה באלמנה לכ"ג אם בעל גם על הקידושין משום דמתרין בו בשעת ביאה דאז התראת ודאי הוא וכיון דמלקות דקידושין בביאה תליגהו רחמנא ודאי דמיקרי התראת בשעת עבירת הלאו לפי שיטת התוס' שכ' הריטב"א בשם שהספימו לגירסת הספרים דלא פרש"י בזה (ואע"פ שבתוספות במכות מבואר שהספימו לפירש"י דלמ"ד קיימו לא הוי התראת ספק דדיינינו ליה כמו שהוא עכשיו והביאו ראיה מנזיר ועיין בגיטין דף ל"ג ד"ה ואפקיעונהו מ"מ ודאי הריטב"א עדותו נאמנה מאד שהתוס' ס"ל כגירסת הספרים והתוספת שלפנינו לא באו אלא ליישב שיטת רש"י או שמה תוס' אחרים הם) ואע"ג דגם רש"י פי' שם בקידושין דבעל לוקה שתיים אע"ג דרש"י ס"ל דכה"ג שאין מתרין בשעת עבירת הלאו התראת ס' הוא מ"מ רש"י לשיטתו דס"ל בחולין ביה דקאמר רבא טעמיה משום התראת ס' הוא גירסא משונבשת וא"כ ממילא קם דינא דאף רבא ס"ל דשמיה התראת דאיהו פסק כר"י בר מתלת ע"ש ובאמת תימה על הריטב"א בב"מ ובקידושין שכ' דאע"ג דהוי התראת ס' אתי' כמ"ד שמיה התראת והרי איהו גופיה הסכים במכות לגירסת הספרים שם ויותר קשה על הרמב"ן הביאו בש"מ דהוי התראת ס' למ"ד ביטלו כו' והרי בחידושינו למכות הסכים להיפוך ושמה באו ליישב אף לפי שיטת רש"י ואין להאריך: והנה לכאורה בלא"ה אין הכרע מהו דחולין שישפור רבא דל"ש התראת אף לפי גירסת הספרים שם דהא ודאי אף על גב דקאמר ואזדא רבא לטעמיה מפל מקום רבא לנפשיה לא ס"ל הכי להלכתא דהא אנון קי"ל ששא"ר שמה שחיטה אלא אליבא דר"ש הוא דקאמר רבא הכי וכמ"ש

רש"י ולפ"ז גם היא דהתראת ס' ל"ש התראת הכי קים ליה לרבא דר"ש הכי ס"ל אכל רבא גופיה ודאי ס"ל להלכה דשמיה התראת.

אף יש להוכיח לכאורה דר"ש ס"ל שמיה התראת מהא דאמרין בע"א דף ס"ח ר"ש לטעמיה דאמר אפילו איסור ואיסור לא מצטרפי וכ' התוס' דהיינו דאמרין במעילה דר"ש דקאמר אין מצטרפין היינו שא"צ צירוף היינו דווקא בעינייהו בלא תערוכות משא"כ בע"ז מייירי ששניהם נתערבו בהיתר דבכה"ג לא קאמר ר"ש כ"ש למפות כו' ע"ש ולפ"ז ק' דא"כ דלר"ש מועיל ג"כ ביטול א"כ אפתי קשה הך דמעילה ומה ילקה עליהם דהא א"ר ר"ל בנבחים דף ע"ח הפיגול והנותר והטמא שבללן כו' פטור א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו וא"כ מה בכך דכ"ש למפות הא מ"מ בטל חד בחבריה ולא ידעין משום הי מיינייהו מתרים ביה וכדאמרין התם ש"מ ל"ש התראת אע"כ שפוסר שמיה התראת מיהו יש לדחות דהתם מייירי שלא בללן רק אכלן בזא"ז בתוך כא"פ וגם יש ליישב עפ"מ"ש רבינו ברוך שם דכל שמתרין בו אע"ג דלא ידוע משום הי מיינייהו לא הני התראת ס' ועיין בשבת דף פ"ט ואין להאריה: והנה בשבת דף ד' ד"ה קודם כו' הקשו התוס' הכי אתי לידי חיוב סקילה הא התראת ס' הוא ולכאורה קשה ג"כ מאי קושיא דילמא רב ביבי ס"ל דשמיה התראת וגם תימה לי מ"ש התוס' דשמא הנה בדעתו לרדותה קודם ומה שלא רדה שמא שכח ההתראת דאטו התראת ס' מטעם דשמא אינו רצונו לעבור איסור אתיין עליה שדנין אותו לכף זכות ושכח ההתראת דהא אפילו בהפכה את זה כו' אמרין דהתראת ס' הוא ועוד דלפי דברי התוס' א"כ גם בשוחט או מעביר ד"א וכה"ג נימא שלא הנה בדעתו לגמור המעשה ואח"כ שכח ההתראת וגמר המעשה: וראיתי שאא"ז מהרש"א כ' דהו"ל להקשות במתני' דכלל גדול דחשיב אופה ותירוץ דשם מציינו לפרושי דמייירי באופה להדיא כו' ואפתי קשה דגם בשאר מלאכות שיש נהויות במעשה נימא הכי והא ודאי ליתא דכל שהתרו בו והתיר עצמו למיתה בשעה שמתחיל לעבור ל"א דהני התראת ס' ויהיה פמשיב ידו אלא כיון שהתחיל יגמור אותה וע"כ ל"א דהני התראת ס' אלא פשצריה לעשות מעשה אחר ומדברי רבא בתירוץ משמע לכאורה דיש חילוק בין היכא דמחוסר מעשה דהני התראת ס' משא"כ בנה שאין מחוסר מעשה אפילו.

ולענ"ד אפילו אם הוא תלוי במעשה כל שהתחיל בה אע"פ שהוא צריך לעשות גמר המעשה שפיר הני התראת ודאי ובדברי אא"ז מהר"מ מלובלין ראיתי אהא שכ' התוספת דמה שלא רדה שמא שכח ר"ל דאם היתה התראת שירדה שמא שכח שאל"כ דברים אילו למותר ור"ל דנדאי כיון דהתראות ס' הוא אצ"ל שמא שכח אלא ל"ש התראת כמש"ל.

ואני תימה דאם הו"מ למימר שהתרה שירדה אם כן משכחת לה שהתרו בו קרוב לשעת גמר אפיייתו דאין סברא לומר שכח: אמנם באמת אין זה סברא פלל שהתרו בו שירדה כיון דעיקר ריבוייה על מעשה אופה הוא ואין התראת על עבירת הלוא בעיניו וכמש"ל בשם רש"י במכות דמה שאינו רודה עבירה שאין בה מעשה הוא ועל כן שנתרה בו שאם ירדה יתחייב על המעשה שהדביק הפת בתנור וזה אינו מועיל: ואמנם פכר פתבתי דבנדון כזה ודאי יש לחייבו אם התרה בו בשעת התחלת המעשה וכמ"ש הריטב"א בשם

הר"מ ז"ל דָּקַל עֲבִירָה מִתְרִין בְּשַׁעַת הַתְּחִלַּת עֲבִירַת הַלָּאוּ וּמ"מ ל"א דְּשָׁמָּא לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְגַמּוֹר רַק שְׁשִׁכַח הַהִתְרָאָה וּגְדוּלָּה מִזּוּ פָּתַח הַתּוֹסֶפֶת בְּמִכּוֹת דָּף כ' ע"ב ד"ה לֹא צָרִיכָא כּו' דְּכִינּוֹן דְּהִתְחִיל לְעֵבֹר תַּכ"ד לְהִתְרָאָה ל"ש אִינְשִׁתְּלִי וְכַדְמוּכַח פּוּל יוֹחֲסִין גְּבִי ה' אֲלִמְנוֹת בּוּזָא"ז דְּחִיב אָכַל חֲדָא וְחֲדָא כּו': וְהִנֵּה בְּהַד סְבָרָא דְּשָׁמָּא שְׁכַח הַהִתְרָאָה יֵשׁ לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה וְהִנֵּה מְצִינּוּ בְּשַׁבּוּעוֹת דָּף ל"ו דְּקָאָמַר רַב אֲחָא בַר הוּנָא כּו' פִּגְעָה בְּהוּ רַב פְּהֵנָא א"ל הַזִּיד בְּשַׁבּוּעוֹת הַפְּקָדוֹן וְהִתְרוּ בּוּ מֵאֵי לְפִירֵשׁ"י דְּבִשְׁבּוּעוֹת הָעֵדוּת לִיפָא לְמִיבְעֵי הָדָא אִיבְעִיָא מְשׁוּם דְּאִין הִתְרָאוֹת וְדֵאֵי דְּמֵי יוֹדַע אִם יוֹדַעִין לוֹ עֵדוּת וְהַתּוֹסֶפֶת הִקְשׁוּ ע"ז דְּאִין נִרְאָה דְּלֹא חָשִׁיב ס' פִּינּוּ דְּלִמְוִתְרָה אִין ס' דְּהָא בְּעֵדִים זּוּמְמִין כּו' וְהָא דְּלֹא בְּעֵי הַזִּיד בְּשַׁבּוּעוֹת הָעֵדוּת דֹּא"א לִידַע אִם הֵם מְזִידִין שְׁיִכּוּלִין לוֹמַר שְׁכַחְנוּ עַכ"ל וְלִכְאוּרָה בְּלֹא"ה ק' עַל רִשׁ"י ז"ל לְפִי מַה שֶּׁנִּרְאָה מִדְּבַר הַתּוֹסֶס' דְּהָא מְשׁוּם הַתְּרָאָת ס' נִגְעוּ בָּהּ וְא"כ עֲדִינּוּן קָשָׁה דְּהָא מָרָא דְּאִיבְעִיָא זֶה הוּא ר"כ וְר"כ הוּא דְּאָמַר בְּחֻלְיִין אֲתִיָּה מְהוּרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ כּו' וְכ"ת דְּבְדָקִינּוּן לִיָּה כּו' וְכ"ת הַתּוֹסֶס' דְּהוּ"ל הַתְּרָאָת ס' שְׁמָא קְסִבֵּר דְּשִׁמְיָה הַתְּרָאָה כּו' וְלִפ"ז שׁוּב הוּ"ל לְמִיבְעֵי גַם בְּשַׁבּוּעוֹת הָעֵדוּת וְדוּחַק לוֹמַר דָּאָף ע"ג דְּאִיָּהוּ ס' לְדְשִׁמְיָה הַתְּרָאָה מ"מ נִקַּט בְּעֵינָיו לְכ"ע דּוּ"א דְּהוּ"ל לְמִינְקֻט הָא בְּעִיָּא בְּתַרְנוּנִיָּהוּ (וְאֵע"ג דְּתַרִּי רַב פְּהֵנָא הָנִי חֲדָא שְׁהִיָּה תַלְמִיד חֶבֶר לְרַב וְכַדְאָמְרִינּוּ א"ל ר"כ וְר"א לְרַב וְכַמ"ש הַתּוֹסֶפֶת בְּר"פ הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת וְחֲדָא בְּתַרָּא שְׁהִיָּה בְּזִמְנָן רַב אֲשִׁי מ"מ מְשַׁמַּע לִי דְּהִיא דְּשַׁבּוּעוֹת הוּא ר"כ בְּתַרָּא שְׁפַלְפֵּל עִם תַּלְמִידֵי רַבָּה וְגַם הוּא דְּחֻלְיִין הוּא נִזְכָּר בְּסוּף אֲמוּרָאִים הַנּוֹזְכָרִים שָׁם אַחֲרוֹנִים): וְאֲמַנְם כְּבָר כְּתַבְתִּי דְּבִלֹא"ה בְּהִיא דְּחֻלְיִין לְפַמ"ש הַתּוֹסֶפֶת כְּשֶׁהָס' לְמִוִּתְרָה לְכ"ע ל"ש הַתְּרָאָה.

וְהִנֵּה הַגָּאוֹן בַּעַל שְׁאֵגַת אַרְיָה ז"ל בְּתַשׁוּבָתוֹ שְׁהַשִּׁיב לָנוּ כְּמוֹ י"ג שָׁנִים הַרְגִּישׁ בְּזֵה וְכ" דְּהַתּוֹסֶס' ה"ק דְּהַש"ס ר"ל דְּשָׁמָּא לֹא אֲזַלִּינּוּן בְּתַר רַבָּא רַק דְּהַתְּרָאָת ס' הָנִי הַתְּרָאָה אָף בַּכַּה"ג. וְהִנֵּה נִשְׁתַּיֵּיר עוֹד דְּבָרִים רַבִּים בְּקוּלְמַסּוֹ וּבְכָל עֲנָנָא וְעֲנָנָא שְׁכַתְּבִי יֵשׁ לִי לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה כְּשַׁעֲרוֹת רֵאשִׁי כּו' וּמְחִיָּה חֲיִים חֲלִימָא וִיחִיָּה.

וּלְטוֹבָה יְכַתְּבֵהּ וְיַחֲתַמֵּהּ כְּנִפְשָׁהּ וְנִפְשָׁהּ ש"ב הַמְתַּעֲלַס בְּאַהֲבָתָהּ וְדוּרֵשׁ"ת נְטוּבָתָהּ: הַק' אֲפָרִים זְלַמְן מְרַגְלִיּוֹת מְבָרָאד שְׁאֵלָה קַכְב שְׁאֵלָה אִישׁ פְּלוּנִי וְכִהֵן הוּא הָיָה שְׁכִיב מְרַע וְהִנֵּה תַקִּיף לִיָּה עֲלֵמָא טוֹבָא וְנִכְנָסוּ דְּיִינִי הָעִיר אֲצֵלוֹ לְחַלּוֹת פְּנִי שְׁיַתְּנָא גִט לְאֲשֵׁתוֹ ע"ת דָּאִם לֹא מְתִי כּו' וְהַשִּׁיב בְּזֵה"ל יוֹא אוּבוּ.

אִיָּה וְנִיָּל אֲזִי אִיָּה וְנִיָּעַל גִּיזוּנְדָּ וְנִיָּעַרִין זָאל אִיָּה דְּיָא בְּרִירָה הָאֲבָנִין וּוִיא אִיָּה וְנִיָּעַל וְנִיָּעַלִין וְהַשִּׁיבוּ לוֹ יָהּ אִיָּה בְּדְבָרֵיָּה אֲבָל אִין לָנוּ לְשַׁנּוֹת נְוִסַח הַגִּט וְנִתְיַנְתּוֹ וְנִכְתַּב הַגִּט כְּדִינּוּ וְכַהֲגִיעַ הַמְסַדֵּר לְתַנְאֵי דָּאִם מְתִי וְאִם לֹא מְתִי אָמַר הַש"מ בְּזֵה"ל אִיָּה הָאֲבָ דָּאָף אִיָּה גִיזוּנְדָּ אֲזִי אִיָּה וְנִיָּעַל גִּיזוּנְדָּ וְנִיָּעַרִין זָאל אִיָּה דְּיָא בְּרִירָה הָאֲבָנִין וּוִיא אִיָּה וְנִיָּעַל וְנִיָּעַלִין וְהַשִּׁיבוּ הַדְּיִינִים יוֹא אָבֵר דְּעַר נְוִסַח הַגִּט מִיזִי אֲזִי גִינּוּן וְסִינְדֵר הַדְּבָרִים כְּסִדֵּר הַכְּתוּב בַּה"ל גִּיטִין וְנִיָּתֵן הַגִּט וְשׁוּב חֲזַר לְבְּרִיאָתוֹ וְכַמָּה יָמִים מְשַׁחֲזַר לְבְּרִיאָתוֹ לֹא גִילָה דְּעַתּוֹ אִם לְרַחֵק אוֹ לְקַרְבַּי וְעַתָּה רּוֹצֵה לְדוּר עֲמָה וְאוֹמַר כִּי מַעוֹלָם לֹא הָיָה דְּעַתּוֹ לְגַרְשׁ רַק שְׁפַנּוּנְתּוֹ הָיָה לְאִיִּים עַל חוֹתְנוֹ שְׁלֵא סִילַק הַנְּדָן שְׁפַסְק לְבַתּוֹ בְּשַׁלְמִוִת וְעַתָּה עֲמַד הַשׁוֹאֵל וְשָׂאֵל אִם יֵשׁ כָּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ לְפִנְסָלָה עֲלִיו מְחַמַּת הַגִּט אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה נִלְעַנ"ד לְמִצּוֹא עֲזָר וְתַרּוּפָה.

לכהן שדעתו. יפה ואזני שמעה שנפתח בברנותא אבל אותיותיהם לא ראיתי ויודע אין אתי מה שנמנו וגמרו וענו ואמרו והערוני רעיוני.

לומר עם קני את אשר מן השמים ירוני ואתנהל לעטי. לרגל המלאכה אשר לפני ואף כי צעיר אנכי לימים ראיתי עצמי מחויב בדבר לקיים בדבר האמור ומבשרה אל תתעלם שארי הנה.

למען השיבה אל בעל נעורים ולא יפרת מעונה למפסלה מפהונה והגם כי הענינו עמוק ומי ימצאנו. כי חזק הוא ממנו אף פן אנכי אענונו.

וניש אשר נמנעין ומושכין את ידיהם ילדות היתה בי ואמרתי לדין לפניהם אם דברי ייטבו בעיניהם יסמכו את ידיהם אם פה יאמרו שמועה זו נאה מפיהם לו תצא הוראה ואם יחזו במראה ולא בחידות.

כי תמר תמרורים בתמרוריתה עומדת. מי יאמר נואש לדבריהם ולא יענה אמן אחריהם. ובה בטחתי שיאיר עיני. ועל הדין ועל האמת יעמידני.

ואשר דעי כי המחמיר ותולה בנא"ו דכתיב אאופתה קסבר ריחה מילתא וריחו פטעמו ונימוקו עמו. דדריש חספא בנא"ו דנאשה לא יקבל שחר על הפרישה כי לא הותרה הוצאה שלא לצורך ואף כי אנכי היום רק אכן רוח הוא באנוש ונשמת שדי תבינם ומדאגה מדבר גזרה שמה ישפך הזוג ויצאה חנם.

אציע צדדי ההיתר אשר ממקור הש"ס והפוסקים נובע מעינים. וראשון לציון הנה הנם: מתחלה אבאר מה שיש לצדד בנ"ד שאחר שהשיבו לו הדיינים הן אבל נוסח הגט צריך להיות באופן זה דווקא והקשיב לקולם ואמר סתם אם לא מתי לא יהא גט לא משגחינו בדיבורא קמא פלל ותפוס לשון אחרון ואע"פ שי"ל שעל סמך תשובת הדיינים שהבטיחוהו שיהא גמר ונתן ואמר שלא יהא גט ולבו לא נכון עמו לא איכפת לן בהא פלל פיון שפיו סותר הדברים שבלב פשיטא דלא הוי דברים והא דאמרין בריש זבחים פל העושה על דעת ראשונה הוא עושה היינו דווקא בסתם כגון שוחט לשם פסח וסתמא או כהוא דאיתא בח"מ סימן רכ"א בשם הנ"י דאם הנה קציצה ביניהם וחזר א' ושוב משכו סתם אמרינו ודאי על דעת קציצה ראשונה קנו וכ"כ הב"ש בסימן כ"ט משא"כ אם פ"י וסותר מה שאמר תחלה מבואר בדוכתי טובי דדבורו האחרון שאמר בשעת מעשה עיקר ואף ע"ג דאנמדנא הוא שבלבו למה שאמר תחלה אפ"ה אמרינו דדברים שבלב ניהו וכדמוכח בקידושין דף נו"ן דמייתי רבא ראיה דדברים שבלב אינם דברים מהא דתנן יקריב אותו כופין אותו עד שיאמר אמר רוצה אני ודחי דילמא אנו סהדי דניחא ליה בכפרה והרשב"א שם הקשה ג"כ דילמא שאני התם דאגב אונסא גמר ומקני ות"י דחזא מתרי טעמא נקט אלמא דהא דאמרין דברים שבלב אינם דברים אף בלביה לא ניחא ליה לגמרי ולא גמר ומקני אפ"ה אמרינו דברים שבלב אינם דברים וה"ה בנ"ד אף אם הנה אומר שמה שאמר לא יהא גט הנה פוונתו ע"ד ראשונה שאם ירצה יהיה גט אפ"ה אינו כלום: איברא שפשו"ת פנים מאירות ח"א סימן נ"ג פתב דדווקא כגון ההוא דזבין אדעתא למיסק כו' דבעיקר זבני הם פיו ולבו שווין אלא שבלבו הנה להטיל תנאי המבטלו בזה אמרינו שאינם דברים וכן בהא דסבור הייתי שהוא פהנת

כו' אַבְל הַכָּא שְׁבַגוּף הַקִּידוּשִׁין אָמַר שְׁלִשְׁחֹק וְהִיתוּל נִתְכַנְנִין וּמַעוּלָם לֹא נִתְכַנְנִין לְקִדּוּשִׁין שְׁפִיר הָיִי דְבָרִים ע"ש שְׁהָאֲרִיף מ"מ נִרְאָה דְמוּדָה בְּנ"ד שְׁהָרִי לֹא הִיָּתָה פְּנוּנְתוֹ הַיְפוּף הַדְּבוּר לְגַמְרִי רַק שְׁאֵם יִרְצָה פְּשִׁיבְרִיא יְהָ גִט וְהָיִי פְתַנְאִי דְהֵתָם וְעוּד שְׁגוּף דְבָרִי הַפּמ"א תְּמוּהִים שְׁהָרִי מֵהֵוּא דִּיקָרִיב אוֹתוֹ דְּמִיָּתִי הַש"ס מוֹכַח דְּאַף בְּכַה"ג נְמִי ס"ל לְרַבָּא דְלֹא הָיִי דְבָרִים וּמַצְאֵתִי בְּשׁו"ת שֶׁב יַעֲקֹב חֶלֶק אֵה"ע סִימָן כ' בְּתִשְׁבֵּת הַגָּאוֹן מוהר"ר הֵילְמָן ו"ל שְׁהַשִּׁיג עַל הַפּמ"א בְּזָה.

וְאַחַר הָעִיוֹן הִיָּה נִלְפַע"ד שְׁיֵשׁ פְּתַחוֹן פֶּה לְקַיָּים דְבָרִי הַפּמ"א וְאַדְרָבָּה לְכֹאזְרָה דְבָרִי מְנוֹכְרָחִים דֹּאלֵת"ה תִּיקְשִׁי קִנְשִׁית הַרְשָׁבָ"א שְׁהִבֵּאתִי לְעִיל דְּמַנ"ל לְרַבָּא לְהוֹכִיחַ מִיְקָרִיב דִּילְמָא טַעְמָא מְשׁוּם דְּאַגְבִּי אֲוֹנָסָא גְמַר וּמְקַנִּי וְתִי הַרְשָׁבָ"א דְחֹוֹק וְגַם הַגָּאוֹן מוהר"ם בְּתִשְׁבֵּת הַנ"ל הַקְשָׁה פֶּן מְשַׁמְיָה דְנִפְשִׁיָּה וְגַם קְשָׁה מַה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ פ"ד מֵהַל' אִישׁוֹת דְּלָמָּה לֹא דְחִי הַש"ס ב"ב דְּמִיָּתִי מִיָּנִיָּה סִינְעֵתָא לִר"ה נִימָא שְׁאֲנִי הֵתָם שְׁאֲמַר רוּצָה אֲנִי וְכָף נִרְאָה דְלְכֹאזְרָה בְּאַמֶּת כּוֹפִין עַד שְׁיֵאמַר רוּצָה אֲנִי אֲמִירָה דִּידְוִיָּה ל"ל פִּינֹן שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ שְׁיִמְסוֹר לִיָּדָם הַקְרָבֹן שְׁפִיר גְמַר וּמְקַנִּי אַגְבִּי אֲוֹנָסָא וְצ"ל דְּהָא וְדָאִי אַגְבִּי אֲוֹנָסָא מְקַנִּי אֲלָא דְמ"מ לֹא בְּרָצוֹן הוּא מְקַנָּה רַק מְחַמַּת אֲוֹנָסָא אֲלָא דְבִזְבִּינִי מְהִנִּי פִּינֹן דַּעֲכ"פ גְמַר וּמְקַנִּי מִשְׁא"כ גְּבִי קְרָבֹן דְּכְתִיב בִּיָּה לְרָצוֹן מַה מוֹעִיל מַה שְׁגַמַּר וּמְקַנִּי סוּף סוּף לֹא לְרָצוֹנוֹ קְרִינֵן בִּיָּה שְׁהָרִי מַה שְׁמוֹסֵר לִיָּדָם הַקְרָבֹן מְחַמַּת אֲוֹנָסָא הוּא וְעוּד דְלְרָצוֹנוֹ ל"ל פְּלֵל פִּינֹן דְּכְתִיב יְקָרִיב שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ מְמִילָא גְמַר וּמְקַנִּי מְחַמַּת אֲוֹנָסָא לֹא מְהִנִּי וְהִיָּנִי דַּקְאֲמַר יְכוּל בַּע"כ ת"ל לְרָצוֹנוֹ הָא פִּיצַד כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שְׁיֵאמַר רוּצָה אֲנִי וְא"כ שׁוֹב אַע"ג שְׁפִלְבוּ שְׁמַחַמַּת אֲוֹנָסָא הוּא מְקַנָּה הָיִי דְבָרִים שְׁפִלְבִּי אִינָם דְבָרִים וְנִיחָא טְפִי הָא דְמוֹכִיחַ ר"ה דְאַגְבִּי אֲוֹנָסָא גְמַר וּמְקַנִּי דַּלְפ"ז בְּגוּף הַמַּעֲשָׂה פִּיּו וְלִבּוֹ שְׁוִין וְאַף שְׁפִלְבוּ שְׁמַחַמַּת אֲוֹנָסָא הָרִי אוֹמַר בְּפִיּו רוּצָה אֲנִי וְהָיִי דְבָרִים שְׁפִלְבִּי וְאִינָם דְבָרִים מִשְׁא"כ אִם נִימָא דְלֹא גְמַר וּמְקַנָּה אַע"ג דְּדְבָרִים שְׁפִלְבִּי נִינְהוּ מ"מ לֹא מְהִנִּי אַף ע"ג דְּאַמַּר רוּצָה אֲנִי פִּינֹן שְׁלִבּוֹ חֲלוּק מִפִּיּו בְּעֵיקַר הַדְּבָר פְּסָבְרַת הַפּמ"א וּמְמִילָא דַּלְק"מ קו' הַלַּח"מ דְּנִימָא שְׁאֲנִי הֵתָם דְּאַמַּר רוּצָה אֲנִי דז"א דְּעֵיקַר הַדְּבָר מְאֲמִירָה לֹא שְׁיָיִף גְּבִי קְרָבֹן דְּכְתִיב לְרָצוֹנוֹ מִשְׁא"כ בְּזְבִּינִי פִּינֹן דְּאַגְבִּי אֲוֹנָסָא גְמַר וּמְקַנִּי מַה לִּי אָמַר רוּצָה אֲנִי אוֹ לֹא.

וּבְזָה מִיְנֻשְׁבִּי דְבָרִי הַרְמַב"ם שְׁבַפ' י"ד מֵהַל' מַעֲשָׂה הַקְרָבָנוֹת הַצְּרִיף רוּצָה אֲנִי וּבַפ"י מֵהַל' מְכִירָה לֹא הַצְּרִיף רוּצָה אֲנִי וְכֵן בַּה' אִישׁוֹת וְתַמָּה הַלַּח"מ דְּבַש"ס מְדַמִּי לְהוֹ לְהַדְדִי וּלְפַמ"ש א"ש בַּס"ד: אַף קְשָׁה אֵהָא דְדְחִי וְדִילְמָא שְׁאֲנִי הֵתָם דְּאַנֵּן סְהַדִּי דְּנִיחָא לִיָּה בְּכַפְרָה דֹּא"כ רוּצָה אֲנִי ל"ל וְצ"ל דַּה"ק דְּאַמְרִינֵן דְּאַף עַל גַּב דְּמַתְחַלָּה לֹא הִיָּה רוּצָה אֲמִרִינֵן מַה שְׁאֲמַר רוּצָה אֲנִי אִינוּ מְחַמַּת אֲוֹנָסָא אֲלָא מְחַמַּת דְּנִיחָא לִיָּה בְּכַפְרָה וְכֵן מְבֹאֵר בַּפ"י וְהַשְׁתָּא בְּנ"ד נְמִי לְהָא דְמִי שְׁבַעֲיָקַר הַדְּבָר פִּיּו וְלִבּוֹ שְׁוִין וְאַף שְׁמַרְצוֹנוֹ לֹא הִיָּה אוֹמַר פֶּן רַק לְפִי שְׁלֹא רְצָה לְהַמְרוֹת פִּי הַדְּיָיִנִים שְׁאֲמַרוּ לוֹ שְׁנֹסַפַּח הַגִּט צְרִיף לְהִיּוֹת פֶּן מ"מ לֹא עֲדִיף מְאֹנָסָא שְׁאֲרָף שְׁפִלְבוּ שְׁמַחַמַּת אֲוֹנָסָא הוּא מְקַנָּה וְאַנֵּן לְרָצוֹנוֹ בְּעֵינֵי אַפ"ה פִּינֹן שְׁאֲמַר רוּצָה לְרָצוֹנוֹ קְרִינֵן בִּיָּה וְכ"ש שְׁלֹא הִיָּה פֶּאֵן אֲוֹנָסָא בְּדְבוּר וְגַם לֹא הִיָּה לְגַמְרִי חֲלוּק מִפִּיּו רַק כְּעִין תְּנַאִי וְכַמ"ש.

וּמַצְאֵתִי עֲנִין פְּזָה בְּשׁו"ת מֵהַרִּי"ט חֶלֶק אֵה"ע"ז ס' י"ג שְׁפַתְבִּי בַּש"מ שְׁאֲמַר לוֹ לִיָּתֵן גִּט וְאַמַּר שְׁכָף יַעֲשֶׂה אֲמַנָּם קֶצֶת מִטְּלָטְלִין יִנְתְּנוּ לְאִמּוֹ וְאַמְרוּ שְׁלֹא יִתְּלָה נְתִינָת הַגִּט בְּנְתִינָת

המטלטלין אלא יתן גט בלא תנאי והבטיחהו לעשות פן ונתן גט סתם וע"ז השיב דאע"ג דנראה דקפיד בהכי מ"מ לא כפליה לתנאי כו' ומכ"ש שפבר הוציאו מלבדו ואמרו לו שלא יתלה כו' וסמך על הבטחתם וה"ל לאתנווי בשעת נתינה כו' והא נמי להא דמיה: ועוד נראה דבנ"ד ממ"נ אם אולינו בטר מחשבתו ומה שבלבו וכנראה מדברי התוס' בשבועות דף כ"ו שחילקו בין ת"ח לע"ה דבע"ה שדינין ליה במשקר והחמירו שלא יקל ראש בנדרים ואמנם התוס' בפסקים והר"ן בקידושין והרשב"א בנדרים ובשבועות חולקים ע"ז וכן דעת הרשב"א וכן מוכרח לע"ד מסוגיא דקדושין ואין להאריך שאף לפי דעת התוספות לא שנינו לומר שונה אנפשיה חתיכה דאיסורא שפרי אומר שמעולם לא היה בלבו לגרש לכשיבא רק שאמר פן לאיים על חותנו ואם לא אולינו הרי אמר שלא יהא גט אבל מקל מקום יש לעיין בנ"ד ומתחלה אבאר מה שנלע"ד לתמוה לכאורה לפמ"ש התוס' בכריתות ר"פ אמרו לו שהקשו ביהוה דאמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ר"מ מחייב דהיאך מחייב ר"מ הא חייבי חטאות אין ממשפנין אותם והוא מרצונו לא יביא ותירצו דהתם שאני דלא ניחא ליה בכפרה משא"כ פאן דניחא ליה אלא שסבור שאינו חייב כפרה ממשפנים וכוננתם מבוארת דבכל חייבי חטאת אפשר דאע"ג דהשתא אינו רוצה וישהה איזה זמן מ"מ לא יפגע שלא להביא לגמרי וכשישים על לבו יביא משא"כ פאן שלפי דבריו אינו מחויב כלל ולעולם לא יביא והשתא תימא דהא בב"ב דף מ"ח הקשו התוס' אהא דמיייתי מיקריב הא ר"ה תלוהו וזבין קאמר תלוהו וניהיב לא קאמר והוה תלוה וניהיב הוא ורוצה ר"י לתרץ דכיון שהוה מחויב כפרה תלוהו וזבין חשבינו ליה: והשתא בהו דאמרו לו תיקשי ממ"נ למה ממשפנין אם יודע שמחויב כפרה רק שמשקר במזיד א"כ הוי כשאר חייבי חטאת דאין ממשפנין דכשישים על לבו יביא וע"כ כמ"ש התוספות דלכא פאן ממשפנין לפי שהוה סבור שאין מחויב כפרה אם פן שוב הו"ל כתלוהו וניהיב ומאי מהני כפיה.

ולכן נלענ"ד ליישב שהמפורשים הקשו דמ"ט בתלוהו וניהיב או בגט מעושה אינו פלוס הא קו"ל דברים שבלב אינם דברים ותי' הרשב"א בקידושין דדוקא דברים שבלב בלבד אינם דברים.

משא"כ היכי שהם דברים שבלבו ולב כל אדם שכל העולם יודעין שהדבר פן משום אומדנא דמוכח שפיר הוי דברים ולפ"ז א"ש בהוה דר"מ דשפיר ממשפנין דהרי אנו מספקינן אם שקורי משקר במזיד או שפא הוא שוגג וסובר שא"צ כפרה הלכא שפיר פייפינו ליה אולי יתעצל מלהביא דשפא ליביה אנסיה וסובר שלא אכל ואפ"ה שפיר מהני כפיה אע"ג דשפא בליביה לא ניחא ליה והוי כתלוהו וניהיב ז"א דהוי דברים שבלב וא"ל דהוי דברים שבלבו ולב כל אדם ז"א דאדרבא בלב כל אדם הוא להיפוך שפאמינים להעדים שאומרים בבירור שאכל רק אשתמוטי משתמיט מלהביא קרבן ולכא הוא משקר וכיון שאומר רוצה אני אז בלב כל אדם דודאי גמר למיקני גם בלב וא"כ אף אם האמת אינו פן רק ששוגג הוא וא"כ לא גמר למיקני מחמת אונס מ"מ רק בלבו הוא פן אבל כל אדם פסבורים הם שניחא ליה ודברים שבלבו אינם דברים וא"ל דאכתי תיקשי למאי דבעי הש"ס למימר דדברים שבלב הוי דברים והתם טעמא משום דאנו סהדי דניחא ליה דתהוי כפרה א"כ אפתי תיקשי מ"ט מחייב ר"מ הא התם לא שנינו אנו סהדי כו' פיון דסבר דא"צ כפרה כלל וגם א"ל משום דברים שבלב דהא השתא קיימינו דהוי

דברים וא"כ דילמא בלביה לא ניחא ליה וכן קשה ביה דמייתי התם הבא לי מן החלון כו' ודחי דילמא שאני התם דלפטרא נפשיה מקרבן קאתי והלפף חשדינו ליה במשקר: וקשה מה בכך דמשקר הא תיבי תטאת אין ממשפנין אותם פקושית התוספת בכריתות וא"כ קשה ממ"נ אם האמת אתו הרי פטור מקרבן למאי דס"ל דהוי דברים ואי משקר א"כ למה ממשפנין.

ולענ"ד נראה ליישב דבאמת איפא ב' קראי דכופין חד' אמר ולא אפריש וחד' אפריש ולא אקריב והא שפופין אותו להפריש לא נפקא מיקריב רק מונעשית והתם לא פתיב לרצונו פלל ואם פן שפיר מחייבין ליה להפריש עכ"פ ולא הוי פתלוהו וניהיב משום שהוא מדינא כמ"ש התוס' שם בב"ב ועכ"פ מבואר ממ"ש שיש חילוק בין דברים שבלבו בלבד ובין מה שבלבו ובכלב כ"א וכן מבואר בח"מ סי' ר"ז ובדוכתי טובא דבאומדנא דמוכח דברים שבלב נמי הוי דברים וא"ל דהיכא דמשמעו הלשון הוא בהיפך מכוונת לבו לעולם לא הוי דברים אף באומדנא דמוכח ז"א דהא בתלוהו וניהיב קי"ל דאינו פלום וכבר פתבתי דטעמא משום דאומדנא דמוכח הוא ואע"ג שאמר רוצה אני בהדיא לא מהני: איברא שיש לחלק שאני התם דאנו סהדי דלא גמר והקנה פיון דאנוס הוא משא"כ היכא שהדבר ברצון פדת אין אונס ולא שייך הקנאה בכ"ד מהיכי תיתי ניזיל בטר איפכא ולתפוס עיקר מה שבלבו ולא מה שפפיו וכן מבואר בשו"ת הרשב"א סימן תל"ז דלעולם אזלינן בטר משמעו לישונו ולא בטר מחשבתו פלל איברא שצ"ע לפמ"ש הר"ן בקידושין בשם ר"ת דההוא דמס' פלה בעובדא דר"ע שהיה נשבע ומבטל בלבו היינו לפי שאמרו לו היאך אתה מגיס דעתך לחלוק על רבותיה וכן הנצרך לברר ולהוכיח שהוא פדכריו הוי פעין אונס ודמי לההיא דנודרין להרגין וכיוצא בזה פתבו התוס' בנדרים דף כ"ח א"כ י"ל דנ"ד נמי להא דמאי שלפי שאמרו לו שא"א לשנות נוסח נתינת הגט לא היה יכול לעבור על דעתם ולומר סתם והוי פפירש: ואמנם הרמב"ן שם חולק ע"ז וס"ל דגם התם הוציא בשפתים בלחש אבל בטר מחשבתו לא אזלינן ואף להר"ן יש לחלק ולומר דלא דמי לדחא פיון שפאן הגילוי דעת היה קודם הנתינה ובשעת הנתינה אמר להדיא לא יהא גט ואפ"ה אם הוי דיינינן ליה פגילוי דעתה נמי לאו פלום הוא דאפילו למ"ד מילתא הוא הא אינו רק לבטל הגט ולא לקיימו ומכ"ש דקי"ל כמ"ד לאו מילתא הוא ועיין בשו"ת זקני הגאון מהר"מ מלובלין סימן קכ"ב ובשו"ת ב"ח הדדשות שנדפסו ע"י ע"ש סימן צ' וצ"א ובמקום אחר הארכתי בזה ופה אקצר ומ"ש הטור בסימן קל"ה בשם הרמ"ה דדווקא באמר לעדים מעיקרא שלא בפני האשה ראו גט שאני נותן לאשתי אז אע"פ שאמר לה פנסי שט"ח זה לא אמרינן שביטלו אח"כ משא"כ באמר לעדים מתחלה בפניו דלא שייך משום פסיפא אמרינן דנדאי בטולה בטליה כו' ע"ש זה מורה ג"כ כמ"ש ובנ"ד בגמר דכריו נתפס והגט אינו פלום ועיין בשו"ת פנים מאירות סימן הנ"ל ובשו"ת ש"ב יעקב הנ"ל מה שהשיב המחבר שם באופן שפראה שבנ"ד אין לחוש וכתבתי כ"ז ע"פ הנוסח שסדרתי ע"פ אופן המעשה בשאלה פפי הרשום בזכרוני מהג"ע שהובא לי אשתקד ונאבד ממני ואולי היה המעשה בשנינו ממ"ש ותשובתי סובבת על אופן המעשה המסודר בשאלה לבד ומעתה אבא לבאר שאר צדדי ההיתר: גלוי וידוע הספמת הפוסקים רובם פכולם דבדאורייתא קי"ל אין ברירה ובדרבנן יש ברירה וטעמא דמילתא משום דמספקא לן אי יש ברירה או לא הלפף

בדאורייתא מתמירינו למימר אין בריקה ובדברבנו מקילינו ואמרינו יש בריקה ומה"ט פסק הרמב"ם בפ' מה' גירושין דאם אמר לאיזה שארצה אגרש הוי ספק גירושין וכן ביאר הר"ן ריש פ'ק פל הגט ואי הוי אמרינו אפילו בדאורייתא אין בריקה אפילו בית הגט אין בו פמבואר שם דרב אסי אמר פולם פסולין חוץ מן האחרון ופרש"י דלחומרא אמרינו יש בריקה ור"י אמר אף אחרון אינו פוסל ומותרת לכהונה משום דס"ל אין בריקה ולפ"ז אם נאמר אין בריקה אף לקולא אין פאן מקום לחוש אבל אם נימא דיש בריקה א"כ הוי פשאר תנאי שאם נתקיים התנאי ה"ז גט ואם לאו מותרת לבעלה פהו פדין שאר גט על תנאי ולא נתקיים ולפ"ז אם היינו צריכין לדון בענין שתיפף שעמד מחלו פירש שיחתו שאינו רוצה בגט לא הנה מקום לספק דבין אם יש בריקה או אין בריקה אתמא שריא לבעלה וזה פשוט אף הדבר קשה פאן לפי שפשעמד מחלו ולא גילה דעתו ואיכא לספוקי אי מהני מאי דקאמר השתא לא ניחא לי ונהה גבי ע"מ שירצה אפא שלש מחלוקת בדבר אם היינו ע"מ שיאמר או ע"מ שישתוק או ע"מ שלא ימחה וכו' הב"ש באה"ע סימן ל"ח שיש לחוש לכל הפירושים לחומרא ע"ש בשם רי"ו וא"כ גם פאן אם היינו אומרים יש בריקה א"כ פינו ששתק ולא גילה דעתו שאין רצונו בגט חל הגט אם נימא דע"מ שירצה היינו ע"מ שישתוק אבל אין בריקה אף לקולא אין הגט פלום: ואולם לכאורה אין פאן צד להקל אף אם היינו אומרים אין בריקה דא"כ גט ש"מ היכי משפחת לה הא מבואר בש"ס דבבריכה תליה מלתא וכבר נתחבטו הגאונים קמאי ובתראי בזה בשלמא לשיטות הפוסקים דס"ל דדווקא במהיום דמה היא באותן הימים מוכח בריקה ה"ט דאין פאן שעה מבותרת שיחול הגט וא"כ למאי דנהיגין לומר מעכשיו אין פאן בריקה אבל באמת דעת הפוסקים שאבאר לקמן דבמעכשיו הוי נמי פאומר מעת שאני בעולם ועוד דלרש"י תלוי בבריכה מטעם אחר דכיון שאין התנאי תלוי רק במי שחיי ומותו תלויין פידו וכן הסכימו התוס' מההוא דע"מ שירצה אפא דתלוי ליה הש"ס בבריכה וא"כ גט ש"מ מ"ט מהני פלל ומהני יהושיע יהיב בה טעמא בפ'ק מי שאחזו ודבריו צ"ע: ונהה הרמב"ן פתב דדווקא במתנה על שני דברים שייך בריקה אבל במתנה על דבר אחד לא ובהכי א"ש ההוא דאתקון שמואל בגיטא דש"מ ונהה דע"מ שירצה אפא פינו שחרצון עשוי להשתנות שפיר אנו צריכין לבריכה ולכאורה צ"ע על דבריו מהא דב"ק דף ס"ט גבי פל שילקטו העניינים היום והא הפקר אמרינו דתלוי בבריכה אע"ג דאינו מתנה אלא על דבר אחד ואינו תלוי ברצון רק במעשה דבכה"ג א"צ לבריכה וצ"ל דה"ט משום דכיון דלא הוברר איזה פירות ילקטו יותר מדינם שעל אלו פנונתו שיהא הפקר וכשלקטו אנו צריכין לומר הוברר הדבר שעל פירות האלו חל ההפקר מתחלה וכמו בב' לגין שאני עתיד להפריש ולפ"ז לא הנה צריך הרמב"ן לומר דהא דאמרינו בעירובין הריני מערב לכל שבתות השנה רציתי אלה דתלוי בריקה משום שתלוי ברצון ובפשיטות הו"ל למימר פינו שאנו צריכין לומר הוברר על איזה שבת דעכשיו שרוצה הוברר הדבר שעל שבת זה קנה לו עירובו בין השמשות ורש"י בב"ק שם כ' דכי לקטן אמרינו הוברר כו' ואע"פ שאין בעה"ב יודע בשחרית שפא לא ילקטו יתר על דינם נראה שכ"כ פדי שלא תיקשי דהא דמי לתנאי וכן כ' שאין בעה"ב יודע כו' וכיון שאין דעתו סומכת שיתקיים אדברא טפי הוי ניחא לו שלא ילקטו יותר לא דמי לתנאי ולפמ"ש א"צ לזה דשפיר תלוי בבריכה לענין הפירות אינהו פירות הוי עומדין

להיות הפקר: והנה להרמב"ן הא דבר"פ פל הגט אמרינו מהא דלכי מייתי הוי גיטא מוכח דיש בריירה ה"ט דכיון דמיירי באומר מעת שאני בעולם אין השעה מבוררת לידיעה וצריף בריירה ולפ"ז בנ"ד לשיטת הרמב"ן נמי הוי אמרינו יש בריירה פינון שהוא על דבר אַחַד ואע"פ שתלה הדבר בַּרְצוֹן כ' הרמב"ן שם דלמ"ד ע"מ שיִרְצָה היינו שלא ימחה לא שיִיָּף בריירה ויבואר לקמן א"ה טעמא דמילתא איברא שִׁהְרַמְב"ן לא פתב זה דמתנה על דבר אַחַד לא שיִיָּף בריירה לדבר ברור והעלה בצ"ע טעמא דמילתא דנהגין בגט ש"מ ואע"ג דהרמב"ן בְּמִי שְׁאֲחִזּוּ גַרְס פְּגִירַסַת הָרִי"ף וְחֻכְמִים אוֹמְרִים מְגוֹרְשָׁת לְכָל דָּבָר וּבְכָל הַגֵּט כ' דְּלִמְ"ד מְגוֹרְשָׁת לְכָל דָּבָר א"כ הא דאומר מהיום אינו פאומר מעת שאני בעולם והוי שעה מבוררת שחל מיד ואע"ג שתלה התנאי במיתה לא תלי בבריירה פינון שמתנה על דבר אַחַד אפ"ה סיים הרמב"ן שצ"ע וידיקה בדברי הגאונים ז"ל והנה התוס' פתבו בדבדבר העומד להתברר פגון בגט ש"מ שפונדאי יתברר אם יחיה או ימות יש בריירה וכ"כ המְרַדְכִי בפ' מי שִׁאֲחִזּוּ בְּשֵׁם סֵפֶר הַתְּרוּמָה דמה"ט נהוג גבן גט ש"מ וְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְבְרִיירָה וּכ"כ הָר"ן שְׁדָבְרֵי הַתּוֹס' מְחַוְוִירִין יוֹתֵר וְגַם בִּיש"ש ב"ק הַסְּפִים לְזֶה וּמְבַאֵר מְדָבְרֵיהֶ' דְּלֵאִיזָה שְׁאֲרָצָה אֲגַרְשׁ לֹא חָשִׁיב עוֹמֵד לְהַתְּבַרֵר דְּשָׂמָא לֹא יִרְצָה לְגַרְשׁ שׁוּם א' מֵהֶם וּבב' לִוְגִין דְּחִיִּישִׁינוּ שָׂמָא לֹא יָבֵא לִידֵי הַפְּרָשׁ' לְעוֹלָם וְכֵן גַּבֵּי מַעֲשֵׂר מְחֻלָּל עַל סֵלַע שְׁתַּעֲלָה בְּיַדִּי מִן הַפִּיס דְּאִמְרִינוּ שָׂמָא לֹא יַעֲלָה לְעוֹלָם וּא"כ אִינוּ עוֹמֵד לְהַתְּבַרֵר וּלפ"ז בנ"ד נראה דלא חשוב עומד להתברר פינון דעכ"פ איכא תנאי דאם ימות יתא גט ואם לא ימות יתא פמו שיִרְצָה וּא"כ הַתְּנָאִי דָּאֵם לֹא יְמוֹת אִינוּ עוֹמֵד לְהַתְּבַרֵר בּוֹדָאִי דְשָׂמָא יְמוֹת וִיחָא גַט בְּלֹא"ה וְאֲנַחְנוּ לֹא נִדַע אִם לֹא הִיָּה מֵת אִם הִיָּה מְתַרְצָה או לא וכיון שאינו עומד להתברר בודאי תלוי בדין בריירה ודווקא לענין גט ש"מ שעומד להתברר אין תלוי בבריירה: ונלענ"ד ראיה לדברי ממ"ש אא"ז מהרש"א בגיטין דף ק"ה ע"ב ד"ה ר"י שפכת דהתוס' אזלי לשיטתם שפירשו לקמן לר"י דמוקי לה בְּמִי שְׁאֲחִזּוּ בְּאֹמֵר מֵעַת שְׁאֲנִי בְּעוֹלָם וְלֹא בְּדָרָךְ תְּנָאִי אִם יְמוֹת או אִם לֹא יְמוֹת אֲלֵא שְׁעָה א' קוֹדֵם מִיִּתְתּוּ יֵחָא גַט חַל וְאוֹתָהּ שְׁעָה אִינָה מְבוֹרֶרֶת וְהַשְׂתָּא אִין פֶּאן דָּבָר עוֹמֵד לְהַתְּבַרֵר בּוֹדָאִי אִם יִחְיֶה או יְמוֹת פְּמוֹ לר' יוסי כו' והפני הושיע תמה בזה ומסיק דגם זה עומד להתברר וכ"כ בפ' מי שִׁאֲחִזּוּ דגם השעה עומד להתברר דכשמת אנו יודעין שהרגע הסמוכה למיתה היא השעה שראוי הגט לחול וכמו שהמיתה מתבררת פן השעה מתבררת ולענ"ד שהדין עם אא"ז בזה ושפתיו ברור מללו שאין זה עומד להתברר בודאי דאנו בעינינו שאותו הספק שמתברר לנו עתה הנה מתחלה ראוי להתברר בודאי וכאן.

אין השעה ראוי להתברר בודאי דשמא לא ימות פלל וכיון שאפשר שיהיה נולד ענין שלא יתא הספק שראוי להסתפק עתיד להתברר תלוי בבריירה וכן מורים לענ"ד דברי מהרש"א בְּמִי שְׁאֲחִזּוּ שְׁכ' בְּדָף ע"ג ע"ב ד"ה תנא פתב שלא רצו להקשות על רש"י מלא מת פלל דזה יתברר בודאי אם יחיה או ימות אבל אם מת או לא מת מאותו חולי אפשר דלא יתברר לעולם אם ימות מחולי זה או לא והיינו כמ"ש דשמא לא ימות פלל אלא שמ"ש דמדברי ר' יוסי דס"ל ג"כ דשמא חל מעת שהוא בעולם כמ"ש התוס' שם בזה הדין עם הפ"י ואין להאריך עוד שלענ"ד דברי התוס' תמוהים דלמה נאמר פינון שאין השעה מבוררת וידיעה צריף בריירה דל"ד לב' לוגין דהתם אנו צריכין לומר שעתה בשעת שתיה עומד לקח שאלו הב' לוגין שפירשו היו עומדים לקח מתחלה משא"כ הכ'

דאין אנו צריכין לומר דבשעת הגותינה הוברר שהיה ראוי למות מעשה זו דשעת גתינה אינה מעלה ומורדת פיון שעיקר חלות הגט אינו עתה וא"כ אין זה ברירה כלל רק גילוי מילתא בעלמא דכשמת אמרינו דאגלאי מילתא למפרע שרגע זו היתה סמוכה למיתה שבה היה ראוי לחול הגט וכיוצא בזה היה נראה מהתוס' בביצה דכל שפודאי עתיד החכם לבוא לרוח זה הוי פאילו פבר בא חכם דהוי גילוי מילתא אם לא היכא שייכול לבא מתוך התחום לשני הרוחות שפיוצא בזה פתב הפ"י במי שאחזו אלא שפתב דזה הוי דבר העומד להתברר ולענ"ד כמ"ש דל"ש בזה ברירה כלל דגילוי מילתא בעלמא הוי.

וגם מ"ש שם לתרץ דברי רש"י דלכך בימים שבינתיים מגורשת ואינה מגורשת משום דאין ברירה הוי הטעם משום שאין זה עומד להתברר. לא ידעתי הא אחר רגע זה הדבר מתברר שלא חל הגט עדיין שלא היתה רגע הסמוכה למיתה וגם הוא גילוי מילתא וכמ"ש וצ"ע לפום ריהטא ואין הפנאי מספים פראוי לעיין: ועכ"פ אני לומד מדברי אא"ז הנ"ל דכל כה"ג מיקרי דבר שאינו עומד להתברר וה"נ בנ"ד.

איברא דלכאורה יש לחלק דהתם שפיר י"ל שמה לא ימות ולא יבוא הספק לידי ברור משא"כ פאן אין לומר שמה ימות ויהא גט בלא"ה ולא יתברר אם לא ימות היאך היה רוצה משום דלא חיישינו לזה פדאייתא בגיטין דף כ"ח דאפילו זמן או חולה נותנו לו בוחוקת שהוא קיים.

אבל ז"א דמבואר שם דלשמה ימות חיישינו א"כ בשעת מעשה אינו עומד להתברר ושפיר תלוי בברירה: והנה לפי דעת מהרש"א דזה אינו עומד להתברר א"כ לפי דעת הפוסקים דסבירא להו דמעכשיו הוי נמי פאומר מעת שאני בעולם א"כ אין תי' התוס' מספיק לומר דמשום כך מהני גיטא דש"מ ונ"ל דס"ל כמ"ש דזהו גילוי מילתא לבד ולא נשאר לנו רק לומר דתלוי בברירה משום טעמא דרש"י שאין התנאי בידו זהו עומד להתברר אמנם לולי דברי רבותינו הייתי אומר לתרץ דלא תיקשי מהו דמה הוא פאותן הימים אהא דאתקין שמואל בגיטא דש"מ ממילא א"ש מנהגא.

ומתחלה אבאר שנלפע"ד דל"ש ברירה אלא אם מתחדש בדבר ענין שלא היה עד עתה שצריכין אנו לומר הוברר שכן היה מתחלה כגון הרי זו גיטא אם מתי מחולי זה שפיון שתלה הגירושין במיתה והוא ענין שלא היה פן עד עתה בזה צריכין אנו לומר הוברר הדבר שמתחלה הי' עומד להיות פן משא"כ כשהתנאי הוא על אנפן שלא יתחדש דבר אין אנו צריכין לברירה כלל וכן מבואר בשאגת אריה שאביא דבריו למפן דכל שהתנאי בשב ואל תעשה כגון באם לא תמות וכה"ג ל"ש ברירה אלא שהביא ראיה מדברי הרמב"ן שכתב אמרינו ע"מ שירצה אפא היינו שלא ימחה אינו תלוי בדין ברירה לזה יש לדחות ולומר דכוננת הרמב"ן הוא לשיטתו שם דבמתנה על ד"א ל"ש ברירה רק ברצון שהוא מסור ללב וזהו דוקא אם בעינו שיאמר אין שזהו תלוי ברצון אבל בע"מ שלא ימחה אין תלוי ברצון וכל שלא ימחה נתקיים התנאי מ"מ מצד הסברא נראה כמ"ש ולפ"ז י"ל דהא דמתנה אם לא מתי לא יהא גט ר"ל שיתבטל הגט כמבואר ר"פ השולח דכל לשון להביא שפיר הוי ביטול הגט: ולפ"ז גבי הא דמה הוא פאותן הימים שתלה גוף הגירושין במיתה שאומר ה"ז גיטא אם מתי מחולי זה פיון שאין הגירושין חלים כלל אם לא שיתחדש ענין המיתה וזה אין בידו שפיר תלי בברירה משא"כ הא דאתקין

שמואל דהכא קאמר לה אם מתי יהא גט ר"ל ישאר גט זה בתוקפו פבראשונה ואם לאו לא יהא גט ר"ל שיהא הגט בטל נמצא שאין התנאי בגירושין רק בבטול הגט וה"ז כמבטל גט ע"ת אם מתי לא יהא בטל ואם לא מתי יהא בטל וכזה ל"ש לומר אין ברירה ולא נתבטל הגט כלל ז"א פינון שתלה התנאי מהבטול באם לא ימות אלא יעמוד חי וכל כה"ג שהוא שב וא"ת ל"ש ברירה כלל וא"ש נמי מה שהקשו התוס' דשמואל אדשמואל דהא שמואל לית ליה ברירה בס' ביצה ולפמ"ש נ"חא: ואמנם זה נכון לדעת הרמב"ם וסייעתו שיקול לבטל גופו של גט אבל לדעת התוס' וסייעתו צ"ע פינון שגופו של גט אינו יכול לבטל אם שייך לומר שמבטל הגתיתנה מתורת גירושין ולפי"ז לכאורה בנ"ד אם נפרש הרצון שלא ימחה וישתוק א"כ אין ברירה פינון דשב וא"ת הוא אלא שמהתוס' מוכח דאף בע"מ שלא ימחה שייך ברירה שהרי בגיטין ובעירובין הקשו אהא דמסיק ר' יוסף דלר"ש אין ברירה הא בההוא דע"מ שירצה אבא ס"ל לר"ש ברירה והוצרכו לומר דרב יוסף סבירא ליה לחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים ואם איתא נ"מא דר"י לשיטתו בקידושין דף ס"ג דסבירא ליה דע"מ שירצה היינו שלא ימחה א"ו סבירא ליה דאף בשלא ימחה שייך ברירה ואפילו תימא דלא שייך ברירה י"ל טעמא כמ"ש הפ"י בקידושין דבלאו ברירה נמי אמרינו דמסתמא אם היה יודע לא היה מוחה וא"כ אפשר שזהו טעמא של הרמב"ן ג"כ אבל בנ"ד שתלה הדבר ברצון לא שייך זה ונפיר תלוי אי יש ברירה או אין ברירה אף אם נ"מא דהוי ע"מ שלא ימחה ומכ"ש אם נ"מא דהוי ע"מ שיאמר אין דאז אפילו אם יש ברירה אין לחוש פינון דלא אמר אין בשום פעם: אמנם לכאורה צ"ע דמ"מ יש מקום לאסור שפא בשום פעם יאמר אין וכמ"ש בפוסקים במקדש ע"מ שיאמר אין או ע"מ שירצה אליבא דהרמב"ם וסייעתו אף שלא אמר אין מקודשת מספק דכיון שהתנאי בקום ונעשה לא נתבטל לעולם ויש לחוש שלא יאמר אין אבל באמת הא ליתא דדוקא התם שתולה בדעת אחרים ואין בי"ד לקיימו חששו לזה משא"כ בנ"ד שתלה בדעת עצמו דבדאי לא יקלקל עצמו פמבואר באה"ע סי' קמ"ג בתנאי שבידה לקיימו בשב וא"ת מותרת להנשא ואין חוששין שפא תבטלנו שבודאי לא תקלקל עצמה ואפ"י למאי שהביא שם בסט"ז דעת הרשב"א וסבירא ליה דאף בכה"ג לכתחלה לא תנשא לא קאמר אלא משום חומרא דא"א פמבואר בדברי ה"ה פ"ח מהל' גירושין דשהא תעבור על התנאי ונמצא גט בטל ובניה ממזרים (אמנם ברשב"א פ' המגרש מבואר דאיכא סברא להיפוך דמתוך חומרא דא"א מזדהרין טפי ע"ש) ועוד דאפילו התם היינו דלכתחלה לא תנשא אבל בדיעבד עכ"פלא תצא והכא פדיעבד דמי ועוד שדעת הרבה פוסקים בסוף סימן קמ"ד דאף באומר מעכשיו או ע"מ כ"ז שלא נתקיים התנאי והוא בידם שיתקיים או לא יתקיים אם נתרצו שניהם יכולין לבטל הגט ולדעת הבעל העיטור הבעל לבדו יכול לבטלו ואפילו להמתירין שם יש להתיר פאן מטעמי הנ"ל ולשיטת הרמב"ן דס"ל דהיינו ע"מ שלא ימחה לכאורה גם כן פל אימת שמוחה נתבטל הגט ואע"ג דגבי ע"מ שישתוק מיד ששתק נתקיים התנאי ולא הוי כתנאי דשב וא"ת פינון שהוציאו בלשון מעשה כמ"ש הר"ן מ"מ אם נ"מא דע"מ שירצה היינו שלא ימחה דינו כשב וא"ת ממש אף ע"ג שהוציאו בלשון רצוני וכיון שמוחה פעם אחת נתבטל הגט: איברא דהא ליתא דלהרמב"ן ודאי אי אינו יכול לבטל הגט במחאה דהשתא בנ"ד שאמר אז איה וועל גזונד ווערין כו' דהוי פקובע זמן לתנאי וכוננתו לתחלת הזמן

שִׁיעֵמֶד מִחֲלִיו וְכָל תְּנַאי דְּאָם לֹא מְתִי מִיָּד שְׁעוֹמֵד מִתְּבַטֵּל הֵגֵט כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ כְּסִימֵן קמ"ה
וְכֹן בְּכָל דְּוִכְתֵי אֲמָרִי דְּכּוֹנְנָתוֹ לְתַחֲלַת הַזְּמַן שְׁמַתְנָה עֲלִיו וּא"כ כִּינּוּן שְׁבַתְחַלַּת הַזְּמַן לֹא
מִיָּחָה אֶף שְׁאֹמֵר אֶח"פ אִינִי רוֹצֶה אִין בּוּ מוֹעִיל כְּמוֹ בְּאֹמֵר ע"מ שְׁלֹא יִמְחָה אֶבְאָ בְּתוֹךְ
שְׁלֵשִׁים יוֹם הָיִי מְקַנְדֵּשֶׁת וְה"ה הֵכָא הָיִי גֵט וְכֹן לְשִׁיטַת הָרָא"ש וְהַטּוֹר מִיָּד שְׁשַׁתֵּק
נִתְקַיֵּים הַתְּנַאי אֲבָל לְהַרְמֵב"ם וְהַרְשֵׁב"א פְּשִׁיטָא דְּאִין מְקוּם לְגֵט לְחוּל אִם יֹאמֵר אֶח"פ
אִין דְּכִינּוּן דְּבַתְחַלַּת הַזְּמַן לֹא אֲמַר אִין אֶף שְׁאֹמֵר אֶח"פ אִין לֹא מְהִי כִּלְל כִּינּוּן שְׁלֹא
נִתְקַיֵּים הַתְּנַאי כְּמוֹ שְׁהַתְנָה וּא"כ אֶף בְּלֹא הַטְּעָמִים שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל שְׁרִיא לְנוּ לְשִׁיטוֹת
הַרְמֵב"ם וְהַרְשֵׁב"א: וְעוֹד דְּבִלְא"ה פְּתַב הַכ"מ וְהַב"י דְּלְהַרְמֵב"ם אַחַר שְׁעַת שְׁמִיעָה אָנוּ
הוֹלְכִין וְאִם שְׁתַּק אֶז אֶף אִם אֲמַר אַחַר כֶּף אִין לֹא מְהִי וְהַפְּנִי יְהוֹשִׁיעַ נָתַן תְּבִלִין לְדְבָרֵינוּ
דְּכִינּוּן דְּמוֹכַח מְגִיטִין דְּטַעֲמָא דְּמִלְתָּא מְשׁוּם בְּרִירָה אִם כֹּן ע"כ דְּבִשְׁעַת שְׁמִיעָה תְּלִיא
מִלְתָּא דְּאִהוּא שְׁעַתָּא שְׁיִיף לְמִימַר הַנְּבָרֵר הַדְּבָר שְׁכֹן הִיָּה דְּעַתּוֹ אֵלּוּ שְׁמַע בְּשַׁעַת
קִידוּשִׁין ע"ש שְׁמַחְמַת סְבָרָא זֹו הָאָרִיף לְתַמּוּהָ עַל הַפּוֹסְקִים דַּס"ל אֶף בְּמִיָּחָה בְּשַׁעַת
קִידוּשִׁין מְהִי מֵאִי דְּאֹמֵר אֶח"פ אִין.

וּבְאַמַּת נִלְפַע"ד לְיִישָׁב דְּהָא דְּאֲמַרִינוּ דַּע"מ שְׁיִרְצָה אֶבְאָ תְּלוֹי בְּבְרִירָה אִין הַטְּעַם
דְּאֲמַרִינוּ הַנְּבָרֵר אֵלּוּ יָדַע הָאָב בְּשַׁעַת בְּעִילָה הִיָּה מִתְּרַצָּה דְּכִינּוּן דְּאֶז לֹא יָדַע הָאָב כִּלְל
ס"ל דְּלֹא שְׁיִיף בְּרִירָה וּקְצַת מְשַׁמַּע כֹּן מְעִירוּבִין דָּף פ"ב הוֹדִיעֵוּהוּ וְלֹא הוֹדִיעֵוּהוּ קְתָנִי
וּכְבֵּר הַבְּאִתִּי רָאִיָּה זֹו בְּקוֹנְטֵרַס אַחֲרִים שְׁלָנוּ לְשׁו"ת ב"ח הַחֲדָשׁוֹת ע"ש וְאֶף ע"פ שְׁיִישׁ
לְדַחוֹת וּלְחַלֵּק דְּהֵתָם אַע"ג שְׁנִימָא שְׁהַנְּבָרֵר אֵלּוּ יָדַע הִיָּה מִתְּרַצָּה מ"מ הַשְּׁתָּא מִיָּהִת לֹא
כִּינּוּן לְקִנּוּת שְׁבִיתָה רַק בְּמִקּוּמוֹ מִשְׁא"כ כְּאִן שְׁהַכֹּן יוֹדַע שְׁהָאָב אִינוּ יוֹדַע רַק שְׁמַתְנָה
שְׁיִיָּהוּ הַקִּדוּשִׁין בְּאִנְפּוֹן שְׁיִיָּהוּ לְאָב לְרַצּוֹן וְכַמ"ש לְקַמְן הַלְּכָף כִּינּוּן שְׁהַנְּבָרֵר שְׁאֵלּוּ יָדַע
הִיָּה מִתְּרַצָּה סְגִי מ"מ נְרָאָה בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל דְּסְבִירָא לְהוּ דְּבְאַמַּת אִין אָנוּ צְרִיכִין
לְדִין ע"י כִּלְל אִם הִיָּה יוֹדַע בְּשַׁעַת בְּעוֹלָה אוֹ הִיָּה מוֹחָה דְּלֹא אִיכְפַּת לָן בְּהָא כְּמוֹ בְּאָם
אֲמַר לְאִיזָה שְׁאֲרַצָּה אֲגַרְשׁ שְׁהָרִי לְפָנֵינוּ שְׁעַתָּה הוּא מְסוּפֵק וּפּוֹסֵס עַל שְׁתֵּי הַסְּעִיפִים
אֲלֵא כֶּף אָנוּ דְּנִין עַל הַמְּעֻשָׁה אִם הוּא לְעַמּוּד וּלְהַתְקַיֵּים ע"י שְׁיִתְקַיֵּים הַתְּנַאי אוֹ לֹא
וְהִיָּנוּ דְּאֲמַרִינוּ בְּרִירָה שְׁמַעַתָּה הַנְּבָרֵר הַדְּבָר שְׁמַתְחַלָּה לְכֶף הִיָּה עוֹמֵד שְׁתַּתְקַיֵּים הַמְּעֻשָׁה
וְהַלְּכָף בַּע"מ שְׁיִרְצָה שְׁהוּא תְּנַאי בְּלַבַּד כִּינּוּן שְׁנִתְרַצָּה עַכְשָׁיו אֲמַרִינוּ שְׁהַנְּבָרֵר הַדְּבָר
שְׁמַתְחַלָּה הִיָּה רְאוּי שְׁתַּתְקַיֵּים הַתְּנַאי ע"י שְׁיִאמֵר אִין.

וְהַשְּׁתָּא שְׁפִיר כְּתָבוּ דַּעַפ"י שְׁמַתְחַלָּה מוֹחָה מ"מ הוּא הַטִּיל הַתְּנַאי בְּקוּם וְעֻשָׁה שְׁיִאמֵר
אִין וְכִינּוּן שְׁאֹמֵר אִין אֶח"פ ג"כ מִתְקַיֵּים הַתְּנַאי וְשְׁפִיר הַנְּבָרֵר הַדְּבָר שְׁמַתְחַלָּתוֹ הִיָּה
הַתְּנַאי עוֹמֵד לְהַתְקַיֵּים וְהַמְּעֻשָׁה קִיָּים.

אֲמַנָּם רַש"י בְּגִיטִין כְּתַב דְּאֲמַרִינוּ הַנְּבָרֵר הַדְּבָר שְׁמַשְׁעַת בְּעִילָה רְצָה הָאָב וּלְדִידִין בְּאַמַּת
צ"ל דְּכָל שְׁמוּחָה פְּעַם אַחַת תּוּ לֹא מְהִי אִין וְכַדַּעַת קְצַת פּוֹסְקִים אֲבָל לְשָׂאָר פּוֹסְקִים
י"ל דַּס"ל כַּמ"ש וְגַם מַה שְׁתַּמָּה הַפ"י עוֹד שָׁם דְּלְהַרְמֵב"ם וְסִייעָתוֹ דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִאמֵר אִין
אִיף פְּסָקוֹ לְהָךְ מִתְּנִי כִּינּוּן דְּקִי"ל בְּדִאֲוִרִיָּתָא אִין בְּרִירָה וּלְהַפּוֹסְקִים דַּע"מ שְׁיִשְׁתַּנֵּק
נִיָּחָא דְּאֶף בְּלֹא טַעֲמָא דְּבְרִירָה אֲמַרִינוּ כֹּן דְּאֵלּוּ יָדַע הִיָּה שׁוֹתֵק וְכַמ"ש הַתּוֹס' דְּשִׂאֲנִי
מְחַנְסֵר שְׁתִּיקָה מִמְּחַנְסֵר אֲמִירָה ע"ש: נְרָאָה לְפַעַנ"ד דַּס"ל לְהַרְמֵב"ם דְּבַתְנַאי ע"מ
שְׁיִאמֵר הֵן אִינוּ תְּלוֹי בְּבְרִירָה כִּלְל דְּאֶפִּילוּ אִי אֲמַרִינוּ יֵשׁ בְּרִירָה הַנְּבָרֵר הַדְּבָר שְׁאֵלּוּ

קִשָּׁה אִיךָ פֶּסֶק בְּחִבּוּרוֹ דְּחֻזְרִין בִּיּוֹבֵל לְכֵן גִּלְעַנ"ד בְּרוּר בְּכֻוֹנֵת הֶרְמֵב"ם מִשׁוּם דְּבִש"ס פְּרִיף הֶתֶם אֲדַרְבֵּי יוֹחֲנָן דְּאֶמְרֵי מַחְזִירִין מִמִּתְנֵי דְקִתְנֵי וְאֵלּוּ שְׂאִין חֻזְרִין הַבְּכוּר כּו' וּמִשְׁנֵי מֵאֵי אֵין חֻזְרִין אֵין חֻזְרִין לְבִטְלָה וּמִפְּרִשׁ הֶרְמֵב"ם דְּהֵינּוּ שְׂאִין מְבַטְלִין הַחֲלוּקָה לְגַמְרֵי וְיַחְזִרוּ וְיַחְלֻקוּ שְׁנֵית אֱלָא הַחֲלוּקָה קִינִימַת רַק שְׂמַחְלִיפִין הַחֲלָקִים שֶׁל זֶה לְזֶה וּכ"כ הַכ"מ וּבְאֵמַת אֵין חִילּוּק בְּזֶה בֵּין חֲלָק בְּכוּר לְחֲלָק פְּשוּט דְּגַם בְּחֲלָק פְּשוּט אֵין מְבַטְלִין הַחֲלוּקָה רַק שְׂמַחְלִיפִין וְזֶהוּ פְּנוּנַת הֶרְמֵב"ם גַּם כֵּן בִּמ"ש לֹא תְבַטֵּל חֲלוּקָתָן מִפְּמוֹת שְׁהִיָּה ר"ל שְׂאִין חֻזְרִין וְחֻלְקִין מִחֲדָשׁ וְאוּלַי יִגִּיעַ לַכ"א מְחַצָּה מְחַלְקָה זֶה וּמְחַצָּה מְחַלְקָה זֶה דְּבְאֵמַת חֲלוּקָה רֵאשׁוּנָה לֹא בְטֻלָה רַק שְׂאִרִיכִין לְהַחְזִיר מִשׁוּם דְּלְקוּחוֹת נִינְהוּ וְשִׁינְיָה מִצְנַת יוֹבֵל דְּאֵי הִנֵּה אֶמְרִינוּ יְרוּשָׁה הוּא וְיִוְרֵשׁ פִּי הָאֵי נְמִי מִהֲדַר מִשׁוּם דְּמִתְנָה קִרְיָא רַחֲמָנָא א"כ הֵיטָה הַחֲלוּקָה בְטֻלָה לְגַמְרֵי וְצָרִיף לְחֻלּוֹק מִחֲדָשׁ וְה"ט דַּר"א דַּס"ל כּוֹלֵם חֻזְרִים בִּיּוֹבֵל וְקֶאֱמַר בִּש"ס דְּחֻזְרִין לְבִטְלָה מִשׁוּם דְּמִתְנָה וְנִקְטַת הֶרְמֵב"ם לִישְׁנֵי דְהַש"ס לֹא תְבַטֵּל כּו' וְזֶה בְרוּר לְעַנ"ד בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם.

גַּם מ"ש הַפ"י שֶׁם דְּמִינְשָׁב עַפ"י דְּבָרֵי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שֶׁהִקְשִׁי דִּילְמָא לְהִכֵּי קִרְיָא רַחֲמָנָא בְּכוּר לְהַחְזִיר בִּיּוֹבֵל דְּבָרֵי תְמוּהִים דְּקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' הוּא לְהִיפּוּף אִם נִימָא דְאֵין חֻזְרִין מִטְעַם זֶה דְּמִתְנָה קִרְיָא דְאֵלִיבָא דַּר"מ מִתְנָה אֵינָה כְּמִכָּר וְאֵינָה חֻזְרַת וּמְבוּאָר לְמַעֲיָין שֶׁם שְׂאִין דְּבָרֵי הַפ"י מוּבְנִים בְּזֶה פְּלָל: וּלפ"ז מוּכַח דְּדַעַת מִהֲרֵש"ל דְּכִינּוּן דְּמַחְלִיפִין לְגַמְרֵי אִמְאֵי לֹא נִימָא הַמַּע"ה וּמ"ש הַפ"י רִישׁ פֶּל הַגֵּט לְדַחוֹת עוֹד דַּל"ש הַמַּע"ה בְּקַרְקַע שְׁהִיָּא בְּחֻזְרַת בְּעֵלִים וְאִף עַל גַּב דַּלר"י ק"פ כַּקָּה ג"מ מ"מ לֹא הוּי מְוַחֲזָק כְּמוֹ גַּבֵּי מִשְׁפִּיר וְשׁוֹכֵר דְּבַתֵּר חֻזְרַת מְרָא קַמָּא אֲזֵלִינוּ.

דְּבָרֵי תְמוּהִים דְּהֶתֶם וְדֹאֵי אֵין לְשׁוֹכֵר בְּגוּף הַקְּרַקַּע פְּלוּם מִשָּׂא"כ כָּאֵן הַמְּוַחֲזָק יְכוּל לְטַעוֹן אֵינִי לוֹקֵחַ רַק יוֹרֵשׁ שְׁזֵהוּ חֲלָק הַמַּגִּיעַ לִי מִשְׁעָה רֵאשׁוּנָה וְגוּף הַקְּרַקַּע שְׁלִי וְאֵינִי צָרִיף לְהַחְזִיר וְאֵינִי הוּי הַמַּע"ה וְגַם בְּסִפְרָא ג"פ כְּתַב דְּלִכְרָף לֹא אֶמְרִינוּ כָּאֵן הַמַּע"ה מִשׁוּם דִּיּוֹרֵשִׁי אֵין נִקְרָאִי מְוַחֲזָקִים זֶה ע"ז כַּמ"ש וְלִכְאוּרָה פֶּשֶׁט הַדְּבָרִי נִרְאִין כְּמִהֲרֵש"ל וְגַם מִה שְׁדַחוּ הַב"ש וְהַפ"י וְהַג"פ רֵאֲיִיתָ מִהֲרֵש"ל מִמַּעַשֵׁר מִשׁוּם דְּאִף אֵי סְפִיקָא הוּי סְפִיקָא לְאוּ בַר עֲשׂוּרֵי הוּא לְעַנ"ד דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִין דְּדֹאֵי הִיכֵי שְׁהַסְפֵּק בְּגוּף הַבְּהֵמָה אִם חִיִּיבַת בְּמַעַשֵׁר שְׁפִיר פְּטִירִין לִיה דְּעֲשִׂירֵי וְדֹאֵי אֶמַר רַחֲמָנָא וְלֹא עֲשִׂירֵי סְפֵק מִשָּׂא"כ כְּשִׂאֵין הַסְפֵּק בְּגוּף הַבְּהֵמָה דָּאִם יֵשׁ בְּרִירָה בְּדֹאֵי חִיִּיבַת בְּמַעַשֵׁר אֱלָא דְאֵנָן מְסַפְקָא לֹן סְפֵק דְּחֻזְרִין דִּיעָה הַלְכָתָא כְּמֵאֵן דַּכָּה"ג אֵית לֹן לְמִיזֵל לְחֻזְרָא כְּשִׂאֵר כֹּל סְפֵק דְּאוּרִיִּיתָא וְרֵאֲיָה בְּרִירָה לְזֶה מְהֵא דְאֶמְרִינוּ בְּבְכוּרוֹת דָּף נ"ז לְגַבֵּי מַעַשֵׁר דַּס"ל לַר' יוֹחֲנָן אֵין בְּרִירָה וּפְטוּר מִמַּעַשֵׁר וְאֵזְדָּא ר"י לְטַעֲמִיָּה דְאֶמַר מַחְזִירִין זֶה לְזֶה בִּיּוֹבֵל וְצָרִיכָא כּו' וְאֵי אֲשִׁמוּעֵינוּ שְׁדָה לְחֻזְרָא כּו' אֱלָמָא דְאֵי אֶמְרִינוּ דְסְפִיקָא הוּי לַר"י הִנֵּה לְנוּ לְחִיבּוֹ בְּמַעַשֵׁר דַּל"ש בְּזֶה סְפִיקָא לְאוּ בַר עֲשׂוּרֵי הוּא כַּמ"ש: וְתִימָה עַל הַפ"י דְּבִבְיָצָה דָּף ל"ט פְּרִיף וְסִבֵּר ר"נ יֵשׁ בְּרִירָה וְהִתְנַן הָאֲחִין וְהַשְׁוֹתְפִין ע"כ וְכַתֵּב הַפ"י שֶׁם הָא דְלֹא מִשְׁנֵי דְדוּקָא בְּתַחוּמֵין דְּרַבְּנָן ס"ל לַר"נ יֵשׁ בְּרִירָה ז"א דְלַעֲנֵן מַעַשֵׁר קוּל' הוּא וְאֵין סְבָרָא לְהַקֵּל בְּדְאוּרִיִּיתָא מִשׁוּם בְּרִירָה וְסוּתֵר דְּבָרֵי עֲצָמוּ שְׁכַתֵּב בְּגִיטִין דְּבְמַעַשֵׁר שְׁפִיר מְקַלִּין מְסַפְקָא גַּם מ"ש שֶׁם דְּהָא קְלָבוֹן מְדַרְבְּנָן הוּא ג"כ צ"ע דַּר"נ שֶׁם לֹא קָאֵי רַק אֲמַעַשֵׁר בְּהֵמָה כְּדָאֵמַר אֶפִּילוּ חֲלָקוֹ גְּדִיִּים כּו' וְלַעֲנֵן קְלָבוֹן דְּוּקָא בְּחֲלָקוֹ בְּכִסְפִּים תְּלִי מְלִתָּא וְא"כ מַנ"ל דַּלר"נ חִיבִין בְּקְלָבוֹן וְאֵע"ג דְּקֶאֱמַר כְּשִׁחִיבִין בְּקְלָבוֹן כּו' מִשְׁמַע דְּלֹא

משפחת לה שיהי' פטור משניהם הא ליתא דבהדיא אמרינן בבכורות פ'עמים שחיבינן בזה ובזה פ'עמים שפטורין כגון חלקו בבהמות כו'.

ועוד קשה דבעירובין קאמר רבא לר"נ מאן האי תנא דלית ליה ברירה בדרבנן כו' אשתיק ולימא ליה תנא דבי איז הוא לא שמיע ליה משמע דר"נ ס"ל יש ברירה בדרבנן גם אני תמה מ"ש הפ"י דמרש"י משמע דקלבון דרבנן נאמת שמשמע פן ממ"ש רש"י והטילו חכמים ב' קלבונות אבל צ"ע דבירושלמי דשקלים מבואר דר"מ דס"ל ב' קלבונות ס"ל דקלבון דבר תורה גם ק' דלמה נקט רש"י כר"מ ולא פתחמים דסגי בקלבון אחד וגם דלענ"ד אע"ג דלענ"ן מעשר בחלקו גדיים אם נימא דיש ברירה הוי פתפיסת הבית לחיבי במעשר מ"מ לענ"ן קלבון דווקא פשעדיין לא חלקו כלל.

אבל פיון שחלקו אפילו פספים נגד פספים אם חזרו ונשתתפו לא חזרה תפיסת הבית למקומם פן משמע לענ"ד בש"ס: אבל ראיתי שאא"ז מהרש"א שם כ' ג"כ אהא דכ' רש"י במתני' דקסבר תנא יש ברירה להחמיר הקשה דא"כ תיקשי אדר"נ דס"ל אין ברירה להקל לפטור ממעשר בהמה וכתב די"ל דהו"ל חומרא דאתי לידי קול' לפוטרו מקלבון מבואר דס"ל דגם לענ"ן קלבון תלוי בזה מ"מ במח"כ תירוצו לא נהירא לענ"ד דמ"מ איך נקל בספק דאוריין' דמעשר בהמה משום דילמא אתי לאקולי בקלבון ועוד דאטו ברנן דאחדדי תפיתו ולגבי מעשר אית למיזל להחמיר דיש ברירה ולגבי קלבון איפכא וכולהו לחיובא.

ואמנם קושיתו צריכה רבה וגם הפ"י הקשה בכיוצא בזה על ר"י דס"ל אין ברירה ממתני' דהכא והמפורשים פרגלי כל אדם היינו פרגלי הממלא דאם נימא כפרש"י נ"ח לר"י דאיהו נמי מספקא ליה ולחומרא אמר אין ברירה ל"ש בדרבנן ול"ש בדאורייתא ולא להקל.

ודבריו תמוהים דהא ר"י ס"ל בפ'ק פל הגט דאף אחרון אינו פוסל משום דס"ל אין ברירה אף להקל. ואולי י"ל לפמ"ש התוס' שם דשאני התם דכתיב וכתב לה א"כ י"ל דבעלמא מחמיר אבל אין נראה כן מהש"ס אלא דלר"י אין ברירה אף להקל וכן מוכח מהתוס' דב"ק שהקשו בדר"ס ט דמאי אולמא סתמא דשמעתינן מסתמא דהלוקח יין ואם איתא הא באמת לר"י ספיקא הוי והתוס' שם בתרוצם הביאו ג"כ הך סברא דהא דאחרון אינו פוסל היינו משום וכתב לה ואפ"ה הוצרכו לחלק בין היכא דמברר דבריו ולא ניחא להו למימר דבאמת מספקי ליה בסתמי ה' מינייהו עדיף: אבל באמת י"ל על קושית התוס' לפי מה דאיתא שם דר"י פסתם יחידאה לא אמר דאי איכא סתמא דאתי ברבנן עדיפא ליה א"כ טפי ניחא ליה למיסמך אסתמא דאתיא פריבם ר' ור' יוסי ור"ש דרביים גינהו לגבי ר"מ (ועוד דהלכתא פנותייה דר"י ור' יוסי לגבי ר"מ ונהך כלל' נמי אמרה בעירובין דף מ"ו) ולא ס"ל דטעמיהו משום שמא יפקע הנוד ובהכי מתרצא נמי קושית פ"י מסת' מתניתין בביצה דהך מתניתין ודאי כר"מ אתיא מדס"ל להחמיר ברירה בדרבנן ואף על גב דאיכא תרי סתמא אין הפרש בדרבנן קדושין דף נ"ו מה לי חד סתמא מה לי תרי סתמא אמנם קו' מהרש"א אדר"נ צ"ע וא"ל דר"נ סבר כמ"ד אין ברירה ומתניתין כמ"ד יש ברירה דא"כ מאי פריף וסבר ר"נ יש ברירה ומהיכן הוכיח דר"נ ס"ל פמתני' דנדרים דהמנדר מותר למלאות מבזר של עולי בבל דילמא פירושי קא מפרש למתני'

דלא תפלוג עליה ביהא דקאמר בירא דשותפי ניהו אכל מ"מ אתי כמ"ד יש ברירה ואיהו דידיה אמר כמ"ד אין ברירה (והפ"י מפרש דהוכחת הש"ס דס"ל פרגלי מי שנתמלאו לו מוכח דס"ל יש ברירה ולכן הקשה דלמא ר"נ דווקא בתחומין דרבנן ס"ל הכי ותימה עליו דמבואר למענין דאמור קאי הש"ס וכן פרש"י להדיא בפסוק דהקנש' ממנדר דהיא דאורייתא ואין מקום לקושיותינו: ואולם נלע"ד לומר כפי אשר פתב מהרש"ל דבדאורייתא אין ברירה אף לקולא ובדרבנן יש ברירה אף לחומרא כמ"ש הפ"י בביצה דף ל"ח (וביש"ש אין שם משמעות דיש ברירה להחמיר אלא דבאמת י"ל כן לשטתו דנדאי השויו מדותיהם ויבואר לקמן א"ה) ולפ"ז י"ל דזהו שיטת ר"נ ג"כ ולק"מ.

ועיין בתוי"ט פסחים בכמה משניות שפלפל בדיני ברירה ואין להאריך: ומה שתמה הפ"י עוד בגיטין שם על מהרש"ל דלמא פסק דהוי ריח הגט ופסולה לכהונה הא איסור פהונה נמי דאורייתא הוא ואית לן למיזל לקול' ולמימר דאין ברירה להכשיר לכהונה אני תמה על תמיהתו שהעלים העין מתחלת דברי מהרש"ל שם בדף ע"ד שכתב וז"ל ועוד מסקינן אמר רב כל הנה פסולים כו' וטעמא דידיה משום דהוי פריח הגט דפ' המגרש כו' ואסמכוהו אקרא וגרושה כו' והיינו פשיטת הרמב"ם פ"י מהל' גירושין דאינו רק מדרבנן וכ"כ להדיא ביש"ש שם דף מ"ב ע"ב שכתב דלר"י דמפרש טעמיה דרב בפ' בית פור משום דיש ברירה א"כ קשה דרב אדרב דהכא מודה דהגט פסול וטעמא הוי משום דאין ברירה כדקאמר הש"ס ומה שפוסל לכהונה משום חנוך בעלמא דהוי פריח הגט כו' ע"ש אלמא דמדאורייתא מחזי חזי' ורבנן הוא דפסלוהו לכהונה ומכ"ש לפמ"ש הפ"י דלרש"ל יש ברירה מדרבנן להחמיר ומשמע ליה להפ"י הכי דכיון דס"ל דאין ברירה בדאורייתא לקול' אלמא דמלתא ברירא ולית בה ספיקא פלל במלתא דאין ברירה וא"כ מדוע מקילינן בדרבנן למימר דיש ברירה ע"כ דמדת חכמים כן הוא למימר יש ברירה ולכך פסולה לכהונה מדרבנן ור"י ס"ל דאפילו מדרבנן ל"א ברירה להחמיר עכ"פ וכן מוכח לענ"ד דהא שמואל ס"ל אין ברירה ביהא דביצה דאפילו חביות אסורה ואמאי קאמר שמואל דפסול לכהונה גבי לאיזה שארצה אגרש ולפמ"ש התוס' לחלק אליבא דשמואל בין היכי שמדבר דברים הוי ניהא דבלאיזה שארצה אגרש מברר דבריו משא"כ לפמ"ש התוס' דהחילוק הוא בין דאתקין שמואל בגיטא דש"מ ובין ההוא דאם מתי משום דהתם עומד להתברר א"כ כפהוא דלאיזה שארצה אגרש דג"כ אינו עומד להתברר דשמא לא ירצה לגרש א' מהם.

וכן לפמ"ש התוס' דס"ל לשמואל לחלק בין תולה בדעת אחרים א"כ לאיזה שארצה הא הוי תולה בדעת עצמו ואפ"ה קאמר שמואל דפסולה לכהונה דהנה ריח הגט עכ"פ א"ו אף על גב דאין ברירה מ"מ הנה ריח הגט וכמו אינך בבי דרישא דאף על גב דלית בהו גבדוד ספק גירושין דאורייתא ואם בא אחר וקנדשה אפילו גט א"צ ואפ"ה ס"ל לרב ושמואל דהוי ריח הגט ואף דרב ס"ל יש ברירה וכן רב אסי מספקא ליה בברירה וא"כ מ"ש הרי"ף דקי"ל לפסול פיון דרב ושמואל ורב אסי בחדא שיטה קיימי ופליגי אדר"י ולשיטת מהרש"ל הא י"ל דרב ור"א מטעם יש ברירה פסול לה וכיון דלשיטת מהרש"ל קי"ל דאין ברירה אף לקולא א"כ יש לנו לפסוק כר"י ואע"ג דלשמואל ס"ל דאע"ג דאין ברירה פסול מ"מ ר"י ושמואל הלכה כר"י ומ"מ נ"ל אע"ג דרב נדאי ס"ל יש ברירה מ"מ הכא לאו מה"ט אתי עלה דהא אפילו באינך בבי קמאי ס"ל דהוי ריח הגט הלכך

אף אי הוי אַתּי מתני' כמ"ד אין בְּרִיָּה ודאי ג"כ ס"ל דְּהוּי ריח הגט וכן בְּדָרְב אָסִי אין הַכְרַח לומר דְּטַעְמָא דִּידְיָה מְשׁוּם סְפִיקָא הוּי וכמ"ש הַרְשֵׁב"א דְּהָא פְּתָבוּ הַתּוֹס' דַּבְּגַט שְׂאֵנִי דְּכַתִּיב וְכַתֵּב כּו' וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת לר' מְאִיר דס"ל כר"א בְּהָא דְּמַחְצָה יוֹרְשֵׁין אֵלָא טַעְמָא דִּידְיָה נְמִי מְשׁוּם דְּאִית בְּיָה ריח הגט טְפִי מְאִינְךָ קַמְאֵי הַלְכָּךְ פְּסָקִינּוּ פְּנוּתֵינּוּ הוּי לַגְבִּי ר' יוֹחָנָן: הִנֵּה בְּרַתִּי דַעַת מֵהַרְש"ל דְּלָא תִּיקְשִׁי עָלֶיהָ מַה שֶּׁהִשְׁיִגוּ עָלֶיהָ הִנֵּה רַבְּנוֹתָא וּלפ"ז בנ"ד אִית לָן לְמִימַר דְּהוּי ריח הגט עכ"פ אף אִם נִימָא אִין בְּרִיָּה וּא"כ אִין פָּאן ס"ס לְהַקְל אֲבָל אַחַר הָעִיּוֹן הָא לִיתָא דְּבַכָּה"ג הוּי שְׁפִיר ס"ס פְּמִבְּרֹאָר בִּשְׁ"ף י"ד סִימָן ק"י בְּדִינֵי ס"ס דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָא ס"ס שְׁמוֹתָר מִן הַתּוֹרָה אֵלָא שְׁחַד סְפַק אָסוּר מְדַרְבָּנּוּ וְלַחַד סְפַק מְדַרְבָּנּוּ נְמִי שְׂרִי פְּגוּן דְּגִים מְלוּחִים דְּאִיכָא ס"ס שְׁמָא לֹא נִמְלַחוּ עִם טְמֵאִים וְאִתְּ"ל נִמְלַחוּ שְׁמָא לֹא הָיָה בְּהֵם שְׁמוֹן אַע"ג דְּכָה"ג אָסוּר מְדַרְבָּנּוּ מ"מ אִיכָא נְמִי חַדָּא סְפִיקָא בְּדַרְבָּנּוּ שְׁמָא לֹא נִמְלַחוּ וּא"כ פִּינּוּ דְּלִשְׁיטַת הַרְמַב"ם דְּבַעֲיָנּוּ שְׂיִאמַר אִין אִין מְקוּם לְאַסוּר אַף מְדַרְבָּנּוּ וְאַף אִם נִימָא דְּלָא פְּשִׁיטְתִּיהָ מְכָל מְקוּם אִי אִין בְּרִיָּה אִין אִיסוּר רַק מְדַרְבָּנּוּ שְׁפִיר שְׂרִי מְשׁוּם סְפַק סְפִיקָא: אִיבְרָא שְׁעִדִּין צ"ע דְּבַהֲךָ סְפִיקָא דְּבַעֲיָנּוּ שְׂיִאמַר אִין נְמִי יֵשׁ חֲשֵׁשׁ מְדַרְבָּנּוּ דְּדִילְמָא אָמַר אִין וְאַע"ג דְּטוֹעֵן בְּרִי לִי שְׁלֹא אָמַרְתָּ הֵן וְכִינּוּ דְּלָא אִיתְּחַזַּק אִיסוּר בַּע"ד מְהִימָן ז"א שְׁהָרִי בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף כ"ז קי"ל דְּבִשְׁבוּי' אִין אָדָם נְאַמֵּן ע"י עֲצָמוּ וְאִין לְחַלְק דְּשְׂאֵנִי הַתָּם דְּאִיתְּלִיד רִיעוּתָא דְּשְׁבוּיָה וּכ"כ הָרָא"ה לְחַלְק בֵּין הָא דְּאִיְהִי וּבַעֲלָה אֲפִילוּ בַּמַּסְל"ת לֹא מְהִימָנִין בְּשְׁבוּי' וְלַכְּהִנּוּחָה מַעֲלִין ע"פ עֲצָמוּ דְּשְׂאֵנִי הַתָּם דְּלִיכָא חֲזָקָה לְפַסְלוֹת אֲבָל הֵכָא דְּאִיכָא חֲזָקָה לְפַסְלוֹת אִיְהִי וּבַעֲלָה לֹא מְהִימָנִין ז"א שְׁהָרִי הַתּוֹס' שֵׁם תִּירְצוּ מְשׁוּם דְּמַעֲלָה עֲשׂוּ בְּיוֹחָסִין מְשַׁמַּע אַף הֵיכָא דְּלִיכָא רִיעוּתָא לֹא מְהִימָן מְשׁוּם מַעֲלָה בְּיוֹחָסִין וְהָר"ן כ' ב' הַתִּירוּצִים ע"ש וְגַם קִשְׁיָה לִי לַפּמ"ש הַפ"י בְּהַהוּא שְׂאִין אָדָם מַעֲיֵד ע"י עֲצָמוּ ע"ז כ' דְּאַף עַל גַּב דְּבַכָּל אִיסוּרִין שְׁבַתּוֹרָה בַּע"ד מְהִימָן שְׂאֵנִי הֵכָא דְּרוּב נְכָרִים פְּרוּצִי בַּעֲרִיּוֹת וּלפ"ז מְאִי הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' מֵהַהוּא דְּיוֹחָנָן אוֹכַל חִלוֹת דְּדִילְמָא שְׁבוּיָה שְׂאֵנִי.

לְכֵן נִרְאָה דְּהַתּוֹס' ס"ל כמ"ש הַפ"י דְּלֵאחֲזוּקִי נִפְשִׁיָּה בְּכַהֲנֵי אִין לְהַאֲמִינוּ כ"כ דְּרַנְבָּא דְּעַלְמָא לֹא פְּהֵנִי נִינְהוּ וְכָל דְּפְרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ וְרוּבָא עֲדִיף מְחֻזָּקָה וְאַפ"ה מַסְל"ת מְהִימָן בְּתַרוּמָה וּמַש"ה קִשִׁי לְהוּ אֵהוּא דְּשְׁבוּיָה וְאַהָא פְּתָבוּ דְּטַעְמָא מְשׁוּם מַעֲלָה כּו' מַשְׁא"כ הֵיכָא דְּלִיכָא רִיעוּתָא וְלֹא רַבָּא רַק סְפַק הַשְּׁקוּל בַּע"ד מְהִימָן אַף בְּיוֹחָסִין וְע"כ צ"ל פֵּן לַפּמ"ש הַפ"י שֵׁם בְּהַהוּא שְׂאִין אָדָם מַעֲיֵד עַל עֲצָמוּ אַע"ג דְּבַכָּל אִיסוּרִין שְׁבַתּוֹרָה בַּע"ד מְהִימָן שְׂאֵנִי הֵכָא דְּרוּב נְכָרִים פְּרוּצִים בַּעֲרִיּוֹת וּלפ"ז מְהִימָן הַתּוֹסְפוֹת מְהִימָן דְּיוֹחָנָן אוֹכַל חִלוֹת וְע"כ כמ"ש דְּבַתְּרוּמָה נְמִי אִיכָא רַב וּמַש"ש הַפ"י דְּהַתּוֹס' לֹא ס"ל הָךְ סְבָרָא ע"ש בְּדָף ק"ד בְּקַל יֵשׁ לְדַחוֹת וְעֵינֵין בְּר"ן שְׁכ' תִּי הַתּוֹס' וְתִי הָרָא"ה: נְעוּד נִרְאָה דְּבַנ"ד אִין לְבוּ לְחוּשׁ שְׁמָא יֵאמַר הֵן דְּבַכָּל מִילְתָּא דְּתַנָּאי קי"ל דְּמִילְתָּא דְּקוּם וְעֵשָׂה צְרִיף לְבַרר שְׁקִינִים הַתַּנָּאי אַף אִם אָמַר שְׁקִינִים הַתַּנָּאי אִינוּ נְאַמֵּן אַף לְהַקְל וּא"ל מְשׁוּם דְּמַעֲלָה דְּיוֹחָסִין חֲזִינֵינּוּ אַף עַל גַּב דְּסְמִינּוּ ע"ז בְּאִיסוּר א"א אִין נִרְאָה וְהַתָּם ה"ט דְּבַעֲלָה לֹא מְהִימָן לומר שְׁשִׁמַּר אוֹתָהּ פְּרָאוּי וְלֹא זָנָה יָדוּ מִתּוֹף יָדָה דְּזָהוּ קוּם וְעֵשָׂה הוּא וְלֹא סְמִינּוּ עָלָה וְהוּא עֲצָמָה אִינְהָ נְאַמְנַת לומר לֹא נְטַמְאָת דְּהוּי שְׁב וְאַל תַּעֲשֵׂה מְשׁוּם דְּאִין הַדְּבָר בְּיָדָה חֲזִינֵינּוּ שְׁמָא אַתְּנוּסִי הִיא דְּאִיתְּנָסָה וְאַסוּרָה לְבַעֲלָה פְּהֵן וְאַף עַל גַּב דְּבַכָּל הַתּוֹרָה פְּוֹלָה בַּע"ד מְהִימָן בְּאִיסוּרִין וְלֹא מְחַלְקִינּוּ בְּהִכִּי שְׂאֵנִי הֵכָא דְּאִיכָא הִנֵּה טַעְמָא דְּלַעֲלִיל אוֹ

משום מעל' או משום ריעותא דאיתיליד אבל היכא שהתנאי בקום ועשה והוא בידו שלא לקיימו אף משום מעלה דיוחסין לא גזרו בה דלא עדיף מתנאי דקידושין דאפילו עומד וצונח שקנים תנאו לא תיזישין ליה ושריא: ועוד נ"ל שיש פאן מקום לצדד להתיר ע"פ מ"ש הריטב"א בעירובין דף ל"ז דדונקא פשצריכין לדון למפרע שייך בריירה ולא להבא ע"ש וכ"כ בר"ש פ"ט ממעשר שני וכן מבואר בשו"ת הריב"ש סימן רכ"ח: ומעתה בנ"ד פיון שאמר סתם אז איה ועל כו' ולא ביחון דבריו אם פנונתו לכשירצה יחול הגט למפרע או שיחול מאותה שעה שירצה ואילה ועכ"פ פנונתו שיחול הגט באופן המועיל א"כ אין לפרש שיחתו על למפרע שאין בריירה ואם אנו דנין להבא אפי' ריח הגט אין פיון שקרעו הגט תיכף אחר הנתנה אין פאן מקום לחוש כמו במגרש שיחול לאחר ל' יום ובתורה ל' נקרע דאינו פלום רק פשהמגרש סבור הנה שלא נקרע הגט שבאמת נלפע"ד שהדיינים לא יפה עשו במה שקרעו הגט כמבואר בפוסקים שדעת מהר"מ והרא"ש והטור דאף באומר מעכשיו מגורשת ואינה מגורשת בימים שבנתיים דשמה אינו חל רק מעת שהיא בעולם דהיינו שעה הסמוכה למיתה והב"ח והב"ש פתבו דאף הרמב"ם מודה היכא שתלאו במיתה ולפי"ז אין ראוי לקרוע גט שכ"מ רק אחר מיתה אם לא כשאומר בהדיא שיחול מיד משעה זו וכמבואר כ"ז בפוסקים וא"כ פיון שמהדין שלא לקרוע הגט וגם מסתמא לא אסיק המגרש אדעתיה' שיקרע הגט וכוננתו הנה שאם ירצה יהא גט אף דבנ"ד אי לא אסיק אדעתיה' הך מילתא דלמפרע אין בריירה למימר פיון דינע דפסקינן אין בריירה למפרע מסתמא הנה פנונתו להבא דבכל כי האי מילתא ל"ש לומר אדם יודע רק כף אנו אומרים שהרי נדאי פנונתו הנה שיהא גט באופן המועיל וכאן דלא משפחת ליה רק באופן זה דלהבא הכי מפרשינן ליה וכיון שנקרע הגט אחר הנתנה שוב אין מקום לחוש: ומצאתי בשו"ת שאגת אריה סימן שכ' לפרש בזה דברי הרמב"ם דפסק כמתניתין בע"מ שירצה אבא אע"ג דקי"ל אין בריירה משום דמתניתין בקידושי פסוקי מייירי והתנאי אינו אלא שיחולו הקידושים להבא משא"כ הריני בועלה דמיייתי בגיטין התם ע"כ צ"ל שירצה שיחולו למפרע דלהבא א"א שיחולו דהוא שעתא הביאה ליתא בעולם וכיון דעל למפרע קאי שפיר תלוי בדין בריירה ע"ש באורח והדברים ק"ו דהא בע"מ שירצה אבא אף על גב דע"מ כמעכשיו הוא בסתמא מחמת דלמפרע אין בריירה אנו דנין דבריו על להבא כמו שהוכחתי מהרמב"ם כ"ש בנ"ד דלא קאמר ע"מ דאמרין להבא קאמר.

וע"ש בשאגת אריה שדבריו מגומגמים מ"ש וא"ת פיון דלא קי"ל כמ"ד האומר ע"מ כו' ואפילו בלהבא ש"ד ואין לדבריו מובן ומצאתי בלוח הטעות שט"ס הוא ותיקן שם הדברים. אלא שצ"ע ממ"ש הרשב"א בתשובה הביאה הב"י באה"ע סימן קמ"א שאפשר אם אמרה לעשרה פל מי מהם שירצה הבעל ליתן לו הגט יהא שלוחי לקבלה שצאמר בזה אין בריירה בענין לאיזה שארצה אגרש קשה הא לא בעינן שיחול למפרע רק שיחול השליחות משעה שירצה ואז הרי הוברר וכהיא דמלמדין אותו פל מי שיגיע לולב לידו יהא לו במתנה דמינה מיייתי השאגת אריה ראיה דלהבא אין בריירה וכ"כ במהרי"ט חלק ח"מ סימן ד"ג ותימה על מהרי"ט שפלפל בדברי רשב"א אלו ולא שות לבו גם לזאת דהא לא דמי לאיזה שארצה אגרש דהתם בעינן הוברר למפרע בשעת פתיבה: איברא שיש לחלק דאם אמרה לא' אם ירצה ליתן לה תהא שלוחי מודה דמהני אבל היכא

שְׁאֲמָרָה לַעֲשֶׂרָה פִּינּוֹן שְׂרָצָה הַבַּעַל לֹא בָּעֵינַי לְמִימַר הַנּוֹכַר שְׁמַתְחִלָּה הִיא זֶה רָאוּי לְהַתְמַנּוֹת וְנִתְמַנָּה ע"פ דְּבוּרוֹ וְהָרִי לֹא הָיָה מְבֹרָר אֲזַי ע"י דְּכֻשָׁהֲגִיעַ לִידּוֹ הַנּוֹכַר שְׂזָכָה עַפ"י דְּבוּרוֹ שֶׁל זֶה וַא"ל דְּהוּי פְּמַתְנָה לְאַחַר ל' יוֹם הַנֶּזְ"ל מִי לֹא מְצִי לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ שְׂיַחְוִלוֹ לְאַחַר זְמַן וְע"כ לֹמַר דַּמ"מ בָּעֵינַי שְׂיֵהָא מְבֹרָר בְּשַׁעַת מִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת וְהֵיָא דְּמַלְמָדִין כּו' י"ל דְּבַמְתְּנָה לְאוּ דְּוּנוּקָא וּר"ל שְׂהֵיָא מְפָקִירוֹ וְכֵן מְשַׁמַּע בְּיַרוּשְׁלַיִם דְּסוּפָה שְׁם אֶלָּא שַׁצ"ע בְּהָא דְּמִינְתִּי מֵהַרִּי"ט מְדַאֲמָרִינּוּ דְּדוּד הָיָה מְלֵנָה גְּבִי שְׂאוּל כּו' וְעוּד דְּבַאֲמַר לַעֲשֶׂרָה כְּתָבוּ גִט לְאַשְׁתִּי א' כּוֹתֵב וּב' חוֹתֵמִין דְּהוּי פְּאִילוֹ אֲמַר כָּל בֵּי חֵלְתָא מִינְיָיְכוּ דְּבַעֲי לְמִיכְתָּבִי וְלִיכְתָּבִי וּל"א דְּשָׂמָא אִין בְּרִירָה וּמַתְחִלָּה לֹא הָיָה אֵלּוּ רֵאנִין לְשְׁלִיחוֹת זֶה (וְכ"כ הַרְשֵׁב"א בְּעֻשְׁתָּה י' שְׁלוּחִים בַּב"א כָּל שְׂהֲגִיעַ לִידּוֹ אֶחָד מֵהֶם מְגֻנְרֶשֶׁת דְּהוּי פְּאֲמָרָה כָּל מִי מִפְּסָם שְׂיַרְצָה לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לִילָף אֶצְל הַבַּעַל לְקַבֵּל הַגִּט וְלֹא שְׂיֵיף בְּזָה בְּרִירָה וּמָה לִי כָּל מִי מִפְּסָם שְׂיַרְצָה אוֹ כָּל מִי שְׂיַרְצָה הַבַּעַל) וְצָרִיף לְחַלֵּק דְּשִׂאנֵי הֶתֶם דְּבַאֲמַת נִתְמַנּוּ לְשְׁלוּחִים מִיָּד וְכָל הַקּוּדָם בְּשְׁלִיחוֹת זֶה זָכָה מִשָּׂא"כ כְּשִׁלָּא מִינָה לְשְׁלִיחַ אֶלָּא מִי שְׂיַרְצָה הַבַּעַל וְהַשְּׂאָר מְעוּלָם לֹא נַעֲשׂוּ שְׁלוּחִים שְׂיֵיף בְּרִירָה אֶבֶל מְפָל מְקוּם נִרְאָה דְּדָמִי לְכָל הַשְּׂוֹמַע קוּלִי יְכַתֵּב גִּט וְכַה"ג דְּאֲמָרִי יְכַתְּבוּ וְיַחְתְּמוּ וְיִתְּנוּ וְאֵע"ג דְּלָא הַנּוֹכַר מִי הוּא זֶה שְׁמַתְמַנָּה לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וְצ"ע.

וְאִיף שְׂיֵהָיָה לֹא שְׂבָקִינּוּ פְּשִׁיטְתָּיָה דְּכָל הַפּוֹסְקִים וּמְפָרְשִׁים מִשׁוּם מֵאֵי דְּקִשְׁנִי לִן בְּדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א וְכַפִּי מָה שְׁעוּלָה בְּזַכְרוֹנֵי הַרְשֵׁב"א גּוֹפִי בְּתַשׁוּבוֹת מְכַנּוֹת תּוֹלְדוֹת אָדָם כּו' דַּעַל לְהַבָּא לֹא שְׂיֵיף בְּרִירָה וּמִינְתִּי הֶתֶם בְּהָא דְּבֵית בְּבִיתִי מְכוּר לָהּ וְכו' וְאִין הַסְּפָר בְּיַדִּי פְּעַת (וְשׁוֹב בָּא לִידֵי הַסְּפָר וְרֵאִיתִי שְׁם בְּסִי"פ שְׁכ' לְחַלֵּק דְּכִינּוּן שָׂא"צ בְּרִירָה לְקִיּוּמוֹ שֶׁל הַמְּכָר שְׁפִיר מְתַקֵּינִי ע"ש, וּבְמִקּוּם אַחַר לְעַנּוּן לְמַפְרַע גּוֹבָה כְּתַבְתִּי בְּזָה) וּנ"ל רֵאנֵי ג"כ מְנַזֵּיר דָּף ל"א שׁוֹר שְׂחֹר שְׂיֵצָא מִבֵּית רֵאשׁוֹן יְהֵא הַקְּדָשׁ וְיֵצָא לְבֵן בִּשְׂא"א הַקְּדָשׁ וּבַה"א אִינוּ הַקְּדָשׁ דִּינָר זָהָב שְׂיַעֲלָה בְּיַדִּי רֵאשׁוֹן כּו' וְלֹא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּהַקְּדָשׁ טְעוֹת הָא לֹא הָיָה מְהֵי וּל"א אִין בְּרִירָה כְּמוֹ גְּבִי מְעַשֵּׂר דְּקֵאֲמַר מְעַשֵּׂר זֶה יְהֵא מְחֻלָּל עַל סְלַע שְׂיַעֲלָה בְּיַדִּי מִן הַפִּס דְּאֲמָרִינּוּ דְּתַלִּי בְּדִין בְּרִירָה (וְאִף לְאַבְיִי בְּנַזֵּיר דְּמִשְׁנֵי תְּנִי שְׂעֻלְתָּה מ"מ לֹא בְּהָא טְעָמָא אֲתִי עֲלָה ע"ש) א"ו דְּשִׂאנֵי הָךְ דְּמְעַשֵּׂר דְּבַעֲינּוּ שְׂיַחְוִל הַחִילּוּל לְמַפְרַע שְׂמֹתָר לְאַכּוֹל מִיָּד מִשָּׂא"כ לְעַנּוּן הַקְּדָשׁ דְּאֲמָרִינּוּ לְכַשְׂיַעֲלָה יַחְוִל הַקְּדָשׁ אִיבְרָא שַׁצ"ע עַל הַשְּׂאֲגָת אֲרִיָּה לְפַמ"ש שְׁם דְּהַרְמְב"ם מְסַפְקָא לִיָּה בְּדִינֵי בְּרִירָה א"כ אִיף כ' דְּלִכְף כְּתַב הַרְמְב"ם מְקוּדְשֵׁת מִשׁוּם דְּהוּי קִידּוּשִׁין לְהַבָּא דְּמוֹכְח' מִקְּלָתָא דְּלֹא לְמַפְרַע קֵאֲמַר פִּינּוֹן דֵּאִין בְּרִירָה הָא מְסַפְקָא לִיָּה אִי יֵשׁ בְּרִירָה ג"כ לְמַפְרַע וַא"כ הו"ל לְמִימַר דְּלַעֲנִין לְמַפְרַע הוּי סְפַק קִידּוּשִׁין וּמִשְׁעָה שְׂיַרְצָה וְלְהַבָּא הוּי וְדֵאִי קִידּוּשִׁין וּבְשִׁלְמָא לְדִידֵי לְק"מ שְׂכַתְּבִיתִי הַדְּבָרִים לְפִי דַּעַת מֵהַרְשֵׁב"ל דַּס"ל לְהַרְמְב"ם אִין בְּרִירָה אִף לְקוּל' אֶבֶל לְפַמ"ש הוּא לְהַרְמְב"ם כְּדַעַת הַר"ן דְּהוּי סְפַק קִשָּׁה הַדְּבָר לְאוּמָרוֹ: אִיבְרָא שְׁנַלְפַע"ד שְׂדַבְּרִיו נְכוּנִים לְפִי מֵאֵי דְּקִי"ל גְּבִי מִי שְׂיֵשׁ לוֹ שְׂתִי כְּתוּת בְּנוֹת וְכַה"ג דְּלֹא מַחִית אִינֵשׁ נְפִשָּׁיָה לְסַפִּיקָא וְאֲמָרִינּוּ דְּלְדָבָר בְּרוּר נְתַפְנוּן וְלֹא לְדָבָר שְׂיֵשׁ בּוֹ סְפִיקָא וּלְפִי"ז פִּינּוֹן דֵּאֲנִין קִי"ל דְּסַפִּיקָא הוּי אֲמָרִינּוּ דְּלֹא נַחִית נְפִשָּׁיָה בְּהַכִּי וְלְדָבָר בְּרוּר פִּינּוֹן שְׂיַחְוִלוֹ מְכָאן וְלְהַבָּא וּמְכ"ש בַּנ"ד שְׁלֹא בִּיחֹן דְּבָרִיו לֹמַר לִישְׁנָא דְּלְמַפְרַע שְׂיֵשׁ לָנוּ לֹמַר שְׂנַתְפְנוּן לְדָבָר בְּרוּר שְׂיַחְוִל הַגִּט וְדֵאִי וְזֶה א"א אִם לֹא שְׂיַחְוִל מִשְׁעָה שְׂיַרְצָה וְאִילָף: אִיבְרָא דְּלִפִּי"ז קִשָּׁה עַל הַמ"ל שְׂמְסוּפָק בְּמִי שְׂשִׁלַח שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהֵלָף הַשְּׁלִיחַ וְקִידְשָׁה

קדושי ספק אם נימא דהוי שינוי מדעת המשלח או לא ואמאי לא פשיט לה מהא דקי"ל כר' יוסי דלא מחית אינש נפשיה לספיק' ואפ"ה איהו גופי' אמרינן שלא נתפונן אלא לקדושי נדאי וא"כ פשאמר לשליח לקדש על קדושי נדאי נתפונן ואחר העיון נ"ל שיהדין עמו דלכאורה אני תמה דהכא פסקינן כר' יוסי ובגדרים דף י"ט איתא סתם גדרים להחמיר ומייתי ברייתא הריני נזיר אם יש בכרי הגזא מאה פזר כו' דפליגי ר"י ור"ש אי מעייל נפשיה לספיקא ומסיק דדונקא בגזיר דספיקא חמיר נדאי אמרינן דלא מעייל נפשיה לספיקא וכן מבואר ממ"ש הרמב"ם כמ"ש הלח"מ בהלכות נזירות ואם פן איך פסק הרמב"ם כר"י ולכאורה היה אפשר לומר דשאני הך דב' פתות בנות דבהך דיבורא דמקדש לה לא מעייל נפשיה לספיקא משא"כ בההוא דהריני נזיר אם יש בכרי כו' דבגוף הדיבור אין בו ספק אלא שאח"כ נולד ספק מחמת שנגנב בזה אנו צריכין לומר טעמא משום דספיקא חמיר לא היה בדעתו רק לנדאי שאם ינולד איזה ספק לא יחול הגדר אלא דמש"ס התם מוכח דאין לחלק שהרי התם מקשה מהא דקתני התם אנשי גליל מותרים שאין מכירים בתרומת הלשכה הא מכירין אסור ואהא משני דשאני נזיר דספיקא חמור מנדאי ואם פן מבואר דאפילו בספק בדבור עצמו מעייל נפשיה לספיקא אם אינו חמור מנדאי ויש לדחות דהתם הספק בדבור זה אם פונתו לתרומת הגזרן או לתרומת הלשכה שפיר אמרינן דאסור שהרי מתחלה הכניס עצמו לספק הזה שפין אם נאמר דלתרומת הלשכה או לתרומת הגזרן עכ"פ הוא אמר לשון מסופק משא"כ בב' פתות בנות פיון שי"ל שפיון לגדולה שבכולן ואין בלשונו ספק רק שפתי ברור מללו אין לנו לתלות בו ספק לומר דלהשנית פיון שגם היא גדולה מצעירה שאחריה פיון שלפי זה אין לשונו ברור ומחית לספיקא ובכל זה לא הונח לי עד שמצאתי בהרשב"א לנדרים שהקשה פן ות' דגבי ב' פתות בנות נמי ספיקא חמור מנדאי ובספיקא פולן אסורות לו עיין שם.

ולפי זה א"ש האי דמ"ל דהתם נמי אין ספיקא חמור הלכך אי לאו משום דאיכא למימר דהוי שינוי מדעת המשלח היו תופסין הקדושיין: ולפ"ז בנ"ד נמי ספיקא חמור מנדאי דהא אפתי אגידה ביה וא"א למינסב אחריתי שגם חייב במזונות פדין פל מגורשת ואינה מגורשת וגם זו נאסרת עליו ונמצא שמחמת גט זה הוא קרם מפאן ומפאן ובכה"ג נדאי דלא מחית לספיקא ולא היה הפוננה משניחול למפרע רק להבא.

ומצאתי בשו"ת מהרי"ט חלק ח"מ סימן כ"ג שכתב באחד שזיכה לחותניו דאי אמרינן אין ברירה לא זכו חותניו הבאים לאחר מפאן והלכך אם קדמו אלו שהיו בשעת מעשה ותפסו אין אותן חותניו הבאים לאחר מפאן יכולין להוציא מידם וכתב דאי לאו ספיק' דברירה ספק אחר אין פאן ול"ש לומר לא מחית אינש נפשיה לספיקא דלא דמי לב' פתי בנות ולא לעד שיגיע דכאן אם נאמר שלכולם קאמר אין ספק שכולם קרואין חותניו הלכך דונקא מספיקא דאין ברירה זכו אלו שתפסו וצ"ע דאפילו לא תפסו נמי אית לן למימר דאלו זכו דלא מחית לספיקא דכיון שאח"כ אינם יכולין לזכות בנדאי רק בספק לבד דשאני אין ברירה ואין יכולין לזכות אית לן לומר דלדבר הברור נתפונן דהיינו אותן שישנו פה עמנו היום שזוכים בנדאי וליכא למימר פיון דאין ספיקו חמור מנדאי לא שייך לה מחית כו' דא"כ לא הוי צריך לחלק משום דאם נאמר שלכול' קאמר כו' ולהדיא מבואר שם דאין חילוק בין ממוניה לגופיה דאי גופיה לא מעייל ממוניה נמי לא מעייל לספיקא ואפשר לומר דשאני הת' כגון מקדיש חיייתו ובהמתו או אם פותב בהמתו

אם הכוי בכלל שפיר אַמרינו דלא מעייל ממוניה לספיקא משא"כ הָכָא שְׁאִין הַסְפֵּק על המזון רק שְׁהַסְפֵּק מי הוא הזוכה לא שְׁיִיף לא מעייל כו' ועוד נראה דה"ק דחוטניו ודאי פּוֹלֵם בְּכָלֵל וְאִם פֶּן א"א להוציאם מהכלל מחמת דנימא לא מחיית כו' שְׁהָרִי מְפָל מְקוֹם הַמָּה נְכַלְלִים בְּכָלֵל הַלְשׁוֹן וְאִין פֶּאן סְפֵּק רַק שְׁמָא אֵינָם זוֹכִים מִשׁוּם דְּאִין בְּרִירָה: וְהִנֵּה כָּל מַה שְׁפִתְבְּנו סוֹבֵב הַפֶּל פְּפִי הִיסוּד הַמְּוַנַּח בְּדַבְרֵי דְּאִי אַמְרִינוּ אִין בְּרִירָה בְּטָלָה הַמְעַשָּׂה לְגַמְרֵי וּלְרִש"ל הֵי רִיחַ הַגָּט אוֹלָם הַתּו' בְּעִירוּבֵין ד' ל"ז ד"ה מְבֹאָר בְּדַבְרֵיהֶם בְּתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן כַּמ"ש דְּאִי אַמְרִינוּ אִין בְּרִירָה אִין הַתְּרוּמָה חָלָה כָּלֵל גַּבִּי אוֹמֵר ב' לְגִין שְׁאִנִּי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ וְאִף פֶּהן אֵינוּ יָכוֹל לְשַׁתּוֹתוֹ פְּלוּ דְהֵי טָבֵל וְכֵן גַּבִּי ב' רְמוּנִים אִם אָמַר אִם יִרְבוּ גְשָׁמִים יִהְיֶה זֶה תְּרוּמָה כו' דְלָמ"ד אִין בְּרִירָה לֹא חָלָה הַתְּרוּמָה כָּלֵל וְכ"כ הַר"ש בְּמַסְסַת דְּמֵאֵי וְכ"כ הַתּוֹסֵף בְּסוֹפָה וּבְדוֹכְתֵי טוֹבֵי דְהָף אִם יִרְדּוּ גְשָׁמִים לְמֵאן דְּאִית לֵיהּ בְּרִירָה קְאָמַר אֲלֵא דְבַתִּירוּצָא בְּתַרְא בְּעִירוּבֵין מְבֹאָר דַּס"ל דְּאִי אִין בְּרִירָה הֵי סְפִיקָא אֵיזְהוּ ב' לְגִין חָלָה עֲלֵיהֶם שֵׁם תְּרוּמָה וְהַלְפָּה בְּהָף דב' רְמוּנִים אוּ בְּתַרוּמוֹת פְּרִי בְּתוֹכוֹ מִשׁוּם טַעְמָא דְּאִין בְּרִירָה לְחִוּד הֵיךְ פֶּהן יָכוֹל לְאַכּוֹל הַפֶּל אַע"ג דְּלֹא הִנְכַרְר אֵיזְהוּ הוּא תְּרוּמָה מ"מ חָל שֵׁם תְּרוּמָה וְלְכַאוּרָה נִרְאָה פֶּן מ"ש רש"י בְּכַמָּה דוֹכְתֵי בְּהוּא ד' לְגִין שְׁאִנִּי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ שְׁמִפְרָשִׁים דְּלָמ"ד אִין בְּרִירָה חֵינִישִׁין שְׁמָא שׁוֹתָה הַתְּרוּמָה וְיֵנִיחַ הַחֻלְיִין מִשְׁמַע דְּשֵׁם תְּרוּמָה מִיָּהָ חָל עֲלֵיו אֲלֵא דַּמ"מ אֵינוּ יָכוֹל לְשַׁתּוֹת דְּשְׁמָא אוֹתָן ב' לְגִין שְׁמִפְרִישׁ לַח עֲלֵיהֶם הֵיךְ הַפְּוֹנָה מִתְחַלָּה רַק עַל ב' לְגִין אַחֲרִים שְׁפַכְרָ שְׁתָּה וְכִינּוּ דְּאֵינוּ מְפָרִישׁ אוֹתָם שְׁאָמַר הָרִי שְׁתָּה טָבֵל לְמַפְרַע (וּמ"ש רש"י שְׁשׁוֹתָה תְּרוּמָה אִין ר"ל תְּרוּמָה מִמָּשׁ דְּכִינּוּ שְׁאִנִּי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ קְאָמַר לֹא הִנְקַבַּע לְשֵׁם תְּרוּמָה כ"א אוֹתָן שְׁמִפְרִישׁ לְבַד) וְלִפִּי זֶה פֶּהן יָכוֹל לְשַׁתּוֹת הַפֶּל אִף אִי אִין בְּרִירָה וְלִפִּי זֶה הָא מִקְלָתָא דְּאִין בְּרִירָה סְפִיקָא בְּלַחוּד הוּא דְּשְׁמָא נִתְבַּרַר הָאָמַת לְמַפְרַע אוּ שְׁמָא לֹא נִתְבַּרַר וְל"א דְּהַמְעַשָּׂה בְּטַל מִתְחַלְתּוֹ מַחְמַת זֶה א"כ י"ל דַּה"ט דְּבַדְאוּרֵייתָא אַמְרִינוּ אִין בְּרִירָה וּבְדַרְבְּנּוּ יֵשׁ בְּרִירָה דְּלֹא מִשׁוּם דְּמִסְפִּיקִינוּ בְּדִינָא דְּשְׁמָא קי"ל יֵשׁ בְּרִירָה י"ל דְּבַאָמַת ס"ל אִין בְּרִירָה לְגַמְרֵי אֲלֵא דְּבַדְאוּרֵייתָא מַחְמִירִין וְאַמְרֵי דְּשְׁמָא מִתְחַלָּה לֹא הֵיךְ רְאוּי לְהִיּוֹת כְּף אַבְל בְּדַרְבְּנּוּ מְקִילִין וְאַמְרִינוּ דְּשְׁמָא מִתְחַלָּה כְּף הֵיךְ רְאוּי לְהִיּוֹת וְלַכְּף פֶּסֶק הַרְמַב"ם בְּלֵאזְזָה שְׁאַרְצָה אַגְרֵשׁ דְּהֵי סְפֵּק גִּירוּשִׁין וְיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק דְּשְׁמָא מִתְחַלָּה הֵיךְ רְאוּי לְשֵׁם זֶה וְהָכִי ס"ל לְרַב וּשְׁמוּאֵל דְּאִף אַחֲרוֹן אֵינוּ פּוֹסֵל אַע"ג דַּס"ל אִין בְּרִירָה וְר"י ס"ל דְּכִינּוּ דְּאִין בְּרִירָה פֶּסוּל לְגַמְרֵי דְּכָל הַמְעַשָּׂה בְּטַל וְכַתִּי קָמָא דְּהַתּוֹסְפוֹת בְּעִירוּבֵין וּשְׁאָר דוֹכְתֵי דַּס"ל דְּאִי אִין בְּרִירָה אִין הַתְּרוּמָה חָל כָּלֵל (וְלַכְּף ס"ל לְר"י גַּבִּי עִירוּב כְּדַתְנֵי אִין בְּרִירָה אַע"ג דְּעִירוּב דְּרַבְּנּוּ מ"מ פִּינוּ שְׁמִתְחַלְתּוֹ הַוַּנַּח עַל הַסְפֵּק אֵינוּ פְּלוּם) וְהָא דַּס"ל בְּבִיצָה אִף חֲבִיּוֹת אֲסוּרָה אַע"ג דְּסְפֵּק הוּא דְּשְׁמָא זֶהוּ חֲלָקוּ הַמַּגִּיעַ מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה כְּכַר כְּתַב הַשְּׂאֵגָת אַרְיָה סִימָן צ' דְּחֲבִיּוֹת ה"ט דְּהֵי דְּשִׁיל"מ ע"ש שְׁהָאָרִיף וַע"ש בַּפ"י וְהָא דְּקְאָמַר דְּאִזְדָּא לְטַעְמִיָּה מִהֲאֲחִין שְׁחַלְקוּ ר"ל דְּמִשְׁם רְאָיָה עַכ"פ דְּאִין בְּרִירָה אַבְל מ"מ ה"א לְחֻמְרָא דְּוּנְקָא כְּדְּקְאָמַר שֵׁם דְּאִי אֲשַׁמְעִינוּ שְׁדָה ה"א לְחֻמְרָא דְּוּנְקָא וְלַכּוּן פּוֹסֵק בְּאָמַת הַרְמַב"ם פֶּן גַּבִּי הָאֲחִים שְׁחַלְקוּ דְּאִף ע"ג שְׁיֵשׁ סְפֵּק שְׁמָא זֶהוּ חֲלָקוּ הַמַּגִּיעוּ אוּ לֹא מ"מ לְחֻמְרָא צְרִיף לְהַחְזִיר מִשׁוּם מְצֻנֹת יוֹבֵל וְקוֹשְׁתֵי רַש"ל דְּאִית לָן לְמִימַר הַמַּמְע"ה יֵשׁ לְדַחֲוֹת דַּע"ג דְּבְמִזוֹן אַמְרֵי הָכִי מ"מ פִּינוּ דְּפִתִּיף בְּיָה אִיסוּרָא לֹא אַמְרִינוּ הָכִי וְכַהוּא דְּסְפֵּק לְקַט לְקַט (וְלֹא ס"ל לְהַרְמַב"ם תַּקְנֵתָא דְּרַש"י

למימר דהדר שקליה פדמעיקרא) ועיין בשו"ת מהרי"ט ובכנה"ג ואו"ת סימן כ"ה בקונטרס התפוסות שהאריכו בזה ואין פאן מקומו והאריף בזה ובמעשר שפיר פטרין ליה אף ע"ג שיש ספק שפא זהו חלקו המגיע מ"מ ספק מעשר פטור ויש לחלק בין זה לספיקא דדינא שפכתתי לעיל שיש לחייבו וכן מבואר להדיא דעת התוספות דגיטין דף מ"ח שכתבו דכיון דאין ברירה איפא לספוקי שפא נתחלה לגמרי חלקו של זה לזה או המקצת והוכיחו פן מבכורות ועוד דוכתי ואיפא למימר נמי שפא הגיע לו חלקו המגיע וצ"ע על רש"י בגיטין ובב"ק שכתב הטעם דאמרין שפא חלק שנטל זה הנה ראוי לאחים והחליפו ובדף מ"ח פירש דבכל חטה חצי טבל וחצי חולין משום דאין ברירה ולכך יכול להפריש מיניה ובי' ע"ש ומפשיט' דמילתא דמעשר בהמה משמע פרש"י ועיין בר"ש פ"ו דדמאי בשם הירושלמי בחלקו בפעמים מודה רשב"ג דכל קלח של שנתפוט משמע כפירש"י וכיון שפן דהא דאין ברירה היינו דלא אמרין שונדאי הוברר אבל מ"מ יש ספק שפא הוברר הדבר לאמיתו אם פן בנ"ד נמי ספק גירושין מיהא הוי אף אם נימא אין ברירה ואין פאן ס"ס אבל באמת הא ליתא דמ"מ יש לספק שפא בעי שיאמר אין ושפא לא נתברר הדבר וא"ל דאי נימא דבשתיקה לחוד סגי הוי ס"ס להחמיר שפא יש ברירה ואת"ל אין ברירה שפא מ"מ נתברר ז"א דשם ספק חד הוא שפא נתברר או לא וכן מבואר ממ"ש הרמב"ם על איזה שארצה אגרש דהוי ספק אלמא דלעולם חד ספיקא הוא: ולכאורה צ"ע ממ"ש הרמב"ם פ"ב מהלכות שכנים לפי מה שהביא בכ"מ שם דהריב"ש גרס שיכול לכופו לסתום חלונו א"כ מוכח דלגמרי לקוחות הן אף לקולא וכדעת מהרש"ל אבל יש לדחות כמ"ש הפוסקים דהא לא תלי בברירה רק אי אמרי' שע"מ פן חלקו ע"ש וכ"כ היש"ש גופיה סוף דבר בין כפי מ"ש בטעמא דאין ברירה משום ספיקא ובין לפי מ"ש מהרש"ל אין פאן מקום להחמיר.

ובאמת שלענ"ד תימה לפי דברי מהרש"ל א"כ מאי צריך הנש"ס לומר דאי אשמועינן שדה האחד לחומרא כו' ותיפוק ליה דהא שמואל נמי אין ברירה ס"ל וס"ל דאחין שחלקו לקוחות הן ואפ"ה ס"ל דהוי ריח הגט וא"כ שפיר צריך ר' יוחנן למימר דאף אחרון אינו פוסל לאפוקי משמואל והיש"ש שם פתב דאף רב אין ברירה ס"ל מדפוסל הגט ואפ"ה ס"ל שפוסל לכהונה לחומרא מדברבנן דהוי ריח הגט וא"כ פשיטא שהוצרך ר"י להשמיענו דאינו פוסל ולפמ"ש א"ש די"ל דאע"ג דשמואל נמי ס"ל לקוחות הם היינו מספ' דשפא החליפו ובאמת דמ"מ א"צ להחזיר ביובל פיון דספקא הוא הממע"ה לכך קאמר דאזדא לטעמיה דאיהו ס"ל דמחזירין ביובל אלמא דלאו ספיקא הוא אלא דמ"מ אפשר לדחות דהוי אמינא לחומרא משום מצות יובל איצטרך למימר נמי גבי גט אבל שיטת רש"ל צ"ע: ויצא לנו מזה דבנ"ד יש ס"ס דילמא בעינן שיאמר הן ואת"ל דבשתיקה סגי מ"מ דילמא אין ברירה אלא שמ"מ לפי נוקפי לפמ"ש דלהרמב"ן אין בע"מ שלא ימחה משום ברירה משום דבשב וא"ת יש ברירה לכ"ע או משום דהוי מתנה על ד"א ואין תלוי ברצון וא"כ אין פאן רק ס' אחד לבד דלהרמב"ן יש להחמיר ולהרמב"ם וסייעתו יש להקל ואע"פ שכתבתי שגם הרמב"ן לא העלה לדבר ברור והניח בצ"ע וגם רבו החולקין על הרמב"ן בזה דס"ל דבמתנה על ד"א לא שייך ברירה וגם פי י"ל דהרמב"ן נמי ס"ל דע"מ שלא ימחה הוי תלוי ברצון אלא בהוא דע"מ שירצה אבא אם נימא דהוי ע"מ שלא ימחה בלאו טעמא דברירה אמרין מסתמא אילו

שמע בשעת מעשה לא היתה מוחה וכמש"ל בשם הפ"י וא"כ בנ"ד שפיר איכא ס"ס מ"מ
אני מגמגם לומר דל"ש בנ"ד פלל לתלות בבריכה שהרי רש"י כתב טעמא דמילתא דלא
דמי תנאי דגט שכ"מ לשאר תנאים דלא אמרינן בריכה ר"ל דלמה לן למימר שהוכרר
הדבר שעומד משעה ראשונה לכך דאפילו תימא שאינו עומד משעה ראשונה לכך מ"מ
כיון שעשה נתקיים כמו שהתנה תיסקי בכך כמו ע"מ שתתני לו ר' וזו וה"ה הכא לכו
מית מהני שהרי נתקיים כמו שהתנה ול"ד לאיזה שארצה אגרש או שתצא בפתח תחילה
דהתם שאני דבעינו שיהא הדבר מבןרר בשעת מעשה דהיינו פתובה לאיזה אשה דאל"כ
לא הוי לשמה משא"כ בתנאי דנתנה לכו פירוש דדווקא בתנאי שפידו לקיים ודעתו
סומכות עליהם שיתקיים והיינו נמי טעמא דע"מ שירצה אכא כמ"ש התוספות והרמב"ן
לשיטת רש"י שם וכ"ז בתנאי שתלה באחרים אבל התולה ברצון עצמו בזה אין אנו
צריכין לומר שהוכרר הדבר למפרע אלא הוי כשאר תנאים שהתנה אם ירצה לקיים
נתינה זו יהא גט ואם ירצה לא יהא גט וכיון שרצה ונתקיים התנאי חל הגט ואף על גב
דלענן בריכה גרע תולה בדעת עצמו מתולה בדעת אחרים היינו דווקא היכי דלא דמי
לתנאי שצריך שיתברר למפרע כגון לא זה שארצה אגרש בזה שפיר י"ל דטפי אית ביה
למימר אין בריכה דאיה נאמר שהוכרר למפרע הא גילה דעתו שעשה פוסח על ב'
סעיפים משא"כ היכא דלא צריך למימר הוכרר הדבר למפרע כגון תנאי דשעת נתינה
רק משום דבתנאי שפיד אחרים אין דעתו סומכות שיתקיים התנאי א"כ כיון שתלה
ברצון עצמו בקיום התנאי סגי ואע"פ שפיון שעשה פוסח על ב' סעיפים א"כ לא שייך
למימר סומכות שיתקיים התנאי בודאי שהרי הוא מסופק מ"מ נ"ל דכל כה"ג לאו בריכה
הוא והא דאמרינן בעירובין הריני מערב לכל שבתות השנה רציתי אלה כו' דתולה ברצון
עצמו הוא שאני התם דבשבת עצמו לא קנה עירוב וצריכין אנו לומר שהוכרר למפרע
שגם ביה"ש רצה בזה וקנה שביתה ועוד דאין השבת מבןרר והוי כמ"ש התוספות גבי
מעט שאני בעולם דכיון שאין השעה מבןררת וידועה צריך בריכה משא"כ הכא וראי'
לזה נלענ"ד מהא דאמרינן בקידושין דף י"ט גבי יעוד דלרבנן דס"ל מעות ראשונות
לקידושין ניתנו אז הוי כאילו נתן המעות ע"מ לכשירצה אחר"כ ויאמר בסוף שש הרי
את מקודשת לי יחולו הקידושין למפרע ולפיכך אם קידשה אבי בתוך הזמן לאחר אינם
קידושין והש"ס מדמי לה להתם למקדש מעכשיו ולאחר ל' יום ובא אחר וקידשה תוך
ל' דמקודשת לראשון דהכי קאמר לה מעתה נתחלו אי בעינא בהו לאחר ל' יום אע"ג
דהתם תלה הדבר בזמן דממילא אתי וא"צ לגלות דעתו וגבי יעוד צריך שיאמר בסוף
שש הרי את מקודשת לי והוי כאומר הרי את מקודשת לי מעכשיו וכשאומר אין לאחר
ל' אפ"ה כשאמר אין לבסוף שפיר מקודשת מעכשיו הרי מבואר דאף בע"מ שארצה
ואומר הן ל"ש בריכה דהא אנו קי"ל התם כרבנן ואף ר' יוסי בר' יהודה לא קאמר אלא
משום דס"ל מעות הראשונות לאו לקידושין וא"כ מכ"ש אם נימא דמה שאמר
לכשארצה היינו לכשאשתוק ולא אחזיר בי למחות דלא אמרינן בריכה ודמי למקדש
מעכשיו לאחר ל' יום והיינו נמי טעמא דהרמב"ן דאם אמרינן דהוי ע"מ שלא ימחה לא
שייך בריכה כיון שא"צ שיתחדש דבר ובהגיע הזמן ששמע האב ולא מיחה ממילא חלים
כמו מעכשיו ולאחר למ"ד והיינו כמ"ש דבשב וא"ת לא תלוי מידי בבריכה (אבל מ"מ
יש לחלק דאף על גב דבמעכשיו ולאחר ל' יכול לחזור בו סתמא דמילתא סמכה דעתו

שלא יחזור בו וכמו שרוצה עתה פן ירצה לאחר זמן משא"כ בע"מ שלא ימחה אבא שאין דעתו סומכת דשמא ימחה לכשישמע) ועכ"פ פשתלה הדבר בבריכה אף בהתנה הרי את מקודשת לי לכשאומר אין לאחר ל' תתקדש מעכשיו אף אי אין בריכה הוי קידושין כדמוכח מקדושי יעוד וכן יש להוכיח לענ"ד מהא דאיתא בכתובות דף ע"ט גבי שטר מברחת דכותבין לו מהיום ולכשארצה ומבואר ברמב"ם פ"ב מה' אישות דמפרש דלא חלה המתנה עד שתאמר אין וכ"ה"ה דאזיל לשטתו דע"מ שיירצה אבא היינו שיאמר אין וכ"ה"ר"ן דזה ע"ד המפרשים עד שיאמר אין ואז חלה המתנה למפרע וא"כ התם נמי נימא כיון דאין בריכה לא חלה המתנה כלל א"ו כמ"ש: איברא שצ"ע מהא דאיתא בב"מ פ"ק המפקיד נעשה כאומר לו לכשתרצה תשלימיני הרי פירתי קנוי' לה מעכשיו ולפ"ז ק' דאפתי היכא קא קני כיון שפלה הקנון ברצון חבירו פשיירצה לשלם לו ול"ד לאומר לאשה ע"מ שתתן לי ר' וזו דהרי באמת הקשה הרמב"ן בגיטין ג"כ בזה על רש"י שכתב דכל תנאי שאין בידו לבריכה דמי א"כ ע"מ שתתן לו ר' וזו נמי ותי' דתנאי שביד האשה לקיים כתנאי שבידו דמי וסמיה עלה וזה לא שייהי הקא דמאין הרגלים לומר שסומך דעתו שונאי ישלם ולא ירצה לישבע וכן יש להקשות לפמ"ש התוס' דכל שאין השעה מבוררת צריך בריכה א"כ קשה הא דקאמר שם בלישנא בתרא נעשה כאומר לו לכשתרצה ותשלימיני הרי פירתי קנויה לה סמוך לגניבתה והיכי קני הא אין השעה מבוררת וידועה: ואמנם זה הנה אפשר לתרץ דעד כאן לא כתבו התוספות דבעינן שעה מבוררת אלא התם דבאמת הגט מתחיל מעכשיו ואינו נגמר עד שעה א' קודם למיתה כמ"ש הרא"ש והטור שם דהא דאמרינן מהיום אם מתי הוי כאומר מעת שאני בעולם היינו דמתחיל מהיום ואינו נגמר עד שעה קודם למיתה ואף להתוס' שכ' שם דמהיום פירושו מחיים ע"כ צ"ל פן שהרי הריטב"א והמפורשים כ' בשם דבנותן גט לאשה ואומר לא תתגרשי בו אלא לאחר ל' הוי כטלי גיטך מע"ג קרקע ואינה מגורשת כלל (ולפי מאי דאיתא בתוספות שלפנינו בכתובות דף פ"ו מוכח דברשותה בעינן אבל מ"מ מגורשת) ולפ"ז צ"ל דאע"ג דעיקר חלות הגט אינו אלא אח"כ מ"מ כיון דמתחיל מעכשיו שפיר שייהי ביה בריכה וכיון דאין השעה מבוררת לא מהני משא"כ התם בסמוך לגניבתה קנויה לה דלא מיירי במעכשיו וכיון שאינו חל עד אותו שעה אע"ג דאינה מבוררת שפיר אמרי' דקני פשיגיע אותו הזמן שקצב לו: ובזה נלענ"ד ליישב קושיות התוס' שם שהקשו דאמאי לא נאמר דהוי כאומר מעכשיו סמוך לגניבתה דאז קני אפילו עומדת באגם כדאמר ר"י במשנה פרה זו ותקנה מעכשיו ולאחר ל' ולפמ"ש נחא דא"א לומר דהוי כמעכשיו וסמוך לגניבה דאז לא קני כלל כיון דאין השעה מבוררת וכמ"ש אלא שקשה לענ"ד דהיאך אפשר לומר דמעת שאני בעולם היינו דמתחיל מעכשיו ואינו נגמר אלא לאחר ל' דאל"ה הוי כטלי גיטך מע"ג קרקע הא בקידושי דף ס' מבואר דאף לר"י דס"ל מעכשיו ולאחר ל' שוירא הוי מ"מ גבי גיטא שוירא דמשייר בה לאו כלום.

אמנם י"ל דהתוס' לשיטתיהו דס"ל שם דפירושא דמילתא הוא כיון דמשייר ואין השייר נגמר אלא לאחר מיתה לאו כלום אבל כשהשייר נגמר קודם מהני וכן מבואר יותר ברשב"א וריטב"א שם בשם הירושלמי דהקדושים מתחילין מעכשיו והולכין ונגמרינן כל ל' יום וכ"ז לשיטת התוס' דהא דגט שכ"מ היינו שהשעה אינה מבוררת אבל לפי שיטת רש"י וכ"כ התוס' דמוכח מע"מ שיירצה אבא דכל שהוא תלוי בידי אחרים אין

בְּרִירָה קָשָׁה מֵהוּא דְלִכְשִׁתְּרָצָה תְּשַׁלְּמֵנִי הֲרִי פְּרִתִי קִנּוּיָה לֵךְ מֵעַכְשָׁיו וְאַפְשֵׁר דְּשִׂאֲנִי
הֵתֵם דְּבִאֲמַת אִיהוּ לָא אָמַר הֲכִי רַק שְׂאֲנִי דְּיִינִינִן פִּן מַחְמַת אֲוֹמְדִנָא דְּדַעְתָּא וְהוּי פְּלַב
ב"ד מִתְּנָה כַּמ"ש בְּש"מ בְּשֵׁם הָרֶשֶׁתְּ בְּ"א הֶלְכָּה אַע"ג דְּאִין בְּרִירָה מ"מ שְׁפִיר נִקְנָה לֹו
הַפְּלָל וְכַמוֹ דְּלֹא תִיַּשְׁיִנִן בְּזָה מְשׁוּם אֶסְמַכְתָּא דְּאֲמִרִינִן וְדֹאֵי גָמַר וּמִקְנֵי ה"ה לְבְּרִירָה
נְמִי ל"ח וְצ"ע וְתַבְּנָא לְדִינָא שְׁנַרְאָה דְּכָל הֵיכָא שְׂאוּמַר לְכַשְׂאֲרָצָה לֵאח"ז ל"ש בְּרִירָה
וּא"כ בנ"ד אִם נִימָא דְּבִשְׁתִּיקָה סְגִי אֶפְיִלוּ אִם אִין בְּרִירָה נְמִי מְהֵנִי מְשׁוּם דְּתִלְהַ בְּרִצּוֹנֹו
וְעוֹד שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ לַמ"ש דְּבִשְׁב וּא"ת כָּל שְׂאִין שְׁם עֲנִין מִתְּחִדֵּשׁ ל"א בְּרִירָה אָמְנָם בנ"י
בב"ק פ' הַמְּנִיחַ כ' אֵהָא דְּקֶאָמַר בְּמִתְּפִינִן לְזִכּוֹת בְּחֶרְסִים דְּבִסְתְּמָא לָא תִיַּשְׁיִנִן לְמִימַר
דְּלֹא אֶפְקֵרִינְהוּ עַד דְּזָכוּ בְּהוּ דְּאִזְ אַגְלָאֵי מִילְתָּא דְּלֹא אֶפְקֵרִינְהוּ כְּלָל וְלֹא אֲמִרִינִן בְּמֵאֵי
דְּלֹא זָכָה מִיָּהָ הַנּוֹבְרַר הַדְּבָר דְּאֶפְקֵרִינְהוּ דְּבִדְאוּרְיִיתָא ל"א בְּרִירָה וְהָא דְּאוּרְיִיתָא הוּא
כו' מְבִנְאָר דַּס"ל דְּאָרְף בְּשֵׁב וּא"ת נְמִי שְׂיִיף בְּרִירָה שְׁכ' דֹּאע"ג דְּלֹא זָכוּ בְּהוּ וְחִזִּינִן
דְּמִפְקִיר לְהוּ ל"א דְּמִסְתְּמָא מְעִיקְרָא נְמִי אֶפְקִיר לְהוּ אֵלָא ל"א הַנּוֹבְרַר הֶלְכָּה אֵי מְזִקִי
מְפָאן וְאֵילָף חֵיב דְּהוּי כְּמִפְקִיר גְּזִקִי לְאַחַר גְּפִילַת אוֹנְסוֹ.

וְאַמְנָם אֲנִי תְּמַה בַּמ"ש דְּבִדְאוּרְיִיתָא אִין בְּרִירָה וְהָא דְּאוּרְיִיתָא הוּא לְפִי מַה שְׂמְבִנְאָר
לְעִיל הָא דְּבִדְאוּרְיִיתָא אִין בְּרִירָה מְשׁוּם סְפִיקָא וְאִית לֹן לְמִיזֵל לְקוֹלָא לְנִתְבַּע וְלִמְפִטְרִי
לְמִימַר יֵשׁ בְּרִירָה.

וְלִכְאוּרָה זֶה נוֹטָה לְדַעַת מִהֶרֶשׁ"ל דַּס"ל אַף לְקוֹלָא אִין בְּרִירָה וְלַענ"ד הֵיזָה אֶפְשֵׁר דְּהֵתֵם
אֵיכָא לְמִימַר הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תְּחִילְתּוֹ כְּמוֹ בְּיֹאשׁ שְׁלֹא מִדַּעַת וְעַדִּיף מִינְיָה דְּהֵתֵם אַע"ג
דְּאִי יִדַּע הוּי מִיִּיאֵשׁ מ"מ הַשְׁתָּא מִיָּהָ לֹא יִדַּע וְלֹא מִיִּיאֵשׁ וְלִכְּה ס"ל לְאַבְיִי דְּלֹא הוּי
יֹאשׁ וְע"ש בְּש"מ פ' אֵלוּ מְצִיאוֹת בְּשֵׁם הָרֶאָב"ד שְׁכ' וְק' דְּאֵטוּ אַבְיִי וְרַבָּא בְּדִינֵי בְּרִירָה
פְּלִיגִי וַיֵּשׁ לְמַבִּין לְהַפְּלִיגוּ מְדִינֵי בְּרִירָה עכ"ל וּבִיאוּר הַדְּבָרִים נ"ל דְּאֶפְיִלוּ אַבְיִי דַּס"ל
לֹא הוּי יִיאֵשׁ הֵינֵנוּ מְשׁוּם דְּלֹא יִדַּע וּא"כ הַשְׁתָּא מִיָּהָ הָא לֹא אֵיִיאֵשׁ וְכַמְש"ל מְהָא
דְּעִירוּבִין דַּפ"ב דְּפִרְיָה שְׁם ש"מ אִין בְּרִירָה וּמְשַׁנֵּי הוֹדִיעוּהוּ וְלֹא הוֹדִיעוּהוּ קִתְּנֵי וְכֵן
לְרַבָּא דַּס"ל הוּי יֹאשׁ לֹא מְטַעַם הַנּוֹבְרַר אֲתִינִן עֲלָה רַק מְטַעַם הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תְּחִילְתּוֹ
וְאַף בְּלֹא בְּרִירָה יֵשׁ לְנוּ לֹוּמַר דְּמִסְתְּמָא אִם יִדַּע ג"כ הֵיזָה מִפְקִיר פִּינֹן שְׁהוּא דְּבָר שְׂאִין
בוּ סִימֹן וְאִין לְהֶאָרִיף עוֹד בְּזָה: וְגַם הַלּוּם רְאִיתִי שְׁמַשׁ"ל דְּלֵהֲבֵא לֹא שְׂיִיף בְּרִירָה מְהָא
דְּבֵית בְּבִיתִי מְכוּר לֵךְ כו' אֵיכָא לְמִשְׁדֵּי בֵּינָה נְרָגָא פִּינֹן דִּיד בַּעֲהַשׁ"ט עַל הַתְּחִתּוֹנָה נוֹתֵן
לוֹ הַקְּטָן וּמְרֹאֵהוּ כְּחוּשׁ וְגִרוּעַ א"כ הוּי כְּדְבָר בְּרוּר אֲבָל עֲדִינִן יֵשׁ לְפַקְפַּק שְׁהָרִי אִם נָפַל
א' מְהָם מְרֹאֵהוּ נָפַל א"כ ע"כ דְּמְשׁוּם סְפִיקָא אֲתִינִן עֲלָה וְל"א דְּלַעוֹלָם אֲזִלִּין בְּתַר
הַגְּרוּעַ אֲבָל בְּאֲמַת נְרָאָה דְּבִלֵּא"ה אִין רְאָיָה ע"פ מַה שְׂבִיִּאָרוּ הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין דְּף נ"ט
דְּקֶאָמַר הַפֵּל מוֹדִים הֵיכָא דְּאָמַר יְקִדְשׁוּ אַרְבַּעִים מִתּוֹף פ' דְּקִדְשֵׁי כו' מ"ס לְקֶרְבֵּן גְּדוּל
קָא מְכוּוֹיִן הַקְּשׁוּ הָא ר"י בִּלֵּא"ה ס"ל אִין בְּרִירָה וְאֹמַר ר"י דַּל"ש בְּרִירָה דְּקִדְשֵׁים הֵיכָא
דְּאִתְּנִיָּהוּ בְּתַעְרוּבָתָן וְכ"כ הַתּוֹס' בְּמִנְחוֹת וּבַתּוֹס' רִי"ד דְּף נ"א בִּיִּאָרוּ יוֹתֵר וְכ' הַפֵּל
מוֹדִים כו' פִּינֹן שְׁלֹא סִימֹן אֵיזָה מְהָם קִידְשׁ כְּנִלְמַד בְּס' מְקוֹדְשֵׁת וְלֹוּמַר זֹו אֲנִי רוֹצֵה וְהַנּוֹבְרַר
הַדְּבָר שְׁזוֹ קִידְשׁ שְׁכִינֹן שְׁבַעַת הַקִּידְשׁוּשֵׁין הֵיזָה סְפַק מַה בְּרִירָה י"ל שְׁלֹא יִדַּע אֵיזָה קִידְשׁ
בְּוֹדֵאֵי אִם הֵיזָה אֹמַר אֵיזָה שְׂאֲרָצָה הַיּוֹם אוֹ מְחַר הֵיזָה יְכוּל לְסַמְנֵה אַבְרִירָה אֲבָל זֶה
שְׁקִידְשׁ מִתְּחִלָּה מַס' שְׁלֹא בִּינְרַר אֵיזָהוּ קִידְשׁ אִין לֹוּמַר שְׁם בְּרִירָה עכ"ל.

וא"כ ממילא רונחא לן שמעתתא דבית בבית כו' פיון שלא תלה הדבר בבירור שאח"כ ל"ש ברירה. ואולם בדברי הריטב"א פתוב לאסור וז"ל וצע"ג דאי אמרינן ברירה קידושין שאינם מסורים לביאה מתחלתן ניהו (ונראה שאין זה מדברי הריטב"א רק אינה הג"ה ובדפוס ברלין נרשם בעיגול ע"ש) והפ"י שם עירב דברי התוס' רי"ד עם הריטב"א והיו לאחדים ביחד וכתב שהריטב"א מתחלה העלה בצ"ע ואח"כ כ' היכא דלא תלה בבירור ל"ש ברירה ולכן פתב דהריטב"א נחית לחלק בין א' מבנותיה ובין א' מכם ע"ש ובאמת ליתא אלא כמ"ש גם מה שהקשה שם דמאי פריה ממתיני דקדשתי את בתי הגדולה דילמא מיירי באומר א' מבנותיה שתראה שתלוי בבירור ור"מ לטעמא דיש ברירה ור"י לטעמיה דאין ברירה וה"ל קידושין שאין מסורין לביאה נמי לא הוי קדושין כלל פיון דאין ברירה (ובזה נדחה מ"ש שם לנישב שיטת ר' סעדיה ע"ש) בההוא דלאיזה שארצה אגרש איברא דלפמ"ש לעיל בשם התוס' דעירובין בתירוץא בתרא דמ"מ חלה מיהא שם תרומה אלא בספיקא בלחוד הוי וע"כ ההוא דלאיזה שארצה אגרש שאני דלא הוי לשמה יש לנישב דבריו ועיין בלח"מ פ"ח מהלכות תמידין ומוספין: ודרף אגב ראיתי במ"ש אא"ז מהרש"א בעירובין דף נ' דהא דהקשו התוס' מהיכא דקאמר יקדשו סתמא ולא הקשו אהא דקאמר יקדשו מם מתוך פ' משום דיש לחלק דהיכא דמברר דבריו י"ל ברירה כמ"ש התוס' לעיל דף ל"ז ד"ה ר"מ עכ"ל.

ולכאורה צ"ע דהא אדרבה התוס' גופיהו שם בשנויאי בתרא מסקי דלהא לאיזה שארצה אגרש מוכח דס"ל לר"י אין ברירה אף היכא דמברר דבריו ועוד דבמנחות דף ע"ט כ' באמת להקשות גם אהיכא דאמר יקדשו מם מתוך פ' לכה נראה דהתוספות בעירובין קיימי לשנויא קמא דהתו' שכתבו דהוי מצוי לחלק בהכי אף לר"י ולפ"ז הנה צריך לומר דדוקא התם דכתיב וכתב לה דבעינן שיהא מבותר בשעת פתיבה הלכה אף שמתנה ומדבר דבריו לא מהני כמ"ש התוספות והשתא א"ש דבמנחות קיימו התוס' לשנויא בתרא דע"כ מוכח דר"י לא ס"ל ברירה אף במברר דבריו ולכה מקשי נמי אהאי דיקדשו מם כו' והיינו דהתוס' במנחות מיימי ראיה מהך דגיטין דלא אזלי התם לשיטת ר"י דס"ל דבגט הטעם משום לשמה וא"כ מוכח דל"ל ברירה אף במברר וקשה אההוא דיקדשו ארבעים משא"כ בעירובין שהם דברי ר"י שם כמ"ש שם ואומר ר"י דלא שייך כו' ולכה מיימי מהך דהאחים שחלקו דמגט אין ראיה משום דכתיב וכתב ולכה לא קשיא להו כ"א אהיכא דאמר יקדשו סתמא: וראיתי בצאן קדשים שהשיג על המהרש"א דהא מגיטין מוכח דר"י לא ס"ל ברירה אף במברר דבריו ולפענ"ד ברור כמ"ש שהרי מהרש"א בעצמו מיימי דברי התו' בדרף ל"ז ד"ה ר"מ וגם מה שהגיה בתוס' במנחות תיבת כשאנו לא נהירא וצ"ל פוננת התו' כה דדוקא פשיתברר לבסוף דלאו כלום ר"ל שפלפעים הדבר מתברר שלא הנה עשייתו כלום כגון בתנאי דאם לא מתי שאם לא מת מתברר שלא הנה הגט כלום וכן לאיזה שארצה אגרש פשרצה אחר כה לרחל הוברר הדבר שלא נכתב מעולם לשם לאה הלכה פיון שבשעת מעשה לא הוברר ואכל חדא איכא למימר שיתברר לבסוף שלא הנה עומדת להתגרש אמרינן אין ברירה משא"כ בלחמי תודה שאין אנו צריכין לבירורו וגם יש לפרש פוננתו כה דהיינו פשיתברר לבסוף ר"ל דדוקא היכא שצריך שיתברר בסוף דלאו כלום עביד ר"ל דהשתא לאו מידי עביד שאין המעשה שעשה עכשיו ראוי להתקיים אם לא על ידי ברור שלבסוף כגון בלאיזה שארצה אגרש

וכה"ג משא"כ פאן דקדושין פל היכא דאיתגיהו שהמעשה מתקנים אף בלא ברירה דלבסוף: ונחזור לענינינו שנלע"ד דלא שינה פאן ברירה ומצאתי בשו"ת מהרי"ט ח"א סימן ס"ו שכתב שכל התנאים שאין פוסלין בנתינה אין פוסלין בכתיבה והגע עצמה באומר כתוב גט לאשתי ע"מ שארצה או ע"מ שתצא בפתח תחלה מי אמרינו בהך מילתא ברירה הא תנאה הוי נהרי היא מגרשת מעתה ע"מ שתצא בפתח תחלה ע"ש וצריך ליישב לפי דבריו ההוא דרציתי אלה כמ"ש ונהנה ראיתו מהך דכתוב גט לאשתי ע"מ שארצה נלענ"ד שהדין דין אמת כדמוכח בדוכתי טובי בש"ס גבי כותבין גט לאיש ברשב"ם ותוספות שם וכן בגיטין גבי פתביה ואנחיה בכיסתיה ולפי דעת קצת פוסקים דבגט סתמא כשר היה אפשר לומר דה"ט משום דאע"ג דאין ברירה לא גרע מסתמא דכשר וכמ"ש הרמב"ן והר"ן בריש פל הגט דאע"ג דאין ברירה מ"מ סתמא מיהא הוי והוא דלאיזה שארצה אגרש ה"ט משום דאמרינו שמה לא נכתב רק לשם האחרת אבל באמת מסקי שם הרמב"ן והר"ן דסתמא פסול מהא דכותב טופסי גיטין ועיין בגיטין דף כ"ג ובתוס' והרא"ש וצ"ע בגיטין דף כ"ז וביבמות דף נ"ב גבי כתוב גט לארוסתי לשאכנסה אגרשנה כו' לשיטת רש"י דכל שאינו בידו אף גבי תנאי תלוי בברירה וכן בשדה זו לכשאקחנה קנוי' לה מעכשיו דקנה למ"ד אדם מקנה דשלב"ע וכן בפרק המגרש ע"מ שתנשאי לפלוני וע"מ שתבעלי כו' ועוד תנאים הרבה שאינם בידם לקיימא ולפמ"ש הרמב"ן לרש"י בתנאי ע"מ שתתנו לי ר' זויי דווקא פינון שביד האשה הוא כתנאי שבידו דמי וא"כ כל תנאי שאינו בידו תלוי בברירה ונראה מזה דכל שהתנאי בידי אדם לא תלי בברירה דמסתמא עביד פל טצדקי כדי שיתקיים התנאי והוי כאילו הוא בידו אלא דהא ליתא שהרי כתבו התו' דה"ט דע"מ שירצה אבא דתלוי בברירה פגון שאינו בידו וכ"כ הרמב"ן ודברים אלו צריך עיון הרבה ואין להאריך: אמנם בנ"ד אומר אני שאפילו אם נתפוס בדיבור דהקא ודאי יש ברירה אם אמר אין או אי הנה אמרינו דכינון ששתק ולא מיחה הוי פאומר אין מ"מ בנ"ד שלא אמר אין נראה שאין לחוש אף לשיטות הרמב"ן והרא"ש דס"ל דע"מ שירצה אבא היינו ע"מ שישתוק או שלא ימחה דזה שינה דוקא בתולה בדעת אחרים דאמרינו היינו ריצויי דידיה פינון שהוא שמע וששתק הוי כגילה דעתו שרוצה בכך משא"כ היכא שתלה בדעת עצמו אם ירצה אח"כ יהא קידושין או יהא גט ודאי שצריך שיגלה דעתו ורצונו אח"כ דשתיקתו אינו מוכח שרוצה בקיומו דווקא שמה הוא פוסח עדיין על ב' סעיפים ולא גמר בדעתו שיהא כך בנדאי הלכך דווקא היכא שגילה דעתו עתה שרוצה בגט ואמר אין אבל בשתיקה לא וכן מוכח לענ"ד דעת הריטב"א גבי שטר מברחת בכחובות כתב שעיקר הלכה דבעינו שתאמר רוצה אני הא שתקה אין לה מתנה (וכן נראה מרש"י וכ"כ הריטב"א והר"ן משמו דלא כב"ש שכ' בשם רש"י להיפוך) ונהרי בקידושין מבואר דעת הריטב"א דס"ל דע"מ שירצה אבא היינו ע"מ שישתוק א"ו דס"ל לחלק כמ"ש ואף הרא"ש והטור שם שפירשו דהמתנה חל מעכשיו רק שהתנאי הוא שתהא קיימת כל שלא תחזור בה והיינו דאולי לשיטתם בע"מ שירצה היינו שישתוק נלענ"ד דשאני התם שעושה המעשה מיד שכותבת לו הרי נכסים נתונים לה מהיום ולכשארצה שפיר אמרינו דבשתיקה לבד הוי כגילוי דעת שרוצה שיתקיים המעשה וכן הדין אם היה אומר הריני מגרשך מהיום ולכשארצה אבל בנ"ד שאמר אז איך וועל כו' וויא איך וועל וועלין שאינו אומר שיהא

גט מהיום ולכשארצה אלא כאומר שיהא תלוי ועומד וכמו שארצה לאחר ל' פן יהא נדאי
שצריף לפרט פנונתו שהרי בשתיקה אין הכרע לצד א' יותר מצד השני פינון שלא אמר
אין גם הרמב"ם והרא"ש מודים דכל כה"ג אינה מגורשת.

ונה"ל ברור: ועיין בשו"ת הרשב"א סימן תתקי"ט בראובן שנתן אלף זוז ללוי להתעסק
בהם וליתן פירותיהן לשמעון כ"ז שיתרצה ראובן וכל שירצה ראובן ליטול כו' כ' שם
דאף אם לישנא דע"מ היינו שלא ימחה פינון דמוכחה מילתא דע"מ שיאמר אין קאמר
מדמתנה עוד ואמר כ"ז שירצה ראובן ליטול האלף זוז מחויב להחזירם שאלו הנה פנונתו
ע"מ שישתוק הא ימחה מתנתו בטילה למה ליה לחזור ולהתנות הרי כבר נכנס תנאי זה
בכלל שאמר למעלה שכ"ז שימחה לא תהא מתנתו מתנה ולכאורה נראה דהתם נמי אמר
ראובן ליתן הפירות לשמעון כ"ז שארצה ואפ"ה מסתפק שמה כ"ז שלא אמחה קאמר
ונראה דהתם נמי פינון שאמר לו ליתן הפירות דמי לכותב שדי נתונה לה מהיום
ולכשארצה ואפ"ה כ' פינון דמוכחא מילתא אמרינן דע"מ שיאמר אין קאמר שהרי ל"א
אז איך וועל וועלן דמשמע לכשארצה אזויא וויא איך וועל וועלין דהיינו שתהא הברירה
בידי כמו שארצה וכן הוא בלשון ב"א שישגלה דעתו ויאמר רוצה אני וכל כה"ג בנדאי
אחר לשון ב"א אזלינן: ובאמת שדברי הרשב"א צ"ע בעיני דאם נאמר שפנונתו שיאמר
אין פשיטא שאין הענין מכונן דקאמר כ"ז שירצה ראובן ואטו כל שעה יאמר אין ובפרט
לפי מאי דמשמע שם שקבר עבר זמן שקיבל שמעון הפירות וצ"ל דלהרשב"א באמת
בכל פעם שנותן לו הפירות לשמעון צריף לימלה בראובן ולשאול את פיו אם יאמר אין
וצ"ע וע"ש דמסיק הרשב"א דכל שאומר ע"מ שארצה או ע"מ שירצה פלוני בין
בקידושין ובין בדמים עד שיאמר אין קאמר וכ"נ מדברי הרמב"ן ז"ל עכ"ל ונראה שט"ס
הוא וצ"ל הרמב"ם ז"ל.

ובד"מ באה"ע סימן ל"ח הביאו ללמוד ממנו לקידושין ונראה שפנונתו לדברי הרשב"א
דהיכא דמוכח מילתא אמרינן עד שיאמר אין אע"פ שקוצר בדבריו דאל"כ הא בש"ע
שם מבואר בדעת הרא"ש והטור דע"מ שישתוק קאמר: אמנם כ"ז אנו צריכין לידון אי
הוי נ"ד במעכשיו דסתמא דמילת' מעכשיו קאמר או במהיום ולכשארצה או אם לא הנה
נקרע הגט מיז אחר נתינה.

אבל בנ"ד שאמר לכשאחזיר לבריאיות יהא הברירה בידי כמו שארצה מאין הרגלים
לומר שפנונתו היתה לכשירצה יחולו מעכשיו אף אם נימא דכשאומר מעכשיו ל"ש ברירה
וא"כ א"ל כמ"ש דסתמא הנה פנונתו באופן המועיל בנדאי ולהבא קאמר ויש לפרש
גם אלמפריע מ"מ סתמא דמילתא כל שלא פירש ואמר שיחול מעכשיו אמרינן שפנונתו
הנה שיחול אז כשארצה וכמבואר בכל דוכתי דכל שלא אמר מעכשיו אמרינן דלהבא
קאמר ומכ"ש גבי גט שיש לנו לומר שדעתו לאחר הגט כ"ז שיכול כמ"ש התוס' והרא"ש
בגיטין דף ע"ג דאף דאומר מהיום אמרינן דלא רק שעה א' קודם המיתה שדעתו לאחר
הגט כל מה שיוכל רק שיחול מחיים.

ואע"ג דהתם אפילו באומר מהיום ולקצת פוסקים אף באומר מעכשיו אמרינן פן וא"כ
לא משפחת שיחול כלל מעכשיו כלל וע"כ לחלק דדווקא בשכ"מ פינון שאינו נותן גט
ברצון רק כדי שלא תפול קמי יבם אמרינן מסתמא דדעתיה לאחר כל מה שיכול משא"כ

בְּבִרְיָא וְכֵן מְחַלְקֵי הַב"ש רִישׁ סִימָן קמ"ה וּא"כ בנ"ד שְׁמֻסְפֵּק שְׁמָא ירְצָה שְׂיֵהָא גִט
לְגַמְרֵי אַף שְׂיִחְזִיר לְבִרְיָאָתוֹ א"כ אֵין אִנְיְוֹן דְּמִוּכָּח שְׂדַעְתּוֹ לְאַחַר הַגִּט מ"מ זֶה דְּוִוְקָא
אִילוּ הָיָה אוֹמֵר מְעַכְשָׁיו הָא סְתָמָא לָאו כְּמַעְכְּשָׁיו כְּמִבְּנָאָר בְּגִיטִין וּבְרַמְב"ם פ"ט
מְגִירוּשִׁין וּבב"ש סִימָן קמ"ה וְכֵן נִרְאֶה מְהָא דְאַמְרִינוּן לָא מְקַדִּים אִינְשׁ פְּוִרְעֵנוּתָא
לְנַפְשֵׁיהּ בְּגִיטִין דְּף י"ז וּפְיִרְשׁוּ הַרְמַב"ן שְׂהִינְנוּ פְּוִרְעֵנוּתָא דְמַפְסִיד פִּירוּת מְשַׁעַת כְּתִיבָה
עַד שְׁעַת נְתִיבָה וּכ"כ הַר"ן בְּחִידוּשֵׁים א"כ אַף לְדִידֵן דְּקו"ל אֵין לְבַעַל פִּירוּת עַד שְׁעַת
נְתִיבָה מ"מ אִם נִימָא שְׂפִינְוִן שְׂיַחְוִל לְמַפְרַע מ"מ הַרִי מַפְסִיד פִּירוּת מִיַּד וְהוּי פְּרַעְנוּתָא
לְגַבְיָהּ וְאַף בְּאַשְׁהָ שְׂאִין לָהּ נְכֻסֵי מְלוּג לָא מְצִינּוּ חִילוּק בְּזֵה דמ"מ נ"מ לְמַעֲשֵׂה יְדִיָּהּ
וּמְצִיאָתָהּ וִירְוּשָׁתָהּ.

וְאַף לְפַמְש"ל שְׂיֵשׁ לְדוּן פְּוִנְתּוֹ עַל אִנְפֵּן הַמוֹעִיל בְּוִדָּאֵי וְהַרִי דַעַת קַצַּת פּוֹסְקִים בְּאוּמֵר
שְׂתַתְּגַרְשׁ לְאַחַר ל' אִינְהּ מְגוֹרְשָׁת כְּלָל בְּלֹא מְעַכְשָׁיו מְשׁוּם הָא אֵין אָנוּ מוֹצִיאִין מְשַׁמְעוֹת
הַלְשׁוֹן מִפְּשִׁטִּיהּ וְלַהוֹסִיף בְּדְבָרֵיו לִוְמֵר שְׂפִינְוִנְתּוֹ מְעַכְשָׁיו: וְעוֹד שִׁי"ל שְׂפִינְוִנְתּוֹ שְׂמַעְכְּשָׁיו
יִתְחִיל הַגִּט וְלֹא יִגְמֹר אֲלָא לְכַשְׂיִחְזוֹר לְבִרְיָאָתוֹ וִירְצָה וּכ"כ לְעִיל דְּבַכָּה"ג מְגוֹרְשָׁת
שְׂפִיר אַף לְהַתּוֹ' אִם הַגִּט קִיָּם וּבנ"ד שְׂנִקְרַע הַגִּט אֵין לְחוּשׁ וְכֵן מְבִנְיָאָר בְּרַשְׁב"א
בְּתִשְׁבֻּבָה סִימָן תש"ז דְּבְכָל גְּוִנְיָ לָא דִּינְיָנוּ לִיָּה כְּמַעְכְּשָׁיו שְׂכ' וְז"ל וְעוֹד שְׂאַפִּילוּ אַת"ל
שְׂאִם אָמַר לָהּ בְּפִירוּשׁ הַתְּקַדְשִׁי לִי מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר שְׂאַגְרִשְׁנוּ מְהִנִּי כָּל שְׂלֹא אָמַר כֵּן בְּפִי
לֹא מְשַׁמַּע מְעַכְשָׁיו וְאַפִּילוּ אָמַר כְּפֵה נִתְפַּוִּנְתִּי וְהָיָה כֵּן בְּדַעַתִּי אֵין מְשַׁגִּיחִין בְּדְבָרֵיו כְּלָל
דְּהוּי דְּבָרִים שְׂפַלְב וְעוֹד שְׂהַקְדוּשִׁין אֵינָם אֲלָא מְחַמַּת שְׂקִידְשָׁהּ בְּפִנֵּי עֲדִים הַלְכָּהּ כָּל
שְׂלֹא שְׂמַעוּ הָעֲדִים וְלֹא נִתְפַּוִּנְוּ לְכָּהּ אִינְהּ מְקוֹדְשָׁת וְעוֹד דְּאַדְעָתָא דְּרַבְּנָן מְקַדְשׁ וְאֵין
הוֹלְכִין אַחַר דַּעַתָּהּ אֲלָא מַה שְׂיֵשׁ בְּמַשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן וְדַעַת רַבְּנָן וְאֵין בְּמַשְׁמַעוֹת מְעַכְשָׁיו
עַכ"ל וְהַרִי גְּוִנְיָ שְׂיִיכִי נְמִי הָכָא וּכ"כ שְׂאוּמֵר שְׂלֹא כִּינּוּן לְגַרְשׁ כְּלָל.

אַבְל מ"מ צ"ע דִּי"ל זְמַנּוֹ שְׂל שְׂטֵר מוֹכִיחַ עָלָיו וּלְפַמ"ש ה"ה פ"ח מֵהַל' גְּיִירוּשִׁין דְּהָא
דְּאַמְרִינוּן זְמַנּוֹ ש' הִינְנוּ הִיכָא דְּבַל"ז אֵין הַגִּט כְּלָל וְהוּא גִט לְאַחַר מִיתָה אִמְרִינוּן שְׂזְמַנּוֹ
מוֹכִיחַ וּלְפ"ז בנ"ד נְמִי ל"א זְמַנּוֹ ש"ש מוֹכִיחַ כִּינּוּן שְׂתַנְיָא זֶה אִינוּ תְּלוּי בְּמִיתָה וּכ"ה דַּעַת
הַרמ"ה כְּמִבְּנָאָר בַּח"מ סִימָן רנ"ח וּמַה שְׂהַשִּׁיגוּ עָלָיו הַשְּׂ"ף שְׂם וְהַב"ש פֶּאן נְלַעַנ"ד
לִינְיָשׁב דַּס"ל כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּגַבִּי גִט לְאַחַר ל' בְּלֹא מְעַכְשָׁיו אִינוּ גִט כְּלָל וּא"כ גַּבִּי גִט
לְאַחַר ל' הוּי כְּלֹא אַחַר מִיתָה דְּאַמְרִינוּן בִּיָּה זְמַנּוֹ ש"ש מוֹכִיחַ מִשְׂא"כ הַרמ"ה שְׂם לְעַנְיָן
מִתְּנָה מִיָּרִי שְׂפִיר מְחַלְקֵי בֵין לְאַחַר מִיתָה בֵין לְאַחַר ל' אֲלָא שְׂקִשָׁה ע"ד הַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל
דְּהָא מְהֵיָא אִם לֹא בְּאַתִּי מוּכָּח דְּאַף לְרַבְּנָן דַּס"ל דַּל"א זְמַנּוֹ ש"ש מוֹכִיחַ מ"מ דְּוִוְקָא
כְּשַׁמַּת תּוֹף יב"ח הָא לֹא הָא מְתַגְרָשָׁת אֲז וְלֹא הוּי כְּפִטְלֵי גִיטָהּ מַע"ג קַרְקַע וְכֵן רְאִיתִי בְּפ"י
שְׂהַקְשָׁה מְהֵה דְּלְכַתְּצָא חֲמָה מְנַרְתְּקָהּ וּמְהָא דְּאַמְרִינוּן דְּלר"י מְגוֹרְשָׁת כְּשַׁתְּתוּן וְכֵן יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת עוֹד מְדוּכָּתִי טוֹבִי וְכַדִּי שְׂלֹא יִהְיוּ בְּדְבָרֵיהֶם מְתַנַּגְדִּים לְכַמְּה סוּגְיוֹת הַש"ס צ"ל
דַּס"ל דְּלַעֲנָן זֶה עַכ"פ מְהִנִּי זְמַנּוֹ ש"ש לְכ"ע לְעַנְיָן דְּנִימָא דְּמִתְחִיל מְעַכְשָׁיו אֲלָא שְׂאִין
נְגַמֵר אֲלָא לְבַסּוּף וְלְכָּהּ לֹא הוּי כְּפִטְלֵי גִיטָהּ כו' וְהַתּוֹס' לֹא כ' שְׂם רַק בְּהַהוּ' דְּלֹא תַתְּגַרְשִׁי
בּו אֲלָא לְאַחַר ל' כִּינּוּן דְּלְהַדְיָא קְאָמַר הָכִי אִפִּי אַתְּחִילִי לֹא מִתְחִילִי מְהַשְׂתָּא וּא"כ לְאַחַר
זְמַן הוּי כְּפִטְלֵי גִיטָהּ כו' וְכֵן מְבִנְיָאָר מְדְבָרֵי הַרְא"ה וְהַרִיטְב"א בְּכַתְּוִבוֹת דְּכִינּוּן דְּאַמֵר לְשׁוֹן
אַלָא גְּרַע טְפִי וְדַלֵּא כְּהַב"ח וְהַב"ש בְּסִימָן מ' סק"ב שְׂהַבִּיאוּ דְּבָרֵי הַמְרַדְכִי דְּפָרְק הָאוּמֵר
דְּאַלָא הוּי תַנְיָא דְּלִיתָא דְּכָל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז כְּמִבְּנָאָר בְּתוֹס' בְּכַתְּוִבוֹת בְּדוּכָתִי

טובא ושאר פוסקים ובמקום אחר הארכתי בזה מיהו מדברי הראב"ד שהביא הר"ן פ' הכותב לא משמע פן י"ל עוד פדעת הרמ"ה שדבריו מוכרחין מהא דגיטין דף ע"ג ומי מספקא לן אי אמר ר"י בע"פ והתנן ה"ז גיטין אם לא אבא כו' ולכאורה קשה דילמא התם נמי בכ' התנאי תוף הגט מיירי לכך נראה דבכתב תוף הגט ל"ש זמנו ש"ש מוכיח שהרי י"ל דלכך כ' זמן פדי לידע אימתי יכלה הזמן שקצב משא"כ היכא שהתנה ע"פ שפיר אמרינן זמנו ש"ש מוכיח שא"ל שלכך כ' לידע מתי יכלה הזמן ז"א פיון שאין הזמן קצוב בגט וע"כ שסמך על העדים שהתנה בפניהם שאם יבא תוף יב"ח הוי גיטא א"כ ל"ל זמן פיון דהעדים ידעו ג"כ מתי יכלה אע"ג שפוננתו הנה שפוננתו מעכשיו אם לא יבא תוף יב"ח.

ואמנם זה דוקא בקצב זמן משא"כ כשיתלאו במיתה אם הדבר להיפוך וסברא טובי בתנאי שבתוף הגט מתנאי שבע"פ לכך פיון דמוכח דר"י אף בתנאי שבע"פ אמר א"כ גבי תנאי שבמיתה נמי משא"כ בההיא דס"ל רנ"ח מיירי בתנאי הכ' בפטר וכיון דבקצב מיירי א"כ י"ל דלכך כ' זמן לידע אימת יכלה ולא הוי מוכיח שיחול מעכשיו ואין פאן מקומו להאריה: אמנם בנ"ד נראה פיון דהוה מלתא אי קאי כר"י או לא ספיקא הוא ולפי דעת ה"ה מפשיטות דבריו דכל היכא שאינו תנאי שבמיתה אין זמנו ש"ש מוכיח דלא קי"ל כרבותינו דאף בתנאי דזמן הדין פן א"כ בנ"ד שאין התנאי במיתה לא שייך זמנו ש"ש מוכיח ואין להקשות למה בכל גט ש"מ אמרינן דחל מעת שהיא בעולם ואף ר"י מספקא ליה בהא ול"א זמנו ש"ש מוכיח פבר כתב הרשב"א דמהיום אם מתי גרע טפי דהוי כאומר שאינו רוצה שיחול מעכשיו רק מעת שהוא בעולם דכך הוא משמעות הלשון (וכיוצא בזה כ' הב"ח בא"ה סי' קמ"ח דזמנו ש"ש לא עדיף מאומר בפירוש מעכשיו או מהיום) אף דזה נכון לדעת התוס' שמהיום פ"י מחיים אבל לפמ"ש הרמב"ן והרא"ש והר"ן דהיינו דמהיום יתחיל כו' קשה דמ"מ נימא זמנו ש"ש מוכיח דא"ל שכתב הזמן לידע ההתחלה דמשום זה א"צ לכתוב זמן דאין נ"מ בהתחלה וצ"ל פיון שחזינו דאומר שיחיל מהיום ניחא ליה נמי שיהא פתוב בו הזמן ג"כ.

ואחי הקריף מוהר"ר חיים מרדכי נ"י (שהוא עתה הגאון אב"ד דק"ק דובנא יע"א) אמר שלפי סברת ה"ה דלכך אמרינן זמנו ש"ש מוכיח שהוא רוצה שימתקיים הגט וזה דווקא באם מתי משא"כ ה"א בגט ש"מ דמהיום אם מתי דמספקא ליה לר"י אם הגט חל מיד או שמא רק שעה א' קודם המיתה א"כ בין כך ובין כך הגט קיים רק במספקא לן אם חל הגט קודם או אח"כ שוב ל"א זמנו ש"ש מוכיח וזה ראי' לה"ה ויפה פיון.

וא"כ בנ"ד שפיר י"ל שפיון שאם ירצה יהא גט אז ומ"ש בו זמן היינו שאם ימות יהא גט חל מעכשיו מיום הזמן וככל גט ש"מ. וא"ל דאיהו יחול אז הא הוי מוקדם ז"א כמ"ש הפ"י דבכל גט ש"מ אין לחוש למקדם דקלא אית להו וכ"כ דכל גט ע"ת קלא אית ליה ע"ש שהאריה וא"כ בנ"ד שאין לדמותו לגט שכ"מ דווקא בתנאי דאם ימות לבד שייך לומר קלא אית ליה משא"כ פאן בתנאי דאם ירצה כשיבריא מ"מ ע"כ א"א לדין בזה מוקדם דא"כ כל תנאי דעלמא שהם באם נחוש להו הכי אע"כ שדי לנו כשנכתב יום הנתינה משום דקלא אית ליה או מטעם אחר ועיין בפני יהושע בגיטין דף כ"ב ואין פאן מקום להאריה.

בְּהָא סְלִיקְנָא שְׁלִפְנֵינוּ פְּמָה צְדָדִים לְהַתִּיר: חָדָא פִּינוּן שְׁאוּמֵר סְתָם אִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גִט א"כ פְּשֵׁה־בְרִיא נְתַבְטַל הַגִּט לְגַמְרֵי וְלֹא מְשַׁגְּיחִינוּן בְּמָה שְׁאוּמֵר תְּחִלָּה וְנֶאֱפִילוּ תִימָא שְׁבִלְבוּ הֵיךְ שְׁאֵם יִרְצָה יְהֵא גִט מ"מ הָוֵי דְבָרִים שְׁבִלְב וּאִפ"ת דְּהוּא אֲנִמְדָּנִי דְמוּכַח שְׁעוּשָׁה ע"ד רֵאוּשׁוּנָה מ"מ לֹא מְהַנִּי פִּינוּן שְׁבִלְבֵּא שׁוּם אֲנִס אֲמֵר שְׁלֵא יְהֵא גִט וּבְמֵאֵי קָא מְגַרְשָׁה וּאִפ"ת דְּעָף בְּכַה"ג מְהַנִּי אֲנִמְדָּנָא דְמוּכַח מ"מ אָף אִם בְּפִיו אֲמֵר כֵּן מ"מ הֵא אִיפָּא ס"ס דְּשְׁמָא בְּעִינוּן שְׁיֵאֵמֵר אִין וְאִת"ל בְּשִׁתִּיקָה סְגִי שְׁמָא אִין בְּרִירָה וְאִת"ל דְּבִנ"ד כ"ע סְבִירָא לְהוּ יֵשׁ בְּרִירָה מ"מ נִרְאָה דְּבְכַה"ג כ"ע מוֹדִים דְּשִׁתִּיקָה לְחוּד לֹא מְהַנִּי וּקְצַת רֵאָיָה יֵשׁ מְהָא דְּאֵמֵר בְּיוֹמָא דָּף י"ג דְּבְכַה"ג שְׁיֵיךְ בְּרִירָה דְּדַחַק הֵתָם לְאוּקְמֵי הֵךְ דְּאִשָּׁה אַחֲרַת מְתַקְנִין לוֹ הֵיכִי קְעֵבִיד דְּלֹא לְהוּי ב' בְּתִים וְאִמָּאֵי לֹא קְאָמֵר בְּאוּמֵר ה"ז גִּיטָף ע"מ שְׁאָרְצָה אַע"כ דְּבְכַה"ג אִין בְּרִירָה וְהֵתָם אֲלִיבָא דְר"י קִינְמִינוּ אֲלֵא דְקָשָׁה דְמ"מ לִימָא ע"מ שְׁאָשְׁתּוּקוּא ל' דְּבְכַה"ג דְּהוּי שֵׁב וְא"ת נְמִי שְׁיֵיךְ בְּרִירָה דֵא"כ אִיךְ קְאָמֵר ע"מ שְׁלֵא תְמוֹת חֲבַרְתָּף הֵא הִתְנָאֵי אִינוּ בְּיָדוּ וּבְכַה"ג לְרִש"י אִין בְּרִירָה וְע"כ דְּטַעְמָא כְּמ"ש בְּשִׁאֲגַת אַרְיָ דְּבָשֵׁב וְא"ת לִית בְּהָ מְשׁוּם בְּרִירָה וְא"כ בְּתִנָּאֵי שְׁלֵא אֲמַחָה נְמִי וְעוֹד קָשָׁה דְּהו"ל לְקַדְשָׁה ע"ת זָה וְעֵינִן בְּשִׁאֲגַת אַרְיָ שְׁהַקְשָׁה דְע"מ שְׁתְּמוֹת חֲבַרְתָּף יְקַדְשׁ וְהֵאָרִיף וְאִפְתִּי לֹא מְתַרְצִי מ"ש פִּינוּן שְׁאוּמֵר כְּמוֹ שְׁאָרְצָה וְכֵן בְּלִשׁוֹן ב"א עַד שְׁיֵאֵמֵר אִין מְשַׁמַּע וְעוֹד פִּינוּן דְּלֹא אֲמֵר בְּהַדְיָא שְׁיַחְוֵל מְעַכְשָׁיו אֲמֵרִינוּן שְׁפִינוּנְתּוֹ לְהַבָּא וְטָפִי אִית לָן לְמִימֵר הֵכִי דְהֵכִי פְּלִטִינוּן מְסַפִּיקָא דְבְרִירָה וּבְנִידוֹן זָה י"ל לֹא מַחֲיִת נְפִשָׁיָה לְסַפִּיקָא דְסַפִּיקָא חֲמוּר מְנֻדָּא דְהָא אִפְתִּי אֲגִידָא בְּיָה וְכִינוּן דְּקָאֵי אֲלֵהָבָא וְהָרִי נִקְרַע הַגִּט תִּיכְרָף אַחֲרַת הַתְּיָנָה וְאִין מְקוּם לְגִירוּשִׁין: וְעַתָּה אֲבָא לְבָאֵר מַה שְׁיֵשׁ עוֹד לְצַדָּד בְּנ"ד מְטַעַם דְּכְהֵנִים שְׁבוּזָה"ז לֹא פְּהֵנִים וְדָאֵי נִיגְהוּ וְכְמוֹ שְׁנִרְאָה מְדַבְרֵי הַרִיב"ש בְּסִי' צ"ד וּמְטַעַם זָה הַתִּיר הַרְשַׁד"ם שְׁבוּזֵי שְׁנִינְשִׂאת לְכַהֵן דְּלֹא תַצֵּא מְטַעַם דְּאִיפָּא ס"ס שְׁמָא אִינוּ פִּהֵן וְאִת"ל פִּהֵן שְׁמָא לֹא נִבְעֵלָה לְפָסוּל לְהָ אֲלֵא שְׁבִשׁוּ"ת מְהַרִּי"ט ח"א סִימָן קמ"ט מְחָא לִיָּה אֲמוּחָ' וְהֵאָרִיף לְהוֹכִיחַ דְּכְהֵנִי וְדָאֵי נִיגְהוּ וְכֵן בְּשִׁבּוֹת יַעֲקֹב ח"א סִי' כ' לְהַתִּיר מְטַעַם זָה חֲלִיצָה לְכַהֵן דְּבִדְעֵבֵד לֹא תַצֵּא וּבִשׁוּ"ת פְּנֹסַת יַחְזַקְאֵל כ' בְּקִצְרָה שְׁאִין לְסַמְנָף ע"ז פְּלֵל וְלָכֵן אֲמַרְתִּי לְבָאֵר וְלִהְצִיעַ סוּגִית הַש"ס דְּכְתוּבּוֹת דָּף ק"ה ע"ב דְּגַר' אִיבְעֵנִי לְהוּ מַהוּ לְהַעֲלוֹת מִנ"כ לִינוּחְסִין תִּיבְעֵי לְמ"ד מְעֵלִין מְתְרוּמָה לִינוּחְסִין ה"מ תְּרוּמָה דְּאִסוּר מִיָּתָה אֲבָל נ"כ דְּאִסוּר עֲשֵׂה לֹא.

תִּיבְעֵי לְמ"ד אִין מְעֵלִין דִּילְמָא נ"כ דְּבְפְרָה־סֵיָא לֹא מְחַצִּיף אִינְשׁ נְפִשֵׁי' א"ל אֲנָא מְתַנִּיתָא יְדַעְנָא דְתַנִּי דְבִי ר"י אוּמֵר גְּדוּלָה חֲזָקָה כו' אֲמֵר לְהֵם הָרִי אַתְּם בְּחֻזְקַתְכֶם בְּמָה הֵייתֶם אוּכְלִים בְּגוּלָה בְּקַדְשֵׁי הַגְּבוּל אָף עַתָּה בְּקַדְשֵׁי הַגְּבוּל וְאִי ס"ד מְעֵלִין מִנ"כ הֵנִי פִּינוּן דְּפָרְסֵי יְדִיָּהוּ אַתּוּ לְאַסְקִינְהוּ וְדַחֵי שְׁאֵנִי הֵתָם דְרִיעַ חֲזָקַתְיָהוּ כו' עַד וְאִבְע"א הַשְׁתָּא נְמִי בְתְרוּמָה דְרַבְּנָן אֲכוּל בְּדְאוּרְיִיתָא לֹא אֲכוּל וְכִי מְעֵלִין מְתְרוּמָה לִינוּחְסִין מְדְאוּרְיִיתָא מְתְרוּמָה דְרַבְּנָן לֹא מְסַקִּינוּ וְא"כ לְפִי תִירוּצָא בְּתַרָּא דְלֹא אֲכוּל אֲלֵא בְּדְרַבְּנָן מְשׁוּם דְּלֹא מְפָקִינוּ לְהוּ מְחֻזְקַתְיָהוּ אֲבָל מ"מ בְּתְרוּמָה דְּאוּרְיִיתָא לֹא שְׁבָקִינוּ לְהוּ לְמִיכַל דְסַפִּיקָא הָוֵי פִּינוּן שְׁלֵא מְצָאוּ פְתָבָם הַמְתִּיחְסִים וּלְפ"ז אִיפָּא לְאַקְשׁוּיֵי' א"כ אִיךְ מְנִיחִים אוּתָם לְפָרוּס יְדִיָּהֵם דְהָא בְּנ"כ אִסוּר עֲשֵׂה וְכִינוּן דְּלֵאִסוּר דְּאוּרְיִיתָא חֲשֵׁשׁוּ שְׁלֵא לְאַאְכוּל תְּרוּמָה דְּאוּרְיִיתָא אַע"ג דְּתְרוּמָה אִסוּר מִיָּתָה מ"מ אִיךְ מְנִיחִים אוּתָם לְעִבּוֹר מִס' עַל עֲשֵׂה וְא"ל דְּבִאֲמַת אֲסֵר אוּתָם ג"כ לְנ"כ הֵא לִיתָא דְּבְפִשִׁיטוֹת קְאָמֵר פִּינוּן דְּפָרְסוּ יְדִיָּהוּ

כו' ומשמע ליה הכי מדקאמר הרי אתם בתחנתכם וכיון דבגבולין הוי פרסו ידויהו לא הוציאם מזה לכן נראה דה"ט דכל מה שהחזיקו אע"ג דאיסור דאורייתא איכא לא רצה להורידם מזה ושאני תרומה דמעיקרא נמי לא אתחזקו בגבולים רק בתרומה דרבנן ולא בתרומה דאורייתא ומנ"כ שהוא עשה אין מעלין לתרומה דאורייתא שהוא עון מיתה וה"נ בתי' קמא דאכלי בתרומה דאורייתא היינו משום דאחזיקו לנ"כ ולתרומה אע"פ שבגולה לא היה להם כ"א תרומה דרבנן מ"מ לא הוציאם מחזקתו פיון דהוי אכלי בתרומה משום חזקת פהונתם אבל קדשים דלא אתחזקו באכילתם כלל השתא נמי לא אכיל וכן מצאתי שכ"א א"ז הגאון בתבואות שור סי' י"ח ס"ק כ"ט דחזקה זו אינה פשאר חזקה כגון ספין שנבדק ומקנה שנמדד שברור פשרותו בפעוה שנתחזקו דהא הכא לא נברר פשרותו מעולם ולא נתחזקו וגדולה חזקה שא"א לשנות דבר שנוהגין בו היתר לנהוג בו איסור כ"א בראיה ברורה ומנהי להם חזקה לפלגא לתרומה מפני שפבר נהגו בו היתר ונאסרום לקודש שלא נהגו בו היתר עדיין אע"ג דתרומה חמורה לזר פקודש עכ"ל וא"כ בין לטעמא קמא ובין לשנויא בתרא אינם פהנים ודאים רק פהני חזקה ומניחים אותם במה שהחזקו ואין מעלין אותם יותר מזה במה שלא נהגו בו עד עכשיו לפ"ז נראה דגם במה שנהגו והחזקו לפרוש מפסולות לכהונה נמי אין מוציאין אותם מחזקתה וכ"נ מדברי הרמב"ם שכתב בפ' כ' מה' א"ב ונ"ל הפהנים בזה"ז בחזקה הם פהנים ואין אוכלים אלא בקדשי הגבול והוא שתהי' תרומה של דבריהם ולפ"ז ק' דאיך נושאים את פניהם אע"כ כמ"ש דמה דהחזקו אף בדאורייתא אין מנחיתים אותם: איכרא שי"ל דה"ט דנ"כ משום דסבירא ליה דליכא איסור בנ"כ כמ"ש התוס' בשבת פרק פל פתבי אבל ז"א שהרי הד"מ בא"ח סימן קכ"ח כתב לתרץ דברי התוס' דלא תיקשי הא בכחנכות מסקינן דאיכא איסור עשה ולכך כתב הד"מ דעם פהנים אחרים ליכא איסור וא"כ בזה"ז שכל הפהנים אינם רק פהני חזקה ולא ודאים ל"ש זה ואף התוס' מודים דאיכא איסורא ואמנם המג"א שם כתב לתרץ דהתוס' שם קיימו אליכא דר"י דס"ל נשים סומכות רשות אע"ג דכתיב דבר אל בני ישראל וה"נ אע"ג דכתיב כה תברכו רשות לזר לישא את פפיו ול"א בכחנכות דאיכא עשה דאתם ולא זרים אלא לר' יהודה דס"ל נשים אסורים לסמוך.

אבל לפע"ד תימה דהא התם אמרינן אנא מתניתא ידענא דתניא ר"י אומר כו' הני פיון דפרסו ידויהו אתו לאסקינהו ולפי דברי התוס' מאי ראי' מיייתי מדר' יוסי דלדידיה רשות לזר לישא את פפיו פשיטא דאין מעלין מנ"כ כלל פיון דאפילו זר יכול לישא פפיו וליכא עשה ול"ל דמדיוקא דקרא מיייתי וכמו דקאמר דאלת"ה ל"מ"ד מעלין מתרומה כו' ז"א דא"כ לא הו"ל למימר אנא מתניתא ידענא דמינה ליכא למשמע מידי פיון דר' יוסי היא דקאמר לה ונהי לפי דברי המג"א למאי דפ' הרמב"ם דנשים אין סומכות א"כ גם בנ"כ איכא איסור עשה לזר אבל הא ליתא שהרי כתב הר"ן בפ"ב דסנפה דע"כ לא פליגי בנשים סומכות רשות אלא במצנת עשה שיש בעשייתה צד איסור כשהוא שלא במקום מצוה כגון סמיכה בקדשים שהוא סומך בכל פחו ומשתמש בקדשים כו' אבל סנפה וכיוצא בה דליכא צד איסור היכא ס"ד שיהא ר"ג מוחה כו' ע"ש א"כ בנ"כ אין כאן איסור אפילו מאן דאית ליה התם ולא בנות ישראל סומכות דהתם שאני דמשתמש בקדשים ועיין בתגיגה דט"ז וכ"כ הריטב"א שם ודעת כל הפוסקים נראה דהלקה כר'

יוסי וכן הוא דעת הרמב"ם בפ"ב מה' ציצית ומ"ש מה' קרבנות דפוסק דסמיכה באנשים
דווקא היינו דחובה הוא או אפשר טעמא משום דמשתמש בקדשים ועיין בהג"מ שם
נשיטות הללו ארנפים אכ"מ להאריה: והנה מהרי"ט כתב דלשיטת התוס' איסור עשה
הוא משום דבמקדש הנה צריף לפרש השם ואזרתיה מאת ה' אלהיה תירא.

ולענ"ד ליתא דלשיטת הרמב"ם אף ברכה שא"צ דאורייתא כמבואר פ"א מה' ברכות
וה"ל שבועות ולשיטות התוס' סוף ר"ה ובאשר"י דקידושין ודוכתי טובי דכל דרה ברכה
והודאה אין איסור משום לא תשא א"כ נ"ל דפרושי השם נמי אין איסור רק היכא
שמוציא לבטלה לגמרי ועיין בריש תמורה ועיין בפ"י שכתב ג"כ כמהרי"ט ולענ"ד תימה
דא"כ מאי קאמר הני פנין דפרסי ידוהו אתי לאסקינהו כו' שהרי באמת לא החזיקו בנ"כ
רק בגבולין לבד וא"כ פשאמר להם שיהיו בחזקתן ולא התיר להם רק נ"כ בגבולין לבד
ומנ"כ בגבולין לא אתי לאסקינהו פנין דליכא אפילו עשה וא"ל דהתיר להם אף נ"כ
במקדש דהמקשן ס"ל כתי' קמא שפשהניחם בחזקתם לא חלק להם בין גבולין למקדש
כמו לשנוי' קמא דהשתא אכיל בתרומה דאורייתא אלא דלפ"ז מאי פריה ואלא מאי
גדולה חזקה הא שפיר גדולה לענין נ"כ גופיה ואפשר דמשמע ליה דלענין אכילת קודש
דקרא ומתניתא בהכי מייירי: והנה יש לתמונה על ה"ה פ"כ מה' א"ב ה"ד שכתב אהא
דפוסק הרמב"ם דאין מעלין מנ"כ ליוחסין היינו משום דלא איפשט' ועוד דלענין נ"כ
מעלין ע"פ ע"א וכל שמעלין ע"פ ע"א אין מעלין ליוחסין ובש"ס מבטיא ליה דשמא
תרי בעינין לנ"כ ולכאורה הדבר תימה דלמה באמת סגי בע"א דהא איבטיא לא איפשטין
והנה ב' טעמי דה"ה לכאורה סתרי אהדדי.

אמנם לפ"ד מהרי"ט ופ"י ה"ל פנין דבזה"ז מייירי לא בעינין ב' עדים רק ע"א משום
חשש ברכה לבטלה ואיך שיהיה עכ"פ מנ"כ לא מוכח מידי שיהיו פהגים ונדאים פנין
דבגבולין אין איסור רק משום ברכה לבטלה לבד: איכרא שצ"ע במ"ש הרמב"ם וש"ע
סימן ג' שכ' וז"ל מי שפא בזה"ז ואמר פהג אני א"נ אין מעלין אותו לפהגונה כו' אבל
אוסר עצמו בגרושה כו' ואם נשא או נטמא לוקה והנבעלת לו אם היא פסולה לכהונה
ס' חללה מבואר שם פל שמחזיק עצמו לוקה אם נשא גרושה אלמא דכהנים ונדאים הם
והנה המ"ל שם כ' דלמה לא ביאר הרמב"ם דבהחזק ל' יום מייירי דאל"כ אינו לוקה
עפ"ע ולכאורה הנה אפשר לומר דהא דבעינין שיתחזק ל' יום היינו דוקא שילקו אחרים
ע"י כמבואר ברמב"ם פ"א מה' א"ב הכ"א איש ואשה שפאו ממדה"י הוא אומר זהו
אשתי והיא אומרת זה בעלי אם הוחזק בעיר ל' יום הורגין עלי משום א"א ע"ש משא"כ
לגבי דנפשיה לא בעינין שיתחזק ל' יום דשויה נפשיה חד"א ונקבע האיסור מיד לגביה
באמירתו שאמר שהוא פהג וכיון שאח"כ נשא גרושה ה"ז לוקה ע"פ מה שהוקבע
מתחלה וכ"כ הרמב"ם פט"ז מה' סנהדרין א"צ ב' עדים רק למלקות אבל האיסור עצמו
בע"א הוחזק פיצד אמר ע"א חלב פליות הוא זה כו' גרושה או זונה אשה זו ואכל או
בעל אחר שהתרו בו לוקה אע"פ שעיקר האיסור בע"א וע"ש בהל' ז' דאע"פ שעתה
מכחיש העד פנין ששתק בפעה שהעיד ע"א בקביעות האיסור לוקה והכ"מ הראה מקומו
מהא דע"א נאמן באיסורין וליתא אלא נלמד מירושלמי דסוטה הביאו מהרי"ט וכ"ה
בנזיר וראיתי במ"ל פ"ג דשגגות שהרגיש בזה ומבואר מדברי הרמב"ם הללו דאע"פ
שלא הוחזקו דבר זה למ"ד יום מ"מ נקבע האיסור עפ"י ע"א וא"כ ה"ה ע"פ עצמו דשוין

הם ומצאתי חילוק זה בב"ח אהע"ז סי' י"ט ועיין בב"ש שם ובשו"ת פ"י סי' א' השיג עליו: ומ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' א"ב הכ"ג דאשה שאמר' מקודשת אני אינה נהרגת ע"פ ע"א עד שיהא שם עדים או תתקן נמי לאו בתקנה ל' יום מיירי ולא בעיני ל' יום רק לגבי אחרים שיהא נהרגין ע"פ והוא מדברי הירושלמי פ"ק י' יוחסין ותימה על ה"ה שכתב שהוא מימרא דרב בב"ב ואין ענין לשם כלל כמבואר למענין רק מפני ש בירושלמי (וה"ה עצמו בה"ד הנפיר הירושלמי לענין מ"ש ראיה ברורה כו' וכאן הראה למקום אחר) וצ"ע.

ועוד י"ל דלכך בעיני שהתקן דאל"כ אינה נהרגת שהרי יכולה ליתן אמתלא כדאי בתנבות דף כ"ב וכן כתב הרמב"ם פ"ט מהל' אישות משא"כ פשהתקנה ל' יום ל"מ אמתלא כמ"ש מהרי"ט בתשובה בזה עדיף טפי ממעשה וכתב שתלמוד ארוך הוא שהרי באשה שהגדילה ומורכב על פתחה ובא עליה וסקלוה אע"ג דאיכא אמתלא שהגדילתו והי' לה פכו משום חוטא לידה כו' ע"ש ואמנם לענ"ד ביהא דכתנבות דף כ"ב וב"ב"ם משמע דלעולם מהני אמתלא וטעמא דהורגין נלפע"ד דשאני התם שמתרין בו ומקבל התראה ואינו אומר אמתלא תו לא מהני אמתלא אח"כ וכיוצא בזה כתב פ"י בתנבות דף כ"ב דברי לגד התקנה מהני רק פינו שהתרו בו שפיר סוקלין על התקנה ע"ש ואיך שיהיה הרמב"ם פאן בלא התקנה מיירי ומה שכתב המ"ל פינו דבהתקנה מיירי אם פו נהי דאין לוקה ע"פ מפל מקום ורעה ליהנוי חלל דברא פרעה דאבוה הוי כ"כ דכשלא התקנה ל' יום מיירי וע"כ מוכרח לומר פו דאם פו אמאי אין האשה לוקה הא מבואר בפ"א דכיון שהתקנה ל' יום אחרים נהרגין עלי' וזה תימה על המ"ל א"ו דלא התקנה הלכה אינה לוקה ונרעה ספק חללים: אבל לענ"ד ק' דאף בלא התקנה פינו דאמר על עצמו שהוא פהו לפה לא יהא נאמן לעשות ורעו חלל כמבואר בפט"ו מהל' אישות שצאמן לומר זה בני ממזר או ב"ג וב"ח נאפילו על עצמו נאמן לומר שהוא ממזר לפסול פנו וכ"כ הב"ש סי' ו' ס"ק כ"ז שצאמן לומר על פניו שהם חללים.

וגם ק' לי התוס' דיבמות דף מ"ז שכ' ביהא דנאמן אתה לפסול עצמך כו' דאם פא על פת פהו לא פסלה ומה שנא מאמר פהו אני ונשא גרושה ואפשר לחלק דהתם שאומר נתגיירתי ביני לב"ע ל"ל אין אדם משים עצמו רשע אלא דמפל מקום אמרינו דכחל לשונו' נפשיה ח"ד כמ"ש ב"דף כ"ה הלכה בשעת דבורו לא נקבע איסורו רק לגבי דנפשיה ולא לגבי דאשה כלל מה שאין פו פאן בשעה שאמר פהו אני פבר נקבע שהוא פהו ואם פו אחר פהו כשפא על אשה הוי ס' חללה ובב"ש סי' ד' ס"ק נ"ג כתב פו גבי האומר ע"ע שהוא ממזר פינו דלאו מתורת עדות הוא דאדם קרוב א"ע אלא משום שויה אנפשיה ח"ד הלכה פא על פת פהו לא פסלה ועיין ר"פ החולץ עכ"ל.

ולענ"ד שהתוס' לא כ' פו אלא גבי נתגיירתי ומטעם דאין אדם כו' וכן מבואר להדי' באשר"י פ' החולץ שכתב הטעם דאין אדם כו' והוי פהווא דאומר ע"ע שהוא פהו שנהבעלת לו ספק חללה פמו שכתב הב"ש גופיה ס"ג ס"ק ד' ע"ש ועכ"פ מבואר מרמב"ם וש"ע דבזה"ז פהנים נדאי גינהו: איברא דיש לדחות דלכאורה בזמן הזה ל"ש מלקות כלל וע"כ בזמן דאיכא סמוכים קאמר ושוב אשכחן שהיה מיוחסים פגון ראב"ע ואף בימי אמוראים ר' עזרא בר ברי' דר' אבוטולס במנחות דף י"ג וא"כ י"ל דמיירי

באומר פהו אני היינו שמודה בעצמו שהוא פהו מיוחסין שבפנהוה ואביו הנה אוכל בתרומה דאורייתא אבל אם אינו אומר פן רק שאביו הנה מוחזק בכהונה ככל פנהי חזקה מה"ת נימא שיהא לוקה דל"ש בכה"ג מלקין ושורפין על החזקות פינו שאנחנו אין יודעין באיזה אופן החזק זה שמעולם לא החזק להיות ודאי לאכול בתרומה דאורייתא ויפה הביא בשבות יעקב ראיה מהא דאמרין בכתובות דף ט' האומר פ"פ מצאתי כו' מקים הוא דלא קים ליה אלמא כל דאיהו גופא אומר פן רק דאיכא למימר לא ק"ל ל"א שונה נפשיה ח"ד ואם פן פינו דאנו מספקא לן מילתא ולא שבקינן להו רק בתרומה דרבנן דאחזיקו בה וכה"ג ואיהו גופיה נמי אינו מעיד עפ"י עצמו שהוא פהו ודאי לכאורה נראה שהרמב"ם מודה בכהן מכהני חזקה דאינו לוקה אפילו למ"ש דבש"ס דקאמר הרי אתם בחזקתכם שאפילו למלתא דאורייתא אין מסלקין אותם פינו שהחזקו בה אפשר דדוקא בכהני דהם היו אומרים בבירור שהם פהנים אלא שלא מצאו פתבם המתניחים וה"ל בירור הדבר בעדים ולכך לא האמינם להעלותן יותר מכמות שהי' מוחזקים אבל בזה"ז ממש שהם עצמם לא ידעו כלל רק שמוחזקים במילתא דרבנן אין פאן מלקות כלל ובהו ניחא מ"ש לעיל דאיהו מניחין לפרוס ידיהם הא במקדש הוי דאורייתא ולכ"מ ש"ל דכיון דהם טוענין ברי במילתא דאיסורא אדם נאמן ע"ע רק דאי חיישינן דילמא אתי למסקינהו לא שבקינן להו: והנה במהרי"ט שם כתב דלמשנא בתרא דלא אכיל רק בתרומה דרבנן היינו משום דלא לייתי לאסקינהו מתרומה של תורה ליוחסין אבל משום תרומה של תורה עצמה לא חשו אעפ"י שיש בה עון מיתה לענ"ד תימה חדא שהרי התו' שם פתבו דל"ג וכי מסקינן פנ"ל ואף לרש"י דגריס ליה אינו רק לתרץ דלא תיקשי למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין אבל עיקר דפסלינהו למיכל בתרומה הוא פינו שלא מצאו פתבם ומספיקא דילמא לאו פנהי נינהו וחזקה דידהו לא מהני רק בדרבנן לכד ויהו דגדולה חזקה היינו דלא נגזר אטו דאורייתא דאי תימא דהותרו אף בדאורייתא פגון נ"כ במקדש טפי הו"ל לומר דגדולה חזקתם דאף בדאורייתא לא מחינן להו א"ו דבנ"כ במקדש באמת נאסרו להו תירוץ ולא הותרה רק בתרומה דרבנן (ואפשר דמ"מ בנ"כ שרי כמש"ל פינו דאומרים ברי לגבי נפשיה מהימן) ואפילו בתרומה דרבנן הוי גזרינן אי לאו משום דגדולה חזקה ומ"ש מהרי"ט ראיה מהא דמפרשינן הברייתות דמעלין מתרומה דרבנן לחלה דאורייתא או להיפוך אלא שהרמב"ם פוסק דשניהם דרבנן מיהו מהתם מוכח דאפילו למ"ד תרומה דאורייתא שרי למיכל נלענ"ד דאין זה ראיה ורש"י נשמר מזה שכ' ד"ה מסקינן כו' דאי לאו פהו הוא לא הוי ספי ליה חלה גזירה משום תרומה ר"ל דהנה ברייתות ס"ל דשפיר גזרינן דרבנן אטו דאורייתא וא"כ מעלין מדרבנן לדאורייתא דאל"כ אפילו דרבנן לא הוי ספינן ליה ומ"מ אין מעלין מינה ליוחסין וגם מנ"כ פשיטא דאין מעלין ליוחסין דאין בין בצנעה לפרהסי' ועיין בדר"כ כ"ו ע"ב בתוס' ד"ה נאמן ובמ"ש אא"ז מהרש"א ז"ל שם ואין להאריך: והנה הרמב"ם פתב דאף ע"א א"נ להאכיל בתרומה דאורייתא ותמה ה"ה בשם המפורשים וכן ה"ו דהא ע"א נאמן באיסורין וכתב פ"י טעמא דהרמב"ם פינו דרובא דעלמא לאו פנהי נינהו וע"א א"נ נגד חזקה ומכ"ש נגד רובא.

ולפ"ז פינו דאין ברור פתב יחוס דכהנים נינהו אית לן למיזל בתר רובא. אבל אני תמה על פ"י אם נאמר דהוי כה"ג ע"א נגד רובא והגע עצמה בט' חניות בשר נבילה או ט'

צבורין חמץ וא' מצה ואתי עכבר וישקיל וע"א מעיד דמן הקיטר שקיל האם נאמר דבכה"ג אין ע"א נאמן דהוי ע"א במקום רבא והפ"י עצמו בקדושין דס"ג כ' טעמא דמילתא דע"א נאמן במקום רוב משום דיש פאן מיעוט עכ"פ נגד הרוב ואין זה רק כמברר המיעוט מתוך הרוב ע"ש.

אמנם נלענ"ד שמה שהוכיח מאחד שפא נאמר אני קדשתי אמאי נאמן דניזיל בתר רבא דעלמא יש לומר דשאני התם דגם זה האומר מרובה דעלמאב הא משם שו ונכנס בכלל הספק ועוד יש לי להאריך בזה.

ועיין במ"ל פ"ה מהל' עבדים ה"ח מ"ש שם: סוף דבר שאין לנו ראיה מרחת דכהני ודאי ניהו ועיין בשו"ת מהרי"ט סי' קמ"ח דלא חלקו בבירור על מהרשד"ם רק בענין גרושה ונדאית פתבו שם שכופין להוציא דגם מהרשד"ם מודה ואפשר לו' פהו דכהני חזקה ניהו לא אחזיק אלא לנדאי ולא לספק עד' נהרי דעת מהרשד"ם להתיר במילתא דאיפא עוד ספיקא וכן השבות יעקב בחליצה דרבנן וא"כ אף אם לא נסמוך על ספק זה היכא דבלא"ה אין דברים להתיר בנידון דידן שיש פאן צדדי היתר בלא"ה שפיר מצרפינו ליה: וכדאי מהרשד"ם ושבבות יעקב לצרף דבריהם ולעשותם סניף להתיר וגם חכמי לועזים במהרי"ט סי' י"ח נראה שמסכימי עם מהרשד"ם כמ"ש הש"ש וכ"כ שראיות מהרי"ט אין מוכרחים ובלא"ה יש צדדין וספיקות להתיר גם מהרי"ט מודה וכן נלע"ד שבמ"ש יש די להתיר לכהן זה לדור עם אשתו ועל המחמיר קורא אני נשי עמי תגרשון וכו' וכשם שאסור לטהר כו' כמבואר בירושלמי כף אני אומר להלכה.

וגאונ' הדור עליהם מוטל להורות המעשה אשר יעשונו כי אשה עצורה הוא לנו עד נשמע מה בפיהם גם הם וחקקי אמרה נפשי מה שהורוני מן השמים וחתמתי שמי: הק' אפרים זלמן בה"ה מוהר"ר מאניש מרגליות מבראד שאלה ככג שאלה שליח הביא גט לאשה אחת עם הרשאה מקניימת וקודם נתינת הגט קראו הב"ד ההרשאה וימצא פתוב בזה"ל והגט שנעשה עליו כו' שליח כו' נכתב ונחתם שנת חמשת אלפים חמש מאות לבריאות עולם ונחסר תיבות ושבעים ושלש והפעל הלך לזרכו ונשאלתי לחוות דעי בזה: תשובה לכאורה דבר זה יש ללמוד מפשיטות דברי הרמ"א בסי' קמ"א סעיף כ"ד שכתב שאם נמצאו עידי ההרשאה פסולין נתבטל כל השליחות כו' ולא דמי לשאר פסולי הרשאה כו' מבואר דבשאר פסולי הרשאה לא איכפת לן ולא נתבטל השליחות מחמת פסול שטר ההרשאה וכ"כ להדיא בד"מ וז"ל אבל אם אירע פסול אחר בהרשאה אין השליחות בטל משום זה אלא הוי כמי שאין לו הרשאה וכבר נתבאר דינו למעלה ומבואר שם דבשעת הדחק נותנין הגט בלא הרשאה והב"ש שם ס"ק ל"ג כתב אהא דאם עדים פסולין נתבטל כו' אע"ג דכשאין בידו הרשאה נאמן לומר שהוא ש"ה בכה"ג שנעשה לפני פסולין גרע טפי כו' ולכאורה נראה דלא נתבטל אלא השליחות ואם חזר והביא הרשאה אחרת פשר הגט אלא שבד"מ בשם ס"ג כתב דהגט פסול ואפשר משום דמוכח דמסדר הגט הנה ע"ה כו' עכ"ל ודבריו תמוהים לענ"ד שהרי הד"מ כתב על דברי ס"ג וז"ל ונראה דדווקא כשאירע פסול בעדים אז כל השליחות בטל משום דעידי הרשאה הם עידי השליחות ר"ל שהפעל ממנה שליח בפניהם ולכן כל השליחות בטל כו' ע"ש וכן דייק רמ"א בהג"ה וכתב ושבפניהם עשה הפעל לשליח כו' ואם כן פשיטא דבכה"ג בטל השליחות שהרי

צָרִיף שִׁיְהִי עֲדִים בְּעַת מִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת לְפִי דַעַת הָרֵא"ש וְכִינּוּן דְּהַשְּׁלִיחוֹת בְּטֵל מְעִיקְרָא מִחֻמַּת פְּסוּל הָעֲדִים מִמִּילָא דְגַם הֲגַט הַגָּט פְּסוּל אַף אִם יִמְנָה הַבַּעַל אוֹתוֹ עִפְתָּה מִחֻמַּת לְפָנֵי עֲדִים שְׁהָרִי הוּא מְוַקְדָּם כְּמִבְנֵי אֶרֶץ בְּב"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הָר"ן דָּאם לֹא נִמְסַר בְּיוֹם הַפְּתִיבָה אֵין תְּקִנָּה לְשִׁלּוֹן ע"י שְׁלִיחַ וְכ"כ הָרַמ"א שֶׁנֶּחְגַּג לְהַחֲמִיר וְלִכְתּוֹב אַחַר זֶה דַּעַת בַּעַל ס"ג שֶׁפְּסָלוֹ הֲגַט גַּם כֵּן וְרַמ"א סָתַם וְכָתַב דְּנִתְבַּטַּל הַשְּׁלִיחוֹת וּמִמִּילָא הִכִּי הוּא שֶׁצָּרִיף לְכַתּוֹב גַּט אַחַר מְשׁוּם מְוַקְדָּם וּמְשׁוּם דְּנ"מ אִם הִיָּה מְקוּם קָרוֹב שֶׁיִּכּוֹל לְחַזֵּר הַשְּׁלִיחַ אֶל הַבַּעַל וְיִמְנָה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ מִחֻמַּת לְחַזֵּר הַשְּׁלִיחַ בְּיִטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת לְחַזֵּר וְע"כ פ"מ ש"הב"ש דְּנִעְשָׂה לְפָנֵי פְּסוּלִין גְּרַע טְפִי דְּהוּי כְּמִכְחִישִׁין אוֹתוֹ כו' לֹא מְסַתְּבַר כָּלֵל וְהַדְּבָר מְבִנֵּי אֶרֶץ כְּמ"ש דְּמִטְעַם דָּאֵין כָּאֵין עֲדִים בְּשַׁעַת מִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת אֲתִי עָלָה.

וְמָה שֶׁיֵּשׁ לְעֵינֵינוּ בְּזֶה דְּלְכָאוּרָה י"ל דְּדוֹנָקָא בְּנִמְצָא פְּסוּל בְּהַרְשָׁאָה שְׁלֵא בְּסִימְנֵי הֲגַט אָבֵל בְּזֶה שֶׁנִּמְצָא הַפְּסוּל בְּסִימְנֵי הֲגַט הַכְּתוּב בְּהַרְשָׁאָה אִם כֵּן הָרִי עֵינֵי הַרְשָׁאָה מִכְחִישִׁין אוֹתוֹ וְדָמִי לְמ"ש בְּב"י וּב"ש ע"ס ע"ף לְמ"ד בְּשֵׁם מֵהַר"א מְזַרְחִי בְּפִתּוּב בְּהַרְשָׁאָה שֶׁהוּא שְׁלִיחַ קְבָלָה וְהוּא אוֹמֵר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה ע"ש שֶׁכָּתַב שֶׁהֲגַט פְּסוּל לְפִי שֶׁנֶּרְאָה שֶׁהַב"ד הִיָּה ע"ה כו' וְהַד"מ שֶׁם הַקְּשָׁה דְּאִמְרֵי נְחֻזִיק הַב"ד לְטוֹעֵין כְּשֶׁהַשְּׁלִיחַ מִכְחִישִׁין נִימָא דְּהַשְּׁלִיחַ מְשַׁקֵּר וְהַבַּעַל עֲשָׂאֵו שְׁלִיחַ לְקְבָלָה וְהוֹלְכָה כִּינּוּן דָּאם הִיָּה הַשְּׁלִיחַ אוֹמֵר כֵּן הִיָּה הַהַרְשָׁאָה כְּשֶׁרָה וְהַב"ש ג"כ כְּתַב דִּי"ל שֶׁהַב"ד לֹא הִיָּה ע"ה רַק שֶׁכָּתְבוּ לִיפּוּי כַּח וּמ"מ כְּשֶׁאֵין הַשְּׁלִיחַ אוֹמֵר כֵּן לֹא טְעֵנִין אֲנַחְנוּ ע"ש (וְרֵאִיתִי בְּסִפּוּר בֵּית מֵאִיר שֶׁכָּתַב עַל דְּבָרֵי הַד"מ שֶׁכָּתַב דְּכִינּוּן שֶׁמְוַקְדָּשׁ ע"י הָעֲדִים בְּמָה שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֵינוּ ש"ק הָיוּ פְּסוּל לְעֵדוּת וּבְמָה נֶאֱמָר לֹמֵר בְּפ"נ ע"ש וּבְמַחֲכ"ת לֹא עֵינֵינוּ יָפָה שְׁקו' הַד"מ הוּא עַל מָה שֶׁפְּסָל הֲגַט לְפִי שֶׁדָּן אוֹתָם לְב"ד הַדְּיוֹטוֹת דְּז"א דְּמַצִּינּוּ לְמִימַר שֶׁנִּעְשָׂה לִיפּוּי כַּח וְאֵף שֶׁהַשְּׁלִיחַ אוֹמֵר כֵּן הוּא מְשַׁקֵּר וְאִם כֵּן אִם הַבַּעַל רוֹצֵה לְגַרֵּשׁ בְּגַט זֶה בְּעֲצָמוֹ אוּ מוֹסְרוֹ לְשְׁלִיחַ אַחַר שֶׁהִיָּה בְּשַׁעַת פְּתִיבָה וְנִחְתִּימָה שֶׁפִּיר דְּמִי שֶׁאֵין לְפָסוּל הֲגַט מְשׁוּם ב"ד הַדְּיוֹטוֹת וְכֵן מְבִנֵּי אֶרֶץ לְמַעֲיִין בְּד"מ) אֵף אֲנִי תָּמָה דְּלִפִּי דְּבָרֵי הַד"מ וְהַב"ש דְּבָרֵי הַמ"ב בְּשֵׁם הָרֵא"מ הֵם סוֹתְרִים זֶה ז"ל מְרִישָׁא לְסִיפָא שְׁהָרִי הַתְּחִיל וְכָתַב וְכָף נִרְאָה לֹמֵר בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁהַב"ד ע"ה הִיָּה וְחָשְׁבוּ שֶׁיֵּשׁ בְּיַד הַבַּעַל לְמִנּוּת ש"ק וְלִיפּוּי כַּח נִתְכַּוְּנוּ ע"ש הָרִי מְבִנֵּי אֶרֶץ דְּגַם אִם אֲמַרְיִנוּ דְּלִיפּוּי כַּח נִתְכַּוְּנוּ אֵין זֶה אֵלָא מְפָנֵי שֶׁהֵם ע"ה וְחֻסְרוֹן יְדִיעַתָּם שֶׁסָּבְרוּ שֶׁאֲפָשֶׁר שֶׁהַבַּעַל עוֹשֶׂה ש"ק וְלִכְּף עֲשׂוּ יפּוּי כַּח וּפְשִׁיטָא דְּלֹא מְסַתְּבַר לֹמֵר דְּדוֹנָקָא הִיָּכָא שֶׁהַשְּׁלִיחַ מִכְחִישׁ דָּאֵז אֲנוּ תוֹלִין שֶׁרְצוּ לְעֲשׂוֹתוֹ לְש"ק וְדָאֵי אֵז חֲשָׁבִין לְהוּי פְּהַדְּיוֹטוֹת מִשָּׂא"כ אִם לֹא הִחְלִיטוּ זֶה לְנִדְּאֵי רַק לְסַפֵּק וְעֲשׂוּ לִיפּוּי כַּח לֹא חֲשָׁבִי לְהוּי פְּהַדְּיוֹטוֹת פְּשִׁיטָא שֶׁז"א דְּנִדְּאֵי שֶׁגָּתַם בְּזֶה עוֹלָה זְדוֹן וְאֵין לָהּ חֲסִירֵי מִדַּע יוֹתֵר מִזֶּה וְיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְכַמָּה פְּסוּלִים שֶׁעֲשׂוּ בּוֹ מִחֻסְרוֹן יְדִיעַתָּם וּפְשִׁיטָא שֶׁאֵין לְדַמּוּת זֶה לְדִין הַשּׁוֹחֵט שֶׁאוֹמֵר עַל דְּבָר זֶה הִיָּתִי מְסַתְּפֵק וְשׂוֹאֵל כו' כְּמִבְנֵי אֶרֶץ לְמַעֲיִין (וְכָף מְבִנֵּי אֶרֶץ לְהַדְּיָא מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש בְּתִשְׁבּוּבָה שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר שֶׁם שֶׁמִּמֶּנָּה רְצָה הָרֵא"מ לְלַמֵּד הָיִתֵּר לְנ"ד וְכָתַב וְאֶפְיָלוֹ אֵת"ל שֶׁהִיָּה ע"ה לֹא יָדַע זֶה שֶׁאֵין הַבַּעַל עוֹשֶׂה ש"ק לְמָה לְנוּ תְּלוּת בְּחֻזְרָה י"ל דְּלִיפּוּת פַּחוּ נִתְכַּוְּנוּ כו' ע"ש) וְעוֹד שְׁהָרִי שֶׁפְּתִי הָרֵא"מ בְּרוּר מְלָלוֹ שֶׁכְּשָׁבָא לְדוֹן לְהַכְשִׁיר הֲגַט מְטַעַם יפּוּי כַּח כְּתַב שֶׁאוֹתוֹ ב"ד ע"ה הָיוּ וְא"כ אֵיךְ סִיֵּים בְּהַ שְׁלִפִי שֶׁמִּכְחִי הַשְּׁלִיחַ פְּסָל הַשְּׁלִיחוֹת גַּם פְּסָל הֲגַט לְפִי שֶׁהַב"ד הֵם ע"ה וְלִכֵּן נִלְעַנְדֵי דְּמ"ש שֶׁם בְּסוּף דְּבָרֵי הַמ"ב גַּם פְּסָל הֲגַט

עצמו מפנין שהיו ע"ה פּוֹנוֹתוֹ בְּזֶה לומר שהרא"מ הוסיף עוד טעם מְחוֹדֵשׁ לְפִסּוּל הַגֵּט עצמו לפי שהב"ד היו ע"ה כו' ולפי טעם זה באמת אין לחלק באמירת השליח דאפילו אם יאמר השליח שנעשה שליח לקבלה גם כן פסול מטעם זה פנין דמ"מ הבית דין היו ע"ה שנסתפקו שמה הבעל יכול למנות ש"ק וכן מבואר להדיא מלשונו שכתב מפנין שהיו ע"ה שלא ידעו אם יכול הבעל למנות ש"ק אם לא דכל כה"ג אין לסמוך עליהם כו' ע"ש ונפלאתי על אא"ז רמ"א ונמשך אחריו הב"ש שהבינו דלפי מסקנת הרא"מ נמי אם היה השליח אומר שנעשה לקבלה ג"כ הי' מכשיר הגט והשליחות כמו שכתב שם תחלה אחר כך אומר שאם השליח הזה כו' וליתא דמ"ש גם פסל הגט כו' הוא לשון קצור.

ור"ל שעוד הוסיף לְפִסּוּל הַגֵּט מטעם ע"ה ולטעם זה באמת נפסל בכל ענין ולפי שאינו לשון הרא"מ עצמו רק לשון איזה תלמיד וקיצר בלשונו ודחיק ומוקי בפשיה ובאמת נראה דהיכא שהשליח אומר שלא נעשה רק שליח להולכה היה מקום להקל יותר ולומר שהב"ד לא דייקו לישנא ונקטי קבלה בלשון הולכה או שנפסל ט"ס ולא דקדקו ומ"מ אין זה ב"ד טועין שהבעל עושה ש"ק משא"כ אם השליח אומר שכן הוא שהיה גם ש"ק שוב אין ללמוד זכות עליהם רק מחסרון ידיעה אף מדברי הרא"מ מבואר דכל שהשליח אומר שהוא שליח להולכה לבד הני הכחשת עדים ואין תולין בגמגום או בט"ס ואף ע"ג דבתשובת הרא"ש שם כתב גם כן שיש לתלות בט"ס אין לתלות בחזרה דאדם יודע שאין בידו לעשות ש"ק ואם כן ה"נ נימא דנדאי ב"ד יודעין שאין הבעל עושה ש"ק ויש לתלות בט"ס ואע"ג דלפי מ"ש הרא"ש ואת"ל שהיו ע"ה כו' אם כן י"ל דלמסקנת הרא"ש אין לתלות בט"ס כל היכא דאיכא למימר שטענה בדבר משנה והלכך הוצרכו לצדד עפ"י מסקנת דברי הרא"ש דאזלינן בתר יפוי פת אף עדיין יש פ"פ לומר דע"כ לא קאמר הרא"ש ואת"ל שהיו ע"ה משום דלענין הבעל לחוד י"ל כן דשמה הי' ע"ה ומה"ת לתלות בט"ס משא"כ ב"ד פנין דבעלמ' אין לנו לחוש לב"ד טועין גם כן נימא דמלתא דמספקא להרא"ש בבעל פשיטא ליה לענין הב"ד שתולין בט"ס וא"צ לומר יפוי פת שאז ע"כ חשבינן להו ב"ד טועין ואפשר ס"ל להרא"מ דדוקא התם שביאר בשטר שנעשה או שליח להולכה ושוב י"ל דמ"ש אח"כ שהוא ש"ק הוא ט"ס דמזכרין ליה סברא דאדם יודע אבל כשאין זכר לשליחות להולכה כ"ל אין לתלות בט"ס אף מדברי הרא"מ נראה דמעיקרא לא אסיק אדעתיה לחלק בהכי דאל"כ אין ללמוד משם גם לענין הך מלתא דיפוי פת כמ"ש שם אחר כך ועוד שאותו שטר עצמו כו' משמע דאף אם לא נחלק בהכי מפל מקום לא רצה הרא"מ ללמוד מהרא"ש רק לענין סוף דבריו דליפוי פת אבל לא מראש דבריו ותולין בט"ס ונלענ"ד דסבירא ליה דדוקא כה"ג דהרא"ש י"ל דשכיח קצת שמחמת שהיה נחפז ללכת השמיט הבעל או אומר והסופר השמיט זה אבל כפי לשון השטר שליחות דבעובדא דהרא"מ דאיתא שם ובא פלוני וגירש לאשתו פ' ואמר לו התקבל גט זה לאשתי פלונית ונהרי היא מותרת לכל אדם אין מקום כלל לתלות בט"ס כולי האי וגם פי השטר הוא לשון הב"ד עצמו דנדאי דייקי שאמר בלשון הזה ממש ואין מקום לתלות בט"ס כלל ולכך פסלו הרא"מ: ולפ"ז נראה בנ"ד לא דמי לההיא דתשובת הרא"מ רק לההיא דתשו' הרא"ש דנדאי לא יעלה על דעת שום אדם שהבעל נותן הרשאה לגרש אשתו בגט שנכתב לפני ע"ג שנה וכוונתו תלינן בט"ס אפילו אם כבר נעשה נתינת הגט מיד השליח והגט נאבד ואינו לפנינו ואנו מוציאין בהרשאה שכתוב בה

שנותן הרשאה לגרש בגט שנכתב בתוכו חמשת אלפים ת"ק לבד ומכ"ש בזה שהשליח מביא הגט לפנינו שניתן עליו ההרשאה וכתוב בו פתיקנו שיש לתלות בט"ס שבהרשאה וגדולה מזו מבואר בשו"ת מהרשד"ם חלק אה"ע סימן פ"ב בהרשאה שנכתב בה ששם המגרש פלוני בן שמעון והמגרש שמו פ' בן שמעון וכן נכתב בגט וכתב דלקה ליפא למיחוש דודאי לא מכחיש שטר השליחות לעד הנה דאפשר שהפל אמת כו' ולא עוד אלא שראוי לדון אותו בט"ס וקרוב לזה מצינו בפ"ב דמציעא אבנה דר"פ איתאביד ליה חמרא כו' מסתברא דלא מיייתי אינש חובתיה לנפשיה שמעינן מהא אע"ג דקי"ל פיון שהגיד ואלו פבר אמרו שהוא רמאי עם כל זה מפח הסברא אנו אומרים שטעו ולא שייך בזה פיון שהגיד כו' וכמ"ש הרי"ף והרמב"ן ובנ"ד נמי אין לה סברא גדולה מזו שהיו שולחין הגט וכתבו בן ראובן ושטר השליחות בן שמעון אלא שנפרים דברי אמת שט"ס הנה ואין פאן אלא גילוי מלתא בעלמא ובנדאי דנאמן ותלינן בט"ס וכיוצא בזה נמצא בתשובה להרא"ש על הרשאה שהנה פתוב וקנינה מן מוהר"ר ר' יונה כו' ע"ש אע"ג שצירף טעמים מ"מ למדנו מדבריו דהיכא דאיכא למימר ולתלות בט"ס ואגב הסופר טעו העדים ג"כ לחתום ולא דקדקו היטב במה שחתמו וא"כ בנ"ד נמי כו' ע"ש ועל מ"ש מתחלה דאפשר שהפל אמת שפלוני בן שמעון עשה גם כן שליח לעד הנה לגט אחר וגט של זה נאבד כו' ז"א לפי מש"ל בשם הרא"מ פיון דהשליח עצמו אומר בן ונראה דעיקר סמיכת הרכד"מ בזה על הטעם דתלינן בט"ס וכן מבואר בסוף דבריו שם ע"ש ומזה נקח לנ"ד שנתראה שקל וחומר הדברים שיש לתלות בכה"ג בט"ס: וראיתי בספר דברי אמת להגאון מהור"ר יצחק בכ"ר דוד ז"ל שכתב בשו"ת סימן ד' לדחות ראית מהרשד"ם דס"ל דשאני התם שהיו תכ"ד וכמ"ש בספר אסיפת זקנים בשם הרשב"א ובתכ"ד יכולין לומר מבודין היינו אלא דהכא סד"א דלא להניי אף בתכ"ד די"ל מפני אימתו של זה חזר קמ"ל דע"י האומדנא דלא מיייתי חובתה לנפשיה נאמן להגיד ולא מפני אימתו של זה אמר ונמצא בנ"ד שפבר עברו ימים שעדי הרשאה חתמו וא"פ אומרים שטעו בדבר דלא עבידי למיטעי פיון שהגיד כו' עיין שם.

ונפלאתי שכ"כ בפשיטות דהתם תכ"ד הנה ולפי זה אין פאן שייכות להא דכיון שהגיד פלל והרי רש"י והרי"ף והרא"ש כתבו להדיא והני ודאי מטעי קטעו ולית ביה משום חזר ומגיד אלמא דאפילו לאחר כ"ד מהני באומדנא פי האי דלית ביה משום פיון שהגיד כו' והטעם מבואר ברש"י דאמרי' שפך הנה דעתם לומר מתחלה ואם כן היינו הגדה קמייטא גופה ולא שייך בזה שחזר ומגיד וכן מבואר להדיא בטור וש"ע ח"מ סימן כ"ט מבואר שם דאפילו אחר כ"ד נאפילו אינו טעות שמצוי לטעות לית ביה משום חזר ומגיד ומ"ש בשם א"ז בשם הרשב"א עיינתי שם וראיתי שכתב בשם הריטב"א שהקשה דאפילו חוזרים ומגידים מאי הוי פיון דתכ"ד הדרי בהו ויש לומר דהתם שחזרו מעצמם אבל הכא שחזרו מחמת אימתו כו' ע"ש וגם בבדק הבית סימן כ"ט העתיק זה בשם הריטב"א ונראה דלא פליג לדינא על הפוסקים שלמדו מפאן לענין חזר ומגיד וגם הוא ז"ל מודה דכיון דחזינו דמהני הך אומדנא דמחמת זה אמרינן שאין פאן חזרה רק כן הנה דעתו מתחלה ממילא דגם אחר כ"ד יכול לחזור דאין זה חזרה רק גילוי מלתא מה הנה דעתו מתחלה וטעותא הוא דהדרא ועיין בתשובת מיימוני להלכות אישות סימן ג' בענין השליח לקדש וטעה ואמר לי ע"ש שכתב חז טעמא ורגלים לדבר יש שהוא כדבריו

שְׁהָרִי מִתְחַלֵּה בִּירֵר עֲדִים לְקַדֵּשׁ לְרֹאוּבֵן כּו' וְעוֹד דְּחֻנְקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ כּו' וְאֵין לָהּ רִגְלִים לְדַבֵּר וְחֻנְקָה שְׁלִיחַ כּו' יוֹתֵר מִנֵּ"ד דִּידוּעַ לְכָל שְׁהוֹבְרָרוּ לְהִיּוֹת עֲדִים עַל הַרְשָׁאָה עַל גֵּט הַנִּכְתָּב עִתָּה שְׁנַת תְּקַע"ג וּמִהֵימְנוּ לּוֹמֵר שְׁטַעוּ וְכִינּוּן דְּמַהֵימְנוּ פְּשִׁיטָא דְלִית בֵּיהּ מְשׁוּם חוֹזֵר וּמַגִּיד וּכְמ"ש דְּבִטְעוֹת לֹא מִיקָרִי חוֹזֵר וּמַגִּיד: וְהִנֵּה אִם ט"ס כִּנְהָ מִיקָרִי מְצוּי לְטְעוֹת אוֹ אֵינוּ מְצוּי יֵשׁ לְלַמּוֹד דְּבָר זֶה מִדְּבָרֵי הָרִיב"ש סִימָן שפ"ב בְּשֵׁטֶר חֲלִיצָה שְׁכָתוּב בּו' ק"ד לְפָרֵט וְהִנֵּה שְׁנַת קל"ד וְכָתַב שָׁם וּכ"ת ט"ס הִנֵּה שְׁשִׁכְחוּ אִם כֵּן לְעוֹלָם לֹא נִמְצָא עֲדִים פְּסוּלִין מִפְּנֵי הַקְּדָמַת זְמַן שְׁלֵעוֹלָם נִתְּלָה בְּטְעוֹתָם כּו' וְאֵע"פ שְׂאֵם יִדְעֵנוּ בְּנֻדָּאֵי שְׁטַעוּ לֹא נִפְסְלוּ אֶפְיָלוּ בְּמִיּוֹדֵי דְאוֹרְחֵינָהּ לְמִיּוֹדֵק כּו' אֶפְיָלוּ אֵין לְתַלּוֹת שְׁנַעֲשֶׂה בְּטְעוֹת בְּנֵי אָדָם בְּמִיּוֹדֵי דְלָאוּ אוֹרְחֵיהּ לְמִיּוֹדֵק כּו' וְהַד"מ וְהַס"מ ע"ב בְּסִימָן מ"ג הִבִּיאוּ בְּקֶצֶרָה דְּבָרֵי הָרִיב"ש אַלּוּ.

וּמְבֹאֵר בְּרִיב"ש שָׁם דְּאֶפְיָלוּ הָעֲדִים אוֹמְרִים טְעִינוּ אֵין נְאֻמָּנִים לְהַכְשִׁיר הַשְּׁטֵר וּכ"כ הַש"ך (וְרִאִיתִי בְּאו"ת שְׁכָתַב דְּאֵין רְאָיָה מִהָרִיב"ש דְּמִיּוֹרֵי שְׂאֵין הָעֲדִים לְפָנֵינוּ וְלִיתָא דְאֵע"ג דְּנִדּוֹן שְׁלוֹ מִיּוֹרֵי שְׂאֵין הָעֲדִים לְפָנֵינוּ מ"מ בִּיָּאֵר בְּדְבָרָיו דְּאֵף אִם הֵם לְפָנֵינוּ וְאוֹמְרִים שְׁטַעוּ אֵין נְאֻמָּנִים ע"ש שְׁכָתַב וְנ"ל אֲבָל לּוֹמֵר טְעִינוּ בְּמֵאֵי דְאוֹרְחֵינָהּ לְמִיּוֹדֵק כְּדִי לְהַכְשִׁיר הַשְּׁטֵר פְּסוּל נְרָאָה שְׂאֵינָם נְאֻמָּנִים וּכ"ש כְּשִׂאֵינָם לְפָנֵינוּ כּו' ע"ש) וּמ"מ נְרָאָה דְהָרִיב"ש מוֹדָה בִּנ"ד שְׁהִטְעוֹת בְּרוּר וְיִדּוּעַ לְכָל שְׁהַרְשָׁאָה זֶה נִכְתְּבָה עַל גֵּט זֶה וְגַם שְׁהָרִיב"ש עִידֵי הֵגֵט מְוַזְכְּרִים בְּהַרְשָׁאָה וְהֵם לֹא הָיוּ בְּזְמַן הַהוּא בְּעוֹלָם וּכְה"ג אֶמְרִי בְּגִיטִין דָּף כ"ז כְּגוֹן דְּקֻאָמְרֵי עֲדִים מְעוֹלָם לֹא חֲתַמְנוּ אֶלָּא עַל גֵּט אֶחָד שֶׁל יוֹב"ש כּו' וְאֶמְרִינּוּ שָׁם דְּלֹא חִיּוּשֵׁינוּ דְלִמָּא אֶתְרָמִי שְׁמֵיא כְּשֵׁמָא וְעֲדִים כְּעֲדִים וְגַם דְּהָא דִּנ"ד י"ל טְעָמָא דְהַרְשָׁד"ם דְּלֹא מִיּוֹרֵי אֵינְשׁ חוֹבָה לְנַפְשָׁיָהּ וְכִבְרַת כְּתִבְתִּי שְׁמִדְבָרֵי הָרִא"ש מְבֹאֵר שְׁתוּלִין בִּט"ס וּמ"ש אַח"כ וְאֵת"ל שְׁהַבְּעַל ע"ה כּו' הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁרָצָה לְהַמְצִיא הֵיטֵר אִם תֵּאמֵר דְּטָפִי יֵשׁ לְתַלּוֹת בִּד"א מְשַׁנְתְּלָה בִּט"ס אֲבָל לְדִינָא גַם טַעַם הָרִאשׁוֹן אֶמְתִּי וְאֶפְיָלוּ תִימָא דְלֹא סְמִיךְ עַל טַעַם הָרִאשׁוֹן הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁיֵשׁ מְקוּם לּוֹמֵר שְׁהַבְּעַל ע"ה הִנֵּה וְאִם כֵּן אֲנִידָא לִיָּה טְעָמָא דְאָדָם יוֹדֵעַ כּו' אֲבָל בִּנ"ד דְּלֹא שְׁיִיךְ לְתַלּוֹת לְפִי שְׁהָיוּ ע"ה דְּזוֹ תִינּוּקַת שְׁלֵ בֵית רַבִּין יוֹדְעִין שְׁגֵט הַנִּכְתָּב בְּשְׁנַת ת"ק פְּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ בְּשְׁנַת תְּקַע"ג וּבִלֹּא"ה לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעַת כֵּן אָדָם לְחוּשׁ שְׁהִי גֵט מַעַת הַהִיא מְוַזְכֵּר בְּקוֹפֶס' וְאֶתְרָמִי שְׁמֵא כְּשֵׁמָא וְעֲדִים כְּעֲדִים וְכִינּוּן שְׁכָתַב הַדְּבָר בְּרוּר לְדַעַת הָרִא"ש דְּתוּלִין בְּכַה"ג בִּט"ס וְכָשֵׁר וְגַם הָרִיב"ש נְרָאָה שְׁלֹא הִחְלִיט סְבָרְתוֹ וְחוֹזֵר וְכָתַב וְעוֹד שְׂאֶפְיָלוּ אִם הֵינּוּ אוֹמְרִים כֵּן בְּעֲדִים אֵין לּוֹמֵר כֵּן בְּדִינָיִים דְּבִי דִינָא מִיּוֹדֵק דִּיּוֹקֵי כּו': וְרִאִיתִי בְּשׁו"ת הָר"ן סִימָן ע"ז שְׁנַשְׂאָלָה מְלַפְנֵי שְׂאֵלָה זֶה שְׁלֵ הָרִיב"ש מְחַכֵּם אַחַר אֵישׁ רִיבּוֹ שְׁלֵ הָרִיב"ש בְּדִין זֶה וְדַעַת הַחֲכָם הִנֵּה לְהַכְשִׁיר דְּנֻדָּאֵי מוֹכָחָא מְלִתָּא שְׁשִׁכְחַת הַסּוֹפֵר הִנֵּה שְׁדַלְג מְגִנּוּ הַלְמ"ד כּו' וְהָר"ן הִסְכִּים עִמּוֹ לְהַכְשִׁיר מְטַעַם דְּשֵׁטֶר מְוַקְדָּם גְּבִי מְב"ח שְׂאֵין הָעֲדִים פְּסוּלִין כְּשִׁטְעוּ בְּדְבָר שְׁהֵם עֲשׂוּיִם לְטְעוֹת וּמַעֲתָה כִּינּוּן שְׂאֵנוּ מְאֻמִּינִים בִּמ"ש בְּשֵׁטֶר כָּל שְׁטַעוּ בְּדְבָר שְׁעֲשׂוּיִם לְטְעוֹת הָרִי נִתְּבָרַר לָנוּ שְׁהַחְלִיצָה נַעֲשִׂית בְּהוֹגֵן וְרִאִי שְׁנַשְׂאִי אוֹתָהּ וְאֵף דְּאִיכָּא לְמִיחּוּשׁ שְׁמָא יַחֲפָה בְּמַלְקוֹת דִּיבְמָה לְשׁוּק וּלְפִירוֹת נְמִי אִיכָּא לְמִיחּוּשׁ כּו' וְאֵע"פ כֵּן אֵינוּ דוֹמָה לְגֵט כּו' דְּכִינּוּן שְׂאֵינָהּ מִתְּגַרְשָׁת אֶלָּא בּוֹ וְזֶה אֵין עָלָיו תּוֹרַת גֵּט וְשֵׁטֶר נִמְצָא שְׁלֹא נִתְּגַרְשָׁה כָּלֵל אֲבָל כָּאֵן הַחְלִיצָה הַתִּירְתָּהּ וְכִינּוּן שְׂאֵנוּ מְאֻמִּינִים בָּהּ כְּדְמוּכַח הַהִיא דְּשִׁט"ח הַמְּוַקְדָּמִין שְׁגוּבָה מְב"ח נִמְצָאֵת אִשָּׁה זֶה מְוַתֵּר כּו' וּמ"מ אִם הַדְּבָר יִדְמֵן שְׁיִתּוּקֵן הַמַּעֲשֶׂה

ב"ד קודם שתנשא הנה מה טוב ואם לאו אין ראוי לעגנה בשביל זה עכ"ל הרי מבואר מדברי הר"ן דכה"ג הוי שפיר טעות דעבידי למיטעי ודלא פהריב"ש ז"ל וע"ש בשו"ת הריב"ש סימן שפ"ה שהחכם ר' חסדאי סבור שאין שינוי ביבמה זנות ופירות ולכן תמה על הריב"ש שפכת שהעדים פסולים שחתמו שקר דמה להם לשקר וכלא הקדמה זו אינה מעלה ומורידה והריב"ש השיב לו באריכות דנדאי איפא חשש פירי ביבמה ע"ש.

ולפי זה י"ל בנ"ד פינון שאין הקדמה זו מעלה ומורידה מודה להחכם ר"ח דאמרינו מה להם לשקר וכינון שאין מקום לתת שם פסול עליהם שפיר תלינו בטעות אף לסברתו דכה"ג לא מיקרי עביד למיטעי ועיין בדברי החכם ר"ח שם שכתב דאדרבא היא הנותנת שטעו ולא חתמו שקר דנדאי האשה שואלת הגט לראות כו' ודברים אלו מטין לדברי הרשד"ם שפכתתי דאומדנא הוא דלא מיייתי חובתה לנפשיה (ולכאורה מדברי הרא"ש בתשובה לעגנון אם פתב ברביעי בר' לחודש שהביא הטור סימן ת"ך נראה דדוקא בקביעות החודש תלינו דטעה אף על גב דאחר רובו של חודש לא עביד דטעה מ"מ בזה שע"כ טעה כו' פמבואר שם ומדלא תלי טעמא משום דאמרינו שהשמיט הסופר תיבת אחד ויש לדחות דנדא מתרי טעמי נקט ועוד י"ל דהתם פינון שמגזן המועט כותבין תחלה א"כ כף הנה צריף לכתוב אחד ועשרי פמבואר בטור ואם פן צ"ל שהשמיט גם נא"ו מן תיבת ועשרים ולהשמיט מקצת תיבה לא עביד דטעי ולכך מסתבר ליה טפי למתלי טעמא שטעה בקביעות אבל להשמיט תיבות שלימים שפיר תלינו כמש"ל מתשובת הרא"ש שבסימן קמ"א כמש"ל) ועפ"י דברי הר"ן אלו שהבאתי יתבאר דמ"ש בתה"ד בפכתבי סימן נא"ו להחמיר בגט שדיקלג בו ומאמים וכתב לחלק בין מ"ש הרא"ש בתשובה להכשיר בכתב ברביעי בעשרים משום דמוכח ט"ס מיניה ובי' משא"כ בזה שאין הוכחה מגוף הגט אף על גב דמוכח מבחוץ לפי רוב השנים דע"כ דילוג יש פאן לא דמי למוכח מיניה ובי' והוא חילוק זה באחרונים סימן מ"ג לעגנון שטרות ג"כ ולכאורה אין החילוק מוכן אף לפי דברי הר"ן א"ש דנדאי היכא דהוא טעות דמוכח אין פאן חשש על גוף המעשה דמ"מ גוף המעשה אמת אלא שהשטר מתבטל מחמת שטר אם הוא מוקדם פינון שיש בו חשש טריפת לקוחות פסוליהו חכמים והלכך היכא שהטעות מוכח מתוכו הרי זה פאלו נכתב פהוגן ואין לקרוא עליו שם מוקדם פינון שהזמן העיקרי הוא מוכח מתוכו (וע"ש בתשובת הרא"ש באורף דאין חשש שייסברו על הזמן המוקדם שהוא העיקר דע"כ לומר דברביעי הוא הוא העיקר ע"ש) משא"כ היכא שאין מוכח מתוך הגט עצמו נמצא שמפאת פתיבתו יש בו הקדמת זמן ופסול אלא שאתה בא להכשירו מחמת הוכחה מבחוץ מ"מ בגט אין בו זמן פהוגן רק זמן מוקדם ואף שעל שנים רבות אין חשש טריפת לקוחות שלא היו האנשים האלה בעולם לא פלוג רבנו וכמ"ש בתה"ד שם סימן י"ט ונ"ל מ"ש דלמוקדם זה ליכא למיחוש לחיפוי ולא לפירי לפי רוב השנים כו' הגע עצמך א"כ מוקדם בשט"ח כה"ג אמאי יפסל כו' אלא ע"כ לא פלוג רבנו במוקדמין דהוי פי חוכא נאטלול' שאם הקדים יו"ד שנים פסול והקדים אלה שנים פשר עכ"ל ומזה מבואר דגם תה"ד דמחמיר בזה אינו אלא במקום שיש לתת שם מוקדם עליו מחשש טריפת לקוחות משא"כ היכא דליכא האי חששא אין מקום לחלק בין מוכח מתוכו או מוכח מבחוץ פינון דסוף פל סוף ט"ס דמוכח הוא דנדאי הרשאה זו לא נכתבה על גט שלפני ע"ג שנה וכינון שיש פאן ט"ס וחשש חיפוי או טריפת לקוחות אין פאן אף אם נתפוס

הענינו ככתבו פשיטא דליפא למיחש למידי וגדולה מזו מצאנו דעת רבותינו בעלי התוס' דאף בגט עצמו אם שינה בדבר שא"צ לקנותו אינו מזיק ובכאן פשיטא דמה שפותרין בהרשאה שהוא על גט שנכתב בשנה פ' הוא אף למותר ולרונחא בעלמא וכיון שהוא דבר שא"צ לקנותו וכמו שהוא נכתב לפנינו גם כן אין פאן ריעותא פשיטא דכשר: ומצאתי בשו"ת מהר"מ מינץ שהאריך גם כן בענין זה של התה"ד וכתב ג"כ החילוק היכא דמוכח מתוך השטר אם לא שנאמר דהכא גם כן מוכח מתוכו מאחר דדילג הרבה שנים למה יעשה כן לדעת דליפא חשש חיפוי ופירי דהאי גברא לא היה קודם מאתים לקד' יש לדנו כשוכח כו' מה תאמר שפא האי גברא לא כתב גיטא רק נכתב לפני מאתים שנה כו' לא חיישינן כדאמר בב"מ ובגיטין מ"ד דלמא אתרמי שפא פשמא וא"ת דהכא יש קצת רגלים לדבר דהאי גיטא של איש אחר וניתן לפני מאתים שנה ז"א הא איתא שם בתוספות שאין מפירין מי הוא היוסף ב"ש אבל הכא בעובדא דידן מפירין האי גברא ואומרים לזה האיש חתמנו אז ודאי לא חיישינן דלמא אתרמי וא"ת הא פסול משום שגראה כמזונייה מתוכו כו' ז"א דזה לא מיקרי מזונייה דליפא חשש פסול כדאיתא בתוס' כו' ואם הוא דכשר לכתוב הפרט קטן לא פסול משום דילוג מאתים ם דהא איתא בתוספות דאין פסול פשמשנה מה שא"צ לכתוב כו' ע"ש (ובש"ף ריש סימן מ"ג הביא קצת מזה וכתב שפן עיקר כו' ע"ש) ויש ללמוד ממנו כמה דברים שעולים למה שכתבתי בעזה"י וע"ש שקצת דעתו נוטה להתיר בדיעבד בלא גט שני וגם בתה"ד אעפ"י שהוא מחמיר בענין זה כתב שם בסימן כ"א דאיפא כמה דקדוקים להקל ואם דחיתי אותו היינו להחמיר ולתת גט אבל כולי האי דנימא תצא לא ברירה לי דחיותי כ"כ ע"ש ועוד נלענ"ד דכה"ג דנ"ד נמי אין הוכחה מבחוץ רק מתוך ההרשאה עצמה דבשלמא הדיא דתה"ד מצד הגט עצמו אין פאן הוכחה שהרי הוא דבר שאפשר ואינו רחוק שמיצא עכשיו שטר שנכתב לפני שנים רבות ומאן מפיס מתוך השטר עצמו אם נכתב עתה או זה זמן רב אבל בהרשאה זו הכתובה לפני שכתוב בה זמן פתיכתה בשנה זו וימצא פתוב שעושה אותו עתה שליח לגרש אשתו בגט שנכתב לפני ע"ג שנה אין מי שיעלה על לב שהדברים כפשוטן שהשליח והעדים והב"ד המקיימין השטר יעשו דברים של בטלה ומוכח מתוכו שהוא ט"ס וצדיפא מהא דכתב הרא"ש בתשובה דאדם יודע שאין הבעל עושה שליח לקבלה כמ"ל יש לומר דשפא הבעל ע"ה מה שאין כן פאן בלאו הכי העיקר כמ"ש דבזה אין חילוק בין מוכח מתוכו או מבחוץ כלל: והנה הך חששא שכתב מהר"מ מינץ שפא הגט נכתב לפני מאתים נזכר גם כן בריב"ש סי' שפ"ה שכתב לחכם ר' חסדאי ז"ל ונ"ל ומ"ש שיש לחוש ששטר זה נעשה בזמנו לאשה אחרת ששמה כשמה ושם היכם ובעלה פשם אלו זה ודאי אמת כו' וספק זה עוררוהו בברצלונה לרבינו הרב ר' נסים ז"ל והודה בו להצריך בדיקה אם ימצא שם מי ששמה כשמה ושמו כשמו מן הזמן שהוא והלאה כו' והובא בבית יוסף אכן העזר סימן קס"ט והריב"ש שם הוסיף בזה וכתב דזה עדיף מהוחזקו דעלמא ששטר מוכיח שלא נכתב על זו כ"א על אחרת אף על גב דלא הוחזקו ויצא מתחת ידה של זו הנה פנדאי העידו על האחרת ולא נתלה הטעות בעדים עכ"ל ולפי"ז נראה דדווקא התם שחסר פרט הלמ"ד ואינו זמן רחוק ואפשר בבדיקה מזמן שהוא משא"כ בזמן רחוק חוששין שפא של אחרת הוא וס"ל כמ"ש מהר"מ מינץ דהכא רגלים לדבר דהאי גיט' נכתב לפני מאתים כו' והוא סברת הריב"ש אף נראה

דבנ"ד לא שיניף הך חששא פלל שהרי השליח גיטו בידו לפנינו ולולי ההרשאה הנה נאמן ליתנו ליד האשה וגם מביא לפנינו הרשאה שכתוב בה שנעשה שליח לגרש בגט אלא שנזכר בתוכו סימני הגט שנכתב ה' אלפים ת"ק וגט הנה לא נמסר ליד השליח הנה פלל א"כ איה נאמר רגלים לדבר דקאי על גט הנכתב זמן רב שהרי יש לנו להאמין לשליח שלא נמסר לו גט פנה וגם שטר מוכיח אין פאן דאדרבא השטר מוכיח להיפך שהרי זמן ההרשאה נכתב פתיקנו ואין לחוש שיעשו דברים של בטלה שיעשו הרשאה לגרש אשה בגט שלא הנה בעולמו של בעל ואשה זו פלל ופשוט דגם הריב"ש מודה שאין בזה חשש וגם פי השליח עומד וצונח שלא נמסר לידו גט אחר רק זה שלפנינו וכיון דדינא הוא שהוא נאמן על השליחות שנמסר בו לגרש בו ממילא דנדאי נאמן ע"ז שלא נמסר לידו רק גט זה ועליו נמסר לו ההרשאה וכל שאנו מאמינין לשליח שפדבריו כן הוא שנמסר לו גט זה והרשאה זו ותו לא אין פאן בית מיוחד לומר שהרשאה הוא על גט אחר וע"כ ט"ס הוא בהרשאה ולא דמי לעובדא דהרא"מ שהביא הב"י דהתם ליפא למיתלי בט"ס רק שהב"ד טעו בדין כמש"ל וא"כ המעשה פנ"ל שפיד השליח שנכתב בו שהוא ש"ק הוא מכחיש דברי השליח שהוא שליח הולכה משא"כ בנ"ד דאין פאן הכחשה שנמסר לו גט אחר והשליח נאמן ע"ז ואף על גב שלפ"ז אנו צריכין לתלות בט"ס טפי יש לנו לתלות בט"ס מלהוציא השליח מחזקת נאמנותו דהא הימנוהו רבנן בערף שליחות הגט והוא נאמן גם ע"ז שנתנו לו הרשאה זאת וט"ס יש בה פיון שהוא נאמן בלעדה ובגט גופי' שינוי בדבר שא"צ לכותבו אינו פוסל וכמ"ש וכל זה לרווחא דמלתא אבל באמת בנ"ד א"צ לכל זה שהרי דבר זה יכול להתברר ע"פ הב"ד ושאר העומדים שם ונה נעשה שליח מבעל זה לאשה זו לגרשה בגט זה והרשאה ג"כ נכתבה על גט זה ולא על גט אחר ומלתא דפשיט' הוא שאנו תולין בט"ס וכמ"ש בסי' מ"ט מדברי תשובת הרא"ש שכל שמתברר שהוא ט"ס פשר השטר ומכ"ש בזה שלגוף השליחות אין אנו צריכין להשטר פלל רק שלא נאמר שגרע פחו ע"י השטר ולזה פשיט' דמהני הבירור שהוא ט"ס וכל שמתברר מפי הב"ד או שאר אנשים שהיו במעמד אין פאן בית מיוחד אפי' לפי מ"ש הריב"ש שהעדים אין נאמנים לומר טעינו ומכ"ש לפי מש"ל העדים בעצמם נאמנים כמ"ש הר"ן (ועיין באו"ת סימן מ"ג נראה שמכניס ג"כ לדברי הר"ן וקצת משמע פן מדברי הב"י באע"ה סי' קס"ט שהעיקר פה"ן וכן נראה מהריב"ש שחקלקו עליו פמה חכמים) וגם מטעמא דהרשד"ם דבכה"ג דאיפא אומדנא שטעות הי' דלא מייתי חובתיה לית ביה משום חוזר ומגיד ומכ"ש היכא שידיוע לכל שעל גט זה נמסר דאיפא תרתי אין לחוש פלל: ומצאתי בשו"ת מהרי"ל סי' צ"ח במעשה שהנה זמן ההרשאה שמונים וזמן הגט הנה שמונים ואחת ומהרז"ך שם דן לומר שאין פסול בזה משום מזוניף מתוכו דדמי לשינה מקום הלידה שאין נפסל בדיעבד פשמשנה מה שא"צ לכתוב וה"נ פיון שא"צ ההרשאה כו' ומהרי"ל השיב לו וכתב שאין ספק שההרשאה פסולה ונדתי אם ישלחנו בלא הרשאה הואיל וכולהו רבנותא פתבו שא"צ מדינא אלא דבסמ"ג פתב וצריף להתישב בדבר כו' ואפשר בכה"ג מודו הסמ"ג והאגודה מפני העיגון א"נ הנה אפשר לעשות שליחות שמה אל דייני' וישלחו הרשאה אחרת כו' ע"ש ולכאורה צ"ע שלא צידד להתיר בזה מתשו' הרא"ש שהביא הטור סי' קכ"ו היכא דע"כ טעה שהדברים מכחישין זא"ז הגט פשר וא"כ כ"ש בהרשאה דזמן הרשאה הוא

שְׁנַת פ' וְנִכְתָּב בְּתוֹכָהּ שְׁנַמְסֵר לוֹ גַּט שְׁנִכְתָּב וְנִחַתְתֶּם בְּשַׁנַּת פ"א וְאִין לָךְ סְתִירָה גְדוּלָה מְזוּ וּמְדַבְרֵיהֶם מִשְׁמַע דְּמַחְמַת הַסְּתִירָה מוֹעִיל וְאִין מִיקְרֵי מְזוּנֵיךְ מִתּוֹכוֹ וּבְאַמַּת הָרָא"ש שְׁם בְּתִשׁוּי' כָּל מ"ה כְּתָב דְּלֹא דְמִי לְמְזוּנֵיךְ מִתּוֹכוֹ דְּדוֹקָא הֵיכָא שְׁיִיכָל לְבֹא לִידֵי קַלְקוּל לְסַמְךָ עַל עֵדִים עֲפו"ם אוֹ קְרוּבִים אֲבָל אִם יֵשׁ ט"ס בְּגַט שְׁאִין רִיעוּתָא וְקַלְקוּל יְכוּל לְבֹא מִמְנוּ לֹא מִיפְסִיל בְּהֵכִי עַכ"ל וְא"כ מַכ"ש בְּהַרְשָׁאָה שְׁנַמְצָא ט"ס בְּדְבָרִים סוֹתְרִים שְׁאִין חֲשַׁשׁ רִיעוּתָא וְקַלְקוּל כָּלל וְאֲפֹשֶׁר לוֹמַר דַּס"ל דְּלֹא דְמִי לְהָא דְהָרָא"ש דְּהַתָּם כִּינּוּן דַּע"כ טְעָה שְׁהָרִי דְבָרֵי סוֹתְרִי שְׁפָתוֹב בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת וְהוּא הָיָה כ"א וְאֵת"כ פְּתוּב ד' וּבִימֵי הַשְּׁבוּעָה לֹא עֲבִידֵי דְטַעוּ וְע"כ דְטַעָה בְּקַבִּיעוּת יְמֵי הַחֲנֻדֵשׁ מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דְּמַהֲרֵי"ל אַע"ג דְּדְבָרֵי הַהַרְשָׁאָה סוֹתְרִין שְׁזַמְנָה בְּשַׁנַּת פ' וְכָתוּב בָּהּ שְׁנַמְסֵר לוֹ גַּט שְׁנִכְתָּב וְנִחַתְתֶּם בְּשַׁנַּת פ"א וְע"כ דְאִיכָּא טְעוּת בְּחֵד מִינְיָהּ מ"מ הָא י"ל שֶׁהִטְעוּת הוּא בְּזַמַּן שֶׁל הַגָּט וְתִיבַת וְאֵחָת הוּא מִינְתֵּר וְהַגָּט שְׁנִינְתָּן עָלָיו הַהַרְשָׁאָה ג"כ גִּיטָן בְּשַׁנַּת שְׁמוֹנִים וְא"כ הַהַרְשָׁאָה זֹה אֵינָה עַל גַּט זֶה שֶׁהוּא עֵתָה בְּיַד הַשְּׁלִיחַ (וְגַם זֶה צ"ע דְּנִרְאָה דְטַפִּי יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁהַשְּׁמִיט הַסּוֹפֵר תִּיבָה אֵחָת בְּזַמַּן הַהַרְשָׁאָה מִלְתַּלּוֹת שְׁפָתוֹב תִּיבָה אֵחָת יוֹתֵר בְּזַמַּן הַגָּט דְטַפִּי שְׁכִיחַ שְׁיִשְׁמִיט תִּיבָה מִלְכַתְּוֹב תִּיבָה יִתִּירָה) וּלְפִי"ז קָשָׁה בַּמ"ש א"נ הָיָה אֲפֹשֶׁר שֶׁהַדְּיִינִים יִשְׁלַחוּ הַרְשָׁאָה אַחֲרַת דְּמִשְׁמַע דְּאוֹתָן הַדְּיִינִים שְׁחַתּוּמִים עַל הַרְשָׁאָה הָרְאוּשָׁנָה יִשְׁלַחוּ אַחֲרַת דְּכִינּוּן דְּחִיּוּשֵׁינּוּ שְׁבִירָאוּשָׁנָה הִי עֵינָר הַזַּמַּן שְׁמוֹנִים וְא"כ אִין חוֹזְרִין וּמַגִּידִין שֶׁהַרְשָׁהוּ בְּשַׁנַּת פ"א וְא"ל דִּי"ל דְּחִזּוּר וְהַרְשָׁהוּ גַם בְּשַׁנַּת קפ"א ז"א דְזֶה הַכְּחָשָׁה לְדְבָרֵי הַשְּׁלִיחַ שְׁאוּמֵר שֶׁהוֹרְשָׁה רַק פַּעַם א' וְיֵשׁ לְדַחוֹת לְפִי הַמְּבֹאֵר שֶׁם שְׁשִׁלִּיחַ זֶה הָיָה שְׁלִיחַ ג"כ בְּשַׁנַּת דְּאֲשַׁתְּקֵד עַל גַּט מֵאִישׁ זֶה אֵלָּא שְׁנַפְסֵל מַחְמַת חֲסָרוֹן כִּינּוּי הָאֵב בְּעָרָא וְגַם בְּזֶה יֵשׁ לְפַקֵּק אֶף בְּפִשְׁטוּת י"ל דְּנִדְאֵי כַה"ג לֹא מִיקְרֵי חוֹזְרִין וּמַגִּידִין דְּבִשְׁלֵמָא אִם כְּתוּב בְּרִאוּשָׁנָה גַם זְמַן הַגָּט ק"פ אֶז ר"ל כְּשֶׁשׁוּלְחִין הַרְשָׁאָה עַל קפ"א הֵנָּה חוֹזְרִין וּמַגִּידִין אוֹ סְתִירָה לְדְבָרֵי הַשְּׁלִיחַ אֲבָל כִּינּוּן שְׁנִכְתָּב הַזַּמַּן שֶׁל הַגָּט קפ"א רַק מַחְמַת סְתִירַת זְמַן הַרְשָׁאָה חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְפִל טְעוּת בְּזַמַּן הַגָּט עַכ"פ חוֹזְרִין וּמַגִּידִין אִין כָּאֵן וְא"כ נִרְאָה דַּק"ו הַדְּבָרִים בַּנ"ד דְּהַתָּם אֶף שְׁיֵשׁ סַפֵּק אִם יֵשׁ טְעוּת בְּזַמַּן הַגָּט אוֹ בְּזַמַּן הַהַרְשָׁאָה לֹא הָיָה חוֹזְרִין וּמַגִּידִין וּמַכ"ש בַּנ"ד דְּנִדְאֵי אִין טְעוּת בְּזַמַּן הַהַרְשָׁאָה וּבְזַמַּן הַגָּט סַפֵּק קְרוּב לוֹ דְאִי שְׁנַפְּל בּוֹ טְעוּת שְׁהָרִי אֵינּוּ עוֹלָה עַל הַדַּעַת שְׁיִמְסוֹר לוֹ גַּט כְּתוּב זֶה ע"ג שְׁנָה וִירְשָׁה עָלָיו שְׁלִיחַ זֶה שְׁיִתְּנוּ לְאִשְׁתּוֹ וְגַם נִרְאָה דְזֶה הָיָה כְּנִפְיָלָה דְיַחֲדִיד דְּלֹא חִיּוּשֵׁינּוּ לִיָּה דְהָא ע"כ אֵנּוּ צְרִיכִין לוֹמַר שֶׁהַגָּט הַמְּוַנַּח זֶה זְמַן רַב שְׁנִכְתָּב לְשֵׁם יוֹסֵף כּו' נִתְּגַלְגַּל הַדְּבָר וּבָא לִיד יוֹסֵף כּו' זֶה וּמְסָרוֹ לְשְׁלִיחַ שְׁיִמְסוֹרְנוּ לְאִשְׁתּוֹ וּבַכַּה"ג דְּהָיָה כְּמוֹ חֲשַׁשׁ נְפִילָה דְיַחֲדִיד ל"ח לִי וְנִדַּעַת הַח"צ לְלַמּוֹד שְׁאֵלָה דְיַחֲדִיד מְנִפְיָלָה דְיַחֲדִיד וְה"ה כָּאֵן אִם בָּאֵנוּ לְתַפּוֹס הַדְּבָרֵי כְּכַתְּבָם צ"ל דְאִתְרַמּוּי אִתְרַמּוּי הָכִי וְאִין לָךְ אֲנוּמְדָנ' דְמוּכַח יוֹתֵר בְּזֶה דְטְעוּתָא הוּא וְעַכ"פ סְפִיקָא הָיָה וְכ"ע מוֹדִים בְּכִי הָא דְחוֹזְרִין וּמַגִּידִין: הָעוֹלָה מִמָּה שְׁכַתְּבּוּ שְׁאִין לְפַסּוֹל הַשְּׁלוּחִים בְּזֶה וְעֵינּוּ בְּשׁו"ת מַהֲרֵי"ט צְהֵלִין סִי וְשׁו"ת צ"צ סִי ק"י וְשׁו"ת עֲבוֹדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי סִי ל"ח וְכֵן בְּסִפֵּר דְבָרֵי אֲמַת כְּתָב בְּשֵׁם שׁו"ת פָּרַם שְׁלֵמָה לְהַכְשִׁיר וְהָד דַּנ"ד עֲדִיף מִעֲנִינ' דִּידְהוּ שְׁהֵיָה טְעוּת בְּסִימָנִים עֲדִי הַגָּט וְכַה"ג וְכֵן נִדּוֹן דְמַהֲרַשְׁד"ם שְׁהֵיָה הַטְעוּת בְּהַרְשָׁאָה בְּשֵׁם אֲבִי הַמְּגַרֵשׁ וּבְהֵאֵי לִיכָּא שׁוּם רְגָלִים לְדְבָר מִתּוֹךְ הַשְּׁטֵר עֲצָמוֹ שֶׁהוּא טְעוּת שְׁהָרִי יְכוּל לְהִיּוֹת בְּפִשְׁטוּת שְׁבָאָמַת כֵּן הוּא מִשָּׂא"כ בַּנ"ד שִׁי"ל דְּהָיָה מוּכַח מִתּוֹךְ הַהַרְשָׁאָה עֲצָמָה שְׁטְעוּת הוּא שְׁמֻקְצָה מִן הַדַּעַת

לומר שְהֶעֱנֵנּוּ הוא פְּמוֹת שְהוּא נִכְתָּב וְכִינּוּן שֶׁע"כ טְעוֹת יֵשׁ כָּאֵן שְפִיר דְּמִי שְׂיִכְתְּבוּ הַרְשָׁאָה אַחֲרַת וּנְלַעֲנֵנּוּ"ד שְטוֹב הַדְּבָר שְהֶעֱדִים יִכְתְּבוּ הַרְשָׁאָה אַחֲרַת אִךְ יִנְהָרוּ בְּלִשׁוֹן הַהַרְשָׁאָה לְפִי שְׂצָרִיכָה שִׁינּוּי מִגִּנּוּסַח הַרְשָׁאָה אַחֲרַת לְפִי שְׂיִהְיֶה נִכְתְּבַת שְׁלֵא בְיוֹמוֹ שְׁל הַגֵּט וְהב"ד שְׂיִהְיוּ בְשַׁעַת נְתִינַת הַגֵּט יִתְּנוּ עֵינֵיהֶן וְיִצְדִיקוּ הַהַרְשָׁאָה דְּמַעֲיָקְרָא וְיִכְתְּבוּ בְּלִשׁוֹן בְּמוֹתב תְּלַתָּא כו' וּלְפִנֵּינוּ עֲשֵׂה הַבְּעַל שְׁלִיחַ אֶת פ' עַל הַגֵּט שְׁנִכְתְּבַת בְּיוֹם פ' כו' בְּפִנֵּי עֵדִים פ' ופ' וְיִדְעוּ בְּבִירור כִּי הַהַרְשָׁאָה הַחֲתוּמָה בְּעֵדִים פ' ופ' בְּקִיּוּם שְׁלֵנוּ ח"מ נִכְתְּבָה עַל הַגֵּט שְׁמָסֵר פב"פ בְּיוֹם פ' כו' וְהַסּוֹפֵר הַשְּׁמִיט בְּשׁוּרָה פ' שְׁנֵי תִיבוֹת הֵינּוּ תִיבוֹת שְׁבָעִים וְשָׁלֹשׁ וּלְרִוּוּחָא דְּמַלְתָּא צְוִינּוּ לְעֵדִים שְׂיִתְּנוּ מִחֲדָשׁ פַּח הַרְשָׁאָה לְשְׁלִיחַ כְּתוּבָה פְּתִיקָנָה וְהַבְּעַל שְׁבַמְקוֹם הָאִשָּׁה יִסְדְּרוּ נְתִינַת הַגֵּט מִיַּד הַשְּׁלִיחַ לְהָאִשָּׁה ע"פ הַהַרְשָׁאָה וְכַתְּבַת זֶה בְּלִי שׁוּם פְּקֻפּוּק וְגִמְגוּם וְהִנֵּה רְשָׁמְתִי רְאִשֵׁי דְּבָרִים שְׁבַכְתְּבַת הַב"ד וְהַב"ד יְבִינּוּ לְאַשׁוּרוֹ לְכַלְכַּל הַדְּבָרִים בְּמִשְׁפַּט הַלְשׁוֹן וְכָל טְצָדְקִי דְּאַפְשָׁר לְמַעַבְדַּ עֲבָדִינוּ בְּגִיטִין מִשׁוּם חֲנוּמָר א"א וְכִדְאַשְׁפָּחוּן בְּהָא דְּאַתְקִין שְׁמוּאֵל בְּגִיטָא כו' מִיּוֹמָא דְּנָן וּלְעַלְמַ לְאַפּוּקִי מִדְּר' יוֹחָנָן וּפִירִש"י אָף עַל גַּב דְּקִינְיָמִי לָן כו' יְהוּדָה מִשׁוּם חֲנוּמָר אִישׁ בְּעֵינָן לְמִיפְקַ אֲלִיבָא דְּכּוּלֵי עֲלָמָא ע"ש: שְׁאַלְהָה כַּכּד שְׁלוּם רַב וּבְרַכָּה בְּרִיכָה וְהַמְשַׁכָּה מְאַלְקֵי הַמְעַרְכָּה.

לְכַבּוּד אַהוּ הֶרַב הַמֵּאָה"ג הַחֲרִיף וּבְקִי הַחֲכָם הַשְּׁלֵם כַּש"ת מוהר"ר שְׁלֵמָה זְלַמֵּן נ"י: מִכְתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי בְּעֹבְדָא דְּאַתִּי לִידְיָה וְתִשׁוּבְתוֹ בְּצִידוֹ וּפְלִפְלֵ בְּחֻכְמָה וַיִּקְבַּל כ"ת מַה שְׂהֶעֱלִיתִי בְּמִצִּיבַת עֵינֵי וְאַחֲרֵי גְמָרִי שְׁמִתִּי פְּנֵי לְמַכְתְּבַת כ"ת אָף שְׂאִין הַזְּמַן מְוִכָּשֵׁר מִפְּאַת טְרַדַת עֵינֵינִים שׁוֹנִים לְכַבּוּדוֹ פְּנִיתִי מְעַט לְסַלְסַל וּלְפַלְפַל בְּדְבָרָיו וְהִנֵּה מ"ש כ"ת דְּמֵאֵי דְּמוּכַח דְּטְעוֹת הֵיָה מַה שְׁנִשְׁמַט תִּיבוֹת שְׁלִשָּׁה וְשְׁבָעִים מִחֲמַת דְּהַבְּעַל וְהָאִשָּׁה וְהַעֲדִים לֹא קִשִּׁישֵׁי כּוּלֵי הָאֵי אִין כ"ז מְצִיל דְּדוּקָא מוּכַח מִיְנִיָּה וְכִי בְּעֵינָן כַּמ"ש מַהֲרָא"י שְׁם כו' כְּבָר עֲמַדְתִּי ע"ז בְּתִשׁוּבְתִי וְאַבְאָר יוֹתֵר שְׁלֵא נְאַמְרוּ הַדְּבָרִים אֲלֵא הִיכָא שְׂהֶעֱנֵנּוּ בְּעֲצָמוֹ יֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ פְּסוּל מְוִקְדָּם כְּגוֹן חִפּוּי וְטְרִיפַת לְקוּחוֹת וּבְזָה, מִחְלָקִינוּ בֵּין הִיכָא דְּמוּכַח הַטְעוֹת מִיְנִיָּה וּבִיָּה לֹא חָל עָלָיו שְׁם מְוִקְדָּם מִשָּׂא"כ אִם מְצַד הַשְּׁטֵר עֲצָמוֹ הֵיָה מְקוֹם לְחוּשׁ לְחֲשֵׁשׁ מְוִקְדָּם דְּעֲלָמָא דְּהֵינּוּ חִפּוּי וְטְרִיפַת לְקוּחוֹת אֲלֵא שְׂישׁ הוּכְחָה מִבְּחוּץ שְׁטְעוֹת הֵיָה לֹא מְהֵנִי שְׁאַנּוּ דְּנִין עַל הַשְּׁטֵר וְהָרִי הוּא מְוִקְדָּם וּפְסוּל וּגְדוּלָה מְזוֹ אֲמַרִינוּ דְּאָף עַל גַּב דְּבַעֲנָנָן זֶה אִין חֲשֵׁשׁ חִפּוּי וּפִירִי כְּלָל מִחֲמַת רֹב הַשְּׁנִים וְא"כ הַחֲשֵׁשׁ גּוּפָא בְּטַל מ"מ לֹא פְּלִיג רַבְּנָן בְּמִוִּקְדָּמִין מִשָּׂא"כ הִיכָא שְׂאִין בְּעֵינָן הֵיָה חֲשֵׁשׁ מְוִקְדָּם כְּלָל כְּגוֹן אֲנָן בְּדִידוֹן בְּהַרְשָׁאָה זוֹ שְׂאִין הַחֲשֵׁשׁ רַק מִחֲמַת טְעוֹת שְׁבַהַרְשָׁאָה אִין כָּאֵן כְּתַב שְׁלִיחוֹת לְשְׁלִיחַ עַל גֵּט זֶה הָרִי בְּאַמַּת אָף אִם נֶאֱבַד הַהַרְשָׁאָה כְּשֵׁר רַק שְׁנֵאֲמַר שְׂדְּבָרִי הַהַרְשָׁאָה סוּתְרִין לְמַה שְׂאוּמָר בְּפִיו שְׁנַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ עַל גֵּט שְׁנִכְתְּבַת שְׁנַת תַּקְע"ג לְזֶה פְּשִׁיטָא דְּמִהֵנִי הוּכְחָה שְׁנַפְּל טְעוֹת בְּהַרְשָׁאָה אָף שְׂהוּא הוּכְחָה מִבְּחוּץ מ"מ ס"ס אִין בְּיַדֵּינוּ לְתַפּוּס דְּבָרִי הַהַרְשָׁאָה לְעִיָּקָר וּלְהַזְנִיחַ דְּבָרִי הַשְּׁלִיחַ דְּהָא קָמֵן שְׁמָה שְׁנִכְתְּבַת בְּהַרְשָׁאָה הוּא ט"ס וְא"כ דְּבָרִי הַשְּׁלִיחַ שְׂרִירִין וְקִינְיָמִין וְע"ש בְּתִשׁוּבְתִי שְׂהַבֵּאתִי בְּזֶה דְּבָרִי הָר"ן שְׁמַחְלֵק בֵּין גֵּט לְשְׁטֵר חֲלִיצָה וְהַלּוּם רְאִיתִי שְׁגַם הָרִיב"ש מוֹדָה בְּזֶה לְדַעַת רַבּוֹ הָר"ן דָּאֵם שְׁטֵר מְוִקְדָּם כְּשֵׁר לְגַבּוֹת מִב"ח פִּינוּן שְׁאַנּוּ מְאַמִּינִין לְמ"ש בְּשְׁטֵר הָרִי הַחֲלִיצָה הַתִּירְתָּה כַּמ"ש בְּסִי שפ"ב וּבִיאָר פְּוֹנְתָּו בְּאוּרְזָה בְּסִי שפ"ה דָּאֵם מְוִקְדָּם כְּשֵׁר לְגַבּוֹת מִב"ח א"כ גַּם זֶה דִּין שְׁטֵר יֵשׁ לוֹ לְהִיּוֹת רְאִיָּה בְּהִיתָר הָאִשָּׁה אֲלֵא שְׂיִהְיֶה פְּסוּל

פינון שְהוּא מְוֹקָדִים שְׁלֵא יְהִי בּוֹ רְאִיָּה לְעֵנִי טְרִיפֵת לְקוּחוֹת כּוֹ' וּמ"מ ס"ל דְּפָסוּל אָף לְעֵנִי חֲלִיצָה דס"ל שְׁאִין הַעֲדִים נְאֻמְנִין בְּזָה שְׁטַעוּ דְהוּי מְלֵתָא דְלֵא עֲבִידִי לְמִטְעִי וּא"כ הַעֲדִים פְּסוּלִין דְּלֵא מְכַשְׂרִינֵן מְוֹקָדִים לְגִבּוֹת מִב"ח אֶלָּא פְּגוּן בְּשֵׁנֵת הַמְּלָךְ אוֹ בְּעֵבֹרָא דִּירְחָא דְעֲבִידִי לְמִטְעִי ע"ש סִימָן שפ"ב וּבְזָה חוֹלֵק הָר"ן וּס"ל דְהוּי טַעוּ דְעֲבִידִי לְמִטְעִי וּא"כ הַדְּבָר בְּרוּר דִּבְנ"ד גַּם הָרִיב"ש מוֹדֶה דנ"ד לֵא דְמִי לְשִׁטְר חֲלִיצָה דְהָא עִכ"פ בְּעֵינֵי עֲדִים פְּשָׁרִים שְׁחֲלִיצָה וְאִין פְּאֵן עֲדִים וּכְמ"ש שֵׁם וְז"ל פִּינוּן שְׁהִזְמֵן שְׁפָתוֹב בּוֹ הוּא קוֹדֵם לְלִידַת הַיְבָמָה וְרֵאוי לְיִפְסֹל שְׁלֵא יְהִי לוֹ דִּין שְׁטֵר א"כ אִין לָנוּ עֲדוֹת כָּלֵל שְׁאִשָּׁה זֹה נִחְלָצָה וְאִיָּה נּוֹצִיאָנָה מִחֻזְקָתָה וְנַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְהַתִּירָה מִפְּנֵי שְׁאֵנוּ מְדַמִּין שְׁזָה נַעֲשֶׂה בְּטַעוֹת וּבְשִׁחָתָה כּוֹ' מִשָּׂא"כ פְּאֵן דְּהַשְׁלִיחַ בְּעֶצְמוֹ נְאֻמָּן עַל הַשְׁלִיחוֹת וּשְׁטֵר הַרְשָׁאָה הוּא תּוֹסֶפֶת רְאִיָּה וְזִהִירוֹת וְאֵם נְאֻבֵד אוֹ נְפֹסֵל אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ כָּלֵל וְגַם נִרְאָה דְכָאֵן לֵא שְׁיִיָּה דְבָרֵי הָרִיב"ש דְּהַעֲדִים פְּסוּלִין אֶפִּילוּ לְסִבְרָתוֹ דְכַה"ג הוּי לֵא עֲבִידִי לְמִטְעִי דְהֵתֵם פִּינוּן שְׁאִין תּוֹלִין בְּטַעוֹת וּא"כ ע"כ שְׁהַקְדִּימוּהוּ בְּכּוֹנוֹנָה וּא"כ הַעֲדִים פְּסוּלִין אֶבֶל בנ"ד פְּשִׁיטָא דְאִין חֲשֵׁשׁ שְׁבִכּוֹנוֹנָה הַשְּׁמִיטוּ תִּיבּוֹת שְׁבָעִים וְשִׁלֵּשׁ וְהַדְּבָר בְּרוּר שֵׁט"ס הוּא וְאִין פְּאֵן שׁוּם פְּסוּל לְעֲדִים וּפְשִׁיטָא דְגַם הָרִיב"ש מוֹדֶה דְנְאֻמְנִין עַל עֵינֵי הַעֲנִין הַפְּתוּב בְּשִׁטְר וְגַם בְּחֲלִיצָה הִיָּה כְּשֵׁר בְּכַה"ג וְכֵן מְבֹאֵר לְהַדְיָא שֵׁם סִימָן שפ"ה שְׁהַחֲכֵם ר' חֲסֵדָאִי כְּתִב דְגַט חֲלִיצָה לֵא דְמִי לְגַט אִשָּׁה דִּיבָם אִין לוֹ פִּירוֹת וְגַם חִיפּוּי לִית בִּיָּה וְכִתֵּב הָרִיב"ש אֶלָּא שְׁמִזְאֵת הַהַקְדָּמָה נוֹלֵד לָךְ פְּלֵא וְתִימָה אִיָּה שְׁהַעֲדִים פְּסוּלִים שְׁחַתְמוּ שְׁקֵר וּמָה לְהֵם לְשַׁקֵּר נִהְלֵא הַקְדָּמָה זֹה לֵא מַעֲלָה וְלֵא מוֹרִידָה וְעוֹד הוֹסֶפֶת לְהַפְּלִיא עַל מָה שְׁפִינְיָמְתִי לְחֻזֵק דְּבָרֵי שְׁהַדְּבָר יָדוּעַ שְׁבִזְמֵן הַפְּתוּב בְּשִׁטְר לֵא נוֹלְדָה זֹה דְאֶדְרָבָה הִיא הַנּוֹתְנָת שְׁטַעוּ בְּנֻדָאִי וְלֵא חַתְמוּ שְׁקֵר דְּנֻדָאִי זֶה הַגַּט הַאִשָּׁה שׁוֹאֵלֵת אוֹתוֹ לְרְאִיָּה שְׁיִכְתְּבוּ לָהּ הַדְּיִינִים אִיָּה נִחְלָצָה בְּפִנְיָהֶם וְהַקְדָּמָה זֹה אִין תּוֹעֵלֵת לָהּ בְּשׁוּם פְּנִים כּוֹ' ע"ש וְכֵל זֶה הוּא ג"כ בנ"ד שְׁמָה לְהֵם לְשַׁקֵּר וּלְהַקְדִּים זְמַן הַגַּט וְגַם פִּי הַשְׁלִיחַ שׁוֹאֵל אוֹתוֹ לְרְאִיָּה שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ עַל גַּט זֶה וְגַם הָרִיב"ש מוֹדֶה לוֹ בְּזָה כְּמִבְּוֹאֵר שֵׁם בְּאוֹרְךָ שְׁהַשִּׁיב לוֹ דְּהִיבָם יֵשׁ לוֹ פִּירוֹת וְגַם שְׁיִיָּה חִיפּוּי כּוֹ'.

וּמ"ש שְׁהַדְּבָר יָדוּעַ שְׁבִזְמֵן הַפְּתוּב לֵא נוֹלְדָה זֹה לֵא לְחֻזֵק דְּבָרֵי שְׁלֵא טַעוּ הַעֲדִים אֶלָּא שְׁאֻמְרֵתִי אֲמַתַּת הַדְּבָר לְטַעֲנַת מִיחֻזִּי כְּשִׁיִּקְרָא שְׁפָתְבִּתִּי אַח"כ וְהַתְּנַצְלוֹת זֶה שֶׁל הָרִיב"ש צ"ע קֶצֶת לְעַנ"ד וְקִצְרֵתִי אֶבֶל עִכ"פ הַדְּבָר מְבֹאֵר דְכ"ע מוֹדִים בְּזָה דְכֵל שְׁיֵשׁ הוֹכַחַת טַעוֹת בֵּין מִתּוֹךְ הַשְּׁטֵר בֵּין מִבְּחוּץ הַשְּׁטֵר כְּשֵׁר בְּמִקּוּם שְׁאִין הַשְּׁטֵר עֶצְמוֹ הוּא הַמְתִּיר פְּגוּן בְּגַט אִשָּׁה אֶבֶל בְּחֲלִיצָה שְׁאִין הַשְּׁטֵר רַק לְרְאִיָּה לֵא אִיכְפֵת לָן בְּזָה שְׁיֵשׁ ט"ס יְהִי הַהוֹכַחָה מְאִיזָה צַד שְׁיִהְיֶה פִּינוּן דס"ס הַעֲנִין אֲמַת וּא"כ בנ"ד פְּשִׁיטָא דְאִין מְקוּם לְחוּשׁ כָּלֵל וּבְאֲמַת הָרִיב"ש בְּסִימָן קי"ז דַּעֲתוּ דְאָף הוֹכַחָה מִינְיָה וּבִיָּה לֵא מְהִי עֵינֵי שֵׁם בְּגַט שְׁפָתוֹב בּוֹ יוֹם ג' י"ז אָב וְהִיָּה י"ט וְחוֹלֵק עַל הָרָא"ש דְּמְכַשִּׁיר בְּכַה"ג וּכְבָר עֶמְדוּ בְּזָה הַאֲחֻרוֹנִים וְהַאֲרֻכְתִּי בְּזָה בְּתַשׁוּבָה אָף כ"ז בְּגַט שְׁפָסוּל מְטַעֵם מְוֹקָדִים דְאִיכָּא חֲשֵׁשׁא דְחִיפּוּי וּפִירוֹת כְּמ"ש הָרִיב"ש שֵׁם בְּאוֹרְךָ אֶבֶל בְּגוֹנוֹנָא דנ"ד דְּלִיכָּא חֲשֵׁשׁ מְוֹקָדִים רַק מִחֻמַּת שְׁנִכְתָּב בְּטַעוֹת אִין הַטַּעוֹת פּוֹסֵל בּוֹ לְבִטּוֹל גּוֹף הַעֲנִין הַפְּתוּב בְּשִׁטְר וּמִכ"ש בְּזָה שֵׂא"צ שְׁטֵר כָּלֵל וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים לְעַנ"ד: וּמ"ש דְמָה"ט ג"כ לֵא תִלָּה הָרָא"מ בְּטַעוֹת אָף דְכ"ע יוֹדְעִין דְאִין הַבְּעַל עוֹשֶׂה ש"ק מְשׁוּם דְאִין סְתִירָה בְּשִׁטְר עֶצְמוֹ מִינְיָה וּבִיָּה כּוֹ' הִנֵּה כְּבָר עֶמְדֵתִי ע"ז בְּתַשׁוּבָתִי וְכִתְבֵתִי דז"א דא"כ אִין מְקוּם לְלִמּוֹד מְדַבְּרֵי הָרָא"מ גַּם

לעגנו הסברא דיפוי פת וכמו שדחה הרא"מ באמת אח"כ אלא ע"כ דבס"ד לא ס"ל לחלק
בהכי וא"כ הי' מקום לתלות ג"כ בט"ס ונהעיקר כמ"ש שם דבעובדא דהרא"מ אפס מקום
לתלות בט"ס אף לענ"ד בלא"ה נראה דנדאי במעשה ב"ד אין לתלות בט"ס מחמת אומד
הדעת שמסתמא יודעין שאין הבעל עושה ש"ק דהא קמן שונכתב במעשה ב"ד שלקחם
שנעשה ש"ק וחתמו אטיוטא ואם הסופר טעה הם לא היה להם לטעות דבי דינא מידק
דייקי כמ"ש הריב"ש שאפילו נאמר בעדים שלא הרגישו בזמן הפתוב בו א"ל כן בדיינים
דכל מידי דייקי פדאמרינו ביש נוהליו ב"ד בתר ב"ד כו' וכיון שכן טפי י"ל שלא ידעו
שאין הבעל עושה ש"ק ממה שנאמר שחתמו על מעשה ב"ד זה ולא נתנו לב לדעת מה
פתוב בו והר הגדול היה לפנייהם למישור (ועיין בתשובתי שפתבתי דבב"ד י"ל טפי
דתלינו בט"ס מלגבי בעל ולפי מ"ש פאן ז"א דבב"ד אין מקום לתלות בט"ס פלל) רק
שם פתבתי דמחמת האת"ל שכתב הרא"ש אין לדחות לעגנו דיינים דלגבי בעל יותר י"ל
שהיה ע"ה מלומר כן על הב"ד ואף אם נאמר דלעגנו דקדוק ונהגשה בזמן דיינים ועדים
שנים מ"מ בין קבלה והולכה לא טעי אינשי ומכ"ש בלשון מפורש פזה בעובדא דהרא"מ
אין לתלות בט"ס פלל: ועוד נראה לענ"ד דאף שיתפוס החילוק בין היכא דאיכא סתירה
בשטר מיניה וביה ולא מהני הוכחה מבחוץ מ"מ י"ל דהיינו דווקא פשאין העדים לפנינו
שמתרצים דבריהם שבשטר ואומרים שטעו אז אין מקום על הוכחה מבחוץ לבד
להכשיר השטר ומכ"ש בעובדא דהרא"ש והרא"מ דאינה הוכחה ברורה רק אומדן הדעת
לבד משא"כ פשהעדים לפנינו ואומרים שטעו אע"ג דהוא מלתא דלא עביד דטעו מ"מ
מסייע להו הא דמוכח מלתא קמן דט"ס הוא וכן מבואר חילוק זה בש"ף אף בשם
הריב"ש פתב דאפילו העדים בפנינו ואומרים שטעו לא מהימנו) וכדבריו כן הוא
בריב"ש כמ"ש בתשובתי וכן נראה לענ"ד מדברי מהרא"י שהמסדר הוא היה השואל
וצידד הרבה להתיר מחמת הטעות ומהרא"י השיב לו דפסול ומסתמא היה יכול לברר
מפי העדים שחתמו בטעות אף דמהרא"י ס"ל פהריב"ש דכיון דלא עבידי דטעו בהכי
לא מהני אמירת העדים אף בכה"ג אבל דבריהם אמורים במקום דאיכא חשש מוקדם
דחפוי ופירות אבל היכא דליכא האי חששא וגם העדים לפנינו ואומרים שטעו והדבר
קרוב דמוכח ורוב הנראה לעינים שונכתב בטעות אין לחוש פלל וא"כ אפילו תימא
דהרא"מ שלא צידד מטעם ט"ס משום דאין סתירה מיניה וביה מ"מ י"ל דהתם אין הב"ד
לפנינו שיאמרו שלא דקדקו במה שחתמו וגם ההוכחה אינה ברורה כ"כ ולא דמי לנ"ד
שהעדים אומרים שטעו ויש פאן הוכחה ברורה שודאי לא נכתב לפני ע"ג שנה דבזה
אין חשש לכ"ע: שוב ראיתי בדברי מהרא"י סימן י"ט שכתב ונ"ל ואשר פתבתי דאין
להאמין לעדים שחתמו הגט כו' ואי משום דנימא הואיל וחתמו על גט זה אין נאמנים
שוב לפוסלו דלא משוי נפשייהו פסולים ורשעים שחתמו על גט מוקדם א"ל הכי פלל
דלאו פסולים ורשעים הם שפוטעים היו בודאי שהרי הרב והסופר ע"כ טעו ג"כ וכל
היכא דאיכא למימר טועים הם לאו פסולים הם פדאימא באשר"י פרק א"נ אשט"ח
המוקדם דאימר טעו בשנת המלך כו' ע"ש הרי מבואר שדעתו פדעת הר"ן דלא אמרינו
בזה דלא עבידי למטעי ונהעדים פסולים אלא ודאי טעות הוא ואין העדים פסולים אלא
דמ"מ הגט פסול דאע"ג שקדימת הזמן בא ע"י טעות מ"מ כיון שהוא מוקדם הוא פסול
פכל שאר מוקדם כיון שאין הטעות מוכח מתוכו ואם כן פשיטא דלדידיה בשטר חליצה

יש להכשיר פדענת הר"ן וצ"ע על הד"מ וסמ"ע שפתיבו דברי הריב"ש בסתם פיון דמהרא"י פליג עליה ועיין באו"ת שתמה שיותר יש לסמוך על הר"ן רבו של הריב"ש ואפשר לומר דהד"מ והסמ"ע ס"ל דנדאי כה"ג הוי טעות דלא עבידי למיטעי אלא דלענן לפסול העדים אין לחלק בזה בין טעות דעבידי למיטעי או לא דאף דלא עבידי למיטעי מ"מ בהקדמה פזו שדילג מאת' ודאי אין לחשוב העדים שהקדימו בכוננה שהרי אין תועלת בהקדמה זולתם וכמ"ש הקצ"ח בתשו' הריב"ש אלא בטעות חתמוהו ורגלים לדבר שגם הרב והסופר טעו וא"כ אין פאן פסול לעדים ולכן קוצרו הד"מ והסמ"ע בהעמקת דברי הריב"ש ולא ביחננו בדבריהם רק מה שיש ללמוד מדבריו דכה"ג הוי לא עבידי למיטעי אבל לענן פסול העדים זה תלוי בגוף הענן שאם יש הוכחה שטעו שאין לחשוש העדים שהקדימו בכוננה אע"פ שהשטר פסול מ"מ לא נפסלו העדים כמ"ש מהרא"י וכן יש להצדיק דברי הש"ך שם ונדחה מ"ש באו"ת שם ע"ש וקצתתי ואיך שיהיה עכ"פ מבואר שאף מהרא"י המתמיר שם לענן גט מודה בנ"ד דכיון שאין לחשוש שהקדימו בכוננה וע"כ טעות היה אלא שהוא טעות מבחויז מפל מקום העדים לא נפסלו וחסש מוקדם לא שייך פאן אם אין מקום לבטל השליחות כלל אליבא דכ"ע: ומ"ש כ"ת לענן שכתבו העדים הרשאה אחרת ר"ל דאין חוזרין ומגידין דשמה אין פאן טעות ולא נעשה השליח רק גט פנה לדעת הרשב"א דמוקדם על ידי שליח פשר כו' וע"כ לא מכשיר הרשב"א אלא פשתמו א"ע ע"מ לשלחו דאז לא נחתם בפסול כלל כו' הא ליתא דמ"מ העדים פסולין שלא היה להם להוציא הגט מתחת ידם דשמה תבא האשה לכאן ותקבל הגט ובכה"ג אף הרשב"א דסובר להכשיר אף מוקדם גמור ע"י שליח מודה דטעמא דיש קול להליכת השליח לא שייך בזה תדע מדאמרינו בגיטין דף ס"ד בעל אומר לפקדון כו' אם איתא דלגירושו לדידה הנה יתיב ניהלה ולפי דברי הרשב"א תיקשי דאין זה הוכחה דשמה היה הקדמת הזמן ולכך ניתן ע"י שליח להכשירו (וכן קשה ג"כ לפי שיטת הפוסקים דאם נכתב בזמנו אלא שלא נמסר אז יש תקנה ע"י שליח כמ"ש התוס' והרא"ש לחד תירוץ ועיין בב"ש ואפשר דמשום זה פי' רש"י דמייירי בש"ק אף גם בשליח הולכה י"ל דשייך האי טעמא פגון שנתברר ונודע שעדיין לא עבר יומו: אף לפ"ז לא הקשו התוס' מידי שם בדרף ס"ד למ"ד דמצריף לומר מערסא לערסא בפ"נ ובפ"נ דמאי הועילו בתקנתו הא מצי למימר לפקדון פיון שהוא בעיר אחת ע"ש ואם איתא ע"כ לק"מ די"ל דשפיר הועילו היכא שי"ל שפבר עבר יומו וא"כ ליכא הוכחה דלדידה יתיב ניהלה דהא הוצרך לתתו ע"י שליח וצ"ל פיון דבלא"ה לא אמרינו הך אם איתא כו' אלא פשלתון בעיר אחת א"כ א"א לומר שהוא מוקדם דא"כ אף ע"י שליח לא מהני דמה שהשליח מוסר במקומו דוקא פשהשליח מולף הגט ממקום למקום דהליכתו וביאתו משוי ליה קלא כמ"ש הרא"ש והרשב"א משא"כ פשהשליח מוסרו לאשה במקום הפתיבה לית ליה קלא ע"פ שנסמך לידה ע"י שליח ואם פן פשיטא שאין מקום להכשיר להרשב"א בגוונא דנ"ד ע"י שליח והרשב"א מייירי בדליכא ע"ח או בטעו בשנת המלך וכיוצא אבל אם הקדימו בכוננה וחתמו עליו פשיטא דהגט פסול שהרי הע"ח פסולין וכ"כ בספר ג"פ: אף נראה דאפילו תימה דהרשב"א מכשיר בכל גוונא מ"מ אין לחוש בכאן כלל פיון דכל הפוסקים חולקין עליו וסוגיין דעלמא פנותייהו אזלא אף לפסול בדיעבד ואנן ניקום ונימא שאילו הקדימו זמנו של גט בכוננה וכדי להכשירו ישלחו ע"י שליח דפשיטא

דלא הווי מזדקקו לזה הב"ד והסופר ועידי מסירה ולדבריו הוי מצינו למימר דדלקא נכתב ונחתם גט פנה בטעות וסמכו ליתנו מחמת דע"מ מפקי לקלא אלא ודאי דאין לחוש לזה כלל ועיין במהרא"י סימן י"ט שכתב ואשר כתבתי משום דאיפא עידי מסירה ליפא למיחוש למידי דאינהו מפקי לקלא כו' ע"כ לא קי"ל פהגי שינויי כו' ותו דהך מוקדם לא מצי למימר דע"מ מפקי לקלא דע"כ טעו ולא ידעו יום הכתיבה דאילו ידעו לא היה עדים על מסירת גט זה שכתב בטעות כו' ע"ש ושם מבואר דמ"מ לא עלה על לב לעולם שיידעו מטעות שבגט ואעפ"כ יתעסקו בו ליתנו להאשה וע"ש סימן י"א דעובדא דהתם גמי ע"י שליח הוי וגם כי מ"ש דלהרשב"א אפילו מוקדם כה"ג שכתב בו שקר בשעת מעשה יוכשר ע"י שליח אינו מוכרח למעין ברשב"א ועיין בב"י ובג"פ וגם פשיטא דבנ"ד שהב"ד והסופר והע"ח יודעין שלא חתמו על גט אחר כלל והרשאה זו ניתנה על גט זה שביד השליח ולא נכתב וניתן באותו יום גט אחר במקום זה כלל וכן הדבר גלוי וידוע לכל תושבי העיר ובכה"ג לא אמרינו תרי פמאה וכמ"ש הש"ך סימן מ"ו ס"ק ס"ו וכיון שמתברר מפי כל השליח זה נעשה על גט זה ולא היה שם גט אחר כלל א"כ ע"כ שט"ס הוא בהרשאה.

ועוד נראה דהא ודאי פשיש לתלות בטעות לא שייך אין חוזר ומגיד דאין זה חזרה דאפתי לא הוה הגדה כלל כיון שיש פאן טעות אלא דאם הוא דבר דלא רגילי למיטעי א"כ אין תולין בטעות ויש פאן הגדה אבל היכא שאם לא נתלה בטעות ונתפוס הדברים ככתבן ע"כ שיש פאן דבר שאינו רגיל ביותר טפי ממה שנתלה בטעות עדיף טפי לתלות בטעות דנדאי זימנין שנופל טעות אף בדבר שאין רגילות לטעות וכן הוא בנ"ד שאם לא נתלה בטעות מחמת שאין רגילות לטעות בזה אלא כמו שהוא נכתב הוא נקרא דבר שאין רגיל יותר שהרי נצטרף לומר שהב"ד עשו שלא פהגן לשלוח גט שהקדימו זמנו בכנונה וגם הע"ח מכחישין שלא חתמו על גט פנה מעולם ואם נרצה לתרץ הב"ד והעדים שלא יהיו מוכחשין מעידי הרשאה נצטרף לומר שהבעל מסר לשליח בפני עידי הרשאה גט מזויף שחתם עליו עדים אלו ואנו קי"ל דלא חיישינו להכי שאינו חשוד לקלקלה וגם שהרי ב"ד מקיימים החתימות ודבר רחוק הוא שלא ידעו מנתינת הגט רק על כתב ידם הם מעידין וגם יש פאן הכחשה לשליח שאומר שלא קיבל גט פנה מעולם ופשיטא דכל כה"ג תולין במצוי ומסתבר טפי שט"ס יש פאן מלמתלי בדבר שאינו מצוי כלל אף בלא"ה כפר כתבתי ש"ל דגם זה הוי טעות דעביד לאיטעי: ומ"ש כ"ת די"ל דבזה אין הכחשה לשליח דדלקא דברי שניהם אמת וקשיא ליה בנדון דהרא"מ שיהיה נאמן השליח שנעשה שליח להולכה שאין מכחישים אותו בזה לק"מ דכיון דעל גט זה אנו דנין אם נעשה עליו ש"ה או ש"ק או שניהם יחד כל שאין השליח אומר שנעשה ש"ה וש"ק יש במשמע מדבריהם שנעשה ש"ק לבד ואין אנו טוענין לתרץ דבריהם כמ"ש הב"ש וא"כ הוי זה כאילו הם מעידין שנעשה ש"ק והוא אומר שנעשה ש"ה ומתבטל השליחות (ועיין בב"ש שם שדבריו מגומגמין במ"ש אבל אם לא כתבו דהוא ש"ה כו' ונראה שיש ט"ס וכצ"ל אבל אם לא אמר השליח שנעשה ש"ק ג"כ רק ש"ה והם לא כתבו דהוא ש"ה כו' ור"ל דע"י אמירת השליח אנו מתרצים דבריהם שמה שכתבו שנעשה ש"ק לאו דוקא והוא יפוי פח לב"ד משא"כ אם השליח מכחישם בזה שאומרים שנעשה ש"ק וע"ז הקשה קו' הד"מ דאף בלא אמירת השליח יש לנו לתרץ דבריהם ואי משום הכחשת השליח

בשביל זה לא נאמר שהם ע"ה יניש לנו לומר שהם נאמנים וע"ז תירץ הב"ש דבלא אמירת השליח לא טענינו להו לתרץ דבריהם ככל ועיין בתשובה מ"ש מה שנלענ"ד בכוננת הרא"מ משא"כ פאן אף שנאמר שהעדים אומרים שנעשה מן רשה על גט מוקדם אין במשמעות דבריהם שנעשה שליח על גט מוקדם ולא על אחר וכיון שהוא אומר שנעשה שליח על גט זה הפשר אף שהוא אומר ג"כ שלא נעשה שליח על גט מוקדם ככל ובהם הם נאמנים מ"מ במה שאומר שלא נמסר לו גט מוקדם דאתפחיש אתפחיש מה דלא אתפחיש לא אתפחיש ולא בטלה נאמנותו ושליחותו על הגט הפשר הזה ומצאתי במתנה אפרים הל' גירושין שהשיב בענין הרשאה שנמצא כתוב בסימני הגט בראש השיטה ולא הבתי ואילו בגט כתב ולא הבתי ושם הביא מהא דאמרינו בסנהדרין הפא לידון בשטר כו' ואף למאן דפסק א"צ לברר מ"מ אם הביא עדים שאמרו להד"ם אף רשפ"ג מודה דבטלה חזקתו דאמרינו בשבועות העדות שהוא דא"ל פרעתיך בפני פ' ופ' ואתו ואמרו להד"ם אמר רבא כל מלתא דלא רמיה כו' משמע הא לא"ה פגון שהזמנים לעדות הוחזק כפרן כמ"ש הנ"י פ"ק ג"פ אע"ג דפריעת החוב אינו תלוי בעדים אף הדבר מוכיח שהוא ט"ס כו' ע"ש והחילוק מהו דא"ל פרעתיך לנ"ד הוא מבואר על הדבר שחלקתי בין נ"ד להרא"מ דהתם שהוכחש באותו דבר עצמו מפי עדים הוחזק כפרן ולכן אף שפריעת החוב אינו תלוי בעדים לא מהני פיון שהוכחש באותו דבר עצמו (וע"ש במתנה אפרים בשם מהרי"ט דס"ל אפילו הזמנים לא הוחזק כפרן) משא"כ פאן שאין מוכחש מאותו דבר עצמו אז לגבי מלתא אחרתא שלא הוכחש שפיר מהימן וכ"ז לפי דברי כ"ת אבל אני לא באתי לידי מדה זו אלא ודאי אין פאן הכחשה ככל פיון שהפל יודעין והדבר ברור כשמש שהרשאה זו על גט זה ונפל בו ט"ס וכי בשביל שטעה זה נוציא הענין מכמות שהוא האמת ולחפאות דברים אשר לא כן ועיין בח"מ סימן מ"ט בענין שטר שכתוב בו ראובן במקום שמעון או רחל במקום לאה אם יתברר הדבר שהוא ט"ס פשר ואם נימא דבכל גונוי אין חזרין ומגידין א"כ איזה בירור שיהי בזה וכיון דאכתוב שם רחל לא הדרא ומנתקה לשם לאה אף אם יתברר בעדים אלא ע"כ דגם בזה שיהי בירור כשנראה בעליל וידוע לכל שט"ס הנה א"כ מעיקרא אין פאן הגדה ככל ומ"ש אם יש לחוש פאן לחשש דהרא"מ דמסדרים ע"ה היו ליתא לענ"ד דאף אם היו ע"ה מ"מ לא היו טועין בדבר גלוי פנה כמה מספר השנה לפרט ואם בשביל שלא דקדקו בטעות שבהרשאה פשיטא שאין לפסול המסדר דשגיאות מי יבין וכבר אמרו שגדר האנושי לא ימלט מהטעות והרי הו עובדא דמהרא"י כפי הנראה הנה ת"ח ושגה כמה שהעלים עיניו מהשמטה שנעשה בגט ובכל זאת לא השיאו עליו עון אשמה לומר שהגט פסול מחמת המסדר שאינו ראוי לקב פיון שהוא ידוע כי לא מחסרון ידיעה כ"א העלם עין וכן הדבר בנ"ד פיון שהמסדר ידוע שידוע בטיב גיטין בשביל תקלה זו שאירע בהרשאה לא פסלינו לגיטא ולא דמי לעובדא דהרא"מ דהתם דברים הנפרים חזא ביה שאפשר לטעות בזה וגם כי הדיינים לא הנה הרא"מ מפירם ויודעם אם ראויים והגוינים לדעת משפטי הגט ודקדוקיו וכן בעובדא דהריב"ש משא"כ אם ידוע שהוא חכם ורגיל לסדר גיטין בשביל שפא מעשה לידו שלא דקדק כראוי לא נתבטל חזקתו ולהיות כי מוכ"ז נחויז לדרפו הנצרכתי להפסיק בזה ולדינא נלענ"ד פאשר העליתי בתשובתי לרונחא דמלתא ומשום חומר א"א חזינא לאצטרופי בצירוף דרבנן את כבוד ב"ד הגאון

המפורסם מוהר"ר מרדכי נ"י האבד"ק סטנאב וימחול כ"ת לכתוב אליו העתק מכל הנ"ל ואז ינתן הגט פדת וכשורה: דברי זעירא מן חבריא הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד שאלה קכה ע"ד השאלה באחד שגירש את אשתו ובשעה שקיפל המסדר הגט ביטל בפני עדים דהיינו ע"א שמע איה בין מבטל ושוב קפץ ממנו ולא רצה לשמוע יותר והעד השני שמע שאמר איה בין מבטל דעם גט ביו שפעטיר: תשובה לולי שאיני פדאי להכניס ראשי בדבר ערוה התמורה וכמוני היום לא חזי לאצטרופי בצירוף דרבנן פי היכי דלימטייהו שיבא מפשור'.

ולא מלאני לבי להקל עליה מתוך חנומר שהחמירו האי קולא דאתי לידי חומרא. ולולי זאת הייתי אומר שיש כמה טעמים להתירה לעלמא והיה אפשר לסמוך עליהם במקום עיגון גדול.

והוא דכבר ידוע שדעת רוב הפוסקים הוא שגופו של גט אין מועיל בו ביטול כלל וכיון דכאן ע"כ קאי אביטול גוף הגט דכיון דהגט כבר נגמר והוא בעצמו היה הנותן ע"כ דכוננתו היה לבטל גוף הגט וזה לא מהני.

אכן הרמב"ם כתב בפ"ו מה' גירושין הל' ק"א וז"ל השולח גט ביד שליח וביטל הגט ה"ז חוזר ומגרש בו כשירצה שלא ביטלו מתורת גט אלא מתורת שליחות ולפיכך אם היה הגט ביד הבעל וביטלו פגון שאמר גט זה בטל הוא אינו מגרש בו לעולם וכן אם פירש בשעה שביטלו והוא ביד השליח ואמר גט ששלחתי הרי הוא בטל מלהיות גט אין מגרש בו לעולם עכ"ל.

ונה תלוי בחילוף הגרסאות וה"ה הביא שדעת התוס' והרמב"ן והרשב"א הוא לגרוס בש"ס גיטא גופיה מי קא מבטיל לומר שאפילו ביטל הגט ממ"ש לאו כל פמיניה וכתב שפולם כתבו לחוש בדבר וסיים ושומר נפשו ירחק ממנה: ונלפע"ד שגירסת התוס' יש לפרש להרמב"ם דהש"ס ה"ק נהי דבטליה לשליחותא דשליח גיטא גופא מי קא מיבטל ר"ל שבאמת לא ביטל רק השליחות לבד וע"י ביטול השליחות אין הגט מתבטל משום זה אבל אם ביטל גוף הגט בטל הוא.

ומדברי הר"י בעל התוספות שכתב הרשב"א לעיל דף י"ח נראה שדעתו מספקת ג"כ להרמב"ם דאיתא שם אמר ר"ל לא הכשיר ר"ש אלא לאתרו אבל מפאן ועד עשרה ימים לא חיישינן שמא פייס ופירש ר"ת דפירושו הוא שמא פייס וביטל את הגט דמ"מ הרי חזר ונתנה לו אחר עשרה ימים וכיון שפן יכול הוא לגרש בו דהא קי"ל כר"נ דאמר חוזר ומגרש בו ותי' ר"י ז"ל דהתם לא ביטל הגט אלא השליחות וכדמשמע מתוך גירסת הספרים כו' ואמנם לפ"ז הדבר תמוה דהא אפילו אם אמר בפירוש גט שנתתי לך בטל הוא וכה"ג אמרינן שאין פוננתו על גוף הגט רק על השליחות ואנן ניקום ונימא דאפילו ששמענו שום גילוי דעת שרוצה לבטלו נחוש שמא ביטלו גופו של גט ממ"ש ודי בזה שהיינו אומרים שיש לחוש שמא ביטל השליחות ועוד דהוא גופא טעמא בעי' שגפרש דבריו שביטל רק השליחות ולא הגט עצמו ואדרבא אמרינן לעיל דלא מקדים אינש פורענותא לנפשיה אף כי יש לדחות דדווקא להזמין לו גט ולהניחו בכיסו אין עושה כן אבל כיון שפבר הגט מוכן בידו אינו מבטלו ואפשר שגם עתה דעתו לגרשה אלא שאינו חפץ בשליחותו של זה מ"מ מאן לימא לן שלא ביטל הגט עצמו אמנם מתוך דברי

הַרְשָׁבָ"א שֵׁם דָּף י"ח יֵשׁ לִינִישָׁב זֶה שְׁהָרִי הַקְּשָׁה דְּבַעְוֹבְדָא דְּגִידֵל דְּאָמַר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְטִיב נִיחּוּשׁ שְׁמָא נְתַפְיִיס וּבִיטֵל הַגֵּט וְתִרְיָץ דְּהֶתֶם פִּינּוֹן דְּגִידֵל גּוּפִי' מוֹדָה דְּלֹא בְּטָלְיָה בְּפִירוּשׁ וְגִלּוּי דְּעֵתָא בְּלַחוּד הוּא דְּאִיכָא וְכִי אָמְרִינּוּ לִיחּוּשׁ שְׁמָא פִּיִּיס הִיִּינוּ שְׁמָא יבֹא הַבַּעַל וַיַּעֲרַר לּוֹמַר שְׁפִיִּיס אָבֵל אִם לֹא מִשּׁוּם עֲרַעְרוּ שֶׁל בַּעַל אָנּוּ לֹא חִיִּישִׁינּוּ ע"ש וּלפ"ז נִיחָא דְּהִכָּא פִּינּוֹן שְׁהַבַּעַל עֲצָמוּ חוּזַר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ א"כ שׁוֹב אֵין לִיחּוּשׁ לְעֲרַעְרוּ שְׁיֵאמַר שְׁהִיָּתָה פְּנוּנְתוֹ עַל בִּיטוּל הַגֵּט עֲצָמוּ שְׁפִינּוֹן שְׁהוּא אֹמֵר שְׁלֹא הִיָּתָה פְּנוּנְתוֹ רַק עַל הַשְּׁלִיחוֹת שְׁהָרִי הוּא מְגַרֵּשׁ אָנּוּ לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְמִילְתָּא: אִיבְרָא שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּאִפְתִּי אִיךָ ס"ד לְפָרֵשׁ דְּחִיִּישִׁינּוּ דְּפִיִּיס וּבִיטֵל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט אֲלִיבָא דר"ל וְהָא מְדַקְדָּמַר אַהָּא דְּחוּזַר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וְאִינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט אָבֵל יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהָא בְּפָרֵק הָאוּמַר פְּרִיךְ אדר"ל מִמַּתְנֵי דְּהַשּׁוֹלַח וּמִשְׁנֵי שְׁאֲנֵי הֶתֶם דְּכָל כְּמָה דְּלֹא מְטוּ גִיטָא לִידְיָה דְּבוּר וְדְבוּר הוּא וּכְמ"ש הַרִיטְבָ"א שֵׁם דְּשְׁאֲנֵי נְתִינַת דְּמִים לִיד הָאִשָּׁה שְׁכָל מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשִׁין עֲשׂוּי וְלֹא מְחוּסַר מַעֲשֵׂה הוּא דְּלֹא הִדְרִי מִמִּילָא חִיָּילִי מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹלַח גֵּט ע"י שְׁלִיחַ שְׁהוּא מְחוּסַר מַעֲשֵׂה הַנְּתִיבָה שֶׁל הַגֵּט לִיד הָאִשָּׁה וּלפ"ז י"ל דְּאִפִּילוּ לר"ל דס"ל הֶתֶם דְּאִינְהָ חוּזַרְתָּ מִשּׁוּם דְּאִינוּ מְחוּסַר מַעֲשֵׂה כָּלֵל מִשָּׂא"כ בִּיטוּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט לֹא מִיקְרִי מַעֲשֵׂה פִּינּוֹן שְׁלֹא הִגִּיעַ לִיד הָאִשָּׁה וְזֶה פְּשׁוּט וּמְבֹנָאָר בְּתוֹס' בד"ה רַב שְׁשֵׁת אָמַר אֵין חוּזַר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ: וְהִנֵּה לפ"ז דְּבָרֵי הַתוֹס' צָרִיכִין בִּיאוּר בְּמֵאִי דְּקָשָׁה לְהוּ דְּהָאִיךְ נִיחּוּשׁ שְׁמָא פִּיִּיס וּבִיטֵל הַגֵּט הָא קי"ל דְּחוּזַר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וְלְכַאוּרָה אֵין זֹו קוּשְׁי' כ"כ אִם נֹאמַר דר"ל בְּהָא כר"ש ס"ל וְאִם קוּשְׁיִיתֶם אַהָּא דְּפִירוּךְ בְּפָרֵק כָּל הַגֵּט בְּהִיָּתָה דְּאָמַר לְשִׁלִּיחַ לֹא תִּתְבַּבֵּי נִיְהִלָּה עַד תִּלְתִּין יוֹמִין כו' וְנִיחּוּשׁ שְׁמָא פִּיִּיס דְּמְפָרֵשׁ ר"ת שְׁמָא בִּיטֵל הַגֵּט הֶתֶם אֵין אָנוּ צָרִיכִין לּוֹמַר שְׁבִיטֵל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט פִּינּוֹן דע"י שְׁלִיחַ מִיָּרִי וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּשְׁמָא פִּיִּיס וּבִיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת עכ"פ פִּינּוֹן דְּלֹא מִיָּרִי הֶתֶם שְׁהוּא עֲצָמוּ חוּזַר וְנוֹתְנוּ לָהּ וצ"ל דְּעִיקַר קוּשְׁיַת הַתוֹס' הוּא דְּלָמָּה לִיָּה לר"י לְמִימַר אִי אִיתָא דְּפִיִּיס כו' וְתִפּוּק לִיָּה דקי"ל חוּזַר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ וְאַהָּא תי' ר"י דר' יוֹחָנָן הַנּוֹצְרֵי לְזֶה מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא דְּשְׁמָא בִּיטֵל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט.

ועפ"ז נִיחָא לפע"ד מַה שְׁיֵשׁ לְדַקְדַּק לְכַאוּרָה הָא דְּנִקְטַת שְׁמָא פִּיִּיס וְלֹא נִקְטַת בְּפִשְׁיִטוֹת שְׁמָא בִּיטֵל לְכֹן נִרְאָה דר' יוֹחָנָן ס"ל דְּהָא וְדָאִי כָּל שְׁמַקְבֵּל הַשְּׁלִיחוֹת בְּוֹדָאִי לֹא פִּיִּיס דע"י פִּיִּיס וְדָאִי הוּא מְבַטֵּל הַגֵּט עֲצָמוּ מִשּׁוּם דְּלֹא מְקַדִּים אִינְשׁ פּוֹרְעֵנוֹת לְנַפְשֵׁיהָ וְאִפִּילוּ בּס"ד שֵׁם אָמַר דְּאוֹתִיבְיָה בְּכִיִּסְתֵּי דָאִי מְפִיִּיסָה תְּפִיִּיס אָבֵל שְׁלֹא ע"י פִּיִּיס וְדַעְתּוֹ עָלָיו לְגַרְשָׁה אֲלֵא שְׁאֵין חֲפִץ עוֹד בְּשְׁלִיחַ זֶה אִינוּ מְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט וְאֵין לִיחּוּשׁ שְׁמָא פִּיִּיס וּבִיטֵל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט דָּאִם אִיתָא דְּפִיִּיס קָלָא אִיתָא לִיָּה לְמִילְתָּא וְהִיִּינוּ נְמִי טַעְמָא דר"נ דְּסִבִּירָא לִיָּה דְּלֹא בִיטֵל הַגֵּט עֲצָמוּ דְּכָל שְׁמַבְטֵל הַגֵּט עֲצָמוּ ע"י פִּיִּיס הוּא וְכָל שְׁפִיִּיס וְשִׁקְטָה הַפְּרִיבָה בִּינֵיהֶם קָלָא אִיתָא לָהּ לְמִילְתָּא.

וא"כ זְכִינוּ לְדִין דְּאִפִּילוּ לְהַרְמַב"ם דְּסִבִּירָא לִיָּה בִּיטוּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט מְהֵנִי מ"מ כָּל שְׁיֵשׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ בְּדְבָרָיו שְׁלֹא הִיָּה פְּנוּנְתוֹ עַל גֵּט עֲצָמוּ אָנוּ מְפָרְשִׁים כֹּן דְּהָא אִפִּילוּ בְּאוּמַר בְּהִדְיָא בִּיטוּל הַגֵּט אָנוּ מְפָרְשִׁים פְּנוּנְתוֹ עַל הַשְּׁלִיחוֹת וְהִיִּינוּ מִטַּעַם שְׁכַתְּבָנוּ דְּבִאָמַת אִינוּ מְבַטֵּל גּוּף הַגֵּט אִם לֹא ע"י פִּיִּיס וְאִם אִיתָא דְּפִיִּיס קָלָא אִיתָא לָהּ לְמִילְתָּא.

אוּ כְּפִי פְּשָׁטָא דְּמִילְתָּא דְּכִינּוֹן דְּדִי לֹו בְּבִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת לְמָה לַעֲשׂוֹת יָתַר עַל כֹּן וּלְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט: וְעוֹד יֵשׁ לִיתֵּן בְּדְבָר לְפִי מ"ש הַפְּנִי הַהוּשִׁיעַ בד"ה מֵאִי דְּתִמָּא דְּמוֹקְמִינּוּ

הגט על חזקתו דמעיקרא בחזקת שלא נתבטל ולפי זה יותר יש לנו לומר דכוננתו הנה על השליחות וא"ל דאית לן לאוקמי גם השליח אחזקה שלא נתבטל הא ליתא דבשלמא גבי גט אם נאמר ששבטלו אם פן הרי הוא פתור ופסול מלגרש בו לעולמן אין להוציא מחזקתו מה שא"כ בזה שעתה אין זה חפץ בשליחתו אין הדבר יוצא מחזקתו ולפי מ"ש לקמן ובאר הדבר יותר (ועוד דע"י ביטול גופו של גט ממילא נתבטל גם השליחות מה שא"כ בביתול השליחות) והשתא בנ"ד כל הנה טעמי שיהיה לומר פאן שלא שמע רק איה בין מבטל הגט שא"א לפרש השליחות מ"מ אין זה ידים מוכיחות דאגט קאי ואדרבא יש פאן ידים מוכיחות להיפוך דכיון שקודם הבתינה הנה והוא בעצמו הנה נותן הגט לאיזה ענין נפרש שביטול גופו של גט כיון שבידו הוא שלא ליתנו כלל ואיזהו אונס יש לו שמתחתו מוכרח ליתן הגט עד שנאמר שבעבור זה ביטלו הרי אם הנה רוצה לא הנה נותנו כלל וגם כיון שלא פנים אין לנו לומר שביטול גופו של גט וכמ"ל וגם דאין לנו להוציא הגט מחזקתו שפבר הנה וע"כ לא קאמר הרמב"ם אלא היכא דאמר להדיא גט זה בטל והוא עדיין ביד הבעל שא"א לפרשו בשום אופן רק על הגט עצמו משא"כ פאן שיש לפרש דבריו שפוננתו הוא איה בין מבטל רצוני מפני רצון אחרים ונותן הגט וכה"ג פדריה שב"א רגילין לספר זע"ז וגם הוא מאותו ענין של בתינת הגט משא"כ ביטול הגט אפשר דלא מיקרי עסוקין באותו ענין דאדרבא הם עסוקין בתינת הגט ולא בביתולו ומדברי הרא"ש פ"ק דקידושין מבואר להדיא דאם היו מדברים בעסקי קדושין שיתקדש לו ואח"כ אמר הרי את מקודשת אף על פי שלא אמר לי מהני והיינו משום דכל כה"ג אפי' בנתן לה בשתיקה מהני ובזה אני תמה על הפ"י שם שהקשה דאמאי הוצרך לאוקמי דשמואל באמר לי לימא דמיירי בעסוקין באותו ענין ותימא דבהא אין אנו צריכין למילתא דשמואל דמשנה מפורשת הוא הנה מדבר עמה וכו' ובשלמא למאי דמוקמינן מילתא דשמואל באמר לי איכא למימר דאדרבא שמואל משמיענו דינדים שא"מ אינו ידים משא"כ בא"ע אבל בנידון דהכא שהנה עסוק בתינת הגט אדרבא יש לנו לומר שגם הדבור הזה לא הנה לסתור המעשה והנה לפי מה שאבאר לקמן אי"ה דבטול גופו של גט הוא מטעמא שעוקר למפרע דבורו שצוה לכתוב הגט וא"כ כיון שעתה אין עסוקין בענין כתיבת הגט רק בענין בתינתו ויש לדמותו קצת למ"ש הריטב"א בפ"ק דקידושין דאם הנה מדבר קודם לכן בענין נזירות ולא בענין מענית ואחר כ"ד שפסקו מדבורם אמר אהא דהשתא מוכחא מילתא לנזירות טפי מענית והוי ידים שא"מ ובנידון דידן אפילו בנדים מוכיחות יש להסתפק אם יועיל שהרי בפ"ק דנדרים בעי ר"פ יש יד לקידושין או אין יד לקידושין ואע"פ שהרשב"א והר"ן שם כתבו דלכך מספקא ליה משום דשמא ליכא למילף מנדרים דשאני נדרים דחמירי דבדבור גרידא חז"לי משא"כ קידושין דבעי מעשה ואם פן בביתול הגט נמי כיון דבדיבורא מיבטל לנדרים דמי הא ליתא דהא דבביתול סגי בדבור לאו משום חומרא דידיה הוא אלא משום דאתי דבור ומבטל דבור משא"כ בנדרים ונזירות שיכול לחייב עצמו בדבר שאינו חייב אבל באמת יש לתמוה על הרשב"א והר"ן דא"כ מאי קבעי הש"ס אח"כ אם יש יד לפיאה או לצדקה מי אמרינו דאיתקש כו' ומאי מספקא ליה הא אף את"ל אין יד לקידושין היינו משום דקידושין בעי מעשה משא"כ פיאה וצדקה דבדבור גרידא סגי ויש לנו ללמוד במה מציינו מנדרים ולפירוש התוספות והרא"ש נחא שפירשו דבאמת אין ללמוד במה

מצינו מנדרים דחידוש הוא רק בקידושין מספקא ליה דאסר לה אכ"ע פהקדש ולפיכך אפשר שיש יד ואין לומר דגם הרשב"א ונה"ר"ן סבירא להו גם כסברת התוס' ונה"ר"ש דה"ט דקידושין משום דהנה פהקדש אלא דמספקא ליה שמה יש לחלק בין נדרים לקידושין דאפילו תימא יש יד לקידושין אפ"ה שפיר שייך למיבצי גבי פיאה דשמה בקידושין היא דיש יד משום דהוי פהקדש.

ואמנם גם על התוס' קשה שפתבו דהו בעיא דפיאה הוא באת"ל אין יד לקידושין ונהרי לשיטתם בקידושין טעמא אחרני איפא דהוי פהקדש וצריה לדחוק ולומר דאם יש יד לקידושין אע"ג דלא איתקיש מכ"ש פיאה דדמי יותר להקדש דבדבורא בעלמא חניל וא"כ לפי זה כ"ע מודים דה"ט דמספקא ליה בקידושין משום דאמר לה פהקדש וא"כ בבטול הגט אין לנו ללמוד מנדרים כלל: איברא דהפני יהושיע בקידושין הקשה על דברי התוספות הללו דא"כ מאי קאמר רב פפא מפלל דס"ל לשמואל ידים שא"מ כו' הא ע"כ מוכרח דשמואל באמר לי מיירי דאם פן בהרי את מאנרסת כו' אפילו ידים מוכיחות לא מהני ע"ש שהאריה בזה ולענ"ד דהתוס' לא פתבו שם פן אלא לרבא אבל לאבני דס"ל דאפילו ידים שא"מ הוויין ידים עכ"ל דטעמא דידים פמבואר בנדרים דסבירא ליה דרבנן ור"י בגיטין פליגי בהא וסבירא ליה פרבנן בגיטין ולפ"ז ע"כ מוכרח דסבירא ליה דבכל דוכתא ילפינן מנדרים אפילו בגיטין וכדומה וא"כ שפיר ר"פ דסבירא ליה כשמואל דידים שא"מ הוויין ידים.

אבל עדיין צ"ע לפמ"ש התוס' דבגיטין ה"ט דמהני יד לכ"ע משום הלשונות הפתובים בגט ונהוי דבור מוכיח אלא דיליף דכי היכי דפליגי ר"י ורבנן אי בעי שיהא מוכח מתוך הגט הלכך בנדרים דגלי בהו ידות הוי פליגי ר"י ורבנן בידיים שא"מ וא"כ מבואר דסבירא ליה דאפילו למ"ד ידים שא"מ מהני מ"מ לא ילפינן בכל דוכתי במה מצינו מנדרים ונהרשב"א ונה"ר"ן כו' דגט שאני דאיפא נתינת הגט ליד האשה אבל בקידושין הא לחברתה לא יהיב מידי וכוננתה בזה מבואר דאף לפי מה שהביאו לעיל מיניה דפלוגתא דרבנן ור"י בגיטין הוא משום דאיפא למימר דבדבורא מגרש לה ולא בגיטין ולענ"ד זה לא שייך הו טעמא דאיתא לעיל דאין אדם מגרש אשת חבירו ע"ז פתבו דכיון דאיפא מעשה דנתינת הגט הוי טפי מיד ונהוי עיקר מוכיח דלא בדבורא מגרש לה רק בגט הנה שנותן לה: ולולי דבריהם הנה נלענ"ד לחלק דהרי בנזיר אמרינן דאע"ג דנזיר עובר לפניו ופריה ודילמא לפנטרו מקרבנותיו ומשני דאמר בלבו ופירשו רש"י ותוס' דכיון שאמר בפיו אהא ובלבו חשב להיות נזיר מחשבת הלב מגלה אדבורו דאהא נזיר קאמר.

והשתא י"ל דבנזיר או בנזירות דבדעתו לחוד הוא תליא וכיון שמתחשבתו ניפרת מתוך דבורו שפיר מהני יד. והוא הדין בגט כיון דלא בעינן דעתה אבל בקידושין דעתה דידה מה בכך שמתחשבתו ניפרת מתוך דבורו: ואמנם י"ל דהמפורשים לשיטתיהו אזלי דפירשו דהו בעיא דנאת מיירי שזו שקבלה נעשית שליח לחברתה וא"כ לא בעינן דעתה כיון שכבר גילתה דעתה ונעשתה לחברתה שליח ולא תלי רק בדעתיה אבל לשיטת הרמב"ם דמפרש דמיירי שאותה שאמר לה נאת זו היא שקיבלה הקידושין אלא מ"מ אין פאן מעשה כלל דעיקר קבלתה היא בשביל חברתה וכמבואר בלח"מ שם שפיר פנ"ל אלא דעדיין קשה מפאה פנ"ל ועוד דגם בגיטין י"ל דבעינן דבר ברור לעדים וכמ"ש

לקמן אני"ה: והנה יש בזה מקום תימא על הטור והש"ע באה"ע סימן ל"ו ס"ט שכתבו בהך בענין דר"פ פפירוש הרמב"ם ולא הזכירו כלל מדעת התוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן דאף פשלא קיבלה היא כלל רק תברתה ואמר לה ואת הוי ספק קידושין.

וביותר תימה על הטור שלא יזכור כלל דעת אביו. ולכאורה היה אפשר ליישב עפ"י מ"ש המשנה למלה פ"ז מהל' אישות הלכה כ' להסתפק באומר לחבירו צא וקדש לי אשה פ' והלה וקידשה בספק קידושין וצידד שם לומר דזהו הוי שינוי בשליחות ואינה מקודשת כלל ולפ"ז פיון דבענין איש יד בקידושין עלתה בתיקו וא"א לאשכוחי רק בדשויתה לחברתה שליח והוי שינוי בשליחות שלא היה רצונה רק שתקבל ממנו קידושין גמורים אבל עדיין אין זה מספיק שעדיין היה לבאר פיון דנ"מ טובא לענין דינא.

ולפמ"ש עכ"פ מדברי הר"ן שכתב דבקידושין אזלינן לחומרא נפשט ספיקו של המשנה למלה ואפשר לחלק לפמ"ש דאפשר דאיכא קפידא דמשלח שהוא היה רוצה בקידושי תורה שאם יבא אחר ויקדשנה שלא יהא קידושין תופסין בה א"כ באשה העושה שליח לא שיקה זה וצ"ע ואין פאן מקומו: ונחזור לנדון שלפנינו דכאן אע"פ שעסוקין באותו ענין מ"מ לא עדיף מיד מוכיח כמש"ל ובבטול הגט אין ללמוד מידות דנדרים פיון דלא איתקושי וקידושין שאני דהוי כהקדש.

ואמנם נראה דאפילו לפי שיטת הרשב"א והר"ן דלעיל נראה דכי אמרינן למילף מנדרים היינו היכא שהוא אומר דבר קדש שאינו סותר שום דבור משא"כ במבטל הגט דאמרינן אתי דבור ומבטל דבור היינו דווקא דבור גמור אבל כשאין הדיבור נגמר רק שהוא ע"י ידים מוכיחים ל"א אתי דבור גרוע ומבטל דבור טוב וה"ט דאב"י דס"ל דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא אע"ג דבעלמא סבירא ליה דאפי' ידים שא"מ הווינן ידים ולכאורה משמע דגילוי דעתא הוי טפי מידי שא"מ דגילוי דעתא הוא שאנו מבינים פונונתו באר היטב שלא עלתה ע"ד לשם דבר אחר רק לבטל הגט משא"כ בידיים שא"מ שיש לפרש פונונתו על ד"א אלא שהלשון מוכיח קצת יותר על ענין זה וכמבואר בדברי המפורשים וזהו טעמא של רבא דסובר דגילוי דעתא מילתא הוא ובדידים שא"מ סבירא ליה דאינו ידים ואב"י סבירא ליה דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא הוא משום דלא אתי גילוי דעתא ומבטל דבור: ומצאתי און לי בשו"ת ב"ח כ"י שכתב ג"כ דאין פח באומדנא דלבא וגילוי דעתא לבטל מעשה הגט שפכר נעשה בסתם דר"י ור"ל פליגי בקידושין מודו דאפילו דבור לא אתי ומבטל מעשה כ"ש דלא אתי גילוי דעתא ומבטל מעשה הגט ואע"ג דכל כמה דלא מטא הגט לידה לאו גמר מעשה הוא מ"מ לגבי גילוי דעת חשיב מעשה והכי איתא לגבי טומאה דמחשבה אינה מוציאה מידי מעשה כו' ולפ"ז י"ל דאפילו לגבי ידים מוכיחות חשיב הגט כמעשה ואפי' הרמב"ם דסבירא ליה שיכול לבטל גופו של גט בידיים מוכיחות מודה ודווקא בדבור גמור יכול לבטל וראיה לזה ממ"ש הרמב"ן דבטול הגט בענין בפני שנים דווקא משום דלא אתי דבור גרוע דשלא בפניו ומבטל דבור בפניו ולכך בעי שנים וא"כ ה"ה פאן דהדבור גרוע הוא לגמרי ויש לפרשו בפנים אחרים דלא מבטל דבור ומעשה הגט: ועוד נראה לצידד ולומר דהכא לא הוי ידים מוכיחות כלל שהרי יש לפרש דבריו שהיה רוצה לומר שכתב כל המודעות שמסר

והוא מאתו ענין ממש שעסוקין בו עתה ואין לומר דהרי כבר ביטל כל המודעות בפני הב"ד ז"א חדא דאם העדים לא היו שם או לא שמעו שביטל המודעות אם כן אין פאן ידים מוכיחות כלל להעדים והעדים צריכין שיעידו דבר ברור וכמ"ש הפ"י בפ"ק דקידושין ד"ה א"ל ר"פ לאביי והכא בבביתול הגט נמי בעינן שנים מטעם דאין דבר שבערנה פחות משנים וכמ"ש המג"י במ"ל פ"ו מהל' גירושין הל' י"ח דאליבא דר"ט הוי טעמא משום דבר שבערנה אמנם בזה יש לפקפק הרבה.

אך דנלע"ד דאפילו אם היו העדים שם בשעה שביטל המודעות מ"מ אפ"ש לצדד דאין זה ידים מוכיחות דכל שאין הלשון מוכיח מצד עצמו אע"פ שהוא מוכרח מצד עצמו שפירושו כן מחמת ענין אחר אין זה ידים מוכיחות וכמ"ש מהר"י מטראני ז"ל בתשובה סימן קל"ח והביא ראיה מהא דאיתא בנדרים בנדרים רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה ופירש"י דאמר על הפ"ק הרי עלי והמינו ופרי"ך ודילמא המינו דאפילנא קאמר ומאי פרי"ך הא ליכא לספוקי בהכי דמדאמר הריני נזיר ועלי קרבן מוכח דלא בעי למיכליה שיהי אסור עליו אלא כיון דזה הלשון דהינו בעצמו לא מוכח דהוי יד לא מהני אע"פ שדבר אחר מוכיח עליו ולא דמי לנזיר עובר דאחא לשון קצר וכו' וכ"כ הר"ן בריש הפ"ק גבי ע"כ לא קאמרי רבנן אלא גבי גט כו' עכ"ל וכלשון הזה ג"כ כ' מהרי"ט ז"ל בחידושו להרי"ף בקידושין אלא שבאמת יש לי לפקפק על ראיתו דאפילו לפי פירש"י דקאמר בנדרים רשעים הריני עלי והמינו בהדי הדדי מ"מ במה שאסור עליו הפ"ק בנזירות ובקרבן אין זה אוסר על נפשו דהרי יכול לאוכלו ובאמת יתחייב נזירות וקרבן ובאמת הוא נשבע דאפילנא ויתחייב נזירות וקרבן וע"כ מוכרח לומר כן דאם איתא שפ"ק הפ"ק עליו באיסור לא היתה יכולה לחול וכמ"ש הר"ן דף י"ח בשם הירושלמי דאין שבועה חל על נדר אלא דבאמת בלא"ה יש להקשות לשיטת רש"י דהיא"ס ד' דהמינו דאפילנא קאמר כיון שהוא עסוק באותו ענין שלא יאכלנו וכל שעסוקין באותו ענין נדאי יש לנו לומר דלא אפילנא קאמר ואפ"ש שדעתו שגם בהריני ועלי נמי דאפילנא קאמר אבל מדברי הרא"ש משמע דבהני לא שייך למימר דאפילנא שיהי הוא מפרש שאמר כ"א בפ"ע וכגון שהיה פ"ק מונח לפניו ואמר ועלי וא"כ למה לא פרי"ך רק אהמינו הו"ל להקשות על שלפניו: ומשום זה היה נלע"ד דכוננת רש"י הוא דפרי"ך דילמא דאפילנא משמע טפי דיותר יש לפרש כוננתו שבועה שאוכל הימנו וכן נראה מדברי הרשב"א שכ' אהא דפרי"ך ודילמא דאפילנא ואיכא למינדק אה"נ י"ל דמשמע דכולה מתני' דומיא דנזיר קתני דאסור חפצא וכ"כ הרא"ש ז"ל ואע"פ שהם מפרשים דלאו בהדי אהדי אמרינהו מ"מ מבואר מדבריהם שהקושיא הוא דיותר י"ל דאפילנא ודלא כפי' הר"ן שכ' דקושית הש"ס דכיון דאיכא למימר דאפילנא א"כ הו"ל ידים שא"מ וא"כ אף לשיטת רש"י אין דינו של מהרי"ט ז"ל מוכרח ומכ"ש לפי שיטות הרמב"ם והר"ן והרא"ש והרשב"א ובאמת פלוגתא הוא בירושלמי דשמואל אמר מתני' לצדדין הוא זעירי אמר כו' והביאו הרשב"א ז"ל וא"כ הש"ס פרי"ך שפיר אליבא דשמואל ואין להארי"ך בזה ומ"ש ראיה מהר"ן שכ' בראש הפ"ק דאין זה י"מ דאיהו הוא דמגרשה רק שהענין מוכיח כן בעצמו יש לדחות קצת.

אבל מ"מ יש לנו רב מובהק שפ"ק דכה"ג לאו ידים מוכיחות נינהו וכדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק עכ"פ: ואמנם לכאורה יש להקשות על סברתו מהא דקאמר בריש

גזיר הרי עלי ציפרינו כו' ודיקמא ציפורי מצורע קאמר ופירשו התוס' דיותר יש לנו לומר דכוננתו על צפורי מצורע משום דגזירות טריקא להו מילתא נחמור עליו לקבל ומשגי פשגזיר עובר לפניו אלמא פשיש הוכחה אחרת אע"פ שהלשון אינו מוכיח פן אפ"ה הוי ידים וקתם לא שייך מ"ש מהרי"ט דאקא לשון קצר שדרך ב"א לקצר פנודע דלשון אקא מורה על שינוי גופא כו' וכן יש להקשות עוד מן הסוגיא דקתם ואין להאריך: ועוד קיה נלע"ד דקא אפילו ידים שא"מ אין פאן וקעד קיה אינו בתורת עדות כלל דע"כ לא קאמרינו דיד מהני אלא פגון הרי את מקודשת ולא אמר לי או דאמר ואת כדכעי בנדרים ושאר ידות האמורים שם שבכולם העדים שמעו סוף דבורו אלא שהוא שתק ולא אמר יותר ואז הוי יד מהני משא"כ פאן שהעד לא שמע רק אהריני מבטל אלא שהעד הלך ממנו באמצע הדבור כל פי האי גוונא אינו בתורת עדות כלל והא ראיה שבאמת אמר בדבור קיה ביז שפעטיר והוא דבור הסותר הביטול כמו שיתבאר א"ה וכה"ג יוכל להיות שיאמר עוד כמה דברים סותרים למה שהוא סובר בכוננתו ואין זה מעיד על דבר ברור פה נלענ"ד לכאורה.

אבל לכאורה אין כל זה מספיק אפילו נימא דזה הוי ידים שא"מ ואין בעדותו פלוג מ"מ עדיין מידי ערעור לא יצאנו שהרי הרמב"ם בפ"ו מהלכות גירושין פתב וז"ל שלח הגט ביד שנים הרי זה יכול לבטל זה שלא בפני זה ואפילו היו עשרה משבטלו בפני א' מהם בטל הגט ופירש הב"ח סי' קמ"א דגם הרמב"ם ס"ל דאף בשליחות ל"א שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה רק דהרמב"ם בבבבטול גוף הגט מיירי ולכך אפילו משבטלו בפני א' מהם הגט בטל וא"כ בנ"ד שבבטול גופו של גט אפילו בע"א סגי ואין לחלק ולומר דשאני קתם שבטלו בפני א' מהשלוחים הא ליטא דמה יתן ומה יוסיף שגם זה שליח פיון דאמרינו דלא בטלה השליחות כולה דס"ל דבבבטול גופו של גט בחד סגי.

אבל לכאורה הדבר מתמיה דהא הרמב"ם לעיל מיניה פסק בבבבטול בפני שנים בעינו וע"כ לומר דס"ל דלבטל השליחות שנים בעינו ולבטל גוף הגט בחד סגי והוא לכאורה מילתא בלא טעמא דאם נימא דס"ל דלכך לא מהני ע"א משום דאיכא למימר מה פח ב"ד יפה אפילו לרבי וכמ"ש התוס' בהשולח אם פן בבבטול גוף הגט לפני א' מהשלוחים הרי שאר השלוחים יכולין ליתן הגט ושייך מה פח ב"ד יפה ואי ס"ל דטעמא דר"נ דבעינו ב' משום דאין דבר שבפירוה פחות משנים וכמ"ש החכם המגיה במ"ל שפן הוא אליכא דר"נ גם בבבטול הגט שייך לומר פן ואפשר ליתן טעם לחלק בדבר עפ"י מ"ש הפ"י בהשולח דלכאורה קא אע"פ שהוא דבר שבפירוה מ"מ אשה זו בחזקת איסור א"א קיימא והבבטול הוא בא לקיים חזקה זו ולכך אפילו ע"א ראוי להיות נאמן ע"ש ואם פן י"ל דהך סברא לא שייך אלא במבטל גופו של גט שאז עוקר דבורו הראשון למפרע וכמ"ש לעיל והרי הוא מסייע לחזקת א"א דאפתי איתרע לה חזקת א"א ע"י גט זה שכתב לה וכמ"ש הפ"י בדרך ק"ח גבי השולח גט ממדינת הים.

ואיך שיהא טעמא דהך מילתא יש לפרש היטב דברי הרמב"ם שכתב משבטלו בפני א' מהם בטל הגט. ולפי שיטת הב"ח הו"ל לפרש שבבטול בפירוה ואמר שיהא בטל מלהיות גט.

לְכֹה נִרְאָה דְכִבְרַת פְּתִיבְתֵי דְטַעְמָא דְמִלְתָּא דְלֹא אֲמַרִינּוּן שְׂמִבְטֵל הִגְט עֲצָמוּ הוּא מְשׁוּם דְאֵע"ג דְאֵינּוּן לִישְׁנָא דְמַהֲנֵי בִּיהַ קְאָמְרִינּוּן מְשׁוּם שְׂדַעְתּוֹ לְבִטְלוֹ וְכִינּוּן דְדִי לוֹ בְּבִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת לְמָה יִבְטֵל הִגְט גּוּפּוֹ מִשְׂא"כ הִיכָא וְשְׂבִיטֵל רַק בְּפִנֵי ע"א א"כ אֵין מוֹעִיל לְבִטֵל הַשְּׁלִיחוֹת דְלְבִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת שְׁנַיִם בְּעֵינָן א"כ ע"כ לִישְׁנָא דְמַהֲנֵי בִּיהַ הוּא לְבִטֵל הִגְט עֲצָמוּ.

וְנָהוּ שְׂדַקְדָּק הֶרְמֵב"ם מְשְׂבִיטְלוֹ בְּפִנֵי אֶחָד מֵהֶם ע"כ דְאֵין פְּנוּנְתוֹ עַל הַשְּׁלִיחוֹת וּלְכֹה בְּטֵל הִגְט. אֲמַנְם דַּעַת הֶרְאָב"ד וְהַר"ן לְפָרֵשׁ דְהֶרְמֵב"ם סוֹבֵר דְשְׁלִיחוֹת שְׂבִיטְלָה מְקַצְתָּה בְּטֵלָה פְּנִלְהָ וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְקַשְׂיָא לְהוּ דְאֶפִּילוּ נִימָא דְבְּבִיטוּל גּוּפּוֹ שְׁל גֵט מִיַּרְי מ"מ ע"כ פ' שְׁנַיִם בְּעֵינָן אֶלָּא ע"כ הִטְעַם מְשׁוּם דְהַשְּׁלוּחִים כְּגוּף אֶחָד הֵם וְכְשִׁבְיטֵל בְּפִנֵי אֶחָד הֵוּהוּ כְּאֵלוֹ בִּיטֵל בְּפִנֵי פְּנִלְמָ.

וּלְפִי דְבְרֵי הַב"ח הו"ל לְהֶרְמֵב"ם לְהַשְׁמִיעֵנוּ הֵךְ רְבוּתָא שְׂאָם בִּיטֵל גּוּפּוֹ שְׁל גֵט בְּפִנֵי א' יְהִיָּה מִי שְׂיִהְיָה מַהֲנֵי וְכֵן נִרְאָה שֶׁהוּא שִׁיטַת רֹב הַפּוֹסְקִים בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם: אֲמַנְם לְרוּן וְחָא דְמִלְתָּא אוֹמֵר אֲנִי שְׁלַענ"ד שְׁגַם לְשִׁיטַת הַב"ח כְּפִי מִש"ל מ"מ בנ"ד אֶפִּילוּ ע"א אֵין כְּאֵן דְאֵע"פ שְׂבִיטֵל גּוּף הִגְט עַד לְאַחַר זְמַן מ"מ יְכוּל לִיתָנוּ אַחַר כֹּה כְּשִׁמְתַרְצָה שְׂהָרִי רַש"י כְּתֵב אֵהָא דְקְאָמְרִינּוּן וְלֹא אֲמַרִינּוּן לְצַעוּרָה קָא מְכַוְּנִין וּפִירַשׁ"י שְׂאֵין בְּדַעַתוֹ לְבִטְלוֹ רַק לְצַעוּרָה חוּדְשׁ אוֹ חֲדָשִׁים.

וְהַקְשָׁה הֶרְשֵׁב"א דְסוּף סוּף צְרִיף לְהַמְתִּין עַד שְׂיִצְנָה הַבַּעַל לִיתָנוּ וּבְשִׁלְמָא לַר"ש נִיחָא דְאֵי לֹא לְצַעוּרָה אֵינוּ חוּזֵר וּמְגַרֵשׁ בּוֹ כְּלָל מִשְׂא"כ אֵי לְצַעוּרָה מְכַוְּנִין יְכוּל לְחַזֵּר וּלְגַרֵשׁ בּוֹ מִשְׂא"כ לַר"נ קִשְׂהָ דְהָא בְּלֹא"ה אִם הַבַּעַל רוֹצֵה חוּזֵר וּמְגַרֵשׁ בּוֹ כּו' אֶלְמָא דְאֶפִּילוּ לַר"ש דְס"ל דְמְבִטֵל גּוּפּוֹ שְׁל גֵט מ"מ הִיכָא דְאֵינוּ מְבִטְלוֹ לְגַמְרֵי רַק עַל חוּדְשׁ אוֹ ב' יְכוּל לְחַזֵּר וּלְגַרֵשׁ בּוֹ וְאֲמַנְם רְאִיָּה זֶה יֵשׁ לְדַחוֹת דְהֶרְשֵׁב"א ה"ק דְאֶפִּילוּ לַר"ש דְמְבִטֵל גּוּפּוֹ שְׁל גֵט הֵינּוּ דְנוּקָא הִיכָא דְלֹא שְׂיִיף לְצַעוּרָה מִשְׂא"כ הִיכָא דְשְׂיִיף לְצַעוּרָה אֵז אֲמַרִינּוּן דְכְּאֵמַת לֹא בִיטֵל גּוּפּוֹ שְׁל גֵט כְּלָל רַק הַשְּׁלִיחוֹת כְּדִי לְצַעֲרָה.

אֲבָל בנ"ד דַּע"כ פְּנוּנְתוֹ עַל גּוּפּוֹ שְׁל גֵט פִּינּוּן שְׂבִיטְלוֹ אֵינוּ יְכוּל לְגַרֵשׁ בּוֹ דְאַחַר שְׁנַפְסֵל אֵיף יַחְזוּר וְיִנְכַשֵּׁר: אֲבָל אַחַר הָעֵינּוּן נִרְאָה בְּרוּר שְׂאֵין כְּאֵן חֲשֵׁשׁ דְלְכְּאוּרָה הָא דְפִסְק הֶרְמֵב"ם דְגּוּפּוֹ שְׁל גֵט יְכוּל לְהַתְּבִיטֵל הוּא קִצַּת כְּהַלְכָתָא בְּלֹא טַעְמָא דְהָא ע"כ לֹא פְּלִיגֵי ר"י וְר"ל אֶלָּא אֵי דְבוּר מְבִטֵל דְבוּר אֲבָל מַעֲשֵׂה הִגְט אֵיף יִתְבַטֵּל עַל יְדֵי דְבוּר וְכִמוֹ שְׂהֶאָרִיכוּ בְּזַה הֶרְמֵב"ן וְהֶרְשֵׁב"א וְהַר"ן.

וְאֲמַנְם הַתּוֹסְפוֹת כְּתִבוּ דַּר"ש ס"ל דְכָל כְּמָה דְלֹא אֲתֵי הִגְט לִיד הָאִשָּׁה לֹא גָמַר מַעֲשֵׂה הוּא. וְהִנֵּה הָא נְדָאֵי דְגּוּף כְּתִיבַת הִגְט אֵין בְּיָדוֹ לְבִטְלוֹ לְכ"ע וּבִיאוּר הַדְּבָרִים הוּא כַּמ"ש הֶרִיטְב"א פָּרַק הָאוּמֵר וְנ"ל וְקַשְׂיָא לִיהַ לְרַבֵּינוּ הִיכִי קַס"ד מַעֲיָקְרָא לְדְמוּיֵי הָא דַּר"נ שְׁהִגְט נִכְתֵּב וְנִחְתָּם כְּרָאוּי וְא"א לְבִטְלוֹ לְחַזֵּר הָאִשָּׁה שְׂעִדִּין לֹא תְּפִסּוּ בָּהּ קִידוּשִׁין וְהָא דַּר"נ הֵוּי כְּאִשָּׁה שְׂחַזְרָה וְאִח"כ נִתְרַצְתָּה שְׂיִכּוּל לְחַזֵּר וּלְקַדְשָׁה בְּאוּתוֹ כְּסָף עֲצָמוּ תִּירַץ דְהֵוּי ס"ד דְכִינּוּן שְׂאוּמֵר לְעֵדִים כְּתִבוּ וְחַתְמוּ גֵט וְתָנוּ וּבְשְׁלִיחוֹתוֹ עֲשָׂאוּהוּ וְהֵוּי לְשִׁמָּה דְכָל כְּמָה דְלֹא מְטָא גִיטָא לִיד הָאִשָּׁה יְכוּל הוּא לְבִטֵל הִגְט לוֹמֵר שְׂתִבְטֵל שְׁלִיחוֹתוֹ לְמַפְרָע וְהֵוּי כְּאֵלוֹ עֲשָׂאוּהוּ מִדַּעַתְם וְלֹא הֵוּי לְשִׁמָּה וְאֵינוּ אֲמַרִינּוּן פִּינּוּן שְׂנִכְתֵּב וְנִחְתָּם עַל פִּיו וְהֵוּי לְשִׁמָּה תוֹ לֹא אֶפְשָׁר לְבִטְלוֹ שְׂלֹא יְהִי לְשִׁמָּה ע"כ"ל.

ונראה דלדבריו הש"ס משני מי סברת שפשחוזר בו עתה עוקר דבור הראשון למפרע
אלא פשחוזר בו מהשתא הוא דבטיל ואם כן א"א שיתבטל רק שליחות השליח אבל גוף
הגט דמי לס"ת שכתבו לשמה שא"א שלא יהא לשמה ועיין ברש"א דקידושין דוק
ותשפח וכן מבואר בר"ן בגיטין וכן פוננת התוס' אליבא דר"ש וכ"ז לפי גרסתם ולפי
גרסת הרמב"ם למסקנא נמי כן הוא כמ"ש הריטב"א בס"ד דהש"ס דעתה שאומר שיהא
בטל עוקר שליחתו למפרע מה שאמר שיתבטל לשמה ולפ"ז בנ"ד שהוא אומר שיהא
בטל עד לאחר זמן ובדעתו ליתנו אח"כ אם כן חזינו שאין בדעתו לעקור השליחות
למפרע דהא בדעתו ליתנו עדיין אלא שרוצה לבטלו מעתה ועד איזה זמן ובטול כזה
אינו מועיל לכ"ע.

ודבריו אלו הם ברורים וקולורים לעינים בס"ד: ולפום ריקטא יש להביא ראיה
להרמב"ם לפי מ"ש בכוננת דבריו מהא דהשולח דקאמר אבני מנא אמינא לה מההוא
דאמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליהוי גיטא כו' ורבא אמר לה אטו התם לבטולי
גיטא קבעי כו' וכן קאמר התם בההוא דאמר אי לא נסיבנא כו' ומעתה קשה לדעת
הפוסקים דעל גופו של גט אינו מועיל ביטול דהא התם כבר הגט בידה ומה הוא יכול
לבטל עקשיו ומכ"ש בגילוי דעת וצ"ל לדבריהם כמ"ש הריטב"א בקידושין דהא
דאמרינן אמר לעדים ראו גט זה כו' לאו למימרא דמצי מבטל לגיטא גופו אלא דסד"א
כינן דאמר פנסי שט"ח זה בטולי בטליה שלא תהיה נתינה זו לשם גירושין כו' וכ"כ
הר"ן בגיטין וכ"כ הרשב"א בההוא דאמר לעדים כו' וכעין זה יתפרש גם כן דכל שהוא
מבטל הוא מבטל הנתינה לשם גירושין ועוקר הדבור שאמר אז ליהוי גיטא ואף ע"ג
דהגירושין אין תלוינ באמירה כלל דהא אף בנתן בשתיקה מהני במדבר על עסקי גיטה
דעיקר האמירה הוא שלא נאמר שלא נתנו לשם פרייתו אלא לשם שטר וכה"ג וכמבואר
ברמב"ם פ"א מהלכות גירושין וכ"כ הרשב"א בגיטין והפוסקים ומבואר מדבריהם
דבאמירה דגט א"צ ידים מוכיחות כלל צריף לדחוק ולומר שבביטולו של עתה הוא עוקר
הדבור לגמרי ונחשיב פאלו לא הנה שם אמירה כלל ולא דבר על עסקי גיטה אלא הנה
נתינה סתם ונדמי ממש למקדש אשה לאחר שלשים יום וחוזה בתוך למ"ד יום דאמר
ר"י דחוזרת.

אף קשה דאפתי מאי מייתי מהא דאמר שמואל לא שמייה מתא דדילמא שמואל כר"ל
ס"ל דאינה חוזרת ונקא נתינת הגט ליד האשה כמו התם שהיה נתינת המעות ליד האשה
ובשלמא לשיטת הרמב"ם דס"ל דיכול לבטל גופו של גט ניקח די"ל דאפילו ר"ל מודה
בזה דדווקא בנתינת המעות ליד האשה דאיהו גופי' יהיב המעות ליד האשה לא אתי
דבור ומבטל מעשה זה משא"כ בבטול הגט שעוקר הדבור למפרע מה שצוה לכתוב
לשמה האי דיבורא דלית ביה מעשה הוא שאע"פ שנעשה מעשה ע"פ מ"מ איהו לא
עביד מידי רק דבורא בעלמא משא"כ לדידהו שעוקר הדבור שאמר בשעת נתינה הוא
דומה ממש למקדש לאחר שלשים יום ואין מקום לחלק ביניהם: ועוד יש ראיה
להרמב"ם מהא דקאמר בגיטין דף פ"ח דפריף ודילמא אמלוכי אמלוכי ופירש"י דשמא
ביטל הגט וחוזה בו ורוצה ליתנו והקשו התוספות דלר"נ דאמר חוזר ומגרש בו מאי איכא
למימר ולשיטת הרמב"ם ניקח דאיכא למיחוש לביטול גופו של גט אמנם דברי התוספות
תמוהים בעיני דנהי דלר"נ א"ש מ"מ לר"ש תיקשי מתני'.

שוב ראיתי שהפ"י הקשה פן וכתב משום דרב אשי משני עלה משמע דאליבא דהלכתא הוא. אף התוספות כתבו דכל שלא נכתב פולו מודה ר"נ וטעמא כמ"ש התוספות בדף ל"ח דשפא התם לא נחתם ולא חשיב גמר מעשה וכו' הם דברי הרשב"א בדף י"ח.

ואמנם לענ"ד י"ל בטעמא דמלתא עפ"י מה דקי"ל דבחד גופא לא פלגינן דיבורא וכיון שזוהו אמר כתבו גט לאשתי ובאמצע הפתיכה חזר בו וא"כ על מה שמפאן ולהבא נדאי מועיל ביטולו פיון שלא נעשה מעשה עדיין ואם פן פשחצי הדבור מתבטל לא שינוי לומר שיועיל הדבור למה שכתב.

ובהכי ניחא מאי דקשיא לכאורה בהא דקאמר רבי שמעון בן גמליאל סובר עדות שבטלה מקצתה בטלה פולה ולכאורה אין ענין עדות שבטלה מקצתה לכאן כמבואר בחידושי הרמב"ן והר"ן אלא נראה דה"פ פיון דבדבור אחד אמר לכל העשרה כתבו גט לאשתי וכיון שבטלה למקצתם א"כ נתבטל כל הדבר לגמרי שהרי הוא עוקר עתה דבורו הראשון למפרע מה שאמר להם כתבו והשתא לפ"ז אין אנו צריכין למה שנדחק רש"י לפרש שהוא דקאמר ה"נ מסתברא אמר לזה בפ"ע כו' אא"ב בעידי הולכה שפיר כו' ופרש"י שאמר לאחד מהם וחזר ואמר לחבירו הנה מסרתי גט לפלוני כו' דבפשיטות י"ל שבאמת היו שניהם ביחד רק שאמר לזה בפ"ע הולך גט לאשתי ולזה בפ"ע הולך גט לאשתי דאז לא שינוי האי טעמא שכתבתי שנתבטל הדבור פיון שלא בדבור אחד נאמר להם והכי משמע פשטא דלישנא דברייתא משא"כ אי מיירי בעידי פתיכה והוי טעמא משום דצריכא ביה עשרה למשלפה א"כ דהוה ברייתא לאו פשהו ביחד מיירי ולכן מקשה מי מצטרפי: אבל לכאורה יש להקשות שהרי התוס' בגיטין דף כ"ג כתבו דכתיבה בגט לאו משום שליחות הוא דנכתב קאי אסופר רק שצריף לצוות משום דבעינו לשמה והרשב"א שם ביאר יותר שאם יכתבו בלא צוואת הבעל לא יתנו כ"כ לב לכתוב לשמה ויכתבו סתם וקי"ל דסתמו כשלא לשמה דמי כו' ע"ש וא"כ לפ"ז נהי שמתבטל הדבור ע"י שאמר לשנים אל תכתבו ואין הדבור מועיל לחצאין מ"מ סוף סוף אי אזלי הנה וכתבי וינהי ע"י צוואת הבעל הם כותבין ומכוננים לכתוב לשמה והנה אפשר לדחות דעכ"פ בנתינה שליחות בעינו וכיון שהדבור מתבטל א"כ אי אזלי וינהי לאו שפיר ינהי אלא דהלח"מ כ' להרמב"ם דמיירי שלא ביטל השליחות אלא העדים לבד ועפ"י ז' הנה אפשר ליישב דברי הרמב"ם שם ואין להאריך: והנה לעיל הבאתי קושית הרשב"א על רש"י שפירש דלצעורא היינו חודש או ב' ועל זה הקשה דהא לר"נ חוזר ומגרש אין נ"מ בזה ובאמת נלע"ד לפמ"ש הרשב"א לעיל דף י"ח דחששא דשפא פייס היינו דביטל הגט ואיכא למיחש משום פירות דאף שחוזר ומגרש בו פירות אינו מפסיד מתמת גט זה ודמי כאילו קרע גט זה ונתן לה אה"פ גט אחר שלא הפסיד פירות משעת פתיבת הגט הראשון ודר"נ דאמר חוזר ומגרש בו דווקא בו ביום דליכא פירות וא"כ לפ"ז היכא דלא מכונן רק לצעורה ודעתו לגרשה אלא שמעכב ומצערנה אינה זמן בכה"ג אין לו לבעל פירות משעת חתימה וכמ"ש התוס' בד"ה אנחיה בכיסתיה דדוקא היכא דאי מפייסה תפייס מודה ר"ל הא לא"ה יש לבעל פירות עד שעת החתימה ותו לא וא"כ אין לגרש בו אפילו אחר כמה ימים משא"כ כשנאמר שמבטלו לגמרי א"כ יש לו פירות והוי מוקדם ואין להקשות לפמ"ש הרשב"א דאפשר דמוקדם שנתנו לשליח פשר א"כ אפילו שעה אינה ימים אחר הביטול לא איכפת לן פיון דעל ידי שליח מיירי י"ל דס"ל להרשב"א דלישנא

דחוזר ומגריש בו היינו אם הבעל בעצמו לקחו מן השליח אפ"ה יכול לגרש בו דאז ליפא קלא ולקף הוצרה לומר דבו ביום מייירי אלא דאי קשיא הא קשיא דלמה לי לדחוקי בדר"נ הא אנו קנימא לן יש לבעל פירות עד שעת נתינה וכן תמה עליה בפני יהושע: ואמנם י"ל דהרשב"א אזיל לשיטתו שכ' דלר"י אמרינו דמסתמא ביום שנכתב נמסר אלא דבגט ע"י שליח יש לו קול וכ' דלפ"ז אי איתרמי שלא נמסר בזמן פתיבתו יש ליתנו ע"י שליח ולקף הוצרה הרשב"א לומר שמגרש בו ביום דאל"כ עדיין יש לחוש לפירות שסברו שפיום שנכתב נמסר ותגבה האשה שלא כדיון והכא במגרש הוא עצמו מייירי כמש"ל.

אף דעדיין אין זה מעלה ארוכה לפרש בזה דברי רש"י שהרי רש"י ס"ל התם דכיון דיש לבעל פירות עד שעת נתינה אמרינו אייתי ראיה כו' וא"כ לר"י אין חשש פירות כלל. ואמנם אינו מוכרח שרש"י יסבור דקי"ל כר"י שהרי הר"ן והרשב"א הביאו דעת העיטור שפוסק דטעמא משום פירות ואמנם לתרץ דברי הרשב"א שלא תיקשי קושית הפ"י אין אני צריך לזה דנראה דהרשב"א לא כ' חששא דפירות אלא משום דקאי התם אליבא דר"ל ואליבא דר"ש דס"ל דאין חשש רק משום פירות אבל משום שמה יחפה אין חשש דזנות לא שכיחא משא"כ לר' יהודה בלא"ה יש לחוש שמה פייס וביטול הגט ושוב פסול לגרש בו אף על גב דליכא חששא דפירות מ"מ פיון דמוקדם הוא פסול מלגרש בו משום שמה יחפה וכמו כל מוקדם דעלמא דפסול ולקף הוצרה לומר דר"נ בו ביום מייירי ודלא כהפ"י שכתב שהרשב"א אגב חורפיה ושיטפיה נדחק בזה וכבר פתבתי ב' דרכים נכונים ליישב דברי הרשב"א בזה: ומעשה נשוב לעיקר הדין דלכאורה נראה מוכרח דאף במבטל גופו של גט לזמן יכול הוא לחזור וליתנו וכמש"ל שנוראה פן ממ"ש הרשב"א דדברי רש"י נכונים אליבא דרב ששית דס"ל דאין חוזר ומגרש בו ואם נאמר שלא ביטלו רק לחדש בלבד חוזר ומגרש בו ומה שכתבתי לדחות משום דאי לצעורה אף ר"ש מודה דאין מבטל גופו של גט רק השליחות הא ליתא שהרי הרשב"א כ' להביא ראיה דע"כ ביטול גופו של גט לא מהני דהא שמעתי פולקא בביטול של גט מייירי כדמניא בטל הוא אי אפשי כו' והוא ודאי גופו של גט מבטל דהא לא קאמר שליחות זה בטל אי אפשי בו ועלה קאמר ר"נ דחוזר ומגרש בו עכ"ל.

והנה באמת יש ב' דרכים בזה חדא דאין פנונתו רק על השליחות ואידך דבאמת פנונתו על גוף הגט אלא דמפילא מתבטל גם השליחות אלא שלגוף הגט אין מועיל ביטול ולא חל הביטול רק על השליחות והרשב"א בירר דרף זה לעצמו כמבואר דס"ל אפי' אמר להדיא על הגט השליחות מתבטל ובהא פליגי ר"ש ור"נ וא"כ לפי מה שסובר הרשב"א לעולם אין לנו להוציא דבריו מפשטן שאגט קאי נהרי לר"ש מהני ביטול גופו של גט ואפ"ה אמרינו דלצעורה מכנון ואין דעתו רק לבטלו חדש או שתים ויש לדחות ולומר דבאמת מתני' דקתני גט שנתתי לה בטל הוא שפיר שנייה לפרושי אשליחות וכדמשמע מלשון הרשב"א הנ"ל ועוד שרש"י כתב להדיא שלא הנה פנונתו לבטלו רק לצערה בעלמא חדש או חדשים ונראה שבה לתרץ בזה קושית התוס' היאך נאמר שאינו בטל והלא הוא עומד וצונח ולקמן מבואר דבאמת בטל שתי לשונות במשמע לישנא דמעיקרא ולישנא דלהבא רק דבגט פיון דחזינו שחפץ לבטלו אמרינו דלישנא דמהני קאמר ולכן כ' רש"י דבאמת י"ל שאין פנונתו לבטלו רק לצערה חדש או חדשים וכנונתו ללישנא

דמעיקרא שהווא שׂבטל מׂכבׂר וא"כ ממילא קנשית הרשפ"א לק"מ ולזה פיון גם אחי
התריף מוה' געציל נ"י וא"כ בנ"ד שאמר אני מבטל שהווא להדיא לישנא דלהבא אין
פאן מקום לדון פוןנתו לצעורה רק לביטול גמור אלא דבאמת נראה דלא מהני ומטעם
שפתיבתי דכיון שאינו רוצה לעקור דבורו למפרע אין הביטול מועיל ועוד נראה שאין
זה רק במטיל תנאי בדבר שהגט יהא בטל עד לאחר זמן מה ר"ל שלא יועיל להתירה
אינה זמן וכיון שפכר חלפו עברו זמנים טוב' שוב בחזקת היתר עומדת וא"כ יש פאן
הרבה צדדים וספיקות בכל עד ועד: איברא שהדבר צריך עיון אם נעשה מזה ספק
ספיקא לומר דנשאר רק ע"א אף על פי שפתיבתי דהעיקר פסברת הפוסקים דאף בביטול
גוף הגט שנים בעינן מ"מ עדיין יש להסתפק דאיפא למימר טעמא דמלתא משום דחד
לא מהימן ועיין בפ"י מ"ש בזה ודמי לאשתתף ונתתה בע"א דקאמר רבא בקידושין דאין
דבר שבערוה פחות משנים ואפ"ה נאמר התם דאי מהימן ליה צריך לאפוקי וכ"כ כל
הפוסקים אלא שבאמת יש בזה חילוקים רבים.

והדברים ארנפים לא ראיתי לפלפל בזה. ובאמת יש מקום לומר דאף אי מהימן לאשה
לעצמה או למי שרוצה לישא אותה ונדעתו סומכת בבירור שהיה שם ביטול מ"מ פיון
דמדנא א"צ להאמינו כלל א"כ בשעשה שאמר הביטול לפני העד מיד אפקעינהו רבנן
לקידושין מינה וכמ"ש התוס' דגם אליבא דרבי פשמבטל לפני א' שייך מה פח ב"ד יפה
וכ"כ הרשפ"א ואפילו לר"נ פן הוא ודברי החכם המגי' במ"ל הם שלא בדקדוק וא"כ
אדרבא יש פאן ספק דשמא אינה בחזקת א"א כלל: ועוד י"ל שאילו לא היה פאן רק
ע"א לבד אין לנו להאמינו דמשויה נפשויה רשיעא שהרי יש חרם ר"ת אל העומדים שם
ויודעים אינה פסול שיגידו קודם נתינת הגט וכמו שמודיע המסדר קודם הנתינה ואמנם
אין לצדד ולומר דאפ"י אם היו פאן שני עדים גמורי' מ"מ הרי עברו על חרם ר"ת
ופסולים להעיד ז"א חדא דהא קי"ל דאין נפסל מדאורייתא אלא בעובר עבירה שיש בה
מלקות והווא דהקא עבירה שאין בו מלקות הוא שהרי הוא לאו שאין בו מעשה ולא
נפסלו מדאורייתא.

ועוד שהרי דעת מהרש"ך דלא נפסלו לאותו עדות עצמה וכמ"ש מהרי"ט ואע"פ דמותיב
תיובת' אנפשי' ממ"ש התוס' בחולין דהשוחט בשבת שחיטתו פסולה מטעם מומר לחלל
שבת הוא מפרק לה משום דבשעשה שהתחיל כדי נטילת נשמה פכר נעשה מומר וגמר
שחיטה בפסול הוא: ואמנם מהרי"ט כ' דאין פרוקו נכון דבתחלת השחיטה אף על פי
שהווא עושה חבורה הרי הוא מקלקל ודווקא בשחיטה חשיב תיקון שמוציא מיד אמ"ה
ומכשירו לאכילה וכמ"ש התוס' דף ק"ו.

ולענ"ד דברי מהרש"ך נכונים בזה דכיון דנטילת נשמה הוא אתחלתה דשחיטה אע"פ
שהתיקון בא ע"י גמר שחיטה מ"מ הכשר שחיטה מקרי ונהרי הוא מחלל שבת בנטילת
נשמה דהוי מקלקל ע"מ לתמן וכמו דחשיב למילה תיקון גברא אע"פ דמל ולא פרע
פאילו לא מל.

ואין פאן מקומו להאריך בזה. ועוד דהא ר"ש אית ליה מקלקל בחבורה חייב ובש"ס
קאמר ונסבין חברייא למימר ר"י הוא ושפיר מקשין התוס' דהא ע"כ ר"י הוא דאי ר"ש
שחיטה אסורה הוא.

אָמַנְם בְּאֵמַת דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּבִאוּתָהּ שְׁחִיטָה לֹא נַעֲשֶׂה מוּמָר. וּמָה שֶׁהֵבִיא מֵהַרִּי"ט שֶׁם רָאִיָה דְּהָא אִפִּי בְּתוּף כ"ד שֶׁקִּוְדָם לַעֲדוּת שְׁהוּזָם פְּסוּל נִרְאָה לְכֹארוּהָ דל"ש זָה בנ"ד דְּהַרִי בְּאֵמַת בְּשַׁעָה שְׁשֻׁמְעוּ הַעֲדוּת לֹא הָיוּ פְּסוּלִים כָּלֵל וְאִינָם עוֹבְרִים עַל הַחֲרָם אֲלָא אַחֲרֵי שׁוּמְעַ אֵת דְּבַרִי הָאֵלֶּה וְרוֹאִין אֵת גְּמִינַת הַגֵּט וּמְכַחֲדִין פּוּחַת לְשׁוּנָם.

וְאָמַנְם יָפָה כ' מֵהַרִּי"ט דְּהָא דְּבַעֲיָנָן תַּחֲלָתָן וְסוּפָן בְּכַשְׁרוּת וּבְשַׁעַת הַגְּדַת הַעֲדוּת כְּבָר הֵם פְּסוּלִים. וְאֶפְיָלוּ לִפְמ"ש הַשֵּׁ"ף סִימָן ל"ד דְּפְסוּל מַחְמַת עֲבִירָה שְׁחִזוּר בְּתַשׁוּבָה כְּשֶׁר מִפְּל מְקוּם כְּשֶׁהוּא פְּסוּל בְּשַׁעָה שְׁמַעִיד אִף דְּבַשַׁעַת רָאִיָה כְּשֶׁר הָיָה לִיכָא לְמ"ד דְּכְשֶׁר לְהַעִיד.

וְאָמַנְם כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׁאִין פֶּאן פְּסוּל רַק מִדְּבַרִיָּהֶם וְעוֹד דְּהַרִי אֶפְשָׁר לְהֵם לְהַתְנַצֵּל שְׁלֹא יָדְעוּ וְלֹא הִבִּינוּ עֲנִין הַחֲרָם מָה הוּא וְאֶפְיָלוּ הֵם אוֹמְרִים שֶׁהִבִּינוּ הֵיטֵב מ"מ בְּכַה"ג אֶמְרִינָן פְּלִגִּינָן דְּבוּרֵי וְכָבָר כְּתַב בְּזָה מֵהַרִּי"ט וְגַם אֲנִי הֶאֱרַכְתִּי בְּזָה וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ: וְנִרְאָה שְׁדָבָר זָה דּוּמָה לִמ"ש הַמְרָדְכִי פֶּרַק שְׁבוּעוֹת הַעֲדוּת בְּמַעֲשֶׂה שְׁהַקְהָל נִתְּנוּ חֲרָם בְּב"ה שְׁפָל הַיּוֹדֵעַ עֲדוּת יַעֲיֵד קוֹדָם שְׁיִצְאוּ מִחֲצָר בְּה"כ וְלֹאֲחַר זְמַן בָּאוּ עֲדִים שְׁהָיוּ בְּבַה"כ וְאָמְרוּ לֹא שְׁמַנּוּ עַל לְבִינּוּ אִזְ לְהַעֲיֵד וְעַתָּה נִזְכְּרֵנוּ לְהַשִּׁיב דְּמַקְבְּלִין עֲדוּתָן וְכ"כ בִּש"ע סִימָן ד"ט.

אִיבְרָא דְצ"ע עַל רְאִיוֹת הַמְרָדְכִי שֶׁהֵבִיא מֵהוּא דְכַתְּנֻבוֹת דְּרַב אֲשִׁי אֶסְהִיד לִר"כ אֵע"ג דְּאָמַר מִתְחַלְלָה לֹא יִדְעוּ וּבְאֵמַת יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּהֵתָם פִּינּוּן שְׁלֹא עִפ"י הַחֲרָם הָיָה שְׁפִיר הוּא יְכוּל לְחַזוֹר וְלְהַגִּיד דְּמִתְחַלְלָה לֹא שָׁם עַל לְבוֹ הֵיטֵב וְלֹא נִזְכָּר מִשָּׂא"כ כְּשֶׁשְׁמַעוּ הַחֲרָם וְלֹא הִגִּידוּ דְּבַשְׁבוּעָה אִינוּ יְכוּל לְטַעוֹן שְׁכַחְתִּי וְכַמְבּוֹאֵר בְּסִימָן ל"ד.

וּבַהַג"א פֶּרַק שְׁבוּעוֹת הַעֲדוּת כְּתַב בְּשֵׁם א"ז עִפ"י פִּירֵש"י שֶׁם דִּישׁ סִפְק דְּשָׂמָא שְׁתִּיקְתּוּ כְּפִירָה הִיא וְהַרְבֵּה יֵשׁ לִי לְהַאֲרִיף בְּעִנְיָן זָה רַק שְׁלִפִי שְׁכַנ"ד כְּתַבְתִּי שְׁיְכוּלִין לְהַתְנַצֵּל שְׁלֹא שְׁמוֹ לֵב לְדְבַרִי הַמְסַדֵּר וְאֶפְשָׁר שְׁכָבָר הִלְכוּ מִשָּׁם בְּאוּתוֹ שְׁעָה וְאֶפְיָ הָיוּ שָׁם לֹא הָטוּ אֲנִינּוּ לְדְבַרִי הַמְסַדֵּר וְסִפְרוּ בְּדְבַרִים אַחֲרִים כִּי כֵן אֶרְחוּת ב"א שְׁפָאִים לְרֵאוֹת הַעֲנִין מִשָּׂא"כ בְּהוּא דְּהֵתָם דְּכָרוּז' קָרִי בְּחִיל בְּבַה"כ שְׁאִין לָנוּ לֹאֲמַר כִּי כְּמוֹ פְּתוּן חֲרָשׁ יֵאָטֵם אֲזַנּוּ וְאֵם כֵּן אִין פֶּאן מְקוּם לְהַתִּיר זָה וְאִף עַל פִּי שְׁיֵשׁ לִי לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּזָה לֹא רְאִיתִי לְהַאֲרִיף: וּמַעַתָּה נִשִּׁי לֵב לְעִנְיָן גּוּף הַבִּיטוּל שְׁדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים שְׁאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שְׁל גֵּט וְס' תְּרוּמָה וְסִמָּ"ג אִף עַל פִּי שְׁנִרְאָה מִדַּעַתָּם לְהַחְמִיר בְּבִיטוּל גּוּפוֹ שְׁל גֵּט מ"מ ס"ל דְּאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל כ"א בְּפִנֵּי הַסּוֹפֵר וְעֲדִים כְּמַבּוֹאֵר בְּהַמְרָדְכִי בְּהַשׁוּלַח.

וְאָמַנְם בְּאֵמַת יֵשׁ תִּימָה פִּינּוּן שֶׁהֵגֵט כְּבָר נִכְתַּב וְנִחְתַּם וְכָבָר עָשׂוּ הַעֲדִים שְׁלִיחוּתָן וְשׁוּב כְּזָרִים נִחְשְׁבוּ לוֹ לְכָל דְּבָר וּמֵאִי טִיבוֹת' כְּשֶׁמְבַטֵּל בְּפִנֵּיהֶם מֵאֵם בִּיטֵל שְׁלֹא בְּפִנֵּיהֶם וְצ"ל דס"ל כְּמִש"ל בְּשֵׁם הַרִיטְב"א דְּבְּאֵמַת ע"י בִּיטוּלוֹ הוּא עוֹקֵר דְּבוּרוֹ הֶרְאִשׁוֹן לְמַפְרַעַ שְׁאָמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב וְלַעֲדִים חֲתוּמוֹ וְלִכְּה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּפִנֵּי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים דְּנוֹקָא כְּמוֹ קוֹדָם הַפְּתִיבָה.

וּבְהַכִּי נִיחָא מ"ש הַמְרָדְכִי בְּשֵׁם סה"ת שְׁכַתְּב וְאֶפְיָלוּ רַבִּי מוֹדָה שְׁאִין מְבַטֵּל כ"א אוֹתוֹ שְׁדָבָר אֵלָיו וְאִי אֲזָלִי וְכַתְּבוּ שְׁפִיר הָיוּ גֵּט אֶלְמָא לֹאֲחַר שְׁאָמַר לְהֵם לַעֲשׂוֹת אִין יְכוּל לְבַטֵּל שְׁלֹא בְּפִנֵּיהֶם דְּכָבָר כְּתַבְתִּי טַעְמָא דְּרִשְׁבִּ"ג מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּבְּדְבוּר אַחַד אָמַר לְכָל הַעֲשָׂרָה כְּתַבוּ גֵּט וְכִינּוּן שְׁזָה עֵיקַר דְּבוּרוֹ הֶרְאִשׁוֹן לְמַפְרַעַ א"א שְׁיִתְחַלַּק הַדְּבוּר לְחֻצָּאִין

ובטל כולו ואהא פליג רבי וס"ל דאף על פי שהדבור נעקר מ"מ לא עדיף מאלו בטלו בפירוש שלא בפניהם שאינו יכול פיון שפכר אמר להם לעשות מעשה ולא מהני רק לאותם שמבטל בפניהם ושליחות מתבטל מעתה וכמ"ש התוס' בהאומר דאפי' ר"ל דס"ל לא אתי דבור ומבטל דבור מ"מ אם ביטל בפניו אין יכול להיות שליח בע"כ: ולכאורה יש להביא ראיה לדבריהם מהא דקאמר ר"ש אותיבו קרי באונדנייהו וכתבו ליה והקשה הרשב"א דאפתי יבטלנו שלא בפניהם דהא קי"ל בטל מבטל ולפי שיטתם לא ק"מ דכיון שצוה לכתוב ולחתום לא מהני ביטול שלא בפניהם ואף על פי שעדיין אפטר לו לבטל הנתינה מ"מ לזה מועיל הביטול מודעה בשעת נתינה.

אמנם דודי הגאון נ"י הקשה לדעת סה"ת מהא דקאמר תדא פרשב"ג דאי פרבי כי מטמרי מאי הוי ומאי קושיא הא אף לרבי אין הביטול מועיל שלא בפניהם אלא שהוא הקשה פן אם נאמר פיון שעשאן שלוחים על הפתיכה (ובאמת שכן מבואר בשו"ת רמ"א סימן ק"ה שאביא בסמוך) ג"כ אף הנתינה אינו יכול לבטל אלא בפניהם והוכיח מזה דגם סה"ת מודה שיכול לבטל הנתינה עכ"פ ולענ"ד פדבריו פן הוא אלא שאעפ"כ אין זה מספיק דדילמא פפוהו לבטל מודעה בשעת הנתינה וכמ"ש במרדכי שם אח"כ להקשות אההיא דאותיבו קרי כו' דלמה לא כפאו לבטל מודעי בשעת הנתינה ע"ש ולפי מ"ש י"ל פן היה שם באמת ואם פן מנ"ל להש"ס להוכיח דס"ל פרשב"ג.

ולכאורה היה אפשר לומר דע"כ לא קאמר סה"ת אלא בגט שניתן מרצונו משא"כ בגט מעושה אף על גב דצוה לסופר ולעדים ע"י כפי' ואמרינו דמשום מצוה לשמוע דברי חכמים גמר ומגרש ול"א דמחמת אונס' הוא דעבד אלא תלינו דמסתמא בחזקת כשרות הוא משא"כ כשמבטלו אע"פ שהוא שלא בפניהם חזינו דאינו רוצה לשמוע דברי חכמים וסופו מוכיח על תחילתו שלא היה ברצון רק מחמת אונס קאמר ואינו גט משא"כ לרשב"ג דאפקינהו לקידושין מיניה משום דמה פח ב"ד יפה אלא דמדברי סה"ת לא משמע פן שכתב דהוא דרב יהודה ורב ששת בבטלו בפניהם מיירי ותיפוק ליה דהתם נמי בגט מעושה מיירי ואפילו שלא בפניהם הוי ביטול ועכ"ל דס"ל דלא מהני כלל אף בגט מעושה דלא אמרי' הוכיח סופו על תחילתו אלא השתא הוא דאיתרע שאין רוצה לשמוע דברי חכמים וצ"ל דהש"ס ס"ל דהו עובדא דרבה בב"ח עשאו שלוחי' גם על הנתינה ושוב לא היה שם ביטול מודעי.

אף קשה על סה"ת דלדבריו מאי הקשה הש"ס על ר"נ והא קי"ל כר"י דאמר חוזרת ומאי קושיא דילמא טעמא דר"נ משום דשלא בפני הסופר והעדים אינו יכול לבטל גוף הגט והש"ס לא משני אלא דגופו של גט לא בטלו ותיפוק ליה דאפילו ביטל גוף הגט לא מהני וצ"ל דר"ש מודה נמי בכהאי גוונא דחוזר ומגרש וכדמשמע מדבריו שכתב דהו עובדא דר' שמעון בפניהם הוי מבואר דשלא בפניהם אפילו לר' שמעון חוזר ומגרש: ועדיין חל עלינו לבאר שיטת סה"ת והסמ"ג דס"ל דכל שאמר לסופר ולעדים לעשות מעשה אפילו שלא כתבו ולא חתמו והמעשה לא נעשה עדיין מ"מ אינו יכול לבטל ולכאורה פלא דמי עדיף מאם נתן לשליח הגט דעשה קצת מעשה וצוה לו לגרש את אשתו שהוא עיקר המעשה כדאיתא בקידושין ואפ"ה אמרינו שיכול לחזור בו וכן אם שלח שלוחו לקדש או לתרום שיכול לחזור בו מטעם דאתי דבור האחרון ומבטל דבור

קמא וה"נ יש לנו לומר פן ונלפע"ד ברור בזה כמש"ל דכיון דלא בעינון שליחות בכתיבה ונחתימה אלא עיקר הטעם משום דאם יכתבו בלי צוואת הבעל לא יתנו לב לכתוב לשמה ואם פן כיון שסוף סוף הם ע"פ ציווי הבעל פותבין וכוונתם לשמה מה בכך שהוא ביטל שלא בפניהם כיון דלאו מטעם שליחות קאיתנון עלה: איברא דלפ"ז צ"ע מ"ש לעיל דאמאי לאחר שנגמר יש חילוק בין בפניהם לשלא בפניהם דאם נאמר דיכול לבטל בפניהם ואע"פ שפכר נגמר הגט ומה בכך שהוא מבטלו עתה כיון שפכר פתבו ונחתמו ע"פ ציווי ונהוי לשמה ע"כ דביטל גופו של גט מטעמא אחרנינא הוא דכיון שהוא אומר שיבטל הרי הוא פתח לגמרי וא"כ שלא בפניהם נמי ומה יתן ומה יוסיף שהסופר והעדים שם כיון שפכר עשו שליחותו ונהרי הם כשאר אנשים דעלמא וכדי לבאר כ"ז על נכון אמרתי להעתיק כאן מקצת לשון המרדכי בשם סה"ת ואז בין תבין אשר לפניך להיכן דעתו נוטה.

ונו"ל המרדכי גרסינו בעירובין כו' והשתא לפי גירסא אחרת שיכול לבטל הגט מה מועיל ביטול מודעה בפשעת נתינה דהא ר"י ור"ש עשו גט אחר לאחר ביטול הגט דסבורים דאין חוזר ומגרש בו ולא עשו ביטול מודעי ונ"ל דמצי למימר דלאחר שאמר לסופר לכתוב ולעדים לחתום אינו יכול לבטל שלא בפניהם כו' ואם קודם שנגמר הגט ביטל בפניהם אין מועיל ביטול מודעי ולכך ר"י ור"ש אצרכוה גיטא אחרנינא שהבעל ביטל להעדים עצמו קודם שנגמר אבל אחר שנגמר שנקתב ונחתם אינו יכול לבטל הגט בפ"ע שלא בפניהם (ובאמת תיבת אינו לענ"ד הוא משגגת המדפיס שבאמת בספרים ראשונים פתוב יכול לבטל וקמו שיבואר לקמן אלא שהמדפיס רצה להגיה ע"פ גזולת מרדכי והתחיל בהגה"ה ולא סיים כמ"ש לקמן) ולגירסא דגט גופא מי קא בטיל דמשמע דגט גופא יכול לבטל ובזה מועיל מודעי כו' עד עכ"ל סה"ת והנה בגזולת מרדכי כו' ונו"ל שנקתב ונחתם יכול לבטל ט"ס וצ"ל אינו יכול לבטל הגט עצמו כ"א הנתינה אפילו שלא בפניהם אפילו לגירסא דגט גופיה מי קא בטיל משמע כו' וכן מצאתי ג"כ מוגה בשם הגאון מוהרמ"א ו"ל וכדי שלא יהא פהלקתא בלא טעמא צריף אני לבאר ג"כ טעמו של הגאון שהוכרח להגיה וזה פי ג' חלוקים בענין ביטול מודעי כו' והאריף בזה וכסבור הייתי לומר שאילו הדברים לא יצאו מפי הגאון רמ"א ו"ל ומי יודע מבטן מי יצאו הדברים ותלה באילן גדול ובעל ג"מ הביא דברי הג"ה זו בשם רמ"א דחקו לומר פה וכתב מה שכתב: אבל אחר רואי בשו"ת רמ"א ס' ק"ה שנסאל ליתן טעם להגהתו והשיב לשואלו דבר פלשון הג"מ ממש ונראה בענין שמתשובה זו העתיק בג"מ אות באות ומי יבא אחרי המלך הגאון מוהרמ"א ו"ל ואעפ"כ לא אוכל לעצור במילין וכי פי הא מילתא נימא אינש קמי' רבינו ולא נשתוק ולא אמנע מלחנות דעתי הקלושה בזה כי הי' נלפע"ד שגירסת הספרים הראשונים שהביא רמ"א שכתב שם אבל לאחר שנגמר יכול לבטל הגט בפ"ע שלא בפניהם וגירסת דגט גופיה מי קא בטיל הוא עיקר ומ"ש רמ"א ע"ז דאם יכול לבטל הגט א"כ מאי מהני אח"כ הביטול פי זה הוא עיקר הקושני של סה"ת לולי דברי הגאון הייתי אומר דלק"מ שבאמת דעת סה"ת הוא דאע"ג שביטל גוף הגט מ"מ כיון שאח"כ ביטל מודעה אתי דבור האחרון שביטל המודעה ומבטל דבור של ביטול הגט ועיקר הוכחתו הי' דאם נאמר דביטול מודעי מועיל אחר ביטול הגט א"כ ר"י ור"ש למה עשו גט אחר הנה להם לעשות ביטול מודעי וע"ז פכר תירץ כיון שביטל בפני אותן

העדים עצמן קודם שנגמר הגט שוב אין מועיל בִּיטול מודעי אֶבֶל אם בִּיטול הגט אֶפִּילוּ
שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם הוּא מְבוטָל רק דְּבִזָּה סְגִי בִּיטול מודעי ולפ"ז אין אָנוּ צְרִיכִין לְדַחֵק
למ"ש לעיל דְּפְלוּגְתָא דר"י ור"ש לענין חוזר ומְגַרְשׁ בוּ בִּיטול בִּפְנֵי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים
מִיָּרִי אֶלֹא מִיָּרִי בִּפְשֻׁטָא דְּמִילְתָא שֶׁבִּיטול בִּפְנֵי הַשְּׁלִיחַ לְבַד וְאִם בִּיטול גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט לְאַחַר
שֶׁנִּכְתַּב לִפְנֵי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים לְכַאוּרָה אֶפִּילוּ בִּיטול מודעה אִינוּ מוֹעִיל וְכֵן מְבוֹאֵר מ"מ ש
הַמְרָדְכִי א"ח פ' דָּאִי בְטָלוּ אַחַר שֶׁנִּגְמַר הַגֵּט אוֹ קוֹדֵם שֶׁאָמַר לְהַעֲדִים לְחַתָּוִם וְלַסּוֹפֵר
לְכַתּוֹב אָמַר כָּל שֶׁאַצְנָה לַעֲשׂוֹת גֵּט לֹא יוֹעִיל וְאִנִּי מְבַטֵּל הַכֹּל בְּזָה לֹא יוֹעִיל בִּיטול מודעה.

וְאָמַנְם דְּכָר זֶה תְּמִידָה דָּאִם אָמַר כָּל שֶׁאַצְנָה לַעֲשׂוֹת גֵּט לֹא יוֹעִיל זֶהוּ מְסִירַת מודעה גְּמוּרָה
הָאִמּוּרָה בְּכָל מְקוֹם וְע"ז אָמְרוּ שֶׁבִּיטול מודעות וְכַמְבוֹאֵר בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם פ"ו מֵהֵלְכוּ
גְּיָרוּשֵׁין ה' י"ט וכו' וכו' שֶׁהוּא דַּעַת הַסֵּה"ת דא"כ אֶפְתִּי לֹא סְגִי בִּיטול מודעה בְּשַׁעַת
נְתִינָה א"ו תִּיבַת לֹא הוּא ט"ס וְכֵן מְצִאתִי בַגְד"מ שֶׁכְּתֹב שֶׁבִּישׁ סְפָרִים מִילַת לֹא נִמְחַק
וְכ"נ שֶׁהִיא גְרַסַת הַגְּאוֹן רמ"א ש"כ שֶׁקוֹדֵם כְּתִיבַת הַגֵּט לֹא יוּכַל לְבַטֵּל גּוֹף הַגֵּט מֵאַחַר
שֶׁאִינוּ בְּעוֹלָם רַק הַנְּתִינָה וּא"כ ע"כ דל"ג מִלַת לֹא וְכִיּוֹן שֶׁפֶן י"ל דְּאֶפְי' אִם בִּיטלוּ
בִּפְנֵיהֶם אַחַר כְּתִיבַת נְחִימַת הַגֵּט אפ"ה מוֹעִיל בִּיטול מודעי דְּלַעֲנֵן בִּיטול הַגֵּט אַחַר
שֶׁנִּגְמַר אִין חִילוּק בֵּין בִּפְנֵיהֶם לְשֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם וְכֵן מוּכַח לְכַאוּרָה דאל"כ תִּיקְשִׁי לְמָה סְגִי
בִּיטול מודעה בְּשַׁעַת נְתִינָה דְּהָא יֵשׁ לְחוּשׁ לְבִיטול גּוֹף הַגֵּט בִּפְנֵיהֶם שֶׁהִרִי סֵה"ת כְּתֹב
דְּלִקָּה סְגִי ב"ב"מ בְּשַׁעַת נְתִינָה מְשׁוּם דָּאִם אָמַר לְהֵם עֲצָמָם קוֹדֵם שֶׁיִּתְחִילוּ לְכַתּוֹב אוֹ
קוֹדֵם שֶׁיִּגְמְרוּהוּ בְּזָה לֹא חֲצִיפִי סְהַדִּי לַעֲשׂוֹתוֹ אַחַר שֶׁשָּׁמַע בְּקוּלוֹ הִרִי מְבוֹאֵר דְּלֹא קָאֵמַר
רַק מְשׁוּם דְּלֹא חֲצִיפִי סְהַדִּי לַעֲשׂוֹתוֹ וְהִינּוּ מְשׁוּם שֶׁהַגֵּט עֲדִיין בִּינְדָם אֶבֶל אִם כְּבָר נִגְמַר
וְהוּא בִּינְד הַבַּעַל שֶׁפִּיר יֵשׁ מְקוֹם לְזָה אע"כ דבב"מ סְגִי כְּנִלְעַנ"ד שִׁיטַת סֵה"ת לוֹלִי דְּכַרְת
קוֹדֵם שֶׁל הַגְּאוֹן רמ"א דְּסְבִירָא לִיהֵ דְּאֶף לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר אִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל גּוֹף הַגֵּט כ"א
בִּפְנֵיהֶם וְאִז אֶפִּילוּ בִּיטול מודעי לֹא מְהִי.

ולפמ"ש יֵשׁ חוּמְרָא מְצַד אֶחָד דְּאֶף בִּיטול גּוֹף הַגֵּט שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם בְּעִי ב"מ וְקוּלָא מְצַד
אֶחָד דְּאֶפִּילוּ בִּיטול בִּפְנֵיהֶם לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר מְהִי ב"מ: וְאָמַנְם בְּגוֹף הַדִּין אִין פֶּאן חוּמְרָא
שֶׁגַם לְרמ"א צְרִיף בִּיטול מודעה בָּאִם בִּיטול שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם אַחַר שֶׁנִּגְמַר אֶלֹא דְּטַעֲמָא
דִּידִיקָה מְשׁוּם דְּהַנְּתִינָה בְּטִילָה וּלְפמ"ש גּוֹף הַגֵּט בְּטִיל אֶלֹא דַעכ"פ מְהִי ב"מ (שׁוֹב בָּא
לִידִי סֵה"ת וְרִאִיתִי שֶׁשָּׁם הַגְּיָרָסָא ג"כ אִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל הַגֵּט עֲצָמוֹ שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם לְגִרְסָא
דְּגֵט גּוֹפָא מִי אִיבְטָל כו' וְנִלְע"ד שֶׁאִין פֶּאן רַק חֲסָרוֹן וְא"ו וְכַצ"ל וְלְגִרְסָא דְּגֵט גּוֹפָא כו'
מְשָׁמַע שֶׁיְכוּל לְבַטֵּל גֵּט גּוֹפָא וּבְזָה מוֹעִיל בִּיטול מודעה קָצְרוּ שֶׁל דְּכָר שֶׁדַּעַת סֵה"ת הִיא
שֶׁשָּׁלַח חִלוּקִים בְּדְּכָר אִם בִּיטול בִּפְנֵיהֶם בֵּין קוֹדֵם שֶׁנִּכְתַּב אוֹ אַחַר שֶׁנִּכְתַּב מוֹעִיל הַבִּיטול
וְאֶף בִּיטול מודעה ל"מ וְה"ט דר"י ור"ש שֶׁהֲצָרִיכוּ גֵט אַחַר דְּוָקָא לְפִי שֶׁהִיא הַבִּיטול
בִּפְנֵיהֶם וְאִם בִּיטול שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם אִז יֵשׁ חִילוּק דְּאַחַר שֶׁצְנָה לְהֵם לְחַתָּוִם וְעֲדִיין לֹא נִכְתַּב
אִין הַבִּיטול מודעה כָּלֵל אֶפִּילוּ לְרַבִּי דְּסְבִירָא לִיהֵ בְטָלוּ מְבוֹטָל הִינּוּ דְּוָקָא אַחַר שֶׁנִּכְתַּב
אֶבֶל קוֹדֵם שֶׁנִּכְתַּב אִין הַבִּיטול מוֹעִיל כָּלֵל שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם וְלְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב הַגֵּט אִז לְגִרְסָא
דְּגֵט גּוֹפָא עִי קָא בְטִיל שֶׁפִּיר יְכוּל לְבַטֵּל הַגֵּט אֶלֹא ש"מ מוֹעִיל בוּ בִּיטול מודעה כִּיּוֹן
שֶׁהִיא הַבִּיטול שֶׁלֹא בִּפְנֵיהֶם וְהִינּוּ מֵהַ שֶׁאִינוּ נוֹהֲגִין לְבַטֵּל מודעה בְּשַׁעַת נְתִינָה תוּ לִיפָא
לְמִחוּשׁ רַק לְשִׁמָּא בִּיטול בִּפְנֵיהֶם וְלִהֲאִי לֹא חִיִּישִׁינן דְּאִז לֹא חֲצִיפִי לַעֲשׂוֹתוֹ לְאַחַר שֶׁשָּׁמַע
בִּיטולוֹ ע"ש הֵיטֵב.

וגם מ"ש בְּמֶרְדְּכִי אוֹ קוֹדֶם שְׁאֵמֵר לְעֵדִים דִּישׁ בְּמֶרְדְּכִי תוֹס' דְּבָרִם אֵינָם בִּסְה"ת שְׁלֶפְנִינוּ וְשֵׁם הַגִּיּוֹרְסָא אוֹ קוֹדֶם שְׁאֵמֵר לְסוֹפֵר לְכַתּוּב וְלְעֵדִים לְחַתּוּם וּמְבַטֵּל אֵין מוֹעִיל בִּיטוּלוֹ רַק לְעֵדִים עֲצָמָם וְלְסוֹפֵר עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ): אָמְנָם בִּש"ג הִבִּיא לְשׁוֹן שְׁפַתְב אַחַר שֶׁהִבִּיא דַעַת סֵה"ת שְׁלֵאֲחַר שְׁאֵמֵר לְסוֹפֵר וְלְהַעֲדִים שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם סִיּוּם בָּהּ לְפִיכָה אִם קוֹדֶם שְׁנִגְמַר הִגֵּט אוֹ אַחַר שְׁנִגְמַר בְּטָלוּ הַבְּעַל לְפִנְיָהֶם אִז אֵין מוֹעִיל ב"מ וּא"כ מְבוֹאֵר לְהִדְיָא דְלֵא כִּמ"ש וְגַם בִּב"י הִבִּיא דְּבָרֵי הַסֵּמ"ג אֵלוֹ וְכֵן מְבוֹאֵר בְּהַגְמֵי"פ"ו וְע"ש.

שׁוּב בָּא לִידֵי סֵפֶר סֵמ"ג וְרֵאִיתִי בַּהֲל' גִּירוּשִׁין שְׁמִשְׁם הַעֲתִיקוּ הַג"מ וְהַש"ג שְׁאֵחַר שְׁפַתְב דְּבָרֵי סֵה"ת כ (וּר"ל הֵינּוּ סֵה"ת) שְׁאֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט אֲלֵא אַחַר שְׁנִכְתַּב וְע"כ דְּשְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם מִיַּרְי דְּאֵי בְּפִנְיָהֶם אֲפִילוּ קוֹדֶם שְׁנִגְמַר יָכוֹל לְבַטֵּל א"ו שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם מִיַּרְי וְאִפ"ה אַחַר שְׁנִכְתַּב יָכוֹל לְבַטֵּל וְכ"כ בְּבִיאור מֵהַר"א שְׁטֵינְן לְהִדְיָא שְׁאֲפִילוּ שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם יָכוֹל לְבַטֵּל אַחַר שְׁנִגְמַר לְדְּבָרֵי סֵה"ת ע"ש.

וְעַכ"פ בָּאֵם לְאַחַר שְׁנִגְמַר בִּיטּוּל גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט לֵא מְצִאתִי גִילוּי דַעַת לוֹמֵר דְּסִבְרָא לִיהּ לְבַעַה"ת דְּשְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם לֵא הָיִי בִּיטּוּל כָּלֵל רַק שְׁמוֹעִיל ב"מ וּא"כ בִּנ"ד שְׁשׁוּב לֵא הִי בִּיטּוּל מוֹדְעָה אַח"כ אֲפִילוּ סֵה"ת מוֹדָה דְּבַטֵּל הִגֵּט וּמָה שְׁנִתְּנוּ אַח"כ לֵא מְהֵי שְׁהָרִי לְפַמ"ש פְּלוּגְתָא דִּר"י וּר"ש בָּאֵם בִּיטּוּל שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם וְאֵהָא קְאָמְרִינוּ דְּאֵם בְּטָלִיָּה לְגוּף הִגֵּט אֵין חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוֹ לְפּוּם גִּיּוֹרְסָא זֶה אֲפִילוּ לִר"נ: וְגַם מ"ש רַמ"א דְּכָל שְׁמַבְטֵל קוֹדֶם שְׁנִגְמַר שְׁלֵא בְּפִנְיָ הַסוֹפֵר וְהַעֲדִים אֵף לְבַטֵּל הַנְּתִינָה אֵין בִּיכוּלְתוֹ לְכַאוּרָה לֵא מְשַׁמַּע הָכִי מִסֵּה"ת וּמְצִאתִי בְּשׁו"ת הַרְשֵׁב"ץ סִי' א' שְׁפַתְב אֲמִי שְׁרָצָה לוֹמֵר דִּסֵּה"ת אֲפִילוּ בִּיטּוּל מוֹדְעִי לֵא הַנְּצָרָה כְּשֶׁמְבַטֵּל גּוּף הִגֵּט שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם וּבְאֵמַת שְׁזָה הַפְּרִיז עַל הַמּוֹדָה שְׁהִיָּה סוֹבֵר דְּאֲפִילוּ בְּבִיטּוּל אַחַר שְׁנִגְמַר א"צ ב"מ וּבְזָה מוֹדָה רַמ"א) וְכ' דְּמֵאֵן דְּאֵמֵר הָכִי לֵא ח"ש לְקַמְחִי' שְׁלֵא נֶאֱמַר דְּבָרִים אֵלוֹ אֲלֵא אִם בִּיטּוּל שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם קוֹדֶם שְׁנִגְמַר חֲתִימַת הִגֵּט לֵא הָיִי בִּיטּוּל וְהִגֵּט פָּשַׁר בִּב"מ כו' אֲבָל שְׁלֵא יִצְטָרֵךְ בִּב"מ לְמוֹדְעָה שְׁנִמְסָרָה שְׁלֵא בְּפִנְיָ עֵידי הִגֵּט יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר כו' מְבוֹאֵר לְהִדְיָא דְּאֲפִילוּ קוֹדֶם שְׁנִגְמַר יָכוֹל לְבַטֵּל הַנְּתִינָה וּבְעֵי ב"מ: וְהִנֵּה כְּבוֹד דּוּדֵי הַגְּאוֹן נ"י הַעֲמִיק הַרְחִיב שִׁישׁ לְצַדֵּד לוֹמֵר שְׁלֵא הִיָּתָה פְּנוּנְתוֹ שֶׁל הַבְּעַל רַק עַל הַנְּתִינָה לְבַד וְאֵע"ג שְׁלֵא הִיָּה שָׁם ב"מ אַח"כ מְבוֹאֵר בְּרִיב"ש דְּבִנְתִינָה שְׁנוֹתָנוּ אַח"כ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין סִי' ע"ש סִי' רל"ב וְאֵע"ג דְּהַרְמַב"ם סִבְרָא לִיהּ דִּיכוּל לְמַסְנֵר מוֹדְעָה עַל הַכְּתִיבָה הַעֲתִידָה לְבֵא הֵינּוּ שְׁמַבְטֵל מְעַכְשָׁיו וְלֵאחַר שְׁיִוְכַתְּב ע"ש וּדְּבָרִים בְּרוּר' הֵם בְּזָה כִּי כֵן פְּנוּנַת הַרִיב"ש וְכֵן מְבוֹאֵר לְהִדְיָא בְּדְּבָרֵינוּ בִּסִי' תפ"ב שְׁפַתְב הַטַּעַם לְפַסְק הַרְמַב"ם בְּמַסִּירַת מוֹדְעָה עַל הִגֵּט שְׁאֵינּוּ גֵט לְגַמְרֵי וְגַבִּי חֲלִיצָה חֲלִיצָה פְּסוּלָה מִיְקָרִי דְּהַחֲלִיּוֹק הוּא דְּגַבִּי גֵט שְׁאֵם בִּיטּוּל לְגוּף הִגֵּט אַחַר כְּתִיבָה פְּסוּל לְעוֹלָם א"כ הָרִי הוּא כְּאֵילוֹ אֵמֵר הַרְיָנִי מְבַטְלוֹ מְעַכְשָׁיו וְלֵאחַר שְׁיִוְכַתְּב אֲלֵא דַעַכ"פ בִּיטּוּל מוֹדְעִי מְהֵי אַע"פ שְׁאֵם יְבַטְלוּ אַחַר שְׁנִכְתַּב לֵא מְהֵי ב"מ כִּינּוֹן שְׁפַכְר נְתַבְטֵל אֲבָל בְּחִלְצָה אִם אִמֵּר כָּל חֲלִיצָה שְׁאֵחֲלוּץ תְּהִיָּה בְּטִלָּה אֵין בְּדְּבָרֵינוּ כְּלוּם דְּאֵתִי מְעַשֶׂה הַחֲלִיצָה וּמְבַטֵּל דְּבָרֵינוּ הֵרֵאשׁוּנִים כו' ע"ש וְהִבִּיאֵו הַב"י סִי' קס"ט וּבִכ"מ פ"ד מֵהַל' חֲלִיצָה בְּקִצְרָה וּלְפ"ז בְּנִתְּנָה זֶה שֶׁל הִגֵּט דְּמִי מְמַשׁ לְחֲלִיצָה דְּאֵתִי מְעַשֶׂה הַנְּתִינָה וּמְבַטֵּל לְמוֹדְעָה שְׁמַסֵּר עַל הַנְּתִינָה אָמְנָם לְפַמ"ש הוּא רְאָיָה לְסַתּוֹר שְׁהָרִי גַבִּי חֲלִיצָה אַעפ"כ חֲלִיצָה פְּסוּלָה הִיא וְהֵינּוּ מְטַעַם שְׁפַתְב הַרִיב"ש שָׁם דְּאֵף שֶׁהוּא מְבַטְלוֹ סֵתָם אָמְרִינוּ שֶׁהוּא אָנוּס עַל הַחֲלִיצָה

דאל"כ מה לחלוץ ומשיצטרף לבטל קודם לא יחליץ ולא יבטל ודינה פדין חליצה מעושיית דפסולה וא"כ גם פאן למה ליה ליתן הגט ולבטל אע"כ שאיזה אונס יש לו ואע"פ שאנחנו אין יודעין מאונס שיש לו איברא שאני תמה על הריב"ש שכ"כ לדעת הרמב"ם ונהרי הרמב"ם פ"י מהלכ' מכירה פתב וז"ל בד"א במוסר כו' אבל במתנה אם מסר מודעא קודם מתנה אע"פ שאינו אנוס המתנה בטילה שאין הולכין במתנה אלא אחר גילוי דעת הנותן שאם אינו רוצה להקנות בכל לבו לא קנה: ועוד שלפענ"ד שדברי הריב"ש אינם מוסקמים לדעת הרבה פוסקים וכמ"ש בשו"ת הרשב"ץ סי' א' ד"ה וראיתי בקונטרסי התשובות כו' דאם נמסרה בין פתיכה לנתינה סגי בעשויהו וארצי וכיון שנתן הגט מידו לידה הא ארצי ודחה דבריו איברא שיש לחלק ולומר דהתם שאמר גט זה שאתן אני אתן אותו שלא ברצון וא"כ אין מעשה הנתינה מוכיח שנותן ברצון שהרי להדיא אמר שיתן אותו רק שלא ברצון משא"כ כשאומר לבטל נתינת הגט או החליצה שפוננתו שלא יהא בתורת גירושין או שהחליצה זו לא תועיל להתיר.

וחילוק זה מוכרח ג"כ מדברי הריב"ש שבסי' קכ"ז צלל במים אדירים לחתור היתר לפי שהעדים אמרו שלא היה שם ביטול מודעה אח"כ ולא פתב דבנתינה לחוד סגי אלא שמדברי הרשב"ץ משמע דבכל גוני בעיניו ב"מ וכן משמע מדברי הרשב"א בתשובה שהביא הב"י סוף סי' קמ"א שפתב אבל זה שמסר מודעה לבטל הגט פל שימסרנו ליד שליח לקבלה פל שמבטל פל מודעות שמס' הפל בטל כו' משמע דמה שנתן לבד בלתי ב"מ לא הי' מועיל ואע"פ ששם אמר פל גט שאתן ליד שליח לקבלה אני מבטל ויש לפרשו ג"כ שלא יהא בתורת גירושין: והנה דודי הגאון נ"י בעצמו פקפק בדבר בב"ד דשפא פיון שאמר אני מבטל ממילא נשמע שנתנתו אינו ברצון ובהא לא מהני מה שנותן אח"כ אם לא שיאמר רוצה אני אלא שצידד לומר פיון שנתנו לו מעות כ"ע מודים שצריך שיפירו באונסו אף בגט וכמ"ש הריב"ש ו'אף שהמ"ל פתב דלמאן דס"ל דאף אם האונס שקר המודעה קיימת לא מהני מה שקיבל מעות הא ליתא דטעמם הוא כמ"ש הרשב"א בגיטין דסתמא יש לו אונס בסתר וכיון שקיבל מעות ממילא אמרינן שאין לו אונס פלל אף בסתר וכסברת הריב"ש ודפח"ח אלא שפא להעמיד פן ע"פ שיטות הרא"ש והטור דכיון דבזבני פתב הטעם משום דמקבל זוזי גמר ומקני ומה שמסר מודעה שיכול לבטל המקח כשיהיה לו מעות וא"כ פמו לשיטת הריב"ש פן הוא לשיטת הרא"ש דאמרינן שנותן ברצון פדי לקבל מעות ומה שמוסר מודעה הוא פדי להוציא לעז אחר פה ולצערה ולענ"ד אין הדמיון עולה יפה דהרא"ש ה"ק דגילוי מלתא בעלמא היא דהיינו שאף בלא אונס פלל פיון שמגלה דעתו שאינו רוצה להקנות או לגרש בכל לבו סגי וכמ"ש"ל לשון הרמב"ם משא"כ בזבני שמקבל מעות דאמרינן גמר ומקני ולעולם אין אנו מאמינים שיש לו אונס בסתר אלא מן הסתם אמרינן שאין לו שום אונס ואפ"ה לא מהני במתנה דלא שיהי' גמר ומקנה ואינו נותן בלב שלם אלא בשביל שאינו יכול להשיב פניו ריקם וכיון שמגלה דעתו שאין לבו ופיו שוין די בזה וכן נלענ"ד מבואר ממ"ש הרא"ש ז"ל בתוספותיו לב"ב הובא לשונו בשו"ת ר' בצלאל אשפנזי סי' י"ו שפתב וז"ל הקשה ר"מ ז"ל על שפירש רשב"ם ור"ת גילוי מלתא דאי לא הוי אנוס מי דחקו ליתן גט ומתנה כו' וקשה לפירושם דילמא אנסוהו זוזי שנותנין לו קרובי האשה לגרשה וגם על המתנה אינו אנוס אמור אלא אדם גדול ביקש מפנו שיתן לו מתנה ואינו רשאי

להשיב פניו או שאומר לו המקבל מתנה תן לי חפץ זה עתה שאני צריך לו עתה ואני
אתן לה פכלים פעם אחרת ע"כ ונראה שמזה למד הרא"ש ז"ל לומר דאפ"ה הוי אפתי
אין הגט זה ומתנה זו פלום פיון שהוא עכ"פ גילה דעתו שאין לבו להקנות וכן משמע
מדברי הרא"ש בהשולח שכתב ואפילו אם האונס שאמר הנה שקר מ"מ הרי אומר שאינו
חפץ בגט וכ"כ רי"ו בשם רבינו יונה.

ובדוחק יש לפרש דמ"ש ונהרי אומר שאינו חפץ בגט היינו מטעם שיש לו איזה אונס
בסתור וכסברת הרשב"א ז"ל אבל לא מיתחנור ופשוטא דמילתא משמע דאינה וס"ל דגילוי
מילתא בעלמא הוא היינו פיון שמגלה דעתו הוי פאילו ביטלו בפירוש כל גט שיכתוב
ולא מטעם אונס פלל וכמבואר בהגהות מרדכי פ"ק חזקת הבתים שכתב בשם ריב"ם
דגילוי מילתא הוי ולקף אפילו בלא אונס יש לנו לכתוב שהרי יכול לבטל גט ומתנה בלא
אונס פדאשפחו בפ"ק השולח ע"ש ונה"י ראייה ממתנת' טמירתא וכן הוא בדברי הרא"ש
ורי"ו וכן מורים בפשיטות דברי הרמב"ם בפ"ו דגירושין ופ"י מה' מכירה דעיקר טעמא
משום שיכול לבטל הפתיכה העתידה או הנתינה של מתנה העתידה ואע"פ שהריב"ש
כתב בטעם הרמב"ם שמבטל פתיבת הגט העתיד לבא הוא משום דמבטלו מעכשיו
ולאחר שיכתב כבר פתיכה והוכחתי לעיל שא"א לומר פן דאם פן איך כתב הרמב"ם
בפשיטות שאם מסר מודעא קודם מתנה אף על פי שאינו אנוס המתנה בטילה ולומר
דטעמא דהרמב"ם הוא במתנה כמו שכתב הריב"ש במודעות החליצה שפיון שהוא
מבטלה ע"כ שיש לו איזה אונס דאל"כ לא יבטל ולא יחלוץ ז"א במשמע בדברי הרמב"ם
שכ' שאין הולכין במתנה אלא אחר גילוי דעת כו' וע"ש וכבר כתב הריב"ש שם לחלק
בין גט לחליצה בחילוק אחר נכון והביאו בכ"מ וכ"נ מדברי הריב"ש עצמו ס"ס רל"ב
שכ' אצ"ל שהרבה מן המחברים כתבו שאפ"י נמצא שהאונס שתלה בו מודעתו שקר
אפ"ה מודעתו קיימת דגילוי מילתא בעלמא הוא פיון שיכול לבטלו אפילו בלא אונס
פדעת הרמב"ם כו' וכ"מ מדברי ה"ה פ"ו מהלכות גירושין הלכה כ"ו ועיין בלח"מ שם.

ועוד נ"ל להוכיח פן מדברי הר"ן שגם הוא מהסוברים דאם האונס שאמר שקר אפ"ה
מהני הביטול וע"כ אין טעמו כמ"ש הרשב"א ז"ל שאם אינו אנוס למה הוא מגרש א"ו
אנוס הוא אלא שמתירא לגלות אונסו ותולה בדבר אחר שלפי טעם זה אם אומר בפירוש
שאין לו שום אונס פלל רק שהוא רוצה ליתן גט והוא מבטלו מעתה הנה אפ"ש לומר
דכיון שחזר וצוה לכתוב עשאן שלוחים וכמ"ש הרמב"ן בפ"ק חזקת והביאו ב"י סימן
קל"ה וכת' הר"ן ע"ז וכן נמי אם תלה מודעתו בדבר שאין בו אונס אפ"ה מבטל גיטי'
ומתנתיה ואע"פ שנראה מדברי הרמב"ן ז"ל דכל שתלה מודעתו בדבר שאין בו אונס
אינו פלום וכמ"ש עיקר.

וכן מכוננים דברי הרמב"ם ז"ל: ובאמת המעיין בדברי הרמב"ן יראה שלא כתב אלא
שאין פסול של גט אלא בשביל שהוא נאמן באונסו וכתב על דברי הרמב"ם שכתב ואם
אמר כל גט שאכתוב מכאן עד ק' שנה בטל וזה ונדאי אפ"ש דמסתמא נימא דאנוס הוא
אבל אם פירש שאינו אנוס ומבטל לפי דעתו פ"ש בדברי הרא"ש ז"ל וכן הרשב"א כתב
על דברי הרמב"ם וזה דבר ברור דאע"ג כו' ונלענ"ד שלא בא לפרש דברי הרמב"ם ז"ל
אלא שכתבו דבכה"ג דאפ"ש שהוא אנוס והדין דין אמת וכנראה מדברי הר"ן ז"ל אלא

שצ"ע על דברי ה"ה שכתב על דברי הרמב"ם ז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל וזה אמת ואין בו בית מיוחד (שוב ראיתי שדברים אלו פתב הרמב"ן במסכת גיטין ומבואר בדברי הריב"ש סימן רל"ב שכ' וכן חזר והודה הרמב"ן בפרק השולח להרמב"ם שכל המבטל בעתיד ואפילו בלא אונס מודעה היא) דמשמע מדבריו שרמב"ן עם הרמב"ם השוו בדינים הללו ונהו נראה שהוא פדרה הריב"ש סימן תפ"ב לדעת הרמב"ם בחילוק הא' אבל דברי הר"ן אינם מורים כן.

ועוד שנלע"ד שיש עוד חידוש בדברי הר"ן שכתב אע"פ שתלה מודעתו בדבר שאינו אונס המודעה קיימת ר"ל שבאמת לא כחש להעדים כלל אלא שאמר להם האמת שאני אנוס מחמת דבר פלוני ובאמת שאותו דבר לא מיקרי אונס אפ"ה המודעה קיימת אע"פ שאמר לו שיש לו אונס בסתר אלא שהוא סובר שגם זה הוא אונס מפל מקום הרי גילה דעתו שחפץ בבטולו ואינו נותן בלב שלם: והשתא ניחא מ"ש הר"ן דמדברי הרמב"ן משמע דבכה"ג לא הוי מודעה כמ"ש הב"י בשמו והנ"י פרק חזקת ונראה שפנון בזה למ"ש אהא דלא פתבינו מודעה אלא אמאן דלא צאת דינא וכתב דבגיטא ומתנתא דלא ידעינו באונסיה פליגי ואף ע"ג דאנו מאמינים לו על האונס דגילויי מלתא הוא אפ"ה הא בי דינא קאי ואמרינו זיל קים עליה בדינא וכיון שיש יכול לשמוט מן האונס אין זה מודעה ואב"י ורבא ס"ל דכיון דאי בעי לא צאית אונס הוא וכ"כ הרמב"ן במלחמות שם עכ"פ מבואר דכל שתלה בדבר ואותו דבר אינו אונס אין המודעה פלוס והר"ן חולק ע"ז וס"ל דאפתי גילויי מלתא הוא שאינו נותן בלב שלם ודעת הרשב"א נלפע"ד דבכיוצא בזה שכתבתי ס"ל פדעת הרמב"ן דדווקא באומר שקר וכחש להעדים אז אמרינו מסתמא יש לו איזה אונס דאל"כ למה מגרש אבל באם שהוא טועה וסובר שזה אונס אין פאן גילויי דעת שיש לו איזה אונס אחר ואפשר דאף בכה"ג ס"ל שאנו אומרים שידע שאין זה אונס רק שמכחש להעדים ומכסה אונס גמור שיש לו ותולה אותו בדבר אחר והראשון נראה יותר.

לכן אני תמה על הרשב"ץ שכתב שם בדין שמסר מודעה שהוא אונס מחמת אביו והוכיח שם דגם זה לא מיקרי אונס ואעפ"כ בעי בטול מודעה פדעת האחרונים והביא ג"כ דברי הרשב"א בהשולח ולפמ"ש אפשר דהרשב"א בנדון זה פהרמב"ן ס"ל.

אכן מדברי הרשב"ץ מבואר שם שהוא מסכים עם האומרים דאפילו אין שם אונס כלל כיון שגילה דעתו שאינו חפץ בגירושין סגי ולפי שיטות הללו הדין עם המ"ל בזה דאף שקיבל מעות מ"מ כיון דלא הוי כזביני ממש שהרי אין דמים לאשה וכמ"ש הריב"ש שם א"כ לא הוי גמר ומקניי ובגילויי דעת לחוד בטל הגט: אמנם ראיתי בשו"ת מהרי"ט ז"ל סי' ל"א במי שנאנס למפור בפקחות משווייה בעינו שיפירו באונסו והבי' ראיה מדברי הריב"ש הללו וכתב וכ"ז אפילו לא פאן ב"מ כו' ולא הזכיר שום חילוק ע"ז אמנם מ"ש שם וכן הסכים הר"ר דראן במעשה הגט ההוא בסימן א' לכאורה מזה הנה ראיה דאפילו לדעת האומרים דלא פהרמב"ן וגם הרשב"ץ כ"א מהם אפילו בקיבל דמים מודה.

אבל אחר העיון נלפע"ד דמהרי"ט אגב חורפיה ושיטפיה כ"כ כי נראה שהרשב"ץ שם סובר דכל שקיבל מעות הוי כזביני ממש פאילו לקח כל דמי שווייה של המכר ואפילו פשידוע באונסו רק שלא מסר מודעה אמרינו דגמר ומקניי וזה מבואר למענין שם וכן

הוא להקדיא בשאלות תשובות בנו הרשב"ש ז"ל: שוב ראיתי הרי"ו חלק תנה נתיב כ"ד שפכתב' וז"ל וכתב הרא"ש בתשובה אע"פ שמדין התלמוד נראה כן דאין צריכין העדים לינדע אונסו חלילה כי לא נעשה כפשע הזה מיד השופטים אשר שפטו את ישראל דא"כ לא שבקית חיי לכול בריתה שפול אדם שאומר לאשתו ה"ז גיטיה ע"מ שתתן לי מאתים וזו וכשתתן יביא עדים שקונדם לכן ביטל הגט בפניהם וחלילה מעשות זאת אם לא יתן אמתלא לדבריו מאחר שלא ידעו האונס וכ"כ לגבי מתנה כי דינם שנה וכתבתיה במשרים עכ"ל הרי להקדיא דמדין התלמוד אף בכה"ג שאין לו אונס ומקבל מעות אפ"ה אמרינו דמדין התלמוד מהני המודעה רק שלא נעשה כן מעשה דא"כ לא שבקית כו' ובאמת הדברים מתמיהים דכיון דמדין התלמוד הוא פן וכי משום לא שבקית חיי שרינו א"א לעלמא ונראה שמ"ש חלילה מעשות זאת כו' היינו שלכתחלה אין העדים רשאים לעשות פן לכתוב מודעה אם לא שיתן אמתלא לדבריו וכ"נ קצת מלשונו במשרים שכתב וכן אם מחל לחברו אלה זוז וקונדם לכן מסר מודעה היא בטילה לכן אין לבטלה מאחר שלא ידעו העדים באונס נותן או מוחל זולתי מה יתן אמתלא לדבריו עכ"ל והנה לו לומר לכן אינה בטילה ולשון אין לבטלה משמע שאין לעשות דבר שתהיה בטילה ע"ז.

ועדיין הדברים צע"ג וחפשי בתשובות הרא"ש ולא מצאתי דברים אלו וגם מ"ש בכלל בדין ה' בענין פשרה אין לכוין לזה וצ"ע: ובאמת לכאורה יש להוכיח דאפילו בשקיל זוזי שייך לומר גילוי מלתא דאלת"ה אלא כיון דשקיל זוזי אמרינו שמחמת זה גירשה ואין פאן גילוי מלתא א"כ תיקשי שהרי התוס' כתבו דהא דנפטר משאר פסות ועונה אין זה פקיל דמים משום שברצון הנה נותן זה אם לא הנה מגרשה וא"כ לפ"ז תיקשי מאי פריה גילוי מלתא בעלמא דשמא אין לו אונס פלל רק שאין לו עתה ליתן שאר וכו' ומטעם זה הוא מגרשה רוצה לבטל הגירושין פשיהא לו.

אמנם דבר זה צ"ע לכאורה על פירוש הרשב"ם ז"ל והוא פועין קושית הרא"ש שהבאתי לעיל דדילמא אנסוהו זוזי שנותנין לו קרובי האשה לגרשה: שוב בא לידי שו"ת מהרח"ש וראיתי שפקונטרס מודעה ואונס העמיק הרחוב הדברים וראיתי שהניח ג"כ דברי רי"ו בצ"ע כמש"ל וגם נראה מדבריו שהרמב"ן רוצה להשוות הרמב"ם עם הרשב"ם והבי' ג"כ דברי הרשב"ם בסימן תפ"ב והקשה ע"ז כמש"ל מהרמב"ם דפ"י מהל' מכירה וכתב דאפשר דהם מפרשים מ"ש אע"פ שאינו אנוס היינו דלא ידענו באונסיה ומ"ש שאין הולכין אלא אחר גילוי דעת כו' פירוש דכיון דאינו רוצה להקנות בכל לבו אנוס הוא ע"כ דכ"ז אינו במשמע.

ולענ"ד דאפילו בדוחק א"א להעמיד פירוש זה בלשון הרמב"ם פ"ה מהל' זכיה ומתנה שכ' כבר ביארנו שהמוסר מודעה ואם"פ נותן המתנה בטילה אע"פ שאין זה אונס שאין הולכין במתנה אלא אחר דעת הנותן הואיל וגילה דעתו שאינו רוצה בה מתנתו בטילה לפיכך מי שהיה הדברים מוכיחין כו' ע"ש.

עוד כתב מהרח"ש שדעת הרשב"ם א בהשולח הוא פהרשב"ם והניח בצ"ע מה שהשונה הנ"י בב"ב דעת הרשב"ם בשם רבינו יונה לדעת הרמב"ם והביא דברי הגמ' פ"י מהל' מכירה בשם ר"י והאריה בזה סוף דבר פתב בדרף ל"ה ע"ג ובדרף ל"ז ע"ב שדברי הרשב"ם אינם אלא לפי מה שתופס עיקר דפירוש גילוי מלתא הוא לו שהוא אנוס אכל

להמפורשים דכיון דלא גמר בלבד אף בלא אונס כלל הוי מודעה אף שקיבל דמים לא מהני להפוסקים דאף בקרקע בעי שיסתו לו כל שוונה והוא פדברי המ"ל אלא שהמ"ל סתם וכתב דלהפוסקים אף במודעה שקר הוי מודעה לא מהני מה דשקיל זוזי ובאמת לא תלי רק בפירוש הסוגיא פנ"ל: ומעתה נבוא לבאר דברי הריב"ש בסימן קכ"ז וקונשית המ"ל עליו אחר שפציע דמה שאמר אני נותנו בכח יש בלשון הזה שני מיני מודעה חדא שאין מאמינים אותו על האונס משום דגילוי מלתא הוא ועוד שי"ל דלעולם אין אנו מאמינים לו שיש לו אונס כל שאין אונסו ידוע וקא דפריה גילוי מלתא הוא היינו דבלשון שהוא אונס יש בלשון הזה ביטול על הגט גם כן וכמו שצ"ל כן לשיטת הרא"ש וסייעתו עיין מהרח"ש במ"ש ליישב קונשית מהרש"ך ז"ל ומתחלה פלפל בדברי הריב"ש באם נאמר שאין להאמינו על האונס (ועוד י"ל שקה"ה סובר שאין במשמעות לשון הזה אונס וכמ"ש מתחלה רק פנונתו שאין נותנו בלב שלם וגילוי מלתא הוא וזה נראה יותר ממ"ש אה"כ ועוד י"ל שאף אם היינו כו') רק שהוא ביטול על הגט ולזה כתב הריב"ש דעכ"פ אין זה ביטול על הפתיכה רק על הנתינה לבד וא"כ חוזר ומגרש בו.

ושוב כתב ועוד י"ל שאף אם היינו אומרים שהלשון שאמר שנותנו בכח יקה פנונתו שהוא אונס ומוסר מודעה ע"ז עדיין אינו כלום כיון שקיבל מעות צריף לידע באונסו כו' וא"כ אין פאן מודעה ולא הנה צריף לבטל מודעה בזה אמנם פבר אמר הן על הביטול מודעות כו' ומזה הוציא המ"ל דמתחלה הוא מצדד לומר דאף בלא ב"מ כלל סגי ולכן הקשה דאף לאחר פתיכה כיון דאמר אונס הוי פאילו ביטול ר"ל הנתינה וא"כ עכ"פ בעינן ב"מ.

ובדוחק י"ל שמתחלה שכתב לצדד שלא ביטל רק הנתינה ובאמת ע"י ב"מ מיירי כמ"ש אה"כ שקה"ה שם ב"מ וכן משמע מסוף דבריו בענין העדים שאמרו שלא הנה מסירת מודעה כתב וגם שאמר לדודו קודם הנתינה אני נותנו בכח גם מפני לשון זה לא הנה צריף ב"מ שכבר ביאר דבריו הוא עצמו מה היתה פנונתו: אמנם י"ל דהריב"ש אזיל לשיטתו בסי' תפ"ב שכתב דהרמב"ם דמהני ביטול לעתיד היינו שמבטל מעכשיו ולאחר שיכתב אבל בלא"ה אמרינן שהמעשה שאח"כ מבטל דבריו הראשונים וא"כ בכאן אף שביטל אתי מעשה הנתינה אח"כ ומבטל וא"צ בזה לביטול מודעה וצ"ע בדברי הריב"ש שם במ"ש וגם מה שאמר לדודו כו' שהרי אף אם היתה מודעה גמורה יכול הוא לבטלה כ"ש שיכול לבאר פנונתו.

ובאמת לפמ"ש הרמב"ם אם ביטל גופו של גט תו לא מהני ב"מ וצ"ל דקאי השתא לפמ"ש למעלה שלא הנה פנונתו רק על הנתינה ועפ"ז הנה אפשר לומר דלק"מ קונשית המ"ל דה"ק הריב"ש מתחלה כתב שיכול לבאר פנונתו שלא היתה פנונתו לבטל והביא ראיה מנדרים וע"ז כתב ועוד שגראה ברור דלא קאי רק על הנתינה וא"כ פשוט דצריף לבאר פנונתו שהרי אפילו מסר מודעה בפירוש יכול לבטלה כמ"ש אחר כך אבל אין זה במשמעות הלשון שלא הנה לו לסתום רק לפרש: ואמנם המ"ל הקשה על הראיה מנדרים שהם דברים שפינו לבין קונו משא"כ ה"כא כיון שביטל הפתיכה שוב אין לו תקנה לדעת הרמב"ם ובאמת שהתשב"ץ בסימן א' האריף בדבר זה וכתב דא"ת דשאני נדר משום שהוא איסור התלוי בגופו כו' הא ליתא דהא בירושלמי איתא דאין חשוד לקלקלה בידי

שמים אלא שגם הוא כתב שם דבנדורים י"ל דאיפא מיגו דמתשל עליה ה"נ איתא להאי מגו דאי בעי מבטל למודעה ונראה שלפמ"ש אח"כ שאין חשוד לקלקלה ל"צ לה"ט וכן י"ל דאיפא מגו הואיל ובידו לגרשה ובאמת יכתבו גט אחר ולפי שאין זה צריף לענין לא אצריף בזה: ולענין עיקר הדין לכאורה יש פאן ס"ס לקולא חדא דדילמא קי"ל פהרשב"א שדעתו בתשובה דאפילו בגיטין אי שקיל זוזי הוי פזביגי ממש אפילו הנה שם אונס דכל שלא מסר מודעה אמרינן דגמר ומגרש כמו במכירה ממש וא"כ מכ"ש היכא דאין אונס ידוע רק מסירת מודעה בלבד ודברי הרשב"א בתשובה הבי' מהר"ם אשכנזי סימן י"ו ומהרח"ש בקונטרס הג"ל וכן מבואר בדברי בתשובה שהבי' ב"י סימן קל"ד ומהרח"ש כתב שלדעת רבינו יונה דבקרקע אע"פ שלא נתן כל שוניה משום דאין אונאה לקרקעות ג"כ ס"ל דגם בגט מהני מעות וכ"כ שגם דעת הרשב"ץ הוא פן וכן דעת בנו הרשב"ש אמנם דעת הרבה פוסקים להיפוך כמ"ש בתשובה מהר"ם אשכנזי ע"ש והריב"ש מפלג דאין דמים לאשה מ"מ עדיין יש לספק דילמא העיקר פהמפורשים דגילוי דעת מילתא היינו שאנו מאמינים באונסו ואם פן כל דשקיל זוזי לאו גילוי מילתא הוא וכמ"ש הריב"ש ואמנם בנ"ד שאמר בפי' אני מבטל אף אם נדון אותו על הנתינה ואף אם נאמר דהוי פזביגי ממש מ"מ לדעת הפוסקים דמהני ביטול בדבר העתיד א"כ אין הנתינה שאח"כ מבטלת המודעה ואע"פ שהריב"ש סי' תפ"ב מפרש גם דעת הרמב"ם פן כ"כ דמדברי הרמב"ם פ"י מהל' מכירה ופ"ה מהל' זכיה מבואר שביטול מועיל בדבר העתיד וכ"כ הריב"ש סימן רל"ב שהרמב"ן הודה לדברי הרמב"ם שמועיל ביטול בדבר העתיד ונראה שמוכרח פן שהרי הרמב"ן שם כתב שזה אמת ואין בו בית מיוחד על דברי הרמב"ם ולדידה א"א לומר שמבטלו מעכשיו ולאחר שיוכתב וכמ"ש הריב"ש בדעת הרמב"ם שהרי הרמב"ן שם סובר דאין יכול לבטל גופו של גט פלל: ובדברי הריב"ש בסימן רל"ב צ"ע שכתב ואע"פ שאין אונס זה לבדו מספיק לעשותו גט מעושה מ"מ כשמסר מודעה תחלה אף אם נאמר שאין מודעה מועלת אלא ע"י אונס אפ"ה קצת אונס מועיל להחשיבו מודעה וראיה לדבר ממתנתא טמירתה ואצ"ל שהרבה מן המספרים כתבו דאף אם תלה מודעתו בדבר שאינו אמת המודעה קיימת כו' עיין בב"י סימן קמ"א ולפמ"ש ל"ל אין זו קושיא דאפילו הנה דס"ל הכי י"ל דטעמם כמ"ש הרשב"א ז"ל דמסתמא יש לו איזה אונס ומכסהו לפני עדים משא"כ כשתולה בדבר שאינו אונס אלא שהוא טועה וסובר שגם זה הוא אונס וכמ"ל ובאמת צריף ליישב דברי הרמב"ן שכתבתי בהוא דלא פתבינן מודעה אלא אמאן דלא ציית כו' מהאי דמתנתא טמירתא דמשמע דבכה"ג הוי מודעה וצ"ל דס"ל כמ"ש בהג"מ פרק חזקת דמה שהוא רוצה לקדש אשה הוא אונס גדול ודלא פהריב"ש דס"ל דאין זה אונס: והנה דודי הגאון נ"י הצריף בתשובתו ליישב דברי הרמב"ם מ"ש בקידושין במי שאנסוהו לקדש קידושיו קידושין ולא הזכיר דבעינן רוצה אני וע"ז כתב דבעירכין מבואר דהא דבעינן רוצה אני היינו היכא דאיפא חשש מודע' הן וראיתי שפן הקשה הלח"מ על הרמב"ם אבל אחר העיון אין זה מעלה ארוכה שהרי בעירכין מייירי באותו שפופין אותו להוציא כדאיתא במשנה שם וכן בג"נ פופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמרינן בב"ב דשאני התם דמצוה לשמוע דברי חכמים וכ"כ הרמב"ם פ"ב מהל' גירושין הלכך שפיר הוי סגי אם פופין אותו עד שיתן דאז משום דמצוה לשמוע כו' לא הנה צריף שיאמר רוצה אני

אֵלָא בְּנִתְיָהּ לְחֹד הָוֵי סְגִי וּמְדַקְתָּנִי עַד שְׂיֵאמַר רוּצָה אֲנִי ש"מ דְּמַחְשָׁשׁ מוֹדְעָה אָמְרוּ כֵּן אַבְל בְּאַנְסוּוְהוּ לְקַדְשׁ לְעוֹלָם אֵימָא לָהּ דְּבַעֲיֵנָּה רוּצָה אֲנִי דְאַף עַל גַּב שְׂדִינּוּ כְּתוּבָהּ וְזַבִּין מ"מ בְּתוֹלְהוּ וְזַבִּין גּוּפִיָּה נְמִי בְּעֵינָּה רוּצָה אֲנִי וּכְמ"ש הִלְח"מ מְש"ס דְּב"ק ע"ש וְצ"ע וּלְפִי שְׁבַגּוּף הַנּוֹשֵׂא וְהַנּוֹגַע לְדִינָא כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּכָל הַצְּנֵרָה וְכַעַת הַקִּיפּוּ עָלַי יַחַד עֲנִינִים אַחֲרִים וְשְׂאִינִי כֵּן חוֹרִין לְהַפְטֵר מֵהֶם אֲמַרְתִּי עַתָּה לְקַצֵּר דְּבָרֵי זַעֲרָא: הֵק' אֲפָרִים שְׂאֵלָה קָכוּ אֵשָׁה הַטּוֹעֲנָת לְבַעֲלָהּ בְּפָנֵי ב"ד יִשְׁעֵן עַל בֵּיתוֹ וְלֹא יַעֲמֹד וְהוּא מְכַחֲשֵׁה וְהַנְדוּוֹנֵינָא עֲדִינָן בְּיַד שְׂלִישׁ מַה דִּינּוּ אִם יֵשׁ לִיתְנּוּ לְבַעַל אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה מִתְחִילָה אַבְאָר הָא דְאִיתָא בַּאֲה"ע ס' קי"ד שְׂאִינָה נְאֻמְנָת בְּטַעֲנָה זֹו רַק לְכוּפּוֹ לְהוֹצִיא אַבְל לֹא לְעֵנָּה הַפְתּוּבָה וְהַב"ש הַקְּשָׁה דְּבָסִי י"ז לְעֵנָּה אֲוֹמְרָה גְּרַשְׁתִּנִּי כ' דִּי"א דְּנֻאֲמָנָת פְּלוּגְתָּא אַף לְעֵנָּה הַפְתּוּבָה וְדִינִים אֵלּוּ שְׁוִים וְלָמָּה סָתַם כָּאֵן וְהָרַב הַמְּשִׁיב רֵאשׁוּנָה רוּצָה לְתַרְזֵן דְּשְׂאִי הֵתֵם שְׁמָה שְׁנוּטְלַת מַחֲמַת מְדַרְשׁ כְּתוּבָה דְּלְכַשְׁתַּנְשְׂאֵי לְאַחַר תְּטִילִי מ"ש לִיכִי וְלֹא מַצַּד שְׁנֻאֲמָנָת לְעֵנָּה הַפְתּוּבָה מִשְׂא"כ כָּאֵן דְּאֲפֻשֵׁר לְעֵנָּה הַגֵּט נְאֻמְנָת וְלֹא לְעֵנָּה הַפְתּוּבָה דְּמַה שְׁנֻאֲמָנָת לְאַחַר אֵינּוּ בְּהַכְרַח לִיטּוֹל כְּתוּבָה דְּשְׂמָא מְשַׁקְרַת בְּמָה שְׂאֲוֹמְרַת שְׂאִין לוֹ גְּבוּרוֹת אֲנָשִׁים וְאַפ"ה שְׁפִיר קָא מִיְנִסְבָּא וְשׁוּב כ' דְּאֲפֻשֵׁר אֵי מְשַׁקְרַת ה"ל גֵּט מְעוּשָׁה שְׂלֹא כְּדִין.

וְלַעֲנ"ד לֹא כִּינּוּן יָפָה דְּאֵטוּ מַחֲמַת זֹה שְׁנֻאֲמָנָת לְאַחַר הִיא נוֹטְלַת כְּתוּבָה דְּאֲמְרֵי מְסַתְמָא קוּשְׁטָא קְאָמְרָה דְּז"א שְׂהָרֵי נוֹתְנִין לָהּ הַפְתּוּבָה מִיַּד אַף שְׂאֲפֻשֵׁר שְׂלֹא תִנְשָׂא כָּל יָמֶיהָ רַק דְּאֵנּוּ הֵכִי קְאָמְרִינּוּ דְּכָל שְׂרָאוּי לִינְשָׂא לְאַחַר מְחֻיב לִיתְנּוּ לָהּ כְּתוּבָה יְהִיָּה מֵאִיזָה טַעַם שְׂיִהְיָה תְּנָאֵי שְׂבַמְמוֹן קִינִים הַלְכָּהּ כִּינּוּן שְׂכוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיאָהּ וְהִיא רִשְׁעָה לִינְשָׂא לְאַחַר מְחֻיב לִיתְנּוּ לָהּ כְּתוּבָתָהּ כְּמוֹ בְּגַרְשְׁתִּנִּי וְאִם נֹאמַר דְּאַף עַל פִּי שְׂסוּמְכִין עַל הַחֲזָקָה דְּאִינָה מְעִיזָה לְעֵנָּה אִיסוּר מ"מ אֵין סוּמְכִין לְעֵנָּה מְמוֹן וְאַדְעָתָה דְּהֵכִי לֹא כָּתַב לָהּ שְׂתַפְקִיעַ עֲצָמָה מִמֶּנּוּ בְּשֵׂאֵט נָפֶשׁ בְּחַנְזָם וְהִינּוּ טַעֲמָא דְּבָסִימָן קנ"ד אִינָה נְאֻמְנָת לְעֵנָּה הַפְתּוּבָה א"כ גַּם בְּגַרְשְׁתִּנִּי רֵאוּי לְהִיּוֹת כֵּן וְכֵן הוּא לְהַדְיָא בְּשׁו"ת הָרֵא"ש פְּלָל מ"ג ס' י"ד מְקוֹם מוֹצָא דִּין זֹה שְׂבַטוּעֲנָת אֵינּוּ יְכוּל אִינָה נְאֻמְנָת כ' שֵׁם כְּהֵיָא דְּאוֹמְרַת גְּרַשְׁתִּנִּי דְּנָהִי דְּמַהִימָנָא לְהַפְקִיעַ אִיסוּר א"א מְשׁוּם חֲזָקָה דְּאֵין מְעִיזָה מ"מ אֵין פֶּחַ לְב"ד לְהוֹצִיא מְמוֹן כִּינּוּן שְׂעוּמָד וְצוּחַ שְׂלֹא גְּרַשָׁה וְלֹא דְּמִי לְאוֹמְרַת מַת בְּעָלֵי דְּהֵתֵם אֵין אָדָם מְכַחֲשֵׁה וּמְסַפֵּר כְּתוּבָה נְלַמַּד לְכַשְׁתַּנְשְׂאֵי כו' ע"ש בְּאוֹרְהוּ הָרֵי מְבֹאָר לְהַדְיָא דְּאֲדַרְבָּא בְּהָד דְּטוֹעֲנָת אֵינּוּ יְכוּל מִיִּתִּי רֵאָה מְגַרְשְׁתִּנִּי א"כ מֵאֵן דְּסַבִּירָא לִיָּה בְּגַרְשְׁתִּנִּי דְּנוֹטְלַת כְּתוּבָה ה"ה בְּטַעֲנָה זֹו וְכֵן בְּיֵאָר הַרְמ"א עֲצָמוּ בְּדַרְכֵי מְשָׁה בְּסִימָן קנ"ב דְּלִמָּאֵי דְּמְבֹאָר בְּסִי קנ"ד בְּאֵינּוּ יְכוּל דְּאֵין לָהּ כְּתוּבָה הוּא הַדִּין בְּגַרְשְׁתִּנִּי דְּשׁוֹיֵן הֵם: אֵלָא שְׂבַאֲמַת תִּימָא עַל הָרֵא"ש שְׂסוּמַת דְּבָרֵי עֲצָמוּ בְּכָלֵל הַנְּ"ל ס' בְּטַעֲנָת אֵינּוּ יְכוּל דְּעִיקַר כְּתוּבָה יְהִיבִינוּ לָהּ מְמַדְרַשׁ כְּתוּבָה לְכַשְׁתַּנְשְׂאֵי כו' וְכֵן נְדוּנָה שְׂהַכְנִיסָה לוֹ אַבְל תּוֹסְפוֹת לֹא.

וּמְצָאֵתִי בְּמִשְׁנָה לְמַלְךָ פ' מֵהַל' אִישׁוֹת שְׂהַקְשָׁה כֵּן וְכֵן בְּס' גְּבוּרַת אֲנָשִׁים לְבַעַל ש"ף ז"ל הַקְּשָׁה כֵּן וְגַם הַקְּשָׁה קוּשְׁיַת הַב"ש עַל הַרְמ"א ע"ש בְּאוֹרְהוּ. אֲמַנְם בְּאֲמַת יוֹמֵר תִּימָה לִי עַל הַטּוֹר ס' קנ"ד שְׂמַתְחִלָּה כ' שְׂאִין לָהּ כְּתוּבָה וְתִיכְף אַח"ז הִבִּיא תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש דְּמְבֹאָר דְּעִיקַר כְּתוּבָה מְגִבִּינוּ לָהּ וְגַם גּוּף הַטַּעַם שְׂאִינָה נוֹטְלַת כְּתוּבָה נְעֵלָם מִמֶּנִּי וְאַף שְׂהַבַּעַל עוּמָד וְצוּחַ ג"כ זֹאת אֲשַׁתִּי וְאִיָּה סֶפֶר כְּרִיתוֹת שְׁנַתְתִּי לָהּ וְאַפ"ה אֵין מְשַׁגִּיחִין בְּדַבְּרֵי פְּלָל מְשׁוּם דְּאִית לָהּ חֲזָקָה וְא"ל דְּאִית לִיָּה חֲזָקָת מְמוֹן דְּאֲפִילוּ רֹוב לֹא מְהַיִּי לְהוֹצִיא מְמוֹן כ"ש חֲזָקָה ז"א דְּהָא נְאֻמְנָת לְגַבִּי אִיסוּר וְאַף דְּאִיכָּא חֲזָקָת א"א נְגִדָה וְאַפ"ה

נאמנת ולא אמרינו חזקה נגד חזקה וספיקא מיהא הוי וע"כ דטעמא משום דכל החזקות שאמרו חכמים מחמת סברא היא סותרת לחזקה אחרת ודוקא לגבי חזקה שמעמידין הדבר שלא יצא מחזקתו הראשונה כהא דילפינו מויצא הפה מן הבית וכגון חזקת הגוף וחזקת ממון שיניף לומר חזקה נגד חזקה שפשם שאתה אומר שנעמיד הגוף בחזקתו שמסתמא לא יצא מחזקה הראשונה אדרבה נעמיד הממון שלא יצא מחזקתו הראשונה משא"כ החזקות ששיערו חכמים שמסתמא לא פרע ולא שיניף לומר דנימא שהממון לא יצא מחזקתו דכיון שאמת הוא שלא פרע ממילא מחוייב לפרעו וה"ה בחזקה דאין אשה מעיזה לא משגיחין בחזקת אשת איש והיא הדין בחזקת ממון שאין להשגיח בזה כיון ששיערו חכמים דאין מעיזה והאמת אתה וסברא זו מבוארת להדיא במהרי"ק: גם מ"ש הרב המשיב דכיון דאין נוטלת כתובה אף על גב דאיכ' תנאי כתובה כ"ש נדוני' דל"ש תנאי כתובה בנדוני' וכ"כ רוב האחרונים בתשובותיהם ודלא פרבותינו בעלי התוס' עכ"ל לא פינון יפה דבכל דוכתי מבואר להדיא דנדוני' עדיף מתנאי כתובה בכל מקום שמתחייב ליתן לה כתובה כ"ש שצריף ליתן הנדוני' וכן מבואר בשו"ת הרא"ש שהבאתי וילדעת האומרים שאינה פכתובה דינה כחוב בעלמא ועדיף מכתובה עיין בה"ה פ' ט"ז דאישות ואין מן הצורך להצריף בזה ומ"ש דלפי מ"ש רמ"א די"א בדורות הללו שרבו הפריצות אינה נאמנת לכופו להוציא וא"כ אם לא רצתה לישב עמו פדין מורדת דיינינו לה ליתא פלל וכמבואר להדיא במקור הדין שהוא מתשובת מהר"מ שבמרדכי והוא מתשובת מיימוני השייכים לס' נשים ושם מסיים בה אלא יעשו דרף בקשה וכן מבואר ג"כ במהר"מ ב"ב הקטעונים דפוס קרימונה סי' רע"א ומשם נראה דאע"פ שיש קצת סברא ואמת' דמשקרת אפ"ה לא יעשו רק דרף בקשה ולא בכפייה להיות תחתיו וכ"כ בד"מ סימן קנ"ד בשם תשובות מיי' דבדורות הללו אין נאמנת אלא עושין דרף בקשה ועיין ביש"ש יבמות פרק הבע"י סי' ל"ח דאפשר אף דרף בקשה לא יעשו כ"א היכא שיש אמת' במקצת ע"ש נראה שר"ל שאפילו אין מבקשין ממנה שתחזור לדור עמו כ"א אם יתפייס מעצמו ומ"ש שמהתוס' דף ס"ג ד"ה אבל כו' דקושית התוס' קאי אף להמפרשים דבאמרת מאיס עלי לא פייפין להיות תחתיו וכן מבואר במפורשים הקדמונים דכל היכא דשיניף לומר עיני' נתנה כו' כופין אותה להיות תחתיו וא"כ לא הוי מורדת ומ"ש הרמ"א דכל מקום שאין כופין להוציא מ"מ אין כופין שתחזור לו עד שיעשו פשרה מוצא הדין הוא מהרמב"ם וכ' הלח"מ דבלא קים ליה מיירי והילכף כיון שאין טוען פרי לא פייפין לה משא"כ בקים ליה אין להוציא ממון מחזקתו כיון שטוען פרי ודוקא בלא קים ליה אין פח בדינו להפסיד ממנוה פמורדת זהו פלל דבריו: והרבה עיקם עלינו את הדרף להוציא דברי הרמ"א מפשטן וכבר הוכחתי במקום מוצא הדין דעושין דרף בקשה ודוקא וכן מבואר ממ"ש הרשב"א בתשובה הביאה הב"י דלהירושלמי דמפרש מתני' דאינו יכול א"כ למשנה אחרונה דחיישינו שמא עיניה נתנה באחר אינה נאמנת ואין כופין להוציא כו' ע"ש ואפ"ה קתני דיעשו דרף בקשה דהיינו יעשו סעודה ופייס כמ"ש בירושלמי וביאר הרמב"ם פי"ד דאישות דהיינו שמבקשין ועושין פשרה כפי פח הדין ע"ש בה"ה וא"כ מוכח דאף היכא דחוששין לעיניה נתנה באחר אפ"ה אין כופין אותה להיות עמה ומ"ש דהרמב"ם והרמ"א מיירי ודוקא דלא קים ליה פלפי לייא דבקים ליה דמן הדין ראוי להאמינה באמרת גרשתי אלא שחוששין

לפרוצות בדורות הללו די לנו בזה שאין כופין אותו אבל מאין הרגלים לכוף אותה ולהפסידה פתובתה בחנם דשמה אינה פרוצה וקושטא קאמרה.

ומ"ש הלח"מ דמירי דלא קים ליה היינו משום דבטענה דקים ליה היא נאמנת כמו בגרשתני ואדרבא מדבריו מבואר להדיא דלעולם אין כופין אותה ע"ש שפתב ובהכי סליק שפיר התירוצים שפתבתי למעלה בעד רבינו ור"ל שבפ' י"ד הל' ט"ז כ' הרמב"ם איש ואשתו שבאו לב"ד הוא אומר מורדת עלי והיא אומרת לא כי או להיפך כו' מבקשין ועושין פשרה וקש"י ליה מההיא דגרשתני דמדמה ש"ס לטענת א"י ולכן כ' דבשלמא טענת א"י לפי מאי דס"ד דיוורה הקין קים ליה דמי לגרשתני דתרנוניהו מענות לא יוכל לתקן הלכך אי לאו דקושטא קאמרה לא הוה מעיזה אבל טענה דמרוחק ממנה הרי אפשר לו לחזור ולהתפייס ולא שינה אינה מעיזה הלכך עושין פשרה הרי מבואר דאף בכה"ג עושין דרך בקשה אף דקים ליה אלא שאין כופין אותו אבל לדידה ונדאי דלא פייפנו אף בטענה דקים ליה ולא שינה מעיזה ואמנם תי' הלח"מ לא נהירא שהרי הטור והש"ע פתבו ג"כ דברי הרמב"ם בסי' ע"ז וע"ש מ"ש הב"ש והפרישה והש"ך.

ולענ"ד י"ל דהרמב"ם סבירא ליה דטענת אלו דאינו יכול ויורה כחץ פולהו דווקא מהני אחר עשר שנים ובאה מחמת טענה והלכך קודם י' שנים עושין פשרה והיינו שכ' בפ' ט"ו הל' ט"ו שאומרים לה ראוי שתשהי עם בעלך י' שנים ובכה"ג נמי מירי בפ' י"ד וזה אין לדמות לגרשתני דאף דנאמין לו מ"מ לא עדיף מיניה כמ"ש ה"ה פט"ו הלכה י' ואף ש"ל דווקא ביוורה כחץ צריכה לבא מחמת טענה משא"כ פשוטענת שאינו יכול לבעול ועיינו במשנה למלך הלכה ט"ז ובספר גבורות אנשים דהרבה פוסקים ס"ל דבעינו באה מחמת טענה דווקא אף בטוענת שאינו יכול לבעול ואמנם לפ"ז צ"ע דמתני' דסוף גדרים ממ"נ במאי מירי ויש ליישב: ומאי דמייתי הרב המשיב בתשובה מהרי"ו סי' כ"ב שכ' דמותר המעות שביד הנאמן ינתנו לו הרי כ' מהרי"ו שם שמ"מ ימצו הדין כדי שלא יעקים הדין עליו וישח המעות ויוציאה מביתו והמשיב השמיט דבריו אלו וגם השמיט מ"ש במהרי"ו שם קודם דמוכח' מלתא שאביה הסית לה כה"ג פתב מהר"מ שיש לה דין מורדת לכן כ' דמסקנא דמילתא מותר המעות שביד הנאמן ינתנו לו כו' אלמא דווקא בכה"ג מפקינן מינה אף מה שהכניסה משא"כ בנ"ד דאפשר האמת אמה ומשום חששא דאיכא נמי פרוצות אין לנו לדונה כמורדת שישח אף גדוניה שלה.

וגם מ"ש הרב המשיב דנדוניה שביד שליח בחזקת הבעל קאי כמבואר בסימן נ"ג שגג בזה שגגה גדולה דאפילו תימא דכדין מורדת דיינינן לה מ"מ לא גריע ממורדת האומרת מאיס עלי באמת' שאינה מבוררת (ומכ"ש לפמ"ש לקמן דכה"ג מיקרי מבוררת) דמבואר בח"מ וב"ש סי' ע"ז דמעות נדן שלה אם תפסה מהני תפיסתה וכאן שהוא בידי שליח שהונח מתחלה בחזקת הזוג השליש תופס בחזקת שניהם וחשוב פאלו שניהם מוחזקין בו ואין לו להוציא השלישות מת"י עד שיתברר הדין עם מי פדאיתא בריש ב"מ ובדף ל"ז גבי שנים שהפקידו אצל א' ואע"ג דגבי מורדת תפיסת עצמה בעינן אבל תפיסת שליח אפי' תפס אביה בשבילה לא מהני פדאיתא בח"מ וב"ש סימן ע"ז נ"ל דזה אינו דהתם טעמא משום דהוי פתופס לב"ח במקום שחב לאחרים וזה דווקא בתפס אחר שנולד הספק משא"כ כאן דבשעה שתפס בשביל שניהם לא היה חוב לשום אחד מהם

ובפשעה שנולד הס' דיינינו ליה פשניהם אדוקי' בו לפנינו וכינון דודאי איפא רמאי יאה מונח ומכ"ש פאן דמעולם לא פא ליד הבעל דאז אף אם הנה הדין דארף דתפסה מוציאין מידה מ"מ פאן אין להוציא מיד השליש ואף על גב דמבואר בסימן נ"ג ס"ק י"א בשם מהרי"ל דבהשליש לטובת הזוג שירונים לטובת הזוג ומתה הבת בתוך הזמן זכה הבעל וב"ש סימן ע"ז מדמה דיני מורדת להתם נראה ברור ופשוט דהתם לאו משום דבחזקת הבעל וברשותו ממש קאי להיות קרוי מוחזק לגבי האשה דהא ודאי לימא דהרי הונח לשמה כמו לשמו ולטובת שניהם הוא מוחזק אלא דהתם בסימן נ"ג אנו דנין אם עכ"פ כפר יצא מרשות האב לענין שיהא יכול לטעון שפיון שלא נהנית בתו א"צ ליתן לו פלל שעדיין לא יצא מרשותו אהא קאמר מהרי"ל פיון שהניח אדעתא להרוויח לטובת הזוג כפר אסח אב דעתיה מיניה ויצא מרשותו ונזקת האשה לא שייך פאן פיון שמתה ואין אנו דנין רק לענין חזרת המעות לאב ובזה מיירי גם הב"ש סימן ע"ז במקום דתפיסה לא מהני לה רק אם היינו דנין שהיא בחזקת האב לא הנה צריף ליתן ע"ז פתב דאם הוא ביד שלישי דמי לסימן נ"ג אבל היכא שאנו באים לדון שיהא המעות ג"כ בחזקת האשה במקום דמהני תפיסה פשיטא שהשליש הוא התופס בשביל שניהם (וחב לאחרים לא שייך פאן כמ"ש) וכדברי אלה מצאתי להדיא בשו"ת מהרי"ל עצמו סימן ס"א דכה"ג הוי הגדוניה בחזקת שניהם ונשובי פאוחזיו ומוחזקין בה ומבואר שם דארף אם לא הנה כתוב שהשליש יחזיק בחזקת שניהם מ"מ הוא בחזקת שניהם פיון שפתבו ע"ש שניהם: ודרף אגב ראיתי שמ"ש הב"ש בשם מהרי"ל שיש לשלשה חלוקים כו' דמהר"מ בתשובות מיימוני בהשליש לזמן ובמרדכי שכ' יחלוקו מיירי שהשליש סתם אין נלענ"ד דהמענין במהרי"ל שפתב וקא דמי נמי למ"ש רבינו ברוך במרדכי דיחלוקו דנלענ"ד דמיירי בכה"ג דהוי שלישי סתמא ולא נתברר לחזקת הזוג ולטובתו אבל האי שלישי דידן כו' ואין פוננתו פלל לחלק בין נידון דהמרדכי למהר"מ לנידון דידיה דהתם שלא הונח המעות שיעשה בהם השליש לטובת הזוג עסקא הוי פאלו לא יצא מרשות האב משא"כ היכא שהונח ליד השליש לעסוק לטובת הזוג כפר יצאו מרשות האב ואסח דעתיה מיניה והב"ש הבין בכוננת מהרי"ל שיש חלוק בין הושלש לזמן קצוב להושלש סתמא והמענין במהרי"ל יראה שלא פיון לזה ובאמת שמהר"מ ומרדכי פליגי בזה וכן מבואר בתה"ד סי' שכ"א וכתב דטעמא דהמרדכי הוא משום דלא ברירא ליה אי חשיב כגבה הבעל במה שהוציא מת"י ליד שלישי או לא אלא שהניח בצ"ע פיון דנתן במתנה ודאי לחתנו אף על גב דאיפא אומדנ' ספק לא תבטל מתנה ונדאית ע"ש.

לפי ענ"ד י"ל דבזה מודה המרדכי למהר"מ דביד שלישי לא חשיב כגבוי רק דלכף יחלוקו משום דכינון דרש"י פליג על ר"ת הוי ספיקא דדינא כמבואר במרדכי שם וכינון שאין שם מוחזק יחלוקו ומהר"מ אף על גב שפתב דהוי פלוגתא דרבנותא ואין להוציא ממוזפתב דהאב קרוי מוחזק פיון שנמסר להנאמן ליתן לו אחר שנה ובתוך הזמן אין שום תפיסת יד בהם וכל שלא הגיע הזמן הוא בחזקת מרא קמא דהיינו האב ומצי למימר קים לי כר"ת ונתתן מקרי מוציא ועליו הראיה ובאמת שסברא זו לומר דבכה"ג מקרי מוחזק מוחזקת היא ובח"מ פתב בס"ק י"ד דהתצי ודאי מהדרינו להאב אף לדעת המרדכי והתצי השניה נחלקו תשובות ר"י והמרדכי ומאחר דשניהם אונס מוחזקין יחלוקו ויטול הבעל רביע והאב ג' רביעית (ומ"ש בשם תשובות ר"י וכן בתה"ד איתא

תשובות ר' יהודה והוא ט"ס וצ"ל ר"מ) ולענ"ד דבריו תמוהים ויבואר אי"ה בסוף קונטרס זה: ונחזור לענין דבנ"ד אין להוציא מיד השליש שהוא תופס בשביל האשה כמו בשביל הבעל והלכה אף אם הנה נ"ד פטוענת מאיס עלי באמתל' שאין מבנרת אין ליתן המעות לו לבד.

ואמנם לפי ענ"ד דבנ"ד אף אם הנה הבעל תופס ועומד במעות הנדוניא הנה מקניב להחזיר מה שהכניסה שהרי מהר"מ הנה דן דינא דמתיבת' ואנו נוהגין אחריו כמבואר בסמ"ע ע"ז ואף ע"ג דבטענת מאיס עלי אמתל' מבנרת בעינו נראה דדונקא היכא שיכולה לברר משא"כ פאן שאינה יכולה לברר טענתה מה תעש' עוד הרי העיזה פניה ואמרה לו בב"ד ומה לה לעשות עוד ומדינא מהימנ' רק משום חששא דפרוצות כל כה"ג מבנרת מקרי.

ועוד נראה דמ"ש הח"מ והב"ש דבעינו שתהיה מבנרת ע"י עדים אין נראה כלל ועיקר כהב"ח בזה ומה שדקדק הח"מ מלשון הגמרא בשם מהר"מ שכתב אמתל' מבנרת וניכרת לטובי העיר וחקמיה למה הוא מאיס עליה אין נ"ל דקדוק כלל שפוננתו שחקמי העיר יפירו וידעו שמחמת מעשים אלו ראוי הוא למאוס בו שלפעמים אף עפ"י שנותנת אמתלא שמחמת זה מואסת בו מ"מ אינם רק מקלי דכדי לבטלה דעתה אצל כל אדם וכמ"ש במהרי"ו סימן.

במה שטענה שמבנבז ממונו בשחוק כ' שאם כדבריה פאלו יכולה לטעון מאיס עלי לא הנחת כו' ואין נ"ל שזהו אמתלא (ועיין בד"מ שכתב שזו אמתלא גמורה היא משמע אע"פ שאינה מבנרת בעדים ואפשר דמ"מ צריכה לברר בעדים ובמהרי"ו מייירי שאף אם תברר בעדים לא מהני צ"ע) ובכה"ג מייירי מהר"מ וכן נראה ממ"ש בהג"מ הלכות אישות פי"ד אות ה' ונ"ל פתבו התוספות דלא מצאי אמרה מאיס עלי אלא בטענה כל דהו שאינו מתקבל כשאר כל אדם (ר"ל שצריכה שתאמר עכ"פ טעם כל דהו מה דבר מגונה מצאה שאינו מתקבל עליה ומאסה בו) וגם תקנת הקהלות כף היא הטוענת עלי מאיס בלא טענה אינו חייב כו' וכ"פ מורי רבינו שיחז' בתשובה שאין בטענתה ממש אא"כ נותנת אמתלא לדבריה וטענה הנראית לחכמי המקום למה הוא מאיס עליה כו' מלשון זה משמע דלא בעינו רק שתהא טענה הגונה שראוי למאוס בו מחמת זה שאם אינה אומרת אמתל' כלל אם כן זדון לבה השיאה לבגוד בבעלה או אחרים הסיתו אותה בכה"ג אין לתקן דינא דמתיבתה.

שוב ראיתי בהג"מ אות ל"מ"ד שכתב ותשובה זו מצאתי כ"י הר"ר פריץ הפהן בספר העיטור שלו על ראובן כו' עד סוף התשובה ושלום מאיר ב"ב זלה"ה ע"ש באנרף דנראה מבואר דמאיס בלא אמתלא היינו הך דינא דהסתמת קרוביה דחד מילתא הוא פינון שאמתל' שלה אינה הגונה מסתמא מחמת הסתה וע"ש שכתב תקנת הקהלות גפי הסתה.

ונראה שהונו הדברים שכתב בהגהות אות ה' בשם תקנת הקהלות אלא שקיצר ולפי מ"ש הב"ש צ"ל דתרי מקלי נינהו תקנת הקהלות היתה בלא טענה מבנרת בעדים מהני תפיס' ובהכי מייירי הא דאות ה' ומ"ש שם דמה שתפסה למזונותיה לא מפקינו מינה היינו אם תפסה ממה שהכניסה ובאות ל"מ"ד הוא תקנה אחרת דהיכא דמוכחא מילתא דמסיתים לה אף תפיסה לא מהני וכ"ז אינו במשמע והמעיין ירא וישפוט דחד דינא אית

להו יחד מילתא הוא ובאות למ"ד לכאורה משמע שם אחר כד דאף במורדת מחמת
הסתה מהני תפיסתה שהרי כתב חצי הקרקע שלא התנה לה לא יחזיר לה אחר ש אין
מורדת רק מחמת הסתה בזה לא איתא דינא דמתיבתא לאהדורי מאי דעיינל' משמע
דתפיסתה מהני אף בכה"ג וכ"נ ממ"ש שם שראוי שלא לעשות תקנה שיחזירו לה
הנכסים כו' ע"ש ומשמע דמיירי שמוחזק בכל אלא שאם הקנה לה חצי המון ובגדים
בב"ד חשוב צריך ליתן לה ע"פ הקנין שאם יבגוד בה יתן לזה (וצ"ע בתחלת התשובה
שכתב שתובע אשתו וממונו ע"ש): ואמנם רמ"א בסימן ע"ז פתב דבטוענת מאיס עלי
בלא אמתלא מבןרת מוציאה ממה אם תפסה ממה שהקניסה וכן תפסו בפשיטות
הח"מ והב"ש ולענ"ד זה צ"ע שאף על פי שבתשובת מהרי"ו סימן כ"ב פתב ונ"ל וכ"ש
הכא שיש לו קטטה עם חמו ומוכחא מילתא קצת שהוא מסית אותה וכתב מהר"מ היכא
שאביו כו' ומפקינן מינה אפילו מנצ"ב שהקניסה לו עיין במרדכי ובהגמ"י מבואר
שאפילו תפסה מפקינן כו' נראה שמזה למד להד דינא ולענ"ד צ"ע על מהרי"ו דמרדכי
והג"מ לא נמצא פן אדרבא משמע להיפוך כמ"ש וכ"נ מדברי הרא"ש והטור בשם
מהר"מ שכתבו דכשהיה רואה ערמה בדבר לא היה מצוה להחזיר אף מה שהקניסה
משמע דמ"מ אין מוציאה ממה אם תפסה פניו דלדינא דמתיבתא לעולם הדין שמוציאה
ממה ונותנין לו א"כ אף שאין לדון דינא דמתיבתא פשרואין ערמה מ"מ מאי דתפסה לא
מפקינן מינה שהרי אף במורדת דבעינ' ליה דעת פוסקים דלא מפקינן מינה אם תפסה
א"כ ה"ה בטוענת מאיס עלי ותפסה שאין להוציא ממון וכ"ש היכא שאינו מבןרת כ"כ
שיש ערמה בדבר וכן משמע מדברי מהרי"ו גופיה שכתב שם לבסוף וז"ל מסקנא
דמלתא מותר המעות שפיד הנאמן ינתנו לו משמע דמה שפידה לא מפקינן מינה ודוחק
ליישב לשונו באופן אחר וע"כ לומר דאף על גב דכתב מתחלה דאף מאי דתפסה מפקינן
מינה היינו היכא שהדבר ברור שע"י הסתה הוא משא"כ בנ"ד שאינו ברור רק דמוכחא
מילתא קצת בזה מודה מהרי"ו שאין להוציא ממון וע"ש דמבואר שהיה בגידון
שאמתלאות שלה אינם ברורים ומהרי"ו שם פתב שאינם פלום וגם מוכחא מלתא קצת
שהוא מחמת הסתה אפ"ה לא כתב רק דמותר המעות שפיד הנאמן ינתנו לו משמע דמה
שתפסה לא מפקינן מינה ודוחק לומר דבתפסה לא מיירי התם פלל ועיין סי' קל"ז שכתב
ונ"ל אפ"ה אם טוענת שאינה יכולה לקבל כו' ונותנת טעם ואמתלא שניכר שיש ממש
בדברי' כו' דאפילו אשה שישבה תחת בעלה ואמרה מאיס עלי כו' ע"ש וגם מב"י סי'
ע"ז מוכח דס"ל דמה שתפסה לא מפקינן והד דנראה שהוא ערמה וטענה בלא אמתלא
חד דינא גינהו שהרי אחר שכתב דברי הגה"מ דדווקא בטוענת ונותנת אמתלא כו' אבל
מה שתפסה למזונותיה כו' כתב וכ"כ המרדכי והרא"ש בשם הר"מ ז"ל וכתבו רבינו
בסימן זה לקמן עכ"ל מבואר מדבריו דס"ל שמ"ש לקמן וכשהיה רואה ערמה כו' היינו
הד דינא שכתב בהגמ"י אלמא דמהני תפיסה אף בערמה וכן מהר"מ מטיקטין ס"פ אף
על פי במרדכי שכתב מהר"מ יתבינן פוליה לדידיה מה שהקניסה כו' כתב דלקמן בהגה'
מרדכי כתב דאי תפסה לא מפקינן מינה אלמא דחד דינא אית להו אמנם לכאורה לפי
מ"ש ס"פ אף על פי ונ"ל סוף דבר נדוניא דהנעלה ליה אי תפסה לא מפקינן מינה לרשות
הבעל ועיין בב"ח ובח"מ בסוף הסימן (ובאמת שתיבות לרשות הבעל הוא ט"ס וצ"ל
לדברי הפל וכ"כ בשו"ת שבות יעקב סימן ק"ז שכן הוא בהגהות אשר"י וכן הוא להדיא

בְּשׁוֹת מֵהֶר"מ ב"ב הַקְטָנִים סִמְן צ"ד וּמ"ש בְּשׁוֹת יַעֲקֹב שֶׁ"כ שְׁהַמְרָדְכִי קוֹצֵר בְּדַבְרֵי מֵהֶר"מ וּבְשׁוֹת מֵהֶר"מ עֲצָמוֹ סִמְן הַנ"ל וְכַנּוֹנֹת מֵהֶר"מ שְׁכַתְּבוּ שְׁדַעְתּוֹ פְּהַרִי"ף וְהַגְּאוּנִים לְדוֹן דִּינָא דְמַתִּיבְתָּ אֲמָנָם לַעֲנִן מֵהַתְּפָסָה מְפָקִינוּ לַד"ה ר"ל אַף לְהַחֲלִיקִים עַל דִּינָא דְמַתִּיבְתָּ וְכֵן פִּירֵשׁ רַש"י שָׁם.

וְגַם הַגְּאוּן מְהַרִי"ל מְקַרְאֵקָא פֶּתַח דְּהוּא הֵדִין לֹא תְּפָסָה עֵינָן שָׁם בְּשֵׁם רַש"ל: אִיבְרָא שֶׁ"ע דְּהָא בְּמַרְדְּכִי פֶּרֶק הַחֹלֶץ מִיִּתֵי תְּשׁוּבוֹת רַאבְּנִי"ה לַעֲנִן יְבָמָה זְקָנָה וְכַתֵּב שָׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת גְּאוּן דְּנִדּוּנָא אִית לֵה פִּינוּ דְּאֶתְקִינוּ רַבְּנָן בְּתַרְאֵי בְּמוֹרְדָת לְמִשְׁקַל כָּל מְאֵי דְתַפְסָה מִיְנֵיהּ דְּבַעַל וּמִיִּתֵי גִיטָא לְאַלְתֵּר כּו' וְלַעֲיִל מִיְנֵיהּ נְמִי מִיִּתֵי תְּשׁוּבוֹת מֵהֶר"מ שְׁדָנָה פְּדִין מוֹרְדָת לְמִשְׁקַל מְאֵי דְתַפְסָה וְעֵינָן בַּהֲגַמִּי"י פ"א מֵהַלְכוֹת יְבוּם שְׁהִבִּיא ג"כ דְּבַרִי רַאבְּנִי"ה בְּשֵׁם גְּאוּן וַז"ל סוּף דְּבַרְיוּ דְּאֵי מְמַרְדָּה לִית לֵה פְּתוּבְתָה אֲלֵא נְדוּנָא דְתַפְסָה כְּכֹל תַּקְנַת גְּשׁוּאָה הַמוֹרְדָת עַל בְּעֻלָּה פְּתַקְנַת רַבְּנָן סְבוּרָאֵי הָרִי מְבוּנָר דַּס"ל דְּתַקְנַתָּא דְמַתִּיבְתָּ בְּתַפְסָה דְּוּנָקָא אִם כֵּן מ"ש מֵהֶר"מ בְּמוֹרְדָת מְחַמַּת הַסֵּתָה אֵין רַאוּי לְדוֹן דִּינָא דְמַתִּיבְתָּ ע"כ דְּמוֹצִיאִין אַף בְּלֵא תְּפָסָה.

וְאַחַר הָעֵיוֹן נִרְאָה דְּמֵהֶר"מ וְדָאֵי ס"ל דְּתַקְנַתָּה דְּמַתִּיבְתָּא אַף בְּלֵא תְּפָסָה וְכֵן מְבוּנָר לְהַדְיָא בְּהַרִי"ף וְכֵן הוּא בַּהֲגַמִּי"י פֶּרֶק י"ד מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת אֲלֵא שְׁיֵשׁ גְּאוּנִים דַּס"ל דְּתַפְסָה דְּוּנָקָא בְּעֵינָן וְאַפְשָׁר דְּלַכְּוֹ פֶּתַח מֵהֶר"מ דְּמְאֵי דְתַפְסָה לֹא מְפָקִינוּ מִיְנֵיהּ לַד"ה פִּינוּ דְּקֻצַּת גְּאוּנִים ס"ל דְּתַפְסָה בְּעֵינָן וּמ"ש בְּפֶרֶק הַחֹלֶץ בְּשֵׁם מֵהֶר"מ דְּנְדוּנֵייתִי שְׁקֵלָה מְאֵי דְתַפְסָה י"ל דְּהֵתֵם לֹא קְאָמַר רַק דְּאַף עַל גַּב דְּתַפְסָה מוֹצִיאִין מְמַנָּה מֵהַ שְׁיֵשׁ בְּיַדָּהּ מִשְׁלַב בְּעֻלָּה אֲבָל נְדוּנֵייתָה שְׁקֵלָה אַף עַל גַּב דְּלֵא תְּפָסָה אֲבָל בְּתְּשׁוּבוֹת רַאבְּנִי"ה א"א לֹוֹמַר כֵּן וְעֵינָן בַּתְּה"ד סִמְן ר"כ שְׁאִם אֵינָה חֲפִיצָה בְּחֻלְיָהּ מְפָנִי שְׁהִיא בּוֹשָׁה בְּדַבְרֵי אוּ מְפָנִי דְּסָנִי לֵה וְקָשָׁה עֲלֵיהּ לְהִיּוֹת שְׁפֵלָה וְנִכְנָעַת דְּכֵה"ג מְפִירֵשׁ שָׁם בְּמַרְדְּכִי בְּשֵׁם מֵהֶר"מ דְּאִית לֵה נְדוּנֵייתָה מֵהַ שְׁהַכְּנִיסָה לוֹ הַכֹּל אֲבָל אֵי יְדַעֲנָן בְּהֵאֵי אִיתָתִי לְפִי אֲוּמְדָנָא דְעַתִּינוּ שְׁאֵינָה רוֹצָה לְחַלּוֹץ אֵינָה אֲלֵא בְּשִׁבִיל הַמְּמוֹן דְּבַכָּה"ג פֶּתַח מֵהֶר"מ בְּמוֹרְדָת דְּמְאִיס עַלֵי יְהִיבִינוּ כְּוֵלָה לְבַעַל וּמִשְׁמַע שָׁם דְּאַף בְּתַפְסָה מוֹצִיאִין מְמַנָּה.

וְרַאִיתִי בִיש"ש פֶּרֶק הַחֹלֶץ סִי י"ט שְׁכַתְּבֵי בְּשֵׁם מְהַרִי"ל שְׁהַשִּׁיב דְּבֵלֵא טַעֲנָה וְאַמְתְּלֵא יֵשׁ לְהַעֲמִיד הֵדִין עַל דִּינָא דְמַתִּיבְתָּ וְדוּנָקָא הֵיכָא דְתַפְסָה אֲבָל הֵיכָא דֵיֵשׁ עֲרָמָה מוֹצִיאִין מִיְדָה הַכֹּל ע"ש וְזֶה נִרְאָה כְּדַעַת הָאֲחַרוּנִים שְׁמַחֲלִיקִים בֵּין טַעֲנַת מְאִיס עַלֵי בְּלֵא אֲמַתְלֵא וּבֵין הֵיכָא שְׁנִרְאָה שְׁיֵשׁ עֲרָמָה דְּאֵז אֲפִילוּ תַפְסָה לֹא מְהַנִּי: וְאַמְנָם לַעֲנִן לְבַרֵר בְּעַדֵי כְּבָר פְּתַבְתִּי שֶׁ"צ לְבַרֵר רַק שְׁלִפִי אֲוּמְדָן דְעַתִּינוּ אוּמְרַת הַדְּבַרִים מְקִירוֹת לְבָה וְלֹא מְחַכְמָה וּמְעַרְמָה וְכֵן מוֹכַח לְפִי עַנ"ד מ"מ שֶׁהַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּאֵין לְדוֹן דִּינָא דְמַתִּיבְתָּא לַעֲנִן לְכוּפּוֹ לְהוֹצִי' שֶׁ"א ל"כ כָּל הַנְּשִׁים תַּצְאֵן אִם יִתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּאַחַר וְאִם אִיתָא דְבְּעֵינָן שְׁתַּבְּרַר הָאֲמַתְלֵא אַף לַעֲנִן מְמוֹן א"כ יֵשׁ לְכוּף גַּם לְהוֹצִי' דַּל"ש ה"ט פִּינוּ שְׁמַבְרַרְתָּ בְּעַדִים וְע"כ כַּמ"ש הַלְכָּה אַף דְלַעֲנִן מְמוֹן יְהִיבִינוּ לֵה מ"מ אֵין לְכוּפּוֹ לְגַרֵשׁ מְחַמַּת זֶה דְאִם נִפּוֹף אוֹתוֹ יֵשׁ לְחוּשׁ לְכֹל הַנְּשִׁים דְלַפְעָמִים צִיד בְּפִיָּה לְרַמּוֹת שְׁלֵא נִרְגִישׁ בְּעַרְמָתָה וְא"כ בַּנ"ד פִּינוּ שֶׁ"א לְבַרֵר הַדְּבַר וְיֵשׁ רַגְלִים לְדַבְרֵי מְחַמַּת חֲזָקָה דְּאֵין מְעִינָה וּבְשִׁבִיל חֲשֵׁשׁ דְּפִרְצוֹת אֵין לְהוֹצִיא הַמְּמוֹן מִיַּד הַשְּׁלִישׁ לִיתְּנוּ לְבַעַל וְלְכַאוּרָה נִרְאָה לְהַכְרִיחַ כֵּן מִתְּשׁוּבֵי הָרֵא"ש כָּלֵל מ"ג סִמְן א' שְׁכַתְּבֵי בְּאַשְׁה שְׁטוּעָנָת שְׁאֵין לוֹ גְּבוּרַת אַנְשִׁים וְרוֹצָה

גט וכתובה וגם באה מחמת טענה מורדת ורוצה נדונת וכתב דאינה נאמנת דאין לה חזקה דאינה מעיזה פיון שתובעת הפתובה אבל מ"מ טענת מורדת דיני לה דינא דמתיבתא להחזיר לה מה שהכניסה ואף אי ליתנייהו חייב הבעל נהרי הרא"ש גופא פתב בסימן ה' בשם מהר"מ שצריכה ליתן אמתל' למה אינו מקנבל עליה ואם פן אינה אמתלא יש לה שבשביל זה נדון לה דינא דמתיבתא ומה שטוענת שאין לו גבורת אנשים הא אין מאמינים לה פיון שתובעת פתובה אע"כ פיון שהיא אומרת אמתל' הגונה אע"פ שאינה יכולה לקרר ע"פ עדים.

ועיין בב"י בשם תשובת הרשב"א שכתב שצריך שיפיר מתוך דבריה שהוא מאיס בעיניה כמו שאמרה נראה שא"צ הבירור בעדים רק פשאנו מכירין שבתום לבבה אומרת שנפשה בחלה סגי בו והב"י כתב ע"ז שזה פדעת ר"מ ומ"ש הב"י בסימן קנ"ד בשם האגודה בענין האשה שטוענת על בעלה שהוא רועה זונות שצריכה לקרר בעדים והוא באגודה פ' הבע"י התם לענין לכופו להוציא מיניי ועוד יש לחלק ואין להאריך.

(וצ"ע מ"ש הב"י בשם הר"ש בן הרשב"י שכתב דבגנותא אמתלא פפה לגרש וקרא"ש כתב שלא הנה מהר"מ כופה לגרש ע"ש בסימן ע"ז). והנה הרא"ש כתב שמהר"מ נהג שקודם שצוה להחזיר לה מה שהכניסה הנה מצוה להחזיר אם השיאה שום אדם עצה כו' ובתשובות מהר"מ גופיה שהביא בהג"מ אות למ"ד פתב שראוי לנדות המסיתין משמע שהנידוי הוא עונש על המסיתין.

ומדברי הרא"ש נראה שצוה להחזיר משמע שמטילין חרם עליה דשמא מחמת הסתה אומרת פן ומסתמא קרא"ש בקי בדברי מהר"מ רבו טפי מינן ואולי במקום אחר פתב מהר"מ פן ועיין בב"ח שהקשה דהא מהרי"ו השביע את האשה וכתב לחלק ולענ"ד המעיין במהרי"ו שלמראה עיניו שפט בנידון שהיה לפניו פמבואר שם שנתחבט הרבה בענין זה ולכך הטיל עליו שבועה פמבואר בח"מ סימן פ"ז שהדיין יכול להשביע אף על פי שאין חיוב שבועה מן הדין אם לפי ראות עיניו חושש לערמת הבע"ד ע"ש גם מ"ש הב"ח דאף שאמתל' אמת מ"מ צוה מהר"מ להחזיר אין נראה לענ"ד דכיון שהאמת אמה שפדיותו מגונות כמו שאמרה ולפי ראות עיניו איש פנה ראוי למאוס בו מה"ת לא נאמין לה שפאוס עליו ואף דאיכא פמה רקים ופוחזים שנשומיהם שרון עמהם בשלוחה וכמ"ש הב"ח מ"מ אף אם נחשוד אותה שהשיאוהו ויכלו לה אנשי שלומה להפרד מחברתו פי נבל הוא ונבלה עמו ומחמת זה נבזה בעיניו נמאס אין בכך פלוס ודוקא היכא שיש לחוש שמא אע"פ שלפי ראות עיניו לא מחכמה וערמה שואלת גט ממנו מ"מ שמא ציד פפה לרמות אותנו דמה"ט אין כופין לגרש כמש"ל הלכך אף לענין ממון מ"מ סומכין על אומדן דעתנו מ"מ ליתר שאת אנו מצוין להחזיר ע"ז אבל היכא שיודעין שדבריו אמת מהיכי פיתי לא נעמד אותה בחזקות פשרות שרצונה להתפרד ממנו שהוא מוקצה מן הדעת מחמת איסור ומחמת מיאוס.

שוב ראיתי שהב"ח מסיק פן לדעת מהר"ש"ל רק בקיצור הדינים אינו פוסק פן: ועכ"פ בנ"ד נראה גם פן שיש לפסוק להטיל עליה חרם אם אינה מערמת וטוענת שקר ואז אין להוציא הנדונת מתחת יד השליש עד שיעשו פשרה פיון דמדינא בלא"ה מחמת חזקה רק משום חששא דפריצות ולכך בהטלת חרם די שלא להוציא הממון מיד השליש לבעל

ובפרט לצירוף הטעמים שפתי ומכ"ש דהגאון הש"ך שדא נרנא בהו דאין להאמין
בזה"ז שיש פרוצות וכתבו שכל האחרונים בתשובותיהם לא חשו להו סברא ע"ש.

ומחדש נדפס ספר ונקרא שמו ספר פתובה להגאון אב"ד דק"ק פפד"מ וראיתי בקונטרס
אה"ע ס"ס ע"ז שתמה על הב"ש מה שנראה מדבריו דכל שאינה יכולה לברר הדברים
שטוענת עליו והוא מכחיש אפ"ה מהני תפיסה בנדונג' וע"ז פתב דליתא דכה"ג למה
יועיל תפיסה בעדים ואפי' היתה תפיסה בנדונג' קודם הקטטא ודווקא היכא שהדברים
שטוענת עליו ידועים או שמודה בהם אלא שאינה מבורר אם ראוי שתשנא אותו מחמת
זה בזה מהני תפיסה דהו"ל פטוען הבעל שפא משום דיכול להיות שפאמת מאיס בעיני'
ומדמי לטוען על שטר א"י אם נפרעתי פטור הלו' שטוען ברי שפרע פמבואר בסי' נ"ט
ופ"ב בק"מ אף דמעוה השטר הוי כתפיסה בעדים והלכך דווקא בתפסה ברשות הבעל
או קודם שנולד הקטט ביניהם ולא אח"כ עכ"ד בקצ' ולענ"ד לא נהירא וכדמוכח
מתשובות הרא"ש שפתי לעיל בטענה שאין לו גבורת אנשים שפאה ג"כ מחמת טענת
מורדת וכתב שיש לדון לה דינא דמתיבתא אף דלא שייך חזקה דאינה מעינה פיון
שחובעת פתובה גם כן מכל מקום לא גריעא ממורדת וכן נראה מדברי מהר"מ שפתי
דווקא במורדת מחמת הסתת אביה ואמה וכה"ג ואם איתא תיפו' ליה פיון שאין שמץ
דבר גנאי נשמע בו נמי מפקינן מינה הכל וכן מוכח מתשובות מהרי"ו סימן כ"ב שהבאתי
שנראה שמשם מקור דינו של הרמ"א דאפילו בתפסה מפקינן מינה מבואר משם דאף
על גב דשם הבעל מכחיש מה שאומרת דבא עליה בנדחה אפ"ה לא פתב דמוציאין
ממנה רק משום שיש לו קצת קטט' עם חמיה ומוכחא מילתא שמיסית אותה ואף בזה
פתי דמשמעוה מסקנת דבריו דמותר המעוה שביד הנאמן ינתנו לו משמע דמה דתפסה
אין להוציא פיון שאין ידוע בבירור שע"י הסתה הוא רק דמוכחא מילתא קצת ומחמת זה
אין פח להוציא מה שתפסה אלמא דאף על גב שלא נתברר טענתה מ"מ לא מפקינן מינה
מה דתפסה א"ו דלא מיירי מהר"מ בגוונא שטענתה מתבררת על ידי עדים או שמודה
רק שמסתפקים אם מאיס בעיני' מחמת זה דאדרבא א"צ הדבר להתברר כלל ועיקר
הדבר תלוי באומדן דעתינו אם מואסת או לא שהרי אף לשיטת הגאון אם יש
עדים על הטענה מ"מ צריך לאומדן דעת לענין אם מואסת בו מחמת זה אם כן י"ל דאף
דאין עדים הולכין אחר אומדנא ואם אמתלא שלה מבוררת דנין בזה דינא דמתיבתא
להוציא ממנו אף אם תפס הוא אבל אם תפסה היא אף שהיה תפיסה בעדים מ"מ כל
כה"ג פיון שאין אנו צריכין ליזקק להוציא מיד הבעל אנו מעמידין הדבר על דינא
דמתיבתא וכמש"ל בשם מהרי"ל משא"כ בלא תפיסה אין אנו נזקקין לדון דינא
דמתיבתא להוציא מיד הבעל וכבר פתי לעיל שנראה מראב"ה דתקנת הגאונים אינה
רק בתפס.

עוד פתב הגאון הנ"ל שם לתרץ הא דבמורדת בעינה ליה לא פתב רמ"א דלא מהני
תפיסה ובמורדת מחמת הסתה פתב דלא מהני תפיסה וליזה פתב דבאמת מאיס עלי היינו
שאומרת אינה חפיצה אף בכתובה ומוחלת הכל אלא דמ"מ צרידה נצ"ב שלה מדינא
דמתיבתא דאגב צערה קאמרה ובאמת לא מחלה הלכך פשהיא מורדת מחמת הסתה הרי
מחלה ולא מהני התפיסה וע"ש שהאריך דווקא במוחלת הפתובה יכולה לטעון מאיס
עלי אבל בשואלת גט לבד כו' ולפענ"ד הא ליתא דרש"י לא כ"כ לפי מאי דמיירי בלא

אמתלא מבוררת לדבריו משא"כ לפמ"ש מהר"ם וכן הוא דעת רמ"א שצריך שיתמו
אמתלא לדבריו א"כ א"צ פלל לומר איני חפיצה לא בו ולא בכתובתו וזה מבורר למענין
בפוסקים עיין בס"ס ע"ז בקיצור דינים מהב"ח אות ה': וכבר פתבתי מה שנלענ"ד לענין
דינא ושלום על דייגי ישראל דברי זעירא מן חב"תא.

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: ועיין בח"מ סי' נ"ג ס"ק י"ד פתב דהחצי נדאי
אדרינו לאב אף לדעת המרדכי והחצי השניה נחלקו ר"י והמרדכי ומאחר דאין מוחזקין
שניהם יחלקו ויטול הבעל רביע והאב ג' רביעית ולענ"ד דבריו תמוהים בזה דבשלמא
אי המרדכי מדינא קאמר יחלקו שפיר אבל המרדכי באמת מספיקא הוא דקאמר יחלקו
דס"ל דשמא לא אסח האב דעתיה (דאין זה מוציא ממון מחזקתו וכמ"ש וילך יחלקו
דאיכא פלוגתא דרבנותא ואין מוחזק) ועכ"פ מודה הוא למהר"ם דבחזקת הבעל קאי
דאל"כ איכא ס"ס דלמא אסח דעתיה ואפי' לא אסח שמא הלכה כרש"י א"ו דס"ל
דבחזקת הבעל קאי וילך אית לן למיפסק כר"ת אלא משום דאיכא ספיקא יחלקו ולפ"ז
צ"ל דס"ל דאין מוציאין ממון מחזקתו בס"ס ודייגין יחלקו וא"ל דהמרדכי פשיטא ליה
מלתא כר"ת אפתי קשה א"כ לדידן דמספקא לן ולפי דעת רש"י הפל לבעל וא"כ נימא
איכא דהחצי מהדרינו לבעל אף להמרדכי ובחצי השניה מחולק רש"י ויטול הבעל ג'
חלקים וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי נשאר הדין פדעת המרדכי דיחלקו.

אמנם נ"ל כמ"ש דהמרדכי ס"ל דל"ש פאן חזמ"ק וגם עתה אין א' מהם מוחזק הלכך
יחלקו ומהר"ם ס"ל דשייך פאן חזמ"ק ולא שייך לומר על החצי השני ס"ס דשמא
הלכה דאיכא חזמ"ק ושמא כר"ת דז"א דתרונייהו צריכי אהדדי ואין זה ס"ס פלל: שאלה
קכו על דברי האשה שהתנדית דרך תשובה לפני א' מהדייגים שהיתה מנאפת עם גבר
תחת אישה תקח את זרים ונסתפק הדיין אם מחויב להודיע לבעלה נראה פשוט דמחויב
להודיע כדאיתא בש"ע ח"מ סי' כ"ח דבמלתא דאית בה משום אפרושי איסורא אף ע"א
מחויב להעיד וא"ל דהיינו דוקא כשיש בנדאי אפרושי מאיסור משא"כ פאן שמא לא
יאמנו דבריו ואף אם עכ"פ אם ישאלו פי האשה שמא גם לה שתאמר טמאה אני לא
יאמין דשמא עיניה נתנה באחר ונמצא אין פאן אפרושי מאיסורא ז"א דהרי הר"ן באמת
הקשה כיון דמדינא האומרת טמאה אסורה לו איך חזרו והתירו משום שמא עיניה נתנה
באחר ות' דאפקעינהו רבנן לקידושין מיניה ואין פאן איסור סוטה פלל ולפ"ז ממ"נ אם
יאמין הרי יפריש מאיסור ואם לא יאמין א"כ אפקעינהו לקידושין וג"כ אין פאן איסור
דאורייתא ואמנם יש חשש שמא תכחיש האשה אותו אח"כ ותאמר לא פעלתי און ואף
דבכה"ג האשה מותרת כדאיתא באה"ע סי' קט"ו בשם מהרא"י וא"כ ישאר הוא לבדו
ובכלל מש"ר.

אמנם י"ל דדוקא בכה"ג דזינגד אסיהד כו' דשם לא הנה אפרושי מאיסורא פלל רק
להענישו על העבר שפי' הוא משא"כ מש"ר היכי שיש פאן אפרושי מאיסורא להב' וכיון
שעכ"פ שמא יפריש מאיסור מחויב להודיע כדאיתא בביצה ר"פ המביא בפוסקים דאם
רואה חברו שזג אע"פ שמסופק אם יקבל תוכחה אעפ"כ הוא דידיה עביד וכהאי דשבת
אמרה מד"ה אם לפניך גלוי כו' ובמק"א הארכתי בזה לברר דברי הפוסקים ודברי
המג"א בא"ח הל' יה"כ ואין פנאי להאריך.

גם יש להביא ראיה מש"ס דגיטין המטמא והמדממע כו' ומ"ט אפרו בשוגג פטור כדי שידועו והקשה הראב"ד דהא בדבר שאין בידו אינו נאמן ותירץ הרשב"א ועוד פוסקים דמ"מ תיקנו כדי שידועו אולי יהא נאמן בעינו כפי תרי אלמא במלתא דספיקא מחניב להודיעו אולם יש לדחות דש"ה דאין פאן חשש על המגיד הלז משום מש"ר ואם לא יאמין לשמועתו מה איכפת לו משא"כ פאן דשמא תעזיז פניה ותאמר לא נטמאתי ועוד יש לחלק דוקא היכי שדבר ברור שיש פאן איסור רק שמסופק אם יהא נאמן או אם יקבל תוכחה אז שפיר אמרי' שהוא מחניב לעשות את שלו להודיע משא"כ פאן שיש לומר דמה שהודית בפני הדיין משום שענינה נותנה באחר ויש פאן ספק אם יש פאן חשש איסור פלל ונראה דבזה הפל לפי ראות עיני הדיין אם הדבר ברור לו אם מהימנת ליה שהודעתה הוא בדבר הודעה גמורה א"כ הוא יודע ודאי מאיסור ומחניב להודיע רק אי מספקא ליה מלתא יש לעיין ולכאורה נראה שדבר זה תלוי בשיטות רש"י ותוס' בריש פתובות והנה רש"י פי' טעמא שתיקנו פה שמתוך פה יצא הקול ויתברר הדבר ויבאו עדים וכוננת רש"י ליישב אף באשת ישראל ולא קיבל בה אביה קידושין דאף אם ימצא טענה מותרת מחמת ס"ס אפ"ה תיקנו הנשואין באופן שיבא לב"ד ויצא הקול ושמא יבואו עדים שזינתה ברצון וא"ל דשאני התם שאם ימצא פ"פ הרי יש פאן זנות ודאי לפ"ז שפיר יצא הקול עכ"פ שזינתה רק דאפתי מספקא ליה שמא באונס ואינו תחתיו משא"כ פאן שי"ל שמא לא זינתה פלל רק עיניה נתנה באחר ואין לנו לחפש פלל שאף אם ידעו שהודית שזינתה לא יצא הקול שאימרו עיניה נתנה באחר אף דז"א שגרי התוס' הקשו דמה מייתי הש"ס לקמן אף אנו נמי תנינא כו' דשמא אע"פ שאינו בקי בפ"פ תיקנו דשמא יתברר הדבר ע"י עדים אלמא דאף בכה"ג שיש ספק בדבר יש לתקן כדי שיצא הקול אמנם פן הרי באמת תירצו התו' שם שיטת רש"י דאף אינו בקי לא יצא הקול פלל אבל מ"מ אין נראה לדמותו לכאן דשם האשה מכחשת אותו בבירור וא"כ פינון שהוא אינו בקי והאשה טוענת ברי א"כ לא יצא הקול משא"כ אף שהוא אומר שאינו מאמין וגם באמירתה יש לתלות שמא עיניה נתנה באחר מ"מ אין זה הכחשה בבירור רק שהוא אינו מאמין וא"כ מ"מ יצא הקול ויתברר הדבר אמנם בסנהדרין קאמר רבא דכ"ע אין חוששין ללעז מבואר שם דלא חיישינן לכה שיצא הקול ויבואו עדים ואפ"ל דדוקא עדים והתראה לא חיישינן אבל עדים לחוד שפיר חיישינן ולענין אם עד נאמן כפי תרי לבעלה והאשה תכחישנו יש לעיין הרבה ולפמ"ש הב"ח בתשובותיו ובתשובת מהר"י הלוי וכשיאמין לו והיא תכחישנו נחכם לה אמנם אם יש פאן פבוד משפחה או בנים חשובים אם י"ל פינוצא בזה: מצאתי להגאון מפראג חלק א"ח סי' ל"ה שהאריך בזה ע"ש ומה שרוצה לדמות איסור דהכא לאיסור נזיר שישנו בשאלה וה"נ יכול לעקור האיסור ע"י שישלח גט ויבטל כו' ואף דאנו קי"ל בטלו מבטל מ"מ בפני א' אמרי' מה פח ב"ד יפה והלקף לדעת הרמב"ם דס"ל אם הלוכש שוגג יפשיטנו חבירו מ"מ זה הוי כמו איסור נזיר שפבוד הבריות דוחה אותו כמ"ש התוס' לפענ"ד ליתא דהתם לא מדמה לי רק לענין התראת ספק משא"כ לומר דדמי לנזיר שישנו בשאלה לענין פבוד הבריות ליתא פלל דהרי לכתחלה אסור לו לבטל ואף בדיעבד אם יבטל ואפקעינהו לקידושין הרי מעשה פל בעילותיו זנות וזה לא אמרי' ודוקא שזיר שיכול לעשות בהיתר לעקור האיסור מעיקרו משא"כ פאן ע"ש בגיטין ברשב"א גם מ"ש דאם

מבטל בפני א' ג"כ אפקעינהו ז"א רק לפי מהרש"א משא"כ להחכם המגיה במש"ל פ"ג מה"ג חולק בזה אמנם הגאון הנ"ל מסיק ג"כ דמחויב להודיע אף שאפשר שלא יאמין הבעל מ"מ איהו דידיה עביד ונשם מייתי דברי הסמ"ג בל"ת רי"ג מייתי מההוא סמ"א כו' ע"ש ונהנה הסמ"ג מייתי ג"כ מגיטין ב"ה דס"ת אזכרות שבו לא פתבתי לשמן כו' וראיה זו איני יודע מה טיבה דהתם אין שם הוצאת שם רע ולעז ומה היה לו לגעור בו כשכא להודיע בעצמו שלא כתב האזכרות לשמן וגם הראיה מההוא סמ"א ועובדא דבת ר"ח דאמרה על האי איתתא ידענא בה דחשודא על השבועה יש לדחות דשמה לא גערו בהם דשמה ע"י תקירת ב"ד יתברר הדברים ע"י עדים ואפשר שהם עצמם היו סבורים שיהיו יכולים לברר אלא שאח"כ לא עלתה בידם וגם י"ל שלא גערו בהם לפי ששמה ידוע להם שיהיו נאמנים כב"ת וע"ש בפסחים ב"ה דאמרי' מהו למימר לרבים למסני' כו' וקצתתי ואמנם לאשה נראה דנדאי הוי מחויב להודיע לה שנגאסרת בזה על בעלה שיהי' היא מזיזה במעשה ואע"ג דאפשר שהיא סוכרת שמתרת היא לבעלה רק דעבד איסור' וע"ז היא מתודית וא"כ י"ל כדאמרי' בביצה ר"פ המבי' הני נשי דאכלו ושתו עיה"כ עד חשיכה כו' מוטב שיהיו שוגגין כו' הרי מבואר דעת הרא"ש בשם בעה"ע דכל כשהאיסור מפורש בתורה מחינין בהו עד דפרשי וכ"פ בש"ע א"ח סי' תר"ח ואע"פ שדודי מ"ו הגאון נ"י בחיבורו למסכת ביצה כ' שמדברי התו' שפתבו בשבת דהיכ' דידעיןודלא מקבלי אמרי' מוטב כו' ואינהו מיירי לענין מפורש בתורה דאל"כ מאי מייתי משעת חורבן דהתם עברו אמפורש בתורה ולענ"ד אין ראיה כ"כ די"ל דהתוס' ובעה"ע לא פליגי דבה"ע מיירי היכא שדינו תקיפה לענוש אם לא ישמעו כמבואר בלשונו שכתב דענשינו להו עד דפרשי וכיון שאפשר להפרישו אין להעלים עין מעובר על איסור' תורה פדכתי' ובערת הרע מקרבך ופן כל העם ישמעו וייראו כו' משא"כ בההיא דשבת שאם היה ידוע שלא יקבלו אין ביד ר' סימון לענוש דבי ר"ג וכן בשעת חורבן שלא היו פח לזקנים לענוש לשרים אין חילוק בין דבר המפורש בתורה או לא דס"ס שייך מוטב שיהיו שוגגין כו' והארכתי בענין זה במ"א ואמנם פן לפ"ז בנ"ד לכאורה אין להודיע להאשה כיון שאין בינה להפקיע עצמה מבעלה ואף אי מקבלה מיניה מ"מ שמה הבעל לא יאמין כי יאזין קולה וישמש עמה בע"כ ובכה"ג פשיטא דאין נ"מ בהודעה זו כיון דלאו בדידה לפרוש מהאיסור אף לפמ"ש לעיל סברת הר"ן בנדרים שפיר יש נ"מ דשמה תקבל ממנו ותאמר טמאה אני לה ואע"פ שהוא לא יקבל ממנה ולא יאמין זה מ"מ יהיה בזה אפרושי מאיסורא דבכה"ג אמרינן אפקעינהו רבנן לקידושין וכיון דאפשר נמי שיהבעל יאמין לה ויוציאה או היא תעשה טעדיקי שתצא מתח"י מחמת שתדע שאסורה לו א"כ פשיטא שיש להודיע לה שהיא אסורה לו ולהזהירה שתעשה באופן שתצא מתח"י ועכ"פ למעט התפלות מה דאפשר אם יודעת בנפשה שלא יאמין לו ולא תוכל לצאת מתח"י והדיין יאמר לה שאם האמת אתה שזינתה והיא רוצה בתשובה אין תשובה מקובלת מזו ואם יש בינה לפטור עצמה ובצבו נפשה היא קיימא קמיה לא יועילו לה דברי הצומות ונעקתה אחרי כי היא תוספת טומאה על טומאת' ולא יאבה ה' סלוח לה והשמים יגלו עונה והחכם עיניו בראשו לכלכל הדברים במשפט שלא תהיה לה זאת לפוקה ותחשב לה לצדקה: ואשר נדרשתי מכוון הרב כו' מו' דוד צבי נ"י האב"ד דק"ק קרעמניץ על דברת האשה זאת הרשעה הקדישה בעינים על הדבר פאשר באו

הדברים באנרף בג"ע אשר העידו אנשים פשרים אשר ראו בברורים כי תחת אישה תקח את זרים והעדויות אתי לידי גנבנינא בב"ד הצדק של הרב הג"ל וגזור רבנו טומאה על אשת הזימה ונשדו גודא רבא על הבעל להוציא רשעה זו מתוך ביתו ואם ימאן ויהי' מפת הסוררי יצאו עליו אנררים וינזרו בני ישראל מעמו סורו טמא קראו למו ונלנה עם הרב הג"ל ג"כ פבוד חד"ז הרב הגאון המפורסם מוהר"ר ליבוש אוירבאף האבד"ק ווישנאנויץ יצ"ו ויחזקו במסמורים ובענגנות צדקו הקדושה עשה דרף בקשה למחוי חתימות ידי אפתבי ולא יכולתי להשיב פני מפחת חביב עלי עד לאחת ואען ואומר כי ע"פ דת התורה הדבר ברור פאחותו שהיא אסורה וחובה על הבעל להביא הארורה לב"ד ולהוציאה בגט פשר ואז יהי הבעל מעון מנוקה ומפלל הן כו' ואיש זרוע אשר הריחו ביראת ה' ובידו לסייע לדבר מצוה זו לדון בכפי' חובה עליו לעמוד בפרץ להעבי' רוח הטומאה מן הארץ וכל ישראל יהיו נקיים וה' יגן עליהם כצפירים עפות דברי זעירא מן חבריא מדרס לפירושים ועבד פפות סמוף באשישות וידיו רפות ותשושות.

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד: שאלה קכח תשו' לאחי הרב 'מו' חיים מרדכי נ"י אשר השבתי לו בימי עלומינו: אהובי אחי מכתבך הגיעני מה שהקשית על מ"ש בש"מ בשם תוס' הרא"ש ריש פתובות דבארוסה שפיר שכיח זנות דדוקא בא"א לא שכיח שבעלה משמרה וע"ז הקשית מגיטין דף כ"ו דקאמר קא פסיק ותני ל"ש מן האירוסין כו' אלא למ"ד משום פירות ארוסה ל"ל פירי ולפי דברי הרא"ש מה קושני' דהא בארוסה שפיר י"ל דמודה ר"ל דצריף זמן משום בת אחותו דבארוס' שפיר שייף חשש' דזנות ומוד' ר"ל לר"י דתיקנו בה זמן משו' ב"א עכ"ד והנ' תיקף בבוא דבריה עלה במחשב' לפני לתרץ זה ואכתוב לה בקיצור מופלג דהנה לכאור' ק' מאי קאמר בשלמא למ"ד שפא יחפה איפא הא לקמן דף ל"ג הקשו התוספות מה הועילו בתקנתן שישלח גט ויבטל והרשב"א שם הביא בשם רשב"ם דלא חיישי' לזה דאין אדם עושה בעילתו ב"ז וזה דוקא בנשואה אבל לא בארוסה כמבואר שם וא"כ בארוסה זמן לא מהני מידי דבלא"ה מצוי לחפות כקו' התוס' אף י"ל דזה דוק' לרשב"ג דס"ל מה פח ב"ד יפה וצ"ל אפקעינהו לקידושין משא"כ לדידן דקי"ל לרבי דאמר בטלו מבטל שפיר צריף זמן לארוס' אף דאפתי ק' דהרי התוס' גבי פלוגתא דר"נ אמר דמבטלו בפני ב' הקשו מאי נ"מ ותירצו דנ"מ לרבי דס"ל דבטלו מבטל דאפ"ה אם בטלו בפני ב' לר"ש ובפני א' לר"נ אינו מבטל דמה פח ב"ד יפה ולפ"ז אף לרבי אמרינו אפקעינהו וא"כ ל"ל זמן בארוסה אף י"ל דא"ש לפמ"ש החכם המגיה במשנה למלה ה"ג דבפני א' בלאו מה פח ב"ד יפה נמי אינו בטל מחמת דאין דבר שבערוה כו' וא"כ למ"ד דבפני שנים לא אמרי' אפקעינהו פלל דבפני ב' באמת מבטל ובפני א' מדינ' אינו בטל ובש"ס שם אמרי' דר"י ס"ל כר"נ דבפני ב' ונשפיר שייף לומר דבארוסה צריף זמן משום חיפוי משא"כ לר"ל אמרי' התם דסבר כמ"ד בפני ג' א"כ לדידנ' ל"ש בארוסה טעמא דחיפוי פיון דבלא"ה יכול לחפות ויזהה אמר אחי החרף מו' געציל דמוכח כהאמר' דאיפוף בתר'ייתא דאי איפוף קמ'ייתא לא הנה הש"ס לקמן מקשה מידי ודו"ק.

ועוד י"ל דהנה הפ"י ומהר"ם שי"ף מקשים דבלא"ה מצוי לחפות ע"י שיכתוב לה בכת"י ונ"ל דהתוס' לעיל דף ג' תירצו שפא תתפוס הפירות ולכך חיישי' בכת"י משום פירי והנה הרא"ש ז"ל ס"ל דמוקדם פסול בדיעבד וכתבו הפוסקים טעמא משום שפיון

שְׁהַקְדִּימוּ בְּכוֹנְנָה הָרִי נִכְתָּב בְּפִסּוּל וְהוּי כְּמִזְוֵי מִתּוֹכוֹ דְּפִסּוּל וְהִנֵּה הַתּוֹסֵ' פְּתָבוּ דְלִקְוֵ
לֹא מוֹקְמִינּוּ אַחְזָקָת א"א דְּהָרִי גְרוּשָׁה לְפָנֵינוּ וּלפ"ז זֶה דְּוָקָא בְּאִין בּוּ זְמַן מִשְׁא"כ בִּכְת"י
אֲמַרִי דְּאוּקְמָא אַחְזָקָת א"א שְׁנַתְּנָה לָּהּ עֵתָהּ רַק שְׁבַכְוֹנְנָה הַקְּדִים הַזְּמַן וּא"כ יֵשׁ לְפִסּוּל
אֲף בְּדִיעְבַּד וְאֲף עֲכָשְׁוֹ אֵינָה גְרוּשָׁה אֲף י"ל פִּינּוֹן שְׁהַבְּעַל רוּצָה לַחֲפּוֹת וְאוּמ' שְׁגַרְשָׁה
בְּזְמַן הַפְּתוּב בְּגֹט א"כ עכ"פ נֶאֱמָן מִפְּאֵן וְלִהְבָּא כְּמוֹ כָּל בְּעַל שְׁאֲמַר גְּרִישְׁתִּי אֶת אֲשֵׁתִי
דְּנֶאֱמָן מִפְּאֵן וְלִהְבָּא עכ"פ וְכִינּוֹן שְׁפָן א"כ מִפְּאֵן וְלִהְבָּא וְדָאִי גְרוּשָׁה הִיא וְשִׁפִּיר י"ל הָרִי
גְרוּשָׁה לְפָנֵינוּ וְשִׁינְיָה חִיפּוּי וּא"כ קָשָׁה מָה הוֹעִילוּ בְּתַקְנָתָן אֲף י"ל דְּר"י לְשִׁיטְתּוֹ דַּס"ל
דְּלֹא פְּלִגְיָנּוּ דְּבוּרָא בְּחַד גּוּפָא כְּמִבּוּרָא בְּדְבָרֵי הַתּוֹסֵ' שְׁם דַּאל"כ מֵאִי קַמ"ל בְּהָא דְלִמְפָּרַע
אִינוּ נֶאֱמָן וְכֵן מְבוּרָא בְּרִישָׁב"א בְּגִיטִין דְּרַח' דְּר"י וּר"ל בִּירוּשְׁלַמִי מְחֻלְקִי דְּר"י ס"ל
לֹא פְּלִגְיָנּוּ דְּבוּרָא וּר"ל ס"ל פְּלִגְיָנּוּ ע"ש בְּשֵׁם בַּעַה"ע דְּהִהוּא דִּירוּשְׁלַמִי חַד גּוּפָא הוּא
וְאִפ"ה ס"ל לר"ל דְּפְּלִגְיָנּוּ וּלפ"ז קָשָׁה מֵאִי פְּרִיָּה ר"ל מ"ט לֹא אֲמַר כְּר"י דְּלַר"ל דַּס"ל
דְּפְּלִגְיָנּוּ א"כ שׁוּב שִׁפִּיר יְכוֹל לַחֲפּוֹת בִּכְת"י וְלֹא הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָן אֲף י"ל דְּשִׁפִּיר
מִקְשָׁה מ"ט לֹא אֲמַר כְּר"י שְׁהָרִי הַתּוֹסֵ' הִקְשׁוּ דְּאֲמַאי נִכְתָּב בְּיוֹם פִּסּוּל הָא לֹא שִׁינְיָה
שְׁמָא יַחֲפָה פִּינּוֹן דְּקָלָא אֵית לִיהּ שַׁע"מ מוֹצִיאִין קוּל וְתִירְצוּ דְּשְׁמָא יַחֲפָה וְיִתְּנָה לָּהּ בְּצַנְעָה
וְנָה שִׁינְיָה דְּוָקָא הִיכָא דְּאִיכָא עֵינֵי חֲתִימָה אֲמַרִי מִסְתַּמָּא הִי שְׁם ע"מ מִשְׁא"כ כְּשִׁינְיָה
לַחֲפּוֹת בִּכְת"י תַּצְטַרְךָ לִהְבִּיא ע"מ לְפָנֵינוּ אֲף דְּאֲפִתִי קָשָׁה פִּינּוֹן דְּבַעֲדֵי זְנוּת לַחוּד לֹא
קְטָלִין לָּהּ א"כ אֲף שְׁתַּבִּיא ע"מ שׁוּב הָוִי חֲצִי דְּבָר אֲף י"ל דַּע"מ לַחוּד נְמִי יוֹצֵא תּוֹעֲלָת
מַעֲדוּתָן לַעֲנֵן פִּירוּת וּא"כ לֹא מְצִי לַחֲפּוֹת פִּינּוֹן שְׁתַּצְטַרְךָ לִהְבִּיא ע"מ וְהֵם יִדְעוּ הַזְּמַן
שְׁנַמְסַר פִּינּוֹן שְׁבַהֲגֹט פְּתוּב זְמַן וְיִרְאוּ שְׁלֵא נְמַסַּר בְּיוֹם הַפְּתִיבָה וְלֹא הָוִי חֲצִי דְּבָר פִּינּוֹן
דַּנ"מ מַעֲדוּתָן שְׁל הַע"מ לַעֲנֵן פִּירוּת אֲף כ"ז לַעֲנֵן נְשׁוּאָה מִשְׁא"כ בְּאַרוּסָה דְּלִית לָּהּ
פִּירֵי שִׁפִּיר מְצִי לַחֲפּוֹת בִּכְת"י וְלֹא הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָן שְׁתִּיקְנוּ זְמַן וְשִׁפִּיר פְּרִיָּה ל"ל
זְמַן בְּאַרוּסָה מִשְׁא"כ לר"י דַּס"ל לֹא פְּלִגְיָנּוּ דְּבוּרָא בְּלֹא"ה אִינוּ יְכוֹל לַחֲפּוֹת בִּכְת"י
דְּמוֹקְמִינּוּ לָּהּ בְּחֻזְקָת א"א כְּנ"ל שִׁפִּיר תִּיקְנוּ זְמַן בְּאַרוּסָה מִשׁוּם שְׁמָא יַחֲפָה וְלִכְאוּרָה
יֵשׁ לַהֲקִשׁוֹת לְפִי פִי' הָר"ן דְּהָא דְּקֶאֱמַר לֹא מִקְדִּים כּו' הֵינּוּ מִשׁוּם שְׁאִינוּ רוּצָה לַהֲקִדִּים
וְלַהֲפָסִיד פִּירוּת מִיּוֹם הַפְּתִיבָה וּלפ"ז ק' דְּבְּאַרוּסָה דְּלִית לָּהּ פִּירֵי אֲפִתִי תִקְשִׁי מָה הוֹעִילוּ
בְּתַקְנָתָן דְּהָא אֲפִתִי אִיכָא דְּכְתַבִּי וְאַנְחִי' כּו' וּא"ל דְּכִינּוֹן שְׁלֵא נְמַסַּר בְּיוֹם שְׁנַכְתָּב
קוּל יוֹצֵא דְּהָא אֲפִתִי מְצִי לַחֲפּוֹת שְׁתִּיקְנוּ בְּצַנְעָה וְעוֹד דְּאַפְּלִי אִם יְבוֹאוּ ע"מ חֲצִי דְּבָר הוּא
פִּינּוֹן דְּלִיכָא תּוֹעֲלָת לַעֲנֵן פִּירוּת וְעוֹד קָשָׁה דְּסִבְרַת הַשְּׁטַמ"ק דַּא"כ ר"ל מ"ט לֹא אֲמַר
כְּר"י פִּינּוֹן דְּזְנוּת שְׁכִיחָא עכ"פ בְּאַרוּסָ' א"כ יֵשׁ לַחוּשׁ שְׁמָא יַחֲפָה דִּיקְסְרוּ הַעֲדִים שְׁהִי
נְשׁוּאָה וְיִכְתְּבוּ לָּהּ בְּלֹא זְמַן וְאִע"ג דְּנִימָא דְּבְּאַרוּסָה בְּאַמְתָּ לִיבְעִי זְמַן מ"מ הָא ג' גִּיטִין
פִּסּוּלִין וְאִם נְשִׂאת הַגּוֹלֵד פֶּשֶׁר וּבְשִׁלְמָא הַשְּׁתָּא דְּתִיקְנוּ זְמַן בְּנְשׁוּאָה א"כ אֵהְיִי דְּלִכְתַּחֲלָהּ
לֹא תִנְשָׂא וְלֹא חֲתָמוּ סְהַדֵּי עֲלָהּ כַּמ"ש ר"ש"י מִשְׁא"כ אִם לֹא נִתְקַן כָּלֵל בְּנְשׁוּאָה א"כ אִם
יְסָבְרוּ הַעֲדִים שְׁהִי נְשׁוּאָה שִׁפִּיר יְכַתְּבוּ בְּלֹא זְמַן וְיַחֲפָה עַל ב"א שְׁזִינְתָה אַרוּסָה אֲף י"ל
דְּהִנֵּה הָא וְדָאִי דַּע"מ מוֹצִיאִין קוּל רַק שְׁאֲפֶשֶׁר שַׁע"מ לֹא יִדְעוּ יוֹם שְׁנַמְסַר רַק שַׁע"כ
צָרִיכִין לְדַעַת יוֹם הַמְּסִירָה דַּאל"כ הָוִי עֲדוּת שִׁא"א יְכוֹל לַהֲזַיְמָה אֲף י"ל דְּעִיקָר עֲדוּת
שִׁא"אִי לֹא אִינוּ רַק מִשׁוּם פְּתוּבָה וּפִירוּת דְּלַעֲנֵן אִיסוּר וְהִיתָר לֹא שִׁינְיָה כָּלֵל וְכִינּוֹן דְּאַרוּסָה
לִית לָּהּ פְּתוּבָה וּפִירֵי לֹא יִצְטַרְכוּ הַע"מ לְדַעַת בְּאִיזָה יוֹם נְמַסַּר וּלפ"ז בְּשִׁלְמָא לַעֲנֵן
חִיפּוּי דְּאַרוּסָה שִׁפִּיר שִׁינְיָה חִיפּוּי דְּאֲף שִׁינְיָה ע"מ א"צ לְדַעַת בְּאִיזָה יוֹם דְּלֹא נ"מ מִיַּדִּי

משא"כ פשיאמר לעדים שכתבו לה גט בל"ז שישפרו שהי' נשואה ועכ"ל שגם הע"מ
יספרו דאל"כ לא יתוצו להיות עדים בזה וכמ"ש הפ"י לענין גזירה לזמן וא"כ פיון
שהעדי' יספרו שהיא נשואה שוב יתנו אל לבם יום שנמסר דבנשואה צריכין לידע
דאל"כ הוי עדות שא"א יכול כו' לענין פתובה ופירות וא"כ לא מצי לחפות פלל ועוד
י"ל דאם נותן לה הגט והיא פבר נשואה אמרי' דלאחר נשואין הוא דאיתהב לה דאמרי'
פאן נמצא פאן הי' אחר שנכנסה לרשות הבעל וא"ל דבאמת תהיה ארוסה עדיין רק
שהעדים יספרו שהי' נשואה ז"א דמ"מ אהני לענין שאם תנשא אינו יכול לחפות וכענין
שאמרו אהני לשבוע דבתריה כו' וצ"ע אם שייך בזה פאן נמצא וכו' פיון שאדרבה בגט
זה היא מוציאה עצמה מרשות הבעל: ובכללי חזקה שלי פתבתי ליישב מ"ש התוס' דלא
מוקמינו בחזקת א"א דהרי גרושה לפנינו והקשה הפ"י דהא חזקה דהשתא נגד חזקה
דמעיקרא לאו פלום היא ולפמ"ש י"ל פיון דהשתא היא גרושה וקנתה רשות לעצמה
אין מחזיקין הזנות מרשות לרשות אכל לענ"ד דהא דאין מחזיקין מרשו' לרשות לא
נאמר אלא בכגון הך דמומין שהי' טוענת ברשות הבעל הנה ונסתפחה שדהו לפי שהאשה
היא קנינו של האישי ולכן אין מחזיקין מרשו' לרשות ואם נולדו ברשות האב פיון דע"כ
היא ברשו' האב גם לאחר האירוסין לכמה דברים כמ"ש הרא"ש וכ"כ הרמב"ן
והרשב"א הביאם בש"מ לכן פיון דע"כ רשות האב איתרע חיישינו שאיתרע לגמרי והנה
קודם אירוסין ואין לנו לתלות ברשות הבעל הנה ונסתפחה שדהו דהא לא חזינו דרשות
הבעל איתרע פלל ואין לנו לתלות במזלו פלל וכן במשאראסתני נאנסתי פיון דנאמין
אותה דאנוסה הוי והקלוקל שפא ע"י יש לתלות במזל מי שנמצא הקלוקל ברשותו וכן
בההוי דטבח יש לתלות במזל הטבח ואמרי' דשפא ברשותו ומזלו נטרפה שדחקה המחט
ועברה וכ"ז לענין זנות דאונס אכל זנות דרצון אינו תלוי במזל כ"א בבחירת האדם אין
בו חילוק רשויות פלל: שאלה קכט שנית על ענין הנ"ל שלום כו' הגיעני דברי אשך
פתבת להשיב על דברי אה לפ"ד עברת עליהם לפום ריהטא אכל אם תשית לבך לדעתם
עיניך תחזינה משרים פי הדברים טובים ונכוחים ותחלה אבאר שמ"ש דאליכא דר"ל
יקשה קושית התוס' למסקנא דהא יכול לחפות על ב"א דארוסה וזה נדאי אינו לא ידעתי
מי לחוש לומר שזה נדאי אינו שיקרי לדעת התוס' בחד תירוץ יכול הוא לחפות אף
בנשואה רק שאין לחוש אם מחפה כדין ואולם הנה מפרשים במקובצת שכתבו דבארוסה
זנות שכיח לא ס"ל הך תירוץ אלא ס"ל פיון שמ"מ יכול הוא לחפות א"כ לא הועילו
במתנתן שיקרי שפיר יחפה בהיתר אלא דבנשואה אין לחוש לכה רק בארוסה דליכא ב"ז
והא דצריך להניח הזמן למסקנא משום גזירה שפא יאמרו גיטה כו' ומ"ש בשם
המקובצת דאף בארוסה שייך אין אדם כו' דברים אלו מרפסן איגרא דאטו משום הא
נימ' דאנן סהדי דלא בטלו בלב ואם ירצה לבעול אח"כ יקדשנה מחדש וא"כ י"ל דשפיר
בטלו ואי משום דחכמים הפקיעו הקידושין מאי איכפת ליה בהכי פיון דלא מפסיד מידי
ואם ירצה לבעול אח"כ ג"כ יקדשנה וכ"כ להדני' הרשב"א בשם ר"ת שכתב תינח נשואה
ארוסה מא"ל יע"ש ואמנם לכאורה יש לדחות מ"ש משום דלר"ל נמי שייך שפא יחפה
עכ"פ היכא דקידש בביאה דאז שייך לומר אין אדם כו' ב"ז וא"כ פיון דאהני עכ"פ
להיכא דקידש בביאה שפיר תיקנו זמן בארוסה אף י"ל פיון דאיבעני' בקידושין אי
אירוסין עושה או נשואין עושה וא"כ אפתי תיקשי אי אמרי' נשואין עושה א"כ להיכא

דקידוש בביאה שוב הנה נשואה ולא נשכח זנות ובלא"ה ליפא למיחש לחיפוי ומ"ש
שבחנם טרחתי להביא דברי המגיה שפן הוא בך"ן לפום ריהטא פתבת פן שאע"פ שהר"ן
כתב מחמת דאין דבר שבפערנה כו' הנה התוס' בעצמם דף ל"ג ד"ה רבי פתבו טעמא דאין
יכול לבטל בפני אחד משום דבר שבפערנה ועיין במהרש"א שנסתפק בדבריהם ולכך
הבאתי דברי המגיה שמפרש אף דברי התוספות בדף ל"ב ג"כ ע"ש: ומ"ש להשיב על
דברי מדברי התוס' בכתובות שכתבו דחזקת פנויה איתרע וה"ה פאן איתרע חזקת א"א
אין הדמיון עולה יפה דהא נדאי שפיר כתבו התוס' שם דאיתרע חזקת פנויה לענין מכאן
ולהבא אין להתייר להנשא' לכתחלה אבל אם היינו מסופקים על מעשה זריקת הקידושין
אימת הנה אם בניסן או באייר נדאי נשגם התוס' מודי דאמרי' אוקמ' אחזקת פנויה עד
עתה והשתא הוא דאיתרע ואם נתקדשה קידושי נדאי אלא שספק אם בניסן או באייר
אז שפיר י"ל דאיפא ספיקא שמא בניסן ואין להעמידה על חזקת פנויה דמעיקרא זיל
בטר חזקה דהשתא דהיא מקודשת לפנינו ונימא כמו דהיא מקודשת השתא פה היתה
מקודשת מעיקרא וזו סברת התוס' פאן לענין חזקת א"א דאמרי' הרי גרושה לפנינו ומאי
חזית למיזל בטר חזקת א"א דמעיקרא זיל בטר השתא וכן בההוא דבוגרת לפנינו ונהרי
חסר לפנינו וזה דוקא היכא דמכאן ולהבא אין פאן ריעות' לבד הא נדאי דלענין למפרע
מוקמינו לה אחזקתה קמייתא ואמרי' השתא הוא דאיתרע דוק ותשפח בסוגיות השייכים
לחזקה שדברים אלו ברורים כ"ז פתבתי לדבריה דמוחבת מדברי התוס' לדברי
המפרשים אלו אבל באמת דברי התוס' הללו אינו מוסכמים כמבואר אצלי באורח וגם
דברי התוספות גופניהו מבואר במפרשים שפוננתם רק לענין להתייר להנשא' לכתחלה
לבד ואין להאריה ועיין בפ"י מ"ש גבי מחקה דחיישי' דלמא הנה מאןחר ולא שייך הרי
גרושה דהוא חזקה דהשתא דשמא גם עכשיו אינה נדאי מגורשת יע"ש: ואמנם לפי מ"ש
הפ"י בכוננת התוס' דהרי גרושה לפנינו דדמי להך דכתמים דמטמא למפרע עד שעת
פיבוס דהא ע"כ שהיינו מחזיקים אותה בטעות בא"א שהרי ע"כ לאו עכשיו ברגע זו
נתגרשה דא"כ הרי עדים מצויין לפנינו כו' א"כ לאו עכשיו נתגרשה אלא מתמול שלשום
וא"כ הרי היינו מחזיקים אותה בטעות כו' ולפ"ז בלא"ה לק"מ דיחפה בכת"י דלענין
כת"י שפיר אמרי' דהיא בחזקת א"א ומעולם לא היינו מחזיקים אותה בטעות דעכשיו
הוא דאיגרשה ונתן לה גט בכת"י וביתר דבריה לא ראיתי לכתוב כי בקל תוכל לישבם
בעצמך אחר העיון: ועיין במ"ש אא"ז הגאון בת"ש דדוקא לענין אם זרק קידושין ספק
קרוב לו פתבו התוס' פן דלא שייך לאוקמא אחזקת פנויה פיון שהדבר נפל במקרה ואטו
משום חזקה נימא דמסתמא נפל קרוב לו וכעת איני זוכר באיזה מקום ראיתי פן בדבריו
ובקונט' החזקות פתבתי הרבה בענין זה וכעת לא נפניתי להאריה דברי אחיה: הק' אפרים
זלמן מרגליות מבראד: שאלה קכט תשובה לכבוד מחו' הרב הגאון אב"ד סטאניסלאב
נ"י ותוכן הענין בחשש גט מעושה ומוכן מתוך התשובה: ארי עלה ונתעלה.

ריש מתיבתא וריש פלה. מאוד נתעלה רחמנא גינטריה שמירה מעולה.

ה"ה פבוד אהובי הרב כו' מהורר ארי' ליב סג"ל הורוויץ נ"י: אחד"ש אם אמנם דרך קו
קולמסי אידי דטרידא למפלט לא אוכל מלט כו' ובמה דסיים כ"ת אפתח: פתב מר לתרין
מה שהקשה המ"ל אהדדי גט אחליצה ואיהו מפרק לה דגט שאני דאיתא בשאלה הנה
אף פי הדברים נכונים מצד עצמם שפן מבואר מדברי הריטב"א שהביא הב"י ס"ס קנ"ד

שְׁכַתב דָּאָם אִיתָא דְאִינוּ מְגֵרֵשׁ לָהּ אֱלָא מִחֻמְתָּהּ הוּ"ל לְבַקֵּשׁ צַד לְהִיּוֹת נָקִי מִשְׁבוּעָתוֹ אוֹ לְגַלוֹת דַּעְתּוֹ לְמִסּוֹר מוֹדְעָה מְבוֹאָר דְדוֹקָא הֵיכָא שְׁהֵלֵף וְגִירֵשׁ מַעְצָמוֹ אִזְ אַמְרִינוּ דְמֵאֵן לִימָא לָן דְמִינֵס אָנוּס מִחֻמְתָּהּ הַשְׁבוּעָה דְלִמָּא בְרָצוֹן הוּא נוֹתְנוּ וּמָה בְּכֶף שְׁקַפְז וְנִשְׁבַּע לְזְרוּזֵי נְפִשְׁיָהּ מִשְׁא"כ הֵיכָא שְׁכַפּוֹ אוֹתוֹ לְגֵרֵשׁ שְׁנֵרְאָה בְּעֵלִיל שְׁמִחְמַת אָנוּס הוּא שְׁגִירֵשׁ מְבוֹאָר בְּדִבְרֵי דְבַכָּה"ג שְׁכַפּוֹ אוֹתוֹ לְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ אִין הֲגַט פְּלוּם וְאִין תְּמָה בְּזָה עַל בְּדִק הַבֵּית שְׁכַתב עַל דְבְרֵי רִיטְב"א הִלְלוּ שְׁכ"כ בְּתִשׁוּ' ר"י בֶן הָרָא"ש וְלַעֲנֵד הֵם גּוֹפִים מְחֻלְקִים שְׁלֹדַעַת הַר"י פִּינּוֹן שְׁהֵדְבֵר מוּטֵל עָלָיו מִחֻמְתָּהּ הַשְׁבוּעָה כּוֹפִין אוֹתוֹ וְהַמְעַשֶּׂה קִיָּים מִשְׁא"כ לְהַרִיטְב"א וְא"כ גְּבִי חֲלִיצָה בְּסִי' קִס"ה לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דִּס"ל כָּל שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ מִחֻמְתָּהּ הַשְׁבוּעָה הָנִי מַעְוֵשָׁה שְׁלֵא כְּדִין וּמְבוֹאָר שְׁם לְהִדְיָא מִ"ש וּמ"מ זָה שְׁלֵא קִיָּים שְׁבוּעָתוֹ מַעְצָמוֹ כּו' מְבוֹאָר מְזָה שְׁאָם עֵמֵד וְחֲלִץ מַעְצָמוֹ שְׁפִיר הָנִי חֲלִיצָ' וּכְמ"ש סִי' קִנ"ד גְּבִי גֵט וּמ"ש מְכ"ת דֵּהת' הִיָּה הַסְּפֵק אוֹ מַח"ק אוֹ מִי"ק וְאִי מַח"ק הָנִי כְּנֹדֵר שְׁל שְׁחֹק: וְלַעֲנֵד צ"ע שְׁלֵא נִזְכָּר שְׁם שְׁהִיָּה סְפֵק בְּזָה אֱלָא שְׁהַרִיטְב"א כְּתַב שְׁבִין הָאוּמֵר כְּף וּבִין הָאוּמֵר כְּף יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲנִישׁוּ אוֹ מְדִין שְׁבוּעוֹת בְּטוּי אוֹ מְדִין שְׁבוּעַת שְׁנָא גַם צ"ע שְׁהִירֵי אָנוּ בְּאַמְתֻּמְנֵהֶגְנוּ לְהַתִּיר לִיָּבָם אִם נִשְׁבַּע כְּמְבוֹאָר בְּסֹדֵר חֲלִיצָה וּבְשִׁלְמָא מִשְׁ"ע סִי' קִס"ט שְׁכַתב שְׁיֵשׁ לְהַתִּיר שְׁבוּעָתוֹ אִין רְאָה דִּי"ל דְאֲזִיל לְשִׁיטְתוֹ שְׁפּוֹסֵק מְצוֹת יְבוּם קוֹדֵם מִשְׁא"כ לְדִידוֹן דְמִסְפֵּק' לָן וְעַכ"פ כְּפִישֵׁשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבְנִים שְׁכַתב רַמ"א שִׁי"א שְׁמַח"ק א"כ אִיָּהּ מִתִּירִין אֱלָא וְדֵאִי דְכָה"ג פְּשִׁיטָא דְזָה לֹא מְקַרִי קִיָּים הַמְצָנָה לְדַמּוֹתוֹ לְנֹדֵר שְׁל שְׁחֹק פִּינּוֹן דְבְדִידֵיהּ תְּלָא רַחֲמָנָא אִיָּהּ דְמ"מ מְקַרִי נִשְׁבַּע לְכַטֵּל קֶצֶת פִּינּוֹן דְאִיכָּא מְצָנָה טְפִי בְּיְבוּם וְגַם בְּזָה כְּתַב הַרִיטְב"א שְׁאִין זָה נִשְׁבַּע לְכַטֵּל אֲבָל פְּשִׁיטָא שְׁיִכּוּלִים לְהַתִּיר לוֹ הַשְׁבוּעָה וּכְמוֹ שְׁמִתִּירִין לוֹ אִם נִזְדַּר לְלַקֵּחַ לֹא"י וְכֵן נִזְדַּרִי תַעֲנִית וְצִדְקָה נְעוּד דְהוּא גּוֹפָא קִשִׁי' מ"ש הַרִיטְב"א דְאִי מַח"ק מ"מ הָא קִי"ל נִשְׁבַּעִין לְקִיָּים הַמְצָנָה וּשְׁבוּעָה חֲלָה כְּדֵאִיתָא פ"ק דְנִזְדָּרִים וְלִכְאוּרָה אֲדַרְבָּה שְׁם אִיתָא לְהִיפֹף דְכְּרִיף אֵהָא דְמִנִּין שְׁנִשְׁבַּעִין לְקִיָּים הַמְצָנָה הָא מִן שְׁבַע נְעוּמָד מֵהַר סִינֵי הוּא וּמִשְׁנֵי דְשָׂרֵי לְזְרוּזֵי נְפִשְׁיָהּ אֱלָמָא דְבְּאַמְתָּה אִין הַשְׁבוּעָה חֲלָה רַק שְׁאִין בְּזָה מִשּׁוּם הַזְכָּרַת ש"ש אָמְנָם הַרְשֵׁב"א שְׁם פִּירֵשׁ וּכ"ג מְדַבְרֵי הַר"ן דְעַכ"פ בַּל יַחַל דְבָרוּ עוֹבֵר הֵיכָא שְׁנִשְׁבַּע לְקִיָּים הַמְצָנָה וְגַם לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְוּוֹק' הֵיכָא דֵא"א לְמַפְטֵר נְפִשְׁיָהּ מִן מְצָנָה זֹו לְגַמְרֵי כְּגוֹן תְּפִילִין וְעֵינֵין שְׁם.

וְאָמְנָם אִיָּהּ לְדְבְרֵי מְכ"ת שְׁלֵא הִיָּה בְּאַפְשָׁרֵי לְהַתִּיר מִטַּעַם מַח"ק מ"מ הָנִי לִיָּה לְגַלוֹת דַּעְתּוֹ לְמִסּוֹר מוֹדְעָ' כְּמ"ש הַרִיטְב"א לְגְבִי גֵט אֱלָא וְדֵאִי דְזָה ל"ש הֵכָא פִּינּוֹן שְׁבְאַמְתָּה כְּפוֹ אוֹתוֹ אָמְנָם דַּעַת הַר"י בֶן הָרָא"ש הוּא דְכִינּוֹן שְׁהוּא מְחֻנְיָב בְּדְבֵר מִחֻמְתָּהּ הַשְׁבוּעָה כּוֹפִין אוֹתוֹ וְהַמְעַשֶּׂה קִיָּים: וְאָמְנָם לַעֲנֵד י"ל הַחֲזִילוּק בְּאַנְפֵן אַחַר בֵּין גֵּט לְחֲלִיצָה ע"פ דְבְרֵי הַתּוֹס' בְּב"ב שְׁכַתבּוּ בְּחֵד תִּירוּצ' דְכִינּוֹן שְׁיִפְטֵר ע"י הֲגַט מִשְׁאַר פְּסוּת וְכו' חֲשִׁיב כְּתִלוּיָהּ וְזַבִּין וְשׁוֹב הַקִּשׁוּ דֵא"כ שְׁלֵא כְּדִין נְמִי וְתִירְצוּ דְדְבֵר שְׁהוּ' מְדִינָ' הָנִי תְּלוּיָהּ וְזַבִּין.

וּלפ"ז י"ל דְתַרְנוּיָהּ בְּעֵינֵין שְׁיָהִיָּה מְדִינָ' וְשִׁיָּהִיָּה נְפִטֵר ע"י כְּף מִשְׁאַר וְכו' וְטַעַמָ' יְבוֹאָר אִיָּהּ וּלפ"ז י"ל דְגַם הַרִיטְב"א יוֹדָה לַר"י בֶן הָרָא"ש בְּגַט דְשְׁפִיר כּוֹפִין אוֹתוֹ וְהַמְעַשֶּׂה קִיָּים דְהֵתָם הָנִי כְּתִלוּיָהּ וְזַבִּין מִשְׁא"כ לְגְבִי חֲלִיצָה שְׁלֵא נְפִטֵר בְּכֶף פְּלוּם דְדוֹקָא בְּגִילָה דַּעְתּוֹ שְׁחַפְז לִיָּיָבָם וְעֵמֵד בְּדִין וּבְרַח גִּזְזוֹנוֹת מְשָׁל יָבָם כְּמ"ש הַתּוֹס' שְׁם א"כ תְּלוּיָהּ וְיָהִיב לָאוּ פְּלוּם הוּא אֱלָא דְלפ"ז אִיָּהּ בְּאוֹתָן שְׁמֵן הַדִּין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא נִימָא דְחֲלִיצָה מַעְוֵשִׁית אִינָהּ פְּלוּם וְהַרִיטְב"א כְּתַב לְהִדְיָא דְבַכָּה"ג מְהִנֵי וּבְאַמְתָּה הַדְבֵר תְּמוּהָ לְמֵאִי

שְׁהִיָּה ר"י רוֹצֵה לְתַרְץ דְּבִגְט הָיִי תְלוּיָה וְזָבִין לְפִי שְׁיִפְטֵר בּוֹ לַפ"ז פְּרִיָּה אֵהָא דְקֶאָמֵר
חֲלִיצָה מְעוֹשִׂית פְּסוּלָה גַט מְעוֹשָׂה פֶּשֶׁר ה"ד אִי דְאָמֵר רוֹצֵה אָנִי וּמֵאִי קוּשְׂיָא דְלִמָּא
בְּדָאֵר רוֹצֵה אָנִי וְאִפ"ה פְּסוּל בְּחֲלִיצָה דְהָיִי תְלוּיָה וְיִהִיב וּצ"ל דְהַש"ס הֵתֵם קָאִי אֲלִיבָא
דְהָה תִירוּצָא דְטַעֲמָא מְשׁוּם דְמַצְנָה לְשִׁמוּעַ דְבָרֵי חֲכָמִים וּלפ"ז אִין לְחֻלְקָא בֵּין גַּט לְחֲלִיצָה
מִשָּׂא"כ לְדִינָן ס"ל פְּרַב הוּנָא שְׁפִיר יֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּינֵיהֶם וְא"כ אֲפֹשֶׁר דְאָף מְעוֹשָׂה כְּדִין
פְּסוּל: וְהִנֵּה מ"ש דְהָא בְּחֲלִיצָה לֹא מְרוּיַח מִיָּדֵי וְא"כ מֵאִי פְּרִיָּה אִי דְאָמֵר רוֹצֵה אָנִי
חֲלִיצָה נְמִי דְלִמָּא טַעֲמ' דְחֲלִיצָה מְשׁוּם דְלֹא מְרוּיַח מִיָּדֵי אָף י"ל לַפמ"ש בְּתִשׁוּבָה אַחַת
לְתַרְץ דְבָרֵי הַפמ"א דְהָא דְבַעֲיָנָן רוֹצֵה אָנִי בְּקֶרְבָּן הִיָּינוּ מְשׁוּם דְכְּתִיב לְרַצוֹנוֹ אָבֵל
בְּלֹא"ה פִּינוֹן שְׁנוֹתָן הִקְרָבָן סְגִי אַע"ג דְבִלְבָּיָה לֹא נִיחָא לִיה דְהָא הָיִי דְבָרִים שְׁבֻלָב וּלפ"ז
מֵה דְבִגִּיטִין בְּעֵינָן רוֹצֵה אָנִי וְלֹא סְגִי בְּנִתְיַנְתָּהּ הִגֵּט לְחוּד הִיָּינוּ מְשׁוּם דַּאֲע"ג דְנִתְיַנְתָּהּ הִגֵּט
מְבֻטֵל לְדְבוּרָא קָמָא וְאַגַּב אֲוֹנָסָא גָמֵר וּמְגֵרֵשׁ מ"מ בְּכְתִיבַת הִגֵּט אִין פָּאן מְעוֹשָׂה וְהָיִי
כְּתִיבָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה הִלְכָּה בְּעֵינָן שְׁיִאֵמֵר רוֹצֵה אָנִי קוּדָם כְּתִיבָה וְכֵן מְצִאתִי בְּמַהֲרִי"ט
רִישׁ קְדוּשִׁין וְכֵן מְשִׁמַּע לְכֹאֲרָה לְשׁוֹן הֶרֶמְב"ם וּלפ"ז בְּחֲלִיצָה שׁוּב לֹא בְּעֵינָן רוֹצֵה אָנִי
וְאֲפֹשֶׁר דְהִיָּינוּ טַעֲמָא דְהֶרֶמְב"ם שְׁלֹא הַזְכִּיר רוֹצֵה אָנִי בְּחֲלִיצָה אֲמַנָּם לְכֹאֲרָה זֶה נִגְד
הַש"ס דְקֶאָמֵר גַּט מְעוֹשָׂה וְחֲלִיצָה כו' הָא דְאָמֵר רוֹצֵה אָנִי וּצ"ע: וְהִנֵּה מ"ש מְכ"ת מִיִּקְרִיב
אוֹתוֹ אֲלִמָּא שְׁכּוֹפִין לְקַיָּים נִדְרוֹ נִרְאָה דְוַדַּאי הָא קִי"ל תְלוּיָה וְיִהִיב לֹא פְלוּם הוּא וּצ"ל
פִּינוֹן דְדִינָא הִכִּי כְּזָבִין חֲשַׁבִּינוּ לִיה וְזֶה דְוָקָא אִי דִינָא הִכִּי בְהָא מְלִתָּא גּוּפָא דְאִיתָּא בְּקֶרָא
שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ וּמְחַוֵּיב הוּא לְהִבִּיא אוֹ בְּגַט מְעוֹשָׂה שְׁהִדִּין שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מִשָּׂא"כ
בְּשִׁבּוּעָה אָף שְׁהִדִּין נוֹתֵן לְכוּפּוֹ לְקַיָּים שְׁבּוּעָתוֹ מ"מ הָרִי הוּא אֲוֹנָס מַצַּד הַשְּׁבּוּעָה עֲצָמָה
וְאִינוּ דוֹמָה לְתְלוּיָה וְזָבִין אִם לֹא הִיכָא שְׁמַחֲוֵיב לְעֲשׂוֹת אוֹתוֹ דְבָר עֲצָמוֹ מְדִינָא א"צ
שְׁיִאֵמֵר רוֹצֵה אָנִי פִּינוֹן דַּאֲגַב אֲוֹנָסָא גָמֵר וּמְקַנֵּי וְהָא דְבַעֲיָנָן שְׁיִאֵמֵר רוֹצֵה אָנִי הִיָּינוּ הִיכָא
דְמִתְחַלָּה מְסֵר מוֹדְעֵי מִשָּׂא"כ בְּגַט דְלַעוֹלָם צָרִיף שְׁיִאֵמֵר רוֹצֵה אָנִי מְשׁוּם הַכְּתִיבָה הִלְכָּה
שְׁפִיר ס"ל דְאָף אִם גִּירֵשׁ מִחֲמַת כְּפִי עַל הַשְּׁבּוּעָה קַיָּים פִּינוֹן דְאָמֵר רוֹצֵה אָנִי הָיִי דְבָרִים
שְׁבֻלָב וְא"ל פִּינוֹן שְׁאִינוּ מְחַוֵּיב מְדִינָא הָיִי דְבָרִים שְׁבֻלָב וְלֵב כָּל אָדָם ז"א דְשָׂמָא מְרוֹצֵה
הוּא בְּשִׁבּוּעָתוֹ שְׁנִשְׁבַּע מִשָּׂא"כ גְּבִי חֲלִיצָה דְלֹא בְּעֵינָן רוֹצֵה אָנִי וְהָא דְקֶאָמֵר הַש"ס לֹא
אָמֵר רוֹצֵה אָנִי פְּסוּל ר"ל הִיכָא דְמְסֵר מוֹדְעָה וּלפ"ז פִּינוֹן שְׁאִין מְחַוֵּיב לְחַלּוֹץ רַק מִחֲמַת
הַשְּׁבּוּעָה פְּסוּל אֲמַנָּם הִנֵּה אִפ"ל טַעֲמוֹ שֶׁל ר"י בֶּן הָרָא"ש בְּזֶה מְשׁוּם דְכִינּוֹן שְׁפָכֵר אֶסֶר
הַנָּאֵת תְּשַׁמִּישׁוּ א"כ שׁוּב מְדִינָא מְחַוֵּיב לְהוֹצִיא פְּמִבְּוֹאֵר בְּסִי' ע"ג וְכַמָּה דּוֹכְתִי מִשָּׂא"כ
מִחֲמַת הַשְּׁבּוּעָה לְגֵרֵשׁ לְחוּד אֲפֹשֶׁר דְבַאֲמַת הָיִי כְּפִי שְׁלֹא כְּדִין: וְאֲמַנָּם מ"ש דְכָאן חִיּוּבָא
אִיכָא בְּמֵאִיס עָלֵי וּמִיָּתִי הָף דְמְרַדְכִי אִם נִתְפַּס בְּיָדֵי עַפּוֹ"ם כו' וְהִנֵּה מִהֵתֵם יְכִילְנָא
לְדַחוּיִי דְלֹא דִינָא קֶאָמֵר אֲלֵא שְׂאֵם עוֹשִׁין כֵּן אִין זֶה אֲוֹנָס אֲמַנָּם טְפִי הו"ל לְאַתּוּיִי מ"ש
הַב"י סִי' קל"ד בְּשֵׁם מַהֲרִי"ק אָף כָּל רַבּוֹתֵינוּ כו' וְכ"כ מַהֲרִי"ק בְּשֵׁם ר"ת סִי' קל"ה אָף
אִי לֹא מְסַתְּפִינָא אֲמִינָא דְר"ת שֵׁם הַשִּׁיב כֵּן לְאוֹתָן מְקוּמוֹת שְׁנִיָּהּ בְּכַפְּיָא פְּמִבְּוֹאֵר עֲנִין
כְּזֶה בְּשׁוֹ"ת הָרָא"ש כ"פ וע"ז כְּתִב לְהֵם בְּדֶרֶךְ תּוֹכַחַת מוּסָר שְׁלֹא יַעֲשׂוּ כְּפִי רַק אִם
רוֹצִים לְהַחְזִיק בְּמִנְהֵגָם יְכוּלִים לְעֲשׂוֹת לוֹ כְּפִי זֶה וְעֵינֵין בְּש"ע סִימָן קנ"ד שְׁכַתְבוּ הַרְחֵקָה
זֶה אֵהִיכָא דְאִיתְּמֵר יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה וְהִנֵּה בְּת' הַרְשֵׁב"א סִי' אֲלֵף קצ"ב מְבֹאֵר ג"כ דְאָף
בְּטוּעָתָא אִין לוֹ גְבוּרָתָא אֲנָשִׁים אִין כּוֹפִין רַק בְּבֹאֵה מִחֲמַת טַעֲנָה וְאִז יְכוּלִים לֹאֲמֵר לוֹ

שחיבוהו חכמים להוציא משא"כ במאיס עלי וכן מבואר מדברי הרא"ש ויתר הפוסקים במאיס עלי אם רצה מגרש יע"ש ומצאתי און לי בש"מ הביא בשם ר"י.

דבמאיס עלי אומרים לו חכמים חיבוהו להוציא כו' ור"ת אומר שאף זה אין אומרים לו אלא שאם בא לימלה בב"ד משיאים לו עצה שיגרשנה לאלתר ויפטר מפתנה: ומ"ש לתרץ קושית התוס' דמ"ט פסול בכותיים נימא דגמר ומגרש כו' לתרץ באופן מרנוח יותר ע"פ מ"ש התוס' על הך תירוץ דהוי תלויה וזבין פינון שנפטר כו' וע"ז הקשו דא"כ שלא פדין נמי הנה נדאי שאין קו' שיהא פשר לגמרי דפשיטא די"ל דפסול מדרבנן דהא במקר אף בניהב דמי חמסן הנה אלא דקו' למה יהיה פסול מדאורייתא ולפ"ז י"ל לפי מה דאיתא בב"ב דף מ"ט פל מקום שא"ח מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה ופי' רשב"ם טעמא משום דאפתי אגידא ביה ולפ"ז אף בפסול דרבנן נמי הדין כן שחייב במזונותיה משום דאגידא ביה ולפ"ז ל"ק קו' התוס' דכינן דעכ"פ פסול מדרבנן א"כ צדיין חייב במזונותיה ולא מרנוח מידי בנתינת הגט א"כ שוב הוי פסול מדאורייתא דהנה תלויה ויהיב ולפ"ז א"ש דהוצרף לאתויי דרב משרשיא, דאל"כ אין לפוסלו פקושית התוס' דגמר ומגרש אגב אונסיה ולכך מיייתי דרב משרשיא דעכ"פ מדרבנן פסול וממילא דנפסל מדאורייתא דהא לא יפטר מפלום ע"י גט זה ומאי דקאמר התם דרב משרשיא בדוחא הוא היינו דמשמע מדבריו דלדינא אינו פסול רק מדרבנן והא לית' שיש בו פסול מן התורה אבל מ"מ אי לאו דפסלויה רבנן היה פשר גמור והשתא דפסלויה הוי פסול מדאורייתא: והנה תימא על מהרשד"ם סי' ע"א שכתב דהריטב"א דוקא בדיעבד ור"י בן הרא"ש אף לכתחלה מתיר לכופו וכתב דלפ"ז בחליצה יש להקל ולא הזכיר ת' הריטב"א שביא הב"י סי' קס"ה דפוסל בחליצה מעושית כה"ג ולהיות פי המוביל נחפז ללכת קצת דברי מחו' הדו"ש באהבה רבה: הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד תפ ונשלם שאלות ותשובות מאבן העזר חלק שלישי